ŽEMAIČIŲ VYSKUPIJOS VIZITACIJA
1675–1677 m.

ACADEMIA LITUANA CATHOLICA SCIENTIARUM

FONTES
HISTORIAE LITUANIAE

Vol. X

ACTA VISITATIONUM SUB DOMINO CASIMIRO PAC EPISCOPO SAMOGITIAE ANNO 1675 ET 1677 CONSCRIPTA

Edidit
MINDAUGAS PAKNYS

VILNAE, 2011

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJA

LIETUVOS
ISTORIJOS ŠALTINIAI

X tomas

ŽEMAIČIŲ VYSKUPO KAZIMIERO PACO 1675–1677 m. SUDARYTI VIZITACIJŲ AKTAI

Parengė
MINDAUGAS PAKNYS

KATALIKŲ AKADEMIJA

Pilies g. 8
VILNIUS, 2011

UDK 23/28(474.5)(093.2)
Že49

Redaktorių kolegija

Dr. Darius Baronas
Lietuvos istorijos institutas

Dr. vysk. Jonas Boruta SJ
Lietuvių katalikų mokslo akademija

Dr. Liudas Jovaiša (tomo atsakingasis redaktorius)
Vilniaus universitetas

Dr. Mindaugas Paknys
Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Dr. Arūnas Streikus
Vilniaus universitetas

Dr. Paulius Subačius
Vilniaus universitetas

Dr. Algimantas Katilius (atsakingasis sekretorius)
Lietuvos istorijos institutas

Knygos parengimą ir leidimą parėmė
Lietuvos mokslo taryba (Research Council of Lithuania)

ISBN 978-9986-592-67-9

© Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011
© Sudarymas ir parengimas – Mindaugas Paknys, Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2011

TURINYS

ĮVADAS vii
FOREWORD ix
SANTRUMPOS xi

ŽEMAIČIŲ VYSKUPIJOS VIZITACIJA 1675–1677 M. 1
Varnių katedra 5
Varnių parapija 41

RIETAVO DEKANATAS
Žarėnų parapija 47
Plungės parapija 59
Kulių koplyčia 71
Rietavo parapija 77
Veiviržėnų filija 91
Kvėdarnos parapija 103
Vainuto parapija 115
Švėkšnos parapija 131
Gargždų parapija 151
Laukuvos parapija 163
Gaurės parapija 173
Žvingių parapija 181
Pajūrio koplyčia 190
Tverų parapija 193

[KRAŽIŲ DEKANATAS]
Užvenčio parapija 217
Kelmės parapija 233
Nemakščių parapija 253

Čekiškės parapija 271
Betygalos parapija 285
Šiluvos parapija 309
Kražių parapija 343
Kražių benediktinių vienuolynas 377
Ariogalos parapija. 389

JONIŠKIO DEKANATAS

Viekšnių parapija 401
Laižuvos parapija 413
Akmenės parapija 421
Žagarės parapija 441
Pamūšio parapija. 457
Šiaulių parapija 469
Meškuičių koplyčia . . . . . 492?
Joniškio parapija 493
Saločių parapija 517
Linkuvos parapija ir karmelitų vienuolynas 527
Tirkšlių parapija 529
Tryškių parapija 537
Tryškių altarija 555

ŠEDUVOS DEKANATAS

Klovainių parapija 561
Lygumų parapija 579
Pakruojo parapija 589
Šeduvos parapija. 603
Pušaloto parapija. 611
Smilgių parapija 619
Radviliškio parapija 627
Šiaulėnų parapija 643
Baisogalos parapija. 665
Grinkiškio parapija 681

Krakių parapija 703
Krakių kotryniečių vienuolynas 725
Surviliškio parapija 733
Krekenavos parapija 741

SKUODO DEKANATAS
Luokės parapija 755
Mosėdžio parapija 769
Salantų parapija 785
Alsėdžių parapija 815
Lieplaukės filija 817
Telšių parapija 837
Palangos parapija 851
Darbėnų filija 863
Laukžemės filija 867

VIRBALIO DEKANATAS
Zapyškio parapija 871
Jadagonių filija . . . . . 884?
Vilkijos parapija 889
Seredžiaus parapija 909
Veliuonos parapija 925

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ 947
VIETOVARDŽIŲ RODYKLĖ 975

ĮVADAS

1675–1677 m. vysk. Kazimiero Paco vykdyta Žemaičių vyskupijos bažnyčių generalinė vizitacija – pati plačiausia ir vientisiausia, lyginant su visomis ikitolinėmis Žemaičių vyskupijoje. Buvo aplankytos ir vizituotos visos vyskupijoje esančios parapinės ir filijinės bažnyčios, aprašytos parapijose esančios koplyčios. 1675 m. gruodžio 20 d. generalinė vizitacija pradėta Varnių katedros aplankymu. Toliau buvo persikelta į Rietavo (išlikusios 9 parapijų aprašymai), Joniškio (10 parapijų) dekanatus, pradėtas vizituoti Šeduvos dekanatas (7 parapijos). Šis vizitacijos etapas baigtas Saločių parapijos vizitacija 1676 m. kovo 29 d. Vėliau vizitacija pratęsta 1677 m. pradžioje. Baigti lankyti Šeduvos (Tverų parapija), Joniškio (Tryškių parapija) ir Šeduvos (4 parapijos) dekanatai, pradėti vizituoti Kražių (8 parapijos) Skuodo (6 parapijos) ir Virbalio (4 parapijos) dekanatai. Iš viso išliko 52 parapijų vizitacijų aprašymai, neskaitant kai kurių vienuolynų, koplyčių ir altarijų vizitacijų. Visgi reikia pripažinti, kad nors šios generalinės vizitacijos aktai Žemaičių vyskupijos istorijoje pirmą kartą tokie išsamūs, tačiau išlikę (galbūt kai kurios ir nebuvo lankytos) ne visų parapijų aprašymai. Iš lankyto Rietavo dekanato neišliko Kaltinėnų ir Šilalės parapijų aprašymai; Joniškio – Kuršėnų, Kurtuvėnų, Papilės, Pašvitinio, Raudėnų, Šakynos, Šaukėnų parapijų; Šeduvos – Pašušvio, Tytuvėnų, Josvainių, Dotnuvos parapijų; Kražių – Viduklės, Raseinių, Butkiškės, Girkalnio, Lyduvėnų, Liolių, Pavandenės parapijų; Skuodo – Skuodo, Kretingos, Kartenos, Platelių, Lieplaukės, Sedos, Žemaičių Kalvarijos parapijų; Virbalio – Virbalio, Naumiesčio, Jurbarko, Skirsnemunės, Gelgaudiškio, Raudonės parapijų. Tokiu būdu iki visiškai išsamaus generalinės vizitacijos aprašymo dar trūksta 34 parapijų vizitacijų aprašymų[1].

Daugumą parapijų vizitavo pats Žemaičių vyskupas Kazimieras Pacas, kai kurias vyskupijos kancleris Jokūbas Linevičius arba vyskupijos kanauninkas Stanislovas Semaška. Visų vizitacijų aprašymų struktūra panaši – iš

[1] Tarp kitų šaltinių yra išlikę kelių bažnyčių vizitacinių aprašymų fragmentai, papildantys arba pakartojantys publikuojamus knygoje: Batakių bažnyčios (LVIA, f. 1671, ap. 4, b. 321a, l. 16r-20r), Liolių bažnyčios (LVIA, f. 1671, ap. 4, b. 379, l. 379r-380v), Josvainių bažnyčios (LNMBRS, PR 349), Veliuonos bažnyčios (KAKA, b. 17, l. 22v-23v), Varnių katedros (LVIA, f. 1671, ap. 4, b. 488-I, l. 132r-148v) aprašymų fragmentai bei pakartotas Radviliškio bažnyčios (LVIA, f. 1671, ap. 4, b. 429, l. 13r-15v) aprašymo fragmentas.

pradžių nurodomas parapijos įsteigimas, bažnyčios pastato istorija būklė, viduje esantys altoriai, tabernakulio ir krikštyklos būklė. Toliau seka liturginių indų ir drabužių aprašymas, klebonijos pastatų aprašymas, pavaldinių ir jų prievolių išvardinimas, o vizitacijos aktas tradiciškai baigiamas Decretum reformationis, kuriame išdėstomos baigiamosios pastabos, surašomi nurodymai parapijų valdytojams. Jei yra, aprašomos parapijoje esančios špitolės, mokyklos, brolijos. Dauguma išlikusių parapijų aprašymų pilni, nors kai kurių lapai išmaišyti, prie keleto aktų trūksta *Decretum reformationis*. Tačiau kai kurių kitų parapijų aprašymai papildyti dokumentų (dažniausiai – fundacijų arba prievolių pavaldiniams) nuorašais, vyskupo sprendžiamų bylų aprašymais. Vertingi prie malonėmis garsėjančių paveikslų kabančių votų aprašymai – apibūdinama ne tik pati voto forma, bet stengiamasi perrašyti ir ant jo buvusį užrašą, nurodyti dovanotoją. Reikia pripažinti, kad vizitacijos metu stengtasi kruopščiai ir smulkmeniškai aprašyti tiek pačią bažnyčią, tiek ir jos inventorių. Suskaičiuojamos visos užuolaidėlės, rankšluostėliai, puodai ir puodeliai, o kai kur net nurodomi turimi gnybtai žvakėms gesinti. Nevengiama nurodyti medžiagų arba daiktų kilmės, jei ji būna žinoma. Neretai nurodomos švabiškos, olandiškos medžiagos, iš kurių pagaminti liturginiai drabužiai, sutinkama turkiškai pagražinta šilkinė medžiaga, persiški kilimai ar čekiškas deimantas. Taip pat pažymima, jei daiktas yra senstelėjęs ar visai senas ir netinkamas naudoti. Gana smulkiai aprašomi ir klebonijos pastatai iš kurių išsiskiria gyvenamosios patalpos, kurių dažnai nurodomi ne tik visi kambariai ir kambarėliai, bet ir iš jų vedančios durys, langai, virtuvėlės, rūsiai. Tokie aprašymai leidžia nesunkiai susidaryti gana platų vaizdą apie tuometinį gyvenamąjį pastatą Žemaitijoje.

Žemaičių vyskupo Kazimiero Paco vykdyta generalinė vizitacija surašyta dviejose knygose, saugomose Kauno arkivyskupijos kurijos archyve (KAKA b. 138, b. 139). Į abi knygas vizitacijų aktai perrašyti netrukus po to, kai buvo atliktos pačios vizitacijos. Perrašant į jas parapijų vizitacijų aprašymus laikytasi ne chronologinės lankymosi parapijose tvarkos, bet pagal parapijų priklausomybę atskiriems dekanatams. Šioje šaltinio publikacijoje laikomasi tos tvarkos, kokia ji išlikusi minėtose dviejose rankraštinėse knygose. Pirmoji vizitacijų aktų knyga (KAKA b. 138) plonesnė, joje 147 numeruoti lapai, į ją užrašyti 11 parapijų ir Varnių katedros vizitacijų aktai. Antroji knyga (KAKA, b. 139) storesnė, joje 637 numeruoti lapai, kuriuose perrašyti 40 parapijų vizitacijų aprašymai. Vizitacijų aktai perrašyti jau pasibaigus generalinei vizitacijai, todėl į knygas pateko ir kai kurie vėliau išduoti aktai. Pavyzdžiui, Čekiškės parapijos vizitacijos akte, kuris surašytas 1677 m. vasario 17 d. įrašytas ir 1677 m. kovo 12 d. Kražiuose pasirašytas vyskupo Kazimiero Paco dokumentas, kuriuo nustatomos prievolės Čekiškės klebonijai priklausantiems pavaldiniams.

Abi rankraštinės knygos rašytos viena ranka, tekstas užrašytas lotynų ir lenkų kalbomis, pakankamai tvarkingas. Tiesa, XVII a. II-osios pusės gramatika ir kai kurių žodžių rašyba skyrėsi, publikuojant tekstą buvo stengiamasi atsižvelgti į juos ir reikalingiausiais atvejais pataisyti. Visų pirma, suvienodintos buvo tos žodžių formos, kurios rašomos įvairiai. Pavyzdžiui, suvienodinta į dalmatyki (rašoma dalmatyki ir dalmatiki), dzwonnica (dzwonnica ir dzwonica), haftowana (haftowana, hafftowana, aftowana, hauftowana), gładki (gładki, glatki), metryka (metryka, metrika), miejskich (miejskich, mieskich), passaman (pasaman, passaman) ir panašūs žodžiai. Tačiau paliekama tokių šaltinyje sutinkamų žodžių forma, kuri nuosekliai vartojama. Publikacijoje paliekama barzo (vietoj bardzo), wszytkie (wszystkie), cztyry (cztery), pięćdziesiąt (pięćdziesiąt) ir panašiai. Paliekama ir specifinė rašybos gramatika (złotemi vietoj złotymi, zostawa vietoj zostaje), o taip pat kai kurių žodžių, rašomų ir lenkiškai, ir lotyniškai formos (cantorzy, corporały, revisorów, siedmdecim ir t. t.). Neįprastai rašomas archaizmas srzednio keičiamas į średnio. Akivaizdžios klaidos publikuojant pataisytos jų nežymint. Įrišant rankraštį kai kuriose vietose vizitacijos aktų lapai įrišti ne savo vietose. Publikuojant tekstą jo vientisumas, kiek įmanoma, atkurtas. Itin neįprasta rašyba pažymima šauktuku laužtiniuose skliaustuose. Neaiškiai užrašyti arba nežinia kaip taisytini žodžiai pažymimi klaustuku laužtiniuose skliaustuose. Skyrybą ir didžiųjų raidžių rašybą stengtasi pateikti pagal šiandieninę gramatiką.

FOREWORD

Bishop Kazimieras Pacas of Žemaitija (Medininkai/Varniai) carried out a general visitation of his diocese in 1675–1677. Compared with previous visitations the acts of the visitation of 1675–1677 stand out as the most extensive and comprehensive collection of documents of this sort. In these years the bishop and his officials visited the majority of the parish and filial churches of their diocese, they took even notice of a number of separate chapels as well. The general visitation started on 20 December, 1675 by inspecting the cathedral church of Varniai. After that the deaneries of Rietavas and Joni kis were visited: respectively nine and ten descriptions of the parishes of these deaneries have survived to this day. At approximately the same time the deanery of eduva was also started to be surveyed and then seven parishes were covered in the process. This first phase of the general visitation ended up on March 29, 1676, by visiting the parish of Saločiai. The visitation was resumed in the beginning of 1677. Then the visitors concluded the visitation of the deaneries of Rietavas (the parish of Tverai), of Joniškis (the parish of Tryškiai), and of Šeduva (four parishes). The visitors reached further deaneries and inspected eight parishes in the deanery of Kražiai, six parishes in the deanery of Skuodas, and four in the deanery of Virbalis. All in all fifty two descriptions of the parishes have come down to us, excluding a number of descriptions of some monasteries, chapels and chantries. Nevertheless we must acknowledge that despite the fact that so exhaustive descriptions were then produced for the first time in the history of the diocese of Žemaitija, not all of them survived (it is likely that some parishes may not have been visited at all). So there is a lack of parish descriptions in the case of Kaltinėnai, Pajūris, and Šilalė (in the deanery of Rietavas); of Kuršėnai, Kurtuvėnai, Papilė, Pašvitinys, Raudėnai, Šakyna, Šaukėnai (in the deanery of Joniškis); Pašušvys, Tytuvėnai, Josvainiai, Dotnuva (in the deanery of Šeduva); Viduklė, Raseiniai, Butkiškė, Girkalnis, Lyduvėnai, Lioliai, Pavandenė (in the deanery of Kražiai); Skuodas, Kretinga, Kartena, Plateliai, Lieplaukė, Seda, Žemaičių Kalvarija (in the deanery of Skuodas); Virbalis, Naumiestis, Jurbarkas, Skirsnemunė, Gelgaudiškis, Raudonė (in the deanery of Virbalis). Thus there is a lack of thirty four descriptions of parishes that prevents us from calling this general visitation to be absolutely exhaustive in terms of covering all the then available parishes in the diocese of Žemaitija.

The majority of the parishes were visited personally by Bishop Kazimieras Pacas, some of them were visited either by the chancellor of the diocese, Jokūbas Linevičius, or by the canon Stanislovas Semaška. The structure of the visitation acts is similar to each other: at first there is an indication of when and how a particular parish was established, then a history of a church building is outlined, its state of preservation described, its altars enumerated and the conditions of the maintenance of a tabernacle and baptistery characterized. Then there is a description of liturgical vessels and garments, a description of a parish priest's house and outhouses, a description of subject people with their duties towards a parish. The act of a particular visitation usually ends with the Decretum reformationis which contains final remarks and instructions for those in charge of a respective parish. When a parish could boast of possessing hospitals, schools and fraternities, these were also described. The majority of particular acts survived in their entirety, only a small portion of them have the sequence of pages jumbled to some extent, some of them lack the Decretum reformationis. It is also to be noted, however, that a number of acts contain copies of documents (foundation charters, records of services due to a parish by subject people, law-cases investigated by the diocesan court of law). A special attention is also to be drawn to the descriptions of votive offerings appended to holy pictures famous for their religious cult: usually the visitors did not limit their efforts at describing only a form and material of a particular sacred object, they also tried to rewrite the inscriptions and to indicate its giver. The visitation acts make it clear that the visitors tried to describe the very church and its equipment assiduously and even meticulously. Even such small things as curtains of every kind, towels, bigger and smaller cups were counted; in some cases even candle snuffers were enumerated. Quite often we come across the descriptions of the material or provenance of a particular thing. So we come to know that liturgical garments were usually made of fabrics imported from Swabia or the Netherlands; silks were of Turkish provenance; there are mentions of Persian carpets or Czech diamonds. If a thing was old or out of use, this was also indicated. The rather detailed descriptions are also given of parish priests' houses: particular attention is given to dwelling houses by enumerating separate rooms and smaller spaces, by indicating the doors, windows, kitchens and cellars. Such descriptions allow one to gain a rather exhaustive general understanding of what the dwelling houses looked like in Žemaitija in those times.

The general visitation by Bishop Kazimieras Pacas of Žemaitija is contained in two manuscript books that are currently preserved in the curial archive of the archdiocese of Kaunas (signature: KAKA b. 138 and b. 139). The acts of particular visitations were inscribed soon after the general visitation had been over. When the acts of particular visitation were being put in sequence, the

scribers chose to follow not the chronological principle but that of the affiliation of a particular parish to the respective deanery. This publication has preserved the order of the sequence as it came to stand in the above mentioned two books. The first book of the general visitation (b. 138) is thinner than the second; it has 147 numerated leaves with the descriptions of eleven parishes and of the cathedral church of Varniai. The second book (b. 139) is more voluminous, it has 637 leaves and contains the descriptions of forty parishes. The visitation acts were rewritten in the wake of the general visitation and that is why a number of more recent acts have also been included into these two books. For example, the visitation act of the Čekiškė parish (dated February 17, 1677) contains a document that was signed by Bishop Kazimieras Pacas in Kražiai, March 12, 1677 (it deals with services due to the said parish by subject people).

Both books have been written in one hand, the text is either in Latin or Polish, rather easy to read. However, it is also true that the rendering of particular words was far from uniform in the second half of the seventeenth century and that is why we have been compelled to pay more attention to such differences and, in most necessary cases, to rectify them. First of all, this pertains to those forms of the same words that despite their being different carry no different connotations. For example, we consequently render dalmatyki (in manuscript dalmatyki or dalmatiki), dzwonnica (in manuscript dzwonnica and dzwonica), haftowana (in manuscript haftowana, hafftowana, aftowana, hauftowana), gładki (in manuscript gładki, glatki), metryka (in manuscript metryka, metrika), miejskich (in manuscript miejskich, mieskich), passaman (in manuscript pasaman, passaman) and the like. At the same time we have preserved the no-longer current forms that were used in these books consequently. For example, we render barzo (instead of modern bardzo), wszytkie (instead of modern wszystkie), cztyry (instead of modern cztery), pięćdziesiąt (instead of modern pięćdziesiąt) and so on. We have also preserved the specific spelling typical of those times and places: złotemi instead of złotymi, zostawa instead of modern zostaje). The same rule has been applied to those Latin words that were „polonised“: so there are cantorzy, corporały, revisorów, siedmdecim etc. Quite odd and archaic spelling of srzednio was reproduced as średnio. The most trivial mistakes were corrected without giving notice in the footnotes. When the leaves were bound up into book one or two, part of them came to rest in wrong places. In the process of publication we reconstructed the consequent nature of the text as much as it was practicable. Especially unusual cases of spelling, words that cannot be corrected unequivocally were marked out by exclamation mark placed in square brackets. The spelling of capital and small letters was subjected to the rules of modern grammar.

Translated by Darius Baronas

SANTRUMPOS

Adm, adum	–	admodum
Aplica, Aplicae	–	Apostolica, Apostolicae
AR	–	Admodum reverendus
ARD	–	Admodum reverendus dominus
B.	–	Beata
BVM, BV	–	Beata Virgo (Maria), Beatae Virginis Mariae
cap.	–	capitale
DD	–	domini, dominos
dna, dnae	–	domina, dominae
dnus, dni	–	dominus, domini
eccla, ecclae	–	ecclesia, ecclesiae
epus	–	episcopus
flor., floren.	–	floreni
gnli, gnlis	–	generali, generalis
gr.	–	grossi, groszy
illurmus	–	illustrissimus
ins., inscr., inscrip.	–	inscriptio
JM	–	jego mość
jmść, jmści	–	jego mość, jego mości
litt.	–	litterae
MDLitt., MDL	–	Magnus Ducatus Lithuaniae
mgca, mgcus, mgco	–	magnifica, magnificus, magnifico
mm.	–	martyres
Najśw.	–	Najświętsza
p.	–	pan
P.	–	Pan (Bóg)
praeptus, praepti	–	praepositus, praepositi
RD	–	reverendus dominus
Re., re.	–	respondit
rndmus	–	reverendissimus
rndus, rndi, r.	–	reverendus, reverendi
s.	–	sanctus
Samga, Samgae	–	Samogitia, Samogitiae
Scrmti	–	Sacramenti
sess.	–	sessio
SRM	–	Sacra Regia Maiestas, Sacrae Regiae Maiestatis
ss.	–	sancti
Ssmi	–	Sanctissimi
TS, tab. sre.	–	tablica srebrna
Vnle, Vnlis	–	Venerabile, Venerabilis
wł.	–	włóka, włóki
WM	–	wasza miłość
xdz	–	ksiądz

ŽEMAIČIŲ VYSKUPIJOS ŽEMĖLAPIS

Acta visitationum et decreta reformationis sub illustrissimo ac reverendissimo domino domino casimiro pac, dei et apostolicae sedis gratia episcopo samogitiae, vilnensi [et] gieranonensi praeposito, anno 1675 et 1676 conscripta cernuntur

[B. 136, L. 83R]

VISITATIO ECCLESIAE CATHEDRALIS SAMOGITIAE, PRIMARIAE ECCLESIARUM MATRIS, ANNO DOMINI 1675 DIE 15 DECEMBRIS [l. 83v]

DESCRIPTIO INTRODUCTIONIS AD ECCLESIAM CATHEDRALEM IN VISITATIONE. ACTUS PRIMUS

Auxiliante divina gratia pro munere pastorali illustrissimus ac rndmus dnus Casimirus Pac, Dei et Aplicae Sedis gratia episcopus Samogitiae, inchoando feliciter opus praeconceptum Vornios conscendit residentialemque consuetam domum ad ordinanda praeliminaria circa visitationem opportune adiit, qui illurmus rebus bene dispositis et ordinatis in loco apparamentis pontificalibus indutus e domo gressus ad ecclesiam movendo sese contulit, cui ad limen residentiae processionaliter perillustres admodum rndi dni praelati et canonici pluvialibus induti una cum vicariis, mansionariis et aliis pro tunc presbyteris residentibus superpelliceatis omnibus, tum ingenti congressu populi obviam facti, qui perillustres dni associante clero eundem illurmum dnum sub extenso baldechino canendo hymnum "Veni Creator Spiritus", via publica incedendo in atrium ecclesiae in maiorum [b. 138, l. 14r] campanarum sonitu introduxerunt, ubi statione et pauso facta, oblato sibi per illustrem dnum praelatum praepositum, protunc digniorem, aspersorio cum aqua benedicta, illurmus sese et adstantes omnes aspersit, post osculato cum sanctorum reliquiis pacificali, benedicto incenso et in turibulum imposito oblatum textum evangeliorum osculatus ac tandem per eandem dignitatem, ut prius, incensatus. His finitis intrando in ipsam ecclesiam cantores cum organis et instrumentis cecinerunt modulos, et facta in presbyterio mora ad faldistorium, aliquantumque orando orationem in directorio descriptam, in visitatione peragi solitam, ad maius altare, superspecificata dignitas antiphona et versu de patronis ecclesiae et titularibus per cantores in cantu absolutis illurmus orationem de iisdem patronis clara voce absolvit, qua finita ad peragendum Sacrum sese contulit et peracto Sacro de Spiritu Sancto reassumptis episcopalibus indumentis, ut prius, ad sedem episcopalem secessit et sedens de electione et assumptione collegarum consilium inivit.

ELECTIO COLLEGARUM

In praesenti visitatione considerando nimirum posse laborem illustrissimus habere, ut possint dni collegae iuvamine sibi esse, eos assumit et elegit,

videlicet perillustres adum rndos dnos Joachimum Skirmont, canonicum Samogitiae, SRM [l. 14v] secretarium, Stanislaum Siemaszko, venerabilis capituli procuratorem, canonicum cathedralis eiusdem. Illustrem adum rndum dnum Jacobum Leniewicz, diaecesis Samogae cancellarium.

DEPUTATIO NOTARII ET FISCALIS

Ad conscribenda acta visitationis cum sit vir aliquis strenuus et artis notariae peritus necessarius, tum instigator, seu fiscalis, ad causas movendas et munus instigatoris subeundum opportunus, ideo tales, primum in notarium visitationis adum rndum dnum Adalbertum Stanislaum Gorski Rawicz, sacra authoritate apostolica et actorum consistorii Samogitiae notarium, deputavit et adum rndum dnum Joannem Wambut, altaristam Okmianensem, in fiscalem instigatorem destinavit.

PUBLICATIO DECRETI DE OPTIONE TENENDA

Illurmus ac rndmus dnus episcopus in praesenti visitatione, quatenus sibi optio suffragetur, cupit, ac ideo ut aliquando cum omnibus dnis collegis, aliquando cum uno, vel notario, aliquando solus munus inceptum peragat, ordinat, statuit et decernit; quod decretum publicatum per me, notarium visitationis iam deputatum, praesentibus perillustribus dnis [l. 15r] praelatis, canonicis et clero, in ecclesia cathedrali visitationi pro tunc interessente.

Facta publicatione optionis illustris dnus cancellarius, collega assumptus, de illurmi iussu ex ambona explicavit idiomate samogitico processum emanatum, declarantem causas adventus, et scopum visitationis praesentis indicavit et promulgavit.

VOCATIO AD REVERENTIAM ET OBEDIENTIAM EXHIBENDAM

Per me, notarium iam ante deputatum, nomina et cognomina perillustrium dnorum praelatorum et canonicorum, aliorumque dnorum presbyterorum praesentium et absentium in praesenti visitatione ex reiestro lecta sunt publice in ecclesia, et insimul omnes et singuli ad ex[h]ibendam et praestandam obedientiam et reverentiam illurmo voce clara sunt vocati. Qui perillustres dni praelati et canonici, in suis stallis persistentes, consequenter unus post alterum, audita vocatione nominum, egrediendo de locis suis cum debita reverentia ad illurmum ac rndmum dnum episcopum in episcopali sede existentem accedebant et per osculum annuli episcopalis venerati sunt.

Praesentium et absentium nomina sequuntur

In praesenti visitatione, qui absentes et praesentes fuere, per me, [l. 15v] notarium visitationis, notantur et sequuntur.

Perillustris adum rndus dnus Paulus Puzyna, archidiaconus praelatus, absens.

Perillustris adum rndus dnus Benedictus Żuchorski, decanus praelatus, absens.

Perillustris adum rndus dnus Marinus Casimirus Lauxmin, praepositus praelatus.

Perillustris adum rndus dnus Vladislaus Giedroic, custos praelatus.

Perillustris adum rndus dnus Samuel Szweryn, scholasticus praelatus, absens.

Canonici

Perillustris adum r. dnus Joachimus Skirmont, canonicus Samogae, SRM secretarius.

Perillustris adum r. dnus Adamus Piotrowicz, canonicus Samogae.

Perillustris adum r. d. Vladislaus Giedroic, canonicus Samogae, scholasticus Smole[n]scensis.

Perillustris adum rndus dnus Martinus Białłozor, canonicus Samogae.

Perillustris ARD Stanislaus Siemaszko, canonicus Samogae, procurator vblis capituli.

Illustris adum R. dnus Jacobus Leniewicz, cancellarius diaecesis Samogae, omnes praesentes.

Vicarii et mansionarii

Adum rndus dnus Adalbertus Zawistowski.

Adum rndus dnus Franciscus Stancykiewicz.

Adum rndus dnus Jozephus Jakutowicz.

Adum RD Gabriel Krogulecki assecutus beneficium curatum recenter, absens; succedit in locum

Adum rndus dnus Georgius Markiewicz actu presbyter.

Adum rndus dnus Joannes Swirzewski, notarius vblis capituli Samogae.

Alii vicarii, residentes causa instructionis

Adum rndus dnus Joannes Koreywo presbyter.

Adum rndus dnus Dawid Januszowicz presbyter. [b. 136, l. 84r]

Adum rndus dnus Martinus Kulikowski actu presbyter, omnes praesentes.

INDICTIO COLLATIONIS SACRAMENTI CONFIRMATIONIS

Illurmus ac rndmus dnus episcopus recepta ab omnibus sic praesentibus reverentia et obedientia collationem sacramenti confirmationis indixit horis pomeridianis, hac finita processionem funebrem iuxta Pontificalis Romani praescriptum inchoavit, qua peracta in frequentia populi cum toto clero continuationem visitationis in sequentem diem distulit et indixit.

INDULGENTIARUM PUBLICATIO IN VISITATIONE

Indulgentiarum promulgatio, qualis in visitatione servatur, non est facta ex eo, quod omnes sint suspensae durante moderna apertione portae aureae Romae.

RESIDENTES MISSIONARII PATRUM SOCIETATIS JESU AD ECCLESIAM CATHEDRALEM

Residentium patrum numerantur personae tres, qui hic apponuntur.

Adum rndus in Christo pater Christophorus Krzyzewicz, senior residentium, concionator et paenitentiarius cathedralis Samogitiae.

Adum rndus in Christo pater Andreas Budryk, paenitentiarius [l. 84v] cathedralis Samogitiae.

Religiosus in Christo pater Martinus Borzymowski, socius eiusdem regulae; ad obedientiam exhibendam vocati, solus dnus residens comparuit.

Isti patres habent pro residentia domum commodam et sufficientem, in acie inter canonicales domus perillustrium dnorum Pauli Puzyna archidiaconi ex una et Joachimi Skirmont, canonici Samogiae, SRM secretarii, ex altera parte positam et situatam; istorum munus et officium praedicare et confessiones excipere.

CONTINUATIO VISITATIONIS. ACTUS 2DUS, D. 16 MENSIS XBRIS. VISITATIO VENERABILIS SACRAMENTI

Peracto Sacro lecto illurmus pro defunctis descendit ad visitationem Venerabilis Sacramenti et tabernaculi in altari maiori constituti.

Tabernaculum decenter exstructum, ornatum intus, munde asservatur Venerabile Sacramentum.

Pixis magna argentea cum sacris communicantibus reperta, renovatio Venerabilis nudius tertius facta.

Rndus sacristianus interrogatus, quo tempore renovatur Venerabile Sacramentum, respondit, renovatio fit octavo quoquo die.

Interrogatus rndus sacristianus, an coram Venerabili semper (…)[1]

[l. 2r] (…) Obrus stary dziurawy łatany prosty bez korunek.

Obrusów różnych ad nullum usum valentes czytyrech.

Obrus gruby ad populum pro communione.

Na ołtarzach sześciu obrusów jedenaście zostających.

Ręczników dwadzieścia cztyrych.

APPARATUS PARC[Z]OVIANI

Apparat złotogłowowy biały nowy, to jest kapa, dalmatyki dwie, ornat, manipularze dwa, stuła jedna, druga periit, z passamanami złotemi ten apparat.

Apparat złotogłowowy zielony nowy bez stuły, to jest kapa, ornat, dalmatyki, manipularze dwa, stuła jedna, druga zginęła za biskupa Sapiehi.

Apparat biały złotogłowowy, to jest kapa, ornat, dalmatyki dwie ze dwiema stułami, manipularz jeden, drugi zginął za jmści xiędza biskupa Sapiehi, z passamanami złotemi.

Apparat obłoczysty złotogłowowy, to jest kapa, ornat z dalmatykami dwiema, stułami y z manipularzami. Ten apparat z passamanami złotemi.

Apparat złotogłowowy czerwony, to jest kapa, ornat z dalmatykami, z stułą y manipularzem jednym. Stuła jedna zginęła y manipularz, za jmści xiędza Sapiehi. Ten z passamanami złotemi.

Apparat czarny złotogłowowy dawniejszy, to jest kapa, ornat, dalmatyki dwie z stułamy y z manipularzami [2v] trzema, ten wszytek z passamanami złotemi.

Ornat pojedynkowy złotogłowowy wiśniowy z stułą y manipularzem, z passamanami złotemi, po nieboszczyku jmści xiędzu Parczewskim.

Antependium białe złotogłowowe, z passamanami y z frędzlami złotemi.

Antependium czerwone złotogłowowe nowe z passamanami y z frędzlą złotą.

Antependium obłoczyste złotogłowowe z passamanami y frędzlą złotą.

---

[1] *Čia rankraštyje trūksta katedros krikštyklos ir altorių bei kitos stacionarios įrangos aprašymo.*

Antependium czarne złotogłowowe z passamanami y z frędzlą złotą.

Dalmatyki białe kitajczane, zrobione z tunicell dwóch nieboszczyka jmści xiędza Parczewskiego.

Tunicelle kitajczane białe, źle, ad nullum usum.

Tunicelle zielone kitajczane nowe dwie.

Tunicelle obłoczyste kitajczane nowe dwie.

INFUŁY

Infuła czerwona złotogłowowa z korunkami srebrnemi.

Infuła czerwona druga złotogłowowa dawniejsza, z passamanami złotemi y z frędzlą.

Infuła czerwona tabinowa, z passamanym zielonym wpuł złotym.

Infuła złotogłowowa obłoczysta nowa z kwiatem wielkim złotym.

Infuły dawniejsze staroświeckie.

Infuła staroświecka biała bogato haftowana ze złotem, z kwiatami [l. 10r] y z sztukami w kwiatach śmielcowanych, pereł 12, rubinków dwa, kwiatów samych siedmnaście, krzyżyk na wierzchu złocisty.

Infuła haftowana suto srebrem, wyszywana dokoła paciorkami w kwiaty różnego koloru.

Infuła aksamitna czerwona, karmazynowa, staroświecką w kwiaty grube haftowana modą blaszką.

Infuła biała w kratkę wyszywana srebrem.

Infuła aksamitna fijałkowa, staroświecko wyszywana, po obu stronach effigies aniołów wyszywane.

Infuła biała złotogłowowa z passamanym złotem.

Infuła atłasowa biała, karmazynowym atłasem podszyta.

Infuła czarna staroświecka, effigies mortis na niej, haftowana srebrem, z literami takiemi: „Veritas et iudicium”.

ORNATY

Ornat biały złotogłowowy staroświecki, na nim effigies Salvatoris na krzyżu, perły z niego pozbierano, z których wyszyto velum, z stułą y z manipularzem.

Ornat biały złotogłowowy z słupem czerwonym teletowym, z stułą y manipularzem.

Ornat altembasowy biały, haftowany złotem, z herbem illurmi dni Kiszka, episcopi Samogitiae, cum suis pertinentiis.

Ornat teletowy biały w kwiaty drobne, ze dwóch ornatów zrobiony, cum stemmate illurmi dni, cum suis attinentiis.

Ornat teletowy biały z floresami, z herbem illurmi Kiszka, stuła y manipularz indiget reparatione.

Ornat adamaszkowy biały w kwiaty, z kolumną lamową białą, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy biały w kwiaty, z kolumną lamową w kwiaty, z stułą y z manipularzem, cum stemmate Kisciciano. [l. 10v]

Ornat adamaszkowy biały bez herbu, VXX wikariuszów, z manipularzem y z stułą.

Ornat burkatelowy biały, dno białe, kwiaty czerwone, columna złota, kwiaty czerwone, DD vicariorum, z stułą y manipularzem.

Ornat białej lami, korony złote, podszyty kitajką szkarłatną, z stułą y manipularzem.

Ornat lamowy biały tabinowy z passamanami złotemi, podszewka czerwona, applicatum ad capellam BVM, modo asservatur in sacristia cathedrali, z stułą y manipularzem.

Ornat zielony altembasowy, columna czerwona złotogłowowa, na nim herb jmści xiędza Kłodzińskiego.

Ornat adamaszkowy zielony wzorzysty wszytek, z stułą y manipularzem, ab illurmo Nicolao Pac eppo Samogae.

Ornat adamaszkowy zielony wzorzysty z herbem illurmi dni Kiszka, z stułą y manipularzem.

Ornat zielony, nędze bogatej, z kolumną obłoczystą fijałkową, w kwiaty, z stułą y manipularzem.

Ornat aksamitny zielony wzorzysty, dno białe, columna na dnie białym burkatelowa, w kwiaty czerwone, z stułą y manipularzem.

Ornat zielony, wszytek w kwiatach białych, z stułą y manipularzem.

Ornat aksamitu brunatnego rytego, dno blaskami przetykane, z herbem rndmi Wyszymirski suffraganei.

Ornat adamaszkowy fijałkowy wzorzysty, z stułą y manipularzem, illurmi dni Kiszka.

Ornat adamaszkowy fijałkowy wzorzysty, z passamanami czarnemi ze srebrem, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy turkusowy wzorzysty, z stułą y manipularzem. [l. 11r]

Ornat atłasowy czerwony floryzowany z kwiatami białemi, z stułą y manipularzem, illurmi dni Kiszka.

Ornat aksamitny czerwony z herbem illurmi dni Kiszka.

Ornat złotogłowowy czerwony z columną białą, rndmi dni Wyszomirski, z stułą y manipularzem.

Ornat złotogłowowy czerwony, columna haftowana z osobami, bez stuły y manipularza.

Ornat aksamitny czarny z białą columną cum suis attinentiis.

Ornaty dwa aksamitu czarnego prostego cum suis attinentiis. Trzeci buracikowy pstry cielisty, columna zielona, w kwiaty, a perill. dno Blaszkowski, manipularz tylko.

Ornat czarny tabinowy, kwiaty złociste, columna czerwona złotogłowowa, z herbem domus Tyszkiewicianae, ab illurmo moderno Pac applicatur cathed[rali], z stułą y manipularzem.

Ornat altembasu czarnego w kwiaty gęsto rzucane, columna złotogłowowa czerwona, z herbem domus Zawiszanae, ab illurmo dno moderno episcopo Pac cathed[rali] applicatur, kitajką zieloną podszyty, bez stuły y manipularza.

Ornat czarny, na dnie atłasowym w floresy, columna biała, na dnie białym w kwiateczki, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny atłasowy, kwiaty białe, żółte passamany, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy czarny wzorzysty, z columną turkusową, w kwiaty, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny aksamitny, columna adamaszkowa fiołkowa w kwiaty. [11v]

DAŁMATIKI

Czerwone dwie złotogłowowe, na dnie aksamitnym czerwonym, kwiaty różne jedwabne, srebrne y złote, bez stuły y manipularza.

Dałmatiki czerwonego buraciku dwie wzorzyste, bez stuły y manipularza.

Dałmatiki białe złotogłowowe z kwiatami, coloru różnego, stare, połatane, z kutasami, sine attinentiis.

Dałmatiki kitajczane białe z passamanem złotym, z tuniciel porobione, sine attinentiis.

Dałmatiki zielone adamaszkowe wzorzyste, sine attinentiis.

Dałmatiki adamaszkowe czarne, w kwiaty, bez stuły y manipularza, ab illurmo eppo moderno Pac donatae.

KAPY

Kapa altembasowa biała, lisztwa y szczyt haftowany, cum stemmate Kisciano, adamaszkiem żółtym podszyta.

Kapa altembasowa czerwona z lisztwami altembasowemi białymi, cum stemmate rndi dni Wyszymirski.

Kapa altembasowa czerwona, wkoło żółtego tkania, y columna.

Kapa czarna aksamitna, nadpsowana.

Kapa czerwona stara z szczytem czerwonym złotogłowowym.

Kapa błękitnego taletu, lisztwa czerwonego taletu.

Kapa aksamitu czerwonego żytego.

Kapa zielona złotogłowowa z haftkami srebrnemi, wkoło lisztwy kitajczane czerwone y columna.

Kapa złotogłowowa błękitna, z kwiatami, wkoło lisztwa czerwona, z szczytem. [12r]

Kapy buracikowe dwie z szczytami, frędzle karmazynowe, wielkie, pro assistentibus.

ANTEPENDIA

Antependium złotogłowu białego, stare, Kisczyńskie.

Antependium altembasowe czerwone z słupami białemi y czerwonemi, frędzle złote y passamany.

Antependium złotogłowu zielonego z frędzlą różnego coloru jedwabną.

Antependium atłasu błękitnego z kwiatami białemi, z słupem obłoczystym, z frędzlą różnego coloru.

Antependium buracikowe zielone z kwiatami białemi.

Antependium białe atłasowe z columnami złotogłowowemi, z herbem Kisczyńskim.

Antependium zielone nędzy bogatej, z frezlą jedwabną pstrą.

Antependia dwoje czerwone floryzowane na białym dnie, aksamitne, przy ołtarzach.

Antependium wiśniowe adamaszkowe floryzowane, frędzla złota y potrzeby złote.

Antependium atłasowe rosołkowe, frędzla ze złotem.

Antependia dwoje harusowe wiśniowe, frędzla włosowa.

Antependium czarne adamaszkowe wzorzyste, z herbem jmści xdza Kiszki.

Drugi takoweż z frędzlą takową.

Antependium aksamitne czarne, z frędzlą pstrą.

Szmat złotogłowu od antependium, na poprawę.

Antependium aksamitne czarne, końce złotogłowowe. [l. 12v]

HUMERAŁY

Humerał zakonny czerwony, złotem haftowany, na nim puklów perłami drobnemi sadzonych piędziesiąt dwa.

Humerał aksamitny wiśniowy z krzyżykiem, z passamanem srebrnym, sine tela.

Humerał zakonny złotogłowowy zielony, stary, bez korunek.

Humerał złotogłowowy, także zielony, z passamanem.

Humerał brunatny, prostem haftem wyszywany.

Humerał tabinu czerwonego złocistego w kwiaty złote, z korunkami srebrnemi.

VELA

Velum altembasowe białe, kwiaty wielkie, po rogach złotem bogato wyszywane, in radiis, we szrodku Nomen Jesus wyszywane perłami, których niższe perły koło kwiatów podbierane 34, podszyte kitajką czerwoną, zgodne ad Vnble Sacramentum, do obicia na wielki ołtarz.

Vela dwoje kitajczane, stare, białe y dziurawe.

Velum czerwone siatkowe, różnym jedwabiem wyszywane, Nomen Jesus we szrodku.

Velum rąbkowe, różnym jedwabiem wyszywane y złotem floryzowane, w poszrodku imago BVM.

Velum rąbkowe, blaszką wyszywane, dziurawe.

Velum siatkowe, rozmaitym jedwabiem szyte, w poszrodku Annunciatio BVM, po stronach litery AMPEDT.

Velum siatkowe zielone jedwabne, kwiaty drobne rozmaite, w poszrodku Nomen Jesu, po stronach litery NIOB, dziurawe.

Velum siatkowe czerwone, w kwiaty różne wyszywane, w poszrodku [l. 13r] Nomen MARIA z literami: „Monstra te esse Matrem, sumat per te preces".

Velum kitajczane, blaszką srebrną wyszywane, intus Nomen Jesus et MARIAE.

Velum płócienne, drukowane czarnym wzorem, intus krzyżyk, czarny passaman.

Velum zielone wielkie złotogłowowe, we szrodku Nomen Jesus in radiis, we dwuch końcach herby Łabęc na wierzchu.

Velum białe atłasowe, haftowane złotem y srebrem, w kwiaty, we szrodku w sercu Nomen Jesus.

Velum atłasowe czerwone, blaszką wyszywane, we szrodku Passia na krzyżu, pod Crucifixem literi ZRK.

Velum adamaszkowe czerwone w kwiateczkach drobnych, frędzla dokoła pstra, bez krzyżyka.

Velum złotogłowowe wiśniowe, w kwiaty złote gęste, bez frędzlów y krzyżyka.

Velum atłasowe czerwone w kwiaty wielkie białe y żółte, z krzyżykiem zielonym.

Velum bawełniczne czerwone z kwiatami srebrnemi przyszywanemi, in medio Nomen Jesus.

Velum lamowe czerwone złociste, bez krzyżyka, kitajką czerwoną podszyte.

Velum kitajczane czerwone, podszyte bawełnicą drukowaną.

Velum atłasowe wzorzyste coloru różnego, bez korunek y krzyżyka.

Velum zielone bawełniczne siatkowe, kwiaty jedwabne, w poszrodku Nomen Jesus in serto.

Vela dwoje tabinowe fijałkowe, kwiaty złociste, z frędzlą srebrną złocistą.

Velum atłasowe białe floryzowane, z korunkami pstremi, bez krzyżyka. [l. 13v]

Velum złotogłowowe białe, krzyżyk z koronek złotych.

Velum czarne kanawacowe, kwiaty zielone, białe, poszrodku in radiis Nomen Jesus.

Velum, z niego lisztwy na reparatią oddane inszych potrzeb.

BURSE Y PALLE

Bursa wielka staroświecka złotogłowowa biała, dokoła korunki wielkie złote, kwiaty złote, z krzyżem passamannym.

Bursa kitajczana biała stara, staroświecka, tej nie zażywają.

Bursa fijałkowa atłasowa, kwiatami wyszywana, w poszrodku Nomen Jesus złotem wyszywane, z palą kitajczaną łazurową, krzyż w niej srebrem haftowany.

Bursa aksamitna czerwona, blaszką haftowana, ex una parte in medio Nomen Jesus ze złotem wyszywane y perłami, których in N° 29, ex altera parte in medio Agnus Dei srebrem haftowany, na cztyrech rogach krzyżyki perłami sadzone N° 41, do niej palla atłasowa czerwona, haftowana złotem, in medio Nomen MARIA.

Bursa tabinowa fijałkowa wzorzysta, kwiaty złote, z palą takowąż.

Bursa wzorzysta fijałkowa, złote kwiaty, krzyż złocisty z passamanem, kitajką zieloną podszyta, bez pal.

Bursa złotogłowowa biała, w kwiaty czerwone złociste, krzyż we szrodku złoty, palla takoważ.

Bursa czarna złotogłowowa, złote korunki wkoło, bez krzyża y z palą takowąż.

Bursa tabinowa fijałkowa wzorzysta, z kwiatami złocistemi, około galon złocisty y krzyż passamanu złocistego, [l. 3r] palla do niej takoważ z galonem złotym.

Bursa takiejże materiej y coloru, z palą takowąż.

Bursa biała złotogłowowa, galonek wkoło złocisty y krzyż takowysz, palla do niego takowasz.

Bursa złotogłowowa floryzowana biała, galon złocisty y krzyż takowysz, z palą takiejże materiej.

Bursa złotogłowowa biała floryzowana, galon złocisty, krzyż z koronek złocistych, palla do niej złotogłowowa biała z krzyżykiem złocistym, galon dokoła złocisty.

Bursa złotogłowowa cieglasta floryzowana, korunki zielonego jedwabiu, takowasz y palla.

Bursa czerwona lamowa, galon złoty y z palą takowąż.

Bursa lamowa zielona y z palą, korunki złociste.

Bursa atłasowa czerwona, z passamanami y z palą.

Bursa aksamitna zielona stara, z drugiej strony białego atłasu, z palą takowąż.

Bursa aksamitna czerwona floryzowana y z palą.

Bursa atłasowa czerwona y z palą takową.

Bursa tercinellowa stara czarna z palą.

Bursa atłasowa biała, floresy papuże, z palą błękitną lamową.

Bursa czerwona buracikowa w floresach, z drugiej strony biała cum effigie Nomen Jesus et literis IHS, palla czerwona do niej.

Pal dwie wiśniowych złotogłowowych z galonkami złocistemi.

Palla zielona lamowa z korunkami złocistemi.

Palla czerwona lamowa z korunkami złocistemi.

Palla złotogłowowa teletowa, z galonem złotem. [l. 3v]

CORPORALIA

Corporał rąbkowy, z lisztewką bielą y złotem szyty.

Corporał rąbkowy, obszyty złotem sznurkiem.

Corporały dwa rąbkowe, sznurkiem złotym dokoła obszyte.

Corporał rąbkowy, jedwabiem czerwonym karmazynowym wkoło kwiatkami wyszywany.

Corporałów rąbkowych niewyszywanych prostych trzy.

Corporałów płóciennych z korunkami białemi trzy.

Corporałów płóciennych prostych N° 90.

PURIFICATORIA

Purificatoria różnych rąbkowych płóciennych in N° 90.

OBICIA

Obicie jedwabnego atłasowego wszytkich różnego coloru w pasy bretów 63 po łokci pięć, z frędzlami różnego coloru.

Obicia atłasowego podnoszonego w pręgi 56 po łokci 5.
Szpalerów siedm wielkich życzkowych w pasy.

KOBIERCE

Kobiercy para, dno purpurowe z słupami purpurowemi, a perillustri dno Skirmont ecclesiae applicata.
Kobierców starych pstrych wielkich y małych N° 9 do usłania gradus altaris, z dnami białemi, w kwiaty różne. [l. 4r]
Szpalery stare ad stalla canonicorum in N° sztuk 5.

SUKNA

Całuny czarne sukienne nadszarpane in N° 2.
Całun harusowy czarny, brzeg harusu brunatnego, nowy.
Sukno łazurowe falendyszowe, frędzla jedwabna popielata.
Sukno czerwone różowe na gradusach wielkiego ołtarza, wkoło londysz czerwony, z herbem białym po rogach illustrissimi dni Woyna.
Sukno drugie czerwone londiszowe.
Sukno takież do kredensu ad gradus.
Baldachium stare z kwiatami łazurowemi, z frędzlą.

TUWALNIE

Tuwalnia rąbkowa cienka, wyszywana jedwabiem karmazynowym, srebrnych kwiatów dwadzieścia na niej.
Tuwalnia rąbkowa, kwiatami różnego jedwabiu w grona winne ze srebrem y złotem przepłatanemi 20.
Tuwalnia rąbkowa, wyszywana w kwiaty wielkie gożdziki we dzbankach, kwiatów 16.
Tuwalnia rąbkowa, jedwabiem karmazynowym ze złotem wyszywana, na niej floresów 16.
Tuwalnia rąbkowa z kwiatami różnego jedwabiu, kwiatów dwadzieścia na niej.
Tuwalnia rąbkowa na kształt lisztwy, około wyszywane jedwabiem różnym y kwiatami, stara.
Tuwalnia rąbkowa stara, cieglastym jedwabiem w kwiaty wyszywana, niegdzie rzucane złotem.
Tuwal[nie] 3, jedwabiem karmazynowym szyte, źle, dziurawe, wszytkie rąbkowe. [l. 4v]
Tuwalnia płócienna, wyszywana misternie.

Tuwalenka mała do ołtarza w kwiaty różnego jedwabiu, złotem niegdzie przeszywane.

Subcorporałów in N° 3, na rogach złote kwiaty szyte, opera dni Skirmont, canonici Samogitiae.

LIBRI IN SACRISTIA

Mszał w czerwony safian oprawny nowo świeżo, sprawiony cum patronis opera perillustris dni Skirmont canonici z rejestrem, z zarabiankami złotemi.

Mszał w aksamit oprawny, na cztyrech rogach pukle dwoje srebrne pozłociste, klauzury takiejże materiej, in una facie libri metal srebrny pozłocisty cum effigie Salvatoris; illurmi dni Nicolai Pac.

Mszał safianową skurą powleczony na starej oprawie, nadszarpany, ab illrmo dno eppo Kiszka.

Mszał w czarnej oprawie, narożniki srebrne po wszytkich cztyrech rogach.

Mszał w czarnej oprawie, clausury oberwane, nadszarpany intus.

Mszał w czarnej oprawie, in canone, nadszarpany, z rejestrem życzkowym.

Mszał w czarnej oprawie, które applicatum nie wiedzieć przez kogo ad usum ecclesiae collegiatae in Murata Gieranony 1614, D. N. T. Stanislaus Kiszka, praepositus Gieranonensis.

Mszał wielki w czarnej oprawie z klauzurkami mosiężnemi, nadtarty, łałany.

Mszał mniejszy z klauzurkami mosiężnemi, nadtarty, defectuosum, kart nie ma w sobie siła potrzebnych. [l. 5r]

Breviarium wielkie in folio, w czarnej oprawie, applicatum ecclesiae a perillustri dno Siemaszko noviter, stary.

Breviarium wielkie in folio, a perillustri dno [Joanne] Wyszemirski.

Antiphonarium w białej oprawie, cura perillustris domini Skirmont, canonici Samogae.

Psalterium novum w białej oprawie, eiusdem cura Skirmont comparatum.

Agenda nowa, karty w niej po brzegach w wielu miejscach poszarpana, trzeba podkleić, aby się potym y literom nie dostało, gdy cantorzy niediskretnie przewracają.

Mszały reliquialny w czarnej oprawie dwa.

Canony dwa biskupie czerwone.

Pontyfikały dwa, jeden z figurami, wielki, gruby, w oprawie szarej, drugi w oprawie białej, mniejszy.

Pontyfikał jeden, którego tylko pars una.

Graduał rozproszony w kartach jeno zostaje, meliori indiget ecclesia, per incuriam cantorum destructum.

Missale staroświeckim drukiem w axamicie czerwonym, srebrna na nim sztuk cztyrnaście pozłocistych, klauzurki się urwały z rzemieniem, non sunt.

ILLUSTRISIMORUM EPPORUM SAMOGITIAE ANTIQUORUM EFFIGIES A PRIMAEVA FUNDATIONE EPISCOPATIUS SAMOGAE FIXAE [l. 5v]

Maioris altaris a parte evangelii usque ad altare sancti crescentii

1. Mathias Lituanus Vilnensis, magister in teologia; primum praepositus Vilnensis, deinde 1mus episcopus Samogitiae creatus anno 1417[2].

2. Nicolaus nomine Polonus, vir a singulari orandi rerumque sacrarum studio memorabilis; neminem ad mensam admittebat, qui illo die ecclesiam non accesserit.

3. Martinus de Łukniki, ex parocho episcopus, orationi devotionique singulariter addictus; posteaquam denuntiatus est episcopus, non vixit ultra medium annum.

4. Jacobus natione Trocensis, a populo dictus Raudonas; nihil memorabile post se reliquit.

5. Bartholomaeus natione Masovius Pułtoviensis, odio suarum ovium et diuturna vita memorandus; vixisset brevius, nisi paratam ab omnibus mortem declinasset Kieydanos evadendo.

6. Georgius natione Lituanus Vilnensis, 1mum archidiaconus Vilnensis, deinde episcopus Samogitiae; hic ecclesiam Wornensem cathedralem propriis sumptibus excitavit. [l. 6r]

7. Mathias 2dus natione Polonus, per canonici et archidiaconi Vilnensis gradus ad episcopatum Samogitiae ascendit.

8. Bartholomeus 2dus Lituanus, spes promotorum elusit, dum opera in vana vertit: sacris neglectis totus enim memoratur fuisse in musica et cantus cum ingenti damno ecclesiae recentis, non symphoniae, sed pane verbi Dei ciboque doctrinae evangelicae egentis.

Maioris altaris a parte epistolae usque ad altare sanctae emilianae

9. Martinus 2dus natione Samogita, ex parocho Szawłanensi episcopus Samogitiae; nihil memorabile post se reliquit.

---

[2] *Po data rankraštyje pieštuku prirašyta* = 440.

10. Martinus 3tius natione Lituanus, Vilnae parente originis Alamanicae natus, in Italia annos 30 eruditioni conquirendae impendit. Jurisperitia illa aetate celeberrimus, reversus in patriam a Casimiro rege ad episcopatum Samogitiae evectus est, in quo singularis eruditionis gloria virtutibus antistite dignis coronavit.

11. Nicolaus 2dus Radziwił, dux in Goniądz, Nicolai 1mi palatini Vilnensis nepos, 2di ducis in Goniądz [l. 6v] filius; memoratur, simultates cum capitaneo suo insignes exercuisse, potentiae fiducia scintillam in flamas promovente.

12. Nicolaus 3tius Wiżgaylo, nobilis Lituanus palatinatus Trocensis, 1mum praepositus ecclesiae cathedralis Vilnensis, deinde episcopus Samogitiae; vir natione in consiliis auctoritatis, in moribus virtutis, Zelator patriae vulgo nuncupatus.

13. Georgius 2dus de Talat, nobilis Samogita, primum[3] fere mortuus, quam eppus; antequam enim ad ecclesiam cathedralem suam accessisset, e vivis abiit.

14. Venceslaus Wierzbicki, natione Lituanus, gente Polonus, singulari economia, industria bona Ecclesiae suae auxit. Collegerat non exiguam pecuniam ad ulteriora ecclesiae destinatam, sed a morte praeventus anno 1555 in desideriis desit, pecuniam vero Ecclesiae esiasticis [?] magistratus politici.

15. Joannes Domanovius, heres in Krupa, Polonus natione, collegium capitulare legibus instruxit, cui statutum condidit.

16. Stanislaus Narkustis sub nomine, posteris natus sat bonus, quod a vitio aliquo memorari non meruerit.

17. Victorinus Wierzbicki, nobilis, post probatae virtutis experimenta [l. 7r] in episcopatu Luceoriensi data ad episcopatum Samogitiae translatus.

18. Georgius 3tius Pietkiewicz, nobilis Lituanus; sub eo haeresis Samogitiam late occupavit et ecclesias sacerdotibus, populum ecclesiis exuit; cui malo ut obviam iretur, ad Tridentini praescriptum seminarium diaecesanum fundavit.

Sequuntur duae effigies episcoporum Samogitiae sine inscriptionibus.

20[4]. Nicolaus 5tus, nobilissima inter Lituanos familia ortus, possessiones episcopales proprio patrimonio adiuncto cumulavit, dignitatem de sua virtute ornavit. Mortuus in Italica peregrinatione Patavii anno 1614.

Innocentius X, Romanus pontifex.

Cardinales Romani:

Marcellinus eppus Ostiensis, Sacri Collegii decanus, cardinalis, comes Romanus, anno 1606.

---

[3] *Orig. įrašyta* 1mus.

[4] *Sąraše praleistas tik Nr. 19, nors vysk. Jurgio Petkevičiaus aprašymo pabaigoje (Nr. 18) nurodyta, kad kabo du vyskupų portretai be jokių įrašų. Žemaičių vyskupu po Jurgio Petkevičiaus (Nr. 18) ir prieš Mikalojų Pacą (Nr. 20) buvo Merkelis Giedraitis (1576–1609).*

Gaspar eppus Abanensis, cardinalis Borgia, archiepiscopus Toletanus, hispanus, d. 17 augusti 1611.

Julius eppus Portuensis, cardinalis Romanus, episcopus Tyburtinus, Mediolanensis, d. 11 januarii anno 1671.

Alphonsus eppus Praenestinensis, cardinalis De La Cuena, hispanus, d. 5 7bris A. 1622.

Carolus episcopus Tusculanus, cardinalis Medicensis, d. 2 Xbris A. 1615. [l. 7v]

Dzwony

Dzwonów na dzwonnicy trzy wielkie.

Item dzwon w zakrystiej na ziemi leży zepsowany.

Signans na kościele.

Dzwonki przy każdym ołtarzu wiszą, także przy zakrystiej.

INVENTARIUM RERUM ET SUPELLECTILIS CAPELLAE BVM

Srebro

Kielich pozłocisty, pukle perlowey macice, a drugie kamienie cum inscriptione: „Cura patris Gregorii Wroblevii effectus est sub anno 1599". Patena takaż, z obu stron złocista.

Kielich złocisty, zewsząd na nim napis: „Regina Szostowicka". Patena na jednej stronie pozłocista.

Kielich srebrny biały, w poszrodku pozłocisty, z puklem, z pateną pozłocistą z napisem: „Bractwu Wornieńskiemu Najś. Panny".

Kielich srebrny wewnątrz pozłocisty, inscriptio: „Regina Szostowicka". Patena srebrna niezłocista.

Vota na ołtarzu

Tabliczek srebrnych różnych 44, mesiądz srebrny, napis taki: „Luna sub pedibus eius".

Krzyżyków srebrnych różnych jedenaście.

Miesiądz cum radiis. Nóżka srebrna.

Gwiazdki cztyry srebrne.

Korony srebrne złociste trzy na personach Najświętszej Panny, [l. 8r] Pana Jezusa y świętej Anny.

Gwiazd srebrnych koło korony Najświętszej Panny 12 nad głową.

Łańcuszki srebrne pozłociste 2, trzeci mały kolczasty srebrny biały, kolek 56.

Koronek bursztynowych 4.

Obrączki dwie srebrne.

Obrączek szczyrozłotych trzy.

Pierścionek diamentowy, drugi rubinowy, trzeci bez kamienia.

Puklik szczyrozłoty z rubinem.

Korunki dwie między tablicami srebrne, na nich Ave MARIA.

Manelek bursztynowych pułtory pary.

Reliquiarz haftowany na atłasu błękitnym cum Agno DEI integro.

Serce cum Agno DEI haftowane.

Item różnych reliquiarzyków haftowanych oprawnych rogowych cztyrnaście.

Reliquiarzyków w srebrze oprawnych cztyry.

APPARATUS

Ornat biały złotogłowowy w floresy żółte jedwabne z herbem Kisczyńskim, z manipularzem y z stułą.

Ornat biały floryzowany atłasowy, columna czerwona, z stułą y manipularzem.

Ornat takiż ma bydź, właśnie ten w Powondeniu zostawa.

Ornat atłasowy biały w kwiaty, słup czerwony, cum suis attinentiis.

Ornat adamaszkowy biały z columną czerwoną, zły, bez stuły y manipularza.

Ornat aksamitny czerwony, słup złotogłowowy, passaman blaszkowy, hindijakiem podszyty, z stułą y manipularzem.

Ornat zielony aksamitny, passaman czerwony, cum suis pertinentiis.

Ornat tabinowy błękitny cum toto.

Ornat czarny aksamitny z frędzlą pstrą, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny aksamitny, słup biały, cum suis attinentiis. [l. 8v]

Ornat czerwony adamaszkowy nowy, frędzle pstre, barchanem podszyty, cum toto.

Ornat atłasowy zielony, columna buracikowa, passamany błękitne.

Ornat adamaszkowy czerwony, columna atłasowa ceglasta, cum toto.

Ornat czarny sajowy, columna czerwona fereridinowa, z stułą y manipularzem.

ANTEPENDIA

Antependium czerwone aksamitne w kwiaty, z frędzlą.

Antependium błękitne kitajczane, z frędzlą y passamanem.

Antependium kaczarowe kitajczane, korunki jedwabne karmazynowe.

Antependium kitajczane stare, brzoskwiniowe quondam.

Antependium atłasowe rosołkowe z frędzlą zieloną jedwabną, passamany pstre.

Antependium materiej jedwabnej, kwiatami różnemi zielonemi, na dnie białym.

Antependium buracikowe na dnie białym, kwiaty czerwone.

Antependium czarne pułjedwabne, na kształt aksamitu.

ALBY

Alb tkackiego płótna dobrych, wszytkich z humerałami, in N° 9.

TUWALNIE

Tuwalnia rąbkowa, kwiaty spore, winne grono jedwabiem różnym wyszywana.

Tuwalnia rąbkowa, jedwabiem karmazynowym ze złotem wyszywana.

Tuwalnia rąbkowa stara, kwiaty staroświecką modą szyte, miejscami złota trochę.

Tuwalnia rąbkowa stara, jedwabiem zielonym y blaszką srebrną przetykana.

Tuwalnia szwabskiego płótna, jedwabiem dokoła pomarańczowym wyszywana. [l. 9r]

Tuwalnia domotkanego płótna, bielą dokoła szyta, dokoła korunki proste.

Tuwalnia płótna tkackiego, bielą w kwiaty wyszywana, nowa.

Tuwalnia płótna szwabskiego, na kształt fartuszka, dokoła jedwabiem czarnym z niemiecka wyszywana.

SUBCORPORAŁY

Subkorporał rąbkowy, kwiatów sześć na nim, złotem y jedwabiem różnym wyszywany.

Subkorporał rąbkowy, jedwabiem ceglastym z srebrem wyszywany, kwiatów sześć.

Subkorporał rąbkowy, ze złotem, jedwabiem karmazynowym ceglastym wyszywany.

Subkorporał rąbkowy, jedwabiem pomarańczowym ze złotem wyszywany.

Subkorporał rąbkowy, ze złotem y z jedwabiem zielonym wyszywany.

Subkorporał bielą dokoła y z blaszką srebrną wyszywany.

Subkorporał rąbkowy, ze złotem y z jedwabiem varii coloris wyszywany.

Subkorporał rąbkowy, ze złotem po rogach y z bielą wyszywany, we szrodku Nomen Jesus.

Subkorporał płótna szwabskiego, dokoła na kształt lisztewki, jedwabiem karmazynowym po trzy kwiaty w rogach, in medio Agnus DEI.

Subkorporał w cienie szyty karmazynowym y zielonym jedwabiem ze złotem.

Subkorporał prostego płótna, jedwabiem czerwonym wyszywany.

Subkorporały trzy, na których nie znać, czy czarnym, czy zielonym jedwabiem wyszywane.

OBRUSY

Obrus holenderskiego płótna, z blaszką srebrną y złotą, z jedwabiem różnym, stary.

Obrus płótna tkackiego, jedwabiem karmazynowym, kwiaty różne.

Obrus płótna tkackiego, lisztwy jedwabiem czerwonym wyszywany.

Obrus płótna holenderskiego, czarnym jedwabiem z bielą wyszywany.

Obrus płótna tkackiego, lisztwa jedwabna karmazynowa, blaszką złotą wyszywany. [l. 9v]

Obrus płótna tkackiego, lisztwa karmazynowa jedwabna, wyszywana.

Item obrusów siedm płótna tkackiego, u niektórych siadka dokoła.

VELA

Velum złotogłowowe w kwiaty zielone y karmazynowe, dokoła korunki złote, we szrodku krzyż złoty.

Velum karmazynowe adamaszkowe, dokoła stroczka złota.

Velum adamaszkowe zielone, floresów sześć na nim wyszywanych jedwabiem czerwonym y białym, in medio Nomen MARIA in radiis.

Velum siadczanne z bawełny czarne, jedwabiem białym y łazurowym wyszywane.

Velum zielne bawełniczne, jedwabiem różnym wyszywane, in medio IHS.

Velum kitajczane białe, życzkowa stroczka dokoła.

Velum czarne fursztatowe, in medio Nomen MARIA.

Velum czerwone tercinellowe, dokoła stroczka jedwabna dokoła.

Velum na jedwabnicy wybijane różnemi kolorami.

Velum puljedwabne, biało y czerwono w pręgi długie, do zażywania ad Venerabile.

Velum siadczane, karmazynowym y białym jedwabiem ze złotem przetykane.

Vela dwoje buracikowe różnego koloru.
Bursa złotem y srebrem haftowana y z palą.
Bursa różnego koloru y z palą.
Ręczników różnych in numero 16.
Kitajki dupłej dwie sztuczki zielonej z passamanem żółtym blaszkowym.
Corporałów rąbkowych pięć.
Corporałów płótna tkackiego pięć.
Purifikaterzów in genere 45. [l. 16r]
Kobierców perskich cztyry.
Starych dwa.
Stuła jedna biała, druga łazurowa, trzecia pstra.
Komży kaznodziejskie dwie.
Mszał nadszarpany jeden.
Chorągiew wielka bracka karmazynowa adamaszkowa jedna, druga sztametowa czarna, opera jmści x. Zawistowskiego.

ACTUS 4TUS. CONTINUATIO VISITATIONIS DIE VIGESIMA XBRIS AO 1675

Peracta lustratione supellectilis ecclesiasticae conscendimus ad personalem visitationem convocatisque ad residentiam nostram omnibus praelatis et canonicis unumquemque seorsive de necessariis circa visitationem inquiri solitis rebus interrogavimus; vocati itaque per notarium voce clara hi nimirum fuerint:

Praelati

Perillustris adum rndus dnus Paulus Puzyna, archidiaconus Samogitiae. Hic quoniam in visitatione praesenti non comparuit nec suae absentiae rationes dederit, decretum reformationis ratione talis absentiae comunationem poenae in se continet.

Perillustris adum rndus dnus Benedictus Żuchorski, custos Vilnensis, decanus Samogitiae praelatus, in visitatione praesenti absens, tamen quia per illustres dnos confratres suos veniam de absentia sui interposuerat, indultum est mediante decreto reformationis.

Perillus[tris] adum rndus dnus Marinus Casimirus Łauxmin, [l. 16v] praepositus praelatus Samogitiae, interrogatus de beneficiis, qualia possideat, respondit: „Praelaturam praepositurale et parochialem Szaulensem“, interrogatus, num habeat dispensationem Sedis Aplicae supra pluralitate beneficiorum, respondit se non habere et de procuranda illa deliberat.

Requisitus, ut exhibeat suorum sacrorum ordinum in literas formatas, institutionis ac inuestiturae ad praenominata beneficia, respondit penes se ad praesens talia instrumenta non habere; loco et tempore suis, seu alias circa visitationem ecclesiae parochialis Szaulensis submisit se praesentaturum.

Interrogatus de proventibus, quantum habeat ex praestimoniis suae praelaturae, respondit ad summam ducentorum florenorum ascendentium percipere, ex parochiali autem Szaulensi plus minus florenos quingentos percipere.

Interrogatus, an circa cathedralem iuxta statuta deordinationis resideat et obligationibus satisfaciat, respondit obligationi[5] satisfacere asseruitque unum Sacrum iuxta erectionem absolvere, ad cathedralem licet non continuis, interpolitis tamen diebus residere.

Installationis [ius] manet penes illusmos dnos episcopos Samogitiae de concessa gratia speciali privilegio serenissimi olim Vladislai Quarti, regis Poloniae, de A° MDCXXXVI firmato, ad quam praelaturam habet parochialem ecclesiam Raudzianensem incorporatam. Caetera decretum reformationis fusius enucleat.

Perillustris adum rndus dnus Vladislaus Giedroic, custos praelatus Samogitiae.

Interrogatus de instrumentis sacrorum ordinum, pene[s] se ad praesens non habere respondit, submisit se ostensurum opportuno tempore.

Literas investiturae ad praelaturam Samogitiae exhibuit datas ab [l. 17r] illustrissimo ac rndmo dno Alexandro Sapieha, episcopo protunc Samogitiae. Parochia Szewkszensis [!] facit proventus quingentorum florenorum. Hanc praelaturam custodiae asseruit esse collationis venerabilis capituli. Ex beneficio Powo[n]denensi faciunt proventus ducenti floreni.

Interrogatus de beneficiis, qualia possideat, respondit se habere duo curata, Szwekszense et Powendenense; de his in lite manet.

Item praeposituram in capella mansionariorum habet.

Perillustris adum rndus dnus Samuel Szwerin, scholasticus praelatus Samogitiae; hic quoniam absens, nec dedit legitimas suae absentiae causas, decretum absentium comminationes poenarum monstratur.

CANONICI

Perillustris adum rndus dnus Joachimus Skirmont, canonicus Samogitiae, Sacrae Regiae Maiestatis secretarius.

Interrogatus de literis formatis sacrorum ordinum, tum institutionis ad canonicatum, respondit ad praesens pene[s] se non habere, promisit se

[5] *Orig. įrašyta* obligationis.

tamen talia instrumenta et alia necessaria in decursu unius septimanae praesentaturum.

Interrogatus, utrum habet obligationem, respondit se habere ex fundatione perillustris dni Stancikiewicz, canonici Samogae, super censu reemptionali duorum milliorum florenorum, apud generosum dnum Mathiam Narewicz locatorum, a qua summa cum non percipiat censum, submisit se iure medio vindicaturum, hoc in puncto indulgetur.

Interrogatus, quantum habeat de proventibus sui canonicatus, respondit se habere quadringentos et ultra septuagin[t]a florenos. [l. 17v]

Interrogatus, an habeat aliquod beneficium curatum, respondit nullum possidere.

Interrogatus de vita vicariorum, nihil se scire dixit, aliquando tamen absentasse a choro asseruit.

Perillustris adum dnus Adamus Piotrowicz, canonicus Samogitiae, exhibitis instrumentis ordinum, tum institutionis et cridae literis ad canonicatum.

Interrogatus, quantum habeat de proventibus sui canonicatus, respondit ad quadri[n]gentos florenos ascendere de praestimonio canonicali. Interrogatus de beneficio curato, respondit se habere parochialem Beysagolensem.

Interrogatus de dispensatione Sedis Aplicae, respondit illam non habere, promissione facta de illius procuratione.

Interrogatus, quantum percipiat de proventibus suae parochialis, respondit ducentos florenos percipere, ex qua summa vicarium Beysagolensem solariat, ultra proventus ecclesiasticos eique vicario asseruit praedium plebanale locavisse.

Interrogatus de moribus vicariorum et habitatione honesta, respondit in charitate vivere, de excessibus illorum nihil scit; hoc unicum vitium extare, quod in choro, dum absolvunt horas canonicas, praecipitanter decantent, et dum monentur a quo ex praelatis et canonicis, verbis insolentibus consurgunt.

Perillustris admodum rndus dnus Vladislaus Giedroic, scholasticus Smolescensis, canonicus Samogitiae, parochus Wielonensis.

Interrogatus de literis institutionis, dixit se habere, sed ad praesens non.

Interrogatus de beneficiis curatis, dixit habere parochialem Wielonensem, quo ad residentiam, secundum posse residere [l. 18r] circa cathedralem ecclesiam, submisit se procurare *dispensationem, et*[6] illurmus consentit et iniunxit.

De proventibus praestimonii ducentos florenos, ex parochiali Wielonensi centum et triginta habere.

Interrogatus de conversatione vitae, respondit in charitate vivere omnes; de vita vicariorum nihil scire dixit.

---

[6] *Žodžiai rankraštyje įrašyti vėliau kita ranka.*

Perillustris adum rndus dnus Vincentius Wołłowicz, Vilnensis et Samogitiae canonicus.

Literas institutionis ad canonicatum et formatarum penes se non habere, nisi Vilnae, et se submissit tempore congruo ostensarum.

Parochialem ecclesiam in Janiszki se habere dixit. Interrogatus de dispensatione, respondit non habere et asseruit posse tenere talia beneficia, cum sint compatibilia. Ad tollendum omnem scrupulum[7] promisit se procuraturum dispensationem.

Interrogatus de proventibus praestimonii canonicalis, respondit ad ducentos decem florenos ascendere, ex parochiali autem centum septuaginta florenos percipere[8].

De vita residentis cleri ad cathedralem nescit.

Perillustris adum rndus dnus Martinus Białłozor, canonicus Samogae. Hic ob ingruentem infirmitatem de consensu illurmi dni episcopi non expectando affinem visitationis causa sumendorum medicamentorum discessit, obiiciendis tamen punctis ad ecclesiam parochialem Szadoviensem, dum visitabitur, submisit se responsurum.

Perillustris adum rndus dnus Stanislaus Siemaszko, canonicus Samogae, venerabilis capituli eiusdem procurator.

Literas institutionis ad canonicatum et cridae, tum suorum ordinum formatas praesentavit. [l. 18v]

Ratione praestimonii illud asseruit se in multis reparavisse, faciuntque proventus sibi ducenti floreni.

De conversatione aut vita inhonesta nihil audivit inter fratres et vicarios.

Interrogatus ratione procuratoriae, respondit munus procuratoriae modo primum 2do anno agere, regestrumque perceptorum pro refectionibus et obligationibus et expensarum exhibuit.

Illustris adum rndus dnus Jacobus Leniewicz, cancellarius diaecesis Samogitiae, inter canonicos in stallo locum ultimum habens.

Literas formatas non habere dixit in scripto, sed dixit notum esse omnibus, quod sit legitime ordinatus Vilnae ad provisionem illurmi dni episcopi moderni Samogitiae.

De beneficiis curatis respondit se habere Taurogiensem parochialem, annexam cancellariatui.

Instrumentum cancellariatus produxit, de erectione sibi non constare et illius approbatione.

Item ad parochialem Szydłoviensem literas commendae una cum cridae literis praesentavit.

---

[7] *Orig. įrašyta* tolendum omnem scripulum.

[8] *Orig. įrašyta* praecipere.

Item ecclesiam in Poiurze per modum commendae possidere dixit, tum altariam in Tryscensi ecclesia erectam se habere dixit.

De proventibus parochialis Tawrogiensis quingentos florenos solitum percipere.

Ex parochiali Szydłoviensi trecentos florenos pendere.

De dispensatione super praefata beneficia non habere se respondit; quantum ad conversationem inhonestam residentium presbyterorum ad cathedram, nihil retulit. [l. 19r]

ACTUS 5TUS. ANNO QUO SUPRA, DIE 22 DECEMBRIS

Visitatio personalis vicariorum

Vocati tamen rndi dni vicarii cathedralis, et inprimis

Rndus dnus Adalbertus Zawistowski, vicarius et mansionarius cathedralis; literas formatas omnium ordinum praesentavit. Item literas institutionis ad ministerium Niewiardoscianum. Literas item dimissorialium ex diaecesi hac exhibuit.

Interrogatus, quot debent foveri vicarii ad cathedralem, respondit debere esse in numero sex, modo tantum quatuor foventur.

Intuitu salarii ex vicariatu percipit coppas [!] decem.

Ex altaria debentur sibi centum duodecem floreni quotannis provenire, quos nunc percipit, suumque collatorem non esse solvendum allegando ipsius inopiam.

Vocatus ad [!] interrogatus rndus dnus Lapinski, parochus Żoranensis, quondam vicarius cathedralis, asseruit vicarios antea habuisse mensam communem sub episcopatu Parcoviensi, post fata enim evanuisse.

Rndus dnus Zawistowski respondit habere obligationes una cum aliis vicariis, videlicet Kobiliscianam, Klonoscianam. [l. 19v]

Requiem quotidie ad Sanctam Trinitatem et Summae conventualis absolvitur hebdomadatim. Oblationes, si accidunt, dividuntur inter se.

Sacramentum baptismi conferunt omnes, cui contigerit hebdomada[9].

A pulsu campanarum, id est minorum, solutio pertinet baccalaureo, a maioribus autem ad carbonam mittitur.

Quo ad mores et vitam confratrum nihil scire dixit.

Rndus dnus Franciscus Stancikiewicz, vicarius et sacristianus ecclesiae cathedralis, literas formatas ordinum non item [!] primum conflagratas esse sibi dixit.

---

[9] *Toliau rankraštyje toje pačioje eilutėje pradėta rašyti sekančios eilutės pradžia* a puls, *kuri liko neišbraukta*.

Intuitu salarii pro officio sacristiani iuxta erectionem floreni quadraginta debentur, et duo sacra absolvi.

Obligationes item habet pro anima Georgii sacerdotis et aliam conventualem, centum coppae solvuntur et distribuuntur inter omnes. Ex hac summa cantori, baccalaureo, hospitali pars cedit, sevum, cera pro luminaribus ad ecclesiam providetur.

De collatione baptismi dixit aliquando conferre in defectu parochi, non autem copulare matrimonialiter.

De conversatione inhonesta inter se nihil scit.

Rndus dnus [Josephus] Jakutowicz, vicarius cathedralis.

Literas suorum ordinum exhibuit. Obligationibus dixit se satisfacere, in choro canere et alia officia cum vicariis absolvere.

Obligationem ad S. Georgium extra oppidum Vornense unam in hebdomada habet, illa scilicet die, qua debet cadere festum istius sancti, sine tamen praeiudicio parochi, et necessaria providet ex cathedrali.

Nomine istius obligationis percipit[10] florenos quadraginta.

De conversatione confratrum nihil retulit. [l. 20r]

HOSPITALE

Noviter exstructum hospitale prope molendinum, eundo ad oppidum Vornense; alluntur [!] pauperes in seorsivis hippocaustis viri sex et vetulae totidem.

Provisionem annualem de Łukniki recipiunt, dantur etiam leguminae [!] per perillustrem dnum procuratorem ex certo praedio.

Dicti pauperes asserebant antea solvisse pecuniis, quod modo leguminis datur, unde dixerunt in hoc se defraudasse.

SCHOLA

Haec noviter exstructa, baccalaureus fovetur, iuventutem instruit in rudimentis fidei, lectione alfabeti, charactere; salariatur de Łukniki, percipit coppas N^{o} …[11]

Huius officium est in choro canere martirologium in superpelliceo et aliis divinis interesse.

Organarius et cantor foventur et salariantur. Habent domus suas residenciales cum aggris [!].

Officium organarii – organum pulsare, ad pulpitum canere una cum

[10] *Orig. įrašyta* praecepit.

[11] *Rankraštyje suma neįrašyta.*

cantore et baccalaureo, et divinis officiis interesse de more consueto et recepta consuetudine.

DECRETUM REFORMATIONIS [l. 20v] PRO ECCLESIA CATHEDRALI SAMOGITIAE ANNO 1675 DIE 22 XBRIS

Nos, Casimirus Pac, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopus Samogitiae, inhaerentes praescripto sacrorum canonum et synodis provincialibus pro officii nostri pastoralis munere sponsam nostram, cuius divina gratia, licet immeriti, decorati pontificali Thyara regimen tenemus, eandem decoram omnium in oculis spectare cupientes, in suaque incorrupta integritate perpenere perpetuo volentes, hoc nostro mediante decreto reformationis et ordinationis statuimus, ordinamus et decernimus, inviolabiliterque, praesertim in mundicie, custodia, regimine et immunitate sua observari cupimus ac praecipimus[12], et inprimis:

Quantum attinet ad munitiem Venerabilis Sacramenti in cyborio, quod est in altari maiori fixum, ut diligens adhibeatur et clavis a cyborio ex armariolo, in quo nunc asservatur, alio transferatur et in sacristia sub clausura bona asservatur, iniungitur.

Rndus dnus sacristianus nunc et pro tempore existens tenebitur scire numerum communicantorum, quantum in pixide post distributionem remanent.

Renovatio eiusdem Venerabilis Sacramenti ut quoquo [!] die octavo fiat et in tabula ad hoc praeparata in sacristia dies renovationis notetur diligenter per rndum dnum sacristianum.

Umbella in una hasta rotunditatem habens ad infirmos pro umbraculo Venerabilis Sacramenti sit, comparando ad maiorem reverentiam Sacrae Synaxis. [l. 21r]

Indulgentiae christifidelibus, qui committantur processionaliter Venerabile Sacramentum, dum itur ad infirmos, saepe saepius promulgentur, quomodo consequuntur eas dierum trecentorum quinquaginta; et huiusmodi indulgentiarum transumptum foribus ecclesiae aut alio loco patenti figatur.

In festo[13] Corporis Christi Venerabile Sacramentum in monstrantorio per loca publica processionaliter deferatur, prout est moris, et Evangelia Sancta in quatuor partibus civitatis canantur; aliis autem diebus infra octavas et in ipsa octava eiusdem festi per caemeterium, tum et aliis solennioribus de more et consuetudine processio cum eodem Venerabili fiet.

In maiori altari omnibus diebus festivis solennioribus et dominicis cerei sex circa peragenda sacra mysteria ardeant.

---

[12] *Orig. įrašyta* percipimus.

[13] *Orig. įrašyta* festa.

Pixides cum sint duae, necesse est, ut asserventur in cyborio cum sacris communicantibus, ut cum defertur Venerabile ad infirmos, altera remaneat in cyborio propter adorationem.

Lampas circa Venerabile Sacramentum, cum suam habeat de Łukniki provisionem pro lumine, ut ardeat continuo die ac nocte ad maius altare, demandatur, cui rei attendere tenebitur perillustris dnus procurator v. capituli.

Altare maius cum sit maiestuosum, necesse circa illud adhibere omnem diligentiam, ne corru[m]patur, et in eo per longum scissa imago reparatione indigens modus adinveniatur.

Umbella ad sedem episcopalem haec illico sumptibus nostris ad parietem figi debet.

DE OLEIS SACRIS, QUOAD CUSTODIAM OLEORUM SACRORUM

Olea sacra consecranda, cum non habeant vasa firma, sed in vitreis tantum lagenis conservantur[14], periculumque immineat frangendi et effundendi ea, proinde alia vasa pro [l. 21v] illis sufficientia de metallo aliquo comparanda sunt ineundusque modus. Collatio sacramenti baptismi licet si in favorem sit alicuius parochiae, tamen obviando erroribus et negligentiis anteriorum chori hebdomadariorum, qui baptisato infante nullam aut vix aliquam notam in metricis faciebant, proinde tollitur hic mos baptisandi saepius, sed tantum in ardua necessitate quilibet conferet chori hebdomadarius, ita tamen, ut in libros metrices nomina et cognomina scribenda baptisatorum adum rndo dno parocho Vornensi porrigant et remittant, de contracta spirituali affinitate in baptismo patrinos instruant.

Vascula, quae asservantur in baptisterio, deinceps ut armariolum figatur ad parietem bene clausum ac in eo conserventur eadem cum inscriptione solita "Olea sacra".

Armariolum pro conservandis preciosioribus rebus, utpote auro, argento ecclesiastico, sacris reliquiis et aliis necessariis, ad parietem in sacristia figi debet.

Tabula item obligationum omnium, tum canonicalium, quam vicarialium in eadem sacristia appensa teneatur.

Fores ecclesiae per sacristianum, praesertim de nocte, claudantur bene, iniungitur.

Cistellae, in quibus reliquiae sanctorum in particulis insignioribus inclusae extant, ad altaria collateralia fixae, videlicet sancti Clementis, sanctae

[14] *Orig. įrašyta* consecrantur.

Emilianae et sancti Crescentii, ut venerationi hominum exponantur et devotio commendetur illo die, cuius sancti festum imminebit et celebrabitur, ipsae vero cistellae, quae hactenus nimiis pulveribus offuscatae erant, a modo purgentur per rndum dnum sacristianum et cappis ad id paratis tegantur ad removendum pulverem. Harum cistellarum reparatio, quae cum reliquiis dictorum sanctorum extant destructae, curae nostrae erit. [l. 22r]

Mundicies circa altaria servetur, et saepe e pulveribus purgentur, quod munus spectabit ad rndum dnum sacristianum, et ipsum hac de re monebit perillustris dnus procurator.

Organum maius, cuius sufflatoria in parte notabili destructa sunt, pro decore basilicae huius reparandum est communibus sumptibus venerabilis capituli et nostris.

Pavimentum item, lateribus coctis stratum et modo dirutum, indigens reparatione communibus impensis reparabitur.

Confessionalia fracta et titubantia reparationi mandentur.

Missalia Romana, quae sunt lacera, ne magis lacerentur, obviandum, et reparationi committantur.

De praelatis et canonicis beneficia curata possidentibus

Cum ecclesiasticus ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat clericorum, sancte sacris canonibus cautum sit neminem oportere in duabus ecclesiis conscribi, verum quoniam multi improbae cupiditatis affectu seipsos, non Deum decipientes plura simul obtinere non verentur beneficia, idcirco hac nostra ordinatione et statuto inhaerentes praescripto sacrorum canonum statuimus et decernimus: dispensationes a Sede Apostolica super beneficiis incompatibilibus infra octo menses procurent, pro admissione praesentent quatuor[15] infrascripti beneficiati, videlicet: perillustris adum rndus dnus Marinus Casimirus Łauxmin, praepositus praelatus cathedralis Samogitiae, parochus Szaulensis et Raudzianensis; perillustris dnus Adamus Piotrowicz, canonicus Samogitiae, parochus Beysagolensis; [l. 22v] perillustris adum rndus dnus Vladislaus Giedroyc, scholasticus Smolescensis, canonicus Samogitiae, parochus Wielonensis; perillustris adum rndus dnus Vincentius Wołłowicz, Vilnensis et Samogitiae canonicus, parochus Janiscensis.

Alii autem perillustres dni praelati et canonici, in visitatione hac absentes, cum non dederint suas rationes intuitu beneficiorum curatorum in parochiis suis, tamen dum visitabimus, tenebuntur reddere.

---

[15] *Orig. įrašyta* quatenus.

Perillustris autem dnus Vladislaus Giedroic, custos praelatus, parochus Szwekszneńsis, cum nobis non produxit erectionem custodiae, eandem et dispensationem super pluralitate beneficiorum procuret.

DE ABSENTIBUS PRAELATIS ET CANONICIS CIRCA VISITATIONEM

Non abs re visum est nobis hac nostra mediante ordinatione et decreti sanctione hos, qui sunt obstricti suis rndmis loci ordinariis praestare obedientiam et reverentiam, fraterne monere, ne deinceps sint desidiosi, dum per processus vocantur in gremium, sese quoquo [!] modo absentare praesumant, excepta infirmitatis gravis legalitate, quam per nuntium suum et literas quisque inferre tenebitur, aut alia de causa, utpote legationis aut tribunaliciae functionis. Quare nostram tuentes pastoralem authoritatem pro munere nostro monemus infrapositos perillustres adum rndos dnos praelatos et canonicos, qui se absentarunt in visitatione praesenti, videlicet perillustrem adum rndam dnum Paulum Puzyna, archidiaconum Samogitiae, parochum Krokinoviensem, perillustrem adum rndum dnum Samuelem Szweryn, scholasticum Samogitiae, qui licet si optime sciverint [l. 23r] de nostro ad cathedram adventu, non comparuerunt nec suae absentiae causas intulerunt. Cum iterum ad cathedram redditus noster patebit et decreta nostra in capitulo promulgabuntur, compareant coram nobis et interrogatis, quae proponentur, respondeant sub poena contra contumaces sancienda.

DE PRAELATO DECANO

Caeterum cum sit officium perillustris adum rndi dni decani attendere vicariorum cathedralium moribus, negligentiis, excessibus, scandalis et aliis enormitatibus, aequum est, ut interpolatis temporibus resideat modernus perillustris adum rndus dnus Benedictus Żuchorski, custos Vilnensis, cathedralis huius praelatus decanus, attendatque vicariorum regimen, cum multae negligentiae stringimus ad residentiam iuxta decreta sacri Concilii Tridentini et constitutiones provinciales sub poenis in eisdem positis irrevisibiliter subeundis.

DE PETENTE VENIA DISCESSUS IN VISITATIONE

Perillustris adum rndus dnus Martinus Białłozor, canonicus Samogitiae, parochus Szadoviensis, qui licet si in visitatione circa initium comparuerat et de nostra licentia ob ingravescentem morbum sumendi medicamenta discesserat, tamen ut respondendi punctis obiiciendis aut in cathedra vel in

parochiali sua Szadoviensi sit paratus, praecavemus, et quoties talis aut similis necessitas exiguerit, stylus servetur.

De residentia praelatorum et canonicorum circa cathedralem servanda

Ad residentiam circa cathedralem ecclesiam cum stringantur omnes praelati et canonici, inhaerentes praescripto sacri [l. 23v] concilii Tridentini, sess. 24, cap. 12, sess. 21, cap. 3, sess. 23, cap. 1, et constitutionibus synodi provincialis, cap. "De clericis non residentibus", statuimus, ordinamus atque decernimus hoc nostro reformationis decreto mediante, ut quilibet tam praelatus, quam canonicus per medium annum si non continuis, saltim interpolatis hebdomadis modo adimpleatur tempus praescriptum residentiae, ad cathedralem resideat et munia concernentia absolvat. Alioquin si quis aliter facere praesumpserit et sese praescripto modo non informaverit, poenam irremissibiliter pro unaquaque vice absentiae extendendam in sacro concilio Tridentino descriptam[16] sancivimus, et perillustri dno procuratori venerabilis capituli talis absentiae demptio fructuum praestimonialium pro fabrica ecclesiae convertendorum praevio decreto vnlis capituli gnalis committitur.

Assistentia celebrante praelato vel canonico facienda

Ad maiorem decorem et devotionem excitandam expedit, dum aliquis praelatus aut canonicus ad altare maius Sacrum celebrat, tam in solennioribus, quam anniversariis caeteri praelati et canonici celebranti assistentiam introitus praebeant.

De archivo

Huic cum praesit illustris adum rndus dnus Jacobus Leniewicz, cancellarius diaecesis Samogitiae, et curam illius gerit, quatenus servetur debitus ordo, ad illud revidendum addimus pro collega perillustrem adum rndum dnum Adamum Piotrowicz, canonicum Samogitiae, vel quemcunque ad cathedram residentem praelatum aut canonicum [l. 24r]

De anniversario pietkieviciorum

Anniversarium pro animabus rndimi olim Georgii episcopi et Petri canonici Samogitiae qualibet feria 2da transacto festo Sanctissimae Trinitatis

[16] *Orig. įrašyta* Tridentini descriptum.

per vicarios ecclesiae cathedralis renovetur, et Sacrum absolvatur in eadem capella Sanctissimae Trinitatis, cui Sacro interesse debent pauperes, et inter illos grossi quinquaginta distribuentur per dominum procuratorem ex summa apud gnosum magnificum dnum Ulik existente, reassumimus et observari volumus.

In officio defunctorum vesperae secundum rubricam[17] absolvantur. Sacra Missae Sacrificia in cantu diebus dominicis quibuslibet per annum in capella Ssmae Trinitatis ut absolvantur, reassumimus[18] consuetudinem.

De procuratore

Quoniam procuratoris electio spectat ad venerabile capitulum, ideo hunc iuxta laudabilem consuetudinem eligat, cui incumbit eligere, deponere vel confirmare recepta calculatione ab eo. Et quoniam procuratorem ad praesens [agit] perillustris adum rndus dnus Stanislaus Siemaszko, canonicus Samogitiae, iuri minime derogamus.

De cancellario

Approbatio erectionis cancellariatus, cum hucusque non est facta, illam procuret illustris dnus cancellarius modernus, quantocius fieri inculcatur. Et quoniam illustris adum rndus dnus Jacobus Leniewicz, cancellarius modernus, Szydłoviensis praepositus, Taurogiensis [et] Poiurensis parochus, non produxit dispensationem super pluralitate beneficiorum, eam, ut procuret, iniungitur. [l. 24v]

De ordine divini officii observando

Ordo ut ad nutum iuxta decreta reformationis rndimi olim Stanislai Kiszka, episcopi Samogitiae, observetur, horaeque canonicae in ecclesia destinata [!], videlicet incipiendo a secunda hora post mediam noctem, absolvantur, talem ordinem reassumimus, in omnibus confirmari volumus, quem ordinem descriptum pro meliori notitia in sacristia affigi mandavimus.

De summis debitis pecuniariis

Refusio summae morte perillustris dni Nicolai Swiechowski, canonici Samogitiae, relicta[e], ad quos spectat, fiat. Summa apud generosam

[17] *Orig. įrašyta* rublicam.

[18] *Orig. įrašyta* reassuimus.

Beresniczowa locata in bonis, ut satisfiat fundationi, destine[n]tur de gremio capituli pro requirenda illa aliqui praelati. Summa in bonis Żemigola ex fundatione Kielpsziana, utpote floreni quingenti, et apud gnosum dnum Stanislaum Bobrowski coppae centum; ordinatio facienda.

Deperditio metalli aurei ex capella BVM refundetur per dnum sacristianum Franciscum Stancikiewicz, cum sit per incuriam ipsius de altari sublatum.

De vicariis

Vicariorum cum non sit certus numerus, debeant fovere sex, et quilibet canonicus suum tenere debeat; ordinem hunc servare volumus conformantes nos praedecessorum nrum ordinationibus, utque in canonicalibus residentias habeant, statuimus. [l. 25r]

De tempore solvendi salarii vicariis

Quoniam domini vicarii aliquando plures, aliquando pauciores reperiantur, salarium distribui debet absentium inter praesentes, solario autem quartualium iuxta decretum Kiscianum tenenda interstitia, videlicet ut includantur cuilibet quartuali tres menses, incipiendo sic: ianuarius, februarius, martius primum quartuale, et sic consequenter.

De negligentia in divinis officiis

Cum per negligentiam inolevit consuetudo mala in recitatione divinorum officiorum in choro, quod nimis precipitanter[19] et syncopando absolvantur, inposterum statuimus et decernimus sub poena sequestrationis salarii in parte aliqua, si quis non modo debito absolvere praesumpserit et se absentaverit. Insuper statuimus, ut quilibet vicarius mores suos corrigat debitamque reverentiam suis dominis praelatis et canonicis praebeat[20], ut cum de disordine aut negligentia monentur, modeste ferant, verbis furcis non insurgant; quoties id facere praesumpserint, poena arbitraria pro modo delicti punientur.

De crapuła vitanda

Ad evitandum vitium, ne aliqui seducantur textu glossae in cap[itulo] Moyses, ubi permittit Normanis, Germanis, Polonis fortiter bibere, ne anima in sino habitet, cum sit radix omnium vitiorum ebrietas, abstinentia

[19] *Orig. įrašyta* percipitanter.

[20] *Orig. įrašyta* praebeant.

servanda est; statuimus inhaerentes sacris canonibus, statutis et ordinationibus praedecessorum nostrorum, ne ebrietati inhient, et si aliquando quemcunque ultra debitum spacium temporis commorandi honeste alicubi contigerit, illico audito sonitu campanae in crepusculo sese domum conferat et noctet. [l. 25v]

DE MAGISTRO CEREMONIARUM

Ad conservandum in ecclesia Dei, cum sit domus Domini, ordinem, decet, ut aliquis constituatur director. Animadvertentes id esse proficuum in ecclesia nostra cathedrali magistrum ceremoniarum fovere, confirmantes nos ordinationi Kiscianae et fundationi in bonis Poszwitin ad salariandum eundem praeficimus a modo et constituimus adum rndum dnum Adalbertum Gorski Rawicz, sacra authoritate apostolica et actorum coram nobis notarium, cui virga, aut stipula, pro directione, tum habitus iuxta praescriptum ceremonialis praeparabitur. Officium eius erit praesentibus nobis pontificalia exercentibus et aliis temporibus regimen ducere et attendere in choro regimini, aliaque iuxta ceremonialis praescriptum observare adstrictus erit. Absentibus autem nobis, quoties numerus perillustrium dnorum praelatorum et canonicorum plenus aut in parte maior ad cathedram congregabitur, hocce munus subire tenebitur, quoties necessitas postulaverit, in aliis autem officiis conformabit se praescripto ceremonialis.

REDUCTIO MISSARUM

Altare Giedroicianum cum habeat fundationem certam solvunturque pro quartuali ex summa Łuknicensi coppae lithuanicae quinque, quam fundationem hactenus intermissam et obligationem renovamus, videlicet ut duo sacra de requiem absolvantur pro fundatore in hebdomada et tertium sacrum itidem posita collecta pro animabus Martini Macieiowicz et filiae eius. [l. 26r]

DE MAGISTRO SCHOLAE

Ad instruendam iuventutem saecularis vir Joannes Głominski fovetur; cum nihil vituperio dignum reperiatur, hortatur tamen, ut in choro legat martyrologium superpelliceatus, confirmando se ad statuta et ordinationes praedecessorum nostrorum.

DE CANTORE

Ad ecclesiam hanc fovetur cantor Joannes Gumowski, cuius cum sit officium singulis diebus canere Missam conventualem, et horam primam

cum vesperis diebus dominicis et festis, itemque matutinum certis quibusdam praecipuis diebus, et maturum sacrum temporibus statutis, et pueros instruere in canendo et erudire uniformiter iuxta antiquas ordinationes et nostras, ut sit in suo officio diligens, monemur.

De organario

Organarium agit ad praesens Joannes Parniewski. Interesse aequaliter organarius divinis officiis, sicut et cantor, tenetur, vel et cantare aut organo pulsare; et cum labor aequalis subeundus est cum cantore et baccalaureo, ideo obventiones a pulsu campanarum et processionibus funeralibus inter se dividant aequaliter iuxta ordinationes antiquas. [l. 26v]

Hospitale pauperum

In hospitali noviter restaurato quoniam certus numerus pauperum tam virorum, quam mulierum comprehenditur et suam habeat competentem provisionem, necesse est ad servandum bonum ordinem seniorem deputare. Proinde destinamus in provisorem perillustrem adum rndum dnum Adamum Piotrowicz, canonicum Samogitiae, qui et seniorem constituere hospitalis habebit munus, et illorum excessus et negligentias puniendi.

De devotis sanctimonialibus

Quandoquidem in certo numero Vornis habitant et ecclesiae inserviant, visum est, ut inter se unam habeant seniorissam. Proinde curae erit perillustris adum rndi dni procuratoris talem, quae sit idonea ad senioratum, constituere, aliquando et deponere, aut confirmare, illarumque negligentias corrigere monitis salutaribus.

De capella beatae virginis mariae ad cathedralem ecclesiam

Capella haec cum sit privilegiata habeatque suam praerogativam dictae capellae sodalitas, et devotio retroactis annis per dnos praedecessores huius capellae promovebatur, quae hactenus cum intermissa sit dictusque dnus praepositus ad praesens talem non curat devotionem, instructiones in doctrina christiana non exerceat et in exortationibus [l. 27r] populum et sodalitatem non instruit, ac perinde et indulgentiae huic sodalitati concessae sunt suppressae, approbatione praesentis decreti devotio huius confraternitatis renovetur, promoveaturque per dnum praepositum, diebus dominicis et festivis

exhortationes ad populum fiant. Capellae attendat dominus praepositus, monemus eundem serio.

Et quoniam datur beneficium propter officium, illud intermitti non licet, ideo dnus praepositus cum sentiat commodum de sua praepositura, statuimus et decernimus ad propagandam maiorem devotionem, ut ipse dnus praepositus, dni mansionarii in eadem capella, dum officia peragunt in cantu, lente et devote absolvant, et Sacra Missae Sacrificia celebrent, attendat.

Carbona istius confraternitatis sit in stricta custodia, clavesque viri probi ab illa electi ex confraternitate, videlicet senior, confrater thesaurarius, habeant, et tertium dnus praepositus servare tenebitur, nihilque de carbona unus sine altero recipere praesumat, nisi insimul et pro necessitatibus tantum dictae capellae, rationesque de perceptis et expensis ponant.

Quae omnia et singula sic a nobis tradita, ordinata et sancita pro vigilantia, qua par est pastorali, ad maiorem Dei gloriam cedant, exoptamus et sancita nostra per eos, ad quos de munere spectat, executioni debitae demandari postulamus. Actum et datum anno, die et mense quibus supra. [l. 27v]

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS VORNENSIS, TITULI SANCTI ALEXANDRI, ANNO 1675 D. 23 XBRIS

Joachimus Skirmont, canonicus Samogitiae, Sacrae Regiae Maiestatis secretarius, Jacobus Leniewicz, diaecesis Samogitiae cancellarius, assumpti visitatores et per illurmum de rndmum Casimirum Pac, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopum Samogitiae, delati, conscendimus ad ecclesiam parochialem Vornensem et peracta processione funerali conscendimus ad visitandum ipsammet ecclesiam eiusque rectorem et apparamenta ecclesiastica[21].

Haec erecta per adum rndum dnum Casimirum Syrgielewicz, parochum inibidem, recenter anno praeterito post conflagrationem.

Altare habet maius et duo mediocria a lateribus parietum.

Venerabile Sacramentum asservatur decenter in pixide argentea deaurata, clavis non consecrata [!]. [l. 28r]

Reliquiae inventae antiquae ex altaribus combustis ob vetustatem consumptae comburi iussae.

Olea sacra asservantur in loco decenti et sub clausura ibidem, et clavis asservatur a cyborio in sacristia.

In altari maiori mappae tres, et est ligneum, in eo imago Ssmae Triadis vetus.

Portatile unum tantum in maiori, consecratum ab illustrissimo moderno episcopo.

Fons baptismalis asservatur sub clausura, in lebete, non habens fontem.

Libri metrices bene compacti baptisatorum et copulatorum habentur.

Minora altaria: Flagellationis Christi Domini unum, alterum BVM, munda et ornata mappis.

Parochum agit rndus dnus Casimirus Syrgielewicz, habet filialem ecclesiam Wierżowanis; institutionis literas praesentavit, formatas conflagratas Szweksznis asseruit.

Retulit de quodam uxorato, quod impraegnaverit[22] ancillam habita uxore propria, vocaturque de nomine dnus David Kiełpsz.

Pueros duos habet ad cantandum; in sacristia asservantur apparatus; ecclesia clauditur bene, et ipsamet ecclesia seris magnis.

Nondum bene cinctum caemeterium, ossorium deest, campanile cum campanis mediocribus, et tertia in turri templi.

---

[21] *Orig. įrašyta* ipsamet ecclesiam eiusque rectoris et apparamentorum ecclesiasticorum.

[22] *Orig. įrašyta* improgravеrit.

INVENTARIUM SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE EIUSDEM PAROCHIALIS [l. 28v]

SREBRO

Kielich jeden srebrny, pozłocisty wszytek, y z patyną także.
Kielich srebrny, zewnątrz pozłocisty.
Puszka srebrna, intus pozłocista, cum operculo, krzyżyk deest.
Tabliczek srebrnych trzy na obrazie Najś. Panny w ołtarzu.

ORNATY

Ornat czerwony aksamitny wzorzysty, z stułą y manipularzem.
Ornat drugi czerwony aksamitny z columną białą, sine attinentiis.
Ornat łazurowny aksamitny wzorzysty, cum omnibus pertinentiis.
Ornat kitajczany czarny, cum toto.
Ornat biały złotogłowowy stary, columna czerwona, z stułą bez manipularza.
Ornat pstry buracikowy staroświecki, columna crucifix, sine attinentiis.
Ornat zielony floryzowany puładamaszkowy, dokoła błaszka, sine attinentiis.
Ornat harusowy czarny, ze wszytkim, ten w Powondeniu.
Ornat sajowy zielony, cum toto.

KAPY

Kapa czerwona czamletowa.
Kapa czarna harusowa.

XIĘGI

Mszały dwa poprawiane.

ALBY

Alb in N° 5 prostych z humerałami y pasami.
Humerał zakoniczy złotogłowowy w kwiaty. [l. 28Br][23]

[23] *Rankraštyje šis lapas antrą kartą pažymėtas skaičiumi* 28.

Obrusy

Obrusy trzy z lysztwami czerwonemi proste.
Obrusów in N° inszych prostych ośm.
Obrusów siatkowych dwa, jeden prosty, a drugi z kratą.

Tuwalnie

Tuwaln pięć wyszywanych jedwabiem karmazynowym.
Tuwaln dwie złotem przetykanych.
Tuwaln dwie bielą wyszywanych, wszytkie rąbkowe.
Tuwaln dwie z lisztwami wyszywanemi różno.
Tuwalnia jedna z prostemi korunkami, prostego płótna.
Tuwalnie rąbkowe dwie kwiatami wyszywane, jedna z jedwabiem y złotem, a druga różnym jedwabiem, adaucta.
Ręczników prostych cztyry, różnym jedwabiem, adaucta.

Vela

Velum czerwone atłasowe, Nomen Jesus w pośrodku.
Velum czerwone muchajerowe.
Vella białych płóciennych in N° ośm, wyszywane cum Nomine Jesu.
Velum harusowe czarne.
Velum kitajczane czarne.

Szerzynki

Szerzynek kwiatami na rogach złotem wyszywanemi dwie.
Szerzynek z kwiatami karmazynowemi ze złotem dwie.
Szerzynek z kwiatami różnego jedwabiu rąbkowe trzy.
Szerzynek z czerwonym y czarnym jedwabiem wyszywanych dwie.
Szerzynek małych życzkowych bielą wyszywanych dwie. [l. 28Bv]

Pale

Pal czerwonych in N° dziewięć różnych materialnych niebogatych.

Bursy

Bursa haftowana złotem y srebrem bogato.
Bursa czerwona atłasowa.
Corporałów nowych rąbkowych cztyry.

ANTEPENDIA

Antependie buracikowe dwie zielone.
Antependium buracikowe białe.
Antependium muchajerowe czerwone.
Antependium czamletowe czerwone.
Antependium buracikowe czerwone pstre w kwiaty, z herbem illustrissimi Parcevii.

SUKNA

Sukno czerwone na gradusach do ołtarza.
Sukna szmat czerwonego, lisztwa po brzegach, krzyż in medio.

MIEDŹ

Kociołek do wosku miedziany mały.
Kociołek ad fontem.
Turribularz mosiężny bez łańcuszków.

CYNA

Lichtarzów na ołtarzu wielkim cynowych dwa.
Cynowy stołowy jeden.
Ampułek par cztyry. Chrizmał jeden.
Miska cynowa jedna. Żelazów do obłatków.

OBRAZY [l. 29r]

Obraz Ś. Aleksandra wielki. Świętego Josephata.
Obraz Nawiedzenia Najświętszej Panny.
Imago BVM de Guada Luppe [!] miraculosa.
Obraz Jezusa Pana Ukrzyżowanego, Najświętsza Panna w sercu.
Obraz Crucifixi, z którego scaturit sanguis de vulneribus.

CHORĄGWIE

Chorągwi dwie sajowe czerwone.
Chorągiewek cztyry drukowanego płótna.
Chorągiewki dwie sztametowe zielone.
Chorągiewka błękitna kitajczana.

Chorągiew harusowa zielona militaris.
Proporców par dziesięć płóciennych drukowanych.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA WORNENSI S. ALEKSANDRI PER NOS, JOACHIMUM SKIRMONT, CANONICUM SAMOGITIAE, SRM SECRETARIUM, [l. 29v] JACOBUM LENIEWICZ, DIAECESIS SAMOGITIAE CANCELLARIUM, VISITATORES DEPUTATOS, ANNO 1675 D. 23 MEN. XBRIS LATUM

Cum ecclesia parochialis Wornensis diligenti cura et propriis impensis adum rndi dni Syrgielewicz, parochi eiusdem ecclesiae, post conflagrationem noviter cum suis altaribus sit exstructa, aequum est eidem grates rependere. Et quoniam desiderantur nonnulla, ad continuationem ipsum alacriorem reddere cupimus et opus perficere pro gratia illurmi dni episcopi dni clementissimi exoptamus.

Circa altaria mundities servetur in mappis et aliis utensilibus, signanter pullae, ut subducantur tela munda et ita applicentur, ut facile amoveri possint ad lavandum; corporalia et purificatoria nitida sint.

Cyborium in clausura bona, prout est, et clavis sub alia clausura servetur.

Renovatio Vnlis Sacramenti fiat quolibet octavo die, et dies renovationis notetur in tabula ad hoc praeparata.

Ad deferendum Vnble Sacramentum pro infirmis adhibeantur luminaria in laternis, eaeque comparentur, ut per plateas civitatis maiori cum decore vadere possit, ministrantesque adhibeantur cum tintibulis, ac in cantu deferat; superpelliceatus ipse et stola indutus sit dnus parochus, seu quiquis [!] presbyter deferens Vnble Sacramentum.

Baldachinum ad adumbrandum Vnble Sacramentum est necessarium, et istud studeat dnus parochus fieri.

Publicatio indulgentiarum fiat saepe saepius ad populum, quoties defertur Vnble Sacramentum ad infirmos, qualia [l. 30r] S. Sedes Apostolica pro Ducatu Samogitiae concesserat in perpetuum, et quomodo lucrentur easdem, qui committantur Vnble Sacramentur, dum fertur ad infirmos, trecentorum quinquaginta dierum. Numerus SS^{m} communicantorum post distributionem populo sciatur.[24]

Diebus festivis in maiori altari sex candelae continuo, dum peraguntur Sacra, ardeant; similiter et lampas coram Vnbli[25] Sacramento.

---

[24] *Pastarasis sakinys rankraštyje įrašytas kita ranka.*

[25] *Orig. įrašyta* Vnble.

Pavimentum ecclesiae, desiderans stramine, adum rndus dnus parochus, prout cepit maiora aedificare, studebit tegi asseribus.

Supra altare maius curet baldachinum affigi; cathedram pro concionibus sistat maioris commoditatis gratia, cum ad praesens non firma existat.

Confessionalia pro captura ecclesiae curabit pro posse extruere. Caemeterium circa ecclesiam implorato auxilio oppidanorum, quorum muneris est caemeterium per suas partes constituere, curabit cingi et ossorium pro recondendis cineribus cadaverum construi.

Lavaterium stanneum vel aeneum curet in sacristia figi ad lavandum manus, dum itur ad celebrandum. Similiter et vasculum parieti ad fores sacristiae pro lustrali aqua comparabit.

Ad fontem lebetem alterum minoris structurae comparabit dnus parochus, ut aqua de capitibus infantulorum fluens possit facile stillare; cochlear itidem ad hauriendam aquam baptismalem de metallo aliquo decenti comparabit.

Libros metrices tam copulatorum, quam baptisatorum, tum processuum compactos habeat.

Piorum legatorum ad ecclesiam Alexandriensem reiestrum scribat et nomina benefactorum notet.

Libri necessarii pro ecclesia, utpote graduale, antiphonarium, psalterium, ritualis Romani processionale comparentur sub poena in constitutionibus diaecesanis pro quolibet libro non comparato statuta. [l. 30v]

Ab administratione sacramentorum baptismi, sepulturis, extremae unctionis, introductionibus mulierum ad ecclesiam post partum et nuptias celebratas, benedictionibus matrimonialibus et aliis his similibus, ante collationem talium nullam faciat pactionem et non de precio paciscatur, sed quod post administrationem conferetur ultro, recipiatur gratis.

De affinitate contracta inter patrinos circa collationem baptismi instruat et doceat, quomodo matrimonium contrahendum impediat.

A sepulturis tam in ecclesia, quam et caemeterio non extorquatur precium, cum terra sit Domini et non liceat eam cuique vendere; quod post sepulturam dabitur, id totum cedere debet ecclesiae et in carbonam reponi.

A pulsu campanarum pro defunctis talis solutionis medietas, quae fiet sine exactione, carbonae cedet ecclesiasticae, altera autem medietas ministris ecclesiae seu dno parocho pendere debebit.

Quae omnia et singula sic ordinata et decreta per Dei gratiam rndum parochum, quem supra, eiusque successores asservare cupimus.

DECANATUS RATOVIENSIS [!]

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS ŻORANENSIS, ANNO 1675, D. 28 MENSIS XBRIS

Ad ecclesiam parochialem Żoranensem conscendimus in persona [l. 31r] nostra, exceptique processionaliter visitavimus ipsum tabernaculum in altari maiori constitutum, bene fixum reperimus, clausuram bonam habens. Clavis sub alia clausura servatur.

Venerabile asservatur in pixide intus deaurata munde. Ecclesia tituli Sancti Stanislai erecta et fundata ab illurmo Hyeronimo Wołłowicz, capitaneo generali Samogitiae, dotata a serenissimo rege Sigismundo, consecrata vero per illustrissimum Petrum Parczewski, episcopum Samogitiae, A^{o} 1653, d. quarta maii.

Ecclesiae caemeterium cinctum saepimentis non in altum, portas duas habet, una ad forum, altera ad parochialem domum respiciens.

Ecclesia ipsa indiget tegulis, quia stillat, et campanile putrida tecta habet.

Visitatio fontis

Circa fontem quae erant reformanda, monstratur decretum.

VISITATIO ALTARIUM

Altare maius

Altare maius, in quo depicta imago Ssmae Trinitatis, in superiori parte S. Stanislai.

Ab ingressu ad ecclesiam in sinistra parte fundatio dominorum Przestrzelsciorum. Habet imaginem BVM. Altarista rndus dnus Winarski debent absolvi sacra tria, pro Mathia duo et pro Paulo Przestrzelskich, modo nisi duo absolvuntur die sabbato de BVM in eodem altari.

Altare 2dum [l. 31v]

Hoc extat malum, in eo non celebratur, habet imaginem S. Stanislai, restaurari debet et devotio excitari, ex eo quia est titularis ecclesiae et patronus.

IMAGINES IN ECCLESIA

Imago ad maius altare in pariete Annuntiatae Beatae MV.
Imago Assumptionis Beatae Virginis Mariae.
Imago in pariete Flagellationis Christi Dni.
Imago BM Virginis cum inscriptione: “Mater admirabilis, ora pro nobis”.
Imago Christi Domini Crucifixi.
Imago Sancti Joannis apostoli.
Imago supra ianuam sacristiae Ssmae Trinitatis.
Imago Christi Dni Crucifixi cum B Virgine et s. Joanne.
Imago Sancti Joannis evangelistae.
Imago Sancti Mathaei apostoli.
Imago BM Virginis Clarimontis.
Imago Christi Dni Crucifixi cum BVM et s. Joanne.
Imago Sanctae Mariae Magdalenae poenitentis.
Imago Ssmae Trinitatis, tenens Passionem Christi Dni.
Imago BVM Maioris.
Imago Sanctae Annae.
Imago BVM huic similis.
Imago Christi Domini Crucifixi.
Imago Christi Domini antiqua ad parietem.
Imago S. Virginis Martyris alicuius [?] cum palma.
Imago Crucifixi in medio ecclesiae in trabe cum passione Xri Dni
Cathedra seu ambona.
Confesionale indigens restauratione.

INVENTARIUM SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE CORAM NOBIS CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMOGAE, TEMPORE VISITATIONIS GENERALIS PRAESENTATUM

SREBRO [l. 32r]

Kielichy dwa, obadwa srebrne, intus deaurati, z patynami dwiema intus złocistemi.

Kielich srebrny, intus pozłocisty, cum patena deaurata.

Monstratorium argenteum, intus rotundum, non bene clausum, in superficie fracta effigies Crucifixi filis circumducta, deinde a partibus monstratorii inauratae lateres.

Pacificał srebrny, sedes mosiądzowa.

Puszka srebrna in cyborio.

Na wielkim ołtarzu korona srebrna pozłocista na Najś. Pannie.

Na ołtarzu Najświętszej Panny tabliczek srebrnych trzy, łańcuszek srebrny złocisty, agnusek srebrny jeden na tymże ołtarzu comparavit[26] nobilis Constantinus Wisanrowski, parochianus Żoranensis.

Ornaty

Ornat adamaszkowy biały, columna atłasowa zielona, passamany z frędzlą jedwabne pstre, z stułą y manipularzem.

Ornat biały pułjedwabnego adamaszku, columna adamaszkowa czerwona, który po stronach jest nadarty, poprawy potrzebuje, bez stuły y manipularza.

Ornat adamaszkowy zielony, bez stuły y manipularza.

Ornat atłasowy czerwony, herb ze trzema trąbami.

Stuła seu capsula deest ad infirmos.

Ornat aksamitny zielony, columna atłasowa żółtogorąca, z stułą y manipularzem.

Ornat błękitny sajowy, columna buracikowa, cum suis attinentiis.

Ornat atłasowy czarny, cum suis pertinentiis.

Ornat sajowy czarny, z stułą y manipularzem.

Kapa adamaszkowa czerwona, frędzle pstre jedwabne.

Bursy

Bursa buracikowa zielona, floryzowana z obuch stron, jedwabna, stara.

Bursa aksamitna czerwona, usui non convenit. [l. 32v]

Pale

Pala atłasowa biała z gwiazdą, intus Nomen Maria barzo szpetne, podszycie płócienne tej strony, której się tyka patyna.

Pala płócienna szarego coloru, Nomen Jesus w promieniach, ta słaba.

Pala płócienka szarego, haftowana blaszką srebrną, w poszrodku jej Nomen Maria w promieniach, y to z drugiej strony szpetne, brudne barzo.

Pala buracikowa w kwiaty mienione, z blaszką srebrną, stare, barzo brudne.

Corporały

Corporałów różnych in N^{o} sześć prostych.

Purificatoria prostych in N^{o} pietnaście.

---

[26] *Orig. įrašyta* comparuit.

VELA

Velum płócienkowe dziurkowane czerwone.
Velum kitajczane zielone.
Velum muchajeru tureckiego brunatnego.
Velum czarne kitajczane, pstre mienione.

ALBY

Alb in N° różnych ośm.
Pas jeden dobry, a dwa non valent ad usum.
Komeszki dla ministransów dobre trzy, dwie poszarpane, nihil adauctum.

ANTEPENDIA

Antependia było kiedyś ośm, teraz tylko trzy, ad usum zgodne.

OBRUSY

Obrusów różnych z korunkami y z farbotami tkackiego płótna N° 14.
Tuwalnie trzy, jedwabiem czerwonym wyszywane. [l. 33r]
Ręczników N° 10 płóciennych z forbotami, sześć bez farbot.
Lisztwy z kwiatami czarnego jedwabiu szyte.
Lisztwy płócienne drukowane, sztuk N° cztyry.

MSZAŁY

Mszał w czarnej oprawie w desczkę, dobry.
Mszał w takowej oprawie stary, indiget melioratione.
Agenda wielka, restaurata bene.
Agendka mniejsza.
Psalterium dobrej oprawy, intus w kartach poszarpany.
Postylka nowa dobra w czarnej oprawie, pozłocista ad marginem.
Graduale deest.

CYNA, MIEDŹ, ŻELAZO

Kielich stary cynowy do abluciej.
Ampułki trzy nowe, recenter comparatae.
Ampułki trzy pogiąte, indigent reparatione.
Kociołek ad aspersionem miedziany.

Kociołek in fonte.

Lichtarzów mosiądzowych wielkich y małych sześć.

Lichtarzyków mniejszych ad infirmum para.

Turribularz mosiężny zły, sznurkami wiązany, indiget alio [?].

Korona wpośród kościoła, z esami sześcią.

Dzwonków dwa ad sacristiam, in ecclesia signans jeden zepsowany, na dzwonnicy wielkie dwa, trzeci mały zepsowany w zakrystiej.

Lichtarz pojedynkowy mosiężny staroświeckiego sedesu, od monstrantiej zrobiony.

Lampa blaszana przed ołtarzem wielkim.

Chorągwie

Chorągiew płócienna wielka przy cancellach altaris maioris, woskowana, obraz na niej Najś. Panny. [l. 33v]

Chorągiewek para zielonych buracikowych, na jednej obraz S. Michaelis, na drugiej obraz Assumptionis BVM.

Chorągiewki dwie muchajerowe czerwone, in una BVM, in altera Sancti Georgii.

Chorągiewki sajowe błękitne, na jednej effigies Salvatoris, na drugiej Świętego Stanisława.

Chorągiewki czerwone dwie muchajerowe, obrazy w nich popadarte stare y farba zpadła.

Chorągiewki dwie czerwone fursztatowe, na jednej obraz Najś. Panny, na drugiej Świętego Jerzego.

Proporców in N^{o} płóciennych drukowanych 22.

Pozytyw sibillans, choć jest nowy, per incuriam organarii zepsowany.

Aspersorium in atrio ecclesiae lapideum pro aqua lustrali.

Inventarium domus parochialis Żoranensis

Wrota wielkie z fortką małą po lewej stronie, nakryte darcicami [!].

Swirenki dwa pod jednym dachem, nakryte gontami, jeden stary, a drugi nowy, przy tymże zbudowany.

W swirenku starym trzy zasieki.

W swirenku nowym zasiek jeden.

Przy każdym swirenku drzwi z kłodkami zamykane zostają.

Plebania sama słomą nakryta, w niej izba z ałkierzem y z komorą.

Izba wielka ze trzema oknami.

Alkierz z dwiema oknami.

W tejże izbie szafa jedna z ośmi zawiasami.

Piec zielony stary zepsowany.

Sień wielka przy niej. [l. 34r]

Przy sieni stajenka przybudowana.

Komora przy tejże izbie z oknem jednym, ze dwiema drzwiami. Jedne drzwi do podwórza zabite, drugie drzwi z klamką y z probojem, w tejże komorze piwnica w ziemi wykopana.

Drzwi do alkierza z zamkiem y zaszczepką.

Drzwi do samej izby z obudwuch stron z klamkami, zaszczepkami y z probojami.

Budynek drugi na tymże podwórzu plebańskim. W nim izdebka z komorą.

W izdebce dwa okna, jedne okno naprawione, drugie zabite tarcicami.

Komora przy niej z oknami zabitemi.

Piec w niej prosty zepsowany.

Drzwi do izby jedne z probojem, z klamką y z kłodką.

Drzwi drugie do komory z kłotką, z probojem y z klamką.

Przysionek z kuchenką.

Przy tymże budynku po prawej ręce fórteczka niewielka do kościoła idąc, stara, w niej drzwi zepsowane.

Stajnia stara na kilka koni.

Numa na tymże podwórzu stara, w niej komórka dla drobiazgów niektórych przybudowana, z kłamką y z kłotką.

Przy tejże numie odrynka dla bydła zbudowana.

Za numą piekareńka niewielka z piecem, dla wygody gospodarskiej wybudowana, przy niej przysionek niewielki, tamże trzy żarna dla mielenia zostają.

Ogród jeden dla jarzyny niedaleko gumna.

Gumno same przy plebaniej. W nim odryna jedna dla zwożenia siana.

Osieć z piecem dla suszenia zboża. [l. 34v]

POWINOŚĆ PODDANYCH PLEBAŃSKICH

Te powinności z[27] ustawy przez jmsci xiędza Parczewskiego, byskupa żmudzkiego, postanowionej, z oryginału samego wyjętej, jako jest w sobie, słowo w słowo wpisuje się tu dla większej pamięci, które się tak poczynają:

Anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo die duodecimo mensis ianuarii, ex termino ad instantiam subditorum parochialium Żoranensis ecclesiae contra adum rndum dnum Jacobum Koszuc, parochum illius ecclesiae, cadente.

[27] *Orig. įrašyta* y.

Nos, Petrus Parczewski, episcopus Samogitiae, de simul adum rndi dni supradicti parochi et subditorum consensu fecimus ordinationem huiusmodi, quam ipsi praestare tenebuntur, videlicet: naprzod w każdy tydzień, począwszy od Wielkiej nocy aż do dnia świętego Marcina, każdy z włóki osiadłej trzy dni na tydzień powinien na robotę chodzić, krom włók zwyczajnych, do zebrania z pola. Takowych włók 6. Tychże sześciu włók za straż powinni dawać po gr. 12 litewskich.

Żyta solanka, jeczmienia solanka, owsa solanka, grochu solanka, z włóki osiadłej z przyjemną drugą po zł. 6, jako przedtym dawano. Drew na opał według potrzeby y do poprawy plebaniej y budowania drzewa, y inne powinności według dawnego zwyczaju. Podwoda raz w roku do Królewca albo do Kowna. Z włók sześć gęsi sześć y kurów dwanaście, jajec po dwudziestu z włók sześć. Datt. Wornis A^{o} et die quo supra, in quorum fidem.

Piotr Parczewski, biskup żmuydzki.

Locus sigilli [l. 35r]

VISITATIO PERSONALIS IN DOMO PLEBANALI

Vocatus adum rndus parochus, interrogatus de testimoniis sacrorum oleorum nova integra ostendit, quae tarde solebat accipere.

Interrogatus de indultis, utrum habuerit ad confessiones excipiendas, non ostendit et dixit se non habere.

Interrogatus de literis formatis, has exhibuit sub uno diplomate, omnes per illurmum Parczewski, episcopum Samogitiae, collatis [!].

Literas collationis et institutionis ab illurmo dno Sapieha ostendit, ubi scribitur esse collationis episcopalis.

LIBRI METRICES

Sunt praesentati; inscribitur in metricis unus testis copulatorum, ut deinceps diligentius scribantur et ut faciat compactum alium librum copulatorum, iniungitur parocho, et conserventur in loco tutiori.

De legationibus interrogatus respondit legare boves et percepisse.

VISITATIO PERSONALIS RD ALTARISTAE ŻORANENSIS

Vocatus praesentavit literas formatas et indultum [pro] excipiendis confessionibus. Obligationes pro fundatoribus tres.

Summam habet pro istis obligationibus apud generosum dnum Stanislaum Czaykowski quingentos florenos super bonis Medygiany.

Altera summa apud magnificum dominum Szypowicz notarium super obligatione. [l. 35v]

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI ŻORANENSI EIUSQUE RECTORE ADUM RNDO DNO IGNATIO ŁAPIŃSKI, TUM RNDO PAULO, IN IBIDEM ALTARISTA, PER NOS, CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMOGAE, IN VISITATIONE GNALI AO DNI 1675 D. 30 XBRIS LATUM ET TRADITUM

Expedita in nomine Dni per nos visitatione generali cum dominis collegis assumptis, perillustribus adum rndis dnis Stanislao Siemaszko, canonico Samogitiae, vnblis capituli procuratore, Jacobo Leniewicz, cancellario diaecesis Samogitiae et notario visitationis, in his, quae nobis visa sunt corrigi, sequentia decreta tulimus.

Dies anniversarius consecrationis ecclesiae quarta maii aut sequenti die dominico celebretur et celebritas populo indicetur. Vexillum cum campanula denotans solennitatem in cacumine templi per octavam extendatur, iniungimus.

Umbella pro adumbrando Venerabili Sacramento ad infirmos una hasta portanda comparetur.

Laternas ad deferendum Vnble Sacramentum per oppidum ad infirmos curet adum rndus parochus fieri.

Renovetur Vnble quoquo [!] octavo die, et dies renovationis in tabula notetur diligenter propter memoriam.

Indulgentiarum pro diaecesi hac in perpetuum concessarum [l. 36r] publicatio saepe saepius fiat, explicando quomodo illas consequantur ii, qui committentur Venerabile Sacramentum, dum portatur ad infirmum, trecentorum quinquaginta dierum; transumptumque huiusmodi indulgentiarum foribus ecclesiae seu sacristiae aut alio loco patenti figatur.

Ecclesiae sarta tecta conserventur, anguli ecclesiae ab extra muniantur et asseribus tegantur intra sex menses, praecipimus.

In campanili tectum putridum tegatur in sex menses asseribus aut tegulis.

Fons baptismalis e loco moveatur et alio transferatur, in locoque patentiori et decentiori figatur et circumcirca cancellis cingatur.

Lebes novus ex orischalco [!] decens procuretur ad fontem. Armariolum pro conservandis oleis sacris in pariete ad altare maius in cornu evangelii cum inscriptione „Olea sacra“ pro negligentia, quod non satisfecerit visitationis anterioris decreto; clausuram ad intus bonam comparet.

Ad altare Sancti Stanislai, in quo sola eiusdem sancti imago existit, curet eandem meliorem extrui et devotionem excitet in populo ad titularem ecclesiae et Regni Poloniae ac MD. Lithuaniae patronum.

Circa maius altare supra illud curet baldachinum novum aedificari et foramina in fornice supra cornu altaris occludi.

Ambonam seu cathedram ad concionandum depingere curet, et ipsammet umbellam.

In confessionali curet craticulas aedificare intra mensem unum.

Fenestras ecclesiae concussas curet reparari circa parietes ecclesiae, fornix sine asseribus curet tegi decenter, et obviare stillicidiis studeat.

Gradus ad altare Sancti Stanislai ponantur.

Organum positivum a benefactoribus comparatum curet reparari in fistulis, quia dissonum existit et sibillat multum. [l. 36v]

Calicem, cuius labia scissa, quoniam asseritur illum esse altaristae, in puncto hoc, quis non debeat reparari, ad finem ferendi decretum reservamus.

Ad maius altare ut sex candelae diebus dominicis et solennioribus accendantur, iniungimus.

Ostensorium seu monstratorium reparari curet.

Lampas diebus saltim dominicis et festivis ad maius altare saepe ardeat.

Campanam, quam dedit illurmo dno capitaneo Ducatus Samogitiae ad reparandum, curet intra duos menses recuperare.

Apparamenta ecclesiastica, quandoquidem usu suo per annos sexdecem eadem laceravit, attrivit et nihil penitus adauxit, iniungitur, ut intra annum coloris nigri decentem comparet cappam.

Antiquos vero apparatus, qui nondum sunt per usum consumpti, curet restaurari, stulasque manipularia coloris varii iuxta numerum cassularum comparabit.

Albas per usum sexdecem annorum laceratas, quoniam hucusque nullam comparavit, de novo intra annum decentem saltem unam comparet, antiquiores vero, quae sunt pro usu habiles, curet iuxta consuetam formam manicas reparare. Cingulos ad cingendum comparet quantocius. Stolam cum bursa ad infirmos deferendam decentem itidem comparet.

Superpellicea pro ministrantibus pueris in locum laceratorum curet nova quatuor reparari intra annum.

Lavaterium in sacristia stanneum vel aeneum curet poni; lebetem unum minorem, qui ad fontem debet esse positus vacuus, super quo infantes aqua baptismali abluentur, comparabit dominus parochus una cum cochleari de metallo aliquo decenti, quo cochleari aqua haurietur de fonte baptismali [l. 37r] et fundetur in capita infantulorum, dum baptisabuntur.

Christianam doctrinam post concionem, videlicet rudimen[ta] fidei christianae et decem praecepta Dei, iuvenes et adultos doceat.

Quoniam pro confessione certum confessarium non sibi elegit per annos retroactos, nec scitur cui confiteatur, monemus pastoraliter, ut sibi adum

rndum parochum Twerensem, uti propiorem[28], aut alium quemlibet, Vornis continuo residentem eligat.

Libros tam pro baptisandis, quam contrahentibus matrimonium bene compactos statim ab hoc decreto comparet, in librisque metrices contrahentium matrimonia duos testes iuxta praescriptum S. Concilii Tridentini inscribat, ut suum antiquum per hoc corrigat errorem.

Pia legata, quoniam hactenus nullam piorum legatorum certam reddidit rationem et quaedam in suos usus convertisse fassus est, mandamus sub poena a iure praescripta et inhibimus, ne amplius sibi usurpet et ecclesiam defraudet.

Inventarium bonorum ecclesiae conficiat et quantocius ad archivum remittat, in quo exprimat limites tam plebanales, quam suorum subditorum temporalium.

Subditos suos ab infestatione et pressura militari tueatur omnino tanquam rationem redditurus pro illis Deo, et dispersos colligat.

Matremfamilias gravantem subditos plebanales corripiat, moneat, et si non resipuerit, eandem removeat.

Et quoniam rndus dnus parochus saepius compotationibus et ebrietati deditus, ob quas ad munia ecclesiastica et sacramenta administranda inhibilis [!] redditur, et praesertim excurrendo ad infirmos idoneus impeditur, ideo paterne monemus, ut desistat ab hoc vitio sub poenis in constitutionibus synodalibus contra ebriosos sancitis.

Ab administratione sacramentorum non exigat precium, [l. 37v] quod est symoniacae pravitati deserviens, nisi eo contentus sit, quod sponte offertur post administrationem sacramenti; et cum nimis pauperes gravantur parochiani, cum equos ad infirmos discedendi parocho submittant, ne deinceps illos iubeat submitti – cum alat suos, in propriis discedat.

A pulsu campanarum pro defunctis quod offertur sine exactione, medietas ad carbonam reponatur, altera in rem parochi cedat.

A sepulturis tum in caemeterio, quam in ecclesia non paciscatur, quia terram Domini vendere non licet, ideo talis oblatio integra carbonae debet cedere et cedat.

Carbona ecclesiae ut servetur, in eaque proventus et expensae notentur, debent probi viri constitui[29] ad tenendas claves, et ipsemet dnus parochus unam servet, et nihil unus sine altero de ea percipiet, nisi simul consiliis initis, idque necessitatibus ecclesiae tantum.

---

[28] *Orig. įrašyta* propriorem.

[29] *Orig. įrašyta* constituti.

Decretum pro rndo dno altarista

Quoniam rndus dnus Paulus Winiarski, modernus altarista Żoranensis, sentit de suo altari commodum, iustum est, ut altare in decore habeat, ideo:

Pavimentum circa altare et gradus ad illud curet reparari.

Ratione apparamentorum, quae spectant ad altariam, conservatur decisio ad relationem dnorum executorum testamenti perillustris dni Przestrzelsci, canonici Samogitiae, altaris huius praedecessoris.

Summam apud dominos executores testamenti gnosi et magnifici dni olim Gabrielis Sypowicz, notarii terrestris Ducatus Samogae, duorum millium florenorum existentem vindicet, ut obligationi satisfiat.

Calicem reparari curet, quem habet scissum ad labia. Domum suam in praedio restauret. [l. 38r]

Obligationibus suis satisfaciat, ne amplius alienet se ab ecclesia et sobrietati studeat, monetur.

Inventarium bonorum suorum et limitum conficiat, iura et munimenta quantocius sub poena in constitutionibus diaecesanis expressa archivo extradat.

Processus quoscunque ex cancellaria nra emanandos, cum in cursoria anteriorum dnus parochus remittenda negligens fuerat, in posterum monetur dnus parochus, ut celerius cursoriam expediat, et in absentia sui altarista id facere tenebitur.

Quae omnia et singula superius posita ut inclusive decretis satisfaciat, quibus autem non est expresse assignatus terminus, intra duos annos restaurari et comparari faciat, in Dei nomine iniungimus, statuimus et decernimus, idque ad Maiorem Omnipotentis gloriam, BM Virginis et sanctorum tutelarium venerationem.

VISITATIO ECCLAE PAROCHIALIS PLONGIANENSIS

INVENTARIUM ECCLESIAE PŁUNGIANENSIS TEMPORE VISITATIONIS GENERALIS ILLURMI AC RNDMI DNI DNI CASIMIRI PAC, DEI ET APOSTOLICAE [l. 38v] SEDIS GRATIA EPISCOPI SAMOGAE SEU MEDNICENSIS, ANNO DNI 1675 D. 31 DECEMBRIS CONNOTATUM ET CONFECTUM

Illurmus et rndmus dnus, cum suis perillustribus collegis veniens et progrediens ad oppidum et ecclesiam, ante caemeterium processionaliter exceptus et ad ecclesiam introductus in pulsu campanarum maiorum, post moram seu pausam factam absolutis vesperis de festo imminenti per collegam unum, perillustrem dnum Siemaszko, canonicum Samogitiae. Ipsemet illurmus processionem funebrem, prout in pontificali Romano descriptum est, peregit, ea peracta et orationibus finitis ad suam residentiam secessit.

Continuatio sequitur. Anno 1676 d. 1ma30 ianuarii

Illurmus peracto lecto Sacro pontificaliter indutus sedens ad altare maius, publicatae sunt innotescentiales per dnum cancellarium, tandem finito visitavit Vnble, mundum et bene clausum. Pixis argentea, intus deaurata, in pixide crux fracta, clavis asservatur in sacristia a cyborio in loco tuto.

Visitatio facta fontis et supellectilis, tum ipsiusmet ecclesiae. 1mo

Kościół stary zniesiony, a nowy wielki postawiony ze dwiema kaplicami w mieście Płungiańskim na cmentarzu in titulum Sancti Joannis Baptistae kosztem y staraniem wielmożnych ich mościów jmści pana Marcina Kierszeyszteyna Kryszpina, ciwuna wileńskiego, starosty płungiańskiego, y samej jmści pani Joanny Wołotkiewiczównej małżonków, tudziesz włości Płungiańskiej. [l. 39r] Wszytek tarcicami sklepiony, kryty dębowemi gontami, na kształt karpiowej łuski.

Bania zwyczajna na kościele, wieża nad babińcem, krzyże na tym kościele dwa żelazne pozłociste.

---

[30] *Diena rankraštyje nubraukta, tačiau jokia kita neįrašyta.*

Drzwi do kościoła dębowe dwoiste, żelazem y zamkiem dobrze opatrzone. Do babińca troje drzwi, także dwoistych dębowych, na żelaznych zawiasach zamczystych.

Dwoje drzwi do zakrystiej dębowych, jedne z kościoła, a drugie od plebaniej z podwórza, obie zamczyste.

W tym kościele posadzka krzyżowa z tarcic.

Okien wielkich w tym kościele szesnaście, okrągłych w sklepieniu y w zakrystiej ośmnaście.

Ołtarze cztyry, przeniesione z starego kościoła do nowego. Jeden na miejscu wielkiego ołtarza do czasu postawiony Najświętszej Panny Cudownej, niewielki, wszytek pozłocisty, zbudowany kosztem wielmożnych sławnej pamięci jmści pana Stanisława Woyny kuchmistrza WXLitt y samej jej mości pani Helżbiety Kierszeyszteynówny Woyninej. Sed haec imago nescitur, an sit approbata ab officio pro miraculosa, extat quidem scriptura simplex sine ulla inscriptione.

Ołtarz drugi po prawej ręce snicerskiej roboty Annunciationis BMV, wystawiony kosztem w Bogu zeszłej jaśnie wielmożnej jej mości paniej Helżbiety Gosłowskiej Wołłowiczowej starościnej żmudzkiej.

Ołtarz trzeci po lewej stronie, sine portatili, także snicerskiej roboty Najświętszej Panny, z napisem „Hortus conclusus“, wystawiony kosztem w Bogu zeszłego jmści pana Korsaka podstarościego płungiańskiego. Na tymże obrazu korona srebrna ze szklem, druga mała koronka srebrna na gurze. Na obrazie Nayjś. Panny korony dwie.

Ołtarz czwarty w kaplicy po lewej stronie snicerskiej roboty, który był wielkim w starym kościele, in titulum Sancti Joannis [l. 39v] Baptistae, a teraz odmieniony na Anioła Stroża, którego confraternitas w tymże kościele odprawuje. Wystawiony kosztem w Bogu zeszłego jaśnie wielmożnego jmści pana Hieronima Wołłowicza starosty żmujdzkiego. Super hoc altare est fundatio dni Martini Wiszomirski duorum millium florenorum cum obligatione in hebdomada duarum Missarum requiem, utrique pro fratribus congregationis. Summa apud dnam Wyszomirska viduam.

SREBRO

Puszka pro conservando Venerabili srebrna biała.

Monstrantia srebrna biała, barzo zepsowana, krzyżyk na wierzchu złamany, sztuczki pogubione niektóre. Intus mełchisedech srebrny złocisty. Sama monstrantia barzo brudna od piłu.

Krzyż srebrny biały, po rogach stuczki srebrne złociste, z tej strony, gdzie reliquiae, trzy sztuczki, z drugiej strony, gdzie crucifix, trzech ewangelistów złocistych, krzyż barzo zły, potrzebuje naprawy.

Turrybularz srebrny niewielki, wierzch zepsowany, niciami powiązany.
Ampułki dwie srebrne białe, jednej nakrywka zepsowana.
Lampa srebrna przed wielkim ołtarzem mała, barzo okopciała.
Kielich srebrny biały z patyną, ab intra[31] złocisty, ab extra zaś tylko koronka y labia kielicha złociste.
Kielich z patyną, temuż we wszytkim podobny.
Na ołtarzu wielkim tabliczka jedna srebrna.

Ołtarz najświętszej panny, na nim wota te są

Tabliczek małych srebrnych dziesięć.
Tabliczek wielkich cztyry.
Serc dwoje, jedno złociste, drugie srebrne.
Oko srebrne.
Nad głową Najś. Panny korona odlewana srebrna biała okrągła. [l. 40r]
Obrączki srebrne małe dwie.
Manelki szczyrozłote na samym obrazie Najświętszej Panny.
Paciorki bursztynowe.
Item na crucifixie u tegoż ołtarza paciorki bursztynowe.
Zasłonki dwie białe jedwabne nad obrazkiem Najświętszej Panny.
Zasłonka zielona harusowa na wszytek obraz.
Paciorki białe na kształt pereł we szkle czerwonym, na kształt rubinków.

Ołtarz najświętszej panny zwiastowania, Nazwany brackim, na nim są te vota

Tabliczek srebrnych wielkich trzy.
Tabliczek srebrnych mniejszych siedmnaście.
Zębów srebrnych siedm.
Miesiąc srebrny spory.
Item serc dwoje srebrnych mniejszych.
Łańcuszek srebrny pozłocisty czworograniasty z krzyżykiem srebrnym pozłocistym.
Korona srebrna biała na głowie Najświętszej Panny miasto diamentów rubinowa, szafirów szklem z różną folgą sadzona.
Srebrnych gwiazd dziewięć nad koroną.
Lilia srebrna złocista u anioła w ręku.
Obrączki dwie srebrne.
Koronka bursztynowa z metalikiem mosiądzowym.

---

[31] *Orig. įrašyta* ab extra.

Krzyżyk srebrny biały mały.

Manelki bursztynowe. Paciorki czarne szklane, ze reliquiarzykiem mosiądzowym.

Reliquiarzyk mosiądzowy.

Koronka bursztynowa duża na crucifixie z sercem białym srebrnym.

Crucifix drzewiany bez paliów.

Zasłonka kitajczana pstra na cały obraz.

Przed ołtarzem lampa blaszana stara. [l. 40v]

MOSIĄDZ

Lichtarzów sześć mosiądzowych parzystych, we dwuch nie masz podstawek.

Lichtarzów cztyry wielkich blaszanych mosiądzowych wybijanych, jeden zepsowany.

Lichtarzyków dwa małych mosiądzowych.

Lichtarzyków dwa stołowych parzystych cynowych.

Lichtarz na ścienie mosiądzowy troisty przy ołtarzu Najś. Panny.

Lichtarz w poszrodku kościoła mosiądzowy zepsowany, tylko pięć essów.

Głowa w pośrodku kościoła ze dwiema essami osla.

Kociołek do wody święcenia mosiądzowy.

Ampulek dwie cynowych z miskami cynowemi.

Żelazo do opłatków.

CHORĄGWIE

Chorągiew floryzowana na płótnie wielka, obraz Anioła Stroża na niej.

Chorągiew wielka floryzowana płócienna, na niej obraz Najś. Panny.

Chorągiew adamaszkowa wielka biała, na niej obraz Najświęt. Panny.

Chorągiew dwie parzystych hindijakowych błękitnych, na jednej obraz Świętego Michała, na drugiej Świętego Hieronima.

Chorągiewek para czerwonych płóciennych floryzowanych, na jednej obraz Anioła Stroża, na drugiej Najś. Panny.

Chorągiewek para floryzowanych płóciennych, na jednej obraz Świętego Michała, na drugiej obraz Świętego Kazimierza.

Chorągiewek para sztametowych zielonych, na jednej obraz Adoratio Trzech królów, na drugiej Wniebowstąpienie Pańskie.

Chorągiewek para muchajeru prostego zielonego, na jednej obraz Świętego Jana Chrzyciela [!], na drugiej Zmartwychwstanie.

Chorągiew wielka szarzy szkarlatnej z frędzlami jedwabnemi, na niej obraz Anioła Stroża.

Chorągiew wielka płócienna floryzowana biała, na niej obraz Najświętszej Panny. [l. 41r]

Chorągiew wielka płócienna floryzowana, na niej obraz Zwiastowania Najś. Panny.

Chorągiewek para zielonych floryzowanych na płótnie, na jednej obraz Świętego Antoniego, na drugiej obraz Ś. Stephana.

Chorągiewek para czerwonych floryzowanych na płótnie, na jednej obraz Salvatoris Mundi, na drugiej Ś. Katarzyny Seneńskiej.

Chorągiewek para zielonych floryzowanych na płótnie, na jednej obraz Pana Jezusa z krzyżem idącego, na drugiej Ś. Grzegorza.

Chorągiewek para czerwonych floryzowanych na płótnie, na jednej obraz Najś. Panny Bolesnej, na drugiej obraz Świętej Justyny.

Chorągiewek para floryzowanych na płótnie, na jednej obraz Najś. Panny Wesolej, na drugiej obraz Świętego Kazimierza.

Pozytyw na chórze za staraniem xiędza plebana sporządzony.

Obrazy kościelne

Apostołów dwanaście w ramach na płótnie.

Obraz wielki Świętego Jerzego w ramach na płótnie, stary.

Obraz niski Spasa[32], pozłocisty, na desce.

Crucifix na płótnie bez ram.

Błogosławionego Jozephata obraz na płótnie bez ram, stary.

Koronowania Najświętszej Panny stary, duży, bez ram.

Crucifix stary dziurawy na płótnie bez ram, spory.

Trojcy Świętej obraz stary, na płótnie bez ram.

Obraz Najświętszej Panny z ś. Jozephem fuga in Aegyptum na płótnie.

Obraz Najświętszej Panny stary, na płótnie bez ram.

Obraz nowy Najświętszej Panny stojącej na miesiącu, w ramach na płótnie.

Obraz Ukrzyżowanego, do którego się modli xdz Jan Berenowicz, w ramach.

Wedle ołtarza brackiego obraz Najś. Panny w ramach, stary.

Obraz także Najświętszej Panny stary, w ramach na płótnie.

Anioła Stroża stary, w ramach.

Drugi nowszy Anioła Stroża w ramach.

Obraz wielki Dziewięć chorów anielskich na płótnie w ramach. [l. 41v]

Obraz niski Najś. Panny, pospołu Salvator Mundi, y Ś. Jerzego w ramach.

---

[32] *Orig. įrašyta* zpasa.

Drugiej strony wielki extremi Judicii, na płótnie, parzysty w ramach.
Obraz Świętej Anny Samotrzeciej stary, w ramach.
Pana Jezusa Ukrzyżowanego w ramach stary, na płótnie.
Obraz Zdjęcia z krzyża Pana Jezusa stary[33], w ramach.
Obraz Najświętszej Panny w ramach, spory, stary.
Obraz Świętego Jerzego w ramach, stary.
Obraz Świętego Stanisława stary, w ramach.
Obraz wielki Najświętszej Panny pod krzyżem bolesny [!], z siedmią bolesci wyrażonych, nowy, w ramach na płótnie.
Obraz wielki Zwiastowania Najś. Panny bez ram na płótnie, stary.
Obraz Świętego Jozepha w ramach na płótnie.
Obraz Świętego Jerzego na płótnie bez ram.
Obraz Najświętszej Panny na desce na kształt ołtarzyka, spory, wedle ołtarza wielkiego.
Ośm apostołów na deskach przy chorągiewkach.
Diploma dedicatiej kościoła nad drzwiami zakrystii.
Tablica benefactorum ecclesiae.
Obraz Pana Jezusa u babińca nad drzwiami kościelnemi, Salvator Mundi.

APPARATA KOŚCIELNE

KAPY

Kapa atłasowa biała nowa.
Kapa biała adamaszkowa stara, lisztwy adamaszkowe czerwone.
Kapa atłasowa cielista stara, na niej lisztwy adamaszkowe zielone.
Kapa pułatłasowa florista stara.
Kapa czarna fursztatowa, lisztwy fursztatu prostego.

ORNATY

Ornat biały lamowy, z stułą y manipularzem.
Ornat biały atłasowy floryzowany, z stułą y manipularzem. [l. 42r]
Ornat czerwony karmazynowy atłasowy floryzowany, sine pertinentiis.
Ornat czerwony adamaszkowy floryzowany stary, z stułą y manipularzem.
Ornat buracikowy czerwony, columna w nim złotogłowowa, cum attinentiis.
Ornat wiśniowy atłasowy z columną białą, z stułą y manipularzem.

[33] *Orig. įrašyta* starego.

Ornat błękitny aksamitny strzyżonego, w nim columna tabinu białego, stary, z stułą y manipularzem.

Ornat łazurowy atłasowy stary, z stułą y manipularzem.

Ornat zielony kitajczany, w nim kolumna pstra, z manipularzem bez stuły.

Ornat aksamitny czarny, już barzo stary, z manipularzem bez stuły.

Ornat błękitny nędzi bogatej, floresy na nim, z kolumną białą, wszytek blaszką przetykany, cum attinentiis.

Ornat biały lamowy z kolumną czerwoną, z stułą y manipularzem.

Antependia

Antependium białe atłasowe wzorzyste.
Antependium białe tabinowe wzorzyste, już stare.
Antependium atłasowe białe, już stare.
Antependium adamaszkowe karmazynowe.
Antependium zielone kitajczane, bret zielony, bret ciemno łazurowy.
Antependium pomarańczowe, na kształt fursztatu.
Antependium czarne sajowe.
Antependium staroświeckiej materiej, już stare.
Antependium płócienne malowane białe.
Antependium skurzane, to jest z szpaler.

Vela

Velum białe atłasowe, in medio Nomen Jesus.
Velum pułatłasowe białe wzorzyste.
Velum jedwabne zielone wzorzyste.
Velum kitajczane zielone. [l. 42v]
Item drugie takież.
Velum czerwone jedwabniczne, pstre dwie.
Velum czarne kitajczane.
Velum czarne jedwabnicze.
Velum błękitne kitajczane światłe.
Velum atłasowe łazurowe, in medio imago BVM.
Velum światłogorącej maści, z krzyżem passamannym.
Velum jedwabne białe wyszywane, już barzo stare.

Corporały y purificatoria

Corporałów, z tych dobrych piętnaście.
Purificatoria dwadzieścia, y to już podle.

BURSY Y PALE

Burs różnych podłych pięć, w dobrych jeżdżą dwie, jedna z nich podla.
Pal różnych piętnaście.

ALBY

Alb wszytkich pięć, y te podle.
Humerałów sześć.
Komży dwie, y te stare.
Komeżek chłopięcych para jedna.
Alba jedna przybyła od pani Janowej Przekamowiczowej anno 1670.

OBRUSY, TOWALNIE, SZERZYNKI Y RĘCZNIKI

Towalen czerwonych wyszywanych dwie, trzecia różnym jedwabiem.
Towalnia requialna, jedwabiem po brzegach wyszywana.
Szerzynek dobrych y podłych piętnaście. [l. 43r]
Ręczników z podbruskami dwadzieścia.
Obrusów do wszytkich ołtarzów, tak dobrych, jako podłych dziesięć.

PORTATILE

Portatiłów trzy.

KSIĘGI Y METRYKI

Mszały dwa, jeden z nich barzo podły, bez patronów tak polskich, jako y szwedzkich. Missale parvum pro defunctis.

Agenda wielka jedna, druga mała agendeczka.

Graduale, psałterz, antyponarz [!] – barzo złe, poszarpane, nec valent ad usum.

Metryki dwie duże, stare baptisatorum coniugaliumque; male servantur.

Jedna metryka comparata per RD Nicolaum Gabrielowicz, parochum Płungianensem, sub anno 1643.

Druga metryka stara, comparata per RD Joannem Wotkiewicz, parochum ibidem, sub anno 1647.

Trzecia metryka podługowata wązka, in corio rubro, sub anno 1648.

Metryka in corio viridi copulatorum, sub rndo dno Joanne Woytkiewicz, parocho Płungianensi, 1647.

Liber in corio albo, in quo scripta erectio confraternitatis anno 1636.

Liber processuum in corio viridi.

Metryki dwie w nowej oprawie, comparatae a rndo dno Gabriele Staszkiewicz, parocho Płungianensi. Jedna metryka baptisatorum, druga copulatorum, sub anno 1661.

Baldekin adamaszkowy czerwony nowy, korunki srebrne dokoła, sprawiony od wielmożnego jmści pana Marcina Kryszpina Kierszeyszteyna, ciwuna wileńskiego, starosty płungiańskiego.

Inwentarz kaplicy kulewskiej [l. 43v]

Kielich srebrny niewielki y z patyną srebrną.

Tabliczki wielkie y małe dziesięć. Igliczka srebrna jedna.

Ornaty

Ornaty trzy. Jeden pstry buracikowy, z stułą y manipularzem.

Drugi ornat turkusowy pstry. Trzeci ornat zielony kitajczany z columną buracikową. Wszytkie ornaty stare.

Alby

Alby dwie prostego płótna y trzy humerały.

Tuwalni

Towalnie cztyry, różnym jedwabiem szytych.

Antependia

Antependia dwoje, już stare, jedne z płótna malowanego, a drugie z buraciku.

Zasłonka kitajki zielonej w obrazie Najś. Panny.

Processji

Processji cztyry malowanych, dwie z materiej czerwonej starej.

Processia z harusu zielone[go] jedna.

Portatil jeden. Mszał jeden stary, niewielki.

Lichtarze

Lichtarzów cynowych dwa, a spiżowych pięć starych zepsowanych. Ampułek jedna para cynowych zepsowanych. Kubek cynowy jeden stary. Kielich cynowy jeden. Kociołek do święconej wody mosiążowy jeden.

Thurrybularz spiżowy stary jeden. Dzwonki u bani kościelnej niewielkie dwa, trzeci maleńkie. U ołtarza kociołek stary [l. 44r]

INVENTARIUM PAROCHIAE PŁUNGIANENSIS, CONNOTATUM ET CONSCRIPTUM EODEM DIE ET ANNO QUO SUPRA, TEMPORE GNALIS VISITATIONIS ILLURMI AC RNDMI DNI DNI CASIMIRI PAC, DEI ET APLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPI SAMOGITIAE SEU MEDNICENSIS

1mo

Wszedszy przez wielkie wrota do plebaniej, dom na pogurku nowy po prawej ręce. Izbie [!] dwie nowe pod jednym dachem, w końcach alkierzyki niewielkie z bocznemi komorami. Izdebka przez sień niewielka. Okna nowe w izbach y komorach. Piece zielone nowe. Dach gontami kryty nowy.

2do

Drugie dwie izdebki od wrót po lewej stronie, już barzo stare, potrzebujące naprawy, dranicami kryte, już dziurawe, kuchenka niewielka w sieniach, okna w tych izdebkach podziurowione.

3tio

Izdebka niewielka tusz niedaleko od nowych izb, już nowo przez teraźniejszego plebana przestawiona, dranicami kryta.

4to

Swiren nowy z gańkiem, około dranicami kryty, z obuch stron tego swirna wozownie dwie, dranicami kryte, przez tegoż plebana wystawione.

5to

Stajnia jedna stara, z odrynką pod jednym dachem, słomą kryta.

6to [l. 44v]

Druga stajeńka nowa mała na kilka koni, dranicami świeżo kryta przez tegoż plebana.

7timo

Numa, albo raczej wieża żmujdzka dla chowania bydła, stara, słomą kryta.

Piekarnia w puł stara u wrót drugich, idąc do rzeki Bobrunki.

Przysionek do tej piekarni, bokiem na ziemi leży.

8tavo

Łażnia w puł stara, niedaleko Bobrunki, z przysionkiem, słomą kryta.

Ogrodzenie około tej plebaniej proste stare.

INVENTARIUM RERUM ADAUCTARUM POST INTRODUCTIONEM PAROCHI MODERNI JOSEPHI JAKOWICZ IN ECCLESIA PŁUNGIANENSI CONNOTATUM ANNO DNI 1672

1mo

Kapa biała nowa lamy białej srebrnej z szczytem czerwonym lamowym, od wielmożnego jmści pana ciwuna wileńskiego, starosty płungiańskiego.

Ab eodem kielich z patyną justae quantitatis, ze szrodku złocisty, z domu jmści pana Kownackiego. Obrus płótna tkackiego z korunkami płótna prostego, odemnie plebana do ołtarza brackiego. Lichtarze cztyry posrzebrzane.

Ab eodem szerzynka atłasowa, szyta kwiatami różnym jedwabiem.

Ab eodem chorągwie dwie pozłociste do miasta dla chorych cum Venerabili Sacramento chodzić sprawione.

Anno 1673 adiunctarum rerum

Z karbony brackiej ornat czarnej kitajki wodnistej, cum toto, temuż ołtarzowi brackiemu sprawiony przezemnie plebana.

Z tychże pieniędzy brackich czarnej materiej antependium do ołtarza brackiego sprawione per me parochum. [l. 45r]

Komża płótna tkackiego od paniej Urbanowiczowej sprawiona.

Anno 1674

Całun sukna czarnego lundyszowego, sprawiony za pieniądze brackie per me parochum. Stuła czerwona z saji jedna, a dwie stuły z tejże materiej z bursami do prowadzenia Venerabile Sacramentum do chorych, sprawione per me parochum.

Tabliczka a quodam dana do cudownego obrazu jedna. Łańcuszek łokciowy dany do tegoż obrazu a quodam cive.

Komeszki dwie ministransom, sprawione przez xiędza wikariego tamecznego.

Korona srebrna pozłocista ołtarza Najświętszej Panny Annunciationis, dana od jmści pana Bogdanowicza, podstarościego płungiańskiego.

Anno 1675

Tabliczka srebrna wielka, wyrysowana y wybijana, od wielmożnego jmści pana ciwuna wileńskiego do cudownego obrazu. Ab eodem velum atłasu

czerwonego, wszytek kwiatami złotemi, złotem y srebrem; ab eodem velum złotogłowu białego.

Tabliczki trzy niewielkie srebrne a quibusdam dane obrazowi.

A quodam noszki dwie srebrne dane obrazowi cudownemu.

Za naprawę pozytywu odemnie plebana de proprio złotych piędziesiąt bona moneta.

INVENTARIUM SUBDITORUM ECCLESIAE PŁUNGIANENSIS, CONNOTATUM DE NOMINE ET COGNOMINE TEMPORE VISITATIONIS GNALIS ILLURMI ET RNDMI DNI DNI CASIMIRI PAC, EPPI SAMOGAE, DIE 1MA IANUARII ANNO DNI 1676 [l. 45v]

WIEŚ KAPSUDY

Abram Tweryonas
Jan Węckaytis
Ambroży Barzdys
Krzysztow Węckus
Dawid Wideyko, ławnik
Krzysztoph Daugiełaytis
Piotr Meducki
Zygmunt Łukaszewicz
Jerzy Barzdys
Jerzy Tarwaynis
Walenty Barzdys
Jozeph Stanelis
Eliasz Daugiełaytis
Hieronim Jonikaytis
Krzysztoph Bazelis
Eliasz Platkiszkis
Dawid Plikis
Zigmunt Rukundis
Jozeph Kulsis
Dawid Czekanowski
Matyasz Legzentis
Augustin Rapszaytis
Mathiasz Tolis
Augustin Budryk

Tej wioski powinność: ogrody plebańskie wyrobić, w plebaniej nowe budynki budować y stare naprawować, płoty grodzić, łąki do plebaniej należące kosić. Drwa wozić od każdej rezy osiadłej os jednę, a jeżeliby tych nie stało, ile tego potrzeba będzie, przy czynszu lnu kamień jeden, owsa beczki dwie, kurów sześć, gęsi sześć; w podwody ile gdzie potrzeba y z listami jeździć kolejno powinni, po jednym strożu od roku do roku chodzić do plebaniej powinni.

MIESZCZANIE DO PLEBANIEJ PŁUNGIAŃSKIEJ NALEŻĄCY

Stanisław Dylpis
Mathyasz Błanzaytis
Jonuszaytis
Adam Jegielewicz

Andrej Kumpis
Zacharias Wilkicki
Zachariasz także drugi
Stanisław Zaborowski
Andrzey Narwid
Jozeph Czuynaytis
Stanisław Ulba
Krzysztoph Kazan
Dawid Tomaszaytis
Mathiasz Zabitis
Jan Dudzientis
Mathiasz Tomaszaytis
Symon Daukszaytis
Abram Mickus
Jan Kulkowski [l. 46r]

Tych mieszczan powinność: do młyna kolejnego jeżdzić, z processami y listami chodzić do Worn y gdzie potrzeba każe, do plewidła ogrodów plebańskich, ile tego potrzeba, powinni.

Wioska nazwana kule przy kaplicy kulewskiej mieszkająca

Stanisław Kulis
Markowa Stanclaykowa wdowa
Jerzy Ruski
Krzysztoph Mickus
Adam Bałtmiszkis
Adam Deblis

Tej wioski powinność: co trzecia niedziela, kiedy kaplan na mszy świętej przybędzie, kolejno obiad gotować, w podwody do Kłopedy y gdzie jeno potrzeba będzie, kolejno odprawować powinni.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PŁUNGIANENSI EIUSQUE ULTIMO RECTORE ADUM RNDO DNO JOSEPHO JAKOWICZ, CANONICO VENDENSI, NEC NON VICARIIS EIUSDEM ECCLESIAE PRO TUNC EXISTENTIBUS. ANNO DNI 1676 D. 1MA IANUARII

Lustrata pro munere nostro pastorali ecclesia parochiali Płungianensi cum nostris collegis assumptis, perillustribus adum rndis dnis Stanislao Siemaszko, canonico Samogitiae, vnblis capituli [l. 46v] procuratore, Jacobo Leniewicz, cancellario diaecesis Samogitiae ac notario, licetsi speciosam et recenter erectam invenimus, modo tamen, ut rector ecclesiae praefatae illius conservet integritatem et decorem, aliasque eius tueatur immunitates, infrapositis ordinationibus et decretis ecclesiam hanc circumscribere constituimus et inviolabiliter observari mandamus. Et quoniam haec basilica magnis curis et sumptibus perillustris ac magnifici domini Martini Kryszpin Kierszeysztein[34],

[34] *Rankraštyje pavardė vėliau kita ranka taisyta į „Karszensztein“.*

tivoni Vilnensis, capitanei Płungianensis, eiusque consortis perillustris ac magnificae dnae Johannae Wołłotkiewiczówna erecta, pro tanto beneficio grates rependere fas est, proinde pro munere pastorali nostro chrismatum dona illustrissimae prosapiae impertientes in caelestibus thesauris remunerationem optamus.

Quantum ad rectorem ecclesiae spectat expedienda promovimus, videlicet calices saepe de pulveribus, ut sint mundi ab intra et extra, purgentur, iniungimus.

Pixis extruatur maior et deauretur ab intra et extra iuxta loci exigentiam et populi multitudinem.

Ostensorium, sive monstrantia, de novo ex antiqua reparetur et in partibus decenter deauretur.

Crux argentea, in qua reliquiae sancti Theodori inclusae, reparetur.

Lampas confracta argentea, ad usum inhabilis decenter, ut sit habilis usui, reparetur et ante maius altare appendatur.

Lampas ut ardeat ad maius altare diebus festivis, iniungitur.

Candelabra saltim quolibet mense mundentur et laventur.

Cassulam unam quolibet anno propriis sumptibus decentem, excepto hoc anno solo, idem rndus dnus parochus durante suo rectoratu tenebitur comparare, et ad veteres cassulas, quae non habent stolas et manipularia, iuxta colores comparet.

Pluviali albo argenteo texto, vulgo z lamy, oblato a perillustri et magnifico dno tivono Vilnensi non nisi diebus [l. 47r] solennioribus utatur, in eo non sedeat intra scamna, iniungitur.

Elapso hoc anno decens pluviale nigri coloris sericeum comparet. Lebetem stanneum ad baptisterium procuret et cochlear argenteum pro abluendis parvulis comparet.

Baptisterium decens novum cum saepimento cancellorum erigi curet.

In sacristia lavaterium ex stanno honestum comparet et ad parietem affigi curet.

Missale Romanum cum patronis Poloniae et Sveciae novum quantocius comparet.

Graduale antiquum restauret.

Psalterium novum et processionale emat.

Pallae reparentur et subducantur tela munda, ac applicetur ita, ut facile amoveri possit tela ad lavandum. Laventur autem hae telae quolibet saltim mense, serio praecipitur, ne nauseam praebeant celebrantibus.

Bursa[s] duas coloris albi et viridis decentes novas praeparet quantocius.

Portatile ad maius altare fractum amoveat et novum imponat quam primum, amplius in antiquo fracto non celebret, prohibetur.

Ampullas stanneas ad usum ineptas in novas commutet.

Libros metricarum novos, bene compactos, tam pro baptisandis, quam matrimonium contrahendis et aliis, ad conscribendum ecclesiasticarum obventionum necessariis, comparet.

Antiquos libros metricarum in tuto conservet, in novis vero libris exacte et munde nomina matrimonium contrahentium et baptisatorum iuxta ritualis Romani praescriptum describat, summe praecip[i]tur.

Praesentiam testium ad minus duorum circa contractum matrimonii de nomine et cognomine libris metricarum inserat, iuxta praescriptum Sancti Concilii Tridentini.

Decima ex communitate Płungianensi rndo dno parocho [l. 47v] iuxta fundationem extradi solita, vulgo appellata sypka, quam licetsi et nunc sine ulla diminutione siliginis tunnas quadraginta, hordei tunnas quadraginta mensurae Vilnensis extradere communitas Plungianensis tenetur ex omnibus agris tam cultis, quam desertis, tamen nos, considerantes sumptus ecclesiae aedificandae pro communitate non mediocres impensos, defalcamus praevio consensu rndi dni parochi, quatenus communitas Płungianensis per trigennium tunnas siliginis viginti quinque mensurae Vilnensis, hordei totidem eiusdem mensurae contribuet rndo dno parocho, manente in vigore et robore privilegio fundationis post elapsum triennium.

Iudaeos sub iurisdictione sua ne foveat et pro habitatione continua suis subditis, nec eosdem recipiant, ut inhibeat, praecipitur.

Ab administratio[ne] sacramentorum, quoniam depositum est paciscatur, praesertim de precio pro benedictione matrimonii, sepulturis et baptismo, ideo obviantes avarae cupiditati et corruptelam exstirpantes sub poenis in constitutione synodali ad primam delationem extendendis, ne amplius paciscatur, tam per se, quam per vicarios, nec exigat post administrationem sacramenti, nisi quod sponte et libere offertur accipiat, iniungimus.

Minutiores res ad restaurandum circa ecclesiam, praesertim indumentorum, apparamentorum, calicum, crucum, scabellorum, scamnorum, vasorum, fenestrarum et aliorum utensilium, ipse adum rndus dnus parochus tenebitur restaurare propriis sumptibus.

Organum positivum, quod est in ecclesia destructum, quam primum reparari curet.

Custodia carbonae parochialis ut diligenter asservetur, adhibebit duos vitricos famae bonae et fide dignos, qui claves habere [l. 48r] tenebuntur suas ad cistam, nec unus sine altero aperiat, sed insimul omnes una cum parocho, qui etiam clavem unam habebit ad carbonam, aperient et expensas describent, connotabunt una cum dno parocho.

Quoniam vitiosus abusus irrepsit, ut dni parochi nolint sine submissis sibi equis ad infirmos discedere, ne amplius id fiat, cum sit onerosum parochianis, inhibetur.

A pulsu campanarum pro defunctis, quod offertur sine exactione, medietatem pecuniae ad carbonam tenebitur rndus dnus parochus reponere, in quo eius oneramus conscientiam.

Pro fratribus vero defunctis confraternitatis S. Angeli Custodis maiorem campanam pulsare iuvebit gratis.

Pia legata, quoniam nobis de iis nullam dedit informationem, nec ea scripta reperta sunt per dnum parochum, sub onere conscientiae in posterum praecipimus, ut describat in seorsivo libro pia legata tam in pecunia, quam in rebus, videlicet equis, bobus, pecoribus, aliis momilibus [?], item fundis, agris, domibus in oppido isto existentibus, demandatur.

Baldechinum parvum ad deferendum Venerabile intra civitatem ad infirmos quantocius comparet.

Diebus solennioribus et festivis ut sex cerei in maiori altari ardea[n]t, praecipitur.

Benefactorum nomina, a quibus offer[un]tur vota ad altaria vel ornamenta pro ecclesia, connotet diligenter.

Vota argentea vel alterius generis pia culana, certo altari applicata, ad alterum non transferat.

Carbona confraternitatis S. Angeli Custodis custodiae dni thesaurarii a confratribus electi committitur, nihilque ex ea audebit rndus dnus parochus accipere pro usu ecclesiae, nisi pro necessitatibus confraternitatis, [l. 48v] idque cum consensu fratrum seniorum convertet.

Ex fundo per fundationem pro hospitali designato domus civilis tollatur et hospitale implorato auxilio perillustris ac magnifici dni tivoni Vilnensis erigatur.

Domus culinalis prope ecclesiam ob periculum incendii alio transferatur.

Camini in residentiali domo parochi supra tectum eriga[n]tur et tectum stillans reparetur.

Processus quoscunque ex cancellaria nostra emanatos, quoniam hucusque negligentes extiterant dni beneficiati in cursoria peragenda, ideo iniungitur, ut quam celerius expediat, et ultimus ad cancellariam, cui incumbit, sub poena arbitraria remittat, praecipimus.

Aedificia prope ecclesiam iacentia propter periculum ignis amoveantur cito, iniungitur.

Rndos dnos vicarios suos congruenti solario salariet, videlicet unicuique centum florenis currenti moneta pro annuo servitio ecclesiae impenso tribuat.

Haec omnia suprascripta a nobis pastorali mandato iniuncta sine ullis dilationibus quantocius pro augmento gloriae Dei et decore Ecclesiae et ad effectum deducere, exequi in virtute sanctae obedientiae rndo parocho mandamus et iniungimus.

Pro vicariis

Rndus dnus Nicolaus Woytkiewicz, vicarius Płungianensis, qui ab annis 4 inservit ecclesiae, et rndus dnus Adamus Jakowicz, actu presbyter, licetsi in suis officiis sint diligentes, nihilominus tamen eosdem monemus, ut sint obedientes [l. 49r] adum rndo dno canonico Vendensi, parocho moderno Płungianensi. Item ne sine scitu audeat unusquisque aliquo discedere et sese absentare, nisi licentia accepta, inhibemus. Item iisdem vicariis inhibemus, ut extra parochiam non pernoctent, nisi in suis residentiis.

Circa administrationem sacramentorum ne cum parochianis paciscantur, nisi quod ultra offertur recipiant, id post administrationem. Actum et datum Płongianis, anno Dni millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto, die prima mensis ianuarii.

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS RETOVIENSIS ET FILIAE WEWERZANENSIS NEC NON VICARIORUM ANNO 1676 D. 4 IANUARII

Illurmus ac rndmus dnus ante ingressum portae civitatis obviam sibi habuit clerum cum populo processionaliter cum facibus ardentibus, vexillis; iter ad ecclesiam peragendo decantabatur "Veni Creator Spiritus", tandem cum ventum fuerat [l. 49v] ad principaliores fores, oblatis sibi reliquiis ad osculum, incenso benedicto textum Evangelii osculatus est et incenso thurificatus progressum continuando ad maius altare praeparato faldistorio flexis genibus aliquantulum orans et adum rndo dno parocho ecclesiae clara voce absolvente orationes in rituali descriptas, ventum est ad processionem funebralem, quam illustrissimus solus peramentis [!] actui tali convenientibus indutus peregit, assistentibus sibi DD. collegis assumptis et clero. Hoc finito ad residentiam se contulit, continuationem in crastinum reservando.

Continuatio visitationis

Die 5 ianuarii expeditis divinis officiis illurmus ac rndmus dnus contulit se ad visitationem Venerabilis Sacramenti, baptisterii et oleorum sacrorum, in quibus nil inventum vituperio dignum; publicatae tandem sunt per illustrem adum rndum dnum Jacobum Leniewicz, cancellarium Samogae, idiomate samogitico ex ambona causae adventus, his finitis ad collationem sacramenti Confirmationis processit.

Anno 1676 d. 9 Mensis ianuarii. Continuatio visitationis. Confraternitas bmv in parochiali retoviensi

Iuxta ordinationem illurmi as rndmi dni Tyszkiewicz, num fiant exhortationes, alias cathechismus pro instruendis in christiana fide, interrogatus dnus parochus respondit non fieri.

Illurmus apparatus pro confraternitate servientes, ut sibi confraternitas conservet eosdem, a parochialibus separari fecit. [l. 50r]

INVENTARIUM ECCLAE RETOVIENSIS, AB INTRODUCTIONE AD EANDEM ILLUSTRIS DNI SZPIKUL ANNO 1667 CONSCRIPTUM ET IN VISITATIONE PRAESENTI PRODUCTUM, UNA CUM AUCTARIO

Kościół dobry, dach restauratii potrzebujący, także y okna; na kościele kopuła dla signansu, babiniec bez kopuły. Dzwonnica cała, w której dzwonów Nº 4, na kopule 1, u zakrystii jeden, do signowania 4. Parkan koło smentarzu [!] wątły.

ALTARE MAIUS

Wszytek pozłocisty, u którego tablicy wielkiej obraz Ś. Michała Archanioła rzezany, wszytek złocisty, pod nogami smok. W drugiej tablicy obraz także rzezany Ś. Anioła Stroża pozłocisty. Po bokach ołtarza w skrzydłach z obu stron aniołów ryte obrazy, wszytkie pozłociste. Spodu obrazy dwa, jeden Świętego Piotra, drugi Ś. Paula, także rzezane. U tegoż ołtarza cyborium złociste, na wierzchu baldachin, w którym effigies Xristi siędzącego, po bokach dwa aniołowie, niżej dwa lwy nogami trzymają cyborium, a na baldachinu pelikan cum tribus pullis, także złocisty. Z boku lewego obraz Ś. Jana y reliquiarz, z prawego także obrazek ryty Ś. Piotra złocisty y obraz srebrny Najśw. Panny Ruskiej, z kamieniami, y pereł na nim sznurów sześć, korona perłowa, metalików cztyry złocistych z antabami dwiema złocistemi. We szrodku ołtarza na cyborium Crucifix. W tym ołtarzu portatil wmurowany.

ALTARE CONGREGATIONIS [l. 50v]

Ten ołtarz pozłocisty, po bokach ryte obrazy złociste, jeden Ś. Kazimierza, drugi Świętego Jerzego, a we szrodku obraz Najś. Panny, Pana Jezusa y Ś. Jozepha, także obraziki male dwa. Obrazy zaś złociste Ś. Barbary y Ś. Katharzyny, supra Najś. Panny Annunciationis, supra altare radix in medio Mariae cum angelis, a partibus inferius angeli duo y crucifix mały, candelabra tenentes deaurati. Na tymże ołtarzu

SREBRO

Naprzód. Tablica, złotemi literami napisano: „Ave Sanctissima MARIA“, in modum cordis zrobiona. Tablica na trzech łańcuszkach in modum cordis wypukła, na niej Panna Najświętsza z Dzieciątkiem.

Luminaria duo złociste, in quorum medio Nomina JESUS et MARIA, to jest dwa słonce cum radiis deauratis.

Korona złocista z krzyżykiem na wierzchu. Druga korona srebrna in capite JESUS cum cruce wzięto. Tertia corona in radiis nomen venerandum MARIAE wzięto.

Tabula na łańcuszku, in medio gerens crucifixum, socia [?!] ex partibus Maria et Joanne.

Znowu tablica na łańcuszku, w poszrodku obraz Najś. Panny gestantis Jesum, dokoła flores cum duobus angelis, uno super altero inferius.

Tabliczka na dwóch kolkach, na której BVM in nubibus.

Tabliczka z imieniem na drugiej stronie wyrażonym: „Jadwiga Szelenkowska cum socia".

Znowu tabliczka z imieniem podpisanym: „Jadwiga Kielpszówna".

Tabliczka z pozłotą na antabie z podpisem: „Stephan Milkowski".

Maleńka tabliczka z obrazem Najś. Panny, ze stron ruskie mająca litery.

Tabliczka ze dwiema osobami, jedna z nich [z] szablą y na niej litery: [l. 51r] wprzod „S", potym „Joseph".

Tabliczka okrągła, mająca w poszrodku Crucifix y dwie osoby – Najświętszę Pannę y Ś. Jana.

Bursztynowe dwie koronki, także decimki dwie bursztynowe.

Agnusków 3 różnych. Lichtarzów sześć cynowych. Korałów czerwonych sznur, na którym 24 granów.

Lampa srebrna przy tym ołtarzu wysząca.

Obraz Najś. Panny Loretańskiej, szafa malowana ze trzema przegrodami. Kobierzec stary jeden. Kilimek prostej roboty do nakrywania ołtarza.

W tym ołtarzu portatyl wmurowany.

Pierścionek sczyrozłoty. Obrączka.

S[z]tuczka sczyrozłota, rubinów pięć w niej.

Inventarium apparamentorum eiusdem congregationis BVM in ecclesia retoviensi, conscriptum anno 1676 d. 9 Ianuarii

Ornat biały wzorzysty z burkateli, z stułą y z manipularzem.

Ornat czarny aksamitu prostego.

Antependium buracikowe na białym polu z floresami, impensis dni Stanislai Piarski.

Antependium atłasu wzorzystego, z karbony brackiej sprawione, z bretami czerwonemi.

Antependium kitajki czerwonej, in medio Nomen Maria cum radiis aureis.

Antependium sztametowe czarne, obtulerunt duo fratres.

Antependium pułatłasowe pstre, w pręty, z karbony sprawione.

Szerzynka kitajki białej, haftowana złotem z jedwabiem, in medio Salvator Mundi.

Szerzynka atłasowa czerwona, haftowana, in medio Nomen Maria srebrem y złotem. [l. 51v]

Szerzynka z płótna czarnym jedwabiem ze złotem.

Towalnia niewielka, jedwabiem czerwonym ze złotem po końcach szyta.

Towalnia także niewielka, po końcach we trzy kwiaty różnym jedwabiem szyta.

Komża dla brackie[j] chorągwi jedna.

Alba jedna z korunkami około, z humerałem.

Antependium varii coloris atłasu z adamaszkiem, brętami czerwonemi.

Lampa srebrna. Korona złocista z krzyżykiem.

Na wierzchu tablica in modum cordis, złotemi literami napisano: „Ave Ssma Maria".

Duo luminaria złociste, in quorum medio Nomina JESUS et MARIA.

Tabliczka in modum cordis, na której inscriptio „Mathiasz Ludkiewicz".

Koralów czerwonych prostych sznur jeden.

Sznurki dwa perłowe, paciorków ośmdziesiąt siedm mające.

Krzyż srebrny. Agnusków różnych cztyry.

S[z]tuczka złota z piącą rubinkami. Kielich złocisty z patyną.

Korunki bursztynowe dwie. Decimki także dwie.

Szerzynka płócienna, in medio Nomen Jesus.

Szerzynka płócienna, czerwonym jedwabiem y bielą, in medio Nomen MARIA.

Szerzynka jedwabiem karmazynowym ze złotem, in medio Nomen MARIA in radiis.

Szerzynka jedwabiem różnym wyszywana, in medio Nomen Jesus in radiis.

Szerzynnka karmazynowym jedwabiem wyszywana, in medio Nomen Jesus in radiis.

Lichtarzów cynowych sześć.

Szafa malowana ze trzema przegrodami.

Kobierzec stary, kilimek prosty do nakrywania ołtarza.

Obraz Lauretański. Item obraz BVM podróżny.

Velum zielonego sztametu.

Velum kitajki zielonej.

Obrus dokoła biełą wyszywany. [l. 52r]

Obrus z jednej strony y po końcach z korunkami.

Obrus prosty, w koncie wyszywany.

Towalnia domowej roboty, czerwonemi nicami przetykana.

Lisztwa jedwabiem różnym wyszywana, której miedzi floresami Nomina [!] MARIA.

Thurrybularz mosiężny, obtulit magnificus dnus Bury, vicetiunus Retoviensis.

Baldechium novo sprawione z szarży koralowej, dokołą pstremi korunkami, obtulit magnificus dnus Bary, vicetiunus Retoviensis.

Chorągiew na płótnie malowana floresami srebrnemi, idem obtulit.

Chorągiewki dwoje z szarszy koralowej, impensis Mathiasza Raygia.

Chorągiew stara adamaszku czarnego.

Chorągiew biała, na płótnie malowana, stara.

Baptisterium

Baptisterium na kształt winogranu, na wierzchu effigies Ś. Jana, snicerskiej roboty, pozłocistym wierzchem. Szawka [!] pro sacris oleis.

Altare sanctae crucis

Obraz ten po stronach troche złocisty, w którym effigies Crucifixi, ex partibus S. Joannes et Beata Virgo, na wierzchu Ascensionis Domini.

Altare bv annunciante [!]

Sam ołtarz troche ma pozłoty. Obraz Annunciationis cum angelo prostej pictury, na wierzchu imago Assumptionis BV.

Altare ssmae trinitatis

W poszrodku ołtarza effigies Ssmae Triadis, po bokach[35] miedzi columnami effigies Sanctorum Stephani et Laurentii, altius [l. 52v] in medio Mariae Magdalenae, aniołów dwóch ze stron, in sublimitate effigies BVM, finitur altare aniołem na gurze ołtarza. Reliquiarz na ołtarzu, w którego poszrodku obrazek Ś. Norberta. W tym ołtarzu portatil murowany.

Ambona

Ambona złocista z baldachinem, quam Moyses baiulat.

Crucifixus

In medio ecclesiae na balce Crucifixus cum adstante BV y świętym Janem nec non Magdalena pedes amplectente. Dwa ryte mniejsze do zażywania.

[35] *Orig. įrašyta* bogach.

Jescze extra ecclesiam w końcu kościoła na desce malowany, stary. Na cmentarzu na Bożej męce także crucifix.

OBRAZY

Circumcirca parietes ecclesiae zdobią caetus duodecem apostolorum. Inszych obrazów różnych świętych, tak wielkich, jako y małych, in numero dwadzieścia sześć. Ipsa vero ecclesia variis imaginibus in parietibus depictis et aliis coloribus tota depicta militat Christo. Obraz ryty Salvatoris pro Resurrectione.

CATHEDRY PRO CONFESSIONIBUS

W kościele dwie malowane stare. Trzecia prosta. Czwarta na babieńcu. Piąta in simili malowana ławka za kratą, w której excipiuntur poenitentes.

CHORUS

Chór ze wszytkim stały, na którym y pozityw, także do niego należyte xięgi, to jest gradał, antiphonarz, agenda, y partesów [l. 53r] dosyć w szafie pozamykanych y pięknie złożonych. Drugi pozytyw wolny, napsowany, mniejszy.

PROCESSIONES IN TEMPLO

Procesji wielkich różnych królów N° 3.
Mniejszych różnych 8.
Płóciennych 11.
Proporców płóciennych 30.
Processia żałobna sajowa stara 1.

VELA ALTARIUM IN QUADRAGESIMA

Velum ołtarza wielkiego: patientis Christi effigies na płótnie odmalowana, po bokach compatiens Mater Sanctissima cum adstante Joanne et Magdalena ad pedes.

Velum abo zasłona ad altare BVM zielone harusowe. Reliquiarz mały za szkłem.

SREBRO

Monstrantia srebrna, po większej części złocista, wielka, z melchisedechem złocistym, in medio imago BVM.

Kielich jeden, wszytek złocisty. Drugi po części złocisty.
Kielich ab intus złocisty.
Kielich nowy, wszytek złocisty; wszytkie cztyry złocistemi patynami.
Kielich srebrny, bez pozłoty y bez pateny, dla abluciej.
Pixis pro Venerabili Sacramento po części złocista.
Krzyż wielki stary. Drugi mniejszy krzyż.
Ampułek srebrnych para jedna.
Cynowych ampułek para jedna z miską.
Vasculum pro sacris oleis jedne.
Navicula do kadzidła cynowa z srebrną łyżeczką.
Miednica cynowa dla rąk umywania kapłanom ante Sacra. Velum monstrantią [!] stare. [l. 53v]

Mosiądz

Lampa mosiądzowa przed wielkim ołtarzem 1.
Lichtarzów wielkich na wielkim ołtarzu 6.
Lichtarzów małych dla ministransów 2.
Lichtarzyk do mszała na pare świec 1.
Lichtarze dwa, co wiszą w kościele, po trzy esy 2.
Lichtarz albo głowa łosia z kilką essów żelaznych 1.
Thurribularz stary jeden 1.
Lichtarzów na trzech ołtarzach starych y nieparzystych 6.

Miedź

Kociołek miedziany na wodę święconą jeden.
Kociołek miedziany pro fonte baptismali.
Miednica mosiądzowa.

Ornaty

Ornat czerwony złotogłowowy.
Ornat aksamitny czerwony.
Ornat adamaszkowy czerwony.
Ornat adamaszkowy karmazinowy, stary.
Ornat tabinowy biały z złotemi kwiatkami, z columną atłasową czerwoną, także z kwiatkami złotemi.
Ornat biały nędzi bogatej z kolumną czerwoną aksamitną.
Ornat biały buracikowy w kwiaty różne z columną czerwoną.
Ornat łazurowy adamaszkowy z jednej strony, z drugiej zaś strony zielony adamaszek, stary.

Ornat czarny aksamitny.
Ornat czarny buracikowy.
Ornat brunatny czamletowy.
Ornat czarny aksamitny, stary, farbowany.
Ornat atłasowy wodnisty varii coloris z columną zieloną.
Ornat czarny sajowy, stary. [l. 54r]
Ornat atłasowy wzorzysty.
Ornat nędzi białej, blaszką przetykany.
Ornat buracikowy w kwiaty, biały.

KAPY

Kapa czamletowa brunatna.
Kapa czerwona burkatelowa, w kwiaty różne.
Kapa burkatelowa biała, w kwiaty różne.
Kapa czarna prostego aksamitu z brzegami zielonemi.
Kapa biała złotogłowowa, już poprawiona.
Kapa czarna tercenelowa.

ANTEPENDIA

Antependium białej nędzy z blaszką, w różne kwiaty.
Antependium wiśniowe prostego czamletu.
Antependium z herbami zielonej kitajki.
Antependium atłasu białego wzorzystego, nadstawione atłasem czerwonym wzorzystym.
Antependium kitajki czerwonej, in medio Nomen MARIAE cum radiis aureis.
Antependium białe, błaszką przedkane, w kwiatach.

CORPORAŁY Y PURIFICATORIA

Korporałów już ponoszonych in N° 15.
Purificatoria N° 44.

BURSY

Bursa atłasu czerwonego z obu stron. [l. 54v]
Bursa druga karmazynowego atłasu z jednej strony, z drugiej czarna.
Bursa aksamitu czarnego prostego z obuch stron.

Bursa biała, z jednej strony adamaszkiem, z drugiej atłasem czerwonym podszyta, z frędzlą.

Bursa atłasowa, varii coloris z obuch stron.

Szerzynki

Szerzynka biała atłasowa, haftowana złotem z różnym jedwabiem, in medio Agnus Dei, około korunki srebrne.

Szerzynka biała jedwabna, jedwabiem różnym, złotym wyszywana, in medio imago Christi Dni.

Szerzynka pułatłasowa w kwiaty różne małe, w jej szrodku krzyż srebrnych passamanów, dokoła frędzla.

Szerzynek płótna różnego jedwabiu wyszywanych N° 12.

Alby

Alb z humerałami N° 8.

Humerał buracikowy zakonny 1.

Pasów białych nicianych N° 2.

Komży

Komży kapłańskie do używania N° 2.

Komeszki dla ministransów 2.

Komża prosta dla używania 1.

Obrusy

Obrusów różnych N° 18.

Towalnie

Towalnia niewielka, jedwabiem czerwonym ze złotem po końcach szyta.

Towalnia po końcach we trzy kwiaty zielonym jedwabiem szyta. [l. 55r]

Ręczniki

Ręczników siadczanych N° 9.

Ręczników mniejszych eiusmodi et varii generis N° 9.

Ręczników białych prostych, wyszywanych y niewyszywanych N° 32.

LISZTWY

Lisztwy trzy płócienne, wyszywane jedwabiem karmazynowym y różnym ze złotem.

Czwarta lisztwa wyszywana na jedwabie zielonym, żółtym, mie[dzy?] któremi Nomen MARIA.

Lisztwy podłe dwie, wyszywane jedwabiem.

KSIĘGI

Mszały wielkie N° 2.

Mszał stary mniejszy 1.

Czwarty stary, antiquae editionis 1.

Mszalik, in quo continentur Sacra defunctorum, stary.

Rituale divisum in duas partes, in uno libro inscriptio: "Rituale Sacramentorum ac aliarum Ecclesiae Ceremoniarum", in secundo libro talis inscriptio: "Altera pars Ritualis, de Ceremoniis Ecclesiasticis".

Tertia agenda, seu ritus sacramentorum ecclesiasticorum, stara.

Processionale responsorium sine titulo, dno Martino Szyszkowski dedicatum.

Psałterz starej editiej. Antiphonarz także starej editiej.

Graduale unum poszarpane.

Agenda mała w zielonej oprawie starej.

Poduszka pode mszały.

Pułpitki dwa pode mszały.

Żelazo do pieczenia.

Kap poenitentium N° 18.

METRYKI [l. 55v]

Liber scriptus pro more ecclesiastico, id est cathalogus baptisatorum, anno 1612, d. ianuarii, sub rndo Jacobo Kłopotowski, w zielonej oprawie.

Similis 2dus liber baptisatorum anno 1644 w białej oprawie.

Liber tertius baptisatorum anno 1658.

SKRYNIE [!]

Skrzynie dla schowania wosku y innych rzeczy dwie.

Szafa dla schowania partessów na chórze z pułpitem.

KARBONY

Karbony dwie, jedna kościelna, druga bracka, obie żelazem na urząd okowane.

Sukno czarne pogrzebowe, alias całun, do mar nakrywania, stary.
Baldachin stary.

AUCTE [!] RES CURA ET INDUSTRIA RNDI DNI ANDREAE SZPIKUL, DECANI RETOVIENSI[S], A TEMPORE INTRODUCTIONIS

Srebro przy ołtarzu najświętszej panny

Tablica Annunciationis BVM, w koło przejrzysta.
Tablica z Crucifixem na wierzchu, z napisem: „Qui passus[36] est".
Tablica in modum cordis z napisem: „Mathiasz Ludkiewicz".
Sznurek perłowy, na którym granów Nº 87.
Rożyczka w białym śmielcu na złocie, mająca rubinów pięć.
Pierścionek, alias obrączka złota.
Druga obrączka srebrna. Blaszka srebrna do wianka.

Przy ołtarzu ssmae trinitatis [l. 56r]

Antependium na desce wbięty, różnemi floresami malowane.
Crucifix wielki rzezany.
Crucifix w końcu kościoła, ab origente [!] extra na desce, restawrowany.
Crucifix trzeci nowy.

Obrazy

Obraz Flagellationis Christi.
Obraz Ś. Jerzego w ramach malowanych, miejscami pozłocisty.
Confessionał nową modą, z kratami, malowany.
Kilimek prosty na okrywanie ołtarza.
Processie adamaszkowe białe Nº 2.
Processia wielka meliorata.
Processia płócienna malowana z floresami srebrnemi.
Processia wielka żałobna sajowa.
Processie dwie czerwonej szarszy.

Srebro

Krzyż wielki poprawiony.

[36] *Orig. įrašyta* pullus *[?]*.

Krzyż drugi mniejszy naprawiony.
Ampułek para; jedna cynowa meliorata z miską.
Navicula do kadzyłu [!] meliorata cynowa.

MOSIĄDZ

Thuribularz mosiądzowy nowy jeden.

ANTEPENDIA

Antependium pułatłasowe pstre z kolumnami pomarańczowemi.
Antependium czarnego sztametu.

PALLE

Palla atłasowa czerwona, in medio Nomen Jesus złotem wyszywane[37], cum radiis.

Druga czarna tabinowa, korunki dokoła srebrne, in medio z korunków złotych krzyżyk. [l. 56v]

Palla czarna tabinowa wodnista, czerwonym, żółtym jedwabiem dokoła obszyta, in medio krzyżyk złoty, wyszywana różnemi pasamankiem złotym dokoła, in medio crux.

ALBY

Alby z humerałami N° 3.
Pas jeden jedwabny zielony N° 1.
Pasów nicianych N° 3.
Stuła sajowa coloru łazurowego, zielonemi [!].
Komże kapłańskie N° 2.
Komeszek dla ministransów N° 4.
Szaf w zakrystiej pro asservando ostensorio, calicibus ac argenteis aliis rebus.

OBRUSY

Obrus dokoła biełą wyszywany 1.
Obrus z jednej strony y po końcach z korunkami 1.
Obrus z korunkami y bez korunek 2.

[37] *Orig. įrašyta* wyszywana.

Obrus z małemi korunkami 1.
Obrus z prostego płótna, z jednej strony z korunkami 1.
Obrus z kutasami po końcach. Obrus prosty.
Ręczników różnych płóciennych Nº 21.

Xięgi

Mszał jeden w compaturze, restawrowany.
Psalterium także nową comperturą, restaurowany.
Agen[d]ki dwie restaurowane. Evangelium nowe polskie w czerwonej opercie. Agendka nowa w czarnej oprawie.
Metryki dwie, baptizatorum et matrimonio copulatorum.

Corporały

Corporałów wkoło korunkami białemi Nº 12.
Bursy pro infirmis Nº 2. [l. 57r]

Szerzynki, alias vela

Szerzynka atłasowa czerwona, srebrem haftowana, in medio Nomen Jesus, zieloną kitajką podszyta.
Szerzynka atłasowa ceglasta, także haftowana srebrem, in medio Nomen Jesus.
Szerzynka atłasowa czerwona, złotem y srebrem haftowana, in medio Nomen MARIA, bracka.
Szerzynka biała, w prążki różnego koloru.
Szerzynka czarna, po niej kwiatki białe.
Szerzynka tabinu czarnego, in medio Nomen MARIA.
Szerzynka czarna kitajczana, ze złotem pasmem wkoło.
Szerzynki dwie płócienne, jedwabnemi każda sześciu kwiatkami, na końcu literami M. E. K. ozdobiona.
Baldachium czerwonej szarzy.
Całun czarnego sukna, białem płótnem dokoła.
Velum białe na Venerabile, w kącach [!] różnego koloru.
Velum małe złotogłowowe na puscze, z srebrnemi korunkami.
Kościół z jednej strony a meridie pokryty. Okna nowe 6, y inne restaurowane.
Brama in frontisspicio [!] caemeterii z rynku idąc nowa, na której kaplica z ołtarzem Świętego Jerzego.
Smętarz [!] nowym parkanem z balasami dokoła opasany.

Pacificały in modum crucis nowe dwa malowane.

Pozytyw mniejszy restaurowany.

Antependium drewniane, z jednej czarne, a z drugiej strony światle, varii coloris.

Żelazo dla wygładzenia corporałów.

INVENTARIUM ORATORII WEWRZANENSIS [!] [l. 57v] ANNO DOMINI 1667

Oratorium drzewiane stare, w nim ołtarz wielki prosty, mający obraz Ssmae Triadis, po bokach imagines na desce malowane Ś. Stanisława y Świętego Grzegorza.

Cyborium proste malowane, na nim Crucifix, podle tegoż ołtarza na ścienie obraz Mariej Magdaleny. Drugi na płótnie malowany Crucifix.

In meditulio oratorii Crucifixus ryty.

Lichtarz mosiądzowy, także in medio oratorii wiszący, z siedm[iu] essami.

Kielich srebrny, intus złocisty, z patyną nadwerężoną, emendatus. Corporalia duo.

Ampułek para cynowych a rndo dno parocho.

Krzyż srebrny, złamany.

Lichtarzów mosiądzowych N° 2.

Lichtarzów drewnianych N° 4.

Ornat buracikowy.

Ornat sajowy czarny cum attinentiis.

Ornat czerwonego pułtabinu z kolumną zieloną buracikową, z stułą y manipularzem.

Alby dwie z humerałami. Pas jeden.

Antependium zielonego harusu.

Antependium błękitne, stare, harusowe.

Obrus[ów] różnych 7.

Szerzynki płócienne czerwonym jedwabiem 2.

Szerzynka prosta, czerwoną welną szyta.

Ręczników siatkowych y drugich prostych 7.

Kociołek pro fonte lustrali.

Kociołek drugi pro aspersione.

Ręcznych [!] płócienny, dokoła farbą malowanemi kwiatami.

Mszałek stary.

Ołtarzyk Najświętszej Panny. [l. 58r]

Ex opposito ołtarzyk Męki Pańskiej sine portatili.

Dzwonków małych w kościele N° 3.

Chorągwie stare dwie czerwone.
Chorągwie białego sztametu dwie, stare.
Chorągiew płócienna czarna Passionis Christi Dni.
Proporców płóciennych różnych Nº 12.
Skrzynia w zakristiej pro asservandis apparamentis.
Kapa buraci varii coloris.
Obraz Resurrectionis Christi Dni ryty.
Kobierzec stary prostej roboty.
Całun sukna czarnego z płótnem dokoła po brzegach.
Crucifix rzezanej roboty.
Lisztwa prostego płótna, jedwabiem czerwonym szyta.
Kapy poenitentium Nº 4.
Żelazo ad conficiendum opłatków Nº 4.

Adaucta oratorii wew[e]rzanensis per adum rndum andream szpikul, decanum retoviensem, anno 1667 eius introductionis

Dzwonnica nowa, w której dzwon nowy. Signans. Dzwonek mały do ołtarza.
Antependium pułatłasowe w kwiatki drobne wiśniowego y białego coloru.

Srebro na obrazie najświętszej panny [l. 58v]

Korona srebrna na głowie Najś. Panny, sumptibus magfci dni Buri et MD Puszkowska.

Korona druga mniejsza na głowie Jezusowej, sumptibus eorundem.

Różeczka złota in modum crucis z czeskiem diamentem, a MD Georgio Onik [?].

Zauśnice czeskiego diamentu, a MD Budrykowa.

Tablica srebrna, na niej Najświętsza Panna w obłokach cum inscriptione: „Refugium peccatorum".

Tablica Najświętszej Panny cum inscriptione: „Sub umbra alarum tuarum", a magnifico dno Budrik [?].

Tablica Najś. Panny na trzech łańcuszkach, pod której mała osobka klęczy, a MD Turewicz [!].

Tabliczka Świętej Helzbiety cum inscriptione: „S. Elisabeth", od panny Gorszwilanki ex voto oblato, quod sanitatem oculorum recuperaverit.

Tabliczka Świętego Kazimierza a MD Roszkiewicz.

Tablica in modum cordis cum inscriptione: „Mathiasz Lutkiewicz ex voto pro salute filii".

Ręka większa z kółkiem, a MD Bury.

Ręka mniejsza z nogą bez kółków, a MD Naruszewicz, ex voto propter eleemosynam a caduco morbo.

Lampa srebrna a MD Paszkowski.

Sznurek pereł małych, na którym grań 132, a MD Burowa ex voto. Szklanych paciorków sznurek prosty.

Zasłonka zielonej kitajki do tegoż obrazu Najś. Panny, a MD Bury.

Na tymże ołtarzu lichtarzów małych para cynowych, sumptibus parochianorum ex cera oblata.

Ornat czerwony jedwabny francuskiej materiej z kwiatkami eiusdem coloris, columna violacei coloris cum attinentiis, a MD Bury.

Obraz Świętego Jerzego w ramach a rndo dno parocho.

Krzyżyk drewniany malowany, alias pacifikał.

RES IPSIUS CAPELLAE [l. 59r]

Portatil na wielkim ołtarzu.

Antependium kitajki żółtogorącej z korunkami srebrnemi, sumptibus parochianorum.

Alby dwie a rndo dno parocho.

Komża kapłańska, y dla ministransów para.

Towalnia z kwiatkami, różnym jedwabiem szyta, a MD Burowa.

Obrusów dwa, jeden z kwiatami, drugi z korunkami, a MD Orwid.

Fartuch siatkowy prosty dawny.

Ręczników różnych N° 12.

Szerzynka jedwabiem czerwonym po końcach różnego coloru, in cuius medio INRI.

Szerzynka dokoła żółtym jedwabiem kwiatkami po końcach różnego coloru.

Szerzynka kwiatkami różnego coloru ze złotem wyszywana.

Szerzynka różnym jedwabiem y srebrem wyszywana.

Lisztwa płócienna, czerwonym jedwabiem Nominibus JESU et MARIA z floresami zielonemi wkoło wyszywana, a rndo parocho.

Kilimek prosty pstry kosmaty.

Pacifikał drewniany in modum crucis.

DOMUS SACERDOTALIS

W plebaniej przed kilka lat po pogorzeniu te budynki zostały: izby dwie przeciwne, jedna w końcu z alkierzem; przy tymże budowaniu z boku izdebka trzecia, dranicami okryta. Kuchnia stara na dole, także deskami kryta. Stajnia stara, słomą przykryta. Świrenek mały, także słomą kryty.

Browar nad rzeką stary, z podszyciem słomanym.
Odryna na siano w ogrodzie, słomą kryta.
Piwnica stara pośród plebaniej, dranicami kryta.
Plebania ogrodzona płotem prostym, do której wrota stare do kościoła idąc. [l. 59v]

INWENTARZ PODDANYCH

Sioło wetusze

Paweł Mozkaytis
Kazimierz Kasparaytis
Adam Leczaytis
Abraham Gieydrym
Krzyztow Jurkaytis
Kazimierz Balandaytis
Marcin Wyrzyntt
Andrej Giencas
Dawid Wyrpilo
Mathias Maczaytis
Jan Skrabaytis
Adam Girnius
Thomasz Balcius
Stanisław Paszkis

Sioło degucie

Marek Norgello
Maciej Morwylk [?]
Jan Norayło
Jozeph Dawiotaytis
Ambrozy Klawsgalius
Piotr Stanutis
Stanisław Grikinis
Kazimierz Dawiotaytis
Marcin Graioga

Bojarow[i]e

Adam Żołok
Mathiasz Woysznarowicz y z bratem 2.
Jakub Stankus

W putryskach

Jakub Putrus
Jan Witkaytis
Stanisław Mockaytis
Z tych sioł poumierało poddanych N° 21.

Ustawa retowskich poddanych

Kazimierz Pac, z Bożej y Stolice Apostolskiej łaski biskup żmudzki, wileński, gieranoński proboscz. [l. 60r]
Oznajmujemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu, komu o tym

wiedzieć będzie należało, o tym, iż przy generalnej wizicie naszej kościoła retowskiego supplikowali do nas poddani należący do plebaniej retowskiej, prosząc o stwierdzenie ustaw dawnych, od antecessorów naszych jaśnie wielmożnego jmści xiędza Abrahama Wojny, jaśnie wielmożnego jmści x. Piotra Parczewskiego y jaśnie wielmożnego jmści xiędza Aleksandra Sapiehi, biskupów żmujdzkich, nadanych sobie, nad której ustawy iż większym ciężarem w czynszach y w robotach aggrawowani być mienili, zwłascza po założonym folwarku od zeszłego jmści x. Daniela Kłopotowskiego, dziekana y plebana retowskiego, podczas zgorzenia plebaniej retowskiej, często ustawicznym y nieznosznym ciężarem na robotę do pomienionego folwarku y do wyrozumienia gruntów pustych, y do skoszenia sianożęci pustych, zciemiężeni być supplikowali. My tedy mając zwzgląd [!] na ich ciężary, a stosując się do słuszności, takie onym dajemy ustawy na wszytkie czasy przyszłe.

Folwarek od nieboszczyka xiędza Daniela Kłopotowskiego, plebana retowskiego, w końcu wsi plebańskiej na miejscu poddanego przemienionego założony widząc być barzo potrzebny do gospodarstwa tych poddanych sczupłych y nieurodzajnych czasów, że z kolendy nie może siebie samego y vicariuszów coadiutorów swoich bez swojej paśni wychować xiądz pleban, przeto pomieniony folwarek wiecznymi czasy mocą naszą stwierdzamy y ustanawiamy pod tą conditią, żeby xiądz pleban szczególnie tylko te grunty do folwarku należące wyrabiał y sianożęci kosił, a prostych gruntów y sianożęci na swoją potrzebę nie kosił y nie wyrabiał.

Poddani zaś takową ustawę pełnić powinni będą. Z kożdej włóki osiadłej do pomienionego folwarku począwszy od świętego Jerzego aż do ś. Marcina po dwa dni na tydzień, a po ś. Marcinie y do świętego Jerzego po jedniu dni na tydzień na robotę z swoim wszytkim [l. 60v] chodzić powinni będą. Tłoki z dymu albo gwałty[38] na rok trzy: do orania jedna, do zięcia druga, do sianokosu trzecia tłoka pędzona być ma.

Czynsz z włóki osiadłej po kop piąciu twardą monetą, osobliwie na deputata złotych dziesięć, na instygatora złotych cztyry, drew na opal po osi jednej z włóki wozić mają do plebaniej. A miara osi takowa ma być: wysokości sążeń y łokieć, a szerokości są[żeń], tylko drew dobrych ma być wożona. Na parobka albo na stroża wszyści poddani kop dziesięć szelągami, żyta beczkę, jeczmienia beczkę wileńską co rok powinni będą dawać; z włóki podwodę jedni za mil piętnaście albo szesnaście co rok odprawować mają, a do bliszych [!] welekroć [!] potrzeba według słuszności odprawować będą. Nowikom przychodniom do pustek wolności, żeby się zebrali poddani, do lat trzech od robot, czynszów y podwód, wyjąwszy podatków Rzptej, które z drugiemi

[38] *Orig. įrašyta* gwałtu.

pociągać mają, pozwalać ma xiądz pleban, jednak z tym dokładem, żeby poddany, trzy lata wymieszkawszy, nie odchodził y domu zbudował. Jeśliby chciał odejść, tedy za wszytkie trzy lata wolności swojej wszelkie powinności zapłaciwszy, za robotę y podwody nagrodziwszy odejść wolno mu będzie.

Które takowe ustawy podawszy, jako plebanowi, tak y poddanym do pełnienia, dla lepszej wagi ręką naszą podpisawszy pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Retowie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego miesiąca ianuarii dnia pietnastego.

Privilegia i insze sprawy do fundaciej kościoła [l. 61r] retowskie[go] należące. Copia fundatii

Sygmunt Trzeci, z łaski Bożej król Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmujdzkie, Mazowieckie, Inflan[t]skie, y Szwecki, Godski, Wandalski dziedziczny król.

Oznajmujemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu by to wiedzieć należało, teraźniejszym y na potym będącym, iż to za ustawieniem y różnicami między xiędzem Jakubem Kłopotowskiem, plebanem retowskiem, a mieszczaninami naszemi miasteczka Retowa o spaszenie zboż y o insze szkody wielmożny Leo Sapieha, kanclerz WXLitt, mohilowski, pernawski starosta, ciwun w ziemi żmujdzkiej retowskiej, mając częste nabiegania tak od plebana, jako też y od mieszczan retowskich, a widząc, że tych różnic za przyległością gruntów plebańskich ku miasteczku Retowu inaczej żadną miarą wstrzeć się nie mogło, tedy wielmożny kanclerz, chcąc między niemi na przyszłe czasy uspokojenie gruntowne uczynić, a grunty kościelne w pewnych granicach mieć, za wolą y wiadomością wielebnego w Bodze xiędza Malchera Gedroica, biskupa żmujdzkiego, y też z pozwoleniem na to x[a] Jakuba Kłopotowskiego, plebana retowskiego, wziąwszy od niego wieś plebańską Lubwordzie, w której włók osiadłych y pustych dwadzieścia cztyry, a leśnych włók dwadzieścia siedm, także y te grunty, lasy y [l. 61v] sianożęci, przy mieście Retowskim między gruntami miejskiemi y między wsią naszą Jawpiany nad rzeką Jurą leżące, na których y pod[d]anych dwa posiedlonych są, okrom placu, gdzie plebania pobudowana y ogrodów plebańskich, y okrom zaściańku, który się poczyna od wsi Wetuszów aż do samej plebaniej retowskiej, których on do tego czasu w używaniu jest y które przy niem zostawione są. A to miasto tej wsi Labwordziów y gruntów przy mieście retowskim leżących dał odmiane plebanowi teraźniejszemu retowskiemu y na potym będącym plebanom retowskim wieś nasze od ciwuństwa retowskiego, nazwaną Wietusze, w niej włók osiadłych dwadzieścia y pięć, z zaściańkami wszytkiemi do tej wsi należącemi. A mianowicie pierwszy zaścianek nazwany Pierszaykis, w nim włók sianożętnych cztyry. Drugi Wiersus Kierksniu, w

nim morgów ośm. Trzeci Ławka Juros, w nim włóka jedna. Czwarty Palnupis, w nim włók leśnych cztyry. Piąty Skiregieres, w nim morgów leśnych trzy. Do tego wioskę drugą Degucie, w niej włók osiadłych siedm, z wygonami, z wolnym wrąbem do pusczy naszej Retowskiej y ze wszytkiemi do tych wsi należnościami y pożytkami, jako się te wsi z dawnych czasów z pomiary revisorskiej w sobie mają, w czym szerzej na liście wielmożnego canclerza plebanowi retowskiemu danym opisano jest. Który to list xiądz Jakub Kłopotowski, pleban retowski, przed nami położywszy prosił nas, żebyśmy te zamiane wyżej mianowane wsi Wetusze y Degucie z zaściańkami leśnemi y sianożętnemi y ze wszytkiemi leśnemi y pożytkami kościołowi retowskiemu listem naszym potwierdził. My tedy, widząc rzecz być słuszną, ponieważ się ta zamiana przez wielmożnego kanclerza, jako ciwuna retowskiego, dla uspokojenia mieszczan retowskich z plebanem tamecznym bez szkody na obie stronie stała, tym listem naszym stwierdzamy y umacniamy wiecznemi czasy. Ma y wolen będzie pleban teraźniejszy retowski xiądz Jakub Kłopotowski y po nim będący [l. 62r] plebani retowsci tych mianowanych wsi Wetusów y Deguciów miasto pierszej wsi y gruntów kościołowi retowskiemu należących frymarkiem puszczonych, z poddanemi w tych wsiach będącemi, z czynszami y powinnościami ich, z gruntami osiadłemi y pustemi do pusczy naszej retowskiej, z zaściańkami y morgami leśnemi y sianożętnemi, z wygonami, także z ogrodami plebańskiemi w mieście naszym retowskim y z zaściańkiem przy plebaniej y przy wsi Wetuszach leżącym, których on do tego czasu ku plebaniej używa y które się przy nim zostawili, y ze wszytkiemi pożytkami y dochodami, które jeno teraz są y na potym wynależone być mogą, dzierzeć y używać, a osobliwie wedle dawnej fundaciej ze wszytkiej włości naszej od poddanych y od bojarów z każdej włóki osiadłej y przyjętej po trzy grosze litewskie na rok kolendy wybierać wiecznemi czasy. A na tym vicarego, bakalarza y młodzieńców dla porządniejszego odprawowania chwały Bożej chować ma, powinien będąc w tym kościele ustawicznie chwalę odprawować Bożą, Sacramenta Pańskie administrować według ustawy porządku Kościoła powszechnego Rzymskiego y za nas, y za królestwo nasze Pana Boga prosić. Na co dla lepszej wiary daliśmy plebanowi retowskiemu teraźniejszemu xiędzu Jakubowi Kłopotowskiemu y na potym będącym ten nasz przywilej z podpisem ręki naszej, do którego y pieczęć naszą WXLitt przycisnąć kazaliśmy. Dan w Krakowie dnia dwudziestego miesiąca kwietnia, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego ósmego, panowania królestw naszych Polskiego dwudziestego pierwszego, a Szweckiego pietnastego roku.

Sigismundus Rex

(L. S.)

Janusz Skumin Tyszkiewicz,
Pisarz WXLitt

Auscul[t]ata et col[l]ationata praesens copia privilegii seu fundatio ecclesiae parochialis Retoviensis et concordat cum suo originali, de quo ego Eustachius Lokietius, notarius venerabilis capituli Mednicensis, fidem facio indubiam. Copia [l. 62v] privilegii honorabili D. Jacobo[39] Kłopotowski, plebano Retoviensi, sub sigillo venerabilis capituli Mednicensis data est, originale vero huius copiae reservatum est in ecclesia cathedrali Mednicensi.

Eustachius Lokiecius,
notarius capituli Mednicensis.

Exhibita pro generali visitatione in anno 1644 d. 2 martii.
Anno 1652 d. 6 maii in visitatione gnali exhibit[a].
A. S. Popławski.

INVENTARIUM PODDANYCH PLEBANIEJ RETOWSKIEJ, PISANY WEDŁUG ODMIANY NOWEGO FUNDUSZU ROKU PAŃSKIEGO 1668 DNIA 29 KWIETNIA

Sioło wetusze

Włók 25, płacą z włók kop 1 gr. 52.

Andrzej Szepc Krawczaycie	Michał Zaszkaytis
Stanisław Palaulis	Balcius Janaytis
Ambrozy Kasparaytis	Stanisław Kasparaytis
Józeph Dobrykaytis	Stanisław Wiecoskaytis
Janul Kuszedaytis	Walenty Kuszaytis
Marcin Anugaytis	Gryc Tanszaytis
Mikołaj Scziponaytis	Grigier Bunaytis
Jakub Kwankie z Janem Krapszayciem	Baltrudis Slezaytis
Mikołaj Balandaytis [l. 63r]	
Marek Lubaytis	Paweł Styrbaytis
Jurgis Wingulaytis	Andrzej Puklaytis
Simon Lenkiel	Paweł Meszaytis
Jurgis Styrbaytis	Jakub Tanszaytis
Jakub Waleykaytis	Stas Buczaytis
Marcin Litaytis	Józeph Mockaytis
Walutis Jopaytis	Jan Petraytis
Andrzej Jusynaytis	

Włók pustych w tym siele pułtrzeciej.

[39] *Orig. įrašyta* Jacobi.

ZAŚCIANKI

Perszalias – włók sianożętnych 4.
Wersus Kirkszni – morgów 7.
Lauka Juros – włóka 1 sianożętna y leśna.
Balnupis – włók leśnych 4.
Skira Gira.

SIOŁO DEGICIE WŁÓK 7

Szepe Klebaytis
Michał Urbaytis
Adam Dekutis
Stas Inegaytis
Urban Degutis
Paweł Łukaszaytis

Mikolaus Skorulski ręką własną, podciwuni retowski.
Andrzej Offanasowicz, revisor retowski, własną ręką.

Władysław IV.

Wielmożnemu Mikołajowi z Ciechanowa Kiszce, podskarbiemu [l. 63v] WXLitt, gieranońskiemu y staroście naszemu, uprzeymie nam miłemu, laskie [!] naszą krolewską. Wielmożny uprzejmie nam miły, za cesją wielmożnego Alexandra Masalskiego, wojewody wileńskiego [!!], starosty kowieńskiego, ciwuna retowskiego, conferowaliśmy włókę iedną w ziemi żmujdzkiej, w ciwunstwie retowskim leżącą na kościół wewirżański w miasteczku nowo założonym, też Wewirżany nazywającym, jako szerzej w consensie naszym jest opisano. Żądamy tedy uprzejmie WM, abyś uprzejma WM z władzy urzędu swego sługę skarbowego zesławszy wyż mianowane włókę ze wszytkiemi do niej przynależnościami plebanowi tamecznemu przy kościele wewirżańskim mieszkającemu w moc, dzierżenie y spokojne używanie według consensu naszego podać rozkazał; uczyni[s]z to uprzejma WM dla łaski naszej z powinności swej. Dan w Warszawie dnia XXIV miesiąca roku Pańskiego MDCX [!!], panowania naszego Polskiego IX.

Listu pieczęć JKM cancellariej mniejszej WXLitt z podpisami rąk temi słowy: Marcin Tryzna, podkanclerzy WXLitt; Stanisław Naruszewicz, pisarz WXL. Takowy originał w skarbie zostawiwszy ten rewersał słowo w słowo przepisany stronie potrzebującej z podpisem ręki mej z pieczęcią moją wydałem. Dan w Warszawie d. V miesiąca septembra MDCXLI.

Mikołaj z Ciechanowa Kiszka, podskarbi WXLitt. LS

Mikołaj z Ciechanowa Kiszka, podskarby ziemski, pisarz WXLitt, gieranoński, lipniski starosta. Urodzonemu panu Piotrowi Rybińskiemu,

dworzaninowi skarbowemu. JKM Pan mój miłościwy na cessią jaśnie wielmoźnego jmści pana Aleksandra Masalskiego, wojewody mińskiego, starosty kowieńskiego, ciwuna retowskiego, włókę jedną w ziemi żmujdzkiej w ciwuństwie retowskim leżącą na kościół wewirżański w miasteczku nowo założonym, też Wewirżany nazwanym, conferować y do mnie podskarbiego [l. 64r] na podanie tych dóbr osobliwy list swój wydać raczył. Przeto dosyć czyniąc woli JKM zlecam y zsyłam, aby WM, jako dworzanin skarbowy, do pomienionych dóbr zjechawszy one ze wszytkiemi przynależnościami jmści xiędzu plebanowi tamecznemu, przy kościele wewirżańskim mieszkającemu w moc, dzierżenie y spokojne używanie podał y z podania swego inwentarz porządnie spisawszy, jeden do skarbu WXL, a drugi stronie potrzebującej oddał, sprawując się w tym według przywilegii JKM, a żadnych nowych ustaw y bezprawia nikomu nie czyniąc. Zatym WM Panu Bogu polecam. Dan w Warszawie dnia V miesiąca septembra, roku MCDXLI.

Locus sigilli.

Do dworzanina o podanie włóki kościołowi wewirżańskiemu.

WM wszego dobra życzliwy Mikołaj z Ciechanowa Kiszka, podskarbi WXLitt.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA RETOVIENSI NEC NON FILIALI WEWERŻANENSI, TUM IPSOMET DNO RECTORE, VICARII[S] ET MINISTRIS, IN VISITATIONE GNALI PER NOS, CASIMIRUM PAC, SAMOGAE EPPUM, LATUM ET EXEQUUTIONI DEMANDATUM ANNO DOMINI 1676, D. 10 MENSIS IANUARII

Pro munere nostro pastorali intendentes ecclesiarum nobis subiectarum [l. 64v] regimini ac ministrorum quorumvis statui et moribus, hac nostra visitatione gnali feliciter circa ecclesiam Retoviensem eiusque filialem peracta statuere nobis visum est ordinationes, prout sequntur, et decreta.

Pixis de novo ex antiqua reparetur sine ulla mora et deauretur, quantitatisque sit tantae prout extat.

Crux argentea maior fracta per medium reparetur et Agnus Dei cum reliquiis includatur.

Calix, qui fuit pro usu ablutionis, de novo comparetur deaureturque, et patenam ad illum comparet adum rndus rector ecclesiae.

Manipulare ad cassulam rubri axamiti novum comparetur.

Item ad cassulam miseriae opulentae, vulgo nędzej bogatej, cum columna rubri aksamiti, stola, quae deest, comparetur.

Stola et manipulare comparetur ad cassulam buratikonam, in quo columna rubra.

Item stola comparetur ad cassulam lazurowiani coloris.

Item stola comparetur ad cassulam axamiti nigri coloris.

Ad cassulam nigri atlasi florisati pasamani applicentur.

Pro cassula, quam dedit dnus parochus ad ecclesiam Łaukoviensem miseriae opulentae, vulgo nędzej bogatej, texta clamina novam cassulam sericeam coloris violacei comparabit proprio sumptu d. parochus.

Bursas duas nigri coloris, violacei item saltem unam, et viridis coloris una[m] proprio sumptu comparabit.

Ad missalia patronos Sveciae coemptos imponat.

Psalterium et antiphonarium novae editionis comparet.

Pavimentum ecclesiae in toto restaurari curabit.

Ad gradus ambonae reiectos asseres in foramine figat et ad similitudinem residuorum depingi curet.

Albas duas decentes ex tela szwabscensi cum coronis et forbotis comparet.

Pro piis legatis, quae sibi usurpavit impertinenter, et pro extorsionibus ab administratione sacramentorum [l. 65r] parochianis comparabit rndus parochus thurribulum cum navicella argenteum et cochleari quantitatis iustae, ascendentis libram quinque marcarum.

Dies anniversarius consecrationis ecclesiae celebretur more solito et celebritas imminens indicetur populo ac indulgentiae publicentur.

Umbella ad contegendum Vnble Sacramentum, dum ad infirmos fertur, unius hastae rotunda comparetur.

Venerabile renovetur octavo quolibet die et dies renovationis in tabula propter memoriam notetur.

Numerus residuorum communicantorum post distributionem sciatur.

Indulgentiae concessae commitantibus Vnble Sacramentum denuncientur et illarum transumpta ad parietes templi figantur.

Ecclesiae sarta tecta curet conservari invocato auxilio communitatis parochianorum.

Ex usu antiquo per communitatem Retoviensem campanile restauret.

Sepimentum circa caemeterium in[c]hoatum percipiat.

Organum positivum iuxta exigentiam vocum curet bene reparari.

Lavaterium in sacristia stanneum vel aeneum decens poni curet.

Vasculum pro aqua lustrali in sacristia ad fores figat.

Ab administratione sacramentorum, quoniam depositum est, quod paciscatur cum parochianis, ideo obviantes avarae cupiditati et corruptelam symonicae pravitati deservientem exstirpantes sub poenis ad primam delationem in constitutionibus synodalibus contra symoniacos positis extendendis.

Baccalaureus pro ingrossatione in libros metrices baptisatorum et copulatorum grosso uno tantum sit contentus.

A pulsu campanarum pro defunctis quod offertur sine exactione, medietatem pecuniae ad carbonam tenebitur rndus dnus parochus reponere, in quo eius oneramus conscientiam, alteram vero medietatem in suum et ministrorum ecclesiae sumet commodum.

Praesentium testium ad minus duorum circa matrimonia de nomine et cognomine libris metricarum inserat diligenter. [l. 65v]

Pia legata, quoniam nobis de iis nullam reddidit rationem nec ea scripta sunt per rndum parochum, ut in seorsivo deinceps describat libro, sub onere conscientiae, tam in rebus mobilibus, pecuniis, pecoribus, agris, fundis, domibus et aliis similibus, iniungimus.

Quoniam vitiosus abusus irrepsit, ut beneficiati ad infirmos vocati submissis sibi equis discedere malint, in posterum, ut in suis propriis equitent, statuimus.

Processus ex cancellaria emanatos, ut diligentius et celerius cursoria peragatura, serio praecipitur, et ad officium peracta cursoria remittatur[40].

Custodia carbonae ecclesiasticae ut diligenter observetur, duos vitricos, famae bonae et fide dignos viros, qui claves ab illa servabunt (et aliam rndus parochus habebit), proventus et expensa illius notabunt, et nihil de ea unus sine altero nisi pro usu ecclesiastico accipient.

Sepultorum nomina tam in ecclesia, quam in caemeterio describi curet et a sepulturis sponte oblata in integro carbonae mandabit et reponet sub onere conscientiae, ita tamen, ut non paciscatur.

Subditos ecclesiasticos a tempore possessionis suae adum rndus parochus dispersos omnino curet colligere et congregare.

DECRETUM REFORMATIONIS ANNO DNI 1676 D. 19 IANUARII, PER NOS, CASIMIRUM, EPPUM SAMOGAE, IN VISITATIONE GNALI PRO FILIALI WEWERŻANENSI LATUM [l. 66r]

Visa per nos ecclesia filiali incompta [?] pro munere nostro pastorali ferventiorem excitare in populo censuimus devotionem, quare ad augendum christifidelium devotionem iustum videtur, ut constituatur aliquis sacerdos piae vitae et exemplaris, qui ad ecclesiam hanc continuo resideat et sacramenta ecclesiastica illius loci colonis et parochianis administret. Ideo statuimus, ut adum rndus parochus Retoviensis presbyterum continuum pro loco destinet et nobis pro approbatione praesentet idoneum. Talis autem sacerdos iuxta fundationem serenissimi sanctae memoriae Vladislai 4, regis Poloniae, suo tenebitur gaudere solario, cui aliaeque obventiones ecclesiasticae et sternationes

[40] *Orig. įrašyta* remittantur.

ad honestam sustentationem cedere debent. Hoc autem solarium in privilegio serenissimi regis expressum si et in quantum residenti sacerdoti exsolvetur, fovebitur; sin secus, rndus parochus Retoviensis nullatenus talem sacerdotem constituere tenebitur, sed iuxta consuetum morem tertia hebdomada mittere sacerdotem ad filiam hanc obligatus sit. De exolvendo autem tali solario, a quibus competit, urgebit dnus parochus Retoviensis.

Ecclesia haec quoniam ruinam minatur, rndus dnus parochus implorare auxilium DD benefactorum tenebitur, ut quam primum restauretur.

Talis autem sacerdos sic constitutus et salariatus dependentiam habebit ARD parocho Retoviensi, nunc et pro tempore existente.

Organum positivum proprium istius filialis ecclae, quoniam illud AR parochus Retoviensis sustulit et evexit, ut restituat ecclesiae illico, iniungimus sub poena refusionis damni.

Et quoniam ad excitandam maiorem devotionem summe desideranda est sodalitas alicuius confraternitatis, hanc AR parochus Retoviensis curabit per communicationem ex cathedrali ecclesia Samogae introduci.

Quae omnia et singula sic a nobis tradita, ordinata et sancita [l. 66v] pro vigilantia, qua par est, pastorali ad maiorem Dei gloriam ut cedant, exoramus et sancita nostra per eos, quibus traduntur, exequi cupimus. In quorum fidem actum et datum anno, die et mense quibus supra.

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS CHWEYDANENSIS ANNO DNI 1676 DIE 12 MENSIS IANUARII

Illurmus ac rndmus dnus episcopus in introitu oppidi obviam habuit processionaliter parochum et clerum superpelliceis ornatum, qui tunc aderat suis cum collegis; pro debito officii exceptus sequente populo introductus ad ecclesiam sub baldachimo, cantato hymno „Veni Creator Spiritus", ubi in atrio ecclesiae porrecto sibi aspersorio per unum ex collegis seniorem thurificatus, pacificali ante osculato ac tandem textu Evangelii, introivit ex tunc ad ecclesiam, et ante maius altare progrediens flexis genibus, orationibusque iuxta pontificalis praescriptum per parochum absolutis processit ad processionem funebralem, qua finita contulit se ad visitationem [l. 67r] Venerabilis Sacramenti ac tandem fontis et oleorum sanctorum; populo indixit per interpretem parochum de collatione sacramenti in crastinum confirmationis.

Visitatio tabernaculi, fontis et oleorum sacrorum

Circa visitationem Venerabilis Sacramenti et fontis quae erant corrigenda, decreta monstrantur.

Ecclesia non consecrata, lignea, sumptibus et impensis DD oppidanorum Chweydanensium aedificata ab annis viginti quinque circiter, sub titulo S. Bartholomaei apostoli.

Ecclesia habet altaria tria.

Altare maius

Altare maius, in quo est depicta imago BMV Assumptae, in cuius capite corona argentea deaurata. Portatile habens consecratum; a lateribus istius altaris statuae S. Stanislai et S. Sebastiani sculptae. In superiori contignatione imago depicta Ssmae Trinitatis, a lateribus istius contignationis statuae sculptae S, Catherinae virginis et martyris, et S. Joannis. In superficie ipsa altaris statua sculpta Resurrectionis Christi Dni.

Ad cornu epistolae istius altaris est credencaria, habens imaginem pictam BVM Clari Montis Częstochoviensis.

Altare 2dum

In hoc altari imago BM Virginis, habet portatile consecratum ex lapide albo confectum. Restauratum sumptibus DD parochianorum; ad hoc altare

absolvitur per populum devotum corona de BVM, in hoc altari in lateribus statuae sculptae S. Stanislai [l. 67v] et Sancti Casimiri. In superiori contignatione imago picta Visitationis BMV, a lateribus istius contignationis statuae S. Joannis et S. Bartholomaei. In superficie altaris statua S. Michaelis archangeli cum statera.

Ad hoc altare lampas ardet argentea.

ALTARE 3TIUM

Hoc altare est erectum sub titulo Sancti Michaelis archangeli, sumptibus et impensis illurmi et magnifici dni Michaelis Pac, supremi ducis exercituum MDL. Hoc altare in sua structura non est perfectum, colores desunt, statuae nudae S. Martini et S. Georgii. A lateribus in ipsa mensa altaris statuae duae angelorum candelabra tenentium. In superiori contignatione statuae duae S. Laurentii et S. Barbarae, in ipsa superficie istius altaris statua cherubin cum gladio ignito.

INVENTARIUM RERUM ECCLESIASTICARUM PAROCHIAE CHWEYDANENSIS

NAPRZÓD SREBRO

Kielichy trzy srebrne z patynami. Jeden pozłocisty intus et extra, także y patyna z wierzchu pozłocista.

Kielich drugi, wewnątrz pozłocisty, z patyną z wierzchu pozłocistą.

Kielich trzeci, także srebrny, recenter poprawiony, z patyną nową.

Pixis argentea niezłocista z nakrywką srebrną, velum żółtogorącego atłasu.

Krzyż srebrny nowy.

Monstrantia srebrna stara nadpsowana, bez krzyża na wierzchu, z melchisedechem pozłocistym. [l. 68r]

Korona srebrna pozłocista, ofiarowana do wielkiego ołtarza.

Korona druga srebrna pozłocista u ołtarza Najświętszej Panny z oczkami kryształowemi.

Wotywych tabliczek srebrnych wielkich y małych siedm przy ołtarzu Najś. Panny, teraz adauctae tablice trzy.

Łańcuch srebrny, w którym kolców kop 4 i kolców 24 plus minus.

Łańcuszek drugi srebrny drotowy, miary łokci dwa.

Łańcuszek trzeci mały srebrny, miary łokiec jeden.

Manelów bursztynowych sztuk ośm y koronka bursztynowa z metalikiem.

Sznur koralów z perłami drobnemi przeplatany.

Sznur drugi pereł małych z paciorkami prostemi przeplatany.
Kwiaty srebrne ze złotem na drocie kręcone.
Agnusek kryształowy czarnego rogu, we srebro oprawiony.
Agnusek drugi kryształowy z reliquiami, w czarny rog oprawiony.
Agnus trzeci srebrny.
Agnusek czwarty rogowy, we srebro oprawny.

Łampy

Lampa jedna u wielkiego ołtarza ze trzema łańcuszkami, kolków kop pułtrzeci, od jaśnie wielmożnego jmści pana Michała Paca, wojewody wileńskiego, starosty chweydańskiego.

Lampa druga u Najświętszej Panny, także ze trzema łańcuszkami, kolków kop pułtrzeci, na sznuru jedwabnym karmazynowym.

Cyna, mosiądz, spiża

Lichtarzów cynowych wielkich cztyry.
Lichtarzów mosiądzowych małych dwa, ofiarowanych do Naj. Panny.
Lichtarzów drewnianych malowanych różnemi farbami starych 6.
Świec drewnianych malowanych różnemi farbami ze srebrem sześć.
Ampułek cynowych starych pięć.
Ampułek szkłanych trzy. Miseczka cynowa. [l. 68v]
Lichtarz mosiądzowy, wyszący pośród kościoła, od jaśnie wielmożnego jmści pana Michała Paca, wojewody wileńskiego, starosty chweydańskiego.
Kociołki dwa, jeden do święcenia wody, drugi do chrztu.
Ołtarzyk miedziany malowany Najświętszej Panny.
Dzwonków małych cztyry, piąty nad zakrystią.
Thurrybularze dwa mosiądzowe.
Kłodka duża u zakrystiej.

Ornaty

Ornat adamaszkowy czerwony jeden, z passamanami błękitnemi y frędzlami, z stułą y manipularzem.

Ornat drugi adamaszkowy, takowysz w Gordomie.

Ornat złotogłowowy z kolumną czerwoną lamową, korunki czerwone dokoła, z stułą y z manipularzem, dany od jaśnie wielmożnego jmści pana Michała Paca, wojewody wileńskiego, hetmana wielkiego WXL.

Ornat domiczny aksamitu brunatnego z kolumną różnego aksamitu, złotem przetykanego, z passamani [!] y frędzlami, cum attinentiis.

Ornat requialny aksamitu niestryżonego z columną białą atłasową, z stułą y manipularzem.

Ornat requialny czarny z kolumną białą, w Gordomie.

ANTEPENDIA

Antependia adamaszkowe zielone.

Antependia w kostki drobne buratowe ceglaste.

Antependia adamaszku czerwonego.

Antependia aksamitu brunatnego.

Antependia stare buracikowe z frędzlą pstrą jedwabną.

KAPY

Kapa adamaszkowa czerwona, passamany pstre dokoła y frędzle, płótnem podszyta błękitnem. [l. 69r]

Kapa nędzy białej w kwiaty czarne, z lisztwą dokoła zieloną buracikową w drobne kwiatki.

ALBY

Alby płótna tkackiego stare y łatane dwie.

KOMŻY

Komży dwie, jedna płótna szwabskiego, korunki dokoła szerokie.

Komża druga płótna tkackiego, obie ponoszone łatane.

Komeszki dla ministransów trzy.

VELA

Velum białe atłasowe, dokoła wyszywane złotem, in medio Nomen Jesus cum literis TAW.

Velum białego adamaszku, malarskim złotem dokoła malowane, in medio in radiis Nomen Jesus.

Velum atłasu karmazynowego, złote korunki na trzech stronach, we szrodku krzyż, złotem passamanem wyszywane.

Velum atłasowe pstre, dokoła korunki złote, in medio krzyż, błękitną kitajką podszyte.

Velum kitajki białej, dokoła jedwabiem wyszywane, w Gordomie.

Velum requialne pułgrabinowe, z krzyżykiem passamanami wyszytym.

Velum atłasu karmazynowego, dokoła złotem, in medio Nomen Jesus in radiis.

Zasłona kitajczana błękitna do obrazu Najświętszej Panny, we szrodku krzyż w tejże materiej wyszywany.

Corporały

Corporał rąbkowy z lisztewką dokoła, złotem y srebrem dokoła wyszywany.

Corporały dwa, bielą dokoła przeszywane.

Corporał trzeci z sznureczkiem dokoła złotym.

Corporał czwarty z korunkami dokoła. Wszytkich prostych płóciennych pięć. [l. 69v]

Subcorporały seu szerzynki

Szerzynek jedwabiem wyszywanych trzy.

Purificaterzów wszytkich N° 15.

Towalnie

Towalnie jednakowej miary płótna flamskiego, kwiaty po końcach jedwabiem zielonym ze złotem wyszywane dwie.

Towalnia płótna flamskiego, jedwabiem karmazynowym ze złotem wyszywane dokoła, stare dwie.

Towalnia krótka, kwiatami złotemi wyszywana, stara.

Towalnie prostego płótna domowej roboty, jedwabiem wyszywane trzy.

Towalnie płótna domowej roboty do nakrywania przy communiej świętej trzy.

Obrusy

Obrusy płótna tkackiego, wyszywane jedwabiem czerwonym, lisztwa z jednej strony y po końcach, dwa stare.

Obrus stary, wyszywany jedwabiem dokoła.

Obrus płótna domowego, jedwabiem czarnym wyszywany, jest u Świętego Michała.

Obrus domowej roboty, niewyszywany.

Obrusy domowej roboty siatkowe dwa w Gordomie.

Ręczników do ucierania rąk pięć.

BURSY SEU TEKI

Burs wszytkich pięć do chowania corporałów.

Humerał bernardyński materiej z kwiatami.

XIĘGI

Mszał jeden bez clauzur. 2dum missale antiquum ex Swekstis [!] fuit recuperatum.

Agenda wielka, stara y niezupełnych kart.

Gradał stary poszarpany. [l. 70r]

Antiphonarz także stary, poszarpany.

Psalterz stary, poszarpany, z niezupełnemi kartami.

Metryki dwie, jedna szlubna, druga chrztu, te sine principio et fine, bez oprawy.

Metryki pogorzały cztyry anno 1662, drugie odyskać od xiędza Abrahamowicza.

CHORĄGWIE

Chorągiew czerwona fursztatowa wzorzysta.

Chorągiew czarna, na płótnie malowana, in una parte Depositio de cruce, ex altera parte BVM.

Chorągwie zielonej szarzy dwie.

Chorągwie sztametowe papuże dwie.

Chorągiewki zielonego harusu dwie.

Chorągiewki dwie płócienne malowane cieglaste.

Chorągiewki dwie z obrazami ab utrinque malowanemi.

Chorągiewki dwie czerwone pułatłasowe stare małe.

OBRAZY

Obraz Bartłomieja świętego nowy, na ścienie ad altare maius.

Obraz Świętego Kazimierza.

Obraz płócienny stary, napis na nim: „Montra te esse Matrem“.

Obraz nad confessionałem BVM Loretanae, sub pedibus luna.

Obraz nad zakristią stary, zepsowany Najś. Panny, tenens ad pectus Christum Jesum et in libro manum [!!] tenens.

Imago BVM circumcirca depicta rosis, tenens Jesum, in cuius manu exstat globus aut pomum.

Imago [BVM] Dolorosa cum uno gladio.

Imago Christi Dni baiulantis crucem, catenatus in corona spinea.

Passie

Passii albo figury Męki Pańskiej trzy, czwarta wielka stara, piąta na tablicy in medio ecclesiae. [l. 70v]

Te Passie trzeba demoliri, a insze postawić na ołtarzach, bo non sunt ad devotionem.

Portatile dwa cum reliquiis sanctorum.

Pozytyw stary o piącu głosach, cale zepsowany.

Spowiednica przy zakristiej.

Adaucta ecclesiae chweydanensis per rndum dnum petrum piorowicz, parochum chwejdanensem

Ornat zielony aksamitu plisowego, słup czerwony, cum attinentiis; ten meis redditibus sprawiony, który kosztuje flo. 50 in crassa moneta.

Towalnia sajenista długa, wyszywana jedwabiem karmazynowym ze złotem bogato w kwiaty. Tą jej mości pani Sipowiczowa, pisarzowa żmujdzka, ofiarowała.

Mszał w rapie ofiarowany bez clausur, ale cały, ten po śmierci jmści pana Gabriela Sipowicza, pisarza żmujdzkiego ziemskiego, ciwuna sza[w] dowskiego, dany y ofiarowany.

Alba płótna wileńskiego, z korunkami na rękawach y w dół, tę jmści pan Eliasz Niekraszewicz, skarbnik brzeski, dał. Tenże dał humerał cienki z jedwabnicy.

Lichtarzów parę cynowę z starych y złamanych nowe restaurowałem proprio sumptu.

Księgi kościelne, jako to gradał, antyphonarz et psalterium, de novo oprawiłem, intus chartas desideratas scripta adimplevi, które mi kosztują złotych 12.

Drugie xięgi, jako metryka baptisatorum et copulatorum, dwie comparavi, trzecią księgę processuum, które mi kosztują gr. 15.

Obrus długi cienkiego płótna z frędzlami na końcu, ten z pogrzebu dostał się.

Jedwabnica biała cienka, po końcach czerwonym przetykana jedwabiem [l. 71r] w rzendy 12; te pani Zuzanna Miłaszewiczowa, mieszczańka chwejdańska, dała.

Chustka płótna cienkiego, różnym jedwabiem wyszywana, białem, zielonym, czerwonym, błękitnym, po końcach kwiaty trzy; tę jej mości pani Pielsucka dała.

Towalnia przystara, bielą wyszywana dokoła, wszerz na trzy palce; tę jej mość pani Zembocka dała. Tasz sama do ołtarza Najś. Panny tabliczkę srebrną (effigies Crucifixi, po stronach samych obu osoby wyrysowane) ofiarowała.

Tabliczka druga srebrna do tegoż ołtarza, effigies Najś. Panny; dała jej mość pani Piotrowa Stangirowa.

Tabliczka trzecia srebrna do tegoż ołtarza; tę dała jej mość pani Piłsucka.

Okna wszytkie kościelne de nowo restaurowane.

Kociołek do wody święconej z starego łatanego y ciekońcego na nowy przemieniłem.

MELIORATIO DOMUS PLEBANALIS

Wrota do plebaniej wjezne nowe wystawiłem. Chlewek nad wrotami przy odrynie. Odrynę y klec de nowo nakryłem słomą. W izbie, gdzie xiądz pleban mieszka, trzy kwatery okien naprawiłem. W izbie zaś przeciwnej trzy okna nowe zrobiłem, bez okien była. W komorze tej izby okieńko małe także. W izdebce na dole dwa [okna] dałem. Gumno nowe pobudowałem z przepłotami. Numę także nową meo sumptu. Latarnia blaszana porzucona była, dałem do niej szyby szklane. Kocioł wielki puł beczki zrobiony z kotłów husarskich, mieniając przydałem złotych 8 in crassa moneta w Kłopedzie, który kosztuje plus minus kop 12, applicatur domui plebanali.

OBORA [l. 71v]

Krowy dwie dojnych, cioluszek y podciołków N° 5.
Owiec starych trzy, czwarty baran.
Świnień dwie starych, a czworo młodszych.
Wieprzyk jeden, prosie jedne pułroczne. Gęsi starych N° 6.
Pietuch jeden, kokoszy starych 4.
Żyta zasianego beczek pułtrzeci.
Chmielniczek po końcech alkierzyka.
Stawek albo raczej sadzawka.

SIOŁO WIZDZIANGIANY

Alexi
Wojciech Szarfitis
Krzysztoph Laucius
Kazimierz Giedwił
Grzegorz Symenas
Michał Dargielis
Krzysztoph Noglus
Dawid Swirun
Krzysztoph Szarfitis
Jozeph Wigucki

Mieszczanie

Jozeph Kowal Ławryn Juszniepis
Bartłomiej Skoncius

Powinności tych poddanych

Czynszu z każdej włóki powinni płacić kop trzy groszy litewskich. Item z włóki każdej kurów dwoje, a gęś jedna, lnu po garści dwadzieścia. Pasznią plebańską mają poddani zapachać, sprzątnąć z pola, zwieść, wywłocić, wszyscy z jednego sianożęci plebańskie pokosić y zwieść. Straż z każdej włóki po jednemu kolejno odpracować. Drew z lasów plebańskich z włóki po wozów dwadzieścia przywieść. Podwoda na potrzebę plebańską do Wilna y Królewca ze dwuch włók raz w rok y gdzie indziej za mil pięć albo sześć mają odprawować, budynek [l. 72r] plebański naprawiać y gdy potrzeba nowo budować. Płoty koło plebaniej, ogrodów y gumna grodzić y przepłoty stawiać. Ogród jarzyny zarobić, oplec y sprzątnąć. Slody na potrzebę plebańską ze zboża plebańskiego wysuszyć powinni będą.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI CHWEYDANENSI EIUSQUE RECTORE MODERNO ADUM RNDO DNO PETRO PIOROWICZ, ACTU PRESBYTERO, ANNO DNI MILLESIMO SEXCENTESIMO SEPTUAGESIMO SEXTO, DIE VERO DUODECIMA MENSIS IANUARII IN VISITATIONE GNALI CIRCA ECCLESIAM PAROCHIALEM CHWEJDANENSEM

Decretum reformationis

Nos, infrascriptus episcopus Samogitiae, in quibus indiguerat ecclesia reformatione, sequentia tulimus decreta, videlicet ut:

Cyborium stabile et benefixum restauret adum rndus parochus, iniungimus.

Pixis saltim intus deauretur et calices reparatione indigentes restaurentur.

Laternae ad deferendum Vnble Sacramentum pro infirmis et umbella una hasta portanda comparentur, et ministrantes superpelliceati cum campanulis incedant.

Indulgentiae speciales pro Ducatu Samogae impetratae commitantibus Venerabile Sacramentum, dum ad infirmos portatur, publicentur trecentorum quinquaginta dierum, et per copias transcriptae serventur. [l. 72v]

In ostensorio, seu monstrantorio, crux fracta ut reparetur, illudque extra cyborium in sacristia asservetur, praecipimus.

Armariolum pro conservandis oleis sacris ad cornu epistolae altaris S. Michaelis in pariete figatur cum inscriptione consueta "Olea sacra".

Pelvim alterum ad fontem, super quo debent infantes ablui, tum et cochlear stanneum pro haurienda aqua procurare tenebitur adum rndus dnus parochus.

Armariolum in sacristia pro conservando argento ecclesiastico extruatur.

In altari maiori imago BMV Assumptae indirecte ad margines fixa rectificetur.

Ad altare minus BMV antiquitus recitari solita ut renovetur, et sodalitas confraternitatis ex cathedrali ecclesia ad hoc altare procuretur, et exhortatio saltim semel in mense fiat et sodalitas convocetur.

Portatile in maiori altari ne putrescat prae humiditate muri, subducatur tabula arboris quercini.

Baldachinum super altare minus BMV sodalium vetus et consumptum amoveatur et novum figatur.

Lebeculum parvum pro aqua ad fores sacristiae ponat.

Lampas ad maius altare saltim festivis et solennioribus diebus, idque interdiu ardeat.

Renovatio Vnblis Sacramenti fiat quoquo [!] octavo die, et dies renovationis in tabula notetur.

Legatio generosi et magnifici dni Czysz, vexilliferi militaris illurmi moderni palatini Vilnensis et MDLnae supremi ducis, quadragintorum florenorum, quae extat, utpote apud adum rndum dnum Thomaszewicz, parochum Żagorensem, centum floreni, apud generosam et magnificam dnam Ukolska, succameraridem [?] Bracławiensem, centum itidem floreni, apud generosum et magnificum dnum Czesnowicz, prothesaurarium Samogitiae, ducenti floreni, ut capitalis una cum summa [l. 73r] censuali recuperetur, mandatur. Ratione cuius legationis adum rndus parochus inquirat apud generosum et magnificum dnum Sczesnowicz, in quos usus eandem summam piae memoriae testator voluerat impendere, et facta huiusmodi notitia nobis communicabit talem ordinationem.

Carbona[41] ecclesiae, quae hucusque non extabat, ponatur et tam proventus, quam expensae in reiestrum scribantur; pro custodia ipsius constituatur unus vitricus bonae famae, qui clavem habeat, et alteram adum rndus dnus parochus servet.

Ecclesia ipsa cum sit valde ruinosa et periculum imminet ruinae, supplicabit adum rndus parochus illustrissimo et magnifico dno palatino Vilnensi, quatenus iniungere toti communicati Chweydanensi dignetur, cum sit muneris eius restaurare ecclesiam, de novo aedificari eadem communitas curet.

---

[41] *Orig. įrašyta* Carbonae.

In hac ecclesia cum cuiusdam eximii in Republica viri, videlicet illurmi et magnifici dni piae memoriae Marciani Wołłowicz, notarii Vilnensis terrestris, sub tempus belli Svetici in exilio demortui, corpus iaceat in fornice[42], DD patronos istius fornicis adum rndus dnus parochus petat et urgeat, ut muniatur, quoniam ruit et declinat, ratione cuius ruinosi fornicis ipsamet ecclesia ruinam minatur maxime, et corpus depositum illuc quiescere faciant.

Fores ad ecclesiam foraminosae et fractae reparentur ac sera bene claudantur et cardinibus ferreis muniantur.

Tectum campanilis foraminosum occludatur et asseres a lateribus eiecti ponantur.

Ad infirmos, dum rogatur pro viatico, ne molestus sit parochianis, in suis equis discedat.

Ad instruendam iuventutem expedit, ut sit baccalaureus. Proinde implorato auxilio nobilium dnorum parochianorum et oppidanorum Chweydanensium curet rndus parochus novam scholam, cum hactenus combusta sit, extruere, baccalaureum fovere et iuventutem instruere faciat. [l. 73v]

Familiam suam domesticam adum rndus parochus in rudimentis fidei instruat, orationem dominicam et Decalogum doceat, parochianisque suis in concionibus itidem, quae sunt necessaria saluti, tradat et explicet.

Organum positivum nobile [?] etiam expetita eleemosyna a parochianis restaurari curet.

Ab administratione sacramentorum cum parochianis non paciscatur, praesertim de precio pro benedictionibus matrimonii, sepulturis et baptismo, corruptelam hanc exstirpantes sub poenis in constitutionibus synodalibus ad primam delationem extendendis, nisi quod libere et sponte offertur post administrationem sacramenti recipiat.

Testium nomina et cognomina circa benedictionem matrimonii alicuius interessentium saltim duorum libris metrices iuxta praescriptum sacri Concilii Tridentini inserat.

A pulsu campanarum pro defunctis, quod offerretur sine exactione, medietatem talis pecuniae rndus parochus tenebitur ad carbonam reponere, in quo eius oneramus conscientiam.

Pia legata deinceps in reiestro notabit diligenter adum rndus parochus, nomina et cognomina offerentium vota conscribet, serio praecipitur.

Ampullarum saltim tria paria nova stannea fieri procurabit. Pallae ut saltim semel in mense laventur et mundentur, ne pariant nauseam celebrantibus, omnino praecipitur.

Anniversarius serenissimi principis Vitoldi, dum suo ordine ex praescripto rubrices in diem cuiuslibet anni cadet, ut observetur, commendatur.

---

[42] *Orig. įrašyta* fornice.

Hospitale pauperum cum sit dirutum, monetur rndus parochus, ut possibili modo restauretur, ratione cuius hospitalis rogabit generosum ac magnificum dnum tenutarium Chweydanensem, ut restaurari faciat.

Praescriptio temporis, quo debent absolvi divina per rndum dnum parochum, ut sit ne nimis tempestive aut sero, ea peragat pro commoditate maiori parochianorum, tam diebus domini[ci]s et festivis horam decimam antemeridianam designamus, et populus, ut audito sonitu campanarum illico ad ecclesiam confluat et arcanis, mysteriis vacet pabuloque verbi Dei nutriatur, pro munere nostro pastorali monemus et [l. 74r] hortamur in Dno. Itaque haec [?] nra salubria monita, statuta, ordinationes et decreta ad maiorem Dei Gloriam, Sanctae Matris Ecclesiae Catholicae propagationem ad effectum deducere et exequi in virtute sanctae obedientiae iniungimus et mandamus.

De cantore

Cum adum rndus dnus parochus nobis retulit conquerendo contra suum cantorem, discretum Antonium Jurski, qualiter per ipsum patiatur dishonorem, praepediatque se in colligenda strena, ideo nos, cuiuslibet mores pravos corrigere cupientes, sub poena arbitraria inhibemus, debitumque honorem, ut praestet suo dno parocho, iniungimus, ne in posterum talia facere praesumat.

Quare cum adum rndus dnus Petrus Piorowicz, parochus modernus Chweydanensis, tertium annum sui rectoratus agens multa per Dei gratiam cura et industria ecclesiae suae praestitit, tam in ornamentis, quam in reparatione desolatorum aedificiorum commoda, dignum est pro tali diligenti cura in administratione ecclesiae praestita grates rependere. Proinde pro pastorali munere benevolentiam praestare impertientes, semper benedictionem pastoralem studebimus. Et ita statuimus, ordinavimus et decrevimus non solum praemisso, sed et alio omni meliori modo, via, forma et stylo. Actum et datum in visitatione generali anno, die et mense quibus supra.

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS WOYNIUTENSIS ANNO DNI 1676, D. 14 IANUARII

Illustrissimus ac rndmus dnus dnus Casimirus Pac, Dei et Aplicae Sedis gratia episcopus Samogitiae, opus perficiens suae visitationis conscendit in oppidum Woyniuta, habens sibi obviam clerum et populum [l. 74v] in cantu hymni „Veni Creator Spiritus“ ad ecclesiam se contulit, in cuius porticu oblato sibi aspersorio se et populum aspersit, pacificali et textu Evangelii osculatis incensus est per suum dnum collegam perillustrem dnum Skirmont, canonicum Samogae, contulit se in ecclesiam ipsam progrediensque usque ad maius altare praeparato sibi falsistorio [!] flexis genibus aliquantulum orans et absolutis voce clara orationibus per dnum parochum contulit se ad sacristiam, ibique indutus paramentis pontificalibus processionem funebralem peregit, qua peracta indutus alterius coloris indumen [?] processit ad visitationem generalem Vnblis Sacramenti, fontis baptismalis et oleorum sacrorum. His peractis indixit sacramenti confirmationis collationem, publicatis sui adventus punctis et causis per perillustrem dnum collegam Stanislaum Siemaszko, canonicum Samogitiae.

Inventarium eiusdem ecclesiae woyniutensis tempore visitationis generalis anno dni 1676, d. 15 Mensis ianuarii connotatum

Ecclesia lignea, in eminenti loco sita, exstructa sumptibus illurmi Hyeronimi Wołłowicz, gnalis capitanei Samogitiae, perillustris Kryszpin Kierszeyszten, tiuni Poiurensis, et communitatis subditorum eiusdem tenutae anno 1620, tegulis ligneis tecta, ab extra asseribus parietes[43] muniti, in cuius summitate copula lignea cum cruce ferrea. Ista ecclesia est a ssmo rege Poloniae, vigore cuius fundationis possidet mansos duos in oppido Woyniuta iacentes, quos ipse [l. 75r] parochus excolit. Item in villa Gulna nuncupata mansos quindecem. Item percipit a subditis tenutae Woyniutensis ex manso sex grossos lituanicos et cribrum unum, hordei aut siliginis.

Caemeterium saepimento circumductum, in hoc caemeterio crux simplicis figurae, situata prope portam, quae ducit ad forum.

Haec ecclesia habet atrium cum duobus foribus. Item in introitu ecclesiae sunt fores principaliores et alii per sacristiam bene clausi.

Pinaculum, alias chór, wielki pro cantoribus.

---

[43] *Orig. įrašyta* parietis.

Haec ecclesia intus a lateribus sex fulcris quercunis [!] suffulta.

Fenestrae maiores in eadem ecclesia sex, in sacristia duae fenestrae minores.

In capella miraculosae imaginis Christi Dni tripartita fenestra una.

ALTARIA

Altare maius deauratum sculptum, in quo imagines: in medio Crucifixio Jesu Christi, sub cuius cruce imago BVM et sancti Joannis pictae. A lateribus imagines in eodem altari: Christus in horto, Flagellatio, Resurrectio Christi Dni et Ascensionis eiusdem. Item imagines parvae S. Francisci et S. Antonii pictae. In superficie altaris prope baldechinum imago BMV, dicta Maioris, picta, a lateribus S. Pauli et S. Andreae. Effigies parvorum angelorum duae sculptae. Inferius istius altaris imago, id est ad ipsammet aram Caenae Dni depicta, a lateribus effigies quatuor evangelistarum et aliae duae S. Georgii et S. Sebastiani, omnes sculptae. Hoc altare habet cyborium ad instar armarioli, in quo servatur Vnble Sacramentum, supra hoc cyborium pelicanus in nido cum pullis structurae sculptae.

In eodem altari portatile consecratum a rndmo Melchiore Giedroic, episcopo Samogitiae, anno 160… mensis aprilis d. 16.

Hoc altare maius a religiosis fratribus bernardinis conventus Caunensis per perillustrem dominum Kryszpin Kierszenszteyn, tivunum Poiurensem, emptum. [l. 75v]

ALTARE 2DUM

Altare minus ad dextram prope ambonam stolarskiej roboty, in quo altari mysteria picta Depositionis de cruce, Custodia sculpturae, Resurrectionis, Ascensionis et Apparitionis in candida nube Christi Dni, a lateribus eiusdem altaris imagines Sancti Petri et Pauli, superius Agnus Dei cum vexillo.

Hoc altare erectum A. 1644 a nobili Deręgowski, catholico in Prussia ad Tilžam manente, cui ad ecclesiam proficiscenti apparuit visio in imagine altaris expressa, prout ex inscriptione patet his verbis:

„Widzenie Sądu Pańskiego widziana jest roku 1623. W Wielkanocną sobothę o dziewiątej godzinie w nocy aż do szóstej na dzień taka jasność była, iż wszytkiego korzenie drzewa widzieć było na wylot w ziemi. A taka cichość była, wdzięczności y radości, rzecz niewypowiedziana, milę z Kotycz do Woyniuty jachaliśmy godzien dziewieć, spodziewając się juź końca. Panie Boże dopomosz, to prawda. Piotr vg. Deręgowski”. In hoc altari non celebratur, et portatili caret.

Altare 3tium

Altare ad sinistram partem operis lignarii. In hoc altari imagines Annunciationis BVM et Nativitatis Christi Domini. Ad latus eiusdem altaris Sanctus Sebastianus et S. Stephanus, supra altare Salvator mundi, per consortem Derągowski erectum cum inscriptione: "Catharina nata ab Aelzen Deręgowska hoc dicavit". Hoc altare sine portatili, non celebratur in illo.

Argentum Ecclesiae

Pixis aut calix cum operculo, cum parvula cruce, intus et extra deauratus; in hoc servatur Venerabile Sacramentum. Velum in eo rubrum, auro textimum [!].

Monstratorium argenteum deauratum in radiis deauratis, cuius melchisedech deauratum, a partibus effigies argenteae Ss. Petri et Pauli albae. Item duorum angelorum effigies deauratae cum [l. 76r] alis albis. Supra effigies Crucifixi alba in cruce deaurata. Hoc monstratorium comparatum est ex residuis de contributionibus a communitate collectis, constat florenis 180, asservatur in theca lignea nigra.

Calix argenteus, intus deauratus, unus sine patena, quae ad praesens pro celebratione Missarum ex alia ecclesia, videlicet Kołtynianensi, accommodata est.

Na ołtarzu w kaplicy pana jezusa vota srebrne

Tablica srebrna cum imagine Crucifixi ab illurma Anna Młocka illursmi Hyeronimi Kryszpin, thesaurary MDL; inscriptio talis:

Niech każdy Boskie miłosierdzie sławi,
Niech słodkim pieniem dając sławę bawi,
Te votum dane to zawieram sobie,
Że w srogiej ospie ofiaruje tobie
Temu obrazu. Jezu, Ty ratujesz
Od śmierci samej, cale revokujesz.
A. M. K. K. K. W. X. L. C. I.

Tablica srebrna ab eadem illurma Anna Młocka Kryszpinowa cum inscriptione:

Ja się ofiarowawszy, cale muszę zeznać,
Twym cudom przy obrazie tym, o Jezu, wyznać,
Żem cięszko zostawając brzemienia srogiego
Związku z Twojej litości, doznała łaskawego.
A. M. K. K.

Tablica srebrna ab eadem cum inscriptione:
Spes et fortitudo mea Christus,
Te votum danę tobie, obrazie cudowny,
Wyśpiewiwa twą łaskę, żeś jest cudotworny,
Ratując od tak wielu śmierci łoni,
Że twoje miłosierdzie, Jezu, od nich broni.
A. M. K. K. [l. 76v]
Korona na obrazie Pana Jezusa srebrna.
Serce srebrne cum imagine Crucifixi, cum inscriptione: "Eliasz Kłopotowski".
Tablica srebrna cum imagine Crucifixi, cum inscriptione: "Te votum ofiarowane od chorągwie jmści pana marszałka orszańskiego do kościoła wojniuckiego".
Inszych tabliczek srebrnych mniejszych N° trzy.
Oczy na tablice srebrnej. Ząb srebrny jeden.
Okulary ze srebra. Główki srebne dwie.
Rączki małe srebrne dwie.
Serce małe srebrne dwie, na nim effigies Nominis Jesu.
Galęzki z krzyżykami na wierzchu karwackiemi srebrne trzy.

ORNATY

Ornat czerwonego aksamitu z columną białą atłasową, około pstra jedwabna frędzla, a mgco dno Struński, vicetivuno Poiurensi, comparatum, z stułą y manipularzem.
Ornat czerwony aksamitny z blaszką, wzorzysty, na dnie złotym złotogłowowym cieglastym, około y poszrodku passaman złocisty, z stułą y manipularzem alterius materiae.
Ornat biały adamaszkowy, około z białą fręzlą, dobry, ab illurma dna Anna Młocka Kryszpinowa, thesaurarissa MDL, cum attinentiis.
Ornat czerwony wzorzysty, z kwiatami żółtemi, columna biała wzorzysta, już stary, z stułą y manipularzem, reperari debet.
Ornat adamaszkowy zielony, z jedwabną pstrą fręzlą, około passaman pstry, sumptibus perillustris mgci dni Michaelis Kryszpin, notarii campestris MDL, comparatum, z stułą y manipularzem.
Ornat kitajczany wodnisty fijałkowy z takąż fręzlą około, cum attinentiis, sumptibus supranominati dni notarii.
Ornat czarnego aksamitu requialny, już stary, z stułą y manipularzem.
Kapa stara bogatej nędzy biała.
Kapa czarna requialna harusowa z prostemi passamany.
Baldechinek kitajczany zielony, już stary. [l. 77r]

Corporały y vela różne

Corporałów rąbkowych cztyry, corporałów płóciennych pięć.

Velum u ołtarza Pana Jezusa wotywne[44] jedne.

Velum do monstrantiej białe, na kształt jedwabnicy, w końcach srebrem przetykane.

Velum drugie siatkowe zielone, z blaszką, już do zażywania niezgodne.

Velum do kielicha fiołkowego atłasu, we szrodku krzyż złotego galonu, przy końcu jednym trzy kwiaty duże, ze srebrem y złotem haftarskiej roboty przyszyte.

Velum atłasu czerwonego, z kwiatkami blaszanemi, około atłas błękitny, w końcach korunki złote.

Velum czerwonej kitajki, około jedwabiem z blaszką szytą, we szrodku Nomen Maria wyszywane.

Velum pstre florezowane, okołą z białą kitajką y stroczką srebrną szyte, w końcach korunki złote stare.

Velum czarnej jedwabnicy, in medio Nomen Maria wyszyte.

Velum czerwone proste buracikowe.

Theca dla chowania corporałów, z jednej strony czerwonego złotogłowu, z drugiej strony żółtej kitajki.

Theca druga cale czerwona, już stara.

Bursa czerwona szarżowa dla chowania Vnbli Sacramenti ad infirmos.

Alby, humerały y komże

Alba płótna koleńską, u dołu z korunkami.

Alby dwie tkackiego płótna z dziurkowaniem, jedna dobra y zgodna.

Humeralia adaucta nova quatuor, antiqua ad usum non valent.

Komża cienka płótna koleńskiego, u dołu z wielkiemi korunkami, z forbotami na ramionach, już podstarzała, poniekąd y dziurawa.

Komża druga, u[45] dołu z małemi korunkami, kramnego płótna, stara.

Komża trzecia grubego płótna domowego, jeszcze dobra.

Komża czwarta cienka, już cale niezgodna ad usum.

Komeszki trzy dla ministransów płótna domowego. [l. 77v]

Humerał czerwony kitajczany bernardiński.

Obrusy różne

Obrus cienki, jeszcze dobry płótna koleńskiego, z lisztwą przy brzegu

---

[44] *Orig. įrašyta* wotywnego.

[45] *Orig. įrašyta* y.

jednym w okrągłe [k]wiaty, wyszywany jedwabiem żółtym y czerwonym, troche ze złotem, już lisztwa zblakowała.

Obrus także cienki, przy jednym brzegu lisztwa, czerwonym jedwabiem florezowana, szyta.

Obrus prosty tkackiego płótna prostej roboty, już stary.

Obrus stary dziurawy fląciego płótna, z siatkową lisztwą.

Obrus jeszcze dobry tkackiego plótna, około z wyszywaniem z koroneczkami.

Obrusek krótki z małemi koroneczkami, tkacki, już stary.

Obrusek także krótki z dziurkowaniem, domowego tkania.

Obrus płótna kramnego, niedziurkowany ani wyszywany, niestary.

Obrusek krótki wpuł ponoszony, z korunkami prostemi.

Obrus płótna tkackiego, już dziurawy, z wyszywaniem siatkowym.

Obrusek cienki kramnego płótna, wpuł zażywany, w końcach z kutasikami.

Obrusek stary krótki dla nakrycia kredensu podle wielkiego ołtarza.

ANTEPENDIA

Antependium białe nędzej bogatej z kwiatami czerwonemi, takie jako kapa stara.

Antependium białe skurzane lassurowane, już stare.

Antependium czerwone lassurowane, już dziurawe.

Antependium czerwone, prope [!] buracikowe, wzdłuż z frężlą pstrą.

Antependium czarnego harusu z białą pstrą stroczką, żałobne.

Materia roboty indińskiej, życzkowa, na poduszki do mszałów, dwie mogą być poduszki.

SZERZYNKI ALBO SUBCORPORAŁY

Szerzynka rąbkowa stara sztukowana, w końcu czerwonym jedwabiem z blaszką szyta. [l. 78r]

Szerzynka bielą wyszywana duża, sporemi kwiatami, stara, dziurawa, łatana.

Szerzynka cienka stara, dokoła z blaszką wyszywana, we szrodku Nomen Jesus.

Szerzynki dwie łokciowe, w końcach wyszywane, stare.

Szerzynka rąbkowa, już podstarzała, dokoła kwiatów sześć, a we szrodku krzyź, stara, dziurawa.

Szerzynka prostego płótna z prostym szyciem, wpuł ponoszona.

Szerzynka stara cienka, żółtym jedwabiem różnie wyszywana.

Szerzynka prosta, w końcach z korońkami białemi, jeszcze dobra.

Szerzynka siatkowa szyta prosta.

Towalnie różne

Towalnia stara rąbkowa, wyszywana złotem, trochę y z jedwabiem.

Towalnia druga szeroka, na kształt obrusa, tkackiego płótna, w końcach czerwono przetykana, z małemi także w końcach kutasikami.

Towalnia kramnego płótna, w końcach y około trochę czerwonym jedwabiem z blaszką wyszywana, stara.

Towalnia takiegoż płótna stara, w końcach czerwonym jedwabiem z blaszką szyta.

Towalnia koleńskiego płótna, w końcach y z brzegu dużemi kwiaty czerwonym jedwabiem wyszywana, już podstarzała.

Ręczniki, fartuszki et alia

Ręczników płóciennych z przetykaniem różnych starych y cale dziurawych jedenaście.

Fartuszek atłasowy niebieskiego coloru do Crucifixa z srebrnemi korunkami.

Fartuszek cienki płócienny, u dolu z dużemi korunkami białemi.

Fartuszek tkackiego płótna, u dolu czerwono wyszywany.

Całun sukna prostego czarny, jeszcze dobry, in medio krzyż płócienny dobry.

Zasłona do małego ołtarzyka czarnego aruszu, ponoszona. [l. 78v]

Plasczyki dwa czerwonego harusu dla ministransów, już cale stare.

Dla nakrywania ołtarzów nakrycie buracikowe stare, drugie płócienne z krzyżem, wpuł zażywane.

Obrazy różne y crucifixy

Crucifix na balce w poszrodku kościoła, po obu stronach obrazy Najś. Panny y Świętego Jana, stolarskiej roboty.

Crucifix roboty snicerskiej, który na processią noszą.

Passijka na ołtarzu wielkim, jeszcze dobra.

Obraz Zmartwychstania Pańskiego snicerskiej roboty.

Obraz Weroniki Świętej drewniany na kształt roboty snicerskiej.

Obraz Wniebowzięcia Panny Mariej dziurawy, wzorzysty, na skrzydłach ŚŚ. Zakonników, stolarskiej roboty, już stary.

Obraz Najś. Panny na płótnie w ramach, roztworzysty, takiej roboty, już stary. Na skrzydłach obrazy malowane Ś. Abrahama y Ś. Dawida.

Obraz Najświętszej Panny, jakoby Loretańskiej, w ramach, do którego y skrzydła są ze wszytkich stron, roboty stolarskiej.

Obraz Najświętszej Panny z Panem Jezusem na płótnie, już stary.

Obraz na płótnie, także stary, nazwany Salvator mundi.

Obraz na płótnie Ś. Jana Chrzciciela z ramami prostemi.

Obraz na płótnie w ramach prostej roboty, osoba nieboszczyka xiędza Wereckiego, y innych obrazów papierowych.

CHORĄGWIE

Chorągiew czerwona kitajczana, dokoła z jedwabną frężlą żółtą y kutasami trzema żółtego jedwabiu, już cale stara y dziurawa, której obraz z jednej strony Niesienie Krzyża Pana Jezusa na górę Kalwaryską y malarzów kilka, malujących Pana naszego, z drugiej strony Śmierci podbicia y zruinowania wielu papieżów y monarchów.

Chorągiewek białych szarzowych para jeszcze dobrych, których obrazy Ukrzyżowanie Pana Jezusa, pod krzyżem Najś. Panny y Ś. Jan evangelista, na drugiej zaś chorągiewce obraz Ś. Kazimierza y Ś. Stanisława biskupa. [l. 79r]

Chorągiewki czerwone szarzowe, jeszcze dobre Najś. Panny Koronowania y Ś. Jana Chrzyciela, na drugiej Niesienie Krzyża Pana Jezusa y Świętego Stanisława.

Chorągiewki czerwone płócienne, już poszarpane, na jednej obraz Biczowania Pana Jezusa, na drugiej Świętej Jadwigi.

Chorągiewki zielone stare, małe obrazki ich dziurawe Najś. Panny y Świętego Jana, na drugiej Salvator mundi.

Chorągiewki białe szarżowe, na jednej obraz Ukrzyżowania Pana Jezusa, na drugiej Najś. Panny Bolesnej.

CYNOWE RÓŻNE NACZYNIA

Naczynie seu vasculum cynowe w króbie z krzyżem y olejem świętym.

Krzyż cynowy, seu pacificał.

Lampa cynowa prostej roboty.

Lampa błaszana rznięta roboty dobrej, tylko już stara, nadpsowana.

Ampułek y z miseczką para jedna.

Lichtarzów sporych cynowych, jeszcze dobrych par trzy.

Lichtarzów także cynowych, trochę mniejszych para jedna.

DZWONY, MOSIĄDZ Y ŻELAZO

Dzwon jeden większy, drugi trochę mniejszy przy ściene kościelnej.

Dzwonek albo signans w kopule nad kościołem.

Dzwonek u drzwi zakrystynych mniejszy.

Dzwonków małych do ołtarzów cztyry.
Thurrybularzyk mosiężny na drotach, jeszcze dobry.
Kociołek z wodą święconą, jeszcze dobry.
Żelazo dla pieczenia oplatków, już nadwerężone.
Cyrkularze dwa, jeden dla hostiej robienia, drugi dla communicantów.
W babińcu kunice żelazne dwie.
Zamków wielkich do drzwi kościelnych dobrych dwa.

Księgi kościelne

Mszał stary, już nadszarpany jeden. [l. 79v]
Rytuał albo agenda w dobrej oprawie, już stara.
Psałterz w dobrej oprawie, lecz wewnątrz połatany y barzo poszarpany.
Agenda stara poszarpana, już niezgodna do używania.

Naczynia różne drzewiane

W zakrystiej skrzynia dla apparatów stolarska zamczysta, jeszcze dobra.
Szafa dla chowania kielichów stolarskiej roboty dobra, zamczysta.
Cyborium staroświeckie, jeszcze dobre, na kształt snicerskiej roboty, pozłocone.
Szafa zielona dla ksiąg chowania z pułpitem na wierzchu, jeszcze dobra.
Karbona lubo stara, jednak zamczysta y trochę okowana.
Ambona na kształt snicerskiej roboty, jeszcze dobra.
Chrzelnica przy ołtarzu prawym przy kazalnicy, ogrodzona, stolarskiej roboty.
Pułpiciki do mszałów drzewiane dwa, już stare.
Pułpicik wysoki dobry, lubo prostej roboty.
Forma roboty stolarskiej, albo spowiednica.
Ławek różnych dobrych ze złemi dwadzieścia y dwie.
Szkoła niedaleko cmentarza, między dworem y kościołem, ma izbę, komorę y sień. Wedle szkoły ogród, który bakalarz trzyma y mieszka.
Szpital na gruncie dwornym dzierżawy wojnuckiej, zbudowany z łaski zeszłej wielmożnej jej mści p. Anny Młockiej Kryszpinowej, podskarbinej WXL. W nim mieszka ubogich cztyry, białygłów pięć. Do tego nie masz żadnej fundaciej, ale tylko z łaski jej mści pani podskarbinej beczek cztyry zboża dawano, y teraz z łaski jmści pana pisarza jałmużna dochodzi.

Adaucta w roku 1675

Podczas objęcia rndi dni Chistophori Żorakiewicz, parochi huius ecclae Woyniutensis, cokolwiek z łaski wielmoźnego jmści pana pisarza polnego, tudziesz jmści xiędza plebana w tym kościele przybyło. [l. 80r]

Naprzód:

Z próżnującej zakrystiej po lewej stronie kościoła zgotowano kaplicę, w której ołtarz złocisty snicerskiej roboty. Sama kaplica wewnątrz y z wierzchiem różnemi opatrzona farbami y różnemi ŚŚ. obrazami przyozdobiona.

In medio tego ołtarza obraz cudowny Pana Jezusa Konającego, z wielkiego ołtarza przeniesiony, za odmiane obrazu teraz nowo malowanego Wniebowstąpienia Pańskiego.

Po stronach tego obrazu obrazy dwa Ś. Hieronima y Ś. Anny. W górze Ś. Michała Archanioła obraz snicerskiej roboty.

Na ścianach po prawej stronie obraz Ś. Franciszka, po lewej zaś stronie obraz Ś. Marcina malowany.

W tył zaś dwunastu apostołów. Te cztyrnaście obrazów na samej ścianie malowane. Ta kaplica y ołtarz sumptibus perillustris et magci dni Michaelis Kryszpin Kierszsztejn, notarii campestris MDL. Srebra świeżo przybyłego tak do kaplicy Pana Jezusa, jako do Najś. Panny ołtarzu od różnych ludzi – tabliczek N° 10.

DO TEJ KAPLICY APPARAT SPRAWIONY

Ornat białej kitajki z czerwoną columną prężystej materiej, z stułą y manipularzem, nowy, około z frężlą srebrną pstrą.

Tejże materiej kapa, także nowa, z takąż frędzlą, ab[46] eodem perillustri.

Antepedium tejże samej kitajki columnowate, z złotogłowem wzorzystym, jako ornat y kapa, w poprzeg z frędzlą jedwabną, ab eodem benefactore comparatum.

Alba płótna szwabskiego z korunkami różnemi, ab eodem.

Do tegoż ołtarza lisztwa cienka, wyszywana złotemi kwiatami, ab eodem perillustri notario campestri.

Proporców z drzewcami malowanemi wpuł kitajki białej, wpuł czerwonej [l. 80v] cztyry, ab eodem duo, et duo a mgco dno Komelski.

Velum białe rąbkowe, ab eodem benefactore. Corporały rąbkowe dwa, ab eodem benefactore perillustri.

Przy tym ołtarzu gore lampa, kiedy się nabożeństwo odprawuje, podczas jutrzni, nieszporu y mszy świętej, sumptibus curiae Woyniutensis.

Obraz Najś. Panny dla noszenia przy processiej, z jednej strony Różańcowej z pietnastą tajemnic różańcowych, z cztyrma prętami żelaznymi, z drugiej zaś strony obraz Najś. Panny Niepokalanego Poczęcia z siedmią tajemnic malowanych. Ramy z obu stron y zwierzchu snicerskiej roboty, ab adum rndo dno parocho Woiniutensi.

---

[46] *Orig. įrašyta* ad.

Crucifixów albo Passiek małych dwie, ab eodem.

Zasłona płócienna na post wielki do ołtarza wielkiego, na której Nikodem z Józephem zdejmujący z krzyża Pana Jezusa wymalowany, y anioł, ab eodem comparatum.

Druga zasłonka, także płócienna malowana, na której pod krzyżem Pan Jezus ubiczowany z trzciną siedzi, ab eodem dno parocho.

Lichtarzów cynowych niewielkich do kaplicy para sprawionych, a perillustri dno ut supra, notario MDL.

Ołtarzyk Najś. Panny, w którym obraz dawny, lecz teraz renovowany, alias credencaria, per magcum dnum Adamum Stroński, vicetivunum Poiurensem, comparatum.

Antepedium płócienne malowane do tegoż, ab eodem dno vicetivuno.

Chorągiew biała szarżowa dobra, w której obraz z jednej strony Pana Jezusa Ukrzyżowanego, pod krzyżem Najś. Panna y ś. Jan, po stronach różne instrumenta Męki Pańskiej, z drugiej zaś strony obraz Bolesnej Najś. Panny, ab eodem magco vicetivuno comparatum.

Inventarium domus parochialis voyniutensis, sub tempus [l. 81r] visitationis generalis anno dni 1676 mensis januarii d. 15 Confectum

Naprzód.

Plebania sama parkanem dokoła, ogrodzona, do której od kościoła furta dla chodzenia do kościoła, od gumna wrota, drugie zaś od pola dla wożenia zboża, oboje obwarowane z zaporami.

Izba jedna dobra z alkierzem y z komorą y oknami, druga zaś przeciwna z komorą, już stara, przy tymże budynku ganeczek jeszcze dobry; sam budynek dranicami nakryty. W izbie szapka z wierzchu zdwójna, z dołu ze drzwiami drewnianemi w zawiasach żelaznych.

Idąc do kościoła po prawej stronie świren spory, jeszcze dobry, dranicami nakryty, po lewej zaś stronie świronek już stary, pokrywany jodłową korą, pod którym y piwnica już stara.

Trzeci świronek mały, już stary, także korą jodłową pokryty. Stajnia spora, jeszcze dobra, przy wrotach od pola, słomą nakryta.

Piekarnia wtąż dobra przy stajni, dranicami nakrywana.

Numa abo wieża z chlewkiem nowa, słomą nakryta.

Gumno

Odryna jedna spora, także słomą kryta.

Dwie zaś odryny już cale zgniłe.

Jewia do młócenia także stara, te wszytkie słomą kryte.
Bydła rogatego krówki cztyry, wolik jeden.
Kociół stary, dziurawy, we trzy wiadra lejący się.
Pod plebanią gruntu rezyduje.

INWENTARZ SUBDITORUM EIUSDEM PAROCHIAE WOYNIUTENSIS

WIEŚ GALNI, W NIEJ GRUNTU IN TOTO WŁÓK 15 [l. 81v]

Jakub Triszonis
Michał Triszonis
Wojciech Skaksius
Michał Żełowa
Jan Kieras
Adam Rakszys
Krzysztoph Sonis

Ustawa y powinność tych poddanych, od jmści xiędza Kiszki, biskupa żmujdzkiego, nadana, a od jmści xiędza Tyszkiewicza stwierdzona takowa:

Czyńszu gotowemi piniędzmi z włóki osiadłej kop trzy, żyta solanka jedna, owsa przetak jeden, drew wozów dobrych nakładzonych do plebaniej przywieść 20. Podwoda, ilekroć potrzeba będzie do bliszych miejsc za mil kilka, na kogo kolej przyjdzie. A w dalszą drogę do Królewca albo do Wilna na rok razy dwa poddani ze dwóch włók chodzić powinni będą. Ogrody paśnią zaparkać, łąki skosić y siano do plebaniej zwozić. Płoty y domy do plebaniej należące poprawować, gdy tego potrzeba, y nowe budowania wystawić, perpetuis temporibus.

DECRETUM REFORMATIONIS

Peracta feliciter in Dno circa ecclesiam parochialem Woyniutensem visitatione generali cum assumptis perillustribus dnis collegis Joachimo Skirmont, Stanislao Siemaszko, canonicis Samogitiae, et notario, ea quae sunt ad regimen bonum, et decretum ecclesiae ipsiusque rectori commodum, infrascripta statuimus et ordinavimus sequentia decreta.

Cyborium promota sede altaris versus frontem cancellorum ponatur illud ad altare, quod est sculptum in sacristia et pertinens ad hocce altare, in illoque Vnble Sacramentum asservetur et muniatur clausura bona.

Clavis in sacristia ab illo servetur sub clausura altera. In cyborio hostiae sub numero consecrentur et consecratae residuae numerentur. [l. 82r]

Renovatio Vnblis Sacramenti fiat quoquo [!] octavo die, et renovationis dies in tabula notetur propter recentem memoriam.

Baldechinum supra altare maius novum reparetur.

Calix unus sine patena extans, ad hunc procuret patenam. Alterum itidem calicem cum patena implorato auxilio parochianorum comparet.

Baptisterium ad tactum manum [!] firmetur melius, est enim periculum effundendi aquam, dum tangitur; et cancelli circumcirca ponantur firmiores.

Olea sacra de more aliarum parochialium ex praescripto sacrorum canonum, ut armariolum figatur ad parietem, in loco decenti penes baptisterium, et serventur olea sacra, inscriptioque ponatur consueta "Olea sacra".

Olea sacra vetera comburantur semper et in sacrarium mittantur. Pelvis parvus ad fontem de stanno et cochlear comparentur in hunc finem, ne aqua in limite existens per ablutionem variorum infantulorum infirmorum capite inquinentur et fons fenbus inficiatur, et ut deinceps cochleari alicuius metalli comparato aqua de fonte hauriatur et supra alterum lebetem infans abluatur.

In sacristia lavaterium pro lavandis manibus ad Missam prodeuntium sacerdotum comparetur.

Item in eadem sacristia vasculum pro lustrali aqua ad fores figatur, iniungitur.

Pallae tela munda subducantur et laventur saltim semel in mense.

Baldechinum quatuor hastarum pro adumbrando Vnbli Sacramento ex decenti materia, dum processiones fiunt cum eodem, utpote in festo Ssmi Corporis Christis et aliis solennioribus incedatur, comparari curabit.

Lampad [!] ad maius altare interdiu et noctu, solennioribus saltim festis ardeat, candelae itidem ad maius altare diebus festivis et solennioribus, dum Sacra peraguntur, sex semper ardeant.

Umbella rotunda unius hastae, hac utetur adum rdus dnus parochus ad infirmos cum Vnbli Sacramento peragendo, et reparetur melius.

Indulgentias rndus parochus in perpetuum concessas pro ducatu Samogitiae, qui committant Vnblo Sacramentum, dum fertur ad infirmos, [l. 82v] quales lucrantur, saepe promulget et concitet populum ad comitatum magni Regis caeli et terrae; istius autem bullae super concessione indulgentiarum, quam [?] ipsi per nos cum inscriptione notarii nri ex originali transsumptum relinquimus, ad parietes figat aut foribus sacristiae vel alio in loco patenti.

Laternae pro deferendo Vnbli Sacramento[47] per dnum parochum comparentur, et cum ministrantibus superpelliceatis incedat campanulis pulsatis per plateas et per oppidum.

Albas, quae sunt laceratae et non valent ad usum, transformet in ministrantium cottas.

Forma ferrea pro pisandis hostiis mundetur pulchre, ne rubigo consumat.

Missale reparetur in tectura et patroni Sveciae procurentur.

Graduale et antiphonarium lacerata corrigantur.

Testium nomina et cognomina ad minus duorum, qui intersunt benedictionibus matrimonialibus, inscribantur libris copulatorum, serio praecipitur.

---

[47] *Orig. įrašyta* Vnble Sacramentum.

Item in libris baptisatorum patrini, masculus et faemina, non plures diligenter adhibeantur et ipsemet infans baptisatur [!], notentur.

Stationes militares, vulgo chleby nuncupatas, anteactis temporibus per milites ecclesiae huic condonatas et antecessorum [!] huius ecclesiae parochum RD Liguczyński a subditis collectas, quoniam nihil ex iis ecclesiae comparatum reperimus, eandem summam adum rndus dnus Żorakiewicz, parochus modernus, tenebitur ab antecessore recuperare quamprimum, iniungimus serio; et recuperatam convertat pro ecclesiae emolumento.

Librum pro connotandis obventionibus ecclesiasticis comparet adum rndus parochus, in quo pia legata, utpote respectu ecclesiae oblata notabit.

Ab administratione sacramentorum, licetsi per parochianos nihil conquestum fuerat citra [?] parochum, obviando tamen avarae cupiditati, [l. 83r] ne praesumat per se vel per vicarium pacisci, sed quod ultro offertur contentus sit, idque post administrationem sacramenti, sub poena in constitutionibus synodalibus expressa ad primam delationem extendenda.

Apparatus et ornamenta, quae reperta sunt, attrita et usui habilia recuperari pro posse curet.

Ampullas stanneas, paria tria comparabit mutatis antiquis in novas.

Custodia carbonae ut observetur, adhibere tenebitur vitricos duos famae bonae, qui claves habeant ab illa, et ipsemet adum rndus parochus alteram conservet, unusque sine altero nihil de ea expendat, nisi insimul annotabunt accidentia et expensas illius.

A pulsu campanarum pro defunctis, quod offertur sine exactione, medietas talis pecuniae carbonae cedet, et AR parochus illam ponere tenebitur sub onere conscientiae. Altera pars in usum parochi cedat.

Ecclesia ipsa quia inclinata est versus orientem, trabes, quibus fulcita est, putrefacti amoveantur et novi firmiores supponantur.

Campanile, quod non extat, novum implorato auxilio curiae Woyniutensis erigatur et campanae parietibus affixae amoveantur, ne totam structuram ecclesiae, quae est declinans ad ruinam, motu suo inclinent.

Sodalitas confraternitatis in ecclesia hac, quae in confinio Prussiae, magnopere desideranda est. Ideo iniungimus, ut per communicationem ecclesiae cathedralis Samogitiae introduci eandem curet.

Processus omnes ex cancellaria nostra emanatos via solita cursoria sine ulla mora, copiis desumptis ex originali, ipsum originale ad officium nostrum ultimus, cui incumbit, cum annotationibus remittat, serio iniungimus.

Proventus et expensas carbonae et piorum legatorum a praeterito antecessore [l. 83v] repetat.

Et quoniam adum rndus dnus parochus sentit commodum suae parochiae, decet, quatenus ecclesiae huic pro maiori laude et decore resarciat de portione

sua aliquid. Ideo cupimus quolibet biduo anno in ecclesia et parochiali meliorationem notabilem inveniri, quod et iniungimus.

Sacristianum, qui non fovetur, estque incommoditas in expediendis ad Sacra sacerdotibus, monetur, ut foveat rndus parochus.

Limina ecclesiae inequalibus lapidibus strata, suntque offendiculo pedum, rectius et[48] aequaliter sternat et figat.

Christianam doctrinam post concionem, videlicet fidei christianae et decem Dei praecepta, pueros doceat et familiam suam instruat.

Ebrietas, quod est vitium omnium malorum, ut penitus extorpetur, eique ut nemo inhiet, obviare cupimus, proinde monemus paterne, ut ebrietatibus abstineat adum rndus dnus parochus.

Pro schola

Pro instruendis pueris schola, sicut in antiquis visitationibus reperta, respiciens ecclesiam et aulam, ut in eadem bacalaureus foveatur et pueri instruantur, iniungitur.

Pro hospitali

Quoniam repertur erectio ab illustrissima et magca domina Kryszpinowa, thesaurissa MD Lituaniae, pauperesque ex gratia aulae aluntur, rndus parochus petat perillustrem dnum Michaelem Kryszpin Kierszeysztein, notarium campestrem MD Lituaniae, memorabile aliquod, insistendo vestigiis illurmae parentis suae, ut in perpetuum huic hospitali praestet, et nos authoritatem nostram interponemus.

Quae omnia et singula per nos sic instituta, ordinata et decreta, ut ad maiorem Dei gloriam cedant, exoptamus. [l. 84r]

[48] *Orig. įrašyta* est.

IN VISITATIONE GENERALI ECCLESIAE PAROCHIALIS SZWEKSZNENSIS ANNO 1676 DIE 18 IANUARII

Inventatio

Ecclesia consecrata tituli Sancti Jacobi per illurmum dnum Parczewski anno 1652 d. 6 octobris. Ecclesia lignea, in loco decenti iacens, caemeterium habens septum lapidibus magnis ad instar vallis, in parte dirutum.

Haec ecclesia fundata anno Dni 1509 ac etiam dotata per magcum ac gnosum dnum Kieszgayło, marchionem MDL. Clausuram habet bonam. Ecclesia tegulis ligneis tecta et ad parietes asseribus circumducta.

In summitate templi copulae duae, lamina ferrea tectae et colore viridi linitae, pavimentum intus ecclesiae stratum asseribus.

Cruces in copulis ferreae deauratae[49], et globi; in medio ecclesiae ad trabem Crucifixio Dni. Huius ecclesiae agit rectoratum perillustris adum dnus Vladislaus Giedroic, custos praelatus et officialis Samogitiae; est institutus anno 1661 d. 12 7bris.

In eadem ecclesia sunt altaria.

ALTARIA

Altare maius

Altare maius muratum, consecratum quondam fuerat, sed oblatum ad praesens per hostilitatem. Portatile consecratum ab illurmo Stanislao Kiszka anno 1619 d. 5 Xbris, in quo celebratur; ad maius altare positum est.

Hoc altare operis arcularii, deauratum, in eodem altari imago magna Crucifixi Christi Dni.

Cyborium in eodem altari operis arcularii pulchrum deauratum, clausuram habens non bene aptam, reseritur sine clave, in cyborio nimis parva pixis servatur cum communicantibus sacris. [l. 84v]

In altari statuae sculptae a partibus quatuor: S. Joannis, S. Jacobi, Sancti Casimiri et S. Stanislai. Hae statuae et columnae deauratae, operitur hoc altare mappis tribus. In superficie altaris statua sculpta Sancti Spiritus.

Ad cornu Epistolae credencaria cum imagine S. Georgii.

Ad cornu Evangelii imago BVM Rosariae, hac utuntur in processionibus.

---

[49] *Orig. įrašyta* ferrei deaurati.

Hoc altare maius septum cancellis novis sumptibus perillustris dni custodis, parochi moderni.

BAPTISTERIUM

Hoc baptisterium recenter elegantis structurae comparatum sumptibus perillustris dni, cuius supra parochi; in hoc lebes cum aqua baptismali mundus repertus est. Cochlear alicuius metalli pro haurienda aqua in ablutionem parvulorum deest.

OLEA SACRA

Sacra olea asservantur in armariolo novo ad parietem fixo, claudunturque bene; sumptibus perillustris dni custodis, cuius supra, comparatum.

Confessionale unum firmum et bonum cum crateribus penes sacristiam.

Forma ad cornu Epistolae maioris altaris pro sessione unius personae, iustae magnitudinis. Cathedra seu ambona nova, sumptibus perillustris dni custodis, parochi moderni.

ALTARIA MINORA

Altare minus ad partem dextram intrantis ecclesiam, operis arcularii, ligneum, columnae deauratae. In hoc altari imago S. Annae Mettertiae picta, superius vero S. Stephani Levitae. Portatile habet consecratum per rndmum dnum Sapieha 1662 d. 13 iulii. Hoc altare exstructum et deauratum sumptibus perillustris dni Vladislai Giedroic, supranominati parochi, cum inscriptione tali: "Nos quoque a Beatissima Faemina tibi gratulamur".

ALTARE 2DUM

In altari ad partem sinistram intrantis ecclesiam imago BVM Maioris, in superiori parte S. Mariae Magdalenae et in summitate sculpta Sancti [l. 85r] Sebestiani. Hoc altare erectum sumptibus praeteriti antecessoris adum rndi Derwiński. In eodem altari statua ex alabastro, continen[s] sculpturam effigiei Dei Patris et Filii in cruce pacientis. Altare hoc ligneum deauratum. In hoc altari positum est portatile, consecratum a rndmo dno Giedroic, eppo Samogae. Ad imaginem pendent oblationes simplices porrectae ex devotione, utpote existentes in globulis precariis metallorum parvorum imaginum. Altare septum bene noviter cancellis sumptibus perillustris dni moderni, cuius supra parochi. Campanile in caemeterio fixum bonum, cum tribus campanis. Ossorium item habet.

APPARATUS HUIUS ECCLESIAE

Srebro

Kielich srebrny złocisty z patiną złocistą.

Kielich drugi takowyż z patyną, złocistą z jednej strony. Ten sumptibus perillustris dni Giedroic parochi comparatus na miejsce kielicha srebrnego białego z patyną, który z kościoła zginoł przez xiędza Bomszewicza franciszkana.

Patena, która w bursie zostawa, do chorych, biała, srebrna.

Rostruchanik złocisty srebrny do abluciej. Ampułki srebrne dwie, jedna bez nakrywki.

Krzyż srebrny spory staroświeckiej roboty, na którym są wyrysowane Mysteria Passionis Dni et effigies apostolorum połamanych, miejący [?] się in una parte Agnus Dei et in altera reliquiae SS.: s. Adalberti et sancti Vincentii, et aliorum multorum; indiget reparatione.

Ornaty

Ornat biały tabinowy we srebrną witkę, z stułą y manipularzem.

Ornat czerwony adamaszkowy, z stułą y manipularzem, columna pomarańczowa z kwiatami różnemi, podszyty płótnem żółtym.

Ornat czerwonego adamaszku wzorzysty, stary, columna żółtego adamaszku, z stułą y manipularzem. [l. 85v]

Ornat zielonego aksamitu w kwiaty, columna aksamitna wzorzysta czerwona, z stułą y z manipularzem.

Ornat biały atłasowy z columną aksamitną czerwoną, z stułą y z manipularzem, vetera reparari debent.

Ornat biały buracikowy wzorzysty z columną czerwoną adamaszkową wzorzystą, bez stuły.

Ornat niebieskiej maści ferialny w prążki, kolumna pomarańczowa buraczkowa, kwiaty brunatne, cum attinentiis.

Ornat czarny aksamitny, stary, wytarty, kolumna atłasowa biała, z stułą y z manipularzem, non valet ad usum.

Corporały

Corporałów dobrych rąbkowych N° 5.

Corporałów prostych tkackich N° 4.

Bursy

Bursa taletowa zielona, na drugiej strony z kwiaty czerwonemi.

Bursa aksamitna z frędzlą dokoła karmazynową.

Bursa plisu czerwonego y zielonego z frędzlą zieloną dokoła.

Humerałów bernardyńskich 3. Jeden buracikowy pomarańczowy czarnej kitajki, trzeci białej atłasowy.

PALLE, PURIFICATORIA, ALBY, KAPY

Palle ad usum non valentia.

Purificatoria różnych cienkich y prostych N° 23.

Alba jedna szwabskiego płótna. Humerał do niej inszego płótna.

Kapa buracikowa pro solennitate z kwiatami, stara.

Kapa niebieskiej maści, ferialna, stara, zworzysta [!].

IMAGINES A CORNU EPISTOLAE

Imago Bssmae VM cum Christo Dno et Josepho peregrinantis.

Imago Misericordiae Christi Dni sedentis. [l. 86r]

Imago Sancti Jacobi peregrinantis.

Imago Sancti Francisci Xaverii.

Imago Sancti Casimiri.

Imago S. Sebastiani affixi ad arborem, martirium subeuntis, magna.

Imago Passionis Christi Dni.

Imago Nominis Jesu, Passionis insignia portantis.

Imago Sancti Jacobi in assere.

Imago Crucifixi Dni Jesu Christi.

Imago Sanctae Annae.

Imago Sancti Casimiri.

IMAGINES A CORNU EVANGELII

Imago Assumptionis Bssmae MV.

Imago Salvatoris orantis in horto.

Imago in Nomine Jesu flagella portantis.

Imago Sancti Joannis.

Imago Crucifixi Salvatoris Dni nri Jesu Christi.

Imago Assumptae Bssmae VM.

Imago S. Casimiri orantis ad BMV.

Imago Salvatoris Christi Dni crucem portantis. Item eadem imago secunda minor.

Imago Patris Omnipotentis et BVM cum Christo Dno crucem portante[50], eiusdem picturae in eadem una imagine.

[50] *Orig. įrašyta* portantis.

Imago ex utraque parte picta, ex una Christi Dni sedentis, assistentium angelorum cum fascibus, ex altera Crucifixi Salvatoris et orantis sanctae Clarae.

Imago Sancti Joannis in assere.

Imago BVM septem dolorum.

Imago Annunciationis BVM.

Imago sepulturae Christi Domini.

Komże

Te dziurawe, stare y ledwo z nich przewlec może na małe komeszki ministransów. [l. 86v]

Antependia

Antependium buracikowe białe, z blaszką, z czerwonemi słupami.

Antependium buracikowe, przez się białe.

Antependium pstre buracikowe, stare.

Antependium czarne z zielonemi columnami.

Antependium zielone harusowe.

Całun czarnego sukna z krzyżem białym.

Antependium czamletowe czarne, zielonemi columnami.

Szmatów dwa po łokci trzy fursztatu czarnego.

Sukna czerwonego szmaty dwa do nakrywania ołtarza.

Kobierzec żmujdzkiej roboty na gradusy do ołtarza.

Obrusy

Obrus cwilichowy do kommuniej wścielać.

Obrusy dwa prostej roboty.

Pasów N° 5: trzy białe, a pstre dwa.

Obrus do ołtarza, blaszką, stary, jeszcze zgodny.

Obrus z lisztwą czerwoną.

Obrus biały pstry domowej roboty.

Towalnie

Towalnia wyszywana czerwonym jedwabiem, stara.

Towalnia rąbkowa, wyszywana bielą, stara.

Towalnia wyszywana czarnym jedwabiem, z blaszką.

Towalnia płócienna cienka, bielą wyszywana, stara.

SZERZYNKI

Szerzynek wyszywanych jedwabiem dziewięć, wszytkie stare, dziurawe. Szerzynki dwie, bielą wyszywane, stare.

VELA

Velum atłasowe białe z korunkami złotemi dokoła y krzyżykiem z koronek złotych. [l. 87r]

Velum buracikowe czarne z kwiatami białemi.

Velum adamaszkowe włosowe, in medio Nomen Jesus, srebrną nicią wyszywane.

Velum takoweż drugie adamaszkowe, in medio Nomen Maria.

Velum czarne atłasowe, kwiaty około z jedwabiu światłego, ze srebrem y złotem, in radiis Nomen MARIA.

Velum buracikowe w columny białe y zielone, wzorzyste bez korunek.

Velum bawełniane, z blaszką y z jedwabiem wyszywane, in medio Passia wyszywana.

Velum atłasowe czerwone, in medio Nomen MARIA in radiis.

Velum jedwabniczne białe do monstrantiej.

BAWEŁNICE, RĘCZNIKI

Bawełnica turecka, w kwiaty drukowana.

Bawełnica druga, stara, także w kwiaty drukowana.

Bawełnica biała, jedwabiem w końcach kwiatami, a po stronach jedwabiem y złotem wyszywana.

Jedwabnica czerwona zblakowała.

Szerzynka mała z czerwonemi frężlami.

Ręczników prostych N° 6.

Szerzynka mała, jedwabiem czerwonym wyszywana, stara.

Zasłona kitajczana zblakowana do obrazu Najś. Panny.

CHORĄGWIE

Chorągiew zielonego buratu, w niej obraz Pana Jezusa y Najś. Panny.

Chorągiew wielka czerwonej materiej, kutasy wkoło zielone, w niej obraz Ś. Stephana.

Chorągiew kitajczana czerwona, w niej obraz Najś. Panny.

Chorągiew buratu czerwonego z białym, pstrą, z kutasami wkoło białemi, obraz w niej Świętego Jana Ewangelisty.

Chorągiew buratu czerwonego z bladą, z kutasami białemi wkoło, obraz w niej Męki Pańskiej. [l. 87v]

Chorągiewki dwie buratu ciemnozielonego, na jednej obraz Michała świętego, na drugiej obraz Wojciecha świętego.

Chorągiew płócienna, malowana y wkoło różnemi różami osadzona, obraz w niej Męki Pańskiej.

Chorągiew druga, także płócienna, wielka, drukowana, malowana, obraz w niej Najś. Panny Bolesnej.

Chorągiewki dwie adamaszkowe czerwone, w jednej obraz Venerabilis Sacramenti, na drugiej obraz Świętego Sebestiana.

Chorągiewki dwie fursztatu koralowego, w jednej obraz Salvatoris, w drugiej obraz Świętego Piotra.

Chorągiewki dwie najmniejsze buratu zielonego z żółtym, w jednej obraz Passionis Dni, na drugiej obraz Resurrectionis Dni.

Proporców płóciennych farbowanych y namalowanych insignia Passionis Dni nri Jesu Xristi N° 24.

Spiża, miedż, mosiądz, cyna

Monstrantia spiżowa stara, zepsowana.
Lichtarzów spiżowych pięć, szósty zepsowany.
Thurybularzyk spiżowy stary, zepsowany.
Kociołek miedziany do wody święconej.
Kociołek mosiężny in fonte.
Dzwonków do ołtarzów trzy, czwarty przy zakrystiej.
Pułmisek cynowy bez brzegów, także in fonte.
Ampułek cynowych dwie: jedna z nakrywką, druga bez nakrywki.
Kropilniczka mosiądzowa, przy drzwiach zakrystiej.

Księgi

Mszał jeden mniejszy, zwyczajnym drukiem.
Mszał drugi większy, staroświeckiego łamanego druku. [l. 88r]
Agenda wielka jedna, stara.
Agenda mała jedna.
Antiphonarium, graduale, psalterium dobrze poprawione.
Organum positivum na chórze dobre.

Regestrum oblatorum

Samego jmści vella cztyry: dwa haftowane czerwone ze złotem, trzecie

czarne, starodawne, na bawełnicy wyszywane ze złotem, czwarte samo białe, wkoło kutasy złote stare.

Szerzynka jedna na płótnie cienkim, jedwabiem czarnym y białem w kwiaty wyszywana, stara.

Towalnia na płótnie cienkim, wyszywana wkoło różnym jedwabiem ze złotem w kwiaty szyrokie po końcach, stara.

Lisztwa do ołtarza wielkiego, wyszywana jedwabiem, z blaszką na bawełnicy, dziurawa.

Kielich srebrny złocisty z patyną złocistą.

Panna Anna Mizgirówna anno 1663 towalnię dała na ołtarz Najświętszej Panny, bielą wyszywaną w końcach.

Chusta do nakrycia pulpiciku, wyszywana jedwabiem prostym, dana od Katharzyny Pupszównej.

Obrus płótna domowej roboty z korunkami, darowany na ołtarz Najśw. Panny od Walentego Kiaułaka d. 29 9bris, anno 1663.

Anno 1664 głowę jelenią pośród kościoła wiszącą sprawił xiądz Aleksandrowicz Wł.

Tegoż roku ołtarz Ś. Anny od męskiej strony sprawił sam jmść de proprio y dał pozłocić.

Anno 1665 obrus płótna prostego dany od Maryny Nowickiej 1ma ianuarii.

Anno 1666 chorągiew wielką zielonej materiej sprawił wójt Daukszys.

Anno 1667 Anna Rogielska szerzynkę dała wyszytą jedwabiem z blaszką. Tasz z kitajki pomarańczowej szmat dała na pułtora łokci, stara.

Tasz po śmierci legowała na ołtarz Najś. Panny pereł sznurek jeden z gagadkami. [l. 88v]

Tegoż roku pan Bernacki na ołtarz Najś. Panny dał sznurek pereł wodnych.

Tegoż roku pani Klara Korzeniewska dała antepedium czerwone buracikowe.

Tegoż roku Walentin Jurian parę chorągiewek sprawił fursztatu koralowego.

Anno 1668 pan Adamowicz dał dwie sztuczki pułatłasia, stare, pstre, y lichtarz stary mosiądzowy.

Tegoż roku pani Klara Korzeniewska dała chorągiew kitajki czerwonej.

Tegoż roku Krzysztoph Nieracki antependium dał pułatłasowe do ołtarza Najś. Panny, korunkami karmazynowemi przetykane.

Tegoż roku Magdalena Rudyńska dała chorągiew buratu czerwonego.

Także drugą chorągiew nie samo czerwonego buratu dał Nausiedas.

Roku 1669 Adam Jonikajtis dał albę płótna flamskiego z korunkami wkoło, bez humerału. Tegoż siostra dała towaleńkę wąską pstrą.

Tegoż roku Krystyna Ziegowa dała komżę płótna tkackiego z korunkami.

Tegoż roku Helżbieta uboga dała towalnią na ołtarz, zgodną bielą wyszytą.

Anno 1670 Katharzyna Damarowska obrus dała wzorzysty w łokci ½.

Tegoż roku xdz Sirgielewicz parę chorągwi wielkich płóciennych sprawił malowanych y poporców 24 malowanych za staraniem swoim.

Tegoż roku Helżbieta uboga sprawiła obraz Rożańcowy do noszenia z processią y drugi obraz spory w ramach Imienia Jezus.

Ta sama antependium dała do ołtarza Ś. Anny drukowane na płótnie grubym.

1671[51] Wojciech Nokmistrz sprawił chorągiew wielką czerwoną Ś. Katharzyny po śmierci córki swej.

Tegoż roku Agata wdowa szerzynkę dała na płótnie drukowaną, czarne kwiaty. Drugą także szerzynkę dała Helżbieta Krugielowa.

Tegoż roku Helżbieta Taurogicia towalnie dała na ołtarz Świętej Anny, bez wyszywania, z kutasami w końcach.

Tegoż roku Dawidowa Łuzowa dała płótno drukowane na ołtarz [l. 89r] przykryć. Agnieszka Mizgirówna na obraz Najś. Panny dała koronkę bursztynową.

Tegoż roku pani Clara Korzeniewska dała dwa corporały.

Anno 1672 Klibiowa Wójtowa dała albę płótna domowej roboty z korunkami wkoło.

Tegoż roku Helżbieta Klepacka dała dwa corporały y dwa purificatoria.

Anno 1673 d. 12 februarii niejakaś białogłowa na ołtarzu położyła towaleńkę prostego płótna, w końcach z korunkami, do ucierania rąk.

Tegoż roku Jan Skiłandaytis z Królewca obraz przysłał Męki Pańskiej w ramach.

Tegoż roku xdz Syrgielewicz sprawił obraz spory Świętego Jerzego y Najś. Panny w ramach.

Tegoż roku xiądz Martuszewicz parę obrazów sprawił, Świętego Xawerego y Ś. Kazimierza.

Anno 1673 pan Piotr Adamowicz na ołtarz Najś. Panny dał srebrną tabliczkę.

Tegoż roku jmść pan Wierzbicki dał przed ołtarz Najświętszej Panny lampę wyszącą mosiądzową.

Sam jmść kupił thurribularz mosiądzowy.

Tegoż roku Helżbieta Klepacka dała serce kryształowe z srebrnemi wkoło korunkami przy paciorkach czarnych na obraz Najś. Panny.

Anno 1674 pani Druktenowa po śmierci swej córki obrus dała na ołtarz Najś. Panny, z korunkami z jednego boku y końców.

---

[51] *Orig. įrašyta* 1661.

Tegoż roku panna Martuszewiczówna dała dwa corporały d. 26 7bris.

Anno 1675 Maryna Miernikajcówna z Jurkiszek legowała antependium muchajerowe.

Tegoż roku Ana Klibiowa szerzynkę dała płótna cienkiego, jedwabiem czarnym w kwiaty wyszytą.

Anno 1676 panna Magdalena Żodeykówna dała velum rąbku rzadkiego. [l. 89v]

NOTA ADAUCTARUM RERUM IN ECCLESIA PER PERILLUSTREM D. CUSTODEM SAMOGAE

Jmść xiądz custoż [!], zajachawszy na plebanią, ołtarz wielki dorobił y pozłocił.

Tenże cyborium dał robić y pozłocić.

Tenże ambonę sprawił z koroną, snicerską structurą robione.

Tenże tak rok kazał kościół gontami pobić.

Tenże jmść ornat złotogłowowy ze wszytkim sprawił.

Tenże palę białego atłasu, haftowaną ze złotem, y pas jedwabny karmazynowy do mszy świętej.

Tegoż mszał wielki jeden.

Tegoż kanony dwa: jeden wielki, drugi mniejszy.

Tegoż jmści portatile dwa: jeden większy, drugi mniejszy.

Tegoż jmści xiędza kustosza ampułki dwie srebrne, jedna z nakrywką.

Tegoż jmści Salvator ryty na alabastrze, trzymający Mękę Pańską.

INWENTARZ BUDYNKÓW PLEBAŃSKICH W MIEŚCIE SZWEKSZNIEŃSKIM, PO ZGORZENIU ŚWIEŻO ZBUDOWANYCH PRZEZ JMŚCI XIĘDZA WŁADYSŁAWA GIEDROYCIA, KUSTOSZA ŻMUJDSKIEGO, PLEBANA NATENCZAS SZWEKSZNIEŃSKIEGO

Naprzód rum wielki, kryty dranicami, gwóźdźmi żelaznemi przybijany, z kominami y kominkami w izbach.

Izba stołowa ze cztyrma oknami, ramy dębowe stolarską robotą robione, każda kwatera z zawiaskami y zasczepkami, w niej stoły na obie strony aż do ściany y zedlami. Stolarskiej wszytko roboty z zawiasami żelaznemi y zamkiem wnętrznym pobielanym.

Z tej izby spiżarnia zamczysta, komora y komórka. [l. 90r]

Izba bokowa z stołem jednym y oknem jednym, z zedlikami, z piecem zielonym. Drzwi y okno jednej roboty.

Przy tej izbie pokój z jednym oknem y drzwi zamczyste jednakowej roboty. Izba gospodarska, w niej okna dwa, stoły trzy lipowe, drzwi y okna

jednej roboty, zamek pobielany z klamką y z kluczem ingrychtownym. Piec czarny polewany z pasami białemi.

Z tej izby pokój ze trzema oknami y z stołem jednej roboty, drzwi zamczyste, zamek pobielany z klamką y z kluczem ingrychtownym.

Z tego pokoju drugi pokój y z komorą, okna dwa. Drzwi y okna stolarskiej roboty. Sień tego rumu zamczysta, drzwi prostą robotą.

Za tym rumem ogród wielki, w którym sad gorzał, niektóre zostały drzewa.

Rum drugi kuchenny, także od jmści zbudowany.

Piekarnia, kuchnia y z komorą kuchenną.

Rumek trzeci dla kapłanów y z komorą przeciwną, okien w tym rumku cztyry, przy tym domku kapłańskim sadzawko obmurowana.

Świren z przyświrenkiem, ze dwiema drzwiami zamczystemi, słomą kryty, przy świrnie stajnia, także słomą kryta.

Gumno, siec y odryny ze dwiema stajniami. To wszytko świeżo po zgorzeniu budowano.

INWENTARZ PODDANYCH PLEBANIEJ SZWIEKSZNIEŃSKIEJ Y PRZYCHODU CZYNSZÓW ANNO DNI 1675 D. 26 MENSIS 7BRIS

Wieś podubryny

Jan Ruptisz
Stanisław Endruszaytis
Abraham Klibiem

Jan Podubrin
Abraham Podubrin

WIEŚ JONIKI

Wojciech Jonik
Stefan Jukna [l. 90v]

Grigalis Niestukotis[52]

WIEŚ JOKSZE

Józeph Kłuykis
Abram Jokszas

Walenty Bruzginis
Kasper Żeglis

WIEŚ WALUCIE

Walenty Podubrin

Grygalis Podubrin

WIEŚ HAYDUKI

Jakub Podubrin
Stephan Szukielis

Dawid Auxoraytis

[52] *Ši ir daugelis tolimesnių pavaldinių pavardžių rankraštyje vėliau pabrauktos pieštuku*.

WIEŚ MIKUCIE

Andrzey Lekis
Adam Lekis

WIEŚ KLIBIE SEU STUPARY

Krzysztoph Klibis
Adam Stuparis
Jakub Stuparis

WIEŚ DWARWIETE SEU GUZONISZKI

Walentin Stancelis
Grigalis Zemkaytis

WIEŚ KULNIE

Piotr Kulnius
Matiasz Łaukszis
Matyasz Woynaytis

WIEŚ RAUKI

Walenty Klibis

WIEŚ AUGILE

Piotr Wilkielis
Dawid Kulnaytis
Dawid Wilkielis

MIASTECZKO

Michał Skrondalis
Michał Ratutis
Kazimierz Kułtupaytis
Dawid Modzelewski [l. 91r]
Piotr Dargiewicz
Jerzy Adamowicz
Jan Rauka
Jakub Pocioruk
Kazimierz Nawrocki
Abraham Klibis
Jan Klepacki

USTAWY PODDANYCH SZWIEKSZNEŃSKICH

Kazimierz Pac, z Bożej y Stolice Apostołskiej łaski biskup żmujdzki.

Roku 1676 miesiąca ianuarii, dnia, podczas wizity naszej generalnej plebaniej szwiekszneńskiej, supplikowali do nas poddani plebaniej tamecznej, między innemi ciężarami, o przebranie pieniędzi w podatkach publicznych, mianowicie podymnego y generyki od birczych. Za pilną tedy

inquisitią przez nas samych pokazało się na Abrahamie Izlibie[53] mieszczaninie szwiekszneńskim pod władzą jmści xiędza kustosza Żmujdzkiego plebana szwiekszneńskiego mieszkającym, iż w roku przeszłym 1667, wybierając podymnego siedmioro dwiema ratami sejmem uchwalone, przebrał u poddanych szwekszneńskich złotych sto cztyrdzieści dobrą monetą, które według słuszności y sprawiedliwości świętej przysądzam y nakazuję koniecznie pomienionemu Abrahamowi Izlibiowi, żeby na niedziel sześć od daty tego dekretu naszego włości y poddanym szwekszneńskim wrócił y oddał, pod sowitością y surową karą. Które pieniądze złotych sto cztyrdzieści mają być gotowe na przeszłe podatki, jeśliby jakie były. Na potym zaś jeśliby jakie podatki były, mają sami poddani obrać birczych ze włości dobrych y osiadłych, którzy powinni rejestra wybranych pieniędzy porządnie mieć y co rok podczas visity lubo dziekańskiej, lubo jakiejkolwiek commissiej praezentować y liczbę zdawać, jeśli nie przebrali. Dan w Szwekszniach anno, mense, die ut supra. [l. 91v]

Kazimierz Pac, z Bożej y Stolice Apostolskiej łaski biskup Żmujdzki, wileński, gieranoński proboscz.

Wszytkim wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, oznajmujemy, iż przy generalnej wizycie naszej kościoła szwiekszneńskiego pokładali przed nami poddani do plebaniej szwiekszneńskiej na włości mieszkający, ustawy od antecessorów naszych nadane, osobliwie ustawę od zeszłego jaśnie wielmożnego jmści xiędza Piotra Parczewskiego biskupa Żmujdzkiego, wprzody przez commissarza ex officio zesłanego jmści xiędza Daniela Kłopotowskiego postanowioną, a potym od samego jmści xiędza biskupa przez dekret stwierdzoną y roborowaną pod datą roku 1650, miesiąca octobra dwudziestego szóstego dnia w Worniach daną sobie. Którą my mile przyjąwszy ręką naszą podpisaliśmy y pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy y we wszytkich punktach y klausulach one stwierdzamy, roborujemy y jako słuszne przy zupełnej mocy zostawujemy.

A że przy pokładaniu tych ustaw ciż poddani plebaniej szwiekszneńskiej supplikowali y różne skargi przekładali na jmści xdza Władysława Giedroicia, kustosza żmujdzkiego, plebana natenczas szwekszneńskiego, o różne ciężary w robotach ustawicznych, podwodach częstych y nad zwyczaj swój dawny niebywałych, w winach pieniężnych za siano zgnojone, za drzewa dębowego rąbanie, wielkich y nad miarę niesłusznych, y o inszę cieżary nad ustawy swoje różnym wymysłem od urzędników jmści xiędza kustosza uczynione sobie. Zabiegając tedy wszytkiemu temu, nowe punkta, które w dawniejszych

[53] *Šiame rašte, tikriausiai, dėl perrašymo klaidos, asmuo įvardinamas Abraomu Izliubu. Tikriausiai tapatintinas su aukščiau minėtu miestelio gyventoju Abraomu Klibiu.*

ustawach nie [l. 92r] są wyrażone, przydajemy y do zachowania jmści xiędzu kustoszowi plebanowi tutejszemu y poddanym szwiekszneńskim podajemy y ustanawiamy. Które są takowe:

1mo. Ponieważ poddani szwekszneńsci ustawicznemi podwodami do Kłojpedy, do Tilżu y do Worń prowadzeniem soli uciążeni y pędzeni podczas żniwa albo sianokosu być mianowali, tedy w tym takowe czyniemi pomiarkowanie. Do lat trzech żeby folgę y odpoczynek niejaki mieli, przez co żeby się zbierali nie więcej z koždej włości osiadłej, jedno cztyry razy na rok do Kłojpedy, do Worn albo gdzie potrzeba do pobliszych miejsc będzie w podwody pędzeni byli, y to nie podczas sianokosu, siewby albo żniwa gwałtownego, ale w zimie albo inszego czasu, nie nazbyt roboczego, ustanawiamy. Także po targach wozeniem soli bawieni być nie mają.

2do. Prowadząc sol żeby dla nie odmierzenia soli takowejże miary w domu, jako w Kłojpedzie brali, niewinnie czasem swoją solą nie dosypywali. Zabiegając temu ustanawiamy y takowe medium podajemy, żeby jmść ksiądz kustosz zawsze swego wiernego przystawa przydawał, któryby jako w Kłojpedzie sam odmierzał, w drodze pilnował y w domu takowąż miarą odsypywał, a jeśliby czasem nie dostawało soli, a poddany wywiódłby się, że nie ukradł, tedy nie na poddanym, ale na tym przystawie requirować sobie powinien będzie.

3tio. Żeby robotami ciężkiemi y nad ustawy swoje dawne niezwykłemi uciężeni nie byli, zakazujemy. Żeby przeszłych gruntów, gdzie przedtym poddani mieszkali, na swój pożytek nie wyrabial, sianożęci pustych nie kosił, lecz pomienione pustki, odyskując poddanych dziedziców z tej włości odeszłych (których odyskiwać serio pokazujemy) osadzać, albo z tejże włości pozostałymi młodymi dziedziców synami albo też przychodniami poddani, żeby nie pustowali grunty, osiadywać, starać się nakazujemy. A żeby tym prędzej y ochotniej poddani pustki osiadali y włość się [l. 92v] krzewiła, wolności do lat trzech od roboty, podwód y czynszów (excepto podatków Rzeczypospolity, które zarówno pociągać mają) żeby dawane były przychodniom nowikom budującym się, mieć chcemy.

4to. Stosując się do dawniejszych ustaw od antecessorów naszych nadanych, żeby poddanym szwekszneńskim na gruntach y ręzach swoich czynszowych y płatnych wolno było, na swoją tylko domową sczególną potrzebę, dęby y drzewo insze wycinać, pozwalamy, a ieśliby który poddany obcemu y cudzemu drzewo jakie przedawał y wywoził, surowo zakazano jest, winę według dawniejszej ustawy pieniężną zapłacić, a takowa wina do karbony kościelnej y na potrzebę kościelną obrócona być ma.

5to. Sypkę żyta od poddanych szwiekszneńskich, także y czyńsze nie z służby, ale według ostatnie[j] ustawy jmści xiędza Parczewskiego z włók

rozmierzonych dawane y brane być mają, to jest z włóki osiadłej kop cztyry, z przyjemnych y wygonnych zaś według pomienionej ustawy. Żyto zaś z włók osiadłych zupełnych, nie z przyjemnych ani wygonnych, nie miednicami, ale beczkami, to jest ze dwuch wlók osiadłych zupełnych żyta wileńskiej ratusznej miary beczkę, gęś y kurów dwie, miodów zaś, ex quo nie mają dawać, nie powinni, ustanawiamy, miarę zaś z herbem naszym do żyta odbierania dajemy.

6to. Siano nie szacować doma, jeno niezwyczajną, ani narzucać, ale jeśliby zdarzyło posyłać po tej cenie, przyjąć, po której przedadzą.

7mo. Psów y myśliwstwa poddanym do przekarmienia nie dawać, owsa nie sypać ani pieniędzmi na owies składać się, ani żadnym wymysłem obciążać zakazujemy.

8tavo. Ponieważ sam jmści kustosz zeznał, iż podatków publicznych Rzptej, to jest podymnego, na instygatora, na deputata, nie tyka się y owszem z swoją szkodą własnymi pieniędzmi zakłada, a mianowicie na deputata nie więcej, tylko zł. 12, na instigatora złotych sześć dobrą monetą, podymne zaś monetą szeleżną albo [l. 93r] dobrą ceną, jako na szelągi brana będzie, sami poddani między sobą okładać, a do wybierania dwóch osiadłych y dobrych mężów obrać sobie mają, którzy wybrawszy wszelkie podatki do kogo należy oddawać y quity otrzymywać mają, a jeśliby jaki ciężar y krzywdę w dokładaniu od kogo mieli, tedy do nas na rozsądzie uciekać się y supplikować mają.

9no. Ciężarów niezwyczajnych y ustawie dawnej niewyrażonych, jako to zbierać żołędzi albo za żołędzie jęczmień na wieprze sypać, albo wełnę do przędzenia na włość dawać, ani wieprzów karmić, narzucać, żeby temi niezwykłemi ciężarami nie roześli się poddani, serio zakazujemy.

10. Wozeniem drew na opał iż nazbyt uciążeni być poddani supplikowali, tedy według dawnych ustaw nie więcej jedno po wozów dziesięciu z włóki wozili na każdy rok, ustanawiamy.

11mo. Na robotę do wybierania paszni plebańskiej nie więcej jedno według dawnej ustawy sześć dni na rok pędzeni być mają.

12mo. Baranów za winę jaką małą pograbionych bez sądu zaraz nie zarzynać, ale jeśliby poddany przewinił, sądzić onego według sprawiedliwości y przez dekret karać, ani przyczyny wynajdować żadnym praetextem przykazujemy do grabienia, daleko barziej do zarznieńcia.

13tio. Na ostatek warujemy y to, żeby ubodzi poddani w krzywdach y ciężarach swoich bezpiecznie do nas jako do ojca uciekali się, a osobliwie teraz, podczas wizyty, że do nas w swoich krzywdach supplikowali y na potym żeby wolno im we wszelakich krzywdach swoich uciekać się do nas było, żeby za to żadnej winy, bicia, kary jakie[j] albo ciężaru najmniejszego, jako od samego jmści xiędza kustosza, tak od czeladzi albo urzędnika albo kogokolwiek z naprawy abo z instinctu mścić się, karać serio zakazujemy,

pod winą w dekrecie naszym wizyta czynym wyrażoną, którą za pierwszą skargą, suppliką y dowodzeniem poddanych exequować obiecujemy. Także [l. 93v] żeby żadnych ciężarów, wymysłów nad ustawą dawniejszą y moją teraźniejszą jakimkolwiek wymysłem, praetextem na poddanych wkładać y onych obciążać zakazujemy y zabraniamy. Dan w Szwekszniach anno 1676 d. 18 miesiąca ianuarii.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA SZWEKSZNENSI EIUSQUE DNO RECTORE, VICARIIS, ALIISQUE ECCLESIAE MINISTRIS. ANNO DNI 1676 D. 18 MENSIS IANUARII

Nos, Casimirus, Dei gratia episcopus Samogitiae. fungentes divina gratia pastorali munere ea, quae concernunt illud, servari studemus, quapropter feliciter per acta visitatione nra generali circa ecclesiam parochialem Szwekszniensem, in quibus conspeximus dignum stabilire statutis et ordinationibus, ita statuimus, ordinamus et decernimus, exequutionique demandari cupimus.

Cyborium licetsi claudatur facile, tamen sine clavi aperitur; ut sit clausura fortior, iniungimus.

Pixis pro loco et multitudine populorum communicantium perexigua et sedes subtilis, addito scypho argenteo, qui est pro ablutionibus, nam periculum eversionis subest, in alium maiorem[54] et commodiorem transformetur, et clavis sub custodia praesbyteri in sacristia sub clausura habeatur.

Supra altare maius baldechinum vetus et foraminosum submoveatur et aliud novum procuretur.

Venerabile cum ad infirmos in pixide, praesertim intra civitatem, defertur, satius ut in cyborio hostia consecrata in corporali secundum morem Ecclesiae reliquatur, quam cyborii fores apertae deserantur, propter adorationem intrantium in ecclesia. [l. 94r]

Portatile in maiori altari, quod procul a margine altaris, nec pro osculo attingere celebrans commode potest, versus faciem ecclesiae promoveatur proprius ad marginem.

In altari maiori diebus dominicis et festivis celebrioribus sub tempus divinorum officiorum saltem sex cerei ardeant.

Pro lampade et si nulla fundatio extat, decens tamen est, ut saltem festivis diebus coram Venerabili, extinctis praesertim candelis, ardeat, et lampas saltem simplicis operis ex liminibus appendatur.

Laternae pro deferendis cereis, dum Venerabile intra civitatem ad infirmos defertur, quae hactenus non extabant, curentur.

---

[54] *Orig. dar kartą pakartota:* in alium maiorem.

Commitantibus Vnble Sacramentum, cum ad infirmum defertur, indulgentiae 350 dierum pro diaecesi Samogitiae perpetuo et specialiter concessae publicentur et per copias extractae in hoc loco patenti figantur.

Monstratorium pro deferendo Vnbli in processionibus publicis, quod est ex aurischalco, ut pro dignitate loci et ferentium sufficientia argenteum quam primum vel ab illurmo dno Kryszpin, thesaurario MDL, secundum schedulam ab ipso datam recuperari curet.

Venerabile quolibet die octavo temporibus aestivis renovetur, et dies renovationis in tabula ad hoc specialiter destinata notetur. Hostiae vero consecratae etiam post distributionem communicantium sub certo numero habeatur.

Vas pro conservando fonte baptismali stanneum et maius, ad proportionem baptisterii operis arcularii, ponatur.

Cochlear decens, saltem stanneum, quo aqua baptismalis de fonte hauriatur ex pelvi, supra quem infans perfundatur, procuretur, et aqua immundior fuerit, in piscinam vergat, ipsum vas continens fontem mundum et decens sit, cancellisque firmiter cingatur.

Lavaterium pro abluendis manibus celebraturis Missam et pelvis ad illud stannea in sacristia ponatur.

Crux operis vetusti grandior, fracta et titubans, reparetur, et reliquiae in cornu eiusdem crucis ejectae ponantur.

Anniversarius dedicationis ecclesiae dies quolibet anno accensis [l. 94v] ad parietes duodecem candelis pro more Ecclesiae celebretur, et populo indulgentiae pro eo die praesentibus concessae promulgentur, vexillumque ad hanc solennitatem concernens exponatur.

Missale, quod unum extat, idque sine patronis Sveciae, aliud novum et cum patronis Sveciae procuretur.

Sedes altaris Sanctae Annae, quae est incommoda celebranti, alterior et commodior erigatur.

Casulae saltem duae nigri coloris sericeae, et aliae simplicis[55] materiae pro sacrificiis absolvendis emantur.

Pallae ad usum commodae novae diversorum colorum quinque aut sex procurentur, tela munda et decenti subducantur et saepius aut saltim semel in mense laventur.

Ampullarum paria ad minus tria pro tribus altaribus stannea emantur.

Bursae aliquot novae et decentes diversi coloris sericeae comparentur.

Vicarii ad hanc ecclesiam deservientes, ne in pileis vulpinis incomptis et indecentibus in Domo Dei, Ecclesia et praesentium ad celebrandum Missae sacrificium prodeuntes incedant, prohibentur, similiter ut in tibialibus non albris [!], sed alterius decentioris coloris ambulent.

---

[55] *Orig. įrašyta* in alia simplices.

Quoniam in hac ecclesia ad fines infidelium haereticorum sita nulla extat confraternitas, quae magnopere desideranda est, idcirco ex cathedrali ecclesia quantocyus per communicationem introducatur et ferventer populo promoveatur.

Doctrina christiana, articuli fidei, oratio dominica et decem praecepta in concionibus et exhortationibus omnibus diebus festivis populo rudi proponantur et inculcentur.

Ad custodiam carbonae duo vitrici honesti piae vitae et bonae famae adhibeantur, singuli seorsivas clausuras ad carbonam habeant, simul de consilio communi expensas et proventus in seorsivo libro ad hoc specialiter comparato, connotent.

Quoniam vero in hac dioecesi execranda correptela simoniacae [l. 95r] pravitati deservient, passim in quibusdam locis invaluit, ut ab administratione sacramentorum, baptismorum, copulationis matrimonia contraentium, introductionis ad ecclesiam post partum mulierum, benedictionibus domorum[56], crucum et aliorum utensilium rerum pretia in pecunia iusto maiora exigant et paciscantur, cui nos obviantes et exstirpare cupientes, serio inhibemus, sub poenis in canonibus et constitutionibus diaecesanis, tanquam contra symoniacos latis ad primam delationem infligendis prohibemus, ut vicarii huic ecclesiae deservientes sacramenta omnia libere et gratis administrent, nec quidquam percifiatur, nisi quod post administrationem sacramenti per modum eleemosynę libere offertur. Illud etiam detestamur, ut curati suos equos alant, ad infirmos vero vocati a pauperibus rusticis equos sibi mitti deposcant. Hunc abusum abhinc tollentes rndis vicariis serio inhibemus, ut ad paupere[s] kmetones pro infirmis vocati propriis equis proficiscantur, si illos habuerint.

Pia legata in pecunia vel aliis rebus intuitu ecclesiae applicata in libro speciali diligenter scribantur, et nomina benefactorum huius ecclesiae in tabula loco patenti affixa notentur.

Schola pro instruendis pueris, quae incendio exusta est, nova quantotius.

Baccalaureus aptus ad erudiendos scholares foveatur, et pueri doceantur.

Defunctorum et ad hanc ecclesiam in caemeterio sive intra ecclesiam sepultorum nomina et cognomina in libro scribantur, et a sepeliendis pro loco tam in caemeterio, quam in ecclesia, quia est terra Domini et non licet eam vendere, aequum est, ut quod sponte offertur, accipiatur. Hoc decretum ut publicetur ex ambona parochianis, iniungimus.

A pulsu campanarum pro defunctis solutionis talis ordo statuitur: a minoribus campanis medius florenus, a maiori et totis campanis florenus unus percipi debet, quorum ut supra solutionum medietas in carbonam ponatur. A pauperibus vero nihil recipiatur.

---

[56] *Orig. įrašyta* dominorum.

Caemeterium circumcirca lapidibus magno opere a perillustri [l. 95v] magco dno Kryszpin, tivuno Poiurensi, lapidibus septum et in ullis in locis dirutum restauretur.

Hospitale quoniam non extat et pro pauperibus summopere necessarium est, extruatur.

Bula Caenae Dni et casus reservati ad confessionale figatur, et alia confessionalia procurentur.

Quoniam subditi parochiales, prout ex supplicatione ipsorum nobis porrecta patuit, multum gravati censibus indebitis, laboribus insuetis, vulgo podwody, frequentissimis et aliis oneribus supra ordinationes ab antecessoribus nostris datas reperiri, cui nos obviantes et ne subditi desolentur occurrere volentes, antiquas ordinationes ab antecessoribus datas nostris confirmavimus et insuper nova puncta, quae in antiquis expressa non reponebantur, constituimus et ordinavimus, quas omnes observari, custodiri et in viridi semper observantia haberi voluimus et praecipimus. In casum vero transgressionis vel gravationis indebitae subditorum reassumimus poenam in anteriori visitatione anno 1624 positam, quae habetur istis verbis: „Neque post discessum nostrum vindicet ab ipsis occasione eorundem iuratorum supplicationis ad nos factae in posterum, sub poena privationis census et unius anni et privatione regiminis ipsorum.

Ad collectionem contributionum publicarum quam privatarum statuimus, ut aliqui viri probi et fide digni, qui colligant tales contributiones, eligantur et generali collectori dictas contributiones exolvant, cui collectioni attendere tenebitur unus ex vicariis, et signanter rndus dnus Martuszewicz. vicarius modernus, ut diligenter sine cuiusvis gravamine colligantur contributiones.

Et quoniam adum rndus dnus parochus sentit ecclesiae [l. 96r] emolumentum, fas est, pro decore eius aliquid de sarcinis expendere, decernimus itaque, ut quolibet biennio in ecclesia et in parochia memorabile aliquod comparet et auctionem faciat.

Quae omnia et singula ad maiorem DEI gratiam pro munere nostro pastorali ordinata, statuta et decreta cedere desideramus et ad nutum, a quibus competit, in toto observari cupimus, et in fidem praemissorum subscribimus.

INVENTARIUM ECCLESIAE PAROCHIALIS GORŻDENSIS EIUSQUE SUPELLECTILIS DESCRIPTIO, IN VISITATIONE GNALI CORAM NOBIS, CASIMIRO PAC, DEI ET APLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPO SAMOGITIAE, ANNO DOMINI 1676 D. 22 MENSIS IANUARII EXHIBITUM

Srebro kościelne

Monstrantia cała srebrna, melchisedech w niej złocisty. Welum kitajczane wybijane białe z herbem Topor cum literis HGWSZ[57].

Kielichy srebrne dwa, jeden pozłocisty.

Drugi biały powierzchu, intus złocisty.

Patyna jedna, intus et extra złocista.

Patyna druga z jednej strony złocista.

Puszka intus złocista. Velum do niej materiej pstrej białej.

Krzyże dwa, jeden srebrny, drugi mosiężny złocisty, trzeci reliquiarz nadpsowany. [l. 96v]

Ampułki dwie srebrne poprawione per modernum parochum.

Tabliczek trzy Rożańca Najś. Panny srebrne.

Ornaty

Ornat lamowy biały, potrzeby złote, a Wladislao Woyna, capitaneo Gorżdensi, comparatum, z stułą y z manipularzem.

Ornat biały adamaszkowy, na przedzie dziurawy, bez manipularza.

Ornat biały nowy ferdinandowy, columna łazurowa ferendynowa, z stułą y manipularzem, a perillustri dno Vladislao Woyna, capitaneo Gorżdoviensi, cum stemmate ipsius, kwiatami błękitnemi.

Ornat aksamitny zielony floryzowany, z stułą y z manipularzem.

Ornat ceglasty atłasowy, z stułą y z manipularzem, kolumna pomarańczowa dokoła, frędzla karmazynowa nadszarpana, ad usum non valens, podszyty kitajką.

Ornat adamaszkowy czerwony nowy z floresami wielkiemi, z frędzlą karmazynową.

Ornat także adamaszkowy naddarty czerwony z manipularzem, ad usum non valet.

---

[57] H[elżbieta] G[osławska] W[ołłowiczowa], S[tarościna] Ż[mudzka].

Ornat czarny aksamitny z columną buracikową turkusową, z manipularzem, stuła zła, ad usum non valens, podszyty kitajką.

Ornat atłasowy czarny z kolumną białą, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny kanawacowy z columną pułatłasową, a perillustri dno Vladislao Woyna, capitaneo Gorżdensi.

Ornat kitajczany dzikowej maści, columna żółta pstra, cum attinentiis.

Ornat biały buracikowy z blaszką, stary, bez stuły y manipularza.

Ornat altembasowy biały, kwiaty ceglaste, cum pertinentiis.

KAPY

Kapa adamaszkowa czerwona, koło niej lisztwa białego atłasu pstrego, podszyta kitajką turkusową w brzegach.

Druga buracikowa prosta stara pstra.

Kapa buracikowa z blaszką, biała, stara, pro antependio mutetur. [l. 97r]

Kapa drukowana płócienna pstrza, lisztwy czarne sajowe.

ALBY

Alb starych grubego płótna N° 4.

Alb dwie z korunkami nowych N° 2

SUKNIE

Sukienka złotogłowowa czerwona, post mortem magcae dnae Mariannelle Woynianka.

Druga floryzowana, dzikawe kwiaty y białe na dnie włosowym ciemnym, z korunkami szyrokiemi ze złota y srebra.

Kabacik tejże materiej z korunkami, ze złota y srebra.

KOMŻE Y KOMESZKI

Komży dwie nowe.

Komeszki dwie potrzebne y zgodne.

Pasy plecione niciane dwa.

Płaszczyki dwa czerwone lundiszowe dla ministransów.

VEŁA

Velum rąbkowe, po rogach cztyry kwiaty złotem szyte, in medio z koronek złotych crux.

Velum czerwonego atłasu, in medio Nomen Jesus in radiis złotem wyszywane, circumcirca korunki złote.

Velum białe kitajczane, po brzegach korunki czerwone, in medio krzyż.

Velum kitajki kaczorowej, z kwiatami wielkiemi jedwabnemi wyszywane.

Velum płócienne białe, czerwonym jedwabiem wyszywane.

Velum płócienne, różnym jedwabiem w kwiaty wyszywane, in medio Nomen Jesus in radiis.

Velum płócienne drukowane, in medio Nomen Jesus, czarnym jedwabiem wyszywane.

Velum płócienne, w kwiaty złote wyszywane.

Velum płócienne białe z kwiatami złotemi, y krzyż z korunkami złotemi.

Velum także wyszywane złotemi kwiatami płótna rąbkowego.

Velum płótna szwabskiego, jedwabiem różnym wyszywane, Nomen Jesus we szrodku.

Velum prostego płótna wybijane, in medio Nomen Jesus. [l. 97v]

Corporały

Corporałów płóciennych prostych N° 11.

Purificaterzów in genere różnych N° 31.

Pale rozmaitych z materiej różnej, ad usum vix valentes N° 8.

Bursy

Bursa jedna turkusowa, blaszką haftowana, staroświecka.

Bursa do chorych stara y z stułą starą, złotogłowowa, pereł sześć na niej y koraliki trzy.

Bursa teletowa zielona.

Bursa altembasowa stara, zielonym tabinem podszyta.

Antependia

Antependium altembasowe w kwiaty cieglaste, z frężlami karmazynowemi.

Antepedium adamaszkowe białe z frężlami pstremi.

Antependium adamaszkowe karmazynowe z frężlą karmazynową.

Antependium zielone aksamitne z frędzlami.

Antependium kitajczane żółte, ad usum non valens.

Antependium czarnej materiej stare, invalidum.

Antependium buracikowe pstre proste.

Antependium płócienne pstre.

Antependium adamaszkowe czerwone z frędzlami różnego jedwabiu.

SPIŻ

Lichtarz wiszący in medio templi, nadpsowany, teraz żelazne lichtarzyki dane.
Lichtarzyki dwa małe cynowe stołowe quadratowate.
U wielkiego ołtarza lichtarze cynowe dwa spore.
Item dwa mniejsze stołowe okrągłe cynowe.
Lampa mosiężna, przed ołtarzem wielkim wysząca.
Thurribularz mosiężny stary. [l. 98r]
Ampułki dwie cynowe stare bez nakrywek.
Lichtarzyk mały cynowy stary, requiratur a praedecessore.
Navicella do kadzidła cynowa, bez łyżeczki.
Vascula pro oleis sacris.
Kociołek mosiężny wysoki ad aspersionem populi.
Kociołek mosiężny ad aquam benedictam do zakrystiej.
Flaszka do chorych mała cynowa.
Miseczka do umywania rąk cynowa.
Kubek miedziany do abluciej pobielany.
Lichtarzyków stołowych mosiężnych okrągłych para.

OBRUSY, RĘCZNIKI, SZERZYNKI

Obrusów in genere starych y nowych, grubych y cienkich N° 17.
Ręczników cztyry prostych.
Baldachin.
Szmatków starych adamaszkowych.
Szerzynki dwie wyszywane jedwabiem.
Szerzynki dwie płócienne stare.
Frędzla karmazynowa wielka, łokci jej pięć.
Lisztwa jedwabiem czerwonym wyszywana.
Lisztwa druga, ze złotem y jedwabiem wyszywana.
Szerzynka płócienna pstra czarna.
Szerzynka rąbkowa, zielonym jedwabiem y złotem wyszywana.

CHORĄGWIE

Chorągiew z płótna czarno wybijana.
Chorągiewek mniejszych parzystych płóciennych malowanych 9.
Krzyż do umarłych malowany.
Krzyż in medio templi, a partibus imagines S. Joannis et BVM.
Proporce z płótna białe.

Chorągiew jedna takiegoż płótna y roboty pro via.
Pozytyw zepsowany. [l. 98v]

Imagines a cornu epistolae

Effigies Christi Dni crucem amplectentis.
Imago S. Petri. Inscriptio talis: „Joannes Parczewski".
Imago S. Jacobi Maioris. Inscriptio: „Lucas Beresniewicz".
Imago S. Philipi. Inscriptio: „David Gieczas".
Imago S. Thomae. Sine inscriptione.
Imago S. Jacobi Minoris. Inscriptio: „David Kurszelis".
Imago S. Judae Thadei. Inscriptio: „Abraham Kierpaytis".

Imagines a cornu evangelii

Imago S. Pauli. Inscriptio: „Stanislaus Kierowicz".
Imago S. Andreae. Inscriptio: „Andreas Bułat".
Imago S. Joannis. Inscriptio: „Joannes Merfelt".
Imago S. Bartholomaei. Sine inscriptione.
Imago S. Matthaei. Inscriptio: „Christophorus Antonowicz".
Imago S. Simonis. Inscriptio: „Gregorius Szypol".
Imago S. Matthiae. Inscriptio: „Stanislaus Stanut".

Imagines variae, a cornu epistolae

Imago Crucifixi cum effigie BMV et S. Joannis. Cum inscriptione: „David Gieczaytis A. 1631".

Imago Crucifixi Christi Dni, effigies cuiusdam presbyteri superpelliceati et stula induti flectentis. Inscriptio talis: „Hic orat Joannes Biren parochus Gorżdensis".

Imago S. Laurentini Levitae, subscriptio literarum „AMPD, A. 1628 d. 20 9bris".

Imago Crucifixi, a lateribus Bssma Virgo cum S. Joanne.

A cornu evangelii

Imago Bsmae VM tenentis filium. Inscriptio: „Adam Milewicz [l. 99r] PG". Tabulae pendent tres argenteae parvae, moniliarum tria paria succinariarum.

Imago S. Casimiri. Inscriptio: „Adam Milewicz".

Imago S. Sebestiani. Inscriptio talis: „Hanc imaginem ad laudem et

gloriam DEI Omnipotentis et in honorem S. Sebestiani obtulit Vladislaus Woyna capitaneus Gorżdensis. A. 1649".

Imago Reginae Caeli cum sceptro.

Imago S. Georgii. Inscriptio literarum „AMPGAD A. 1645".

DZWONY

Dzwony trzy dobre, czwarty signans na kościele.

Także dzwonek przy zakrystiej jeden.

Dzwonki do ołtarzów pięć.

Na kościele bani nie masz, jeno po koniec kościoła, y to stara.

Cmentarz koło kościoła murem obwiedzony kamiennym. Wrota do cmentarza jedne odde [!] dworu, drugie od plebaniej, na zawiasach drzwi.

Kościelnica opadła, bez dachu.

Insuper na cmentarzu krzyże dwa, które żołnierze wystawiłi.

Żelazo, które nie było w inwentarzu, teraz napisane zostaje.

NOMINA BENEFACTORUM

Jej mość panna Helena Platerówna dała albę.

Jej mość pani Woynina dała tegumen ad pixidem.

Tasz dała velum cum floribus aureis, in medio crux.

Anna Kiebleyta szerzynkę cum floribus varii coloris dała.

Jej mość pani Woynina velum kitajczane dała z floresami.

Ewa parafianka dała plachtę na ołtarz wielki.

Panna Halszka Delkiewiczówna dała szerzynkę na kielich, złotemi kwiatami. [l. 99v]

Marianna towalnę dała do ołtarza.

Zygmunt Czaykowski ręcznik dał, na końcu życzką przeplatany.

Pani Jauszowa do nakrywania krat przy communiej dała długą towalną wzorzystą.

Panna Alszka Delphiniczówna do crucifixa w kościele wiszącego dała fartuszek czerwony wyszywany.

Pani Stephanowa komże dała na żaki.

Helena Kiewlakówna dała komże na żaki.

Katarzyna Pleykówna komże dała na żaki.

Jan Tomaszewski obraz dał Coronowanie Najśw. Panny z dominikami [!].

Tegoż matka antependium wybijane płócienne dała.

Trębaczowa do ołtarza Panny Najś. dała koronkę bursztynową.

Młynarzowa agnusek w rogu do Najś. Panny.

Katarzyna Zaborówna dała szerzynkę z korunkami.

Budynek plebaniej gorżdowskiej

Do plebaniej wjeżdżając wrota na biegunach, nad wrotami izdebka malowana, na dole komórki dwie puste y fórta przy tejże.

Po prawej ręce idąc świren z dachem starym, pod nim piwnica z kamieni upadła, chłodnik przy boku z dachem.

Od świrna zaraz chlewy trzy niewielkie, od nich stajnia y odryna na siano y druga stajenka dla koni, teraz z dachem są.

Dalej postępując izba bez okien, na miejscu jej świren z wierzchu y z dołu bez żerdzwi.

Do gumna wchodzą[c] drzwi na zawiasach, jako inwentarz ma.

Osieć stara y z dachem starym.

Odryny dwie pod jednym dachem, stare.

Do izby plebańskiej wchodzą[c] ganek stary, teraz poprawiony, nad gańkiem komórka, dach nad izbą stary słomiany.

Do izby wchodząc sień, w której stoi szafa bez zamku. [l. 100r]

Izba wielka, malowane ściany jej, dokoła całe okna cztyry, piec zielony; z tej izby alkierz malowany, okna w nim trzy. Drzwi zamczyste na zawiasach. Z izby po lewej stronie komórka z dwiema oknami y drzwi zamczyste. Od wielkiej izby przeciwna izba, w której ławy dokoła, piec stary, okna dwa, jedne nadweruszone, drugie dobre, y stół niewielki, z niej komórka boczna ze drzwiami, okno jedne.

Z izby wielkiej idąc ogródek po prawej stronie na ziołka, w tymże sala była stara, teraz nie masz. Od sali idąc izba czeladna y kuchenna y browar, tego nie masz.

Z kuchni studnia stara y sadzawka, przy niej piekarnia z dachem starym, stajnia stara z dachem starym.

Kleć stara z gańkiem, tamże ogród dla jarzyny.

Sad cały, płoty dokoło plebaniej teraz dobre.

INWENTARZ PODDANYCH GORŻDOWSKICH DO PLEBANIEJ NALEŻĄCYCH

Sioło kwieciany

Dawid Bendyk
Jurgis Stephonaytis
Jan Kurszaytis
Jan Widul
Jan Paułaytis
Froncek Grymał
Michał Szrebelis
Dawid Kieblis
Michał Stephonaytis
Bartłomiej Wayszwił
Walenty Żagaris
Andrzej Waydok
Jurgis Urbaytis

Ustawa poddanych gorżdowskich do plebaniej należących

Kazimierz Pac, z Bożej y Stolicy [l. 100v] Apostolskiej łaski biskup żmujdzki etc.

Oznajmujemy tym listem naszym komu o tym będzie wiedzieć należało, iż przy generalnej visicie kościoła gorżdowskiego supplikowali nam poddani do plebaniej gorżdowskiej należący, że ustawy dawne, które od antecessorów naszych nadane mieli, za dawnością lat poginęły, o nadanie nowych ustaw y o postanowienie powinności, które pełnić powinni będą, prosili. My tedy uważając naprzód, żeby Kościół jakiej krzywdy przez nie dosyć czynienie powinności swych nie miał, poddani zaś, bez ustaw żadnych zostawając, żeby większych nad słuszność ciężarów od xiędza plebana nie ponosili, ustawy onym niżej pomienione nadaliśmy y postanowiliśmy. Naprzód z każdej włości osiadłej poddani we wsi Kwieciany mieszkający powinni będą gotowego czynszu po kop pięciu dobrą monetą, kurów dwoje, gęś jedna, to jest na rok ze wszytkich włók mają dawać kurów dwanaścioro, gęsi sześciów; z przyjemnej zaś włóki po kop cztyry. Paśnią plebańską wszytkie według funduszu wyrobić, sianożęci skosić y siano do plebaniej zwozić, płoty grodzić, budynki nowe budować, stare naprawować. Drew osi sześć wszyści poddani gorżdowscy od plebaniej na rok zwieść powinni. Osi miara taka ma być: wysokości sążeń y łokiec, a szerokości sążeń drew dobrych. Posiłki z processem, podwoda do miejsc publicznych za mil kilka, wiele potrzeba, kolejno odprawować mają, a do dalszych, za mil piętnaście albo szesnaście, ze wszytkich włók jedna tylko na kożdy rok odprawowana ma być. Straż z włók osiadłych kolejno w plebaniej [l. 101r] wszyscy poddani po jednemu odprawować mają. Przy tym przykazujemy posłuszeństwo wszytkim poddanym, żeby xiędzu plebanowi, panu swemu, pomienione powinności pełnili y słuchali, dając nad niemi wszelką moc y władzę nieposłusznych karać y winować. Które takowe ustawy podawszy jako xiędzu plebanowi do trzymania, żeby nad nie więcej nie wymagał, tak poddanych do pełnienia podawszy, dla lepszej wagi ręką naszą podpisaliśmy y pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Gorżdach roku 1676 d. 23 ianuarii.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA GORŻDENSI, EIUSQUE D. RECTORE, TUM VICARIO ET MINISTRIS, PER NOS, CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMOGAE, IN VISITATIONE GENERALI ANNO DNI 1676 D. 22 MENS IANUARII LATA [!], SEQUUNTUR HUIUS MODI

Tectum ecclesiae prae vetustate foraminosum et stillans, pro cuius reparatione perillustris dnus Matthaeus Woyna, capitaneus Gorżdensis,

materiam, videlicet tegulas ligneas, strinxit communitatem Gorżdensem praeparari, ut igitur rndus parochus invigilet, quatenus praeintentum opus contegendae ecclesiae quantotius perficiatur, monemus.

Cyborium in maiori altari situm facile de loco mobile clavis ferreis, ut sit intrans feribile, firmiter affigatur, clavis in sacristia sub clausura in custodia diligenti rndi parochi habeatur.

Quolibet octavo die Vnble Sacramentum sub certo numero [l. 101v] renovetur, et dies renovationis in tabula notetur.

Indulgentiae commitantibus Vnble Sacramentum, dum ad infirmos defertur, 350 dierum pro diaecesi Samogitiae in perpetuum specialiter concessae rudi populo frequenter proponantur, et transumptum huiusmodi indulgentiarum in loco patenti in sacristia affigantur.

Altare maius, quod est admodum rudis structurae et pro dignitate loci incongruum, imago in medio altaris per medium scissa et dilibans, implorato auxilio et eleemosyna expetita, tam communitatis Gorżdensis, quam parochianorum, aliud pro dignitate loci maiestiosius erigatur.

Baldachinum supra maius altaria, id ipsum, quod bonum extat, emendetur.

Baldachinum pro deferendo Vnbli Sacramento ad infirmum intra civitatem in una hasta procuretur, et luminaria in laternis, cum defertur Vnble, adhibeantur.

Monstrantorium argenteum, in quo Vnble Sacramentum in processionibus publicis defertur, saepius mundetur, vitrum pro clausura bene firmetur.

Cum Vnble populo in ecclesia distribuitur, cancelli linteamine tegantur, et luminare a ministrante praeferatur.

In maiori altari diebus festivis et solennioribus sex cerei ardant, et lampas ex iunctis cereis ad maius altare coram Vnble accendatur iisdem festivis diebus.

Ad fontem baptismalem pelvis, supra quem infans abluatur, et cochlear, quo de fonte aqua hauriatur, decens procuretur, aqua vero ex ablutione infantis defluens, si immunda fuerit, in piscinam vergatur.

Ad lavandum infantem iuxta praescriptum Tridentini duo tantum patrini admittantur, inter quos cognatio contrahitur. [l. 102r]

Olea sacra seorsive a fonte baptismali in armariolo ad parietem fixo sub clausura serventur.

Rudimenta et actus fidei, oratio dominica et decem Dei praecepta in concionibus rudi populo ad fines haereticorum degenti saepius inculcentur.

Confraternitas in hac ecclesia quoniam nulla extat, desideranda tamen est, ut fines infidelium catholica religio frequentius promoveatur, idcirco ex cathedrali ecclesia per communicationem, quantotius introducatur.

Imago Sancti Michaelis, patroni ecclesiae, in loco patenti ad partem altaris maioris ponatur, cum vero altare maius novum exstructum fuerit, in maiori altari collocetur.

Dies dedicationis ecclesiae anniversarius cum devotione celebretur, vexillum in signum anniversarii diei recurrentis supra ecclesiam exponatur et indulgentiae quadraginta dierum anniversarium diem devote celebrantibus et visitantibus fidelibus publicentur.

Post ablutionem sacro fonte baptismali infantium patrini de cognatione spirituali inter patrinos et baptisatum, baptisatique patrem et matrem, nec non inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem, matrimonium dirigente, ex baptismo proveniente, admoneantur et alia in agendis expressa doceantur.

Ad lavandos infantes catholicorum haeretici pro patrinis non adhibeantur.

Pro loco sepeliendorum fidelium tam intra ecclesiam, quam in caemeterio, quoniam terram dni vendere non licet, nullum pretium extorqueatur, sed quod gratis offertur percipiatur, idque totum in carbonam ecclesiae inferatur. [l. 102v]

Carbona ecclesiae, videlicet cardines, observentur, duoque vitrici fide digni ad custodiendum constituantur, qui claves habeant, et alteram adum rndus parochus servare tenebitur, nihilque de carbona percipient, nisi pro necessitate ecclesiae opus fuerit.

Quoniam status sacerdotalis omni avaritiae nota carere debet, idcirco corruptelam morum symoniacae pravitati deservientem, quae passim per hanc diaecesim invaluit, exstirpare cupientes, serio sub poenis contra symoniacos in sacris canonibus et constitutionibus synodalibus diaecesanis latis et ad primam delationem extendendis inhibemus, ne ab administratione sacramentorum, videlicet baptismi, copulationis matrimonio, extremae unctionis, introductionis mulierum post partum in ecclesiam, benedictionis domorum et crucum, nullum pretium in pecunia paciscantur vel exigant, sed tantummodo quod post administrationem sacramenti per modum eleemosynae gratis et sponte offertur, percipiatur.

Pro pulsu campanarum pretium non exigatur, sed quod offertur pretii medietas rectori ecclesiae, medietas autem in carbonam inferatur.

Pallae novae aliquot decentes et diversi coloris comparentur, tela munda subducantur et saepius in mense, saltem semel laventur.

Liber agendorum in chartis laceris et disiectis reparetur.

Ad infirmos vocatus rndus parochus a pauperioribus equos mitti sibi non deposcat, sed in proprio proficiscatur.

Quando Vnble Sacramentum ad infirmum cum pixide [l. 103r] defertur intra civitatem, particulae in corporali pro adoratione in cyborio relinquantur.

Ad contractum matrimonii saltem duorum testium praesentia inscribatur in libris metrices.

Anniversarius Vitoldi, fundatoris episcopatus Samogitiae, in rubricis praescriptus dies observetur.

Pecunia a rndo Beren antecessore ex carbona ecclesiae floreni 49 gr. 8, solidis et crassa moneta floreni 11 gr. 9, quantotius recuperare tenebitur modernus parochus.

Liber unus pro inscribendis processibus, alter pro connotandis piis legatis intuitu ecclesiae oblatis comparentur et nomina benefactorum diligenter notentur.

Processus cum primum pervenerint, statim sine mora via cursoria Płongianos transmittantur.

Proventum in frumento, vulgo sypka dictum, de tenuta Gorżdensi iuxta fundationem Serenissimae Annae Reginae et Sigismundi regis Poloniae, cribrum siliginis et hordei similiter, currus duos lignorum et quatuor grossos in pecunia et moneta, quali[s] census percipitur ex singulis mansis, quolibet anno percipiat et requirat.

Quolibet biennio de proventibus suis rndus parochus notabile aliquid in ecclesia pro decore eiusdem, et inprimis altare maius comparet.

In horto a perillustri Vladislao Woyna, capitaneo Gorżdensi, ecclesiae pro hospitali aedificando concesso hospitale pro pauperibus et schola in eodem loco, si commode poterit aedificentur, et donec schola aedificata non fuerit, baccalaureus in sua propria domo a parocho concessa et ab illurmo confirmata pueros doceat.

Patroni Sveciae ad missalia pro celebrando Sacro in festo illorum procurentur. [l. 103v]

Lavaterium pro abluendis manibus praesbyteris ad Missam prodeuntibus in sacristia ex pelvi ad idem conveniens ponatur.

Fores ad fornicem in ecclesia per medium scissi reparentur de novo, et epitaphium idem inscribatur.

Sepultorum nomina tam in ecclesia, quam in caemeterio in libro notentur.

Decretum in praesenti visitatione latum de non extorsionibus ab administratione sacramentorum, pro sepulturis, quo loco pulsu campanarum, de equis a pauperioribus ad infirmos proficiscendi parocho non submittendis populo denunciare ex ambona tenebitur.

Ossorium novum commodius extruatur et asseribus contegatur.

Campanile reparetur et asseres a partibus erecti clavis affigantur.

Crux ex aurichalco per medium fracta reparetur.

Ampullarum stannearum duo paria comparentur.

Resignatio parochialis retoviensis per szpikul

Actum in visitatione gnali anno dni millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto die vigesima secunda mensis ianuarii, Gorżdis.

Coram illurmo ac rndmo dno dno Casimiro Pac, Dei et Aplicae Sedis [l. 104r] gratia episcopo Samogitiae, actisque praesentium visitationum

generalium personaliter constitutus illustris adum rndus dnus Andreas Szpikul, prothonotarius apostolicus, canonicus Piltensis, decanus et parochus Retoviensis, ecclesiam parochialem Retoviensem, cuius hactenus existit estque possessor legitimus, animo et intentione resignandi, deponendi ac dimittendi palam, sponte, libere ac per expressum, non coactus nec compulsus, imo realiter et in effectu, nihil sibi iuris, proprietatis et dominii tam in toto, quam in quavis minima parte ad dictam parochialem reservando, eidem renunciando cessit et renunciavit, praefatamque ecclesiam parochialem resignavit. Et quod in huiusmodi resignatione nulla intervenerit fraus, dolus, symoniaca labes aut alia quaevis illicita pactio et corruptela, extensa dextra ac pectori imposita iuravit, suamque resignationem admitti petiit et postulavit. Qui illustrissimus ac rndmus dnus episcopus supranominatus dictam resignationem admisit, mihique, notario infrascripto, quatenus eandem actis praesentibus notarem et inscriberem, demandavit. Actum praesentibus perillustribus adum rndo dno Joachimo Skirmont, canonico Samogitiae, secretario[58] S. Regiae Maiestatis, visitationis collega assumpto, Joanne Wambut, altarista Okmianensi, visitationis instigatore, ad hunc resignationis actum specialiter rogato et adhibito, meque Alberto Stanislao Gorski Rawicz, S. Authoritate Apostolica et actorum consistorii Samogae nec non visitationis notario, aliisque protunc adstantibus familiaribus aulae. [l. 104v]

[58] *Orig. įrašyta* secretarius.

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS ŁAWKOWIENSIS ANNO 1676 DIE 12 IANUARII

INVENTARIUMECCLESIAE PAROCHIALIS ŁAWKOWIENSIS, PER ME JACOBUM LENIEWICZ, CANCELLARIUM SAMOGITIAE, AB ILLUSTRISSIMO AC RNDISSIMO DNO DNO CASIMIRO PAC, DEI ET APLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPO SAMOGITIAE, PRO GENERALI VISITATIONE DELEGATUM, CIRCA VISITATIONEM EIUSDEM ECCLAE.

Parochus

Rndus dnus Joannes Rumszewicz, a medio anno existens, iuratus, institutus, ut patebat ex literis.

Ecclesia ławkowiensis

Ecclesia lignea, nondum consecrata, fundata sub titulo sancti Casimiri, patroni regni Poloniae et MDL.

Altare [l. 105r]

Maius altare artificiose elaboratum, deauratum, a partibus altaris Sancti Joannis Baptistae et Apostoli statuae. Imago in altari picta Sancti Casimiri, in tabula superius SS. Triadis, mensa altaris murata, portatile consecratum.

Cyborium

Cyborium sera clausum, intus depictum.

Altare 2dum

Altare Beatae Virginis Mariae, in eodem portatile consecratum.

Altare 3tium

Altare Sancti Georgii, hoc altare sine portatile.

Argentum ecclesiae

Vota in altari maiori, tabellae argenteae decem.
Ostensorium, vulgo monstrantia, srebrna biała in radiis.

Pixis pro conservando Venerabili intus złocista, krzyżyk na wierzchu zepsowany.

Kielich srebrny złocisty, intus et extra wszytek, z pateną takowąż złocistą ab intus et extra.

Kielich srebrny wybijaną robotą, sedes ab intra złocista et labia deaurata, z pateną z jednej strony złocistą.

Kielich srebrny pro ablutione, non valet ad usum, pro restauratione ampullarum, żeby z miską srebrną były ampułki. [l. 105v]

Ampułki niesrebrne, non valet ad usum.

Krzyż srebrny iustae quantitatis.

BAPTYSTERIUM

Baptysterium ad altare maius a cornu Evangelii existit, lebes ex aurichalco pro aqua baptismali.

ORNATY

Ornat pstry buracikowy błękitny, columna nędzowa, bez stuły y manipularza.

Ornat zielony lamowy, z manipularzem bez stuły.

Ornat czerwony adamaszkowy z columną białą, bez stuły y manipularza.

Ornat czarny atłasowy requialny, z stułą y manipularzem.

Ornat biały wpuł jedwabny, z manipularzem.

KAPA

Kapa jedna z blaszką białego buratu, floryzowana lisztwa atłasu zielonego, z szczytem takowymże w kwiaty.

ANTEPENDIA

Antependium na wielkim ołtarzu jedwabne atłasowe wzorzyste.

Antependium papieru malowanego, pod spodem.

Antependium na ołtarzu Najświętszej Panny złotogłowowe stare.

Antependium na ołtarzu Ś. Jerzego czamletu czerwonego. [l. 106r]

Antependium czarne palamitowe z białemi passamanami.

VELA

Velum pstre pomarańczowe, podszyte kitajką kaczorową.

Velum atłasowe pomarańczowe z kwiatkami różnemi, około korunki srebrne.

Velum atłasowe pstre, dokoła korunki zielone, podszyte puł harusiem żółtym.

Velum atłasowe wzorzyste, dokoła stroczka złota, podszyta kindjakiem czerwonym.

Velum atłasowe czarne, podszyte kraszeniną.

Velum harusowe czerwone, dokoła passamany proste z blaszką.

Pale

Pala atłasu białego wzorzysta.

Bursy

Bursa, z jednej strony zielona, z drugiej czerwona adamaszkowa.

Bursa biała atłasowa.

Bursa czarnego adamaszku.

Alby

Alby trzy z humerałami, płótna grubego z korunkami.

Purificatoria

Purificatoria, wszytkich in numero dwanaście. [l. 106v]

Komże

Komża jedna dobra.

Komże dwie małe dla ministransów poszarpane.

Całun

Całun czarny lundyszowy z krzyżem białym, płócienny, nowy.

Fartuszki

Fartuszki ad imagines dwa kitajczane zielone, a cztyry płócienne proste.

Towalnie

Towalnie dwie, czerwonym jedwabiem wyszywane, stare.

Towalnie trzy, różnym jedwabiem wyszywane.

Towalnie trzy, bielą wyszywane.

OBRUSY

Obrusów prostych z forbotami wkoło wyszywanych dziesięć.
Ręczników prostych cztyry.

DZWONY

Dzwon jeden wielki we dzwonnicy, dwa małe.
Signans w bani kościelnej.
Dzwonki małe do ołtarzów cztyry. [l. 107r]

CHORĄGWIE

Chorągiew jedna błękitnej materiej, z jednej strony Najświętszej Panny Niepokalanego Poczęcia, z drugiej strony Ś. Kazimierza, z fręzlami jedwabnemi karmazynowemi.

Chorągiew druga z materiej harusowej, z fręzlami także jedwabnemi, karmazynowemi, z jednej strony obraz Najświętszej Panny Wniebowzięcia, z drugiej Męka Pańska.

Chorągiewki dwie z materiej harusowej cytrynowej, z jednej strony [obraz] Najświętszej Panny, z drugiej Ś. Piotra.

Na drugiej chorągwie z jednej strony obraz Ś. Kazimierza, z drugiej obraz Najświętszej Panny.

Chorągiewki także dwie z materiej harusowej pomarańczowej, stare, na jednej obraz z jednej strony Ś. Kazimierza, z drugiej strony Ś. Mariej Magdaleny, na drugiej obraz z jednej strony Najświętszej Panny, z drugiej obraz Ś. Józepha.

Chorągiew żałobna wielka z materiej harusowej łazurowej, z jednej strony obraz Najświętszej Panny Żałosnej z siedmią boleściami, z drugiej strony Męka Pańska wyrażona z różnemi instrumentami.

OBRAZY KOŚCIELNE

Obraz wielki Świętej Anny w ramach czerwonych, w nim paciorki wiszą na szyji Najświętszej Panny: jedne czerwone proste kamienne, drugie białe szklanne. [l. 107v]

Agnusek jeden z reliquiarzykiem.

Obraz Ś. Kazimierza wielki, w ramach błękitno malowanych.

Obraz bez ram Pojmania w ogrojcu Jezusa Pana od żołnierzów.

Obraz niewielki Najświętszej Panny w ramach, stary.

Obraz Najświętszej Panny w ramach, mały.

Obraz w spowiednicy bez ram nowy Ś. Kazimierza.

Obraz Ś. Anny na ołtarzu po lewej ręce w ramach czerwonych, na nim tabliczka Najświętszej Panny z kamienia alabastrowego. Agnuski dwa, koronka wielka stara, pacioreczki na szyji Najświętszej Panny trzy niewielkie.

Obraz Najświętszej Panny Trockiej wielki w ramach.

Obraz wielki bez ram Extremi Iudicii.

Obraz Ś. Jerzego w ramach czerwonych.

Obraz wielki w ramach Salvator Mundi.

Obraz Ś. Katharzyny bez ram stary.

Obraz Najświętszej Panny niewielki w ramach.

Crucifix ryty w medio ecclesiae, z jednej strony Najświętszej Panny, z drugiej strony Ś. Jana osoby.

Xięgi

Mszał jeden, który barzo poszarpany, mało co zgodny.

Agenda stara.

Metryki dwie, obie dawniejsze.

Agenda mała, co do chrztu.

Postyla poszarpana. [l. 108r]

Cyna

Ampułka cynowa jedna.

Krzyż cynowy jeden.

Misa.

Łódka także cynowa.

Poduszki

Poduszki dwie pod mszały.

Żelazo

Żelazo jedne wielkie do pieczenia opłatków, a drugie małe dla robienia communicantów.

Okna

Okien wielkich siedm, wszytkie potłuczone, tylko jedne dobre.

Okien małych trzy, jedne w zakrystiej całe z kratą żelazną, a drugie na chórze zabyte.

Pozytyw nowy.

ADAUCTA REGENTE ECCLESIAM PAROCHIALEM ŁAWKOWIENSEM ADM RNDO DNO JOANNE RUMSZEWICZ ANNO 1675

Ornat jeden wpuł jedwabny, z columną zieloną pstrą atłasową, [l. 108v] z passamanami różnego jedwabiu, z stułą y manipularzem, stuły do niego dwie; ex piis legatis sprawiony.

Palle in numero trzy.

Corporały cztyry.

Purificateria cztyry.

Lichtarzów trzy pary cynowych, ex piis legatis kupionych.

Ręczniki dwa prostej roboty.

Alba jedna nowa, do kościoła Ławkowskiego ofiarowana.

Szmat kitajki zielonej na wielkim ołtarzu ofiarowany.

Ornat pstry nędzy bogatej, korunki varii coloris, ponoszony, z retowskiego kościoła kościołowi ławkowskiemu in perpetuum oddany per rndum dnum Andream Szpikul, parochum et decanum Retowiensem.

INWENTARZ SAMEJ PLEBANIEJ ŁAWKOWSKIEJ

Idąc do plebaniej wrota wielkie stare, przy nich fórteczka niewielka.

Sam dom plebański, id est izba, dranicami kryta wpuł z jednej strony tylko, a przysionek słomą.

Izba sama niewielka, ze cztyrma oknami. [l. 109r]

Szafa jedna wielka przy drzwiach.

Szafa druga niewielka w koncie.

Piec nowy zielony z kominem.

Drzwi jedne do izby z zaszczepkami, zawiasami, z probojami, z klamkami z obudwóch stron.

Przysionek przy tejże izbie, w nim drzwi dwoje, jedne wielkie ze dwoma probojami y z klamką, a drugie drzwi niewielkie proste.

Przy przysionku sajeńka niewielka przybudowana.

Po lewej stronie z kościoła idąc do plebaniej na tymże podwórzu.

Odrynka płotem pleciona, nakryta słomą dla siana, stara.

Świrenek przy niej postawiony, w nim dwa zasieki.

Drzwi z kłódką, z klamką y z probojem.

Komorzeczka przy nim przybudowana dla złożenia rzeczy niektórych, z klamką y z probojem.

Szopa słomą kryta przy świreńku dla wozów.

Obora nie wielka dla bydła.

Przy tejże oborze izdebka niewielka stara, w niej piec z kominem, nullius valoris.

Drzwi z obudwóch stron z klamkami, z probojami, zawiasami y przysiońkiem.
Przy niej stajenka dla koni niewielka.
Izdebka druga niewielka dla schowania różnych rzeczy, stara, w niej piec zły.
Okna dwa wybite, drzwi jedne z klamką y z probojem.
Na tymże podworzu numa dla bydła.
Gumno za numą słomą kryte, płotem ogrodzone, stare. [l. 109v]

INWENTARZ PODDANYCH KOŚCIOŁA ŁAWKOWSKIEGO

Wieś reszkietany

Jan Żwirdis
Bałthromiej Łapszaytis
Jan Spigis

Powinność tych poddanych takowa

Budynki w plebaniej o swym chlebie oprawować.
Drew na opał według potrzeby przywieść, sianożęci kosić, z włóki każdej osiadłej, krom przyjemnych, po złotych dwunastu, z każdej włóki kurów dwoje, gęś jedna, owsa beczka.
Gruntu wiele trzymają poddani, nie wie y sam xdz pleban.

Wieś ejdyniki

Krzysztoph Maciekaytis, płaci złotych dziesięć.
Joseph Belaynis, płaci złotych dziesięć.
Marek Kurcaytis, płaci złotych dziesięć.

Powinność tych poddanych

Budynek w plebaniej, o swym chlebie oprawować, drew na opał co potrzeba [l. 110r] przynieść, siana skosić, wozów trzydzieści, zorać grunty dokoła plebaniej plebańskie. Z włóki gotowemi pieniędzmi, według dawnej ustawy, kop dziesięć, względem tego ten czynsz podwyszszony, że oddawania lnu, gęsi, wolni zostają y od owsu.

Anno dni 1676 die 13 [!] Mensis ianuarii

Peracta feliciter visitatione ecclesiae parochialis Ławkowiensis, tam interna, quam externa iurisdictione, delegata, mihi ab illustrissimo ac rndissimo

dno dno Casimiro Pac, Dei et Aplicae Sedis gratia episcopo Samogae, reformationis tuli decretum tale, ut sequitur, exequendum rndo dno Joanni Rumszewicz, parocho Ławkowiensi. [l. 110v]

Curet introduci per aliquem se ad ecclesiam.

Pixidem ex pulveribus purget saepius et crucem super operculum firmare iubeat.

Ad infirmos deferendo Vnle curet praeferri duas candelas in lateribus, quibus quia hactenus non utebatur ob defectum earum, emat quantotius laternas.

Hostiarum pro communicantibus numerum consecrando sciat seu numeret semper.

Armariolum pro oleis sacris conservandis ad parietem ecclesiae in cornu Evangelii affigi curet cum inscriptione, solita „Olea sacra".

Vascula nova emat pro sacris oleis ad lavacrum baptisandorum, cochlear comparet argenteum.

In baptysterio non conservet putrida strofiola, sed comburat quantotius et in sacrarium pulveres mittat.

Sacrarium, quod est sub maiori altari, mundet quantotius.

Supra maius altare Nomen MARIA fractum restauret et deaurari curet.

Umbellam, super altare maius poni curet decentem.

Altaria tegantur si non panno, saltem tela munda.

Cancellos ad maius altare reparet pro commoditate communicantium decenter, et in medio cancellorum fores sint clausae.

Ad altare secundum Beatae Virginis Mariae gradus firmari curet quantotius, et confraternitatem Sacratissimi Rosarii [l. 111r] pro maiori devotione populi, ex quo recitare consuevit populus.

Diebus festivis Rosarium inducere curet, si poterit commode.

In altaribus tres mappas iuxta praescriptum sacrorum canonum servet.

Lampas coram Venerabili diebus dnicis et festivis ardeat saltem, ut ferventius et debito cultu adoret populus SS. Sacramentum.

Bursam pro deferendo Venerabili ad infirmos competentem cum stola comparet.

Trabes pro sustentanda mole ecclesiae tecti curet reici fractas et alias novas imponi quantotius, ne ruat tectum ecclesiae et fornix.

Sub fornice ecclesiae asseres affigi curet clavibus fortiter.

Scamna fracta per dnos parochianos reparari curet.

Ambonam restauret et asseres eiectos imponat.

In sachristia [!] apparamenta uniuscuiusque coloris separatim servet et super armariola colores inscribat, ut dignoscantur et meliori ordine serventur.

Crucifixi imaginem in unoquoque altari, provocantem ad devotionem, cum celebrat Missae sacrificium, adhibeat.

Thurribulum, quod est necessarium, emat, saltim ex aurichalco.

Umbellam, vulgo baldechin, pro processionibus, cum Venerabili celebrandis comparet, si non per se, saltim moneat dnos parochianos ad contribuendum pro baldechino seu umbella.

Cum processio solennis in solennitate Resurrectionis Corporis Christi [l. 111v] Dni et aliis festis peragitur, sex faces praeferri curet.

Organum seu pozytyw, quoniam restitutum est ecclesiae a rndo dno Gielżyc, pro viribus fovere organarium seu ludimagistrum ad ecclesiam assiduum curet.

Fenestras ecclesiae concuussas restauret et in choro fenestras, tectas tegulis, aperire iubeat – sine luce non poterunt in choro canendo legere cantores.

Circa ecclesiam ab extra asseres affigere iubeat ad parietes.

Campanile novum aedificare curet, quandoquidem submiserunt se ultro domini parochiani aedificaturos.

Caemeterium sepiat, ne pateat incursibus belluarum.

Ex calice argenteo, qui olim fuit pro usu ablutionis, comparet ampullas decentes argenteas et patenam decentem ac cochlear, superius iniunctum pro lavacro baptisandorum.

Ex stanno, quod non valet ad usum, videlicet ex ampullis stanneis, navicellam ad thurribulum comparet, ampullas stanneas et patenam.

Vascula pro oleis sacris stannea decentia emat.

Turrim ecclesiae iam minantem ruinam restauret quantotius.

Stolas quatuor iuxta exigentiam colorum ad casulas, quae non habent stolas, comparet.

Nomina benefactorum ecclesiae et offerentium vota, eleemosynas pro aedificio ecclesiae in librum seorsivum inscribat. [l. 112r]

Sepultorum nomina, tam in ecclesia, quam in caemeterio, in libros metricarum inscribat.

Numerum animarum suae curae commissarum tempore columbationis seu strenationis computet quilibet anno et diligenter inquirat de non confessis et non iuxta praeceptum Dei viventibus.

Tempore columbationis a compotationibus et ebrietate caveat et non exigat pecuniam, sed iuxta constitutiones synodales suo[59] fungatur munere.

Pro administratione sacramentorum non paciscatur, seu ullo titulo quidquam sibi eo nomine dari petat, sub poenis ad primam delationem in concilio Tridentino et constitutionibus synodalibus sancitis extendendis, nisi quod ultra sponte et libere offertur accipiat, id post administrationem sacramenti.

Libros metricarum, tam baptisatorum, quam matrimonio copulatorum,

[59] *Orig. įrašyta* sua.

introligatos habeat, legibiliter et munde nomina describat, iuxta formam in rituali expressam.

Testes circa matrimonii benedictionem praesentes ad minimum duos inscribat.

A pulsu campanarum non exigat ultra consuetudinem, et medietatem pecuniae oblatae ad carbonam deponat, in quo authoritate mihi concessa onero conscientiam rndi dni parochi.

Ad carbonam vitricos adhibeat duos, qui claves habebunt apud se, et tertium rndus dnus parochus habeat, sine illis non aperiat carbonam.

Expensas carbonae notabit seorsive et fideliter. [l. 112v]

Reditus carbonae quilibet die dominico describet post concionem et aliis temporibus obventiones ad carbonam spectantes.

Pia legata seorsive describat, sub poenis sancitis in iure, non audeat in suos usus usurpare, non enim licet peccata hominum comedere.

Confessionale comparare curet cum craticulis, et hoc putridum eiiciat ex ecclesia.

Lebes pro aqua lustrali seu benedicta ex aurichalco ematur.

Pavimentum ecclesiae coaequare iubet pulvere et tegulis.

Equos non iubeat sibi submittere per dnos parochianos ad visitandos infirmos, sed in proprio discedat equo, multi enim ob inopiam equorum non audeant vocare dnum parochum ad infirmum.

Missale novum emat cum patronis, tam Regni Poloniae, quam Sveciae, hoc enim nimis est lacerum nec valet ad usum.

Domum plebanalem restauret decenter pro posse.

Populum ad divina audienda congregatum, quae concernunt ex his punctis, praecaveat claro et intelligibili samogitico sermone.

Ceremonias in missali et rituali expressas ecclesiasticas addiscere curet et intonationes capitulorum versuum, omnesque hymnos „Venite exultemus“, ad Matutinum addiscat canere iuxta exigentiam festorum.

Vesperas, Matutinum Sacrum quolibet die festo et dominico canat.

Pro fundatoribus ecclesiae et benefactoribus tam vivis, quam defunctis oret, et Missas frequentius absolvat, pro ipsorum [l. 113r] animabus.

Confessarium unum electum sibi habeat et eidem confiteatur.

In casibus gravioribus, quae resolvere ipse non potest, recurrat ad patres Societatis Jesu, ad ecclesiam cathedralem residentes, pro resolutione difficilium, nec prae pudore tegat suos errores.

Fundos, in quibus manent et degunt subditi, curet commensurari fideliter et certis granitiebus muniri.

Obstetrices in casu necessitatis doceat baptisare infantes et moneat frequenter eas, ut baptizent in periculo mortis infantes.

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS GAURENSIS ANNO 1676 DIE 20 IANUARII

Inventarium ecclesiae parochialis gaurensis, per me, jacobum leniewicz, cancellarium diaecesis [l. 113v] samogitiae, tempore visitationis generalis ab illustrissimo ac rndissimo dno dno casimiro pac, dei et aplicae sedis gratia episcopo samogitiae, pro generali visitatione assumptum, confectum, hoc infrascripto mediante mandato

Casimirus Pac, Dei et Aplicae Sedis gratia episcopus Samogitiae.

Illustri et adum rndo dno Jacobo Leniewicz, cancellario, prothonotario apostolico, licentiato philosophiae et ad visitationem nostram generalem socio assumpto, fratri dilecto. Saluti animarum pretioso Christi Sanguine redemptarum, quantum in Dno possumus, consulere volentes, et ne aliqua in parte divinus cultus in ecclesiis curae nostrae et iurisdictioni subiectis per incuriam parochorum minuatur, idcirco generalem visitationem per diaecesim nostram peragendam instituimus, sed onerosum satis laborem alleviare sibi cupientes, proinde tibi, de cuius scientia, dexteritate et in ordinandis reformandisque cleri et ecclesiae muniis plurimum in Dno confidimus, authoritate itaque nostra plenaria et ordinaria, qua in parte hac fungimur, committimus, ut ecclesias parochiales Ławkowiensem, Szelelensem, Bolsensem, Kołtynianensem, Żwingensem, Botocensem, in diaecesi nostra in decanatu Retoviensi existentes et nostrae iurisdictioni subiectas, visitetis et ibi ordinem, statum ecclesiarum, ipsorum vitam, mores parochorum et beneficiatorum [l. 114r] et earundem ecclesiarum bono constituatis, causas, querelas decidatis, gravamina subditorum allevietis, corrigenda corrigetis. Quidquid decernetis, omnia et singula nos pro rato et grato habituros declaramus. In quorum fidem praesentes, manu nostra subscriptas, sigillo nostro communiri mandavimus. Datum Retoviae d. 10 ianuarii anno 1676.

Ecclesia gaurensis

Anno 1670 d. 28 septembris, post eiuratam publice haeresim calvinisticam per illustrem magnificum dnum Gabrielem Georgium Kamiński, capitaneum Rigensem, haeredem in Gaura, succameraridem Viłkomiriensem, ex caetu calvinistico adscripta est haec ecclesia numero ecclesiarum parochialium ritus Romani; hic illustris dnus capitaneus Rigensis, secutus consilium et admonitiones crebras illustrissimi et rndissimi dni dni Casimiri Pac, episcopi

Samogitiae, cum multis suis subditis et domestica familia, facta prius confessione, sacra Synaxi refectus, in facie ecclesiae et multorum hominum praesentia, sectae calvinisticae eiuravit errores hancque ecclesiam ex caetu calvinistico parochialem Sancti Michaelis Archangeli ritus Romani vocari et appellari voluit, fundavitque de bonis suis hereditariis certos kmetones pro servitio et sustentatione parochi, uti videre licet in originali fundationis, et ornavit apparamentis ex sua liberalitate et munificentia. Benedicta est haec ecclesia tantum per perillustrem adum rndum dnum Vladislaum Giedroyc, custodem et officialem Samogitiae, uti habentem ad hoc potestatem, ab illustrissimo ac rndissimo dno dno episcopo delegatum. [l. 114v]

RECTOR HUIUS ECCLESIAE

Rndus dnus Casimirus Tytowicz ab annis septem.

ALTARE MAIUS

Ołtarz wielki prosty, obraz tylko w nim w ramach Sanctorum Angelorum, a na wierzchu Ascensionis Christi Dni, sumptu cuiusdam oppidani sprawiony. Portatile consecratum.

CYBORIUM

Prostej roboty stolarskiej, zamczyste ab extra kłódką.

Ad latus tego ołtarza baptisterium proste, tamże y olea sacra conservantur.

ALTARE 2DUM

Ab ingressu po lewej ręce obraz Najświętszej Panny w ramach loco altaris.

SREBRO

Kielich intus pozłocisty cum labiis deauratis jeden.

Puszka: intus, labia et copula z nakrywką y krzyżykiem na wierzchu pozłocista. [l. 115r]

Sukienka na puszce atłasowa karmazynowa z koronkami.

ORNATY

Ornat adamaszkowy żółty wzorzysty z columną złotogłowową czerwoną, galon do tego srebrny, bez stuły y manipularza.

Stuła kitajczana, błękitnego coloru, z manipularzem takowym.
Stuła czerwona atłasowa, z manipularzem takowym.
Stuła zielona atłasowa z manipularzem.

Vela

Velum czerwone atłasowe, in medio Nomen Jesus, srebrem haftowane, po końcach także kwiaty srebrne.
Velum kitajczane ceglaste.
Vela dwa atłasowe zielone.
Velum adamaszkowe czarne.

Bursy

Bursa czarna adamaszkowa.
Bursa atłasowa zielona.

Pale

Pala zielona atłasowa.
Pala karmazynowa atłasowa.
Pala adamaszkowa czarna.

Alby

Alba jedna tylko z humerałem jednym.
Pasy dwa.
Corporał jeden. [l. 115v]

Komże

Komża jedna.
Komeżki dwie małe dla ministransów.

Kapy

Kapa sajowa czerwona z zieloną, z szczytem także zielonym sajowym, korunki jedwabne, varii coloris.

Antependia

Antependia, na płótnie malowane wszytkie trzy.

OBRUSY

Obrusów do ołtarzów trzy, trzeci niewielki.

TOWALNIE

Towalnia złotem haftowana jedna.
Towalnia czarnym jedwabiem haftowana jedna.
Szerzynki trzy.

CHORĄGWIE

Chorągiewki dwie adamaszkowe karmazynowe, na jednej obraz Ś. Michała, na drugiej Świętego Gabryela Archanioła.

Chorągiewki dwie harusowe czerwone, na jednej Święty Łukasz, na drugiej Święty Marek.

OBRAZY

Obraz Ruskiej Najświętszej Panny w ramach czerwonych. [l. 116r]
Obraz Najświętszej Panny mniejszy, w ramach czarno malowanych.
Obraz Najświętszej Panny niewielki w ramkach.
Obraz Najświętszej Panny u ołtarza Świętego Jerzego w ramach.
Obraz Jezusa Pana bez ram, stary.

LICHTARZE

Lichtarze dwa cynowe angielskiej cyny.
Lichtarzyki dwa cynowe małe.
Lichtarzów cztyry drzewianych posrebrzanych.
Ampułek cynowych dwie.
Thurybularz mosiądzowy.

AMBONA

Ambona stolarskiej roboty, sumptu rndi dni parochi.

OKNA

Okna trzy dobre w kościele szklanne.

Dzwony

Dzwon wielki jeden.
Dzwon drugi mniejszy.
Signans na kościele.
Dzwonków małych do ołtarzów trzy.

Księgi

Mszał jeszcze dobry jeden.
Liber baptisatorum.
Liber matrimonio copulatorum. [l. 116v]

Pozytyw

Pozytyw nowy o sześciu głosach, sumptu rndi dni parochi.
Dzwonnica nowa, jeszcze nienakryta.

Inwentarz plebaniej gawrowskiej cura rndi dni casimiri tykowicz, parochi protunc existentis

Idąc z kościoła do plebaniej przez most wrota wielkie, tarcicami kryte.
Sam dom plebański słomą kryty.
Izba wielka ze dwiema oknami.
Piec prosty, przy izbie alkierz ze dwiema oknami.
Drzwi do alkierza z zamkiem wnętrznym y z zawiasami.
Drzwi u samej izby z obudwuch stron z zawiasami, z probojami y z zaszczepkami.
Komora z tej izby ze dwojma drzwiami.
Jedne drzwi z izby z zamkiem wnętrznym y z zawiasami.
Drugie drzwi z podwórza z probojem, z klamką y zaszczepką.
Izdebka druga przez sień, z oknem jednym.
Piec prosty.
Przy tymże budynku plebańskim komoreczka niewielka zbudowana do złożenia różnych rzeczy.
Świren słomą kryty ze dwóma zasiekami.
Drzwi z zamkiem wnętrznym y z zawiasami. [l. 117r]
Świrenek drugi chłopski dla żołnierzów na ustroniu.
Piwnica w ziemi niedaleko świrna.
Obora dla bydła słomą kryta.
Piekareńka niewielka, słomą kryta.
Stajnia słomą nowo kryta.

Wrota stajni z klamką y z probojem.
Wrota drugie z plebaniej wychodząc do gumna, dranicami kryte.
Odryna na siano, słomą kryta.
Gumno z osiecią, słomą nowo kryte.

INWENTARZ PODDANYCH PLEBANIEJ GAWROWSKIEJ

Marcin Kubiłaytis, płaci złotych pięć, owsu czwierć solańki, kur jeden.
Mathyasz Kumkois y Abraham Ankszeteraytis, obadwaj płacą złotych pięć, owsu czwierć, kur jeden.
Stanisław Gudas, złotych dziesięć, owsu puł solańki, kurów dwoje.
Jerzy Janykaytis, płaci złotych pięć, owsu czwierć, kur jeden.

POWINNOŚĆ TYCH PODDANYCH

Latem na robotę do orania, sianożęci kosić, zboże z pola zprzątnąć, w podwody y na posyłki chodzić.
W miasteczku przy plebanii, co gruntem nie władają, tylko na posługę kościelną.
Kaspar Kliszaytis Piotr Życzkaytis [l. 117v]

ANNO DNI 1676 DIE 22 MENSIS IANUARII

PERACTA FELICITER VISITATIONE ECCLESIAE PAROCHIALIS GAURENSIS, IURISDICTIONE MIHI AB ILLUSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO DNO DNO CASIMIRO PAC, DEI ET APLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPO SAMOGITIAE, [DELEGATA] REFORMATIONIS TALE TULI DECRETUM ET AD EXEQUENDUM RNDO DNO CASIMIRO TYTOWICZ, PAROCHO GAURENSI, INIUNXI

Ecclesiam ut illustris mgncus dnus collator et fundator, stando suo promisso, erigat novam, saepius roget et aliis dnis benefactoribus parochianis commendet.
Cyborium curet pingi ab extra decenter et intus tela ornari munda, vel pingi colore ceruleo.
Pixidem ex pulveribus purget saepius ab extra, et intus mundet.
Venerabile Sacramentum quolibet die octavo renovet et renovando hostias pro communicantibus numeret.
Armariolum pro oleis conservandis ad parietem ecclesiae in cornu Evangelii affigi curet cum inscriptione „Olea sacra“. [l. 118r]
Pro oleis sacris citius mittat ad cathedram.

Ad lavacrum baptisandorum cochlear comparet argenteum vel stanneum.

Sacrarium sub maiori altari habeat.

Supra maius altare baldechinum seu umbellam comparari curet.

Altare maius tegat tela munda vel aliquo panno.

Lampas coram Venerabili diebus saltem dominicis et festivis ardeat.

Venerabile cum ad oppidanos infirmos deferet, adhibeat duo luminaria et crucem praeferri curet.

Baccalaureum pro erudiendis parvulis foveat et ludimagistrum, doceantur parvuli cantum.

Nomina benefactorum ecclesiae in librum seorsivum inscribat.

Sepultorum nomina, tam in ecclesia, quam in caemeterio, in libros metricarum describat.

Numerum animarum suae curae commissarum tempore columbationis seu strenationis computet quolibet anno et diligenter inquirat de non confessis et aliis non iuxta praecepta Dei viventibus.

Pro administratione sacramentorum non paciscatur nec quidquam sibi eo nomine dari petat, sub poenis ad primam delationem in concilio Tridentino expressis extendendis, nisi id, quod ultra et sponte offertur, accipiat, idque post administrationem sacramenti.

Libros processuum, metricarum, tam baptisatorum, quam matrimonio copulatorum, introligatos habeat, legibiliter et munde describat, iuxta formam in rituali expressam.

Processus omnes notet in libro seorsivo.

Testes circa matrimonii benedictionem praesentes ad minimum duos [l. 118v] inscribat.

A pulsu campanarum, non exigat ultra consuetudinem, et medietatem pecuniae oblatae ad carbonam deponat, in quo authoritate mihi concessa onero conscientiam rndi dni parochi.

Carbonam habeat in ecclesia et eius tam reditus, quam expensas seorsive notet.

Ad custodiam carbonae duos vitricos a[d]hibeat oppidanos aut villanos, fide dignos viros.

In sachristia stanneus lebes parvus ad fores cum aqua lustrali servetur.

Pavimentum ecclesiae coaequare iubeat.

Populum ad Divina peragenda congregatum articulos fidei doceat.

Vesperas, Matutinum Sacrum quolibet die festo et dominico canat.

Campanile restaurari curet et tegulis ligneis tegere.

Casulam nigram novam decentem comparet.

Equos non iubeat sibi submittere per dnos parochianos, ut visitet infirmos, sed in suo equo discedat.

Lebes pro aqua lustrali ex aurichalco ematur.

Obstetrices moneat, ut baptizent parvulos in periculo mortis. Capillos prolixos in capite et mystacibus non foveat.

Ossorium in caemeterio separatum ab ecclesiae parietibus extruat.

Ecclesiam ab extra ruentem trabibus fulcire curet.

Tempore columbationis seu strenationis a compotationibus et ebrietate caveat, non exigat pecuniam, sed iuxta constitutionem [l. 119r] synodi secundae Tyszkiewicianae, in quo describitur modus visitandi parochianos, suo fungatur officio. Legat monita divi Caroli Baromaei [!] descripta in synodo tertia Tyszkieviciana et libros, qui ubi mandatur legi, emat; legat frequenter Epistolam pastoralem.

Illustrem ac magnificum dnum fundatorem suum tam in ecclesia, quam extra honore debito prosequantur.

Quae omnia cedant ad maiorem Dei gloriam, BV Mariae honorem.

Lata, lecta et publicata anno, mense, die, quibus supra, et executioni sub poenis arbitrariis ab illustrissimo ac rndissimo dno dno infligendis demandata. In quorum fidem subscripsi. Jacobus Leniewicz, cancellarius diaecesis Samogitiae, visitator generalis.

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS ŻWINGENSIS ANNO 1676 DIE 12 IANUARII

Inventarium ecclesiae parochialis [l. 119v] żwingensis, per me, jacobum leniewicz, cancellarium diaecesis samogitiae, tempore visitationis generalis ab illustrissimo ac rndissimo dno dno casimiro pac, dei et aplicae sedis gratia episcopo samogitiae, pro generali visitatione assumptum, confectum, hoc infrascripto mediante mandato. Anno etc. Ut supra

Casimirus Pac, Dei et Aplicae Sedis gratia episcopus Samogae.

Illustri et adum rndo dno Jacobo Leniewicz, cancellario Samgae, prothonotario aplico, licentiato philosophiae et ad visitationem nostram generalem assumpto socio, fratri dilecto, salutem in Dno. Saluti animarum pretioso Christi Sanguine redemptarum, quantum in Dno possumus, consulere volentes, et ne aliqua in parte divinus cultus in ecclesiis nostrae curae et subiectis iurisdictioni per incuriam parochorum minuatur, idcirco generalem visitationem per diaecesim nostram peragendam instituimus, sed onerosum satis laborem alleviare sibi cupientes, proinde tibi, de cuius scientia, dexteritate et in ordinandis reformandisque cleri et ecclesiae muniis plurimum in Domino confidimus, authoritate itaque nostra plenaria et ordinaria, qua in parte hac fungimur, committimus, et ecclesias parochiales Ławkowiensem, Szelelensem, Bolsensem, Kołtynianensem, Żwingensem, Botocensem, Gaurensem, [l. 120r] in diaecesi nostra in decanatu Retoviensi existentes et nostrae iurisdictioni subiectas, visitetis et ibi ordinem, statum ecclesiarum, ipsorum vitam, mores parochorum et beneficiatorum et earundem ecclesiarum bono constituatis, causas, querelas decidatis, gravamina subditorum allevietis, corrigenda corrigetis. Quidquid decernetis, omnia et singula nos pro rato et grato habituros declaramus. In quorum fidem praesentes, manu nostra subscriptas, sigillo nostro communiri mandavimus. Datum Retoviae d. 10 ianuarii anno 1676.

Rector ecclesiae parochialis żwingensis

Adum rndus dnus Gabriel Gęzmin Markiewicz, ab annis quatuor institutus, iuratus et introductus. Habet literas suae ordinationis ad sacros ordines, ut patebat.

ECCLESIA ŻWINGENSIS

Ecclesia lignea, nondum consecrata, erecta sub titulo Sanctae Crucis Exaltationis, habet suam fundationem et dotationem ab antiquo.

ALTARE MAIUS

Ołtarz wielki snicerską robotą, pozłocisty miejscami. Obraz w nim Christi Dni Crucifixi z Najświętszą Panną, z Marią Magdaleną y z świętym Janem sub cruce stantibus.

Wyżej nad tym ołtarzem obraz drugi Najświętszej Panny.

CYBORIUM [l. 120v]

W tymże ołtarzu cyborium, bene sera ab intus clausum.

ALTARE 2DUM

Ołtarz drugi ab ingressu ecclesiae po prawej ręce Świętej Barbary, snicerskiej roboty. W nim obraz Świętej Barbary.

Nad ołtarzem [obraz] Świętego Jerzego.

ALTARE 3TIUM

Ołtarz trzeci ab ingressu ecclesiae po lewej ręce Najświętszej Panny, snicerską robotą robiony. W nim obraz Najświętszej Panny, vulgo bracki. Na tym obrazie Najświętszej Panny pacioreczki niewielkie bursztynowe.

BAPTYSTERIUM

Przy boku tego ołtarza wkopane w ziemię baptisterium, fortiter clausum sera.

ZAKRYSTIA

Zakrystia dobra, noviter restaurata, deszczkami wymoszczona cura rndi dni parochi.

SREBRO

Kielich złocisty intus et extra, z patyną srebrną niezłocistą.

Pixis srebrna, intus złocista, iustae quantitatis, dokoła miejscami [l. 121r] złocista, sumptu jaśnie wielmożnego jmści pana Hyeronima Kryszpina Kierszeyszteyna, ciwuna poiurskiego, a teraz podskarbiego wielkiego WXLitt., ofiarowana.

Monstrantia srebrna złocista nowa, sedes po części złocista, sumptibus wielmożnego jmści pana Michała Kryszpina Kierszeysztejna, pisarza polnego WXLitt., sprawiona y ofiarowana.

Krzyż srebrny, po rogach cztyrech Evangelistów pozłocistych mosiądzowych, ofiarowany a quidam oppidano Bolsensi.

Tabliczka srebrna niewielka, to jest formam cordis habens, od pani Dopkiewiczowej ofiarowana.

Tabliczka druga wielka, po pannie Magdalenie Gab[r]yełowiczównie ofiarowana te obiedwie są na ołtarzu brackim.

Ornaty

Ornat adamaszkowy czerwony z columną zieloną atłasową, z stułą y manipularzem, od jaśnie wielmożnego jmści pana ciwuna poiurskiego olim, teraz podskarbiego wielkiego WXLitt., do brackiego ołtarza ofiarowany.

Ornat atłasowy wzorzysty, w różne kwiaty, z stułą y manipularzem, od jmści xdza Swirzenskiego, olim kanclerza dieceziej żmujdzkiej, do bractwa ofiarowany.

Ornat adamaszkowy zielony, cum toto, stary, non valet ad usum.

Ornat biały atłasowy, złote kwiaty na nim, columna materiej tureckiej złotogłowowej w prążki, cum toto, od wielmożnego jmści pana pisarza polnego WXLitt. ofiarowany. [l. 121v]

Ornat pułatłasowy, w pręgi błękitne y zielone, cum toto, post decessum xdza Woyciechowicza plebana żwingowskiego, za cynę pozostałą sprawiony.

Ornat białej kitajki, columna kitajczana varii coloris, cum toto, od jmści pana Adama Strowskiego, podciwunego pojurskiego, ofiarowany.

Kapy

Kapa stara taletowa, od jmści pana Piotra Przeciszewskiego.

Kapa druga buracikowa biała pstra, od jaśnie wielmożnego jmści pana podskarbiego wielkiego WXLitt. sprawiona.

Antependia

Antependium złotogłowowe, stare, columny floryzowane varii coloris.

Antependium sztametowe barszczowe, floresy szyte bielą.

Antependium atłasowe barszczowe, stare, z passamanami czerwonemi karmazynowemi.

Antependium atłasowe, floryzowane złotem, trzy brety materiej tureckiej złotogłowowej w pręty, a trzy atłasowe z kwiatami złotemi, ofiarowane od wielmożnego jmści pana pisarza polnego WXLitt.

Antependium harusu łazurowego z słupami harusowemi zielonemi, partim ex eleemosyna, partim sumptibus rndi dni parochi.

VELA [l. 122r]

Velum na czerwonym atłasie, złotem floryzowane, od jmści xdza Dzierwiańskiego.

Velum białej kitajki w pręgi varii coloris, od jmści pana Strowskiego, podciwuniego pojurskiego.

Velum pułatłasowe w pręgi zielone, od xdza Woyciechowicza.

Velum czamletowe czarne.

PALE

Pale in numero wszytkich trzy różnych.

BURSY

Bursa czerwona floryzowana z stroczką.

Bursa druga atłasowa zielona w floresach.

ALBY

Alba prostego płótna, koroneczki dokoła proste.

Alba druga takiegoż płótna.

Alba trzecia tkackiego płótna, cale stara.

HUMERAŁY

Humerałów wszytkich trzy.

PURIFICATORIA

Purificatoria in numero ośm.

CORPORAŁY

Corporałów in genere sześć.

KOMŻY [l. 122v]

Komży dwie stare.
Komeżek dla ministransów pięć, per rndum parochum.

CAŁUN

Całun czarnego sukna lundyszowego z krzyżem białym, nowy.

FARTUSZKI

Fartuszków do crucifixów in medio ecclesiae dwa.
Fartuszek bielą wyszywany jeden.
Fartuszek mniejszy, na końcu bielą wyszywany, jeden.
Fartuszek in medio kratą wyszyty.

TOWALNIE

Towalnia po końcach bielą wyszyta.
Towalnia stara, po końcach trzy kwiaty jedwabne zielone ze złotem.
Towaleńka stara, po końcach włosianego jedwabiu kwiaty.
Towaleńka z kwiatami, bielą wyszywana.

OBRUSY

Obrus z lisztwą siatkową ze złotem, z podszewką kitajczaną czerwoną, od jaśnie wielmożnego jmści pana podskarbiego WXLitt.

Obrus wielki długi, lisztwy z jednego, czerwonym jedwabiem wyszyty.

Obrus czworograniasty cienki, dokoła szeroka krata tygrysów znaczna z korunkami. [l. 123r]

Obrus cienki, stary, sowito dziurkowany, z brzegów korunki.

Obrus cienki, z jednego lisztwa bielą wyszywana, korunki spore u niego.

Obrus item prosty bez korunek.

Obrus stary z brzegów dziurkowany z koroneczkami.

Obrusek mały, stary barzo, po końcach krateczka jedwabiem czerwonym przepletana.

Obrus cienki tkackiej roboty z bogatą lisztwą czerwonego jedwabiu, od xdza Dzierwańskiego.

Obrus prosty.

Płotek z flamskiego płótna, z korunkami po jednym brzegu, per rndum dnum parochum. Drugi płotek takowy.

Obrus tkackiego płótna z karmazynowym jedwabiem wyszyty wkoło.

Obrus spory, po końcach ze lwami, czerwonym jedwabiem wyszyty wkoło.

Obrus na kształt prześcieradła, szeroki, spory, krata we środku.

OBRUSKI DO COMMUNIEJ

Obrusek wkoło dziurkowany z koroneczkami.

Obrusek po końcach w krateczki sowite.

Obrusek item węższy, po końcach krateczki.

Obrusek cienki z brzegu y z końców, korunki proste.

Obrusek siatkowej roboty.

RĘCZNIKI DO RĄK

Ręcznik lnem przetykany.

Ręcznik gruby domowej roboty.

Ręcznik cienki, po końcach czerwono przetykany. [l. 123v]

Ręcznik drugi takowy.

KSIĘGI KOŚCIELNE

Liber processuum.

Liber baptisatorum.

Liber matrimonio copulatorum in compatura.

Mszał stary bez patronów.

Liber continens nomina descriptorum parochianorum.

Agenda ritus moderni, osobno compatura poszarpana, lecz karty wszytkie, potrzebuje naprawy.

Graduał nadszarpany.

Psalterium, potrzebuje naprawy.

Metryka jedna xdza Dobryki, zła.

Metryka druga xiędza zeszłego Eliasza Kiminowicza.

OBRAZY

Nad zakrystią obrazów trzy miarnych: Najświętszej Panny in medio, Ś. Stanisława y Ś. Kazimierza po stronach, bez ram na jednym płótnie.

Obraz Sanctissimae Triadis w ramach przy ołtarzu Ś. Barbary.

Obraz przy ołtarzu Najświętszej Panny, Ssma Triadis in tabula.

Obraz w ramach Świętego Piotra y Pawła.

CHORĄGWIE

Chorągiewki dwie spore czerwonej kitajki, po brzegach frędzle wąskie zielone, na jednej obraz Ś. Piotra, na drugiej [l. 124r] Świętego Jana.

Chorągiewki dwie mniejsze błękitne, na jednej obraz Męki Pańskiej, na drugiej obraz Świętego Antoniego.

Chorągiewki czerwonego czamletu, stare nazbyt, wytarte obrazy.

Chorągiew wielka adamaszku karmazynowego, floryzowana złotem, malarską robotą, obraz na niej Męki Pańskiej.

Chorągiew czarna wielka z materiej czamletu czarnego, na niej obraz Męki Pańskiej.

LICHTARZE

Lichtarzów wielkich cynowych para do wielkiego ołtarza.
Lichtarzów druga para cynowych do brackiego ołtarza.
Lichtarzów para cynowych niewielkich.
Lichtarzyków drzewianych toczonych para.
Świec para drzewianych malowanych.

AMPUŁKI

Ampułek cynowych para.

DZWONY

Dzwony dwa przy ścienie kościelnej.
Signans w bani.
W samym kościele dzwonków miarnych pięć do ołtarzów.

OKNA

Okien w tym kościele sześć, wszytkie całe, restaurowane [l. 124v] sumptibus benefactorum.

ŁAWKI

Ławek po obu stronach in numero piętnaście.

KAPLICA NA DRUGIEJ STRONIE JURY

Na drugiej stronie noviter wybudowana kaplica spora ad instar kościoła, sumptibus wielmożnego jmści pana Michała Kryszpina Kierszeyszteyna,

pisarza polnego WXLitt., ciwuna pojurskiego, sub titulo Sanctae Mariae Magdalenae.

We środku tej kaplicy na wielkim ołtarzu obraz Świętej Mariej Magdaleny.

Na copule dzwonek mały signans. Żadnych swoich jeszcze nie ma apparatów.

Cmentarz nieogrodzony.

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS ŻWINGENSIS

Szedszy z kościoła do plebaniej fórteczka niewielka nowa.

Izba ze cztyrma oknami, okienice trzy z zawiasami żelaznemi.

Do tej izby drzwi dwoje z zawiasami, z klamkami, z probojami farbowane.

Przy tej izbie komora ze dwiema oknami, z kratą, z zawiasami, [l. 125r] z probojem y z klamką.

Stół dębowy bez skrzynki.

Piec biały stary.

Drzwi u komory na zawiasach zatarasowane, z dwoma probojami.

Sień ze drzwiami z zawiasami żelaznemi.

Izba druga, w niej okna trzy dobre.

Piec polewany, z tej izby komora mała dla jarzyny schowania bez okien.

Drzwi na małych zawiasach żelaznych y z zaszczepką y z probojem żelaznemi.

Ganek przed izbami, z saleczką na wierzchu bez okien.

Drzwiczki z skoblami, z zaszczepkami, połat z tarcic.

Dom sam plebański, słomą kryty.

Na tymże podwórzu świren pomieszczony z połatem prostych deszczek, w nim zasieków jedenaście.

Drzwi do tego świrna z zamkiem wnętrznym, z zaszczepkami, z probojem, z zawiasami.

Z boku komoreczka z dranic y ganek. Sam świren słomą kryty.

Dom mniejszy na tymże podwórzu. Izba mała, już ztruchlała. Okno jedne wybite.

Piec zepsowany.

Drzwi z zawiasami bez proboju y bez klamki.

Przysionek z kuchenką. Drzwi z zawiasami proste, y to połamane.

Piec prosty, żarna jedne.

Sam domek słomą kryty, stillans, potrzebujący naprawy.

Wrota wielkie. [l. 125v]

Numa słomą kryta na tymże podwórzu.

Stajnia słomą kryta sumptem xdza plebana.

Odryna dla siana nad rzeką Jurą, słomą kryta.
Obora dla bydła, słomą kryta.
Odryna druga dla siana na podwórzu plebańskim, słomą kryta.
Gumno słomą kryte, płotem ogrodzone.
Osieć z przysionkiem. Piec jeszcze dobry.
Wrota z klamką y z probojem.
Odryńka niewielka, słomą kryta, niedaleko gumna.

INWENTARIUM SUBDITORUM PAROCHIAE ŻWINGENSIS

Wieś bykowiany

Dawid Audra, włada trcinę [!] włóki, płaci złotych cztyry y groszy cztyry litewskich. Gęś w trzeci rok, kura, lnu garści ośm.

Joseph Talwoysz, włada sześcinę włóki, płaci złotych dwa y groszy dwa litewskich. Gęś złożywszy się z drugiemi, lnu garści pięć y kura nie co rok.

Piotr Smaliński, włada trcinę włóki, płaci złotych cztyry y groszy cztyry litewskich. Gęś y kura nie co rok daje, lnu daje garści ośm.

Barthłomiey Trumpiszkaytis, włada sześcinę włóki, płaci złotych dwa y groszy dwa litewskich, daje lnu garści pięć y kura nie co rok daje. [l. 126r]

Ambroży Martynkaytis, włada 1/12 część włóki, płaci złoty jeden, grosz jeden litewski, lnu daje garści trzy.

Na końcach rez trzech, na drugiej stronie jury, do tejże wsi należące włóki

Jan Stułga nowo osiedlił się, płaci złotych sześć.

Nad jurą na ogrodzie plebańskim

Michał Łatoża nowo osiedlił się, gruntu nie włada, za ogród płaci złoty jeden y groszy piętnaście.

Walenty Witkus na tymże ogrodzie płaci złotych jeden groszy 15.

Powinność tych poddanych takowa

Z włóki kop pięć płacić, gęś, kura, lnu garści dwadzieścia, podwodę gdzie potrzeba, drwa wozić do plebaniej według potrzeby, robotę na zapachanie paszni plebańskiej, straże z włóki po dwa dni, siano kosić, płoty wkoło plebaniej, gumna y ogrody grodzić. Plebańskie budowanie naprawiać y nowe budować według potrzeby, zboże z pola sprzątnąć.

IN NOMINE DNI. VISITATA IUXTA PRAESCRIPTUM CONSTITUTIONUM SYNODALIUM ECCLESIA PAROCHIALI ŻWINGENSI[60], [l. 126v] CONFECTO INVENTARIO ECCLESIAE SUPELLECTILIS AD EA DESCENDI, QUAE AD MAIOREM DEI GLORIAM AUGENDAM ET CULTUM AC MUNDICIEM CONSERVANDAM SPECTAT, QUAE OMNIA UT FIANT ET DEBITAE EXECUTIONI PER RNDUM DNUM GABRIELEM MARKIEWICZ, PAROCHUM ŻWINGENSEM, MANDENTUR, TALE REFORMATIONIS TULI DECRETUM ANNO DNI 1676 D. 15 IANUARII

In cyborio nulla gramina, nulla strophiola conserventur, praeter pixidem cum Venerabili superpositam benedicto corporali et mundo.

Quolibet octavo die renovet Venerabile et renovando sciat numerum hostiarum consecratarum pro communicantibus.

Pixidem purget de pulveribus ab extra.

Patenam deauret quantotius.

Deferendo ad oppidanos curet adhiberi luminaria in laternis, et comitanti populo Venerabile denuntiet indulgentias.

Ad remotiores infirmos deferat honeste, modeste, non colloquendo.

Bursam novam decentem et competentem parari curet quantotius pro deferendo ad infirmos Venerabili.

In baptisterio putrida strofiola non pariatur, sed comburat et pulveres ad sacrarium deponat.

Lebetem maiorem ex aurichalco emat, pro conservanda aqua baptismali; super armariolum, in quo conservantur sacra olea, curet pingi aut describi titulum hunc: „Olea sacra“.

Tectum templi quantotius curet reparari, ne stillet, adhibito auxilio communitatis Żwingensis.

Parietem obviet ruinae adhibito consilio fabri lignarii. [l. 127r]

Campanile curet exstrui decens, quod potuit pridem fieri, si esset animus ornandi suam sponsam Ecclesiam, intra annum, sub poenis arbitrariis ab illustrissimo ac rndissimo dno loci ordinario infligendis[61].

Caemeterium curet decenter saepimento cingere, etiam hac hyeme stante; pauca ad hoc desiderantur ligna, modo sit alacritas placendi Dno Deo.

Pluviale decens nigri coloris propriis comparet sumptibus, quandoquidem per quadriennium de proprio nulla re auxit et ornavit ecclesiam.

Casulam etiam nigram decentem quantotius comparabit.

Ampullas novas comparet stanneas quantotius.

---

[60] *Orig. įrašyta* ecclesiae parochialis Żwingensis.

[61] *Orig. įrašyta* inflingendis.

Vascula decentia pro sacris oleis emat.

Missale novum emi curet cum patronis, tam Regni Poloniae, quam Sveciae, quia hoc est laceratum nec valet ad usum, nisi bene restauretur.

Libros chori – graduale, psalterium, antiphonarium – restaurari curet quantotius.

Ex ambona denunciet, ut pueros parochiani mittant ad scholam, hos baccalaureus doceat fundamenta seu rudimenta fidei, legere, scribere et cantum choralem.

Ab administratione sacramentorum nullo titulo et praetextu seu quaesito colore paciscatur cum parochianis, sub poenis in concilio Tridentino et constitutionibus synodalibus expressis, nihilque exigat ab eis, nisi hoc accipiat, quod sponte, libere offertur, idque post administrationem sacramenti.

Moneat baccalaureum, ut sit contentus, quod offertur [l. 127v] pro insertis nominibus in libros metricarum.

Testes adstantes circa matrimonii benedictionem duos inscribat semper, hoc enim suadet et exigit consilium Tridentinum.

Carbonam ecclesiae habeat et duos vitricos ad custodiam adhibeat.

A pulsu campanarum et sepulturis oblationum medietatem in carbonam deponat, ex qua nihil pro suis usurpet necessitatibus, in quo onero conscientiam rndi dni parochi authoritate mihi concessa.

Pia legata in ornamenta ecclesiae et necessitates convertat et ea disponat, tanquam redditurus de iis Dno Deo rationem.

Familiam superfluam ex parochia alienet et tempore columbationis, seu strenationis ab ebrietate, compotationibus, et conversatione laicorum inutili caveat. Legat de hoc monita divi Caroli Boromaei, legat Epistolam pastoralem, discet, quomodo fungi debebit tempore strenationis suo officio.

Nomina et numerum parochianorum quolibet anno conscribat, sciat non confessos pro Paschate, moneat eos et ad salutarem inducat poenitentiam.

Nomina benefactorum ecclesiae suae notet in libro seorsivo.

Nomina sepultorum in ecclesia et caemeterio notet et pro eis oret.

Commendatur lectio librorum spiritualium, hoc enim fovet devotionem et virtutes auget.

Carbonam ecclesiae, quae hactenus fuit servata, omnino teneat, duos vitricos ex oppido aut ex pagis, viros fide dignos, ad custodiam [l. 128r] et eius clausuram adhibeat, pro more aliarum ecclesiarum parochialium.

Reditus carbonae notet et expensas seorsive.

Vesperas, Matutinum, Sacrum quolibet die festo et dominico canat.

Pro fundatoribus ecclesiae et benefactoribus, tam vivis, quam defunctis oret, et Missas saepius absolvat pro ipsorum animabus.

Confessarium unum electum sibi habeat et eidem confiteatur.

Ad infirmos discedat in equo proprio, non extorquendo, nec expectando submissionem equi a dnis parochianis.

Organum seu vulgo posytyw procuret ad ecclesiam, et organarium foveat, habeat sufficientiam ad hoc.

In contionibus et post conciones do[c]eat rudimenta et articulos fidei rudiorem populum.

Obstetrices in casu necessitatis doceat baptisare infantes, moneat frequenter eas in concionibus, ut[62] baptizent.

Capillos prolixos in capite et mystacibus non foveat.

Veste honesta taleri, docente [ad] statum clericalem utatur, idque coloris nigri, praesertim in ecclesia et extra eam.

Indultum tempestive pro ecclesia sua apud illustrissimum ac rndissimum dnum lociordinarium renovari curet, ante ipsum terminum.

Ab ecclesia sua non se absentet sine causa, nec subtrahat obsequium debitum per suam absentiam animabus Christi fidelibus. [l. 128v]

[62] *Orig. įrašyta* aut.

VISITATIO GNALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS TWERENSIS, SUB AUSPICIIS ET DELEGATIONE ILLRMI CASIMIRI PAC, EPPI SAMGAE, VILNENSIS, GIERANONENSIS PRAEPOSITI, ANNO DNI 1677 MENSIS IULII DIE 20 ET SEQUENTIBUS EXPEDITA

Visitatio fabricae ecclesiae [l. 129r]

Primaeva ecclesia erat lignea, erecta a piae memoriae Elia Ilgowski, tiwuno Twerensi, primo fundatore huius parochiae, non constat sub quo patrocinio consecrata erat, tamen ab illrmo Parczewski, eppo Samgae. Collabente vero successu temporum primitiva ecclesia postmodum modernis non ita pridem temporibus aliam novam, longe maiorem, in eodem loco erexit pie defunctus Joannes Romanus Paszkiewicz, parochus Twerensis, qui 24 annis rectoratum huius ecclesiae tenuit, vixit pietate[63] insignis et vite exemplaris. Sub anno 1670 sumptu potissimum proprio, accedentibus tamen ex parte eleemosynis piorum parochianorum, praesertim illustris Michaelis Stankiewicz, succamerarii Samgae, tenutarii tivunatus Tverensis, erecta est in titulum B. Virginis Mariae Visitationis, nondum ab aliquo antistite consecrata.

Fabrica ecclesiae huius in modum crucis constructa, habens ab utraque parte capellas duas, sita in colle eminenti atrio versus occidentem, altari maiori versus orientem, parietes ab extra asseribus sectis abietinis circumcirca bene muniti. Tectum abietinis tegulis similiter bene constructum. Turres supra tectum quatuor: una in medio tecti supra ecclesiam rubro colore depingitur et lamina tegitur, altera supra porticum ecclesiae lamina alba tecta, duae vero a lateribus supra capellas, nondum lamina munitę pro omnibus tamen praedictis turribus lamina contegendis pie defunctus qui supra Paszkiewicz reliquit in parata pecunia bona moneta florenos trecentos, quamvis plus reliquisse dicitur. Porticus binis ianuis ad ingressum patens, quae foribus abietinis cardinibus ferreis munitis clauduntur et ab intra ligno oblongo; ab extra sera ferrea utraeque fores occluduntur; maiores vero ecclesiae fores quercinae cardinibus ferreis et ab extra sera ferrea bene munitę ex eadem porticu ad chorum accensus foribus clauditur. Supra maiorem ecclesiae [!] chorus pro musica magnitudinis proportionatae. In eodem choro organum, vulgo positivum, vocum quinque cum principai, reparatum a praedecessore parocho Paszkiewicz flor. 50, modo sibillans; iterum indigens [l. 129v] reparatione.

[63] *Orig. įrašyta* pietatis.

Pavimentum ecclesiae totum assere secto stratum cura moderni rndi parochi Joannis Typszewicz, sub pavimento fornix muratus in primo choro versus maius altaria, habet a dextra fenestram parvam craticula ferrea obductam. In quo fornice corpus pie defuncti fundatoris ecclesiae Ilgowski requiescit, cuius anima sit in benedictionibus sempiternis.

Fenestrae in ecclesia vitreae maiores 12, minores circulares novem, in porticu tres, in medio ecclesiae supra trabem effigies Crucifixi cum duabus statuis Beatae Virginis [et S. Joannis]. Ambona ad sinistram partem penes sachristiam operis arcularii simplicis. Scamna in medio ecclesiae paucissima et confracta. Confessionale penes sachristiam rubro colore depictum unum.

Sachristia ad sinistram partem ecclesiae, foribus quercinis et sera interna, vulgo ingrychtowy, clauditur, supra eandem sachristiam chorus, ad quem ascensus ex sachristia partet ex eadem sachristia aliae fores versus parochiam ad caemeterium, tertia intus in medio, utraeque abietinae, clausura ferrea firmatae. Armarium pro componendis apparamentis ecclesiae cum loculis ibidem situm, aliud armariolum pro servando monstratorio, cum Venerabili, sine clausura interna. Fenestrae in eadem sachristia vitreae duae maiores, tertia minuscula.

Penes porticum ecclesiae versus dextram partem campanile ex asseribus constructum, reparatum a pie defuncto Paszkiewicz sexagenis 56 ex legato pie defuncti Kiełpsz, recuperatis a dno Razmuszowicz.

Ad sinistram partem versus parochiam in caemeterio ossorium, [l. 130r] ex trabibus abietinis noviter constructum et tegulis abietinis tectum. Caemeterium circumcirca aliquibus locis trabibus septum, aliquibus vero locis, ubi cives Tverenses spectat, ad ingressum pecudibus patens.

VISITATIO FUNDATIONIS PAROCHIAE

Fundata est ista parochia a serenissimo Sigismundo Tertio, rege Poloniae, de anno 1618 ad promotionem et cessionem iuris advitalicii bonae memoriae Eliae Ilgowski, tivuni Twerensis, cui contribuat dnus eorum domibus et terris quatuor, de nomine in literis fundationis expressis pro parochia construenda fundum unum de antiquo Gruzdżia ~~tivuni Twerensis,~~ similiter post templum Stanislai Coci, et de agricultura aulae Twerensis terrae aratilis et pratorum mansos semiduos, seorsive pratorum mansum unum ab utraque parte fluvii Aytra. Insuper de advocatura Alkoviensi villam Alka mansorum possessorum 13; omnium vero tenutarum universim, iuxta dimensionem revisorum, mansorum possessorum et desertorum ac sylvestrium sexaginta et semi duorum. Deinde ex tota tenuta tivunatus Twerensis omnes subditi loco strenae ex singulis mansis per quinque grossos lituanicos et per modium, vulgo przetak, siliginis aestivalis vel hyemalis et secundum hordei singulis annis perpetuis

temporibus, ad tesqua quoque Twerensia pro necessitate ecclesiae et parochiae liberam lignationem concessam habet. Omnes terrae et agri iuxta primaevam fundationem permanant, solum taberna in foro sita fundum ecclesiasticum occupare dicitur, quae per infirmitatem defuncti rndi Paszkiewicz aedificari a perillustri succamerario Samgae moderno [l. 130v] nemine reclamante permissa est, postmodum acta est consentio et hucusque non sopita.

Originales literae fundationis omnes extant, et asservantur in archivo solis copiis apud rndum parochum reservatis.

Visitatio tabernaculi ssmi sacramenti

Hoc situm in maiori altari, operis arcularii, quantitatis modicae, a fronte habet columnas duas deauratas, in foribus calix cum Venerabili, clauditur sera interna ferrea firma, desuper planum servatur Venerabile in pixide argentea quantitatis exiguae. Renovatur Venerabile intra spatium duarum septimanarum, ad infirmum defertur Venerabile sine baldechino et luminaribus, ob paucitatem hominum non est, qui deferat et comitetur. Clavis a cyborio servatur in sacristia sub altera clausura.

Visitatio fontis baptismalis

Baptisterium in sacello ad dextram partem ecclesiae constitutum, sera pensili clausum, operculum habet connexum eminens, basis titubans et facile mobilis. Aqua servatur in vase aereo intus non dealbato, infantes baptisantur aqua hausta cochleari supra ipsum fontem, neque scultela habetur; tegitur inferius operculo ligneo plano. Renovatus fons pro Pentecosten.

Visitatio oleorum sacrorum [l. 131r]

Olea sacra asservantur in armariolo ad hoc specialiter exstructo in eodem sacello cum fonte, clauduntur sera interna, et clavis diligenter asservatur. Allata olea sacra ex cathedrali die 17 aprilis anno praesenti; continentur in vase stanneo decenti. Extrema unctio est in usu frequenti apud fideles huius parochiae.

Visitatio altarium

Altare maius operis sculptilis, vetustum, de vetusta ecclesia reservatum, forte pie defuncti 1mi fundatoris Ilgowski sumptu exstructum. In 1ma contignatione habet columnas quatuor et statuas duas S. Petri et S. Pauli, in superiori contignatione in tabula imago S. Eliae igneo cornu ad caelum

rapti, a lateribus icones sculptae S. Michaelis et S. Casimiri, S. Georgii et S. Martini, in vertice altaris duo angeli Nomen JESUS opere sculptili efformatum tenentes. In maiori tabula huius altaris inclusa est imago BV Mariae picturae ad instar rhutenicae quantitatis modicae fere medii cubiti, ad quam per vota recurrendo magnas gratias fideles passim experiuntur, prout in seorsivo libello singulorum nomina, qui potuerunt senti, annotatum. Est nondum adhuc ab officio pro miraculosa approbata, etsi multa miracula ad hanc imaginem recurrentibus fidelibus praestita sunt. Extat tamen facultas ab illustrissimo Georgio Tyszkiewicz, eppo Samogitiae, de anno 1646 die 8 februarii rndo Georgio Kiełpsz, parocho Twerensi, concessa quaecunque miracula seu gratias ad hanc imaginem contingentia annotandi, quae in eodem libello expressa habetur. Ex traditione refertur hanc imaginem quondam apud Eliam Ilgowski, fundatorem huius ecclesiae, in cubiculo fuisse et quadam nocte casu pernoctante Jacobo Kłopotowski, decano Retoviensi, noctu luce refulsisse; ex [l. 131v] hac occasione ad ecclesiam Twerensem redditam esse, quae modo in dies maioribus clarescit gratiis.

Sedes huius altaris murata, consecrata simul cum antiquori ecclesia, quae inviolata post dirutam praeteritam et novam exstructam ecclesiam permansit; et sine adhibito portatili sacrificium Missae celebratur.

Ad dextram partem versus cancellos in credente imago Ssmae Trinitatis, BV in Caelo Coronantis, vetusta, in tabula picta, cum inscriptione: „Monstra Te esse matrem“.

2DUM ALTARE

Ad sinistram partem intrando ecclesiam in sacello, operis sculptilis, deauratum, in maiori tabula imago Assumptionis B. Virginis, columnas habet duas deauratas, superius imago B. Virginis in Caelo Coronatae, quam angelus tenet; supra istam imago S. Dominici Rosarium a B. Virgine accipientis, a lateribus duo angeli deaurati Nomen B. Virginis manibus tenent, infra a lateribus ab utraque parte altaris imagines circulares cum mysteriis Sacratissimi Rosarii. In basi altaris inscriptio aureis literis: „Sancta Maria succur[r]e miseris“. Ad cornu Epistolae stemma sculptum illustris dni Stankiewicz, ad cornu Evangelii consortis eisdem Krczonowiczówna Stankiewiczowa, qui maiori ex parte ad erectionem huius altaris liberalitate sua contribuerunt.

Sedes altaris huius lignea, ex trabibus constructa, habet portatile consecratum ab illustrissimo Tyszkiewicz, eppo Samogitiae, sub anno 1643, reliquias habet inclusas s. Victoris et sanctae Justinae et Felicis; bonum, integrum et inviolatum.

Ad hoc altare est introducta confraternitas Sacratissimi Rosarii a patribus Ordinis Praedicatorum Roseynensibus, priore Roseynensi [l. 132r]

Niestoiewski, sub anno Dni 1646, prout exstat in privilegio, quod apud confraternitatem servatur cum facultate illmi Georgii Tyszkiewicz, eppi Samogitiae.

Habentur etiam indulgentiae Roma a sanctiissimo Clemente X [concessae] pro [festo] Annuntiationis BVM visitantibus plenaria omnium pecatorum [!] remissio conceditur; ab anno 1675 ad decennium valiturae.

3tium altare

In sacello ad dextram, partem altare vetusti operis, clausibile, in medio imago BV in radiis solaribus, circumcirca mysteria ex Sacra Scriptura desumpta, verbi gratia civitas Dei, turris David, speculum sine macula, et a lateribus in foribus imago BV Annuntiationis, superius S. Eliae in caelum rapti et Elisei, ex altera parte Nativitas Xti Dni et Baptisatio Xti in Jordane, superius imago Xti in cruce patientis et Dei Patris crucem complectentis, in superficie Resurrectio Xti, ad parietem imago Salvatoris ruthenica et B. Virginis Christum gestantis.

Sedes altaris lignea, habet portatile consecratum ab illustrissimo Tyszkiewicz, eppo Samogitiae, sub anno 1664 [!].

Visitatio carbonae ecclesiae

Carbona ecclesiae conservatur in sacristia, clauditur una tantum sera pensili, clavis servatur apud sacristianum. Saculo collectorum tempore concionis diebus dominicis et festivis ab anno 1676, post fata rndi Paszkiewicz, in percepto faciunt 54, qui omnes [l. 132v] in expensas sunt deducti.

A pulsu campanarum nihil ad carbonam imponebatur, sed totum baccalaureus percipiebat.

A sepultura vero intra ecclesiam et caemeterio nulla obventiones exhibitae sunt.

Pia legata defuncti rndi dni Paszkiewicz apud varios debitores non vindicata.

Apud dnum Carolum Adamkiewicz bona moneta flore. 45, super quo exstant literae recognitionis.

Apud Venceslaum Lenartowicz Rozmusowicz in bona moneta floreni 15.

Apud Laurentium Niewiadowski in bona moneta flo. 35, super quo exstant literae obligatoriae.

Apud Constantinum Basilium Wisznarzewski in bona moneta floreni 106, super quo exstant literae obligatoriae.

Apud Alexandrum Dyrwoniszko currenti moneta flo. 96; exstant literae obligatoriae.

Apud rndum Samuelem Konarzewski bona moneta flo. 20; exstat charta recognitionis.

Apud Jacobum Mowsz iudaeum, arendarium Twerensem, solidis flo: 50; terminus redditionis elapsus anno 1675 in literis obligationis praescriptus.

VISITATIO CARBONAE CONFRATERNITATIS

Carbona confraternitatis propter securitatem asservatur in sacristia, clauditur duabus seris pensilibus; una clavis [l. 133r] apud rndum dnum vicarium, altera apud nobilem dnum Alexandrowicz.

Inparata pecunia reperti sunt modo solidis floreni 40, bona moneta 15.

DEBITUM AD EANDEM CONFRATERNITATEM

Apud subditos Alkovienses pro contributione capitali accepta ex carbona solidis floreni 36, apud baccalaureum floreni 9, qui fortassis pro servitio eidem imputabuntur.

Legatum pie defuncti Joannis Bogusz Okmiański, qui pro ornamentis ad altare confraternitatis bona moneta ultimae voluntatis testamento inscripsit florenos mille. Iam in parte ad exolutionem huius legati apparamenta quaedam comparata sunt, nondum adhuc de valore taxata. Perillustris Skirmont, canonicus Samogitiae, ex certo spontaneo contractu comparationem praedictorum apparamentorum, mille florenorum bonae monetae valorum attingentium, onus in se suscepit prout iam in parte satisfecit.

INVENTARIUM APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIAE IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

SREBRO KOŚCIELNE [l. 133v]

Pixis srebrna, intus et extra pozłocista, malenda [?] cum operculo etiam deaurato, na wierzchu krzyżyk złocisty cum effigie Crucifixi.

Monstrantia srebrna, miejscami pozłocista, sedes biała, in manubrio tres facies angelorum odlewane pozłociste, circulus in radiis, ex partibus duo angeli deaurati, melchisedech srebrne pozłociste, radii niektóre pozłociste, na wierzchu krzyżyk pozłocisty, na którym Crucifixi effigies biała, reparata z dawnej monstrantii nieboszczyka fundatora Iłgowskiego cura rndi Paszkiewicz.

Kielich srebrny spory, wszytek pozłocisty, sedes opere dorico wybiana, in sede tres facies angelorum, in manubrio także tres, z pateną starą szczerbatą, wszytką pozłocistą.

Kielich srebrny biały, sedes gładka, manubrium białe, in cuppa korunki pozłociste, na wierzchu pozłocisty, intus biały, z pateną z wierzchu pozłocistą ze spodu białą, z herbem jmści pp. Uwoyniów cum literis AU, na kielichu literae XMHHI, roku 1626.

Patena srebrna pozłocista wszytka połamana cum literis, z drugiej strony Nomen Mariae.

Kielich srebrny biały, z pateną także srebrną białą, jeszcze nieświęcony.

Krzyż srebrny biały, sedes wybiana, ad cornua quatuor Evangelistae odrysowane, z tejże strony za szkłem Agnus Dei, z drugiej strony effigies Crucifixi odrysowana, ad cornua angeli, po brzegach na kształt koralów gałeczki srebrne białe, reparatum [l. 134r] z dawnego krzyża y z kielicha, którego przedtym do ablutii zażywano, cura rndi Typszewicz.

Lampa srebrna spora, na trzech łańcuszkach srebrnych z gałeczkami srebrnemi, z nakrywką srebrną, ze spodu tabliczka srebrna, z jednej strony herb cum inscriptione: „Joannes not. Stankiewicz, tivunus Ejragolensis, notarius terestris Ducat. Samgae". Z drugiej strony inscriptio: „Patronae et liberatrici clementissimae humillimus cliens dedicat anno 1676".

Różyczki szczyrozłote szmalcowane, w jednym miejscu spojednione, w których rubinków małych 14, od jmci panny Tarłowej Sapieżynej, podskarbinej teraźniejszej.

Różyczka na wstędze blaszkowej białej, z rubinkiem jednym, dubitatur jeśli szczyrozłota, nescitur a quo.

Pierścionek szczyrozłoty z napisem ab intra: „Pan Bóg nadzieja moja. AW".

Effigies Resurrectionis Christi szczyrozłota szmalcowana.

Korona srebrna pozłocista odlewana, na której szklanych sztuk pod folgą 8, nisko quatuor facies angelorum odlewane pozłociste, na wierzchu pomum srebrne, krzyżyk srebrny pozłocisty.

Tabliczki dwie spore srebrne pozłociste od jm pani młodszej Kryszpinowej, podskarbinej WXL.

Gwiazdeczek srebrnych, pozłocistych z jednej strony dwanaście, od jejmści pani Kryszpinowej, podskarbinej WXLitt.

Na obrazie Najświętszej Panny blacha srebrna pozłocista, [l. 134v] ramy dokoła okrywające, na której różyczek srebrnych ośm, we dwuch korale, w trzeciej perła wielka, w czwartej perłowa macica oprawiona, w innych szkło pod folgą.

Na głowie Najświętszej Panny korona z pereł haftowana, w której różyczek szmalcowanych trzy, we wszytkich rubinków małych 11.

Na głowie Pana Jezusa korona z pereł haftowana, w której różyczek szmalcowanych, rubinków maleńkich 14, jeżeli szczyrozłote wszytkie, supponuntur jednak, że złote.

Zausznice szklane białe dwoje.

Tabliczka srebrna na trzech łańcuszkach zawiesista, z kółkiem srebrnym, na niej effigies BVM cum parvulo, sub pedibus effigies flectens cum literis z herbem KBASCTSLZ, cum inscriptione: „Tobie, o Panno, na wszytkich znaczniejsza, którejm Boga zawsze przyczyna ważniejsza, ten mały prezent dając [za] zdrowie dziękuję, siebie z mężem, z dziatkami wiecznie ofiaruję. Bądź teraz y przy śmierci ty moją patroną, we wszytkich mych kłopotach skuteczną obroną. Roku Pań[skiego] 1649, dnia 1 maja.

TS, na niej effigies BVM, sub pedibus duae statuaeflectentes, cum lichteris KIGIG.

TS[64] odlewana, na niej effigies BVM z herbem et litt.: BKO.

TS cum effigie BVM, z kółkiem srebrnym, cum inscrip.: „Módl się sa nami y za mną grzesznym".

TS na dwuch łańcuszkach srebrnych, z kółkiem srebrnym, na niej effigies [l. 135r] BVM cum inscrip.: „Ofiaruję tę tablicę Panu Bogu y Najświętszej Pannie. Halszka Soroczanka Przewłocka".

TS, na niej effigies BVM.

TS z łańcuszkiem srebrnym zawiesista, wszytka rysowana, na niej effigies BVM, sub pedibus duae statue flectentes, ex partibus BV duo angeli et lampades odrysowane, od jmści panie [!] Niekraszewicza.

TS cum effigie BVM et literis ACIK.

TS z łańcuszkiem srebrnym, cum effigie BVM et literis MIO.

TS RRZ.

TS z kółkiem srebrnym, cum effigie BVM in nubibus, sub pedibus statua flectens.

TS, na niej effigies BVM, statuae flectentes, cum literis SS CH, ze stron róże.

Tablica srebrna cum effigie BVM et ins. rutenica.

TS cum effigie BVM, sub pedibus statua flectens armata, na dwuch łańcuszkach y z kółkiem.

TS z haczkiem srebrnym, cum effigie BVM et inscrip.: „Catharina Junschowicz".

TS cum effigie BVM, sub pedibus statua flectens, inscrip.: „Jan Constanty Zaleski".

TS cum effigie BVM.

TS, na niej effigies Crucifixi, ex partibus due statue flectentes, cum literis TKPPAOKPP.

TS odlewana ad instar serca, cum effigie BVM et inscrip.: „Piotr Kurowski, Helena Kurowska IZKM 1659".

---

[64] *Čia ir toliau Tverų parapijos parašyme vartojamas trumpinys* TS – tablica srebrna.

TS, na niej effigies BVM z herbem y literami MEICEPXZ. [l. 135v]

TS z kółkiem srebrnym cum inscrip.: „Votum“.

TS, na niej duae statue.

TS, na niej effigies BVM, ex partibus duae statuae, cum inscrip.: „Jagnieszka Narmontowa, na trzech łańcuszkach z kółkiem srebrnym“.

TS na niej effigies BVM, sub pedibus statua flectens, cum inscrip.: „Pod Twoją obronę siebie samego y dziatki moje, Matko miłosierdzia, oddaję“. Z herbem y literami MM SCTPZZ.

Łańcuszek srebrny, w którym ogniwek 107.

Metalik srebrny, pozłocisty z obudwuch stron, z jednej strony inscrip.: „Medella nostra“, z drugiej Vulnera Christi.

TZ gładka, z kółkiem srebrnym, z literami MGCT.

TS gładka, z kółkiem srebrnym, cum inscrip.: „Katharzyna Toruciówna“.

TS cum effigie BVM cum parvulo Jesu in manu sceptrum tenenti.

TS, na niej effigies BVM z kołeczkiem srebrnym, z drugiej strony herb z literami IKS.

TS cum effigie BVM, in manibus sceptrum.

TS cum effigie BVM et inscrip.: „Ś. Barbara Panna“.

TS cum effigie BVM et inscrip.: „Elżbieta Lewczewiczówna“.

TS cum effigie BVM, sub pedibus statua flectens, cum literis IKBO.

TS, na niej Nomen Mariae, cum literis KWNRWDIK 1662.

TS na dwuch kółkach, cum effigie BVM, z herbem y z literami BFPSTTIPW.

TS cum effigie BVM et inscrip.: „Krystyna Sągałowa“. [l. 136r]

TS szczerbata, na niej effigies Crucifixi, ex partibus statuae duae, BVM et S. Joannes.

TS z kółkiem srebrnym, na niej effigies BVM, cum inscrip.: „Ofiaruję Panu Bogu na cześć, na chwałę“.

TS cum effigie BVM z herbem et literis MSCT.

TS, na niej effigies BVM, sub pedibus luna cum literis IP.

Tablice srebrne dwie gładkie, sine ulla inscrip.

TS ad instar serca, na wierzchu krzyżyk y kaczek srebrny, cum literis IRMMR, od pana Ruygia.

TS ad instar serca, na niej effigies Crucifixi, in una parte BVM cum Filio, in altera S. Joannes, cum litt. IRZZ.

Serduszka srebrne dwa, na nich Nomen Jesus.

Serduszko srebrne z haczkiem srebrnym, cum effigie BVM et literis SP.

Serduszko srebrne z haczkiem, cum literis CMKEM.

Korona srebrna cum ins.: „Barbara Sągałówna“.

Noszki srebrne trzy, jedna na dwuch kółkach zawieszona.

Pacificał.

Obraz Najś. Panny we srebro oprawny, z blaszką srebrną, ramy okrywającą.
Pereł sznur jeden, w którym gronów 25.
Krzyżyki srebrne pozłociste trzy.
Krzyżyk srebrny jeden.
Obrazki srebrne pozłociste dwa.
Pierścionek srebrny, na nim Nomen Jesus.
Agnuski bursztynowe we srebro oprawne dwa, jeden pozłocisty.
Koronka bursztynowa z agnuskiem bursztynowym jedna, w której 50 dziesiątków.
Decymka kryształowa z kółkiem srebrnym jedna.
Decymka bursztynowa jedna. [l. 136v]
Manelów bursztynowych para.
Ampułek srebrnych para jedna.
Korunki kościane dwie.
Agnusków prostych cztyry.

ORNATY

Ornat adamaszkowy w kwiaty pstry, z columną saietową, dokoła passaman zielony, z stułą y manipularzem eiusdem materiej.

Ornat aksamitny ciemno czerwony, z columną takąż, passaman pstry biało żółty jedwabny, z stułą y manipularzem tegoż aksamitu.

Ornat adamaszkowy czerwony z columną złotogłowową, passaman dokoła czarny zielony, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat nędzy bogatej biały w kwiaty czerwone, z columną eiusdem materiae, passaman czerwony jedwabny, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat pułatłasowy wzorzysty, z columną takowąż, passaman dokoła columny czerwony jedwabny, fręzle dokoła ornatu jedwabne zielone, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat stary kanawacowy biały, z columną aksamitną czerwoną, passaman blaszkowy, fręzle dokoła pstre, z manipularzem.

Ornat kitajczany ceglasty, z columną kitajczaną popielatą, passamany dokoła jedwabne pstre, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat pułatłasowy włosiany w kwiaty błękitne z krzyżem [l. 137r] tejże materii, passaman zielony y czerwony, z stułą y manipularzem podartemi.

Ornat czarny stary adamaszkowy z columną atłasową białą, dokoła passaman blaszkowy pstry, z stułą y manipularzem poszarpanemi.

Ornat buracikowy z columną eiusdem materiae, passaman żółty, fręzle pstre, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny karmazynowy z columną takąż, passaman blaszkowy, z stułą y manipularzem.

KAPY

Kapa adamaszkowa niebieskiego coloru, z lisztwą nędzy bogatej, z szczytem materii łazurowej blaszkowej z lisztewką haftowaną, koło lisztwy passaman pstry czerwony z białym, koło szczytu frędzle złote, od xdza Kiełpsza.

Kapa płótna tureckiego drukowana, z lisztwą y z szczytem takowejże materiej, dokoła passaman pstry, koło szczytu frędzle pstre życzkowe.

Kapa czarna stara sajowa, z lisztwą takowąż, z szczytem starym podartym, passamany blaszane pstre.

ANTEPENDIA

Antependium nędzy bogatej w kwiaty czerwone z passamanem blaszkowym.

Antependium pułatłasowe białe, passaman życzkowy czerwony.

Antependium pułtabinowe czarne, passaman blaszkowy.

Antependium pułatłaskowe [!], varii coloris, passaman pstry, a rndo dno Joanne Typszewicz, parocho Twerensi. [l. 137v]

VELA NA KIELICHY

Velum atłasowe czerwone, circumcirca sznurek złoty, in medio Nomen Jesus in radiis haftowane, nisko herb cum literis EMSCEFLXZ. Z drugiej strony także herb z literami KKKSCESGZ.

Velum aksamitne czarne w kwiaty czerwone, in medio krzyż złoty.

Velum kitajczane czerwone, in medio Nomen Jesus in radiis.

Velum pułatłasowe wzorzyste.

Velum adamaszkowe białe w kwiaty różnego coloru.

Velum bawełniane tureckie do monstrantii.

BURSY

Bursa pomarańczowa buracikowa w kwiaty różnego coloru.

Bursa adamaszkowa czerwona wzorzysta z krzyżem czarnym.

Bursa do chorych buracikowa, z krzyżem blaszkowym wytartym.

PALLE

Palla biała, in medio Nomen Mariae, jedwabiem żółtym wyszywana.

Palle blaszkowe dwie.

Palla płócienna, wyszywana jedwabiem czerwonym zielonym, in medio Nomen Jesus, wyszywane złotem.

Palla buracikowa jedna.

CORPORAŁY [l. 138r]

Corporałów in numero 32, płótna różnego.

PURIFICATORIA

Purificatoria płótna szwabskiego in Nº 32.

TOWALNIE

Towalnie płótna tkackiego, jedwabiem czarnym wyszywane dwie.

Towalnie tkackiego płótna, po końcach bielą wyszywane trzy.

Towaleń siatkowych prostych 10.

Towaleń prostych, po końcach siatka 11.

Towaleń domowej roboty, po końcach z pstrocinami, 7.

Towalnie niciami przetykane domowej roboty 3.

Towalnia rąbkowego płótna blaszkowa.

SZERZYNKI

Szerzynka płótna rąbkowego, jedwabiem czerwonym, żółtym y turkusowym ze złotem wyszywana, od p. Baniewicza.

Szerzynka płótna tkackiego, jedwabiem różnym wyszywana.

Szerzynka płótna tkackiego, jedwabiem żółtym wyszywana.

Szerzynka płótna tkackiego, jedwabiem czarnym wyszywane dwie.

Szerzynka prostego płótna, jedwabiem czerwonym y zielonym wyszywana.

LISZTWY [l. 138v]

Lisztwy rąbkowego płótna, czerwonym jedwabiem wyszywane 2.

Lisztwa tkackiego płótna, jedwabiem zielonym wyszywana jedna.

Lisztewki siatkowe ze złotem dwie.

OBRUSY

Obrusy tkackiego płótna dwa.

Obrusy domowej roboty, po kącach płótnem wyszywane trzy.
Obrusów domowej roboty, po kącach z forbotkami 12.

Ręczniki

Ręczniki prostego płótna dwa.

Alby

Alba płótna prostego z korunkami prostej roboty, od jej mości pani podkomorzynej WXL.
Alby domowej roboty z korunkami roboty pięknej, od JM pana Woyny.
Alby roboty domowej z korunkami prostej roboty 4.
Alba płótna prostego bez korunek.

Komży

Komża płótna tkackiego z korunkami pięknej roboty, od JM pani Wołowskiej.
Komży prostego płótna z korunkami takowymiż dwie: jedna dobra, druga stara. [l. 139r]
Komży dla ministransów tkackiego płótna jednakie dwie.
Komża prostego płótna stara dla ministransa jedna.

Humerały

Humerały tkackiego płótna dwa.
Humerałów prostego płótna pięć.

Obrazy

Obraz Christi patientis in cruce, ex una parte BVM, ex altera parte Sanctus Joannes.
Obraz Salvatoris Mundi w ramach.
Obraz BVM Dolorosae, stary, na kitajce, czerwony.
Obraz BVM Annuntiationis.
Obraz BVM in manibus Christum portantis.
Obraz BVM, sub pedibus ex una parte seniculus, ex altera mulier cum infantibus flectens.
Obraz BVM Christum infantem portantis.
Obraz Świętego Matheusza.

Obraz Sancti Josephi Christum infantem in templum cum BV Maria ducentis.
Obraz Najświętszej Panny na płótnie bez ram.
Obraz BVM Częstochoviensis.
Obraz BVM, sub pedibus s. Catharina flectens.
Obraz S. Georgii.

CHORĄGWIE [l. 139v]

Chorągwie sztametowe turkusowe stare, z jednej strony obraz S. Annae, z drugiej S. Casimiri, na drugiej Christi patientis in cruce, z drugiej strony Dolorosae BVM.

Chorągwie stare harusowe żółte, na których z jednej strony BVM Dolorosae, z drugiej S. Christophori, na drugiej z jednej strony Mors, z drugiej kapłan Communią dający.

KOBIERCE

Kobierce stare do obijania ściany trzy.
Kobierce poszarpane dziurawe dwa.

KSIĘGI

Mszał w czerwonej oprawie stary jeden.
Mszał w czarnej oprawie jeden.
Agenda w białej oprawie stara.
Graduale w białej oprawie stare.
Antiphonarium w czarnej oprawie.
Psalterium w białej oprawie stare.
Agenda poszarpana mała.
Liber baptisatorum.
Liber matrimonio copulatorum.

LICHTARZE

Lichtarzów cynowych sporych 4.
Lichtarze cynowe stołowe dwa.
Lichtarze mosiężne stołowe dwa. [l. 140r]

CYNA, MIEDŹ, MOSIĄDZ, ŻELAZO

Ampułka cynowa jedna.
Miseczka cynowa jedna.

Kociołek mosiężny do święconej wody jeden, drugi ad aquam baptisatorum.
Lichtarz pośród kościoła mosiężny potłuczony.
Lampa mosiężna jedna.
Thurybularz mosiężny jeden.
Żelazo do pieczenia opłatków jedne.

Dzwony

Dzwon jeden duży.
Dzwon drugi średni.
Dzwon trzeci mniejszy.
Czwarty signans.
Dzwonków do ołtarzów trzy.
Dzwonek u zakrystyi jeden.

INVENTARIUM APPARAMENTORUM CONFRATERNITATIS BV MARIAE ASSUMPTIONIS IN EADEM VISITATIONE GENERALI CONSCRIPTUM

Srebro [l. 140v]

Korona srebrna pozłocista, na wierzchu krzyżyk srebrny, także pozłocisty, od JM pana Piłsuckiego.

Tablica srebrna ad instar serca, z kółkiem srebrnym, cum effigie et inscrip.: „Królowa Niebieska, serce moje Tobie oddaję, znak poddaństwa, racz je przyjąć sobie".

Tablica srebrna, z kółkiem srebrnym, cum effigie BVM, sub pedibus statua flectens, inscriptio: „Sola ora pro nobis". Z literami AIMW.

Tablica srebrna, z kółkiem srebrnym, cum effigie BVM, sub pedibus luna, z literami KBVV.

Tablica srebrna ad instar serca, z kółkiem srebrnym, cum effigie Crucifixi et inscrip.: „Qui passus es pro nobis, Jesu Christe, miserere nobis".

Tablica srebrna głatka cum inscrip.: Monstra te esse Matrem, sumat per Te preces. Et insrcip.: MMZOSFTS.

Tablicy srebrne dwie z haczkami, na której effigies BV Mariae, od JM pana Piłsuckiego.

Ornaty

Ornat taletowy biały w kwiaty złociste, z columną taletową czerwoną wodnistą, circumcirca korunki złote ze srebrem, kitajką niebieską podszyty, z

stułą y manipularzem eiusdem materiae, z legacji nieboszczyka JM pana Jana Bogusza.

Ornat adamaszkowy biały, z krzyżem tejże materii, passamany circumcirca blaszkowe, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat cynowy[65] adamaszkowy wzorzysty, z columną eiusdem materiae, passaman szeroki pstry, circumcirca frędzle pstre różnego jedwabiu, z stułą y manipularzem eiusdem materiae, z legatii JM pana Bohusza. [l. 141r]

KAPY

Kapa czarna adamaszkowa, z lisztwą y szczytem eiusdem materiae, circumcirca passaman szeroki pstry, koło szczytu frędzle pstre różnego jedwabiu, z legatii tegoż JM pana Jana Bogusza.

ANTEPENDIA

Antependium adamaszkowe albo raczej atłasowe wzorzyste, u columny passaman szeroki pstry, z legatii JM pana Bogusza.

VELA DO KIELICHÓW

Velum taletowe czerwone, krzyż ze złotem in medio, circumcirca galon złoty ze srebrem, z legatii tegoż JM pana Jana Bogusza.

Velum rąbkowego plótna, in medio Nomen Mariae in radiis, cum inscriptione: „Tobie ofiaruję, czyjem łaski doznała“, z literami KKK SCE.

BURSY

Bursa atłasowa biała w kwiaty złociste, in medio krzyż, circumcirca galon złoty, z legatii JM pana Bogusza.

Bursa taletowa czerwonista, in medio krzyż, circumcirca galon złoty, z legatii tegoż JM pana Jana Bogusza. [l. 141v]

PALLE

Palla taletowa biała, in medio krzyż.

Palle taletowe czerwone wodniste, in medio krzyż, od JM p. Bogusza.

---

[65] *Žodis rankraštyje nubrauktas, o virš jo įrašyta* zar [?].

Lisztwy

Lisztwa tkackiego płótna, jedwabiem czerwonym karmazynowym wyszywana.

Towalnie

Towalnia tkackiego płótna, różnym jedwabiem wyszywana.
Towalnia tkackiego płótna, czerwonym y czarnym jedwabiem wyszywana.
Towalnie płótna tkackiego, po końcach bielą wyszywane trzy.
Towaleń prostych, po końcach z korunkami pięć.
Towaleń prostych, po końcach z siatkanu trzy.
Towaleń prostych, niciami po końcach przetykanych dwie.
Towalnie prostego płótna, po końcach z pstrocinami dwie.
Towalnie siatkowe trzy.

Szerzynki

Szerzynka płótna tkackiego, jedwabiem czerwonym, zielonym, żółtym, pomarańczowym wyszywana jedna.
Szerzynka płótna tkackiego, jedwabiem żółtym y czerwonym wyszywana. [l. 142r]

Obrusy

Obrus płótna tkackiego, dokoła y po końcach siatka.
Obrusy tkackiego płótna, po brzegach y po końcach bielą wyszywane dwa.
Obrus tkackiego płótna po końcach z pstrocinami jeden.
Obrusy prostej roboty trzy.

Alby

Alba płótna tkackiego, bez korunek, od jej mość pani Jamontowey.

Obrazy

Obraz BV Mariae Jesum Infantem portantis, sub pedibus ex una parte seniculus, ex altera [!] flectens.

CHORĄGWIE

Chorągiew adamaszkowa, na której z jednej strony obraz Baiulantis Christi crucem in montem Calvariae, z drugiej BVM Assumptionis, angeli canentes.

KSIĘGI

Mszał jeden w czarnej oprawie jeden nowy, z legatii tegoż JM pana Jana Bohusza.

LICHTARZE [l. 142v]

Licharze cynowe spore dwa, od jej mość paniej Iwancewiczowey.
Lichtarze mosiężne dwa.

INWENTARZ BUDYNKU PLEBANII TWERSKIEJ, PODCZAS TEJŻE WIZYTY GENERALNEJ SPISANY

Budynek w plebanii. Najpierwiej stantia dla xdza plebana: izby dwie pod jednym dachem, jedna dobra y z alkierzem, w której okien niewielkich dwa, trzecie okno w alkierzu, w tejże izbie piec prostej roboty, stary, drzwi dwoje na zawiasach żelaznych y z zaszczepkami roboty prostej, jedne z sieni do izby, drugie z izby do alkierza. W tejże izbie stół y ławy dwie przy ścienie. Druga izba przez sień na przeciwko, stara, już nadgniła, z komorą. W tej izbie okna trzy stare, czwarte okienko w komorze, także stare, drzwi dwoje, jedne do izby, drugie do komory, na zawiasach żelaznych, bez zamków z zaszczepkami.

Idąc do kościoła po prawej ręce izba z alkierzem nowa duża na pagurku, w której izbie okna trzy, piec zielony nowy, stół y ławy, z której izby do alkierza drzwi na zawiasach żelaznych. W tymże alkierzu okna dwa, z którego alkierza komora boczna do schowania rzeczy, z której izby do alkierza drzwi na zawiasach żelaznych, z komory do sieni drzwi, w sieniach kuchenka zbudowana od JM xdza Typszewicza. Budynek trzeci do wrót przychodząc po prawej ręce, stary, dla czeladzi. Izdebka [z] sienią y z komorą przeciwną, w tej izdebce okna dwa stare, dziurawe, piec opadły y ławy dwie stare, drzwi na zawiasach żelaznych y z zaszczepką. W tejże sieni [l. 143r] kuchenka opierzona deskami.

Budynek czwarty do kościoła idąc po lewej ręce przy fórcie, świrenek stary z gankami, pod świrnem z dachem z dranicami krytym, do tego świrenka drzwi jedne, drugie do podświrna, bez zawiasów żelaznych, na biegunach drzewianych z probojami żelaznemi y z zamkami wnętrznemi. Od świrna niedaleko stajeńka dla koni niewielka opadła.

Przy wrotach wielkich idąc po lewej ręce do wrót odryna z bierwion słomą kryta, drzwi z probojami. Za wrotami idąc z plebanii do gumna wieży dwie albo numy dla bydła, jedna dobra nowa z dachem słomą krytym, druga stara opadła bez dachu. Przy tych numach piekarnia opadła, także browar do robienia piwa opadły.

Gumno osobliwie za plebanią płotem ogrodzone, w którym gumnie budynków dwa, to jest osieć opadła, drugi budynek – odryna do schowania słomy, także stara y opadła.

Bydło

Bydła rogatego krów pięć.
Wół trzyletni jeden.
Dwuletnych czworo.
Owiec starych młodych dziesięć.
Świni wielkich dwoje.
Kaczek trzy.
Kurów dwie.

INWENTARZ PODDANYCH WE WSI OLKA NAZWANEJ [l. 143v]

Wieś olk

W niej gruntu wszytkiego według rewisii włók	61 ½.
Jerzy Micius	½
Joseph Karwelis	½
Eliasz Krewa	
Stanisław Paiacis	
Jerzy Wirkin	
Jerzy Wiciusz	
Łukasz Szyksznius	
Daniel Szyksznius	½
Dawid Burszkiewicz	
Grzegoż Giza	½
Piotr Kiłowski	½
Krzysztoph Kiłowski	½
Jakub Rupeykis	½
Łukasz Ziemgulis	½
Krzysztoph Harkabuz	1
Stephan Gietraycis	1
Jan Kleybus	

Jan Kunigielis	½
Barthłomiej Trak	½
Stanisław Lekis	¼
Michał Gienawia	¼
Piotr Szuryk	½
Krzysztoph Waycius [l. 144r]	
Jan Paiacis	½
Walenty Paiacis	½
Jozeph Rupeykis	½
Krzysztoph Jurgiełaytis	½
Mathyasz Gienawiecky	½
Dawid Stanikiewicz	
Stanisław Toważytis	
Mathyasz Kleyba	¼
Walenty Powandenis	½

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS TWERENSIS, IN VISITATIONE GENERALI EX COMMISSIONE ILLUSTRISSIMI CASIMIRI PAC, EPISCOPI SAMOGITIAE, PER ME, STANISLAUM SIEMASZKO, CANONICUM SAMGAE, SANCITA ET AD EXEQUENDUM IMPOSITA ANNO DNI 1677 MENSIS [IULII DIE 21] [l. 144v]

Militantem in terris Ecclesiam, quae in Apocalypsi civitati Hierusalem novae assimilatur, hanc nisi Dnus custodiverit frustra vigilat, qui custodit, cum (ut inquit psalm. 126) id est, nisi Bonus Pastor per frequentes visitationum vigilias custodiverit, inimicus infernalis subvertere nititur. Idcirco expedita huius ecclesiae visitatione sequentia reformationis decreta pro tenendo bono ordine pro executione relicta sunt.

Clavis a tabernaculo Ssmi Scrmti iuxta constit. provincialem, lib. 3, tit. „De custodia Eucharistiae“ penes rndum commendarium vel addito in ecclesia loco sub altera clausura diligenter servetur, neque sachristiano, homini lagico [!], concredatur.

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot consecratae fuerint, notentur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur et candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferuntur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in eundo et redeundo psallente, deferat.

Indulgentiae 350 dierum Vnble Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum pro hac diaecesi specialiter concessae ex ambona populo frequenter commendentur, ut alacriores ad huiusmodi processiones confluant.

Baldechinum in una hasta parvum, item laternae [l. 145r] duae pro imponendis candelis pro deferendo Vnbli ad infirmum comparentur.

Lampas coram Vnbli Sacramento, dum populus est praesens, accendatur.

Dum ad infirmum Vnble in pixide intra civitatem defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro exhibendo cultu divino relinquantur.

Fons baptismalis cancellis circumcirca cingatur, basis eminentior cum operculo convexo et statua aliqua ad devotionem movente extruatur, vas pro aqua baptismali claudatur.

Infantes supra pelvim vel scultellam aqua cochleari hausta baptisentur.

Aqua baptismalis ad aspersionem, potationem vel aspectionem infirmorum infantulorum, cum ad eum usum Ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiant conformando se decretis in aliis ecclesiis sancitis, hic etiam in futurum cavemus.

Fons baptismalis et olea sacra sub fideli custodia, sub sera et reverenter a rndo commendario, iuxta statutum provincialem, lib. 5, titulo „De custodia Eucharistiae observetur“.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia quantotius sine mora adferantur et testimonium extraditionis ab officiali, quo die et anno extradita fuerint, habeantur.

Allatis novis oleis sacris antiquiora iuxta morem Ecclesiae in lapide ad hoc praeparato per rndum commendarium comburantur et in sacrarium cineres mittantur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus sit necessarium, [l. 145v] quandoquidem per illud moribundo gratia pro extrema hora agonis contra tentationes diaboli confortans confertur, ut illud in gravioribus infirmitatibus fideles recipiant, populo ex ambona commendentur. Erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum necessario mori deberent, salubri doctrina excutere allaboret, quoniam iuxta Jacobum apostolum[66], per illud reliquiae peccatorum delentur et infirmus in doloribus alleviatur.

Juxta decretum concilii Trid. sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini eiusdem in loco suprascripto, unus vel una, aut vir aut mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes sibi elegerint, non plures admittantur.

---

[66] *Orig. įrašyta* apostolorum.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Ante administrationem cuiuslibet sacramenti nihil ab invitis fidelibus extorqueatur, sed quod post administratione[m] sacramenti gratis et libere offertur, tanquam eleemosyna et non tanquam pretium accipiatur.

In metricis, iuxta praescriptum Trid. sess. 24 cap. 1, praesentia duorum testium contractui matrimonii adstantium de nomine et cognomine scribatur.

Carbona ecclesiae trina clausura ferrea bona et firma muniatur, ad cuius custodiam duo vitrici viri honesti et fide [l. 146r] digni, quos rndus parochus voluerit deligantur, qui simul cum rndo parocho seorsivas claves habeant et simul omnes pecuniam in necessitates ecclesiae expendant, expensas vero et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribant.

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum, idque a ditioribus, qui solvendo sunt pares, non accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur ac in libro notetur, nec in alias nisi in ecclesiae necessitates expendatur.

A sepultura intra ecclesiam in terra ultra sexagenam currenti moneta, intra fornicem vero ultra florenos quinque, idque a ditioribus et qui solvendo sunt pares, amplius non accipiatur.

In caemeterio vero gratis (cum sit terra Domini et vendere eam non licet) sepeliantur.

Cathalogus mortuorum et ad hanc ecclesiam sepultorum scribatur; quo die et anno sepultus fuerit, notetur.

Similiter pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter sub onere conscientiae scribantur, nec in proprios usus convertantur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei catholicae in Samogitiam, die rubricis praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae quadraginta dierum populo commendetur [!].

Strenationes vulgo kolendowanie post Nativitatem Domini iuxta modum et formam praescriptam in synodo diaecesana secunda peragat rndus parochus, videlicet populum orationem dominicam, decem Dei praecepta, Decalogos et Ecclesiae docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus [l. 146v] et obstinatis in malo inquirendo, admonendo, sub poenis in eadem synodo praescriptis.

Devotio in ecclesia hora in constitutione diaecesana prima synodo praescripta celebretur, videlicet Matutinum diebus festivis hora septima, Sacrum cantatum, vulgo Summa, hora nona inchoetur.

Gratiae, quae ad imaginem BVM recurrentibus fidelibus in suis necessitatibus per intercessionem Divae Virginis Matris [a] Deo Omnipotenti praestantur, in libro ad hoc specialiter bene compacto bene notentur et diligenter.

Similiter tabellae votivae, [quae] a fidelibus defunctis in signum gratitudinis pro acceptis a Deo beneficiis ad imaginem BVM offerantur, diligenter – a quo oblato fuerint, quo anno et die et pro quali beneficiae – in libro eodem, seorsive tamen scribantur, neque praedictae tabellae votivae ad[67] alia altaria appendantur aut transferantur.

Ex legato pie defuncti Joannis Bogusz pro hospitale huius loci fassus est rndus Woyciechowicz, vicarius Twerensis, apud se habere florenos quindecim currenti moneta, quos pro fabrica eiusdem hospitalis expendere iniungitur, et si quid superest adhuc ex legatione eiusdem defuncti Joannis Bohusz, apud successores bonorum requirendum.

Lavaterium pro abluendis manibus Missam celebraturis sacerdotibus in sacristia cum pelvi competenti procuretur.

Aqua lustralis ad fores ecclesiae maiores et in sachristia singulis diebus dominicis renovata, iuxta praescriptum Cerimonialis Romani, in vasculis decentibus apponantur [!]. [l. 147r]

Fundus ecclesiae, de quo cum possessore bonorum tivunatus Twerensis, ubi modo taberna sita, pie defunctus Romanus Juszkiewicz, parochus Twerensis, contendebat, si certo ex fundatione constiterit, eum esse ecclesiasticum vindicari non negligatur, sub poenis contra negligentes recuperare bona Ecclesiae alienata sancitis.

Apparamenta ecclesiae in bona dispositione, et praesertim linteamina, tobalia, purificatoria, corporalia, pallae bene lotae et mundae, iuxta dignitatem ministerii, ad cuius usum depicta sunt, habeantur.

Turris supra ecclesiam lamina contegatur quantotius, ne per frequentem aeris humactationem putrefiat.

Decreta in praesenti visitatione lata ut in viridi memoria apud rndum parochum habeantur, frequenter legantur, et quae scientiam populi concernunt, ex ambona publicentur.

Caetera propria dexteritas, iuxta sensus pietatis, quae [?] praesenti decreto exprimere longum esset, plura praestabit, gloriam retributionis, tanquam bonus mercenarius, recepturus.

Cedant haec omnia ad MDGBV Mariae honorem.

---

[67] *Orig. įrašyta* et.

[Nº 1]

[l. 1r][68] [VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS UŻWENTENSIS]

INVENTARIUM APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE

Srebro

Kielich srebrny, kuppa wewnątrz złocista, na kuppie et in pede są signa Passionis Christi, z takowąż pateną pozłocistą.

Kielich srebrny, kuppa wewnątrz pozłocista, naprawiony, z pateną, które były od złodzieja popalone, to poprawione, z jednej strony złociste, in sede herb woyniński.

Monstrantia srebrna, nowo poprawiona, in medio figurka złocista y melchizedech także złociste, in sede herb woyniński, który restaurował.

Pixis pro Venerabili Sacramento cum operculo, intus novo deaurata, in operculo na wierzchu figura Crucifixi Domini, także deaurata.

Krzyż srebrny, naprawiony nowo, kosztujący złotych 100. To wszytko naprawiono sumptem jmści pana Benedykta Woyny, ciwuna Użwentskiego, et nonnullorum benefactorum, cura supranominati parochi.

Na ołtarzu wielkim

Korona srebrna pozłocista z drogiemi kamuszkami, których jest ośm, [l. 1v] dziewiątego małego nie masz. Około tej korony gwiazd niewielkich dwanaście: sześć złocistych, a sześć białych srebrnych.

Miesiąc srebrny wielki pod nogami BVM; to wszytko u wielkiego ołtarza. Gwiazdy y miesiąc kosztują złotych sto cztyrdzieści cztyry.

Korona takaż druga ze cztyrma kamuszkami, piątego nie masz na głowie, u tegoż ołtarza wielkiego.

U tegoż ołtarza tablica srebrna na łańcuszku srebrnym, spora.

U tegoż obrazu tabliczek srebrnych sześć mniejszych.

Noszka srebrna.

Gwiazda srebrna.

Łańcuszek mosiądzowy pozłocisty.

---

[68] *Knyga [KAKA, b. 139] pradedama Užvenčio bažnyčios vizitacijos fragmentu. Vizitacijų numeravimas prasideda tik šioje knygoje*.

Paciorki czarne, przewizane paciorkami dzięgami moskiewskiemi.

Reliquiarze albo agnuski rogowe trzy u tegoż ołtarza.

U ołtarzyka Najświętszej Panny po prawej stronie korona na głowie srebrna wielka.

Tabliczki srebrne małe dwie.

Koronka bursztynowa u tegoż obrazu.

Lampa niewielka blaszana pozłocista przed wielkim ołtarzem, sumptem jmści pana Stephana Soroki, parophiana [!] użwętskiego.

ORNATY

Ornat biały taletowy, passaman na nim złoty y columna tejże maści, stuła y manipularz nadszarpane, bez passamanu, poprawiony. [l. 2r]

Ornat czerwony aksamitny wzorzysty, z columną tejże materiej, passaman na nim jedwabny, podszyty kitajką był czerwoną, stary, manipularz do niego stary, bez stuły.

Ornat czerwony adamaszku wzorzystego, z columną tejże materii, z passamanami błękitnemi, z manipularzem, kitajką podszyty papużą.

Ornat czerwony atłasu wzorzystego, columna tejże materii z passamanami zielonemi, podszyty błękitnym suknem, bez stuły y manipularza.

Ornat zielony adamaszku wzorzystego, z columną tejże materii, passamany jedwabiu różnego, podszyty płotem czerwonym, z manipularzem, stuła nadszarpana.

Ornat błękitny atłasu gładkiego, columna atłasu ceglastego, wkoło passaman na nim czerwony, podszyty płócienkiem czerwonym, z manipularzem, stuła czarna.

Ornat biały adamaszkowy, columna tejże materii, passamany z żółta czerwone.

Ornat czarny aksamitu gładkiego, wytarty, columna czerwona, cum toto, podszyty płótnem zielonym.

Ornat pstry, columna szarej materii, dokoła passaman blaszkowy, z manipularzem, podszyty płótnem cienkim żółtym.

Ornat atłasu wiszniowego, passaman pstry różnego jedwabiu y columna z tejże materii, stuła y manipularz z takowymże passamanem, podszycie hindijakowe koloru niebieskiego. Ten sprawiony od jmści pana Benedykta Woyny, ciwuna użwętskiego. [l. 2v]

Stuły dwie, jedna kitajki karmazynowej, korunki czerwone złotem przetykane, druga niebieskiej kitajki, fręzle dane nisko z jedwabiu żółtego czerwonego, krzyżyki z galonu złotego, podszyte płótnem.

Zasłonki niewielkie kitajki pomarańczowej ad maius altare, sumptem jmści pana Josepha Brutkowskiego, żolnierza.

Kapy

Kapa z buratu pstrego, lisztwa także dokoła pstra błękitnego, z takowymże szczytem. Podszyta czerwonym płótnem, stara, indiget reparatione.

Kapa adamaszku czerwonego wzorzystego z lisztwą białą atłasową. Passaman na niej białego y czerwonego jedwabiu, z pośrodku podszyta kitajką obłoczystą z frędzlem białego atłasu, dokoła passaman takowyż z frędzlami różnego jedwabiu, przystara.

Antependia

Antependium skurzane, wybyane na białym polu różnemi kwiatami.

Antependium czerwone aksamitne w columny wzorzyste, podszyte płótnem.

Antependium zielone adamaszkowe, columny z passamanu [l. 3r] pstrobiałego, podszyte płótnem.

Antependium czarne aksamitu czarnego gładkiego, wytarta columna, z passamanu pstroczerwonego, podszyta płótnem.

Antependium czerwone kitajki wodnistej, columny z passamanu czerwonego, passaman zblakował, podszyte białym płótnem.

Vela na kielichy

Velum białego atłasu gładkiego, dokoła czerwone korunki srebrem przetykane, in medio krzyż z tychże korunek we dwoje.

Velum z atłasu gładkiego czerwone, in medio Nomen Jesus haftowane złotem, z brzegów koruneczki złote, wkoło kwiatki niewielkie, złotem wyszywane.

Velum czerwonego atłasu, dokoła floressy wyszywane złote, wkoło koruneczki małe złote, in medio litery wyszywane złotem PES.

Velum ceglaste kitajczane, wkoło korunki ceglaste przetykane srebrem, in medio krzyż z korunek ze złotem y ze srebrem.

Velum zielone kitajczane, in medio krzyż z białej kitajki niemal przez całe velum, dokoła korunki czerwone, in medio krzyża litera wielka O z tychże korunek.

Velum jedwabne francuskiej materiej pstre, wzdłuż paski idą różnego coloru, po obudwuch końcach galonek złoty malusieńki. [l. 3v]

Velum szarżowe białe, passaman zielony, in medio krzyż z tegoż.

Velum czarne fursztatowe, dokoła korunki jedwabne, in medio krzyż z tegoż.

Velum karmazynowe, wkoło galon złoty, in medio złotem y srebrem haftowane, dokoła jedwabiem różnym ze złotem hafty.

Velum karmazynowe atłasowe na puszkę pro Venerabili, w dole na końcu korunki złote, in medio figura Salvatoris crucem baiulantis, haftowana złotem, srebrem y różnym jedwabiem. Te dwoje vela karmazynowe na puszkę jmści pani Benedyktowa Woynina, ciwunowa użwętska, ofiarowała.

Velum kitajki prąszkowatej coloru różnego, wkoło korunki srebrne, in medio krzyż z tychże korunek we dwoje.

THECAE SEU BURSAE

Bursa czerwona materii wzorzystej, dokoła passaman blaszkowy y krzyż z tegoż, zblakowała, stara.

Bursa zielona staroświeckiej materii, złotem przetykana, passaman wkoło pstry prosty, in medio krzyż tegoż, stara, wytarta.

Bursa błękitna wzorzysta wytarta, wzory quondam były z blaszką, dokoła passamanek czerwony, in medio krzyż zielonego y błękitnego jedwabiu, stara.

Bursa kitajczana czarna, wkoło passamanek czarny, in medio krzyż czarnobiałego passamanu, stara. [l. 4r]

Bursa tabinu bogatego ze złotem y srebrem, dokoła sznurek we dwoje złoty, in medio krzyż we dwoje, z takowegoż sznurka, na drugiej stronie kitajka karmazynowa wkoło y krzyż z passamanu czerwonego.

Bursa atłasu wiszniowego, passaman pstry wkoło różnego jedwabiu, in medio krzyż takowegoż passamanu, podszyta płótnem.

Bursa workowej [?] roboty z różnego jedwabiu, ze złotem y srebrem wyszywana. Te ostatnie trzy cura supranominati parochi comparatae sunt.

Bursa z stułą, co do chorych jeżdżąc zażywają, materii pstrej w paski, cura rndi dno, parochi moderni novo sporządzona.

PALLAE

Palli buracikowe dwie białe, passamaniki wkoło czerwone: u jednej proste życzkowe, u drugiej z jedwabiem.

Palla błękitna kitajczana zblakowała, wkoło passamanek blaszkowy, in medio krzyż życzkowy pstry.

Palla adamaszku łazurowego, wkoło passamanik życzkowy pstry.

Palla adamaszku czerwonego.

Palle dwie czerwone zblakowane wytarte, jedna z kitajki, passamanik czerwony, druga z prostej materii, in medio krzyż blaszkowy.

Palla czarna kitajczana jedna, druga wzorzystej materii, na kształt adamaszku, około tej sznurek pstry prosty.

Palla wiszniowego atłasu, wkoło passaman y krzyż z różnego jedwabiu. [l. 4v]

Corporalia

Corporały cztyry niewielkie, rąbkowego płótna.
Corporał piąty także rąbkowy, większy.

Purificatoria

Purifikaterzów prostych dobrych siedm.

Subcorporalia

Subcorporał płótna cienkiego, czerwonym jedwabiem wkoło y czarnym florysowany.

Subcorporał płótna cienkiego, po końcach wyszywane kwiaty jedwabiem czerwonym y zielonym, złotem miejscami przeplatane, stary.

Subcorporał rąbkowy podługowaty, po obudwuch końcach floryzowany szerokiemi floressami złotem y różnym jedwabiem, stary.

Subcorporał płótna tkackiego, po końcach po trzy kwiaty różnego jedwabiu.

Subcorporał płótna tkackiego, różnym jedwabiem kwiaty proste wyszywane po końcach, długi, stary.

Subcorporał płótna szwabskiego, po brzegach kwiaty niewielkie z różnym jedwabiem y ze srebrem wyszywane, czworograniaste.

Subcorporał rąbkowy niewielki podługowaty, w końcach po cztyry kwiaty różnym jedwabiem wyszywane. (…)[69]

[l. 6r] chodząc na kształt arki, czworograniaste, sporządzone z daszkiem adamaszkowym czerwonym wzorzystym, wkoło nisko y wyżej fręzle jedwabne już stare, nad którym pięć krzyżyków malowanych srebrem y farbą.

Obraz Salvatoris, cuius ex quinque vulneribus fluit sanguis.

Obraz z jednej Dolorosae BVM.

Obraz S. Casimiri, w tych wszytkich ramy pozłocone miejscami.

Obrazy ad parietes ecclesiae

Obraz BV Mariae Częstochoviensis w ramach białych.

Obraz S. Petri apostoli.

Obraz S. Bartholomaei.

Obraz S. Andreae.

Obraz S. Simonis.

---

[69] *Toliau orig. trūksta šiek tiek vizitacijos teksto, o įrišant kai kurie lapai supainioti.*

Obraz S. Matthaei.

Obraz S. Matthiae.

Obraz S. Joannis apostoli. Te wszytkie przystare w ramach.

Obrazków na deszczułkach malowania greckiego wytartych pięć.

CHORĄGWIE

Chorągwie dwie wielkie kitajki niebieskiej, wkoło frędzle dane z jedwabiu żółtego y czerwonego, kutasy trzy u każdej z takowegoż jedwabiu, sprawione przez jmści pana Marcina Naruszewicza, starosty sałantskiego.

Chorągwie mniejsze dwie kitajki karmazynowej, frędzle na nich wkoło z jedwabiu różnego, kutasy trzy z takowegoż jedwabiu, sprawione przez jmści pana Przewłockiego, starosty sałantskiego. [l. 6v]

Chorągwie wielkie płócienne cztyry, przystare.

Chorągiewki małe sztametu zielonego cztyry, stare.

Chorągiewki sztametu turkusowego dwie.

Chorągiew kawalerska szarżowa czerwona, stara, in medio krzyż białej kitajki.

Proporców płóciennych jedynaście, in quibus insignia Passionis Christi Domini stare.

LIBRI ECCLESIAE

Graduał, antiphonarz, psałterz, agenda wielka y mała, mszały dwa rzymskie. Te wszytkie nowo introligowane nakładem xdza Dowkucia plebana.

Ewangeliczki polskie drukowane.

CYNA, MIEDŹ, MOSIĄDZ, ŻELAZO

Lichtarze spiżowe spore dwa.

Lichtarzów mosiądzowych sporych dwa.

Lichtarzyków mniejszych mosiądzowych dwa.

Lichtarz in medio templi wiszący, okrągły, z essami cztyrma, mosiądzowy.

Lichtarzów drzewianych cztyry. Te wszytkie lichtarze poprawione cura supranominati parochi.

Thurybularz niewielki, wierzch mosiądzowy, spod miedziany.

Olsterko pro vasculo, in quo conservantur olea sacra, żelazne pobielane.

Vasculum pro oleis sacris cynowe.

Ampułek cynowych par dwie, cura rndi parochi moderni sprawione. [l. 5r]

Dzwonek signans w bani kościelnej.

Dzwonków do ołtarza małych cztyry.

Dzwonek u zakrystii.

Kociołek do święconej wody miedziany mały.[70]

Kociołek pro fonte baptismi miedziany niewielki.

Miednica wprawiona w słup, niewielka, dla wody święconej w babincu.

Żelazo do pierzenia opłatków.

Kunica przed babincem.

Poduszeczka pstra zielona do mszała, wytarta.

Baldechinum płócienne pstro malowane, stare.

Skrzynka w zakrystii dla schowania corporałów, wellów y tell, bez zawiasków.

W tejże zakrystii cyborium proste pro Venerabili conservando w Wielki Czwartek.

Skrzyneczka maleńka pro offerta colligenda zielona.

Worek z dzwoneczkiem pro offerta colligenda tempore contionis, czerwonej materii.

Nalewkę z miską cynową do rąk umywania ofiarował jmść pan Benedykt Woyna, ciwun użwentski.

Missę cynową, do której woda się zliwa tempore baptismi, y łyszkę mosiądzową ad baptisandum ofiarował Jan Narkiewicz, parafian użwentski.

Kaplica

Kaplica na gurze, nazwanej Gaydaną, nowo zbudowana, niewielka, z copułką y z babincem, z tarcic stojących, benedicowana ad titulum Inventionis s. Crucis et s. Casimiri, kryta dranicami. Do niej drzwi prostej roboty na zawiasach z probojami y zaszczepkami. [l. 7r]

We środku ołtarzyk z deszczek, przy którym Crucifix wielki snicerskiej roboty. W nim okien cztyry podługowatych. Chorek niewielki, cura rndi dni Melchioris Pacewicz antecessoris.

Visitatio hospitalis

Szpital słomą kryty, w końcu kościoła, tuż na gościncu od Kroż. Ten ma izby dwie z komórkami bocznemi, między izbami sień mający, drzwi jedne na ulicę, a drugie na podwórze szpitalne.

Pierwsza izba od kościoła, mająca drzwi proste, okna dwa z okienicami nie wielkie, trzecie deszczułką zamykają, drzwi do komórki bocznej proste, z probojem y zaszczepką, okienko w niej deszczułeczką zamykające, ława jedna, piec y kominek prosty.

---

[70] *Orig. sakinys įrašytas du kartus*.

Druga izba naprzeciwko z starych bierwion, drzwi proste, okienka dwa małe, ławy dokoła, stolik mały. Piec y kominek jeszcze dobry, do komórki z sieni drzwi z probojami, tego budynku drzwi wszytkie na biegunach drzewianych.

Numka stara dla bydełka, przy niej stajenka, w końcu onej odrynka, druga odrynka z bierwion starych, w końcu onej odrynki, we środku maleńka komoreczka do złożenia rzeczy; ogrodzony, płotem. Wrót dwoje prostych w końcach izb, od gościnca fórtka na dół.

Za szpitalem na dole trzy chatki opadłe, w tych wszytkich pomienionych budynkach mieszkają ubodzy dzwonnicy.

VISITATIO FUNDATIONIS HOSPITALIS

Ma wypłacać co rok jmść pan Stanisław Rogowski złotych trzydzieści z pewnej legatii y summy zostawionej złotych piąciuset sławnej pamięci jmści pana Symona Grabowskiego testamentem sub anno[71], które są wyderkafowym [l. 5v] prawem dane panu Rogowskiemu.

PLEBANIEJ MIESZKANIE Y BUDYNKI

Idąc z cmentarza do plebanii po lewej ręce izby dwie z sienią na przeciwko sobie, pokryte z jednej strony dranicami staremi, z drugiej strony słomą, ta izba co od cmentarza.

W pierwszej izbie od kościoła nowo restaurowanej drzwi prostej roboty na zawiasach z zaszczepką, wewnątrz okna dwa z okienicami, ławy wkoło prostej roboty, u boku tej izby po prawej ręce komórka niewielka, także nowo przybudowana, do niej drzwi prostej roboty na biegunach, z wnętrznym zamkiem y zaszczepką, okienka dwa niewielkie. Piec za jedno grzejący jako izbę, tak y komorę, z jednej strony kafle zielone, a z drugiej strony prostej roboty. Przy komorze pomienionej jest komórka, do niej drzwiczki na zawiasach z zaszczepką, okienka malusieńkie. W końcu tej izby od cmentarza jest alkierz, do którego są drzwi proste, wchodząc do niego po prawej ręce szaphka [!] niewielka prosta, okna dwa niewielkie. Ten alkierz pokryty gontami, pod nim jest piwniczka nowo budowana z bierwion dębowych, z tej piwnicy drzwi jedne z podwórza, a drugie z alkierza.

W drugiej izbie przeciwnej drzwi prostej roboty na zawiasach, z klamką, okna dwa, ławy dwie, piec stary y kominek także.

Z tych budynków idąc ku wrotom, które są po lewej ręce, izdebka mała z sienią. Na przeciwko piekarnia, dach słomą kryty, nowo restaurowana. Wchodząc do tej izdebki drzwi na biegunach prostej roboty, wewnątrz okienka

[71] *Rankraštyje testamento surašymo data nenurodyta*.

dwa niewielkie, ławki dwie proste, piec prosty, kominek także stary, do piekarni drzwi proste. w boku onej komórka nowo restawrowana dla złożenia jarzyny, [l. 7v] do niej drzwi z sieni na zawiasach z probojami, sień nowo restaurowana, drzwi na biegunach proste.

Ztamtąd idąc ku kościołowi po lewej ręce są świrny dwa kryte dranicami. Pierwszy ma drzwi proste na biegunach drzewianych z probojami, które zamykają kłódką, w nim zasieków sześć – trzy wielkie, a trzy mniejsze.

Przy tym świrnie komoreczki dwie małe.

Za świrnami stajenka nowo zbudowana na kilka koni, słomą kryta. Numa jedna dla bydła stara, w nim łańcuch do kuchni, przy niej budyneczek dla ptastwa domowego. W końcu onej chlew. Od tejże numy po lewej ręce idąc stajenka niewielka słomą kryta, stara. Wrota w niej wjezne z daszkiem od cmentarza do plebanii. Plebania ogrodzona płotem wysokim z ruska plecionym, od cmentarza dany parkan stojących bierwion.

Idąc z plebanii za wrotami zaraz odryna z płotu, słomą kryta. Druga odryna wielka wjezna ku gankowi, także z płotu. Gumno, w którym jest osieć dostatnia z tokiem do młócenia. Piec murowany z kamieni[72]. W tym gumnie przepłotów du suszenia zboża ośm.

Bydła y legumina nalezione w tej plebanii

Wołów oromych dwa, krów dojnych dwie, krówka rocznia jedna.
Ciele jedne, świnia jedna. [l. 8r]
Wieprzów dwóch: jeden trzyletni, drugi dwuletni.
Prosie roczne.
Gęsi dwoje.
Kaczek dwoje, kurów siedmioro.
Owiec czworo, jedna stara, a czworo jagniąt młodych.

Zboże

Żyta solanek trzy.
Jęczmienia solanki pułtory.
Grochu puł solanki.

Ogród plebański

Ogród, w którym się sieje żyta beczek cztyry, ten zasiany znaleziony.

[72] *Orig. paskutiniai du sakiniai įrašyti du kartus*.

KOTŁY

Kocioł zpalony dziurawy, w którym się leje wiadro wody.
Kociołek, w który się leje puł wiadra, non valet ad usum.
Kociołek, w który się leje puł wiadra.
Talerzy drzewianych dziewięć podłych.
Łyżek drzewianych sześć.

KUBŁY

Kubeł dębowy do robienia piwa. Dwa mniejsze do jarzyny. [l. 8v]
Beczek piwnych trzy.
Wiadra dwa stare.

MŁYN

Młyn nad rzeką Wentą od zaścianku sioła Girmiszki. Grobla, wprzód grobli spust niewielki, drugi nakoło. Sam młyn na gruncie plebańskim. Ten młyn ma drzwi proste z zamkiem drzewianym, z jednym kołem. Żelaza młyńskie restawrowane wszytkie de novo, kamienie żarnanowe nowe dane cura eiusdem dni parochi. Jest miejsce na drugie koło, ale gotowości żadnej nie masz, krom kosza y skrzyni. Tuż u drzwi są zasieki małe cztyry do sypania miarek. Izdebka z sienią zaraz u młynu jest dla mieszkania młynarzowi; drzwi do sieni y do izby na biegunach drzewianych. Piec stary, okna dwa. Ogródek niewielki dla jarzyny zasiania młynarzowi. Cura rndi dni Pacewicz antecessoris.

BROWAR

Browar nad ruczajem nazwanym Buktupis, kryty słomą, w nim drzwi na biegunach drzewianych, z zamkiem wnętrznym drzewianym. Wchodząc po lewej ręce mieszkanie na kształt piekarni, w pośrodku browaru koryto, do którego ryną bieży woda z sadzawki. Grobla obwarowana na tymże ruczaju.

INWENTARZ PODDANYCH DO KOŚCIOŁA UŻWENTSKIEGO NALEŻĄCYCH

Naprzód, [l. 9r] w miasteczku gruntu do plebanii należącego jest włóka jedna y ogrody dwa, które władają poddani w miasteczku mieszkający.

Mianowicie

	Włóki	Ogrody
Marcin Waytiekaytis	1/3	1/2
Jan Derwokaytis	1/6	1/4
Dawid Derwokaytis	1/6	1/4
Mikołay Buywid	1/3	1/2
Dawid Jonaytis		1/2

Powinność

Marcin Waytiekaytis płaci z gruntu groszy cztyrnaście litewskich, z ogroda groszy sześć litt., od domu po dziesięciu groszy, kapszczyzny od szynku pułtory kopy, facit złotych pięć litt.

Item Jan Derwokaytis z Dawidem, ex quo na jednym płacu mieszkają, a gruntu po sześcinie mają, toż wypłacywają, co y Marcin Waytiekaytis. Mikołay Buywid ze kapszczyzny nie płaci, za wszytko płaci złotych dwa. Dawid Jonaytis płaci z puł ogroda groszy sześć litt., z domu gr. dziesięć litt. Nad to nic nie powinni ani płacić, ani robić, tylko młócić, a posyłki małe pieszo, jako z processami y listami plebańskiemi do Kroż albo do Worn, y kięды indziej za milę y dwie y trzy najdalej, gdy potrzeba będzie.

Sioło szunikie [l. 9v]

Z dawna włók dziesięć. A teraz włóki pułpięty y ośmina.

	Włóki	Złote	Grosze
Barthłomiej Grycaytis	1/4	2	12
Kazimierz Bogusis	1/2	5	
Jan Szymkiewicz	1/4	2	15
Dawid Norwilis	1/3	3	10
Woyciech Szyłakis	1/2	5	
Stanisław Petraytis	1/2	5	
Adam Ciesnaytis	1/4	2	15
Stanisław Warkatis	1/3	3	10
Mathyasz Rużaytis	1/4 1/8	3	22 1/2
Kazimierz Racius	1/4	2	15
Jan Warkatis	1/4	2	15
Krzysztoph Gieczas	1/3	3	10
Jan Gudas	1/2	5	

POWINNOŚĆ

Wszytkie te włóki trzymają za osiadłe, a przyjemnej nie mają żadnej włóki. Powinni płacić czynszu z każdej włóki po kop cztyry groszy litt., po kuru jednym y puł gęsi, pisnego y kwitonego po groszy sześciu litt. Termin oddania czynszów na święty Marcin święta rzymskiego, według nowego kalendarza, od straży okupując się dają kop cztyry groszy litt. xiędzu plebanowi, aby on sobie stróża dorocznego miał.

Robota. Sianożęć włókę do plebanii należącą skosić, wysuszyć y znieść, kiedy xiądz pleban każe. Płoty około plebanii y ogród do plebanii należący grodzić. Budynki wszelkie reparować, dachy ponakrywać, gnoje wywozić na pole powinni są, [l. 10r] posyłki pieszo, wierzchem y kolasą za kilka mil. A wielką podwodę do Królewca albo do Wilna, gdyby potrzeba xiędzu plebanowi albo kościołowi przypadłe, raz w rok ze cztyrech włók parę koni z kolasą albo saniami y ze wszytkiemi potrzebami dawać, a mniejszą do Kłopedy albo do Kowna, także za potrzebowaniem xdzu plebanowi dwa razy na rok, jako wielką będą powinni. A zgoła ile potrzeba tego znaczna ukaże, lubo kościelna, lubo własna plebańska, takowe podwody czynić y podejmować będą musieli.

DECRETA REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI UŻWENTENSI EIUSDEMQUE RECTORE RNDO MATTHAEO DOWKUĆ, IN VISITATIONE GENERALI AB ILLUSTRISSIMO CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMOGITIAE, SANCITA ET RELICTA ANNO 1677 DIE 26 IANUARII

In partem sollicitudinis pastoralis divina ordinatione vocatus illustrissimus et rndissimus Casimirus Pac, episcopus Samgae, Vilnensis, Gieranonensis praepositus, vigilis pastoris [l. 10v] officium adimplendo, post intermissam visitationem generalem, anno praeterito institutam, ob publicas legalitates et negotia gravissima, eandem visitationem anno praesenti continuando praemissis tempestive innotescentiis post visitationem ecclesiae Użwentensis sequentia reformationis decreta sancivit.

Tabernaculum Ssmi Sacramenti conopaeo sericeo desuper ad maiorem maiestatem praebendam tegatur.

Clavis a tabernaculo sub altera clausura diligenter servetur, nec sachristiano saeculari unquam concredatur.

Quolibet die octavo renovetur, et dies renovationis in tabula ad hoc in sachristia praeparata notetur.

Sub certo numero hostiae semper consecrentur, post communionem populi supermanentes particulae numerentur.

Cum ad infirmum intra civitatem cum pixide defertur Venerabile, particulae hostiae consecratae in cyborio relinquantur pro adoratione intrantibus ecclesiam.

Baldechinum in una hasta parvum pro contegendo Venerabili in tempestate ad infirmum et maiestate eidem Venerabili praebenda comparetur.

Laternae duae pro candelis imponendis, dum Venerabile defertur ad infirmum intra civitatem, emantur et semper adhibeantur.

Ad infirmum intra civitatem processionaliter superpelliceatus, hymnum devotum in eundo et redeundo psallente populo Venerabile deferat.

Indulgentiae 350 dierum Venerabile ad infirmum [l. 11r] comitantibus processionaliter populo, ut alacriter confluat, commendentur frequentius ex ambona.

Lampas coram Venerabili omnibus diebus festivis et dominicis, dum candelae in maiori altari extinguntur et populus est praesens in ecclesia, accendatur.

Diebus festivis et dominicis sex candelae cereae, dum peraguntur Divina, ardeant.

Fons aquae baptismalis, si fuerit immundior, per linteamen saepius coletur, et postmodum linteamen comburatur et cineres in sacrarium mittantur.

Infantes non supra fontem, sed supra pelvim aqua cochleari hausta baptisentur, et aqua in pelvim defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittantur.

Fons baptismalis ad aspiciendum infirmis aut ad alios usus, qui superstitionem sapiunt, non concedatur.

Olea sacra ad infirmum intra civitatem superpelliceatus cum luminaribus deferat.

Ad levandum infantem de sacro fonte patrini, iuxta sancitum Tridentini, sess. 24, cap. 2, unus vel una, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, non [!] adhibeatur.

Intereo idem, iuxta declarationem Tridentini, sess. 24, cap. 2, patrinos et baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter baptisantem baptisatique patrem et matrem, cognatio spiritualis matrimonium dirimens populo saepius ex ambona proponatur. [l. 11v]

Ad administratione sacramenti baptismi, copulatione matrimonium contrahentium, extrema unctione et aliorum sacramentorum, quae non sunt vendibilia, pretium ullum pacisci simoniam redolet, id circo rigorosissime sub poenis ad primam delationem extendendis vetamus; nihilominus pias oblationes iuxta consuetudinem, post administrationem sacramenti libere oblatas, percipere non improbatur.

Haeretici pro patrinis ad levandum infantes catholicorum extra casum gravissimae necessitatis non admittantur.

In libro metricae matrimonio copulatorum, iuxta praescriptum Tridentini sess. 24, cap. 1, duo testes contractui matrimonii praesentes scribantur, dies et annis iuxta formulam in agendis praescriptam notetur.

Processus ex officio emanatos, libro ad hoc praeparato inscriptos celeriter et sine mora via cursoria, sub poenis contra negligentes executores, transmittantur.

Lavaterium in sachristias stanneum, cum pelvi pro abluendis manibus sacrificium Missae celebraturis apponatur.

Aqua benedicta ad limen ecclesiae in porticu et in sachristia ad ianuam in vasculo decenti apponatur.

Carbona ecclesiae trina clausura iuxta praescriptum synodi diaecesanae muniatur, duo vitrici fide digni ad eius curam deligantur, qui omnes cum rndo parocho seorsivas claves debeant. Simul omnes proventus carbonae et expensas in necessitates ecclesiae et non in alias privatas in libro ad hoc praeparato connotabunt.

Proventus carbonae erunt isti, solidi sacculo sub tempus contionis collecti, *qui singulis diebus dominicis et festivis, quot fuerint [l. 12r] collecti,*[73] notentur in libro et in carbonam mittantur.

A pulsu campanarum pro mortuis medium florenum, non amplius, idque a ditioribus, qui solvendo pares sunt, accipiat, cuius medietatem in carbonam mittat, alteram sibi percipiat.

A sepultura intra ecclesiam pro loco ultra sexagenam a ditioribus non exigat et hoc totum carbonae imponat, pro fabrica ecclesiae expendendum.

In caemeterio gratis sepeliantur cum sit terra Dni, non licet vendere.

Pia legata in pecunia et aliis quibuscunque rebus mobilibus vel immobilibus a morientibus intuitu ecclesiae et non personae parochi inscriptae diligenter sub onere conscientiae et poenis in constitutionibus synodalibus contra supprimentes pia legata sancitis, sicut et alii omnes proventus et impositiones in carbonam, specifice quo die et quantum impositum fuerit, in libro ad hoc specialiter praeparato scribentur et non in alias nisi Ecclesiae necessitates expendantur.

In quantum proventus beneficii suppetent, singulo biennio iuxta sancitum synodi diaecesanae[74] meliorem conditionem in ecclae ornamentis vel domo parochiali facere curet.

Ad devotionem in populo promovendam plurimum confert confraternitas, idcirco confraternitatem aliquam loco et populo competentem introduci rndus parochus curet et indulgentias obtineat, quoniam priores expiarunt.

Parietes ecclesiae ab extra putrefacti asseribus circumcirca totius ecclesiae parietes invocato subsidio benefactorum curet, praesertim versus meridiem, quamtotius festinet tegere, ne putrescant.

---

[73] * * *Orig. frazė įrašyta du kartus*.

[74] *Orig. įrašyta* diocaesani.

Ad casulas aliquas stolae et manipularia, quae desunt, praeparentur.

Schola erigatur et baccalaureus [pro] eruditione puerorum foveatur. [l. 12v]

Cathalogus mortuorum et ad hanc ecclesiam, sive interius, sive in caemeterio sepultorum dies et annus, mensis scribatur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus et introductore fidei catholicae in Samogitiae, rubricis praescripto die observetur.

Pro precibus mane, meridie et vesperis pulset orantibus ad pulsum campanae pro defunctis indulgentiae quadraginta dierum synodo provinciali concessae populo commendentur in contionibus.

In contionibus orationem dominicam, decem Dei praecepta et Ecclesiae, actus fidei, spei, contritionis populum frequenter doceat.

Strenationes vulgo kolendowanie iuxta formam in constitutionibus diaecesanis praescriptam peragat, videlicet de non confessis in Paschate, de scandalosis et impoenitentibus obstinatis in malo inquirendo et cohortando ad omnem pietatem, sub poena ibidem expressa.

Casus reservatos Sedi Apostolicae vel eppo bene descriptos ad confessionale affigat.

Ad Missale Romanum patroni Sveciae, qui desunt, procurentur.

Devotionem in ecclesia iuxta determinationem synodi diaecesanae nimirum diebus festivis Matutinum hora septima, Sacrum hora nova incipiatur.

Quoniam rndus parochus ab initio possessionis huius parochiae annis circiter septem emanatis ex officio cride literis non est institutus nec introductus canonice, proinde de perceptis fructibus, quoniam meliorationem ecclesiae et ornamentorum multas expensas fecit, dispensatur institutionem autem et introductionem, ut quam primum curet, iniungitur.

Monetur autem, ut sobrietati studeat et lectioni sacrorum librorum quotidie, quantum per occupationem ecclesiae vacabit, aliquantum temporis impendat. [l. 13r]

Legatum pie defuncti militis Gradowski floreni 500 pro hospitali Użwentensi, apud nobilem Rogowski testamento locatum, ut aliquo contractu firmo et certo super bonis terrestribus locetur agat rndus parochus.

Decreta reformationis in praesenti visitatione lata saepius legat et executioni demandet, et quae ad populum spectant, ex ambona publicet; et praesertim de administratione sacramentorum sine extorsionibus et de sepulturis.

Acta, lecta, publicata anno, mense et die prout supra. [l. 13v]

Nº 2

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS KIELMENSIS AB ILLUSTRISSIMO CASIMIRO, PAC EPISCOPO SAMGAE, SUB ANNO 1677 D. 15 MARTII

Fabrica ecclesiae lignea vetustissima, collabens, tectum tegulis abietinis, tectum lacerum, foraminosum et stillans, in medio tecti turricula exigua cum ferrea cruce sine campanula pro signando. Porticus ante ecclesiam exigua [!] cuius tectum foraminosum et in partibus stramine tectum, ianua ad porticum una sine foribus, ostium ecclesiae clauditur foribus quercinis, sera pensili ferrea externa munitis. Supra ostium chorus pro musica, in quo duo organa vulgo pozytywy, unum ecclesiae proprium destructum, aliud pie defuncti Casimiri Leguczyński, parochi Kielmensis, sex vocum integrum, quod etiam tempore divinorum tangitur. Fenestrae in hac ecclesia vitreae integrae duodecim, pavimentum per medium assere stratum, per medium vero nuda terra aequatum. In medio ecclesiae supra trabem effigies Crucifixi, ad sinistram partem intrando ecclesiam ambona rudis operis arcularii, penes ambonam in eadem parte sacristia modicae capacitatis, vetustum et collabens, clauditur foribus abietinis, ferreis cardinibus [l. 14r] et sera interna munitis. Ex opposito sacristiae aliae fores ad caemeterium versus civitatem abietinae, ligno oblongo clauduntur, ferreis cardinibus munitae. Confessionalia extant tria, scamna integra tria, reliqua collabentia; fornix in ecclesia unus collabe[n]s proprius ecclesiae et nobilium Piotrovitiorum. Caemeterium circumcirca trabibus septum erat, modo aliquibus in partibus diruptum erat; in caemeterio prope porticum ecclesiae campanile novum bonum integrum, cuius latera asseribus obducta. In eodem caemeterio capellae exiguae ad instar Calvariae octo, ossorium vetustum non bene tectum, stillans. Exstructa est ista ecclesia a defuncto Nicolao Limont, parocho Kielmensi, ex eleemosyna benefactorum sub anno 1641, nondum ab antistite catholico consecrata; modo vero de nova radice ab illrmo ac rndmo moderno Casimiro Pac, episcopo Samgae, extruenda ecclesia intenditur, pro qua materia ad fabricam necessaria paratur.

Visitatio fundationis

Fundatio huius ecclesiae antiquissima, quam iniquitate temporum praevalescente haeresi occupaverat Joannes Grużewski apostatante

protunc Kotarski, parocho Kielmensi. postmodum multo sudore et labore recuperavit pie defunctus perillustris et rndissimus Joannes Kozakiewicz, suffraganeus Samgae, protunc vero canonicus, sub anno Dni 1609[75]. Literae transactionis et receptionis in possessionem huius parochiae per traditionem et mediationem Andreae Wołłowicz, vexilliferi MDLitt., vicecapitanei Samgae, exstant in archivo, [l. 14v] in quibus omnes agri, fundi et limites specifice sunt descripti, praeter agros, prata et terras pro agricultura et possessione ipsius parochi pertinentes, exactae [!] in literis transactionis descriptos, in novem locis specificatos, cum specifica limitum omnium descriptione. Spectant ad possessionem parochi tres domus civium in civitate Kielmensi cum agris ex antiquo ad easdem domos spectantibus, in villa Gierdziegole supra servitium duo subditi protunc manebant, in eadem villa in alio loco Gierdziegole secundum servitium integrum, in quo similiter duo subditi habitabant, in tertio loco media pars servitii Jenkiszka nominata, et in quarto loco integrum servitium desertum Jenkiszka dictum. In quinto loco servitium integrum desertum Ruyszyszka dictum. In sexto loco etiam servitium integrum desertum Masianiszki dictum, quod tenebat Petrus Advocatus et subditus MD Grużewski, solvebatque pro illo census grossos 60 litt., siliginis tunnam et avenae alteram. In septimo loco etiam servitium integrum desertum Mazayniszki dictum, quod tenebat subditus MD Grużewski, solvebat que pro illo census grossos 60 litt. Octavo similiter loco servitium integro desertum, specifice de nomine non expressum, tenebant subditi MD Grużewski Wontko Jonaytis cum vicino suo, solvebantque census grossos 60. In novo loco in Szyle duo servitia deserta, unum Pułdutyszka dictum, aliud Molgieliszka dictum, utrumque tenebat subditus Targowski. In decimo loco tres subditi in villa Woygowie dicta, qui habebant sub se servitium integrum. In undecimo loco subditus Czeputis Petraytis possidebat servitium integrum terrae Kuszleykiszki dictum, solvebatque census grossos 60. In duodecimo loco subditus Thomasz Petraytis possidebat servitium terrae dictum Dargiszki. In decimo tertio loco servitium [b. 138, l. 1r] integrum desertum, Butkiszki dictum, quod nemo antea possidebat; iacens inter terram dni Zierewicz et terram dni Szeciałowim et dni Daszewicz. In decimo quarto loco pratum, dictum Pokristume, in quo potuit colligi feni currus triginta; hoc pratum erat adiunctum subditis dni Grużewski. In decimo quinto loco ibidem in Woygow aliquot subditi habitabant, qui possidebant servitium terrae integrum desertum.

Item ad eandem parochiam spectat villa Dyksze, in qua Stanislaus Jonaytis, subditus MD Grużewski, tenebat medium mansum, Jurgis Paulaytis

[75] *Orig. irašyta* 1669.

medium mansum possessionatum, Stasius Urbutis, Radiviczowie tenebant mansum. Ad eadem villam spectat certa terra, vulgo zaścianek dicta, pro qua omnes subditi supradicti grossos 60 solvebant. Deinde ad eandem villam spectat mansus desertus terrae, quem nemo excolebat, insuper pro servitio terrae integro, Gauryłaycie dicto, ecclesiae Kielmensis proprio, promisit MD Grużewski per commutationem dare mansum terrae, ad villam plebanalem, Dykszow dictam, adiacentem, qui mansus terrae, utrum redditus sit, in effectu non constat.

Altera fundatio est in eadem ecclesia est [!] altariae sub titulo S. Annae, a defuncto Alberto Orwidowicz sub Anno Dni 1512, pro cuius altaris fundatione dotatione inscripta est decima, de quatuor curiis, videlicet Kielmy, Posziousza, Poiurze et Lepuycie, de hortis earum, de omni grano, a pecoribus duo pecora, vaccas et boves in districtu duos apros, seu forsos, ab equabus decimum pullum, seu hinnulum, caseos sexaginta, de butiro mediam alteram mensuram, alias półtora puda, in pecuniis paratis sexagena monetae [b. 138, l. 1v] currentis, hominem unum pro custodia domus, nec non pratum circa fluvium Werpiany; ad quam altariam praesentatus erat Andreas de Wornie mansionarius cum obligatione duas Missas singulis hebdomadis absolvendi, unam pro peccatis, alteram pro defunctis; nescitur quo fato non est in possessione huius decimae modernis temporibus.

Visitatio cyborii

Tabernaculum Ssmi Scrmti in maiori altari situm, instar armarioli, quadratum, coloribus depictum, antiquum vetustum, asservatur Vnble in pixide argentea, quolibet die octavo renovatur. Clavis a cyborio apud ipsum rndum rectorem servatur.

Visitatio fontis baptismalis

In sacello ad sinistram partem ecclesiae fons baptismalis in stipite, ad instar scrinii exstructo, servatur, supra operculum planum ex assere crux efformata, clauditur sera interna ferrea et clavis apud rndum rectorem servatur. Aqua continetur in vase aereo, stanno intus dealbato, infantes baptisantur supra ipsum fontem aqua manu hausta.

Visitatio oleorum sacrorum

Olea sacra continentur in vase stanneo et servantur in eadem stipite, simul cum fonte; allata ex cathedrali ecclesia, testimonium tamen (…)

[b. 139, l. 15r] tamen allationis non est exhibitum.

VISITATIO ALTARIUM

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Altare maius operis arcularii, vetustum et detersum, columnas habet planas, in medio imago in tela Assumptionis BVM, superius imago Crucifixi papyracea, sedes altaris murata. Non consecratum hoc altare, habet tamen portatile consecratum ab illustrissimo Stanislao Kiszka, episcopo Samgae, sub anno 16…[76], in quo reliquiae inclusae s. Secundini, Benigni et s. Ursulae, sociarum martyrum, in quo lapis marmoris albus Gradus pro ascensione habet duos et cingitur cancellis operis fabri lignarii sculptilis; in eodem altari effigies Crucifixi sculpta, a tergo Crucifixi tabula lignea apposita coloribus variis depictae et ipsa sedes Crucifixi depicta, supra altare baldechinum in tela depictum.

VISITATIO ALTARIS SECUNDI

In sacello ad sinistram partem ecclesiae altare operis ad instar sculptilis, rudi arte exstructum, variis coloribus depictum, in medio imago BVM filium tenentis in tela depicta; columnas habet duas, coloribus albo, nigro et viridi depictas. Sedes altaris lignea, ex trabibus constructa, habet portatile consecratum a perillustri Stanislao Nieborski, episcopo Metonensi, anno 16…[77], inclusae reliquiae s. Adaucti et [l. 15v] Decem millium martyrum, ipse lapis marmoris albi; cancellis cinctum.

VISITATIO ALTARIS 3TII

Ad dextram partem ecclesiae altare vetustissimum detersum operis arcularii modicae quantitatis, in medio imago S. Georgii in tela depicta, columnas habet duas, sub imagine versus sedem altaris literae sculptae SCHMOCBSCHIWL. Sedes altaris lignea, portatile habet consecratum ab illrmo Georgio Tyszkiewicz, episcopo Samgae, Anno 1647, lapis marmoris nigri, reliquiae, quales sunt inclusae, non potuerunt pro vetustate literarum agnosci.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE

SREBRO

Monstrantia srebrna niezłocista.
Puszka srebrna wewnątrz złocista y zwierzchu aliquibus in locis.

[76] *Data rankraštyje neužbaigta*.
[77] *Data rankraštyje neužbaigta*.

Kielich złocisty z pateną srebrną.

Kielich srebrny gładkiej roboty, in partibus złocisty, cum inscriptione: „Stanisław Węckiewicz z małżonką swą Magdaleną dał ten kielich do kościoła roku 1668“ et tertia patena sine [l. 17r][78] calice.

Pacificał niewielki, pie defuncti Lekuczyński.

Vota argentea in altari BVM

Tabliczka srebrna złocista moskiewska.

Tabliczek srebrnych dwie sporych Najświętszej Panny.

Tabliczek mniejszych Najświętszej Panny trzy.

Rączka y passijka srebrna.

Agnusek srebrny mały.

Krzyżyk moskiewski mały srebrny.

Obrączki dwie od wienców srebrne, a trzecia złocista.

Koronki dwie bursztynowe: jedna mała, druga większa.

Manelek dwie.

Passaman złocisty.

Ornaty

Ornat adamaszkowy czerwony z columną zieloną, z stułą y manipularzem.

Ornat błękitny adamaszkowy z columną zieloną kitajczaną florysowaną.

Ornat adamaszkowy wzorzysty z columną białą atłasową, z stułą y manipularzem.

Ornat atłasowy biały z columną pstrą w kostki, z stułą y manipularzem. [l. 17v]

Ornat zielony nędzy bogatej z blaszką, pstry, łatany, in hoc sepultus est rndus Lekuczyński.

Ornat czerwony wzorzysty, z stułą y manipularzem.

Ornat atłasu białego, z stułą y manipularzem.

Ornat żałobny wzorzysty z columną białą, z stułą y manipularzem.

Kapa

Kapa atłasowa fiołkowa w kwiaty złote, lisztwy adamaszku żółtego, z korunkami srebrnemi ze złotem, około fręzle jedwabne, z blaszką na kołnierzu, podszewka harusowa czerwona.

---

[78] *Numeruojant rankraštį praleistas lapo nr. 16.*

Kapa druga tabinu białego, z lisztwami buraciku pstrego.

Kapa żałobna aksamitna w kwiaty, atłasu białego.

ANTEPENDIA

Antependium atłasowe z lisztwami buracikowemi, kutasy zielone życzkowe.

Antependium żałobne ni na co niezgodne.

Antependium tureckie pstre z frężlami zielonemi jedwabnemi.

Antependium aksamitne czerwone z atłasem błękitnym, stare, podarte.

Antependium czerwone aksamitne, columny buraciku cegłastego.

Antependium kitajki papużastej, z korunkami jedwabnemi pstremi. [l. 18r]

Antependia na płótnie małowanych troje.

VELA

Velum kitajczane pomarańczowe, in medio Nomen Jesus in radiis, po rogach y po bokach kwiaty spore, jedwabiem zielonym ze złotem wyszywane.

Velum atłasu zielonego, in medio Nomen Jesus, jedwabiem dartym wyszywane z perłami, po rogach kwiata, jedwabiem z blaszką wyszywane.

Velum atłasowe ceglaste zblakowałe, in medio krzyżyk passamanu niebieskiego jedwabnego.

Velum atłasu karmazynowego, stare, dziurawe, nec valet ad usum, in medio Nomen Jesu in radiis, jedwabiem dartym z blaszką wyszywane, po rogach kwiaty takiegoż jedwabiu z blaszką, wkoło korunki szerokie różnego jedwabiu z blaszką żółtą.

Velum jedwabnicowe stare, vix valet ad usum, in medio Nomen Maria, in serto różnym jedwabiem z blaszką wyszywane, po rogach kwiaty y wkoło lysztewka, tymże jedwabiem z blaszką wyszywane.

Velum żałobne czarne aksamitne, in medio krzyżyk passamanu nicianego czarnego z białym.

BURSY

Bursa pułatłasowa w kwiaty białe, passamany wkoło jedwabiu niebieskiego, in medio krzyż passamanu jedwabnego z blaszką. [l. 18v]

Bursa atłasu karmazynowego stara, passamany zielone, z stułą na płótnie drukowaną, do chorych.

Bursa druga do chorych, non valet ad usum.

Palle

Palla złotogłowowa biała w kwiaty jedwabne różnego coloru, in medio krzyżyk passamanu blaszkowego.

Palla atłasu karmazynowego, in medio krzyżyk passamanu blaszkowego, wkoło passaman różnego jedwabiu.

Palla adamaszkowa siidłowa, in medio krzyż z passamanu jedwabiu czarnego, z blaszką białą.

Palla atłasu białego, in medio krzyżyk passamanu nicianego zielonego.

Palla płócienna, na niej insignia Passionis Christi różnym jedwabiem wyszywane.

Palla rąbkowa, in medio krzyżyk in circulo różnym jedwabiem wyszywany cum octo stellis.

Palla papierowa stara poszarpana, na niej effigies BV Mariae wybyana.

Corporały

Corporałów różnych, rąbkowych y płóciennych N° 20.

Purificatoria

Purificatoria różnych in numero 20. [l. 19r]

Towalnie

Towalnia płócienna, różnym jedwabiem ze żółtem wyszywana.

Towalnia płócienna, jedwabiem karmazynowym w kwiaty wyszywana.

Towalnia płócienna, stara, różnym jedwabiem w kwiaty wyszywana.

Towalnia płócienna, różnym jedwabiem w kwiaty wyszywana.

Towalnia płótna grubego, z lisztwą rąbkową, jedwabiem czarnym wyszywana.

Towalnia płótna cienkiego, różnym jedwabiem z blaszką wyszywana.

Towalnia płótna tkackiego, różnym jedwabiem w kwiaty wyszywana.

Towalnia płócienna, jedwabiem czarnym wyszywana.

Towalnia płótna przygrubego, stara, jedwabiem czarnym wyszywana.

Towalnia stara, jedwabiem czarnym w kwiaty wyszywana.

Towalnia płótna przygrubego z lisztwą, jedwabiem czarnym wyszywaną rąbkową.

Towalnia płótna tkackiego, jedwabiem czerwonym w kwiaty wyszywana.

Towalnia rąbkowa, korunki po końcach szerokie, na pięć wyszywane.

Towalnia płócienna, wiele wyszywana.

Towaleń inszych różnych płóciennych, wyszywanych y niewyszywanych, z korunkami y bez korunek wyszywanych dwadzieścia.

SZERZYNKI

Szerzynka rąbkowa, po rogach kwiaty różnego jedwabiu wyszywane.

Szerzynka rąbkowa, w kwiaty po rogach różnym jedwabiem ze złotem [l. 19v] wyszywana.

Szerzynka płócienna, w kwiaty różnym jedwabiem wyszywana.

Szerzynka płócienna, czarnym jedwabiem wyszywana.

Szerzynka rąbkowa, różnym jedwabiem po rogach wyszywana.

LISZTWY

Lisztwa płótna tkackiego, karmazynowym jedwabiem wyszywana.

Lisztwa płótna tkackiego, w kwiaty jedwabiu karmazynowego ze złotem wyszywana.

Lisztwa turecka szeroka.

ALBY

Alb płótna tkackiego y prostego in numero 6.

HUMERAŁY

Humerałów płóciennych różnych in numero 5.

KOMŻY

Komża płótna szwabskiego z korunkami szerokiemi.

Komża płótna tkackiego z korunkami.

Komża stara płócienna z korunkami.

Komeżek małych dla ministransów trzy.

Płaszczyki dwa harusowe czerwone, dwa dla ministransów.

Kutasów jedwabnych czarnych y czerwonych szmatów dwa.

CHORĄGWIE

Chorągiew jedna na płótnie srebrem malarskim malowana, [l. 20r] na której z jednej strony imago S. Magdalenae, z drugiej S. Stanislai episcopi.

Chorągwie dwie na płótnie farbą czerwoną malowane, w kwiaty srebra malarskiego, na jednej imago S. Mathaei et Dni Jesu Filii Dei, na drugiej obraz Najświętszej Panny y Ś. Pawła.

Chorągwie dwie buracikowe białe, stare, na których obrazy: na jednej imago Christi Crucifixi et BV Christum infantem portantis, na drugiej S. Casimiri et S. Georgii.

Chorągwie dwie buracikowe w kostki, na których imagines: na jednej S. Marci et S. Lucae, na drugiej S. Joannis et S. Lucae [!].

Chorągwie dwie harusowe zielone z kutasami wkoło życzkowemi, na jednej imago S. Lucae et S. Marci, na drugiej S. Joannis et S. Matthaei.

Chorągwie dwie na płótnie niebieską farbą malowane z kwiatami srebra malarskiego, na jednej obraz S. Michaelis Archangeli et S. Angeli Custodis, na drugiej BV Mariae Christum Infantem portantis et S. Joannis.

Chorągiewki dwie małe stare buracikowe czerwone, na jednej obraz Marii Magdaleny przed Crucifixem modlącej się et S. Georgii, na drugiej stronie BVM et Mariae Magdalenae.

Chorągiewki dwie małe białą farbą na płótnie malowane, na jednej monstrantia et Nomen Jesus, na drugiej Nomen Maria y kielich.

Chorągiewka jedna na płótnie czerwoną farbą malowana, na jednej z jednej [!] strony imago S. Joannis, z drugiej strony S. Annae.

Chorągiew wielka kitajki karmazynowej z sznurami y z kutasami jedwabnemi, qualisnam sit imago, prae vetustate cognosci non potest, ale kitajka jeszcze dobra.

Chorągiew szarży czerwonej, we środku krzyż kawalerski zielony. [l. 20v]

Proporce

Proporców kitajki żółtogorącej y niebieskiej par dwie.

Proporców różnemi farbami na płótnie malowanych y drukowanych par cztyry.

Księgi

Mszałów starych cztyry.
Graduał stary jeden.
Psałterz poszarpany, ad usum non valens.
Antyphonarz stary.
Antyphonarzyk drugi stary, mały.
Brewiarz stary, niezgodny.
Agenda stara jedna.
Agendka mała, stara jedna.
Processionał stary.
Ewanieliczki dwie.

CYNA, MIEDŹ, MOSIĄDZ, ŻELAZO

Lichtarzów większych cynowych para jedna.

Lichtarzów mniejszych cynowych stołowych par dwie.

Lichtarzów mosiądzowych stołowych para jedna.

Lichtarzów drzewianych nowych pokoszczanych, na kształt marmuru malowanych, para jedna.

Ampułek cynowych dwie z miseczką cynową, na miseczce inscriptio: „Ecclesiae Kielmensi".

Ampułek druga para cynowych, jedna z nakrywką, druga bez nakrywki, z miseczką cynową dziurawą.

Monstrantia mosiądzowa pozłocista, stara, roby [?] specjalnej, [l. 21r] quantitatis iustae, niektórych sztuk nie masz.

Thurybularz mosiądzowy na cztyrech łańcuszkach żelaznych.

Kociołek do wody święconej spory, nowy, we szrodku pobielany.

Kociołek drugi, takoż miedziany, nowy, mniejszy.

Żelazo do opłatków pieczenia.

Cyrkularze dwa do wyrzynania hostii y communikantów.

Vascula pro oleis sacris cynowe.

DZWONY

Dzwonów w dzwonnicy trzy: dwa większe, trzeci mniejszy.

Dzwonów do ołtarzów siedm małych.

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS

Wrota wjezne stare, rum sam ruinam minatur, stary, w którym izby dwie, w jednej okna trzy szklane, z piecem y z ławami, bez alkierza, drzwi na zawiasach żelaznych. Druga izba przez sień, w niej okna dwa szklane, z tej izby komora opadła, okna w niej szklane dwa, drzwi na zawiasach żelaznych do izby y komory. Przez podwórze izba kuchenna, tamże y kuchnia, w niej okna szklane dwa, stół y ławy. Obory y gumna opodal troche.

INWENTARZ PODDANYCH DO KOŚCIOŁA KIELMIŃSKIEGO NALEŻĄCYCH

[l. 21v]

Mikołaj Skoryński

Jan Syrnis

Jan Tarutowicz
Augustyn Barzis
Augustyn Barzis
Michał Raczkiewicz
Kazimierz Choiński
Jan Chilimowicz
Jerzy Pawłowski
Walenty Waytekaytis
Łukasz Goliniewski
Krzysztoph Permanowicz
Aleksander Ślosarz
Wawrzyniec Goliniewski
Adam Adamkiewicz
Maciej Ubogi
Kazimierz Grocholski
Krzysztoph Mieżis
Jan Tweryanowicz
Stanisław Uzorowicz
Jan Kłopotowski
Woyciech Domeyka
Ambrozy Domeyka
Szmula Żyd
Stanisław Rosachacki [l. 22r]

Powinność

Do siana grabienia, do zboża żęcia.

Poddani. Sioło talusie

Adam Skureykis
Jakub Zugaytis
Ławryn Lesik

Powinności tych trzech

Dwanaście dni do roboty w lecie, w zimie po cztyry dni, do wożenia drew, na gnoj trzy dni, podwoda do Tylży jedna w rok, żyta po puł beczki, owsa po puł beczki, lnu dwadzieścia, jajec dwadzieścia, siana wóz, słomy kopa kulów.

SIOŁO WARKAYCIE

Bałthromiej Narkaytis
Michał Narkaytis

POWINNOŚĆ TYCH DWUCH

Po dwanaście dni na robotę w lecie, w zimie po cztyry dni, do wiezienia drew, na gnoj trzy dni, z dwuch części włók trzecia część przyjemna, żyta puł beczki, owsa puł beczki, gęś jedna, kurów dwie, jajec dziesięć, lnu dwadzieścia, podwoda do Tylży, siana wóz, słomy kulów kopa. [l. 22v]

SIOŁO SUTKIE

Stanisław Sutkus
Jozeph Bagużis
Kazimierz Barzis

POWINNOŚĆ TYCH TRZECH

Straż odprawować, na robotę trzy dni w tydzień, żyta pułtorej solanki, owsa pułtory solanki, gęś jedna, kurów dwoje, siana wóz, w lecie na tłókę po dni sześć, jajec dwadzieścia, lnu dwadzieścia.

Michał Milkaytis.
Powinność. Żyta puł beczki, owsa puł beczki, na straż, na robotę w tydzień trzy dni, siana puł woza, słomy kulów dwadzieścia, lnu dziesięć, jajec dziesięć, na tłókę trzy dni.

SIOŁO DYKSZE

Piotr Isdrułaytis
Andrzej Szukaytis
Froncek Stanisłaytis [l. 23r]

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS KIELMENSIS, IN VISITATIONE GENERALI LATA ET SANCITA ANNO DNI 1677 DIE 16 MARTII

Ne aliqua ex parte in hac ecclesia divinus minuatur cultus, sed ei debitum in omnibus praestetur obsequium ideo visitata ecclesia Kielmensi sequentia reformationis decreta tulimus.

Tabernaculum Ssmi Sacramenti desuper conopeo sericeo decenti ad praebendam Maiestatem Divinam maiorem Venerabili Sacramento cooperiatur.

Sub pixide in cyborio corporale album et mundum semper supponatur.

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot consecrata fuerint, in tabula notetur, et quot post communionem populi superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia altera servetur, sub custodia ipsius rndi dni parochi, nec sachristiano aut cuicunque homini laico concredatur, neque cum clavibus ecclesiae, sed separatim apud rndum parochum servetur.

Pro communione populi canceli linteamine tegantur [l. 23v] et candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuetur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexilis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Venerabile Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quorum transumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum in uno hasta parvum et laternae duae pro luminaribus pro deferendo ad Venerabili ad infirmum comparentur.

Lampas in ecclesia coram Vnbli, dum populus est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Venerabile in pixide defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Inhaerendo constitutioni provinciali, lib. 4, folio 268 „De iudaeis“. Praecipimus et mandamus, ut iudaei, cum sacramentum augustissimum ante domos eorum deferri contingat, ipsi audito sonitu quamprimum intra domos suas se recipiant et fenestra ac ostia sua occludant.

Cum ad infirmum rndus parochus vel vicarius cum Venerabili proficiscetur, nusquam apud hilares consessus commoretur, sed statim domum redeat.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella, supra quam aqua baptismalis de capite infantis defluat, adhibens. [l. 24r]

Aqua vero baptismalis de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad aspersionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiunt, non concedatur.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo pro extrema[79] hora agonis confortans confertur, ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter populo ex ambona inculcet ac commendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta Scripturam per illud gratia moribundo conceditur, reliquiae peccatorum delentur et infirmus in doloribus alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis, quoniam pretium pacisci simoniacam redolet labem, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quot post administrationem sacramenti offertur, tanquam elemosina et non tanquam pretium accipiatur. [l. 24v]

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Pro oleis sacris vasculum stanneum aliud novum, decentius et elegantius ematur; istud vero modernum vasculum pro conservandis veteribus oleis, donec nova adferantur, necessarium erit.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia quantotius sine more adferantur, testimonium extraditionis quolibet anno ab officiali habeatur.

Allatis novis oleis sacris antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, cineres in sacrarium mittantur.

Ad parietem prope fontem armarium decens, coloribus depictum et sera ferrea munitum, exstruatur, in quo olea sacra decenter conserventur, et clavis a rndo rectore ecclesiae diligenter servetur.

In metricis praesentia duorum testium matrimonio copulatorum assistantium, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 1mo, scribatur.

In sacristia aqua benedicta ad fores appendatur similiter in porticu ecclesiae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis et festivis renovata ponatur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo dno parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis

[79] *Toliau rankraštyje įrašytas ir išbrauktas žodis* unctione.

collecti diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur in libro scribantur, quod solidi collecti fuerintur et in carbonam mittantur. [l. 25r]

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab allis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur et medietas rndo parocho cedat.

A sepultura intra fornicem ecclesiae ultra florenos 5 solidis, intra ecclesiam in terra ultra sexagenam, idque a ditioribus tantum, qui solvendo sunt pares, non accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur, nec in alios usus, nisi in ecclesiae necessitates pro ornamentis comparandis vel fabrica ecclesiae, expendatur, sub poenis contra usurpatores bonorum ecclesiae sancitis.

In caemeterio gratis, cum sit terra Domini, vendere eam non licet, sepeliantur.

Cathalogus mortuorum ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis in supprimentes pia legata sancita.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samogitiae et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis die praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo secunda Tyszkiewiciana praescripta peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando, docendo, sub poenis ibidem contentis. [l. 25v]

Ad Missale Romana patroni regni Sveciae adiungantur.

Processus ex officio emanati et in librum ad hoc praeparatum inscripti quam celeriter via cursoria transmittantur.

Vesperas primas et secundas diebus dominicis et festivis in ecclesia decantare non negligat.

Devotionem in ecclesia, praesertim Matutinum hora 7. Sacrum cantatum hora 9, vesperas hora 4, iuxta praescriptum synodi diaecesanae absolvere incipiat.

Super maiores ecclesiae fores ab extra imago patroni huius ecclesiae, in cuius titulum est erecta, depicta seu sculpta exponatur.

In caemeterio pro sepultura infantium seorsivus locus assignetur.

Corporalia, purificatoria, tobalia et alia linteamina, ut possint saepius lavari, levius affigantur et saepius mundentur.

Corporalia, calices, purificatoria, ad sacrificium Missae necessaria, sint munda, sub in constitutione provinciali, libr. 5, sancita.

Libri ad chorum necessarii, antiphonarium, psalterium, graduale cum notis musicis, ecclesiae huius compingantur et compatura obducantur.

Quoniam agri, fundi, terrae, prata et silvae ad hanc parochiam spectantes post vindicationem de manibus haereticorum ad haec tempora non sunt dimensi neque ad certum ordinem distincti, sed tantum iuxta antiquum morem per servitia nominati, proinde nesciri potest, quotquot mansi omnium servitiorum exstant, deinde limites et fines, etsi specifice in literis transactionis descripti sunt, antiquitate tamen temporum partim obliterati, partim obruti et a nobilibus vicinis multi agri et fundi occupati, [l. 26r] proinde iniungimus, ut dimensione agrorum, quam pro renovatione limitum rndus parochus opportuno captato tempore commissarios quam primum ab officio nostro delegandos petat et procuret.

Pro altaria: S. Annae in hac ecclesia Kielmensi, quoniam per defunctum nobilem Albertum Orwidowicz exstat fundatio decimarum super quatuor curiis, in literis originalibus expressis et in archivo cathedrali repositis, in quarum non est possessione ecclesia Kielmensis, proinde stringimus et mandamus, hoc mediante decreto, ut rndus rector ecclesiae [!] iuxta vinculum iuramenti de alienatis bonis ecclesiae recuperandis.

Et iuxta praescriptum synodi diaecesanae secundae, omni cura, opera et diligentia adhibita apud eos, apud quos est possessio praedictarum curiarum, vindicet et ad possessionem ecclesiae recuperet.

In contionibus et exhortationibus orationem dominicam, symbolum apostolorum, praecepta Decalogi et Ecclesiae, rudimenta fidei, actus contritionis et amoris divini eliciendi rudem populum doceat.

Venerabilem vicarium serio hortamur et monemus, ut iuxta sancitum synodi diaecesanae 2da, cap. III, ut vitae honestati attendat, potissimum vero ab ebrietatis, incontinentiae aliisque vitiis abstineat, cum nihil magis unumquemque sacris ordinibus initiatum hominibus adeo exosum et contemptibilem reddit, quam indecens conversatio, proinde hoc mediante decreto stringimus, ut quantotius non in civitate, in parochia continuam mansionem habeat. Rndus autem parochus vitae et conversationis illius invigilet, cumque aliquod scandalosum animadvertet, quamprimum ad nos officiumque nostrum deferat.

Decreta in praesenti visitatione lata, quae scientiam [l. 26v] populi concernunt, videlicet de administratione sacramentorum et sepulturis, de indulgentiis, populo ex ambona publicet.

Acta, lecta, publicata et ad exequendum demandata anno, die et mense quibus supra.

Parochus kielmensis contra perfidum iudaeum joel jakubowicz feria tertia, quae erat dies decima sexta mensis martii

Anno Dni millesimo sexcentesimo septuagesimo septimo Kielmis, in visitatione generali.

Coram iudicio illustrissimi ac rndissimi loci ordinarii Samgae Kielmis, sub tempus visitationis generalis, adm rndus dnus Casimirus Lwowicz, rector ecclesiae parochialis Kielmensis, personaliter comparens produxit et intulit actionem contra perfidum iudaeum Joelem Jakubowicz, arendarium Kielmensem, opponendo, quod christiana quaedam, subdita haereditaria illustris ac MD Joannis Grużewski, vexilliferi Samgae, tenutarii bonorum Kielmy, in serviendo praedicto arendario Kielmensi, nomine Zophia Kaczkówna, de villa Gawryłów, cum perfido iudaeo Abrahamo Lewkowicz, [l. 27r] patrueli et mercenario praedicti arendarii, carnaliter cohabitaverit, eamque impraegnaverit sub spe conversionis ad fidem catholicam et promissione ducendi eandem Sophiam Kaczkówna in matrimonium. Quae causa et actio etsi in prima instantia coram iudicio illustris ac MD Grużewski, vexilliferi Samgae, haeredis et tenutarii bonorum Kielmensium, instituta et iudicata fuerit eodem moderno currenti anno 1677 mensis februarii die 20, decretumque ab eodem illustri vexillifero Samgae in praesentia Gabrielis Staszkiewicz, instigatoris causarum curiae episcopatus Samgae; ab illrmo loci ordinario delegato, latum fuerit ad evadendum iuramenti iudaeo Joeli Jakubowicz, arendario Kielmensi, super eo, quod de cohabitatione carnali Sophiae Kaczkówna cum mercenario suo Abrahamo Lewkowicz nesciveris super eo, quod uterque multis illatis damnis inscio illo et clandestine de domo profugerunt, super eo, quod de domo sua non expediverit et non eduxerit, et cum discessit, nesciverit, et pro viatico non suppeditaverit, et modo ubi locorum versatur, nescit et ignorat. Quia tamen hoc detento supradictus actor, rector ecclae Kielmensis, non contentus fuerit, ipse vero illustris ac MD vexillifer Samgae sponte, libere et voluntarie hoc decretum suum iudicio authoritati et iurisdictioni illustrissimi loci ordinarii Samgae per se vel delegatos suos quoscunque emendandi, meliorandi vel cassandi subiecit et submisit, deinde quoniam praefatus Abrahamus Lewkowicz profugus sub spe conversationis ad fidem catholicam et promissione matrimonii supradictam Zophiam Kaczkówna, christianam, defloraverit et impraegnaverit, qua ratione haec causa in negotio fidei et matrimonialis ad forum episcopale, iuxta Tridentinum, sess. 24, cap. 12, „Si quis dixerit causas matrimoniales non [l. 27v] spectare ad iudices ecclesiasticos, anathema sit“, et cap. 20, sess. eadem 24, quod incipit: „Causae omnes ad forum“, rei in medio: „Ad haec causae matrimoniales et criminales non decani, sed episcopi tantum examini

et iurisdictioni subiciantur“. Item de causis fidei constitutio provincialis lib. 2, fol. 118, tit. „Causae ad forum ecclesiasticum pertinentes“. Causae itaque mere spirituales sunt hae fidei catholicae, haeresis, schismatis, insuper quoniam ipsae partes litigantes, tam actor rector ecclesiae Kielmensis, quam conventus perfidus Joel Jakubowicz iudaeus terminum et actionem sponte et libere coram officio illrmi in gnli visitatione suscepit et discendi, iudicandi, terminandi ac sentiendi rationem [?] acceptassent, ideo illurmus ac rndmus loci ordinarius primo commissarios, perillustres ac adm rndos dnos Joachimum Skirmont et Stanislaum Siemaszko, canonicos Samgae, socios visitatoris, et adm rndum dnum Wanbut, instigatorem visitationis, ad investigandam rei veritatem de annexis et connexis praesentem causam concernentibus delegavit, qui vocatis ab utroque partibus et testibus fide dignis, caeterisque documentis, scripturis ac meritis causae bene visis, trutinatis ac serio defensis, haec apparentia figmenta ac documenta contra partem conventam, perfidum Joel Jakubowicz, arendarium Kielmensem, deprehenderunt et investigerunt. Primo productum decretum illustris ac MD vexilliferi Samgae continebat confugisse praedictum Abrahamum Lewkowicz anno praesenti die 26 ianuarii et abstulisse in parata pecunia flor. 35 quinqueque cochlearia argentea, super hoc argenteum et craterem pro cremato, ex inquisitione autem evidenter patuit profugum Lewkowicz die 31 ianuarii, quo assignatio erat iuris pecuniarum ipsius arendarii Kielmensis, ablatoris, adhuc fuisse Kielmis, et Joannem Kazimierski, vectorem, nondum evexisse. 3tio Joannem Kazimirski, vectorem, alias furmanum, [l. 28r] ante procinctum itineris misisse consobrinam suam Magdalenam Romanowska cum advocato Kielmensi quaerendo, utrum Abrahamus Lewkowicz expeditus et absolutus a servitio fuerit, et nunciasse tam praedictae ancillae Sophiae Kaczkówna, quam alteri iudaeo, qui mensuras a frumentis arendario Kielmensi recipiebat, et accepto responso, quod liber et absolutus ab obsequiis fuerit, commisit se itineri tempori bene postlucano, primam noctationem habuisse Rosieynis, alteram Eyragolae, tertiam Wilkiae, quartam Caunae, ibique reliquisse. Deinde praedictum Abrahamum Lewkowicz post expeditionem una nocte apud alterum iudaeum[80] in eadem area Kielmis commorasse, arendarium autem Kielmensem de abitu eius nihil sollicitum fuisse nec Kielmis quaesivisse, nec in secutum fuisse invia, neque post reditum vectoris Kazimirski inquisitionem ullam aut querimoniam fecisse, neque eundem interrogasse, quo vexerit et ubi reliquerit, cum tamen tanto illato damno in pecunia et argento, iuxta factam protestationem, non est credibile arendarium tantopere potuisse negligere. 4to in toto processu iuris in prima instantia, videlicet in protestationibus et decreto illustris vexiliferi Samgae, arendarius Kielmensis praedictum Abrahamum Lewkowicz nominat

[80] *Orig. čia dar kartą pakartota* apud.

suum fuisse operarium, vulgo parobek, cum tamen multorum relatione etiam ipsorum iudaeorum, constitit illum fuisse consanguinem proximum, videlicet patruelem, unde vehemens suspitio et praesumptio ex hac caelatione consanguinitatis sponte et de industria expedivisse.

Et illustrissimus ac rndissimus dnus loci ordinarius, sedens pro tribunali, solam instantiam prae oculis habens, audita relatione inquisitionis commissariorum, [l. 28v] visis, lectis beneque trutinatis, cum decreto illustris ac MD vexilliferi Samgae, deinde protestationibus ex actibus castrensibus desumptis, aliisque meritis causae annexis et connexis bene et cum magna deliberatione consideratis, auditaque partium controversia, pro et contra allegatis ac probatis, ex quibus omnibus et singulis evidenter patuit perfidum Joelem Jakubowicz, arendarium Kielmensem, sponte, voluntarie et de industria profugum iudaeum, patruelem suum, expedivisse ac emisse ad impediendam conversionem eius ad fidem catholicam et ad impediendum matrimonium cum christiana Sophia Kaczkówna, quam sub spe conversionis ad fidem catholicam et promissione matrimonii defloravit et impraegnavit. Proinde suspenso et sublato iuramento, a decreto illustris vexilliferi Samgae ad evadendum arendario Kielmensi imposito, statuitionem [!] profugi iudaei Abrahami Lewkowicz, patruelis sui, infra decursum undecim septimanarum, videlicet pro die prima mensis iunii anno currenti, coram officio illustrissimae Celsitudinis suae praenominato iudeo Joeli Lewkowicz, arendario Kielmensi [!]. Praesentibus perillustribus ac adm rndis dnis Joachimo Skirmont, Stanislao Siemaszko, canonicis Samgae, illustri ac rndi D. Nicolao Szemiot, iudice terrestri Samgae, M. et generoso dno Pakosz, nec non in praesentia aliorum multorum fide dignorum. Datum Kielmis, in visitatione generali, die et mense quibus supra. [l. 29r]

Nº 3

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS NIEMOKSZTENSIS AB ILLUSTRISSIMO AC RNDISSIMO DNO DNO CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMOGITIAE, ANNO DNI 1677 DIE 24 MARTII

Erecta est ista ecclesia sub patrocinio Ssmae Trinitatis ab illustrissimo piae memoriae Jaroslao [!] Wołłowicz, capitaneo Samgae generali, de anno 1639. Habet indulgentias pro festo Sanctissimae Trinitatis. Fabrica [l. 29v] lignea, in fundamento murato consistens, parietes ab extra circumcirca asseribus muniti, tectum non pridem tegulis abietinis de novo contectum cura praeteriti rndi dni parochi Niemoksztensis Melchioris Żukowski anno 1676, sumptu partim proprio, partim parochianorum et aliorum benefactorum. In medio tecti supra ecclesiam turris lamina tecta, in vertice crucem ferream praefixam habens. Porticus ante ecclesiam ex asseribus constructa, cuius una tantum ianua nullis foribus clauditur, supra porticum altera turris, similiter lamina tecta et crucem habens ferream. Ostium ecclesiae binis foribus abietinis cardinibus innixis ferreis et clausura similiter ferrea externa munitis, clauditur.

Supra ostium ad ingressum chorus pro musica tornatilis operis, in quo organum, vulgo positivum, vocum quinque exstat, sumptu rndi parochi praeteriti comparatum. Pavimentum ecclesiae totum latere cocto stratum, subtus quod fornix exiguus, ex trabibus constructus, MD Kiewnarski. Extat tabulatum superius asseribus stratum. In medio ecclesiae ambona operis arcularii, coloribus depicta, desuper habens operculum, eiusdem similitudinis. Sub ambona confessionale, aliud confessionale versus altare, coloribus depictum, scamna ab utraque parte et in tota ecclesia pro consessu hominum numero 17. Fenestrae vitreae integrae quantitatis mediocris 12. Ad dextram partem ecclesiae versus maius altare [l. 30r] sachristia, duabus foribus ad ecclesiam, quercinis et ad caemeterium abietinis, cardinibus ferreis et clausura bona munitis, clauditur, fenestellam parvam oblongam angustam habet unam ferro praefixam, in eadem sachristia armarium ingens ex asseribus fractum pro componendis ornamentis ecclesiae, deinde mensa pro exponendis apparamentis.

Caemeterium circumcirca trabibus vallatum, ad porticum versus dextram partem campanile ex asseribus constructum, tegulis contectum cura rndi Żukowski, praeteriti parochi; ad alteram partem crux cum effigie Crucifixi et tectulo exiguo coloribus depicta. In eodem caemeterio ossorium recenter ex trabibus aedificatum et bene tectum. Habet ista ecclesia speciales indulgentias

Roma allatas plenarias pro festo Ssmae Trinitatis, s. Josephi, s. Georgii, s. Casimiri, a Clemente Decimo, ab anno 1674 ad decennium valituras.

VISITATIO FUNDATIONIS HUIUS ECCLESIAE

Fundata est ista ecclesia a serenissimo Vladislao 4to, rege Poloniae, ad cessionem iuris advitalici illustrissimi Jaroslai [!] Wołłowicz, capitanei generalis Samgae, sub anno 1638 mensis maii die 5, cuius fundationis originales literae exstant in archivo, vigore cuius fundationis primo pro parochiali domo exstant fundi tres, continentes in se mensuram unius iugeri. [l. 30v]

Deinde pro horto plebanali exstant circumferentia iugera tria et perticae 17.

Pro dote habet villas tres; unam, dictam Popelkie, mansorum cultorum septem, sylvestrium mansorum 4. Altera villa nomine Poklenie, in qua agrorum cultorum exstant mansi 8, sylvestrium autem mansorum N° 22, certis limitibus circumscripti.

Tertia villa Kondraty dicta, in qua mansi possessionati 3, mansi culti 2 2/3 1/6. Deinde adiacentes terrae sunt, vulgo zaścianki, primo inter terras subditorum Botocensium, in quo in iugera [?] 14/20. Secundo terra dicta, vulgo zaścianek, Pampinis ad fluvium Ancza. In uno loco perticae 15 1/2; in alio locos supra montem, penes viam terrae aratilis perticae 5 1/2; 3tio loco ibidem terrae aratilis perticae 12; 4to loco ibidem terrae aratilis ex altera parte viae publicae perticae 12.

Limites praedictarum omnium terrarum subditi et census exactissime descripti in inventario Gyrne, qui possessioni Ecclesiae haec bona tradidit.

Secunda melioratio fundationis accessit terrae, dicta Proce, quam pie defunctus Joannes[81] Jerzewicz parochus Niemoksztensis, onerat iugera perpetuo ducentiis sexagenis a nobilibus Alexandro Godlewski et consorte eius Magdalena Ambrożewiczowa; post mortem vero pie defuncti Jerzewicz sine testamento ultimae voluntatis applicatum est ecclesiae Niemoksztensi, nullae tamen literae applicationis ab officio exstant, nisi sola [l. 31r] possessio diutur[n]a ab annis tredecim pacifica confirmat ius possessionis.

VISITATIO TABERNACULI SANCTISSIMI SACRAMENTI

Hoc situm in maiori altari, ad instar armarii operis arcularii constructum, colore nigro depictum et in partibus aliquibus deargentatum; ab utraque parte gradus eminentes pro collocandis candelabris; sera interna bona et firma clauditur. Venerabile servatur in pixide argentea intus deaurata, hostiae consecratae, repertae sunt numero 22; quolibet die octavo renovatur; ad

[81] *Orig. vardas įrašytas du kartus*.

infirmum intra civitatem defertur Venerabile cum pixide processionaliter, sine baldechino et luminaribus; clavis sub custodia rndi parochi servatur.

Visitatio fontis baptismalis

Baptisterium locatum intra cancellos maioris altaris ad cornu Evangelii. operculum planum rudis structurae, clauditur sera ferrea pensili; aqua servatur in vase aurichalcino, infantes baptisantur supra fontem aqua manu haustam.

Visitatio oleorum sacrorum

Prope fontem penes cancellos pro servandis oleis sacris scriniolum coloribus depictum, cum inscriptione „Olea sacra“; [l. 31v] servantur in vasculo stanneo, ex cathedrali ecclesia allata, testimonium allationis huius anni combustum asseruit; pro reponendis veteribus oleis sacris, donec nova adferantur, exstat aliud vasculum stanneum.

Visitatio altaris maioris

Altare maius operis arcularii planum, colore nigro depictum et in partibus deargentatum, in tabula maiori imago, BVM Seynensis, quae imago, altera imagine obducitur Immaculatae Conceptionis BVM; superius imago BVM filium portantibus. Supra altare baldechinum, in quo Nomen Jesus cum variis sanctis de Societate Jesu depictum sedes altaris lignea, non consecrata, habet portatile bonum inviolatum, etsi inscriptio prae vetustate legi non potest; gradus pro ascensu habet duos, cancellis tornatilibus cingitur.

Visitatio altarium collateralium

Ad cornu Epistolae altare operis arcularii, colore nigro depictum, in quo imago S. Francisci Xaverii; sedes altaris lignea, non consecrata, neque portatile habet proprium.

Ad cornu Evangelii imago supra suggestum, ad instar altaris exstructum, S. Jacobi Maioris, circumcirca asseribus opere arculario cincta, colore nigro depictis, in lineamentis deargentata; [l. 32r] sedes lignea, non consecrata, neque portatile proprium habet.

Visitatio altaris secundi

Ad dextram partem introitus ecclesiae altare operis arcularii, coloribus variis depictum, in quo imago S. Casimiri, patroni regni Poloniae, supra

Nomen Jesus in radiis, versus sedem inscriptio: DTOM. Sanctae regiae styrpis. Conditoris orbis vita, moribus exaltatori D. Casimiro, suo tutelari inclito, Melchior Żukowski, parochus Niemoksztensis.

Sedes lignea non consecrata, neque habet proprium [portatile]; hoc altare habet indulgentias pro festo S. Casimiri plenarias ad decennium.

VISITATIO ALTARIS 3TY

Ad sinistram partem ingressus ecclesiae altare operis sculptilis, coloribus variis depictum et magna ex parte deauratum; in medio imago BV, cum s. Josepho Jesum puerum in templum introducentis. Columnae ab utraque parte duae, colore rubro et nigro ad instar marmoris depictae, supra imago S. Angeli Custodis; supra altare Nomen Mariae in radiis cum duobus angelis sculptis, ab utraque parte tenentibus. Sedes altaris lignea, non consecrata, habet portatile bonum, in quo reliquiae repertae; nescitur a quo consecratum, quia inscriptio vetustate detersa. [l. 32v] Versus sedem infra imaginem inscriptio: „Ad MDOM gloriam, Beatissimae Virginis Mariae sine labe originali conceptae honorem santique Josephi venerationem. Hoc altare reparatum per me, Nicolaum Jesman PN, anno Dni 1673“. Pro suggestu gradum habet unum, cancellis tornatilibus cingitur. S. Josephi et BVM [!].

Ad hoc altare est confraternitas sub titulo Doctrinae Christianae, ex cathedrali ecclesia per participationem introducta.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

SREBRO

Monstrantia srebrna niezłocista, in sede et manubrio wybijana, melchisedech deauratum, in circulo argenteo deaurato, cum radiis solaribus deauratis, a partibus supra melchisedech deauratum in circulo statuae trium angelorum et BV argenteae deauratae, supra turricula non deaurata, per medium korunkami wkoło złotemi przepasane, supra crux alba argentea, in qua effigies Crucifixi deaurata. [l. 33r]

Kielich srebrny spory, sedes sexangularis, wybijana in manubrio facies trium angelorum non deauratae, in cuppa intus et in labiis deauratus, ab extra in cuppa tres facies angelorum deauratae, cum patena ex una parte deaurata.

Kielich srebrny, intus in cuppa et in labiis pozłocisty, in sede, manubrio et ab extra in cuppa wybijany, cum sex faciebus angelorum non deauratis. Patena do tego kielicha ab una parte deaurata.

Kielich srebrny, intus in cuppa et in labiis pozłocisty, sedes okrągła wybijana, in manubrio et ab extra in cuppa wybijany, cum patena ab utraque parte deaurata.

Kielich srebrny mały gładkiej roboty, ab intus in cuppa et ab extra in labiis deauratus, in manubrio gałka pozłocista, cum sede in partibus deaurata, in qua sede stemma cum literis AGO. Do tego kielicha patena ex una parte deaurata.

Pixis argentea, intus deaurata, cum operculo argenteo; supra effigies Christi deaurata in cruce pendentis.

Crux argentea deaurata gładkiej roboty, in sede et in manubrio rysowanie, a partibus novem globi deaurati, et duo desunt; ex una parte za szkłem Agnus Dei, ex altera parte insignia Passionis Christi.

Vota argentea ad altare maius BVM senenensis [!]

Korona srebrna na głowie Najświętszej Panny, niepozłocista. [l. 33v]

Miesiąc srebrny pod nogami Najświętszej Panny.

Serce srebrne spore.

Tabliczek srebrnych małych dwie.

Vota argentea ad altare secundum sancti josephi

Tabliczka srebrna spora, na niej obraz BV in nubibus Christum infantem portantis, cum stemmate et cum literis: „MK Jesman".

Tabliczka srebrna, na niej effigies BVM Christum infantem portantis et cum sancto Josepho fugientis in Aegiptum, cum litt. KP.

Tabliczka srebrna, na niej effigies BV Mariae sine ulla inscriptione.

Tabliczka srebrna, na niej effigies BVM in nubibus Christum infantem portantis, cum effigie infra rndi Jerzewicz paraliso tacti.

Tabliczki srebrne dwie, na których effigies BV Mariae, sine ulla inscriptione.

Tablica srebrna, na niej effigies S. Josephi in una manu lilium tenentis, in secunda manu Christum Dnum crucem portantem ducentis, cum litt.: „PHE 1668".

Tablica srebrna, na niej effigies BVM Christum infantem portantis in nubibus, cum quatuor stemmatibus et literis IS. [l. 34r]

Tabliczka srebrna, na niej effigies BVM Christum infantem portantis.

Tabliczka srebrna, na niej effigies BVM Christum infantem portantis, cum inscriptione: „Catharina Szwabówna".

Tabliczka srebrna, na niej effigies BVM Christum infantem portantis, sub pedibus duae lunae, virgines parvulae flectunt, cum literis: BISI.

Tabliczka srebrna, na niej effigies BVM Christum infantem portantis, sub pedibus luna et duae personae flectentes, cum litt.: AZAM.

Tabliczka srebrna, na niej Nomen Jesus wyrysowane, cum literis: KMTS, na niej effigies [BVM] Christum infantem portantis, sub pedibus persona flectens.

TS, na niej effigies BVM Christum infantem portantis, cum inscriptione: „Anna Iwaszkiewiczówna".

TS sine ulla effigie, cum insriptione tantum magnis literis: „Votum".

ORNATY

Ornat tercynelowy stary, cegłasty, nadszarpany, kwiaty po nim srebrne, cum stola et manipulari eiusdem materiae. [l. 34v]

Ornat adamaszkowy czerwony, jeszcze dobry, z columną białą adamaszkową, kutasy wkoło różnego jedwabiu, cum manipulari, sine stola.

Ornat adamaszkowy czerwony dobry, columna niebieska kitajczana, passamany wkoło niebieskie jedwabne szerokie, ze srebrem, stułą y manipularzem.

Ornat na polu czerwonym atłasowym, kwiatki bielowe białe małe, dobrze rzucane, gęste, columna jedwabnej materii zielonej w paski, wkoło passamany zielone jedwabne, cum stola et manipulari eiusdem materiae.

Ornat atłasowy biały, columna atłasu karmazynowego, cum manipulari eiusdem materiae, sine stola.

Ornat materii niebieskiej niejedwabnej, wodnistej, na kształt tabinu, passamany wkoło wpuł jedwabne, cum stola et manipulari eiusdem materiae.

Ornat adamaszkowy biały, columna adamaszkowa czerwona, nowy, passamany wkoło jedwabiu zielonego ze złotem, z stułą y manipularzem.

Manipularz [!] zielony kitajczany, krzyż in medio passamanu niebieskiego, do którego ani stuły, ani manipularza nie masz.

Ornat nędzy bogatej z blaszką białą, passamany koło pstre puł jedwabne, z stułą y manipularzem eiusdem materiae, sprawiony z carbony brackiej za dziesięć talerów dobrej monety. [l. 35Br][82]

Ornat sajowy czarny z columną białą puł tabinową, z stułą y manipularzem.

KAPY

Kapa na dnie białym ze srebrem, w różne kwiaty ze złotem, lisztwa y szczyt lamy zielonej, passamany wkoło jedwabne różnego coloru, lisztwa podszyta adamaszkiem czerwonym, a sama kapa żółtym płótnem.

Kapa czarna pułatłasowa, po niej kwiaty gęsto rzucane jedwabne zielone

[82] *Rankraštyje lapas tarp 34 ir 35 nenumeruotas*.

na kształt saii, szczyt y lisztwa tejże materii, jedno coloru inszego, to jest zielonego, passamany wkoło puł jedwabne różnego coloru.

Kapa czarna sajowa, szczyt y lisztwa kitajki żółtej, passamany wkoło jedwabne pstre, lisztwa płótnem białym, a sama kapa niczynnie podszyta.

Antependia

Antependium kitajczane w pręgi różne.

Antependium atłasowe popielate.

Antependium adamaszkowe wiszniowe, passamany szerokie zielone jedwabne ze srebrem, aliquibus in locis łatane adamaszkiem karmazynowym.

Antependium kitajczane wiszniowe, passamany jedwabne zielone.

Antependium na skurze, wybijane złotem y farbami różnemi malowane.

Antependium sztametowe włosowe.

Antependium sztametowe zielone, passamany jedwabne czerwone. [l. 34Bv]

Antependium aksamitne czarne, już wytarte, passamany jedwabiu czarnego.

Antependium buracikowe zielone, columny z materii nędzy bogatej, passamany jedwabne czerwone.

Całun sukna czarnego podłego, nowy, in medio krzyż wielki z dymy białej, w kwiaty białe, lisztwa wkoło płócienna, nad krzyżem litery czerwone INRI.

Antependium płócienne białe z lisztwą pstrą materialną jedwabną.

Vela

Velum atłasu karmazynowego, in medio Nomen Jesus in radiis złotem wyszywane, wkoło korunki szerokie złote, cum inscriptione y z literami złotem wyszywanemi: „Proszę o wspomożenie duszy mej przy ofierze świętej, Anna Gurska Orwidówna“.

Velum kitajczane zielone, in medio Nomen Jesus czarnym jedwabiem z blaszką wyszywane, wkoło passamanik jedwabiu czarnego z blaszką.

Velum na dnie dzikawym, kwiaty jedwabne niebieskie rzucane, in medio krzyż passamanu jedwabnego czerwonego ze srebrem wstąszkami wiązany, wkoło korunki jedwabiu pomarańczowego.

Velum tercjanelowe ceglaste, zblakowałe, w kwiaty takież, in medio krzyżyk passamanu srebrnego, y wkoło tymże passamanem obwiedziono.

Velum materii pstrej czerwonej z białym w kostki, in medio krzyż passamanu pstrego białego z czarnym, wkoło [l. 35r] z blaszką passamany.

Velum sajowe czarne w kwiaty białe, in medio krzyżyk wpuł jedwabny.

Velum jedwabne zielone, siatkowej roboty, in medio Nomen Jesus in radiis solaribus, różnym jedwabiem y srebrem wyszywanemi, złotem szyte, po wszytkim gwiazdy różnego jedwabiu rzucane.

Velum jedwabnicowe, in medio Nomen Jesus różnym jedwabiem z blaszką wyszywane.

BURSY

Bursa złotogłowowa czerwona, in medio krzyżyk passamanu żółtego, wkoło korunki takież, atłasem karmazynowym podszyta.

Bursa adamaszkowa czerwona, in medio Nomen Maria różnym jedwabiem wyszywane.

Bursa kitajki niebieskiej, in medio krzyżyk y wkoło passamany.

Bursa do chorych materii życzkowej czerwonej, z stułą takąż.

PALLE

Palli trzy niebieskiej kitajki jedwabne z krzyżykami.

Palla złotem wyszywana, in medio krzyż z korunek srebrnych, passaman wkoło takiż.

Palla złotogłowowa czerwona, in medio krzyżyk passamanu żółtego, wkoło passaman jedwabiu zielonego.

Palla buracikowa zielona, krzyżyk in medio passamanu jedwabnego czerwonego. [l. 35v]

CORPORAŁY

Corporałów rąbkowych in N° 11.

Corporały, z tych dwa od jej mości pani Kęstortowej, skarbnikowej żmujdzkiej.

Corporałów inszych płóciennych cienkich 11.

PURIFICATORIA

Purificatorium płócienne, bielem wyszywane.

Purificatoria różnych inszych, rąbkowych y płóciennych, in numero 42.

SZERZYNKI

Szerzynka płócienna, jedwabiem czerwonym ze złotem wyszywana.

Szerzynka druga taka płócienna.

Szerzynka płótna cienkiego, wkoło w kostki y w krzyżyki blaszką żółtą wyszywana.

Szerzynka płótna cienkiego, po rogach kwiaty, w cienie różnego jedwabiu ze srebrem wyszywane.

Szerzynka płótna cienkiego, wkoło w kostki y w krzyżyki blaszką żółtą wyszywana.

Szerzynka płócienna w kwiaty różnego jedwabiu, z blaszką żółtą wyszywana.

Szerzynka płótna cienkiego, po rogach kwiaty różnego jedwabiu ze srebrem wyszywane.

Szerzynka bawełniana, wkoło kwiaty, jedwabiem zielonym ze złotem [l. 36r] suto wyszywane.

Szerzynka druga taka in cyborio.

Szerzynka płócienna, różnym jedwabiem z blaszką, po rogach kwiaty szyte.

Szerzynka rąbkowa stara, jedwabiem czerwonym z bielem w kwiaty szyte.

Szerzynka płócienna, wkoło jedwabiem różnym w kwiaty wyszywana.

Szerzynka płótna cienkiego, kwiaty złote po rogach szyte.

Szerzynka rąbkowa, po rogach kwiaty różnego jedwabiu ze srebrem wyszywane.

Szerzynka płócienna, kwiaty po rogach jedwabiu różnego, ze złotem y srebrem wyszywana.

Szerzynka płócienna, różnym jedwabiem z blaszką w kwiaty wyszywana.

Szerzynka płótna cienkiego, wkoło kwiaty spore jedwabiu zielonego, ze srebrem wyszywana.

Szerzynka rąbkowa, po rogach różne kwiaty ze srebrem wyszywane.

Towalnie

Towalnia płócienna, różnym jedwabiem wyszywana.

Towalnia druga taka.

Towalnia płócienna, w kwiaty czerwonym jedwabiem wyszywane.

Towalnia płócienna, bielem z blaszką wyszywana.

Towalnia jedwabiem czerwonym w kwiaty różne z bielem wyszywana. [l. 36v]

Towalnia płócienna, jedwabiem czerwonym z bielem wyszywana.

Towalnia płótna cienkiego, jedwabiem czarnym wyszywana.

Towalnia płócienna, czerwonym jedwabiem z bielem wyszywana.

Obrusy

Obrus płótna szwabskiego wielki z korunkami, po brzegach złocisty, u wielkiego ołtarza.

Obrusów u tegoż ołtarza z korunkami płóciennych dwa, bez korunek jeden.

Obrus spory siatkowej roboty.

Obrus płótna cienkiego z korunkami szerokiemi.

Obrus płótna przygrubego z korunkami.

Obrus płótna tkackiego z korunkami.

Obrusów dwa z korunkami przygrubego płótna.

Obrusów płótna tkackiego bez korunek trzy.

Obrusów prostych płóciennych trzy.

Obrusów różnych wielkich płóciennych dobrych, cienkich y grubych, z korunkami y bez korunek, bielem wyszywanym siatkowych 44.

Ręczników różnych ad detergendas manus Missam celebraturis różnych, siatkowych y płóciennych, N° 13.

LISZTWY DO OŁTARZÓW

Lisztew płóciennych, jedwabiem czerwonym z bielem szytych jedwabnych N° 5.

Lisztwa płótna cienkiego, jedwabiem karmazynowym ze srebrem szyta. [l. 37r]

Lisztwy sztuka na łokieć, jedwabiem czerwonym ze srebrem wyszywanej.

Lisztwy rąbkowe, jedwabiem czarnym szyte.

FARTUSZKI

Fartuszków płóciennych do Crucifixów 3.

ALBY

Alby dwie płótna tkackiego z korunkami szerokiemi, u dołu bielem wyszywane dwie: jedna od jej mości paniej Puzyninej, druga od jej mości paniej Jesmanowej.

Alby dwie stare, vix valent ad usum: jedna z korunkami u dołu szerokiemi, druga bez korunek, z których komeszki dla ministransów bydż mogą.

HUMERAŁY

Humerałów do tych alb płóciennych 5.

Humerał zakonniczy kitajki czerwonej karmazynowej jeden.

Passy

Passów nicianych dla alb trzy.

Komży

Komży płócienne z korunkami dwie kaplańskie, nowe [l. 37v]
Komży kapłańskie płócienne, stare, dwie.
Komeżek małych płóciennych dla ministransów 5 starych.

Chorągwie

Chorągiew wielka, na płótnie niebieską farbą malowana, obraz na niej z jednej strony Pan Jezus y ś. Joseph, z drugiej strony Ś. Trójca.

Chorągiew wielka, na płótnie czerwoną farbą malowana, obraz z jednej strony Ś. Michała, z drugiej Ś. Krystyny.

Chorągwie dwie wielkie kitajki karmazynowej, złote wkoło kwiaty, na jednej obraz Ssmae Trinitatis, na drugiej Christi Crucifixi et S. Annae.

Chorągiew sztametowa jedna, na niej obraz z jednej strony Christi in cruce pendentis, z drugiej strony Coronationis BVM, z łańcuszkiem srebrnym, w którym kołków dziesięć.

Chorągiew fursztatowa pomarańczowa, na niej obraz z jednej strony Christi crucem baiulantis, z drugiej strony BVM Christum infantem portantis cum s. Josepho.

Chorągiewki dwie kitajczane żółte, już przystare, na jednej obraz S. Marci cum inscrip.: „S. Marce, ora pro nobis“, et S. Joannis, etiam cum inscriptione: „S. Joannes, ora pro nobis“. Na drugiej S. Lucae, cum inscrip.: „S. Luca, ora pro nobis“, et S. Mathaei, etiam cum inscrip.: „S. Mathaee, ora pro nobis“.

Chorągiewki dwie saji zielonej, małe, na nich obrazy stare, na jednej BV Christum Infantem portantis et [l. 38r] S. Angeli Custodis, na drugiej S. Catharinae et S. Annae.

Chorągiewki dwie, na płótnie czerwoną farbą malowane, na jednej obraz S. Josephi Christum Infantem portantis et BVM etiam Christum Infantem portantis, sub pedibus luna. Na drugiej Coronationis BVM; od Abrahama Jurkiewicza, mieszczanina niemokształńskiego.

Chorągiewki dwie nowe, na płótnie czerwoną farbą malowane, z kwiatami srebra malarskiego, na jednej Nomen Jesus malowane y monstrantia, na drugiej kielich et Nomen Maria.

Chorągiewki dwie buracikowe pstre, już stare, vix notatur pictura, na jednej obraz S. Josephi cum BV Christum Infantem ducentis et S. Catharinae, na drugiej S. Rosae et Annuntiationis BV ab angelo.

Proporców różnych colorów kitajczanych siedm.

KSIĘGI KOŚCIELNE

Mszał jeden w compaturze czarnej cum patronis Regni Poloniae.
Mszał drugi mały w compaturze czarnej, już poszarpanej.
Graduale unum bonum integrum.
Breviarium parvum lacerum.
Psalterium adhuc bonum, licet conglutinatum. [l. 38v]
Liber agendorum integer, adhuc bonus.
Liber agendorum alter minorparum laceratus.
Diurnale sine compatura, sine principio et sine fine, chartae tamen in medio omnes integrae, non lacerae.
Liber evangeliorum polonicus, bene compactus.
Liber alter evangeliorum, laceratus.
Breviarium secundum, in partibus lacerum.
Libri duo matrimonio, copulatorum et baptisatorum.

CYNA, MIEDŻ, MOSIĄDZ, ŻELAZO

Lichtarzów mosiądzowych par dwie: większych para 1, mniejszych druga para.
Lichtarzów cynowych stołowych trzy, czwarty także stołowy cynowy większy, inakszej roboty.
Lichtarzów drzewianych pozłocistych 5.
Lichtarzów miedzianych sporych par cztyry prostej roboty.
Ampułek cynowych 5, z nakrywkami trzy, a bez nakrywek dwie.
Miseczka cynowa jedna.
Thurybularz mosiądzowy na cztyrech łańcuszkach żelaznych.
Navicella cynowa bez łyszki.
Kociołek mosiądzowy spory do wody święconej.
Kociołek drugi mosiądzowy in baptisterio. [l. 39r]

DZWONY

Dzwonów w dzwonnicy małych trzy.
Dzwonków małych do ołtarzów sześć.
Dzwonek mały przy zakrystii jeden.
Sygnans na bani kościelnej.

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS NIEMOKSZTENSIS

Do plebanii z ulicy wrota wjezne wielkie, podle wrót po prawej ręce izba kuchenna nowa z sienią, w której kuchnia dla gotowania jest. Izba z spiżarnią

dla schowania rzeczy, w niej okna szklane, ławy y stół, drzwi na zawiasach.

Dalej postępując rum wielki, w którym izby dwie, jedna z alkierzem, w którym okna dwa, w izbie okien trzy; z tej izby komora duża dla piwa, w niej okna szklane dwa. W drugiej izbie okna dwa szklane, drzwi do wszytkich na zawiasach żelaznych; na przeciwko rumu swireń, z gankiem, stajni dla koni dwie, gumno z tokiem. Plebania wkoło ogrodzona.

INVENTARIUM SUBDITORUM AD EANDEM PAROCHIAM SPECTANTIUM

Sioło popelki

Andrzej Donik [l. 39v]
Augustyn Burczas
Mathyaszowa Galnizowa
Jan Ciuzas
Piotr syn Ciuzas

Sioło konkraycie

Andrzej Zyłuytis
Krzysztoph Syrpnis
Osobliwie mieszkający na kupli xiędza nieboszczyka Jeżewicza Malcher Wiluytis.

Mieszczanie do tejże plebaniej należący

Jakub Rumidis
Woyciech kowal Milczasz
Korniej Krawiec
Bałthromiej Kosmowski
Mikołay Iwankus
Mathyasz Brazkis [l. 40r]

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS NIEMOKSZTENSIS, IN VISITATIONE GENERALI ILLUSTRISSIMI CASIMIRI PAC, EPISCOPI SAMOGITIAE, SANCITA ET AD EXEQUENDUM RNDO PAROCHO SWIECHOWSKI COMMISSA ANNO 1677 MENSIS MARTII DIE 25

Quoniam iuxta ordinationem concilii Tridentini, sess. 24, cap. 3, visitationum praecipuus scopus est sanans, hortodoxamque doctrinam

expulsis haeresibus inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, et disciplinam ecclesiasticam collapsamque restituere, bene constitutam conservare, visitata itaque ecclesiae Niemoksztensi sequentia reformationis decreta relicta sunt.

Tabernaculum Ssmi Sacramenti desuper conopeo sericeo decenti cooperiatur.

Sub pixide in cyborio corporale album et mundum semper supponatur.

Octavo quoque die Venerabile renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot consecratae fuerint, [l. 40v] in tabula notetur, et quot post communionem populi superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia, sub custodia ipsius rndi dni parochi, servetur, nec sachristiano aut cuique homini laico clavis a cyborio concredatur, neque cum clavibus ecclesiae, sed separatim apud rndum parochum servetur.

Pro communione populi cancelli linteamine tegantur, candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Vnble Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quarum transumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus pro deferendo Vnbli ad infirmum comparetur. Lampas coram Vnbli, dum populus est praesens in eccla, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat. [l. 41r]

Dum ad infirmum Venerabile in pixide defertur, particulae hostiae consecratae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella, super quam aqua baptismalis de capite infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero baptismalis de capite infantis defluens, si fuerint immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Vas aeneum, in quo aqua baptismalis conservatur, stanno eleganter dealbetur.

Supra fontem operculum convexum cum aliqua icone ad devotionem movente exstruatur.

Aqua baptismalis ad aspersionem infirmorum, portationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiunt, non concedatur.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo pro extrema hora agonis confortans confertur, [l. 41v] ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter populo ex ambona inculcet ac commendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta scripturam per illud reliquiae peccatorum delentur et infirmus in doloribus alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, de cognatione spirituali, matrimonium dirimente inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem [!], nec non inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos sibi parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, matrimonio copulatorum, benedictione et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam labem praesefert, idcirco ab administratione sacramentorum ab invitis nihil extorquantur, sed quod post administrationem sacramenti libere offertur, non praetio, sed pro eleemosyna accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Pro oleis sacris vasculum stanneum aliud novum decentius et elegantius ematur, istud vero modernum vasculum pro conservandis veteribus oleis, donec nova adferantur, necessarium erit. [l. 42r]

Olea sacra ex cathedrali eccla quantotius sine mora adferantur, testimonium extraditionis quolibet anno ab officiali habeatur.

Allatis novis oleis sacris, antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, cineres in sacrarium mittantur.

In metricis praesentia duorum testium matrimonio copulatorum adstantium, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 1, scribatur.

In sachristia aqua benedicta ad fores appendatur, similiter in porticu ecclesiae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis et festivis renovata ponatur, similiter lavaterium stanneum pro abluendis manibus in sachristia ponatur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo dno parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot solidi collecti fuerint, et in carbonam mitantur.

Deinde a pulsu campanarum, ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur, et medietas altera rndo dno parocho cedat. [l. 42v]

A sepultura intra fornicem ecclesiae ultra florenos 5 solidis, intra ecclesiam in terra ultra sexagenam, idque a ditioribus solum, qui solvendo sunt pares, amplius non accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur, nec in alios usus, nisi in ecclesiae necessitates pro ornamentis comparandis vel fabrica ecclesiae, expendatur, sub poenis contra usurpatores bonorum ecclesiae sancitis.

In caemeterio gratis, cum sit terra Dni, vendere eam non licet, sepeliantur.

Cathalogus mortuorum ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis in supprimentes pia legata sancita.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis die praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkiewicyana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis [l. 43r] pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant interrogando, docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad Missalia Romana patroni regni Sveciae adiungantur.

Stolae et manipularia ad casulas, quae sunt lacera, reparentur, et quae non sunt, procurentur.

Processus ex officio emanati et in librum ad hoc praeparatum descripti quam celeriter via cursoria transmittantur.

Vesperas primas et secundas diebus dominicis et festivis in ecclesia decantare cum tactu organi non intermittat.

Devotionem in ecclesia, praesertim [Matutinum] hora 7 Sacrum cantatum hora 9, vesperas hora 4, iuxta praescriptum synodi diaecesanae absolvere incipiat.

Super maiores ecclesiae fores ab extra imago, in cuius titulum est erecta ecclesia, depicta seu sculpta exponatur.

In caemeterio pro sepultura infantium seorsivus locus assignetur.

Corporalia, purificatoria, tobalia et alia linteamina ecclesiastica, ut pro dignitate ministerii divini, ad cuius usum sunt deputata, munda et decentia semper existant, saepius laventur. [l. 43v]

Tela, qua pallae sunt subductae, ut possit saepius lavari, leviter affigatur et saepius mundetur.

Decreta in praesenti visitatione lata, quae scientiam populi concernunt, publice ex ambona diebus festivis denuntientur.

Acta, lecta, publicata anno, die et mense ut supra. [l. 43v]

Nº 4

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS CZAKISCENSIS, ANNO DNI 1677 FEBRUARII DIE 7 EXPEDITA

Structura ecclesiae murata. Tectum abietinis tegulis tectum, supra tectum turricula lamina tecta, supra illam crux cum globo deaurato, in tecto supra altare etiam crux laqueare, superius ex asseribus trabibus in nixias [?] constructum. Erecta sub titulo Ssmae Trinitatis, nondum ab antistite catholico consecrata, caepta a fundamentis erigi anno Dni 1625, a pie defuncto Georgio Giedand Mackiewicz usque ad fenestras perfecta, vero quo ad tectum pie defuncti Petri Rybiński, iudicis terrestris Samgae, sumptibus, cura vero [l. 44r] et industria rndi parochi moderni Andreae Leluszewicz. Fores ecclesiae quaercinae, cardinibus ferreis innixae, ab intra ligno occluduntur. Porticus ante ecclesiam ac asseribus constructa, supra illum crux. Ianuae tres foribus abietinis, cardinibus ferreis suffulcitis clauduntur, supra eandem porticum campanae pendent. Supra ostium maius in ecclesia chorus pro musica ex asseribus constructus, ad quem aditus ad porticum patet. Pavimentum ecclesiae lateribus stratum, fenestras vitreas habet octo, bonas, integras. In medio ecclesiae supra trabem Crucifixus cum tribus statuis BVM, S. Joannis et S. Mariae Magdalenae. Ambona operis arcularii, coloribus depicta; scamna ab utraque parte ecclesiae numero 20; confessionale unum. Ad sinistram partem versus cornu Evangelii sachristia murata, foribus abietinis, cardinibus ferreis et clausura interna munita. In sachristia armarium pro calicibus et monstratorio servando; scrinium unum maius abietinum, aliud minus de tilia constructum; fenestra in sachristia una vitrea ferrea, craticula munita. Ex opposito sachristiae ianua ecclesiae minor, foribus quercinis, cardinibus ferreis et clausura interna munita.

Fornix in eadem ecclesia muratus unus, fores sub altari exstant, sumptibus Georgii Mackiewicz exstructus; fenestras habet duas, craticula obseratas. Caemeterium circumcirca instar cancellorum optime septum. In caemeterio ossorium ex trabibus constructum, tegulis abietinis tectum. [l. 44v]

Visitatio tabernaculi vnblis scrmti

Ciborium in altari maiori, loco eminenti situm, operis arcularii, colore viridi depictum, supra quod pellicanus cum pullis deargentatus. Servatur Vnble in pixide argentea intus deaurata; clavis servatur in sachristia, sub altera clausura; ciborium intus nullo velo exornatum.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Ad cornu Evangelii altaris maioris in armario, intra concavitatem elaborato. Servatur fons baptismalis, in vase aereo stanno dealbato contentus, ad baptisandum extrahitur ex armario et in sela collocatur; infantes manu aqua hausta supra fontem baptisantur. Fons renovatus pro Pentecosten.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

In eodem armario cum fonte servantur olea sacra ex cathedrali ecclesia allata, cuius allationis testimonium exhibuit; vasculo stanneo continentur; quando pro novis adferendis mittitur, vetera in vasculo de cera efformato servantur, donec nova adferantur; in chrismate ingredo ingens in bombice apparuit. Armarium, in quo fons baptismi et olea sacra servantur, nullo colore depictum et sine ulla inscriptione, clauditur sera interna bona et firma, clavis caute servatur. [l. 45r]

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Altare maius nullam habet artificiosam structuram, solum imago quantitatis iustae supra sedem muratam exposita, in qua Christus in cruce cum Ssma Trinitate, in corde hominis catenulis ligati depictus. Supra hanc altera imago Christi flagellati sub cruce sedentis, cum insigniis passionis, et in superficie crux lignea in radiis. Inferius ab utraque parte altaris imagines Christi flagellationis et altera Caenae Dni, picturae non admodum rudis. Superius imagines duae: BV Częstochoviensis, B. Stanislai Kostka, et BV tertia imago. Deinde duae imagines quadrate, in assere depictae rutenicae, parva iterum imago B. Virginis.

Supra armarium, in quo fons baptismalis continetur, imago BVM rutenica, eleganter depicta, a lateribus in assere S. Petri et Pauli apostolorum, supra quam effigies Crucifixi; cingitur cancellis rudis operis, gradum habet unum.

Hoc altare portatile habet consecratum ab illrmo Tyzenhauz, eppo Metonensi, anno 1663; reliquiae SS. Albini, Cyrini et Crescentii MM inclusae. Supra sachristiam imagines muro affixae. [Prima] Christi in cruce pendentis, sub illa pie defunctus Mackiewicz cum consorte Chrząstowska flectunt, primi fundatores ecclesiae. In altera imago Dei Patris et Filii crucem tenentis. Tertia similiter imago Dei Patris et Filii, crucem tenentis. Quarta BV Mariae Christum portantis. Deinde ingens imago pie defuncti Rybiński, [l. 45v] iudicis terrestris Samgae, ab utraque parte sex stemmata eiusdem funeralia apposita. Supra hoc altare maius stillat, et baldechinum nullum exstat.

Visitatio altaris secundi

Ad dextram partem altare, sedem habens ligneam ex asseribus constructam. Imago solum supra sedem exposita S. Michaelis Luciferum detrudentis, supra illam imago altera BV filium portantis, tertia S. Catharinae, quarta in muro Christi columnae alligati.

Portatile habet consecratum vetustissimum, cuius lapis fractus. Supra hoc altare nullum baldechinum exstat, proinde stillat.

Visitatio altaris tertii

Ad sinistram partem altare, nullam etiam structuram habens. Sola imago BVM Loretana exposita, supra illam S. Casimiri, et tertia BVM. A lateribus imagines Annuntiationis BVM et altera BVM, sub pedibus luna. Deinde imago ex allabastro Resurrectionis Christi, altera post vitrum BVM Loretana, 3tia BVM Assumptionis, 4ta Christi Dni Infantis, 5ta BVM cum S. Joanne et S. Jacobo.

Sedes altaris lignea, ex asseribus constructa; habet portatile consecratum ab illrmo Słupski, epo Grationopolitano, anno 1667. Reliquiae inclusae s. Margaritae et s. Mercurii martyrum. [l. 46r]

Visitatio fundationis ecclesiae

Dotata est ista ecclesia per defunctum piissimae memoriae Georgium Stephani Mackiewicz Giedgowd in possessione dicta Czakiszki sub anno 1625, qui zelo pietatis ductus inscripsit primo mansum terrae, in quo ecclesia, parochia, horti, agri cultura et taberna penes viam Cawna, Roseynios currentem, 2do villam Siedzwidzie nuncupatam, ab utraque parte fluminis Dubissa mansorum decem subditis hereditariis possessionum, cum obligatione, ut pro animabus fundatorum sacrificia Missae ad hanc ecclesiam offerantur, quae tamen adiecta non obligavit. postmodum praedicta villa Siedzwidzie per alienationem iure prohibitam vendita erat ad manus haereticorum MD Grużevsciorum, quae annis 35 erat in possessione haereticorum. Solum census ecclesiae Czakiscensi solvebatur a DD Grużevsciis, qui non numerata pecunia emerunt, sed contractu reemptionali, summa capitalis, pro praedicta villa erat supra praedium Podubisse collocata. Tandem sub episcopatu illrmi moderni Casimiri Pac, epi Samgae, per rndum Leluszewski, modernum parochum Czakiscensem iure vindicata est et modo in possessione pacifica exstat.

Collata [!] penes successores fundatoris reservata, modo in defectu successionum ad loci ordinarium in collationes devolutum.

Accessit altera novissima inscriptio a nobili Alberto Hryszkiewicz, qui huic ecclesiae Czakiscensi per speciales literas actis ingrossatas possessionem suam hereditariam, Leszcze dictam, inscripsit perpetuis temporibus, quamsi quis [l. 46v] iure successionis vellit recipere, quingentis sexagenis lituanicis ecclesiae invadiavit, cum obligatione, ut pro anima eius oretur; data literarum inscriptionis huiusmodi sub anno 1636, cuius possessionis nondum ad exdivisionem cum complicibus pervenit.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

Monstratorium argenteum decens in sede competenti cum radiis solaribus – circa ipsum vitrum ex utraque parte sex lapides simplices rubei coloris, inferius radios tenent angeli duo a lateribus, superius Christi crucifixi effigies, tota structura deaurata. Sumptibus piae defunctae Catharinnae Billewiczówna Silińska.

Calix parvus structurae pulchrae, in sede figurae florum et angelorum, cum stemmate et literis MD Petri Rybiński, iudicis terrestris, manubrium florisatum, cuppa floribus ad medium exornata, totus calix deauratus, cum patena ex ultraque parte deaurata.

Calix secundus, non pridem cura rndi dni parochi ex antiquo calice destructo restauratus, magnitudinis iustae, in sede duobus circulis deauratus, in manubrio in duobus circulis, et superficies ipsa cuppae et intus cuppa deaurata, patena ex utraque parte deaurata.

Calix tertius, ex legatis tribus cochlearibus et uno ungarico dni Simonis Jatowt, confractus, argenteus totus, in labiis [l. 47r] et intus cuppa deaurata, patena ex una parte deaurata; addidit de suo reliquum rndus parochus.

Pixis argentea, intus deaurata, cum operculo bono.

Pacificale argenteum, sedes florisata et manubrium ipsum erat. Ex una parte insignia evangelistarum: angelus, aquila, bos, leo deaurata. Ex altera parte lapides duo albi, duo rubei coloris in sedibus florisatis deauratis, intus Agnus Dei, circumcirca radii in quatuor partibus.

Patena argentea ad infirmos.

VOTA ARGENTEA ET ALIA PIACULARIA AD IMAGINEM BV MARIAE

Tabliczka srebrna, na niej effigies BVM, cum litt.: KKBV.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus.

Tabliczka srebrna mniejsza, na niej BV in nubibus.

Łańcuszek srebrny, więcej niż łokciowy.
Agnusków różnych prostych Nº 15.
Paciorków szklanych prostych Nº 9.
Łubki srebrne złociste dwa.
Pierścionki szczyrozłote trzy.

Ornaty

Ornat atłasowy perłowy z columną zieloną lamową z krzyżem, pro pecunia ecclesiae ex carbona a rndo parocho empta, z stułą y manipularzem.

Ornat zielony kitajczany z passamanami pstremi białemi, od Agnieszki Jatułayciówny de pago Wiluscensi [?], [l. 47v] z stułą y manipularzem.

Ornat pułatłasu zielonego wzorzystego z columną ceglastą wzorzystą, z passamanami pstremi, od nieboszczyka JM pana Rybińskiego sędziego, z stułą y manipularzem.

Ornat pomarańczowy tabinowy z columną atłasową żółtą, z passamanami popielatemi pstremi, od pani Heleny Billewiczowej Mordasowej, z stułą y manipularzem.

Ornat kitajczany fiołkowy z columną pułatłasu pstrego w słupy białe y czerwone wzorzyste, z stułą y manipularzem, od pana Jana Trumpowicza.

Ornat adamaszkowy czerwony z columną adamaszkową białą, stary, fundatorski, z stułą y manipularzem.

Ornat atłasu łukieskiego niebieskiego z columną nędzy bogatej wzorzystą, z stułą y manipularzem, stary, fundatorski.

Ornat czarny grubrynowy z passamanami pstremi białymi, z stułą y manipularzem, od nieboszczyka JM pana Rybińskiego sędziego.

Ornat aksamitny czarny z passamanami pstremi białemi, stary, fundatorski, z stułą y manipularzem.

Ornat aksamitu prostego czarny, dziurkowany na kształt korunek, columna kitajczana drukowana, z stułą y manipularzem, od nieboszczyki jej mości paniej Rybińskiej sędzinej.

Kapy

Kapa puł atłasu wzorzystego maści Izabellowej z szczytem [l. 48r] y lisztwą kitajki czerwonej, z haftkami srebrnemi dwiema parami, od nieboszczyki jej mości pani sędzinej.

Kapa czarna atłasu wzorzystego bez szczyta, passamany pstre, od nieboszczyka pana Wolmińskiego sędziego, materia y potrzeby rndi parochi.

ANTEPENDIA

Antependium skurzane, złotem malowane, od nieboszczyki jej mości pani sędzinej.

Antependium kitajczane w słupy białe y popielate, na miejscu frędzlów drukowane, od jej mości p. Rybińskiej sędzinej.

Antependium buracikowe, stare, nieboszczyki JM p. sędzinej.

Antependium buracikowe niebieskie w kwiaty czerwone, od nieboszczyki jej mości pani sędzinej.

Antependium malowane na płótnie, a rndo parocho, pro pecunia carbonae.

Antependium z herbów na kitajcie fiołkowej, od nieboszczyki jej mości pani sędzinej.

Antependium z herbów na atłasie czarnym, nieboszczyka jmści pana Jerzego Lawdańskiego.

VELA

Velum atłasowe perłowe, haftowane złotem y jedwabiem w kwiaty, in medio Nomen Jesus w circule haftowanym, dokoła galon szczyrozłoty, kitajką podszyty pomarańczową.

Velum atłasowe szkarłatne, kwiaty złote po bokach, we środku Nomen Jesus w promieniach złotych, kitajką turkusową podszyte. [l. 48v]

Velum atłasu fiołkowego, haftowane ze złotem y srebrem, lisztwa dokoła haftowana, we środku Nomen Jesus in radiis, po bokach aniołkowie haftowane, kitajką podszyte.

Velum zielone kitajczane, we środku Nomen Jesus, jedwabiem y srebrem haftowane.

Velum kitajki karmazynowej.

Velum zielone adamaszkowe, korunki czarne dokoła.

Velum siatkowe, blaszką białą haftowane.

Velum czarne adamaszkowe, krzyż złoty we środku, dokoła galonem wyszyty.

Velum czarne kitajczane, z proporców urobione, krzyż biały.

Velum kitajki wodnistej, krzyżyk z blaszek biały.

Velum płócienne, szyte różnym jedwabiem, we środku Nomen Jesus.

BURSY

Bursa biała atłasowa, we środku Nomen Jesus złotem haftowane, w promieniach jedwabiem, złotem y srebrem haftowanych, galon złoty dokoła.

Bursa atłasu fiołkowego haftowana, we środku Nomen Jesus ze złotem haftowane, circuł w promieniach złotem y srebrem haftowanych.

Bursa kitajczana wodnista.

Bursa czerwona kitajczana.

Palle [l. 49r]

Palla atłasowa biała y z krzyżem ze złotem, y galonem takowym.

Palla karmazynowa atłasowa, haftowana srebrem, Nomen Jesus w circule, y kwiaty dokoła.

Palla kitajki karmazynowej, galonek z blaszką złotą, srebrem haftowane.

Palla kitajczana wodnista czarna.

Palla zielona kitajczana.

Palle dwie czarne tercyanelowe, krzyże jedwabiem y bielem haftowane.

Corporały

Corporałów dobrych ośm.

Subcorporałów pięć.

Purificatoria

Purificatoria dobrych dwadzieścia.

Szerzynki

Szerzynka różnym jedwabiem y złotem haftowana.

Szerzynka także po końcach w kwiaty różnym jedwabiem y złotem haftowana.

Szerzynki płócienne dwie, kwiaty po nich rzucane spore.

Szerzynka po trzy kwiaty po końcach.

Szerzynka jedna stara, jedwab zblakowany.

Szerzynka płócienna, po końcach po trzy kwiaty, karmazynowym jedwabiem ze złotem haftowana. [l. 49v]

Szerzynka płócienna, w kwiaty jedwabiu karmazynowego ze złotem wyszywana.

Szerzynka, kwiaty po końcach, jedwab zblakowany.

Alby

Alba płótna szwabskiego, u dołu lisztwa bielą szyta, korunki u dołu y we szwach.

Alba druga płótna domowego cienkiego, u dołu biełem szyta, korunki płócienne.
Alba płótna domowego, u dołu lisztwa farbowana, korunki u dołu.
Alba płótna domowego, korunki u dołu.
Alba 5ta płótna domowego, z korunkami u dołu.
Alba 6ta płótna domowego, korunki wkoło u dołu.
Alba 7ma płótna domowego, z korunkami u dołu.

HUMERAŁY

Humerałów in Nº 10.
Jedynasty zakonniczy aksamitny karmazynowy.

KOMŻY

Komży trzy z korunkami.
Komeżek małych dla ministransów trzy.

TOWALNIE

Towalnia rąbkowa karmazynowym jedwabiem ze złotem. [l. 50r]
Towalnia rąbkowa stara, jedwab zblakowaty.
Towalnia dziurawa stara, jedwabiem z bielą czarnym szyta.

FARTUSZKI DO CRUCIFIXÓW

Fartuszek szeroko jedwabiem czerwonym szyty.
Fartuszków wszytkich ośm.

LISZTWY

Lisztwa do ołtarza, na płótnie różnym jedwabiem miedzy kwiatkami rzucane Jezus, Maria po miejscach.
Lisztwy jedwabiem włosowym ze srebrem haftowane dwie.
Lisztwy ze dwuch łokci, haftowane na płótnie jedwabiem karmazynowym ze złótem.
Lisztwa z bieli roboty siatkowej, na kraszeninie przyszyta.

OBRUSY

Obrus płótna grubego, jedwabiem karmazynowym dokoła w kwiaty wyszywany.

Obrus drugi rąbkowy łatany, po końcach lisztwy po trzy, jedwabiem, srebrem y bielą haftowany, siatkowej roboty.

Obrus trzeci płótna tkackiego, lisztwy wkoło jedwabiem karmazynowym haftowane.

Obrusów z korunkami piętnaście płócień prostych.

Obrusów trzy płótna tkackiego bielem szytych. [l. 50v]

Obrus płótna tkackiego, lisztwa siatkowej roboty bielowa.

Obrus bez korunek prosty tkacki.

Ręczniki

Ręczników dziesięć pro detergendis manibus et pro Communione in cancellis.

Jedwabnice do monstrantii

Jedwabnica po końcach turecką robotą, piękna.

Jedwabnica biała, po końcach korunki.

Jedwabnica biała trzecia, bez korunek.

Jedwabnica czwarta czarna.

Imagines primo omnes scriptae.

Chorągwie

Chorągwie dwie kitajczane cieliste, fręzle dokoła jedwabne białe, obraz na jednej Świętego Dawida modlącego się, na drugiej Coronatio BVM.

Chorągiewki dwie małe płócienne czarne, malowane ze srebrem, na jednej obraz Ś. Anioła Stroża, na drugiej Najświętszej Panny.

Chorągiewki dwoje małe kitajki karmazynowej, z kutasikami karmazynowemi nicianemi, na jednej obraz Ś. Andrzeja, na drugiej Anioła Stroża.

Chorągiewki dwie małe kitajki barszczonej, z korunkami włosianemi dokoła jedwabiem, na jednej obraz Najświętszej [l. 51r] Panny, na drugiej Ś. Stanisława.

Stannum

Candelabra ex stanno in sede triangulari duo.

Candelabra in magni altari tornatilis operis deargentata 4.

Candelabra in altari BVM etiam tornatilis operis deargentata detersa quatuor.

Pacificale stanneum cum Agno Dei unum.

Ampullarum cum patenulis stannaearum [?] paria duo ad vinum et ablutionem digitorum sacerdotalium post Communionem.

Lagena stannea pro vino, mensurae circiter mediae ollae.

Calix stanneus pro ablutione.

Lagenulla cum scultellula pro infirmis.

AES

Lebes in fonte aeneus, stanno dealbatus intus.

Lebes secundus aeneus pro aqua benedicta.

Scultella aurichalcina pro abluendis manibus in sachristia.

INVENTARIUM SUBDITORUM EIUSDEM ECCLESIAE CZAKISCENSIS

Walulis Norkaytis, ten zmarł.
Stanisław Norkaytis
Bałtromiej Mikołaiaytis, ławnik, ten zmarł.
Tomasz Mikołaiaytis, zmarł.
Stanisław Ambrozaytis, zmarł. [l. 51v]
Piotr Ambrozaytis, zmarł.
Jurgis Kasperaytis, zmarł.
Ambroz Szymkayc
Jan Ambrozaytis

POWINNOŚĆ Y USTAWA PODDANYCH DO KOŚCIOŁA CZAKISKIEGO NALEŻĄCYCH WE WSI SZEDZWIDZIACH

Kazimierz Pac, z Bożej y Stolice Apostolskiej łaski biskup żmujdzki, wileński, gieranoński proboscz.

Oznajmujemy tym listem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż supplikowali do nas poddani we wsi Szedziwdziów, należący do kościoła czakiskiego, iż z dawnością lat ustawy dawniejsze od antecessorów naszych nadane poginęły, a do tego będąc przez niemały czas w ręku [!] heretyckich bez żadnych ustaw, do ciężarów według upodobania pociągani byli; teraz niedawno z rąk heretyckich oswobodzeni będąc, o nadanie nowych ustaw supplikowali, według których, aby pewnymi byli, jakie powinności mają pełnić. My stosując się tedy do słuszności, a czułości pasterskiej, chcąc aby dobra duchowne, dziedzictwo Chrystusowe, jako w najlepszym porządku zostawały, stosując się y do dawniejszych ustaw w funduszu zeszłego

fundatora Jerzego Mackiewicza wyrażonych, niżej położone powinności do pełnienia podaliśmy.

Naprzód, z włók dziewiąciu czynszu mają płacić po kop ośmiu groszy litewskich, do tego z włóki mają dawać po solane owsa, po gęsi jednej, kurów dwoje, lnu także z włóki po cztyry dziesiątki, [l. 52r] szczupaków więdłych po piąciu, nad to więcej nic nie mają dawać, ani do roboty żadnej chodzić niepowinni, jedno jeśliby potrzeba była na potrzebę do poprawy kościoła czakiskiego, powinni ile potrzeba będzie na robotę chodzić. Takowe ustawy podawszy, dla lepszej wagi ręką naszą podpisawszy, piecięć przycisnąć rozkazaliśmy. Działo się w Krożach podczas generalnej wizyty roku 1677 msca marca dnia dwudziestego.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS CZAKISCENSIS, IN VISITATIONE GENERALI ANNO 1677 MENSIS FEBRUARII DIE 17 LATA ET SANCITA

Tabernaculum Ssmi Scrmti ab intus velo exornetur.

Octavo quoque die Venerabile renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot hostiae consecratae fuerunt, [l. 52v] in tabula notentur, et [quot] post Communionem populi superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur, sub custodia ipsius rndi parochi, nec sachristiano unicuique homini laico concredatur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur et candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferantur.

Indulgentiae Venerabile Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quarum transumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Lampas in ecclesia coram Venerabili, dum populus est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Venerabile in pixide defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella, supra quam aqua baptismalis de capite infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero baptismalis de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad aspersionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiant, [non] concedatur. [l. 53r]

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Armarium, in quo fons baptismalis clauditur, ab extra coloribus depingatur, imagine aliqua ad devotionem movente insigniatur, et inscriptio detur „Olea sacra“.

Fons baptismalis exstractus de armario in sella collocatur cum periculo subversionis, proinde satius stipes loco sellae supponatur, habens concavitatem ad capiendum vas cum aqua baptismali.

Vascula stannea alia nova meliora pro conservandis oleis sacris comparentur, ista vero moderna pro veteribus oleis sacris, donec nova adferantur, valebunt.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo confertur pro extrema hora agonis confortans, ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter populo ex ambona inculcet ac commendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta Scripturam per illud reliquiae peccatorum delentur et infirmus in doloribus alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum, levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini unus vel una, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur. [l. 53v]

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam praefert labem, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed post administrationem quod offertur, pro eleemosyna et non pretio accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia quantotius sine more adferantur, et testimonium extraditionis quolibet anno ab officiali habeat.

Allatis novis oleis sacris, antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, cineres in sacrarium mittantur.

Antiquiores metricae baptisatorum, matrimonio copulatorum iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 2, scribantur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus Missam celebraturis comparetur. Similiter in sachristia aqua benedicta ad fores appendatur, eodem modo in porticu ecclesiae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis renovata ponatur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo dno parocho habeant simul

omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet [l. 54r] die numerentur, in libro scribantur, quod collecti fuerint et in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur et medietas rndo parocho cedat.

A sepultura in terra intra ecclesiam ultra sexagenam, idque a ditioribus tantum, non accipiatur, et totum in carbonam mittatur pro ornamento ecclesiae convertendum. Intra fornicem pro sepultura quinque floreni tantum accipiantur et in carbonam mittantur.

In caemeterio gratis, cum sit terra Domini, vendere eam non licet sepeliantur.

Cathalogus mortuorum ad ecclesiam sepultorum scribatur, et quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis in supprimentes pia legata sancita iubentur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis die praescripto observetur.

Pro fundatoribus huius ecclesiae pie defunctis, Georgio Mackiewicz et consorte eiusdem Chrząstowska, qui villam haereditariam Szedzwidzie inscripserunt in sacrificium Missae pro animabus suis, sine certo numero et determinatione fundationis obligarunt, proinde saltem diebus dominicis Sacrificium offeratur, et anniversarium post diem defunctorum[83] omnium fidelium aliquo die primo non impedito fiat.

Similiter pro anima nobilis Alberti Hryszkiewicz inscriptam, quoniam nondum exdivisa cum aliis nobilibus complicibus [l. 54v] successoribus defuncti benefactoris, proinde quamprimum rndus parochus Czakiscensis curet iuridice exdividere et perfectae possessioni ecclesiasticae omnes terras vindicare et manu tenere, mandamus et rigorosissime obstringimus, sub poenis contra alienatores bonorum ecclesiasticorum sancitis et sub rigore vinculi iuramenti, quod praestitit de vindicandis bonis Ecclesiae alienatis[84].

Supra altare maius et alia similiter altaria, ne stillet tectum, bene circumspiciat, et baldechinum decens supra altaria appendat.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

---

[83] *Orig. įrašyta* dedefunctorum.

[84] *Orig. įrašyta* alienata.

Confessionale saltem unum cum craticula praeparetur, ad quod casus reservati Sedi Apostolicae et episcopali bono charactere descripti affigantur.

Pia legata, quae in obligationibus apud debitores certos exstant, iure vindicare rndus parochus curet.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem iuxta modum et formam in synodo Tyszkiewiciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando, docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad fenestras murus, ubi ingeroscopia [?] nimis incumbit, ne corrumpatur et per aquam sensius dissolvatur, asseribus tegatur.

Ad Missale Romanum patroni regni Sveciae apponantur. [l. 55r]

Processus ex officio emanati et in librum ad hoc praeparatum inscripti quam celeriter via cursoria transmittantur.

Pulpitum pro exponendo libro agendorum, ad canendum „Venite, exultemus“ praeparetur.

Vesperas primas et secundas diebus dominicis et festivis in ecclesia absolvere non negligat.

Devotionem in ecclesia, praesertim Matutinum hora 7, Sacrum cantatum hora nona, vesperas hora 4, iuxta praescriptum synodi diaecesanae absolvere incipiat.

Acta, lecta, publicata anno, die et mense ut supra. [l. 55v]

Nº 5

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS BETYGOLENSIS, INCORPORATAE PRAELATURAE DECANALI CATHEDRALIS ECCLESIAE MEDNICENSIS SEU SAMGAE, ANNO DNI 1677 [FEBRUARII 22]

Fabrica ecclesiae lignea, nova, in modum crucis cum capellis, ab utraque parte asseribus cincta, tectum eius tegulis abietinis tectum. In medio tecti turris ingens, per medium lamina obducta. In vertice crux ferrea cum globo aereo. Supra porticum duae turres minores et duabus crucibus desuper praefixis. Porticus ante ecclesiam asseribus per totum ab extra cincta, clauditur trinis foribus abietinis, cardinibus ferreis innixis supra fores ex diametro ecclae fenestrae circulares vitreae duae. Ostium maius ecclesiae clauditur foribus quaercinis, binis, cardinibus ferreis suffultis. Pavimentum ecclae versus altare latere, sub scamnis vero assere stratum. Tabulatum superius ex asseribus opere arculario constructum, trabibus ab intra adhaerens, super trabes iterum asseribus ad deiciendas nives stratum. Fenestras vitreas bonas integras maiores habet 11, minores circulares penes altare maius duas, in medio ecclesiae supra trabem effigies Crucifixi et tres icones S. Joannis et Mariae Magdalenae sculptiles, tertia papyracea. Ambona operis arcularii, coloribus depicta, sub ambona confessionale, similiter coloribus depictum, scamna in medio eccleae ab utraque parte Nº... [l. 56r] et in capellis 4. Ad sinistram partem sachristia binis foribus, utrisque quercinis, ad ecclesiam et ad caemeterium, cardinibus ferreis innixis clauditur, sera externa pensili fores ad ecclesiam clauduntur. Fenestra vitrea una, craticula ferrea munita, in sachristia scrinium abiectinum, coloribus depictum, pro servandis apparamentis ecclesiasticis, et scamnum, in quo apparamenta exponuntur. Erecta est ista ecclesia in titulum S. Nicolai, sumptibus et cura perillustris ac admodum rndi dni Benedicti Żuchorski, custodis Vilnensis, decani praelati Samgae, de anno 1670; nondum adhuc per antistitem catholicum consecrata. Fornices in ista ecclesia exstant duo: unus ecclesiae proprius, communis omnibus parochianis, alter nobilium dnorum Burbarum. Caemeterium trabibus circumcirca septum. In caemeterio campanile vetustum ruinam minatur. In caemeterio ossorium.

Visitatio fundationis huius ecclae

Primo a Sigismundo tertio [!], rege Poloniae, sub anno 1516 per speciales literas forum septimanale in Betygola qualibet die dominica celebrandi et

terram itidem sitam in Betygoła pro aedificandis 5 tabernis Martino, plebano Betygolensi ad instantiam Stanislai Janowicz, castellani Trocensis et capitanei gnalis Samgae, inscripsit imposita obligatione singulis feriis secundis omni hebdomada. Missam de Ssma Trinitate et pro defunctis praedecessoribus suis, duas Missas in eadem ecclesia absolvendi perpetuis temporibus et in aevum. Modo vero [l. 56v] eadem ecclesia ex antiquo possidet oppidum Betygoła, in quo areae possessionatae numerantur 20 et 4 mansi. Ibidem pro agri cultura plebanali exstat mansus unus in tribus campis iacents et mansi 4 silvestres Srauty nuncupati, quorum limites attinent bona villae Kudaynie e bona nobilis Burba; item mansum unum Konklaby nuncupatum.

Secundo dotata est ista eccla a Nicolao Wołockowicz, tivuno in Poiurze, sub anno 1524, a quo inscripta est terra nomine Miłoniszki cum omnibus eius pertinentiis, cum obligatione unam Missam in mense pro peccatis absolvendi in perpetuum.

Tertia dotatio est altariae S. Annae a Valentino et Bartholomeo Jurgiewicz, a quorum parentibus inscriptae sunt et ab ipsis confirmatae decimae de curia, quae vocatur Żemigoła, de omni grano, quod seminatur, excepta avena, similiter de gallinis et de ovis decimae insuper inscriptae sunt, insuper duos porcos et duos boves, duas sexagenas pecuniae, 30 caseos et unum pud butiri omni anno dare obligavit, imposita obligatione qualibet hebdomada duas Missas, unam pro peccatis, alteram pro defunctis, et singulis 4 hebdomadis [!] temporibus vigilias absolvere perpetuo et in aevum. Exstat praedicta fundatio sub anno 1504[85]. Pro eadem altaria S. Annae altera fundatio est curiae Podubissa dicta, cum tribus kmetonibus et terris eorundem, et alia terra, Serwa dicta, inscripta est, deinde de terra ad curiam Żemigołam de omni grano. Ubi haec curia Podubissa erat, modo exstat solum terra deserta, in qua [l. 57r] nullus subditus inhabitat, dicitur esse unus mansus forlari a nobilibus praedictae curiae.

Quarta fundatio est iterum altariae sub anno 1504[86], a quadam Mila, filia Wozgin, quae decimas de Ugiany, Kupscie, Tubie Paulo Czapski, altaristae Betygolensi, testamento inscripsit, eundem obligavit duas Missas, unam pro peccatis, alteram pro anima absolvere.

Accessit 5ta novissima fundatio per rndum Skirwon, parochum Betygolensem, qui villam Kudaynie dictam mansorum 20, a tenuta Jasvonensi emptam, ecclae Betygolensi incorporavit.

Ab eadem rndo Skirwon accessit quoque sexta fundatio altariae in eadem eccla Betygolensi, qui villam dictam Szaukoty, emptam a dno Joanne Trzeciak et consorte eius, sub anno 1644 inscripsit eandem altariam antiquior est fundatio Wołockiewiciorum villae dictae Szymkaycie, in qua modo sunt subditi 4,

[85] *Orig. įrašyta* 1054.

[86] *Orig. įrašyta* 1054.

et villae dictae Jurgiszki, in qua subditi duo mansi unius, de obligationibus altariae pro certo non constat, modo tamen singulis septimanis duo sacrificia Missae, unum pro vivis, secundum pro defunctis. Solvitur census rndo vicario in anno flor. 110 altaristae, qui absolvit praedictas fundationes.

Visitatio tabernaculi ssmi scrmti

Cyborium situm est in maiori altari, operis sculptilis et vetusti, [l. 57v] coloribus depictum, erat in partibus deauratum, modo vero detersum, intus velo albo exornatur, in hoc continetur in pixide argentea, nec intus, nec extra deaurata, repertae hostiae 14; Octavo quoque die renovatur, et dies renovationis scribatur; sera interna ferrea, clavis in sachristia sub altera clausura servatur.

Visitatio fontis baptismalis

Hic situs est ad dextram partem ecclesiae penes parietem, penes sacellum, in suggestu eminenti, cancellis cinctus, tegitur operculo eminenti, coloribus depicto, clauditur sera pensili. Aqua conservatur in vase aereo, intus stanno dealbato; baptisantur infantes aqua hausta cochleari chalibes [?], supra scultellam, fons bis in anno renovatur: pro Pentecosten et Paschate.

Visitatio oleorum sacrorum

In armariolo prope fontem parieti affixo et colori viridi depicto servantur olea sacra, continentur vero in vasculo stanneo; ex cathedrali eccla allata d. 4 aprilis, prout ex testimonio patet; exstat aliud quoque vasculum stanneum, simile priori, pro adferendis oleis sacris ex cathedrali eccla; vetera comburuntur in lapide ad hoc praeparato.

Visitatio altaris maioris [l. 58r]

Altare maius operis sculptilis, coloribus ad instar marmoris rubri depictum et in praesentibus deargentatum, quantitatis exiguae. In medio imago sculptilis BV cum filio orbem portante, et sub pedibus luna; desuper baldechinum ex diversa materia serica et lanea appensum. Sedes altaris murata, tribus mappis tegitur, habet portatile consecratum ab illrmo Tyszkiewicz, episcopo[87] Vilnensi, sub anno 1651; reliquiae inclusae s. Millesii, s. Sergii, Theodori, Felicitatis, viduae et marthyris. Infra sedem altaris sacrarium sive piscina constructa. Structura altaris antiqua, renovata vero a rndo Łabanowski, iurato vicario

[87] *Toliau rankraštyje įrašyta ir nubraukta* Samgae.

Betygolensi; cancellis cingitur, gradus pro ascensu habet duos. A dextra parte eiusdem altaris in suggestu, ex trabibus constructo per modum altaris, imago exposita S. Francisci Xaverii quantitatis iustae.

Ex altera parte sinistra etiam in suggestu, trabibus in modum altaris exstructo, imago S. Antonii da Padua; ad utramque imaginem aliquando Missae celebrantur.

VISITATIO ALTARIS SECUNDI

Ad sinistram partem ecclae in sacello altare operis sculptilis, in partibus deauratum et deargentatum et coloribus ad instar marmoris depictum. Imago Depositionis de Cruce, columnas habet duas. In superiori contignatione imago S. Joannis Baptistae, statuae duae S. Joannis Baptistae et S. Catharinae, nondum coloribus depictae. In superficie altaris [l. 58v] Nomen Jesus in radiis. Sedes altaris lignea, non habet proprium portatile, cingitur cancellis. Erectum hoc altare sumptibus MD Joannis Caroli Worłowski, thesaurarii Caunensis.

VISITATIO ALTARIS 3TII

Ad dextram partem ecclesiae altare penes sacellum. Altare operis sculptilis, auro et argento copiose deornatum, in maiori tabula imago S. Josephi Christum infantem portantis, columnas habet duas nigras. In superiori contignatione imago S. Casimiri, supra columnas icones duae S. Casimiri et S. Josephi, in vertice Nomen Mariae angeli hinc inde tenent. Sedes altaris lignea, non habet portatile proprium, exstructum sumptibus MD Casimiri Vladislai Rayko, dapiferi Oszmianensis.

VISITATIO ALTARIS 4TI

In sacello dextro, ut praetendunt, Vołodkoviciorum, sedes altaris lignea, supra quam imago Praesentationis Beatae V. in templo exposita, a lateribus eiusdem imagines Sanctae Annae et S. Casimiri. Superius imago Assumptionis. [l. 59r]

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

Monstrantia srebrna in radiis, na wierzchu monstrantii Crucifix mały srebrny.

Kielichy trzy: dwa pozłociste, trzeci srebrny.

Pixis srebrna spora, na wierzchu Crucifix srebrny.
Patyny trzy pozłociste z jednej strony.
Lampa srebrna z kutasem karmazynowym.
Druga pixis mała, srebrna.
Korona srebrna pozłocista na głowie BVM, na wielkim ołtarzu.
Korona mała srebrna, solum na Panu Jezusie, na wielkim ołtarzu.
Tabliczki srebrne cztyry przy obrazie BVM na wielkim ołtarzu.

Ornaty

Ornat zielony atłasowy z columną czerwoną, z stułą y manipularzem tejże materii.

Ornat adamaszkowy czerwony, z stułą y manipularzem tejże materii, columna pstra buracikowa.

Ornat zielony złotogłowowy, z stułą y manipularzem, przystary, columna atłasu zielonego, herb złotem wyszyty, [l. 59v] to jest Strzała, od p. Czudowskiego.

Ornat błękitny adamaszkowy, z stułą tylko.

Ornat kitajczany papuży, z stułą y manipularzem.

Ornat biały wpuł z jedwabiem mieszano, z stułą y manipularzem, dokoła kutasy jedwabne.

Ornat zielony staroświeckiej materiej bogatej z columną czerwoną, bez stuły y manipularzu.

Ornat aksamitny czarny, columna biała z tyłu, a z przodu złotogłowa, z stułą y manipularzem, stary.

Ornat czarny tabinowy, z stułą y manipularzem, columna biała adamaszkowa.

Ornat czerwony adamaszkowy, stary, z manipularzem tylko.

Kapy

Kapa jedna zielona materjalna, podszewka z płótna farbowanego.

Antependia

Antependium na płótnie białe columny, jedne srebrem malarskim powlekane, drugie kwiatami srebrnemi malarskiemi przyozdobione. [l. 40Br][88]

[88] *Rankraštyje suklydus 60-as lapas numeruotas 40-u, o klaidinga numeracija tęsiama ir toliau. Tokiu būdu atsiranda dviguba 40-59 lapų numeracija*.

Antependium białe buracikowe, już stare, nadszarpane.
Antependium na płótnie malarskiej roboty z columnami varii coloris.
Antependium zielone, znacznie ponoszone.
Antependium na płótnie malarskiej roboty z columnami varii coloris, stare.
Antependium wiszniowe, stare.

VELA

Velum czerwone, in medio Nomen Jesus perłami sadzone.
Velum czerwone tureckie.
Velum kitajki czerwonej, dokoła korunki złote.
Velum atłasu czerwonego, dokoła lisztwa czarna.
Velum kitajczane, in medio Nomen Jezus in radiis, złotem szyte, po rogach kwiaty spore, złotem szyte.
Velum siatkowe, in medio Nomen Jezus, dokoła kwiaty jedwabiem czerwonym, niebieskim y papużym szyte.
Velum żałobne kitajczane, in medio krzyż z korunek czarnych, dokoła korunki czarne.
Velum płócienne stare, in medio Nomen Maria, dokoła kwiaty różnym jedwabiem szyte ze złotem.

BURSY

Bursa czerwona aksamitna, kutasy dokoła, z drugiej strony materii zielonej jedwabnej. [l. 40Bv]
Bursa białą florysowana, stara, dokoła kutasy, płótnem czarnym podszyta.
Bursa czerwona materii jedwabnej, dokoła korunki złote.
Bursa kitajczana zielona, dokoła korunki z krzyżykiem tychże korunek, druga strona kitajki wytarta.
Bursa stara, lisztwy y krzyżyk srebrem haftowany.

PALLE

Palla atłasu białego, kwiaty złote, dokoła lisztewka złota.
Palla złotogłowowa, frędzle jedwabiu czerwonego, żółtogorącego, niebieskiego.

CORPORAŁY

Corporał jeden, złotem dokoła szyty.
Corporały dwa parzyste z korunkami.

Corporały drugie dwa, także z korunkami stare.
Corporały dwa proste bez korunek.

Subcorporały

Subcorporałów różnych pięć.

Purificatoria [l. 41Br]

Purificatoria prostych dwadzieścia.

Towalnie

Towalnia jedwabiem czerwonym y białym wyszywana, stara.
Towalnia czerwonym jedwabiem ze złotem wyszywana.
Towalnia jedwabiem zielonym ze złotem wyszywana, stara.
Towalnia prostego płótna, lisztwy jedwabiem czerwonym ze złotem wyszywane, stara.
Czarnym jedwabiem szyta, stara.
Towalnia prostego płótna, stara, dokoła korunki proste z tegoż płótna.
Towalnia albo obrus długi, korunki szerokie y korunki wpoprzek, od jej mości paniej Straupiowej.
Inszych towaleń różnych 6.

Chustki

Chustka, z końców kwiaty jedwabiem szkarłatnym wyszywane ze srebrem, stara.
Chustka, kwiaty jedwabiem zielonym y białym ze złotem y srebrem wyszywane.
Chustka jedwabiem zielonym wyszywana.

Obrusy

Obrus jeden siatkowy, stary. [l. 41Bv]
Obrus czerwonym jedwabiem szyty, stary.
Obrus trzeci, różnym jedwabiem wyszywany ze złotem, stary.
Obrus z lisztwami czerwonymi złotem wyszyty, stary.
Obrus płótna tkackiego, korunki szerokie siatkowe.
Obrus prostego płótna z szerokiemi korunkami na trzy palce.

ALBY

Alba jedna rąbkowa z korunkami, krótka, na dole kwiaty wielkie, bielem szyte.

Alba druga płótna tkackiego, na dole kwiaty bielem szyte.

Alb pięć prostych starych nadszarpanych.

KOMŻY

Komża jedna prosta, z korunkami prostemi.

Komeżek dla ministransów pięć mniejszych.

OBRAZY

Obraz Panny Marii, stary, w ramach, niewielki.

Obraz Ś. Mikołaja biskupa, napisy takie: „Mikołay Liskiewicz, mieszczanin betygolski, ten obraz sprawił“. W ramach ten obraz.

Obraz Ś. Josepha w ramach, Pan Jezus na ręku, z napisem: „Ego dilecto meo et dilectus meus mihi, Cant. 7“.[89] [l. 42Br]

Obraz Ś. Jerzego na koniu w ramach.

Obrazik na murze wybijany srebrem Męki Pańskiej, hinc inde BVM cum S. Joanne.

Obrazik Marii Magdaleny bez ram, podstarzały.

Obraz Ś. Dominika bez ram, już podstarzały.

Obraz podstarzały Panny Marii bez ram.

Obraz drugi taki.

Obrazki dwa z chorągiewek, na jednym Annunciatio [BVM], na drugim Angelus Custos bez ram.

Obrazków pięć ruskich.

CHORĄGWIE

Jedna y druga chorągiew parzyste, na płótnie czerwono ugruntowanym. Obrazy na jednej Ś. Agaty, z drugiej strony Ś. Katarzyny. Na drugiej zaś Odwiedzenie Elżbiety ś., a z drugiej strony Ś. Krzysztopha. Dokoła kwiaty srebrne.

Trzecia y czwarta czorągiew materii sztametu czerwonego, parzyste. Obrazy na nich: na jednej Ś. Kazimierza, z drugiej strony Ś. Franciszka, na

[89] *Užrašyta citata paimta iš tikrųjų ne iš VII-ojo, o iš VI-ojo Giesmių giesmės (Canticum canticorum Salomonis) skyriaus*.

drugiej – Ś. Barbary y Ś. Anny. Dokoła kwiaty srebrne z aniołkami mieszane, na spodzie herby srebrne.

Piąta y szósta chorągiew parzyste, kolorem pomarańczowym ugruntowane, obrazy na jednej stronie y na drugiej – Odwiedzenie ś. Elzbiety y Ś. Jósepha, z drugiej strony Pana Jezusa związanego wydaje żydem. Na drugiej Zwiastowanie Panny Mariej, a z drugiej strony Ś. Anny Samotrzeciej. [l. 42Bv] Dokoła kwiaty z aniołkami mieszano, fręzle czerwone proste.

Siódma y ósma chorągiew na płótnie colorem zielonym ugruntowanym, obrazy w nich: na jednej Męka Zbawiciela, huc inde BVM cum s. Joanne, z drugiej strony Heliasza ś., na drugiej zaś obraz Ś. Troycy, a z drugiej strony Ś. Michała y Josepha; dokoła aniołki malowane y fręzle proste.

Dziewiąta y dziesiąta chorągiew także malarskiej roboty, na płótnie czerwony grunt dany. Obrazy w nich na jednej Ś. Piotra, z drugiej strony Pan Jezus z kielichem, gdzie grona winne wyciska w kielich; dokoła kwiaty srebrne, fręzle życzkowe.

Jedynasta y dwunasta chorągiew: na wygruntowanym płótnie dano color zielony, w których obrazy: na jednej Ś. Mikołaja, z drugiej strony Ś. Andrzeja, na drugiej Ś. Mariej Magdaleny, z drugiej strony Ś. Kazimierza; z kwiatami srebrnemi, dokoła fręzle jedwabne zielone.

Trzynasta y cztyrnasta błękitnego, columna na płótnie, grunt malarski dany, obrazy w nich: na jednej Ś. Dawida Propheta, z drugiej strony Panny Marii, Ś. Konstanty, na drugiej Panny Mariej Samojedna, na drugiej Ś. Clary, z drugiej strony Męka Chrystusowa; fręzle dokoła jedwabne pstre, dokoła kwiaty srebrne.

Piętnasta y szesnasta chorągiew na płótnie, grunt malarski dany coloru błękitnego. Obrazy w nich: w jednej Ś. Stanisława biskupa, z drugiej Panny Marii, na drugiej Ś. Kazimierza, z drugiej strony Odkupiciela Świata; z kwiatami malowanemi, dokoła y fręzle proste. [l. 43Br]

Humerały

Humerał prostego płótna.

Humerał prostego płótna, jedwabiem szkarłatnym dokoła szyty.

Humerał, kwiateczki jedwabiem szkarłatnym niebieskim y zielonym wyszywane.

Fartuszki

Fartuszek dokoła bielem szyty.

Fartuszek prostego płótna, dokoła korunki proste.

Fartuszek trzeci y czwarty prostego płótna, zielonym, żółtym, błękitnym y czerwonym ze srebrem drobno wyszywane.

Ręczniki dwa proste.

CRUCIFIXY

Crucifix ryty snicerskiej roboty pośród kościoła na balce, ex partibus BVM cum s. Joanne et Maria Magdalena pod krzyżem.

Crucifix także spory snicerskiej roboty, jeszcze dobry.

Crucifix do prowadzenia ciała zmarłych, snicerskiej roboty.

Do tego dwa obrazy Resurrectionis Dni Jesu Christi, snicerskiej roboty. Jeden spory, ale już stary, z chorągiewką czerwoną, drugi zaś mniejszy, także z chorągiewką, y trzeci do słupa wiązany, także snicerskiej roboty.

KSIĘGI Y METRYKI

Mszał w compaturze pięknej, już postarzały.

Ewangeliczki same dobre, compatura nadszarpana biała.

Agendka mała w compaturze jeszcze dobrej. [l. 43Bv]

Msza requialna w compaturze zielonej papierowej.

Metryka in folio wielka, jeszcze nowa, w compaturze dobrej, w której pisze się baptisatorum et contrahentium matrimonialiter [?].

Księga także nowa w compaturze czerwonej papierowej, do której processa wpisują się.

CYNA

Ampułek para z nawicelką, kupione per rndum dnum curatum Betygolensem anno 1675.

MIEDŻ ALBO MOSIĄDZ

Kociołek miedziany pobielany ad fontem.

Kociołek mosiężny mały ad valvas ecclae do święconej wody pro populo congreganti se ad ecclesiam.

Lichtarzów mosiężnych wielkich para.

Lichtarzów mniejszych mosiężnych para.

Dzwonków małych cztyry.

Dzwon jeden wielki, z kamieni piętnaście.

Dzwon drugi mniejszy w dzwonnicy, kupiony za złotych 80 przez jmść xdza Michała Łabanowskiego, wikariego przysięgłego betygolskiego.

Signans w kościele, emptus florenis 50 per rndum dnum Michaelem Łabanowski. [l. 44Br]

VISITATIO CONFRATERNITATIS S. ANNAE IN EADEM ECCLESIAE BETYGOLENSI

In sacello ad sinistram partem altare operis elegantis sculptilis, per medium deauratum, per medium colore albo depictum. In maiori tabula imago in tela depicta S. Annae et BV cum Christo in medio sedente. Columnas ab utraque parte habet duas, icones sculptiles ab utraque parte duas, S. Joannis Baptistae et S. Simonis. Superius imago S. Antonii de Padua Christum Infantem portantis, in vertice Nomen Jesus in radiis, et angeli ab utraque partes tenentes. Sedes altaris lignea, habet portatile consecratum ab illrmo Sapieha, episcopo protunc Metonensi, Samogitiae, anno 1662; reliquiae inclusae SS. Capreoli, Georgii et Restitutae marthyr[um]. Cancellis cingitur, corpus ipsum exstructa a MD Szlichtynk, tribuno Wendensi[90], coloribus vero deauratum et deargentatum sumptu 1674.

Ad hoc altare exstat confraternitas sub titulo S. Annae, Matris BV, cum facultate per literas Roma allatas, ab Innocentio X sub anno …[91], admissa vero ab illrmo Casimiro Pac, eppo Samgae, introducta cura et vigilantia rndi moderni vicarii Betygolensis de anno 1673 die 23 aprilis. Habet indulgentias plenarias ab Innocentio X concessas anno 1647 omnibus fratribus ad hanc confraternitatem se inscribentibus, in festo S. Annae ecclesiam seu confraternitatem visitantibus et hora mortis constitutis, qui nomen Jesu [l. 44Bv] invocaverint , plenaria peccatorum remissio. Singulis vero quatuor temporibus, fratribus Divi[ni]s assistentibus 7 annos et totidem quadragenas concedit, pro aliis vero quibuslibet pietatis operibus, aliis congregationibus consuetis, 60 dies concedit, et tales praedictae indulgentiae sunt perpetuis temporibus concessae. Ordo devotionis in hac confraternitate peragitur hoc modo. Die festo S. Annae canitur Sacrum ad altare eiusdem de S. Spiritu cum expositione Vnblis Sacramenti in monstratorio et processione publica, cui intersunt praesentes omnes confratres; eodem die fit electio superiorum confraternitatis, producunt rationes proventuum et expensarum carbonae confraternitatis, ante electionem canitur „Veni Creator“ et post electionem „Te Deum laudamus“. Singulis quatuor temporibus, prima dnica canitur etiam Sacrum ad idem altare, quando adest copia alterius sacerdotis – votiva de S. Anna, sin secus, de die ad altare eiusdem cum Vnbli Sacramento et processione a primis vesperis usque ad secundas. Post diem dominicam feria

[90] *Orig. įrašyta* tribuni Wendensis.

[91] *Rankraštyje metai nenurodyti*.

3tia non impedita canitur Sacrum de Requiem pro animabus fratrum, proxima vero sequenti dominica solent esse congregationes fratrum, et consultant de promovenda devotione maiori confraternitatis. Singulis vero diebus festivis et dominicis post Matutinum canitur corona S. Annae cum mysteriis ad instar Rosarii, et sic tali ordine tota devotio confraternitatis absolvitur et peragitur.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS CONFRATERNITATIS S. ANNAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM [l. 45Br]

SREBRO

Korony trzy srebrne, pozłociste suto, sumptem jmści pana Samuela Nargiełowicza, natenczas starszego w bractwie Ś. Anny.

Koronka Ś. Antoniego in radiis y koronka na głowie Pana Jezusa mała, obie srebrne pozłociste, sumptem jmści pana Szlichtynka, wojskiego wendeńskiego.

ORNATY

Ornat czerwony adamaszkowy, columna atłasu zielonego tejże materii, stuła y manipularz, od jmści pana Samuela Nargiełowicza.

Ornat biały nowoświeckiej materii, kwiaty spore życzkowe, z stułą y manipularzem, od jmści pana Władysława Raczka, cześnika oszmiańskiego, z Krakowa przywieziony z sejmu koronnego koronacyjnego.

ANTEPENDIA

Antependium czerwone, adamaszkowe korunki.

ALBA

Alba prostego płótna z korunkami prostemi, od jej mości panny Nargielewiczówny.

TOWALNIE

Towalnia z korunkami od pani Milwidowej płótna prostego, z korunkami [l. 45Bv] szerokiemi na puł piędzi.

Towalnia od pani Falewiczowej takaż, z korunkami szerokiemi na trzy palce.

Towalnia na kształt obrusa, długa, z korunkami prostemi, od panny Jadewgównej.

Towalnia prostego płótna z korunkami na dwa palce.

Towalnia z małemi korunkami.

Towalnia rąbkowa z wielkiemi kwiatami, bielem szytemi.

Towalnia płótna prostego, bielem dokoła szyta.

Towalnia płótna prostego, siatkowe rzędy trzy z końców obudwuch.

Towalnia nowa, bielem szyta dokoła.

Towalnia wielkiemi kwiatami szyta srebrem y złotem, y jedwabiem zielonym, od jej mości pani Stasiunowej.

Towalnia prostego płótna, korunki na trzy palcy, od paniej Jaguczańskiej.

Vela

Velum tabinowe czerwone, dokoła lisztewka srebrna, in medio Nomen Jesus srebrnej lisztewki.

Velum czarne atłasowe z korunkami.

Velum kitajczane czerwone wodniste, po brzegach Nomen Jesus y Nomen Maria w różach, różnym jedwabiem ze srebrem szyte, in medio Nomen Jesus, dokoła korunki jedwabiu zielonego y niebieskiego.

Velum atłasu czerwonego, dokoła lisztewka srebrna ze złotem, z końców lilie srebrem szyte, in medio Nomen Jesus w promieniach [l. 46Br] srebrnych, od jej mości pani Raczkowej, cum stemmate Łabędź.

Corporały

Corporały dwa: jeden dokoła złotem szyte, drugiemu dokoła sznurek złoty.

Purificatoria

Purificatoria płótna tkackiego cztyry.

Bursy

Bursa aksamitu ciemno łazurowego, kutasy dokoła jedwabiu białego y czerwonego, florysowana.

Bursa biała, dokoła korunki białe jedwabne, podszewka tabinu niebieskiego.

Palle

Palla aksamitna, kutasy dokoła jedwabiu białego y czerwonego.

CYNA

Ampułki małe cynowe dwie.

Lichtarzyków cynowych dwa, od jmści pana Szlichtyka.

MIEDŹ ALBO MOSIĄDZ

Lichtarz jeden mosiężny.

DZWONY

Dzwon Ś. Anny, z gorzałej materiej przelany w Wilnie cura et sumptu adm rndi dni Michaelis Casimiri [l. 46Bv] Minhelb [?] Łabanowski, curati Betygolensis et promotoris confraternitatis Ś. Anny, z napisem: „Ad maiorem Dei Gloriam et honorem s. Annae".

CHORĄGWIE

Chorągiew bracka kitajczana czerwona, obraz z jednej strony Ś. Anny, z drugiej strony imago Crucifixi, frędzle jedwabiu białego y czerwonego, sznur życzkowy białych y czerwonych nici.

Chorągiew żałobna harusu czarnego, in medio obraz Ś. Anny, z drugiej strony Ś. Stanisława z Piotrowinem.

PROPORCE

Proporce dwa husarskie czerwonej kitajki, krzyże czarnej kitajki, stare, od jmści pana Raczka.

Proporce dwa petyhorskie: jeden kitajczany, a drugi hindyjakowy, białego y niebieskiego coloru.

Proporców szesnaście mniejszych, drukowanych farbami niebieskiemi, czarnemi, czerwonemi, łazurowemi; ośm z krzyżykami, a drugie ośm z Imieniem Jezus.

Proporce dwa petyhorskie niewielkie czerwone, od JM pana Czudowskiego: jeden kitajczany, a drugi hindyjakowy.

OBRAZY

Obraz wielki BVM w ramach prostych, róże z serca wychodzą, y w tych różach Mysteria Ssmi Rosarii. [l. 47Br]

Obraz wielki Ś. Anny Samotrzeciej w ramach.

Obraz Ś. Anny z jednej strony, a z drugiej strony Rożańcowy.

Obraz także z jednej strony Rożańcowy, z drugiej S. Casimiri.

Obraz Ś. Marii Magdaleny Poenitentis.

Obraz BVM mały, stary.

Obraz BVM Assumptae in caelum, wielki, w ramach, od jmści pana Raczka darowany.

Obraz Praesentationis BVM, prostemi farbami malowany.

Obraz BVM niewielki, śpiącego Pana Jezusa na ręku mającej[92].

Crucifixy

Crucifix mały, hinc inde BVM Dolorosa et s. Joannes.

Księgi

Księga bracka mała in folio pro inscribendis nominibus fratrum.

Lisztwy

Lisztwy stare, srebrem y złotem z różnym jedwabiem wyszywane, a najwięcej czerwonym.

Lisztewek trzy w szmaty starych, srebrem y złotem wyszywanych.

Fartuszek płótna tkackiego, korunki na dole z jedwabiu białego y czarnego.

Pacificalik z drzewa posrzebrzany, in medio Agnus Dei y paciorki S. Joanny.

Subcorporały [l. 47Bv]

Subcorporał z kutasikami, jedwabiem y złotem wyszywany z konców, dokoła jedwabiem niebieskim y zielonym na kształt sznurka dany.

Subcorporał z kwiatami, jedwabiem niebieskim y zielonym na kształt sznura dany.

Subcorporał z kwiatami sporemi na kształt lilii, jedwabiem y złotem szyty.

Subcorporał z kwiatami, także na kształt lilii, złotem szyty, stary.

Ręczniki

Ręcznik prostego płótna, z końców bielem szyty we dwa rzędy, stary.

Ręcznik także bielem szyty, we dwa rzędy z końcem.

---

[92] *Orig. įrašyta* mający.

Ręczniczek we dwa rzędy, bielem szyty z końców y na kształt korunek we dwa rzędy z końca.

Ręczniczek prostego płótna.

HUMERAŁY

Humerały dwa prostego płótna.

Baldechim na płótnie malarską farbą, in medio Spiritus S. in persona columbae.

LICHTARZE

Lichtarzów sześć pośrebrzanych na drzewie, sumptem confraternitatis [l. 48Br].

Jelenia głowa z rogami, na tych rogach lichtarzyków blaszanych cztyrnaście. Inscriptio: „Fructus charitatis salus“.

Lampy trzy blaszane, gałek na sznurach do lampy y do jeleniej głowy 23 malowanych.

Karbona bracka żelazem okowana niewielka.

Krata malowana do kaplicy.

Pomost z tarcic.

Canon z lisztwami tureckiego papieru.

Szczypce do gaszenia świec.

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS

Do plebanii wrota wjezne zamczyste, pokryte gontami y z fórtką; dokoła płotem grodzona. Izba jedna biała z komorą y przykomórkiem, w niej okna cztyry, dwa szerokie, drugie dwa wązkie, stóły, ławy dokoła. Sama wymoszczona deskami, piec w niej zielony, sień także nowa. To wszytko kosztem rndi dni Michaelis Łabanowski wystawiono, słomo kryto.

Izba druga, także przeciwna, biała z komorą, okna dwa w izbie, trzy w komorze, ławy y piec prosty. Do obudwuch izb y do komory drzwi na zawiasach. Świreńki dwa stare, dach słomą kryty y dranicami;, potym stajnia przestronna, wpuł wymoszczona deskami; świrenek na plebanii postawiony nowo, bez połapu y bez drzwi, pokryty słomą. [l. 48Bv]

Piekarnia z sienią y z komorą, stara, słomą kryta, ruinam minatur. Do gumna wrota proste, sama osieć stara, ruinam minatur. Druga izba dla zboża w zrąbie, jeszcze dobra, trzecia dla siana chowania, ruinam minatur.

Szkoła barzo stara, potrzebuje nowej.

INVENTARIUM SUBDITORUM AD EANDEM PAROCHIAM BETYGOLENSEM SPECTANTIUM

Sioło kudany

	Pułwłóki	Trzeciny	Sześciny	Czwartki
Urbelis	1/2		1/6	
Ilginis	1/2			
Galnim		1/3 1/3		
Stephonatis		1/3		
Kaynis	1/2			
Grynkiszkietis		1/3		
Maczaytis	1/2			
Błazaytis				1/4
Malcheris Tracz	1/2		1/6	
Brażis				1/4
Dragun			1/6	1/4
Rupiński		3 1/3 1/3	1/6	1/4 [l. 49Br]
Łungis				
Kowal				
Palepiszkis	1/2			
Rodzius		1/3		1/4
Symonaytis Jerkaytis	1/2			
Jerkaytis	1/2			
Zwiłpa				
Wałaytis				1/4
Jerzy Garcarz				1/4
Czapaytis	1/2			
Frankinis	1/2			

Miasteczko betygoła, do plebanii należące

	Włóki	Trzeciny	Sześciny	Morgi	Place
Jan Martyrius		1/3		2	2
Mikołay Ciszkiewicz		1/3		3	1
Andrzej Fronckiewicz		1/3		2	1
Kazimierz Judeyko	1/2			2	2
Mikołay Jackiewicz			1/6	1	1
Kazimierz Łudniszaytis			1/6	1	1

Jan Kowalewski			1/6		1	
Symon Łakoszaytis		1/3		1	1	[l. 49Bv]
Daniel Symełaytis			1/6	2	1	
Stephan Kurelis			1/6	1	1	
Mikołay Grykpelis			1/6			
Marcin Rzeżnik		1/3	1	1	1	
Adam Melcherewicz		1/3		3	1	
Łakutis			1/6		1/2	
Marcin Szukis		1/3		4	1	
Stephan Fronckiewicz	1/2			2	2	
Łukasz Czapiński			1/6	1	1	
Piotr Iwaszkiewicz	1/2			1	1	
Daniel Walkiewicz		1/3 1/3		2	1	
Szwabowandrowa		1/3		4	1	
Symon Szwiec					1	
Jan Pundzius		1/3			1	
Kazimierz Antonowicz		1/3			2	
Dawid Staszkiewicz	1			2	2	
Jakub Cymerman	1/2			2	3	[l. 50Br]

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS BETYGOLENSIS, IN VISITATIONE GENERALI LATA ET SANCITA ANNO DNI 1677, 21 FEBRUARII

Quod olim Christus, apud Mathaeum, 15, de bonis operibus in genere praefatus est, hoc praecipue de operibus diligentium decorem domus Dei et locum habitationis gloriae eius intelligi potest: „Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona et glorificent Patrem vestrum, qui in Caelis“. Multa bona opera in ecclesia Betygolensi, a perillustri ac rndissimo dno Benedicto Żuchorski, custode praelato Vilnensi, decano Samgae, vidimus et glorificamus, pro meliori tamen ordine servando a commendario ibidem servando sequentia reformationis decreta reliquimus.

Tabernaculum Ssmi Scrmti desuper conopeo sericeo decenti ad praebendam maiestatem divinam maiorem Vnbli Sacramento cooperiatur.

Pixis argentea, in qua Vnble conservatur, intus decente deauretur.

Sub pixide in cyborio corporale album et mundum semper supponatur.

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula [l. 50Bv] ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot hostiae consecratae fuerunt, in tabula notentur, et quot post Communionem populi superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur, sub custodia ipsius rndi parochi, nec sachristiano cuique homini laico concredatur, nec cum clavibus ecclesiae, sed separatim apud rndum parochum servetur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur et candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Vnble Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac[93] diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quarum transumptum in ecclae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus pro deferendo Vnbli ad infirmum comparetur.

Lampas in ecclesia coram Venerabili, dum populus est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Vnble in pixide defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella, supra quam aqua baptismalis de capite [l. 51Br] infantis defluens; si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non destinaverit, superstitionem quandam sapiunt, non concedatur.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo confertur, pro extrema hora agonis confortans, ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter populo ex ambona inculcet ac commendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta Scripturam per illud reliquiae peccatorum delentur et, si infirmus fuerit in doloribus, alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

---

[93] *Orig. įrašyta* prae ha.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam praefert labem, idcirco ab administratione sacramentorum [l. 51Bv] nihil ab invitis extorqueatur, sed quod post administrationem offertur, pro eleemosyna et non pretio accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Pro oleis sacris vasculum stanneum aliud novum, decentius et elegantius ematur, istud vero modernum vasculum pro conservandis veteribus oleis, donec nova adferantur, opportunum erit.

Olea sacra ex cathedrali eccla quantotius sine mora adferantur, testimonium extraditionis quolibet anno ab officiali habeat.

Allatis novis oleis sacris, antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, et cineres in sacrarium mittantur.

Antiquiores metricae baptisatorum, matrimonio copulatorum iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 2, scribantur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus Missam celebraturis comparetur. Similiter in sachristia aqua benedicta ad fores appendatur, eadem modo in porticu ecclesiae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis renovata ponatur.

In metricis praesentia duorum testium matrimonio copulatorum iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 2, scribatur.

Carbona ecclesiae, quae hactenus non exstabat, quantotius in ecclesia ponatur, trina clausura muniatur, et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo dno commendario [l. 51Bar][94] habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot grossi collecti fuerint, et in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab aliis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur et medietas rndo parocho cedat.

A sepultura intra fornicem ecclesiae communem ultra florenos 5 solidis, intra ecclesiam autem in terra ultra sexagenam, idque a ditioribus solum, qui solvendo sunt pares, non accipiatur, et totum hoc carbonam mittatur, nec in alias, nisi in ecclesiae necessitates pro ornamentis comparandis vel fabrica ecclesiae, expendatur, sub poenis contra usurpatores bonorum ecclesiae sancitis.

In caemeterio gratis, cum sit terra Dni, vendere eam non licet, sepeliantur.

---

[94] *Numeruojant rankraštį lapas tarp l. 51B ir 52B paliktas nenumeruotas*.

Cathalogus mortuorum et ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis in supprimentes pia legata sancita iubentur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore et introductore fidei [l. 51Bav] catholicae in Samogitiam, rubricis praescripto die observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkiewiciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando, docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad Missale Romanum patroni regni Sveciae apponantur.

Stolae et manipularia ad casulas, quae sunt laceratae, reparentur, et quae non sunt, procurentur.

Processus ex officio emanati et in librum ad hoc praeparatum inscripti quam celeriter via cursoria transmittantur.

Pulpitum pro exponendo libro agendorum ad canendum „Venite exultemus“ etc. praeparetur.

Vesperas primas et secundas diebus dominicis et festivis in ecclesia non negligat.

Devotionem in ecclesia, praesertim Matutinum hora 7, Sacrum cantatum hora 9, vesperas hora 4, iuxta praescriptum synodi diaecesanae absolvere incipiat.

Crux argentea, parum fracta, ne totaliter destruatur, quantotius reparetur. [l. 52Br]

Super maiores ecclesiae fores ab extra imago patroni huius ecclesiae, in cuius titulum est erecta, depicta seu sculpta exponatur.

Baldechinum supra altare maius proportionatum magnitudini altaris ad arcendos pulveres, araneos vel stillationes appendatur.

Thuribulum honestum et decens iuxta proventus beneficii, quod hactenus non exstabat, praeparetur, et in processionibus cum Vnble Scrmto incensetur; similiter in solennioribus festis in Missa et vesperis incensatio fiat.

In caemeterio pro sepultura infantium seorsivus locus assignetur.

Librum agendorum, ad obeunda munia ecclesiastica et caeremonias ecclesiae observandas summopere necessarium, novum procuret, cum antiquum admodum sit lacerum.

Corporalia, purificatoria, tobalia et alia linteamina ecclesiastica, ut pro

dignitate ministerii divini, ad cuius[95] usum sunt deputata, munda et decentia semper existant, saepius laventur.

Tela, quia[96] pallae sunt subductae, ut possit saepius lavari, leviter affigatur et saepius mundetur.

Pulvinaria ad supponendum missali, dum sacrificium Missae celebratur, procurentur.

Libri ad chorum necessarii, antiphonarium, psalterium, graduale cum notis musicis quoniam nulli exstant, comparentur. Reliqui vero libri ecclesiae huius, videlicet [l. 52Bv] Biblia, homilia Fabri, bene compingantur et comparatura obducantur.

Terras ad fluvium Dubisa, ubi antea erat curia cum tribus kmetonibus inscripta per privilegium, si per iniuriam temporum occupata sunt, a nobilibus vindicetur.

Similiter decimas Jawgieniciorum de curia Żemigoła de omni grano, inscriptam pro altaria S. Annae in ecclesia Betygolensi, vindicetur; eodem modo alia decima de curiis Ugiany, Kupscie Tubie, a filia Wizgin ecclesiae Betygolensi inscriptas, recuperare et vindicare pro vinculo iuramenti de recuperandis bonis Ecclesiae invigilet.

Similiter terram, dictam Mulniszki, a Nicolao Wołodkowicz inscriptam, inquirat, et in cuius possessione permaneat, cognoscat.

In absentia perillustris ac rndissimi dni Benedicti Żuchorski, custodis praelati Vilnensis, decani Samgae, in Betygoła, quoniam regimen commissum subditorum habet reverendus Łabanowski commendarius, ne in subditos sit gravis, praesertim in castigando non excedat modum et correctionem inculpatam, serio monemus, et post modernum visitationem propter latas querimonias per supplicationem ne vindictam sumat aut ex odio quemquam propter ea castiget, sub poenis contra ulciscentes et refugium ad superiores Ecclesiae prohibentes, serio vetamus.

Campanile, quod ruinam minatur, ne campanae decidant, quantotius novum exstruatur.

Quoniam in hac ecclesia exstat altaria S. Annae antiquitus fundata, [l. 53Br] non est tamen liquide deductum a quo, nudis solum assertionibus praetendebant fundatam esse a dnis Wołodkiewiciis, qui bona Szymkaycie inscripta esse asserebant; ad eandem altariam defunctus rndus Skirwoyn, parochus Betygolensis, villam Szawkoty, in qua modo sunt subditi 4, emptam a domino Trzeciak, inscripsit, pro istis praefatis fundatoribus duo Missae sacrificia singulis diebus hebdomadis, prout hactenus absolvebantur, in posterum absolvantur, idque in sacello collaterali ecclesiae ad dextram

[95] *Orig. įrašyta* cultus.

[96] *Orig. įrašyta* quibus.

partem, in quo antiquitus in vetusta ecclesia absolvebantur; non adscribendo tamen per hoc ullam, cum dnis Wołotkiewiciis, quoniam in praesenti visitatione per authentica documenta non deduxerunt, neque legitimam probationem in scripto adhibuerunt, praeter nudas assertiones.

De reliquis obligationibus, in literis fundationum expressis ratione decimarum, de variis curiis decimarum inscriptarum, in quarum non est possessione, quamdiu iure non vindicabuntur, deductionem facere in prima synodo diaecesana curetur.

Decreta in praesenti visitatione lata, quae scientiam populi concernunt, de sepulturis, de pretio ab administratione sacramentorum, de indulgentiis, publice ex ambona diebus festivis promulgentur. [l. 53Bv]

Nº 6

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PRAEPOSITURALIS SZYDLOVIENSIS, SUB FELICISSIMIS AUSPICIIS ILLUSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI DNI DNI CASIMIRI PAC, DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPI SAMGAE, VILNENSIS, GIERANONENSIS PRAEPOSITI, SINGULARISSIMI HUIUS ECCLESIAE BENEFACTORIS, ANNO DNI 1677 D. 12 MARTII PERACTA

Fabrica ecclesiae lignea, bona et integra, modello crucis exstructa, parietes circumcirca asseribus bene septi, tectum ecclesiae tegulis quercinis non pridem, anno 1674; perillustrem Skirmont, canonicum Samgae, tectum; supra tectum in medio ecclesiae turris lamina tecta cum ferrea cruce desuper praefixa; porticus ante ecclesiam versus occidentem sita; parietes asseribus habet munitos, sed a fundamentis trabes putrefacti et in terram depressi; indiget reparatione. Ad porticum ianuae binae, foribus abietinis clauduntur, ad ecclesiam ostium maius foribus quercinis clauditur et ab intra ligno oblongo occluditur. Supra ostium chorus pro musica elegans, in quo organum vocum ... exstat. Pavimentum ecclesiae totum latere stratum, fenestrae maiores integrae vitreae et bonae, non pridem paratae ab illustri Jacobo Leniewicz, cancellario Samgae. Scamna in medio ecclesiae ab [l. 54r] utraque parte; scamna versus altare maius ab una parte ad parietem ecclesiae duo, ad aliam partem unum, in navi ecclesiae. Supra navim ecclesiae effigies Crucifixi cum tribus iconibus sculptis et depictis BVM, S. Joannnis et Mariae Magdalenae. Ad sinistram partem penes sachristiam ambona operis arcularii, coloribus depicta, ad eandem sinistram partem sachristia asseribus per medium distincta, binis foribus ad ecclesiam et ad caemeterium versus, clauditur sera ferrea interna, sumptu illustris rndi dni Jacobi Leniewicz, praepositi huius ecclesiae, comparata.

Exstructa est ista ecclesia post vindicationem de manibus haereticorum a perillustri et rndissimo Joanne Kozakiewicz, suffraganeo Samgae, tum proprio sumptu, tum eleemosynis piorum catholicorum, sub anno 1641.

Visitatio consecrationis ecclesiae huius et altarium

Consecrata haec ecclesia, simul et tria altaria in ea ab illurmo et rndimo Petro Parczewski, episcopo Samgae, anno 1651 d. 8 ianuarii, cuius

consecrationis diploma in libro seorsivo exstat et in tabula supra ecclesiae ianuam appensum.

VISITATIO TABERNACULI SSMI SCRMTI

Cyborium situm in altari maiori, quantitatis iustae, operis elegantis sculptilis, totum deauratum, a perillustri dno Skirmont, [l. 54v] canonico Samgae; desuper a lateribus icones sculptae deauratae S. Petri et S. Pauli apostolorum, quatuor evangelistarum et duorum angelorum, plicatas manus habentium. Clauditur sera interna bona et firma, clavis servatur in sachristia sub custodia diligenti rndi commendarii, quolibet octavo die Venerabile renovatur; asservatur autem Vnble in pixide argentea, intus et extra deaurata, quantitatis modicae.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Fons baptismalis asservatur in sacello ad dextram partem intrando ecclesiam in stipite depresso, operculum habet connexum. Aqua continetur in vase aereo, cum operculo similiter aereo, quod difficile aperitur, non nisi exstracto vase et stipite. Aqua baptismalis pro Pentecosten et Paschate renovatur, munda et nitida supra fontem infantes baptisantur.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

Supra fontem ad parietem in armariolo exstructo olea sacra asservantur, sera interna bene munita; vasculum in quo olea sacra asservantur, argenteum, a quo tamen olea corrumpuntur, propterea quod non sit parum argentum, unde indiget reparatione. Allata olea sacra ex cathedrali ecclesia die 4 aprilis. Clavis diligenter servatur. [l. 55r]

VISITATIO ALTARIUM

ALTARE MAIUS

Hoc altare novo erectum et perfectum est anno 1670 d. 24 maii ex praecipuo supplemento illustris dni Hyeronimi Iwanowski, tribuni Minscensis, cum consorte sua, in quo continetur imago BVM, miraculis ab antiquo et singularissimis gratiis ad se refugiendis clara. Ipsum altare sculptum et totum deauratum, a partibus columnae quatuor, inter quas sculptae statuae, videlicet in parte dextra S. Stanislai episcopi et marthyris, patroni Regni Poloniae, et S. Pauli apostoli, in sinistra S. Nicolai episcopi et S. Petri, principis apostolorum.

Superius columnarum in dextra parte effigies sculpta Divi Casimiri, patroni Regni Poloniae, in sinistra S. Bartholomaei apostoli. In summitate imago Annuntiationis BVM. Ipsum consecratum in honorem et titulum SS. Petri et Bartholomaei apostolorum, imago miraculosa BVM semper clauditur secunda imagine BVM, in quam sagittas mittunt maligni spiritus, sed angelicis tuetur clypeis, et propter securitatem semper a tergo fortissime sera ferrea clauditur.

Visitatio altaris secundi sanctissimi rosarii

Altare istud totum ligneum, antiqui operis, sub titulo Assumptionis [l. 55v] BVM, columnae duae albi coloris, a partibus in medio imago Divi Dominici et S. Francisci Seraphici, in summitate icon BVM Dolorosae. [Reliquiae] marthyrum occlusae ab illrmo Joanne Kozakiewicz, episcopo Spigacensi, suffraganeo Samgae, consecratum.

Visitatio altaris tertii sanctae crucis

Istud altare ab ingressu ad ecclesiam situm in dextra parte, elaboratum antiquo opere, in medio imago sculpta Crucifixi Dni. Erectum in titulum S. Crucis, ipsum consecratum, portatile habet cum reliquiis SS. Florentii, Fausti et Maximinianae virginis marthyris. Fundationis magnifici dni Gabrielis Skoroyc.

Visitatio altaris quarti omnium sanctorum

Istud altare ex asseribus confectum totum depictum, in medio imago Omnium SS., inter quos figura Christi Dni crucem baiulantis consecratum et habens portatile cum reliquiis ss. Victoris, Florentii et Faustini martyris. [l. 56r]

VISITATIO FUNDATIONUM HUIUS ECCLESIAE

Fundatio 1ma

Ecclesia haec fundata est anno 1457 a magnifico dno Petro Giedygolth, haerede Gieyże, sub titulo Sanctissimae Mariae Nativitatis, s. Petri, s. Bartholomei et aliorum sanctorum patronorum, cuius fundationis literarum tenor in seorsivo libro ecclesiastico, expressus est. Postmodum iniquitate temporum invalescente haeresi haec fundatio ecclesiae occupata erata quondam Markow Wnuczkowa, haeretica Calvianae [!] professionis, et fano Szydloviensi adiuncta. Tandem post longum temporum decursum vindicavit de manibus

haereticorum magno sumptu, opere et labore perillustris et rndissimus Joannes Kozakiewicz Smołka, suffraganeus Samgae, patrocinante sibi illustrissimo Stanislao Kiszka, episcopo Samgae, cuius transactio recuperationis asservatur in archivo.

Anno 16... accessit fundatio ex vi conventionis labore, cura singulari et sumptibus illrmi ac rndmi dni dni Casimiri Pac, Dei gratia eppi Samgae, Vilnensis, Gieranonensis praepositi, ob certos excessus a calvinistis perpetratos, videlicet ob transfixionem imaginis Christi Dni Crucifixi ad lapidem erectae magnae, in campo ultra ecclesiae [!] et concussionem presbyteri. Licetsi haec causa fuerat devoluta ad forum litigiosum, nempe ad commitia [!] generalia sub [l. 56v] tempus coronationis serenissimi regis Michaelis Cracoviae, et decretum regium obtinuerat pie defunctus perillustris dnus Nicolaus Swiechowski, praepositus Szydloviensis, contra omnes calvinistas, caetus Szydloviensis patronos, tamen mediantibus intercessionibus magnorum heroum et senatorum Regni Poloniae et MDL paene fuit caetus clausus per longum tempus, et decem millia pro casu tanto sunt ecclesiae Szydloviensi praepositali a patronis caetus calvinistici Szydloviensis data, et excessivi poena belli fuissent puniti et plexi. Illustrissimus itaque et rndissimus dnus lociordinarius, qui supra Samgae, hanc summam decem florenorum ecclesiae praepositali Szydloviensi applicavit cum hoc onere, ut post erectionem capellae ad Lapidem, in loco Crucifixi, qualibet feria 6ta Sacrum de sancta Cruce celebretur et musica. [l. 57r]

FUNDATIO 2DA

Secunda fundatio a magnifico dno Christophoro Kochan pro Cursu BVM facta, ut iuxta laudabilem in aliis cathedralibus ecclesiis morem, per quatuor exnunc fundatos sacerdotes cursistas nempe, Cursus cum Sacro votivo perpetuo in ecclesia Szydloviensi BVM decantentur.

FUNDATIO 3TIA

Tertia fundatio altaristae facta a magnifico dno Gabriele Skoroyc, cum obligatione ad altare S. Crucis in summis testamento suo expressis, ut continetur in libro.

FUNDATIO 4TA, ANNO 1664 15 MAII

Quarta fundatio lampadis ante imaginem BVM accessit a mgca dna Marina Oziębłowska Talatowa et filio eius mgco dno Georgio Josepho Chrząstowski, capitaneo Rosieynensi, super terram Jaunaycie, cuius duo mansi deserti, cum

obligatione, ut diebus dominicis et festivis luceat, et Missa immediate sequenti die post solennitatem Nativitatis BVM de Requiem decantetur, semel in anno tantum. Hi mansi sunt in possessione, licetsi non exolvuntur ambo mansi nec fructificant, tamen lampas [l. 57v] non tantum diebus dominicis et festivis luceat et Missa immediate sequenti die post solennitatem [decantetur], sed quolibet die continuo incessanter ardeat coram[97] Vnble Sacramento, et ardebit, cura illustris rndi dni praepositi moderni et impensis, ad quas se ultro obligavit in honorem Ssmi Sacramenti.

OBLIGATIONES IN HAC ECCLESIA

Obligatio prima

Obligatio ad maius altare, nempe ex devotione: unum in qualibet septimana quocunque die debet Sacrum absolvi pro omnibus huius ecclesiae, tam vivis, quam defunctis benefactoribus, praecipue pro illustrissimis episcopis Samgae, quorum insignia in hac ecclesia BVM exstant dicata munera, ut infra expresse constabit, scilicet pro illustrissimis Giedroycio, Stanislao Kiszka, Abrahamo Woyna, Melchiore Eliaszewicz, Georgio Tyszkiewicz, Petro Parczewski et Joanne Kozakiewicz, suffraganeo Samgae, et aliis.

Similis obligatio ex decreto officii

Dignum et aequum esse censuimus, ut benefactorum animabus condigna exhibeatur regratificatio, proinde mandamus universo clero diaecesis nostrae Mednicensis seu Samgae, quatenus pro animabus illrmi principis Alexandri Witoldi, in ducatum Samgae [l. 58r] christianae fidei primi introductoris, episcopatus et aliquot ecclesiarum insignium parochialium fundatoris, et successive Alexandri, Casimiri, Sigismundi, Augusti, reginae Bonae, reginae Annae, Stephani, Sigismundi III et Vladislai Quarti, regum serenissimorum, Martini, Venceslai, Melchioris ducis Giedroycii, Stanislai Kiszka, Petri Parczewski, episcoporum Samgae, partim fundatorum, partim dotatorum et benefactorum ecclesiarum istius diaecesis, duo anniversaria in annum per Missarum solennia de Requiem celebrent et celebrari curent.

Obligatio tertia

Obligatio tertia cursistarum ex fundatione mgci dni Kochan fundatoris – Cursus BVM, qui per praenotatos sacerdotes quotidie decantari debet. Quorum

[97] *Orig. įrašyta* cum.

obligatio, praeter quotidianum Cursum BVM decantandum, diebus dominicis et festivis votivas Missas de eadem BVM cantare tenentur, aliis vero diebus ferialibus lectas Missas habere obligantur. Quarto Missam unam de Requiem pro anima eiusdem Christophori singulis septimanis absolvere adstringuntur, prout latius et expressius in erectione praepositali et approbatione testamenti demonstratur.

QUARTA OBLIGATIO AD ALTARE S. CRUCIS

Quarta obligatio ex fundatione dni Skoroyc, qualibet septimana debent per altaristam absolvi tria de Requiem Sacra: [l. 58v] Unum feria quarta, secundum feria 6ta, tertium die sabbathi.

INVENTARIUM SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE

ZŁOTO Y KLEYNOTY NA WIELKIM OŁTARZU

Kanaczek szmelcowany, kamyk na nim czerwony, wkoło perła y złoty galon.

Kanaczek mały, w pośrodku czerwony kamyczek.

Uszy Pana Jezusa.

Zausznic sztuk cztyry: w jednej pereł cztyry, w drugiej pięć, dwie bez pereł.

Pereł u szyji Nayświętszej Panny sznurów cztyry.

Różyczki dwie z srebrnych nici, fetociem czerwonym przeplatane, w kożdej trzy perłowe macice.

Kratka perłowa dla mocności spleciona, w której łańcuszek subtelniusieńki złoty, w kilkoro schylony. Przy tej kratce koralów sznurki dwa, większych y mniejszych insimul, przy tejże kratce pierścionków pięć: jeden z dyamencikiem, skręcony po części; na drugiej Nomen Jesus; trzecia obrączka, na której napis: „Pan Bóg nadzieja“; czwarty szmalcowany, różyczka na nim, kamyków czerwonych małych pięć.

Piąty pierścionek ex parte szmalcowany, na górze różyczka.

Kanaczek złoty, przy tej kracie, kamyk czerwony na niej.

Kanaczek złoty drugi, u którego pereł cztyry y kamyk czerwony na wierzchu. [l. 59r]

Agnusek szczerozłoty, w pośrodku zielony kamień.

Kratka maleńka z pereł, przy niej czarne paciórki z korunkami y srebrnych pacierzy dziesięć.

Srebro

Kielichy

Kielich srebrny, intus et ab extra złocisty, z pateną ex utraque parte złocistą.

Kielich srebrny, intus złocisty, herb in sede z temi literami: AWDGEV. Patyna do niego z jednej strony pozłocista, na której imago BVM.

Kielich srebrny, złocisty wszytek, y patyna złocista ex utraque parte, staroświecki.

Kielich srebrny, intus złocisty tylko, z pateną z jednej strony złocistą, na której Nomen Jesus.

Kielich srebrny, złocisty wszytek, korunki pod nim białe srebrne, patyna z jednej strony pozłocista, napis taki: „Humillimus cliens humillime offert".

Kielich srebrny, intus pozłocisty y trochę ab extra, napis na nim: „Zophia Buiewska Adamowa" etc.

Monstrantia srebrna wielka, staroświecka, per partes pozłocista, superius imago BVM in radiis, in ipso vertice Crucifixus, od JM pana Gabryela sprawiona. [l. 59v]

Pixis srebrna, pozłocista wszytka, intus et ab extra, na wierzchu Crucifix pozłocisty.

Pixis secunda, tylko intus złocista, na wierzchu Crucifix niezłocisty, z napisem: „Anno 1623 in ecclesia Szydloviensi".

Vascula srebrne ad servanda olea sacra.

Ampułek srebrnych par trzy, z których dla wina złociste trzy.

Miska albo miedniczka srebrna, na której Nomen Jesus.

Thurybularz srebrny, ze czterma łańcuszkami, na nim herb Noga, napis: „Vitum perillustris dni Georgii Koch, canonici Samgae".

Nawicella srebrna, y z łyżeczką maleńką srebrną.

Krzyże srebrne

Krzyż srebrny, pozłocisty per partes, u którego koralów wisi in angulo ośm.

Krzyż srebrny albo pacificał, na wierzchu Crucifix.

Crucifix srebrny u drzewianego krzyża maleńki.

Krzyż srebrny wielki na wielkim ołtarzu z herbem y z literami: AIP[98].

[98] *Toliau rankraštyje nupieštas herbinis ženklas, panašus į*)†(

SREBRO NA WIELKIM OŁTARZU

Sukienka srebrna pozłocista na obrazie Najświętszej Panny, na drugiej stronie prawej ręki taki [napis]: „Me fecit Hofman Regiomonti in Prussia“, cura et sumptu proprio perillustris et adm rndi dni Skirmont, canonici Samgae, sprawiona. [l. 60r]

Sztuczka srebrna pozłocista na sukience Najświętszej Panny in pectore. kryształowa.

Korona srebrna złocista, na głowie Pana Jezusa[99], w której folgą dupletów piętnaście, gwiazd srebrnych złocistych dwanaście.

Korona srebrna na głowie Najświętszej Panny, w której z folgą dupletów ośmnaście.

Pierścień złoty na ręku Najświętszej Panny szafiru palonego.

Lamp srebrnych przed wielkim ołtarzem trzy: jedna z nich celniejsza, złociste, ma brzegi, łańcuszki zerwane wszytkie, a dwie złe.

SREBRO PIORUM VOTORUM NA WIELKIM OŁTARZU

Tabliczka srebrna, na której oka dwa, herb Łabędzi, litery na niej ASPD.

Talary bite dwa, na obudwuch Najświętsza Panna, napis: „Sub Tuum praesidium confugimus“. Na drugim: „Clypeus omnibus in Te sperantibus“. Z drugiej strony litery IGAIKZZE. Obudwa pozłociste.

Tabliczka srebrna, na której oczy, przy herbie litery IHKPD.

Tabliczka srebrna, na której obraz Najświętszej Panny w obłokach, Pan Jezus w herbie w prawym ręku.

Tabliczka srebrna, na której obraz Najświętszej Panny, sukienka w gwiazdy, pod nim osoba klęcząca. [l. 60v]

Tabliczka, w której obraz Najświętszej Panny y Crucifix, osoba klęcząca z napisem DV.

Tabliczka, na której obraz Najświętszej Panny w obłokach, na prawym ręku Pan Jezus.

Tabliczka, na której obraz Lorecki, luna sub pedibus y osoba męska klęcząca, z drugiej strony litery IW.

Tabliczka, na której napis AMGSGPPGZ y klęcząca białogłowa.

Tabliczka, na której litery „MKR anno Dni 1675 7bris 15“.

Tabliczka, na której obraz Najś. P., Pan Jezus na prawym ręku, w obłoku ze spodu.

Tablica, na której obraz Najś. P. w obłoku, na ręku Pan Jezus.

Tablica z obrazem Najś. P., pod nim osoba białogłowska, litery KKISPW.

---

[99] *Toliau rankraštyje įrašyta ir nubraukta frazė*: albo raczej na głowie Najświętszej Panny.

Tablica Najś. Panny, sub pedibus luna, [litery] TO.
Tablica maleńka, na której oczy, litery IHS.
Stopa z łańcuszkiem, na której napis: „Prawdziwa wiara“.
Tablica mała za obrazem Najś. P., napis: TS anno 1674.
Tablica maleńka, na której ręka, litery MK.
Serduszko maleńkie z napisem: Panu Bogu nz cześć etc.
Tabliczka mała, litery ZOSS.
Tablica maleńka, na której Nomen Jezus.
Tabliczka malusieńka, na niej obraz Najś. P., w prawym boku Pan Jezus, w lewym gwiazda.
Tabliczka malusieńka albo oko.
Pieczątka turecka srebrna. [l. 61r]
Główka srebrna.
Krzyżyk srebrny pozłocisty mały.
Kubek srebrny pozłocisty jeden.
Czerwony złoty, na którym z obudwóch stron imago BVM.

Srebro na ołtarzu różańcowej

Korona na głowie Najś. P. srebrna, złocista, w której trzy kamuszki.
Gwiazd srebrnych dwanaście, z których sześć złotych.
Korona staroświecka druga, z parą zielonych kamieni.
Kratka z pereł pleciona, między któremi koralów rzędy dwa. Przy tejże kratce sztuczka srebrna szmalcowana, w której jest pięć karmuszków.
Sponka srebrna złocista szmalcowana.
Agnusek kryształowy, wkoło srebro idzie.
Agnusek bursztynowy mały, w srebro oprawny.
Kryształu szmat goły od agnuska.
Manele bursztynowe.
Tablica miedziana pobielana, na której herb z podpisem PT.
Agnuski rogowe z oczkami kryształowemi trzy.
Agnusek mosiądzowy z kryształem.
Paciorki czarne, przeplatane koralami y kilkunastą pereł, przy których agnusek miedziany.
Agnusków inszych różnych prostych sześć.
Manelów jeden sznur na szyji Najświętszej Panny szkła polorowanego francuskiego, na kutasie czerwonym. [l. 61v]

Srebro na ołtarzu wszytkich śś.

Korona srebrna złocista na głowie Najświętszej Panny.

CASULA COLORIS ALBI

Ornat atłasu białego, z przodu nadszarpany, po którym kwiaty idą złote, z stułą dobrą, manipularz podarty, kitajką niebieską podszyty.

Ornat atłasu białego z columną czerwoną atłasową, florysowany, frężla pstra jedwabna dokoła, stuła cała, manipularz poszarpany, y sam na przedzie.

Ornat lamowy biały z columną atłasową wiszniową, cały, z stułą y manipularzem, podszyty hindyjakiem, od jmści pana Iwanowskiego, wojskiego mińskiego, rotmistrza JKM.

Ornat biały buracikowy z columną atłasu karmazynowego, cały, z stułą y manipularzem, podszyty płótnem.

Ornat kitajki wodnistej biały, z przodu podarty, na którym columna atłasu karmazynowego w kwiaty białe, z stułą y manipularzem, podszyty płótnem.

Ornat kitajki wodnistej biały, z przodu podarty etc.

Ornat buracikowy prosty biały, nadarty, wkoło frężla pstra, manipularz stary, bez stuły.

Ornat buratu prostego z columną białą, frężla y passamany życzkowe na nim, z stułą y manipularzem podartym, litery te są: GISKAPP [?]. [l. 62r]

ORNATY CZERWONE

Ornat czerwony ałtembasowy, cały, z stułą y manipularzem, na którym herb y litery te: AWDGEV; podszyty kitajką czerwoną.

Ornat czerwony cielisty lamy złotej y passamany złote na nim, z stułą y manipularzem, podszyty kitajką czerwoną.

Ornat czerwony, atłasu karmazynowego z columną pułatłaskową pomarańczową, około column srebrne korunki, koło samego jedwabne, z stułą y manipularzem, kraszeniną podszyty.

Ornat czerwony atłasu karmazynowego, columna żółta, pułjedwabna, około column korunki srebrne, na przedzie część nicianych, wkoło koruneczki cienkie jedwabne, z stułą y manipularzem.

Ornat czerwony atłasowy w żółte kwiaty, z manipularzem, bez stuły.

Ornat kitajki czerwonej z columną zieloną, z stułą y manipularzem podartemi.

Ornat czerwony buracikowy pułjedwabny, po nim kwiaty białe, wkoło frężle jedwabne pstre, manipularz dobry, stuła stara.

ORNATY ZIELONE

Ornat zielony atłasowy, kwiaty po nim białe, z przodu poszarpany, z stułą dobrą, manipularz poszarpany.

Ornat buracikowy zielony pułjedwabny z columną adamaszku fiołkowego, z manipularzem, bez stuły.

Ornaty fiołkowe

Ornat fiołkowy tabinowy, wkoło korunki zielone jedwabne, z stułą [l. 62v] y manipularzem.

Ornat drugi fiołkowy tabinowy takiż, z stułą y manipularzem.

Ornat takiż trzeci, z stułą y manipularzem.

Ornaty czarne

Ornat aksamitu czarnego niestrzyżowego, z stułą y manipularzem, podszyty hindyjakiem, ofiarowany od jmści pana Karola Billewicza, ciwuna retowskiego.

Ornat kitajki czarney z columną fiołkowego atłasu, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny pułaksamitny florysowany, wkoło frędzle pstre, z stułą y manipularzem.

Ornat czamletowy, wkoło passamaniki łazurowe życzkowe, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny adamaszkowy z columną białą, frędzle pstre jedwabne, z stułą y manipularzem.

Stuła y manipularz czarny, nie mają ornatów.

Dalmatyki fiołkowe

Dalmatyki dwie fiołkowe tabinu, bez stuł y manipularzów.

Kapy czarne

Kapa stara sepeliendis serviens wiszniowego aksamitu, przedbiałego atłasu, wkoło frędzle pstre jedwabne. [l. 63r]

Kapy czerwone

Kapa czerwona altembasowa, podszyta kitajką czerwoną, zapony srebrne, herb na niej z temi literami: AVDGEV; oblata ab illrmo dno Woyna, eppo Vilnensi.

Kapa wiszniowa szarżowa.

ANTEPENDIA BIAŁE

Antependium białe buracikowe czerwone, po niej [!] kwiaty z frędzlami.

Antependium prostego płótna, stare barzo, na którym nieco znać malowania.

ANTEPENDIA CZERWONE

Antependium czerwone altembasowe z frędzlem złotym, ab illrmo dno Woyna, eppo Vilnensi, oblatum.

Antependium buracikowe czerwone, bez frędzli.

Antependium czerwone atłasowe z herbem, litery JK.

Antependium czerwone z herbem, z atłasem wiszniowym, z frędzlą jedwabną, litery AKZS.

ANTEPENDIA CZARNE

Antependium czarnego czamletu, passaman z frędzlów białych nici. [l. 63v]

Antependium czarne czamletowe, z herbami, frędzel niciany biały.

CUSSINI

Poduszek pod mszały starych trzy.

ALBY

Alba rąbkowa stara, po bokach forbotki, na dole proste korunki wkoło na dole, bielem troche szyto, do której y humerał rąbkowy, wkoło koruneczki, oblata ab illrmo dno Woyna, eppo Wilnensi.

Alba tkackiego płótna cienkiego, cała wszytka, po bokach y rękawach forbotki idą, na dole korunki y wkoło dziurkowanie, przy której humerał tkackiego płótna z korunkami.

Alba płótna tkackiego, przygrubsza cała, forbotki po bokach, korunki szerokie u rękawów y na dole, przy tejże humerał.

Alb in genere starych, co się vix mogą ad usum zejść quotidianum, ponoszonych już y dziurawych z humerałami dwanaście.

KOMŻE

Komeżek małych dwie dla ministransów płótna domowego.

Towalnie złotem szyte

Towalnia rąbkowa, dziurawe w złote kwiaty wyszywana.

Towalnia rąbkowa, po części złotem y bielem wyszywana, y to w jednej stronie. [l. 64r]

Towalnia rąbkowa, złotem szyta, w której kwiatów ośmnaście, wkoło wężykiem sznurkowanym 2 [?].

Towalnie jedwabiem szyte

Towalnie dwie płótna tkackiego, stare, łatane, wkoło jedwabiem karmazynowym wyszywane, y trzecia similis, także jedwabiem karmazynowym szyta, z blaszką, per partes; vix in necessitate valent ad usum ecclesiae.

Item towalnie dwie stare, różnym jedwabiem szyte ze złotem, wkoło jednej złoty sznurek.

Towalnia tkackiego płótna, wkoło jedwabiem czerwonym szyta.

Towaleńka płótna [!], po brzegach czarnego jedwabiu maleńkie kwiaty, stara, dziurawa.

Towalnia stara rąbkowa, karmazynowym jedwabiem szyta, łatana, nitki blaszane świecą.

Towalnia płótna tkackiego, szyta żółtym jedwabiem y bielem.

Towalnia rąbkowa, już ponoszona, szyta karmazynowym jedwabiem.

Towalnia prostego płótna, siatkowa.

Towalnia prostego płótna, jedwabiem karmazynowym szyta, wkoło kwiaty.

Towalnia stara dziurawa, jedwabiem y bielem szyta.

Towalnia stara rąbkowa, wkoło bielem szyta, dziurawa.

Towalnie prostego płótna dwie, bielem wyszywane.

Towalnia stara siatkowa z jedwabiem.

Vela białe

Velum białego atłasu, in medio Nomen VM z perłami. [l. 64v]

Velum atłasu białego, złotem haftowane, in medio Nomen BVM.

Velum białej kitajki, in medio imago Salvatoris.

Velum jedwabnicy białej, wkoło koruneczki srebrne, in medio crux z koronek złotych.

Velum białej jedwabnicy, już stare nader, wkoło jedwabiem oszywane, in medio Nomen Jesus.

Velum płótna tkackiego, wkoło kwiaty karmazynowego jedwabiu, napis: „Jan Koch“.

Velum płótna cienkiego, na którym wyszyto bielem Nomen Mariae.

Velum płócienne, jedwabiem karmazynowym z bielem wyszywane, in medio Nomen Jesus, inferius Agnus Dei cum vexillo, litery HM.

Velum płócienne, wkoło różnym jedwabiem szyte, in medio Nomen Mariae.

Velum płócienne dziurawe, wyszywane wkoło różnym jedwabiem, w pośrodku gwiazdeczki małe, in medio Nomen Jesus.

Velum płócienne łatane, wyszywane jedwabiem karmazynowym, in medio imago BVM, a partibus angeli.

Velum jedwabnicy coloru białego y żółtego, już stare.

Velum prostego płótna, jedwabiem czerwonym y bielem wyszywane, in medio Nomen Jesus.

Velum płócienne, wkoło bielem szyte, in medio Nomen Jesus, litery IM.

Velum płócienne, różnym jedwabiem wyszywane, maiori ex parte papużym, stare, dziurawe.

Velum płócienne siatkowe, in medio imago BVM Dolorosae.

Velum grubego prostego płótna, bielem szyte kwiaty, Nomen Jesus in medio. [l. 64Br][100]

Velum albo chustka prosta, wkoło bielem szyta, dokoła koruneczki, stare, dziurawe.

Velum albo sukienka propter velandam pixidem, workowej roboty, ze srebrem.

VELA CZERWONE

Velum czerwonego atłasu, kwiaty srebrne, in medio Nomen Jesus, subscriptio: „Urszula Kulmińska“ etc.

Velum czerwone aksamitne, złotą nicią wyszywane, in medio Nomen Jesus z pereł.

Velum kitajki czerwonej, wkoło sznurek kręcony ze srebrem y złotem, Nomen Jesus in medio.

Velum siatkowe wpuł jedwabne, wkoło pstre frędzle, in medio Nomen Jesus, [napis:] „Ora pro nobis“ etc.

Velum kitajki czerwonej, po brzegach kwiaty złote, in medio Nomen Jesus.

Velum atłasu karmazynowego, in medio crux z passamanów, podszyte kitajką.

Velum albo jedwabnica do monstrantii, stare, dziurawe.

Velum albo zasłona na wielkim ołtarzu kitajki czerwonej, quo velatur prodigiosa imago BVM.

---

[100] *Lapas rankraštyje tarp 64 ir 65 lapų nenumeruotas*.

Vela fiołkowe

Vela fiołkowej jedwabnicy, różnym jedwabiem wyszywane, in medio Nomen Maria. [l. 64Bv]

Vela niebieskiego coloru

Velum atłasu niebieskiego, wkoło passaman złoty, y krzyż z tegoż.

Velum niebieskie pułatłasowe, wkoło korunki pstre, z tychże krzyż.

Vela czarne

Velum czarnego atłasu, całe floressy haftowane po brzegach, Nomen Jesus in medio z galonu złotego.

Velum czarne atłasu florysowanego, już poszarpane, in medio krzyż z tych korunek.

Velum atłasu czarnego florysowanego, dziurawe, in medio Nomen Jesus, złotem wyszywane.

Velum jedwabnicy czarnej, białym jedwabiem kwiaty dane, in medio Nomen Jesus.

Velum jedwabnicy czarnej, żółtym jedwabiem wyszywane, in medio Nomen Jesus.

Velum jedwabnicy czarnej, w którym gwiazdeczki idą, wyszywane złotem.

Velum płótna tkackiego, czarnym jedwabiem wyszywane, litery DP.

Velum płócienne, jedwabiem czarnym wyszywane, blaszką przeplatane.

Velum czarne albo sukienka siatkowej roboty ad pixidem velandam. [l. 65r]

Bursy białe

Bursa biała lamowa z pallą, podszyta kitajką karmazynową.

Bursa włosianego jedwabiu z pallą, kwiaty po niej srebrne, z drugiej strony kitajka czerwona, krzyżyk galonu złotego.

Bursa biała blaszkowa z pallą.

Bursy czerwone

Bursa czerwona altembasowa, z pallą, podszyta białym atłasem, ab illrmo dno Woyna, eppo Vilnensi.

Bursa czerwona atłasu karmazynowego, na której Nomen Jesus. Pallę ma

aksamitu czerwonego, na której z zielonego jedwabiu Nomen Jesus; podszyta kitajką zieloną.

BURSY ZIELONE

Bursa zielona, na której korunki bantajerowe, z pallą, podszyta kitajką niebieską.

Bursa partim niebieska, partim zielona, podszyta atłasem karmazynowym, bez palli.

Bursa zielona buracikowa, z pallą, z drugiej strony pułatłasie w prączki. [l. 65v]

BURSY CZARNE

Bursa czarna pułatłasowa, z pallą, wkoło korunki niciane.

Bursa czarna atłasu florysowanego, z pallą.

Bursa czarna sztametowa, in medio Nomen Jesus niciami wyszywane, z drugiej strony aksamitu czarnego, wkoło serduszka ze srebrem y złotem, in medio Nomen Jesus.

PALLAE

Palla lamowa biała, wkoło passamanik złoty.

Palla lamowa, na której krzyż pstry, takaż.

Palla lamowa, nic na sobie nie ma, takaż.

Palla lamowa, bez krzyża, bez passamanów.

Palla atłasowa, floresami białemi y czerwonemi odziana, wkoło galon y krzyż z tegoż.

Palla atłasu białego, na niej Nomen Maria z blaszką.

Palla złotem y srebrem haftowana, wkoło złoty galon.

Palla niebieska adamaszkowa, wkoło pstre frędzle.

Palla puładamaszkowa niebieska, in medio kwiat złoty, wkoło korunki niebieskie.

Palla sajowa fiołkowa, na której krzyż złotem szyty y galon wkoło.

CORPORAŁY

Corporałów wszytkich siedm. [l. 66r]

PURIFICATORIA

Purifikaterzów in numero 30.

Subcorporalia

Subcorporał rąbkowy, już ponoszony, niebieskim jedwabiem z żółtym wyszywany w kwiaty, y dokoła wężykiem różnym jedwabiem.

Subcorporał rąbkowy nowy, karmazynowym jedwabiem szyty w kwiatki ze srebrem.

Subcorporał rąbkowy w kwiaty z jedwabiu koralowego ze złotem.

Subcorporale stare, łatane, wyszywane po części niebieskim jedwabiem ze złotem y srebrem.

Subcorporał rąbku barzo rzadkiego, na którym kwiatów 6 różnego jedwabiu ze złotem.

Subcorporał rąbkowy, proszki po nim bielem szyte.

Subcorporał płótna prostego, karmazynowym jedwabiem wyszywany ze srebrem.

Subcorporał rąbkowy dziurawy, kwiaty jedwabiu papużego.

Subcorporał płótna cienkiego, stary, dziurawy, wkoło kwiaty karmazynowe.

Subcorporał rąbkowy, po nim wkoło kwiaty duże, karmazynowym jedwabiem szyte, y blaszane sznurki.

Subcorporał płótna tkackiego, kwiaty po nim jedwabiu karmazynowego. [l. 66v]

Lisztwy do ołtarzów

Lisztwa do całego ołtarza, na rąbku wyszywana karmazynowym jedwabiem ze złotem, ofiarowana od JM paniej Nurkiewiczowej, parafiańki szydłowskiej.

Lisztwy szmat zielonym jedwabiem wyszywanej ze złotem, wkoło koruneczki złote małe.

Lisztwy szmat wielki, karmazynowym jedwabiem wyszywany ze złotem.

Item dwa szmaty lisztwy karmazynowego jedwabiu, y bielą wyszywany.

Lisztwy szmaty dwa, czarnym jedwabiem y bielem wyszywane.

Cztyry szmaty materiej pstrej z buratem jedwabnym na kształt lisztwy.

Obrusy czarnym jedwabiem szyte

Obrus płótna tkackiego, niebarzo stary, wkoło jedwabiem czarnym szeroko szyty. [l. 67r]

Obrus płótna tkackiego, sam cały, lisztwa z blaszką.

Obrus płótna tkackiego, już stary, czarnym jedwabiem y bielem szyty.

Obrus płótna tkackiego, dobry, lisztwa szeroka, bielem y czarnym jedwabiem w kwiaty wyszywany.

Obrus płótna dobrego, jedwabiem czarnym y bielem wyszywany.

Obrus stary, dziurawy, lisztwa siatkowa jedwabiem włosianym przeszywana.

Obrus płótna domowego, stary, bielem y włosianym jedwabiem przeszywany.

OBRUSY CZERWONYM JEDWABIEM SZYTE

Obrus płótna tkackiego, jedwabiem czerwonym lisztwa szyta, poniekąd dziurawy.

Obrus płótna cienkiego, jedwabiem czerwonym szyta lisztwa, dziurawy.

Obrus płótna tkackiego cały, lisztwa jedwabiem karmazynowym wyszywana.

Obrus płótna tkackiego, lisztwa jedwabiu czerwonego, w końcach zblokował, dziurawy.

Obrus płótna tkackiego, cały, lisztwa jedwabiu czerwonego.

OBRUSY BIELEM SZYTE

Obrus prostego płótna, bielem szyty, na dole korunki niciane stare.

Obrus płótna domowego, bielem szyty, stary, dziurkowanie na dole.

Obrus wąski, na kształt towalni, płótna prostego, lisztwa bielem szyta.

Obrus wąski, płótna tkackiego, większa połowa lisztwą idzie, bielem wyszywaną.

Obrus płótna domowego, lisztwa bielem szyta, dziurawa. [l. 67v]

Obrus stary już, lisztwa siatkowa, bielem wyszywana.

OBRAZY

Obraz Crucifixi na płótnie malowany, superius Deus Pater et Spiritus S., w ramie czarnej.

Imago S. Francisci Xaverii w ramie czarnej.

Imago Salvatoris Spiritus coronati et BVM insimul w ramie czarnej.

Imago BVM, in sinistra manu Puer Deus, bez ram, na płótnie.

Imago Flagellationis Xti Dni na płótnie, stary, bez ram.

Effigies illustrissimi dni Petri Parczewski, episcopi olim Samgae, w ramie.

Imago Annuntiationis BVM, stary, bez ramy.

Imago BVM w ramie czarnej, Puerum Jesum tenet in dextra.

Imago S. Hedvigis virg[inis] na blaszce niewielkiej miedzianej.

Obrazów w ramach czarnych jednakowych trzynaście.

Obraz Trójcy Ś. bez ram.

Obraz niewielki BVM Dolorosae w ramie.

Obraz BVM bez ramy, napis taki: „Adam Palecki z Kiejdan“ etc.

Obraz Ś. Bałthromieja w ramie.

Obrazów dwanaście duodecim apostolorum w ramach żółto malowanych.

Obraz papierowy Najś. Panny Częstochowskiej w ramie czarnej.

Obraz stary na płótnie prostym Flagellationis.

Obraz Najświętszej Panny bez ram, pod nim osoba klęcząca.

Obraz Najświętszej Panny w bramie cemeterii.

Effigies illrmi Giedroyc, eppi Samgae, na płótnie, bez ramy.

Crucifixi

Crucifix wielki ryty in medio templi, inferius Maria Magdalena, BV et s. Joannes sculpti.

Item Crucifixów rytych dwa: jeden na ścienie, drugi ad partem altaris.

Crucifixów mniejszych rytych dwa.

Crucifix na drzewie malowany, napis: „Ecce Crucem Dni“. [l. 67Br][101]

Item Crucifixe trzy jednakie, na drzewie malowane.

Crucifix wielki in sachristia, parte ab ingressu wisi, na drzewie, malowany.

Crucifix do chowania umarłych na drzewie malowany.

Crucifix po koniec kościoła wisi ryty, stary już.

Chorągwie

Chorągiewki małe czerwonego czamletu dwie, na jednej Agnus Dei, na drugiej calix et hostia.

Chorągwie dwie zielonej kitajki, stare, frędzla pstra, na jednej Crucifix, na drugiej S. Paulus.

Chorągiew wielka białego czamletu, obraz na niej Salvatoris Dni cum cruce.

Chorągiew czarna wielka harusowa, obraz Crucifixi, frędzla pstra jedwabna.

Chorągiew czerwonej kitajki, stara, ex parte Jesus, ex altera Maria.

Chorągwie dwie płótna żółto farbowanego, stare, frędzla życzkowa.

---

[101] *Lapas rankraštyje tarp 67 ir 68 lapų nenumeruotas*.

PROPORCY

Proporców para czerwonej y niebieskiej kitajki.
Proporców para kitajki żółtej y czarnej.
Proporców para czerwonej kitajki, węż żółte na nich.

LIBRI

MSZAŁY

Mszał w compaturze czerwonej, nowy, od jmści xdza Woyny, biskupa wileńskiego. [l. 67Bv]
Mszały trzy w czarnej compaturze, y ponoszone, y poprawowane.
Fabri duo opera in festa et in dominicas, pars aestivalis.

AGENDY

Agenda wielka w oprawie czerwonej z clausurkami, już ponoszona, naddarta.
Agendka mała nowa w oprawie szarej.
Processionał w oprawie czarnej, stary, niecały.
Graduał stary, poprawowany, w oprawie białej.
Antyphonarz stary, poszarpany, w białej oprawie.

METRYKI

Metryk dawnych xiąg pięcioro, dwie oprawne w czerwoną skurę, trzecia w białą.
Metryki dwie dawne, stare, poszarpane.
Metryka teraźniejsza baptisatorum et copulatorum, nowa, oprawiona w szarą compaturę.

CYNA

Ampułek cynowych par dwie.
Dzban cynowy albo nalewka z nakrywką.
Miedniczki cynowe trzy.

MIEDŹ

Miednicy miedziane na święconą wodę pobielane trzy.
Nalewka miedziana do wody pobielana jedna.

Kociołek ad servandum fontem baptismalem pobielany, z nakrywką. [l. 68r]

Kotły miedziane kozackie, ofiarowane od jmści pana Karola Billewicza, tiwuna retowskiego.

Mosiądz

Lichtarzów mosiądzowych większych dwa.
Lichtarzów mniejszych para, te zepsowane.
Dzwonek mosiądzowy maleńki przy bursie.

Spiż, dzwonki małe

Dzwonków dla ministransów małych sześć.
Dzwonek na ścienie przy zakrystii wisi.
Signans w bani kościelnej.

Dzwony wielkie

Dzwon wielki nowy u dzwonnicy po koniec kościoła, na którym imago Ssmae Trinitatis, dalej litery: „Ad MDG“. Inscriptia na nim taka: „Deum Trinum et Unum nomine gero, voce sono. Accurrite, populi, Deum, quem mea vox resonat, fides vestra adoret“.

Dzwon średni taką inscriptią ma: „Ad MDG“. Imago Annunciationis BV Mariae, literae DPOM, deinde: „Gabrielis vox tua resonat, Ave Maria intonat, Gabriel Skoroyc“.

Dzwonek trzeci mniejszy aliquantulum inscriptionem habet: „Florens sicut rosa, Mater Dei speciosa“.

Żelazo

Żelazo do pieczenia opłatków. [l. 68v]
Cyrkuły dwa żelazne do wyrzynania communikantów.
Zamek żelazny y kołowrót do zamykania wielkiego ołtarza.

Lichtarze drzewiane

Lichtarzów drzewianych posrzebrzanych do ołtarzów par siedm.
Lichtarz wielki malowany do paschalnej świecy drzewiany.
Item lichtarzów para wielkich drzewianych starych.

ZASŁONY DO OŁTARZÓW IN QUADRAGESIMA

Zasłona czarna płócienna, brzegi białego płótna, do wielkiego ołtarza.
Zasłona także płótna czarnego ad altare S. Crucis.

KAPY DLA PENITENTÓW PŁÓCIENNE

Kap tych in N° płótna grubego prostego dziesięć.

SUKNO CZERWONE

Sukno czerwone stare, łatane, do gradusów ad maius altare.

CAŁUN

Całun czarny szyptuchowy, wkoło białe płótno, stare.

KOBIERCE

Kobierce dwa żmujdzkiej roboty, stare, poszarpane.

BALDECHINUM

Baldechim zgoła stary, vix usui valet. [l. 69r]

DZWONNICE

Dzwonnice dwie, stare, walą się, ledwo się w nich dzwony ostoją.

SZPITAL

Szpital wcale opadający, zły, opatrzności potrzebuje, y ubodzy dzwonnicy w nim ostający y codziennie kościelnej usługi pilnujący, victu słusznego nie mają, których nomina sequuntur.

UBODZY

Jerzy Urbanaytis z żoną.
Jakub Rudzientis z żoną.
Zachariasz Mikałoiaytis.
Krzysztoph Gudelis.
Katarzyna Leparska. [l. 69v]

ADAUCTA

Srebro

Lichtarzów srebrnych cztyry, sumptibus illrmi ac rndmi dni dni Casimiri Pac, episcopi Samogitiae, huius loci singularissimi benefactoris, ofiarowanych.

Tablica srebrna, na której obraz NP, pod nim persony cztyry klęczące. Napis na drugiej stronie: „Anna Pacówna Eperiaszyna, wojska Xięstwa Żmujdzkiego".

Ręka srebrna, przy herbie litery CHSR, z łańcuszkiem, od pana starosty rosieńskiego.

Tabliczka srebrna z łańcuszkami małemi trzema, na której obraz NP, subscriptio: „Sancta MARIA, ora pro nobis. SK Bernacki", od urzędnika jmści pana podkomorzego derbskiego.

Tabliczka srebrna, na której obraz NP, osoba białogłowska klęczy, po nim [napis]: Panie JESU na chwałe Tobie, od jmści p. Lawdańskiej, parafiańki szydłowskiej.

Tabliczka srebrna, na której obraz NP., sceptrum w ręku, napis: Nie tak, jako trzeba" etc., od jmści pani Wołmińskiej sędzinej grodzkiej żmujdzkiej.

Korona srebrna mała, niezłocista, ofiarowana od jej mości panny Chrząstowskiej, starościańki botockiej.

Tabliczka srebrna maleńka, na której różyczka wyrysowana, od jej mości panny sędzianki grodzkiej żmujdzkiej.

Tabliczka, na której obraz srebrny Najś. Panny, napis: „Piotr Koreywo".

Tabliczka, na której obraz Najś. Panny, litery CHN, ofiarowana od jmści pana Nurkiewicza, towarzysza husarskiego.

Tabliczka, na której oko, we dwa węgły, maleńka, ofiarowana od jej mości pani Satkowskiej. [l. 70r]

Tabliczka maleńka, na której obraz Najświętszej Panny, trzymającej w pieluszkach Pana Jezusa na lewym ręku, y trzy osoby [klęczące], ofiarowana od jmści pana Hyeronima Raroga.

Tabliczka malusieńka, na niej obraz Najś. Panny, trzymającej w pieluszkach Pana Jezusa, ofiarowana od jej mości paniej Cecylii Obłowskiej.

Tabliczka mała, obraz Najś. Panny, Pan Jezus na lewym ręku y gwiazda w prawym boku.

Tabliczka, w której imago BVM Annuntiationis, Duch Święty y miesiąc z gury, dana od jmści pana Franciszka Woynarowskiego z Podgórza.

Łańcuch srebrny kolczaszy, od jej mości paniej Białozorowej, podskarbinej upitskiej.

Kubek srebrny pozłocisty, od jej mości panny podkomorzanki derbskiej ofiarowana [!].

Obrączki dwie złote, od JM pana Chreptowicza, stolnika nowogrodzkiego, ofiarowane. Na jednej napis: „Ciebie obieram, z Tobą umieram“. Druga [obrączka] tej podobna, mająca także napis, ale niewyraźny.

Obrączka złota, na której napis: „Pan Bóg nadzieja moja“, roku 1676 ofiarowana od jej mości pani Leonory Zawiszynej wiłkomierskiej.

Obrączka złota, od jej mości paniej Iwanowskiej, starościnej pośwityńskiej, z napisem: Pan Bóg nadzieja moja.

Obrączka srebrna mała zlitowana, dana od Justyny Ambrozayci z miasteczka zborowego.

Czerwony złoty in utraque parte habens effigiem BVM, liczba na nim 1663, ofiarowany od JM xdza Piotrowicza, canonika żmujdzkiego.

Czerwony złoty, na którym napis: „Concordia res parvae“ etc., [l. 70v] liczba 1650, ofiarowany od jej mości paniej Oborskiej, sędzinej kowieńskiej.

Noga srebrna lewa bez żadnego napisu, ofiarowana od jej mości paniej Sielickiej.

Tabliczka srebrna, na której obraz Najś. Panny, pod nią osoba klęcząca, w górę litery BO, niżej ZJS.

Talar bity krzyżowy, liczba na nim 1625, ofiarowany od jej mości paniej podkomorzynej wendeńskiej.

Tablica srebrna, na której obraz Lorecki NP, bez napisu żadnego, ofiarowana ex voto, ab illustri MD Christophoro Szweryn, vexillifero Parnaviensi cum consorte sua exacto.

Obrączka złota bez napisu żadnego, ofiarowana od jej mości pani Katarzyny Białłozorówny Billewiczowej, ciwunowej retowskiej, ex voto.

Tabliczka mała srebrna, na której obraz Najś. P. w obłokach ze spodu, ofiarowana od jej mości panny Halszki Billewiczówny, ciwunównej retowskiej.

CYNA, MOSIĄDZ, ŻELAZO

Lichtarzów wielkich cynowych dwa.
Lictarzów mniejszych cynowych dwa.
Lichtarzyki cynowe maleńkie dwa.
Kociołek do święconej wody maleńki cynowy.
Mosiądzowy kociołek pro aqua lustrali.
Zamek wnętrzny żelazny od drzwi kościelnych. [l. 71r]

ALIA ORNAMENTA ECCLESIASTICA

Kapa białego atłasu floryzowana, oblata ab illrmo ac rndmo dno Casimiro Pac, eppo Samgae, benefactore huius loci liberalissimo, z zapony srebrne.

Komża płótna tkackiego, wkoło jedwabiem szyta, na dole korunki, ofiarowana od jej mości pani xięni krożskiej.

Komża płótna domowego, wkoło korunki, ofiarowana od parafianki szydłowskiej.

Komeżek dwie dla ministransów.

Alba płótna cienkiego, wkoło bielem wyszywana, ofiarowana od jej mości paniej skarbnikowej starodubowskiej, parafianki szydłowskiej.

Lisztwa złotem wyszywana, od jej mości pani Puzyninej, podkomorzynej upitckiej.

Velum pomarańczowe atłasowe, wkoło korunki czerwone, in medio Nomen Jesus, podszyte kitajką wodnistą czerwoną, dany od pani Buynowskiej, obywatelki szadowskiej.

Velum talatowe białe, kwiaty po nim, in medio krzyż korunek złotych, podszyte zieloną kitajką, ofiarowane od JM xiędza kanclerza żmujdzkiego.

Towalnia płótna flamskiego, kwiaty papuże ze złotem szyte, ofiarowana od JM pana Umiastowskiego, ciwuna berżyniańskiego.

Towalnia rąbkowana, wyszywana wkoło kwiatami różnym jedwabiem.

Towalnia tkackiego płótna prostej roboty, karmazynowym jedwabiem szyta wkoło.

Obrusy dwa tkackiego płótna, lisztwa karmazynowym jedwabiem wyszywana w obudwuch, ofiarowane od jej mości paniej ciwunowej retowskiej. [l. 71v]

Obrus płótna tkackiego przykrótki, lisztwa szeroka, z jedwabiem karmazynowym wyszywany, ofiarowany z Kiejdan.

Obrus płótna domowego bez korunek, ofiarowany od pani Syrpowej, parafianki szydłowskiej.

Obrus płótna tkackiego, przy którym wkoło korunki, ofiarowany od p. Domorzackiej dewotki.

Corporałów sześć płótna flamskiego, od JM xdza kanclerza żmujdzkiego.

Purificaterzów tegoż płótna dziesięć, od JM x. kanclerza żmujdzkiego.

Corporały dwa flamskiego płótna, wkoło korunki, od jej mości paniej Delamarsowej, obywatelki wileńskiej.

Towaleńka mała płótna cienkiego, po końcach jedwabne cztyry kwiaty.

Sukno czerwone nowe do nakrywania gradusów, ofiarowane od JM pana Iwanowicza.

Proporców dwa kitajczanych kitajki białej z niebieską, od jmści pana Kazimierza Żołoka, towarzysza roty petyhorskiej wielmożnego JM pana starosty mereckiego.

Humerałów para domowego [płótna], od jej mości paniej Butkiewiczowej, parafianki szydłowskiej.

INWENTARZ PODDANYCH PROBOSTWA SZYDŁOWSKIEGO, TEMPORE GENERALIS VISITATIONIS SPORZĄDZONY ANNO 1677 [l. 72r]

DWÓR ALBO PLEBANIA SZYDŁOWSKA

Dwór probostwa niedaleko od kościoła na pagurku, do którego wjezne wrota z ulicy wielkie. Wjeżdżając zaraz w lewo domek stoi stary, vix valens ad usum, w prawo od kościoła skarbiec tuż przy forcie kościelnej. Ku dołowi budyneczek mały, gdzie x. proboszcz mieszka, w którym izba, alkierzyk, komora boczna, słomą nakryty domek, piwnica stara, ściany kamienne bez dachu, pełna wody, nie masz nic w niej. Niżej na dole kuchenka, izdebka kuchenka [!], piekarnia y komórka, w prawo stajnia y wozownia; naczynia domowego żadnego nie masz.

MIASTECZKO SZYDŁÓW

Jan Giadaytis
Adam Szukis, wojt
Stanisław Kiwuzis
Bałthromiej Szukis
Andrzej Skinderewicz
Dawid Bałtramieiaytis
Kazimierz Szukis
Kazimierz Rapszaytis
Jarosz Kasiułaytis
Urban Stanisłowaytis
Michał Fronckiewicz [l. 72v]
Walentynowa Pundziowa wdowa
Mathyasz Łukszaytis

POWINNOŚĆ TYCH MIESZCZAN

Z listami jachać tam, gdzie potrzeba, do młyna ze zbożem powinni jachać, gwałtów w rok dwanaście do żniwa albo grabienia y koszenia siana, straż kolejno około kościoła albo koło skarbcu mają odprawować. Płot koło cmentarza wszyscy ogólnie mają grodzić albo stary poprawować. Czynsz podług starych inwentarzów z placu y morgów mają płacić.

Folwarek boguszyszki

W folwarku wrota wjezne, po lewej stronie numy dwie, dalej izba biała z sienią, komora dla jarzyny przez sień, świren jeden, piekarnia z sienią, po koniec stajeńka, w drugim końcu także stajeńka nowa.

Gumno

Gumno w prawo na dół, wrota proste, osieć stara nulli usui, wali się, odrynka stara, druga dla siana nowa, ale nienakryta znaleziona, zbudowana od JM xdza Skirmonta.

Obejmując ten folwark in anno 1675 d. 28 julii nalazłem bydła:

Krówki dwie

Wolików młodych 3

Owiec sześć – 6. [l. 73r]

De caetero – ani zboża, ani naczynia żadnego, ani płotów, ani gumna, jak pustki własne.

Wioska boguszyszki

Marcin Banaytis
Balthromiej Szwiec

Wieś piktaycie

Mikołaj Nebitaytis
Szczesny Andrzeiaytis
Stephan Juszka
Andrzej Liczkus
Piotr Pranaytis
Froncek Ławrynaytis
Mikołay Łukszaytis

Wieś norwidaycie

Piotr Budrecki
Franciszek Juszka
Adam Juszka
Adam Krysaytis
Jan Adomaytis [l. 73v]

WIEŚ JUSZKAYCIE

Ławryn Nawagaytis
Jan Sebaskaytis
Stanisław Ziębaytis
Jan Pronaytis
Bałtromiej Siadis
Krzysztoph Ziekaytis
Kazimierz Siadis
Adam Liczkus

POWINNOŚĆ WSI PIKTAYCIE, NORWIDAYCIE Y WSI JUSZKAYCIE

Powinność tych trzech wsi zwysz pomienionych: z każdej włóki osiadłej gotowego grosza na każdy rok kop cztyry, żyta beczka jedna miary wileńskiej, jęczmienia z włóki trzy beczki, gęś jedna, kurów dwoje, jajec dwadzieścia; na robotę w lecie począwszy od ś. Jerzego aż do Wszytkich ŚŚ. z włóki osiadłej w każdy tydzień dni cztyry, od Wszytkich Świętych, do ś. Jerzego w zimie po trzy dni. Straż kolejna: jeden stróż do plebanii, a drugiż do Boguszyszek; gwałty do żniwa, żyta y jarzyn, sprzątnienia dni sześć w roku z włóki po cztyrech mają wychodzić, z włók przyjemnych, bez wszelkiej innej powinności, gotowego grosza z włóki kop cztyry. [l. 74r]

WIEŚ POSZOKORNIE

Walenty Simaytis
Mathyasz Bahonis
Mathyasz Witkiewicz
Stanisław Buledinis
Stanisław Buledynaytis

POWINNOŚĆ PODDANYCH WSI POSZOKORNIE

Trzech poddanych powinność: względem odległości miejsca przez dalekość na robotę chodzić powinni, z kożdej włóki gotowego grosza kop sześć, owsa beczkę jedną, gęś jedna, kurów dwoje, jajec dwadzieścia; na robotę do żyta dni dwadzieścia po jednemu z włóki, do orania, na jarzynę także dni dwanaście, do żniwa żyta albo do sprzątnienia siana równo z włością szydłowską z włóki po cztyrech, dni sześć mają zarobić, straż równo ze włością kolejno.

Wieś kołnuje

Samuel Ciokis
Stanisław Łukszaytis
Dawid Baksis
Stanisław Spaknis
Dawid Urbutaytis
Dawid Stulgis

Ustawa poddanym wsi kołnuje

Kazimierz Pac z Bożej y Stolice Apostolskiej łaski biskup żmujdzki, wileński, gieranoński proboszcz. [l. 74v]

Czynię wiadomo tym listem, iż podczas visity naszej generalnej supplikowali y prosili poddani probostwa szydłowskiego we wsi, nazwanej Kołniu, o postanowieniu czynszu, dziakła y roboty dwornej, których widząc słuszną próżbę, a przychęcając onych, jako wolnych ludzi, za pozwoleniem y przyjęciem onych takowe postanowienie y ustawę, znioszszy się z jmścią xdzem Jakubem Leniewiczem, kanclerzem biskupstwa naszego żmujdzkiego, proboszczem tamecznym szydłowskim, uczyniłem y stwierdzam, to jest: włóki czynszu kop sześć, kurów z włóki dwoje, gęś z włóki jedna, na robotę do koszenia siana, do żniwa żyta y jarzyny z włóki [dni] dwanaście, kiedy każą odrobić, podwoda z włóki jedna do Kowna, do Tylży albo gdzie nakażą, tylko tak daleko, jako do Kowna y Tylży, a jeżeli w podwody nie jachać, to kopę litt. zapłacić z kożdego domu powinni będą. Miodu na rok przaśnego miednic dwie wszyscy tej wsi[102] poddani mają złożyć. Ptastwa cietrzewi, albo jarząbków par dziesięć na Wielkonocne święto albo kiedy potrzeba, drzewo do plebanii z włóki po dziesięciu wozów z lasu szydłowskiego, jajec po dsiesięciu. Działo się w Szydłowie d. 14 martii 1677. [l. 75r]

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PRAEPOSITURALIS SZYDLOVIENSIS, IN VISITATIONE GENERALI ILLUSTRISSIMI CASIMIRI PAC, EPISCOPI SAMOGITIAE, SANCITA

Licet sacrosancta Tridentina synodus in Spiritu Sancto legitime congregata asserat, sess: 25, cap: 5, inquiens: „Ratio postulat, ut illis, quae bene constituta sunt, contrariis ordinationibus non detrahatur“, nihilominus tamen, quae in bono ordine eleganter disposita sunt, ne diuturnitate temporum

[102] *Žodis įrašytas vietoj išbraukto žodžio* włości.

dissolvantur, legum sancita velut quibusdam praeservativis roborari non prohibuerit, imo sess. cap. 20 cupit ecclesiasticam disciplinam non solum restitui, sed etiam perpetuo tectam, a quibuscunque periculis conservari, hinc similiter in ecclesia praepositali Szydloviensi licet cuncta bene, compte, ornate et ordinate reperimus, et nulla correctione indigeat, tamen in futurum temporibus, conformando se ad aliarum ecclesiarum visitationem, pro hac quoque sequentia reformationis decreta constituimus.

Clavis a tabernaculo, ubi reconditum Ssmum Scrum, iuxta constitutionem provincialem, lib. 3, titulo „Custodia Eucharistiae“, penes commendarium [l. 75v] vel abdito in ecclesia loco, sub altera clausura, sicut hactenus, ita in futurum diligenter servetur, neque sachristiano, homini laico, concredatur.

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot consecratae fuerunt, in tabula notentur, quot post Communionem populi superfuerint, numerentur, morem hucusque servatum stabilientes in futurum, ut pro Communione cancelli linteamine tegantur et candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferantur, hortamur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in eundo et redeundo psallente, deferat.

Ad infirmum vero extra civitatem, ad locum longius distantem, Venerabile in bursa decenti, ante pectus appensa, cum tintunabulo deportetur, hoc vero praecipue cavemus, ne ad infirmum cum Venerabili proficiscentes et ab infirmo deducentes praesbyteri ad domos parochianorum pro iucundo et hilari consessu non descendant, ibidemque non compotent, sed quantotius redeant ad ecclesiam.

Indulgentiae 350 dierum Vnble Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum, pro hac diaecesi specialiter ad infirmum concessae, ex ambona populo frequenter promulgentur et commendentur, ut eo alacriores ad huiusmodi processiones fideles confluant.

Baldechinum in una hasta parvum, item laternae pro candelis duae ad deferendum Vnble ad infirmum comparentur. [l. 76r]

Lampas coram Venerabili Sacramento ante maius altare, iuxta fundationem piae [!] defunctae Talatowa Chrząstowska, prout hactenus assiduo ardebat, in posterum etiam non intermittatur.

Dum ad infirmum Vnble in pixide intra civitatem defertur, particulae consecratae hostiae relinquantur in tabernaculo pro exhibendo cultu latriae.

Fons baptismalis cancellis circumcirca cingatur, basis eminentior cum operculo connexo et statua aliqua ad devotionem movente exstruatur, vas pro aqua baptismali operculo, non ita firmiter inhaerenti, ut possit vix aperiri, adaptetur.

Infantes supra pelvim vel scultellam aqua cochleari hausta baptisentur; aqua baptismalis ad aspersionem, potationem vel aspersionem infirmorum infantulorum, cum ad eum usum Ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiant, conformando se decretis in aliis ecclesiis sancitis, licentiam in futurum cavemus.

Fons baptismalis et olea sacra sub fideli custodia sub sera reverenter a rndo commendario, iuxta statutum provinciale, lib. 5, titulo „De custodia Eucharistiae“, observentur eadem vigilantia, quae hactenus claudebantur. Idem rndus commendarius in absentia illustris praepositi olea sacra ex cathedrali ecclesia quantotius sine mora adferri curet et testimonium extraditionis ab officiali, quo die[103] et anno extradita fuerint, habeantur.

Allatis novis oleis sacris, antiqua iuxta morem Ecclesiae in lapide ad hoc praeparato per rndum commendarium comburantur [l. 76v] et in sacrarium cineres mittantur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud moribundo gratia pro extrema hora contra tentationes diaboli confortans confertur, ut illud in gravibus infirmitatibus suis fideles recipiant, populo ex ambona publicetur, erroneam et falsam populi de hoc sacramento apprehensionem, quasi post illud susceptum necessario mori deberent, salubri doctrina excutere allaboret, quoniam, iuxta Jacobum apostolum, per illud reliquiae peccatorum delentur et infirmus in doloribus alleviatur.

Iuxta decretum concilii Tridentini, sess. 24, cap. 2, de cognatione spirituali, matrimonium dirimente inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus admoneatur.

Patrini, iuxta praescriptum eiusdem Tridentini, loco suprascripto unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, et non plures admittantur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, [non admittantur].

Conformando se anteriorum visitationum in aliis ecclesiis sancitis reformationis decretis, etsi in hac praepositali ecclesia nullum exorbitantem [?] in paciscendo ab administratione sacramentorum pretio reprehendimus, nihilominus tamen in futurum cavendo monemus rndum commendarium, ut ante administrationem sacramentorum cuiuslibet nihil ab invitis fidelibus audeat extorquere, sed quod post administrationem sacramenti gratis et libere offertur, tanquam eleemosyna et non tanquam pretium accipiatur.

In metricis, iuxta sancitum Tridentini, sess. 24, cap. 3, praesentia duorum

[103] *Orig. įrašyta* quotidie.

testium contractui matrimonii adstantium de nomine et cognomine scribatur. [l. 77r]

Carbona ecclesiae trina clausura ferrea et firma muniatur, ad cuius curam duo patroni, viri honesti et fide digni, quos illustris praepositus voluerit, deligantur, qui singuli seorsivas claves ad carbonam cum illustri praeposito habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant, expensas vero et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti, praesertim solidi sacculo collecti sub tempus contionis diebus tam dominicis, quam festivis, ita ut quolibet die numerentur, in carbonam mittantur et in libro ad hoc scribantur.

Deinde a pulsu campanarum omnium ultra florenum, a pulsu vero solum minorum ultra florenum medium, idque a ditioribus et qui solvendo sunt pares, non accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur ac in libro notetur, nec in alias, nisi ecclesiae, necessitates expendantur.

A sepultura intra ecclesiam in terra, ultra sexagenam currenti moneta, intra fornicem vero, dum exstructus aliquando fuerit, ultra florenos quinque, idque similiter a ditioribus et qui solvendo sunt pares, amplius accipere cavemus. In caemeterio autem gratis sepeliantur.

Cathalogus mortuorum et ad ecclesiam sepultorum per rndum commendarium scribatur, quo anno et die sepultus fuerit, notetur.

Similiter pia legata intuitu ecclesiae a morientibus scripta diligenter ab eodem rndo commendario, sub onere conscientiae, scribantur. [l. 77v]

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei catholicae in Samogitiam, die rubricis praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo commendentur.

Anniversarium dedicationis ecclesiae dominica ...[104] quotannis solenniter accensis ad parietes candelis et vexillo de turri ecclesiae in signum solennitatis exposito celebretur. Indulgentiae 40 dierum per totam octavam ecclesiam visitantibus et in eo devote orantibus populo commendentur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Domini iuxta modum et formam in synodo diaecesana 2da vnbles presbyteri huic ecclesiae inservientes, ad quos per ordinationem illris praepositi [!] peragant, videlicet populum orationem dominicam, decem Dei praecepta decalogi et Ecclesiae docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus et obstinatis in malo inquirendo, admonendo, sub poenis in eadem synodo praescriptis.

[104] *Rankraštyje palikta vieta šventės dienai įrašyti*.

Devotio in ecclesia hora in constitutione diaecesana prima synodo praescripta celebretur, videlicet Matutinum diebus aestivis hora septima, cantatum Sacrum, vulgo summa, hora nova inchoetur.

Ossorium pro congregandis ossibus fidelium mortuorum in loco apto in caemeterio exstruatur.

Similiter campanile proportionatum, ut simul maiorem campanam et alias minores capere possit, in caemeterio loco competenti exstruatur, idque eo tempore, quo bona, dicta Proptera, meliorabuntur, et sumptus suppetent. [l. 78r]

Decreta reformationis pro mansionariis sive cursistis szydłoviensibus, in eadem visitatione constitutae

Quoniam pie defunctus illustrissimus Petrus Parczewski, eppus Samgae, fundationem quatuor mansionariorum pro decantando Cursu BV Mariae in hac ecclesia Szydloviensi, a pie defuncto nobili Christophoro Kochan ... [105] [l. 79r]

[105] *Šioje vietoje Šluvos bažnyčios vizitacijos akto tekstas nutrūksta. Toliau rankraštyje 78v puslapis paliktas tuščias*.

Nº 7

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS KROSENSIS AB ILLUSTRISSIMO AC RNDISSIMO CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMOGITIAE, ANNO DNI 1677 D. 19 MARTII

Ecclesia parochialis Krożensis sita in colle eminenti ad fluvium Krożenta. Fabrica lignea, erecta in titulum S. Michaelis Archangeli per perillustrem ac adm rndum dnum Michaelem Borkowski, canonicum Samogitiae, parochum protunc Krożensem, post conflagrationem fortuito incendio antiquoris ecclesiae, quae exstructa erat a defuncto piae memoriae Eliaszewicz, protunc parocho Krożensi. Nondum adhuc moderna ecclesia consecrata; tectum abietinis tegulis in modum crucis constructum, vetustum, lacerum et foraminosum, non pridem per modernum rndum Gabrielem Staszkiewicz, parochum Krożensem, ex una parte modicum reparatum. Turris supra ecclesiam in medio ecclesiae tectis non pridem etiam exstructa ex asseribus, improportionata magnitudini ecclesiae et nulla lammina tecta, supra habet globum ingentem incompetentem cum cruce ferrea. Parietes ecclesiae ab extra circumcirca asseribus tecti, ex una solum parte versus meridiem spatium, versus sacristiam muratam non tecti, inclinati ad ruinam, prodives nisi tempestive quamtotius vulgo clamiis [?] fulciantur. Porticus ante ecclesiam asseribus vallata, cum ianuis duabus et foribus bipartitis, pendentibus in ferreis cardinibus. Item porta murata eiusdem ecclesiae, fores bipartitae quatuor cardinibus appensis suffulciuntur et intus trabe clauduntur, ab extra sera maiori et fortiori; supra quam chorus cum organo novem vocum situs[106] gradus habet, in quibus fores binae. Sub tota structura ecclesiae fundamenta murata, pavimentum per totum latere stratum, in aliquibus locis in aequale, disiectum, subtus vero [l. 79v] ex opposito fornices murati duo per medium ecclesiae, versus altare maius fornices murati duo, asseribus non bene compositis tecti, unde faetor ingens prodit. Alter fornix sub cappella confraternitatis BV Mariae Rosarii, exstructus per defunctum Georgium Petkiewicz, parochianum Krożensem. Ingressus ad hunc fornicem ab extra de caemeterio nullis foribus clauditur, totum corruens, indigens magna restauratione et prope diem collapsurus, nisi tempestive provideatur. Tabulatum ecclesiae asseribus stratum, bonum, integrum. Fenestrae vitreae maiores bonae.

In medio deest Crucifixus. Ambona quadrata operis arcularii, non depicta. Confessionalia tria, unum cum craticulis. Scamna pro sacerdotibus singularia,

[106] *Orig. įrašyta* situm.

reliqua pro commoditate utriusque sexus in utraque parte templi sunt erecta. Campanile intra ecclesiam et parochiam vetustissimum et ad ruinam vergens, fulcris tantum innixum; nisi reparetur, periclitantur campanae. Ossorium vetustum, inclinatum ad ruinam versus orientem, tectum lacerum, aliquibus partibus novis tegulis abietinis reparatum.

VISITATIO TABERNACULI SSMI SACRAMENTI

Tabernaculum Ssmi Sacramenti bene firmatum operis arcularii, rotundae formae, in columnis deauratum et parte deargentatum, cum lemmate tali: „Ecce tabernaculum Dei cum hominibus“. Servatur Venerabile in pixide argentea non deaurata, cum operculo argenteo, velum habet florisatum ex serico varii coloris. Portatile habet consecratum ab illustrissimo ac rndissimo dno eppo Woyna A^{o} 1615 die 7 aprilis, prae antiquitate non potest legi lemma, cui reliquiae includuntur. Clavis tabernaculi asservatur sub altera clausura. Idem altare mappis tribus [l. 80r] tegitur mundis, uno subcorporali, et mantille appenditur.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Fons baptismalis cancellis pictis quadratis cinctus, basis vetusta, clausa sera, pelvis aereus, in quo baptismalis aqua servatur, in sede lignea clausibili continetur. Olea sacra continentur in vasculo stanneo in armariolo ad parietem affixo cum interiori clausura.

VISITATIO ALTARIUM ET CAPELLARUM

ALTARE MAIUS

Muratum, cum scalis novem ligneis, imago Crucifixi Dni sculpta, non colorisata, iustae magnitudinis, perpendiculo serico rubri coloris cooperta. Item in eodem imago picta S. Michaelis Archangeli. Ad cornu Epistolae est imago Sancti Casimiri picta, vetus. A cornu Evangelii imago vetus picta S. Michaelis Archangeli in hoc altari.

ALTARE SECUNDUM

Ad dextram partem maioris altaris est imago S. Rochi cum iugamentis ligneis alatis, non pictis, in quo non celebratur ad praesens, instar modum credencerii aedificatum, cancelli lignei in iugamentis, arcularii operis, per medium clauditur postibus. Ad hoc altare sunt indulgentiae noviter procuratae ad decennium.

Altare bv mariae [l. 80v]

Altare 3tium Czestochoviense ad dextram partem ingrediendo templum, ad iugamentorum partem utramque columnae dealbatae, quibus adhaerent pictae deauratae. Imago eiusdem BM Virginis iugamentis concluditur, gestans parvulum Salvatorem. Hoc altare habet portatile a perillustri pie defuncto Borkowski procuratum, a quo consecratum, non constat, nec dies, nec annus prae antiquitate scripturae. Antependii loco tabula arcarii laboris picta, partim deargentata, cum imaginibus S. Casimiri et Floriani. Ad idem altare exstant cancelli parvi picti et in iugamentis. Baldechinum desideratur.

Capella s. Faustynae, ad quam cancelli lignei in iugamentis. Altare quartum

In quo est imago S. Faustynae. In dextro cornu altaris reliquiae sancti Laurentii, inclusae tumbae tecto serico florisato. In sinistro vero cornu reliquiae sanctae Faustynae aequali tumba continentur. Idem altare mappis tribus tegitur cum subcorporali. Nec portatile, nec baldechinum habet.

Altare quintum

Sanctae Annae in eadem capella, in cuius medio imago praedictae Sanctae Annae picta, una cum Beatissima Virgine gestante parvulum Salvatorem, adstantibus s. Joahim [!] et s. Joseph, supra imago B. Stanislai Kostka. Ad partem utramque iugamentorum columnae pictae florisatae. Ipsum altare tegitur mappis [l. 81r] tribus mundis. Portatile habet consecratum ab illustrissimo ac rndissimo Georgio Tyszkiewicz, eppo Samogitiae, Anno Dni millesimo sexcentesimo sexagesimo [!] septimo, die ultimo mensis augusti. Reliquiae inclusae s. Cornelii et s. Martyrum. Baldechinum non habet. In eodem altari S. Annae iuxta fundationem, quae modo vacat post mortem rndi Mathiae Zaleski, olim altaristae praefati altaris, iuxta obligationem, duo absolvuntur Sacrificia in eadem cappella.

Visitatio reliquiarum in hac ecclesia depositarum

In capella ad ingressum ecclesiae a sinistris cineres s. Laurentii martyris in cistula grandiori vetusta recondita, hucusque non obsignata; modo vero ab illustrissimo visitatore sigillo proprio et manu eiusdem obsignati sunt.

Dens sacer eiusdem sancti Laurentii auro inclusus, post mortem perillustris r. dni Vagner, canonici Samogitiae, parochi Crosensis, per rndum patrem Kolatowski S. Jesu cum cistula repertus, hucusque apud eundem detentus.

In altera cistula reliquiae s. Faustynae, virginis et martyris, quae in moderna visitatione eiusdem illustrissimi loci ordinarii manu et sigillo proprio obsignatae sunt.

Notabilis particula reliquiarum eiusdem s. Faustynae, sub cimborio seu tabernaculo pro tutiori conservatione recondita.

Reliquiae s. Aemilianae, inclusae cruci argenteae deauratae, quae modo confracta. [l. 81v]

Ratione praedictorum insignium reliquiarum pro festis s. Laurentii et s. Faustinae extant indulgentiae, quae magna populi frequentia sollenniter celebrantur.

VISITATIO FUNDATIONIS ECCLESIAE ET PROVENTUUM

Literae originales primevae fundationis huius parochiae Crosensis incendio simul cum ecclesia cathedrali, in qua asservabantur, absumptae sunt, constat tamen ex contextu historici nostratis Strykovii, canonici Samgae, *cuius authoritas magna aestimationis ubique habetur*[107], a primaeva origine esse istam parochiam ab Alexandro Vitoldo, magno duce Lituaniae, simul cum ecclesia cathedrali et aliis, quas enumerat novem, parochiis aucta deinde a Stanislao Kieżgayło, capitaneo Samgae; deinde per varios tum parochos Crosenses coempti, quam a variis nobilibus inscripti plurimi sunt fundi, agri, prata et terrae, cum subditis in diversis districtibus per totam fere Samogitiam dispersi, super quibus speciales literae fundationis sive inscriptionis cum titulo legitimae et ab antiquissimo tempore praescriptae pacificae possessionis exstant in archivo, quas omnes et singulas longum hic esset inserere.

1mum. Primum praedium Poiurense, intra limites parochiae Tawrogensis situm, fundationis principis Vitoldi. Post conflagrationem literarum fundationis ademptum erat ad tenutam Jur[bor]gensem, postmodum ad instantiam rndi Koryzna, parochi Krozensis, per decretum Bonae restitutum. Semper erat [l. 82r] ab immemorabili tempore in possessione parochorum Crosensium.

Secundum praedium, Linkovo dictum, prope oppidum Crosense, medio milliari italico distans, ex antiquissima fundatione, in cuius pacifica possessione semper erant parochi Crosenses; fundationis Kieżgayło capitaneidae Samogitiae.

3tium praediolum Iszliny fundationis nobilis Siemaszko, quod erat in possessione eiusdem ex collatione illustrissimi Melchioris Giedroyc, episcopi Samogitiae, dum ordine initiatus esset; postmodum venit in acc[oli]thatus [?] possessionem Radziminscii, tandem per Heliaszewicz Gieysz, parochum protunc Crosensem, recuperatum.

---

[107] * * *Frazė orig. vėliau pabraukta*.

Quartum praedium similiter pro altaria ad eandem ecclesiam Crosensem, dictam Woygowo, fundationis Kieżgayło, cum decimis de curiis Werpiany et Grauże. Quomodo est in possessione perillustris Pauli Puzyna, archidiaconi Samogitiae, in antiquis visitationibus, praesertim in visitatione Petri Parczewski, episcopi Samgae, ecclesiae cathedralis, reperitur, quod ex antiquo ex hoc praedio fovebat antecessor eius Lepaczyński archidiaconus vicarium ad ecclesiam Crosensem, cui solvebat in annum flor. 80 modernus autem possessor nihil solvit, proinde nullae etiam obligationes ex fundationibus inscriptae absolvuntur.

Bona occupata ab haereticis

Ex primaeva fundatione ob intentum literarum originalium multae altariae cum suis praediis, dotibus, provisionibus et decimis ad hanc [l. 82v] ecclesiam parochialem spectantibus ab haereticis nobilibus, invalescente et praedominante illis antiquis temporibus in tota Samogitia haeretica contagione, occupatae sunt, et quaedam hucusque non recuperatae, ut constat ex vetustissima visitatione cuiusdam Tarquinii parochi [!] utriusque iuris[108] doctoris, visitatoris apostolici, ex cuius manuscriptis propter notitiam posteritati de verbo ad verbum inseritur.

Regestrum bonorum ecclesiae crosensis ab haereticis occupatorum[109], excerptum ex visitatione Tarquinii[110]

Inprimis generosus dnus Albertus Biellewicz, capitaneus Samogitiae, accepit praedium Poiure a plebania collationis reginalis maiestatis Bonae, in quo sunt flor. 14, fundi lanei 10, pomarium, quod proventus facit per florenos 30[111]. Instrumenta piscatoria in fluminibus, piscinaria, stagna et lacus, pratorum 400 curruum pecuniarii proventus sexagenas 20.

Item ex curia MD mareschalci ex debito pertinent pro organario et magistro horologii sexagenae 14 lituanicae, hoc modo non datur[112] illis a quinque annis.

---

[108] *Orig. žodis įrašytas virš nubraukto žodžio* fundationis.

[109] *Orig. įrašyta* occupatum.

[110] *Vizitacijos akte įrašytas Tarkvinijaus Pekulo 1579 m. atliktos vizitacijos akto fragmentas. Jis jau buvo skelbtas knygoje „Žemaičių vyskupijos vizitacija (1579)“. Parengė ir vertė L. Jovaiša. Vilnius, 1998, p. 202-206. Šiame rankraštyje fragmentas cituojamas netiksliai.*

[111] *Orig. skaičius taisytas iš 40.*

[112] *Orig. vietoj* non datur *įrašyta* mandatur.

Item frumenta, decimas siliginis tenentur dare per 20 sexagenas, et 4 boves ad culinam plebanalem hoc non datur[113]; coloni vero 10 boum dare tenentur.

Item generosus dnus Kiszka, palatinus Podlachiensis, decimam dare tenetur ex curia sua propria sexagenas 20 siliginis. [l. 83r]

Item magnifica domina Kiszczyna, quae modo est uxor dni Sadowski, tenebatur dare ex patrimonio suo Żumbocyszek decimae sexagenas 20 siliginis; ista bona iam vendidit domino Marco Wnuczek, ex hoc iam plebano nihil datur.

Item magnificus dnus palatinus Kiszka ex altero praedio, quod vocant Jowniszki, tenetur dare decimam siliginis sexagenas 20, quod non datur.

Item nobilis Stanislaus Januszewicz, cuius bona dnus Melchior Szemiot possidet, tenebatur dare decimam sexagenas 20, quod non datur, quia est haereticus.

Item ad eandem plebaniam maiores mei plebani, qui veluti rndus episcopus Vilnensis modernus tenebat, similiter et olim defunctus Roizien [!] Hispanus tenebat sacellum Crosensem, ad quod duo praedia pertinebant. Unum appellatur Syntowty, ad quod subditi erant 20 et parati census solebant dare sexagenas 40; hoc praedium accepit, quidam nobilis Paulus Byczek cum quibusdam complicibus, hoc est cum Nicolao Lankwiciem, Melchiore Szemioth. Alterum praedium vocabatur Korklany, qui Jodzi [?] aliquot erant, subditi 30, proventus pecuniarii sexagenae 40; et praedium hoc Supranominatus Byczko cum complicibus suis post obitum d. Hispani accepit.

Item praedia, quae ad altaria pertinebant. Primum praedium accepit olim defunctus Jurgi Radaicus olim defuncto sacerdote d. Alberto Potoczki cum omni possessione illius, anni sunt 6 [l. 83v], id est cum pecoribus, equis cum frumentis et cum omni suppellectili domestica, quod olim taxavit in querela officii damnum ad 300 sexagenas.

Item aliud praedium accepit Szergiewicz Stanislaus cum fratre suo olim defuncto Joanne Szergiewicz tempore olim d. Hispani, anni sunt iam 12.

Item Ławryn Jędrzeiewicz, is possidebat altare suumque altaristam, cui solvebat pecuniis et decimam cuiusvis generis frumenti dabat quotannis, et praeterea etiam bovem eidem saginatum dabat, et porcum.

Item Gieczawiczowie habebant suum altare proprium et altaristam eadem ratione, qua et superiori.

Item dnus Albertus Siemaszko altare suum habuit et altaristam, cui solvebat similiter eodem modo, prout et isti duobus superioribus.

Posteri vero eorum iisdem utuntur fructibus ecclesiasticis et sacerdotem non alunt.

Item cives Crosenses habebant confraternitatem et alebant suis

[113] *Orig. vietoj* non datur *įrašyta* mandatur.

sumptibus propriis sacerdotem; hanc confraternitatem amiserunt et pecuniam fraternitatis 300 sexagenas inter se occultarunt nesciuntque, ad quem usum sunt conversa.

In eadem visitatione Peculi Tarquinii nota est ad hanc ecclesiam Crosensem olim fuisse sacerdotes presbyteros saeculares quatuordecim, in alio loco mentio est fuisse duodecim. [l. 84r]

Exstat quoque fundatio altariae ad eandem ecclesiam Crosensem[114] Andreae Rukowicz decimarum de quatuor curiis. Prima curia Dubiany dicta, de hac decima facta est transactio per rndum Lepaczyński archidiaconum cum dno Lwowicz. Similiter de secunda curia Woygovo Siereiewicz cum eodem Lwowicz, qui duos mansos terrae cum tribus subditis in recompensationem huius decimae cessit. Tertia decima super curiam Werpiany, de qua idem Lepaczyński litigabat cum Fiting. 4ta decima super curiam Holowdy, de qua litigabat cum dno Grużewski, iudice terrestri Samogitiae, de his.

In iisdem literis fundationis exstat curia Piekieliszki, de qua idem Lepaczyński similiter litigabat cum dno Grużewski, sed de his omnibus posterioribus non exstat ulla nota transactionis; fortassis per vicissitudinem temporum et bellorum, nondum lis adhuc finita, etsi bene iam sit fundata.

Duo quoque praedia, Miłżowiany et Gintowtyszki, ad ecclesiam Crosensem mere fundata, possident pp. religiosi Societatis Jesu Crosenses ex cessione illrmi Nicolai Pac, eppi Samgae, qui volebat praedictos ad ecclesiam cathedralem Wornis fundare. Exstat decisio Rotae Romanae, declarans nullum ius patribus Societatis competere super dictis praediis, et tamen nescitur, quo titulo huiusque possident.

In districtu quoque Okmianensi reperitur villa quaedam, cuius mentio est in revisionibus Gradowski et Laschowski. [l. 84v] fuisse altariae Crosensis sive parochi Crosensis; nescitur quo iure possidet modo nobilis Stankiewicz, dapifer Samgae.

In antiquissimis actis episcopatus huius Samogitiae reperitur nota decimae super Pluszcze, pro altaria Crosensi a Nicolao Juriewicz quinque tonnis frumenti singulis annis dandas [!].

Fundationes recentiores

1ma fundatio est a pie defuncto Michaele Borkowski, canonico Samgae et parocho Crosensi, bursae super duobus millibus florenis contractu reemptionali; unum mille apud nobilem Sipowicz, notarium terrestrem Samgae, non pridem defunctum, locatum, et aliud mille florenorum apud nobilem Jucewicz, modernum mansionarium Salantensem, sive apud bonorum eius successores.

[114] *Orig. čia įrašyta ir išbraukta frazė* olim fuisse.

2da fundatio eiusdem Michaelis Borkowski cum consensu illrmi loci ordinarii, ut ex proventu campanarum, magnis sumptibus et impensis eius fusarum, post mortem Sacrum ad altare S. Faustinae vel BVM Częstochoviensis per vicarium celebretur.

3tia fundatio lampadis pro oleo fovendo, ut coram Vnbli Sacramento semper ardeat, ab illrmo Melchiore Heliaszewicz, super fundum Bakowtyszki, quae fundatio etsi non exstat in scriptis, constat tamen ex inscriptione lampadis antiquioris, quae in aliam transformata est.

Quarta fundatio pii legati rndi dni Alexii Szynkun supra certam terram, sitam in Poszyle, cum duobus subditis, inscriptam iuridice per testamentum pro altari BVM, et est iuris via per rndum parochum vindicatum. [l. 85r]

5ta fundatio cura et industria perillustris Borkowski supranominati super pontem in fluvio Kalnicze, prope praedium Linkovo in fundo plebanali ad certum vectigal a mercatoribus percipiendum pro hospitali Crosensi. Et haec sufficiant breviter perstrinxisse, quia singula perscribere ingens esset volumen.

VISITATIO HOSPITALIS

Hospitale situm in aggere stagni eundo ad civitatem a dextris, exstructum sumptu defuncti Georgii Petkiewicz, in quo habitant duo senes pauperes et faeminae seniculae aliquot, pro servitio ad veniendum ecclesiam.

Nullam habet modo provisionem. Pie defunctus olim Eliaszewicz procuraverat a S. Regia Maiestate certum censum de ponte super flumine Kalnika, existentem modo, et pons iste translatatur, et praedictus proventus non exigit.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS ECCLESIAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

SREBRO

Monstrancja srebrna, złocista wszytka, roboty specjalnej, miejscami zepsowana, do której szafka zielona z drzwiczkami.

Puszka wielka z nakrywką srebrną ad Venerabile conservandum.

Krzyż złocisty wszytek, wielki, korałów dziesięciu nie masz, wpuł [l. 85v] zdjęty, niektóre sztuczki odpadły, między srebrem kościelnym są schowane.

Krzyż biały srebrny roboty prostej, in medio Agnus Dei, z drugiej strony Krucifix wyrażony sine sede.

Krzyż biały srebrny roboty prostej, płaski, mały.

Lampa srebrna pakłasta, wzorzysto dziurkowana, z trzema łańcuszkami, na każdym łańcuszku po trzy guziki, na kółku wisząca srebrną blaszką okrągłą, na spodzie kołeczko z guzikiem. Ta lampa przerobiona z wielkiej lampy przez xiędza Jabłońskiego, która była sumptem wystawiona przez JM xiędza Melchiora Heliaszewicza, biskupa żmujdzkiego, plebana na ten czas kroskiego, z której reddet rationem xiądz Jabłoński z kilku grzywien pozostałego srebra, bo pondere supperabat [!] dawna lampa, podług powieści ludzi starych.

Thuribulum srebrne z łańcuszkami trzema srebrnemi y kołcem srebrnym.

Nawicelka także srebrna, z nakrywką y łyżeczką srebrną.

Kielichy

Kielich spory, intus et extra pozłocisty, in cupa, sede et manubrio wybijany, cum faciebus angelorum, operis elegantis.

Kielich staroświeckiej roboty, intus et extra wszytek pozłocisty, in cuppa in solaribus radiis korunki srebrne odlewane pozłociste, super manubrium et sub manubrio sex globi, in quibus literae sunt expressae, sedes sexangularis, gładka, połamana. [l. 86r]

Kielich srebrny, intus et extra pozłocisty, in cuppa, sede et manubrio wybijany, in cuppa et in sede połamany, sub periculo sacrificum, missae absolvi potest.

Kielich srebrny, intus et in cuppa pozłocisty, cum labiis deauratis, et extra sedes wybijana, et manubrium album non deauratum.

Kielich srebrny, intus in cuppa deauratus, cum labiis deauratis, ab extra cuppa, sedes et manubrium niepozłociste, in sede stemma deauratum MD Heliaszewicz, a quo etiam iste calix est oblatus.

Kielich srebrny, intus in cuppa tantum deauratus et cum labiis deauratis, in cuppa, sede et manubrio wybijany.

Kielich srebrny staroświeckiej roboty, intus tantum deauratus, in manubrio sex globi, in quibus scripta sunt literae JESUS, sedes sexangularis, niepozłocisty.

Kielich dziewiąty [!], wszytek intus et extra pozłocisty, z panień mniszek kroskich pożyczony, własny kościelny, z pateną pozłocistą.

Pixis srebrna niezłocista, niewielka, z tychże ich mści panień zakonnych kroskich a pie defuncto Michaele Borkowski pożyczona, hucusque nie odyskana zostaje.

Pateny do tych kielichów

Paten do tych kielichów ex utraque parte pozłocistych trzy, ex una parte pozłocistych sześć.

VOTA ARGENTEA AD ALTARE MAIUS [l. 86v]

Serce srebrne ad latus perforatum, cum inscriptione: „Deus vita mea et salus“.

Pierścień srebrny pozłocisty, cum inscriptione in medio: „Pan Bóg nadzieja moja“.

VOTA ARGENTEA AD ALTARE BV MARIAE CZESTOCHOWIENSIS

Korona srebrna spora, sztukami złocistemi, na wierzchu galązka, z krzyżykiem złocistym, do ołtarza BVM Częstochowskiego.

Korona złocista mała przy tymże obrazie, in capite Salvatoris, z najmniejszymi promieniami pięcią.

U tegoż ołtarza Częstochowskiego gwiazdeczek srebrnych dziesięć, jedynasta większa; w pośrodku odrysowano z jednej strony Pan Jezus trzymający świat, in medio [!] lilium, z drugiej strony BVM cum sceptro, bez łańcuszka.

Item różyczek u tegoż ołtarza, koło obrazu BVM Częstochowskiego, miedzianych pozłocistych małych dwanaście.

W kaplicy Ś. Faustyny do obrazu należąca na głowie korona srebrna mała, z promieniami dziewięcią.

Serduszko srebrne małe, wyrysowano Nomen Jesus, na obrazie Ś. Faustyny.

U tegoż obrazu tabliczki małe dwie srebrne.

Koronka gagatkowa z paciorkami szklannemi. [l. 87r]

Reliquiarczyk wyszywany na łańcuszku mosiężnym u ołtarza Ś. Anny in parvulo Salvatore.

Koroneczka mała srebrna.

Serce srebrne cum inscriptione Michaelis Borkowski, parochi Krożensis, applikowane s. Annae temuż ołtarzowi.

ORNATY KOŚCIELNE

Ornat atłasowy, na dnie białym haftowany, bez stuły y manipularza, columna zielona z kwiatkami różnemi.

Ornat czerwony adamaszkowy z columną odmienną atłasową, z białemi kwiatkami, podszyty musułbasem czerwonym, stuła odmienna, kitajczana, manipularz tejże materii adamaszkowy.

Ornat adamaszkowy czerwony z columną atłasu holeńderskiego, z kwiatami białemi, podszyty musułbasem czerwonym, wkoło passaman złoty, z stułą y manipularzem.

Ornat ferendynowy, columna golębiasta, kwiaty zielone na dnie pomarańczowym, podszyty płótnem farbowanym gożdzikowej maści, wkoło passaman pstry jedwabny.

Ornat altembasowy czerwony na dnie białym, bez stuły, na przodzie po rogach poszarpany, zieloną kitajką podszyty był, teraz podszycia znaki tylko, z manipularzem, bez stuły.

Ornat czerwony altembasowy, olim z kolumną złotogłowową nadszarpaną, pstrą kitajką brzegi podszyte, passaman biały quondam blaszany był, z stułą y manipularzem. [l. 87v]

Ornat czerwony atłasowy, columna z passamanu żółtego ze złotem, z stułą y manipularzem, wkoło frędzle ceglaste, podszyty czerwonym płótnem farbowanym.

Ornat aksamitu zielonego, quondam złotogłowowy, columna czerwona aksamitu florysowanego, passaman prosty, wytarty, podszyty płótnem, z stułą y manipularzem.

Ornat zielony buracikowy, wpuł jedwabny, z kolumną aksamitną, bez stuły y manipularza, passaman blaszany żółty, podszyty płótnem łazurowym.

Ornat biały buracikowy z columną żółtą, kwiatami łazurowemi, bez stuły, z manipularzem, passaman łazurowy, podszyty, frędzla wkoło żółte, łazurowe y białe.

Ornat muchajeru prostego obłoczystego, z manipularzem.

Ornat drugi takowejże materii.

Ornat żółty, olim złotogłowowy, z kwiatami czerwonemi po brzegach, z kolumną takowąż, bez stuły, manipularz nadszarpany, passaman pstry z niebieskim jedwabiem, podszyty płótnem szarym.

Ornat żółty siarczystej maści, staroświeckiej materii, z obrazkami haftowanemi w kolumnie, z manipularzem, bez stuły, podszyty płótnem farbowanym niebieskiej maści.

Ornat stary, quondam złotogłowowy, żółty, floresy wkoło czarne, ledwo znać, columna żółta, stroczka bantajerowa z białym niebieskim jedwabiem, podszyty barchanem białym.

Ornat aksamitny wiszniowy, passaman bantajerowy [l. 88r] żółty, z stułą y manipularzem, podszyty płótnem szarym.

Ornat atłasowy, na dnie czerwonym kwiaty żółte jedwabne, passaman po brzegach żółty z białym, jedwabny, frędzle wkoło różnego jedwabiu, na przodzie poszarpane, podszyty płótnem farbowanym ceglastym.

Kapy

Kapa wzorzysta na dnie czerwonym, atłasowa, flores jedwabne żółtawe z haftem srebrnym, podszyta musułbasem czerwonym.

Kapa staroświeckiej materii, quondam złotogłowowa, na dnie złotogłowowym kwiaty zielone, miejscami lisztwa pułatłasowa, floresy żółte, passaman biały jedwabny z szczytem takowymże, podszyta płótnem czerwonym.

Kapa staroświeckiej materii, olim złotogłowowa pułatłasowa, na dnie zielonym różyczki różnego koloru białe, z szczytem takowymże, której kutas jedwabny podszyty płótnem, już wynoszona.

Kapa czarna aksamitna, stara, wkoło lisztwy białe atłasowe podarte.

Kapa czarna palamitowa z lisztwą włosianą, z kwiatami złotemi, czarnemi, z szczytem czarnym.

Kapa na dnie białym z różnemi kwiatami, z lisztwą adamaszkową y z szczytem tejże materii, z kutasem żółtego jedwabiu. [l. 88v]

DALMATYKI

Dalmatyk staroświeckiej materii, olim złotogłowowe, dwie.

Dałmatyk żałobnych starych dwie.

ANTEPENDIA ECCLESIAE, EXCEPTIS BRACKICH RÓŻAŃCA ŚWIĘTEGO

Antependium staroświeckiej materii, siarczyste, floresy zielone, olim złotem natkane było.

Antependium takoweż podobne, staroświeckiej materii.

Antependium materii staroświeckiej, quondam była złotanie siarczystej maści, floresy na niej czarne, vix apparet, ciemne.

Antependium złotogłowowe staroświeckie, na dnie żółtym floresy czerwone aksamitne, stare.

Antependium białe buracikowe, stare, wpuł jedwabne, z passamanami życzkowemi.

Antependium zielone stare.

Antependium ciemno czerwone, stare, buracikowe, proste kwiaty na niej białe, z passamanami łazurowymi życzkowemi.

Antependia w słupki na białym dnie trzy, a drugie trzy ferendynowe, podszyte płótnem grubym.

Antependium muchajeru prostego, passamany czerwono zielone życzkowe proste, u ołtarza Ś. Rocha. [l. 89r]

Antependium złotem przetykane kiedyś było, stare, koloru siarczystego, floresy zielone w słupki na dnie cegłastym białe, z frężlami jedwabnymi różnego koloru, tą ambonę przyozdobiono.

Antependium z herbów różnych kitajczane, podszyte płótnem[115] starym.

Antependium białe kitajczane z floresami malowanemi, stare, podszyte płótnem.

Antependium zielone buracikowe, proste kwiaty białe, podszyte płótnem starym.

Antependium ferendynowe czerwone, na dnie białym w kostki drobne na kształt siadki, płótnem białym podszyte.

Antependium czarne aksamitne wzorzyste, stare, passamany wkoło blaszkowe białe, podszyte płótnem czarnym farbowanym.

Baldechinum do Najświętszego Sakramentu buracikowe, którego wierzch czerwony, z zielonego buraciku pstrego.

Sukno do wielkiego ołtarza na gradusy.

Sukno turkusowego, druga strona czerwonego starego.

Całun sukna prostego, in medio krzyż czamletowy, stary.

Sukienki dla ministransów czerwonego sukna prostego, dwie wyszywane.

Vela do monstrantii, za jedno z bracią różańca ś. [l. 89v]

Velum francuskiej materii pstre.

Vela białe dwoje.

Velum wyszywane na białej jedwabnicy, stare; vix valent ad usum.

Velum papuże.

Velum czerwone.

Jedwabnica czarna.

Na kielichy vella, także wspólne z bracią rożańca świętego

Velum atlasowe czerwone z gwiazdeczkami około brzegów, galon złoty.

Velum tabinowe blaszkowe z galonem jedwabnym, przetykane paciorkami.

Velum atłasowe czarne, złotemi kwiatami haftowane.

Velum kitajczane wzorzyste, haftowane złotem y jedwabiem w kwiaty.

Velum jedwabnicze, haftowane złotem, Imie Jezus w pośrodku.

Velum atłasowe wzorzyste w kwiaty białe, około sznurek złoty.

Velum tabinowe szkarłatne, wkoło korunki złote. [l. 90r]

Velum kitajczane czarne z lisztewkami różnemi.

Velum adamaszkowe karmazynowe z galonem jedwabnym, w pośrodku krzyżyk.

---

[115] *Orig. toliau įrašytas ir nubrauktas žodis* czarnym.

Velum atłasowe z kwiatami złotemi, czarne.
Velum kitajczane szkarłatne, około galon jedwabny z krzyżykiem.
Velum jedwabniczne, haftowane, kwiaty białe jedwabne.
Velum wpół tabinowe w kwiaty, z galonem szkarłatnym jedwabnym.
Velum rąbkowe, haftowane kwiatki złotem y jedwabiem.
Velum rąbkowe, złotemi kwiatami szyte.
Velum rąbkowe, z blaszką, stare.
Velum rąbkowe, jedwabiem zielonym ze złotem szyte.
Velum francuskiej materii, pstre, różnego koloru, passamanik pstry wkoło w kwadrat.

BURSY SEU THELAE

Bursa tabinowa karmazynowa złocista, srebrne korunki szerokie. Tejże z drugiej strony tabin ceglasty, kwiatki złote, korunki srebrne wąskie.
Bursa biała atłasowa, haftowana złotem, in medio Nomen Jesus, podszyta kitajką czerwoną.
Bursa czarna workowej roboty, ze złotem, podszyta [l. 90v] szkarłatną kitajką.
Bursa aksamitna, złotem haftowana, podszyta zieloną kitajką.
Bursa biała workowej roboty, z galonem, podszyta atłasem wiszniowym.
Bursa aksamitna pstra, podszyta sają.
Bursa atłasowa biała, podszyta pułatłasem w pręgi.

PALLE

Pala z haftem na dnie białym, szyta złotem y jedwabiem.
Pala tabinowa karmazynowa, korunki złociste, z krzyżykiem.
Pala tabinowa blaszkowa z kwiatami złotemi, korunki złote.
Pala tabinowa z kwiatem żółtym jednym, z krzyżykiem.
Pala workowego szycia, w kwiecie MARIA szyta.
Pala workowej roboty, blaszka krzyżowa.
Pala adamaszkowa biała, kwiat w poszrodku tabinowy złoty.
Pala kitajczana czarna, galon srebrny wkoło.
Pala atłasowa czerwona, galon jedwabny.
Pala adamaszkowa karmazynowa.
Pala na płótnie szyta jedwabiem, Imie Jezus w pośrodku.

CORPORAŁY [l. 91r]

Corporałów różnych dobrych in numero 16.
Purifikaterzów wszytkich in numero 40.

Subcorporały

Subcorporał rąbkowy, złotem wyszywany, po obu końcach sześć kwiatów, wkoło we dwa rzędy.

Subcorporał rąbkowy, wyszywany w cienie jedwabne ze złotem, w kwiatach ptaszęta żółtym jedwabiem wyszywane, w skrzydełkach srebrem przeszywane.

Subcorporał długi łokci dwa, po końcach kwiatów sześć jedwabiem żółtym, złotem przetykane po końcach.

Subcorporał rąbkowy pułtrzecia łokcia, różnym jedwabiem ze złotem wyszywane, w strusie pióra po końcach, wkoło sznurek srebrny dany.

Subcorporał rąbkowy, wyszywany jedwabiem, złotem nakapany na kształt jabłuszek, wkoło sznurek dany jedwabny ze złotem, drobny.

Subcorporał płótna tkackiego albo szwabskiego, jedwabiem różnym barszczowym karmazynowym, srebrem wyszywane, wkoło sznurek złoty.

Subcorporał płótna rąbkowego, zielonym jedwabiem, złotem wyszywane, po końcach kwiatów sześć, wkoło jedwabny sznurek.

Subcorporał rąbkowy, jedwabiem barszczowym [l. 91v] w kwiaty złotem nakrapiane, w końcach po trzy kwiaty, wkoło jedwabny sznurek.

Subcorporał rąbkowy, różnym jedwabiem ze złotem wyszywany, wkoło sznurek, po końcach kwiaty, łokci dwa.

Subcorporał rąbkowy łokci pułtora, kwiaty w końcach po trzy jedwabiu karmazynowego zielonego, kwiaty wyszywane drobne w serduszka.

Subcorporał rąbkowy w kwadrat, wkoło lisztewki złotem wyszywane.

Subcorporał rąbkowy w łokieć, po końcach kwiatki srebrne cztyry, wkoło sznurek srebrny.

Subcorporał rąbkowy stary, w łokci pułtora, czarnym jedwabiem naszywany ze srebrem wkoło na kształt muszki.

Subcorporał płótna tkackiego, kwiaty workowej roboty, czarnym jedwabiem naszywany, wkoło ząbeczki czarnego jedwabiu.

Subcorporał rąbkowy, wkoło lisztewka ze złotem, w łokieć.

Subcorporał płótna szwabskiego, wkoło czarnym jedwabiem wyszywany, po końcach kwiaty czarnego jedwabiu.

Alby [l. 92r]

Alb in numero dwanaście, jedna od jmści pani Krzęsowskiej.

Humerały

Humerałów różnych siedm.

PASSY

Passów do alb nicianych cztyry.
Passów jedwabiu karmazynowego dwa, miejscami rozerwane.

KOMŻY

Komży kapłańskie płócienne cztyry.

TOWALNIE

Towalnie dwie czerwonym jedwabiem szyte, wynoszone.
Towalnia trzecia bielem wyszywana.

OBRUSY DO OŁTARZÓW

Obrus płótna tkackiego, jedwabiem czerwonym z bielą wyszywane.
Obrus płótna tkackiego jedwabiem wyszywany, nie znać jakim stary. [l. 92v]
Obrusy dwa siatkowe, jeden pstry, niewyszywany niczym, pstry, stary.
Obrus siatkowy, lisztwy wielkie, wyszywane gryfy na nim, stary.
Obrus płótna tkackiego z korunkami grubemi z jednej strony.

LISZTWY DO OŁTARZÓW SPÓLNIE Z BRACTWEM ROŻAŃCA Ś.

Lisztwy złotem wyszywane dwie, jedna karmazynowym ze złotem, w łokci siedm, wyszywane w krzyże przeplatane.

Lisztwa druga, zielonym wyszywana jedwabiem ze srebrem, w łokci siedm.

Lisztwy ze złotem karmazynowym jedwabiem wyszywane dwie, łokci siedm, do wielkiego ołtarza.

Lisztwy czerwonym jedwabiem z bielą wyszywane dwie, w łokci siedm, do wielkiego ołtarza.

Lisztwy czerwonym jedwabiem z bielą wyszywane dwie.

Lisztew dwa szmatki do przytoczenia drugich lisztew, czerwonym jedwabiem szyte, stare.

Lisztwa karmazynowa ze złotem, do wielkiego ołtarza.

Lisztwa drukowana płócienna czarna. [l. 93r]

ZASŁONKI, FARTUCHY

Szmatów ceglastych dwa.
Zasłonki kitajczane dwie.

Zasłonki białe pułatłasowe dwie.

Fartuch zielony jedwabny.

Aksamitu czarnego łokci trzy y czwierć.

Zasłonka sztametowa we dwa brety, wkoło czerwone lisztwy, u obrazu P. Najświętszej Różańca ś.

Zasłonka czamletowa biała z columnami pstremi, u ołtarza Ś. Michała wielkiego.

Adamaszku karmazynowego szmatki dwa w jednym łokci pułtrzecia, w drugim puł łokcia.

Zasłonka do zakrywania ołtarza wielkiego w post wielki, z płótna, wielka, z malowanemi figurami Passionis Christi, Crucifixus Dnus, stara.

Zasłonka Najświętszej Panny Różańcowej w post wielki do zakrywania ołtarza, z płótna czarnego, in medio BV Maria Dolorosa cum septem gladiis malowane.

Fartuch do Crucifixu zakrystii, wybiany farbą, pstry. [l. 93v]

Chorągwie kościelne, z bractwem insimul różańca świętego

Chorągiew kitajczana stara Różańcowa, z jednej strony mysteria Rosarii Sanctissimi, z drugiej BV Mariae.

Chorągiew druga, stara, Sanctissimi Rosarii.

Chorągiew nowo sprawiona z płótna, malowana srebrem malarskim w kwiaty różne, in medio obrazy Ś. Barbary, Ś. Michała odmalowane, floressy wkoło malarskim złotem malowane.

Chorągiewki dwie sztametu zielonego papużego, u ołtarza Rożanca ś.

Chorągiewki dwie czerwone harusowe.

Chorągiewki dwie buracikowe.

Chorągiew żołnierska sztametu papużego, in medio krzyż czerwony.

Chorągiew druga takoważ, czamletu czerwonego z krzyżem płóciennym białym, stara.

Chorągiew in medio templi adamaszku czerwonego wisząca, jmści pana Sławaczyńskiego, cum literis deauratis.

Chorągiewki dwie czerwone małe, stare.

Libri ecclesiae [l. 94r]

Antiphonarium w czarnej oprawie z klauzurkami.

Psałterz dobry, nowo oprawiony.

Processionał.

Agenda w oprawie czarnej.

Agenda mała.

Mszały trzy Rzymskie.

Mszaliki requialne in folio, płoskie, w białej oprawie dwa.

Metryki copulatorum nexu matrimoniali et baptisatorum, które ostają ab anno 1599[116] in numero 6, et ab anno 1600, 1626, 1641, 1656, 1673, 1677.

Libri processuum in folio duo.

CYNA

Cynowych lichtarzów u Ś. Faustyny ołtarza wielkich dwa.

Małych lichtarzów stolnych pięć.

Vascula pro oleis sacris cynowe.

Miseczek cynowych do ampułek starych dwie.

Ampułek cynowych cztyry.

SPIŻA, LICHTARZE, ŻELAZO

Lichtarz spiżowy wielki, podczas święta Wielkanocnego do świecy stawiania przed ołtarzem wielkim. [l. 94v]

Lichtarzów wielkich dwa, spiżowe wszystkie, u ołtarza wielkiego.

Lichtarzyk stołowy mosiądzowy jeden.

Lichtarzów mniejszych spiżowych dwa.

Kociołek spory do święconej wody, mosiądzowy.

Kociołek drugi mniejszy, po zgorzeniu izby był kupiony.

Żelazo do pieczenia opłatków na dwie hostii wkoło, z kilką communicantów wyrzynanych.

DZWONY

Dzwonów w dzwonnicy cztyry.

Jeden wielki, Michał, ad titulum S. Michaelis, we czterech tym dzwonem dzwonią albo w sześciu.

Dzwon drugi, Najświętszej Panny, ad titulum BV Mariae, którego we dwóch y trzech dzwonników dzwonią.

Dzwon trzeci, Ś. Kazimierza, we dwóch dzwonią.

Dzwon czwarty, Jan Jurgis, ad titulum S. Georgii. U tego dzwona ucho oderwane, dlatego od czasu dawnego nie dzwonią. Wszytkie te dzwony zbudowane y przelane post conflagrationem templi cum campanis ex materia derelicta cura et impensis perillustris dni Michaelis Borkovski, canonici Samgae, parochi Crosensis. [l. 95r]

Signans w kopule niewielki.

---

[116] *Orig. klaidingai užrašyta 1699 m. data*.

Dzwonek w zakrystii, także spory.
Dzwonek większy, uszko oderwane.
Dzwonki dwa małe.
Dzwonki drugie dwa nowe.
Dzwonków zepsowanych sześć.

VISITATIO CAPELLAE CONFRATERNITATIS SACRATISSIMI ROSARII IN EADEM ECCLESIA PAROCHIALI CROSENSI

Ad ingressum ecclesiae a sinistris capella confraternitatis, cancellis tornatilibus ad introitum cum columnis in iugamentis sitis munita, in qua altare unicum, infra describitur.

Altare ssmi rosarii

Corpus totum altaris operis sculptilis elegantis, nigro colore depictum, columnis ab utraque parte quatuor innititur, cum linteamentis deauratis, in campo caeruleo extremitates columnarum similiter deauratae, inter quas icones sculptae: duae minores S. Faustinae et S. Theclae, duae minores – Trium regum Adoratio Christi et BV Mariae Sacratissimi Rosarii. [l. 95v] In maiori tabula Imago BV Mariae Sanctissimi Rosarii. In superiori contignatione imago BV Mariae in Caelis a Ssma Trinitate coronata, iugamentis deauratis inclusa, supra quam imago sculpta S. Georgii, BV Mariae gestantis parvulum Salvatorem.

In vertice altaris et a partibus aliae quatuor icones sculptae: prima S. Michaelis Archangeli, 2da S. Pauli apostoli, tertia S. Barbarae, 4ta SS. Martyrum et Virginum. Habet portatile proprium, consecratum quidem, sed inscriptio vetustate detersa, legi vix possit. Supra altare baldechinum appensum, depictum variis coloribus, stellatum, in cuius medio Nomen Jesus et Maria. Ad introitum prope ipsum altare cancelli tornatiles obiecti, gradus pro ascensu nullos habet, solum ad pedem altaris asseres strati, vetusti et male coherentes, vestigium fallunt.

Exstructum hoc altare sumptu proprio a pie defuncto dno Georgio Petkiewicz, nobili incola Samgae, causarum pro iudicio saeculari procuratore, parochiano Crosensi.

Visitatio ipsius confraternitatis sacratissimi rosarii privilegiorum, indulgentiarum ac devotionis peragendae eiusdem

Ad hanc capellam introducta est confraternitas sacratissimi Rosarii praesulante in Samogitia illrmo Georgio Tyszkiewicz per Michaelem

Borkowski, canonicum Samgae, [l. 96r] parochum Crosensem, per participationem a Generali Ordinis Praedicatorum sub anno 16 …[117]. [l. 97r]

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS PROPRIAE HUIUS CONFRATERNITATIS, DISTINCTAE AB ECCLESIASTICIS ORNAMENTIS, QUAE TAMEN SUB IURISDICTIONE ET DISPOSITIONE RNDI PAROCHI PRO TEMPORE EXISTENTIS RELINQUUNTUR

SREBRO

Kielich srebrny, intus et labiis pozłocisty, in cuppa, sede et manubrio wybijany, niepozłocisty.

Kielich srebrny bracki, do Pojurza zawieziony za xdza Wagnera.

Korona złocista z krzyżykiem na głowie Najświętszej Panny.

Sceptrum złociste, we trzech miejscach składane.

Korona mała srebrna eiusdem BV Mariae cum parvulo Salvatore.

Jabłko vel mundus złociste z krzyżykiem, w rączkach eiusdem Salvatoris.

Koroneczka najmniejsza na wierzchu ołtarza u obrazu Trójcy Przenajświętszej, BVM Coronationis. [l. 97v]

Miesiąc instar novilunii srebrny, pod nogami Najświętszej Panny.

Tabliczka srebrna spora, na niej obraz BV Dolorosae in nubibus, cum inscriptione: „Anna Stankiewiczówna Biryałowa synowi swemu Michałowi Biryałowi tę pamiątkę wystawia“.

Tabliczek srebrnych, na których effigies BVM, 15.

Tabliczek srebrnych bez żadnej inscriptii ośm.

Tabliczka cum longa[118] inscriptione, sine ulla effigie, y druga takaż.

Tab. sre., na której kwiate wyrysowany [!] inscriptio: „Rosa Mystica“.

Tab. sre., na której serce, inscriptio: „Proba cor meum, Deus, et scito“.

Tab. sre., na których Nomen Jesus wyrysowane, 3.

Tab. sre., na której angelus.

TS cum inscriptione: „S. Maria, ora pro nobis“.

Tab. sre. cum literis AS.

Tab. sre. cum literis SBKB.

Tab. sre., na niej Nomen Jesus cum insignii Passionis.

Tab. sre., na niej Crucifixus.

Tab. sre. cum literis KBSC.

Tab. sre. cum inscriptione: „Pan Bóg, nadzieją moja“.

---

[117] *Orig. data nebaigta užrašyti. Toliau puslapis 96r ir visas 96v palikti tušti*.

[118] *Orig. įrašyta* longam.

Tab: sre., na niej effigies Virginis, cum literis KC.

Tab: sre., na niej róża wyrysowana, cum inscriptione: „Zdrowaś gwiazdo morska“ etc.

Tab: sre., na której Weronika.

Serduszek srebrnych pięć. [l. 98r]

Łańcuszek srebrny biały, ogniwek w nim 122.

Łańcuszek srebrny w drobne kołeczka okrągłe, łokci dwa, ogniwek w nim 130.

Łańcuszek mosiądzowy pozłocisty, łokcia pułtora.

Pasek srebrny staroświecki podłego srebra, sztuk małych y wielkich 52.

Pasek srebrny w tabliczki podługowate, szmalcowany, zielony olim bywał, w którym tabliczek z kołeczkami 23.

Zauszniczka jedna złocista, którą zowią zaukami.

Sztuki dwie mosiężne złociste ze szkłem zielonym.

Pereł sporszych sznurek jeden.

Pereł mniejszych sznurek jeden.

Pereł z koralami prawdziwemi sznurek jeden.

Pereł drobnych z czarnemi paciorkami sznurek, in parvulo Salvatore obrazu Różańcowego.

Koralów czerwonych sporych sznur.

Agnusków sporych różnych rogowych trzy.

Manele jedne.

Maneli bursztynowych para.

Obrączka mała od wianka.

Paciorki bursztynowe z agnuskiem dwoje.

Crucifix mały srebrny na drzewie, in sede stopa BMV.

Kielich jeden z patyną, in medio cuppa pozłocista, ofiarowany od [l. 98v] jmści pana Jerzego Felicyana Petkiewicza temuż bractwu.

Lichtarzów spiżowych para niewielkich.

Tabernaculum malowane srebrem malarskim brackie, za które dano złotych 12.

Ornaty

Ornat biały buracikowy z columną ceglastą, z kwiatkami łazurowemi, stroczka żółta bantajerowa, bez stuły y manipularza, wkoło fręzle goździkowe, podszyty płótnem czarnym.

Ornat żółty buracikowy z columną łazurową florysowaną, z kwiatami, passaman ceglasty, podszyty płótnem farbowanym szarym.

Ornat atłasowy wiszniowy, columna biała adamaszkowa, bez stuły, z manipularzem, fręzle wkoło ornatu ceglaste białe, podszyty płótnem czarnym, na przodzie columna podarta.

Ornat żałobny materii pułjedwabnej, na dnie czarne kwiaty, columna czarna, z przodu podarta, z stułą y manipularzem, podszyty płótnem żółtym.

Ornat żółty, temuż podobny, z columną adamaszkową czarną, bez stuły, manipularza, podszyty buracikiem czerwonym, na zadzie kitajką białą. [l. 99r]

Ornat tabinowy pstry bławatny z kwiatami drukowanemi aksamitnemi, z stułą y manipularzem, podszyty musułbesem czerwonym, wkoło ornatu passamanik niebieski.

Ornat pułatłasowy, floresami różnemi, z passamanem żółtym mere circa columnam, sama columna biała z floresami, manipularz ponoszony.

ANTEPENDIA

Antependium bławatne nowe na dnie białym, z kwiatami różnemi, z fręzlą jedwabną, w pośrodku czerwono z żółtym, około passaman srebrny podszyte płótnem tkackim.

Antependium adamaszkowe vel tabinowe białe, lisztwy dokoła w kwiaty, in medio passaman złocisty jedwabny.

Antependium białe wpuł jedwabne florysowane, z passamanami wpuł jedwabnemi zielonemi, podszyta płótnem czarnym.

Antependium malowane na płótnie, columny trzy ze srebra malarskiego wzorzyste[119], dwoje czerwone karmazynową farbą, kwiaty srebrne dane, za który z karbony brackiej dano złotych 9.

TOWALNIE

Towalnia płótna szwabskiego, wkoło jedwabiem czerwonym wyszywana. [l. 99v]

Towalnia płótna szwabskiego, wyszywana wkoło jedwabiem czerwonym, już zblakowała, ze srebrem, w kwiaty wielkie, w pośrodku małe, wkoło sznurek takowyż.

Towalnia płótna tkackiego, po brzegach jedwabiem czerwonym z bielą wyszywana, w lisztwy wkoło, po brzegach kwiaty cztyry większe.

Towalnie dwie takoweż, stare, jedwabiem czerwonym w kwiaty wyszywane wkoło, jedna była quondam ze złotem y bielem.

Towalnia płótna tkackiego, stara, jedwabiem czerwonym wyszywana wkoło, po końcach kwiaty wielkie cztyry.

Towalnia płótna szwabskiego, stara, jedwabiem szarym wyszywana z bielą, lisztewka wkoło w kwiatki, naprzód wyszywane osobki jakieś.

---

[119] *Orig. dar kartą nurodytas skaičius* trzy.

Towalnia płótna tkackiego, karmazynowym jedwabiem szyta w lisztewkę wkoło, już nadnoszona.

Towalnia płótna szwabskiego, lisztwa siatkowa czerwona z bielem, z grefami [!] szytemi, dobrze wynoszona.

Towalnia płótna tkackiego, czarnym jedwabiem wkoło wyszywane w kwiaty.

Towalnia płótna prostego, kwiaty czarnym jedwabiem, prostym szyciem wyszywana.

Towalnia czarnym jedwabiem z bielą szyta, lisztewka wkoło, takoweż kwiaty wkoło, wyszywana. [l. 100r]

Towalnia płótna tkackiego, czarnym jedwabiem z bielą w kwiaty wkoło szyta, już dobrze wynoszona.

Towalnia płótna tkackiego, bielą wkoło wyszywana, kwiatami różnemi szyta, lisztewka takoważ.

Towalnia płótna tkackiego, bielą wyszywana, wkoło kwiaty takoweż, po brzegach z obuch stron kwiaty.

Obrazy do tejże kaplicy należące, któremi ściana przed ołtarzem przyozdobiona

Naprzód obraz Crucifixi Dni.

Obrazik mały Świętego Kazimierza.

Obrazik BVM Maioris.

Obrazik mały Ś. Zuzanny.

Obrazik Ś. Juliany.

Obraz Depositionis Christi Dni, BV Mater tenens cum septem gladiis.

Obraz Ssmae Trinitatis.

Obraz Loretański BVM.

Obraz Annunciationis BV Mariae, cub umbra malowany.

Obraz BV Mariae, draco conculcatus sub pedibus, niewielki.

Obraz Ś. Piotra. Te wszytkie w ramach różnych. [l. 100v]

Obrazików dwa w czarnych ramach. Jeden Salvatoris Mundi, z drugiej strony BV Mariae malowane, wiszący nad samym obrazem ołtarza tego.

Obraz w ramach Passionis Christi Domini.

Obrazik mały B. Stanislai Kostka nad ołtarzem tegoż bractwa ś., mały.

Inventarium domus parochialis krosensis et eius praedii, dicti Linkovo

Wrota wjezne od cmentarza z fórtą stare, drzwi obręczem żelaznym przypięte u wielkich wrót y u fórtki.

Od tych wrót po lewej stronie świren stary, valet ad usum, tylko dach wszytek oszarpany y we szrodku wszytkie powydzierane tarcice, drzwi na zawiasach żelaznych.

Pod tym świrnem piwnica murowana z oknem jednym na dwór, szyja y wschody do tej piwnicy także murowane, ale zwierzchu sklepienie od szyji wywalone, drzwi do piwnicy na zawiasach żelaznych z probojami. Od świrna idąc po lewej stronie izba jedna stara, zgniła, non valens ad habitandum, z alkierzem w końcu y z salą z alkierza, similiter zgniłe. W izbie okien wielkich szklanych trzy, w alkierzu także trzy, pod salą żadnego nie masz. W izbie okien, stół długi stolarskiej roboty, ławy przy ścienie wkoło stołu dwie, krzesło czarne [l. 101r] skurzane stare, vix valet ad usum, szafa zielona wielka, z niszym y wyszym schowaniem, z zamkami żelaznemi, bez kluczów. W alkierzu stolik do ściany przyprawiony. W izbie piec zielonych kaflów, za piecem prostych niepolewanych. Drzwi wszytkie na zawiasach żelaznych z zamkami zepsowanemi y bez kluczów. Przy tej izbie sień, także zgniła, z przedniemi y tylnemi drzwiami, także na zawiasach żelaznych. Dach wszytek opadły. Od wrót cmentarzowych w prawo izby dwie przeciw sobie z komorami. W jednej izby od bursy Borkowskiego alkierz w końcu sieni, w sieniach kuchnia dranicami zagrodzona, z tych izb jedna stara y dziurawa od kościoła, mająca okien cztyry potłuczonych, w komorze dwa maleńkie. W izbie piec kafli zielonych, stara, ława jedna przy ścienie, drzwi na zawiasach żelaznych, jak do izby, tak do komory, bez zaszczepek y proboju. Druga izba od bursy nowa, z komorą y alkierzem, ale wszytkie dziurawe ściany walą się, okna w izbie trzy, dwa wielkie, jedno małe, w alkierzu dwa małe. Do komory ani drzwi, ani okien, ani połapu nie masz. Do izby y do alkierza drzwi na zawiasach żelaznych z probojami, stół długi y ławy proste, z tarcic ułożone, w alkierzu pomost z desek, wszytek dziurawy, do sieni z podwórza drzwi nie masz. Przez kuchnią w tyle izdebka stara y z sionką, okna dwa potłuczone, szafka mała stara, drzwi na zawiasach żelaznych, dach tego budynku słomiany dziurawy; w końcu stajnia stara, minans ruinam, dach słomiany oszarpany, bez drzwi. Ku dworowi idąc podle drugich wrót, które już się powakły, piekarnia zgniła, odarta, nec valet ad usum. Ogród jarzynny plebański poczynając od altarii wciąż obok miejskich morgów aż o drogie ku Miedżekalnie opiera się. Ogrodzenia żadnego nie masz, ani płotu, oprócz od cmentarza, [l. 101v] tyn [?] po kilku bierwionek, już pałący się. Sadek wiszniowy podle świrna ku stawu dwornemu y miastu, nieogrodzony.

W folwarku wrota stare wjezne, drzwi także stare, od wrót w lewo numa na bydło stara, już opadła, z drugiej strony numka mała nowa, bez dachu y bez drzwi, w lewo dwa chlewki przegrodzone stare, podle nich izba nowa, okienko jedno szklane, drugie zabite deskami, sień stara. Naprzeciw izby piekarnia vix valens, drzwi wszytkie na biegunach. Dach słomiany. Druga

izba y sień [?] ruens ku zachodowi. Izba sama jeszcze dobra, komora gliną obita, wpuł opadła, z oknem jednym szklanym, w izbie okien szklanych 3. Szafka niewielka, ławy dobre, piec prosty, drzwi na zawiasach żelaznych z klamkami żelaznymi, dach słomą y dranicami kryty. Za tą izbą stajeńka na konie, jeszcze dobra, wymoszczona deskami[120], żłoby w niej. Świrny trzy: dwa dobre, pokrycia potrzebne, trzeci bez dachu, y ściany wywalone, bez drzwi y pomostu. Przy tych świrnach drzwi na zawiasach żelaznych. Pod jednym świrnem była piwnica, ale wpuł już zawalona, non valet ad usum. Przy boku świrnów jama z dachem na jarzynę. Łażnia nad sadzawką z sionką płotu grodzoną, tamże y słodownia. W gumnie odryna z chrostu dziurawa, druga na słomę opadła, trzecia do młócenia z chrostu, przy której reja z bierwion do suszenia.

Bydło w tym folwarku

Krowy dwie, cieluszki trzy, wolików trzy, letnich dwa, wolik dwuletni [l. 102r] jeden, koz starych 3, kozioł 1, owiec starych 10, jagniąt 9, świń troje miarnych, indyków 3, gęsi 4, kurów 4.

Zboże w tym folwarku

Żyta zasianego beczek 7, w zasieku beczek 6.
Jęczmienia beczek cztyry.
Owsa beczek 4.
Jarki beczka. Grochu beczka. Berła beczka.

Naczynie

Kubłów y beczek starych 6, dwa do robienia piwa nowe, dobre.

INWENTARZ PODDANYCH DO TEJŻE PLEBANII NALEŻĄCYCH

Mieszczanie plebańscy

Bałtromiej Niekraszewicz, morg jeden, płaci gr. 18 litt.
Tenże puł placu płaci gr. 15 litt.
Stanisław Rymszewicz, morg jeden, płaci gr. 18 litt.
Tenże za puł płlcu płaci gr. 15 litt.

[120] *Orig. dar kartą pakartota* jeszcze dobra.

Jerzy Linnik, morg jeden, płaci gr. 18 litt.
Tenże za puł placu płaci gr. 15 litt.
Pusta po Jerzym Pagni, morg jeden, płaci gr. 18 litt.
Za puł placu gr. 15 litt. bez budynku.
Krzysztoph Butkiewicz za puł placu płaci gr. 15 pol. [l. 102v]
Jan Wasilewski, morg jeden, płaci gr. 15 pol.
Tenże za puł placu płaci gr. 15 litt.
Augustyn Warkalis ni płacu, ni morgu nie ma, prócz izdebki.
Piotr Merkielaytis, morg jeden, płaci gr. 18 litt.
Tenże za puł placu płaci gr. 15 litt.
Pusta po Stephanie Kurowskim, puł placu, płaci gr. 15 litt.
Marcin Adamowicz, morg jeden, płaci gr. 18 litt.
Tenże za plac cały płaci gr. 30 litt.
Joseph Łukaszewicz, morg jeden, płaci gr. 18 litt.
Tenże za puł placu płaci gr. 15 litt.
Stephan Ostomski morg jeden, płaci gr. 10 pol.,
y puł placu płaci gr. 15 litt.
Po Urbanie mniszki objęli puł placu y mieszkają bez żadnej płaty y powinności.
Piotr Czupik, morg jeden, płaci gr. 15 litt.
Tenże za plac cały płaci gr. 30 litt.
Josephowa wdowa, morg jeden, płaci gr. 18 litt.
Taż za puł placu, płaci gr. 15 litt.
Jan Giercis, morg jeden, płaci gr. 15 pol.
Tenże za plac cały płaci gr. 30 litt.
Stephan Kulewski, plac cały, dotychczas nic nie płacił.

POWINNOŚĆ ONYCH

Dzwonić w każde święto, z listem za mil trzy chodzić y processa ex officio nosić via cursoria. [103r]

WIEŚ PAGIE

włóki
½ Malcher Stugis płaci kopę 1.
½ Stanisław Skodwił płaci kopę 1.
½ Jan Stugis płaci kopę 1.
½ Stanisław Szymowicz płaci kopę 1.
½ Gasper Greytaytis płaci kopę 1.
½ Węcław Walentynaytis płaci kopę 1.

¼ Sebesciulaytis płaci gr. 30 litt.
¼ Jerzy Jonaytis płaci gr. 30 litt.

Wieś giedwiły

½ Jerzy Giedwił płaci kop 3.
½ Wojciech Płoksztys kop 3.
½ Jerzy Miniotis kop 3.

Wieś gielże

½ Stanisław Milko płaci kopę 1.
½ Michał Globis kopę 1.
½ Jerzy Świątnik kopę 1.
½ Jan Czarkus kopę 1.

Wieś butwiły [l. 103v]

½ Jerzy Kirlutis płaci kopę 1.
½ Jan Malikowski kopę 1.
½ Kazimierz Żeraulis kopę 1.
½ Marcin Kirlutaytis kopę 1.

Sioło kirpucie

1 Kazimierz Mockus danik, płaci kop 6.
½ Michał Malichowski kopę 1.
½ Dawid Globis kopę 1.
½ Kazimierz Malichowski kopę 1.
½ Piotr Malichowski kopę 1.
½ Kazimierz Szulikłaytis kopę 1.

Wieś żyrnaynie

½ Jan Ławrynaytis płaci kop 2 y gr. 30 litt.
½ Adam Tamonas płaci kop 2 y gr. 30 litt.

Zaścianek w poszylu

1 Michał Szatkus płaci kop 5.
1 Jan Iwonaytis płaci kop 5.

SIOŁO JODZIE [l. 104r]

1 Jan Judaytis płaci kop 6.
1 Melchior Judaytis – kop 6.
1 Dawid Judaytis płaci kop 6.

ZAŚCIANEK BERŻE

Kazimierz Lindyk
Joseph Jodpowiłaytis, płacą obudwa kop 5.

POŁUKŚCIE

Jan Stadra
Michał Micaytis, ci obudwa płacą kop 6.

RUBEŻAYCIE

Joseph Meszkus płaci kop 9.

DANICY

Kurżentys z drugim płaci kop 6.

WIEŚ GIERDZIAGOŁA

Jan Barszysz płaci kop 6.
Stanisław Dydonaytis kop 3.
Marek Managaytis kop 3.
Andrzej Leszkaytis kop 1.
Piotr Bałthrukaytis kop 1. [l. 104v]
Ławryn Nowik kop 2.
Kazimierz Nowik kop 2.
Marek Mikołaiaytis kop 2.

PODUBISIE

Mathyasz Zwierz płaci kop 5.

KIPSZE

Dawid Giedminaytis płaci kop 3.
Michał Kipszaytis płaci kop 3.

Kleynie

Adam Narwoszaytis płaci kop 5.
Stephan Bluszkis płaci kop 6.
Tych wszytkich poddanych ani pomiary gruntu, ani jak wiele kto trzyma, ani powinności nie masz y nie wiedzą, bez revisii pewnej.

Pomedzie. Wieś dargie

Krzysztoph Andreiaytis płaci kop 2.
Adam Żwirbłaytis 1 kopa y 15 gr. litt. [l. 105r]
Tomasz Kużaytis 1 kopa y 15 gr litt.
Marcin Kipszaytis Novik 1 kopa y 30 gr. litt.
Michał Matulis 2 kopy y 30 gr. litt.
Mikołaj Sauruk 2 kopy.

Wieś eyduki

Andrzej Jokszaytis płaci kop 3.
Symon Augustynaytis kop 3.
Joseph Myszkus kop 3.
Joseph Jokszaytis kop 3.
Jan Ramutaytis kop 3.
Mikołay Jonuszkaytis kop 3.
Bałthromiej Gudaytis kop 3.
Piotr Giedutis kopa 1 y 15 gr. litt.
Krzysztoph Kaukszaytis kopa 1 y 15 gr. litt.
Jakub Nowid dopiero się buduje, bez czynszu.

Wieś bolcie

Augustyn Giedutaytis płaci kop trzy 3.
Jakub Walutaytis, nowik, nic nie daje.
Jan Walutaytis kopy 3.
Jan Kiłat kopy 3. [l. 105v]
Stanisław Woyszwił kop 1 y 15 gr. litt.

Wieś strozdy

Jan Giedamaszkis kop 2.
Jerzy Jakutaytis kop 2.

Jerzy Birkasz kop 2.
Stanisław Jakutaytis kop 2.
Krzysztoph Giedomiński kop 2.
Piotr Giedomiński kop 2.
Z tych wsi Pomedzkich ani powinności, ani gruntów wiadomości nie masz, bez revisii.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS KROSENSIS, IN VISITATIONE GENERALI SANCITA ANNO DOMINI 1677 22 MARTII

Cum visitatio a sacris canonibus instituta nervus sit ecclesiasticae disciplinae, cui nos pro munere nostro pastorali intendentes, visitata ecclesia parochiali Crosensi, sequentia decreta reformationis, prout in Dno visum fuerit, constituimus.

Tabernaculum Ssmi Sacramenti desuper conopaeo sericeo decenti [l. 106r] ad praebendam maiorem Vnbli Sacramento Maiestatem cooperiatur.

Sub pixide in ciborio corporale album et mundum semper supponatur. Octavo quoque die Venerabile renovetur, dies renovationis in tabula ad sacristiam affixa notetur, et quot post comunionem populi superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur, sub custodia ipsius rndi parochi, nec sachristiano aut unicuique homini laico concredatur, neque cum clavibus ecclesiae, sed separatim apud rndum parochum servetur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur et candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitate Vbile cum pixide superpeliceatus processionaliter cum schola, vexilis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat[121].

Indulgentiae Venerabile Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quorum transumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus deferendis, dum defertur Venerabile ad infirmum, comparentur.

Lampas in ecclesia coram Venerabili, dum populus est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Vbile in pixide defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

---

[121] *Orig. įrašyta* deferatur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella, supra quam, infans dum baptisatur, aqua de capite infantis defluat, adhibeatur. [l. 106v]

Aqua vero baptismalis de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Vas aeneum, in quo aqua baptismalis conservatur, stanno eleganter dealbetur.

Supra fontem operculum convexum cum aliqua icone ad devotionem movente exstruatur.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiant, non concedatur.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo pro extrema hora agonis confortans confertur, ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter populo ex ambona inculcet ac commendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta Scripturam per illud reliquiae peccatorum delentur et infirmus in doloribus alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, ses. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum, levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam redolet labem, [l. 107r] idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quod post administrationem sacramenti offertur, tanquam eleemosyna et non tanquam pretium accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Pro oleis sacris vasculum stanneum aliud novum, decentius et elegantius ematur, istud vero modernum vasculum pro conservandis veteribus oleis, donec nova adferantur, necessarium erit.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia quamtotius sine mora adferantur testimonium extraditionis quolibet anno ab officiali habeat.

Allatis novis oleis sacris, antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, cineres in sacrarium mittantur.

In metricis praesentia duorum testium matrimonio copulatorum adstantium, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 1mo, scribatur.

In sachristia aqua benedicta ad fores appendatur, similiter in porticu

ecclesiae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis renovata ponatur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur, et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo dno parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant, et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sub tempus contionis sacculo collecti diebus festivis et dominicis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quod solidi collecti fuerint, et in carbonam mittantur.

Quoniam elegantes campanae magno sumptu comparatae, et campanile corruens magno sumptu pro restauratione indiget, ideo ultra taxam in aliis parochiis moderna visitatione praescriptam, a pulsu praedictarum campanarum omnium iuxta antiquam consuetudinem, singulis vicibus per unum florenum, si duobus tantum vel tribus minoribus pulsetur, singulis vicibus per 18 grossos [l. 107v] polonicales a ditioribus, qui solvendo sunt pares, accipere conceditur, cuius medietas in carbonam, medietas admodum rndo parocho cedat.

A sepultura infra fornicem ecclesiae ultra florenos 5 solidis, intra ecclesiam in terra ultra sexagenam, idque a ditioribus, qui solvendo sunt pares, non accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur, nec in alios usus, nisi in ecclesiae necessitates pro ornamentis comparandis vel fabrica ecclesiae, expendatur, sub poenis contra usurpatores bonorum Ecclesiae sancitis.

Cathalogus mortuorum ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis in supprimentes pia legata sancita.

Anniversarium pro Vitoldo, 1mo fundatore episcopatus Samogitiae et istius parochiae ac introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis die praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

Strenationes (vulgo kolendowanie) post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diecesiana 2da Tyszkiewiciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando, docendo, sub poenis ibidem contentis. [l. 108r]

Ad missalia Romana patroni regni Sveciae adiungantur. [l. 55r]

Stolae et manipularia ad casulas, quae sunt laceratae, reparentur, et quo [?] non sunt, procurentur.

Processus ex officio emanati et in librum ad hoc praeparatum inscripti quam celeriter via cursoria transmittantur.

Vesperas 1mas et secundas diebus dominicis et festivis in ecclesia non negligat.

Devotionem in ecclesia, praesertim Matutinum hora 7ma, Sacrum cantatum hora nona, vesperas hora 4ta, iuxta praescriptum synodi diaecesanae absolvere incipiat.

Crux argentea deaurata operis elegantis, per medium fracta, ne totaliter destruatur, quantotius reparetur.

Super maiores ecclesiae fores ab extra imago patroni huius ecclesiae, in cuius titulum est erecta, depicta seu sculpta exponatur.

In caemeterio pro sepultura infantium seorsivus locus assignetur.

Corporalia, purificatoria, tobalia et alia linteamina ecclesiastica, ut pro dignitate ministerii divini, ad cuius usum sunt deputata, munda et decentia semper existant, saepius laventur.

Tela, qua pallae subductae, ut possit saepius lavari, leviter affigatur et saepius mundetur. [l. 108v]

Nº 8

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE ET MONASTERII MON[I]ALIUM KROSENSIUM REGULAE S. BENEDICTI PER ILLUSTRISSIMUM AC RNDISSIMUM CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMGAE, ANNO 1677 MARTII DIE 13

Erecta est ista ecclesia simul cum monasterio a defuncto fundatore piissimo Christophoro Wołotkiewicz, subiudice terrestri Ducatus Samgae, sub anno 1639. Fabrica lignea integra, parietes circumcirca asseribus satis obducti, tectum bonum, ex tegulis abietinis constructum, supra tectum turris lamina per totum velata, desuper habet crucem elegantis operis. Porticus versus aguilonem unam tantum habet portam, foribus firmis, cardinibus ferreis munitis, clausam; ad ecclam interior porta foribus quercinis, ferro bene munitis, clauditur; supra ianuam chorus pro musica, in quo Deo sacrae virgines divinum officium et laudes Deo debitas decantant. Ad sinistram partem inter chorum et altare ianua, qua ad monasterium interius intratur, foribus clausa; versus maius altare in sanctuario ecclae fenestra ingens, in longitudinem protensa, craticula lignea obserata patet, per quam Deo sacrae virgines sacram Communionem suscipiunt et Missae sacrificium [l. 109r] extra chorum audiunt. Ad dextram partem ex opposito sachristia modicae capacitatis, ubi capellanus Missam celebraturus se induit sacris vestibus; fenestrulam unam habet; penes eandem sachristiam ambona operis arcularii, colore depicta.

Visitatio monasterii

Ad sinistram partem ecclae monasterium situm omnia aedificia lignea habet; ianua ad monasterium versus civitatem ad aquilonem prominet. Ad primum ingressum atrium, ex trabibus ligneis constructum, iustae capacitatis, interius vero porta, qua intratur ipsum monasterium, foribus abietinis, clausura ferrea munitis, clauditur, ad cuius custodiam ianitrix una ex monialibus semper est destinata, estque clausura in viridi observantia. Post istam primam clausuram exstant ab utraque parte ex opposito sibi duo hypocausta lignea cum cameris, ubi saeculares virgines hospitae habitabant. Per aream monasterii procedendo ex opposito directe contra portam aedificium ligneum, iustae magnitudinis, cum caminis tertiis [?] muratis, per modernam venerabilem abbatissam exstructum, in quo triclinium, vulgo refectur, exstat. Caetera aedificia, minus

ad scriptum necessaria, omittuntur, saepimenta circa monasterium aliquibus in locis minus depressa exstant. [l. 109v]

VISITATIO FUNDATIONIS, DOTIS ET PROVENTUUM

Ab eadem supranominato fundatore pie defuncto Christophoro Wołodkiewicz, subiudice terrestri Ducatus Samgae, pro situ monasterii cum tota circumferentia, hortis et pratis, habet terrae mansum, circumiacentem inter fluvium Krożenta ex una et viam publicam Niemoksztensem ex altera parte, signis certis limitatum, emptum a MD Theodoro Iwanowicz. Pro dote vero idem fundator inscripsit summam pecuniae quatuor millia et ducentas sexagenas, apud MD Kirszeynszteyn Kryszpin, tivunum Poiurensem, locatam contractu reemptionali in bonis terrestribus Szwekszty, apud successores eius recuperandam,[122] quam summam postea recuperatam virgines moniales Crosenses exposuerunt vindicando bona Dyrwiany, tollendo reformationem sive dotalitiam inscriptionem Annae Chrząstowska, consortis pie defuncti Wołodkowicz fundatoris, residuum eiusdem summae impenderunt [ad] emandanda [?] bona Płuszcze a nobili Marcinkiewicz, additis aliis supra specificandis summis pecuniariis.

Ratione huius summae quatuor millium coparum et ducentarum inscriptarum obligavit capellanum presbyterum proprio sumptu fovendum, qui pro anima eius singulis septimanis feria quarta et [l. 110r] feria 6ta sacrificium Missae solveret perpetuis temporibus.

Idem pius fundator bona sua hereditaria, Dyrwiany nuncupata, inscripsit suo iure advitalitio proprio et consortis suae Annae Chrząstowska et salvo iure dotalitio, sive reformationis trium millium coparum in praedictis bonis in Dyrwiany inscriptarum, cui vellet ipsa eius consors inscribere vel donare. Ratione cuius dotationis imposuit obligationem alteram, presbyterum proprio sumptu monasterii fovendi et salariandi, qui tria Missae sacrificia singulis hebdomadis feria 2da, feria 4ta et feria sexta pro anima eius et consortis perpetuis temporibus absolvere adstrictus esset. Ratione huiusmodi fundationis utriusque, super summa 4200 coparum et bonis haereditariis Dyrwiany, obligavit fundator sex tantum moniales virgines sine dote suscipiendi et fovendi, et post decessum earum proprias consanguineas suas, sine dote suscipiendi.

2da fundatio est ad hanc ecclesiam monasterialem altariae per pie defunctam Annam Pacówna Ważyńska, tivunissam Dyrwianensem, capitaneissam Jasvonensem [?], decem millium florenorum polonicalium, apud MD Jacobum Szweryn, succamerarium Derpatensem, super obligatoriis literis

[122] *Orig. čia įrašyta* quam summam postea recuperandam.

commodatorum, quam summam postmodum receptam defuncta priorissa Słuszczanka locavit super bona Płuszcze apud nobilem Marcinkiewicz, quae bona deinde per modernam vnblem abbatissam Mossalska, additis summis pecuniariis non mediocribus ex dotibus monialium, haereditario iure empta sunt. Ratione autem decem millium florenorum, [l. 110v] pro altaria inscriptorum, obligatio est imposita fovendi altaristam, qui singulis septimanis tria Missae sacrificia feria 2da, feria 5ta et sabbatho, pro anima fundatricis, mariti ac consanguineorum eorundem perpetuis temporibus absolvere adstrictus esset.

Tertia dotatio summae per eundem suprascriptum fundatorem super bonis Gruże in districtu[123] Upitensi, per maximos labores et sumptus modernae vnblis abbatissae vindicata a nobili Marcinkiewicz. Ex cuius summae censu fundator obligavit certas pensiones solvere pro hospitali Luknicensi et [ad] quaedam monasteria religiosorum.

Dotes mon[i]alium eius conventus

Vnblis virgo Iwanowiczówna pro dote attulit mille sexagenas; haec summa locata est super Płuszcze.

Vnblis virgo Rosochacka intulit sexagenas trecentas solidis, quae datae super Płuszcze.

Vnblis virgo Isarska intulit pro dote in paratis solidis flor. 400; omnes super Płuszcze dati sunt.

Vnblis virgo Rybska in paratis pro dote attulit sexagenas centum, datum totum super Płuszcze; reliquum dotis sexagenae 150 non recuperatae. [l. 111r]

Vnblis virgo Catharina Iwanowska intulit pro dote florenos 500 solidis.

Vnblis virgo Klinska intulit pro dote mille florenos in auro, quos praeterita vnblis abatissa recepit, moderna vero vnblis abatissa recepit 1500[124] flor. solidis.

Debita eiusdem monasterii

Apud illrum Hyeronimum Kryszpin, praeteritum thesaurarium MDL, floreni 500.

Ex dote vnblis virginis Rybska[125] non recuperatae restant sexagenae 500.

Vnblis virginis Talatówna dos nondum recuperata.

---

[123] *Orig. įrašyta* distinctu.

[124] *Tūkstantį žymintis vienetas pirašytas vėliau kita ranka*.

[125] *Rankraštyje pavardė vėliau kita ranka pataisyta iš* Rybińska.

Aliarum etiam virginum dotes non sunt recuperatae, quae hic non specificantur.

Apud illrum palatinum Polocensem Sapieham super literis obligatoriis exstant bonae monetae floreni mille quingenti; terminus reddendi anno 1673 pro festo s. Joannis Baptistae.

Apud nobilem Raphaelem Jamont ex dote vnblis virginis Psarska restant floreni 100.

Apud MD Billewiczowa, tivunissam Retoviensem, mutuo dati floreni 300.

VISITATIO VNBLIS SACRAMENTI [l. 111v]

Tabernaculum Ssmi Scrmti in maiori altari situm, bona et firma clausura munitum. Asservatur Vnble in pixide argentea, corporale mundum substratum, clavis a cyborio sub diligenti clausura servetur.

VISITATIO ALTARIUM

Altare maius opere sculptili elaboratum, nondum perfectum, in maiori tabula imago BVM Trocensis.

A partibus altaris minoris [!] imagines depictae in tabulis aeneis. Hoc altare consecratum, habet tamen portatile bonum et consecratum.

ALTARE SECUNDUM

Ad cornu Evangelii penes magnum altare in suggestu imago quantitatis notabilis BVM Immaculate Conceptae, infra imago S. Benedicti et S. Scholasticae; hoc etiam altare habet portatile consecratum.

ALTARE TERTIUM

In eadem parte ecclesiae versus fores ecclesiae altare, in quo exposita imago BV Maioris; supra imago S. Marini, superius imago S. Michaelis in tabula depicta; hoc altare habet etiam portatile proprium. [l. 112r]

ALTARE 4TUM

Ex altera parte ecclesiae, ad introitum a dextris, altare operis sculptilis, nondum deauratum, in maiori tabula imago S. Annae, fundata ab illustri Pacówna Ważyńska. Pro altaria habet obligationes tres Missas in hebdomada, de quibus dictum supra. Habet portatile consecratum.

Visitatio reliquiarum

Ad altare S. Annae extant reliquiae insignes, quae in duabus cistulis continentur; obsignatae sunt sigillo ipsius illrmae celsitudinis visitatoris.

Visitatio campanilis

Campanile supra porticum ecclae, quod ante maiores ecclesiae fores exstat, in quo campanae modicae magnitudinis exstant tres. Caemeterium nullo saepimento circumdatum, in medio caemeterii crux lignea elegantis operis, coloribus depicta, altitudinis eminentis exstat.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET [l. 112v] TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

Srebro kościelne

Monstrantia srebrna wielka, roboty wybijanej, ważąca grzywien 50, od roboty dano flor. 300; jej mość panna xieni zeszła w Bogu Catharzyna Słuszczanka sprawiła sumptem klasztoru.

Monstrantia druga mniejsza srebrna w promieniach sześciu pozłocistych, na wierzchu crucifix pozłocisty; przeszła jej mość pana xieni sprawiła sumptem klasztornym.

Krzyż srebrny spory z promieniami pozłocistemi cztyrma, po rogach ewangelistów cztyry pozłocistych, po rogach koralów 6, z małemi perełkami, na drugiej stronie crucifix pozłocisty, in sede liczba „1666 dnia 2 augusti“. Litery OBMVMKOSBO.

Kielich wszytek pozłocisty z pateną pozłocistą, krzyż kawalerski na patynie, na spodzie kielicha inscriptio: „Hyeronim Adamkowicz 1641“.

Kielich drugi, wszytek złocisty, z pateną z jednej strony złocistą, z herbem ich mościów panów Ważyńskich, na patynie baranek.

Kielich pozłocisty z pateną pozłocistą, pożyczony z kościoła farskiego.

Kielich srebrny, wewnątrz pozłocisty, z pateną nieświęconą z jednej strony pozłocistą, z Wilna przywieziony. [l. 113r]

Puszka srebrna w cyborium, w pośrodku pozłocista y miejscami.

Lampa srebrna wielka, roboty pięknej, sprawiona od jej mości panniej Słuszczanki, xieni tego conventu.

Kurwatura srebrna spora, we środku Najświętsza Panna pozłocista, kurwatury samej laski sztuk trzy, okrom samej curwatury. Litery na curwaturze y taki napis: „Anno 1662 MK BR SB“, sprawiła jej mość panna Słuszczanka.

Ampułek srebrnych para jedna pozłocista, sprawiona od jej mości panny Słuszczanki.

Miska srebrna do nich z herbem ich mośćiów pp. Ważyńskich, ich mość pp. Paców, sprawiona od jej mości paniej Ważyńskiej, z literami WWAP.

Ampułek para srebrnych z napisem: „Pro conventu Crosensi Conceptionis BV Mariae 1645“.

Lichtarzów srebrnych sporych para, sprawionych od jej mości panny Maryanny Mossalskiej xieni. Litery: HSBMBCR.

Puszka mała srebrna, pożyczona od jmści xdza Borkowskiego, niegdy plebana krożskiego, z kościoła farskiego; rękowieść pozłocista, y część sedesu.

Taca srebrna spora z rączkami dwiema pozłocistemi, roboty pięknej.

VOTIVA NA OŁTARZU WIELKIM [l. 113v]

Na głowie Najświętszej Panny korona srebrna, perłami sadzona.

Na szyji Najwiętszej Panny pereł sznurów trzy.

Kratka perłowa po trzy perła, sznur każdy wiązany.

Tabliczek srebrnych, wielkich y małych, in universum 36.

Na głowie Chrystusa Pana, quem gestat Beata Virgo, korona maleńka srebrna.

Na tymże ołtarzu dwie statui aniołów srebrne, na puł łokci wielkie.

ORNATY

Ornat tabinowy złocisty w kwiaty złote, dno białe srebrne, [z] stułą y manipularzem. Materia od jmści Jana [Krzysztofa Denhoffa], ciwuna wileńskiego, potrzeby jmść panna xieni sprawiła złote, kitajką podszyty pomarańczową.

Ornat drugi tabinowy, złote kwiaty y różne jedwabne nadanie, z stułą y manipularzem; od jej mości panny Wołowiczowej [!] materia, a potrzeby jej mość panna xieni sprawiła.

Ornat złotogłowowy z columną piękną tabinową bogatą, sprawiony od jej mości panny xieni.

Ornat biały atłasowy w różne kwiaty, z columną czerwoną złocistą, od jej mości panny Marcinkiewiczówny.

Ornat atłasowy pstry na dnie białym, potrzeby srebrne, koruneczki srebrne. [l. 114r]

Ornat stary, ponoszony, na dnie żółtym kwiaty srebrne y złote, czerwonym jedwabiem przetykany, z Wilna, potrzeby jedwabne.

DECRETA REFORMATIONIS CIRCA VISITATIONEM GENERALEM EXTERNAM ECCLESIAE ET INTERNAM MONASTERII CONVENTUS CROSENSIS MON[I]ALIUM ORDINIS S. BENEDICTI ANNO 1677 MARTII DIE 13

Quandoquidem monasteria monialium ordinis S. Benedicti per specialia Sedis Apostolicae privilegia exempta sunt a iurisdictione r. abbatum et superiorum ordinis eiusdem et subiecta potestati et iurisdictioni loci ordinariorum, in quorum diecesibus constituta sunt, prout praescribunt bullae Gregorii XIII anno millesimo quingentesimo septuagesimo 8vo et Clementis 8vi 1603, habendo itaque huiusmodi iuris assistentiam modernus illustrissimus ac rndissimus loci ordinarius Samogitiae, instituta et per literas processus antecedenter tempore iure praescripto promulgata per totam diaecesim generali visitatione, tangente ordine visitationis Crosos descendit et non ignorans (ut inquit Trident., sessio 25, De regularibus, cap. 1mo), quantum ex monasteriis pie institutis et recte administratis in Ecclesia Dei splendoris atque utilitatis oriatur, [l. 114v] ad visitationem monasterii Crosensis monialium apposuit operam, in quo etsi religiosa disciplina in viridi observantia teneri reperta, sic neque ut collapsa restauretur hucusque constantius in posterum perseveret, sequentia reformationis decreta constituit.

Decretum reformationis circa externum ordinem ecclesiae

Tabernaculum Ssmi Sacramenti ad maiorem decentiam conopaeo sericeo obducatur.

Clavis vero a tabernaculo Ssmi Sacramenti non in loco patenti, sed in sacristia sub altera clausura servetur, et sit sub custodia rndi capellani, viri maturi, discreti et timorati.

Octavo quoque die Venerabile Sacramentum renovetur, dies renovationis in tabula affixa ad sachristiam notetur.

Sub pixide corporale mundum et honestum semper sit substratum.

Quantum proventus monasterii suppetunt, lampas diebus saltem dominicis et festivis, dum populus est in ecclesia et candelae in altari exstructae, ardeat.

Monstratorium argenteum magnitudinis notabilis, per defunctam pie Sluszczanka, abatissam conventus Crosensis, comparatum, quoniam ob debilem iuncturam partium non potest ad usum adhiberi, cum tamen non frustra nec in vanum tanto sumptu comparatum sit, proinde restaurari ac melius partes coniungi adhibito prudenti aurifabro curetur, et ad honorem Venerabili Sacramento in publica expositione adhibeatur.

Calix argenteus in cuppa fractus ac foraminosus reparetur. [l. 115r]

Ad ianuam sacristiae aqua benedicta cum vasculo appendatur.

In porticu similiter ecclesiae aqua benedicta singulis diebus dominicis renovata in vase ad hoc praeparato ponatur.

Altare pie defunctae Annae Pacówna Ważyńska, illustris olim Alberti Ważyński, tivuni Dyrwianensis, consortis viduae derelictae, super decem millibus florenorum, ultimae voluntatis testamento inscriptis, iuxta tenorem decreti illustrissimi nuncii apostolici et ad mentem fundatricis in testamento expressam, erigi curetur, obligationesque praescriptae pro anima fundatricis ad altare designatum absolvantur.

Obligationes Missarum, in literis originalibus fundationis huius monasterii a pie defuncto mgco dno Wołodkiewicz, subiudice terrestri Samogitiae, praescriptae, 1mo pro summa quatuor millium et ducentarum sexagenarum duae Missae in hebdomada, 2do ratione bonorum Dyrwiany, post suum decessum ab eodem fundatore monasterio inscriptorum, tres Missae, similiter singulis hebdomadis, celebrandae, et duo presbyteri pro huiusmodi obligationibus absolvendis fovendi essent.

Sed quoniam ob calamit[at]em temporum et pretia rerum adeo tenues fructus sunt monasterii, ut deductis expensis pro solvendis et salariandis duobus presbyteris vix restaret aliquod pro monasterii provisione, deinde apprehendendo possessionem praedictorum bonorum Dyrwiany plurimas expensas et magnam pecuniae summam de proprio ex collectis dotibus monialium persolverunt consorti derelictae pie defuncti fundatoris Wołodkiewicz (contra mentem et spem fundatoris), non videatur; itaque ad tam graves obligationes pro anima defuncti fundatoris absolvendas teneri. [l. 115v]

Curanda est igitur reductio Missarum ad pauciorem numerum, iuxta praescriptum Trident., sessio 25, de reformatione, cap. 4, in synodo diaecesana, quam brevi futuram speramus.

Rndus capellanus pro tempore existens cum praeiudicio ecclesiae parochialis Crosensis ad ecclesiam suarum monialium corpora parochianorum sollemniter processionaliter sine consensu rectoris eius loci ad sepulturam non deducat, nisi in casibus a iure praemissis, salva 4ta parte funeralium, de iure et consuetudine ecclesiae parochiali debita.

DECRETA REFORMATIONIS CIRCA INTERNAM VISITATIONEM IPSIUS MONASTERII ET PERSONARUM RELIGIOSARUM

Clausura monasterii, iuxta praescriptum Trident. sessione 25, cap. 5to, de regularibus, etsi hactenus rigorissime observata fuerit, saepimenta tamen depressa aliquibus locis altiora erigantur, et totum monasterium bene ac

firmiter cingatur, ut neque ad extra monialibus, neque ad intra saecularibus aspectus quoque modo pateat, saepimento circumducatur.

Commoditati infirmantium sororum monialium consulendo, iuxta cap. 36, in loco commodo ac apto seorsivum quamtotius infirmerium erigatur, cum fornace et caminoo, quod temporibus brumalibus calefiat; sororibus autem aegrotantibus fercula et potus specialia ac infirmitati competentia ministrentur; ad obsequium illarum una ex sororibus deputetur, quae ex charitate inserviat.

Electio abatissae vel aliarum praepositarum et officialium, iuxta praescriptum Concilii Tridentini, sessione 25, cap. 2do, per vota [l. 116r] secreta fiat ita, ut singularum eligentium nomina nunquam publicentur.

Iuxta regulam, cap. 65, priorissa monasterii, dispensatrix et aliae praepositae sive superiores, cum non sint advitalitiae et mutari possint, propter melius esse optamus, ut non eaedem continuo longo annorum decursu perseverent, cum sit occasio alias despiciendi, sed singulo triennio, iuxta Tridentinum aliae eligantur, earum novae constituantur. Similiter vero monialis Ochmanówna, quae in obsequio ubilis abatissae nimis longo tempore occupatur, alia in locuum eius substituatur, et sic in posterum alternatim certis temporibus mutentur.

Virgines moniales sine licentia illustrissimi ac rndissimi loci ordinarii extra claustrum ad praedium non egrediantur, et si licentia obtenta in scripto necessitas postulaverit, non diu commorentur. Causa defensionis subditorum a militibus in periculum contemptus vel dishonoris non se coniiciant, quia, iuxta textum Scripturae, qui periculum amat, peribit in illo.

Venerabilis abatissa, iuxta praescriptum regulae suae, omnes virgines moniales, sorores suas, aequaliter in Christo diligat, neque unam inclinatiori affectu quam aliam prosequatur, neque unam praeferat alteri, et praesertim [quae] vilioris conditionis vel sine dote competenti ad monasterium receptae sunt, eis non exprobret neque ex ea causa despiciat.

Secundum ordinationem concilii Tridentini, sessione 25, cap. 5to, is [?] tantum numerus virginum monialium sine dote suscipiatur et admittatur ac in posterum conservetur, qui vel reditibus propriis monasterii, vel ex consuetis eleemosynis commode ac honeste possit sustentari.

Quoniam iuxta praescriptum religiosae paupertatis et [l. 116v] temperantiae tria tantum fercula, videlicet duo ex oleribus, tertium ex carnibus, et diebus ieiunii tertium ferculum ex piscibus detur, ea ut sint iustae portionis et quantitatis, praesertim frustrum carnis sit quantitatis bonae, olera sint lardo vel alio obsonio bene condita, pisces similiter et alia fercula ad ieiusnium sint propere oliva vel oleo vel aleciibus in frusta sectis obsonita, ita ut sorores non famelicae a mensa quotidie recedant, similiter cerevisia non nimis rara et eliquata ministretur, venerabilis vero

abatissa, quae ob debilitatem valetudinis excusatur a communi mensa, frequenter tamen ad mensam residentes sorores visitet et, utrum iuxta ordinationem regulae cibus a superioribus et dispensatricibus ministretur, videat ac exploret.

Observando praescriptum regulae, cap. 61, confessarium verum maturum, discretum, exemplarium, ab officio illustrissimi ac rndissimi loci ordinarii approbatum foveant, cui omnes monialis peccata sua singulis ad minus mensibus confiteantur, nihilominus, iuxta praescriptum Tridentini de regularibus, cap. X, praeter ordinarium confessarium alius extraordinarius cum consensu illustrissimi loci ordinari bis aut ter in anno adhibeatur, qui omnium confessiones audiat.

Libertati virginum Deo dicatarum Tridentinum sessione 25, cap. 17, prospiciendo statuit, ut puella ante expletum duodecim aetatis annum habitum regularem non suscipiat neque antea habitum assumat, nec postea professionem emittat, quam illustrissimus ac rndissimus loci ordinarius vel eo impedito vicarius, vel aliquis ab eo deputatus virginis voluntatem, an coacta, an seducta sit, an sciat quod agat, exploraverit. Abatissa ante mensem certiorem illustrissimum loci ordinarium facere tenetur, cum professionis tempus advenerit. Professio autem ante sex decem [l. 117r] aetatis annum expletum non fiat; nec minore tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione perstiterit ad professionem admittatur.

Excommunicationis poena in regula cap. 44 praescripta contra delinquentes moniales non debet intelligi pro censura ecclesiastica proprie et rigorose sumpta, prout secundum Canones excommunicatus privatur suffragiis communibus ecclesiae in foro conscientiae, activa et passiva perceptione sacramentorum et conversatione externa civili cum fidelibus, sed debet intelligi tantum pro quadam[126] externa separatione a consortio aliarum monialium sororum; inde illa verba in regula expressa, quod talis persona tradita sit diabolo in corpore, ut in die Domini salvetur in spiritu, non debent adhiberi in excommunicatione.

Praedicta autem excommunicationis poena improprie sumpta non passim pro levibus defectibus a venerabili abatissa contra sorores extendatur, sed tantum pro delictis gravioribus, et praesertim si pertinacia et incorrigibilitas post salubres admonitiones alicuius sororis[127] appareat.

Ardentiores et alii quicunque contractus, transactiones, compositiones, concordiae cum debitoribus, emptiones, venditiones bonorum monasterii sine consensu illustrissimi loci ordinarii Samogitiae pro tempore existentis a venerabili abatissa fieri vetantur.

---

[126] *Orig. įrašyta* quandam.

[127] *Orig. įrašyta* sororem.

Praesertim lacticinia et alia ad usum quotidianum necessaria non in pecuniam per arendationes sed in honestam provisionem Deo sacratarum virginum convertantur.

Castigationes sive verberationes in corpore externa manu violentas, quarum nec in regulis huius ordinis ulla est mentio, pro corrigendis delinquentibus fieri negantur, sed voluntarias propria delinquentis manu, moderatas et discretas, pro modo culpae disciplinarum verberationem assignandas a venerabili abatissa fieri non improbatur. [l. 118r][128]

[128] *Rankraštyje puslapis 117v paliktas tuščias*.

[129] [No 9]
[VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE HEYROGALENSIS ANNO 1677 D. 19 MENSIS FEBRUARII]

Tertium altare arcularii operis, auro et picturis exornatum, iam non novum. Imago Depositionis Xsti Dnii, superius Mortis imago depicta sumptu MD Adami Juszkiewicz.

Visitatio sacristiae

Ab altari magno ad sacristiam itur ad dextram; eius altaris [!] fores ex asseribus abiecinis, clauduntur clausura bona interna. Armarium pro servando monstratorio, sera pensili clauditur illud armarium. 2dum, in quo asservantur calices, bursae, corporalia etc., pensili sera clauditur. Scrinium magnum, in quo apparamenta ecclesiae et omnia eiusdem decora deponuntur. Fenestra una, habens craticulam ferream. Mensa in eadem sacristia telo albo ornata, continens sub se armaria pro asservandis casulis. Ex sacristia fores noviter dati in cardinibus ferreis, cum clausura interna.

Ambona

Haec est ex asseribus, picta variis coloribus, itur ex sacristia ad illam, sub eadem confessionale etiam pictum, et unum hoc exstat.

Chorus

A foribus ecclesiae intra ecclesiam itur scabellis ad chorum, qui supra porticum, in faciem [!] ecclesiae, asseribus cinctus; habet positivum quatuor vocum et mediae vocis, recenter hoc rectore comparatum.

Fornices

Fornices duo murati: MM dnum Giestorcium, 2dus ecclesiasticus.

---

[129] *Toliau rankraštyje įrištas Ariogalos parapinės bažnyčios vizitacijos aktas, tačiau jis pateiktas tik labai fragmentiškai, praleista jo pradžia bei tekstas pradedamas nuo trečiojo altoriaus aprašymo. Taip pat trūksta vizitacinio akto pabaigos*.

SCAMNA

Scamna a parte confraternii noviter omnia exstructa per rndum parochum, in 2da parte antiqua nobilium parochianorum.

CARBONA

Carbona servatur in sacristia sub triplici clausura, et clavis prima[130] apud r. dnum parochum, 2da apud victricum. Inventi sunt tempore visitationis fl. 3 [gr.] 22. Altera carbona confraternitatis, in qua reperti fl. 2 [gr.] 10 et solidus.

CAEMETERIUM [l. 118v]

Hoc est septum bene, nec potest esse aditus bestiis a civitate, fores asseribus abiecinis, clauditur a parochia porta.

VISITATIO FUNDATIONIS

Fundata est ecclesia a serenissimo Sigismundo in anno 1542, cuius gratia possidet rector locum in quo parochia cum hortibus, et quinque areas cum taberna habet. Praedium, in quo duo mansi utiles et fructificantes; ex his modo unum rusticis distribuit, 2dum excolit. Silvestres et inutiles quatuor mansi. Item tres mansi, ex quibus possunt esse currus faeni 20 plus minus. Item 7 mansi in pago Wondzie, duo mansi possessionati in pago Jodaycie, tres numerantur [?] possessionati, 4 mansus divisus inter rusticos eiusdem, pro exculto ab iisdem numeratur. Possessionatos item silvestres subditi numerant tres mansos, quos ipsi tenent. Tres alios [mansos] possident subditi pagi Wondzie et tertiam partem, insuper octavam partem. Item prope regales subditos Lancie MD Czaiewski, tivuni Dyrwianensis, mansi tres silvestres, ex quibus tamen faenum habetur; horum ominium est in usu et possessione RD parochus.

VISITATIO PERSONAE

Hic est Joannes Beynar, annum agens trigesimum, ab illmum (uti in literis formatis constat) ad omnes ordines promotus. Ultimum ordinem presbyteratus Olsiadis accepit anno 1672, qui erat d. 5 iunii ... [ter]minus literis cridae expiravit ad parochiam Heyragolensem, in personam praefato anno 1674 d. 23 februarii. In quo ipso termino ... investitura obtenta, anno 1675 d. 29 septembris introductam possessionem accepit. Indultum anno 1676 d. 12

[130] *Dar kartą orig. įrašyta* clavis.

mensis martii datum ... Familiam non magnam alit, habet libros spirituales et concionatores. A nobilibus et civibus bonum testimonium et sollicitudinis diligentiaeque in suo officio habet.

Schola

Haec ruinam minatur, sed in alia domo iurisdictionis suae docentur, ut instruantur scholares. Rector scholae d. Joannes ...niewski, qui et organarium agit.

Campanile

Campanile iam antiquum, et desuper et ipsum corpus collapsum ... putrefactum; campanulae parvae duae, tertia scissa, 4ta [in co]pula templi. [l. 119r]

APPARAMENTA EIUSDEM ECCLESIAE PAROCHIALIS HEYRAGOLENSIS

Srebro

Monstrantium ex cruce seu pacificali, floribus argenteis a parte additis, et desuper inter flores in capite tres cruces, in medio etiam statua BV, a partibus etiam utriusque tres cruces desuper, intra quas statuae: ex una parte S. Petri, ex altera S. Pauli. Lapides rubri coloris, ex una parte in locis deauratis, ex altera parte inter flores deauratos; 4 imagines evangelistarum deauratae in manubrio, etiam aliquae partes deauratae circuli circa vitrum, et melchisedech deauratus.

Kielich srebrny, pozłocisty intus et extra, z pateną także pozłocistą.

Kielich drugi srebrny, intus et extra pozłocisty, z pateną pozłocistą.

Kielich pozłocisty mosiądzowy, pro ablutione hominum.

Kielich srebrny iustae quantitatis.

Turrybularz srebrny wielki na cztyrech łańcuszkach, sumptu M dni Theodori Lacki, mareschalci MDL.

Lampa srebrna na łańcuszkach srebrnych, pod nią tabliczka srebrna, sumptu MD Vladislai Kiersztort, vicethesaurarii Samgae.

Tablica srebrna wielka ze trzema łańcuszkami, na wielkim ołtarzu, od JM pana Kiersztorta, skarbnika Żmudzi.

Vota na obrazie najświętszej panny

Tabliczka srebrna wielka, imago Crucifixi Dni, effigies mgci dni Vladislai Kiesztort, vicethesaurarii Samgae.

Tablica druga srebrna wielka, cum stemmate eiusdem.

Tablica srebrna spora, cum stemmatae charissimae coniugis eiusdem.

Tablica srebrna od JM p. Franciszka Wsięborowskiego, skarbnika żmujdzkiego, na niej konie wyrysowane.

Tabliczka srebrna, na niej effigies Najświętszej Panny, cum literis PK.

Tabliczka srebrna, effigies Passionis, cum literis WKŻ.

Tabliczka niewielka srebrna, Beatissima Virgo in nubibus.

Tabliczka druga niewielka srebrna, BV in nubibus, cum literis IL.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus et luna, z literami ŻM.

Tabliczka srebrna, effigies Beatissimae Virginis, cum literis ZAGDR.

Tabliczka niewielka, na niej Beata Virgo in luna.

Tabliczka spora, na niej Bma Virgo cum angelis, Christum Dnum baiulantem [!].

Tabliczka srebrna spora Bmae Virginis Loretanae.

Tabliczka srebrna, na niej serce pozłociste.

Tabliczka spora srebrna, B. Virgo in nubibus deauratis, cum literis KK. [l. 119v]

Tabliczka srebrna, na niej P. Jezus, cum literis ŻV.

Serce srebrne, pozłociste a partibus, cum stemmate et literis ŻO.

Tabliczka srebrna spora, effigies Bmae Virginis, z łańcuszkami niewielkimi, z kołkiem, cum literis PW.

Tabliczek srebrnych niewielkich in numero cztyry.

Korona srebrna na głowie Najświętszej Panny spora.

Koronka srebrna niewielka na głowie Pana Jezusa.

Korona srebrna trzecia blaszana.

Łańcuszek srebrny w ogniwach, pułtrzecia łota.

Łańcuszek także srebrny, łotów 24.

Łańcuszek srebrny w ogniwach, łotów 18.

Obrączek srebrnych 4, piąty sygnecik niewielki srebrny.

Maneli bursztynowych dwie pary.

Agnusków różnych in N° 20.

ORNATY

Ornat pułatłaskowy w kwiaty różnego jedwabiu, na polu białym, z columną ceglastą, galon złoty y około kolumny, frędzle do tego żółtogorące jedwabne, z stułą y manipularzem takowym pod kraszeniną, od JM p. Jana Kiesztorta, starosty taurogińskiego.

Ornat atłasowy biały, columna takowa, sumptu MD Michael Ilinicz, notarii terrestri Samgae, stary, bez stuły, manipularz non valet ad usum.

Ornat wiszniowy atłasowy w kwiaty, columna atłasowa złocista, galon

jedwabny ze złotem, stuła zła, z manipularzem pod kraszeniną, sumptu MD Josephi Raiuniec.

Ornat buracikowy zielony z columną ceglastą buracikową, korunki koło niej różnego jedwabiu, z stułą takowąż, manipularz non valet ad usum, sumptu nobilium Parnerowsciorum.

Ornat aksamitny fijołkowy z columną atłasową białą nad... stułą, manipularzem takowej [?], potrzeby pstre jedwabne około.

Ornat palamitowy wyśniowy z columną takową, korunki karmazynowe jedwabne dokoła, cum toto, podszyty płótnem wyśniowym farbowanym.

Ornat muchajerowy wyśniowy z takowąż columną, frędzla varii coloris, cum toto.

Kapy

Kapa aksamitna czarna wzorzysta z krzyżem takowym, dokoła [l. 120r] korunki czarne jedwabne, sumptem ich mość pp. Kęstortów, podszyta kraszeniną, zaponki srebrne pozłociste.

Kapa pułjedwabna sajowa stara, z szczytem przędzy gęstej, na szczycie krzyż z korunek srebrnych, na końcu fręzle stare, złote y srebrne.

Kapa puładamaszkowa, cielista, przerobiona z ornatów starych cura rndi parochi, z szczytem puładamaszkowym.

Antependia

Antependium zielone kitajczano wodniste, fręzle złote, z karbony kościelnej sprawione.

Antependium atłasowe ceglaste z herbem JM p. skarbnego żmujdzkiego, fręzle karmazynowe jedwabne.

Antependium kitajczane białe, non valet ad usum.

Antependium płócienne pstre, od Katarzyny Zinokiewiczowej Romanowiczowej.

Antependium czarne muchajerowe, fręzle pstre proste.

Vella

Vellum atłasowe karmazynowe, kwiaty po końcach ze złota y srebra haftowane, in medio Nomen Jesus in radiis, od p. Anny Zelińskiej etc.

Vellum kitajczane ceglaste, korunki dokoła srebrne, in medio krzyż z tychże korunek, od jej mość p. Kiersztortowej.

Vellum buracikowe zielone, in medio krzyż z korunek różnego jedwabiu etc.

Vellum białe atłasowe, in medio krzyż z korunek, korunki dokoła srebrne.

Vellum rąbkowe, dokoła kwiaty z jedwabiu karmazynowego y ze złota haftowane, in medio Nomen Jesus in radiis.

Vellum rąbkowe, wyszywane różnym jedwabiem w kwiaty srebrem y złotem, także in medio Nomen Jesus in radiis haftowane.

Vellum kitajczane białe, in medio krzyż z korunek czarnych.

Vellum kitajczane czarne z krzyżem karmazynowym jedwabnym y ze złota.

Vellum aksamitne czarne, in medio krzyż z blaszek.

BURSY

Bursa atłasowa ceglasta, in medio Nomen Jesus etc.

Bursa kitajczana karmazynowa pro infirmis, stara, nadszarpana. [l. 120v]

Pala aksamitu karmazynowego, in medio Nomen Jesus.

Pala karmazynowa kitajczana, in medio etiam [Nomen] Jesus.

CORPORAŁY

Corporał rąbkowy, dokoła złotem wyszywany.

Corporał rąbkowy, bielą dokoła wyszywany.

Corporałów tkackiego płótna, dokoła z korunkami – 5.

Corporałów bez korunek płótna domowego – 7.

Purificaterzów różnych y płótna różnego – 16.

ALBY

Alba rąbkowa, wkoło y u rękawów korunki holenderskie, od pani Żeknikiej [?] Raiuncowej.

Alba druga rąbkowa, od tychże jmśćiów.

Alba płótna domowego, od p. Jamontowej Daugiełowej, z korunkami.

Alba bez korunek, płótna domowego.

Alba rąbkowa, stara, z korunkami.

Pasy dwa do alb.

HUMERAŁY

Humerałów 4 domowego płótna bez korunek, piąty z korunkami.

Humerał szósty, zakonniczy bernardyński, bez korunek.

KOMŻY

Komża płótna szwabskiego, korunki dokoła, farbotki po stronach, od pani Dowgiałowej.

Komża płótna tkackiego, od p. Rudkiewiczowej.
Komża płótna szwabskiego, stara.
Komeszki dla ministransów.

Obrusy

Obrus płótna domowego, korunki po końcach, obudwa od pani Jamontowej Dowgiałowej.
Obrus drugi płótna szwabskiego cienkiego, od tejże p. Dowgiałowej.
Obrus trzeci na ołtarzu Pana Jezusa, prostego [płótna] z korunkami, od tejże jej mości.
Obrus płótna szwabskiego, dokoła jedwabiem y bielą wyszywany. [l. 121r]
Obrus płótna domowego na ołtarzu P. Jezusa, korunki [na] przedniej stronie.
Obrus stary tkacki na ołtarzu Najświętszej Panny.
Obrus domowego płótna, dokoło w kwiaty jedwabiem karmazynowym wyszywany.

Ręczniki

Ręczników różnego płótna pięć – 5.

Lisztwy do ołtarzów

Lisztwa u ołtarza wielkiego rąbkowa etc., od p. Czyrskiej.
Lisztwa rąbkowa, jedwabiem zielonym y złotem wyszywana, od p. Raiuncowej.
Lisztwa rąbkowa na ołtarzu Najświętszej Panny, jedwabiem karmazynowym wyszywana, od jej mości p. Terlikowskiej.
Lisztwa rąbkowa na ołtarzu Pana Jezusa, jedwabiem czerwonym z bielą wyszywana.

Towalnie

Towalnia na ołtarzu Najświętszej Panny rąbkowa, dokoła kwiaty, jedwabiem zielonym y złotem wyszywana.
Towalnia stara, jedwabiem wiszniowym dokoła wyszywana w kwiaty.
Towalnia rąbkowa w kwiaty, od p. Woytkiewiczowej.
Towalnia rąbkowa w kwiaty jedwabne, od ich mości Kęsztortów.
Towalnia rąbkowa, jedwabiem wiszniowym z bielą wyszywana, stara.

Towalnia na wielkim ołtarzu rąbkowa, od jej mości ciwunowej użwentskiej.

Towalnia płótna szwabskiego, dokoła kwiaty.

CHORĄGWIE

Chorągiew wielka harusu czerwonego, na niej obraz N. Panny Różańcowej.

Chorągwie dwie mniejsze szarży czerwonej. Na jednej obraz Anioła Stróża, na drugiej Hieronima ś.

Chorągiewka kitajczana ceglasta, na niej obraz Ś. Anny etc.

Chorągiewek na płótnie numero 20.

OBRAZY KOŚCIELNE

Obraz Najś. Panny Częstochowskiej w ramach malowanych.

Obraz drugi Najświętszej Panny Ruskiej y z P. Jezusem etc. [l. 121v]

Obraz Najświętszej Panny w ramach.

Obraz Najś. Panny stary, bez ram.

Obraz bez ram Baptisantis [Jesum] in Jordano.

Obraz Ś. Trójcy bez ram, stary.

Obraz w ramach Najś. Panny in radiis deauratis. Obraz wielki Najś. Panny z jakiegoś ołtarza in tabula.

Obraz Najś. Panny w ramach malowanych, cum effigie cuiusdam.

Obraz wielki Ś. Jana w ramach.

Obraz Sanctissimae Trinitatis bez ram, nad amboną.

Crucifix in medio ecclesiae.

Crucifix mniejszy pro processione.

Crucifixy na ołtarzach dwa.

LICHTARZE

Lichtarzów tokarskiej roboty na ołtarzu wielkim posrzebrzanych nowo sześć.

Lichtarzów na ołtarzu Pana Jezusa tejże roboty, malowanych różnemi colorami 4 cztery.

Lichtarzów na ołtarzu Najś. Panny tejże roboty, posrzebrzanych 4, a dwa mosiądzowe spore.

Lichtarzów cynowych wielkich cztyry, non valent ad usum.

Lichtarzyków cynowych mniejszych cztery.

Żelazo, cyna, miedź

Żelazo do opłatków pieczenia, non valet ad usum.
Flasza garcowa cynowa.
Kociołek pro aspersione miedziany.
Drugi przy drzwiach wielkich kościelnych.

Księgi

Mszał wielki w campaturze starej.
Mszał mniejszy w campaturze starej, bez clausurek.
Gradał wielki nadszarpany.
Psałterz także stary. Agenda wielka, z początku nadszarpana. [l. 122r]
Agenda mała w czarnej campaturze.
Brewiarze dwa bez campatury, nadszarpane.
Liber evangeliorum.
Libri copulatorum matrimonis et baptisatorum in campaturis bonis.

Pozytyw

Pozytyw nowy, przez JM plebana teraźniejszego kosztem własnym sprawiony, w pułpiąta głosa.

Inventarium domus plebanalis heyragolensis in anno 1677 d. 19 Mensis februarii

Przychodząc z kościoła w prawej ręce budynek dla mieszkania plebanowi. Izba jedna z przychodu z komorą, stara, stół drzewiany, pokostem zapuszczony, zielony. Okna cztyry całe, piec zielony, kominek. Drzwi z zamkiem wnętrznym y z klamką. Przy tej izbie w komorze bocznej pieczek z kafel prostych. Okieńka dwa, dwoje drzwi cum attinentiis do izby z zamkiem wnętrznym. Sień przestronna, nowa, dwoje drzwi: jedne nowe, a drugie stare.

Druga izba z komorą nowo budowana, stół w niej drzewiany dobry, piec zielony nowy, okna trzy, drzwi cum attinentiis. Komora także nowa. Kuchnia za izbami, dranicami kryta. Ogród za kuchnią. Za ogrodem piekarnia z przysionkiem, jeszcze dobra, dach słomą kryty. Świrny dwa, jeden większy z zasiekami dla schowania zboża y innych rzeczy plebańskich. Ganek przy nim tarcicami obity. Drugi świrenek mniejszy, obadwa słomą kryte. Stajnia między świrnami stara, restaurowana, dach słomiany. Za stajnią y za świrnami ogród. Wrota do plebaniej wielkie, nowe. Szkoła słomą kryta.

MIESZCZANIE DO PLEBANII Y KARCZMA

Stanisław Sienkowski
Stanisław Woyszkowski
Andrzej Czechowicz
Kazimierz Woytkiewicz
Między mieszczanami karczma wjezna nowa. [l. 122v]

REGESTR WŁÓK OSIADŁYCH Y PUSTYCH PODDANYCH HEYRAGOLSKICH

SIOŁO WONDZIE

Marcin Stanisłowaytis, dwie trcyny, sianożęci leśnych włóka y puł.
Gabriel Andreatys, trcyny dwie, sianożęci leśnych włóka.
Mikołay Heliaszaytis, trcyny dwie, sianożęci leśnych włóka y puł.

SIOŁO JODAYCIE

Jakub Brazaytis, puł włoki, sianożęci leśnych puł włóki.
Jozeph Rzeymis, włóka jedna.
Barthłomiej Jusaytis, czwartą część włóki, sianożęci leśnych puł.
Paweł Jusaytis czwartą część włóki, sianożęci leśnych puł włóki.
Bartłomiej Naczaytis czwartą część włóki, sianożęci leśnych czwartą cześć.
Jerzy Naczaytis [1/]4 część włóki, sianożęci leśnych także [1/]4 część.
Jakub Abieltaytis [1/]4 część włóki, sianożęci leśnych puł włóki.
Mathiasz Thomaszaytis czwartą część włóki, sianożęci leśnych ...

INSUPER

Przyjemnego gruntu włóka, za to płacą z włóki trzy kopy.
Z włóki oromego gruntu trzy kopy y owcu solanka, gęś jedna, dwoje kurów, lnu dwadzieści garści.
Z włóki sianożęci leśnych po kopie jednej.

FOLWAREK PLEBAŃSKI

Piekarnia słomą kryta, świrenek słomą kryty, gumno słomą kryte. Tok w nim osieć nowa. Ozierodła cztyry. Gruntu do tego folwarku oromego liczy się włók sześć, w tych morgów przydanych siedm. Z tych włók zgodnych

dwie ..., morgi dwa. De caetero lasem zarosłe; sama plebania zażywa włókę. Chłopom mieszkającem Mikołajowi pozostali [?] czwierć włóki, przy folwarku osadzonemu Grzegorzowi ...litni [?] puł włóki, Thomaszowi Simnayciowi czwierć włóki sianożęci. Trzy włóki liczą: jedna do zażywania zgodna, dwie lasem zarosłe. Koniec zaścianku jeden do pp. Dyrnowiczów, drugi do gruntu miejskiego. [l. 123r]

Powinność poddanych heyragolskich plebańskich

Wszem wobec y każdemu z osobna, komu wiedzieć należy, mianowicie plebanom heyragołskim, oznajmujemy, iż my na generalnej wizycie widząc od antecessorów naszych, ś. p. Kiszki, Tyszkiewicza, Sapiehi, biskupów przedemną żmujdzkich, ustawy dane poddanym kościoła heyragolskiego, takowe postanowienie uczyniliśmy. Naprzód każdy mieszczanin plebanii heyragolskiej od placu powinien płacić po groszy sześciu litewskich, od piwa po kopie litewskiej, od gorzałki po groszy piętnastu litewskich, a na robotę po trzy dni w rok, w podwody do Worn y Kowna[131] gdy potrzeba ukaże, powinni będą chodzić. A sielanie nazwani Kunigiszki od każdej rezy po groszy cztyrdziestu litt., z zaścianków zaś po groszy dwudziestu płacić, a na robotę po dni dwunastu, y na tłókę osobno po sześćiu dni na rok, także w podwody do Worn lub do Kowna chodzić mają. Cisz Kunigiszkie z leśnych y sianożętnych włók trzech ogułem będą płacić kop dwie littewskie. Poddani sioła Jodayciów z włók osiadłych po kop trzy littewskich, na robotę po dni dwunastu na rok cały z powinności, a na tłókę po cztyry dni, w podwody do Kowna, do Worn abo gdzie potrzeba ukazie iść mają. Owsa po solańce, po gęsi jednej, kurów po dwojgu, lnu po 20 garści dawać mają. Cisz z przyjętych włók pięciu płacą kop pięć ogułem, a z leśnych, którykolwiek trzymają, płacić mają po gr. 40 litt. Wondzionie zaś, poddani tejże plebanii, tejże powinności, które y sioło Jodaycie podlegać na potomne czasy we wszytkim z włók swoich mają. … stróża ogułem wszyscy przy czynszu f. 15 dawać mają, drew na opał, co potrzeba do plebaniej, plebanią poprawiać y budować dopomogą. Na cośmy dali ten list. Datt w Betygole anno 1677 d. 21 mca februarii.

Joachimus Skirmont, canonicus Samgae. [l. 124r][132]

[131] *Orig. pakartota* y do Kowna.

[132] *Rankraštyje puslapis 123v paliktas tuščias*.

N^{O} 10

DECANATUS JANISCENSIS

Finita per Dei gratiam [visitatione] unius decanatus, qui fuit primus post cathedralem visitationem, Retoviensis, descendimus ad visitandum ecclesias in decanatu Janiscensi sitas, et inprimis qualis nobis praesto fuit ecclesia Wiekszneńsis, nuncupatur parochialis.

VISITATIO ECCLAE PAROCHIALIS WIEKSZNENSIS DIE 5TA FEBRUARII ANNO 1676 [l. 124v]

Nos, Casimirus, episcopus Samogitiae, pro munere pastorali circa visitationem ecclesiae praedictae, quae nobis obfuerunt reformatione digna, ponuntur infra posita decreta, ac in primis

INVENTARIUM ECCLESIAE PAROCHIALIS WIEKSZNENSIS EIUSQUE APPARAMENTORUM ET SUBDITORUM SEQUITUR HUIUSMODI

Kościół seu kaplica [l. 125r]

Kaplica po zgorzeniu kościoła z różnych bierwion, to jest starych y nowych, zbudowana, dach słomą pokryty.

Babiniec ze dwiema drzwiami, bez zamknienia.

Drzwi kaplicy wielkie, na zawiasach żelaznych, do tych drzwi kłódka.

Do kościoła wszedszy ex utraque parte ławki prostej roboty, dalej ku ołtarzowi ławki dwie stolarskiej roboty.

Altare maius

Ołtarz wielki przy ścienie, na tym ołtarzu cyborium zielone, z Tyrkszl odyskane albo też pożyczone ad tempus.

Obraz wielki, na płótnie malowany Męki Pańskiej, circumcirca obrazków 14 apostołów śś. papierowych włoskich w ramkach czarnych.

Altare 2dum minus

Ołtarz drugi bractwa Różańca świętego.

Obraz Najświętszej Panny Mariej, na płótnie malowany, dokoła papierowych obrazków różnych.

Obraz Zwiastowania Panny Mariey przy ścienie.

Obraz drugi miarny Ukrzyżowania Pańskiego.

Crucifix prostego rzezania do processiej.

Obrazy dwa Najświętszej Panny, cum mysteriis Passionis, a drugi nie ma mysteria. [l. 125v]

Chorągwi brackich harusowych czerwonych dziewięć.

Okien w tym kościele sześć.

Zakrystia z kłódką prostą. Drzwi do niej na zawiasach żelaznych.

Szafa dla apparatów kościelnych z zamkiem wnętrznym, y stolik.

Confessionale novum decens, cura R. Aleksandrowicz, parochi in ibidem.

APPARATUS ECCLESIAE ET ALTARIUM

Puszka dla Najświętszego Sakramentu z nakrywką, srebrna, bez pozłoty. Kapek do niej atłasowych dwie: jedna czerwona, druga zielona, z korunkami złotemi.

Kielich złocisty nadpsowany jeden.

Patyny dwie.

Krzyż srebrny miarny jeden.

Ampułek cynowych dwie z miseczką.

Abłucyarz jeden pułkwartowy.

Chryzmał cynowy nowy, w szrubach.

Lichtarzów cynowych wielkich dwa.

Lichtarzów miarnych dwa.

Lichtarzów mniejszych dwa.

Lichtarzów mosiądzowych miarnych dwa.

Kociołek jeden dla święconej wody, a drugi mniejszy kociołek dla chrzesnej wody.

Thurybularz jeden.

Dzwonki małe trzy, a czwarty przy zakrystii.

Item dzwonek mały, w puł kościoła zawieszony.

Alba płótna cienkiego tkackiego, z korunkami wielkiemi wkoło do dołu wyszywana; jej mość p. Barbara Ważyńska, starościna tyrkszlewska[133], dała. [l. 126r]

Alba jedna płótna flamskiego z korunkami.

Alby dwie płótna tkackiego.

Humerały dwa.

Komży wielkie trzy.

Komeżek małych dwie.

---

[133] *Šioje vietoje ir toliau vietovardis orig. nurodomas* Trykszleskiej.

Obrusów prostych trzy.
Towalnia rąbkowa, zielonym jedwabiem szyta.
Towalnia druga płótna tkackiego, czerwonym jedwabiem szyta.
Towalnia trzecia stara.
Towalni białych prostych wąskich sześć.
Szerzynek szytych dwie.
Velum atłasowe czerwone.
Velum drugie sajowe czarne.
Velum dwoje płócienne, różno szyte.
Palle różne cztyry.
Corporalia cztyry.
Custody trzy.
Purificatoria pięć.
Velum siatkowe czerwone, in medio crux, sumptibus rndi parochi comparatum.
Antependium płócienne drukowane, a drugie malowane.
Komża płótna tkackiego pięknego, z korunkami wielkiemi, od jej mości p. starościnej tyrkszlewskiej.

Ornaty

Ornat lamowy biały, columna biała lamowa, z stułą y manipularzem, od jmści pana Hyeronima Ważyńskiego, starosty tyrkszlewskiego, dany.
Ornat pułatłasowy, columna czerwona kitajczana, z manipularzem.
Ornat sajowy zielony, z manipularzem.
Ornat sajowy czarny, z stułą y manipularzem.
Osobliwie stuły dwie sajowe czerwone. [l. 126v]
Kapa pułatłasowa pstra jedna.

Libri

Mszał nowy wielki w tureckiej oprawie.
Rytuale wielkie.
Agenda mała, y postylka.
Dzwonnica za cmentarzem, opadła y zgniła.
W tej dzwonnicy dzwony dwa: jeden dobry cały, a drugi większy roztłuczony.

Domus plebanalis

Wrota do tej plebaniej proste. Płot dokoła opadły.
Ogród nieogrodzony, na którym sieje się żyta miary wileńskiej beczek dwie.

Po lewej stronie tej plebaniej mieszkanie, to jest: izdebka y komora. W tej izbie piec prosty.

Okna w niej dwa szklanne. Stół jodłowy jeden. Ławy przy dwu ścianach proste. Drzwi do tej izby proste. Sień nie wielka y ta minatur ruinam. Ta izdebka y sień słomą kryte. Dalej postępując ad orientem, budynek drugi stoi, to jest. Izdebka z sienią, z przeciwną komórką y boczną stajenką. W tej izdebce jest stół. Piec prosty, okna dwa szklanne, ławy przy ścianach proste. [l. 127r]

Ta plebania jest ocyrklowana między gruntami dwornemi y między placami miejskiemi.

MIESZCZANIE WIEKSZNIEŃSCY DO PLEBANIEJ NALEŻĄCY, Z DOMAMI Y GRUNTAMI

Jan Pług, gruntu włóki 1/3, placu prętów 7.
Augustynowa Rehalowiczowa, włók 3, placu prętów 7.
Wójciech Pług, włóki 6 1/9, placu prętów 5.
Samuel Eygird, włóki 2/9, placu prętów 3.
Dawidowa Eygirdowa, włóki 1/9, placu prętów 3.
Adam Lółaytis, włóki 1/9, placu prętów 3.

MIESZCZANIE, KTÓRZY NA GRUNCIE MIESZKAJĄ

Mathyasz Magieraytis, włóki 1/6, nowik.
Stasiułowa Mikutayciowa, włóki 2/9.
Krzysztof Nienart, włóki 6.
Andrzej Węckis, włóki 1/6.
Kotlarz włóki 1/9.

Ci siedzą spokojnie na gruncie plebańskim y dotychczas należą do kościoła wiekszniańskiego. Tego wszytkiego gruntu włók 3. [l. 127v]

USTAWA KOŚCIELNYM WIEKSZNIEŃSKIM MIESZCZANOM[134]

Kazimierz Pac, z Bożej łaski y Stolice Apostolskiej biskup żmujdzki.

Wszem wobec y każdemu z osobna, komu wiedzieć należy, a mianowicie poddanym kościelnym w miasteczku wiekszneńskim zostającym, niniejszym listem podajemy do wiedzenia, iż my, nakłaniając się prośbom y stosując się do dawnych ordinatii, które stanowione mają ciż poddani, nic nie umniejszając,

[134] *Orig. įrašyta* mieszczankom.

aby powinności xdzu plebanowi y kościołowi czynili wiecznemi czasy, to jest z włóki kożdej czynszu groszy litewskich pięćdziesiąt, z dymu groszy pięć, kapszczyzny piwnej y gorzałczanej z szynkownych domów groszy pięćdziesiąt y dwa litewskich oddawać y płacić mają. Do tego powinni będą ciż poddani xdzu plebanowi tłoki czynić w robociżnie, to jest do żniwa zboża dni dwa, do zbierania siana dni dwa, także z listami y processami powinni podróż odprawować, gdy potrzeba będzie; którą taką ordinatią nienaruszenie zachowujemy y stwierdzamy. Na co dla lepszej wiary y wagi niniejszy list ręką naszą podpisawszy, pieczęcią stwierdzić rozkazaliśmy. Datt. w Wiekszniach na visycie generalnej d. piątego msca lutego, roku 1676.

Transactio rndi rudowici, parochi wieksznensis, cum [l. 128r] subditis oppidanis

Ja, xdz Jan Rudowicz, pleban wiekszneński, wiadomo czynię tym moim listem teraz y na potym ludziom będącym y successorom moim, iż ja, zostawszy plebanem wiekszneńskim, gdziem nalazł między placami miejskiemi w miasteczku Wiekszniach, na ulicy Tyrkszlewskiej, placów prętów dwadzieścia dziewięć, z dawna odeszłych od kościoła wiekszneńskiego do dworu tegoż wiekszneńskiego, to jest ciwunstwa birżyniańskiego; które te placu pręty zaczynają się od ścianki mimo kościół tameczny idąc, między placami miejskiemi królewskiemi y gruntu włókę, do plebaniej wiekszneńskiej należącą, w szrednim polu miejskim od ściany, która włóka także była odeszła z pomienionemi placami. Które te placy, pręty y grunt według dawnej pomiary y inwentarza godnej pamięci nieboszczyka jmści pana Jakuba Łaszkowskiego, commissarza y dworzanina JKM, odyskawszy od[135] dworu wiekszneńskiego swym własnym kosztem, rozdałem między mieszczany, do plebaniej teraźniejszej mojej wiekszneńskiej należące, te placy, pręty y grunt, mianowicie: Adamowi Lełayciowi placu prętów trzy y 1/3 prętu, gruntu włóki 1/9; Dawidowi Eygirdowi placu prętów 3 y 1/3 prętu, gruntu włóki 1/9; Woyciechowi Pługowi placu prętów pięć, gruntu włóki 1/6; Augustynowej Bałowiczowey wdowie placu prętów pięć, gruntu 1/6; Janowi Pługowi, względem zasług kościołowi y u mnie przez niemałe czasy, placu prętów dziewięć, gruntu włóki 1/3. Temuż Janowi osobliwie, odciąwszy od folwarku, z paszni Niwy nazwanej, y z sianożęcią Suchodolciszki morgów pięć. Które pomienione place, pręty, grunt y morgi ciż zwysz mianowani mieszczanie plebańscy pobudowawszy się mają sobie żyć, mieszkać y zażywać sami y potomkowie onych wiecznemi czasy, czyniąc powinność mnie y successorom moim

[135] *Orig. įrašyta* do.

należytą, według postanowienia zwysz mianowanego commissarza, to jest z włóki czynszu groszy litt. pięćdziesiąt, z dymu groszy pięć, kapczyzny piwnej y gorzałczanej z szynkownych domów groszy pięćdziesiąt dwa litt. Który ten mój list [l. 128v] y takową ustawę dla lepszej wiary na potomne czasy mieszczanom plebaniej wiekszznieńskiej przy podpisie ręki mej pod pieczęcią moją do aktu xiąg przewielebnej kapituły żmujdzkiej podałem. Działo się w Wiekszniach roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego msca lipca wtórego dnia. Xdz Jan Rudowicz, subscriptio parochi ipsius. Locus sigili.

Notarii consistorialis subscriptio talis: Anno quo supra, die vero secunda iulii literae supradicti tenoris ad acta consistorii Mednicensis oblatae, admissae, quia reales, verae et minimae suspectae, ideo ingrossatae et extradendae per copiam authenticam, si et in quantum opus fuerit ...[136] sua authoritate Aplica et consistorii Mednicensis notarius.

Privilegium fundationis ecclesiae parochialis in wiekszne a vladislao iv, ex originali desumptum

Vladislaus IV, Dei gratia rex Poloniae.

Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest universis et singulis, quia nos, zelo pietatis intenti, per hoc temporis intervallum, quo subiectis [l. 129r] a Deo nobis dominiis praefuimus, ita salutem populorum habuimus commendatam, ut nihil, quo ad spirituale illorum bonorum spectare videretur, quantum in nobis erat, illis deesse pateremur, proinde cum intellexissemus ecclesiam in oppido nostro, Wieksznie nuncupato, solis exiliter dotatam in hunc diem existere, ut etiam rector eiusdem, pro conditione sua sacerdotali sufficientem sustentationem nequaquam habere possit, facile in animum induximus, ut ad augendam dotem illius inclinaremur, prout quidem inclinamur, et ex villa nostra, Mille dicta, ad tenutam Wieksznensem spectanti, subditos decem, quorum nomina in speciali regestro manu magnifici Joannis Alphonsi Lacki, castellani Samogitiae, tenutarii nostri Wieksznensis, tum, cum agrorum dimensio fiet, rectori illius ecclesiae rescripta tradetur, agri culti mansos decem ad sustentandum superius specificatae ecclesiae rectorem mansis quatuor silvae mansum unum, in Ducatu Samogitiae existentem, accedente libera iuris cessione per magnificos Joannem Alphonsum Lacki, castellanum Samogitiae, et Johannam Talwoyszówna Lacka, coniuges tenutarios nostros Wieksznenses, de eorum, et integro iure suo advitali, sibi super eadem bona servienti, cum omnibus attinentiis et pertinentiis, subditis eorumque laboribus, censibus aliisque omnibus quibuscunque proventibus et obventionibus, prout ipsi

[136] *Orig. paliktas tuščias pysės eilutės ilgio tarpas*.

tenutarii nostri tenebant et ex antiquis in iuris limitibus et graniciebus existentibus bonis ecclesiae parochialis Wiekszneńsis praesentibus nostris perpetuo valituris applicamus, adiungimus, incorporamus et invisceramus, nihil nobis ex suo cessionibus nostris iuris, dominii et proprietatis in praememorata bona relinquentes. Insuper et ab omni iurisdictione saeculari et modernorum [l. 129v] possesorum, et aliorum tenutariorum, necnon quorumvis officialium aliorum, illaque ecclesiastica immunitate et libertate gaudere, uti, frui volumus perpetuo, et in suum denique [usum ?] tam ex ipso oppido Wiekszneńsi, quam ex omnibus villis ad eandem tenutam nostram Wiekszneńsem spectantibus, ex quolibet manso possessionato singulis annis florenum unum rectori et parocho ecclesiae Wiekszneńsis subditi nostri moderni ac successores eorum solvere tenebuntur perpetuo et in aevum. In quorum fidem et evidentius testimonium praesentes, manu nostra subscriptas, sigillo communiri iussimus. Datum Vilnae die XXVI mensis augusti anno Dni MDCXXVI. Locus sigilli. Vladislaus Rex.

Conscriptio praedii, ad rippam fluvii, wenta dicti, siti et existentis

Do tego folwarku albo domu tamecznego, w którym xdz pleban mieszkiwał, wrota wjezne proste. Ad dextram mieszkanie, to jest. Izby dwie, druga przeciwna, piecy w nich proste. W jednej izbie okna trzy szklanne: dwa dobre, a trzecie potłuczone. W drugiej izbie okna dwa szklanne, y te niecałe, szyb wielu niemasz. Te obiedwie izby z komórkami bocznemi y ze siońkiem. Drzwi tego mieszkania proste, na zawiasach, indigent reformatione. [l. 130r]

Dach tego mieszkania słomiany. Obory dla bydła na dwuch miejscach, stare, jedna ad meridiem, tam jeść w zimie gotują, a druga ad occidentem. Świrny dwa: jeden większy z stajenką, a drugi mniejszy. Dachy słomiane, po części reformatione indigent. Piekarnia z przysiońkiem. Łażnia także z przysiońkiem. Naprzeciwko tej łażni słodownia dla robienia słodów. Za tą słodownią grobla dobra. Item na wygonach staw pusty. Gumno, w tym gumnie reja z tokiem. Odryny z bierwion różnych dwie, dla siana y dla słomy, a trzecia odryna z chrostu budowana. Dachy tych odryn słomą kryte, jeszcze dobre y całe.

PODDANI DO TEJŻE PLEBANIEJ NALEŻĄCY

Sioło myle

Bałthromiej Domeyko – włók 1/3, dani zł. 5.
Tenże dziakła żyta werpel, owsu werpel.

Tenże przyjemnej włóki 1/6, dani zł. 2. 15
Tenże sianożęci na zaścianku – 1/3, dani zł. [0]. 15
Symon Poszkus – włóki 1/3, dani zł. 5.
Tenże dziakła żyta werpel, owsu werpel. [l. 130v]
Tenże przyjemnej – 1/6, dani zł. 2. 15.
Tenże sianożęci – 1/3, dani [0].
Michał Legiens, włóki 1/3, dani zł. 5.
Tenże żyta werpel, owsa werpel.
Tenże przyjemnej – 1/6, dani zł. 2.
Tenże sianożęci – 1/3, dani zł. [0]. 15.
Jan Piotrowski – włóki 1/3, dani zł. 5.
Tenże żyta werpel, owsa werpel.
Tenże przyjemnej – 1/6, dani zł. 2. 15.
Tenże sianożęci – 1/3, dani zł. [0]. 15.
Andrzej Rubylus włóki 1/3, nowik.
Item trzy pustowczyzny, to jest Thomaszyszki, Łauryniszki y Szyłtumiszki.
Wawrzyniec Kiewieszys – miejskiego gruntu włóki 1/6, dani zł. 2. 15.
Tenże zaścianku y sianożęci – 1/3, dani gr. 15.

KAPLICA W LACKOWIE

Ta kaplica dranicami pokryta, w której dach stary y ciekący, a bania też skrzywiła się na jedną stronę.
Ołtarz prostej roboty, bez obrazów.
Na ołtarzu Crucifix odmalowany.
Chorągiewki czerwone stare, po części poszarpane dwie.
Ławka jedna przy zakrystii, a druga ex opposito.
Item dalej ławka jedna, te wszytkie prostej roboty.
Drzwi kościelne z zamkiem. [l. 131r]

DECRETUM PRO NEGLIGENTIIS, A RNDO DNO DANIELE ALEXANDRO ALEXANDROWICZ, PAROCHO WIEKSZNENSI,

circa cura animarum administrationem sacramentorum tam in ipsa ecclesia Wieksznensi, quam eius filia, dicta Lackowo, in finibus Curlandiae sita, circa mundiciem, altarium, calicum, corporalium, tobalearum, patenarum, circa cyborium et conservationem Sanctissimae Eucharistiae, fontis baptismalis et ss. oleorum, et per non residentiam prope ecclesiam parochialem, ex aliis infrascriptis obligationibus commissis et ab illrmo ac rndmo dno dno

Casimiro Pac, Dei gratia episcopo Samgae, tempore visitationis generalis anno 1676 die 4 februarii et successive repertis, latum et sancitum.

Reverendus dnus Daniel Alexandrowicz ecclesiam parochialem Wiekszn̄ensem regit ab annis quatuor, ex cuius bonis annuatim percipiebat ultra mille florenos, exceptis frumentis tam ex praedio parochiali, quam etiam in communitate Wiekszn̄ensi, ex vi fundationis spectantibus. Ex proventibus de Lackowo vi fundationis ad ecclesiam Lackoviensem filialem tenebatur fovere, alere, salariare presbyterium vicarium assiduum et tres Missas secundum fundationem in qualibet hebdomada absolvere. Proventus et reditus [l. 131v] ex aula Wiekszn̄ensi pro vicario vi fundationis recipiebat annuatim, monitus ab illrmo ac rndmo loci ordinario de fovendo vicario non fovit, nec obedivit mandatis. Obligationes seu Missas non absolvebat per hos omnes annos, ut ipse est fassus. Unde haec sunt secuta damna animabus Christi fidelium et ipsi ecclesiae Lackoviensi.

Multi catholici ob inopiam et non residentiam presbyteri ad ecclesiam Lackoviensem contulerunt se ad caetum calvinistarum, lutheranorum, prope Lackowo existentium, in finibus Curlandiae, et ab haereticis ministris sacramenta percipiunt, matrimonio copulantur, baptisantur infantes, et in periculo mortis haeretici ministri catholicis assistunt, cum periculo animarum Christi fidelium.

Plures catholici ob ignorantiam festorum festa et ieiunia non observant et a fide catholica deficiunt.

Ecclesia vero Lackoviensis, satis magno sumptu aedificata, ruit, et fere iam omnia scamna, intus in ecclesia existentia, obruta pulveribus vix apparent. Tectum a vento laceratum stillat totum. Fenestrae omnes excussae. Paries unus tam ecclesiae, quam sachristiae inclinatus ad ruinam. Huic ruinae satis commode, sine ullo sumptu suo potuit obviare, implorato auxilio mgci dni capitanei Terkszlensis, si voluisset providere indemnitati ecclesiae.

Ad ecclesiam parochialem per hos omnes annos in loco solitae residentiae in oppido Wiekszn̄ie non residebat, sed ultra medium milliare ab ecclesia. Ideo nunquam die sabbatho pro vesperis decantandis, diebus dominicis et festivis pro Matutino veniebat ex praedio ad ecclesiam, pro Sacro vero rarissime cantato.

In altari portatile repertum sine reliquiis, sepulchrum violatum, sedes sepulchri per medium fracta, et dubium, cum non sit subscriptio ulla, an sit consecratum.

In cyborio multae aranearum telae circumcirca intus [l. 130Br][137] repertae,

[137] *Toliau vėl lapas numeruojamas 130, kuris jau buvo prieš tai*.

sub pixide loco corporalis valde indecens, inhabile, laceratum strofium positum; an sit benedictum, nec ipse scit rndus parochus.

In bursa, in qua corporale cum patena fracta in medio pro ferendo Venerabili ad infirmos conservatur, et Venerabile defertur, repertae sunt particulae multae notabiles Sanctissimae Eucharistiae, et haec bursa saepe aut in hypocausto, aut etiam in sachristia servatur, manibus laicorum ob inadvertentiam rndi dni parochi particularis sanctissimae Eucharistiae in corporali existens attrectatur. Mappae in altari omnes nigrae, squallidae.

Fons baptismalis in loco non decenti, nec in vase apto repertus. Aquam baptismalem ob exiguitatem vasis saepius, quam aliquot vicibus in anno, renovat rndus dnus parochus.

Olea sacra, tangunt lagici [!] ministri porrigenda conservando, quae nec in loco competenti conservantur, nec sub clausura.

Strofiola, quibus baptisati, et oleo sacro, et chrismate muniti, exterguntur, nunquam comburuntur, nec in sacrarium pulveres mittuntur, sed saepius calcantur et pulveribus involvuntur.

Introductum ab antecessoribus Rosarium pro fructu rudium et in mysteriis Passionis profecta ac parvulorum in precibus, prorsus oboletum negligentia d. parochi.

Baccalaureum non fovebat per hos annos, unde multi nesciunt articulos fidei parvuli.

Calicis deaurati manubrium, periculosum ad celebrandum, squallidum, fractum, hactenus non reparavit.

Libros pro usu ecclesiae, videlicet antiphonarium, graduale, psalterium, agendam, non curavit emi, nec pro usu suo et lectione sunt spirituales. [l. 130Bv]

Ad missale novum a benefactore oblatum patronos Sveciae non procuravit.

Ab administratione sacramentorum, videlicet a benedictionibus matrimonium, a collatione baptismi, a sepulturis in ecclesia et caemeterio paciscebatur in ecclesia continuo cum parochianis, quo pacto suo et extorsionibus deterruit multos a sepultura in ecclesia et caemeterio, quae corruptela non excusat a labe symoniae.

Carbonam hactenus, nullam habuit in ecclesia pro necessitatibus ecclesiae, sed omnes fructus et reditus carbonarios in suos convertebat usus.

Crucem argenteam quantitatis iustae per negligentiam et incuriam deperdidit, pro qua non resarcivit ecclesiae damnum. Librum processionatum non exhibuit.

Per hos omnes annos percipiendos fructus, reditus, proventus, emolumenta pro ornamentis ecclesiae nihil expendit.

Pia legata non parva in proprios convertit usus.

Decreta decanalia in nullo puncto executus est, nec eis satisfacere curavit, quin imo ob discordiam cum oppidanis Łayżoviensibus, ecclesiae Łayżoviensis agros, sylvas, quas antecessores possiderant, deperdidit.

His itaque negligentiis circa curam animarum, administrationem sacramentorum, extorsionibus a parochianis aliisque inconvenientiis, quae hic ex[138] secreta informatione parochianorum inserere non tenentur, visis et auditis illustrissimus et rndmus dnus dnus loci ordinarius, quamvis deberet RD Daniel Alexandrowicz poenis condignis [l. 132r] puniri, sed [!] pro vicario ex ecclesia Lackoviensi spectantes et ad sexcentos ultra florenos per triennium ascendentes in integro restituere mandare, et partem quartam fructuum, ex ecclesia Wieksznensi parochiali indebite perceptorum, tamen ex clementia pastorali, quam circa visitationem generalem exhibet, indulgendo praesenti decreto perceptam pecuniam ex ecclesia Lackoviensi eidem pro restauratione eiusdem, florenos trecentos bona moneta, restituere intra sex septimanas mandavit. Ipsum vero, uti inhabilem, ad curam animarum et regimen ecclesiae parochialis, praesenti decreto transfert et transtulit ad beneficium simplex, videlicet ad altariam Szydloviensem, in ecclesia praepositali Szydłoviensi sitam, ad quam intra quatuor septimanas, ut se transferat, iniungit et iniunxit. In praedio vero ecclesiae Wieksznensis, quoniam circa possessionem ecclesiae et praedii ad eam spectantis pecora et pecudes, frumenta in grano seminata in agris accepit, ut haec omnia cum auctione relinquat, iniunxit. Haec sententia lecta, lata et publicata tempore visitationis generalis, et executioni demandata, anno 1676 die 5 februarii.

Anno 1676 d. 6 februarii, iuxta decisionem illrmi ac rndmi dni d. episcopi Samogitiae, haec relinquenda sunt pro successore in praedio Wieksznensi a rndo d. Daniele Alexandrowicz. [l. 132v]

Żyta werpelów – N° 20.
Jeczmienia werpelów – N° 12.
Owsa werpelów – N° 20.
Grochu werpelów – N° 2.
Pszczoły wszytkie, których ulów N° 11.
Berło dla czeladzi y dyrsę, co w zasiekach, wszytką.

Bydło

Krów – N° 6, y z cielętami.
Wołów oromych – N° 4.
Owiec – N° 10, z jagniętami.

[138] *Orig. įrašyta* quas hic et.

Gęsi – 5.
Świń – 4, y piątego kiernoża.
Kaczek – N° 3.
Indyka z indyczką.

Fundationis et dotationis ecclesiae Wieksznensis et Lackowiensis filiae, excerpta ex libro proventuum aulae, videnda in archivo. [l. 133r]

N^{O} 11

VISITATIO ECCLAE PAROCHIALIS LAYŻOVIENSIS, ANNO MILLESIMO SEXCENTESIMO SEPTUAGESIMO SEXTO DIE 6TA FEBRUARII FACTA

INVENTARIUM RERUM ECCLESIAE LAYŻOVIENSIS, CORAM NOBIS, CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMGAE, IN VISITATIONE GNLI PORRECTUM

Erectia tego kościoła uczyniona jest przez jmści pana Wołłowicza, starostę xięstwa żmujdzkiego.

Fundacia tego kościoła od jej mości panny Anny Pacówny Ważyńskiej za przywilejem JKMś warowana, ciwunowej niegdyś Dyrwian Małych.

Przed kościołem, jako cmentarz chodzi, począwszy od Augustyna [l. 133v] Montryda, mieszczanina tamecznego, ma być odmierzono włók ośm podług przywileju JKM, z podanemi tamecznemi, na tychże ośmiu włókach, tak y na morgach tamże mieszkającemi, z morgami oranemi, polnemi y leśnemi.

Do tej fundaciej trzeba się pytać listu wlewkowego podawcę u jmści xiędza Szpikula albo gdzie indziej.

Srebro

Kielich srebrny do celebrowania. Kupa złocista.

Patena do tego kielicha srebrna, intus pozłocista.

Pixis srebrna do cyborium propter Venerabile Sacramentum, kuppa huius pixidis ab intus pozłocista, z wierzchem.

Fartuszek do niej tabinowy szkarłatny.

Pacificał srebrny wszytek, nadwerężony, związany.

Ornaty

Ornat prężysty pułatłasowy, passaman karmazynowy, kraszeniną czerwoną podszyty, z stułą y manipularzem.

Ornat buracikowy czerwony, czarnym płótnem podszyty, passaman pstry, z białym czerwony, z stułą y manipularzem.

Antependia

Antependium pułburacikowe, czerwone z białym.

Antependium płócienne drukowane, od jmści pana Boharewicza, [l. 134r] podstarościego tryskiego.

ALBY

Alby dwie, y te ponoszone, płótna tkackiego, korunki na dole.

Humerały dwa, stare y nadszarpane, jeden z nich dobry.

Obrusek prostych Nº 5, jeden od jej mości paniej Rudowiczowej, z korunkami prostemi.

Ręczników prostych Nº 4.

SZERZYNKI

Szerzynka pomarańczowa atłasowa, bez passamanu.

Szerzynka trawiasta tabinowa, korunki około złote.

Szerzynka buracikowa wzorzysta czerwona, podszyta harusem czerwonym. Corporałów rąbkowych trzy, czwarty prosty, stary.

Szerzynka fursztatowa czarna. Purificatoria cztyry.

Szerzynka czarna kitajczana, korunki złote, od jej mości paniej cześnikowej starodubowskiej.

Szerzynka jedwabnicowa biała, około korunki szkarłatne, in medio Nomen Jesus.

OŁTARZ WIELKI

Ten erectus y zbudowany przez wielmożnych jmści pana Ważyńskiego y samej jej mości, cywuna y cywunowej [l. 134v] Małych Dyrwian. Obraz Assumptionis BVM, około cancelli drzewa lipowego.

Po bokach prawej y lewej strony, zrąbki drzewiane.

Wchodząc do kościoła po lewej stronie obrazy różne papierowe na ścienie, po prawej stronie obraz na płótnie Męki Pańskiej.

Cyborium na wielkim ołtarzu, nie barzo wyśmienite, zasłonka czerwona.

Lichtarzów cztyry drzewianych starych, dwa mosiądzowe stare.

Fontana w zakrystiej drzewiana, z daszkiem.

CHORĄGWIE

Chorągwie czerwone trzy: dwie mniejsze, trzecia większa. Kutasy do tych chorągiewek harusowe.

Chorągiew kitajczana popielata, frędzle jedwabne.

Chorągwie dwie błękitne harusowe, bez fręzlów.
Chorągiewek płóciennych malowanych sześć.
Chorągiewek płóciennych trawiastych dwie.
Chorągiew jedna sielezniowa, bez kwatery.
Ambona snicerskiej roboty.
Ławki dobre trzy.

Miedź, cyna, mosiądz

Crucifix mosiądzowy jeden.
Portatil jeden.
Vasculum pro sacris oleis, stare barzo.
Kociołek pro fonte baptismi. [l. 135r]
Kociołek, aqua lustrali.
Dzwonków do Mszy dwa.
Thurybularz bez łańcuszków.
Theca do chorych, y dzwonek rozszczepiony.

Kościół

Dach tego kościoła dziurawy, stillans.
Bania tego kościoła od wiatru poszarpana.
Zakrystia w tąż, indiget multa reparatione.
Drzwi do zakrystiej bez zamku, niezamczyste.
Drzwi do kościoła z prostym zamkiem.

Plebania

W plebanii dwie numy słomą kryte.

Sam dom plebański słomą kryty, cum toto, w którym izby dwie białe przeciwne niewielkie, z oknami szklannemi, z piecami prostemi, z stołami, z ławami, drzwi do nich z zaszczepkami.

Z izby jednej alkierzyk z jednym okienkiem, barzo ciemny, piekarnia czarna dla pieczenia chleba, przez podwórze. Kuchnia z chrostu ogrodzona, y inne obory.

Legatie

Żupan adamaszkowy karmazynowy, legowany od p. Udroka. [l. 135v]
In carbona sex floreni pecuniae, collectae a festo Sanctissimae Triadis.

SIOŁO, NAZWANE GORGŻDY, ALIAS ŻOPELE

Do tego sioła ma być odmierzono włók dwadzieścia, krom zaścianków y morgów, także z morgami leśnemi y polnemi, y zaściankami do tego sioła należącymi, y ze wszytkiemi przynależnościami, podług revisiej jmści pana Piotra Parczewskiego, jmści pana Pawła Ważyńskiego, jmści pana Wilhelma Barberyusza.

OGRANICZENIE TEGO SIOŁA

Pierwsza ściana poczyna się od naróżnika, a kończy się u drugiego naróżnika.

Ta ściana graniczy od sioła Aglun, a druga ściana począwszy od tegoż naróżnika, gdzie się pierwsza ściana skączyła.

Ta ściana graniczy od wygonu sioła Pokamajów.

Trzecia ściana poczyna się od tego naróżnika, gdzie się wtóra ściana skączyła, ta ściana graniczy od włók Łayżewskich.

Czwarta ściana poczyna się od tego naróżnika, gdzie się trzecia ściana skączyła, u pierwszego naróżnika, gdzie się granica poczęła. Ta ściana graniczy z rzeką Wodosztą aż do pierwszego naróżnika, tamże począwszy od ściany wygonów Pokamajów.

Na zaścianku Thenis Krumczaytis opisany, a teraz Jan Peksztis mieszka, który ma odmierzoną włókę jedną y morgów dziesięć podług rewisorów wzwysz mianowanych, czynszu płaci zło. 10, a powinność z włóki 6 odprawuje, do Żopel należący. [l. 136r]

SUBDITI DE VILLA GORŻDY, ALIAS ŻOPELE

Jerzy Woytkiewicz
Michał Jurian
Markus Jakubaytis
Thomasz Bygaylis
Michał Bygaylis
Hrehory Jonuszkaytis
Ambrozy Girunlis
Ławryn Kierszaytis
Michał Baublis
Adam Kiełpszas
Jakub Żwingis
Abraham Sybaris
Thomasz Łukoszaytis
Andrzey Jonuszkaytis
Stasiulis Karlikaytis
Hieronim Żwingis
Jerzy Ałsaytis
Walentyn Żwingis
Michał Żwingis
Adam Boiarzyn
Jerzy Szonden
Jerzy Nienartaytis
Barthołomiej Żwingis
Sebestyan Jonuszkaytis

W miasteczku ŁAYŻOWSKIM

Andrzej Dumpaytis
Jakub Skiparis
Jakub Dwaryszkaytis
Andrzej Bertułaytis
Jakub Ruczaytis
Jan Degutaytis [l. 136v]
Jakub Andraszaytis
Adam Kołaszaytis
Walentyn Moyszyn
Józeph Stankaytis
Andrzej Gorklis
Hi omnes subditi et cives.

Et haec omnia, quoad inventarium subditoru, fuerant quondam a primaeva fundatione plures subditi, qui per iniuriam rndi d. Alexandrowicz, parochi quondam Łayżoviensis dispersi sunt, modernus RD parochus pro posse congreget.

ANNO DNI 1676 DIE 6 FEBRUARII. DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA ŁAYŻOVIENSI EIUSQUE RECTORE RD STANISLAO BERNATOWICZ, PER NOS, CASIMIRUM, EPISCOPUM SAMGAE, IN VISITATIONE GENERALI PROLATUM

Ecclesia tituli Sanctissimae Trinitatis lignea, dotationis olim magnificae ac generosae dnae Ważyńska, nondum consecrata, multa indigens reparatione, proinde monetur RD parochus, quatenus studeat sarta tecta conservare, implorato etiam et auxilio DD parochianorum.

Fundamenta ecclesiae lignea, quae ob stillicidium putrescunt, fossis erutis muniat, ut aqua stillans meatum egrediendi facilem habeat.

Haec ecclesia eiusque sachristia clausuram bonam cum non habeat, [l. 137r] ut d. parochus procuret firmiorem, iniungitur.

Ad altare maius cyborium, in quo asservatur Vnble Sacramentum, muniatur clausura bona, et mundicies observetur.

Clavis a cyborio in loco tutiori servetur et sub clausura habeatur.

Laternas pro lumine ad deferendum Venerabile Sacramentum pro infirmis comparabit RD parochus.

Cum defertur Vnble Sacramentum ad infirmos, saepe saepius relinquantur in cyborio aliquae partes propter adorationem.

Indulgentias a S. Sede Aplica pro Ducatu hoc concessas, quomodo illas consequantur hi, qui comitantur Vnble Sacramentum, videlicet trecentorum quinquaginta dierum, dum defertur ad infirmos, populo intimet.

Umbella ad detegendum Venerabile Sacramentum, dum fertur per plateas oppidi ad infirmos, rotunda, in una hasta portanda comparetur.

Diebus festivis, dominicis et solennioribus ad altare maius sub tempus divinorum officiorum sex cerei ardeant.

Crucem argenteam confractam restaurari curet.

Mundicies circa corporalia servetur, et mundentur saepe saepius. Pallae itidem subducantur tela subtili, et saltem semel adimendo laventur in mense, et post applicentur.

Ad fontem baptismalem lebetem maiorem pro aqua servanda d. parochus procuret, et alterum minorem, super quo infantulorum capita circa baptismum, aqua de fonte hausta, ablui debent, in hunc finem: quia capita parvulorum aliquando infirma, aliquando aliorum sana ostentantur, ne inficiantur sani ab aegris, super lebetem alium perfundantur. [l. 137v]

Cochlear item de aliquo metallo ad fontem servabit dnus parochus, quo aquam hauriet de fonte ad abluendum capita infantulorum; aqua autem talis de capitibus stillata, dum apparuerit nitida, ad fontem refundatur, si vero turbulentior, in sacrarium mittatur.

Vascula pro oleis sacris clausura carentia, cum hactenus, ligneo cooperculo tegebantur, alia nova parentur, seu antiqua, per RD Alexandrowicz, parochum quondam Łayżoviensem, transportata ad ecclesiam Wieksznensem, recuperentur, et moderna igni mandentur.

Olea sacra cum vasculis in armariolo ad parietem ecclesiae ad maius altare, in cornu Evangelii, aut loco eminentiori fixo sub clausura bona serventur, inscriptioque forium solita ponatur: „Olea sacra“.

Carbona ecclesiae, quae ob incommoditatem et periculum malae obserationis, ut praesumitur, forium ecclesiae non servatur in ecclesia, sed in domo plebanali; provisa clausura eandem servet et constituat viros fide dignos ad vitricandum, qui claves habeant, et alterum d. parochus penes se servet, notentque diligenter proventus et expensas, nihil tamen de ea percipere debent unus sine altero, ni [?] pro necessitatibus ecclesiae, et calculationem saepe facient ac libris connotabunt.

Libri necessarii, utpote graduale, antiphonarium, psalterium, ad psallendum, ne inculcetur, cur sileat ecclesia, pro industria comparentur, item et liber agendorum.

Missale, quod unum tantum, idque in chartis non integris exstat, novum comparetur. [l. 138r]

Libros metricarum tam copulatorum, quam baptisatorum compactos rndus d. parochus comparet, et diligenter notata notet.

Ad baptisandum nonnisi duo adhibeantur patrini, masculus et faemina, non autem plures, et quomodo contrahatur spiritualis cognatio, impediens matrimonium, patrinos instruat, et in librum connotet personas.

Circa contractus matrimonii itidem animadvertat, ut adhibentur testes, ad minus duo, nominaque et cognomina contrahentium in metricam ecclesiae inscribantur.

Alienatas res ecclesiae per praedecessorem parochum d. Alexandrowicz vindicet et, si opus fuerit, etiam per strepitum iuris recuperet.

Campanam, quae est fracta in campanili maior, etiam implorato auxilio parochianorum restaurari faciat.

Extorsiones ab administratione sacramentorum nullas faciat, cum sit damnosum, ideo tollentes et exstirpantes abusum in posterum decernimus, ne audeat pacisci cum parochianis, sed eo debet esse contentus, quod sponte offertur, idque post administrationem sacramenti, videlicet baptismi, matrimoniorum copulatione et similium.

De terra Domini, cum non sit vaenalis, statuimus, ut pretium non exigat a sepulturis, tam in ecclesia, quam in caemeterio, et quidquid offertur pro sepulturis, id totum in carbonam ecclesiae mittatur, iniungimus.

A pulsu campanarum pro defunctis, quod gratis, sine exactione datur, percipiatur, et medietas talis oblationis carbonae cedere debet, et alia medietas in usum parochi vel [l. 138v] ministrorum convertatur.

Sodalitas confraternitatis, uti ad fines Curlandiae, cum sit necessaria, eam per communionem ex cathedrali eccla Samogitiae introducat.

Liber processuum compactus habeatur, et quivis processus emanati vel emanandi notentur, cursoriaque celeriter peragatur.

Lavaterium in sachristia ad lavandum manus sacerdotum, dum ad Sacra pergunt, comparetur.

Item vasculum ad aquam lustralem iuxta fores sachristiae ad parietem figatur.

Auctionem quolibet biennio in apparatibus ecclesiae et rebus oeconomicis notabilem faciat, iniungitur.

Baccalaureum pro instruenda iuventute idoneum, aliosque ministros in cantu peritos foveat.

Populum sibi subiectum in doctrina christiana et articulis fidei circa contiones instruat, domique suae bene sit praepositus.

Campanam, quam parochi Łayżovienses comparaverunt, per nobilem dnum Mitkiewicz, Triscensem vicepraepositum, evectam, recuperet, iniungitur serio.

Et haec omnia, quae ad ecclesiam sic per nos ordinata et statuta, cedere cupimus maiori gloriae Dei. [l. 139r]

Nº 12

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS OKMIANENSIS

Expeditis praeliminaribus circa visitationem observari solitis, conscendimus ad lustrationem ecclesiae.

Inventatio et revisio ecclesiae parochialis okmianensis, Per nos, casimirum pac, episcopum samogitiae, d. 8 Februarii anno 1676 in visitatione gnali expedita et peracta

Ecclesia parochialis Okmianensis lignea, tituli S. Annae, nondum consecrata, fundationis et dotationis serenissimae mam [?] Annae, reginae Poloniae [l. 139v] et MDLitt., de anno 1596 d. 16 iulii.

Ecclesia stillans, foraminosa, multa indiget reparatione, pavimentum intus habens stratum lateribus coctis.

Altare maius stipitem habens muratum, estque operis arcularii, habens in se imaginem pictam Crucifixionis Christi Dni cum sua Virgine Matre et s. Joanne stantibus.

Hoc altare maius est pro altarista erectum, ad quod Sacra peragi debent pro fundatore, quoniam sit magnitudinis iustae et apparamentior, in maius altare conversum est, et altare Sanctae Annae, titularis ecclesiae, in minus muratum, habens vota appensa.

INVENTARIUM SUPPELLECTILIS ISTIUS ECCLESIAE

Srebro

Kielichy dwa srebrne, jeden intus pozłacany, z pateną niepozłocistą.

Kielich drugi staroświeckiej roboty, wszytek pozłocisty, chwiejący się, ad usum non valens, z pateną pozłocistą, ad cuppam wkoło koraliki sadzone.

Pixis cum Sanctissimo Sacramento, intus deaurata.

Pixis druga mniejsza, srebrna, niepozłocista.

Ampułki srebrne dwie.

Tabliczek srebrnych u ołtarza Świętej Anny numero jedynaście.

Ornaty [l. 140r]

Ornat aksamitny czerwony, z columną białą wzorzystą, z stułą y manipularzem.

Ornat biały nędze bogatej z columną zieloną burkatelową, z stułą y manipularzem.

Ornat niedobry, zielony adamaszkowy, z stułą y manipularzem, columna burkatelowa wzorzysta papuża.

Ornat violacei coloris atłasowy, z stułą y manipularzem, columna burkatelowa wzorzysta papuża.

Ornat żałobny wzorzysty atłasowy, z columną kitajczaną białą, z stułą y manipularzem, od jej mości paniej Doukuntowej.

KAPY

Kapa aksamitna czerwona w kostkach, kołnierz y brzegi materiej białej wzorzystej.

Kapa druga materiej białej w kwiatach.

ANTEPENDIA

Antependium violacei coloris, alias barszczowy adamaszkowy, w floresach.

Antependium czerwone w kwiatkach adamaszkowe karmazynowe.

Antependium złotogłowowe wzorzyste, floresy różnego jedwabiu, brzegi kitajczane zielone.

Antependium harusowe zielone, stare.

Antependium białe, na płótnie malowane malarskimi farbami w kwiatki.

Antependium w kwiatach, dzikawe adamaszkowe, y z passamany. [l. 140v]

Antependium czarne lundyakowe.

ALBY

Alba płótna tkackiego z korunkami.

Alba także płótna tkackiego, z korunkami mniejszemi.

Alba także płótna tkackiego, bez korunek.

Alba płótna prostego.

Alba stara, poszarpana.

HUMERAŁY

Humerałów wszytkich numero cztyry, piąty dla zakonników aksamitu czerwonego.

Passów nicianych pięć.

Towalnie

Towalnia rąbkowa, do nakrycia ołtarza, karmazynowym jedwabiem bogato szyta.

Towalnia rąbkowa, jedwabiem różnym wyszywana, w drobne kwiatki różne.

Towalnia rąbkowa, bielem szyta, kwiaty na niej różne, bantajerem przetykane.

Towalnia tkackiego płótna, czarnym jedwabiem wyszywana.

Towalnia tkackiego płótna, czarnym jedwabiem wyszywana po brzegach tylko. [l. 141r]

Towalnia płótna tkackiego, czerwonym jedwabiem wyszywana z blaszką.

Towalnia jedwabiem dzikawym wyszywana, z blaszką.

Towalnia prostego płótna, bielą wyszywana.

Towalnia rąbkowa, wkoło różnym jedwabiem wyszywana, teraz świeża, od jej mości paniej Siemaszkowej.

Szerzynka spora, życzką wkoło szyta czerwoną.

Towalnia tkackiego płótna, bielem wkoło wyszywana.

Prześcieradło prostego płótna, brzegi jedwabne, na rąbku wyszywane.

Obrusy

Obrusów z korunkami płótna tkackiego numero 6, siódmy stary, wyszywany włoskim jedwabiem.

Obrusów siatkowej roboty N° 2.

Fartuszek siatkowej roboty, tym baptisterium przykryte.

Komży

Komża jedna stara, druga nowa, od jmści xdza plebana teraźniejszego sprawiona, tkackiego płótno z korunkami.

Komeczki dwie stare dla ministransów, z korunkami.

Vella

Velum kitajczane białe, in medio Nomen Jesus ze złota, y po brzegach bogato szyte, od jej mości pani ... Różnówny Marcinkiewiczowej. [l. 141v]

Velum płócienne, in medio Nomen Jesus czerwonym jedwabiem szyte, łatane w kilku miejscach.

Velum płócienne, in medio Nomen Jesus zielonym jedwabiem szyte in radiis.

Velum płócienne w kwiaty drukowane.

Velum białe płócienne, po brzegach czerwonym jedwabiem szyte, in medio Nomen Jesus, stare, poszarpane.

Velum płócienne, czerwonym, turkusowym y żółtym jedwabiem szyte.

CORPORAŁY

Corporałów rąbkowych dobrych z korunkami numero pięć.

Corporałów rąbkowych bez korunek numero 5.

Purificatoria rąbkowych numero pięć.

CHUSTKI

Chustka rąbkowa, wkoło na kształt sznurka, po brzegach kwiatki ze złotem.

Chustka rąbkowa, po rogach jedwabiem karmazynowym y ze złotem szyta.

Chustka rąbkowa, kwiatkami różnego jedwabiu wyszywana y ze złotem.

Chustka łatana prostego płótna, jedwabiem szyta czerwonym, to wydzie za subcorporale, stare.

Chustka rąbkowa in cyborio, różnym jedwabiem szyta, ta pro subcorporali obrócona. [l. 142r]

PALLE

Palla wiszniowa tabinowa, bantajerem wyszywana, y ze dwoma krzyżami czerwonemi z passamaników.

Palla aksamitu wiszniowego, in medio Nomen Jesus złotem y srebrem wyszywane.

Palla żałobna adamaszku czarnego, in medio crux alba.

BURSY

Bursa aksamitna czerwona, do chorych.

Bursa adamaszkowa wzorzysta czarna, z białym krzyżem.

CYNA

Chrismale parvum cum oleis sacris.

Lichtarzów cynowych para jedna wielka.

Mosiądz

Lichtarzów mosiądzowych większych dwa na wielkim ołtarzu.
Lichtarzów mosiądzowych mniejszych dwa.
Lichtarz wpośród kościoła z essami.
Kociołek pro aqua benedicta.
Kociołek pro fonte.
Thurybularz stary mosiężny.
Lampa blaszana przed ołtarzem wielkim. [l. 142v]

Dzwony

Dzwony w dzwonnicy 3.
Signans na kościele, ten rospadły.
Dzwonek przy zakrystii.
Dzwonki do mszy służenia dwa, trzeci zepsowany.

Chorągwie

Chorągiew czerwonej materiej wzorzystej jedna, wielka.
Chorągiewek mniejszych czerwonych par dwie.
Chorągiewek zielonych para jedna.

Xięgi

Mszał jeden poszarpany.
Mszał requialny jeden.
Agenda wielka jedna.
Agendy dwie małe.
Psałterz stary jeden.
Brewiarz jeden stary kościelny, cantorowie go zażywają do śpiewania.

Portatile

Portatyl jeden, inscriptio vero legi non potest. [l. 143r]

Obrazy kościelne po ścianach wiszące. Po lewej stronie

Obraz Najświętszej Panny nad miesiącem, w ramach.
Obraz Najświętszej Panny, nieoprawny w ramy.
Obraz Mariej Magdaleny bez ram.
Obraz Świętej Anny w ramach.

Obraz mały Najświętszej Panny.
Obraz Mariej Magdaleny mały.

PO PRAWEJ STRONIE

Obraz wielki w ramie, effigies Pana Jezusa na krzyżu, pod tym obrazem kapłan malowany w komży.
Obraz Pana Jezusa do słupa przywiązanego.

DOMUS PLEBANALIS

Wrota wjezne stare. Idąc do plebaniej po prawej stronie rumek stary, w którym rumie izba jedna ze dwiema oknami całemi, z piecem y kominkiem prostym. Drzwi do tej izby na zawiasach żelaznych. Komórka bokowa z okienkiem jednym, drzwi do niej na zawiasach żelaznych z zaszczepką żelazną.

W tej izbie stół jodłowy prosty. Ławy dwie proste, sień z kucheńką niewielką. [l. 143v] Ex opposito przez sień izdebka mała z dwiema oknami małemi, zaszczepką z nadworza. Ten rumek słomą kryty.

Z tego rumu dalej postępując przez podwórze, ex opposito izba nowa z trzema oknami szklannemi nowemi, z piecem prostym. Drzwi na zawiasach żelaznych z klamką y z zaszczepką, z stołem y ławami.

W tej izbie szafa nowa duża stolarskiej roboty. Z tej izby komora z oknem y z drzwiami na zawiasach żelaznych, z klamką y zaszczepką. Sień ze drzwiami na zawiasach żelaznych. Ten rumek słomą nową kryty, zbudowany per modernum parochum.

Za starym rumem świreń stary z ganeczkiem, z zamkiem y z zasiekami.

Pod tym świrnem piwnica z drzewa.

Na tymże podwórzu niżej stajnia nowa, słomą nowo okryta przez teraźniejszego plebana.

Z tego podwórza drugie podwórze przegrodzone, na którym podwórzu piekarnia stara, z numą dla bydła. Za numą chlewek. Po koniec tego browar, płotem grodzony, małkną [!] kryty. Przy tym browarze studnia drzewiana. Odryna na siano z chrostu grodzona, wrota z dranic, słomą kryta.

Osieć z tokiem.

Płoty wkoło tej plebaniej z chrostu grodzone, opadłe.

OGRANICZENIE MIASTECZKA OKMIAŃSKIEGO, CO NALEŻY DO TEGOŻ KOŚCIOŁA [l. 144r]

W miasteczku włók siedm, jedna z tych na bakałarza y organistę, osobliwie około kościoła, gdzie mieszczanie siedzą których granica poczyna

się od ściany głównej włók miejskich, mimo gumno dworne, dwór y krzyż, na pięknym pagurku, od xdza plebana wystawionym, od miasta aż do rzeki Dobikini. Druga granica od gumien miejskich aż do wygonu, wypustu nazwanego Katyliszki y ogrodu szpitalnego. Trzecia granica od ogrodu, mimo krzyż na piasku stojący, mimo altarią, exclusa tamen altaria, która ma ogrody piasczyste z dawnych czasów, aż do ściany włók plebańskich, bakalarza y organisty. Przy tych włókach przydatki nad gościncem Alkiskim, w pewnym ograniczeniu. Gumniska, w poprzek sznurów dwa, wzdłuż sznurów trzy y pręty cztyry, między domem antiquitus Michała Kowala, drugim bokiem Jerzego Andrelzęcia, końcem jednym na południe do gumień miejskich, drugim końcem na pułnocek do pastewnika Woydwiłów. Drugie przydatki za rzeką Dubikinią, nazwane Użgulbinie. Od rzeki Dubikini aż do gruntów pp. Dowkontów, których wpoprzek sznurów cztyry y pręty dwa. Trzecie przydatki sianożętne za Pragałwojem ruczajem, od ściany Tupików aż do Popielańskich gruntów.

Sioło knistowicze seu pokempinie

To sioło ma włók dwanaście. Z wygonami y leśnemi włókami włók 23, prętów 25. Ograniczenie tego sioła. [l. 144v]

Pierwsza ściana poczyna się od naróżnika na wschód słońca, od lasów Gaużegites aż do gruntów Gałmonciów y Alkiskich, ta ściana łamana.

Druga ściana na południe, od włók miejskich przez bagna.

Trzecia ściana na zachód słońca, od lasu, włók 12 y prętów 8.

Czwarta ściana na pułnocek, od Judtelów y od poddanych jmści pana Kazimierza Stankiewicza, nazwanych Gaudzionis.

Poddani

Bałthromiej Raudelis
Samusielis Birblis
Dawid Pudaytis
Kaspar Zakis
Michał Pakałniskis
Mathyasz Zakis
Jan Padarbiskis
Marcin Statkus
Kaspar Rupiecki
Urban Gałnocis
Wojciech Pakompinis
Jan Misius
Grzegorz Rupeykis

Miasteczko. Poddani kościelni

Jan Pumpur
Krzysztoph Wisztaytis
Kaspar Raudonis
Stanisław Katyns
Matthyasz Stukutis
Jerzy Balandis

Abraham Zabik	Jakub Cieśla
	Łukasz Berżynis [l. 145r]
Stanisław Balsis	Abraham Cieśla
Michał Masztowski	Symon Walentoryusz
Marcin Rapszewicz	Matthyasz Petrykaytis
Marcin Zabik	

Z tych cztyrech na włóce na bakałarza fundowanej siedzą.

POWINNOŚĆ Y USTAWA MIESZCZANOM OKMIAŃSKIM DO PLEBANIEJ NALEŻĄCYM

Za suppliką mieszczan y poddanych kościoła okmiańskiego, że dotąd żadnej pewnej ustawy nie mieli, skłonieni podczas visity naszej, oraz chcąc tych, którzy są zebrani przy kościele, zatrzymać na zawsze, takową daliśmy ustawę.

Naprzód, powinność mieszczan ad instar okmiańskich, to jest królewskich: z włóki osiadłej kop trzy; kapczyzny, kto piwo y gorzałkę szynkuje, kopa, a kto tylko gorzałkę albo piwo jedno, puł kopy; z placu całego groszy sześć litewskich. Robota tych mieszczan: dzień jeden do żęcia żyta, drugi do jarzyny, do ściana koszenia także dzień, y zgrabienia na pańskim chlebie y do zwożenia. Posyłki z listem, gdzie trzeba, jako do Worn y gdzie indziej. We wsi zaś Knistowicze albo Pokępinie, gdzie włók 12 gruntu oromego najdzie się, a w granicach z lasami z wygonami, z sianożęciami, z przydatkami włók 25, morgów 25 y prętów 21, ci z osiadłej włóki płacić [l. 145v] powinni kop cztyry, a z przyjemnej kop dwie, do Rygi albo do Nitawy y w inszą drogę dalekością takąż, y gdzie potrzeba będzie xiędza plebana, raz w roku. Robota zaś z włóki, kurów dwoje, lnu garści 20, nadto niewięcej. Do której ustawy ręką naszą podpisawszy się pieczęcią stwierdzić roskazaliśmy. Dan w Okmianach 11 februarii roku 1676.

ALTARIA OKMIANENSIS

APPARAMENTA EIUSDEM ALTARIAE

Kielich srebrny, intus pozłocisty, z pateną pozłocistą z jednej strony. Na kielichu napis: „Samuel … 1636“, applicatum ab eodem dno …, fundatore altariae[139].

Ornat czarny aksamitny, stary, columna biała adamaszkowa, in pectore podarta.

[139] *Orig. paliktos vietos neįskaitytam asmenvardžiui įrašyti*.

Komży dwie, jedna z nich dziurawa.

Lichtarze dwa stare, mosiężne stołowe połamane.

Ampułki cynowe dwie.

Dzwonek do ołtarza jeden.

Velum kitajczane pomarańczowe, w kwiaty różnego jedwabiu szyte, stare.

Velum czarne, in medio Nomen Jesus.

Corporałów rąbkowych bez korunek dwa. [l. 146r]

Palla czerwona tercinellowa, z koronek bantajerowych krzyż.

Mszał stary cum patronis Sveciae, applicatus per rndum dnum Wanbuth pro altaria.

Skrzynia do apparatów chowania wielka, zamek zepsowany podczas Szwedów. [l. 147r][140]

Fundationis, dotationis et erectionis ecclesiae parochialis Okmianensis tenor, ex actis consistorialibus episcopatus Samgae de anno 1654 die 3 ianuarii, sub episcopatu olim rndmi Petri Parczewski, desumptus, coram nobis, Casimiro Pac, epo Samgae, circa gnlem visitationem exhibitus et actis visitationum insertus, sequitur huiusmodi [l. 147v]

Anna, Dei gratia regina Poloniae, MDLitt., Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae etc.

Significamus nostris literis praesentibus omnibus et singulis, quorum interest, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quod cum relatum nobis esset in bonis reformationis nostrae, in Samogitia constitutis, ob defectum ecclesiarum personarumque ecclesiasticarum varios et enormes cultus exercuisse in grave ac aeternum animarum isthic commorantium dispendium, cupientes pro nostro in Dei cultu debito officio et religionis catholicae zelo, salutisque animarum, nobis praesertim subditarum, desiderio populum rudem et inertem, ab idolatria caeterisque superstitionibus ac oneribus ad veri Dei agnitionem avocare gremioque Sanctae Romanae ac universalis Ecclesiae per praedicationem Evangelii doctrinamque salutarem, assiduam celebrationem aggregare, ac sociare certo illis ac idoneo nominato duce ac pastore, decrevimus ad laudem et gloriam Omnipotentis Dei eiusque Sanctissimi Nominis propagationem pro iure nostro reformatorio ex gratia et liberalitate nostra regia, quam ad haec, tam sacrosancta piaque opera potissimum extendi debere arbitramur, de novo erigere, fundare, exstruere et dotare ecclesiam parochialem in oppido nostro Okmiany, in tivonatu Maiore

[140] *Orig. puslapis 146v paliktas tuščias*.

Dyrvonensi in Samogitia sito, parochumque cum ministris ad ecclesiam, scholamque necessariis collocare et statuere. Quod quidem ex nunc re ipsa ad effectum deducendum assignavimus et proventibus nostris, eiusdem tivonatus Dyrvonensis in aedificationem templi, parochiae, domorum sacerdotalium ac scholae certam pecuniae quantitatem eousque dandam et solvendam, donec dicta aedificata, constructa [l. 148r] et perfecta fuerint. Pro dote autem plebanali et sanctuario assignamus, donamus, largimur et cedimus perpetuo et in aeternum tres mansos agri et villam nostram regiam, duodecim mansorum possessionatorum et uti in se villa continet, Pokempiny seu sioło Knitowicze nuncupatam, in eodem tivonatu Samogitiae reformationis nostrae constitutam, cum omnibus kmetonibus, laboribus, censibus, datiis caeterisque obventionibus et attinentiis, nullis pro nobis seu successoribus nostris reservatis, eximendo et excipiendo hoc idem sanctuarium cum villa praedicta et omnibus subditis in ea existentibus ab omni iurisdictione saeculari, et libertati immunitatique Ecclesiae, qua alia bona ecclesiastica gaudere debent et solent, adscribendo et incorporando. Ad quam quidem ecclesiam parochialem in oppido Okmiany, per nos, uti praemissum est, exstructam et dotatam, venerabilem Christophorum Deręgowski actu presbyterum, non ita pridem, ibidem constitutum, rndissimo in Christo patri Dominico [!] episcopo Samgae, seu eius in spiritualibus vicario, seu officiali vel alteri ad id, potestatem habenti ad instituendum et investiendum praesentamus hisce literis nostris, postulando, ut facta iuris forma erectione ipsum Christophorum ad dictam ecclesiam parochialem in Okmiany investiat et instituat, curam animarum regimenque spiritualium ac temporalium sibi committendo, pro officio suo pastorali. In cuius rei fidem praesentes manu nostra subscriptas sigillo nostro obsignari iussimus. Varsaviae, die decima sexta iulii, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo sexto. Anna, regina Poloniae. Locus sigilli regalis.

Anno vero millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto [l. 148v] die decima tertia mensis ianuarii ex actis consistorialibus episcopatus Samgae extractum et sigillo praesentis officii communitum ad instantiam supradicti RD parochi Okmianensis. Joannes Tomkowski, actorum consistorii episcopatus Samogitiae notarius, manu propria. Locus sigillorum.

TENOR ORDINATIONIS, AD ECCLESIAM HANC OKMIANENSEM PER ILLUSTRES ET MDD REVISORES GNLES SRM INFRASCRIPTOS FACTAE PRO APPROBATIONE SERENISSIMO REGI TRANSMISSAE, SEQUITUR HUIUSMODI PUNCTA

Należące do porządku kościoła okmiańskiego, z declaratii ustawy od pp. Syrucia, woyskiego żmujdzkiego y Jana Manowskiego, sekretarza jego

KMść, rewisorów JKM, w roku tysiąc sześćset trzydziestym szóstym ratione kościelnej powinności w dzierżawie okmiańskiej postanowionej, a przez nas, Cypryana Pawła Brzostowskiego, referendarza WXLitt., y Wojciecha Zieleńskiego, dworzanina JKM, [l. 149r] commisarzów JKM, teraz świeżo tak jmci p. Danielowi Marcinkiewiczowi, dzierżawcy okmiańskiemu, jako też mieszczanom okmiańskim y wszytkiej włości tejże dzierżawy w roku tysiąc sześćset piędziesiątym wtórym, dnia trzydziestego decembra, podanej, przepisanej, dla wiadomości jmci xdzu Janowi Wanbutowi, plebanowi teraźniejszemu, y na potym będącym successorom jego dane, a do dalszej JKM pana naszego miłościwego łaski y approbatiej odesłano.

Które od słowa do słowa tak się w sobie mają.

Jeśli co bardziej kożdego na ziemi horującego człowieka w pracach jego hojnie bogacić zwykło, jako błogosławieństwo Boże, które nie potyka, jedno bojącego się y strzegającego przykazania jego świętego, dlatego ante omnia postanawiamy, aby poddani JKM w tej, którą Maiestatowi Pańskiemu oddawać należy, poczuwając się katholickiej powinności, tak mieszczanie pod kościołem mieszkający, jako y insi poddani wszyscy tej dzierżawy po wsiach różnych będący, a do tej parafiej należący, w każdą niedzielę, także y w święto uroczyste w kościele swoim, to jest gospodarz albo ktokolwiek z kożdego domu na Mszy świętej, kazania bywali. Także przykazaniu kościelnemu dosyć czyniąc, aby kożdy z nich w kożdy rok Wielkonocną spowiedź y Communią świętą odprawował, czego wójtowie y ławnicy, także y dziesiątnicy, na to od[141] zwierzchności postanowieni, doglądać mają, zakładając winy, że kto dla niedbalstwa [l. 149v] (wyjąwszy choroby, o której wcześnie xdza plebana, ławnicy y sąsiedzi ostrzegać mają, także y spowiedzi albo odjazdu z domu) w kościele nie będzie, za kożdy raz odleglejszy po trzy grosze litewskie, a bliszszy po groszy sześciu litewskich, ci zaś, którzy pod dwórkiem mieszkają, po groszy dwunastu litewskich zapłacić będą powinni; kto zaś się spowiedzi y Communiej świętej nieodprawi, w winę groszy dwudziestu litewskich popadnie, a przecię y zapłaciwszy tę winę jednak kościelnemu przykazaniu dosyć uczynić powinien będzie.

Tego też z pilnością dwór ma postrzegać, aby poddani tej dzierżawy bez szlubów w małżeństwie nie mieszkali, pod winą kop dwuch litewskich; także y dzieci aby dla chrztu świętego najdalej do tygodnia do kościoła przywozili, pod winą groszy dwunastu litewskich. A iż się w tych krajach starodawne pogańskie superstitie y zabobony między prostemi ludźmi, ale na granicy łotewskiej przy zborach heretyckich mieszkającemi jeszcze nie wykorzeniły, y dla wiadomości o szkodzie jakiej y inszych rzeczach do burtników [!] udawają, aby z takowych występków, pod winą kop piąciu litewskich, dwór

[141] *Orig. įrašyta* do.

zabiegał, y JM xdz pleban pro officio, verbo et exemplo praeeundo, takowe pogańskie zwyczaje eliminare starał się.

A iż snać poddani KJM, mając pobliżu heretyckie zbory, nie do kościoła swej parafiej, ale do ministrów dzieci chrzcić [l. 150r] y tamże szluby brać ważą się, tedy na każdego takiego winy po kop pięć zakładamy, czego wojtowie y ławnicy pod takowąż winą doglądać y tak pana dzierżawcę, jako y xiędza plebana ostrzegać mają.

Też zaś wszytkie winy wojtowie, ławnicy y dziesiątnicy na to postanowieni wybierać y z nich się przy panu dzierżawcy, albo jego podstarościm, y xiędzu plebanie okmiańskim w kożdy rok cztyry razy, to jest na kożde suche dni, rachować, y za te, które się do karbony zbiorą pieniądze, potrzeby kościelne opatrować będą.

A ponieważ xiędzu plebanowi tutejszemu barzo szczupłą fundatią mającemu przeszli revisorowie JKM, to jest pan Syruć y pan Manowski, z kożdej włóki osiadłej po groszy sześciu litewskich płacić, także z włóki przetak żyta, przetak jęczmienia y przetak owsa, jakoby z sześciu przetaków solanka w strych wynosiła, wydawać annuatim, tak mieszczanom, jako y wszytkiej włości ciwuństwa tego w roku tysiąc sześćset trzydziestym szóstym nakazali, y włókę wolną na bakałarza y organistę nadali, wypust y wygon xiędzu plebanowi wolny z dworem zajedno na Katyliszkach zostawali, co się w ustawie ich przed nami produkowanej pokazało.

Tedy y my, stosując się do tego postanowienia przeszłych revisorów [l. 150v] JKM, przy tej pensiej oddawania po groszy sześciu litewskich y trzech przetaków zboża zsypania, także przy włóce na bakałarza y organistę nadali, wypust y wygon xiędzu plebanowi wolny z dworem zarówno xiędza plebana y successorów jego zachowujemy, y tak po groszy sześciu litewskich, jako y przetaki zboża, jako się wyżej wyraziło, wydawać mieszczanom y wszytkim wsiom, które teraz w dzierżeniu JM pana dzierżawcy zostają, non obstante, chociaby się na potym ta dzierżawa rozdzieliła, o świętym Thomaszu nakazujemy. Co wojtowie z wiadomością dworną wybrawszy xiędzu plebanowi oddawać będą.

Do poprawy kościoła y ogrodzenia parkanem cmentarza, obicia tarcicami ścian kościelnych, zbudowania dzwonnicy, mieszkańce y wszytka włość należeć będzie, do czego się y pan dzierżawca przyłożyć się powinien. Jakoż y teraz tego wszytkiego ten kościół pilno potrzebuje, także y szkołę z szpitalem zaczętą dokączyć miasto z włością powinni, y na potym zawsze poprawować, gdy potrzeba będzie, mają. Czego JM pan dzierżawca y namiestnik jego za instantią xiędza plebana doglądać powinien będzie.

A iż JM xdz pleban, pretendując sobie gruntu z trzech włók morgów piętnaście y prętów dwadzieścia, pokazował list revisora tegoż JKM, to jest pana Manowskiego, [l. 151r] że mu według funduszu tak wiele niedostaje,

tedy zlecamy to JM panu dzierżawcy, aby on verificatią, pomiarą uczyniwszy, tak wiele nie będzie xdzu plebanowi dostawało, tak wiele z przyszłego gruntu odmierzył.

Ten tedy ordinans około kościoła y nabożeństwa dostatecznie opisawszy y na moderatią albo approbatią do jego królewskiej mości pana naszego miłościwego odesławszy, z podpisem rąk naszych JM xdzu plebanowi podaliśmy. Działo się w Okmianach dnia trzydziestego miesiąca decembra do [!] roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego pięćdziesiątego wtórego. Cypryan Brzostowski, referendarz WXLitt. y comisarz, mp. Locus sigillorum.

Tenor approbationis praetactarum ordinationum a serenissimo rege, prout est, sequitur talis

Jan Kazimierz, z Bożej łaski król Polski, wielkie książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmujdzkie, Mazowieckie, Inflantckie, Czernihowskie, Siewierskie, a Szwedzki, Grodzki [!], Wandalski dziedziczny król. [l. 151v]

Oznajmujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy. Poniewasz najpierwsza y najprzedniejsza myśli naszej królewskiej zabawa jest upatrować pomnożenie chwały Bożej w pomierzonych nam od niego państwach naszych, przeto my ku pomnożeniu tejże chwały najwyszszego Majestatu postanowione puncta ratione kościelnej powinności w dzierżawie okmiańskiej w ziemi żmujdzkiej, z declaratiej y ustawy przez urodzonych Josepha Syrucia wojskiego żmujdzkiego, y Jana Manowskiego, rewisorów od świętej pamięci KJM pana brata naszego w roku tysiąc sześćset trzydziestym szóstym zesłanych, a teraz przez urodzonych Cypryana Pawła Brzostowskiego, referendarza WXLitt., y Wojciecha Zielińskiego dworzanina, commisarzów naszych, spisane, do wiadomości tak urodzonemu Danielowi Marcinkiewiczowi, dzierżawcy okmiańskiemu, jako też y mieszczanom okmiańskim y wszytkiej włości tejże dzierżawy okmiańskiej w roku tysiąc sześćset piędziesiątym wtórym, dnia trzydziestego mśca decembra na piśmie, z podpisami rąk wzwysz pomienionych commisarzów naszych dane, a wielebnemu xdzu Janowi Wanbutowi, plebanowi teraźniejszemu, y successorom jego służące, do dalszej łaski y declaratiej naszej odesłane, roborować umyśliliśmy, jakoż y niniejszym listem naszym te wszytkie puncta, w liście wyżej pomienionych commisarzów naszych specifice wyrażone, in toto approbowawszy, roborujemy y mieć chcemy, aby jako dzierżawcy nasi dyrwianscy, tak y mieszczanie miasta okmiańskiego ze wszytkiemi poddanemi włości teraźniejszej podług tej declaratiej revisorów naszych zachowali, inaczej nie czyniąc dla łaski naszej. Na co dla lepszej wiary [l. 152r] ręką naszą podpisawszy, pieczęć Wielkiego Xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia wtórego miesiąca marca roku tyśiąc sześćset pięćdziesiąt czwartego, panowania naszego polskiego y

szwedzkiego szóstego roku. Jan Kazimierz Król. Jan Mikołaj Stankiewicz, pisarz WXLitt. Locus sigilli.

ANNO DNI 1676 DIE 8 FEBRUARII. DECRETUM REFORMATIONIS, PRO ECCLESIA PAROCHIALI OKMIANENSI EIUSQUE RECTORE AR DNO STANISLAO NARGIEŁOWICZ, TUM ARD WANBUTH, ALTARISTA IN IBIDEM, PER NOS, CASIMIRUM EPISCOPUM SAMOGITIAE, IN VISITATIONE GNLI LATUM ET PROMULGATUM

Visa et bene lustrata per nos ecclesia parochiali [l. 152v] Okmianensi, in quibus perspeximus indigere reformatione, tulimus in Dei nomine sequentia decreta.

Quantum attinet ipsam ecclesiam, haec cum ruinam patiatur, dnus parochus restaurari curabit, implorato auxilio generosorum dd. tenutariorum et parochianorum.

Tectum ecclesiae foraminosum, cum tegulis ad praesens, quoniam tegulae sint humidae, non possit tam cito tegi, quamprimum stramine tegatur, et tum temporis materia paretur pro restauratione ecclesiae.

Quo vero ad intrinsecum ordinem, circa divina officia peragenda et munditiem servandam, praecipue circa tabernaculum, ad maius altare, ut muniatur clausura, semper, et clavis in loco occluso servetur.

In pixide asservetur Venerabile Sacramentum, et renovetur quolibet octavo die, numerum itidem communicantorum post distributionem populo d. parochus semper sciat, diemque renovationis Venerabilis Sacramenti in tabula notet ob recentem memoriam d. parochus, seu potius ante consecrationem numeret.

Et quoniam a tempore possessionis, nullam meliorationem in ecclesia fecit, ideo monstratorium, quale deest, idem dnus parochus, ut cum illo Venerabile in processionibus deferatur in pixide, comparabit intra annum, sub poena privationis.

Item umbella rotunda, in una hasta, applicanda pro detegendo Venerabili, dum ad infirmos defertur per plateas oppidi, procuretur. [l. 153r]

Laternae duae pro deferendis luminibus ante Venerabile Sacramentum ad infirmos comparentur, et dnus parochus semper superpelliceatus cum Venerabili incedat, ministrantesque adhibeat cum pulsu campanullarum.

Pixides cum sint duae, animadvertat saepe saepius, quoties contigerit deferri ad infirmos Venerabile, ut partem in cyborio relinquat sacerdos propter cultum latriae.

Indulgentias, a S. Sede Aplica pro ducatu Samogitiae impetratas in perpetuum, saepe saepius populo promulget, et qualiter hi assequantur eas,

qui comitantur Venerabile Sacramentum, delatum ad infirmos, dierum scilicet trecentorum quinquaginta ...[142], et harum indulgentiarum transumptum[143], affigatur foribus ecclesiae, vel sachristiae, aut aliquo loco evidentiori.

Cum distribuitur Venerabile in ecclesia, ministrantes cum luminibus assistent semper, iniungitur.

Supra altare maius baldechinum pervetustum amoveatur et novum figatur per dnum parochum, mandatur.

Portatilia consecrata ad altaria quamprimum procuret.

Diebus dominicis, festivis et solennioribus ad maius altare lampas ardeat, cereique sex accendantur talibus diebus, cum peraguntur Sacra, et hae extinguuntur, lampas ardeat noctu dieque.

Fons baptismalis, hic licet habeat iustam capacitatem, muniri debet et cancellis firmari, ne a turba possit loco moveri.

Vascula nova maiora ad conferenda olea sacra comparabit, minora autem servet pro infirmis, et asserventur in armariolo ad parietem fixo, sub clausura. [l. 153v]

Lebes alter minoris formae, qui debet esse … et hactenus defuit, comparetur quantotius in eum finem, ut supra illum hausta aqua baptismalis cochleari mundo alicuius metalli ad fontem perfundatur, ad fugandam nauseam et contigiosam infirmitatem; talis autem aqua de capitibus in lebetem stillata, si apparuerit nitida, demum potest fundi in fontem, sin secus, mittatur in sacrarium.

Apparatus ecclesiae, ne aliunde evehat, si contigerit discedere ad capellam Wegierensem, prohibetur, sed loci illius apparatibus utatur; laceratos vero, usu contritos, restauret, et stolas.

Bursas, quae desunt, iuxta colorem cassularum comparabit quantotius d. parochus, iniungitur.

Auctionem et meliorationem notabilem tam in apparamentis ecclesiae, quam in parochia quolibet biennio faciat, sub poena privationis beneficii.

Item candelabra duo, ad altare pertinentia confracta, in nova commutet.

Calices, qui pulveribus obruti hactenus fuerant, a modo iniungitur, ut purgentur et mundentur lixivio aut alio lotionis modo.

In sachristia lavaterium pro manibus lavandis sacerdotum progredientium ad Sacra peragenda habeatur, et curet d. parochus tale comparari.

Vasculum itidem alicuius metalli pro lustrali aqua ad fores sachristiae figat. [l. 154r]

Libros metricarum tam baptisatorum, quam copulatorum compactos habeat, sub poena in synodo diaecesana expressa irremissibiliter exolvenda,

---

[142] *Rankraštyje palikta tuščia vieta skaitvardžiui baigti rašyti*.

[143] *Orig. įrašyta* transumpta.

scilicet sexagenarum decem, praeterea conformet se stylo inscribendi in libris agendorum expresso.

Librum processuum, qui hactenus neglectus, in consutisque filuris scribebatur, ut habeatur compactus, et in illum processus omnes ex cancellaria emanandos inserat diligenter, cursoriaque celeriter expediatur, iniungitur.

Antiquos libros metricarum in tuto dnus parochus conservet, in novis autem libris exacte nomina levantium et baptisatorum conscribat, de affinitate seu cognatione spirituali contracta patrinos doceat, et quomodo matrimonia contractu dirimat, instruat.

Copulatorum nomina, tum et praesentia testium circa matrimonia in seorsivo libro notentur.

Ad administratione sacramentorum, cum depositum sit, quod paciscatur de pretio pro collatione baptismi, benedictione matrimonii et aliis, ne deinceps paciscatur, iniungitur, sed eo contentus sit, quod sponte intuitu eleemosynae confertur, idque post administrationem sacramenti; et quoniam RD parochus a nobili quodam parochiano recepit ungaricum pro collatione baptismi, illum restituat pro patena, ad calicem deauranda, ex nunc.

A pulsu campanarum pro defunctis, quantum offertur recipiatur, sine exactione, et talis oblationis medietas in carbonam ecclae mittatur, altera autem cedat parocho vel ministris. [l. 154v]

A sepulturis in caemeterio et in ecclesia, cum sit terra Dni sancta, eamque nulli venundare liceat, ideo obviantes avarae cupiditati, symoniacae pravitati deservienti, et corruptelam exstirpantes, sub poenis in constitutione synodi, positis, ad primam delationem extendendis, ne exigat pretium, inhibemus, quidquid vero loco eleemosynae conferetur, id totum in carbonam ecclesiae mittatur, in quo oneramus conscientiam RD parochi.

Organum positivum cum sit destructum, tenebitur omnino r. parochus restaurare, ne ecclesia sileat.

Domum hospitalem pro alendis pauperibus, idque anno moderno fieri procuret, iniungimus, implorato auxilio dd. parochianorum.

Insuper cum pro alendis pauperibus non extet provisio, conformando se constitutioni diaecesanae Tyszkiewicianae parochus ipse providebit tantis per donec provisio aliqua caepta seu a nobis alia fiat ordinatio, iniungimus, sub poenis in dictis constitutionibus expressis, videlicet sequestrationes tertiae partis fructuum plebanalium, videlicet siliginis tonnas duas, hordei tonnam, avenae tonnam quantotius hospitali applicet, itidem et scholam[144] pro erudiendis parvulis extruat, baccalaureum idoneum, foveat et cantorem, cum habeat pro illis fundationem.

Libri necessarii pro ecclesia, utpote antiphonarium, graduale, qui desunt,

[144] *Orig. pakartota* itidem.

comparentur, psalterium vero in chartis permultis laceratum reformetur; tum et liber agendorum, licet si appareat bene compactus, intus mendosus apparet; expedit, ut alius comparetur. [l. 155r]

Ossorium in caemeterio de more aliarum ecclesiarum parochialium construat, et ex tumulis cadaverum ossa prospicientia, in caemeterio iacentia iubeat extolli et in ossorium mitti.

Campanile tegumentis assereis circumcirca muniatur et circumducatur, ne a stillicidio[145] iniuriam patiatur; trabes ac fulcra ne putrescant, providentur.

Et quoniam viciosus abusus irrepsit, ut dni parochi nolint sine submissis sibi equis ad infirmos, dum rogantur, discedere; ne sint graves, tam dnus parochus, quam R. altarista, parochianis, in suis propriis equis in posterum discedere tenebuntur, iniungitur serio.

Parentem suam d. parochus, quam penes se fovet marinatam, cum viro ipsius foveat et non illos disiungat, cum multae discordiae exoriri soleant, cum scandalo aliorum; seu si vult alienare, utrumque alienet simul, non divortiando eos, a tot annis vivientes.

Illud etiam maxime cavendum est, ne d. parochus et d. altarista ulciscendi animo contra nobilitatem et parochianos moliantur quidquam post visitationem nostram tam per se, quam per subordinatas personas, quod illis detulerint, non accusando, sed pro zelo et iustitia, verbo et scripto intulerint, praecipimus[146] et inhibemus, sub poena amotionis.

Florenos viginti d. parochus, quos extorsive a sepultura cuiusdam demortui, prout constitit, cumulenter receperit, ut ecclesiae resarciat et talem summam pro comparanda cruce argentea convertat, nobisque in cancellaria infra mensem reponat, quam summam nos pro artifice et argento ordinabimus. [l. 155v]

Pia legata et debita ecclesiae, quae non sunt per antecessorem suum, modernum vero altaristam iure vindicata, pendeantque causae indecisae, lites cum debitoribus continuat et recuperet debita, quorum debitorum in seorsiva charta regestrum conscriptum eidem d. parocho una cum documentis porreximus, idque quamprimum ut faciat, iniungimus, sub amissione beneficii.

Adm RD Joannes Wanbut, modernus altarista Okmianensis, cum sit bene meritus de ecclesia, multaque praestitit agens parochum ecclesiae bona, aequum est aliquibus prosequi favoribus. Proinde alacriorem volentes reddere ad similia praestanda, eidem subditos per eum iure vindicatos, ad ecclesiam Okmianensem spectantes, pro commoditate sufficienti, dum ad altariam residebit, in usum concessimus et concedimus ad beneplacitum nostrum, seu quoad vixerit vel

[145] *Orig. įrašyta* stollicidio.

[146] *Orig. įrašyta* percipimus.

aliud beneficium assecutus fuerit; ad quos subditos sic concessos d. parochus nullam iurisdictionem habebit, durante nostro beneplacito onera eidem dno altaristae, prout alii subditi, in oppido praestabunt; hic autem RD altarista, uti senior, debet sua gaudere praerogativa, unde monetur modernus successor parochus, ut ipsi omnem venerationem exhibeat et omni prosequi benevolentia studeat, liberumque aditum ad ecclesiam pro Sacris absolvendis praebeat et sine contradictione admittat, iniungitur.

Illud etiam praetermitti non licet, ut distinctus habitus [l. 156r] et gravis incessus a saecularibus in sacerdotibus appareat, proinde cum dnus parochus, moribus saecularibus spirans, missis manibus ad aratrum retro respiciat, monetur, quantotius saeculares mores abiiciat, caput tegendo pileum non incurvet in hanc vel in aliam capitis partem, crines mistacum longos, ad collare fluentes demittat et se periculo in celebratione, cum illis non exponat, prohibetur.

Insuper idem d. parochus monetur, ne cum saecularibus personis nimiam conversationem habeat, nam saepe status clericalis, vilipenditur, dum unus et alter cum illis scyphus hauritur.

Explosiones bombardarum caveat, et praecipue in domo plebanali, qui locus gaudeat privilegio ecclesiae, cum a strepitu camini, fornaces et fenestrae corrui soleant.

Compotationes, cum sint scandalo omnium, abhorreat et abiiciat, praecipitur.

Carbona ecclesiae, cum sit necessaria multumque prodest illius conservatio, iniungitur, ut servetur et duo saltem viri fide digni pro conservanda illa constituantur, qui claves ab illa habeant, et d. parochus, aliam penes se tenebitur servare; diligenterque notabunt in libro ad id praeparato accidentia et expensas, nihilque unus sine altero de carbona [l. 156v] percipiet, nisi insimul, idque pro necessitatibus ecclesiae tantum.

Pia legata a benefactoribus collata in libro notentur diligenter, et qualem oblationem fecerit, an in pecuniariis summis, fundis, domibus, agris, pecoribus et aliis his similibus, specificabit in libro dominus parochus iniungitur; et cum multae inter parochianos exoriantur, intuitu tumuli in ecclesia murati, quod possint ad sepeliendum aliorum corpora, in illo admittantur, caveat inposterum d. parochus aliorum cadavera admittere, nisi eorum, quorum beneficio ecclesia sentit commodum et qui sibi illum exstruxerunt; libere sepeliantur; et fornix evacuetur, cum ossa extant multorum, in eo tumulo profundius demittantur.

Insuper d. parochus meminerit saepe saepius post conciones rudimenta fidei populo tradere et in fide christiana instruere, eundem [!] praecepta Domini et Ecclesiae instituta explicare iniungitur.

Puncta in his decretis posita, scitu digna parochianis ex ambona promulget,

iniungimus, videlicet pro non paciscendo ab administratione sacramentorum, pro sepulturis, pro missione equorum ad infirmos.

Quae omnia et singula a nobis vigilantia pastorali tradita et constituta decreta ad maiorem Dei [l. 157r] gloriam et decorem Ecclesiae cedere per dnum parochum, cui relinquuntur exequi, cupimus et in virtute s. obedientiae mandantes iniungimus.

Pro adm rndo dno altarista okmianensi

Adm rndus dnus Joannes Wanbut, modernus altarista Okmianensis, cum habeat obligationes, stringaturque ad absolvenda. [Sacra] bis in hebdomada, iuxta intentionem fundatoris, ut satisfiat pro instituto et intentioni fundatoris, dum a fundatione sua, quae sibi ad praesens humeris, nempe instigatoriatus, vacabit ad altariam residere tenebitur et suas obligationes absolvere, interim vero per substitutum absolvat.

Et quoniam idem d. altarista, agens quondam rectorem istius Okmianensis ecclesiae, ausus fuerit extorsivo [l. 157v] modo a sepultura nobilis cuiusdam benefactoris recipere pretium, videlicet florenorum triginta monetae crassae et bovem unum, decernimus quantotius talem pecuniam, quae pro terra sancta symoniace recepta est, ecclesiae restituat et ad cancellariam nostram eandem summam in decursu unius mensis reponat a perlatione praesentis decreti; talis autem summa pro comparanda cruce argentea convertetur. Ratione autem bovis in usum ipsius conversi suffragia pro anima talis defuncti absolvat et Sacra decem peragat.

Monetur insuper adm RD altarista, ut dnum parochum in administratione sacramentorum, dum necessitas postulaverit et requisitus a parocho fuerit, iuvet.

Nº 13

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS ŻAGORENSIS. INVENTARIUM RERUM [l. 158r] TAM ANTIQUARUM, QUAM ADAUCTARUM ECCLESIAE PAROCHIALIS ŻAGORENSIS, D. 11 FEBRUARII IN ANNO 1676 CIRCA VISITATIONEM GENERALEM CORAM NOBIS, CASIMIRO, EPISCOPO SAMGAE, EXHIBITUM

Naprzód

Kościoła samego ściany murowane, a sklepienie drzewiane opadłe, y dach totaliter zgniły, pod titułem ŚŚ. apostołów Piotra y Pawła.

Ołtarz wielki snicerskiej roboty, ze cztyrma słupami, statui siedm, Świętego Piotra y Pawła apostołów, Ś. Stanisława męczennika y biskupa krakowskiego, Ś. Kazimierza królewicza, Ś. Jana Chrzciciela, Ś. Sebestiana męczennika, na wierzchu statua Salvatoris Resurgentis, z obu stron tej statui aniołowie dwa; jeszcze niezłocisty. Obraz w nim Christi Dni tradentis claves s. Petro apostolo. Ten obraz ofiarowany od jmści pana Michała Pollewicza skarbnika trockiego, viceekonoma janiskiego y żagorskiego, a sam ołtarz budowany jest częścią z carbony kościelnej, cześcią z dobrodziejów łaski, o chlebie plebańskim. [l. 158v]

Ołtarz drugi bracki, także snicerskiej roboty, słupy dwa rznięte, lisztwy snicerskiej roboty do ram, statui pięć: jedna Najświętszej Panny w promieniach, na wierzchu drugiej statui Ś. Josepha, Ś. Joachima, Ś. Teresy y Ś. Katarzyny. Szósty aniołek, trzymający w ręku niektóre słowa. Który [ołtarz] jest budowany częścią z carbony, częścią też z jałmużny panów braci. Obraz na tym ołtarzu „Jesus, Maria, Joseph“. Wyżej – Wniebowzięcie Najświętszej Panny, ten obraz stary. Na samym wierzchu obraz Świętej Anny, ofiarowany od Anny Zandayci.

Ołtarz trzeci po lewej stronie, także snicerskiej roboty, o trzech staturach: jedna na wierzchu Salvatoris, druga Świętego Piotra, trzecia Świętego Pawła. Słupy dwa gładkie, z boku skrzydła rznięte, który jest wystawiony od jmści pana Stanisława Zembockiego, cześnika starodubowskiego. Obraz na tym ołtarzu Męki Pańskiej, stary, na wierzchu samym obraz Najświętszej Panny, od pana Michałowskiego ofiarowany.

AURUM ET ARGENTUM

Calices duo cum auratis cuppis, patena una ex utraque parte deaurata, secunda tantum de una parte [deaurata]. [l. 159r]

Crux argentea magna.

Monstratorium.

Ampullae duae argenteae, cum manuali.

Tabliczka mała na wielkim ołtarzu, ofiarowana od pana Piotra Gołka.

Krzyż mniejszy bracki.

Blacha srebrna jedna, od jmści pana Jerzego Hulczura.

Tabliczek srebrnych różnych dwanaście in genere, z dawna ostających.

Koroneczka mała srebrna, także dawna.

Świeżo nadana korona srebrna ze trzema okami prostemi, ofiarowana od pana Kazimierza Waltura.

Tabliczka srebrna, ofiarowana od pana Jana Payszewicza.

Tabliczka druga, ofiarowana od pana Walentego Kiemera.

Miesiąc srebrny z łańcuszkiem małym, ofiarowany od pani Johanny Różańczanki Możeykowey.

Pierścień złoty jeden.

Pierścień drugi, pozłocisty srebrny.

Pierścieniów srebrnych dwa niepozłocistych.

Krzyżyk srebrny, nad ołtarzem Panny Najświętszej zawieszony, które pierścienie y krzyżyk z dawna nadane.

Teraz niedawnemi czasy ofiarowane pierścieni dwa złote, jeden z nich w rogu oprawiony; ofiarowane od jmści paniej Zembockiej, cześnikowej starodubowskiej. [l. 159v]

Szateczka złota, ofiarowana od pani Jadwigi Dregniewiczowej Mielewiczowej.

Pierścień srebrny jeden, nowo nadany.

To wszytko srebro y złoto od krzyża mniejszego należy do brackiego ołtarza.

MOSIĄDZ

Lichtarzów mosiężnych wielkich cztyry, małych zepsowanych cztyry, od jej mości pani Bulczarowej [?].

Lichtarz o dwunastu świec, w pośrodku kościoła zawieszony.

Kociołek mosiężny do wody święconej.

Lichtarzyki dwa nadpsowane, od jmści pana Zembockiego ofiarowane.

Lichtarzów drzewianych cztyry posrebrzanych z świecami posrebrzanemi drzewianemi, po nieboszczyku antecessorze, także cztyry świecy drzewiane posrebrzane.

Lichtarzów drzewianych prostych para.

Ornaty

Ornat buracikowy pomarańczowy, stary, z stułą y manipularzem. [l. 160r]

Ornat czarny fursztatowy, columna w nim pstra buracikowa, z stułą y manipularzem, stary.

Ornat atłasu czerwonego wzorzystego z columną atłasu cielistego, z stułą y manipularzem, galon jedwabny pstry, ten z jałmużny dobrodziejów, jeszcze nowy.

Ornat kitajki niebieskiej z columną żółtą pstrą, z korunkami szkarłatnemi, z stułą y manipularzem. Ten ornat sprawiony od p. Jana Payszewicza do bractwa.

Alby

Alby trzy prostego płótna tkackiego.

Alba czwarta płótna flamskiego.

Alba piąta od jej mości pani Zembockiej ofiarowana, rąbkowa humerałem.

Alba płótna tkackiego, ofiarowana od pani Barbary Bondarowej do bractwa.

Komży

Komża jedna stara.

Komża druga, od jej mości pani Zembockiej ofiarowana, rąbkowa, z korunkami.

Komeżki dla ministransów cztyry płótna prostego. [l. 160v]

Humerałów sześć.

Obrusy

Obrusów prostych pięć.

Obrus jeden, jedwabiem z białą nicią dokoła floryzowany.

Obrus także, z jedwabiem czerwonym z białą nicią z jednej strony y z końców floryzowany.

Lisztwy

Lisztwy dwie do ołtarzów, jedwabiem czerwonym y białą nicią floryzowane.

Do tychże obu lisztew dwa szmaty należące.

SZERZYŃKI

Szerzynek różnych cztyry, dwie stare.

Chustki dwie rąbkowe, po końcach złotem szyte, od jej mości pani Zembockiej.

Od jmści pana Jana Umiastowskiego chustka ofiarowana, wyszywana różnym jedwabiem w kwiaty złote, do bractwa.

Portatile trzy.

Canony dwa.

Corporałów trzy. [l. 161r]

Purificaterzów cztyrnaście.

Do monstranciej jedwabnicy dwie, jedna z nich z korunkami złotemi.

Jedwabnica trzecia czarna, która zginęła.

TOWALNIE

Towalnia jedna rąbkowa, dokoła bielem szyta.

Towalnie dwie prostego płótna, prostym szyciem szyte.

Towalnia prosta z korunkami.

Towaleniek wąskich ośm.

Zasłonka płócienna dziurkowana.

Towalnia prostego płótna, z korunkami, ofiarowana od pani Krystyny Zaciężyńskiej Bellowey na ołtarz bracki.

Towalnia prostego płótna, drukowana, na bracki ołtarz ofiarowana od pani Barbary Bondarowey.

Ręczników siedm.

Chustki trzy do ucierania rąk.

Fartuszków rąbkowych do crucifixów jeden.

Fartuszki płótna holenskiego trzy.

Fartuszki płótna prostego trzy.

VELA [l. 161v]

Velum do kielicha jedne, złotem haftowane na czerwonym atłasie, od jej mości pani skarbnikowej trockiej ofiarowane.

Vela dwa niebieskiej kitajki: jedne podszyte czamletem czerwonym, drugie saią czerwoną, z korunkami.

Velum czwarte kitajczane, niepodszyte.

Velum pstre francuskiej materiej, niepodszyte.

Velum szóste buracikowe pomarańczowe.

Velum czarne fursztatowe.

Velum płócienne siatkowe.

Bursy

Bursa jedna atłasowa, złotem haftowana, od jej mości pani skarbnikowej trockiej.

Bursy dwie, po jednej stronie tabinu białego, a z drugiej strony adamaszku czerwonego.

Bursa czwarta buracikowa zielona, stara.

Bursa także buracikowa, do chorych.

Antependia

Antependia dwoje z herbów różnych na kitajce, stare.

Antependium jedne harusowe.

Antependium na płótnie malowane jedne. [l. 162r]

Antependia także na płótnie malowanych dwoje.

Antependium osobliwe do brackiego ołtarza, na płótnie drukowane.

Zasłonek dwa szmaty od jmści pana Jana Umiastowskiego na płótnie, do wielkiego ołtarza ofiarowane.

Chorągwie

Chorągiewek para zielonego sztametu.

Chorągiewek para druga czerwonych.

Chorągiewek para trzecia kitajczanych, ofiarowanych od pana Kazimierza Matyszewicza wójta miejskiego.

Chorągiew wielka bracka czerwona, od pana Josepha Pawłowskiego ofiarowana.

Chorągiew także wielka kitajki niebieskiej, od pana Matheusza Możeyki.

Baldechin sztametu zielonego, od pana Kazimierza Wałtara, z frędzlami karmazynowemi.

Palle

Palle dwie: jedna białego tabinu, druga czerwonego adamaszku.

Palle stare dwie.

Dzwony [l. 162v]

Dzwony dwa w dzwonnicy. Signans w bani kościelnej.

Dzwonków małych cztyry.

Thurybularz spiżowy jeden.

Żelazo do oplatków pieczenia.

Chrzcielnica wpośród kościoła, w niej kociołek mosiądzowy.

XIĘGI KOŚCIELNE

Mszały trzy: jeden z nich nowy, z regestrami, drugi wpuł zaszyty. Trzeci mszał stary, poszarpany. Czwarty requialny.

Agendy wielkie dwie: jedna nowa, druga stara, poszarpana.

Agenda mała jedna.

Ewangelijki polskie y litewskie jedne.

Graduał jeden, antyphonarz jeden, psalterz jeden, te troje wniwecz poszarpane.

Crucifixi dwa wielkie.

Crucifix jeden mały.

Resurrectia jedna.

Szafy dwie: jedna w zakrystiej do składania apparatów, druga za ołtarzem postawiona do świec, obie zamczyste.

Baldechinek malowany, na którym wystawują Najświętszy Sakrament.

Bramy z deszczek do grobu Wielko Piątkowego trzy malowane.

Cmentarz wszytek pięknie oparkaniony. [l. 163r]

APPARATUS KOŚCIOŁA ŻAGORSKIEGO ICH MOŚCIÓW PP. UMIASTOWSKICH

Ornat jeden złotogłowowy, stary, z stułą y manipularzem.

Ornat drugi czerwony adamaszkowy, bez stuły y manipularza, stary, nadszarpany.

Ornat fijołkowy, nader stary, bez stuły y manipularza.

Kielich zepsowany jeden.

Patena także do tego kielicha, wzłamana.

Alba z humerałem, stara.

Obrus jeden.

Towalnia czerwonym jedwabiem wyszywana jedna, stara.

Szerzynka jedna, czerwonym jedwabiem wyszywana, także stara.

Velum do kielicha pstre tureckie.

Dzwony dwa we dzwonnicy, trzeci signans, czwarty mały.

DOMUS PLEBANALIS

Izba biała ze trzema oknami szklannemi, stół w niej jeden.

Alkierz po końcu izby. Komora boczna. Przy izbie przysionek o dwu ścianach.

Piekarnia, w niej żarna, na przeciwko piekarni izdebka mała, nowo postawiona per modernum parochum, z okienkiem jednym szklannym y z piecem prostym.

Izba także biała, per modernum parochum zbudowana, w niej okna cztyry y piec zielony.

Stajnia y odryna drzewiana. Osieć przy niej. Tok z chrostu pleciony. [l. 163v]

Browarz, świrenek w sadzie, niezamczysty.

Izdebka z przysionkiem, także w sadzie.

PODDANI KOŚCIELNI

Wieś pobole

Krzysztoph Wikrynis
Stanisław Jeralis
Stephan Możeyko
Gaspar Grygaytis
Fronc Żłabis
Ambroży Miludański
Thomasz Gornuytis

Wieś dauksze

Bartłomiey Grygaytis
Paweł Butkaytis
Marcin Menczowicz
Piotr Wiżgayło
Herman Ptotysz
Bartłomiey Żwingił
Stanisław Ginczus
Jan Stakaytis
Stanisław Wizgird
Barthlomiej Jakutaytis
Lawryn Giernakalis

Fundationis et dotationis ecclesiae tenor [l. 164r]

Tempore pientissimi quondam Sigismundi Tertii, Poloniae et Sveciae regis gloriosi, subditi eiusdem SRM Żagorenses zelosiores, Verbi divini praedicatione et sacramentorum Ecclesiae administratione ob ecclesiae parochialis in bonis nobilium Żagory nuncupatis sitae bona partim per haereticos prius deoccupata, partim ab iniquis possessoribus suppressa et detenta, orbati existentes et negligentiam dnorum haeredum in vindicatione huiusmodi bonorum ecclesiae videntes, aedificarunt primo ecclesiam in fundo regali ligneam, quae etiam in praesentem diem ruinosa iam existit, et supplicarant, partim per se, partim per dominos eorundem bonorum tenutarios SRM, sibi de presbytero assiduo pro administratione Divinorum provideri; annuit serenissima regia maiestas et hoc negotium, suis revisoribus perficiendum commitit.

De anno igitur Dni MDC[X]IX[147] die XXVII novembris revisores eiusdem sacrae regiae maiestatis faciunt et fecerunt, quae inferius ex privilegio hic desumpto et ingrossato patebunt.

PRIVILEGIUM SUPER PAROCHIAM ECCLESIAE ŻAGORENSIS

Zygmont Trzeci, z Bożej łaski król Polski, wielkie [l. 164v] książe Litewski, Ruski, Pruski, Mazowecki, Żmujdzki, Inflanski, a Szwedzki, Grodzki [!], Wandalski dziedziczny król.

Oznajmujemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, iż my, zesławszy revisory nasze do dóbr naszych, oekonomiej szawelskiej urodzonych Piotra Wołłowicza, chorążego trockiego dzierżawcę surwiliskiego, Mikołaja Brolnieckiego, skarbnego, y Pawła Jahimowicza Hołownie, pisarza skarbowego WXLitt., zleciliśmy im y rozkazali, aby do miasteczka Żagor tejże oekonomiej szawelskiej zjachawszy fundacją na kościół tameczny, którego z przeszkodą dusz do tego czasu y zbawienia poddanych fundaciej nie było, ku pomnożeniu chwały Bożej uczynili y dochodzie naznaczyli, którzy to revisorowie, dosyć czyniąc woli, roskazaniu naszemu, tam zjachawszy, miejsce sposobne y grunty niżej opisane pomierzywszy, na kościół żagorski upatrzyli, fundowali y naznaczyli. Supplikowano nam tedy, abyśmy akt ich revisorski y dóbr niżej opisanych kościołowi pomienionemu nadanie władzą naszą królewską stwierdzili y umocnili, którego actu revisorskiego, rękami ich podpisanego y pieczęciami ich zapieczętowanego, tak się rzecz ma słowo w słowo:

Paweł Wołłowicz, chorąży trocki, dzierżawca surwiliski, Mikołaj Brolnicki, skarbnik, a Paweł Jachimowicz Hołownia, pisarz urzędniczy JKMści skarbowy WXLitt., revisorowie od JKM, do dzierżawy szawelskiej zesłani, oznajmujemy tym listem naszym, iż mając nam listowne rozkazanie od JKM pana naszego miłościwego, abyśmy na kościół w miasteczku żagorskim, [l. 165r] który dotąd żadnej fundaciej nie miał, fundacją z dóbr JKMści, pana naszego miłościwego, naznaczyliśmy, y tym listem naszym naznaczamy y mianujemy. Naprzód plac w miasteczku żagorskim, na którym mieszkanie na kapłana pobudowanie, jest, to jest na plebanią z ogrodem, z sadzawką, którego z pomiary przez miernika naszego czyniemy, według opisania w revisiej czyni prętów dwadzieścia pułsiodma, na kościół z cmentarzem prętów dziewiętnaście y puł, na wikaryego y z szkołą prętów cztyry, na szpital prętów trzy. Przy tym w tejże włości żagorskiej w wójtowstwie Wacława Żutajcia dwie wioski, do kościoła y miasteczka żagorskiego barzo zrzeczone y przyległe, jedne nazwaną Daupetowo, w gruncie dobrym, w niej włók osiadłych y

[147] *Tikroji privilegijos data ne 1609, kaip yra orig., bet 1619 m.*

pustych dwadzieścia y jedna, to jest osiadłych włók trzynaście y trzecia część włóki, a przyjętych także na czynsz włók siedm y dwie trzecie części włóki, z zaściankiem bagnistym y na nic niepożytecznymi, którego jest włók trzy, morgów dwadzieścia, prętów szesnaście, także y drugą wioskę, nazwaną Nerwożaycie, w gruncie podłym włók osiadłych siedm, a przyjęta na czynsz jedna, której wioski Nerwożayciów od tąd na kościół bez fundaciej króla jmści, tylko za listem jmści pana wojewody wileńskiego używano, z osobna w obrębie albo zaścianku zamuskim, nazwanym Raudyszki, na budowanie y opał, także y dla potrzeby kościelnej włók dwie, grosz też kolendy z włóki osiadłej, a to ze wszytkiej włości żagorskiej y która natenczas do tej parochiej należy, na kapłana tamecznego fundujemy y naznaczamy. [l. 165v] A za ukazaniem y naznaczeniem takowej fundaciej, gdy ją król jmści, pan nasz miłościwy, jako zwierzchny obrońca y podawca kościołów Bożych we wszytkim approbować, confirmować będzie raczył, tedy względem takowej provisiej y fundaciej pleban żagorski, samowtór z wikariuszem przy tym kościele mieszkający, bakałarza dla uczenia dziatek y młodzieńca do śpiewania w kościele z prowentów, przez nas mianowanej fundaciej chować y prowidować będzie powinien, czyniąc według powinności swojej kaplańskiej w administrowaniu sakramentów świętych y nauce zbawiennej (czego ten trakt przy granicy Kurlanskiej haeresią zarażonej wielce potrzebuje) parafianom swoim dosyć czynić, conscientią plebanów tamecznych obligujemy. A że kościół w Żagorach, zbudowany z drzewa, jako stary ruinam minatur, zaczym y nabożeństwa w nim nie bez niebespieczeństwa zażywać ludziom przychodzi, a o drzewo na zbudowanie nowego kościoła wielka w tych krajach trudność, y za mil kilkanaście dosiąć by się nie mogło, a natura et situs loci, skałę wapiennego kamienia ukazała, z której y kościół murować, y wapna małym kosztem palić się może. Do czego iż łaski y szczodrobliwej ręki JKM, pana naszego miłościwego, potrzebę pilną y słuszną być baczemy, tedy to wszytko pod wolę y świątobliwy rozsądek króla jmści, pana naszego miłościwego, podajemy y do confirmaciej dalszej JKMści odsyłamy, do czego się y rękami naszemi przy pieczęciach naszych podpisujemy. Działo się w Szawlach roku Pańskiego MDLIX, miesiąca novembra XXVIII dnia. Piotr Wołłowicz, chorąży trocki, revisor szawelski. Paweł Jachimowicz, pisarz skarbowy. Mikołaj Brolnicki, skarbny JKM WXLitt., revisor szawelski.

My tedy za prożbą tak słuszną y potrzebą wyżej [l. 166r] opisane nadanie przez revisory we wszytkim umacniamy y ztwierdzamy tym listem naszym, a te dobra iurisdictiej samej kościelnej incorporując, ius patronatus wielmożnemu Jaroszowi Wołłowiczowi, staroście żmujdzkiemu, do żywota pozwalamy, które po zejściu jego na nas y potomki nasze przychodzić ma wiecznemi czasy. Na co daliśmy ten list nasz z podpisem ręki naszej y pod pieczęcią WXLitt. Dan w Warszawie dnia XVI miesiąca maja roku Pańskiego MDCXXIII, panowania

królestw naszych Polskiego XXXVI, Szwedskiego roku XXIX. Subscriptio talis: Sigismundus Rex. Loco sigilli. Stephanus, pisarz WXLitt.

ONERA ET OBLIGATIONES ISTORUM SUBDITORUM DE ANNO 1635 ERUNT HUIUSMODI

ORDINATIO SUBDITORUM PRIMA

Jerzy Tyszkiewicz, z łaski Bożej biskup żmujdzki.

Dajemy wiedzieć o tym yż list od antecessorów naszych na ustawę plebaniej żagorskiej stwierdzamy y przy dawnych powinnościach ich zachowujemy. To jest z włóki jednej mają czynszu na kożdy rok po kop trzy litewskich dawać, przy tym solankę żyta czystego, drugą jęczmienia, trzecią owsa, gęś jednę, kurów dwoje, siana wóz dobry, drew wózów cztyry, pszenicy z obudwuch wsi solanek dwie, grochu y gryki także, budowanie plebaniej poprawiać y ogrody grodzić [l. 166v] plebańskie y wyrobić powinni. Względem stroża ciż poddani podjęli się na parobka. Za wieprza kożdego roku po złotych piąciu dać, a gdzieby do łąk najemnych potrzebował onych do koszenia, tedy ciż poddani sprzątnąć xiędzu plebanowi powinni będą. Co dla wiadomości na potym z podpisem y przyciśnieniem pieczęci naszej, ten list stwierdzający dajemy. Pisan w Żagorach roku 1635 dnia 21 iunii. Subscriptio: Georgius, episcopus Samgae. Loco sigilli.

Vidi originale istius ordinationis, manu illrmi supradicti loci ordinarii subscriptum et sigillo munitum.

ORDINATIO SECUNDA DE ANNO 1643 EST TALIS

Jerzy Tyszkiewicz, biskup żmujdzki, proboszcz trocki.

Czyniemy wiadomo tym listem naszym, iż co za zesłaniem naszym Kasper Razmusowicz, pleban y dziekan janiski, zjachawszy do plebaniej żagorskiej uczynił ustawę tejże plebaniej z ciężarem w robotę, w niektórych powinnościach wioskom dwóm, nazwanych Pobolów y Daukszów, y dał ją xiędzu plebanowi pomowskiemu, plebanowi żagorskiemu, którąśmy za przysłaniem do nas od xdza plebana żagorskiego stwierdzili byli. Lecz iż poddani supplikowali do nas o ten ciężar w ustawie od xiędza dziekana uczyniony, prosząc o ulżenie y poprawę ustawy, przeto my, wziąwszy lepszą wiadomość z aktów visitatiej generalnej, ustawę dziekańską, w tym poprawujemy, iż na robotę nie będą chodzić do pachania gruntów, bo folwarek nie ma być [l. 167r] budowany, kiedy xdz pleban zamyślił. Na stroża przy plebaniej przy czynszu poddani z obudwu wiosek powinni będą dawać xiędzu plebanowi po puł kopy z włóki, do tego siermięgę y ubranie samodzialnie, ogrody zarabiać y ogrodzić, także

plebanią ogrodzić y poprawować, y pomóc nowych budować. Za wieprza też karmnego kop trzy. W inszych powinnościach zostawujemy przy ustawie od xdza dziekana janiskiego uczynionej. I na to my dali ten list nasz, pod pieczęcią y podpisem ręki naszej. Pisan w Olsiadach roku 1643 dnia XXIV septembra. Subscriptio: Georgius, episcopus Samgae. Loco sigilli.

Vidi huiusmodi literas authenticas. Czerniewski, notarus publicus.

ANNO DNI 1676 DIE 11 FEBRUARII. DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI ŻAGORENSI, EIUSQUE RECTORE AR DNO DANIELE THOMASZEWICZ, NEC NON [l. 167v] VICARIO AC SODALITATE CONFRATERNITATIS ALIISQUE ECCLESIAE MINISTRIS

Peracta feliciter in Dno visitatione ecclesiae Żagorensis ad decreta reformationis statuenda conscendimus.

Ecclesia haec tituli Sanctorum apostolorum Petri et Pauli, murata a serenissimo sanctae memoriae Sigismundo Tertio, Poloniarum rege, in bonis regalibus fundata, erecta et dotata anno 1609 die 27 novembris, cum nondum per incommoda temporum sit perfecta ruinamque notabilem minetur, eo, quod tectum stillans habeat tabulatumque muratum desit, periculum imminet, ne asseres putrefacti ab imbribus, desuper in loco tabulati existentes, ruant aliquando, ne homines trucident, proinde monetur rndus dnus parochus, ut pro virili curet restaurari et perfici talem basilicam, supplicabitque serenissimo regi et proceribus regni, quatenus de remedio opportuno providere dignentur ad propagationem fidei catholicae, cum eadem ecclesia in finibus Curlandiae sit posita; ne zelus in promotione cultus divini evanescat, curandum est.

Quoad ordinem istius ecclesiae, sic statuimus et dnum parochum monemus, quatenus cyborium ad maius altare existens, clausura munitum, indecens tamen cum sit, novum dominus parochus figi procuret. [l. 168r]

Clavis a cyborio in aliquo loco tuto sub clausura servetur. Laternae duae pro deferendis luminibus, cum itur per plateas oppidi cum Venerabili Sacramento ad infirmos, ipseque sacerdos, portans Venerabile, superpelliceatus et stola indutus saepe incedat ministrantesque sibi adhibeat, et pulsent campanulis, cantoresque praecedant semper in cantu, tam exeundo, quam redeundo.

Umbella ad unam hastam rotundae figurae, applicanda pro adumbrando Venerabili Sacramento, quoties portabitur ad infirmos per civitatem, comparetur.

In ecclesia, dum distribuitur Venerabile Sacramentum populo, superpelliceatus sacerdos debet esse, ministrantesque sibi adhibere cum luminibus tenetur, quod et iniungimus.

Indulgentiae a S. Sede Apostolica pro Ducatu Samogitiae in perpetuum concessae populo publicentur, et quomodo eas consequantur hi, qui comitantur Venerabile Sacramentum, dum ad infirmos defertur, trecentorum videlicet quinquaginta dierum, transumptaque harum indulgentiarum foribus ecclesiae vel sachristiae aut alio loco apparentiori figantur.

Renovationis Venerabilis Sacramenti sit praescriptus terminus, et fiet quoquo octavo die, notabitque in tabula diem renovationis semper d. parochus, numerumque sacrorum communicantorum post distributionem populo scire dnus parochus non praetermittat.

Diebus dominicis, festivis et solemnioribus ad maius [l. 168v] altare, sub tempus Divinorum celebrationis sex cerei ardeant. Item lampas ad maius altare, si non continuis, saltim supradictis diebus festivis, extinctis cereis, noctu dieque accendatur.

Baptisterium, cum in obscuro loco existat, transferat in eminentiorem locum et firmet cancellis, ne dimoveri possit, monetur d. parochus.

Lebes in baptisterio existens, reparatione indigens, curet per artificem reparari.

Lebetem item secundum minorem ad fontem habeat, super quo infantes circa baptismum, aqua debent ablui.

Cochlear item, de aliquo metallo elaboratum, pro haurienda aqua baptismali idem d. parochus fieri curet, monetur.

Olea sacra, quae non asservantur in loco congruo, a modo d. parochus, curet ad parietem ecclesiae figi, armariolum cum clausura bona, idque ad cornu Evangelii, et inscriptio solita ponatur „Olea sacra“, in dictoque armariolo serventur eadem.

In sachristia lavaterium pro lavandis manibus sacerdotum d. parochus procuret, nec non item vasculum de aliquo metallo pro aqua lustrali ad fores sachristiae figat.

Ab administratione sacramentorum ne paciscatur de pretio pro benedictione matrimonii, sepulturis, baptismo et aliis, inhibemus, sub poenis in constitutionibus synodalibus ad primam delationem extendendis; sed eo sit contentus, quod sine exactione offeretur, idque post administrationem sacramenti. [l. 169r]

A sepulturis tam in ecclesia, quam in caemetrio pretium non exigat, cum sit terra Domini et nemini eam vendere licet. Proinde statuimus: quoties id contigerit sponteque aliquid oblatum fuerit, recipiatur, et totum in carbonam ecclesiae mittatur, in quo oneramus conscientiam dni parochi.

A pulsu campanarum pro defunctis quidquid gratis offeretur, non extorquendo percipiatur; unius talis oblationis medietas carbonae cedet, altera autem parocho vel ministris ecclesiae.

Carbona ecclesiae ut diligenter custodiatur, tenebitur dnus parochus

adhibere viros duos, bonae famae et fide dignos, qui claves ad carbonam habeant, et aliam clavem d. parochus, itidem penes se tenebit, notabuntque in simul proventus et expensas.

Offertoria pecuniaria a pacificali et collecti nummi in sacco sub tempus concionum mittantur in carbonam, notabuntque in regestro diligenter, quantum aliqua die collegerint.

De carbona hac ecclesiae unus sine altero nihil percipiet, et insimul omnes aperient, et quantum expediens fuerit, pro necessitatibus ecclesiae percipient et convertent.

Fores ecclesiae clausura bona muniantur, ne furibus pateat aditus, praecipimus.

Domum scholarem in eo loco, ubi dimensurationem [l. 169v] areae habet, secus piscinam, imploratis suffragiis dnorum oppidanorum, construat.

Baccalaureum bene literatum foveat ad instruendam iuventutem.

Domum item hospitalem pro alendis pauperibus concitet, quibus incumbit extruere eundem [!], quamprimum poterit, invigilet dominus parochus.

Caemetrium circa ecclesiam, non in integro septum, perficiat, ac dissitum a ventis in locis aliquibus elevari faciat.

Ossorium, quod est necessarium pro recondendis cineribus cadaverum, in caemetrio ad locum bene visum construat.

Pia legata, ecclesiae, a quibusvis benefactoribus collata et in futurum conferenda, non sibi d. parochus usurpet ac in usum proprium convertat, omnino praecipimus, imo et mandamus, quatenus huiusmodi oblationum species in libro seorsivo ad hoc praeparato notentur, quinam aliquam rem legaverit an pecuniam, fundum, aream, domum, pratum, agrum, stagnum, piscina, boves, vaccas et alia utensilia, in quo oneramus conscientiam beneficiati.

Libri pro ecclesia necessarii, utpote antiphonarium, graduale, psalterium ac processionale, habeantur, et tales libros d. parochus coemat infra annum, sub poena in constitutio synodalibus expressa decem sexagenarum, mulctanda pro singulis illorum nuncupatis.

Crucem argenteam confractam, ad quos pertinet illius reparatio, [l. 170r] et nimirum sodalitatem confraternitatis, restaurari incitet [?] et ipsemet praeeat d. parochus exemplo.

Vicarius ad hanc ecclesiam, licet habeat exiguam fundationem, debet tamen foveri et in aliqua parte salariari a dno parocho, quod si non suffecerit talis provisio, d. parochus curet apud SRM talem vicarium provideri.

Quoniam vitiosus abusus irrepsit, ut dni parochi ad infirmos vocati nolunt [?] sine submissis sibi equis discedere, ne amplius id fiat, cum sit onerosum parochianis, inhibetur; in propriis vero equis, semper d. parochus, quoties vocatus fuerit, discedere tenebitur.

Ampullarum stannearum saltim tria paria ad usum altarium comparentur.

Liber procesuum emanatorum et emanandorum, compactus habeatur, et processus diligenter in illo notentur.

Cursoria via cum processibus celerius expediatur, iniungitur dno parocho serio.

Anniversarius dies serenissimi Vitoldi, fundatoris episcopatus Samgae, iuxta praescriptum rubrices observari non praetermittat, inculcatur.

Populum rudem, in finibus haereticorum degentem, circa rudimenta fidei instruat, articulos fidei, orationem dominicam et decalogum doceat, pabulo Verbi Dei nutriat et alia necessaria salutis, prout id spectat ad officium pastorale, tradat, d. parochus monetur. [l. 170v]

Quae omnia et singula, sic a nobis tradita, ordinata et decreta, exequi quantotius cupimus, opera m[aiori] g[loriae] Dei offerentes.

Decreta reformationis in praesenti visitatione lata, videlicet de equis ad infirmos proficiscendi parocho non submittendis, de pretio pro administratione sacramentarum, a sepulturis, a pulsu campanarum non exigendo, publice ex ambona diebus festivis publicentur.

PRO CONFRATERNITATE S. JOSEPHI AD ECCLAM HANC ERECTA ORDINATIO

Expedita per nos visitatione ecclesiae parochialis Żagorensis conscendimus ad visitationem confraternitatis S. Josephi ad ecclesiam praedictam introductae.

Promotio confraternitatis huius, uti in confiniis haereticorum, diligentior ut sit, monentur omnes, tam d. promotor et seniores confraternitatis, ut quam ferventius devotionem excitent, cuius rei incumbere tenebitur promotor, rndus dnus parochus loci huius.

Indulgentias huic confraternitati a S. Sede Apostolica concessas saepae saepius promulget dnus promotor, et ad hanc [l. 171r] sodalitatem corda et animos concitet.

Et quoniam ad ordinem bonum spectat, ut praedicta confraternitas privilegio et immunitate sua gaudeat, statuimus et ordinamus, ut quolibet quartuali conventicula peragant, de rebus necessariis confraternitatis huius exacte tractent, dignitates et officia statis temporibus inter se distribuant.

Liber compactus pro inscribendis nominibus ad confraternitatem intrantibus in sacrario habeatur; morientium etiam, tam fratrum, quam sororum, nomina in libro compacto notent et suffragia absolvant.

Devotiones vigore praescripti suae confraternitatis non intermittant, dnum parochum et promotorem, ut attendat, obligamus.

Cathechisticam doctrinam, si non saepius, saltim statutis temporibus idem d. parochus tradere tenebitur eritque adstrictus, per se vel per suum vicarium.

Carbona istius confraternitatis ut suam habeat munitionem et custodiam, tenebuntur fratres de medio sui viros graves et sedatos, in dignitatibus aut officiis constitutos duos constituere, qui curam carbonae habeant et claves teneant, qualem et dnus parochus penes se servare tenebitur, notabuntque diligenter proventus et expensas.

De carbona sic ordinata, nihil licebit recipere cuiquam, unusque sine altero illam non aperiat, sed insimul omnes claves [l. 171v] tenentes aperire tenebuntur, et quidquid de ea velint, recipere, id non privatim faciant, sed de consensu aliorum minorum dictae confraternitatis sodalium, quae de re conventionem facient; et solum id accipere licebit, quod mere pro necessitatibus confraternitatis istius spectabit.

Iura, privilegia, monumenta, sodalitatem hanc concernentia, in tuto conservare tenebitur dicta confraternitatis.

Pia legata, oblationes, vota, per fratres aut sorores huic confraternitati inscripta, donata aut quovis modo ordinata, diligenter in libro seorsivo talium benefactorum nomina, a quibus sic non solum praemissa, sed et alia, tam in summis pecuniariis, quam fundis, agris, pratis, hortis, domibus, pecoribus existentia, oblata fuerint, scribantur.

Quoniam vero dicta confraternitas, praecavendo indemnitati suae et sui altaris ornatui, id postulat, ut tabellae et vota ad altare confraternitatis collata, ibidem permaneant, nulumque d. parochus loci ad transformandam habeat facultatem, nos ideo, animadverterites id esse ad maiorem Dei gloriam, statuimus, ut tabellae votorum et alia quaevis vota, in altari confraternitatis reposita, non alienentur, de quibus omnibus officiales praefatae confraternitatis curam habere tenebuntur.

In conventionibus suis rationes carbonae ab officialibus percipient, tam et de aliis rebus calculationem facient.

Vota autem altera altaribus oblata, extra altare confraternitatis, in cura diligenti rndus parochus habebit.

Apparatus omnes eadem confratetnitas, quos ad sacrificia [l. 172r] Missae et usum altaris habet, sachristia ecclesiae tollat et in proprio armario servet.

Ad sedandum discordias inter confratres adhibenda sunt boni consilii pharmaca, proinde cum hactenus exoriebantur inter eandem confraternitatem et nobili d. Josephum Pawłowski, advocatum confratrem, rixae ratione cuiusdam debiti, mutui et liquidi, videlicet summae centum quinquaginta florenorum, de carbona confraternitatis rndo dno Kownacki, parocho Żagorensi, erogatorum, quoniam calculatione praestita per r. dnum Kownacki evidenter deduxit satisfactum esse carbonae intuitu praesenti[s] debiti, ideo ab impetitione ulteriori actorum eundem d. Pawłowski liberum pronunciavimus et silentium perpetuum imposuimus.

Quae omnia et singula sic a nobis tradita, ordinata et decreta exequi cupimus operam hanc talem qualem maiori gloria Dei recommendantes. Actum et datum in visitatione generali Żagoris, anno, die et mense quibus supra.

Nº 14

INVENTARIUM RERUM ET APPARAMENTORUM ECCLESIAE PAROCHIALIS ZAMUSCENSIS, SUB TEMPUS VISITATIONIS GENERALIS ANNO 1676 MENSIS FEBRUARII DIE 14 CONSCRIPTUM

Ecclesia lignea, de nova radice cura rndi parochi [l. 172v] moderni Joannis Brozgowicz, sumptibus vero communitatis Zamuscensis erecta anno 1662, tegulis ligneis abietinis tecta, parietes ab extra et anguli nondum asseribus tecti, turriculae supra ecclesiam et supra atrium ecclesiae duae, laminis non dum tectae et munitae, cruces supra utramque turrim duae ferreae. In ecclesia fenestrae vitreae integrae, maiores decem, minores sex. Fores in atrio ecclesiae tres; una duntaxat ianua foribus clauditur, reliqui duo fores sine cardinibus, ab intus et extra ferratura ferrea muniti. Ex atrio ecclesiae ad chorum fores boni et ferreis cardinibus ac serratura clausibiles. Ex ecclesia ad sachristiam fores bene serratura ferrea et in cardinibus ferreis muniti. Ambona nova operis arcularii.

Chorus pro musica commodus. Positivum in eodem a moderno parocho florenis trecentis comparatum.

Scamna in ecclesiae medio disposita et ad parietes locata triginta quinque.

In navi ecclesiae Crucifixi imago in tabula lignea depicta, a partibus imagines B. Virginis Mariae et S. Joannis Evangelistae.

Fundata est haec ecclesiae a Sigismundo Tertio, rege Poloniae, anno 1623, per commissarios prius dote designata, per speciale privilegium confirmata; continet in advocatura Łukaysaycensi aream pro ecclesia et parochia, et pagum Szypiele mansorum quindecim, item adiacentes uos mansos, iugera viginti novem, porticas [!] octodecim[148]. Item in tractu Wieleyszyszki quatuor mansi sylvestres et pratorum. Ex eadem advocatura loco strenae ex omnibus mansis unus grossus solvitur.

Accessit noviter dotatio duorum mansorum in villa per serenissimum Michaelem, regem Poloniae, ad supplicationem rndi Brezgowicz, parochi eiusdem ecclesiae, anno 1672 mensis aprilis die decima tertia.

Altare maius

Altare maius sine ullo aedificio, ex solis imaginibus compositum. In medio imago BV Mariae Czestochoviensis, a lateribus S. Petri et S. Pauli apostolorum, in superiori contignatione in medio imago Beatae Virginis

[148] *Orig.* duodecim *taisyta į* octodecim *arba atvirkščiai*.

Mariae, maiores duae imagines Crucifixi, item Christi et S. Simonis, supra altare baldechinum, Jesus cum imagine Spiritus Sancti in radiis. In eodem altari portatile consecratum ab illrmo Tyszkiewicz, episcopo Samgae.

Cyborium in maiori altari bene clausum, antiquum, non bene depictum.

Ad dextram partem intrando ecclesiam in sacello altare, in quo imago Beatae Mariae Virginis Lauretaneae, in superiori contignatione imago Annuntiationis BM Virginis. In eodem altari portatile consecratum ab illrmo Pac, episcopo Samgae.

Ad sinistram partem in sacello altare operis arcularii, in medio imago Christi Dolorosi in sindone, a lateribus statuae S. Stanislai episcopi et Sancti Nicolai; supra altare in superiori parte imago Annuntiationis BV Mariae. Hoc altare erectum a [l. 173v] nobili Alberto Zeliński ad ecclesiam Citovianensem et inde emptum a rndo parocho moderno. Portatile consecratum a rndissimo Słupski.

Baptisterium ad sinistram partem in sacello positum, sine clausura, lebes aeneus vetustus et pro dignitate usus incompetens.

IMAGINES AD PARIETES ECCLAE POSITAE

Imago S. Thomae apostoli, epithaphium militis cuiusdam, cum imagine Crucifixi.

Imago B. Virginis Maioris.

Item imagines quinque aequales, simul coniuncte.

Imago S. Alexandri.

Imago Sanctae Elisabethae.

Item imago S. Constantiae.

Item imago S. Cristinae.

Item imago S. Martini.

Item imago Sancti Joannis, claustrum, in Jordane baptisantis.

Item imago Crucifixionis Christi.

Item imago S. Catharinae.

Item imago B. Virginis Maioris, imago Annunciationis BV Mariae, Sancti Pauli, S. Barbarae, S. Annae cum Jesu et sancto Josepho. [l. 174r]

VEXILLA

Chorągiewki dwie nowe szarżowe czerwone, a rndo parocho moderno comparatae.

Chorągiew pojedynkowa wielka czerwona sajowa, cum imagine Passionis Christi, od Łukasza Lopa, mieszczanina tamecznego zamuskiego.

Chorągwie zielone stare dwie, dawne.

Chorągwie czerwone stare dwie.
Chorągwie zielone małe dwie, stare.

Argentum

Monstrantia srebrna niezłocista, in radiis, na wierzchu krzyżyk cum effigie Crucifixi, melchisedech złocisty, sumptibus adm rndi dni Cherubini Jankiewicz, protunc curati Zamuscensis.

Kielich intus et extra miejscami złocisty cum patena ex una parte deaurata, sedes sexangularis, in parte laesa.

Kielich drugi, intus et extra miejscami pozłocisty, z pateną z jednej strony pozłocistą, która nadpsowana; ad usum non valens. Sedes kielicha okrągła.

Pixis srebrna mała, niezłocista, z krzyżykiem na wierzchu moskiewskim, velum na niej jedwabne floryzowane. [l. 174v]

Krzyż srebrny, niezłocisty, cum reliquiis Agnus Dei, sedes novo przyrobiona, sumptibus rndi parochi moderni.

Tabliczka srebrna niepozłocista jedna.
Koronka na ołtarzu Najświętszej Panny srebrna niepozłocista.
Sponka srebrna złocista, prostej roboty.
Pierścionek srebrny jeden.
Koronka bursztynowa.
Gwiazd srebrnych małych dwanaście.

Ornaty

Ornat atłasowy czerwony w kwiaty złote, columna biała atłasowa, z stułą y manipularzem, de novo przyrobionym.

Ornat adamaszkowy biały, columna adamszkowa czerwona, manipularz kitajczany biały, stuła biała pułatłasia, nowo sprawiona.

Ornat pułatłasowy biały w kwiaty czerwone, columna pułatłasowa błękitna, z manipularzem, stuła alterius coloris.

Ornat czarny fijołkowy, columna czerwona pułatłaskowa, w kwiaty białe.

Kapy

Kapa atłasu czerwonego w kwiaty wielkie, lisztwa białego [l. 175r] pułatłasu w kwiaty.

Kapa czarna sajowa, lisztwa nędzy żółtej, blaszką przetykanej.

Antependia

Antependium adamszkowe białe w kwiaty.
Antependium adamszkowe czerwone, stare.

Antependium burkatelowe, stare.
Antependium sajowe czarne.

VELA

Velum kitajczane żółte, z blaszką, z jedwabiem karmazynowym przeszywane, in medio Nomen Jesus in radiis.
Velum jedwabnicowe czarne z kwiatami, in medio Nomen Jesus in radiis.
Velum jedwabnicowe w kwiaty wielkie, srebrem wyszywane, in medio Nomen Jesus in radiis.

BURSAE

Bursa czerwona sajowa, nowa, z krzyżykiem pasamanowym [l. 175v] z obu stron.
Bursa czamletowa, nowa, makowego coloru.
Bursa buracikowa zielona, stara.
Bursa burkatelowa, barzo stara.

PALLE

Palle szarżowe czerwone, parzyste, nowe y dobre trzy, płótnem podszyte.
Palle muchajerowe makowego coloru, płótnem szwabskim podszyte dwie.
Palla kitajczana błękitna z koronkami srebrnemi.
Palla złotogłowowa, stara, z fręzlą złotą dokoła starą.
Palla biała atłasowa, stara.
Palla złotogłowowa w kwiaty, varii coloris.

PURIFICATORIA

Purificatoria białe płócienne y rąbkowe jedynaście.
Corporałów płóciennych dobrych dziesięć.
Subcorporałów cztyry.
Alby stare trzy.
Alby nowe dwie.
Humerałów starych y nowych sześć.
Komży stare trzy.
Komży nowe kapłańskie dwie.
Komży dla chłopców ministransów sześć.

[l. 176r] Towaleń małych y wielkich numero piętnaście.
Chustka na cyborium wyszywana.
Ręczników małych y wielkich dziewięć.
Fartuszek kitajczany na crucifixie in medio ecclesiae.
Kilim perski stary jeden.
Fartuszki ad pixidem kitajczane wyszywane dwa.
Dzwonnica nowa, wespół z kościołem zbudowana.
Dzwonów we dzwonnicy dwa, jeden nadpsowany.
Dzwonki małe do ołtarzów dwa.
Dzwonek przy zakrystiej mały.
Dzwonek mały signans na kościele.
Ampułek cztyry z miseczkami dwiema.
Kociołek do wody święconej pro aspersione.
Candelabra aenea duo, trzeci mały nadpsowany.
Candelabra lignea quatuor.
Confessionalia duo.
Szafa wielka nowa w zakrystiej.
Pulpit ad canendum w kościele.

Libri

Graduale stare, karty powydzierane, wszytkie jednak.
Antiphonarium w białej oprawie, całe.
Psałterz stary, poszarpany, na końcu siła kart już poszarpanych.
Agenda wielka dobra.
[l. 176v] Agenda mała.
Metryki nowe.

Inwentarz plebaniej zamuskiej, kosztem xiędza plebana wybudowanej po zgorzeniu

Izba wielka nowa, z alkierzem y z komorą boczną, w tej izbie okna wielkie trzy, w alkierzu okna dwa, w komorze okno jedno, sień wielka.

Izba przeciw[n]a pod dachem, tylko z przysionkiem.

Sam dom plebaniej z jednej strony gontami, a z drugiej strony słomą kryty.

Wrota nowe. Świren drugi.

Izdebka mała ze dwiema oknami, komo[r]ka boczna y przysionek.

Kuchenka z komorką. Stajenka. Sama plebania dokoła płotem ogrodzona.

FOLWAREK ALBO BUDYNKI

Izba biała z alkierzem, z przysionkiem, w tej izbie okien trzy, w alkierzu okien dwie [!].

Izba druga przeciwna, stara, do niej okna trzy.

Piekarnia z komorą y przysionkiem. W końcu izdebka druga, świrny dwa, numy dwie, stajenki dwie.

W gumnie pod jednym dachem odryny trzy. Do tejże plebaniej [l. 177r] ogród, sad y pastewnik. Rynek, do plebaniej należący, za wrotami, póki [?] szpital idzie, na pułwłóki plus vel minus, do kościoła należy.

INWENTARZ SIOŁA SZYPIL, DO PLEBANIEJ ZAMUSKIEJ NALEŻĄCEGO

Ambroży Szypiło
Jozeph Szypiło
Mikołay Berczas
Krzysztoph Slazas
Stanisław Monteykaytis
Stanisław Sabułaytis
Ba[ł]tromiey Gauczas
Dawid Gauczas
Krzysztoph Gasulis

KTÓRZY NOWO PRZYBYLI ZA XIĘDZA BREZGOWICZA PODDANI

Ambroży Hupas [?]
Piotr Powiłaytis
Stanisław Czapaytis
Piotr Misiułaytis
Maciey Woytekaytis
Dawid Zugar [?]
Woyciech Jonaytis

MIESZCZANIE DO PLEBANIEJ NALEŻĄCY [l. 177v]

Bałtromiejowa wdowa
Dawid Kumpis
Jan Gieystar
Adam Hancewicz
Mikołaj Dziauksmas
Mathyasz Gaczas
Symon Wosyłaytis
Mathyasz Rowbicki

POWINNOŚĆ TYCH MIESZCZAN

Czynszu z włóki pieniędzmi złotych trzy. Kapczyzny od piwa z domu kopa jedna, od gorzałki, kto będzie robił, puł kopy. Na tłokę do żyta trzy dni o swoim chlebie, a do jarzyny trzy dni, do siana trzy dni, z listem do Worn, do Olsiad, także processa nosić kolejno powinni. Budynki w plebaniej poprawować, płoty grodzić powinni.

Powinność szypilów

Czynszu z włóki pieniędzy kop cztyry, żyta beczka, jęczmienia beczka, owsa beczka, lnu garści dwadzieścia, kurów dwie, gęś jedna. Na robotę lecie z włóki po trzy dni od ś. Jerzego do świętego Marcina, zimie dzień jeden od świętego Marcina do świętego Jerzego. Podwoda kolejno do Rygi, do Mitawy, do Worn etc. Na stróża mają składać się po kopie z włóki. Z pustej [włóki] tylko czynsz mają płacić kop cztyry pieniędzy. A kiedy się trafi w tydzień święto, dwa dni już tylko mają przyjść na robotę, a na robotę mają wychodzić o wschodzie słońca, a schodzić o zachodzie, odpocząć lecie o puł rania godzinę, w południu godzinę, po obiedzie godzinę. [l. 178r]

Z włóki kóżdej drew oś jedną powinni do plebaniej wynieść, wszyrz na sążeń wysokości sążeń y łokieć.

Do folwarku mają wynieść drzewa do osieci wozów piętnaście dobrych. Posłuszeństwo aby było xiędzu plebanowi.

ANNO DNI 1676 DIE 14 FEBRUARII. DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI ZAMUSCENSI SEU GRUZDZIENSI EIUSQUE RECTORE RD JOANNE BREZGIEWICZ, PER NOS, CASIMIRUM, EPISCOPUM SAMGAE, IN VISITATIONE GNLI LATUM

Auxiliante Deo revisa per nos ecclesia [l. 178v] Gruzdzensi seu Zamuscensi, eiusque apparatibus et ornamentis perspicue lustratis, quibus indiguerant necessariis, posuimus media tenenda.

Et quoniam ecclesia haec elegantioris structurae clarum oculis praebeat visum, expedit domum Domini intrinsecus habere mundiciem. Quare dnum parochum loci stringimus quanto altare magnum, in quo sacrum Convivium in memoriam Passionis Dominicae peragi debeat, eminens, etiam accersitis suffragiis quatenus [?] parochianorum, extruat, nec non item, quod omnino necessarium est, ad hoc altare tabernaculum decens, in quo panis angelicus recondetur, elegans construi faciat.

Quod baptisterium, cum ecclesia nova exstructa sit, etsi careret aliquibus pertinentiis, indecorum esset, proinde decens baptisterium curabit dnus parochus parari et in loco decenti poni cancellisque firmari.

Lebes unus, in quo ad baptisterium aqua baptismalis asservabitur, sufficiens de aurichalco comparatus ponatur. Item alter lebes, minoris structurae, itidem ad fontem servari debet ad abluendum super illo infantulum, dum baptisantur capita.

Cochlear item mundum de aliquo metallo pro haurienda aqua baptismali de fonte comparabit dnus parochus, et illo aquam haustam perfundet, non

autem manu nuda parvulos; stillata de capitibus aqua, si fuerit nitida, in fontem fundatur, an secus, in sacrarium mittatur. [l. 179r]

Olea sacra, quae debent habere specialem clausuram, monetur dnus parochus, quatenus exstructo armariolo cum sufficienti obseratione intrinseca, illud ad[149] parietem prope baptisterium vel ad aliam partem eminentiorem figat et in eo sacra olea conservet, apposita inscriptione solita: „Olea sacra“.

Circa cyborium et ipsammet Eucharistiam, quae sunt servanda, statuimus ac inprimis tam extrinsece quam intrinsece, debet esse mundum huiusmodi cyborium et in eo asservari Venerabile Sacramentum, clausuram itidem, ut habeat firmam, clavisque sub custodia et alia clausura servetur, praecipimus.

Quantum ad ipsammet sachristiam, observanda sunt haec, primo in pixide, ut sciatur numerus sacrorum communicantorum post distributionem populo, et ante consecrationem dnus parochus numerare tenetur.

In distributione Sanctissimae Eucharistiae itidem haec nimium sunt observanda, et sacerdos, cum distribuit Venerabile populo, semper superpelliceatus incedat stolaque indutus sit, quem ministrantes cum luminaribus circa cancellos comitabuntur, cancelli itidem mappis mundis tegantur.

Dum itur ad infirmos cum Venerabili Sacramento, attendat id d. parochus, ut non totum portet, sed aliquam partem in cyborio relinquat propter cultum latriae, et semper superpelliceatus et stola indutus, portare illud tenebitur, assumptis secum ministrantibus superpelliceatis cum luminaribus, tenebiturque [l. 179v] dnus parochus laternas duas in sachristia ad deferendum lumen, cum portabitur ad infirmos Venerabile Sacramentum, servare et per plateas oppidi in processione tali progredi.

Diebus dnicis, festivis et solennioribus ad altare maius, dum peragitur Sacrum, sex cerei ardeant, attendere tenebitur dnus parochus. Lampas item coram maiori altari si non continuis, saltim praedictis diebus festivis, dum cessabunt ardere cerei, accendatur.

Indulgentias pro diaecesi Samgae a S. Sede Apostolica in perpetuum concessas d. parochus populo promulget, et qualiter assequantur eas hi, qui comitantur Venerabile Sacramentum, dum portatur ad infirmos, trecentorum quinquaginta dierum, transumptaque huiusmodi indulgentiarum prae foribus ecclesiae habeantur seu in aliquo loco patentiori figantur.

Reliquiae sanctorum, quae habentur in hac ecclesia, scilicet s. Crescentii, s. Adaucti martyrum et s. Felicitatis virginis et marthyris, post incursionem Sveticam collectae, in pacificale argenteum includantur, easque dnus parochus venerationi exponat.

---

[149] *Orig. įrašyta* a.

Pavimentum ecclesiae asseribus vel lateribus coctis pro posse sterni curabit dnus parochus.

Aqua lustralis in porticu ecclesiae cum vase ad id exstructo semper habeatur.

In sachristia lavaterium pro lavandis manibus sacerdotum comparetur, item et vasculum de aliquo metallo pro aqua [180r] lustrali foribus sachristiae figatur.

Pacificale stanneum curet quamprimum dnus parochus restaurari et reliquias sanctorum includi.

In hospitali pauperes degentes si non habeant sufficientem provisionem, ipse d. parochus de suis proventibus alere tenebitur, conformando se constitutioni diaecesanae Tyszkiewicianae si quis beneficiatus tale opus misericordiae praestare detrectaverit, tertia parte fructuum plebanalium mulctabitur.

Domum residentialem dnus parochus, post cineres noviter in parte maiori aedificatum, perficere curabit.

Libri necessarii ad ecclesiam, scilicet psalterium novum, ut ematur, graduale, reparatione indigens, reparetur, patroni Sveciae, qui in missali desunt, ponantur, sub poena decem kopparum lithuanicarum in constit[utione] synod[ali] diaeces[ana] sancita, pro quolibet libro non comparato, irremissibiliter exsolvenda.

Carbona ecclesiae, quae iuvamine est in supplemento necessariorum, debet custodiri et constitui. Proinde monetur dnus parochus, quantotius ad talem carbonam viros duos, fide dignos et famae bonae, qui victricatum agent, constituat, clavesque a carbona duas habeant, et tertiam d. parochus penes se servare tenebitur; ad quam carbonam offertoria in nummis oblata et sacculini solidi, circa conciones collecti, reponentur, notabuntque diligenter accidentales proventus et expensas in libro ad id praeparato, ad quam carbonam unus sine altero accedere et aperire minime tenebitur, sed insimul omnes, de eaque, quantum expediens fuerit, [l. 180v] nisi solum pro necessitatibus ecclesiae, recipient et rationes ponent.

Pia legata, quae concernunt solum ecclesiam, ut in suum commodum dnus parochus ea non convertat, sed in libro seorsivo notet, quantumque quis legaverit et in quibus speciebus legationum, summis pecuniariis an fundis, domibus, areis an agris, pecoribus et aliis similibus, in quo oneratur conscientia dni parochi.

Quantum attinet extorsiones et paciscationes ab administratione sacramentorum, istam inolitam consuetudinem tollentes, praecipimus, ut deinceps non paciscantur d. sacerdotes, utpote pro collatione baptismi, benedictione matrimonii, pro introductionibus ad ecclesiam mulierum post partum aut nuptias celebratas, domuum et aliorum locorum benedictionibus,

sed eo sint contenti, quod sponte offertur, idque post administrationem sacramenti, estque omnino talis paciscatio fugienda, cum connexionem habeat cum symonica pravitate.

A sepulturis tam in ecclesia, quam in caemeterio pretium idem nemo exigat, cum enim terra sancta et Domini vocetur, nemini eam vendere licet, ac ideo dnus parochus caveat a talibus obsequiis exigere pretium, sed quantumvis offeretur sine exactione, id totum carbonae ecclesiae cedere debet, et in carbonam mittet dnus parochus, in quo eius conscientiam oneramus.

A pulsu autem campanarum pro defunctis eiusmodi norma servetur, ut non nisi id accipiatur, quod sponte offertur, et talis oblationis medietas in carbonam ecclesiae mittatur, [l. 181r] et altera medietas dno parocho cedet aut ministris ecclesiae.

Cathalogum mortuorum habeat, iniungitur, eorum, qui ad ecclesiam sepeliuntur.

De equis non admittendis [?] ad infirmos, non postrema et in hoc apparet difficultas, proinde omnino praecipitur, ne in equis sibi subministratis discedant, sed in suis propriis, cum celerius possit inter peragi, equitent.

Decreta reformationis de non extorsionibus faciendis ab administratione sacramentorum, a collatione baptismi, benedictione matrimonii, pro equis non submittendis, campanarum pulsu coram populo dnus parochus ex ambona publicabit et denunciari curabit, decretisque satisfaciat, eadem saepe saepius legat, sub poena in contravenientem sancienda.

Anniversarius Vitoldi, fundatoris eoiscopatus Samgae, iuxta praescriptum rubrices observetur, per dnum parochum inculcatur.

Libri metricarum, tam copulatorum, quam baptisatorum, cum sint noviter post conflagrationem comparati et bene compacti, cum cautela serventur, scribanturque diligenter, quae sunt inscribenda.

Circa baptismum observet, ne plures quam duo, masculus et faemina, ad levandum infantem admittantur, utque sint catholici, animadvertat.

De spirituali cognatione inter patrinos, videlicet inter [l. 181v] levantem et levatum, lavatique patrem et matrem, quod dirimens sit impedimentum ad contrahendum matrimonium, eosdem levantes instruat.

Ad matrimonii benedictionem post praemissionem bannorum spectat, ut testes fide digni assistant tali benedictioni ad minus duo, nominaque et cognomina in metricis inscribantur tam copulatorum, quam testium.

Liber processuum compactus habeatur, et in illo processus omnes ex cancellaria emanandi diligenter inserantur, cursoriaque celeriter expediatur, quae hactenus, tarde gradiebatur, iniungitur, sub poena arbitraria.

Curae suae commissos parochianos in doctrina christiana instruat, orationem dominicam et Decalogum ei[s]dem explicet, aliaque necessaria salutis, Verbi Dei pabulo nutriendo, [ad] populum tradat.

Notabilem auctionem tam in ecclesia, quam in domo plebanali quolibet biennio tenetur a tempore possessionis sui beneficii facere, sub amissione beneficii, dnus parochus.

Ad extremum visum est nobis interdicere, ne dnus, qui supra, parochus tam per se, quam per submissas personas, vindictam sumere ex parochianis et subditis suis, iurisdictioni suae subiacentibus, parochialibus, qui aliquid contra eundem sub tempus visitationis generalis pro iustitia sancta deposuerint aut in suis praetensionibus accusaverint, directe vel indirecte, verbo aut scripto scommatico, ultionem contra [l. 182r] delatores machinetur, vel aliquid mali moliri, sub poena contra aliter facientem sancienda, audeat et praesumat [?], inhibetur.

Quae omnia et singula pro munere nostro sic, ut praemissum est, statuta, ordinata et decreta Dei Gloriae committentes, exequi per eum, cui traduntur, cupimus.

Nº 15

INVENTARIUM ECCLESIAE PAROCHIALIS SZAULENSIS, SUB TEMPUS VISITATIONIS GNLIS PER ILLRMUM AC RNDMUM CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMOGITIAE, ANNO 1676 DIE 23 FEBRUARII CONSCRIPTUM

Sita est ista ecclesia inter civitatem bonorum regalium oeconomiae Szaulensis, antiquitus erat lignea. Fundata primo a felicis memoriae illustrissimo Stanislao Kieszkayło, principe totius Samogitiae, secundo a serenissimo Sigismundo Tertio. Poloniarum rege, dote unius grossi ex singulis mansis possessionatis et cultis loco strenae parocho dotata, [l. 182v] tertio a serenissimo Vladislao, Quarto regnante sex grossorum lituanicorum censu pro conservatione fabricae ecclesiae modernae muratae ex omnibus mansis cultis et possessionatis.

Ipsa ecclesia murata erecta est auspicantibus adit [!] primordiis et magnificentia illustrissimi principis Nicolai Radziwił, palatini Vilnensis, oeconomi Szaulensis, deinde zelo et larga eleemosina, accedente multorum millium florenorum, illustrissimi Hieronimi Wołłowicz, capitanei generalis Samgae, concurrentibus ad hoc ipsum opus piis adminiculis et desideriis vices gerentium eiusdem illustrissimi caeterorumque advocatorum et subditorum oeconomiae Szaulensis, qui ex singulis mansis per duodecim grossos, pro materia paranda contribuerint. Sollicitudine atque vigilantia rndi dni Petri Tarwoyn, parochi et decani Szaulensis, erigebatur haec basilica et materia praeparabatur ad eandem, ut fama communis tradit, annis circiter viginti, constans impensis ascendentibus [ad] ducenta millia florenorum. Tegulis bis sole ac igne coctis conspicitur ipsa fabrica, situata ad orientem, in frontispicio a facie adventus oppidani, turris murata, superne elevata; inferius vestibulum ecclesiae contiguae ipsimet ecclesiae adhaeret, quod vestibulum quatuor portis quercinis, cardinibus ferreis versantibus et partim perticis, partim sera ferrea ab intra pensili claudentibus, fortificatur. Collaterales portae duae, pavimentum in interiori ecclesia lateribus florisatum, inaequale et aliquibus in locis disruptum, circumcirca fenestris diversi modis sex decim praelucentibus, quinque altaria, simul cum ecclesia dedicata, sed per Svecos, postmodum hostiliter incurrentes, omnia violata. In superiori ecclesiae [l. 183r] contignatione organum duodecim vocibus resonans, noviter reparatum sumptibus partim oppidanorum Szaulensium, partim moderni dni parochi, in choro positum extat; porticus circularem curritorium patens ambit,

octodecim fenestris vitrealibus circularibus illud illustrantibus, a lateribus vero dextro et sinistro duae cappellae cum suis sedibus muratis pro altari sunt muratae. Laquearia capellarum imaginibus ex vita sancti Pauli et aliis variis depicta. Consecrata est ista ecclesia ab illrmo Georgio Tyszkiewicz, episcopo Samogitiae, anno 1634 die octava mensis octobris, sub patrocinio SS. Petri et Pauli apostolorum. Quanto maiores sumptus et expensas, zelo et pietate antiquorum fundatorum et benefactorum in erectione tam maiestuosi habitaculi Gloriae Dei, cui similis per totam Lituaniae amplitudinem raro reperitur, liberaliter profusas admiramur, tanto maiore animi dolore per socordiam et frigescentem pietatem modernorum temporum ruinam tam maiestuosissimae bacilicae intuemur, deplorandum enim huius basilicae reperimus statum. Tectum ecclesiae per longum annorum decursum sine ulla reparatione et restauratione sua molle collabens, totum lacerum, foraminosum, stillans, imbribus nivibusque pervium factum, trabes, structuram et mollem totius tecti sustinentes, putrefacti, vix in iuncturis cohaerentes et aliquibus in locis ita inclinati, ut laqueari superiori inhaereant. Supra fornicem superiorem nives copiosae, per foramina tecti laceri illapsae inhaerent, quae resolutae in aquam totam structuram laquearis superioris emoliunt, ita ut iam aliquibus in locis rimas agere inceperit, et nisi ferrea ligamina tenerent, totum dissolveretur. Nix resoluta in aquam vel imbres, copiose influentes et tabulato in concavis angulis inhaerentes, foramina per murum sensim cavarunt, quibus decurrens aqua totam intus humactat ecclesiam. [l 183v]

ALTARIA IN HAC ECCLESIA

ALTARE 1MUM MAIUS

Iconem habens pictam Missionis Spiritus Sancti, operis arcularii, superius imago depicta Depositionis de cruce Christi Dni, in superficie autem Crucifixio Dni, a cornu Evangelii statuae S. Petri, item in eadem contignatione statua S. Ignatii, ad cornu Epistolae S. Pauli et S. Casimiri et S. Ignatii. In contignationibus huius altaris cernuntur permultae imagines pictae, devotioni aptae, tum sculptae effigies sanctorum confessorum pontificum.

Hoc altare est violatum post consecrationem per incursionem Svecorum, appositum habet portatile rite consecratum, et in eo celebrantur Sacra.

Ad hoc altare sunt cancelli murati, et facile inter habens, cum itur ad offertorium, nam remotum est a pariete ecclesiae.

In eodem altari est cyborium figurae rotundae, habens clausuram fortem, a quo clavis servatur in sachristia sub alia clausura.

In hoc cyborio circumcirca sculptae figurae parvae [l. 184r] Salvatoris Mundi et quatuor evangelistarum.

Intrinsecus istius cyborii cernuntur duae pixides iustae magnitudinis, de argento factae, intus deauratae, ab extra albae, cum suis operculis argenteis, intus deauratis, utraequae [!] unius formae.

Ad hoc altare est obligatio dni Tukowicz super quatuor mansis agri et taberna in civitate Szaulensi, vigore cuius duo Sacra, unum cantatum feria secunda, aliud lectum feria tertia absolvi debent.

Altare 2dum

Ad dextram intrantis ecclesiam, frontem respiciens est altare muratum, habens imaginem pictam B. Mariae Virginis. Gradus habet muratos de lateribus coctis.

Hoc altare operis arcularii, deauratum, supra habens pinnaculum, in quo existit imago Annunciationis Beatae Virginis Mariae depicta. Ad latera huius pinnaculi [effigies] Sancti Dominici et S. Hiacynthi.

In superficie huius altaris est effigies sculpta pelicani cum pullis. Ad partem huius altaris, videlicet Epistolae, est imago ingens BM Virginis, circumcirca mysteria Sacratissimi Rosarii, estque haec imago ad parietem fixa. [l. 184v]

Ad hoc altare est confraternitas Sacratissimi Rosarii, et devotiones peraguntur, prout infra ponitur, de confraternitate.

In hoc altari est portatile consecratum illaesum. Erectum ab illustrissimo dno Hieronymo Wołłowicz, capitaneo Samogitiae generali, hocce altare.

Circa hoc altare sunt cancelli lignei, ad quos est scrinium pro asservandis cereis, ad instar graduum.

In istis cancellis est secretum armariolum, quod clauditur intrinsecus, in quod demittuntur nummi offertorii.

Altare 3tium

Prope altare confraternitatis supra specificatum est altare muratum, habens gradus muratos de lateribus.

Ipsum altare est operis arcularii, partim deauratum, partim nigrum, exstructum a mgco dno Zaranek dapifero Brestensi, de anno 1650.

In hoc altari est imago depicta S. Francisci stigmata percipientis, in superiori fronte est imago picta cum effigie B. Mariae Virginis Maioris, coram qua personae saeculares flectunt orantes.

A parte Evangelii huius altaris statuae sunt tres, gradatim ascendentes, S. Stanislai, superius S. Petri, [l. 185r] in sublimi imago B. Mariae Virginis cum Crucifixo.

Item a parte Epistolae [statuae] S. Casimiri, S. Pauli, S. Joannis.

In hoc altari est portatile consecratum, omni suspicione carens.

ALTARE 4TUM

Hoc altare ad sinistram intrantis ecclesiam, frontem respiciens, S. Annae, in sede, ut et alia, muratum, erectum a dno Bartoszewicz et coniunge [!] Martyszayciowa, antiquae structurae, vario colore permixtum. Cancelli ad hoc altare sunt murati.

In ipso altari est imago B. Mariae Virginis et sanctae Annae, inter se portantium Christum Dnum. Inferius ad sedem altaris est depictum sacrum convivium Caenae Domini.

A lateribus altaris S. Petri et Pauli apostolorum, in superficie, altaris in modum coronae, S. Joannis Baptistae, BM Virginis, S. Michaelis, S. Ceciliae et S. Casimiri. Ad hocce altare est portatile positum consecratum.

ALTARE 5TUM [l. 185v]

Prope supra memoratum altare sanctae Annae existit altare muratum, erectum a dno Ignatio Chrzszczonowicz, advocato Szaulensi, tituli Sancti Ignatii.

SACELLA SEQUUNTUR, IN QUIBUS ALTARIA EXISTUNT

Sacellum ad sinistram ecclesiae, in quo altare est tituli S. Casimiri, ad quod itur indirectis gradibus, habens portatile bonum et consecratum.

Ipsum altare muratum in sede, imago existit depicta vetus S. Casimiri.

In hoc sacello ad tabulatum est depicta vita s. Petri.

Sacellum 2dum ad dextram ecclesiae, ad quod itur simili modo, ut in priori, gradibus indirectis, in quo est altare muratum, portatile habens consecratum. In hoc altari est imago Assumptionis B. Mariae Virginis. In hoc altari celebratur Sacrum annuatim, sequenti die post sanctum Petrum, de sancto Paulo. Imagines a lateribus huius altaris Sancti Pauli et Sancti Joannis; structurae antiquae, habens in cardinibus ferreis fores.

INVENTARIUM SUPPELLECTILIS ECCLESIASTICAE

SREBRO [l. 186r]

Monstrancja pozłocista spora.

Kielich miarny, intus et extra pozłocisty, z pateną pozłocistą takąż, dany od jmści pana Woyny.

Kielich intus et extra pozłocisty, z pateną.

Kielich parzysty, temu podobny, z pateną takowąż, intus et extra pozłocisty.

Kielich intus pozłocisty, extra pręgami złoto, z pateną.

Pixides duae jednakowe, gładkiej roboty, intus złociste, cum operculis, in cyborio manent, a perillustri dno parocho comparatae.

Pixis srebrna, dana od jmści pana Januszkiewicza.

Thurybularz srebrny, z nawicelą srebrną y z łyżeczką srebrną.

Ampułek srebrnych para intus pozłocistych, z miseczką w pręgi pozłocistą.

Krzyż miarny srebrny, dany złotych 100 dobrą monetą, po brzegach złocisty. Wszytko to cura et sumptibus perillustris d. parochi.

Ornaty

Ornat od jej mości pani Woyninej, wojewodzinej wileńskiej, altembasowy, zielony, z kwiatami, columna karmazynowa takowa haftowana, złotem y srebrem bogato haftowana, z herbem Sapieżyńskim.

Ornaty dwa białe, dno samo białe srebrne, kwiaty złote, columna czerwona w pręgi, fręzla złota y korunki jednakie, a perillustri d. parocho comparati.

Ornaty dwa jednakowe adamaszkowe, czerwona columna, na dnie czarnym w kwiaty, stare, poszarpane, cum stolis et manipulariis. [l. 186v]

Ornat czarny aksamitny w paski, columna adamaszkowa biała, bez stuły y manipularza.

Ornat czarny palamitowy, potrzeby pstre, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny aksamitny, stary, z columną atłasową, na białym dnie, z stułą y manipularzem.

Ornat altembasowy czerwony w kwiaty, columna zielona w kwiaty, passamany złote szerokie, fręzla wkoło złota y srebrna. Dawny kościelny, z stułą y manipularzem.

Ornat aksamitny pomarańczowy wzorzysty, cum stola et manipulari alterius materiae.

Ornat zielony aksamitny z columną adamaszkową cytrynową, z stułą y manipularzem alterius materiae, stary.

Ornat adamaszkowy czerwony z columną adamaszkową cytrynową, z stułą y manipularzem alterius coloris.

Ornat dorohowy makowy, z stułą y manipularzem, od jmści pana Kęstorta, z herbem cum literis IMSPSP.

Ornat pułatłasowy w kwiatki białe, od jmści pana Woyny, viceoeconomi Szaulensis.

Kapy

Kapa złotogłowowa ceglasta w kwiaty.

Kapa burkatelowa żółtego koloru w kwiaty czerwone.

Kapa czarnego adamaszku, z lisztwą y szczytem, atłasową żółtą.

Kapa aksamitna stara, lisztwy adamaszkowe żółte y szczyt z frężlą czerwoną [l. 187r] przeszyte.

Dalmatyki dwie aksamitne z columną atłasową białą, bez stuły y manipularza.

ALBY

Alba dana od pani Godlewskiej.

Alba z szerokiemi forbotami, dana od dewotki.

Alba płótna koleńskiego z rękawami szerokiemi, od jej mości paniej wojskiej starodubowskiej.

Alba płótna koleńskiego, ze wszytkim dorobiona, z forbotami, od pani Juchniewiczowej.

Alba roboty domowej.

Alba druga roboty domowej.

Alba płótna koleńskiego, od jej mości pani Kęstortowej.

Alby z humerałami wszytkie.

KOMŻE

Komża płótna cienkiego.

Komża płótna grubszego.

Komeżek małych dla ministransów 13, te komże sumptibus d. parochi.

ANTEPENDIA

Antependium złotogłowowe czerwone w kościele. [l. 187v]

Antependium altambasowe [!] czerwone z frężlami.

Antependium kitajczane czarne, dwoje jednakowe.

Antependium buracikowe pstre.

Antependium buracikowe w pręgi.

Antependium czerwone czamletowe, te wszytkie antependia sumptibus perillustris dni parochi.

Antependium czerwone burkatelowe staroświeckiej materiej, kościelne.

Antependium pstre wpuł z jedwabiem w pręgach, od pani Mickiewiczowej.

OBRUSY

Obrus życzkiem czerwonym wyszywany, domowej roboty, od pani Godlewskiej.

Obrus także domowej roboty, z korunkami.

Obrus domowej roboty, zielonym jedwabiem wyszywany.
Obrus prostej roboty z korunkami.
Obrus życzkiem wyszywany prosty, jeszcze zgodny do zażywania.
Obrus stary z forbotami, forboty jeszcze dobre.
Obrus dobry z korunkami, domowej roboty.
Obrus z paskami czerwonemi prostego płótna.

Lisztwy do ołtarza

Lisztwy do ubierania ołtarza karmazynowe ze złotem, dobre, tylko brudne.
Lisztwy jeszcze karmazynem czerwonym wyszywane, y lisztewki tymże [l. 188r] karmazynem po brzegach popstrzone, sztuk trzy.

Vela

Velum atłasowe białe, wyszywane w kwiaty, in medio Nomen Jesus, wszytko złotem szyte.
Velum atłasowe czerwone, srebrem haftowane, korunki srebrne wkoło, in medio lignum Crucis mixtum cum Nomine Jesu, literae ze złotem MA. To velum drobnemi perełkami po kwiatach sadzone, także in medio powypadanych siła najznaczniejszych, zostają, co wkoło promienia obłożone, w całości.
Velum burnatne atłasowe, wyszywane blaszką, in medio Nomen Jesus in radiis, perełki gdzie niegdzie miotane, drobne.
Velum jedwabnicowe białe, kwiaty wielkie jedwabne ceglaste, zielone y różne, in medio Nomen Jesus w koronie.
Velum atłasowe cieliste, kwiatami złotemi suptelnie y bogato haftowane in medio w kwiatach Nomen Jesus ze złotem wyszyte.
Velum atłasowe czerwone, koroneczki srebrne, y krzyż z nich in medio.
Velum kitajczane czarne, wkoło koruneczki żółtego y czarnego jedwabiu, także crux z nich in medio.
Velum czarne szarżowe, passamany czerwone.
Velum jedwabnicowe zielone, stare, jeszcze zgodne. Velum rąbkowe, gęsto po wszytkim kwiaty srebrne sadzone. [l. 188v]
Velum rąbkowe, takąż fozą robione, parzyste oboje.
Velum rąbkowe, wyszywane wzdłuż albo haftowane, w korunki jedwabiu białego, ze złotem.
Velum rąbkowe, karmazynem wskroś wyszywane.

Bursy

W tych nie masz nic wyśmienitego, dla tego się nie piszą.

PALLE

Pallae varii coloris et materia Nº 10.

CORPORAŁY

Corporał rąbkowy z korunkami.
Corporał rąbkowy, wkoło szyty, w prążki srebrne.

MSZAŁY

Mszał wielki.
Mszał średni, sine patronis Sveciae.
Mszalik mały, sine patrono Sveciae.
Mszaliki trzy requialne, sine patrono Sveciae.
Agenda wielka jedna.
Agendy dwie małe do chrzszczenia, jedna nowa w czerwonej oprawie, druga stara w białej oprawie. [l. 189r]
Postylka jedna w czerwonej oprawie, nowa.
Postylka stara, w czarnej oprawie.
Canony trzy oprawne, w ramkach.

CYNA

Ampułek cynowych trzy pary.
Miseczki cynowe cztyry.
Kubek cynowy.

SUKNIE

Sukienek sześć do służenia do Mszy chłopcom sukna czerwonego, od jej mości pani wojewodzinej.
Sukno czerwone do usłania ołtarza wielkiego jedne, także od jej mości pani wojewodzinej.
Całun czarny jeden.
Całun drugi czerwony mały, sumptibus perillustris dni parochi.

BAPTISTERIUM

Baptisterium ex plumbo, z wierzchem, na którym Salvator stoi, zamknione, in cuppa złamane, cancellis circumductum. Przy tej foncie est Crucifixus, servantur olea sacra ad trabem Crucifixi, [l. 189v] ut in armariolo.

Zakrystia

W której piec z pięknych kaflów, w którym ogień nie bywa.
Szafa wielka z zamkiem, na górze z szufladami y po bokach.
Szafa do chowania kielichów, z zamkiem.
Szafki dwie małe zamczyste, jedna kłódką, druga zamkiem.
Szafa niezamczysta mała.
Skrzynia niezamczysta, do składania komeżek.
Stół z szufladami jeden.
Kociołek do święconej wody.
Krucifix przy ścienie.
Resurrectia czerwona, malowana y pozłocista.

Dzwony

Dzwon wielki, fundowany od jaśnie wielmożnego jmści pana Hyeronima Wołłowicza, sub titulo Sanctorum apostolorum Petri et Pauli, w roku MDCXVIII, z tego y cymbał zegarowy.

Ten zegar ma swoją fundacją na opatrzenie.

Dzwon od jmści xdza Piotra Tarwoynia, zeszłego plebana szawelskiego, w roku 1635 sprawiony. Inscriptio: „Petrus Tarwoynia, parochus Szaulensis, decanus Samgae".

Dzwon bez napisu, rok ten pisany 1518.

Signans w bani na wierzchu kościoła. [l. 190r]

Przy boku dzwonnicy dzwonek pro pulsu scholarium ad studia, mały.

Dzwonek przy zakrystiej, mały.

Dzwonków małych do ministrowania trzy całych.

Za ołtarzem wielkim na sklepie jest żelazo, samo obracające się, na których [!] przedtym dzwonki bywały różnych głosów, gdy się processie odprawowały solenne.

Chorągwie

Chorągwie dwie białe kitajczane.
Chorągiew czerwonych par dwie.
Chorągiew zielonych para jedna.
Chorągiew białych płóciennych par trzy.
Żółtawych par dwie.

Chorus

Na chórze pułorganie o głosach dwunastu, miechach cztyrech, są zepsowane, lubo naprawowane sumptibus totius communitatis, na których poprawę włożyli zło. 600, a jmść xdz pleban dał de suo złotych 200.

Antyphonarz jeden, graduał jeden, psalterz pisany stary.
Szafa do składania xiąg.
Pulpit na chórze jeden. [l. 190v]
Pulpit drugi na dole, z szafą.
Confessionałów N° 3, sine craticulis.

LICHTARZE

Lichtarz mosiądzowy stołowy przy ołtarzu wielkim na kracie jeden.
Lampa przed ołtarzem wielkim mosiądzowa jedna.

INVENTARIUM DOMUS PLEBANALIS

Od miasta wrota wjezne, deskami kryte, po bokach sztakiet. Po prawej ręce izba malowana y z bokową izdebką, z oknami czterma, stół, piec zielony, ławy, drzwi z zawiasami y z klamką. Ta izdebka kryta dranicami. W bokowej także okna dwa, piec prosty, stół, ławy, drzwi z klamką. Izdebka w sadzie opadła, słomą kryta, chlew puł dranicami, puł słomą kryty, stajnia wielka dranicami kryta. Wozownia pod jednymże dachem, dranicami kryta, świren przy wozowni słomą kryty. Potym izba z piekarnią. W izbie dwa okna, w komorze jedne, stół, piec prosty, ławy, drzwi z zawiasami y z klamką. Ta izdebka słomą kryta, świrenek przy piekarni słomą kryty. W gumnie odryna słomą kryta, przy niej świrenek mały, słomą kryty. Po tym druga odryna z chrostu pleciona, osieć y z tokiem, z bierwion budowana, słomą kryta.

Także wjeżdżając tymiż wrotami po lewej ręce przy murze [l. 191r] dwie izdebki, jedna murowana, druga drzewiana, y z sienią. W murowanej trzy okienka, a w drzewianej dwa okna. Te obie izdebki ze drzwiami, z piecami, z ławami, z stołami, z klamkami. U drzwi świren wielki, wkoło ganek y przed świrnem ganeczek niewielki, na spodzie piwnica murowana. Ten świren gontami kryty, darcicami wkoło pobijany.

RUM WIELKI

Izba stołowa z alkierzem y z komorą. W stołowej izbie okien trzy, w alkierzu okien cztyry, w komorze okien dwa, piec zielony, stół, ławy, kominek, drzwi na zawiasach żelaznych.

Izba przeciwna z alkierzem.

W tymże rumie kuchnia w kominie, tamże izdebka kuchenna murowana, z dwiema okienkami, w przeciwnej izbie okna trzy, w alkierzu także trzy, piec zielony, stół wielki, ławy, drzwi na zawiasach.

Za tym rumem stajnia na dole, słomą kryta. Rumek także mały, izby dwie,

jedna z komorą, po trzy okna, w komorze okno jedno, z stołami, z ławami, z piecami zielonemi, ze drzwiami na zawiasach, puł słomą, puł dranicami kryty.

Przy tymże budynku stajenka mała, słomą kryta.

Schola

Instruebatur iuventus aliquando, modo ob desolationem illius in domo aliena docentur pueri.

Pro baccalaureo fovetur adolescens ad erudiendam iuventutem, et permixtim in hac domo cum mulierculis conversantur, nam est domus eiusdem devotae seu deodicatae mulieris. Hanc scholam frequentant [l. 191v] adolescentulae, illasque baccalaureus docet legere.

Organarius

Ad pulsandum organum fovetur organarius, habetque suam provisionem ex fundatione, id est mansum unum agri et duo iugera in civitate Szaulensi. Item dictus organarius percipit intuitu salarii decem sexagenas quotannis ex grossis plebanalibus.

Cantor

Hic fovetur, nullam habens fundationem vel potius provisionem, ex obventionibus ecclesiasticis vivit, habet mansionem in civitate propriam.

Hospitale

In hoc hospitali, quod est bonum et sufficiens pro alendis pauperibus, foventur numero 12, pars media masculorum, altera vetullarum.

Hoc hospitale habet suam provisionem, solvunturque ex aula Szaulensi quotannis floreni quinquaginta pro tunicis et aliis necessariis, in reliquo eleemosynis sustentantur. [l. 192r]

Deodicatarum mulierum mansiunculae

Reperiuntur in diversis areis deodicatae mulieres, partim in regalibus, partim in ecclesiasticis fundis habitantes, omnes subsunt iurisdictioni ecclesiasticae, habetque potestatem dnus parochus loci supra illas et causas iniuriarum seu quarumcunque praetensionum illarumque discernere et poenis arbitrariis excessivas puniri, nemine excepta, etiamsi in alienis fundis consisterent, nam illis locus habitationis suffragari non potest, cum nuncupentur deodicatae faeminae.

Habet item potestatem dnus parochus pro illis seniorem constituere matrem, demovere et confirmare, quae illis praeeat et bono ordini attendat, excessivas rixosas dno parocho deferat. Mansiones reperiuntur 6 in fundo ecclesiastico, extra vero cernuntur tres.

MIESZCZANIE DO PLEBANIEJ NALEŻĄCY

Hrehory Łukaszewicz na placu z ogródkiem.
Jan Styrpeyko z ogródkiem.
Łukasz Żybas z ogródkiem.
Organisty dom na placu z ogródkiem.

Ci wszyscy nic nie dają, gruntów żadnych nie mają, wyjąwszy organisty, który ma fundacją dzwonów pilnują, z listami chodzą, [l. 192v] a do jezior łowić powinni.

Item Łukasz Twerulis, bez ogrodu, domkiem mieszka, także Kasper Łukoszaytis.

Łukasz Plikszas
Stanisław Żamaytis
Michał Kukulas [?]
Kasper Smalus
Kazimierz Greycius
Łukasz Stephonaytis

Wawrzyniec Jurgaytis w rynku na placu.

Stanisław Jokubaytis, po koniec domu uprzywilejowanego y fundowanego od jmści pana Tukowicza, z którego domu Marcin Kudliszko płaci zło. 10.

Dnus parochus habet liberam piscationem in stagno, Telszy nuncupato.
Item habet piscinam, prope domum plebanalem.
Item habet pomarium.

INVENTARIUM PODDANYCH DO TEJŻE PLEBANIEJ NALEŻĄCYCH

SIOŁO LEPARY

Gruntu średniego włók 30 [l. 193r]

Jerzy Łukoszaytis
Mikołay Snisza
Andrzej Preykszas
Jan Jankus
Woyciech Jurgaytis
Adam Norkaytis
Jan Ukanis
Balthromiej Ukanis
Joseph Zaunagis
Jan Kiszła
Stanisław Polekis
Ławryn Łamuytis
Mikołay Twarabżentis
Aleksander Andrutaytis
Dawid Mocuynis
Jakub Mocuynis
Krzysztoph Juzuytis
Bałthromiej Balnius

Marcin Łaurynaytis
Mikołay Bruzginis
Ławryn Jonutaytis
Piotr Piworaytis
Jurgis Kiegonas
Gryg Jurkiewicz
Ambroży Bogdan
Kasper Szysza
Matthyasz Szyłtukas
Adam Łaunugis
Stanisław Kuzma
Mikołay Knubas
Mathyasz Bandza
Mikołay Kamaruszas
Woyciech Łatwaytis
Jan Kuzmaytis
Marek Zamuytis
Gryg Jaruytis
Marek Ławrynaytis
Joseph Maszkis

Powinność y ustawa wsi leparów, podczas generalnej visity naszej nadana takowa

W tej wsi Leparów gruntu oromego y prostego jest włók 30, którego gruntu połowicę, mając mieć za osiadłe, to jest włók 15, a połowicę za przyjemne, to jest włók także 15. Z włości osiadłej czynszu gołego dobrą monetą kop 4, żyta solańkę, jęczmienia solańkę, za gęś groszy 10, na robotę z włóki osiadłej latem dni 20 o swym [l. 193v] chlebie, a swoim narzędziem, do czego potzeba. Trzy dni na gwałt z kożdego dymu do orania, do siana koszenia y do zboża zbierania. Drew z włóki osiadłej oś, której sążeń wysokości, a sążeń y łokieć szerokości. Podwody z włóki osiadłej za mil najdalej 18 w rok jedna, a do dalszych miejsc, do Wilna, do Tylży, do Królewca, z całej wsi, kiedy tego trzeba, a kiedy nietrzeba, pieniędzmi za to wymagać nie ma. Z włóki zaś przyjemnej szczególnie czynszu kop cztyry dobrą monetą płacić mają.

Sioło werdule

Wawrzyniec Kierdaytis
Stanisław Żedmiwetaytis
Stephan Dragun
Matthyas Kierdaytis
Jakub Rogoynis
Gregory Symułaytis
Adam Szymkaytis
Piotr Woytkiewicz

Tym Werdulom takoważ ustawa, jako y Wiołom dana.

Sioło giekuże

Dawid Walutaytis
Walenty Grygutaytis
Jurgis Jonaytis
Krzysztoph Jozaytis

Ci poddani na czynszu gołym mieszkają na miejscu folwarkowym. [l. 194r]

SIOŁO WIOŁE. GRUNTU PODŁEGO

Bałthromiej Bilski
Zygmont Kużaytis
Krzysztoph Jadłowski
Jan Łaumeyko
Jan Stumbras
Jan Łaużas
Balthromiej Kalimarszas
Andrzej Puodzius
Stephan Szymaytis
Bałthromiej Wirbałaytis
Piotr Galinowski
Bałthromiej Dnituytis
Joseph Dnituytis
Matthyasz Daylide

TEJ WSI WIOLE PRZY GENERALNEJ WISYCIE USTAWA TAKOWA DANA

Z włóki osiadłej kop cztyry, żyta solanka, jęczmienia solanka, oś drew, której miara sążeń szerokości, a sążeń y łokieć wysokości, na robotę zimie y latem dwa dni o swym chlebie, więcej nic. A z przyjemnych czynszu, szczególnie, po kop cztyry.

SIOŁO KUŻE. GRUNT PODŁY

Antoni Petrytaytis
Jan Kowalewski y z inszemi poplecznikami. [l. 194v]
Czap Matutaytis
Jerzy Starkus
Jan Kuzyn
Ambrozy Waca
Jan Jerominuytis
Fronc Jerominuytis

USTAWA KUŻOM PODCZAS GENERALNEJ VISITY TAKOWA DANA

Z włóki każdej po kop trzy, gęś jedna, kurów 2, w podwody albo z listem za mil kilka, trzy dni latem, a o chlebie plebańskim na gwałt z dymu.

Sioło Kuszleykie w obrębie z pustek dopiero przyjęli, z czego płacą ogulem. Czyni zł. 30.

TRANSACTIA MIĘDZY PODDANEMI WÓJTOWSTWA ROMANOWEGO WSI GITEN A MIĘDZY PODDANEMI PLEBAŃSKIEMI WSI LEPARÓW [l. 195r]

Kazimierz Pac, z Bożej łaski y Stolice Apostolskiej biskup żmudzki.

Oznajmujemy niniejszym listem naszym o tym, iż podczas generalnej visity supplikowali nam poddani szawelscy wójtowstwa Romanowego ze wsi

Giten, skarżąc na poddanych plebaniej szawelskiej wsi Leparów o spaszenie łąk, o spalenie lasów. W której sprawie z obudwóch stron controversiej wysłuchawszy, iż się pokazało to w sąsiedztwie mieszkając spólnie sobie szkody w łąkach czynili, przeto zakazaliśmy pod winą kop piąciu litewskich na poprawę kościoła szawelskiego, aby więcej łąk nie paszli y przez granicę bydła na ich grunty nie pędzili, póki zboże w polu, łąki niekoszone. Na czym obie strony przestali, wzajem obiecując to zachować, w czym ieśliby poddani plebańscy mieli szkodę od poddanych szawelskich, ma jmść xdz pleban we dworze dochodzić tego y upraszać o to, aby wzajemny pokój z sobą zachowali, pod takowąż winą piąciu kop litewskich. Na co dla lepszej wiary niniejszy list ręką naszą podpisawszy pieczęcią stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Szawłach 20 februarii, roku 1676.

APPARATUS CONFRATERNITATIS SACRATISSIMI ROSARII [l. 195v]

Kielich z pateną, intus et extra w kupie pozłocisty, sedes biała operis dorici, od pana Mickiewicza sprawiony.

Krzyż spory, z koralami, in sede cum radiis, tum sanctis evangelistis atque rosis deauratis, effigies Crucifixi deaurata.

Ad imagines vota

Korona na Panie Najświętszej złocista, od jmści pana Woyny, wojskiego witepskiego.

Korona druga na Panu Jezusie, złocista, od pana Paszkowskiego, około główki Pana Jezusa blaszka srebrna. Pomum w ręku u Pana Jezusa pozłociste, od pana Paszkowskiego, w kwiaty białe.

Sceptrum srebrne w ręku Najświętszej Panny cum tribus liliis deauratis, od pana Karola Gineycia.

Luna sub pedibus B. Mariae Virginis, in facie et floribus, deaurata, od pana Kazimierza Połupięty. Na tym obrazie jest srebrnych różek do kolanek białych numero 7.

Tabliczek różnych na łańcuszkach srebrnych y na wstążkach jedwabnych jest numero 41.

Gwiazdeczka srebrna.

Pereł uryańskich sznurów 4.

Krzyżyki srebrne trzy, czwarty u korunki paciorkowej.

Manele bursztynowe żółte.

Koronek bursztynowych 4.

Decymka kryształowa. [l. 196r]

Korunki paciorkowe szklanne trzy.

Zausznic dwie diamentu czeskiego.

Lampa srebrna, wisząca przed ołtarzem, od jmści pana Kotła, wojskiego starodubowskiego.

Lampa druga srebrna, wisząca, od pana Karola Gineycia.

Lichtarzów cynowych numero 4, od pana Styry.

Lichtarzów mosiężnych dwa, od pana Gineycia.

Do tego obrazu zasłonki kitajczane zielone.

Lampa mosiężna, która wisi przed ołtarzem wielkim, bracka.

Fundacia na lampy gorzenie u rzeźników miasta szawelskiego złotych 150, powinni dawać na lampę łój.

Łubki srebrne do wieńców 2.

Obrączka na palec jedna srebrna.

Item szmat srebrna od mszała oprawnego.

ORNATY

Ornat atłasowy biały z columną białą, w kwiaty zielone, z stułą y manipularzem.

Ornat czerwony adamaszkowy, z stułą y manipularzem. Obadwa te ornaty od pana Godlewskiego namiestnika.

Ornat palamitowy żałobny, od pana Karola Gineycia, z stułą y manipularzem.

ANTEPENDIA

Antependium pułatłasowe papuże w paski.

Antependium skurzane złociste, od pana Godlewskiego.

Antependium pułatłasowe, na dnie czarnym, w kwiaty drobne białe. [l. 196v]

Antependium pułatłasowe w pręgi różnego coloru, fręzla zielona jedwabna.

Antependium zielone sztametowe, wszytkie 3 od p. Gineycia.

Sukno karazyjowe czerwone do nakrycia ołtarza.

OBRUSY, TOWALNIE Y VELA

Obrusek płótna tkackiego z korunkami.

Towalnie z lisztwami czerwonego jedwabiu, od p. Gineyciowej.

Baldechin pułatłasowy w pręgi, od pana Gineycia.

Latarnie dwie do chorych, na drążkach, blaszane.

Velum czarne atłasowe haftowane, in radiis Nomen Jesus.

Velum jedwabnicowe białe.

Mszał aksamitny czerwony, w srebro oprawny, od pana Felickiego.

In carbona confraternitatis reperta pecunia flor. 22 gr. 15, a tynfów 7. Item szelągami zło. 12 y gr. 5.

Fundatio ad hoc altare apud d. Godlewski existit in bonis Kuże nuncupatis.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI SZAULENSI EIUSQUE RECTORE, PERILLUSTRI ET ADUM RNDO DNO [l. 197r] MARINO CASIMIRO ŁAWXMIN, PRAEPOSITO PRAELATO SAMGAE, DECANO JANISCENSI, PAROCHO SZAWLENSI, PER NOS, CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMOGITIAE, IN VISITATIONE GENERALI LATUM ANNO DNI 1676 DIE 20 [!] FEBRUARII

Ecclesia intra civitatem bonorum regalium oeconomiae Szaulensis sita primo et antiquitus erat lignea, fundata a felicis memoriae illustrissimo Stanislao Kieżgayło, principe totius Samogitiae, a serenissimo Sigismundo Tertio, Poloniarum rege, a vita et ex muro erigi cepta, tum vero a successore eius filio, serenissimo Vladislao Quarto regnante, auspicantibus ad id primordiis ac magnificentia [!] ad comparandum nevum structurae illustrissimi principis Nicolai Christophori Radziwił, palatini Vilnensis, oeconomi Szaulensis, deinde zelo et larga eleemosyna accedente multorum millium florenorum illustrissimi Hieronymi Wołłowicz, capitanei generalis Samogitiae, concurrentibus ad hoc ipsum opus piis adminiculis et desideriis eiusdem illustrissimi dni, vices gerentium caeterorumque subditorum, potissimum vero advocatorum oeconomiae Szaulensis, sollicitudine atque vigilantia rndi Petri Tarwoyn, parochi et decani Szaulensis, erigebatur haec basilica annis circiter, ut fama tradit, viginti, constat vero impensis circiter millibus ducentorum florenorum, tegulis bis sole ac igne coctis tecta, tam maiestuosum intus et extra hoc Gloriae Dei habitaculum, ut per totam Lituaniam raro aequale [l. 197v] reperiri possit. Modo vero lugubris et deflendus huius tam sumptissimi operis basilicae status repertus. Tectum ecclesiae, tegulis argilaceis a primaeva erectione extructum, tam longo annorum Cursu sine ulla reparatione et restauratione existens, totum laceratum, foraminosum et stillans, imbribus nivibusque pervium factum. Trabes, structuram et molem totius tecti sustinentes, putrefacti, vix cohaerentes in suis in iuncturis et aliquibus in locis ita inclinati, ut tabulato superiori inhaereant. Supra tabulatum nives copiosae, per foramina laceri tecti illapsae inhaerent, quae resolutae totam structuram fornicis emoliunt, ita ut iam aliquibus in locis rimas agere tabulationis inceperit, et nisi ferrea ligamina tenerent, totum dissolveretur. Nix resoluta in

aquam, supra tabulatum inhaerens, in concavis angulis foramina per murum sensim cavavit, quibus decurrens aqua totam intus humectat ecclesiam. Ne itaque tam speciosae maiestatis magnificum habitaculum Gloriae Dei, tam sumptuosissimis impensis a zelosissimis quondam fundatoribus constructum, affectata socordia et iniuria modernorum temporum in deterius vergens, ad fatalem et irreparabilem ruinam perveniat, prout certo, nisi tempestive et serio occurratur, perventurum, districte itaque et serio iniungimus et praecipimus perillustri et adm rndo dno Lawxmin, praeposito Samogitiae, rectori pro tempore huius ecclesiae Szaulensis, ut omnem curam et lapidem moveat et modos quam efficacissimos adveniat restaurationis et conservationis tam speciosae domus Dei. Cum vero tam ingens ruina longe excedat facultates [l. 198r] et proventus eius parochiae proprios, sitquae [!] propriis eius iuribus et sumptibus reparatio impossibilis, proinde quam studiosissime et zelosissime recurret 1mo ad patrocinium illustrissimorum dnorum, Sapiehae domus, tenutariorum huius oeconomiae Szaulensis, et per ipsorum promotionem, etsi necessitas postulaverit, supplicabit sacrae regiae maiestati, ut cuius antecessorum serenissimorum regum Poloniae liberalitate magnificum hoc opus ad Gloriam Dei erat condere, eiusdem ipsius beneficio possit conservari, quatenus annuente sacra regia maiestate, sine praeiudicio tamen illustrissimorum tenutatiorum, quatenus collecta contributione aliqua, ad id specialiter imposita super communitatem Szaulensem, quantotius propediem in ruinam collabentem reparari et restaurari possit Gloriae Dei basilicam.

Inhaerendo tamen constitutioni diaecesanae synodo 2da de meliorandis bonis ecclesiae quolibet triennio, cap. 6, quatenus idem perillustris dnus praepositus Samgae, a viginti circiter annis rector huius ecclesiae existens, antequam desuper a praenominatis benefactoribus opem et auxilium obtinuerit, quantum facultates impensae proventuum sui beneficii suppetent, pro viribus curet tectum ipsum, cum restaurare de novo non possit, saltem reficere, foramina tegulis sive ligneis, sive argilaceis occludere, nives desuper laqueari inhaerentes assiduo et frequentissime amovere, trabes tabulato innitentes fulcire et in locum putrefactarum, si commode poterit, novas apponere, [l. 198v] atque omni industria, sumptu et labore pro posse suo occurrere, et ne ad ulteriorem ruinam vergat, conservare, stringimus et iniungimus rigorosissime, sub poena sequestrationis fructuum in eadem synodo sancita.

Supra altare maius telae aranearum, ligaminibus ferreis inhaerentes, quoniam periculum subeat, ne in calicem incidant, saepius purgentur.

Baldechinum supra idem altare maius decens appendatur.

Effigies Crucifixi et canones ad celebrandum sacrificium Missae in omnibus altaribus ponantur.

Candelabra sex aenea vel stannea, decentia emantur et in maiori altari collocentur, eadem saepius mundentur ab obfuscatione.

Cerei sex in eodem maiori altari diebus festivis, dum sacrificium Missae peragitur, accendantur.

Lampas omnibus diebus festivis, dum populus est in ecclesia praesens, ante altare maius coram Venerabili Sacramento ardeat.

Tobalia, mantilia, mappae munda, alba et decentia circa altaria sint.

Corporalia antiqua, lacerata et foraminosa, in purificatoria convertantur, et alia nova, decentia comparentur et saepius ab [l. 199r] obfuscatione laventur.

Cerata, id est tela lignea cera perfusa, supra murum altaris infra linteamina, ne putrescant a muro, ad singula altaria procurentur.

Rota ferrea, ad maius altare in choro cum viginti quatuor campanulis antiquitus, ad concentum faciendum, dum Venerabile elevabatur, constructa et per Svecos confracta, restauretur.

Quolibet die octavo Venerabile sub certo numero renovetur, et dies renovationis in tabula notetur.

Dum Venerabile intra civitatem ad infirmum defertur, superpelliceatus processionaliter, cum luminaribus et laternis incedat.

Baldechinum rotundum in una hasta pro adumbrando Venerabili procuretur.

Indulgentiae trecentorum quinquaginta [dierum] comitantibus Venerabile, dum ad infirmos defertur, pro hac diaecesi in perpetuum concessae, populo publicentur, et transumptum per copias in loco patenti affigatur.

Baptisterium operis elegantis, titubans et confractum in sede, reparetur.

De affinitate contracta inter levantes et levatum populus doceatur.

Cochlear decens, quo aqua de fonte hausta supra caput [l. 199v] infantis perfundatur, et pelvis, super quo aqua capiti perfusa decurrat, procuretur; aqua vero baptismalis, si immundior fuerit, in sacrarium mittatur, si vero nitida, in fontem refundatur.

Olea sacra in loco seorsivo, ad hoc specialiter praeparato, conserventur.

Aqua lustralis ad fores ecclesiae et in sachristia ad ianuam in vasculis decentibus et proportionatis servetur.

Lavaterium stanneum pro abluendis manibus ad Missam prodeuntibus cum pelvi decenti procuretur.

Carbona ad maius altare in muro artificiose exstructa reparetur, tribusque clausuris muniatur, ad custodiam eius tres vitrici bonae famae adhibeantur, qui proventus et expensas simul cum parocho connotabunt.

Oblationes solidorum pro osculo crucis, collectiones sub tempus concionis ex sacculo in carbonam mittantur, et non in alios usus, nisi in ecclesiae, convertantur, sub onere conscientiae et poenis synodalibus contra surripientes bona ecclesiastica.

Pia legata, oblationes in rebus mobilibus, videlicet pecunia, pecoribus, et immobilibus, videlicet agris, fundis, domibus, intuitu ecclesiae inscripta

et donata, in libro seorsivo fideliter connotentur, sub onere conscientiae, et in fabricam ecclesiae convertantur, sub poenis item in synodalibus, contra surripientes bona [l. 200r] ecclesiastica sancitis. Similiter pia legata antiquiora, praesertim a d. Piotrowicz quadringenti floreni et alia in fundis et agris inscripta, in pecuniam convertantur et pro fabrica ecclesiae sub iisdem poenis expendantur.

Fornaces pro excoquendis lateribus, tegulis et calce in reparationem ecclesiae sumptibus communitatis Szaulensis secundum morem antiquum, iuxta speciale scriptum, datum a commissariis, reparare et conservare curet.

A sepulturis ne extorsiones immodicae peragantur, iuxta decreta reformationis piae memoriae Nicolai Blaszkowski, custodis et officialis Samgae, taxam certam statuimus, nimirumque a quovis pulsu campanarum, si maiori simul campana pulsetur, unus florenus, si minoribus tantum, medius florenus accipiatur, cuius medietas in carbonam cedat pro fabrica ecclesiae. A loco sepulturae intra ecclesiam floreni tres. A loco sepulturae intra fornicem ultra florenos quinque non exigatur, et totum id in carbonam ecclesiae mittatur. Omnes vero isti proventus in libro seorsivo sub onere conscientiae notentur et in fabricam ecclesiae tantum, non vero in alios usus, convertantur, sub poenis contra surripientes bona ecclesiastica saepius iudicatis.

Tabula consecrationis ecclesiae ponatur, et dies dedicationis eiusdem solenniter celebretur.

Cathalogus defunctorum et sepultorum sive in fornicibus, sive [l. 200v] in ecclesia, sive in caemeterio in libro seorsivo diligenter conscribere serio iniungimus, sub poenis arbitrariis.

Vexillum in signum recurrentis diei dedicationis supra ecclesiam appendatur.

Indulgentiae trecentorum quinquaginta dierum devotis fidelibus ecclesiam in die dedicationis [frequentantium] promulgentur populo.

Anniversarium pro illustrissimo Hieronymo Wołłowicz, erectore, et aliis benefactoribus ac fundatoribus huius ecclesiae cum Sacro cantato de Requiem, similiter pro episcopis et parochis antecessoribus Sacrum lectum de Requiem statim post diem fidelium defunctorum per se vel per vicarios quolibet anno absolvet.

Obligationes dni Tukowicz supra quatuor mansos et taberna, Sacrum cantatum qualibet feria 2da de Requiem pro antecessoribus, possessoribus inscriptorum bonorum, aliud vero Sacrum lectum de Requiem qualibet feria tertia pro ipso fundatore et uxore eius et omnibus consanguineis, rndus dnus parochus per se vel per vicarios absolvat.

Confessiones mulierum in curritoriis post solis occasum non audiantur, sed in confessionalibus ad id praeparatis.

Ad confessionalia craticula laminea exstruatur, imagines ad devotionem

moventes depingantur, et casus reservati et bulla Caenae Dni prope confessionalia affigantur.

Conformando se constitutioni synodali diaecesanae, ne frustra lex lata sit, nisi debitae executioni demandetur, praecipimus, [l. 201r] ut quolibet triennio omnium aedificiorum plebanalium meliorem conditionem, eamque notabilem faciat.

Ecclesiam ipsam, tanquam sponsam suam, ornamentis et apparamentis congruentibus ornet, sub poena ibidem contenta.

Quoniam vero idem perillustris praepositus Samogitiae, parochus Szaulensis, in confinio limitum suae parochiae in quibusdam locis, longe ab ecclesia parochiali distantibus, capellas, innuente constitutione synodali diaecesana 2da, cap. 16, sive oratoria duo et Kuże et Mieszkucie erexit, ibidem Divina pro parochianis, ob difficultatem locorum ad ecclesiam parochialem adire nequeantibus celebrari per se vel suos vicarios invigilat, sed ne contra constitutionem in eadem synodo, cap. 9, de finibus parochiarum distinctis, terminos alterius parochiae, videlicet Zamuscensis et Legumensis, aut vis earum invadat, praecipimus et inhibemus, eisdem praedictis parochianis populoque sacramenta non administret, videlicet confessionem et Communionem paschalem non praebeat, matrimonia non copulet neque benedicat, infantes, excepta gravi necessitate et urgente periculo mortis, non baptiset.

Pro sepultura, si receperit, quartam partem funeralium proprio parocho reddat, strenationes, columbationes non exigat, oblationes notabiles, sibi oblatas, proprio parocho restituat.

Ad audiendum vero sacrificium Missae diebus festivis, quo suis etiam alienos parochianos, admittere licebit, hae et singula praestare tenebitur, sub poena contra praecipientes ius alterius, eadem synodo sancita. [l. 201v]

Illud cavemus diligenter, quoniam ista ecclesia munificentia serenissimi regis Vladislai Quarti pensione sex grossorum lithuanicorum pro conservatione structurae, tegularum et fenestrarum, praeparatione ex civitate et omnibus villis tenutae Szaulensis, item ex advocaturis Joannis Narmoncia, Gregorii Gruzdzia ex quolibet manso culto et possessionato dotata est per privilegium speciale, seorsive vero eadem liberalitate regum Poloniae pensione unius grossi loco strenae, ex omnibus similiter mansis, aucta est, ne itaque praedicta dos ecclesiastica per ignorantiam perillustris adm rndi dni praepositi Samgae, rectoris istius ecclesiae, [negligetur] inventarium certum et liquidum de numero mansorum, tam possessionatorum, quam cultorum, ex quibus praedicta pensio solvi tenetur non in solidis, sed ea moneta, qua census exigitur, conficere et, si quod hactenus subtractum vel detentum de praedicta pensione fuerit, vindicare curabit, et in posterum ne quidquam de praedicta pensione ecclesiae debita detrahatur vel minuatur quacunque fraude vel dolo saecularium communitatis Szaulensis oppidanorum, obviabit, curabit, diligentiam sedulo adhibebit.

Inventarium vero huiusmodi certum et liquidum ad archivium ecclesiae intra decursum unius anni cathedralis reddere iniungimus et mandamus, vigore constitutionis cap. 2 diaecesanae sancitae.

Originalia fundationum et dotationum, videlicet sex grossorum pro fabrica ecclesiae conservanda et unius grossi loco [l. 202r] strenae parocho Szaulensi, item originale fundationis et transfusionis, dni Tukowicz et alia quaecunque originalia monumenta, ad hanc ecclesiam spectantia, ad archivium reddantur.

Sachristianum dexteriorem et circa officia ecclesiastica, suo muneri convenientia, peritiorem habeat.

Illud etiam improbamus, ut beneficiati, ad infirmos vocati, equos sibi mitti, etiam a pauperibus, non deposcant; hunc nos abusum calentes, statuimus, ut in posterum ad infirmos vocati rndi vicarii in propriis equis discedant.

Sanctimoniales quaecunque, ad hanc ecclesiam habitantes, sint sub iurisdictione et dispositione rndi dni parochi, quas regere habebit potestatem, illae vero obedire tenebuntur.

Ad fornicem MM DD Patroviciorum rndus dnus parochus non ingerat se, neque sine consensu illorum defunctos sepeliat, sed illi propriam clausuram ad praedictum fornicem habeant.

Schola pro instructione puerorum, hactenus deserta, reparetur, pueri in illa doceantur et baccalaureus foveatur.

Missale novum cum patronis Sveciae, et ad alia missalia, quibus desunt, patroni Sveciae itidem emantur et apponantur.

Libri metricarum bene compacti pro inscribendis matrimonio coniunctis et seorsive alio libro, pro baptisatis inscribendis, alter liber comparetur. [l. 202v]

Itidem liber processum comparetur, et quoscunque ex officio emanatos processus inscribat.

Processus vero ex officio emanatos via cursoria per suum decanatum celeriter expediat et ad officium remittat.

In contionibus oratio dominica, rudimenta fidei, decem Dei praecepta diebus festivis populo proponantur.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO CONFRATERNITATE B. MARIAE VIRGINIS

Ad altare B. Mariae Virginis in sacello ad dextram partem intrando ecclesiam est confraternitas B. Mariae Virginis sub titulo Nativitatis. Indulgentias ad tempus habeat, modo exspirarunt, alias procuret de novo, in perpetuum.

Ad hoc altare est obligatio sub iurisdictione et possessione rndi dni parochi pro tempore existentis, super bona Kuże et Kuszleyki, empta mille florenis ex carbona confraternitatis et alio mille florenorum, liberaliter inscripto a

generoso dno Godlewski, vicesgerente oeconomiae Szaulensis. Haec bona erant litigiosa, modo vero iure vindicata per periliustrem dnum praepositum, modernum parochum; vigore huius obligationis tenetur ad altare B. Mariae Virginis quolibet mense prima dominica et quolibet die sabbathivo Sacrum de Beata Virgine votivum cantare. [l. 203r]

Fundatio 2da pro lampade mgci dni Casimiri Połupięta centum quinquaginta floreni, apud laniones Szaulenses locatorum [!] contractu reemptionali; ratione huius summae datur in vini census saevum liquatum pro florenis duodecim, ut lampas ante altare B. Mariae Virginis singulis diebus sabbathivis et omnibus festis Beatae Mariae Virginis, et quando Sacrum confraternitatis celebratur, ardeat. Ista fundatio, subsit iurisdictioni et dispositioni rndi dni parochi pro tempore existentis et simul fratrum eiusdem confraternitatis. Quoniam vero his temporibus debitores istius summae pauperes facti sunt, unde periculum est, ne capitalis summa pereat, proinde concedimus dominis confratribus in prima consultatione futura capitalem summam repetere et apud alios, securiores debitores collocare, cum scitu reverendi domini parochi.

Ista confraternitas habeat suum proprium sachristianum, et apparamenta altari deservientia seorsive in loco, ab ecclesiasticis parochialibus districto conservet.

Armarium in sachristia vacua ad dextram partem altaris maioris pro conservatione apparamentorum sub clausura propria habeat; ipsius tamen sachristiae muratae vis et interesse penes dnum parochum relinquimus. [l. 203v]

Tobalia, mantilia, linteamina, corporalia, cassulas, antependia, quae sub iurisdictionem suam accepit, conservet, et alia ornamenta propriis sumptibus, si necesse fuerit, procuret.

Carbonam propriam habeat sub trina clausura, et sit sub custodia rndi dni parochi et duorum ex confraternitate vitricorum; ad eandem oblationes, pia legata, proventus imponantur et in libro seorsivo scribantur ac in necessitates eiusdem ex consensu et consilio fratrum expendantur, non vero in alios quoscunque usus, praeter confraternitatis, convertantur.

Decretum de piis legatis

Famatus dnus Carolus Gineyt, advocatus Szaulensis, personaliter comparens in praesenti visitatione, tanquam executor testamenti patrui sui, redidit rationes piorum legatorum ad altare BMV confraternitatis, quae vindicando a variis debitoribus expendit flo. 800, condonando easdem expensas confraternitati. Summa istorum legatorum ascendit numerum 2000 florenorum, de quibus census solvitur 140 floreni. Et insuper de proprio emit praediolum sexcentis florenis, illudque frumentis et aliis ad rem familiarem

necessariis dotavit, cupiens altariam supradictis omnibus bonis erigi, sed quia praedictum praediolum fundationis est super bonis regalibus oeconomicis, ne successu temporis difficultas aliqua emergat, persuasum est, ut totam collatam summam supra certa et non onerata bona contractu firmo collocet, et postmodum erectio procurabitur, cum iure patronatus ipsius. [l. 204r]

DECRETUM REFORMATIONIS PRO VICARIIS

Rndi dni vicarii sint obedientes perillustri et adm rndo dno praeposito Samgae, parocho suo, sine facultate eius quonam non discedant, in parochia semper domi pernoctent, neque sero noctu aut tempore vespertino in civitate devagentur.

Obligationes et oblationes pro absolvendis Missae sacrificiis rndi vicarii suis arbitriis non recipiant, sed si quis pro sacrificio Missae absolvendo obtulerit, ad rndum rectorem ecclesiae reddant, et ex ipsius dispositione omnes obligationes Missarum absolvant. Quia a rndo dno parocho habent sustentationem et salarientur, proinde ipsi deservire tenentur.

ANNO 1676 DIE 23 FEBRUARII

MESZKUCIE CAPELLA

Hanc exstruxit dnus parochus in Szaule, non habita facultate loci ordinarii, cum praeiudicio aliorum parochianorum, habet apparatus exiguos.

In maiori altari cyborium, habens pixidem argenteam, intus deauratam et haec propria Szaulensis ecclesiae.

Ornat czerwony adamaszkowy wzorzysty cum suis pertinentiis, y takiej materiej antependium, wójt tameczny sprawił. [l. 204v]

Ornat adamaszkowy czarny cum suis pertinentiis.

Caetera apparamenta evehuntur ex ecclesia Szaulensi ad usum.

Aqua baptismalis in olla figulina inventa.

Domum novam pro residentia habet sacerdos, quam exstruxit idem dnus parochus, estque sufficiens et commoda, cum duobus hypocaustis et cameris.

Nº 16

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS JANISCENSIS ANNO 1676 [MENSIS FEBRUARII DIE 24] EXPEDITA INTRODUCTIONE PROCESSIONALITER AD ECCLESIAM, SACRO AUDITO, VENTUM AD VISITATIONEM VENERABILIS SACRAMENTI ET FONTIS TANDEM AD CONFIRMATIONEM EODEM DIE ET SEQUENTI, PERACTIS SACRIFICIIS, ILLUSTRISSIMUS CONTULIT. TANDEM AD VISITATIONEM ALTARIUM PRIMA [l. 205r] ET SEQUENTI DIE APPARAMENTORUM, VICARIIS ET MINISTRIS ECCLESIAE

Inventarium ecclesiae parochialis janiscensis, sub tempus visitationis gnlis per nos, casimirum pac, episcopum samgae, confectum anno, die et mense quibus supra

Ecclesia Janiscensis murata, sita in civitate regalium bonorum oeconomiae Szaulensis, in loco patenti Janiscensi, atrio versus occidentem, erecta anno circiter 1596 cura et industria Benedicti Swiechowski, protunc rectoris triginta annorum huius ecclesiae, liberalitate illustrissimi Wołłowicz, capitanei Samogitiae, contributione communitatis Janiscensis et eleemosina parochianorum, sub tit. BVM in Caelos Assumptae, sancti Joannis Baptistae, sancti Nicolai confessoris et pontificis, sancti Erasmi, sanctae Catharinae, tota tecta tegula argilacea. Copula in medio templi, lamina contecta, ferreis ligaminibus iuncta, sumptibus rndi dni Szlagier, parochi [l. 205v] Janiscensis, restaurata, ad portam ecclesiae versus xenodochium pinnaculum cum gradibus varii coloris depictum, supra quod copula cum cruce, sumptibus eiusdem rndi dni Szlagier vestibulum adhaeret ecclesiae muratum, supra illud campanile, in vertice habet copulam cum cruce ferrea. Ex vestibulo intrando ecclesiam fores magni, cardinibus ferreis, operis arcularii, cum clausura ferrea. Ad vestibulum fores bini quercini, cardinibus ferreis rotantibus, qui ab intra quercinis percis clauduntur. Ex sachristia versus parochiam fores quercini, cum pinnaculo de asseribus exstructo, cum gradibus, ab intra clausura ferrea muniti, ex atrio ecclesia, ad sachristias duas ad utramque partem, a lateribus altaris maioris, fores bini.

Fenestrae maiores vitreae, noviter reparatae aliquae ex illis N° 10, minores circulares cum craticulis ferreis 5.

Caemeterium circumcirca muro exstructum. Tectulum supra murum vetus erat, modo dilapsum.

In caemeterio ossorium ex muro exstructum.

Portae ad caemeterium quatuor, muratae omnes, foribus clausibiles, cum cardinibus ferreis, in duabus portis ad ingressum, craticula ferrea supra ianuam maiorem, qua ad ecclesiam intratur.

Chorus pro musica elegans, in quo organum 12 vocum, post hostilitatem reparatum sumptibus rndi dni Szlagier, parochi Janiscensis. In eodem choro effigies B. Virginis Mariae industria eiusdem parochi exstructa est.

In medio in navi ipsius ecclesiae supra trabem effigies Crucifixi, [l. 206r] ab una parte effigies B. Virginis Mariae ab altera parte Sancti Joannis.

In medio ecclesiae ad columnam ambona antiqui operis arcularii, ferreis iuncturis ligata.

Scamna in ecclesia ab utraque parte 30 antiqua, et aliqua confracta.

Confessionalia tria.

Pulpitum pro choro vetus.

Fundatio est istae ecclesiae antiquitus a Joanne ex Ducibus Litt. episcopo Vilnensi, postulato Poznanensi, haerede et palatino Szaulensi, anno 1526, vigore cuius fundationis, habet octo …[150] cum omnibus attingentis, tres sexagenas ex tabernis Janiscensibus. Item grossum unum loco strenae ex omnibus mansis ad ecclesiam in Janiszki et Bugieniany, grossum unum loco strenae. Pro hac fundatione obligatur R. parochus pro tempore existens Missas duas in haebdomada [!]: unam cantatam pro vice defuncti, alteram lectam.

Eiusdem fundationis commutatio facta est sub Sigismundo Tertio, rege Poloniae, ex mutuo consensu illustrissimi Giedroyc, episcopi Samogitiae, simul cum capitulo, et illustrissimi Nicolai Radziwił, palatini Vilnensis, cuius commutationis exstat approbatio regalis anno 1607, in quo privilegio commutationis exactissime describuntur limites fundorum et agrorum omnium, ad parochiam [l. 206v] Janiscensem spectantium.

Consecrata est ista ecclesia ab illustrissimo Melchiore Giedroyc, episcopo Samgae, anno 1606 die 8 8bris, die dominica eiusdem, cuius consecrationis indicium est 12 candelabra ex aurichalco, ad parietes affixa.

Sachristiae in hac ecclesia duae muratae. Una versus parochiam, habet fores binos, in cardinibus ferreis rotantes, ab intus clausura ferrea munitos.

Altera sachristia ad cornu Evangelii, versus orientem, fores habet ad ecclesiam quercinos, ferreis cardinibus pendentes, ab intus clausura ferrea clausibiles.

---

[150] *Rankraštyje palikta vieta funduotos žemės įvardinimui įrašyti*.

Altare 1mum maius

In hoc altari in tabula maiori imago depicta Assumptionis B. Mariae Virginis, a lateribus in alis clausibilibus eiusdem altaris imagines a dextris Sancti Erasmi, a sinistris Sancti Nicolai, in tabula superiori eiusdem altaris imago Sanctissimae Trinitatis, supra altare baldechinum pensile cum imagine Spiritus Sancti in specie columbae.

In hoc altari cyborium deauratum operis arcularii, [l. 207r] ab utraque parte angeli flectentes, supplicatis manibus, supra hoc altare statuae duorum angelorum deauratae.

In altari effigies Crucifixi operis sculptilis.

In eodem altari thronus, coloribus depictus, pro expositione publica Venerabilis Sacramenti.

Hoc altare consecratum erat simul cum ecclesia, sed violatum, simul tempore hostilitatis Sveticae lapis sedi altaris inclusus eiectus, reliquiae in tumba, credibile est intactas esse, modo habet portatile consecratum ab illustrissimo Sapieha anno 1662, 12 iulii.

Ad hoc altare cancelli lignei, in fundamento de muro exstructo inhaerentes, firmi et validi cingunt.

Ad cornu Epistolae carbona pro oblationibus imponendis.

Altare 2dum s. Martiniani

Intrando ecclesiam ad dextram partem exstat altare, erectum in honorem Sancti Martiniani martyris. In tabula maiori istius altaris depicta imago S. Martiniani martyris, [l. 207v] patroni Janiscenscis, cum inscriptione aureis literis tali videlicet:

Supplicatio ecclae Janiscensis ad S. Martinianum

Sancte Martiniane,	adesto tutelaris
miles urbis Romanae,	Janiscensibus aris.
tuo rubens cruore,	Sancte Martiniane,
martyr Dei amore.	miles urbis Romanae,
Sancte Martiniane,	totique piae genti
miles urbis Romanae,	tuam opem poscenti. Amen.

Tabula huius imaginis est amovibilis, post istam altera imago Crucifixi Dni nostri Jesu Christi, sub cruce a partibus Beata Virgo, sanctus Joannes Evangelista, ad pedes sancta Maria Magdalena, ad manum utramque angeli bini. Haec imago spectando populo aperitur feria 2da et feria sexta qualibet septimana et per totam quadragesimam.

Ad cornu Evangelii statua Sancti Casimiri, ad cornu epistolae Sancti

Stanislai episcopi Cracoviensis, in superiori contignatione imago picta Christi Dni „Ecce homo“. A partibus eiusdem imaginis statuae duorum angelorum.

Hoc altare totum deauratum sumptibus rndi dni Szlagier, parochi Janiscensis, accedente cura et industria magnifici dni Pollewicz, prothesaurarii Trocensis, qui [l. 207Br][151] etiam de proprio ad erectionem huius altaris contulit.

Habet portatile consecratum ab illustrissimo Sapieha, episcopo Samogitiae, carens omni suspicione.

Ad parietem huius altaris mysteria Passionis Dni affixa vetera, depicta in linteamine.

RELIQUIAE SANCTI MARTINIANI

In sede eiusdem altaris inclusae sunt reliquiae insignes sancti Martiniani martyris, totius fere corporis ossa composita, translata Roma Janiscos per illustrissimum Georgium Tyszkiewicz, episcopum Samogitiae. Tempore hostilitatis Sveticae erant dispersae, per illustrissimum vero Alexandrum Sapieha, episcopum Samogitiae, collectae et obsignatae.

Quia praedictae reliquiae erant in tumba simplici et non velata, illustrissimus ac rndmus Casimirus Pac, modernus epus Samgae, serico suo proprio velare iussit et decenter obsignari curavit.

Aliae reliquiae in pacificali post vitrum moschoviticum, variorum sanctorum exiguae, pro osculo dandae destinatae sunt.

ALTARE 3TIUM

Ad eandem partem ecclesiae dextram, versus ostium[152] ecclesiae, [l. 207Bv] ad columnam altare, in cuius tabula maiori depicta imago Sanctae Annae, B. Virginis Mariae et Christi, in pueritia peregrinantis, cum inscriptione versus sedem altaris oratiunculae solitae cum indulgentiis: „Bądź pozdrowiona łaski pełna“ etc. Habet portatile consecratum, huius scriptura vetusta, relegi non potest, praevisum tamen, repertum carens omni suspicione. In eodem altari effigies Crucifixi. Supra verticem altaris Nomen Jesus in radiis. Sedes altaris lignea. Erectum hoc altare sumptibus Christophori Mokslewicz, civis Janiscensis, anno 1670.

ALTARE 4TUM

Ad sinistram partem intrando ecclesiam, versus ostium, ad parietem altare, in cuius tabula maiori imago depicta eleganti pictura Beatae Mariae Virginis

[151] *Sekantis puslapis rankraštyje nenumeruotas*.

[152] *Orig. įrašyta* ostii.

Maioris, infra versus sedem altaris imago Depositionis de cruce et Sepulturae Christi Domini.

In alis ad parietem ecclesiae ad partem Evangelii imagines depictae Sancti Joachimi et Sancti Stanislai.

Ad cornu Epistolae Sancti Casimiri et Sancti Thymotei [?][153], in vertice altaris Nomen Jesus in radiis, supra altare [l. 208r] baldechinum, in quod depictum Nomen Maria in radiis. Habet portatile consecratum ab illustrissimo Tyszkiewicz, episcopo Samogitiae.

Post devastationem Sveticam restauratum hoc altare a famato dno Łukaszewicz, consule Janiscensi, anno 1670.

Altare 5tum

Ad eandem sinistram partem intrando ecclesiam, procedendo versus maius altare, exstat ad columnam ecclesiae erectum altare in memoriam Passionis Christi Domini, in cuius maiori tabula imago Christi patientis in cruce, in superiori tabula altaris imago Sanctae Annae, Christi parvuli et Beatae Virginis Mariae.

Supra altare seorsive imagines ad columnam affixae Sanctae Barbarae, S. Catharinae, S. Casimiri, S. Basilii, Sancti Francisci.

Erectum hoc altare a rndo Basilio Bogdanowicz, altarista Janiscensi, caret portatili, et sine ulla obligatione.

Altare 6tum

Procedendo ulterius ad eandem partem sinistram ecclesiae exstat altare confraternitatis S. Angeli Custodis, ducentis hominem [l. 208v] cum cruce ad caelum, argento deargentatum, operis arcularii, cum inscriptione versus sedem: „Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis“.

In superiori tabula imago Dei Patris et Annunciationis B. Virginis Mariae, in prima contignatione a lateribus statuae Sancti Philippi Nerei et S. Antonii Eremitae, in superiori contignatione statuae duorum angelorum, omnes deauratae, supra verticem altaris Spiritus Sancti in specie columbae.

Ad sedem altaris antependium sculptile, deauratum, pulchrum.

Hoc altare habet portatile consecratum ab illustrissimo Sapieha.

Organum etiam positivum haec confraternitas habet proprium.

Imagines ad parietes istius altaris: Beatae Virginis Mariae Częstochoviensis, rndi Razmusowicz, fundatoris altariae, coram Crucifixo flectentis.

Erectum hoc altare sumptibus confraternitatis anno 1670.

---

[153] *Orig. įrašyta* Thyrutei.

Ad hoc altare confraternitatis est fundata altaria a rndo dno Erasmo [!] pie defuncto Razmusowicz, parocho Janiscensi[154], supra summam trium millium florenorum, cuius duo millia apud dnum Zaleski, apud dnum Starzyński, notarium castrensem, floren. 500, apud Gregorium Wilkiewicz, civem Janiscensem, floren. 200, apud Carolum Pacewicz flor. 200, apud advocatos Janiscenses floren. 100. Vigore huius fundationis debent [l. 209r] absolvi duo Sacra quavis hebdomada: feria quarta de angelis cantata, feria tertia lectum de Requiem pro fratribus defunctis; quolibet mense dominica secunda. Sacrum cantatum de angelis cum expositione Vnlis Scrmti.

Introducta ista confraternitas per communicationem a religiosis ordinis S. Pauli eremitae Clari Montis, sub invocatione Sanctorum Angelorum Custodum, admissa et approbata ab illustrissimo Woyna, episcopo Samogitiae, anno 1629.

FONS BAPTISMALIS

Ad dextram partem intrando ecclesiam in angulo, inter ostium versus xenodochium ecclesiae, versus vestibulum, situs est fons baptismalis, cancellis circumcirca firmiter cinctus. Stipes baptisterii antiquus, colore rubro depictus, sera pensili clauditur.

Lebes aeneus exiguus et ad stipitem baptisterii improportionatus, continet aquam baptismalem.

IMAGINES

In parietibus ecclesiae variis coloribus depictae imagines [l. 209v] apostolorum, pontificum, cardinalium, martyrum, Agnus Dei supra montem.

Aliae imagines pensiles sunt istae.

Imago Salvatoris Nostri, s. Petro claves tradentis.

Imago Coronationis BV Mariae.

Imago S. Stephani martyris.

Imago Decollationis sancti Joannis Baptistae.

Imago Sanctae Agnetis.

Imago B. Mariae Virginis gestantis Jesum Infantulum.

Aliae imagines, in quibus epitaphia, cum effigie Crucifixi sunt quinque.

---

[154] *Iš tikrųjų minimas Joniškio klebonas Kasparas Razmusovičius (Razmusowicz) (m. 1647).*

Srebro

Monstratorium argenteum album, in quo effigies duodecim apostolorum, supra melchisedech deauratum in lamina sculptae imagines Dei Patris, Spiritus Sancti, B. Virginis Mariae, Sancti Angeli.

Calix argenteus, totus deauratus intus et extra, cuppa, sedes et manubrium florisatum, deauratum, cum patena deaurata, antiquus.

Calix intus deauratus, extra in cuppa, sede et manubrio per partes deauratus, cum patena ex una parte deaurata, ex legatis Makszeyciowa, civis Janiscensis. [l. 210r]

Calix argenteus, intus deauratus et extra, cum floribus deauratis, cum patena ex una parte deaurata, ex eleemosina civium et piorum fidelium.

Calix intus et extra totus deauratus, cum patena ab utraque parte deaurata, a Joanne …[155] et Sophia Rudykówna coniuge, confraternitatis.

Calix depressioris figurae, antiqui operis, totus intus et extra deauratus, in manubrio in globulis literae Nomen Jesus.

Corona srebrna pozłocista cum duodecim stellis deauratis.

Na ołtarzu wielkim tabula argentea una.

Pes argenteus unus in altari Sancti Martiniani.

Tabulae quinque argenteae in altari BV Mariae.

Corona argentea deaurata in capite B. Mariae Virginis, cum duodecim stellis, in manu sceptrum.

Corona minor super caput Jesu Infantuli, deaurata.

Crux argentea maior alba, non deaurata, ad cornua crucis ex una parte quatuor evangelistae et Christus in cruce, ex altera parte in cornibus rosae in medio.

Reliquiae sancti Primi, cum globulis decem, et undecimus deest globulus, confraternitatis sumptibus comparatae.

Crux altera minor argentea, ex una parte insignia Passionis in effigie Christi in cruce pendentis, ex altera parte ad cornua crucis rosae deauratae cum lapidibus rubeis, vulgo duplet, in medio reliquiae sancti. [l. 210v]

Thuribulare argenteum antiqui operis cum catenulis argenteis, in operculo desunt frusta aliquot argenti.

Navicella argentea nova ex legatione rndi Szlagier, parochi Janiscensis, cum cochleari argenteo, cum inscriptione super navicellam Nominis Jesu et Maria.

Ampullae argentea duae ex antiquo argento, reparatae.

Chrismale pro oleis sacris argenteum, antiquum.

---

[155] *Rankraštyje palikta vieta pavardei įrašyti*.

ORNATY

Ornat złotogłowowy biały w kwiaty wielkie złote, z columną, ex arte wyszywany auro et vario serico, z passamanem srebrnym, cum stola et manipulari eiusdem materiae, cum columna. Drugi manipularz także biały złotogłowowy, sumptibus confraternitatis et Dorotheae Jodziewiczówna.

Ornat atłasowy karmazynowy w kwiaty wielkie różne, columna altembasowa czerwona, z stułą y manipularzem atłasowym eiusdem coloris, columna antiqua, de reliquo reparatum sumptibus dni Pollewicz, notarii castrensis Lidensis.

Ornat atłasowy biały w kwiaty różne, columna lamowa karmazynowa, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy zielony w kwiatki okrągłe, columna wiszniowa w kwiatki takież drobne, z stułą y manipularzem. [l. 211r]

Ornat atłasowy wiszniowy, columna atłasowa biała.

Ornat adamaszkowy czerwony, ze wszytkim, floryzowany.

Ornat atłasowy na czarnym dnie w kwiaty zielone y różne, z stułą y manipularzem, złe.

Ornat atłasowy karmazynowy, stary, sine stola, manipularz stary.

Ornat atłasowy błękitny, stary, stola y manipularz non valentes ad usum.

Ornat buracikowy czerwony florysowany, sine stola et manipulari.

Ornat brukatelowy żółty, zielone kwiaty, columna altembasowa biała, z przodu nihil valens.

Ornat atłasowy czerwony, stary, columna biała w kwiaty różne.

Ornat czarny adamaszkowy floryzowany, columna wiszniowa floryzowana, z stułą y manipularzem, eleemosyna dnae Mackiewiczowej, relique ex carbona ecclesiae.

Ornat aksamitny czarny w kwiatki, stary, ad usum vix valens.

Ornat czarny tabinowy wodnisty, kitajka w columnie biała, tabinowa, cum stola et manipulari, od paniej Milwidziowej.

KAPY

Kapa lamowa czerwona z potrzebami złotemi, z takimże [l. 211v] szczytem, kitajką zieloną podszyty.

Kapa atłasowa na białym dnie w kwiaty różne, lisztwa na czerwonym dnie w kwiaty różne, od p. Bernatowicza.

Kapa czarna aksamitna wzorzysta, stara.

ANTEPENDIA

Antependium kitajczane czerwone zblakowane.

Antependium czarne sztametowe.

Antependium atłasowe wiszniowe, od pana Łukaszewicza, burmistrza janiskiego.

Antependium na płótnie malowane, w ramy wprawione, y drugie takież.

Vela

Velum sajety pomarańczowej, kwiaty złote y z jedwabiem, z abszlągami, korony srebrne wkoło nowe, in medio Nomen Jesus ze złota y jedwabiu.

Velum atłasowe wiszniowe, korunki srebrne.

Velum atłasowe zielone, korunki srebrne.

Velum atłasowe białe floryzowane, varii coloris.

Velum rąbkowe w kwiaty różnego jedwabiu mieszane, ze srebrem y złotem. [l. 212r]

Velum kitajczane wodniste, in medio Nomen Jesus z czerwonych passamanów.

Velum sajowe czerwone, po rogach kwiaty zielone, in medio Nomen Jesus in radiis.

Velum płótna cienkiego, nakoło kwiatkami szyte, varii coloris, in medio Nomen Maria.

Velum czarne sajowe.

Velum atłasowe karmazynowe, srebrem bogato w kwiaty haftowane, in medio Nomen Jesus in radiis, pułatłasem pstrym podszyte.

Velum czarne fursztatowe.

Velum płócienne z kwiatami czarnemi, in medio Nomen Jesus.

Velum rąbkowe, jedwabna lisztewka wyszywana czarnym jedwabiem, in medio Nomen Jesus.

Palla atłasowa czerwona, wyszywana, et Nomen Jesus.

Palla sajowa czerwona.

Bursae

Bursa biała, srebrem haftowana, z kilką kwiatków, palla eiusdem materiae.

Bursa atłasowa czerwona florysowana, korunki srebrne, in medio crux pala eiusdem materiae.

Bursa atłasowa biała floryzowana, palla eiusdem materiae.

Bursa złotogłowowa w kwiaty błękitne, stara, palla eiusdem materiae. [l. 212v]

Bursa aksamitna błękitna, stuła zielona sajowa w tej portatur Venerabile ad infirmos.

CORPORALIA

Corporałów rąbkowych z korunkami numero 10, jeszcze dobre y piękne.

SUBCORPORALIA

Subcorporale rąbkowe, po rogach kwiaty złote. Subcorporale rąbkowe w kwiaty, po rogach szyto cieniem, od jmści xdza canonica, rectore loci, datum.

PURIFICATORIA

Purifikaterzów rąbkowych N° 15.
Drugie zaś combustioni.

ALBY

Alba tkackiej roboty z korunkami.
Alba takaż z wielkiemi korunkami.
Alba takaż z korunkami, dobra.
Alba tkacka takaż z korunkami.
Alba tkacka, stara, z korunkami. [l. 213r]
Alba tkacka, dobra, z korunkami.
Alba tkackiej roboty cienka, z korunkami y z forbotami.
Alba tkacka, bielą wyszywana w kwiaty.
Humerały są do wszytkich alb.

KOMŻY

Komży dwie proste kościelne.
Komeżek dla ministransów ośm.

OBRUSY

Obrus prosty z lisztwą.
Obrus temuż podobny, z lisztwą.
Obrus płócienny, wkoło korunki szerokie.
Obrus płócienny prosty.
Obrus płótna prostego, z korunkami y z lisztwą.
Obrus płótna cienkiego z lisztwą, z korunkami drobnemi.
Obrus płótna równego, z korunkami.
Obrus płótna pięknego równego, z korunkami.

Obrus płótna prostego z kratą siatczaną, staroświecką.
Obrus rąbkowy czarny, jedwabiem szyty.
Obrus sześcioniciowy prosty.
Obrus gruby, na dnie poły, do nakrywania ołtarzów.
Obrus płótna prostego z lisztwą wielką. [l. 213v]
Obrus krótki z lisztwą kracianą staroświecką.
Obrus płócienny, bielą szyty w kwiatki, z korunkami małemi.
Inszych starych, ni na co niezgodnych sześć.

Towalnie

Towalnia płótna cienkiego, czerwonym jedwabiem szyta, od jej mości paniej Eygirdowej.
Towalnia płótna cienkiego, różnym jedwabiem szyta.
Towalnia płótna cienkiego, bielą szyta.
Towalnia rąbkowa, bielą y jedwabiem szyta.
Towalnia płótna prostego.
Towalnia płótna prostego, z korunkami y z lisztewką.
Towalnie parzyste rąbkowe dwie.
Towalnia prosta z lisztewką.
Towalnie prostego płótna trzy.
Towalnia równego płótna, z korunkami y z lisztewką.
Towalnia bielą szyta, prosta.
Towalnia płótna równego, z korunkami.
Towalnia rąbkowa.
Towalnia w kratę szyta jedwabiem czarnym.
Inszych starych, mało co zgodnych 6.

Lisztwy [l. 114r]

Lisztwa jedwabiem y bielą szyta.
Lisztwa czerwonym jedwabiem szyta.
Lisztwa biała, jedwabiem szyta.
Lisztwy florysowane różnemi kwiaty.
Korunki na lisztwy do wielkiego ołtarza, applikowane od jmści xdza plebana Wołłowicza.

Ręczniki

Ręczników dłuższych do ucierania rąk 15.
Ręczników krótszych, których zażywają u ołtarza, 9.

Baldechim pstry, po rogach kielichy, pozłociste drzewiane.
Cereus paschalis.
Effigies Resurrectionis sculpta.
Pulpitki pod mszały.
Pulpitek do śpiewania „Venite, exultemus“.
Żelazo do pieczenia opłatków.
Nożyczki do strzygania hostii.
Słoik [!] do chowania hostii.

SZERZYNKI

Szerzynka rąbkowa, czarnym jedwabiem szyta.
Szerzynka rąbkowa prosta, różnym jedwabiem szyta.
Szerzynka zielonym jedwabiem szyta. [l. 114v]
Szerzynka prosta, czerwonym jedwabiem szyta z jednego brzegu.
Szerzynka rąbku grubego.
Szerzynka rąbkowa, różnym jedwabiem szyta.
Szerzynka rąbkowa, bogatemi kwiaty, złotem, jedwabiem różnym szyta.

XIĘGI

Missale novum, industria RR DD Woronowicz et Jodziewicz, vicariorum, cum patronis Sveciae, oprawny w lity mosiądz, pozłocisto, cum clausuris.
Missale lacerum sine clausuris, intus cum patronis Sveciae.
Missale minoris operis, in canone lacerum.
Missale laceratum per Svecos.
Missalia duo requialia.
Missale itidem unum confraternitatis.
Canones numero 3 [?].

CYNA, SPIŻ

Lichtarze spiżowe dwa.
Lichtarze na ołtarzu Ś. Martiniana spiżowe dwa.
Lichtarze cynowe dwa.
Lichtarze cynowe cztyry na ołtarzu Najświętszej Panny. [l. 215r]

DZWONY

Dzwon wielki, imieniem Panny Mariej.
Dzwon drugi średni, imienia Świętego Archanioła.

Dzwon nazwiskiem Donoway [!].
Signans mały na kościele.
Dzwonków małych u ołtarzów sześć.
Crucifix ad sepulturam.

Hospitale

Versus meridiem ad partem caemeterii hospitale muratum, exstructum sumptibus civium Janiscensium, dotatum imo a commissariis Petro Wołłowicz, vexilifero Trocensi, Nicolao Brolnicki, et Paulo Hołownia, revisoribus oeconomiae Szaulensis; postea confirmata est ista dotatio per serenissimum regem Poloniae Sigismundum Tertium anno 1623, 16 martii, vigore cuius privilegii annuatim pro duodecim pauperibus penduntur ex proventibus mensae regalis oeconomiae Szaulensis a subditis Janiscensibus proveniente [!] pro lignis et vestimentis floreni 120.

Hospitale restauratum ex residuis de censu pauperibus, vigore fundationis scriptum.

In eodem privilegio est fundatio pro organario, flor. 40 annuatim pendendi sunt inscripti; seorsive vero mansus unus silvae [l. 215v] pro restauratione ecclesiae et hospitalis in eodem privilegio inscriptus habetur.

Schola

Szkoła z przysionkiem ad ortum solis, idąc za cmętarzem przed plebanią, dla ćwiczenia dziatek małych, ta się restaurowała y nowo słomą pokryta.

Baccalaureus fovetur pro instruenda iuventute.

Za miastem kaplica na górze pod lasem sub tit. S. Georgii, niedaleko od miasta.

Sama kaplica drzewiana, dach stary, opadły. Teraz się połowa nakryta y połatała. Okień ma w sobie cztyry.

Zakrystia niewielka, malowana, bez okna, tylko krata. W tej zakrystiej kominek, stół, w copule signans, ta capella zdziurawiona. W tej kaplicy ołtarz jeden, na nim tabula Crucifixionis. W tej kaplicy chorągiewek processionalnych dwie, obrazki na blasie, ławek kilka, drzwi na zawiasach, kłódka wielka z zaszczepką u drzwi do zamykania, nade drzwiami Crucifix z drzewa rzezany. Tamże babiniec stary, na dole baiulans Christus crucem.

INVENTARIUM APPARAMENTORUM ET RERUM CONFRATERNITATIS, [l. 216r] QUAE SEORSIVE SUB CUSTODIA SUA SERVAT CONFRATERNITAS, SALVO TAMEN IURE RNDI PAROCHI AD EADEM

Paratae pecuniae in carbona confraternitatis sub tempus visitationis praesentis reperti sunt solidis flor. 48, crassa moneta flor. 15, gr. 23, Rigensibus solidis flor. 1 et grossi 15.

Argenti ampullae duae.

Cochlearia duo.

Cratercula inscripta sunt pro lampade a rndo Bogdanowicz, floreni octoginta inscripti sunt ab eodem super iugera certa et aedificia in civitate, quae omnia pro comparatione lampadis convertenda sunt.

VELA

Velum atłasowe białe, jedwabiem varii coloris haftowane, in medio Nomen Jesus złote, szyte w koronie cierniowej, jedwabiem zielonym wyszywanej.

Velum białe atłasowe, po brzegach kwiaty złotem haftowane, in medio Nomen Jesus haftem złotym wyszywane, dokoła korunki złote.

Velum białe kitajczane w kwiaty varii coloris, in medio Nomen Maria in serto, serico haftowanym.

Velum płócienne białe, circumcirca jedwabiem różnym szyte, in medio Nomen Maria in serto. [l. 216v]

Velum rąbkowe białe, po końcach lisztwy wyszywane bielem ze złotem, in medio Nomen Jesus.

Velum atłasowe czarne, srebrem y jedwabiem białym, z blaszką srebrną, w kwiaty bogato wyszywane, in medio Nomen Jesus in serto.

BURSY

Bursa biała złotogłowowa, z korunkami srebrnemi ze złotem.

Bursa cum palla na białym atłasie, haftowana jedwabiem varii coloris, z blaszką, in medio na bursie Nomen Jesus, na palli Nomen Maria in rosa.

Bursa cum palla atłasowa, z jednej strony biała, z drugiej czarna, in medio Nomen Jesus.

Bursa workowej roboty, karmazynowa ze złotem y srebrem, in medio Nomen Maria z perłami malarskiemi przeplatane, z drugiej strony czarna, cum literis IBPP.

Bursa czerwona kitajczana, stara, in medio Nomen Maria, in serto złotem y srebrem wyszywane.

Palla na blasie, taftą powleczona, czerwona, in medio na pargaminie obrazek Pana Jezusa.

Palla na kitajce białej haftowana, in medio Nomen Jesus in flore.

Corporały proste dwa cum subcorporalibus.

A[l]by rąbkowe z passamanami y humerałami dwie. [l. 217r]

Pas jedwabny jeden.

Lisztwa kitajki pomarańczowej, jedwabiem różnym w kwiaty wyszywana, szeroka jedna.

Lisztwa płócienna drukowana.

Lisztwa płócienna, jedwabiem karmazynowym wyszywana.

Towalnie

Towalnia rąbkowa, jedwabiem fijołkowym ze złotem w końcach wyszywana, od Ławryna Baniewicza, namiestnika janiskiego.

Towalnia mała rąbkowa, w końcach trzy kwiaty, jedwabiem zielonym ze złotem wyszywana, od tegoż pana Baniewicza.

Towalnia płótna tkackiego, dokoła kwiaty drobne jedwabiu różnego, stara, od xiędza Buydowicza.

Towalnia płótna tkackiego, dokoła kwiatami czerwonemi wyszywana.

Obrus rąbkowy, na trzech stronach dziurkowaniem szerokim wyszywany.

Obrus płócienny z korunkami dokoła.

Obrus płócienny, prosty, dziurkowany, bez korunek.

Obrus płócienny, bielem dokoła wyszywany.

Obrus z jednej strony y po końcach bielem wyszywany.

Obrus płócienny z korunkami y forbotami.

Obrusy trzy rąbkowe z korunkami na ołtarzu brackim.

Obrusy dwa płócienne z korunkami na ołtarzu Ś. Bazylego. [l. 217v]

Szerzynki

Szerzynki płócienne, bielem wyszywane, parzyste trzy.

Szerzynka w jednym końcu z kwiatami złotemi.

Szerzynka płócienna, różnym jedwabiem wyszywana, od Anny Alekszyckiej.

Szerzynka ze czterma po rogach kwiatami różnego coloru.

Szerzynka bielą y czerwoną nicią wyszywana, płócienna.

Szerzynka płócienna z lisztwą, bielem wyszywaną.

Ręcznik płócienny, po brzegach prąszkowaty.

Antependium atłasowe w pasy różne.

Antependium fursztatowe czarne.

Kobierzec perski stary.
Sztamet czerwony do przykrycia ołtarza.
Szmat atłasu od antependium w prążki, łokci pułtora.
Lampa blaszana coram altari confraternitatis, Stephana Koprowskiego.
Pozytywek mały, zepsowany, indiget reparatione.
Całun lundyszu czarnego z krzyżem białym atłasowym.

INFORMATIO DE OBLIGATIONIBUS SUPER SUMMAM PRO ALTARIA CONFRATERNITATIS FUNDATAM

Inscripta est ista altaria a rndo Casparo Razmusowicz, parocho Janiscensi, super tribus millibus florenorum et nonaginta. [l. 218r] Duo millia data sunt Martiano Eygird et consorti eius super bona Poaudruvie obligatione simplici, cum conditione solvendae quotae a mille per septem florenos. Data rndo Razmusowicz haec obligatio commutata est in personam dni Zaleski, generi praedictae Eygirdowa viduae et uxoris eiusdem Dorotheae Eygirdówna, per reverendum Bogdanowicz altaristam, in personam eiusdem, sub anno 1673 die sanctissimae Trinitatis, in qua obligatione mentio transfusionis eiusdem summae.

Huic obligationi possessio a rndo Bogdanowicz datae non est satisfactum, super quo est diligentia, citatio et decretum in iudiciis sub interregno, et literae executoriales, ad eandem causam concernentes, sunt literae privatae dni Zaleski, promittentes exolutionem quotae, valde necessariae, conquirendae adhuc sunt aliae literae apud rndum commendarium.

Quingenti floreni apud defunctum Andream Białkowski et consortem eius Annam Pietkiewiczówna, obligatione nuda [!], cum mentione summae praedictae, fundatae super altariam, data ipsi fundatori rndo Razmusowicz.

Anno 1647 in die Purificationis cum assecuratione solvendae quotae de bonis suis Szylany; post istam datam obligationem nullum est documentum solutae quotae ad moderna usque tempora.

Floreni quadringenti apud Petrum Pracewicz et Gregorium Wilkiewicz cum obligatione simplici. [l. 218v]

Floreni 190 apud advocatos tractus Janiscensis, a quibus summis census quotannis solvitur.

INVENTARIUM DOMUS PLEBANALIS

Wrota wielkie wjezne nowe z fórtą zamczystą, malowane. A sinistris ogród jarzynny z fórtą zamczystą, płotem wkoło obwiedziony.

Podle tego ogroda rum piękny, słomą kryty, mający w sobie izbę białą jedną ab ortu solis, z alkierzykiem bocznym y komorą. Okien w izbie trzy, w

alkierzyku trzy, w komorze dwie, z zamkami trzema wnętrznemi. Piec zielony, stół, ławy, figury różne wkoło odmalowane.

Ex opposito izba druga biała z alkierzem, okien w izbie trzy, w alkierzyku trzy. Piec zielony, ławy wkoło z zaszczepkami, drzwi w obudwach izbach na zawiasach.

W sieniach komin murowany, tym piecom służący. Przed temi izbami ganek gontami kryty.

Rum drugi ex opposito za lipami dla gości y czeladzi, nad piwnicą w sad spuszczony, słomą kryty, który ma w sobie izdeb dwie. Jedna a meridie, z komorą y komórką, w niej okien szklannych trzy, w komorze dwa, druga na przeciwko w bok, bez komory, okien w niej dwa; w sieniach komin murowany kuchenny, drzwi wszytkie na zawiasach, podmurowany. [l. 219r]

Rumek trzeci, troche opadły, na dole, tam kuchnia z bierwion, przy niej piekarnia dla czeladzi drobnej. Tamże w bok świreń.

Przy tym świrnie studnia, teraz odnowiona, dla wody świeżej. Za tym rumem kuchennym sadzawka. Po koniec tej sadzawki wrota na pastewnik.

Około tej sadzawki odryna z chrostu dla złożenia siana.

Idąc do kuchni w lewo stajnia z przybudowaniem miasto wozowni.

Inwentarz folwarku do plebaniej janiskiej należącego, nazwanego posidobrze, w nim budynku

Izby dwie białe z sienią, jedna z komorą, druga bez komory. W tych izbach okien sześć, piecy dwa z kaflów prostych, jeden piec nowo postawiony, stoły, ławy, drzwi na zawiasach, w sieniach z obu izb kominy wywiedzione murowane, przed sienią ganek letni, z górnią salą wystawiony.

Ten rum cały słomą kryty. Za tymi izbami sadek niewielki, opadły, na dole piekarnia z komorą, słomą kryta, kleć jedna wielka, słomą kryta. Przy tej kleci obora z bierwion, słomą kryta, na bydło, w niej wrót dwoje. Ta cale [l. 219v] opadła była, która teraz restaurowana y nowo pokryta. Z tamtąd w lewo na dole odryna z chrostu dla złożenia słomy, y tę niemal wszytką restaurowałem y nowo pokryłem.

Dalej ku rumowi idąc, na dole w lewo, stajnia z bierwion, przy końcu zaś tego rumu stajenka mała z bierwion. Idąc ku stawowi młynek o jednym kole, na potrzebę tylko dworną. Za stawkiem browar y łażnia, slomą kryte, wpuł restaurowane.

Gumno

Odryna pierwsza z chrostu, nowo pokryta słomą, dla składania siana.

Odryna druga, z bierwion budowana wielka, stara, słomą kryta, w niej wrota dwoje.

Z tamtąd po prawej ręce na dole tok z osiecią dla młócenia zboża, słomą kryty, stary.

Te gumno płotem ogrodzone wkoło, wrota do niego jedne.

Folwarek sam wysoko, nowo ogrodzony.

INWENTARZ PODDANYCH DO TEJŻE PLEBANIEJ NALEŻĄCYCH [l. 220r]

WIEŚ MIKOLAYCIUNY

Mathyasz Żąsinas
Bernat Łokis
Łukasz Iszlinkis [?]
Wojciech Reynis
Bałthromiej Prusas
Krzysztoph Mikołayzint
Kazimierz Ławrynaytis
Jakub Merecki
Banis Rote
Maciej Narbut
Maciej Wayciułaytis
Józeph Kuycjurgis [?]
Woyciech Degiszkis ciwun
Łukasz Nis
Walenty Kayruytis
Adam Pawiłonis
Jakub Miłuytis

WIEŚ KUYSZAYCIE

Woyciech Garnis
Walenty Kiedys
Błąziej Żołdokielis
Jan Alexerus
Gaspar Szymkunas
Bernat Uszkaris
Adam Reynis

WIEŚ POCIUNY

Jurgis Petrykaytis
Jan Umadonis
Woyciech Świderski
Bałthromiej Juszko
Piotr Mituytis
Stanisław Gimbuć
Bałthromiej Mikaytis
Stanisław Kalminelis [l. 220v]
Jan Banuytis
Mathyasz Martynelis

Te trzy wsi wyż pomienione płacą z włóki osiadłej fl. 3 [gr.] 22 ½, z włóki przyjemnej fl. 8, z włóki osiadłej owsu solanek dwie.

WIEŚ RUKAYCIE

Augustyn Jankiełas
Balthromiej Budrykas
Mikołaj Ławruytis
Joseph Naruszawskis

Woyciech Woyszwił Łukasz Konował
Ci zaś jako z osiadłej, tak z przyjemnej włóki płacą fl. 7 [gr.] 15.

DECRETUM REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS JANISCENSIS, IN GENERALI VISITATIONE PER NOS, CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMOGITIAE, ANNO 1676 MENSIS FEBRUARII DIE 24 LATUM ET SANCITUM [l. 221r]

Ex munere pastoralis officii nostri, iuxta praescriptum sacri concilii tridentini, cui nos morem gerentes, lustrata ecclesia parochiali Janiscensi in visitatione generali, et prout melius ad gloriam dei visum fuerit, ordinavimus et sequentia decreta visitationis tulimus.

Tectum ecclesiae, tegula argilacea tectum, foraminosum, nivibus pervium invocato auxilio et contributione communitatis Janiscensis et aliorum parochianorum benefactorum, qui iam aliquot centenos florenos contribuere caeperunt, quantotius reparetur.

Nives, per foramina tecti copiose illabentes et laqueari superiori inhaerentes, monemus rndum dnum commendarium, ut saepius deiicere curet.

Supra folles organarios tectulum a nivibus muniens extruatur.

Venerabile Sacramentum pro Communione fidelium quolibet die octavo renovetur, et dies renovationis in tabula notetur. Sub certo numero communicantes consecrentur, et post distributionem populo certus numerus communicantorum habeatur.

Pixis altera, maior et proportionata, capiens multitudinem communicantorum iuxta multitudinem populi in solennitatibus concurrentis, implorata ope benefactorum procuretur.

Cum ad infirmos defertur Venerabile cum pixide intra [l. 221v] civitatem, hostiae aliquot pro exhibendo cultu latriae in cyborio relinquantur.

Umbella unius hastae pro adumbrando Venerabili Sacramento, ad infirmos intra civitatem processionaliter deferendo, comparetur.

Aliud etiam baldechinum pro publicis processionibus cum Venerabili Sacramento comparetur, decens et honestum.

Dum ad infirmos defertur Venerabile Sacramentum, indulgentiae trecentorum quinquaginta dierum, pro hac diaecesi in perpetuum, specialiter comitantibus concessae, populo publicentur, et transumptum earum per copias in loco patenti affigatur.

Dum intra ecclesiam Venerabile distribuitur, cancelli linteamine tegantur et luminare adhibeatur, praeferente illud ministrante.

In altari maiori diebus festivis et solennioribus, dum sacrificium Missae

peragitur, sex cerei ardeant, et quia haec consuetudo observatur, laudamus et non defectum speramus.

Operculum supra baptisterium, quod decens erat, modo aliqua ex parte destructum, reparetur.

Fons baptismalis, immundior repertus, saepius per linteum coletur et mundetur, linteum vero comburatur.

Vas pro fonte baptismali decentius, et praesertim stanneum, iuxta proportionem baptisterii comparetur.

Cochleare de aliquo metallo, quo aqua de fonte hauriatur, et pelvis, supra quem infans perfundatur, procurentur. [l. 222r]

Aqua baptismalis de capite infantis in pelvim defluens, si nitida fuerit, in fontem refundatur, si immundior fuerit, in sacrarium mittatur.

Sacrarium ad maius altare, versus fundamentum parietis ecclesiae exstructum, foraminosum reparetur.

Pro oleis sacris armariolum cum clausura ad parietem ecclesiae muratum, in loco patenti, ad hoc specialiter parato, ponatur, ibidemque olea sacra conserventur cum inscriptione: „Olea sacra“, clavis vero a sacris oleis diligenter custodiatur.

Ab administratione sacramentorum, videlicet baptismo, copulationis matrimonio et benedictione, quoniam pacisci symonicam pravitatem redolet, ideo rndo dno commendario et aliis vicariis, huic ecclesiae deservientibus, serio inhibemus, sub poenis ad primam delationem extendendis, ne quidquam extorqueant vel exigant, sed quod, potissimum post administrationem sacramenti, per modum eleemosynae libere offertur, percipiatur.

Ab inscriptione ad metricas baccalaureo tantum grossus solvatur.

Calices saepius purgentur ab obfuscatione.

A sepulturis in ecclesia ultra sexagenam, in fornice ultra floren. 5 non exigatur et accipiatur, et hoc in libro seorsivo scribatur, sub onere conscientiae, ac in carbonam mittatur, nec in alios usus expendatur, nisi pro fabrica ecclesiae, sub poenis [l. 222v] in constitutionis diaecesana sancitis.

In caemeterio gratis sepeliantur, neque a designatione loci tam in ecclesia, quam in caemeterio[156], prout nam abusus invaluit, exigatur, sed quod pro discretione offertur, accipiatur.

A pulsu campanarum, a maiori campana et minoribus per florenum, a minoribus per medium florenum accipiatur, et medietas in carbonam mittatur, alia medietas in usu servientium ecclesiae cedat ex dispositione parochi pro tempore existentis.

Cathalogus sepultorum sive in fornice, sive intra ecclesiam, sive in caemeterio scribatur.

---

[156] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* per medium florenum.

Carbona ecclesiae sub clausura trina habeatur, ad cuius custodiam, iuxta praescriptum constitutionis diaecesanae, duo vitrici bonae famae adhibeantur; unam clavem rndus dnus commendarius et duas vitrici habeant, qui omnes simul proventus et expensas carbonae in libro seorsivo notabunt, neque unus sine alio quidquam ex carbona expendet, non in quoscunque usus, nisi in ecclesiae necessitates.

Proventus autem carbonae Sancti Martiniani et B. Mariae Virginis simul collectos in apparamenta ecclesiae convertant, et sit sub custodia superius praescripta.

Lotricem apparamentorum et linteaminum ecclesiasticorum pro toto [l. 223r] anno conducant mercede simultanea, et non pro qualibet vice lotionis solvatur.

Collectiones grossorum sacculo sub tempus contionis scribantur in libro seorsivo, a proventu de sepulturis proveniente, in carbonam mittantur et cum consilio vitricorum in necessitates ecclesiae convertantur.

Ad infirmos vocatus dnus commendarius et vicarius pauperibus equos sibi submitti non deposcant, sed in propriis equis discedant.

Candelabra ab obfuscatione saepius poliantur.

Supra altare confraternitatis Sancti Angeli Custodis baldechinum decens ponatur, ne a muro humefacto in calicem stillet.

Legatum centum quinquaginta florenorum bona moneta pro antependio, a quadam Catharina Łukaszewiczówna Milwidziowa testamento inscriptum, recuperetur apud Martinum Woysznarowicz, consulem Szadoviensem.

Vestis talaris coloris rubei pro sachristiano circa munimenta ecclesiae obeunti induenda de proventibus superfluis ecclesiasticis comparetur.

Lavaterium in sachristia pro abluendis manibus Missam celebraturis stanneum cum pelvi procuret.

Vas ad fores ecclesiae pro aqua benedicta et in sachristia ad ianuam vasculum decens, etiam pro aqua benedicta, apponatur.

Iuxta praescriptum constitutionis diaecesanae secundae [l. 223v] quolibet biennio meliorationem notabilem sive in aedificiis parochialibus, sive in ornamentis ecclesiae, sponsae suae, faciat.

Obsessi a malignis spiritibus, ad Matrem suam Ecclesiam, tanquam unicum solamen afflictionis suae, confugientes non repellantur, cum nec sacri canones tales repellere praescribant, nec Christus Dnus maximos quosque peccatores et oneratos multitudine criminum ad se venire vocet [!]. Si enim homicidas et sceleratissimos quosque Mater Ecclesia, ad asillum suum confugientes, a mortis poena protegat nec de sinu suo ad supplicium extrahi permittat, multo magis tales afflictos, etiam aliquando sine sua culpa ex permissione divina patientes, suscipere non reformidat.

Decreta in praesenti visitatione lata de non paciscendo ab administratione

sacramentorum, a baptismo et benedictionibus matrimoniorum, a sepulturis, a pulsu campanarum, a loco pro sepultura tam intra ecclesiam, quam in caemeterio, de equis ad infirmos discedentibus non submittendis rndis vicariis populo ex ambona publicentur, et ista nostra decreta ut saepius legantur, iniungimus.

In contionibus omnibus diebus festivis et solennioribus rudimenta fidei, orationem dominicam, 10 praecepta, symbolum apostolorum populus doceatur.

Cedant haec omnia ad MDGBqueVM honorem. [l. 224r]

DECRETUM REFORMATIONIS HOSPITALIS JANISCENSIS

Curam et administrationem hospitalis huius modo gerit Joannes Łukaszewicz, consul civitatis Janiscensis; praeter alias eleemosynas et obventiones extraordinarias, vigore fundationis Sigismundi Tertii, regis Poloniae, anno 1623 annuatim ex proventu Janiscensi penduntur argentea moneata [!] flo. 120, residuum, quod supra congruam sustentationem pauperum superest, colligitur et in necessitates tam hospitalis reparatione, quam ecclesiae convertitur, quem ordinem approbamus et penes eundem administratorem regimen hospitalis relinquimus, pro sincera hactenus circa suscepta collaudantes.

Lebetem proprium huius hospitalis, ad praedium ab aliquot annis acceptum, restituere pauperibus iniungimus.

Alterum vero eiusdem hospitalis lebetem pro usibus ad parochiam rndus commendarius non accipiat, inhibemus.

Literas pauperes ex hospitali non ultra, nisi ad praedium, iuxta antiquum morem deferant, ex praedio vero subditi, quo pertinuerint, deportent.

Quoniam pauperes in hospitali degentes ex hortis plebanalibus olera participant, qui sentiunt commodum, sentiant etiam onus, proinde ducta proportione eosdem hortos purgare ab herbis inutilibus in parte aliqua, non in toto adiuvabunt. [l. 224v]

Pro effossione fovearum ad sepeliendos defunctos ad hanc ecclesiam Janiscensem, quoniam pro ratione temporum frigidorum vel calidorum diversus est labor, …[157] taxam damus, sed prout iuxta proportionem laboris convenerit, loco eleemosynae sine extorsionibus, sine tamen pauperum pro labore suscepto iniuria dabitur.

Officia pauperibus in hospitali degentibus haec designamus exequi: ecclesiae attendere et custodire, campanas pro convocando populo ad

[157] *Rankraštyje palikta vieta sumai įrašyti*.

ecclesiam pro devotione, ad concionem, ad sacrificia Missae …[158] mane, meridie, vespere pulsare, similiter pro defunctis.

Nives laqueari ecclesiae inhaerentes saepius deiicere, pavimentum purgare, foveas pro sepeliendis defunctis effodere, alia solita et concernentia statui suo munia, obire, hoc mediante decreto reformationis, assignamus.

[158] *Rankraštyje palikta vieta sumai įrašyti*.

Nº 17

VISITATIO ECCLESIAE [l. 225r] PAROCHIALIS SAŁATENSIS ANNO 1676 MENSIS MARTII DIE 29

Inventarium ecclesiae parochialis sałatensis, sub tempus gnlis visitationis per me, stanislaum siemaszko, canonicum samogitiae, delegatum visitatorem, conscriptum anno, die et mense quibus supra

Ecclesia lignea, stramine cum argilla tecta propter summum defectum tegularum lignearum. Supra versus ianuam turricula lignea, rubro colore depicta.

Ante ostium ecclesiae pinnaculum, ex asseribus constructum, stramine similiter tectum, supra turricula lignea, in qua campanula pendet. Ad partem versus meridiem sacellum, ex quo ad caemeterium fores in cardinibus ferreis clausibiles, ad eosdem fores ad caemeterium pinnaculum ex asseribus constructum.

Ad ecclesiam intrando fores ex asseribus abietinis [l. 225v] in cardinibus ferreis, sera pensili ab extra clauduntur, supra ianuam maiorem chorus cum cancellis depictus. In medio ecclesiae in navi Crucifixus pendet. Fenestrae internae maiores duae, minores circulares duae, in sacello fenestrae duae maiores et duae minores circulares.

Ista ecclesia antiquitus fundata erat in bonis Sałatensibus Pomusze a Barbara, germana sorore Pieczkaludka Raldana et Ludka Baltosa, in filiis eisdem Joanne et Stanislao, cum inscriptione medietatis aulae Sałatensis cum omnibus attinentiis et quinque sexagenis, quotannis pendendis[159] sub anno 1514 februarii die 12. Postea Kmita Kuniewicz, possessor eorundem bonorum, inscripsit terram desertam, dictam Jodkowczyzna, cum quatuor kmetonibus, insuper inscripsit in civitate Sałatensi taberna[s] sex, et aream pro ecclesia et parochia aedificanda, macellis, carnes vendentibus, et aliis rebus, partem quintam cuiuslibet rei, insuper ex quavis domo pro festis Nativitatis et Paschatis per grossum unum solvere parocho. Haec fundatio sub anno 1648 occupata ista parochia erat a principibus Radivilis haereticis, tandem litem movit perillustris Lepaczyński, archidiaconus[160] Samogitiae, prius cum Christophoro Radziwił, palatino Vilnensi, supremo exercituum duce MDL, postea [l. 226r] cum Januszio Radziwiło, duce in Birże et Dubinki, protunc

[159] *Orig. įrašyta* pendendas.

[160] *Orig. įrašyta* archidiaconi.

succamerario MDL. Tandem amicabilis compositio facta anno 1643 augusti die 12 Vilnae istis conditionibus: in parata pecunia flor. 5500 dedit, aream pro ecclesia antiquitus consecratam concessit et sex iugera terrae in civitate Sałatensi, et mansum silvae prope ecclesiam, antiquam vero fundationem et dotationem in toto abolevit, pro ista pecunia emptum est praediolum, infra descriptum.

Mansus unus silvae et sex iugera in civitate[161] iuxta compositionem factam hucusque non sunt redita ecclesiae isti Sałatensi, prout patet ex relationibus et protestationibus, ab utriusque facto nondum recuperatum est propter hostilitatem ecclesiae intervenientem, modo omnino curandum est, ut recuperentur praedictae terrae, quod facile posse ad effectum deduci puto.

Ecclesia haec nondum consecrata.

ALTARE MAIUS

Intrando ecclesiam ab occidente versus orientem, altare maius, operis arcularii, coloribus partim albo, partim nigro depictum, in cuius maiori tabula imago B. Virginis Maioris, eleganti pictura expressa. In superiori [l. 226v] contignatione imago Dei Patris, in alis eiusdem altaris imagines Sancti Stanislai, Sancti Casimiri. In superiori contignatione super columnis duo angeli depicti, supra superficiem altaris Nomen Jesus aureis literis.

Cyborium eiusdem operis arcularii, in medio altaris coloribus albo, nigro et caeruleo veniatim depictum. Versus sedem altaris inferius a partibus cyborii imagines duorum angelorum thurrificantium.

Ad columnas eiusdem altaris in basibus imagines affixae, B. Virginis facies et Christi Domini.

Habet portatile consecratum a rndissimo Nicolao Slupski anno 1670, 5 maii carens omni suspicione, commodatum apud perillustrem Ławxmin, praepositum Samgae, cum restitutione, ut patet ex inscriptione in eodem portatili a rndo dno Karczewski.

Erectum hoc altare anno 1670 cura et sumptibus rndi Karczewski, parochi Sałatensis, constat florenis 355 solidis, contulit pro erectione eiusdem dnus Joannes Sabimiewicz floren. 100 solidis.

ALTARE 2DUM [l. 227r]

Intrando ecclesiam versus meridiem in sacello ad dextram partem sito.

Altare operis arcularii, nondum adhuc in toto perfectum, colore nigro depictum, extremitates solum columnarum deauratae. In tabula maiori imago

[161] *Orig. įrašyta* civitatem.

Christi in cruce pendentis, picturae elegantis, sub cruce sanctus Franciscus et sancta Terresa.

Portatile habet sine ulla inscriptionis nota, post reparationem eiusdem habet in sepulchro reliquias s. Martiniani, sanctae Emilianae, tertiae reliquiae sancti Martini, cuius nomen prae vetustate legi non potuit; ex quibus indiciis prudenter et probabiliter credi potest fuisse consecratum.

Erectum hoc altare sumptibus magnifici dni Samuelis Węcławski, tribuni Upitensis, anno 1672.

In eidem altari imago post vitrum B. Virginis Mariae Studzienensis, effigies Crucifixi, a quodam peregrino incognito oblata.

Altera imago parva papyracea Christi cum arundine, Ecce homo, ligneis lineis circum inclusa.

In eodem sacello ad cornu Evangelii baptisterium, cancellis cinctum decoloratum variis coloribus, sera pensili clausum, intus vas aeneum dealbatum decens, aquam baptismalem continens. [l. 227v]

Imagines ad parietes ecclesiae affixae papyraceae, coloribus depictae duodecim apostolorum.

Supra ianuam sachristiae imago BV Mariae in assere moschovitica.

Ad partem maioris altaris in pariete imago Beatae Virginis Częstochoviensis, in tela depicta. Item in assere imago B. Virginis Christum portantis, antiqua.

Item duae imagines antiquae S. Erasmi et S. Nicolai.

Item duae imagines in tabula S. Michaelis Archangeli et S. Joannis Baptistae.

Reliquiae

Reliquiae Roma allatae per rndum dnum pie defunctum Nicolaum Karczewski anno 1662 in cistula lignea, cum testimonio et instrumento publico ibidem dato sanctorum martyrum s. Cornelii, c. Columbi, s. Magni, s. Eugenii, item s. Eugenii et s. Theodosii, ex eorum propriis corporibus desumptae, post fata ipsius praedicti parochi ad hanc ecclesiam relictae et pro veneratione fidelibus proponendae. [l. 228r]

Argentum

Monstratorium pro Venerabili in processionibus publicis deportando argenteum, totum album, non deauratum, in radiis, in vertice Christus in cruce argentea, infra ad sedem angelus plicatus manibus, cum facie duplicata ab utraque parte, continens hoc monstratorium ...[162] 6 10, sumptibus rndi Karczewski, parochi Salatensis, flor. 265.

[162] *Rankraštyje palikta tuščia vieta*.

Crux parva, instar Caravacensis, argentea, ex una parte effigies Crucifixi, ex altera reliquiae s. Titi diaconi, s. Faustini, s. Emilianae virginis martyris, de veste s. Josaphat, antiqua ecclesiastica.

Calix argenteus, in cupa et in sede florisatus, intus deauratus et extra in sola cuppa, antiquus, modo reparatus a rndo Olszański, cum patena nondum deaurata ab utraque parte.

Ampullae duae argenteae, non deauratae, a rndo Karczewski flo. 20 solidis comparatae.

Tabliczek 9 in altari maiori BVM.

Na ołtarzu wielkim Najświętszej Panny corony dwie srebrne [l. 228v] na Pannie Najświętszej y Panu Jesusie, od jmści pana Węcławskiego.

Tabliczka srebrna od pana Jana Szabumowicza.

Tabliczka srebrna od pana Krzysztopha Oginca.

Tabliczki trzy srebrne od pana Jana Kildysa.

ORNATY

Ornat atłasowy czerwony z columną tejże materiej, passamany jedwabne czerwone, ex legato cuiusdam famuli dni Seii [?] mortui, cum stola et manipulari.

Ornat adamaszkowy wiszniowy z columną atłasową czerwoną karmazynową, z passamanami papużastemi jedwabnemi, ex legato eiusdem famuli, cum stola et manipulari.

Ornat requialny czarny palamitowy, columna biała kitajczana, a MD Seii pie defuncto, cum stola et manipulari.

Ornat buracikowy pstry requialny, stary, columna tejże materiej, kościelny, dawny, sine stola et manipulari.

Ornat adamaszkowy fijołkowy z columną czerwoną tejże materiej, ex eleemosyna variorum benefactorum, cum stola et manipulari. [l. 229r]

Ornat czerwony nędze bogatej w kwiaty żółte, dawny, kościelny, sine stola et manipulari.

Kapa pułatłasowa w pręgi białe y czerwone, w kwiaty, z lisztwą białą prostej materiej niejedwabnej, w kwiatki drobne tkanej.

ANTEPENDIA

Antependium buracikowe, columny popużaste y czerwone, dawne, koście[lne].

Antependium nędzy w kwiaty żółte, sama materia czerwona, dawne, kościelne.

Antependium skurzane złociste, w kwiaty zielone, od jmści pana Węcławskiego, wojskiego upitskiego.

Antependium requialne malowane na płótnie, dawne, kościelne.
Antependium malowane, ex thesibus compositus tribus.

Vela [l. 229v]

Velum czerwone atłasowe, jedwabiem różnym w kwiaty wyszywane, in medio imago Coronationis Christi Dni wyszywana in serto, kościelne.
Velum kitajczane fijołkowe, in medio Nomen Jesus z passamanem wyszyte.
Velum pułatłasowe w columny białe.
Bursa ad infirmos pro Venerabili deportando pułatłasowa zielona.
Bursy do kielicha nie masz żadnej.
Corporałów płóciennych drobnych dwa.
Subcorporały do tychże dwa.
Pala atłasowa czarna jedna, kościelna, stara.

Szerzynki

Szerzynka rąbkowa, złotemi kwiatami po końcach wyszywana.
Szerzynka jedwabiem ze złotem wyszywana, rąbkowa.
Szerzynka rąbkowa, jedwabiem ze srebrem wyszywana.
Szerzynki potrosze, różnym jedwabiem ze srebrem wyszywane płócienne dwie.
Szerzynka rąbkowa, czerwonym jedwabiem z bielem wyszywana.
Szerzynka płócienna, jedwabiem po prostu wyszywana.
Szerzynka płócienna, po prostu jedwabiem floryzowana.
Szerzynka płócienna, jedwabiem czerwonym floryzowana.
Szerzynka płócienna, jedwabiem czarnym wyszywana. [l. 230r]

Towalnie

Towalnia bielem wyszywana jedna.
Towalnia z korunkami jedna.
Towalni siatkowe dwie.
Obrusy z korunkami płócienne trzy.
Ręczników do ucierania rąk w zakrystiej trzy.
Obrusek do portatilu z korunkami prostemi.
Obrusy płótna grubego na spod do ołtarza dwa.
Fartuszek do Crucifixa, bielem wyszywany.

Alby

Alby z humerałami płócienne dwie, dawne, kościelne.
Alba nowa płócienna z korunkami, od jej mości pani Węcławskiej.

Komża kapłańska płócienna jedna, rndi Karczewski.
Komeżki dla ministransów płócienne cztyry, a rndo Olszański.

MIEDŹ Y CYNA

Kociołek mosiądzowy do święconej wody jeden.
Lichtarzów mosiądzowych dwa.
Lichtarzów drzewianych pozłocistych srebrem cztyry.
Lichtarzów toczonych drzewianych malowanych dwa.
Dzwonek nad gankiem kościelnym jeden.
Dzwonek signans nad kościołem.
Dzwonek przy zakrystiej.
Dzwonek maleńki kościelny.
Szafa w zakrystiej pro ornamentis ecclesiae, malowana.
Skrzynia prosta, niezamczysta, do złożenia rzeczy kościelnych. [l. 230v]
Żelazo do opłatków pieczenia.
Vascula pro oleis sacris cynowe.

INWENTARZ MIESZKANIA PLEBAŃSKIEGO

Izba stara, słomą kryta, bez przeciwnej, okna szklane trzy, w boku komora stara, z okienkiem szklannym jednym, piec zielony polewany. W sieniach kucheńka. W końcu tej izby druga izdebka nowa, w niej okien szklannych dwa, trzecie od ogroda okieńko maleńkie, sionki do niej bez komory y bez przeciwnej. Za tą izdebką trzecia izdebka, słomą kryta, z sionkiem małym, barzo stara y maleńka. Świrenek słomą kryty. Drzwi na zawiasach żelaznych z probojem żelaznym, świreńków słomą krytych miejskich cudzych pięć. Piwniczka nowo teraz postawiona, drzwi do niej na zawiasach. Odrynka z płotu grodzona, stara, oszarpana. Wrota wjezne drzewiane z fórteczką przy boku malowaną do kościoła. Sama plebania płotem chrościanym ogrodzona. Stoły plebańskie loco applicatae dwa.

FOLWAREK

Folwarek do tej plebaniej z ugody z xiążęciem jmścią Radziwiłem, podkomorzym litewskim, z Januszem, od JM xdza Lepaczyńskiego, archidyakona żmujdzkiego, za fl. 4000 od pana Franka kupiony, Tapry nazwany. Paszni może być włóka.

Budynki. Izdebka stara, słomą kryta, z sionkiem, dla starości nie może w niej mieszkać. Piekarnia nowa, tego roku postawiona, z sionkiem, świrenek jeden dopiero postawiony, słomą kryty, numa dla bydła stara, odrynka z płotu

stara, komoreczka dla owiec [l. 231r], w gumnie osieć z tokiem stara. Odryna z płotu tego roku wystawiona.

Poddani plebanscy. Wioska topry

Jan Krymalias	Maciej Jononis
Jurgis Szaulis	Jan Bamalonis
Matulis Trynkis	Andrzej Pikciunas

Gruntu w sianożęciach po szmatach nie wiedzieć jak wiele mają potrosze. Powinności na piśmie nie mają żadnej, z dawnego zwyczaju bez czynszu, na robocie tylko szczególnej są, ani w podwody nie chodzą, wszyscy ogółem rachując na tydzień latem jednego sześciu, drugiego dnia także wszyscy ogółem sześciu, a w zimie tydzień jednego tylko dnia sześciu. Wszyscy kalectwo, ubóstwo, grunty podłe, sianożęci po niewielu barzo mają.

DECRETA REFORMATIONIS, CIRCA VISITATIONEM GENERALEM PAROCHIALIS ECCLESIAE SAŁATENSIS ANNO 1676 MENSIS FEBRUARII DIE 29 LATA ET SANCITA

Ad continendum ecclesiasticae disciplinae nervum sacrosancte [l. 231v] per canones sancitum est, ut visitatio generalis quolibet biennio instituatur, hac itaque circa ecclesiam parochialem Sałatensem expedita, sequentia decreta reformationis lata et sancita rectori eiusdem ecclesiae rndo dno Casimiro Olszański reliqui.

Quoniam ista ecclesia propter summam difficultatem in acquirendis tegulis ligneis stramine cum argilla composito ex arte per defunctum pie rndum dnum Nicolaum Karczewski tecta est, capella quoque, ad dextram partem eiusdem ecclesiae adstructa, eadem arte contegatur intra annum a data praesentis decreti, iniungitur.

Ex compositione piae memoriae perillustris Blaszkowski, archidiaconi Samogitiae, cum principe Radziwił mansum silvae et sex iugera, huic ecclesiae pro dote obligata et nondum reddita, prout patuit ex originalibus literis compositionis, rndus parochus[163] quantotius vigore iuramenti sui de amissis recuperandis recuperet vel medio iuris vindicet.

Ad infirmum intra civitatem, praebendo rudi populo, intra haereticorum confinia undique constituto, maiorem Venerabilis Sacramenti maiestatem, processionaliter cum pixide, adhibitis laternis cum lucernis, quae de industria comparentur, praeeunte et comitante populo superpelliceatus deferat cum cantu, pro more Ecclesiae solito.

[163] *Orig. įrašyta* rndum parochum.

Baldechinum parvum et commodum in una hasta interdum pro adumbrando Venerabili in processionibus comparet.

Indulgentias 350 dierum comitantibus Venerabile Sacramentum, cum ad infirmum defertur, pro hac diaecesi in perpetuam concessas, [l. 232r] populo promulget et transumptum earum in loco publico in ecclesia affigat.

Deferendo Venerabile ad infirmum intra civitatem cum pixide, particulae aliquot pro exhibendo cultu latriae ab intrantibus ecclesiam relinquantur in cyborio.

Clausura cyborii debilis reperta, quantotius melius firmet; clavis ab eodem cyborio in sachristia sub clausura diligenti custodiatur.

Candelae sex ad maius altare diebus festivis et solennioribus, dum peraguntur Divina ardeant.

Lampas etiam coram altari maiori, similiter diebus festivis et solennioribus, extinctis candelis coram Venerabili ardeat.

Baptisterium decens et bene clausum repertum, ad quod[164] tamen pelvis, supra quem infans aqua baptismali perfundatur, et cochleare decens, quo aqua de fonte hauriatur, procurentur. Aqua baptismalis, si immunda fuerit, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Inter levantem et levatum levatique patrem et matrem, similiter inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem cognatio spiritualis, dirimens matrimonium, doceatur. Haeretici pro patrinis non admittantur.

In libro metricarum, duo testes, iuxta requisitum Sacri Concilii Tridentini in ses. 24, cap. 1, de reformatione matrimonii, scribantur, et formula latino idiomate scribatur. [l. 232v]

Pro oleis sacris armariolum ad parietem ecclesiae prope fontem apponatur, cum inscriptione „Olea Sacra“, ibidemque olea sacra sub clausura et custodia diligenti conserventur.

Ab administratione sacramentorum pacisci quoniam simonicam labem redolet, idcirco a copulatione matrimonii, benedictione, baptismo infantulorum, confessionibus, extrema unctione, nullum precium extorqueat, sed quod gratis offertur, accipiat.

A sepulturis intra ecclesiam ultra medium talirrum [!], et a pulsu campanarum ultra medium florenum (idque a ditioribus) non accipiatur, et in caemeterio gratis sepeliantur.

Medietas a pulsu campanarum in carbonam mittatur, non in alios usus, nisi ecclesiae necessitates expendatur, alia vero medietas rndo parocho cedat.

A sepulturis vero intra ecclesiam totum in carbonam mittatur, sub onere conscientiae, et non in alias, nisi ecclesiae necessitates expendatur, sub poenis contra surripientes bona Ecclesiae in synodo diaecesiana sancitis.

---

[164] *Orig. įrašyta* quot.

Cathalogus defunctorum ad hanc ecclesiam sepultorum scribatur.

Liber pro inscribendis processibus ex officio ematur, qui ut via cursoria celeriter transmittantur, monetur. Alter pro inscribendis baptisatis. Tertius matrimonio coniunctis, omnes bene comparati procurentur.

Carbona, quae hactenus non extabat, in ecclesia ponatur sub trina [l. 233r] clausura, ad eius custodiam duo vitrici bonae famae adhibentur, singuli claves seorsivas habeant et simul expensas carbonae exponant et connotent.

Collectiones sacculo solidorum sub tempus contionis cuiuslibet festi seorsive in libro notentur. Similiter pia legata in libro seorsivo notentur, quae intuitu[165] ecclesiae inscribantur, et non in alias necessitates, nisi ecclesiae convertantur, sub onere conscientiae et poenis in constitutione diaecesana latis.

Vas cum aqua benedicta ad fores ecclesiae et ad ianuam sachristiae ponatur.

Rudimenta fidei, oratio dominica, symbolum apostolorum, decem Dei praecepta in concionibus diebus festivis (prout modo observatur), rudis populus in confinio haereticorum doceatur.

Confraternitas ad hanc ecclesiam, in confinio haereticorum undique positam, ad includendam populo catholicam religionem magnopere desideranda, proinde ex cathedrali ecclesia confraternitatem cathechisticam Doctrinae christianae per communicationem introducere curabit.

Reliquiae notabiliter per rndum Karczewski, parochum praedecessorem, Roma allatae, testimonio authentico ibidem dato s. Cornelii, s. Columbi, s. Eugenii, item s. Eugenii et s. Diodori, ex eorum propriis corporibus desumptae, thecae decenti cum vitro includantur et populo pro veneratione et cultu [l. 234v] adhibeantur.

Matutinum, vesperas primas et secundas pro more Ecclesiae solito omnibus diebus festivis et dominicis curet decantari.

Pro precibus mane, meridie et vesperi pulsari non intermittat. A[d] confessionale craticula pro more paretur. Bulla Caenae Dni et casus reservati ad confessionale descripti affigantur.

Dies anniversarius pro serenissimo Vitoldo in rubricis praescriptus observetur.

Cedant haec omnia ad MDGBqueVM honorem, SSque omnium venerationem et Ecclesiae, Sponsae Christi, incrementum.

Acta, lata, publicata et promulgata anno 1676 mensis februarii die 29.

Stanislaus Siemaszko, canonicus Samgae, procurator venerabilis capituli, visitator delegatus commissarius. [l. 234r]

---

[165] *Orig. įrašyta* intactu [?].

N^{O} 18

ANNO DNI 1676 DIE 29 FEBRUARII. ACTUS VISITATIONIS GENERALIS IN ECCLESIA LINKOVIENSI RR PATRUM CARMELITARUM ANTIQUAE REGULARIS OBSERVANTIAE, IURE PAROCHIALITATIS ILLUSTRISSIMIS AC RNDISSIMIS DNIS DNIS EPISCOPIS SAMOGITIAE SUBIECTA, PER ILLUSTRISSIMUM AC RNDISSIMUM DNUM DNUM CASIMIRUM PAC, DEI ET APLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPUM SAMOGITIAE, PERACTUS

Ecclesia Linkoviensis ex vi fundationis antiquae parochialis habet annexam curam animarum, intra certos limites existentem. Ad hanc ecclesiam introducti sunt per illustrissimum ac rndissimum dnum dnum Georgium Tyszkiewicz, piae memoriae episcopum Samogitiae, RR patres carmelitae antiquae regularis observantiae, salvo titulo parochialitatis. Conventus Linkoviensis rndus in Christo pater Marcellinus Tworkowski, cum bona fama recommendationeque omnium, regit conventum et ecclesiam.

Habet in suo conventu RR patres septem, fratres autem quatuor. Cum his omnibus RR patribus et fratribus suis ac parochianis, pro hoc actu congregatis, iuxa laudabilem consuetudinem [l. 234v] aliarum ecclesiarum parochialium et praescriptum pontificalis de receptione loci ordinarii visitantis, recepit personaliter, pulsantibus campanis, illustrissimum ac rndissimum dnum dnum episcopum Samogitae, et cum perillustribus adm rndis dnis collegis suis venientem.

Post receptionem illustrissimus ac rndissimus dnus celebrato Sacro, praemissa consueta oratione absolvit processionem pro defunctis et post promulgatis causis adventus sui descendit ad visitationem cyborii, in quo invenit pixidem argenteam, intus deauratam, cum Venerabili Eucharistia, super mundo corporali positam.

Cyborium ipsum bene clausum, in maiori altari fixum, renovatur quolibet octavo die, quae diligentia R. patris prioris cum sit laude digna, commendatur, ut eadem aliis temporibus servetur.

Baptisterium cura R. patris prioris decens comparatum, existit ad partem sinistram ecclesiae. Peracta visitatione sequentia illustrissimus ac rndissimus dnus [tulit] decreta.

Lebes in baptisterio pro capacitate loci baptisterii comparetur stanneus, si potest fieri commode.

Cochlear ex aliquo metallo pro super fundenda aqua baptismali, supra capita parvulorum, et vas aliquod separatum comparetur pro recipienda hac aqua de capite defluente, quae si non fuerit obnoxia contagioni, post in eundem refundi lebetem, [l. 235r] si vero obnoxia, in sacrarium mittatur.

Olea sacra separatim in armariolo clauso, ad parietem affixo serventur, cum inscriptione notabilibus literis: „Olea sacra“.

Venerabile cum ad infirmos oppidanos defertur in pixide, praeviis luminaribus et cruce deferatur, et indulgentiae trecentorum quinquaginta dierum, huic diaecesi concessae, comitanti populo denuncientur.

Libri metricarum tam baptisatorum, quam copulatorum matrimonio scribantur munde. Testes circa matrimonii benedictionem duo in libros metricarum, iuxta praescriptum Sacri Concilii Tridentini, describantur de nomine et cognomine, sine bannis tribus matrimonia non benedicantur, quae diebus dominicis et festivis post contionem denuncientur.

Liber processum habeatur, et via cursoria processus transmittantur.

Pro administratione sacramentorum, semper unus inter RR patres a rndo pater priore conventus eiusdem foveatur peritus idiomatis Samogitici, sicuti hactenus fovebatur.

Ab administratione sacramentorum et sepulturis nullae fiant exactiones, sed quod sponte offertur, idque post collationem sacramenti accipiatur.

Vigilantiam, curam ex dexteritate R. patris prioris moderni circa conservationem sartorum tectorum ecclesiae et restaurationem eiusdem, [l. 235v] comparationem altarium et mundiciem circa ornamenta verbo pastorali laudavit et recommendavit illustrissimus ac rndissimus dnus optans, ut id cedat in mentum [?] S. Religionis apud Dnum Deum et R. patri priore.

Conventus vero cum habeat satis exiguam provisionem, iniunxit illustrissimus et rndissimus dnus rndo patri priori Linkoviensi pro tempore existenti et successoribus eiusdem, approbando adm rndi patris provincialis mandatum ut[166] vigore fundationis ecclesiae Linkoviensis, parochiali inscriptae, et decretorum eo nomine in Tribunali MDLittae obtentorum pro ecclesiae bona occupata et detenta, a detentoribus iure medio vindicet quantotius.

In reliquis, cum sit ex communi fama tam vita RR patrum, quam conversatio religiosa et pietas laudabilis, illustrissimus et rndissimus dnus pro finali perseverantia pastoralem impertitus est benedictionem, relinquens supellectilis ecclae, piorum legatorum carbonae et aedificiorum conventus ac personarum visitationem adm rndo patri provinciali.

---

[166] *Orig. įrašyta* et.

Nº 19

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS TERKSZLENSIS ANNO DNI 1676 MENSIS FEBRUARII 6TA DIE [l. 236r]

INVENTARIUM ECCLESIAE PAROCHIALIS TERKSZLENSIS, TEMPORE VISITATIONIS GENERALIS CONFECTUM ANNO 1676 D. 6TA FEBRUARII DE MANDATO ILLUSTRISSIMI AC RNDISSIMI DNI DNI CASIMIRI PAC, DEI ET APLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPI SAMOGITIAE, VILNENSIS, GIERANONENSIS PRAEPOSITI

Ecclesia terkszlensis parochialis

Haec ecclesia existit in bonis regalibus in oppido Terkszle, exstructa a mgco dno Hyeronimo Ważynski, capitaneo Terkszlensi. Habet ex antiqua fundatione pro dote mansos tres terrae arabilis et tres morgos circa locum antiquae parochialis domus, hortos pro oleribus seminandis circa parochiam, modo exstructam, antiquitus ecclesiae applicatus [!], aream pro domo plebanali cum aedificiis. Quae fundatio, quia est valde exigua nec sufficit pro sustentatione parochi, accessit consensus SRM, ut ex aula Terkszlensi quolibet anno centum floreni solvantur, parocho Terkszlensi, qui et nunc solvuntur libera strenatione a subditis. Eccla nondum consecrata.

Altare maius [l. 236v]

Maius altaris decens, imago Sanctissimae Trinitatis picta in tela, a lateribus altaris imagines Sanctorum apostolorum Petri et Pauli pictae in tabulis. Superius imago BVM Assumptae in Caelum picta. Super hanc Nomen Jesus sculptum, deauratum, tenent angeli. Portatile in eo consecratum integrum.

Cyborium

Cyborium in eodem altari decens.

Altare minus

Ab ingressu a parte sinistra imago BVM Rosarii loco altaris. Haec imago velo sericeo viridi, vulgo z kitajki, velatur. Supra hanc imaginem imago Christi

Dni Crucifixi sculpta, decens, a lateribus quatuor angeli ad vulnera manuum, pedum et lateris, tenentes calices. Hoc altare sine portatili.

ALTARE 2DUM MINUS

In hoc loco a parte dextra in ingressu ecclesiae loco altaris imago antiqua ruthenica existit, vix notabilis, consumpta vetustate. Supra hanc imaginem imago Salvatoris Dni Nostri Jesu Christi picta in tela. Hoc altare sine portatili, nec celebratur in eo unquam.

Sachristia decens, clauditur sera ab extra. W niej szafy dla schowania [l. 237r] apparatów dobre y szafka osobliwa decens, pro conservando Venerabili certis temporibus.

FONS BAPTISMALIS

Fuit quondam decenter exstructus, nunc indiget restauratione.

Olea sacra ibidem conservantur.

Confessionał stary.

APPARAMENTA

Casula, vulgo lamowa, białej łamy, columna atłasowa floryzowana, passamany proste, bez stuły, z manipularzem tylko.

Casula atłasu włosianego floryzowana, columna atłasowa karmazynowa floryzowana, passamany proste, z blaszką.

Casula varii coloris sericea, vulgo atłasu prostego, columna atłasu pomarańczowego florysowana, passamany jedwabne pomarańczowe, subducta barchanem.

Casula nigri coloris z harusu, passamany y frędzla jedwabna biała.

Pluviale seu cappa sericea varii coloris. Lisztwy atłasu białego z floresami, y szczyt takiż, jako kapa. Frędzla pstra dokoła jedwabna.

ALBY

Alby dwie płócienne, stare, obie z humerałami.

Komży kapłańskie dwie: jedna dobra, druga zła. [l. 237v]

Komeżki dla ministransów dwie.

Pasy białe niciane dwa.

Lisztwa do ołtarza, karmazynowym jedwabiem prostym szyta.

Obrusów pięć dobrych, szósty tkacki.

Obrus nowy, w kostki robiony.

Towalni prostych ośm.

Szerzynka jedwabiem czerwonym szyta, prosta.

Całun sukienny czarny.

Materiej prostej dwie sztuki długie: jedna sztuka z kwiatami czerwonemi, druga w kostki robiona.

Vela

Velum atłasowe ceglaste, haftowane dokoła złotem, cum Nomine Jesus in medio y z literami jmści pana Ważyńskiego, podszyte kitajką pomarańczową.

Velum atłasowe rosołkowego coloru floryzowane, podszyte kitajką zieloną.

Velum czarne kitajki wodnistej.

Corporały

Corporałów 4 grubych złych.

Purificaterzów 6.

Pal różnych pięknych 8.

Bursy trzy, wszytkie złe. Czwarta zielona harusowa dobra. [l. 238r]

Srebro

Kielich srebrny, ab intra pozłocisty, cum labiis, spory. Manubrium seu gałka pozłocista, y in sede kielicha margines złociste.

Puszka in cyborio srebrna.

Miedź y cyna, mosiądz

Lichtarzów cynowych sześć do ołtarza[167] wielkiego dobrych.

Ampułek cynowych par dwie.

Kociołek mosiądzowy in baptisterio.

Żelazo do opłatków pieczenia złe, wytarte.

Passamanów blaszkowych łokci kilkanaście, zgodnych do ornata albo kapy.

Spiży starej garcy dwa.

Od lichtarza wiszącego w kościele sedes mosiądzowa.

Lichtarz wielki mosiądzowy.

Dzwony na wieży kościelnej, nachylonej barzo od wiatru, dwa niewielkie.

---

[167] *Orig. įrašyta* obraza.

Dzwonków małych do ołtarza dwa.
Thurybularz mosiądzowy.

MISSALE

Missale novum bonum, cum patronis regni Poloniae.
Agenda mała.
Libri metrices baptisatorum et matrimonio copulatorum. [l. 238v]

CHORĄGWIE

Vexilla quinque de rubra saia, uniforma.
Vexillum kitajczane czerwone, magnum.
Vexillum białe kitajczane.
Vexillum rubri adamasci.
Vexilla quinque antiqua, non valent ad usum, varii coloris, ex simplici materia.

OBRAZY

Obraz Najświętszej Panny Annuntiationis, przy boku ołtarza Różańcowego.
Obraz Najświętszej Panny w ramkach.
Obraz mniejszy Najświętszej Panny w ramkach.
Obraz Sanctissimae Triadis, gestantis Crucifixum in manibus, w ramach.
Obraz Najświętszej Panny w ramach.
Crucifix roboty snicerskiej in medio ecclesiae, cum statuis BV Mariae et Sancti Joannis.
Crucifix srebrny, mały, zgodny do ołtarza.

OBRAZY A PARTE DEXTRA IN INGRESSU ECCLESIAE

Crucifix malowany na płótnie, stary.
Obraz Najświętszej Panny w ramach.
Obraz na chórze Crucifixi, cum imaginibus BVM, s. Joannis [l. 239r] et Mariae Magdalenae.
Obraz nad zachrystią Crucifixi, cum imaginibus BVM, s. Joannis et Mariae Magdalenae.
Obraz ryty w zakrystii Resurrectionis.
Crucifix roboty snicerskiej pro processionibus.
Obraz w izbie plebańskiej Beatissimae Virginis Mariae Maioris.

Ławka niedaleko ołtarza, dobra.

Ławki drugie, połomane, z obu stron kościoła.

Inwentarz plebaniej terkszlewskiej, tempore visitationis generalis anno quo supra et die spisany

Domek plebański piękny, zbudowany od xdza Rudelewicza, quondam plebana przysięgłego pierwszego, dranicami kryty. W tym domku izby dwie pod jednym dachem, z komorami dwiema bocznemi y z alkierzem. W izbie plebańskiej okna 4: dwa całe, a u trzeciego kwatera zalepiona papierem, u czwartego szyby jednej nie masz.

Stół jeden, drzwi na zawiasach żelaznych z zaszczepkami. Piec wpuł polewany z kominkiem. Ławy dokoła.

Ex opposito tej izby w drugiej izbie piec stary prosty, okno stare płócienne, ławy dokoła.

Izba plebańska wymoszczona deskami.

U wrót izdebka stara, piec zły, okna dwa stare, drzwi na biegunach, z przysionkiem. [l. 239v]

Dalej idąc świrenek słomą kryty. Stajenka y odryna słomą kryta, pod jednym dachem.

Numa dla bydła nienakryta, y drzwi nie masz.

Ad orientem dalej idąc łazieńka stara.

Piekarnia na kształt słodowni z komorą bokową, z piecem prostym, z siennmi wjeznemi przestronne, w tychże sieniach może y młócić.

Płoty circumcirca około plebaniej dobre.

Ogrody ogrodzone wkoło dobrze nowym płotem.

Decretum reformationis pro rndo dno Carolo Krogulecki, commendario protunc terkszlensi, vel eius successore futuro

Cyborium curet quantotius sera meliori claudi, vel etiam hanc ipsam reparare.

Hostias consecrandas pro communicantibus numeret, et quolibet octavo die renovet Venerabile, et renovando pixidem purget, fragmenta consumat et particulas, quae nunc putridae a longo tempore repertae sunt in pixide.

Altaria omnia ex sordibus, et praesertim maius, pulveribus et telis aranearum purget, mundet quantotius, et in posterum saepius mundare iubeat. [l. 240r]

Mappis albis et mundioribus ornare decenter curet altaria.

Imagines laventur et pulveres tergantur, etiam ex parietibus et fenestris ecclesiae.

Aquam in baptisterio, quae valde sordida et pulverosa in lebete squallido inventa est, renovet etiam extra tempus, statim iuxta praescriptum ritualis.

Cochlear procuret stanneum ad abluendos infantes aqua baptismali, et vas aliud, supra quod defluere aqua debebit de capite infantis, ne inficiatur.

Hanc aquam, si non periculum contagionis, poterit ad lebetem infundere, sin secus, ad sacrarium.

Baptisterium curet restaurari quantotius.

Pro sacris oleis conservandis armariolum ad parietem ecclesiae in cornu Evangelii affigi curet et sera claudi.

Venerabile cum ad infirmos oppidanos deferet, cum luminaribus deferat, praevia cruce seu duobus parvis vexillis.

Indulgentias denunciabit comitantibus Venerabile ad infirmos trecentorum dierum.

Missas frequentius absolvet pro benefactoribus ecclesiae tam vivis, quam defunctis.

In altari minori, in quo est imago BVM, ad quod altare, dicitur diebus dominicis Rosarium, renovetur devotio antiqua, [l. 240v] ex consuetudine Sacrum absolvatur.

Die sabbatho in hoc altare, tempore recitationis Rosarii, ardeant duae candelae in candelabris.

Gradus circa utrumque minus altare reparentur.

Pavimentum ecclesiae sterni asseribus decentius procuret implorato auxilio mgci dni benefactoris et fundatoris.

Copulam ecclesiae notabiliter inclinatam curet restaurari, et tectum ecclesiae, stillans ac putridum.

Parietes ecclesiae asseribus petat instantissime, ut dni parochiani cingant.

Confessionale reparet et craticulas poni ad fenestras mandet.

Sachristiam claudi sera interna forti curet, et ad fenestram sachristiae craticulam ferream imponi curet.

Spiża vetus tota commutetur in campanam aliquam decentem.

Stolae ad casulas iuxta exigentiam[168] colorum comparentur.

Bursam ad infirmos pro deferendo Venerabili decentem comparet.

Bursas ad calices saltem duas decentes paret.

Ostensorium seu monstrantiam procuret.

In libros metricarum circa matrimonii benedictionem duos ad minimum testes describat.

In libros baptisatorum iux[t]a formam expressam in rituali scribat nomina parentum, addendo legitimum [!] nobilium [l. 141r] vel non, levantium nomina et cognomina.

---

[168] *Orig. įrašyta* egigentiam.

Ab administratione sacramentorum et a sepulturis nullo titulo paciscatur cum parochianis, nec a pulsu campanarum, sed quod sponte, libere, voluntarie offertur, cum gratiarum actione accipiat.

Corporalia mundiora et telae mundioris procuret.

Legat libros spirituales frequenter, Meditationes et Soliloquia divi Augustini, Epistolam pastoralem, Monita divi Caroli Baromaei [!], Constitutiones synodales huius diaecesis et provinciales.

Libros pro contionibus approbatos habeat.

Tempore strenationis seu columbationis caveat ab omni levitate in moribus, et praesertim a compotationibus, ebrietate, sed iuxta praescriptum synodi diaecesanae suo fungatur officio.

Ad ingressum caemeterii portas ex utraque parte procuret.

Domus plebanalis sarta tecta conservet.

Tempore festorum ad ecclesias alias non se absentet devotionis privatae gratia, sed magis curet animabus Christi fidelium inservire.

Ad infirmos visitandos non iubeat sibi submittere equos, sed in proprio discedat equo, idque non confabulando, praesertim quando cum Venerabili continget equitare.

Confessionarium unum sibi electum habeat, praesertim propiorem [l. 241v] rndum dnum Wieksznensem parochum aut eius vicarium.

Mgcum dnum capitaneum Terkszlensem modernum, tanquam principalem benefactorem, honore et reverentia solita prosequi studeat.

Diebus dominicis et festivis, tempestive suo denunciato et promulgato adventu, non negligat ad villas remotiores pro erudiendo rudissimo circa fines Curlandiae populo excurrere, ibique extirpet vitia, doceat articulos fidei et errantes doctrina, exemplo reducat ad gremium S. Matris Ecclesiae. [169] [l. 242r]

[169] *Rankraštyje toliau paliktas nenumeruotas neužpildytas lapas*.

N^{O} 20

ACTUS VISITATIONIS GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS TRYSCENSIS EIUSDEMQUE RECTORIS RNDI DNI IGNATII MIKOŁAIEWICZ PER ME, STANISLAUM SIEMASZKO, CANONICUM ET PROCURATOREM VNBLIS CAPITULI SAMGAE, VISITATOREM DELEGATUM AB ILLUSTRISSIMO AC RNDISSIMO CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMGAE, VILNENSI, GIERANONENSI PRAEPOSITO, ANNO DNI 1677 MENSIS IANUARII DIE 21

De origine primaevae fundationis huius ecclesiae parochialis in bonis regalibus, Tryszki nuncupatis, ex vetusto inventario eiusdem Georgii Wyżgayło, parochi Tryscensis, sub anno 1647 conscripto [?] talem reperi informationem: „In hoc oppido Tryszki ex antiquo fuit ecclesia, quod manifeste demonstrat, caemeterium cum sepulchris, ubi erat ecclesia antiquitus, sed iniuria temporum occupavit hanc ecclesiam haeresis, estque constans traditio [l. 242v] hic mansisse ministrum haeresiarcham et errores haereseos sparsisse bonaque illius ecclesiae occupasse. Sed huius ecclesiae antiquitus fundatae nullae exstant literae fundationis, apparet tamen hic mansisse ministrum et aedificia plebanalia occupasse, quarum partem tam agrorum, quam fundorum est modo in possessione modernus parochus ex restitutione posterioris fundationis Sigismundi Tertii, regis Poloniae, prout ex diplomate patet. Aliam vero partem fundorum, versus caemeterium antiquum, usque ad praesens possidet subditus regalis Stanislaus Użwederaytis, prout consideranti positionem loci caemeterii et mansorum praesentis parochiae liquido constat, nam exstat cerasetum (vulgo wiszniowy sad), post quem erat hortus plebanalis; quae omnia, videlicet cerasetum, partem areae caemeterii et locum antiquum aedificiorum plebanalium, nescitur quo iure possidet praefatus Użwederaytis“, hucusque desumptum est ex praedicto inventario Wyżgało.

Haec praedicta terra et fundus, ex antiqua fundatione ad ecclesiam pertinentes, nondum hucusque de manibus laicorum vindicata sunt, serio tamen curandum est, accedente consensu illrmi loci ordinarii, sive iure, sive amicabili requisitione reparandum. [l. 243r]

Posterior fundatio sive dotatio eiusdem ecclesiae parochialis Tryscensis et, per Sigismundum Tertium, regem Poloniae, de anno 1611 ad instantiam

Andreae Wołłowicz, iudicis terrestris Samogitiae, Plotelensis, Telsensis, Triscensis tenutarii, vigore antiquae fundationis, cuius mentionem facit, habet mansos tres, hortos tres et fundum pro horreo, aream pro domo parochiali, sitam in ipso cornu eundo ad ecclesiam ad sinistram manum. Vigore autem posterioris fundationis habet villam Sukoncie mansorum sexdecim et duas terras parvas, unam pro pascituris, alteram desertam, ad fluvium Wyrwita. Pro lignis et pratis seorsive habet mansos tres, alteram villam Woynataycie, mansos quatuor continentem[170] inter nobiles undique sitam, ad eandem pertinent terrae, vulgo zaścianki, tres inter eosdem nobiles. Praeterea cives omnes Tryscenses ex omnibus mansis siliginis octavam partem tonnae Vilnensis, hordei similiter octavam partem tonnae Vilnensis pendant. Ex omnibus mansis possessionatis tenutae Triscensis omnes subditi simul cum censu duos grossos persolvunt. [l. 243v]

Insuper Paulus Sapieha, procancellarius MDL, ad eandem ecclesiam, quam etiam extruxit, providit et concessit aream prope ecclesiam pro exstruendis aedificiis plebanalibus. Haec area sita est inter caemeterium, ad aulam atque civitatem, ubi modo hortus exstat rndi parochi.

Vigore fundationis Sigismundi Tertii, regis Poloniae, ad eandem ecclesiam Tryscensem pro filia pertinet ecclesia Raudzianensis, ad instantiam Bartholomaei Bardowski fundata et erecta. Modo vero ad instantiam Tyszkiewicz, episcopi Samgae, super eiisdem [!] bonis Rawdzianensibus erecta est praepositura ad ecclesiam parochialem spectans, et seorsivus parochus fovetur.

VISITATIO FABRICAE ECCLESIAE

Structura ecclesiae erecta per illustrissimum Paulum Sapieha, procancellarium MDL, sub anno 167…[171] sumptibus communitatis tenutae Triscensis [l. 244r] sub titulo BV Mariae Assumptionis, nondum ab episcopo consecrata. Altare maius versus orientem, atrio versus occidentem situata, in medio ecclesiae in navi effigies Crucifixi, a lateribus statuae duae B. Virginis cum S. Joanne, circumcirca asseribus parietes ab extra tecti. Ecclesiae superius tectum de novo tegulis moderni parochi, sumptibus tenutae Triscensis anno 1676 de integro reparatum. Parietes ecclesiae fundamento tribus sertis trabium subiectis reparati. Supra tectum in medio turris, ex asseribus constructa, in vertice crux ferrea deaurata, modo simul cum tecto comparata. Vestibulum non cum parietibus, sed ex asseribus constructum, foribus binis

[170] *Orig. įrašyta* continentes.

[171] *Orig.įrašyti tik pirmieji trys datos skaičiai, tačiau jie nėra tikslūs. LDK pakancleris Paulius Steponas Sapiega m. 1635.*

recte[172] ex ecclesia tendendo et collateralibus abietinis, cardinibus ferreis innixis clauditur. Ostium ecclesiae maius foribus abietinis, cardinibus ferreis fulcientibus et sera ferrea externa clauditur. Chorum supra ostium pro musica habet sufficientem, alium minorem supra sachristiam. Positivum in choro maiori sumptibus partim ex carbona, partim parochianorum, partim rndi parochi anno 1676 comparatum. Ad sachristiam ambona operis arcularii. Fenestras maiores ecclesia habet vitreas integras, non excusas sex, septimam minorem in choro maiori. Ad sinistram latus introeundo ecclesiam, versus altare maius, sachristia sufficiens et commoda, binis foribus ad ecclesiam et ad [l. 244v] caemeterium, abietinis, cardinibusque ferreis rotabilibus clauditur, sera ferrea utraeque sufficienter munitae. In ecclesia penes sachristiam armarium pro componendis ornamentis ecclesiasticis. In sachristia mensa cum sex armariis (vulgo szufladami) ad componenda ornamenta ecclesiastica: duo clausa sera interna ferrea et quatuor sine clausura. In ecclesia scamna ab utraque partem decem. Ad dextram partem altaris scamnum ad instar stallorum.

Ad fores ecclesiae maiores in porticu lapis cavatus pro aqua benedicta.

Ad sinistram partem, intrando per portam in caemeterium, campanile ex asseribus constructum, in illo campanae tres: una paulo maior, duae minores; supra ecclesiam in turri ad signandum campanula quarta.

Caemeterium a parte, qua civitatem spectat, vallo et desuper trabibus septum, cum porta asseribus tecta, qua intratur, ex altera parte caemeterii post ecclesiam patens ad ingressum, et trabes dirutae. Ad campum versus in angulo caemeterii ossorium vetus, bonum tectum habens. In caemeterio prope ecclesiam crux nova, coloribus depicta [l. 245r] a MD Pogirski.

Visitatio cyborii

In maiori altari cyborium operis sculptilis, coloribus depictum, in quo Venerabile in pixide argentea continetur. Hostiae repertae numero septem, renovatur Venerabile quolibet die octavo, clauditur sera interna ferrea, clavis in sachristia servatur sub altera clausura.

Visitatio fontis baptismalis

Ad dextram partem penes altare S. Annae fons baptismalis, intra cancellos collocatus, operculo convexo et sera pensili clausus, in vase aereo exiguo et stipiti improportionato continetur. Superius ad parietem armariolum columnae affixum, in quo olea sacra [l. 245v] sera ferrea pensili clauduntur.

---

[172] *Orig. įrašyta* recta.

VISITATIO ALTARIUM

Altare maius versus orientem situatum, operis sculptilis, cum columnis duabus affabre factis, depictum variis coloribus et ex parte deauratum. In tabula maiori imago B. Virginis Assumptionis, statuae a lateribus S. Petri et S. Pauli et S. Catharinae. In superioris contignationis tabula minori imago BV Mariae Coronationis in Caelo, a partibus statuae S. Michaelis et S. Georgii. In summitate altaris effigies Salvatoris.

Sedes altaris murata, habet portatile consecratum ab illustrissimo Tyszkiewicz episcopo Samogitiae, bonum et integrum, tribus mappis tegitur, ad accessum tres gradus patent. Cancellis operis tortilis depictis cinctum. Erectum hoc altare ab illustrissimo olim Sapieha, procancellario MDL, depictum vero et deauratum a perillustri Adalberto Ważyński, tiwuno Dyrwianensi, anno Dni 1643 iulii 24 die. Supra altare baldechinum [l. 246r] cum Nomine Jesu depictum.

A dextra parte maioris altaris altare S. Francisci, in tabula maiori S. Franciscus, stigmata vulnerum Christi accipiens, a partibus columnae duae, in parte deargentatae, in summitate Nomen Jesus cum cruce, sumptibus Hyeronimi Iwanowski anno 1669 die septembris 30, habet portatile proprium bonum, consecratum ab episcopo Tyszkiewicz.

Ad sinistram partem maioris altaris altare BV Mariae Coronationis in Caelo, operis arcularii, in tabula maiori B. Virgo coronatur a Deo Patre, Filio et Spiritu Sancto, rudi colore depictum, [a] MD Ważyński, tiwuni Dyrwianensis, non habet portatile proprium.

Ad dextram partem altaris maioris credens, antependio et linteamine tectum.

Versus ostium ecclesiae ad partem sinistram altare S. Dominici Ordinis Praedicatorum, in maiori tabula imago S. Dominici, in manu una crucem, in altera ecclesiam portantis, sub pedibus canis, face mundum accendens, operis arcularii, a [l. 246v] M. Dno Hyeronimo Iwanowski, tribuno Minscensi, anno Dni 1670, 20 februarii; habet portatile proprium, sedes murata.

Ad dextram partem intrando ecclesiam altare, de quo vide in visitatione altariae.

VISITATIO CARBONAE

Carbona servatur triplici clausura munita, et duo vitrici ad eam sunt deputati, unus Albertus Chożechus [?], alter Mathias Purtin, cives Triscenses, tertia clavis apud rndum parochum. Reperti sunt solidis rubris flor. 23 gr. 11, valachras solidis flor. 20, seorsive ex piis legatis paratae pecuniae floreni 12 solidis rubris.

Argentum

Monstrantia srebrna złocista, in radiis, cum melchisedech deaurato. [l. 47r]

Pixis argentea pro Venerabili Sacramento, intus złocista.

Kielichów srebrnych para, intus pozłocistych, do nich pateny dwie, extra złociste.

Krzyże srebrne połamane dwa, restaurowane per modernum rndum parochum.

Crux una cum quatuor evangelistarum signis et marginibus deauratis.

Crux argentea secunda minor, ex una parte quatuor signa evangelistarum deaurata et Passio, ex secunda parte quatuor angeli, a marginibus deaurati.

Reliquiae s. Justini martyris.

Korona srebrna in altari maiori deaurata, w której kamieni ośmnaście, to jest rubinów czeskich.

Łańcużek mały złoty.

Róża czeskiemi rubinami pozłocista, w której [ich] około 50.

Pierścienie trzy dawne: dwa złociste, trzeci srebrny biały, niezłocisty.

Manele na ręce z perłami pozłociste, y rożyczka pozłocista szmalcowana z piącią rubinów czerwonych.

Agnusek srebrny jeden.

Zęby srebrne trzy w jednym miejscu.

Łancużków srebrnych dwa: jeden wielki, drugi mały.

Pas złocisty odlewany, dany od pani Anny Zaleskiej Miewiczowej. [l. 247v]

Tabliczek srebrnych dawnych in N° 20 z nogami srebrnemi.

Miesiąc srebrny pod nogami BV Mariae, rndi Iwancewicz, altaristae Triscensis pie defuncti.

Tabliczka srebrna cum imagine BV Mariae in Caelum Assumptae, od pana Jana Bohorowicza.

Tabliczek różnych cztyry od jej mości panny Zuzanny Boharewiczówny. Dwie cum imaginibus BVM gestantis Filium.

Serce srebrne z napisem Nomen Mariae.

Oczy srebrne cztyry.

U świętej Anny cum imagine S. Annae jej mość pani Ewa Boharewiczowa ofiarowała.

Tabliczkę srebrną cum imagine BVM Dolorosae JM pan Mikołaj Trusewicz obtulit.

Casulae

Ornat złotogłowowy czerwony z columną białą taletową, cum stoła et manipulari podartemi, z herbem srebrem wyszywanym, lilią, znać nieboszczyka Ważyńskiego. [l. 248r]

Ornat atłasowy biały, cum stola et manipulari, stary, łatany, dni Ważyński.

Ornat blaszkowy nędzy bogatej z fręzlą jedwabną pstrą, z passamanami fijołkowemi, sine stola et manipulari, MD Ważyński.

Ornat burnatny buracikowy w kwiaty, z columną buracikową w kwiaty czarne, z białym jedwabiem, na dnie zielonym, MD Ważyński, cum stola et manipulari.

Ornat adamaszkowy ceglasty, zblakowany, z columną srebrną blaszkową lamową ceglastą, fręzla dokoła czerwona karmazynowa. Stuła y manipularz eiusdem materiae, zblakowane, MD Ważyński.

Ornat adamaszkowy ceglasty, zblakowany, z columną zieloną atłasową, cum manipulari sine stoła, MD Pauli Sapieha, ut ex stemmate patet.

Ornat tabinowy złocisty w kwiaty złote, biały, z columną tabinową czerwono, kwiaty złote y białe, z korunkami złota ze srebrem, cum stola et manipulari eiusdem materiae albi coloris, MD Iwanowski simul et rndi parochi.

Ornat czarny aksamitny z passamanami, z fręzlą czarną, z białym jedwabiem, na dole herb, na dole lilium, znać dnae Ważyńska, stary. [l. 248v]

Ornat atłasowy czarny z columną taletową niebieską, z passamanami jedwabiu czarnego, ze srebrem y złotem, cum stola et manipulari, MD Iwanowski.

Ornat tabinowy czarny w kwiaty złote, z columną eiusdem materiae, passamany szerokie wyszywane złotem na atłasie, cum stola et manipulari, magnifici domini Ważyński.

Stuła et manipularz, osobliwie jeden ceglasty taftowy, a MD Iwanowski.

Stuła kitajki czerwonej z passamanem na końcach pstrym szerokim, a dna Boharewiczowa.

ANTEPENDIA

Antependium białe atłasowe z passamanem złotym, już stare, MD Ważyński.

Antependium buratowy, bret jeden czerwony, drugi żółty MD Ważyński.

Antependium na kształt tabinu w kwiaty adamaszkowe, z passamanem złotym, już nader stare, mgci dni Ważyński. [l. 249r]

Antependium czarne atłasowe z białym, z passamanemi czarno białemi, MD Ważyński.

Antependium białe płócienne siadkowe, nader stare.

Antependium malowane na płótnie, barzo stare.

Antependium wyszywane jedwabiem czerwonym.

Antependium atłasu ceglastego w kwiaty białe.

Antependium kitajki żółtogorącej, nowe, MD Pogirski.

Pluvialia

Kapa atłasowa zielona z szczytem y lisztwą dokoła złotogłowowym, kitajką starą podszyta z brzegów, MD Ważyński.

Kapa buracikowa w kwiaty burnatne na dnie ceglastym, szczyt adamaszkowy ceglasty, zblakowany, Pauli Sapieha, procancellarii MDL.

Vela

Velum czarne, na kitajce czarnej białym jedwabiem wyszywane, in medio Nomen Jesus in radiis, dokoła korunki zielone z białym jedwabiem, in medio krzyż [l. 249v] z koronek turkusowego jedwabiu ze srebrem, cum literis ISRCS.

Velum tabinu białego z korunkami srebra ze złotem, y z krzyżem, MD Iwanowski.

Velum kitajczane w pręgi, wyszywane w kwiaty wielkie, in medio Nomen Jesus in radiis, dokoła frędzle jedwabiu różnego, stare, MD Ważyński.

Velum buracikowe ceglaste, zblakowane, in medio krzyż z passamanu blaszkowego, Pauli Sapieha procancellarii.

Velum taletowe białe, złotem bogato wyszywane w kwiaty, in medio Nomen Jesus in radiis, anno 1647, cum literis APWCD, defunctae Ważyńska.

Velum atłasowe czarne z passamanem dokoła czarnym, MD Ważyński.

Velum siadkowe białe, czarnym jedwabiem przetykane, dokoła końcy białe, potym czarne szerokie, in medio Nomen Jesus in radiis, MD Ważyńska.

Velum atłasowe czerwone, wyszywane złotem, in medio Jesus, Maria et s. Anna wyszywane, MD Ważyńska. [l. 250r]

Velum kitajki czerwonej, trzech passamanów, MD Iwanowski.

Velum jedwabne czerwone siadkowe, in medio Nomen Jesus, MD Ważyńska.

Vela sajowe dwoje, czerwone z białym, a dna Mitkiewiczowa.

Velum czarne atłasowe, a MD Iwanowski.

Velum żółte blaszkowe z passamankami czerwonemi, in medio Nomen Maria, cum literis ZLR.

Vela na monstrantią

Velum siadkowe białe z jedwabnicy na monstrantią, a dna Boharewiczówna.

Velum drugie z jedwabnicy, zblakowane, stare, z korunkami srebrnemi.

Velum trzecie siadkowe włosowe z korunkami złotemi, stare barzo, ad usum non valet.

VELA DO CRUCIFIXU

Velum do Crucifixu kitajczane, zblakowane. [l. 250v]
Velum siadkowe wyszywane, a dna Ważyńska.
Velum płócienne, wyszywane jedwabiem czerwonym, a d. Pakowiczowa.
Velum płócienne, bielem szyte, od Padarobiowej mieszczanki.

BURSY Y PALLAE

Bursa atłasowa, złotem y srebrem wyszywana, in medio Nomen Mariae in radiis, MD Ważyńska. Palla eiusdem materiae et operis.

Bursa taletu białego, złotem bogato wyszywana, in medio Nomen Maria in radiis, cum palla eiusdem materiae et eiusmodi, a dna Ważyńska.

Bursa nowa taletu białego z korunkami srebra rzadkiemi, na spodzie czerwona kitajka podłożona, a d. Boharewiczówna, sine palla.

Bursa ceglastej kitajki z passamanem turkusowym y białym pstrym, M. dni Iwanowski, sine palla.

Bursa biała atłasowa, różnym jedwabiem wyszywana, in medio Nomen Jesus cum radiis, cum palla, stare, [l. 251r] MD Ważyńska.

Bursa buracikowa czerwona, kwiaty białe, cum palla, Pauli Sapieha, procancellarii MDL.

Bursa czarna kanawacowa z passamanami szerokiemi, złotem w kwiaty na atłasie wyszywanemi, palla de novo przyrobiona, na której złote ze srebrem koroneczki dwa rzędy, MD Ważyńska.

Bursa atłasowa czarna, barzo stara, ad usum vix valet, cum palla.

Bursa tabinowa czarna z frężlą dokoła białą, czarnym jedwabiem, cum palla alterius materiae czarną, stare, MD Ważyńska, cum palla.

Bursa buracikowa prosta do chorych cum Venerabili.

Pallae buracikowe popielate blaszkowe cztyry, a dna Iwanowska.

Palle wyszywane, workowey roboty dwie, in medio Nomen Jesus.

Palla zielonego atłasu z passamanem.

Palla kitajczana, cum literis ZVNOGS.

SZERZYNKI [l. 251v]

Szerzynka staroświeckiej roboty wyszywana, złotem y srebrem wyszywana, rąbkowa, in medio BV cum luna wyszywana, stara.

Szerzynka wyszywana jedwabiem białym ze złotem, wkoło korunki białe [h]olenderskie.

Szerzynka jedwabiem czerwonym y białym wyszywana w kwiaty.

Szerzynka rąbkowa, jedwabiem czarnym z blaszką wyszywana.

Alby

Alb siedm, niektóre barzo stare już y nadszarpane.

Alba nowa, ofiarowana od jej mści panny Zuzanny Boharewiczównej, płótna tkackiego, z korunkami.

Alba druga od pani Kłosowskiej, tkackiego płótna.

Alba trzecia, także nowa, od Justyny Bałtruciowej, z korunkami wielkiemi, od jej mści panny Zuzanny Boharewiczówny.

Alba czwarta od Zuzanny Czebaytes płótna tkackiego, z korunkami. [l. 253r]

Alba piąta krótka, stara, nie zażywają onej.

Humerały

Humerałów do alb tak starych, jako y nowych dziesięć.

Humerałów bernardyńskich różnych siedm.

Komży y komeszki

Komży trzy stare, a dwie vix valent ad usum.

Komeżki dla ministransów cztyry dobre, a trzy nowo od parafianek ofiarowane.

Komża wielka nowa, płótna cienkiego tkackiego z korunkami, ofiarowana od jej mości panny Zuzanny Boharewiczówny.

Corporały

Corporałów starodawnych dziesięć, offiarowanych nowo [l. 252v] od jej mości panny Zuzanny z korunkami cztyry, a piąty bez korunek.

Corporałów sześć nowo danych płótna szwabskiego, od xiędza plebana teraźniejszego.

Corporałów in genere wszytkich 21.

Purificatoria

Purifikaterzów starodawnych dwadzieścia, a nowo przyrobionych dziesięć.

Obrusy

Obrus dziurkowany wielki od wielkiego ołtarza.

Obrus z lisztwą ze złotem, stary.

Obrus z lisztwą jedwabną czarną.
Obrus malowany czarno w kwiaty.
Obrus dziurkowany, z czerwonym jedwabiem, w kwiaty karmazynowe.
Obrus z blaszkami na lisztwach, stary.
Obrus mały, z korunkami białemi.
Obrus jej mości pani Katharzyny Szylawskiej z lisztwami [l. 253r] bielem wyszywanemi, nowo ofiarowany do wielkiego ołtarza.
Item obrusów nowych różnych od różnych dobrodziejów in genere dziewięć.

TOWALNIE DO PRZYKRYWANIA OŁTARZÓW

Towalnia ze złotem wyszywana.
Towalnia druga, także złotem wyszywana, stara nader.
Towalnia z jedwabiem czerwonym wyszywana, stara.
Towalnia czerwonym jedwabiem wyszywana, stara y poszarpana.
Towalnia dziurkowana, bielem szyta.
Towalnia prosta płócienna.
Towalnia z korunkami białemi.
Towalnia z korunkami białemi, dziurkowana.
Towalnia z korunkami, już barzo stara.
Towalnia płótna tkackiego, bielem szyta, nowo dana od jmści pana Hyeronima Iwanowskiego, wojskiego mińskiego.
Towalnia rąbkowa nowa, niewyszywana, dana od panny Zuzanny Boharewiczówny. [l. 253v]

TOWALEŃKI PROSTE DO PRZYKRYWANIA KRAT Y DO UCIERANIA RĄK

Starodawnych towalenek starych in genere wszytkich dwadzieścia.
Towalenek nowo przybyłych 39.
Towalnie dwie, różnym jedwabiemwyszywane, ofiarowane od jm. xdza Szpikula, niebardzo nowe.

CHORĄGWIE

Chorągiewki płócienne cztyry nader stare, w których y obrazy popadały.
Chorągiewki płócienne, drukowane czarno, stare.
Chorągiewki kitajczane dwie, stare, podarte.
Chorągiewki harusowe zielone małe, stare.
Proporzec wielki na kształt chorągwi, płócienny.
Poporzec drugi kozacki, także płócienny, już stary. [l. 254r]

Proporców małych in N° 15, także płóciennych.

Chorągiew kitajczana, złocista złotem malarskim, ofiarowana od jmści pana Hyeronima Iwanowskiego, z jednej strony obraz BV Mariae z świętym Dominikiem y z świętą Clarą, a z drugiej strony Nomen Jesus z róż y sam stojący Pan Jezus siadł różanym imieniem.

Chorągiewki cztyry: dwie musułbesu czerwonego, dwie hindyjaku turkusowego, sprawione przez teraźniejszego plebana, częścią z carbony, cześcią z łaski ich mościów panów parafianów. Musułbesowych obrazy takie: w jednej z jednej strony Baiulatio Crucis, a z drugiej strony Weronika, a w drugiej chorągwi z jednej strony Depositio de Cruce, a z drugiej strony Crucifixio. A hindyjakowych turkusowych obrazy takie: z jednej strony Anioł, z drugiej strony Koronowanie [Jezusa] cierniem, na drugiej chorągwi [Jesus Christus] u słupa uwiązany. In alia parte arundinem tenet.

Chorągiewki dwie kitajczane małe, sprawione od pani Iwanowskiej.

Chorągiew wielką kitajki żółtogorącej, malowaną złotem malarskim, z potrzebami turkusowemi, ofiarował jmść pan Leo Pogirski, marszałek [l. 254v] rzeczycki, w której obraz z jednej strony Exaltatio Crucis, a z drugiej strony Assumptionis BMV.

Chorągiew sajowa czerwona, sprawiona przez xdza plebana teraźniejszego, wielka, do której obraz z jednej strony Bonus Pastor, a z drugiej in horto orans Salvator.

Obrazy

Obraz ryty Resurrectionis.

Obrazy dwa item z boków ołtarza wielkiego: Annunciationis B. Mariae Virginis, Ś. Anny.

Item obrazy dwa: Ś. Piotra, a drugi Ś. Pawła.

Obrazy Crucifixów dwa na płótnie malowane, trzeci rzezany srebrny.

Obraz Assumptionis Mariae BV, na skurze wybijany posrzebrzany, mały, po tym Nomen Jesus, na płótnie malowane z aniołami.

Obrazy item dwa anielskie, na płótnie malowane.

Item obraz Ś. Jerzego, na płótnie malowany.

Item obrazy trzy, na płótnie malowane jeden BV Mariae greckiej twarzy, y drugi także BV Mariae [l. 255r] y ś. Józepha, a trzeci Łazarza.

Item obraz Matris Dolorosae, na płótnie malowany.

Item obrazy trzy, na płótnie malowane jeden BV y ś. Józepha, w którym y Dzieciątko jest namalowane siedzące in Agno Dei, drugi Świętej Anny, trzeci Annunciationis.

Item obraz Ś. Bałtromieja, na płótnie malowany w ramach, także Ś. Kazimierza przystary.

Obraz Ś. Heronima.
Obraz Ś. Antoniego.

SPIŻA

Dzwonek przy zakrystii jeden.
Dzwonków u ołtarza dobrych trzy, a dwa rozpadłe.
Lichtarze dwa spiżowe.
Naczynie u zakrystii.
Naczynie małe do wody święconej przy zakristii u drzwi.

MOSIĄDZ Y MIEDŹ

Lichtarze dwa nowe mosiądzowe na wielkim ołtarzu. [l. 255v]
Kociołek mosiądzowy pro aqua benedicta.
Kociołek miedziany in fonte.
Thurybularz mosiądzowy mały.
Lichtarzyki mosiądzowe dwa małe.
Lichtarzów drzewianych malowanych sześć.
Lichtarz siódmy wielki pro candela paschali.
Lampa blaszana, zawieszona przed wielkim ołtarzem.
Lampa druga szklana.
Pośrodku kościoła rogi łosie, także zawieszone na łańcuchu żelaznym.
Kociołek maluski, zawieszony mosiądzowy w uszaku zakrystii, pro aqua benedicta.

CYNA

Lichtarzów cynowych wielkich dwa.
Miski cynowe do rąk trzy.
Ampułek cynowych para starych, a druga para niedawno sprawionych.
Chrismał pro oleis sacris nowy.
Kielich cynowy do ablutii. [l. 256r]
Flasza cynowa kwartowa.
Item flaszy dwie małe.
Nalewka cynowa y misa wielka do rąk umywania.
Lichtarzyki dwa cynowe, sprawione od paniej Boharewiczowej.

ŻELAZO

Żelazo do pieczenia opłatków, stare.
Cyrkularz do communikantów.
Młotek jeden żelazny, a drugi kościany.

Baldechin na płótnie malowany.

Sukna czerwone dwoje do zaścielania gradusów wielkiego ołtarza, które oboje ad usum non valent.

Baptisterium fontis, czarno y czerwono malowane.

Skrzynka karbonowa, żelazem okowana, ze trzema kłódkami.

Ambona czarną farbą malowana. [l. 256v]

Księgi kościelne

Mszały dwa, już stare.

Agenda wielka, y ta stara.

Agendki małe dwoje, y te poszarpane.

Antyphonarz, y ten nadszarpany.

Psalterz jeden, y ten stary.

Ewanieliczki polskie y litewskie, jeszcze dobre.

Metryki stare dwie.

Agenda staroświecka jedna.

Kanony stare dwa.

Metryki dwie nowe, przez xdza teraźniejszego plebana sprawione, jedna copulatorum, a druga baptisatorum, w roku 1673.

Księgi stare wszytkie poprawione są przez xdza plebana teraźniejszego. [l. 257r]

Inventarium domus parochialis

Mieszkanie plebańskie wszytkie słomą kryte.

Naprzód izba z alkierzem, z komorą y z sienią, w której izbie okna trzy dobre szklane y w alkierzu także szklane dwa, ale sam budynek ruinam minatur. W izbie stół jodłowy y w alkierzu drugi stolik okrągły, zedel jeden, y ten stary. Piec w izbie nowo restaurowany przez teraźniejszego plebana. Szafa w alkierzu nowa, w bokowej komorze, okienka dwa szklane nowe. Drzwi troje w izbie na zawiasach żelaznych w alkierzu y w komorze, a czwarte w komorze przez alkierz także na zawiasach. Drzwi do sieni na biegunach drzewianych.

Izba druga przez podwórze, nader już stara, z sienią, także słomą pokrywana, w której okna nowo poprawione przez teraźniejszego plebana y drzwi dwoje na zawiasach żelaznych. Świren jeden, y ten już barzo stary, dranicami kryty. Spiżarnia de novo restaurowana. Chlewy dwa dla bydła z przysionkiem, słomą kryte. Stajnia dla koni, już stara.

Piekarnia z komorą y z piecem zwyczajnym, w której [l. 257v] żarna jedna, jedne y stępa.

Odryny dwie z płotu grodzone, y te nowo przeprawione, jedna na siano, druga na słomę. Item regia do młócenia zboża, wszytka z bierwion robiona. Jawgia także z bierwion do młócenia y do słodu kurzenia.

Wrota z fórtką stare, dranicami kryte. Sad wiszniowy, są y jabłoni, ale stare. Studnia podle stajni, nowo restaurowana przez teraźniejszego xdza plebana.

Grunt do plebanii należący, którego wymierzonego jest włók trzy, między polami miejskiemi, według dawniejszego funduszu.

INVENTARIUM SUBBDITORUM AD EANDEM PAROCHIAM SPECTANTIUM

SIOŁO SUKONCIE

Włók wszytkich wymierzonych z wygonami, sianożenciami, bagnami szesnaście.

Imiona y przezwiska poddanych. [l. 258r]

Jerzy Arnowski płaci czynszu kop 4.

Marcin Tilibaytis flor. 43.

Dawid Kugielis.

Bartłomiej Gruszas – 4.

Jan Giedrym – 4.

Joseph Rusteykis – 4.

Jerzy Sieratis – 4.

Adam Judmisz – 2 y gr. 15.

Joseph Nebużas – flor. 5.

Adam Kilpis – pułczwarty kopy.

SIOŁO WOYNACIE

Wymierzonych włók cztyry.

Mathyasz Jonełaytis – kop 3.

Piotr Warkalis – 3.

Kazimierz Mazialis – kop 3.

Pustowczyzna.

Ustaw dawnych żadnych nie mają. Teraz in moderna visitatione nadane są takowe.

Z włóki osiadłej kop trzy dobrą monetą, owsa beczek dwie, siana wozów dwa, na robotę w lecie na tydzień po dni dwa [l. 258v] z swoim chlebem y statkiem, w zimie od ś. Marcina do ś. Jerzego dzień jeden. Drew osi dwie, na parobka, którego sam xdz pleban najmować ma, kop 14 szelągami, podwody

ze dwu włók osiadłych do Królewca y do miejsc dalszych na rok jedna, do bliszszych – jako wiele potrzeba. Osobliwie budynki nowe budować, stare poprawować powinni, jako szyrzej osobliwie opisano jest.

DECRETA REFORMATIONIS, CIRCA VISITATIONEM GENERALEM ECCLESIAE PAROCHIALIS TRISCENSIS ANNO 1677 DIE 22 IANUARII SANCITA ET RELICTA

Clausura Venerabilis Sacramenti melius firmetur.

Clavis sub custodia diligenti rndi parochi sub clausura altera servetur.

Quolibet die octavo Venerabile consecretur, dies renovationis in tabula notetur, sub certo numero [l. 259r] hostiae consecrentur, et post Communionem populi, quot[173] superfuerint, numerentur.

Pro Communione populi cancelli linteamine sternantur, populus ad cancellos et non ad gradus altaris communicetur, candela cerea accensa, dum Eucharistia distribuitur, praeferatur.

Ad infirmum intra civitatem Venerabile cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola et populo in cantu devoto, deferatur. Ad quem usum laternae pro candelis deferendis a scholaribus duae et baldechinum parvum in una hasta pro contegendo Venerabili in tempestate comparetur.

Comitantibus processionaliter Venerabile Sacramentum ad infirmum indulgentie [!] 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, populo ex ambona saepius commendentur.

Aliud baldechinum maius pro deferendo Venerabili in processionibus publicis procuretur.

Lampas in ecclesia coram maiori altari ante Venerabile diebus festivis, dum candelae in altari extinguuntur, accendantur.

Dum ad infirmum cum pixide Venerabile defertur, [l. 259v] particula consecrata in cyborio pro adoratione relinquatur.

Ad infirmum extra civitatem in bursa, supra pectus appensa, Venerabile cum campanula deportetur.

Vas pro fonte baptismali aliud, maius et stipiti quadrans, procuretur, cochleare, quo aqua de fonte hausta perfundatur, et pelvis, in quem aqua de capite infantis defluat, comparetur; aqua defluens, si immundior fuerit, in piscinam mittatur. Aqua baptismalis ad alios usus, praeter ablutionem baptismalem, non adhibeatur.

Olea sacra ad infirmum intra civitatem superpelliceatus cum candelis deferat.

---

[173] *Orig. įrašyta* quod.

Ad armariolum, in quo olea sacra asservantur, inscriptio „Olea sacra“ apponatur.

Sal pro baptismo parvulorum in vasculo honestiori simul cum oleis sacris asservetur.

Olea sacra, novis ex cathedrali ecclesia allatis, vetera in lapide ad hoc destinato comburantur, et in sacrarium cineres mittantur.

Strofiola, quibus infantes in baptismo terguntur, [l. 259Ar][174] comburantur, et cineres in sacrarium mittantur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, de reformatione matrimonii, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens, inter patrinos et baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem contracta, populo proponatur inter baptisationem infantium.

Ad levandum infantem de sacro fonte, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 2, unus vel una aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint et tangunt infantem, admittantur, inter quos cognatio spiritualis contrahitur; plures si adhibeantur patrini, nullam cognationem contrahant.

Ab administratione sacramentum, quoniam pretium pacisci simoniacam labem sapit, idcirco a benedictione matrimonio coniunctorum, baptismo infantium, confessionibus, extrema unctione nullum pretium ab invitis extorqueatur, nisi post administrationem sacramenti, quod pro eleemosyna, iuxta piam consuetudinem offertur, percipiatur.

Haeretici pro patrinis ad levandum infantes catholicorum, [l. 259Av] extra casum gravis necessitatis, non admittantur.

In libris metricae copulatorum matrimonio duo testes praesentes contrahendo matrimonio, iuxta Tridentini sancitum, scribantur; similiter annus et dies contracti matrimonii notentur.

Liber processuum, in quo omnes processus ex officio emanatos conscribat, habeatur, processus vero via cursoria sine mora transmittantur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus sacrificium Missae celebraturis procuretur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur, et tres vitrici, digni fide deligantur, qui seorsivas claves habeant et proventus carbonae, collato omnes consilio cum rndo parocho, in necessitates ecclesiae, non vero in proprias, sub poenis contra usurpantes bona Ecclesiae, expendant, expensasque diligenter connotent in libro ad hoc specialiter praeparato, tanquam rationem reddituri in sequenti proxime visitatione.

Ad carbonam vero proventus erunt isti nimirum [l. 260r] solidi, sub tempus contionis sacculo collecti pro loco sepulturae intra ecclesiam a ditioribus et qui

[174] *Lapas rankraštyje tarp 259 ir 260 nenumeruotas*.

solvendo sunt pares sexagena et non amplius extorqueatur, quae in carbonam mittatur. In caemeterio autem gratis sepeliantur, quae cum sit terra Domini, gratis habetur, gratis concedatur. A pulsu campanarum pro defunctis medium florenum percipiat, et eius dimidium in carbonam, dimidium vero parocho cedat, quae omnia in libro fideliter notentur.

Pia legata intuitu Ecclesiae a morientibus inscripta in libro sub onere conscientiae diligenter notentur et non nisi ecclesiae ornamentum convertantur, sub poenis contras corripientes pia legata sancitis.

Cathalogus mortuorum, ad hanc ecclesiam sive intra, sive in caemeterio sepultorum, quo die et anno obiit, scribatur.

Asseres a pariete ecclesiae versus civitatem reiectos affigere curabit.

Caemeterium, qua spectat campum ex altera parte ecclesiae, dirutum trabibus reparari et cingi curetur.

Ab ingressu pecudum porta ad caemeterium foribus claudatur et, craticula super foveam limine portae procuretur. [l. 260v]

Navicella ad thurribulare pro thure imponendo saltem stannea cum cochleari comparetur.

In tam copiosa fidelium parecia quoniam nulla hucusque extabat confraternitas, quae maximopere desideratur, idcirco ex cathedrali ecclesia confraternitas BV Mariae, Cathechistica nuncupata, per participationem de consensu illustrissimi moderni introduci et promoveri ferventer a rndo dno parocho curetur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei in Samogitiam, die rubricis praescripto observetur.

Pro precibus mane, meridie et vesperi iuxta consuetudinem Ecclesiae pulsetur, et pro defunctis ad pulsum campanae vespertinum orationem dominicam dicentibus quadraginta dierum indulgentiae, synodo provinciali concessae, populo commendentur.

Casus reservatos in bulla Caena Dni et alios, Sedi Apostolicae vel episcopo, bono charactere descriptos ad confessionale affigat.

In contionibus et exhortationibus orationem dominicam decem praecepta Decalogi, praecepta Ecclesiae, symbolum [l. 261r] apostolorum, signum crucis populum doceat.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana Tyszkiewiciana praescriptam peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate inquirendo, de scandalosis et impoenitentibus, si qui in domo alicuius reperiantur, admonendo et cohortando, sub poenis ibidem sancitis.

Ipse rndus parochus, ad consessum hilarem invitatus sive domi apud se hospitalitatis officium peragendo cum parochianis bonis et honestis, meminerit modestiae et gravitatis, quae concernit statum sacerdotalem, nimirum in

potando mensuram non excedat, neque ad titubationem sive vacillationem inebriando ingurgitet, non in clamoribus, contentionibus, rixis mensae accubitum conturbet, sed in omni modestia, gravitate exemplum saecularibus praebeat, ut non verificetur illud: „Sicut populus, sic sacerdos“.

Ex antiquissimis inventariis et decretis visitationem praeteritarum, et praesertim traditione certa constat subditum regalem ...[175] dictum, ubi antea Użwederaytis subditus manebat, occupare fundum ecclesiasticum, [l. 261v] proinde rndus parochus vigore vinculi iuramenti sui de alienatis bonis ecclesiae suae recuperandis omnino curet vindicare, et hoc facile poterit praestare per modernum MD mareshalcum Rzeczycensem, vicetivunum, qui apud illustrissimum cancellarium efficiet, quod velit. Similiter agros excultos a villa sua Woynaycie, vulgo zaścianki trzy, in literis fundationis expressos, a nobilibus occupatos, quorum mentio est in antiquis visitationibus vindicare omnino, sub conscientia et poenis in synodo diaecesana Tyszkiewiciana expressis, curet.

De fragmentis aeris aurichalci, stanni, industria per rndum parochum a parochianis collectis, campana fundi curetur.

Ad casulam rubei [!] sericam, vulgo złotogłowu, stola lacera reparetur.

Ad casulam lamineam, vulgo nędzy bogatej, albi coloris stola et manipulum comparentur, quae defuncto sacerdoti imposita sunt.

Ad casulam, vulgo dictam buracikowy burnatny, stola lacera reparetur.

Ad casulam, vulgo adamaszkowy, cum columna viridi stola, quae imposita est defuncto sacerdoti [l. 262r] Iwankiewicz, reparetur.

Ad missale Romanum patroni regni Sveciae comparentur et apponantur.

Corporalia, purificatoria, tobalia et alia linteamina ecclesiastica (etsi omnia munda inventa sunt), in posterum tamen studendo munditiae saepius laventur.

Matutinum in ecclesia diebus aestivis hora septima sacrificium vero Missae, videlicet Sacrum cantatum, hora nona incipiat.

Metricae antiquiores lacerae nova compatura obducantur.

Ad supplicationem viduae Szylańska, quae in caelibatu reliquum vitae agere intendit et ecclesiae inservire vult, locus in fundo ecclesiastico pro domuncula prope ecclesiam concedatur.

Iuxta praescriptum synodi diaecesanae Tyszkievicianae, singulo biennio, in quantum suppetunt fructus beneficii, meliorem conditionem in ecclesia sive in parochia faciat. [l. 262v]

[175] *Rankraštyje palikta vieta vardui įrašyti*.

Nº 21

VISITATIO ALTARIAE TRISCENSIS, AD ECCLESIAM PAROCHIALEM TRISCENSEM FUNDATAE, PER ME, STANISLAUM SIEMASZKO, CANONICUM SAMOGITIAE, ANNO 1677 DIE 22 IANUARII

Ad dextram partem intrando ecclesiam parochialem Tryscensem existit altare sub titulo S. Annae operis sculptilis, coloribus albo cum nigro depictum, columnae duae ab utraque parte, similibus coloribus depictae, in maiori tabula imago S. Annae et B. Virginis, Puerum Jesum gestantium. In summitate altaris crux lignea depicta, in altari portatile fractum per medium, consecratum tamen ab illustrissimo Tyszkiewicz, episcopo Samgae; supra altare stillat; et asseres tabulati non bene compositi, distanter a se. Baldechinum nullum superius habet, candelabra quatuor supra altare [l. 263r] posita, scilicet duo lignea, duo aurichalcina. De caetero apparamenta propria hoc altare nulla habet, nisi communia cum ecclesia parochiali Triscensi.

Erectum hoc altare piae memoriae a perillustri Hyeronimo Adalberto Ważyński, tiwuno Dyrwianensi, capitaneo Tawrogiensi[176] et consorte eiusdem Anna Pacówna Ważyńska anno Dni 1644.

Postea, anno Dni 1661 mensis maii die quarta, ultimo voluntatis suae testamento eadem pie defuncta Anna Pacówna Ważyńska, tiwunissa Dyrwianensis, inscripsit praedium Bunokiszki cum duabus villis Stokmiany y Użwedery cum hac obligatione, ut rndus parochus Triscensis foveat vicarium sive altaristam ex proventibus huius fundationis praedii et villarum, qui residendo ad ecclesiam Triscensem in laboribus circa curam animarum et muniis ecclesiasticis adiuvet rndum parochum Triscensem et insuper singulis hebdomadis feria quarta et feria 6ta duo Sacra de Requiem pro anima ipsius fundatricis, mariti eius Adalberti Ważyński, tiwuni Dyrwianensis, filiorum et consanguineorum, et omnium animarum in purgatorio existentium, pro quibus nullus orat, [absolvat]. Deinde in hospitali, civitate ad ecclesiam Triscensem per pie defunctum d. Albertum Ważyński, maritum eius, erecto, pro septem pauperibus veris de praedicti praedioli fructibus amictum praebeat. [l. 263v]

Visitatio xenodochii

Eundo ad ecclesiam ex civitate ad sinistram partem, prope caemeterium, penes viam, hospitale erectum a perillustri olim Alberto Ważyński, tivuno

[176] *Orig. įrašyta* Tawruniensi, *sekantį kartą vietovardis užrašytas* Tawroniensi.

Dyrwianensio, capitanei Tawrogiensis et consorte eius Anna Pacówna anno 1674. Hoc hospitale habet fundum attributum a praedictis fundatoribus, hortum aulae, inter ecclesiam et aulam et ipsum hospitale situm. Huius hospitalis aream in qua erectum est, subditus regalis Josephus Czyduwicz occupavit et hortum suum versus ipsum hospitale promovit.

BUDOWANIE SZPITALU

Szpital na drodze stoi, jednym koncem do kościoła, a drugim ku miastu, w nim izby dwie, sień przestronna, komora przez sień, w jednej izbie ku kościołowi drzwi na biegunach. Okien szklanych potłuczonych dwa, komora, drzwi na biegunach, okienko w niej małe zasuwane. Piec w izbie kaflowy. Druga izba ku miastu przeciwna, w niej okien szklanych potłuczonych trzy, [l. 264r] drzwi na biegunach do izby, przy tej izbie komora, drzwi do niej na biegunach, okienko małe zasuwane. Wszytek szpital słomą kryty, dach stary, stillans.

INVENTARIUM PRAEDII BONAKISZKI AD ALTARIAM TRYSCENSEM SPECTANTIS, IN EADEM VISITATIONE GENERALI CONSCRIPTUM

Naprzód budowanie, mieszkanie, izby dwie z alkierzem y z bokową komorą, y z gankiem, przed sienią, kryte dranicami, z oknami, w alkierzu trzy dobre, w izbie okna cztyry starodawne, całe, w komorze bokowej okno jedne bez kwatery, w przeciwnej okna dwa, w jednym kwatera potłuczona. Salka z oknami trzema na ganku, w której dwa okna potłuczone, a trzecie zabite deskami, kryta także dranicami. W tym budowaniu drzwi troje na zawiasach, a insze wszytkie na biegunach. Drzwi do izby z zamkiem jedne, stoły dwa, zedelki dwa z podporami, szafka malowana zielono, piwniczka stara [l. 264v] opadająca, słomą kryta, izdebka stara, dawna, z sienią, piekarnią, naprzeciwko przybudowana nowa, wrota stare, dawne, dranicami kryte, stajenka słomą kryta. Przy niej świrenek stary, słomą kryty, opadający. Świren nowy z gankami, jeszcze niecałe dokończony, kryty dranicami, drzwi dwoje u świrna nowego na biegunach, bez zamków. Świrenek trzeci stary, także opadający, dranicami kryty, podle tegoż numka dla bydła, słomą kryta, wieża także dla bydła wielka, słomą kryta, nader stara, łażnia z przysionkiem, słomą kryta, odryny stare trzy, z płota plecione: jedna wielka, dwie mniejsze. Wielka słomą kryta, nader stara, y druga także, trzecia bez dachu. Osieć sama, z bierwion robiona, a tok wkoło z płota pleciony, słomą kryta. Sam folwark płotem grodzony wkoło, ale już stare barzo.

Zboża zasianego, z którym objął altarią

Żyta zasianego solanek piętnaście, owsa zasianego ośm, jęczmienia pułpiąty solanki, jarki puł solanki, pszenicy dwie solanki, grochu pułtrzeci solanki, siemienia puł solanki, gryki puł solanki, w zasiekach com nalazł, żyta solanek cztyry bez ćwierci, [l. 265r] jęczmienia solanki trzy, owsa solanka jedna, berła solanki trzy, ze wszytkim.

PODDANI DO TEJŻE ALTARII NALEŻĄCY

Sioło uźwedery

W tym siele według funduszu wszytkiego gruntu włók.
Poddani w tym siele mieszkający:
Gzegorz Sabutys
Dawid Marynaytis
Stanisław Kierszuitys
Adam Gielżynis
Joseph Kierszuitys
Abraham Pocius
Pustek troje.

Sioło stokmiany

W tym siele według funduszu gruntu wszytkiego włók. [l. 265v]
Jerzy Kożymiak
Joseph Pakadził
Kazimierz Margis
Jan Senkus
Augustyn Braszkis
Jerzy Gruszas
Kazimierz Bryndżgaytis
Stanisław Szwopa
Jan Endrułaytis
Zygmont Żałaytis
Michal Pruszas
Kazimierz Łaynis
Pustek pięciów.

Decreta reformationis, pro altaria triscensi in eadem visitatione generali sancita et relicta

Antequam ad[177] decreta reformationis ferenda accessero, placet hic textum concilii Tridentini, in Spiritu Sancto congregati, super non residentia

[177] *Orig. įrašyta* a.

beneficiatorum indolentis, praemittere, de reformatione, sess. 6, cap. 1, in medio: „Et nihilominus, quod vehementer dolendum est, hoc tempore [l. 266r] reperiuntur, qui propriae etiam salutis immemores terrenaque caelestibus, ac divinis humana praeferentes, in diversis curiis vagantur ac negotiorum temporum sollicitudine et se detinent ac occupant“.

Et quoniam [iuxta] piissimam intentionem fundatricis huius altariae Tryscensis, in literis fundationis expressam, adm rndus dnus altarista Triscensis, tenetur personaliter residere ad ecclesiam Tryscensem, obligationes, nempe duo sacrificia Missae de Requiem feria 4ta et 6ta in hebdomada pro anima fundatricis, mariti eiusdem et consanguineorum, per seipsum ad altare ab illa erectum absolvere, rndum parochum Tryscensem in cura animarum et officiis ecclesiasticis peragendis adiuvare, cum ita adm rndus dnus Andreas Szpikul, prothonotarius apostolicus, canonicus Piltinensis, altarista Triscensis, a tempore possessionis suae huius altariae aliquot tantum hebdomadis residentia facta, postea sine ulla dispensatione Sedis Aplicae, sine licentia et facultate illustrissimi loci ordinarii, sui diaecesani, relicta et abiecta hac altaria, sponsa sua, in aliena diaecesi morabatur, et nunc, saecularium negotiorum sollicitudine intentus, alibi, non ad suam sponsam, occupat se ac[178] detinet, fructibus beneficii ecclesiastici abutendo et illegitime propter absentiam percipiendo, cum summa piissimae fundatricis intentionis incuria. [l. 266v]

Imo etiam sub tempus visitationis generalis, per totam diaecesim promulgatae, etsi per literas innotescentiae, satis commodo [!] iuxta praescriptum iuris canonici praemissas, de visitatione peragenda ecclesiae parochialis Tryscensis et altariae suae innotuerit, nescitur tamen qua praesumptione nec per se comparuit, neque ullam rationem absentiae suae tam diuturnae, per literas dedit, imo neque informationem visitatori de statu altariae suae, de fructibus, proventibus beneficii, utilitatibus, de Divinorum absolutione deque administratione hospitalis iuxta fundationem dedit. Inhaerendo itaque intentioni piissimae fundatricis huius altariae, in literis originalibus fundationis expressae, observando sacrosancte decretum concilii Tridentini, sess. 6, de reformatione, cap. 2, quod incipit „Episcopis inferiores“, statutum synodi provincialis, lib. 3, titulo „De clericis non residentibus“ et constitutionem, [latam in] synodo diaecesana prima, titulo „De residentia parochorum“, serio et omnino rndus dnus Andreas Szpikol, altarista Triscensis, monetur, stringitur et obligatur hoc praesenti decreto[179], ut quantotius ad suam altariam redeat, ibidem resideat, obligationes in fundatione impositas per se et non per alium absolvat, rndum dnum parochum

[178] *Orig. įrašyta* ad.

[179] *Orig. įrašyta* decreti.

Triscensem in cura animarum et Divinorum in ecclesia celebratione adiuvet, hospitalis et pauperum in eo degentium curam adhibeat. [l. 267r] Quod si in contemptum sacrorum concilii Tridentini canonum, statutorum provincialium et diaecesanae synodus, in defraudationem piae fundatricis intentionis, in literis expressae; in damnum et desolationem beneficii sui et in negligentiam hospitalis sibi commissi, huic monitioni non paruerit nec ad residentiam quantotius reversus fuerit, tunc iuxta praescriptum sacrorum canonum, et praesertim concilii Tridentini, sess. 23, de reformatione, cap. 1, quod incipit „Cum praeceptum sit omnibus circa finem“, illustrissimum loci ordinarium per censuras ecclesiasticas et sequestrationem et subtractionem fruuctum aliaque iuris remedia etiam usque ad privationem compellere.

Quoniam lapis portatilis, in quo hucusque celebratur tremendum Missae sacrificium, per medium in duas aequales partes fractus est, removeatur, aliud portatile integrum supponatur.

Supra altare tectum foraminosum nives multas admittit, quae in aquam resolutae supra altare stillant, quantotius igitur tectum et tabulatum, super quo nives inhaerent, reficiantur, et rimae occludantur, et ne sub celebratione Ssmi Sacrificii in calicem stillet, baldechinum competens desuper appendatur infra spatium unius mensis. Sub tempus Sacrificii divini candelae sex cereae (quoniam fructus sufficientes habet haec altaria) ardeant.

Candelabra stannea sex ad idem altare pro candelis imponendis comparentur, ista vero lignea, quae facile pervertuntur cum periculo perturbationis (quod avertat Deus) sub tempus Sacrificii, amoveantur. [l. 267v]

Decreta reformationis pro hospitali

Hospitalis tectum stramineum, stillans et lacerum, propter periculum incendii, cum sit prope ecclesiam, deiiciatur et asseribus sive tegulis ligneis contegatur.

Fenestrae excussae et lacerae vitreae in utroque hypocausto reparentur.

Fornax in una hypocausto, versus civitatem, diruta exstruatur.

Aream hospitali prope adiacentem, a cive regali occupatam et in hortum inclusam, vindicet.

Pauperibus septem miserabilibus, qui labore manuum victum quaerere non possint, iuxta fundationem amictum singulis annis provideat.

In hospitali viri et mulieres in seorsivis hypocaustis habitent et inter se unum superiorem habeant.

Caetera zelo et pietati rndi dni altaristae commendo.

Acta, lecta, publicata anno, die et mense ut supra. [l. 268r]

Nº 22

DECANATUS SZADOVIENSIS

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS KŁAVANENSIS ANNO 1676 DIE 5 MARTII

Inventarium ecclesiae parochialis kławanensis, sub tempus visitationis generalis per nos, casimirum pac, [l. 268v] episcopum samogitiae, confectum anno, die et mense quibus supra

Ecclesia Kławanensis sub titulo Omnium Sanctorum consecrata per illustrissimum Stanislaum Kiszka, episcopum diaecesis Samogitiae, anno 1624 die 4 mensis septembris, dotata et fundata per illustrissimum dnum Hieronymum Wołłowicz, capitaneum generalem Samogitiae. Ab extra ipsa ecclesia asseribus tecta.

Ab ipso ingressu ecclesiae ołtarz wielki snicerskiej roboty, sumptibus sławnej pamięci jaśnie wielmożnego jmści pana Hieronima Wołłowicza, starosty żmujdzkiego, sprawiony. In primo gradu obraz w ramach wielki Wszytkich Świętych, a partibus imagines Sanctorum apostolorum Petri et Pauli. In secundo gradu altaris Sanctissima Triadis z osobami rytemi Ś. Stanisława y Ś. Kazimierza. Super altare baldechinum decens.

Cyborium

Cyborium snycerską robotą robione, ab extra złotem malowane et bene clausura ferrea munitum.

Ab ingressu ecclesiae sinistrae partis altare 2dum [l. 269r] confraternitatis Sanctae Annae.

Ołtarz snicerskiej roboty, wystawiony sumptem jaśnie wielmożnego jmści pana Hyeronima Wołłowicza, bractwu Świętej Anny zapisany. Obraz w nim Świętej Anny z Jezusem Panem y Najświętszą Panną, cum decenti baldechino.

Ołtarz po lewej ręce

Ołtarz Gloriosae Beatissimae Virginis Mariae, in radiis snicerską robotą wystawiony sumptibus olim illustrissimi Hieronymi Wołłowicz, capitanei Samgae. Imago.

SREBRO

Pixis srebrna, złocista intus, z krzyżykiem na wierzchu.

Monstrantia wielka srebrna, krzyż na wierzchu z osobami Najświętszej Panny y Świętego Jana, melchisedech niepozłocisty, sama wszytka monstrantia decens.

Kielich z pateną, intus et extra złocisty.

Kielich intus złocisty, labia także deaurata, osoby quatuor evangelistarum deaurata, patena intus pozłocista, sumptu cuiusdam opidanae Annae Hołosówna Mikołajowa Leszczowa anno 1631.

Kielich intus złocisty, et labia deaurata, manubrium cum angelis deauratum. Patena intus deaurata. [l. 269v]

Kielich intus złocisty, manubrium złociste. Patena deaurata ex una parte, confracta, non valet ad usum.

Kielich z pateną, pożyczony xiędzu sałatskiemu,[180] intus pozłocisty.

Krzyż srebrny wielki, in partibus quatuor rosae ex una parte, ex altera parte quatuor evangelistarum deauratorum.

Krzyży niewielkie dwa srebrne, cum Passione Domini.

SREBRO NA OŁTARZU NAJŚWIĘTSZEJ PANNY GLORIOSAE

In capite Najświętszej Panny y Pana Jezusa korony srebrne pozłociste.

Tabliczek cztyry srebrnych na tymże obrazie.

Reliquiarzyków w rogu oprawionych trzy, inszych zaś cztyry.

Paciorki y manele bursztynowe.

Agnusków prostych cztyry.

NA OŁTARZU BRACKIM ŚWIĘTEJ ANNY

Gwiazd około dwanaście srebrnych, in capitibus świętej Anny, Najświętszej Panny y Pana Jezusa korony trzy srebrne.

Sceptrum srebrne in manibus BVM.

Sub pedibus luna spora srebrna.

Angeli duo a partibus argentei.

Serce spore srebrne. [l. 270r]

Lilia niewielka srebrna.

Tabliczek srebrnych cztyry.

Serce także spore srebrne.

Ampułki dwie srebrne, jedna bez wierzchu.

---

[180] *Orig. toliau įrašyta ir išbraukta* cum angelis,

Miska do tych ampułek srebrna, sumptem nobilis Stephani Jamułkowski sub anno 1651.

Baptisterium

Baptisterium decens, bene clausum, a parte in pariete olea sacra, sine inscriptione, indigent clausura bona.

Ambona

Ambona snicerskiej roboty cum Evangelistis, decens.
Confessionale unum sub ambona.
Confessionale drugie stolarskiej roboty, malowane, dobre.
In medio ecclesiae Crucifix wielki.
A partibus obrazy ryte Najświętszej Panny y Świętego Jana.

Ornaty

Ornat kitajczany wodnisty coloru fijołkowego, z manipularzem.

Ornat buracikowy barszczowy, columna cielista z blaszki, bez manipularza, stuła już barzo poszarpana. [l. 270v]

Ornat tabinowy coloru cytrynowego, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy requialny, z stułą y manipularzem, nullius valoris.

Ornat adamaszkowy wiszniowy z potrzebami jedwabnemi barszczowemi, cum toto.

Ornat adamaszkowy zielony z columną adamaszkową błękitną, z potrzebami jedwabnemi, varii coloris, cum toto.

Ornat adamaszkowy, stary, z columną czarną harusową, bez manipularza, z stułą barzo starą.

Ornat biały atłasowy z columną nullius valoris, stary, bez manipularza, z stułą.

Ornat adamaszkowy, stary, z columną czarną harusową, bez manipularza, z stułą barzo starą.

Ornat biały atłasowy z columną nullius valoris, stary, bez manipularza z stułą.

Ornat nędzy bogatej coloru cielistego, korunki jedwabne varii coloris, z stułą nullius valoris, bez manipularza.

Ornat adamaszkowy karmazynowy z columną białą, po jednej stronie poszarpany, bez stuły y manipularza.

Ornat tabinowy czarny, nowy, z potrzebami białemi jedwabnemi, cum toto, podszyty harusem czarnym.

KAPY

Kapa adamaszkowa zielona dupla z lisztwą białą kitajczaną, z szczytem także białym kitajczanym, z kutasem jedwabnym varii coloris, z potrzebami jedwabnemi, także varii [l. 271r] coloris, podszyta kraszeniną.

ANTEPENDIA

Antependium u wielkiego ołtarza kitajczane cytrynowe z frędzlami jedwabnemi czarnemi.

Antependium adamaszkowe białe pułjedwabne z frędzlami jedwabnemi varii coloris.

Antependium sajowe czarne z frędzlami varii coloris.

Antependium u brackiego ołtarza adamaszkowe zielone, kwiaty białe.

Antependium u ołtarza Gloriosae Virginis Mariae kitajczane zielone z frędzlami jedwabnemi varii coloris.

Antependium adamaszkowe karmazynowe, dobre, z frędzlami jedwabnemi varii coloris.

Antependium aksamitu strzyżonego w kwiaty czarne, z frędzlami jedwabnemi varii coloris.

Antependium adamaszku białego, nowe, z frędzlami bogatemi jedwabnemi varii coloris.

Antependium stare, materiej tureckiej, non valet ad usum.

VELA

Velum atłasowe czarne z galonem złotym dokoła, in medio Nomen Jesus. [l. 271v]

Velum tabinowe fijołkowe, Nomen Jesus y kwiaty po brzegach wyszywane ze złotem y srebrem, koroneczki niewielkie złote dokoła.

Velum czarne sajowe, in medio krzyż z wstęgi atłasowej ceglastej.

Velum kitajczane karmazynowe, Nomen Jesus in medio y kwiaty po brzegach, ze złotem haftowane.

Velum kitajczane błękitne, dokoła passamany tegoż coloru.

Velum fijołkowe atłasowe, in medio krzyż z wstęgi pomarańczowej.

Velum płótna szwabskiego, jedwabiem wyszywane, in medio B. Virginis Mariae Żyrowicianae[181].

---

[181] *Orig. įrašyta* Żurowicianae. *Tas pats pakartota nurodant vietovardį ir sekantį kartą*.

Bursy

Bursa aksamitna stara podszyta białym atłasem.

Bursa adamaszkowa cielista, podszyta adamaszkiem błękitnym, krzyż z koronek złotych.

Bursa atłasowa żółta, barzo stara, nec valet ad usum.

Bursa złotogłowowa haftowana, już ponoszona.

Pallae

Palla adamaszkowa cielista.

Palla atłasowa żółta. [l. 272r]

Palla adamaszkowa błękitna.

Palla atłasowa karmazynowa, wszytka złotem haftowana.

Palla atłasowa czarna z galonem złotym.

Alby

Alby tkackiego płótna nowe z korunkami dokoła cztyry.

Humerały

Humerały tkackiego płótna N° 3, czwarty stary.

Corporały

Corporałów z korunkami dokoła tkackiego płótna nowych ośm.

Corporałów prostych bez korunek sześć.

Corporałów rąbkowych nowych dwa.

Purificatoria

Purifikaterzów nowych y białych jedynaście.

Szerzynki

Szerzynek różnym jedwabiem wyszywanych ośm, jedna z nich non valet ad usum.

Szerzynek prostych dwie bez korunek, jedna bielą wkoło wyszywana.

TOWALNIE

Towalen jedwabiem y złotem wyszywanych dwie, trzecia [l. 272v] jedwabiem wyszywana, stara.

KOMŻY

Komży wielkie trzy, dokoła z korunkami, nowe.
Komża jedna, ad usum non valet.
Komeżki dla ministransów cztyry, z korunkami dokoła.

OBRUSY

Obrusów różnych, różnym jedwabiem wyszywanych sześć.
Obrusów prostych dobrych bez korunek ośm.

RĘCZNIKI

Ręczników trzy, już zażywanych.

JEDWABNICE DO MONSTRANTIEJ

Jedwabnica do monstrantiej. Druga jedwabnica materiej tureckiej.
Jedwabnica trzecia, alias pas jedwabny, do monstrantiej, ofiarowany a quodam nobili.

CHORĄGWIE

Chorągiew adamaszkowa karmazynowa bracka wielka, frędzle y trzy kutasy jedwabiu także karmazynowego, malarskim złotem florysowana, w niej obraz Świętej Anny.

Chorągwie dwie niewielkie sztametowe czerwone, z frędzlami prostemi, na jednej obraz Świętej Anny, na drugiej Panny [l. 273r] Najświętszej Żyrowickiej.

Chorągiewki dwie niewielkie sajowe zielone z frędzlami jedwabnemi karmazynowemi, na jednej obraz Salvatoris Mundi, a na drugiej Świętego Kazimierza.

Chorągwie dwie materiej zielonej z frędzlami prostemi, na jednej [obraz] Świętego Kazimierza, na drugiej [Jezusa] Crucem baiulantis.

Chorągwie dwie czarne sajowe, na jednej obraz Najświętszej Panny Conceptionis, na drugiej Passio Dni.

Obrazy

Obraz Ś. Kazimierza w ramach, nowy.
Obraz Najświętszej Panny Loretańskiej w ramach.
Obraz Najświętszej Panny w ramach.
Obraz wielki w ramach na ołtarzu po prawej stronie wielkiego.

U ołtarza świętego hyeronima

Obraz podługowaty w ramach Depositionis de Cruce.
Effigies ipsius fundatoris, illustrissimi capitanei Samogitiae, nad zakrystią.
Obraz Flagellationis Christi Dni w ramach.
Obraz Świętego Kazimierza w ramach.

Lichtarze

Lichtarzów drzewianych malowanych u wielkiego ołtarza 6.
Lichtarzów drzewianych malowanych u brackiego ołtarza 4. [l. 273v]
Lichtarzów drzewianych posrebrzanych u ołtarza Najświętszej Panny 2.
Lichtarze tokarskiej roboty dwa.
Lichtarzyków cynowych dwa.
Lichtarzyków mosiądzowych dwa, trzeci zepsowany.

Dzwony

Dzwonów wielkich na dzwonnicy cztyry.
Dzwonków do ołtarzów małych trzy.
Signans na kościele.

Okna

Okien wielkich w kościele dwanaście dobrych.
Kościelny cegłą pomoszczony.

Libri

Mszał jeden stary, nadszarpany, sine patronis Sveciae.
Mszał drugi dobry, także sine patronis Sveciae.
Mszał trzeci dobry, sine patronis.
Psalterium trochę nadszarpane.

Agenda wielka dobra.
Processionał jeden in bona compatura.
Processionał drugi stary.
Graduał wielki dobry.
Antiphonarium bonum. [l. 274r]
Agenda mała.

CYNA, MIEDŹ, ŻELAZO

Ampułek cynowych cztyry.
Ampułki dwie bez wierzchów.
Kociołek mosiądzowy pro aqua lustrali.
Żelazo do pieczenia opłatków dobre. Cyrkularz.
Pozytyw na chórze, potrzebujący naprawy.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI KŁAVANENSI, CIRCA GENERALEM VISITATIONEM PER NOS, CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMOGITIAE, ANNO 1676 MENSIS MARTII DIE 5 LATA, ET SANCITA [!]

Sancte sacris canonibus sancitum, ut ecclesiasticae disciplinae nervus conservetur, visitationem generalem saepius [l. 174v] instituendam, cui nos praescripto pro nostro pastorali munere inhaerentes, expedita visitatione ecclesiae Kłavanensis sequentia decreta reformationis sancivimus.

Tectum ecclesiae, vetustate dilabens, pluribus in locis lacerum et foraminosum, ne per stillicidia tota structura ecclesiae interior corrumpatur, quantotius invocato subsidio communitatis Kłavanensis, prout de iure et consuetudine tenetur, curet reparari.

Pavimentum stratum lateribus, pluribus in locis discerptum et cavernosum, sterni et exequari incumbat diligenter.

Cancellos ad maius altare confractos firmos et validos curet exstrui.

Ad maius altare, dum Sacrificium divinum peragitur diebus festivis et dominicis, sex candelae cereae ardeant.

Coram Venerabili Sacramento diebus festivis et dominicis ante maius altare lampas accendatur, dum populus est praesens in ecclesia et Divina peraguntur.

Clavis a cyborio sub custodia rndi parochi in sachristia sub alia clausura diligenter servetur.

Ad infirmum intra civitatem Venerabile processionaliter, superpelliceatus cum schola et cantu, deferat.

Laternes pro luminaribus, deferendis in processionibus ad deferendum Venerabile ad infirmos, procurentur.

Baldechinum in una hasta rotundum pro adumbrando Venerabili, dum ad infirmum defertur, procuretur. [l. 275r]

Deferendo Venerabile ad infirmum cum pixide, reliquias in cyborio pro adoratione ab intrantibus relinquat.

Indulgentiae trecentorum quinquaginta dierum comitantibus fidelibus Venerabile Sacramentum, dum ad infirmum defertur, pro hac diaecesi in perpetuum concessae, promulgentur, et per copias extractum in loco patenti in ecclesia affigantur.

Ad fontem baptismalem pelvis decens, supra quem infans perfundatur, et cochleare, quo aqua de fonte hauriatur, procurentur.

Aqua baptismalis, si nitida fuerit, ad fontem fundatur, si turbulenta, in sacrarium mittatur.

Cognatio spiritualis inter levantes et levatum levatique patrem et matrem, nec non inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem, iuxta Tridentinum, sess. 24, cap. 1 „De reformatione matrimonii“, rudis populus doceatur.

Olea sacra in armariolo ad hoc praeparato sub clausura diligenti et custodia ipsius rndi parochi, non vero sachristiani serventur, supra armariolum inscriptio solita ponatur „Olea sacra“.

Ab administratione sacramentorum, quoniam pacisci simonicam redolet labem, idcirco inhibemus, ne coniunctionibus matrimoniorum, benedictionibus, baptismo, extrema unctione, confessionibus, quoddam pretium extorqueatur, sed quod post administrationem sacramenti offertur, pro eleemosina accipiatur, [l. 275v] sub poenis ad primam delationem extendendis.

A sepulturis in fornicibus ecclesiae ultra florenos quinque, in ecclesia ultra florenos duos et medium florenum, idque a ditioribus, non accipiatur, et totum id in carbonam mittatur et in libro ad hoc specialiter comparato sub onere conscientiae scribatur, nec in alios usus, nisi in fabricam ecclesiae convertantur, sub poenis in constitutionibus diaecesanis sancitis.

A pulsu campanarum omnibus campanis ultra florenum non accipiatur, et medietas in carbonam mittatur, medietas parocho cedat.

In caemeterio autem, quoniam terram Domini vendere non licet, gratis sepeliantur pro loco.

Carbona ecclesiae sub trina clausura habeatur, ad cuius custodiam tres vitrici bonae famae et rectae conscientiae adhibeantur, singuli claves cum rndo dno parocho seorsivas habeant, qui omnes simul expendent proventus carbonae et expensas connotabunt in libro ad hoc specialiter parato, sub onere conscientiae quam sincerrime, non defraudando ecclesiam et animas suas.

Collectiones solidorum sacculo sub tempus concionis singulis diebus festivis et dominicis seorsive scribat in libro ad hoc specialiter comparato, et in carbonam mittat, et non in alias, nisi in ecclesiae necessitates convertat.

Ratione piorum legatorum in seorsivo decreto pro usurpatione et suppressione decisum est, imposterum vero omnia pia legata, intuitu ecclesiae praecise oblata, in libro sub onere conscientiae [l. 276r] scribantur, nec in alios usus, nisi ecclesiae expendantur, sub poenis contra suppressores bonorum ecclesiasticorum.

Liber pro inscribendis processibus ex officio emanatis in folio comptus praeparetur, et processus ipsi via cursoria celeriter transmittantur.

Vas cum aqua benedicta ad fores ecclesiae et aliud vasculum ad ianuam sachristiae, similiter pro aqua benedicta, apponantur.

Lavaterium stanneum et decens cum pelvi pro abluendis manibus Missam celebraturis in sachristia ponatur.

Anniversarium[182] pro Vitoldo die in rubricis praescripto obire cum devotione non intermittant.

Pallae tela alba et munda subducantur, et saepius, semel saltim in mense, tela assutilis lavetur.

Purificatoria ex tenuiori linteamine et decentiori comparentur et saepius laventur, ista vero moderna inepta comburantur.

Similiter corporalia decentia et pulchra pro dignitate tremendi divini Sacrificii parentur saepiusque laventur, sub poena arbitrariis.

Pro precibus mane, meridie et vespere iuxta morem consuetum pulsetur, et indulgentiae 40 dierum, in synodo provinciali concessae orantibus pro defunctis, publicentur.

Ad infirmos, praesertim pauperiores, vocatus rndus parochus equos sibi submitti non deposcat, sed in propriis equis discedat[183].

In contionibus diebus dominicis et festivis, orationem dominicam, symbolum apostolorum, Decalogum et praecepta ecclesiae, [l. 276v] artes et rudimenta fidei, similiter signum Sanctae Crucis in fonte ex pectore expressa ponere doceat populum, idem sub tempus strenationis sive columbationis, iuxta praescriptum synodi diaecesanae, facere non intermittat, sub poenis ibidem contentis.

Hospitale collabens restauret et in eodem pauperes personas miserabiles, quae manibus victum quaerere non possunt, non vero sanos, vegetos foveat.

Pro legato centum florenorum solidis a dno Stephano Maszlewicz, ad rationem cuius legati flo. 74 iam recepit, reliquum 28 flor., quia 28 flor. per

[182] *Orig. įrašyta* anniversarius.

[183] *Orig. įrašyta* discedant.

incuriam suam rndus Mikowicz amisit et quietavit, proinde recedendo ex hoc beneficio casulam, centum floren. instantem, quantotius comparabit.

Fores ad fornices in ecclesia putrefactos, et intus trabes, quibus pavimentum sustentatur, curet reparare.

Iuxta constitutionem diaecesanam, [latam in] synodo secunda, quolibet triennio in aedificiis plebanalibus vel in ecclesia aut eiusdem ornamentis meliorem faciat conditionem notabilem.

Decreta in praesenti lata de non paciscendo ab administratione sacramentorum, a coniunctione matrimonio, benedictione, baptismo, confessionibus, extrema unctione et aliis sacramentis, item de taxa a sepulturis, a pulsu campanarum, de equis ad infirmos non submittendis ex ambona populo promulgentur.

DECRETUM [l. 277r] SUPER VITAM, MORES ET INHONESTAM CUM SCANDALO FIDELIUM CONVERSATIONEM, NEGLIGENTIAS CIRCA FABRICAM ET ORDINEM IN ECCLESIA, CURAM ANIMARUM ET ADMINISTRATIONEM SACRAMENTORUM, SUPPRESSIONES PIORUM LEGATORUM PRO ECCLESIA, DILAPIDATIONEM PROVENTUUM ECCLESIASTICORUM ET ALIA, QUAM PLURIMA SCANDALA, EXCESSUS, COMPOTATIONES ET INCONVENIENTIAS RNDI DNI DAVID PAULI MIKOWICZ, PAROCHI KŁAVANENSIS, LATUM ET SANCITUM SUB TEMPUS GENERALIS VISITATIONIS ANNO 1676 MENSIS MARTII DIE 6

De vita, moribus et scandalosa conversatione rndi dni Pauli Mikowicz, parochi moderni Kłavanensis, exoriente publica fama, populum et fideles offendente et scandalesante, cum ferre non sustineret communitas Kłavanensis, praecipue bonae famae et piae conversationis oppidani, facto unanimi consensu, per supplicationem ad illustrissimum ac rndissimum loci ordinarium modernum Samogitiae detulerunt anno 1672, post modum, accepta citatione, super puncta in supplicatione expressa per strepitum iuris coram officio accusarunt et sub vadio centum ungaricorum se deducturos et probaturos inscripserunt, super quo negotio illustrissimus ac rndissimus loci ordinarius, pro tribunali sedens, commissarios ad indagandam rei veritatem designaverat, sed [l. 277v] haec commissio per varias dilationes et procrastinationes ad effectum non est deducta.

Modo vero, sub tempus generalis visitationis, eadem communitas Kłavanensis, vigore supplicationis anterioris et inscriptionis suae ad poenam talionis, centum aureorum ungaricalium in casum non probationis, quoniam

commissio in executionem deducta non est, captata occasione visitationis generalis, quae super quibusvis scandalis et in convenientiis cognoscere consuevit et ad corrigendos excessus curatorum, efficacissima est, promovendo suam propositionem et probare intentionem volentes, convenerunt, prout de facto probarunt, deduxerunt et evidentibus documentis ac probationibus contenta supplicationis suae sufficienter per testes, seorsive examinatos tacto pectore, evicerunt [?] super articulis et punctis inferius nominatis.

1mo. Faeminam quandam vitae licentiosae, haereticam de civitate Nitaviensi. sponte et quaesitu industria ad se loco matrisfamilias ab annis circiter decem apud se fovere, cum eadem per tot annos cum scandalo fidelium, cum aversione et horrore domesticorum, cum illusione et obtrectatione haereticorum, prope in confinio existentium, cum infamia sui et totius status clericalis carnaliter scandalose et inhoneste conversari et habitasse continuo per testes fide dignos, concurrente ad idem fama [l. 278r] publica, per totum circa territorium sparsa, evidenter probatum et deductum est. Eandem faeminam scandalosam etiam post delationem ad officium per supplicationem communitatis Kłavanensis post datam sibi citationem, post destinationem commissariorum ad inquisitionem super infamiam publicam, denique post monita saluberrima privatim ab illustrissimo loci ordinario a se non expedivit nec removit, cum clericalis status omni suspicionis nota carere debet, ipse vero cum scandalo et abhominatione fidelium tot praecedentibus motivis non resipuit et, quod magnopere detestandum, adeo meretricis faciem indutus, prout constitutio provincialis loquitur, etiam sub tempus generalis visitationis, praesente ipso illustrissimo et rndissimo loci ordinario, eandem turpis vitae faeminam apud se in parochia fovere ausus est et praesumpsit, non sine magna totius communitatis admiratione[184] et stupore de tanto et tam scelerato ausu.

2do. Filiam eiusdem matrisfamilias, apud se fovendo, vestibus elegantibus sericeis de proventu parochiae exornabat, eandem elocando subdito suo splendidas nuptias fecit, notabilem de bonis ecclesiasticis dotem, ad aliquot centenorum florenorum summam excendentem, de bonis ecclesiasticis, proventibus parochialibus et, ut iuste praesumitur, de piis legatis attribuit, et ad haec usque tempora omnes fructus, proventus, obventiones, ecclesiae intuitu [l. 278v] oblatas, non in usus ecclesiae aut ornamenta, sed totum id in praedictas faeminas, matrem et filiam eiusdem, expendit et convertit.

Eandem malae vitae faeminam, frequenter ad nundinas conversus, pro negotiationibus publicis saepe et frequenter discedendo, subditis parochialibus vecturas accipiendo molestam et gravem esse et tam domi in parochia, quam in praedictis publicis concursibus populi potui, ebrietatibus et compotationibus continuo indulgere cum dilapidatione et dispersione fructuum parochialium.

[184] *Orig. įrašyta* administratione.

3tio. Eandem, ut vehementer praesumitur, praestigiosam faeminam, nescitur quo animo et qua intentione, vehemens tamen suspicio est, quod ad maleficia, incantationes vel praestigia aliqua anno praesenti, ante visitationem generalem, sachristiano iussisse sibi calvariam humani capitis, in fornice ecclesiae sepulti, ex tumba acceptam afferre, et cum sachristianus ad insolitam rem exhorruisset atque adferre recusasset, ipse rndus parochus[185], prout ipse fassus est, iussisset praedicto sachristiano adferre eandem calvariam, coiisse [?] et nescitur, quid tale patrasse.

4to. Saepe oblitum honestatis status sacerdotalis rndum dnum parochum ebrium, ut vix mentis compotem ventitasse de parochia ad publicas tabernas, compotantem in civitate [l. 279r] temporibus festivis mundinationum [!] ibique cum magno scandalo turbas, tumultus, rixas excitasse, compotantes percussisse et dispersisse violenter, et cum ingenti motu populi vestimenta rusticis detraxisse.

5to. Deductum est etiam, nec ipse rndus parochus negavit, se quadam[186] vice ebrium propriis manibus suis sacerdotalibus rusticum concussisse usque ad sanguinem, ita ut sanguine copiose affluente de vultu concusso totas manus suas cruentasset, et postmodum ad cameram detrusisse, eo quod ipsum rndum parochum solum cum ancilla in hypocausto, ab intra clauso, commorantem deprehendisset. Alterum etiam securi propria manu tam graviter vulnerasse in spina, ut a chirurgo aliquot hebdomadis vulnus curari debuerit sumptu rndi parochi, prout ipse libere fassus est.

6to. Vigore fundationis a serenissimo[187] Sigismundo Tertio, rege Poloniae, ad instantiam illustrissimi Hyeronimi Wołłowicz, capitanei generalis Samogitiae, super viginti mansos stricte et rigorose obligatus in privilegio fundationis vicarium fovere, a tempore institutionis suae annis tredecim fructus omnes, pro vicario competentes, percipiendo vicarium non fovebat, unde plurima damna in cura animarum et Divinis, neglectus in ecclesia, disordo maximus intervenit. [l. 279v]

7mo. Cum ipse ebrietati et compotationi frequentissime indulgeret, saepe ad infirmum vocatus propter crapulam venire non posse, et aliquot sine confessione, cum summopere eandem desiderassent, quosdam sine Venerabili Sacramento, extremo moribundis viatico destitutos ex hac vita decessisse.

8to. Confraternitatem Sanctissimae [!] Annae in confinio haereticorum anteactis temporibus maxima populi devotione floruisse, sub tempus vero rectoratus rndi parochi moderni, cum menstrua sacrificia Missae, pro more solito cum publicis processionibus et Venerabili Sacramento absolvi solita,

---

[185] *Orig. įrašyta* ipsum rndum parochus.

[186] *Orig. įrašyta* quandam.

[187] *Orig. toliau įrašyta, bet nubraukta* Vitoldo.

intermitterentur, consultationes tractuum quibusvis quatuor temporibus, consuetae electiones superiorum quolibet anno et alia omnia pietatem concernentia confraternitatis munia consueta non exercerentur, ob quam incuriam, neglectum, absentationes, compotationes rndi parochi neque vicarium haberet, per quem praedicta omnia exequerentur, devotionem populi magnopere refrixisse, aversationem fidelium et desertionem confraternitatis et consuetae antiquitus pietatis exortum esse compertum est.

9no. Status domus Dei, habitaculi gloriae divinae, lugubris et lachrymis deflendus repertus, sachristianus rusticus, simplex, grossus et ad munia ecclesiastica [l. 280r] ineptus. Claves ab ecclesia, a cyborio, in quo Venerabile asservabatur, a fonte baptismali et oleis sacris, a carbona ecclesiae apud se continuo gestare, neque unquam rndum parochum ab eo ad se recipere, qui cum nullos proprios haberet proventus, sed, ut apparet, de carbona furto sublatis pecuniis continuo, quolibet die, in civitate compotationibus[188], tractationibus, ebrietatibus indulgere, et ordini ecclesiae neque ipsum, neque rndum parochum attendere. Item pallae, quibus calices in tremendo sacrificio Missae teguntur, immundae, sordidae, ab aliquot annis non lotae, pulveribus plenae, purificatoria similiter crassa, nigra et sordibus obfuscata, casulae, stolae, manipularia, omnia lacera et ad usum vix valentia.

10mo. Cum proventus ecclesiae, praesertim pensiones sex grossorum ex singulis mansis de advocaturis Kłavanensibus, ad ducentos florenos circiter ascendentes haberet, et ex quadraginta mansis pro se et vicario fundatis[189], aliquot centenos florenos perciperet, praeter alias oblationes, strenationes et obventiones ecclesiasticas, cum supra honestam et congruam sustentationem superfluos census haberet, ex illis nihil penitus ecclesiae comparaverit per annos 13, tam in apparamentis, quam in conservatione fabricae ecclesiae, tectum enim ecclesiae totum lacerum, stillans, [l. 280v] foraminosum, unde periculum ingens brevi totius structurae ecclesiasticae corrumpendae, sed eos fructus omnes in praedictas faeminas dilapidabat et prodigebat vel compotationibus absumebat.

11mo. Requisitus ad reddendas rationes piorum legatorum, primo nulla pia legata intuitu ecclesiae inscripta asseruit paucissima vero, et quae fassus est, percepisse, expensas pro reparatione quarundam in ecclesia meliorationum, circa fabricam campanilis, in libro scriptas produxit. Cum vero ad inquisitionem ventum esset, omnia quaecunque pauca licet satis reparavit, id totum communitatem Kłavanensem proprio sumptu et impensis praestitisse, rndum autem parochum nihil expendisse deductum est. Cum vero ad diligentiorem inquisitionem ventum esset, piorum legatorum mere

[188] *Orig. įrašyta* compotantibus.

[189] *Orig. įrašyta* fundatos.

intuitu ecclesiae oblatorum, praeter alias applicatas legationes in personam rndi parochi pro sepulturis et labore, compertum est, leviter computando et colligendo, percepisse variis temporibus florenos centum quinquaginta, quae ipse rndus parochus apud se exstare ex illis quaedam recognovit.

12mo. Pro comparatione pluvialis a variis parochianis et oppidanis liquide deductum collegisse imperiales bonae monetae 34 ungaricos duos, aestimando vero pretium pluvialis, vix octoginta florenos solidis expendisse patuit, [l. 281r] in regestro vero pretium pluvialis coram illustrissimo loci ordinario visitante flor. 145 posuerat.

13tio. A sepulturis in fornicibus intra ecclesiam, a pulsibus campanarum, cum isti omnes proventus in fabricam ecclesiae cedere debuissent, sibi usurpavit nullasque rationes perceptorum et expensarum attulit.

14to. In altari Sanctae Annae, cum sub cura rndi parochi fuisset, nullum argentum et vota exstitisse, imo tres catenas argenteas, nescitur a quo et quali[190] modo, cum ecclesia esset sub custodia dni parochi, periise, ex quibus duas reiectas esse, nescitur a quo, tertiam vero ad haec tempora interiisse, ipso rndo parocho non conquaerente neque curante, de sublatis furto catenis argenteis inveniendi, neque quidquam sollicito.

15to. Deductum est, quod antecessor istius parochi moderni defunctus Szlagier, ascendendo ad parochiam Janiscensem, accepit legatum huius ecclesiae solidis flor. 100 et alia, quaedam de argento ecclesiae, modernus vero rndus parochus, acceptis florenis solum 74 sub tempus hilaris consessus, quietationem de praedicto legato et aliis praetensionibus in favorem et compensationem, ut ferebant, pomotionem sui ad hoc beneficium Kławanense[191] extradidit cum damno ecclesiae, unde palbatam [?] simoniam intercessisse [l. 281v] prudenter praesumi potest.

Auditis itaque, consideratis beneque trutinatis istis tam enormibus scandalis, excessibus, negligentiis et aliis quam pluribus inconvenientiis, sub tempus generalis visitationis suae illustrissimus et rndissimus loci ordinarius, una cum assessoribus suis, coadiutoribus, de gremio capituli assumptis, condolendo inprimis infamiam publicam totius status sacerdotalis, in confinio inter haereticos exortam, occurrendo saluti animarum, pretioso Christi Sanguine redemptarum, per negligentiam et ebrietati deditionem rndi parochi sine poenitentia et sacramentis pereuntium, considerando statum ecclesiae, domus Dei, sine conservatione fabricae per incuriam collabentis et in ruinam vergentis[192], obviando dilapidationi fructuum ecclesiasticorum, in profanos et illicitos usus profusorum, cupiendo fervorem et devotionem fidelium, in

[190] *Orig. įrašyta* qualis.

[191] *Orig. dar kartą įrašyta* quietationem.

[192] *Orig. įrašyta* collabentem ...vergentem.

confraternitatem Sanctissimae [!] Annae conscriptorum, intermissum attendere, amovendo haereticis et fidelibus occasionem scandalorum, ex solutis moribus et licentiosa vita rndi parochi provenientem, desiderando etiam pia legata, portiones Christi intuitu ecclesiae oblatas, illicite suppressas, pro iuvamine animarum suarum a defunctis oblatas amplius in posterum conservare, insuper animae ipsius rndi parochi, in proxima peccandi occasione constitutae et [l. 282r] in peccaminoso statu periclitantis cum suo et aliorum damno fidelium, ab eo scandalisatorum, commiseratione ductus et aliis quam plurimis motivis, iuste et rationabiliter moventibus animum, accedentibus, non descendendo ad poenas iure praescriptas, pro singulis talibus delictis extendendas, rndum David Paulum Mikowicz de Kławanensi parochia ad Szakinoviensem transfert. Praedictam autem faeminam scandalosam et turpis vitae, ut quantotius a se relegat[193], nullumque cum ea consortium, cohabitationem, conversationem habeat vel apud se domi in parochia aut alio quocunque loco foveat, aut de fructibus ecclesiae quidquam pro victu vel vestitu praebeat, serio et districte inhibemus, sub poenis contra monitos et incorriptibiles – privatione et inhabilitate ad quaecunque beneficia, nec non pulsione de diaecesi. Ratione vero fundationis pro vicario 20 mansorum, de quibus per decursum tredecim annorum, singulis octoginto [!] florenos nulliter percipiebat, et ratione piorum legatorum, mere pro ecclesia inscriptorum, quorum summa florenos ducentos fere ascendit quandoquidem rndus Iolczyc, parochus huius ecclesiae, ob non servatum vicarium per annos solum quinque per decretum floren. 500 pro fabrica ecclesiae iussus est persolvere, et ratione sepultorum in fornicibus ecclesiae per tot annos, per florenos quinque a quolibet perceptorum, item ratione proventus [l. 282v] a pulsu campanarum, cuius medietas ad carbonam cedere debuerat pro fabrica ecclesiae, decrevit et iussit eidem rndo parocho floren. trecentos in bona moneta pro fabrica ecclesiae Kławanensis collabentis in restaurationem intra spatium sex hebdomadarum a data praesentis decreti, sub poenis contra supprimentes pia legata et illegitime fructus ecclesiasticos usurpantes praescriptis.

ANNO 1676 DIE 12 MARTII

Ordinatione facta ab illustrissimo ac rndissimo dno dno Casimiro Pac, Dei gratia episcopo Samogitiae, tempore generalis visitationis, post translationem rndi dni David Mikowicz ex parochia Kławanensi, in qua haec relinquere tenebitur.

Krów N° 4, a trzy objoł krowy.

Wołów oromych N° 2, dwa y objoł.

[193] *Orig. įrašyta* relegit.

Krówkę dwuletnią Nº 1.
Wolika dwuletniego Nº 1.
Cieląt tak rocznych Nº 2.
Cieląt tegorocznych Nº 2. [l. 283r]
Owiec starych Nº 5.
Jagniąt Nº 6.
Świń wielkich Nº 6.
Podświnków Nº 4.
Gęsi Nº 2, y gęsiąra.
Kurów Nº 2, y koguta.
Indyczka Nº 1, y indyka 1.
Żyta solanek Nº 4.
Jęczmienia solanek Nº 2.
Jęczmienia z owsem wpuł solanek Nº 2.
Owsu gołego solanek Nº 7.
Grochu białego solanki Nº 1/2.
Berła dla czeladzi solanek Nº 6.
Narogi jednę, kosę, siekierę.

Kubły y inne naczynie według uwagi ma ustawić, a drugie wolno z successorem contraktować y przedać.

Kociół we dwa wiadra jeden.

Te rzeczy wszytkie podług tego regestru ma oddać successorowi swemu, a co nad to jest, ciż poddani powinni zaprowadzić końmi swemi pod winą surową do Szakinowa. [l. 283v]

Nº 23

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS LIGUMENSIS ANNO 1676 MENSIS MARTII DIE 7

Inventarium ecclesiae parochialis ligumensis, circa visitationem generalem coram nobis, casimiro[194] pac, episcopo samogitiae, exhibitum et ordinatum anno, die et mense quibus supra

Ecclesia lignea vetusta, ex omnibus partibus suffulta fulcris ligneis; primaevam fundationem habuit a dno Luca Wiekowicz anno 1525. Chorus cancellis simplicibus septus, fenestrae in ecclesia duae: una bona, altera lacerata, tertia fenestra [l. 284r] in choro lacerata.

Est ista ecclesia erecta sub titulo Sanctissimae Trinitatis.

Altare maius

Altare hoc habet sedem ligneam, in medio imago Coronationis B. Virginis Mariae.

Cyborium antiquum, emendatum a moderno parocho, habens clausuram intrinsecam. Supra altare baldechinum, noviter comparatum a moderno parocho.

Ipsum altare erectum ab honesto Bartholomeo Styny [?], advocato tractus Szaulensis, habet portatile consecratum ab illustrissimo Georgio Tyszkiewicz anno …[195]

Altare 2dum

Ad dextram partem intrando ecclesiam altare operis arcularii Beatae Virginis Mariae et sanctae Annae in medium Christum gestantium, a partibus s. Joseph et s. Joachim depicti. Supra Sancti Joannis, imago Christum Dnum in Jordane baptisantis. Superius Nomen Jesus in radiis solaribus deauratis, a partibus angeli duo tangentes radios, columnarum extremitates deauratae, sedes ipsa lignea. Altare hoc erectum est sumptibus magnifici domini Puptik. [l. 284v]

---

[194] *Orig. įrašyta* Casimirum.

[195] *Data rankraštyje neįrašyta*.

IMAGINES

Imago B. Mariae Virginis Clari Montis, a Petro Jonaytis, subdito regali.
Imago alia B. Virginis Filium gestantis.
Imago B. Mariae Virginis Dolorosae cum septem gladiis.
Imago Crucifixi cum Beata Virgine, sancto Josepho et s. Joanne.
Imago 2da Crucifixi Dni cum Beata Virgine et s. Joanne.
Imago tertia Depositionis de cruce.

ARGENTUM

Monstratorium argenteum in radiis mixtim deauratis, intus melchisedech deauratus, in manubrio a lateribus duo angeli deaurati, facies angelorum deauratae in sede et manubrio septem, in vertice in cruce argentea alba, effigies Christi deaurata; comparatum hoc monstratorium a magnifico dno Joanne Puptik.

Calix intus deauratus, et extra in cuppa, cum patena ex una parte deaurata, comparatus[196] antiquitus ecclesiae.

Calix loco pixidis, intus et extra deauratus, cum operculo noviter adstructo argenteo, extra deaurato, utrumque a rndo dno moderno parocho applicatum.

Crux argentea, noviter comparata ex eleemosyna parochianorum, et maiori parte ipsius rndi parochi. [l. 285r]

ORNATY

Ornat biały wodnistej kitajki z columną takąż, passamany pstre jedwabne cum stola et manipulari eiusdem coloris.

Ornat atłasowy wiszniowy z columną, passamany pstre jedwabne z fręzlą pstrą dokoła, cum stolą et manipulari.

Ornat wiszniowy atłasowy z wzorzystemi kwiatami różnemi, columna karmazynowa takaż, dawny, tutejszy.

Ornat adamaszkowy papuży, stuła stara, manipularz buracikowy, od pana wójta Styra.

Ornat buracikowy z takąż columną, z manipularzem, stuła do niego stara.

Ornat adamaszkowy czarny, z stułą y manipularzem.

Ornat kitajczany, stary, makowy.

Kapa nędzy bogatej, już postarzała, od jmści xiędza plebana teraźniejszego sprawiona.

---

[196] *Orig. įrašyta* comparata.

Antependia

Antependium pułatłasowe czerwone, nowe, w pręgi, a rndo parocho.

Antependium buracikowe brunatne, dawne, kościelne.

Antependium malowane z obu stron na płótnie, starodawne, z jednej strony zielone, z drugiej czarne.

Antependium płócienne malowane, kwiaty na nim także [l. 285v] malowane.

Baptisterium

Ab altari magno eundo ad sinistram, penes altare Sancte Annae, baptisterium in stipite firmo, in terram misso, sub clausura bona.

Vas aereum dealbatum, in quo fons baptismalis asservatur, in … Pentecostes consecratur. In eodem olea sacra consecrata, attestatio oleorum sanctorum praesentata solito tempore.

Vexilla

Vexilla duo viridis coloris, vulgo sajowe.

Vexilla item rubri coloris, cztamletowe, utraque sumptibus Casimiri Staszkiewicz.

Passiones Crucifixionis Christi Dni, una in medio ecclesiae situata, alia pro processionibus, sumptu eiusdem dni Staszkiewicz.

Ante altare maius

Lebeculus loco lampadis, in quo candelae diebus festivis ardent tempore Paschatis.

Candelabra

Candelabra ex aurichalco parva duo. [l. 286r]

Candelabra in maiori altari lignea, operis arcularii parva duo.

Item unum par, noviter a dno Puptik oblatum.

Confesionale unum bonum.

Ambona ex asseribus, sita in loco solito.

Scamna simplicia pro hac ecclesia quadrantia.

Sachristia ad latus ecclesiae dextrum, clausuram habet intrinsecam bonam.

ALBY

Alba szwabskiego płótna z korunkami sporemi dokoła, rękawa także.

Alba druga szwabskiego płótna, bielą szyta, z koroneczkami dokoła, dnus parochus applicavit ad hunc locum.

Alba płótna cienkiego, dokoła korunki, nowa, jeszcze od pani Sztaszkiewiczowej dana.

Alba płótna tkackiego z korunkami prostemi, od p. Piotrowiczowej.

Alba domowego płótna z korunkami, od pani Kiewnarskiej.

Alba item płótna domowego cienkiego, z korunkami y z forbotami.

Do tych alb wszytkich humerałów pięć.

Komży dwie stare, non valent ad usum.

Komeżki małe dla chłopców dwie, xdz pleban sprawił.

TOWALNIE

Towalnia rąbkowa, bielą szyta, dokoła koruneczki, noviter [l. 286v] oblata.

Towalnia szwabskiego płótna, bielą wyszywana z brzegu jednego, korunki stare, cienkie.

Towalnia płótna domowego, bielą dokoła wyszywana, z korunkami.

Towalnia płótna domowego ze trzech stron, z korunkami grubemi.

Towalnia płótna domowego, stara, dziurawa, czerwonemi niciami z jednej strony wyszywana; te wszytkie cura r. parochi.

Lisztwa płótna szwabskiego, jedwabiem karmazynowym wyszywana.

OBRUSY

Obrus domowego płótna z lisztwą, czerwonym jedwabiem wyszywaną.

Obrus drugi stary, domowego płótna, wyszycie jedwabne już się wytarło.

Obrusek płótna prostego, z jednej strony obrąbiony.

Obrus domowego płótna, z jednej strony czerwoną nicią na kształt lisztwy szyty.

Obrus prostego płótna z korunkami prostemi.

Obrusek prostego płótna stary, z jednej strony obrąbiony.

Obrus płótna domowego cienkiego, obrąbiony z jednej strony.

BURSY

Bursa kitajki białej wodnistej, in medio krzyż z koronek. [l. 287r]

Bursa druga do chorych, atłasowa wiszniowa, stuła do niej buracikowa.

Palle

Palla kitajczana wodnista biała.

Palla aksamitu karmazynowego, dokoła et in medium passaman turkusowy.

Palla altembasu białego, stara.

Palla item biała, stara.

Vela

Velum kitajki wodnistej, in medio crux z koronek.

Velum płócienne białe, dokoła złotem y bielą szyte, cum Nomine Jesu.

Velum płócienne, dokoła kwiaty małe z różnego jedwabiu, in medio Nomen Jesus in radiis.

Velum płócienne, którym cyborium intus obite.

Purificaterzów wszytkich N° 11.

Velum kitajki karmazynowej, in medio krzyż także z kitajki blękitnej.

Velum płótna prostego, jedwabiem karmazynowym wyszywane, cum Nomine Jesu.

Bawełnica biała do monstrantiej.

Jedwabnica czarna. [l. 287v]

Ręczniki

Ręczników trzy.

Poduszka buracikowa do mszała.

Libri

Missale unum cum patronis regni Poloniae.

Agenda magna.

Rituale parvum.

Liber evangeliorum, idiomate polonico et samogitico.

Rosarium idiomate samogitico.

Liber baptisatorum in compatura bona.

Liber matrimonio copulatorum sub eadem compatura.

Dzwony

Dzwonek cum signante.

Dzwonki małe do ołtarzów dwa.

Thurybularz mosiężny nowy, cura rndi dni parochi.
Żelazo do pieczenia opłatków.
Caemeterium circumcirca pro posse septum.

INVENTARIUM DOMUS PLEBANALIS

Izby dwie nowo restaurowane y budowane po zgorzeniu plebaniej. Obie izby pod jednym dachem, sień do obu izb jedna, ze drzwiami. Izba jedna z alkierzem, w którym okienek małych trzy, [l. 288r] w izbie także okień szklannych trzy, z stołem y ławami, z piecem. Drzwi do tej izby na zawiasach żelaznych, z zaszczepką y z zamkiem wnętrznym. W tej izbie szafa.

Izba druga cura et industria rndi dni moderni parochi, ze trzema oknami szklannemi, a czwarte małe w tył izby. Piec w niej prostej roboty, stół y ławy wkoło izby, drzwi na zawiasach żelaznych z klamką y zaszczepką. Świren tarcicami kryty, kleć przy tym. Komora dla złożenia ogrodnych jarzyn z przysionkiem. Wieża y obora podług przemożenia, stajenka y owczarnia, za tą budyneczek niewielki. Chrominka dla świń.

GUMNO

W gumnie osieć, z obu stron odrynki na słomę.

Odryna na siano, na zboże. Łażnia y browar na dole. Sadek niepożyteczny, w którym jabłoni y wisznie. Sadzawka jedna kryniczna, druga także z kosztem, jedno nic z niej.

AEDIFICIA PER MODERNUM PAROCHUM ADAUCTA

Świren nowy, duży, dranicami kryty, ze drzwiami, przed sionkiem ganek piękny z dwiema oknami szklannemi y z okieniczkami, do którego ganku drzwi zamczyste, także dranicami kryty, może być tam y schowanie jakie.

Tarcic gotowych na kościół kop siedm.

W miasteczku ligumskim dla przychożych chłopów domy dwa nowe, [l. 288v] zbudowane sumptibus rndi parochi moderni.

Wrota nowe wjezne duże od miasteczka, cura eiusdem dni parochi.

SUBDITI AD EANDEM PAROCHIAM PERTINENTES

Stanislaus Pauli Gudys, patriota verus.
Petrus Wenckus
Adamus Czapaytis
Martinus Czynka

DECRETUM REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS LIGUMENSIS AB ILLUSTRISSIMO AC RNDISSIMO DNO DNO [CASIMIRO PAC] DEI GRATIA EPISCOPO SAMGAE, VILNENSI, GIERANONENSI PRAEPOSITO, CIRCA VISITATIONEM GENERALEM ANNO 1676 MENSIS MARTII 7 DIE [l. 289r]

Cum ecclesiastica hierarchia sit acies castrorum pulchre ordinata, ea nisi iuxta sacrorum canonum praescripta, frequentius a loci ordinariis, pastoribus suis, per visitationem generalem quolibet biennio instituendam ordinetur, ecclesiasticae nervus dissolvitur, huic praescripto nos inhaerentes reformationis decreta reliquimus lata et sancita.

Structura ecclesiae vetusta et collabens, parietes corruentes et trabibus undique fulciti, tectum foraminosum et stillans, proinde quantotius rndus dnus parochus, implorato subsidio parochianorum, benefactorum, iuxta promissionem suam ad summam aliquot centenorum florenorum ascendentem, in registro conscriptam et nobis in visitatione moderna praesentatam, specialiter petita subministratione lignorum de silvis tenutae Ligumensis a magnifica dna Czapska, de nova radice ecclesiam extruere curabit.

Ossorium in caemeterio ad eandem ecclesiam exstrui procurabit.

In maiori altari diebus festivis et solennioribus et dominicis sex cerei ardeant.

Lampas coram Venerabili diebus festivis, dum populus est praesens, ardeat.

Clavis a cyborio sub altera clausura in sachristia in [l. 289v] diligenti custodia rndi parochi habeatur.

Venerabile ad infirmum intra civitatem in pixide superpelliceatus personaliter [?][197], cum luminaribus et cantu populi ad pietatem movente deferat.

Laternas pro candelis ad deferendum Venerabile Sacramentum comparet.

Baldechinum pro adumbrando Venerabili Sacramento in una hasta iuxta exiguitatem fructuum procuret.

Ad pixidem operculum inproportionatum et minoris quantitatis reparetur, vel etiam ipse calix in formam pixidis transformetur.

Dum ad infirmum Venerabile in pixide defertur, aliquot particulae[198] hostiarum consecratarum pro adoratione in cyborio relinquantur.

Indulgentiae trecentorum quinquaginta dierum comitantibus Venerabile Sacramentum ad infirmos, pro hac diaecesi specialiter in perpetuum concessae,

---

[197] *Galbūt turėtų būti* processionaliter.

[198] *Orig. įrašyta* particulas.

populo promulgentur, et transumpta earum per copias in loco patenti ad legendum in ecclesia figantur.

Venerabile Sacramentum quolibet die octavo renovetur, dies renovationis in tabula notetur, communicantorum certus numerus conservetur et post Communionem populi, [l. 290r] quot relictae hostiae fuerint in pixide, numerentur.

Fons baptismalis sub clausura habeatur, et clavis in sachristia sub alia clausura habeatur.

Pelvis decens, super quo infans baptisetur, et cochleare, quo aqua de fonte hausta baptismalis perfundatur, comparentur, aqua vero in pelvim defluens, si nitida fuerit, ad fontem refundatur, si vero inquinata, in sacrarum mittatur.

Olea sacra seorsive a fonte, ad parietem in armariolo, sub clausura et custodia diligenti serventur.

Cognatio spiritualis inter levantes et levatum levatique patrem et matrem, similiter inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem, impedimentum matrimonium dirimens, doceantur patrini.

Ad levandum infantem unus tantum, sive vir, sive mulier, iuxta sacrorum canonum instituta, vel ad summum unus et una, quos parentes elegerint, admittat.

Ab administratione sacramentorum, quoniam pacisci simonicam labem redolet, idcirco distincte inhibemus, sub poenis ad primam delationem extendendis, ne a coniunctionibus [l. 290v] matrimonio, benedictionibus, baptismo infantulorum et aliis quibuscunque sacramentis ullum pretium exigat, sed quod post administrationem sacramenti libere pro eleemosyna offertur, accipiatur.

Librum pro metricis, in quo coniugum et testium ad minus duorum nomina, diem et locum contracti matrimonii scribat, comparet, quem diligenter apud se custodiat.

A pulsu campanarum pro defunctis pro quavis vice ultra florenum unum non accipiat, et medietatem in carbonam mittat pro fabrica ecclesiae convertendam, altera vero rndo parocho medietas cedat.

A loco sepulturae intra ecclesiam ultra mediam sexagenam non exigat, et hoc totum pro fabrica ecclesiae, sub onere conscientiae expendat, sub poenis contra surripientes bona Ecclesiae in synodo diaecesana sancitis.

In caemeterio, quoniam terram Dni vendere non licet, nihil accipiatur, nisi aliquid sponte offeratur.

Cathalogus defunctorum et ad ecclesiam sepultorum diligenter scribatur.

Pia legata intuitu ecclesiae inscripta in libro seorsivo diligenter sub onere conscientiae connotet et non in alias, nisi ecclesiae necessitates, contra surripientes pia legata, expendat.

Liber pro inscribendis processibus ex officio demanatis [l. 291r] comparetur.

Librum etiam ad hoc specialiter comparatum habeat, in quo collationes solidorum sacculo sub tempus contionis singulis diebus festivis et dominicis, similiter medietates a pulsu campanarum et pro loco intra ecclesiam acceptas oblationes fideliter sub onere conscientiae scribat.

Carbona ecclesiae sub trina clausura habeatur, ad eius custodiam duo vitrici et bonae famae rectaeque conscientiae adhibeantur, qui singulas seorsivas claves habeant et simul cum rndo parocho de carbona expendent ac proventus et expensas diligenter notabunt.

Lavaterium in sachristia pro abluendis manibus pro tenuitate sua competens comparabit.

Vas cum aqua benedicta ad fores ecclesiae, et ad ianuam in sachristia aliud vasculum eodem modo pro aqua benedicta ponantur.

Scholam et baccalaureum pro instruendis pueris pro viribus foveat.

Mane, meridie et vespere more in ecclesiis omnibus consueto pro precibus pulsari non intermittat et indulgentias 40 dierum, in forma iuris a synodo provinciali concessas ad pulsum vespertinum pro defunctis orantibus, [l. 291v] promulget.

In contionibus et exortationibus, orationem dominicam, symbolum apostolorum, decem Dei praecepta, similiter Ecclesiae praecepta, actus et rudimenta, fidem et signum sanctae Crucis populum rudem doceat.

In strenationibus sive porrectionibus iuxta praescriptum in synodo diaecesana 2da, quoad instructionem et aedificationem parochianorum, se gerat.

A compotationibus scandalosis, ululationibus ad instar luporum, statui sacerdotali indecentibus, se abstineat, sub poenis arbitrariis.

In domibus parochianorum, causa[199] strenationis pernoctando modeste se gerat, patrem vel matrem familias terroribus et percussionibus non expellat.

Equos ad hypocaustum non deducat, sed in omnibus se gerat tanquam exemplarem ministrum et dispensatorem mysteriorum divinorum.

Strenas vel oblationes per vim, terrorem aut[200] minas non extorqueat, sed quod grato animo offertur, grate suscipiat.

Transeundo domos sub tempus strenationis maleficos, praestigiosos et pro Paschate non confessos, et [l. 292r] alios quoscunque scandalosos parochianos conscribat, et si moniti non emendaverint, se ad magistratum saecularem, ad quem de iure spectabit, vel ad officium spirituale deferat.

Anniversarium pro serenissimo Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samogitiae et introductore fidei in Samogitiam, die in rubricis praescripto observet.

---

[199] *Orig. įrašyta* causas.

[200] *Orig. toliau įrašyta ir išbraukta* obla. *Sekantis žodis* mina *orig. taisytas*.

Ad confessionalia craticula iuxta morem consuetum apponatur, bulla Caenae Domini, casus reservati in charta descripti affigantur.

Vocatus ad infirmos, equos a pauperioribus sibi submitti non deposcat, sed quantum poterit, in proprio equo discedat.

Familiam domesticam decentem et statui suo congruentem foveat, plures vero faeminas, etiam consanguineas fovere caveat.

Cum aula, de qua fundatam sibi decimam percipit, ne ex discordiis detrimentum aliquod in proventu suo paciatur, bene conveniat.

Sacrum diebus festivis iuxta constitutionem diaecesanam non citius quam hora nona, quod iustum et pro omnibus, qui convenire voluerint, tempus, absolvere [l. 292v] incipiat, Missam vero in adventu de Beata Virgine, vulgo Roratae, ex oriente aurora celebret.

Linteamina circa altaria: corporalia, purificatoria, pallae, tela munda subductae, semel in mense saltem laventur, et sint munda pro dignitate tanti mysterii.

Iuxta constitutionem diaecesanam synodo secunda monemus, ut quolibet triennio in aedificiis plebanalibus vel fabrica ecclesiae aut ornamentis ecclesiae, sponsae suae, meliorem conditionem, eamque notabilem, de proventibus supra congruam sustentationem suam superfluis [faciat] sub poenis ibidem contentis.

Si vero casu aliquo Venerabile in terram cadere contigerit, prout evenisse moderno parocho deductum est, ore proprio de terra sublevet, si vero in manum laicalem Venerabile inciderit, ipse rndus dnus parochus manum latere extergat et lavet.

Decreta in praesenti visitatione lata de non extorsionibus ab administratione sacramentorum, baptismo, coniunctione matrimonio, sepulturis, pro loco in ecclesia et caemeterio, a pulsu campanarum, de non submittendis equis ad infirmos a pauperioribus populo ex ambona subducet [?].

Acta, lata et publicata anno, die et mense ut supra. [l. 293r]

Nº 24

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS POKROIENSIS ANNO 1676 MENSIS MARTII DIE 9

Inventarium ecclesiae parochialis pokroiensis, tempore visitationis generalis visitante illustrissimo ac rndissimo dno dno casimiro pac, dei gratia episcopo samogitiae, vilnensi, gieranonensi praeposito, confectum seu descriptum anno, die et mense quibus supra

Ecclesia lignea, stillicidiis obnoxia, sera pensili clauditur. Parochus seu rector huius ecclesiae iuratus venerabilis Nicolaus Leniewicz Jakobicki, ex praesentatione magnifici dni Samuelis Juszkiewicz, centurionis SRM, ab annis tribus.

Altare maius, in illo tantum imago magna Crucifixi Christi Dni, a lateribus duo latrones crucifixi.

Cyborium sera interna clauditur, intus ornatum papyreis imaginibus, ab extra colore nigro depictum.

In loco altaris secundi a parte Evangelii imago Ascensionis Christi Dni in Caelum locata. [l. 293v]

A parte vero Epistolae in loco altaris imago B. Mariae Virginis gestantis Christum Dnum. In eodem altari armariolum pro conservandis oleis sacris.

Baptisterium bene fixum, clausum sera pensili, lebes in eo aereus, stanno dealbatus.

Srebro

Calix argenteus, intus deauratus, cum patena ex una parte deaurata.

Pixis argentea quantitatis iustae cum operculo, in qua crux parva.

Coronae quatuor argenteae in imagine B. Mariae Virginis, et sceptrum argenteum.

Ostensorium, vulgo monstrantia, ex aere deaurata, melchisedech argenteum.

Imagines

Imago Crucifixi sculpta, pro usu ad processiones.

Imago Crucifixi pro usu earundem processionum, picta in tabula.

Imago Crucifixi Dni crucem portantis, picta in tela.

Imago B. Mariae Virginis, picta in tela, repraesentans septem dolores suos.

Imago Depositionis Christi Dni de cruce.

In parietibus ecclesiae imagines duodecim apostolorum, pictae simplici colore. [l. 294r]

MOSIĄDZ, CYNA, MIEDŹ

Lebes pro aqua lustrali aeneus.

Crux stannea quantitatis iustae, in medio fracta, iam ferro compacta, sine reliquiis ullis, ex una parte Crucifixi Cristi Dni stannea statura.

Pixis antiqua stannea. Ampullae duae stanneae.

CAMPANAE

Campana ad parietem ecclesiae appensa.

Campana in ecclesiae turri minor.

Campanulae parvae duae ad usum altaris.

CASULAE

Casula serica rubri coloris cum columna alba sericea, habens stolam et manipulare.

Casula vulgo buracikowa, quondam rubri coloris, cum stola et manipulari eiusdem coloris.

Casula nigri coloris, vulgo buracikowa, attrita per usum, cum stola et manipulari.

Pluviale buracikowe, subductum tela rubra.

Casula vulgo buracikowa, super imposita pie defuncto sacerdoti[201].

VEXILLA

Vexilla duo rubri coloris sericea, in uno imago ex una parte [l. 294v] Sancti Joannis Baptistae, ex alia parte S. Michaelis.

Vexillum secundum, in quo ex una parte imago Sancti Nicolai episcopi, ex altera parte Sancti Josephi Christum Dnum gestantis.

Vexillum magnum sericeum, laceratum, cum inscriptione „Stanisław Dąmski, chorąży upitski, anno 1648“, in medio cum equite.

---

[201] *Orig. įrašyta* sacerdote.

Vexilla duo sericea nigri et albi coloris, vulgo proporce.
Ambona stolarskiej roboty.
Confessionał prostej roboty.

Alby

Alba jedna z korunkami y humerałem, dobra.
Komża jedna, z alby starej zrobiona.
Komeżka niewielka jedna, stara.

Towalnie

Towalnia rąbkowa, w kwiaty bogato szyta karmazynem ze srebrem, miejscami dziurawa.
Towalnia rąbkowa, w kwiaty także bogato szyta jedwabiem zielonym ze złotem, dobra.
Towalnia rąbkowa, zielonym jedwabiem szyta ze złotem, potrosie [?].
Towalnie trzy, czarnym jedwabiem w kwiaty po prostu szyte, tkackie.
Towalnia bielą szyta.
Towalnia bielą szyta, z korunkami, stara. [l. 295r]
Towalnia rąbkowa, jedwabiem czerwonym z bielą szyta.
Towalnia rąbkowa, różnym jedwabiem szyta.

Bursy

Bursa jedna aksamitna karmazynowa, z drugiej strony adamaszek, już stara.
Bursa czerwona, w kwiaty kiedyś była.

Palle

Pala jedna adamaszkowa, dokoła passamanek.
Pala druga, na kształt złotogłowu, z pismem dokoła, stara.

Corporały

Corporał jeden stary, dokoła szyty.
Corporał z korunkami dokoła, także stary.
Corporał z korunkami.
Subcorporały dwa.

SZERZYNKI

Szerzynka jedwabniczna, stara, kwiaty na niej szyte.

Szerzynka kitajczana w prążki, we środku Nomen Jesus szyte.

LIBRI

Mszał stary jeden, psałterz, graduał, agenda, agenda mała, evanelijki.

Pulpit na chórze.

Skrzynia do schowania ornatów bez zawiasów y zamek [l. 295v] popsowany bez klucza.

AUCTIA ZA TERAŹNIEJSZEGO XDZA PLEBANA W KOŚCIELE POKROJSKIM

Albę ofiarowała jejmość pani Drobyszowa, komżę ofiarowała j. pani Puptykowa, corporały dwa, y stułę także czerwoną.

Humerały trzy.

Pasy niciane białe dwa.

Velum nowe pani Puptykowa ofiarowała.

Metryca nowa sporządzona.

Towalnię dała pani Szmarzewska z płótna farbowaną.

Antependium zielone y prześcieradło p. Wołotkiewiczowa dała.

Prześcieradło Jurkowa z Kondratem dali.

U Józepha Kilewicza obiecanych dziesięć talarów na kielich w Sz[a] ukianach.

U Jakuba Jerubewicza w Pokrojach krzyżowych pieniędzy zostaje złotych 16, a złotych 14 xdz pleban wzioł do siebie.

INVENTARIUM DOMUS PLEBANALIS

Wjeżdżając do plebaniej wrota wielkie dwoiste, wierzch gontami kryty. Naprzeciwko wrót mieszkanie plebańskie, wszytkie słomą kryte, w którym izba biała z piecem, okna dwa szklanne. Z izby komora z oknem szklannym jednym, drzwi do niej [l. 296r] zamczyste na zawiasach żelaznych.

Przed izbą sień słomą kryta, mała, tamże zagródka na dwóch koni.

Za sienią piekarnia dla czeladzi z narzędziem swoim, w tej piekarni piec czarny y żarna. Sień z płotu grodzona, w tejże sieni chlewek zagrodzony na bydło.

Przed piekarnią świrenek mały, słomą kryty, za świrenkiem odryna z chrostu na siano. Za odryną gumienko z tokiem, tamże wespół osieć.

Pod izbą plebańską ogródek z prętów grodzony, mimo ten ogródek fórteczka mała na cmentarz. Płoty wkoło plebaniej opadłe.

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI POKROIENSI EIUSQUE RECTORE, AB ILLUSTRISSIMO AC RNDISSIMO DNO DNO CASIMIRO PAC, DEI ET APLICA SEDIS GRATIA EPISCOPO SAMGAE, VILNENSI, GIERANONENSI PRAEPOSITO, CIRCA VISITATIONEM GENERALEM ANNO, DIE ET MENSE QUIBUS SUPRA LATUM ET SANCITUM

Inhaerendo praescripto sacrorum canonum pro munere pastoralis officii nostri, divina providentia ad regimen Ecclesiae hierarchiae assumpti, ad hoc curam et operam nostram toto animi conatu intendentes, ut in ecclesiis iurisdictioni nostrae subiectis ne aliqua in parte divinus cultus minuatur, sed debitum ei in omnibus obsequium praestetur, idcirco expedita visitatione generali ecclesiae parochialis Pokroiensis sequentia decreta reformationis statuimus et reliquimus.

Structura ecclesiae interior bona, firma et valida, tectum vero [l. 296v] vetustate dilabens, foraminosum, stramine aliquibus in locis foramina occlusa, proinde invocato subsidio benefactorum et parochianorum, praesertim tenutariorum aulae Pokroiensis, quibus ecclesiae provisio incumbit, curabit quantotius rndus rector pro tempore existens reparari et restaurari, adhibita omni cura et diligentia.

Pavimentum, stratum lateribus, pluribus in locis discertum et cavernosum; sterni et exaequari incumbat diligenter.

Ossorium distinctum ab ecclesia curet in caemeterio exstruere.

Ad maius altare, dum Sacrificium divinum peragitur diebus festivis et dominicis, sex candelae cereae ardeant.

Coram Venerabili Sacramento diebus festivis et dominicis ante maius altare lampas accendatur, dum populus est praesens in ecclesia et Divina peraguntur.

Clavis a cyborio sub custodia rndi parochi in sachristia sub alia clausura diligenter servetur.

Ad infirmum intra civitatem Venerabile processionaliter superpelliceatus, cum schola et cantu deferat.

Laternae pro luminaribus deferendis in processionibus ad deferendum Venerabile procurentur.

Baldechinum in una hasta rotundum pro adumbrando Venerabili, dum ad infirmum defertur, procuretur.

Deferendo Venerabile ad infirmum cum pixide reliquias in [l. 297r] cyborio pro adoratione ab intrantibus relinquat.

Indulgentiae trecentorum quinquaginta dierum comitantibus fidelibus Venerabile Sacramentum, dum ad infirmos defertur, pro hac diaecesi in perpetuum concessae, promulgentur, et per copias extractum in loco patenti in ecclesia affigantur [!].

Ad fontem baptismalem pelvis decens, supra quem infans perfundatur, et cochleare, quo aqua de fonte hauriatur, procurentur.

Aqua baptismalis, si nitida fuerit, ad fontem refundatur, si turbulenta, in sacrarium mittatur.

Liber pro metricis arte ligatus habeatur, in quo nomina contrahentium, duorum testium, diem et locum scribat.

Cognationem spiritualem, matrimonia contrahenda dirimentem[202], impedimenta importantem, inter levantes et levatum levatique patrem et matrem, nec non inter baptisatum et baptisantem baptisatique patrem et matrem, populum doceat.

Olea sacra in armariolo ad hoc praeparato sub clausura diligenti et custodia rndi parochi ipsius, non vero in sachristia serventur, supra armariolum inscriptio solita ponatur „Olea sacra“.

Ab administratione sacramentorum quoniam pacisci simonicam redolet labem, idcirco districte inhibemus, ne a coniunctionibus matrimoniorum, benedictionibus, baptismo, extrema unctione, confessionibus quodquam pretium extorqueatur, sed quod post administrationem sacramenti offertur, pro eleemosyna [l. 297v] accipiatur, sub poenis ad primam delationem extendis [!].

A loco sepulturae in ecclesia, iuxta taxam in synodo diaecesana prima, ultra sexagenam, idque a ditioribus et qui solvendo pares, non exigat, pauperiores vero etiam gratis sepeliat neque propter paupertatem a sinu Ecclesiae excludat, et pro fabrica ecclesiae convertat, sub poenis ibidem sancitis.

A pulsu campanarum omnibus campanis ultra medium florenum non accipiatur, et medietas in carbonam mittatur, medietas parocho cedat.

In caemeterio autem, quoniam terram Domini vendere non licet, gratis sepeliantur pro loco.

Carbona ecclesiae sub trina clausura habeatur, ad cuius custodiam tres vitrici bonae famae et rectae conscientiae adhibeantur, singuli claves cum rndo parocho seorsivas habeant, qui omnes simul expendent proventus carbonae et expensas connotabunt in libro ad hoc specialiter parato, sub onere conscientiae quam sincerissime, non defraudando ecclesiam et animas suas.

Collectiones solidorum sacculo sub tempus concionis singulis diebus festivis et dominicis seorsive scribat in libro ad hoc specialiter praeparato, in carbonam mittat et non in alias, nisi ecclesiae necessitates convertat.

Pia legata intuitu ecclesiae a decedentibus ex hac vita [l. 298r] pro ecclesia inscripta, similiter quascunque oblationes, porrectiones intuitu ecclesiae a parochianis applicatas in libro seorsivo diligenter sub onere conscientiae scribat et non [?] occultet neque in alias, nisi ecclesiae necessitates convertat, sub poena excommunicationis in synodo sancita.

---

[202] *Orig. įrašyta* dirimens.

Liber pro inscribendis processibus ex officio emanatis in folio comptus praeparetur, et processus ipsi via cursoria celeriter transmittantur.

Vas cum aqua benedicta ad fores ecclesiae, et aliud vasculum ad ianuam sachristiae similiter pro aqua benedicta apponatur.

Lavaterium stanneum et decens cum pelvi pro abluendis manibus Missam celebraturis in sachristia ponatur.

Anniversarium pro Vitoldo die in rubricis praescripto obire cum devotione non intermittat.

Pallae tela alba et munda subducantur, et saepius, semel saltim in mense, tela assutilis lavetur.

Purificatoria ex tenuiori linteamine et decentiori comparentur et saepius laventur, semel saltem intra mensem.

Similiter corporalia decentia et pulchra pro dignitate tremendi divini Sacrificii parentur, saepiusque illa laventur, sub poenis arbitrariis. [l. 298v]

Pro precibus mane, meridie et vespere iuxta morem Ecclesiae consuetum pulsetur, et indulgentiae 40 dierum, in synodo provinciali concessae, orantibus pro defunctis publicentur.

Ad infirmos iuxta praescriptum pauperiores vocatus rndus parochus equum sibi submitti non deposcat, sed in proprio equo discedat, si illum …, ut commode poterit.

In contionibus diebus festivis et dnicis orationem dominicam, symbolum apostolorum, Decalogum et praecepta Ecclesiae, artes et rudimenta fidei, similiter signum Sancte [!] Crucis in fronte ex pectore expressa, ponere doceat populum, idem sub tempus strenationis sive columbationis, iuxta praescriptum synodi diaecesanae, facere non intermittat, sub poenis ibidem contentis.

Iuxta praescriptum constitutionis diaecesanae synodo secunda „De meliorandis bonis Ecclesiae“, ut quolibet triennio in fabrica ecclesiae vel aedificiis parochialibus, vel ornamentis Sponsae suae Ecclesiae meliorem conditionem, eamque notabilem faciat, sub poenis ibidem contentis.

Inquisitio super fama publica de morte cruenta rndi borecki, [l. 299r] commendarii pokroiensis, ab illustrissimo ac rndissimo casimiro pac, loci ordinario samgae, in visitatione generali ecclesiae parochialis pokroiensis instituta et deducta anno 1676 mensis martii die 9

Deferente publica fama et denunciante vulgi clamore ad aures illustrissimi ac rndissimi moderni loci ordinarii Samgae, eius denique officium de morte cruenta rnd dni …[203] Borecki, commendarii Pokroiensis, quasi a sceleratis, suadente

[203] *Rankraštyje palikta vieta vardui įrašyti*.

diabolo, quibusdam occisoribus cruenta caede esset oblatus, illustrissimus ac rndissimus Casimirus Pac, Dei gratia episcopus Samgae, ut vigilantissimus pastor, pro munere officii sui pastoralis motus fama, missis innotescentialibus de suo adventu literis et ex ambona populo explicata publicatione, ad oppidum Pokroiense sub tempus visitationis generalis per diaecesim descendit, ibidemque adhibitis sociis, ad generalem visitationem de gremio capituli assumptis, seriam et diligentem inquisitionem tenore sequenti instituit.

ARTICULI SUPER QUIBUS INTERROGATORIA INSTITUTA SUNT [l. 299v]

Praeter alia interrogatoria communi iure praescripta et generalia. Quando confessus? Scitne orationem dominicam et decem Dei praecepta? Quot annorum? Etc. Particularia et ad hanc causam concernentia ista sunt proposita:

1. Jeżeli znał dobze nieboszczyka x. Boreckiego.

2. Jeżeli miał nieboszczyk zwadę, zajśćie, nienawiść z xiędzem Leniewiczem, plebanem pokrojskim, albo z panem Drobyszem, albo z mieszczanami pokrojskiemi, albo z kimkolwiek?

3. Jeżeli nieboszczyk z xiędzem Leniewiczem pierwszego dnia Bożego Narodzenia jachał do dworu do pana Drobysza, czy z dobrej woli proszony, czyli też namowy czyjej?

4. Jak długo tam się bawił, o którym czasie y z kim ze dworu powrócił?

5. Na jakim koniu odjachał, gdzie, na którym miejscu spadł z konia? Kto widział? Kto odprowadził do plebaniej?

6. Kto dał do dworu znać, że z konia spadł? Komu dał znać? Y jeżeli xdz Leniewicz wiedział o tym spadnieniu?

7. Gdzie położono nieboszczyka przyprowadziwszy do plebaniej y kto widział, kiedy położono?

8. Jak długo chorował nieboszczyk y jeżeli co mówił chorując?

9. Jako y kiedy, o którym czasie umarł, kto był przy śmierci nieboszczykowskiej y jeżeli disponowany, jeżeli xdz Leniewicz wiedział? [l. 300r]

10. Kto umywał ciało nieboszczykowskie, co za rany albo znaki byli na cielie?

11. Gdzie ciało położono, jak długo leżało?

12. Kto wyprowadził ciało y dokąd wyprowadzono, jeżeli cum scitu officii Samgae wyprowadzono?

FORMULA IURAMENTI SUPER VERITATE DICENDA

Ja NN przysięgam Panu Bogu w Trójcy Świętej jedynemu na tym, iż wyznawam wszytkę prawdę, o co mię pytać będą, nie z przyjazni, ani

nieprzyjazni, nie z gniewu, nienawiści, nie z naprawy y namowy, przekupienia, nie dla łaski ani bojaźni, ani jakiegokolwiek respectu, ale według Boga y sumnienia. Tak mi, Panie Boże, dopomóż, y jego najdroższa Męka.

1mus

Rndus dnus ...[204] Leniewicz, parochus Pokroiensis, praestito iuramento super veritate dicenda, reducta sibi in memoriam gravitate iuramenti etc., interrogatus respondit: [l. 300v]

Ad 1mum. Znał się z nieboszczykiem dobrze, bo od niego był za commendarza z diaecesiej wileńskiej zaciągniony.

Ad 2dum. Żadnej niechęci y nieprzyjaźni nie miał nieboszczyk ani ze mną, ani z panem Drobyszem.

Ad 3tium. Pierwszego dnia Bożego Narodzenia trzy Mszy miał nieboszczyk. Po nabożeństwie przysłał pan Drobysz czeladnika do zakrystiej, p. Jerzewskiego, potym przez pana Borowskiego prosząc obudwu nas do siebie na obiad do dworu. Y poszliśmy obadwa dobrowolnie, bez namowy.

Ad 4tum. O nieszpornej godzinie na zmroku nieboszczyk porwał się na nieszpór. JM p. Drobysz chciał dać mu sanki, nieboszczyk nie chciał, powiadając: „Co ja za baba sankami jeździć!”. Kazał mu tedy konia, żmujdzina gniadego dać. Na nim odjachał, a woźnica za nim pana Drobysza odprowadzał.

Ad 5tum. Słyszał od tegoż woźnicy, że przeminowszy mostek wsiadł na konia y skoro kłusem trochę pobiegł, spadł z konia pod wierzbą. Woźnica go podjął. Tenże powiedział, że nieboszczyk nic nie mówił, tylko ręce ściskał, koń tymczasem do dworu pobiegł. Dowiedziawszy się o tym pan Drobysz czeladź swoją posłał z sankami, Zmaskuskiego, [l. 301r] Nargiełowicza y Barowskiego, którzy na sanki włożywszy do plebaniej powieźli.

Ad 6tum. Ja o tym będąc we dworze nie wiedziałem, że spadł, że odprowadzono go do plebaniej, ale później po nim powróciłem do plebaniej, w tejże izbie w komorze położyłem się, rozumiejąc, że nieboszczyk podpity spał.

Ad 7mum. Kiedy nieboszczyka położono przywiozszy w izbie plebańskiej, był przy tym czeladnik Szylejkowski y uboga Bamułka.

Ad 8vum. Nazajutrz o świtaniu zmarł. Byli przy śmierci na ten czas Szylejkowski, brat mały nieboszczykowski, Kozłowski zakrystian.

Ad 9num. Bez spowiedzi y dispositiej umarł, nie mógł nieboszczyk mówić, tylko się krztusił. Ja tego poranku rano wstawszy przyszedłem do izby, pacierze odprawiłem, a oni, czeladź zakryli odemnie kiecą, ja też nie pytałem, rozumiejąc, że śpi. Po tym o świtaniu znowu wstawszy poszedłem

[204] *Orig. palikta vieta vardui įrašyti*.

na cmentarz, a tymczasem zmarł nieboszczyk. Rozumieli, że omdlał, pobiegli po ocet, dadzą znać, aż ciepłego tylko znalazłem bez duszy.

Ad 10mum. Na głowie tylko, blisko korony, dwa znaczki krwią zaciekłe, bok prawy sini y ręce posiniałe. Od Bamułki [l. 301v] ubogiej słyszałem, że ona z wieczora, skoro przywieziono nieboszczyka, znalazła za piecem stojącego, ręce w kafel włożywszy, potym znowu na łóżku położył się, a nic nie mówił.

Ad 11mum. Umywał ciało nieboszczykowskie Paweł Podwoyski y Jan Kwietanowicz, mieszczanin pokrojski. Potym położone ciało leżało w kościele niedziel dwie. Do xdza dziekana Szadowskiego pisałem oznajmując o śmierci.

Ad 12mum. Upominał się przez list xdz Fasciszewski, dziekan kupiski, y p. Juszkiewiczowa, odprowadzono do Świadość końmi pana Juszkiewicza, odprowadzał Staniulewicz, Maximowicz, generał, y Szylejkowski, podobno, wespół jachał.

2dus testis

Joannes Musnicki, nobilis.

Post praestitum iuramentum coram imagine Crucifixi monitus de gravi peccato, falsum[205] testimonium prohibendo, confessus non pridem, bonus catholicus etc., ad quaesita respondit:

Ad 1mum. Znał dobrze nieboszczyka xdza Boreckiego, [l. 302r] niedaleko mieszkający od Pokroj.

Ad 2dum. O nieprzyjaźni y niechęci między panem Drobyszem y xdzem Leniewiczem z nieboszczykiem nie wiem, tylko od teści swojej słyszałem, że w niezgodzie byli nieboszczyk z xdzem plebanem teraźniejszym.

Ad 3tium, 4tum, 5tum, 6tum, 7mum etc. generaliter respondit. Słyszałem od tejże teści swojej ewanieliczki, że podczas Bożego Narodzenia bywszy u pana Drobysza na obiedzie, powracając zpadszy z konia obraził się, bez spowiedzi umarł, bo tajono przed plebanem, kiedy spadł z konia. Słyszałem, że pan Drobysz posłał czeladź, żeby go odprowadzili. Caetera nescire se dixit.

3tius testis

Andreas Joannes Kozłowski, nobilis parochianus Pokroiensis, praestito corporali iuramento super veritate dicenda, bonus catholicus, non pridem confessus, quaesitus respondit:

Ad 1mum. Znał dobrze nieboszczyka xdza Boreckiego.

Ad 2dum. Jeżeli byli niechęci jakiej między nieboszczykiem z plebanem teraźniejszym xdzem Leniewiczem, nie wiem.

---

[205] *Orig. įrašyta* falsus.

Ad 4tum. Słyszałem, że do nieszporu bawił się nieboszczyk. [l. 302v]

Ad 5tum. Kto odprowadzał nieboszczyka ze dworu, nie wiem, słyszałem, że na żmujdzinie odjechał.

Ad 6tum. Słyszałem, że spadł z konia, na którym miejscu, nie wiem. Jako przyprowadzono, kto przyprowadził etc. – nie wiem.

Ad 7mum, 8vum. Słyszałem, że xdz pleban znalazł umarłego ciepłego. Przy ciele chłopca y brata nieboszczykowskiego znalazł, rozumieli wszyscy, że śpi, spojrzą, aż bez duchu, zawołają: „Wody, wody“. Potym dano znać do dworu, przyszedł pan Drobysz.

Ad 10mum. Znaki widziałem na głowie, w tyle zaś razik niewielki, bok prawy posiniały etc. Caetera nescire dixit.

4tus testis

Bamula pauper, catholica, confessa pro Paschate et saepius, vetula, praestito corporali iuramento etc., ad quaesita respondit:

Ad 1mum. Znała dobrze nieboszczyka, bo tu w plebaniej nasługowała.

Ad 2dum. Nie słyszałem, nie wadził się nieboszczyk ni z kim, ani z xdzem plebanem, ani z panem Drobyszem.

Ad 3tium. Pierwszego dnia Bożego Narodzenia jachali do pana Drobysza na obiad, stamtąd powracając zpadł z konia. Byłam w ten czas [l. 303r] w piekarni y widziałam, kiedy nieboszczyka na sankach przywieźli Petrukas urzędnik w I. [?] Szawlami, Nargielewicz woźnica, czeladź pana Drobysza.

Ad 4tum, 5tum etc. Położyli w izbie, krew lała się gębą y nosem y uszyma, nic nie mówił.

Ad 7mum, 8vum etc. O kurach przychodząc do izby znalazłam nieboszczyka zaszedszy za piec, oparł się, a ręce do kafla w piec włożył, nic nie mówił. Szyleykowski na łóżku położył y koszulę na sobie rozdarł, a xdz pleban w ten czas spał w komorze.

Ad 10mum, 11mum etc. et alia nihil referebat.

5tus testis

Stanislaus Martinus Jańczewski, famulus dni Drobysz, catholicus bonus, praestito corporali iuramento super veritate dicenda etc., quaesitus respondit:

Ad 1mum et 2dum. Znał dobrze nieboszczyka. Słyszał, kiedy mówili między sobą: „Po coś ty tu przyjachał? Ja tu plebanem“.

Ad 3tium, 4tum etc. Pierwszego dnia Bożego Narodzenia ja sam poszłem w zakrystii od pana mego prosząc na obiad, [l. 303v] sam dobrowolnie przyobiecał.

Do nieszporu bawił się wprzód y odjachał nieboszczyk na żmujdzinie gniadym, szedł za nim Piotr Masztalerz.

Ad 5tum, 6tum etc. Słyszałem, że puściwszy kłusem spadł z konia, z tej strony mostu przejechawszy pod wierzbą.

Ad 7mum, 8vum, 9num etc. Koń zabiegł do dworu, pan Drobysz posłał Smażewskiego y inszych, z sankami, żeby odwieźli. Kiedy spadł, nie mówił nic. Xdz pleban jeżeli o spadnieniu wiedział, nie wiem.

Ad 10mum etc. Przy śmierci nie byłem, y jako odprowadzono etc., tylko słyszałem, że krew szła przez nos.

Ad 11mum et 12mum. Nazajutrz ciało widziałem, na ręku poczerniałe. Postuniewicz przyjachawszy z generałem ciało odyskał.

6tus testis

Nicolaus Czesnicki, famulus d. Drobysz. Praemisso iuramento de veritate dicenda etc., interrogatus sub conscientia retulit:

Znał dobrze nieboszczyka, niechęci żadnych nie było między xdzem plebanem albo z JM p. Drobyszem, z nieboszczykiem x. Boreckim. [l. 304r] Pierwszego dnia Bożego Narodzenia proszeni oba z teraźniejszym plebanem byli u jmści pana Drobysza. Nieboszczyk o zmroku samym, po nieszpornej godzinie odjachał wierzchem na koniu żmujdzinie, woźnica za nim na drugim koniu. Za mostkiem przejachawszy wycioł konia w kłus y spadł. Koń uciekł do dworu, JM pan Drobysz z saniami posłał czeladź swoję, którzy odprowadzili do plebaniej. Xdz pleban teraźniejszy jeżeli wiedział, że spadł nieboszczyk y że krew ciekła, nie wiem. Słyszałem, że mu powiedziano, jakoby spił się.

Na ciele znaków nie widziałem żadnych y nie przypatrowałem się. Xdz pleban, słyszałem, że po nim przyjachawszy poszedł spać do komory y nie wiedział, kiedy umarł nieboszczyk. Więcej nie wiem, bo nie byłem.

7mus testis

Petrus Auriga, mgci dni Drobysz. Catholicus bonus, pro Pascate confessus, praestito corporali iuramento super veritate dicenda, monitus de gravitate, falsum testimonium prohibente[206], quaesitus ad interrogatoria deposuit:

Znałem barzo dobrze nieboszczyka y sam odprowadzałem w ten czas onego. [l. 304v]

O niezgodzie albo nieprzyjaźni między nieboszczykiem z panem Drobyszem albo z xdzem plebanem nie wiem y nie słyszałem.

Do nieszporu nieboszczyk bawił się we dworze, odjachał na żmujdzinie gniadym, a ja za nim piechotą szedłem, zrazu piechotą prowadziłem konia. Nieboszczyk za mostkiem wsiadł y skoro wycioł kłusem konia, spadł na grudę przed wierzbą. Ja podniosłem od ziemi, krew ciekła z głowy y nosem, nic nie mówił nieboszczyk, tylko ręce mnie ściskał. Koń uciekł do dworu, a pana Drobysza czeladź przybiegła z sankami y włożywszy na nie odwieźli do plebaniej, a ja sam wróciłem się do dworu.

---

[206] *Orig. įrašyta* prohibentis.

8vus testis

Simon Kryszpulis, sachristianus ecclae Pokroiensis. Catholicus, pro Paschate confessus, maturus, post corporale iuramentum super veritate dicenda etc., ad singula interrogatoria respondit:

O niezgodzie nieboszczykowskiej z xdzem plebanem albo panem Drobyszem niesłyszałem y nie wiem.

Zaproszony był pierwszego dnia Bożego Narodzenia do pana Drobysza do dworu na obiad z xdzem plebanem. O nieszpornej godzinie ze dworu nie chciał na sankach jachać, [l. 305r] mówiąc: „Co ja za baba na sankach jeździć“. Słyszał, że y o pistolety prosił. Na koniu żmujdzinie odjachał, zrazu ze dworu szedł piechotą, potym wsiadł na koń y niedługo jachawszy za mostem spadł.

Bez spowiedzi umarł, y nie postrzegli kiedy: rozumiejąc, że omdlał, posłali po ocet, a on nieżywy już był. W dzień świętego Stephana umarł.

Gorzałkę nieboszczyk pijał y słaby był, w miasteczku za gorzałkę złotych ze trzydzieści winien został.

Prawy bok sini był, na czele y koło ucha sinie było, ręce poczerniały były po śmierci, powiadają, że y koło korony znaki byli.

9nus testis

Joannes Kwietanowicz, civis Pokroiensis. Deposito iuramento corporali de veritate perhibenda, catholicus bonus, pro Paschate confessus et saepius, ad interrogatoria respondit:

Ciało umywałem nieboszczykowskie w dzień świętego Stephana, podczas Mszy świętej.

O niezgodzie nieboszczyka z panem Drobyszem albo z xdzem plebanem nie słyszałem. [l. 305v] To tylko wiem, że tej jesieni urzędnik pana Juszkiewicza ze dwunastu mieszczan z kijami przyszedłszy do gospody, gdzie xdz Borecki nieboszczyk w świrnie jadł wieczerzę, y poczoł kołatać do drzwi mówiąc: „Co tu xdz ma robić po nocy?“ Nieboszczyk z świrna uciekł do plebaniej, y oto z niemi gniewał się, y swarzył się z panem Drobyszem, ale potym, zda mi się, pogodził.

O śmierci powiadają, że na Boże [Narodzenie] jadąc ze dworu spadł z konia.

Widziałem głowę przebitą na grudzie, bok prawy sini, goleń czarna y na ręce prawej na palcach skura zlazła.

Pościel, poduszki krwawe, koszula jednak niekrwawa, przy śmierci nie byłem y nie wiem, jako umarł.

10mus testis

Paulus Kurkunas scabinus Pokroiensis. Catholicus, maturus aetate, pro

Paschate confessus, deposito corporali iuramento super veritate dicenda etc., ad interrogatoria respondit:

Ciało nieboszczykowskie umywałem.

O niezgodzie nieboszczyka z xdzem plebanem albo p. Drobyszem [l. 306r][207]

[207] *Rankraštyje toliau trūksta Pakruojo bažnyčios vizitacijos pabaigos ir didžiosios dalies toliau buvusios įrištos Šeduvos bažnyčios vizitacijos. Įrašyta tik Šeduvos bažnyčios vizitacijos* DECRETUM REFORMATIONIS.

Nº 25

DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI SZADOVIENSI EIUSQUE RECTORE PERILLUSTRI ET ADM RNDO DNO MARTINO BIAŁŁOZOR, CANONICO SAMGAE, PER NOS, CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMGAE, VILNENSEM, GIERANONENSEM PRAEPOSITUM, CIRCA VISITATIONEM GENERALEM ECCLESIAE PRAEFATAE MENSIS MARTII DIE 10 LATUM, SANCITUM ET EXECUTIONI DEMANDATUM

Supra maius altare baldechinum rndus dnus parochus appendi, ne ab humefacto muro nives super tabulam altaris cadant seu in calicem.

Clavis a cyborio in sachristia sub clausura servetur a rndo [l. 306v] dno parocho, in absentia vero venerabilis vicarius servabit sub eadem clausura diligentissime.

Ad maius altare diebus festivis et dominicis sex candelae cereae, dum Divina peraguntur, ardeant.

Lampas diebus festivis et dominicis et solennioribus coram maiori altari pensilis coram Venerabili Sacramento ardeat.

Pixidem maioris quantitatis, deauratam et opere artificioso[208] elaboratam, pro dignitate et maiori reverentia Sanctissimae Eucharistie quantotius comparare curet.

Monstratorium opere artificioso, decens, pro deferendo Venerabili tempore processionum solennium restaurari curet.

Dum Venerabile intra civitatem ad infirmos defertur, aliquot hostiae consecratae in cyborio pro exhibendo cultu latriae seu adoratione venientis populi ad ecclesiam in alia pixide relinquantur.

Laternae, in quibus luminaria pro maiori reverentia Sanctissimi Sacramenti, cum ad infirmos defertur, imponantur, procurentur.

Baldechinum in una hasta rotundum pro adumbrando Venerabili Sacramento et maiori Maiestate, cum defertur ad [l. 307r] infirmos, comparetur.

Indulgentiae trecentorum quinquaginta dierum comitantibus Venerabile in processionibus ad infirmos, omnibus fidelibus in hac diaecesi concessae, promulgentur, et transumptum earum per copias in loco patenti ecclesiae, nempe ad valvas, affigantur [!].

---

[208] *Orig. dar kartą pakartota* opere.

Hostiae pro communicantibus sub certo numero consecrentur; quot relinquentur in pixide, numerus sciatur.

Renovatio Venerabilis Sacramenti fiat quolibet die octavo, dies renovationis in tabula notetur.

Ad fontem baptismalem pelvis, super quem infans baptisetur, et cochleare ex argento, quo aqua ex fonte hauriatur, comparentur.

Aqua baptismalis in pelvi, si fuerit extra periculum cognationis, refundatur ad fontem, sin vero contagiosa, in sacrarium fundatur.

Olea sacra in armariolo seorsive a fonte in loco ad hoc specialiter comparato sub clausura forti diligenter serventur, cum inscriptione „Olea sacra“.

De cognatione spirituali inter levantem et levatum levatique patrem et matrem, similiter inter baptisantem et [l. 307v] baptisatum baptisatique patrem et matrem, importante impedimentum matrimonium dirimens, doceantur patrini.

Ad levandum infantem unus tantum et una, quos parentes elegerint, admitta[n]tur. Similiter extra casum necessitatis haereticos pro patrinis non admittat. In casu necessitatis, ut in periculo mortis, moneantur ex ambona obstetrices, ut baptisent a[d]hibita forma baptismi infantes.

Diem anniversarium ecclesiae dedicationis cum devotione populi celebret.

Indulgentiae hunc diem obeuntibus 40 dierum promulgentur. Vexillum cum parvula campanula in signum eius diei supra ecclesiam appendatur.

Diploma consecrationis in tabula literis notabilibus descriptum supra fores sachristiae appendi curet.

Anniversarium quolibet anno pro serenissimis regibus, uti fundatoribus[209], pro illustrissimis episcopis, pro illustrissimo Hieronymo Wołłowicz, capitaneo generali Samgae, tanquam singularissimo huius ecclesiae benefactore, et aliis benefactoribus die proxime succedente post diem fidelium defunctorum absolvi curet. [l. 308r]

Tectum ecclesiae tegula argillacea, igne cocta, tectum, in aliquibus locis foraminosum, nivibus pervium, stillans, per quae foramina nives copiose illabentes fornicem superiorem, in quam dissolutae emoliunt et ruinae obnoxiam reddunt. Proinde obviando approximanti ruinae, quantotius reparari et foramina in tecto occludere praecipimus.

Trabes structuram seu molem tecti sustinentes, in aliquibus locis putrefacti, et praesertim per tactum fulminis fracti, insimul et trabes putrefacti molem copulae sustentantes eiiciantur, et in locum eorum novi imponantur et substituantur.

Nives super laqueare a vento congestae per foramina tecti, ne fornicem corrumpant, omni cura et diligentia quantotius purgentur et deiiciantur.

---

[209] *Orig. įrašyta* fundatoris.

Ab administratione sacramentorum quoniam pacisci simonicam labem redolet, idcirco districte inhibemus, sub poenis contra simoniacos sancitis, ad primam delationem extendendis, ne a benedictionibus matrimoniorum. baptismo infantulorum et aliis quibuscunque sacramentis ullum pretium exigat, sed quod post administrationem sacramenti sponte, libere per modum eleemosynae offertur, accipiatur cum gratiarum actione. [l. 308v]

Libros metricarum, in quibus nomina matrimonio copulatorum, baptisatorum, mortuorum, sepultorum, processum ex cancellaria nostra emanantium describi debent, comparet quantotius. In his libris legibiliter scribat nomina coniugum, nomina testium ad contractum seu benedictionem matrimonii praesentium ad minus duorum, nomina baptisatorum, patris, matris, conditionem eorum et patrinorum.

Carbona ecclesiastica sub trina clausura servetur. Quoniam rndus dnus parochus proventus eius tam ex sacculo, quam ex piis legatis et sepulturis suppressit, in suos usus usurpavit et convertit, ideo nos de consilio suorum perillustrium adm RRDD collegarum curam et dispositionem proventuum carbonae et custodiam eius rndo dno Nicolao Walkiewicz, altaristae Szadoviensi, famatis dno Martino Woysznarowicz consuli, dno Buynowski, scabino civitatis SRM, viris fide dignis, committimus et commisimus, et in patronos carbonae elegimus, qui singuli claves seorsivas a carbona habebunt, de communicato consilio secum proventus carbonae in necessitates ecclesiae tantum, et non in alios usus profanos nec proprios expendant. Proventus et expensas carbonae redituum in libro ad hoc specialiter comparato fideliter sub onere conscientiae notabunt. Ipse vero perillustris rndus dnus Białłozor, canonicus Samgae, parochus Szadoviensis, in regimen et dispositionem carbonae et receptionem proventuum [l. 309r] ad eam spectantium nullatenus se ingerat et immisceat. Proventus ad carbonam hi erunt:

A sepulturis in fornicibus floreni quinque, ultra quos nihil amplius exigatur, in ecclesia una sexagena, ultra quam non exigatur, idque a ditioribus accipiatur, qui solvendo sunt pares.

Ex sacculo tempore contionis tam diebus dominicis per annum, quam festivis collecta pecunia, ex oblationibus pecuniariis ad altare oblatis, ab osculo pacificalis seu crucis.

A communicantibus, qui consueverunt offerre solidum, a pulsu minoribus campanis florenus medius. Hi omnes proventus ad carbonam spectabunt pro necessitatibus ecclesiae suppeditandis et sartis tectis ecclesiae conservandis.

In caemeterio vero gratis sepeliantur, sine ulla mercede. Quia Dni est terra, hanc vendere non licet.

Cathalogus defunctorum, qui muniti sacramentis seu non obierunt, habeatur, et ad hanc ecclesiam vel in ipsa ecclesia sepultorum nomina notentur.

Pia legata pro ecclesia, intuitu eius tam in bonis mobilibus, agris, domibus,

pratis, quam mobilibus pecuniis a piis fidelibus relicta, inscripta, oblata, ut rndus altarista una cum DD patronis carbonae sub onere conscientiae diligenter notent [!]. [l. 309v]

In quo si rndus dnus parochus impedire ausus fuerit praefatos DD patronos carbonae, aut si pia legata supprimat, vel in suos usus privatos convertere praesumpserit, sciat se poenis contra suppressores piorum legatorum in iure descriptis puniendum, videlicet in prima synodo diaecesana, excommunicationis et amissionis beneficii ad primam delationem.

A pulsu campanae maioris pro confratribus Sancti Angeli Custodis, quorum sumptu erecta est haec campana, nihil accipiatur, ab aliis vero minoribus campanis ultra unum florenum non exigat tam rndus dnus parochus, quam eius vicarius. Floreni medietas ad carbonam seu ad manus DD patronorum carbonae reddatur, altera vero medietas floreni dno parocho cedat.

Quoniam vero perillustris rndus dnus Białłozor, canonicus Samgae, parochus Szadoviensis, ab annis quatuor et ultra collectionem ex sacculo pecuniae ad carbonam spectantem sub tempus concionis diebus festivis et sollemnioribus, prout ipse fassus est, sibi indebite et impertinenter in fraudem ecclesiae et damnum notabile usurpavit, in proprios usus convertit, ideo ducta proportione et facta collatione cum percepta ex sacculo diebus dominicis ascendere summam per hos quatuor annos regiminis rndi dni parochi ad florenos [l. 310r] sexaginta decrevimus, quos florenos sexaginta ut ad carbonam reponat, vel potius ad manus DD patronorum carbonae, intra tres menses, sub poenis in prima synodo diaecesana expressis mandamus et iniungimus rndo dno parocho Szadoviensi.

Dnus Paulus Purcik legatum derelictum a pie quodam mortuo, videlicet florenis ducentos quinquaginta, exolvit et reddidit ad manus rndi dni parochi, ex quibus tantum centum quinquaginta applicavit ecclesiae, centum vero florenos dixit sibi esse adscriptos, quos et usurpavit, nulla facta probatione de tali praetensa inscriptione ab hoc defuncto. Ideo mandamus et iniungimus, sub poenis contra suppressores piorum legatorum sancitis, quatenus intra tres menses centum florenos ad manus DD patronorum carbonae pro restauratione tecti ecclesiae restituat et reddat.

Albertus pauper, pulsator campanarum, moriens reliquit florenos 400 pro necessitatibus ecclesiae Szadoviensis, quos ad primam interrogationem negavit se rndus dnus parochus percepisse, reflexione tamen facta dixit se tantum florenos 50 recepisse, et alios quinquaginta in malis solidis, vulgo wołoskich, sed haec verba tanquam veritati contraria reiecta, nam evidenter ex secreta inquisitione seductum, quod omnes 400 acceperit florenos. Tandem fassus est accepisse [l. 310v] ducentos, ex quibus quinquaginta expendit pro necessitatibus ecclesiae, quinquaginta dedit rndo dno altaristae, seu potius donavit, centum vero in suos proprios usurpavit usus impertinenter, nam

nulla probatione deduxit sibi relictos ab hoc paupere 100 et dno altaristae 50, qui tanquam magis scrupulosus praefatos quinquaginta florenos obtulit pro baldechino. Rndus vero dnus parochus pro eo, quod temere ausus est usurpare ecclesiae necessitatibus oblatam pecuniam a praefato paupere Alberto, mandamus, sub poenis suprascriptis et in synodo diaecesana prima contra surripientes et temere usurpantes pia legata, quatenus circa tres menses centum florenos ad manus DD patronorum carbonae reddat et restituat.

Subditos magnis laboribus, exactionibus, non attendendo ad obligationes et statuta ab illustrissimis antecessoribus nostris data, graviter emunxit et gravare non decessit, praesertim in hoc:

Custos unus pro domo parochiali debuit in plebanali domo esse, nunc per annos quatuor, ultra leges suas, duos mittebant coacti subditi. Censum non contentus crassa moneta recipere a subditis, sed imperialibus omnino exigit et extorquet, ad vecturas ad loca distantia pellit, et tamen a vecturis sexagenam bona moneta recipiebat. Pro exigendo censu ad subditos cum magno [l. 311r] comitatu, equorum numero descendere consuevit et apud eosdem subditos morari, eorum impensis ali et sustentari se cum suo comitatu, equis cogendo. Pro distillando cremato ligna ultra statuta subditis mandat vehere, et loco dissito.

Canes rusticis ad alendum submittere, item boves, capros, vitulos, cum summo gravamine et iniuria subditorum, replicante ad hunc libellum supplicem rndo dno parocho se hactenus non habuisse leges et statuta subditorum nec scivisse de iis, promittente[210] in posterum talia gravamina non facere. Pro quibus nos omnibus iniuriis, gravaminibus, indebitis exactionibus, emunctionibus, non descendendo ad poenas promeritas, iniungimus et mandamus rndo dno parocho, quatenus praefatos subditos non aggravet, sed iuxta statuta eorum, a nobis approbata, firmata, eorum utatur obsequio, et ne amplius eiusmodi exactiones in desolationem patrimonii Christi faciat, inhibemus, sub poenis contra desolantes beneficia.

Cum vero adm rndum parochum ultra modum esse gravem subditis reperimus et invenimus, abhinc sancimus, ut contributiones quascunque, sive publicas, sive ad fiscum fumales, sive militares, vulgo generykę, ipsi subditi, facta inter se contributione, cum consilio et in praesentia rndi dni Walkiewicz, altaristae Szadoviensis, [l. 311v] colligant, et ipsi ad collatorem designatum reddant, rndo parocho in hoc se non ingerente nec immiscente per famulos suos, et praecipue Paszkiewicz, quem incontinenti a regimine subditorum amovere mandamus, ut nihil amplius in subditis habeat.

Ipse vero rndus dnus parochus ob delationem iniuriarum et recursum ad nos, per libellum supplicem factum, nullo praetextu vel quaesito colore nec per se ipsum, nec per famulos suos, vel etiam consanguineos opprimat subditos

[210] *Orig. įrašyta* promittentem.

et ulciscetur nec graviter castiget, sub poena privationis regiminis ipsorum, ad primam delationem et querelam ad nos per subditos factam extendenda. Monemus pastoraliter rndum dnum parochum, ut paterne cum suis subditis, imo verius ecclesiasticis agat, statuta et leges eorum non transgrediatur, laboribus, vecturis, censibus et aliis quibuscunque exactionibus non aggravet, personaliter pro exigendo[211] censu non descendat ad villas, sed in domum parochialem comportare subditos sibi iubeat censum.

Canes alere non cogat, boves, capros et similia animalia, sub poenis supra expressis.

Tempore visitationis generalis existens ad ecclesiam cathedralem, dispensationem ad possidenda beneficia [l. 312r] incompatibilia submisit se exhibiturum tempore visitationis ecclesiae parochialis Szadoviensis, quam non vidimus. Paterne tamen cum rndo dno parocho agere volentes, licetsi ipso iure amittere et privari debeat alterutro beneficio, iniungimus tamen praesenti decreto, ut intra sex menses exhibeat et praesentet dispensationem pro obtinendis incompatibilibus beneficiis, sub poena privationis et nullitate fructuum perceptorum.

Quoniam cum summo damno ecclesiae cum magnifico domino Raczko et aliis complicibus occasione irreverentiae factae Venerabili Sacramento a civibus Szadoviensibus, et hoc titulo non mediocrem summam, ascendentem ad 700 florenos, a civibus accepit ideo nos, praecaventes indemnitati ecclesiae, cuius titulo litigavit, composuit causam, pecuniam accepit, cum nemo Ecclesiae nomine lucra litis sibi usurpare teneatur, iuxta praescriptum iuris, sed ei restituere, cuius nomine litem movit, ideo nos, inhaerentes dispositioni iuris et sacrorum canonum, florenos trecentos reddere ad manus dnorum patronorum carbonae rndo dno parocho mandamus. Residuam vero pecuniam, quamvis non expendit tantum litigando, in usu rndo parocho concedimus pro expensis; quos 300 florenos intra sex menses sub iisdem poenis supranominatis [l. 312v] restituere tenebitur.

Crematum pro sua tantum domestica necessitate, et non ad vendendum, cum negotiatio prohibita sit clericis, distilletur.

Scholam in loco antiquo, prope ecclesiam, pro erudiendis parvulis quamprimum erigat vel restauret.

Baccalaureum idoneum suoque officio attendentem foveat et salariet, non hunc, qui variis distractus officiis.

Organarium et alios cantores requisitos ad chorum procuret, servet, foveat, salariet, in locum minus necessariae familiae veneratoris.

Xenodochium in fundo antiquitus per fundationem designato restauret, et pauperes personae miserabiles in eodem foveantur.

---

[211] *Orig. įrašyta* exidendo.

A sepulturis in ecclesia et fornicibus ac caemeterio, ex quo quinque, octo et decem accipiebat florenos, quoniam nullam dedit rationem coram nobis, nisi tantum generaliter quolibet anno asseruit se a possessione beneficii nihil amplius ultra viginti florenos percepisse, haec vero assertio cum sit contraria veritati et depositioni secretae fide dignorum parochianorum, qui computarunt et evidenter [l. 313r] probarunt ultra 200 florenos in crassa moneta percepisse rndum dnum parochum a sepulturis, ideo nos, benique et pastoraliter procedere volentes nec descendentes ad publicam inquisitionem, mandamus rndo dno parocho, ut centum florenos moneta currenti reddat ad manus DD patronorum carbonae intra tres menses, sub poenis contra suppressores proventuum ecclesiae.

Caemeterium ne pateat incursibus brutorum animalium, saepimento curet cingere quantotius.

Pium legatum dni Martini Drobysz, ecclesiae Szadoviensi spectans, mille quingentos florenos, a possessoribus pie defuncti bonorum iure medio vindicet rndus dnus parochus.

Legatum nobilis Drobyszówna, florenos ducentos et vestem sericeam, inscriptam ecclesiae, iure medio nolens vindicare composuit cum magnifico dno Drobysz, a quo fl. 60 et equum fassus est accepisse.

Cum vero haec in damnum evidens et notabile facta sit compositio, ideo iniungimus, ut intra tres menses hoc legatum in toto repetat et ad manus DD patronorum carbonae restituat. [l. 313v]

Legatum centum florenorum et viginti a dno Antonio Woysznarowicz pro lampade repetat iure medio a magnifico dno Szemiot, succamerario Derpatensi.

Lavaterium in sachristia decens ex stanno comparetur et ad parietem ecclesiae affigatur. Duo mantilia a partibus huius lavaterii appendantur.

Aqua lustralis ad ianuam sachristiae in aliquo decenti vase, et ad valvas ecclesiae lanuas [?] servetur.

Devotas virgines ad ecclesiam Szadoviensem manentes non inquietet nec turbet aut molestet, sed eas pro posse suo subveniat, quoniam merentur respectum pro suis, quos impendunt ecclesiae, laboribus.

Requisita ad lotionem albarum, tobalearum, corporalium subministrabunt eis DD patroni carbonae.

Homines perversos, sceleratos, malae famae in protectionem non suscipiat.

Ex subditis suae iurisdictionis ecclesiasticae iniuriatis iustitiam administret.

Parochiani ne avertantur ab ecclesia et alio sua beneficia ne transferant, bene cum illis conveniat. [l. 314r]

Affectus suos a verbis asperioribus et contumeliis praesertim inferendis contineat et moderetur.

Proventum a caluno seu velo feretri provenientem, quoniam sumptibus confraternitatis comparatum, non usurpet sibi, sed ad carbonam confraternitatis tenebuntur dni patroni carbonae confraternitatis accipere.

Libros ad chorum pertinentes, videlicet psalterium, antiphonarium, graduale, processionale, restauret.

Missalia duo nova, ex quo per hos annos nullam meliorationem in ecclesia fecit et in parochia, ut emat rndus dnus parochus cum patronis Sveciae, mandamus, et abhinc intra annos duos tam in ecclesia, quam in domo parochiali, faciet meliorationem.

Legatum Ambrosii de pago Svikar, florenorum ducentorum repetat iure medio rndus parochus.

Legatum dni Alexandri Suszkiewicz, existens apud dnum Woydziło, florenos centum recuperet.

Ossorium separatum a parietibus ecclesiae comparetur.

Pro salutatione angelica mane, meridie et vespere pulsare rndus parochus iubeat. [l. 314v]

Fundationem exhibeat, quo titulo percipit carnes ex lanienis, cum saevo, pro lampade debeat accipere. Quae omnia decreta executioni demandata rndi dni parochi.

Quae omnia decreta rndus dnus parochus insimul cum venerabili dno altarista legant, et venerabilis dnus altarista puncta crucibus signata ex ambona publicet, sub poenis arbitrariis.

Cedant omnia ad M[aiorem] D[ei] G[loriam] B[eati]que V Mariae, S[ine] L[abe] O[riginali] C[onceptae] nec non SS Omnium honorem.

Nº 26

VISITATIO ECCLAE PAROCHIALIS POSZUŁATENSIS ANNO 1676 D. 18 MARTII

INVENTARIUM ECCLESIAE PAROCHIALIS POSZUŁATENSIS, TEMPORE VISITATIONIS GNALIS PER ME, STANISLAUM SIEMASZKO, CANONICUM SAMGAE, PROCURATOREM VENERABILI CAPITULI, VISITATOREM DELEGATUM, [CONFECTUM] ANNO, DIE ET MENSE QUIBUS SUPRA [l. 315r]

Structura ecclesiae lignea, adhuc integra et firma, tectum tegulis ligneis munitum, circa verticem propter eiectas tegulas foraminosum, in medio turris ex asseribus constructa, circa iuncturas asserum lamina tecta, in qua campanula pendet.

Loco vestibuli pinnaculum habet, foribus ab extra ferrea clausura munitis et ferreis cardinibus innixis clauditur. Fenestras habet intus septem vitreas, aliquibus in locis excussas. In navi crucifixus pendet supra trabem. Supra ianuam maiorem chorus. Ad cornu altaris Epistolae sachristia cum una fenestra vitrea ferro munita. Fores ad illam intrinseca clausura et fereis cardinibus muniti. Prope eosdem fores ambona, ex asseribus rudibus structura composita. Penes ambonam in medio ecclesiae baptisterium sine ulla clausura, in quo vas aeneum cum aqua lustrali congelata. Scamna lignea intra ecclesiam pauca.

Habet indulgentias plenarias pro festo Assumptionis B. Virginis Mariae et pro festo Nativitatis BV septem annorum, totidem quadragenarum, ab anno 1673 ad decennium, Roma allatas. Alias indulgentias habet pro festo ss. Petri et Pauli apostolorum plenarias et pro festo sanctae Mariae Magdalenae septem annorum, ab anno 1673 ad decursum decennii.

Caemeterium nullo saepimento circumdatum. Campanile lacerum, a partibus asseres disiecti, in quo duae campanae appensae.

Erecta est ista ecclesia a mgco dno Joanne Eustachio Kossakowski, capitaneo Guldinensi [!], tenutario istorum bonorum, anno ...[212], [l. 315v] qui pro dote centum quinquaginta florenos currenti moneta ex aula rectori pro tempore existenti pro hac ecclesia annuatim solvendos inscripsit. 2do erant duo subditi inscripti a piae memoriae Paulo Zawacki, in hac ecclesia sepulti, Petrus et Stephanus Oszkicie, quos diuturno tempore habuerunt in possessione

[212] *Orig. palikta tuščia vieta metams įrašyti*.

rndi defuncti 1mo Karczewski, deinde Baczewicz, parochi huius ecclesiae. Percipiebant census ab istis subditis 40 florenos, modo vero nescitur, quo praetextu ... Zawacki, frater praenominati fundatoris, in suam possessionem recepit post mortem rndi Baczewicz ... semper praedictos subditos; inquirenda sunt apud perillustrem rndum dnum Marinum Lawxmin, praepositum Samgae, parochum Szaulensem.

3tio. Moriendo rndus Bagiewicz, parochus huius ecclesiae, testamento suo inscripsit florenos 850, apud MD Czapska mutuo datos, quae ad haec usque tempora[213], summam capitalem neque censum persolvebat, illustrissimus tamen modernus loci ordinarius Samgae, medio iure vindicare incepit et post multas illis controversias modo, ultimate ante interregnum post fata serenissimi regis Michaelis Poloniae, decretum in tribunali Minscensi obtinuit et ulterius prosequendo insistit.

Praeterea habet aream in caemeterio et pro domo parochiali, pro horto, pro hospitali, schola, quot iugerum, nescitur. [l. 316r]

In area pro domo parochiali designata aedificavit sibi domunculam oppidanus Poszułatensis.

Pro baccalaureo seorsive media pars mansi inter agros civitatis Poszułatensis et hortus penes scholam.

ALTARE MAIUS

Altare maius operis arcularii, columnae deauratae. In maiori tabula imago Crucifixi elegantis picturae. Baldechinum supra verticem altaris, in quo monstratorium cum Venerabili Sacramento depictum in radiis, angeli albi tenentes. In eodem altari cyborium deargentatum, habet clausuram bonam. Portatile consecratum per illustrissimum Georgium Tyszkiewicz, episcopum Samgae, anno 1637 die 8 iulii. In eodem altari imago Trocensis BV Mariae, populi devotione celebris.

ALTARE 2DUM

Ad dextram partem intrando ecclesiam altare operis arcularii, exiguum, deauratum, in tabula maiori imago Christi crucem baiulantis, superius imago [l. 316v] rotunda Dei Patris. Supra altare baldechinum elegans, deauratum, in medio Nomen Jesus in radiis. In hoc altari portatile repertum confractum et violatum, quod ob periculum erroris committendi, ne ab ignavis celebretur, amotum, et sine reliquiis repertum. Erectum hoc altare a Paulo Zawacki anno 1639, imago picturae rutenicae.

---

[213] *Orig. toliau dar kartą pakartota* usque.

Ad sinistram partem altare BV Mariae operis arcularii, in parte deauratum, in tabula imago BV Mariae Filium portantis, sub pedibus luna.

Portatile habet confractum et violatum, in quo reliquiae nullae repertae, et ne celebretur in eo, reiectum est.

Erectum hoc altare a Nicolao Piotraszewicz anno Domini 1639 d. 1 mensis aprilis; ad partem eiusdem altaris in pariete epitaphium depictum Stephani Trydwolt, mortui anno 1645.

Argentum

Monstratorium pro deferendo Venerabili Sacramento argenteum, non deauratum, in sede florisatum, supra turricula, in qua effigies Crucifixi pendet, haec modo fracta, melchisedech argenteum, non deauratum, a MD Joanne Kossakowski. [l. 317r] Crux argentea magnitudinis iustae, in cornibus quatuor evangelistae sculpti, in sede florisata, a mgco dno Kossakowski. Posuit primum lapidem rndus Nicolaus Hiolicz [!] sub titulo Sancti Joannis Decollationis.

Calix argenteus, intus et extra in cuppa superiori et in manubrio deauratus, cum patena ex una parte deaurata, in qua crux caravacensis sculpta.

Patena altera pro deportando Venerabili Sacramento ad infirmos, ex utraque parte deaurata, a magnifico domino Kossakowski.

Łańcuch srebrny kolczasty, w którym kolców 133. Przy tym łańcuchu wisi tablica, złota na złotym drociku, od jej mości paniej Białłozorowej, podstolinej upitckiej.

Tabliczek srebrnych trzy, na których Najświętsza Panna wyrażona, jedna wielka, na trzech łańcuszkach srebrnych wisząca.

Krzyżyków srebrnych ruskich pięć.

Serce srebrne małeńkie.

Pierścionek niewielki.

Manele bursztynowe dwoje z faworkami.

Tabliczka mosiądzowa.

Puszka kontryfałowa, połamana wszytka, z której szmatków połamanych 14.

Melchisedech srebrny pozłocisty. [l. 317v]

Ornaty

Ornat tabinowy wodnisty coloru turkusowego z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy włosiany, z stułą y manipularzem.

Ornat atłasowy karmazynowy, z stułą y manipularzem.

Ornat requialny aksamitny, z stułą y manipularzem.

Ornat requialny tabinowy, z stułą y manipularzem.

Kapa tabinowa coloru blękitnego z haftkami srebrnemi, których jest par pięć.

Antependia

Antependium kitajczane zielone.
Antependium z herbami na kitajce.
Antependium kitajki dupli.

Vela

Vela do monstrantiej dwoje.
Vela do kielichów sześć.
Alby tkackiego płótna dwie stare.
Humerałów nowych siedm, jeden zakonniczy requialny.
Corporałów trzy. [l. 318r]
Purificaterzów sześć.
Fartuszków do crucifixa pięć.
Szerzynek jedynaście różnym jedwabiem wyszywanych.
Obrusów pięć wszytkich.
Towalen wszytkich siedm.
Komży płócienne dwie.

Xięgi

Mszał cum patronis regni Poloniae.
Graduał, antyphonarz, psałterz.
Agenda mała, evangelijki dwie stare.

Lisztwy do ołtarzów

Lisztwa złotem wyszywana jedna.
Lisztwy karmazynowym jedwabiem wyszywane.

Lichtarze

Lichtarzów mosiądzowych dwa.
Lichtarzów drzewianych tokarskich.
Lichtarzów mniejszych mosiądzowych dwa, posrebrzanych cztyry.
Lichtarz wielki in medio ecclesiae mosiądzowy.

Cyna

Kielich pro ablutione cynowy. [l. 318v]
Ampułek cynowych trzy.
Miseczka cynowa pro offertorio.

Chorągwie

Chorągiewki błękitne czamletowe dwie, na jednej obraz Purificationis Dni, na drugiej Najświętszej Panny Dolorosae.

Chorągiewki dwie czerwonego harusu z frędzlami jedwabnemi, sumptu rndi Pożutowicz, na jednej obraz Ś. Kazimierza, na drugiej Ś. Pawła.

Chorągwie dwie, także czerwonego harusu, sumptu cuiusdam oppidani, na jednej obraz Najświętszej Panny Dolorosae, na drugiej obraz Ś. Pawła.

Obrazy

Obraz podługowaty na płótnie Depositio Christi Dni cum BV, s. Anna, s. Joanne, s. Maria Magdalena.

Obraz bez ram na płótnie Morientis Christi Dni.

Obrazów na płótnie malowanych starych, na których wyrażone cztyry części świata.

Obrazek niewielki Najświętszej Panny w ramach, zasłonka na nim karmazynowej kitajki.

Obraz ryty snicerskiej roboty, na którym wyryta figura Resurrectionis Dni. [l. 319r]

Inventarium domus plebanalis

Wchodząc do plebaniej wrota podłe.
Sam dom plebański, nowo zbudowany, słomą kryty.
W nim izba z alkierzem, po jednym oknie.
Komora z izby dla drobiazgów.
Z komory, z alkierza y z izby troje drzwi z klamkami y zaszczepkami.
Naprzeciwko izba stara z komorą.
Okna z papieru klejone.
Piec stary. Drzwi w niej z klamką y zawiasami.
Drugi budynek plebański, wszytek ad ruinam prope diem inclinans.
Piekarnia słomą kryta, ale dach stillat.
Przy tejże piekarni izdebka przybudowana pusta.
Nie daleko piekarni świren słomą kryty.
Chlewek słomą kryty dla bydła.
Odryna stara, dach zepsowany, na siano.

Obora

Krowa jedna, świń dwoje, de caetero nihil, wszytko franciszkani pro vicariis deservientes wywieźli.

DECRETUM REFORMATIONIS [l. 319v] PRO EADEM ECCLESIA PAROCHIALI POSZUŁATENSI, POST VISITATIONEM GENERALEM RELICTUM[214]

Ex vinculo iuramenti sui ut ad sponsam suam, cui spirituali matrimonio coniunctus est, rndus Mathias Alexander Pożutowicz ex diaecesi Vilnensi quamprimum pro confessione Paschali excipienda [ad] populum redeat, sub poenis contra desertores et profugos stringitur personaliter ad eandem residere, non vero per mercenarios substitutos, iuxta praescriptum sacrorum canonum, et novissime Tridentini sess. … …[215] districte iniungitur.

Clavis a cyborio sub custodia rndi parochi in sachristia, sub clausura diligenti servetur.

Pixis argentea invocato subsidio parochianorum, potissimum illustrissimi palatini Smolenscensis, tenutarii bonorum Poszułatensium, implorata eleemosyna quamprimum procuretur.

Quolibet die octavo Venerabile sub certo numero renovetur, dies renovationis in tabula notetur et post distributionem populo certus numerus communicantorum habeatur.

Ad Communionem populi cancelli linteamine tegantur, luminare proferatur a ministrante.

Venerabile ad infirmum intra civitatem in pixide [l. 320r] superpelliceatus cum processione et cantu deferat, cum luminaribus et laternis, quae procurentur.

Comitantibus Venerabile Sacramentum indulgentiae trecentorum quinquaginta dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, populo commendentur, ut ad processiones ad infirmos alacres confluant.

Dum Venerabile cum pixide ad infirmum intra civitatem deferetur, particulae consecratae in cyborio pro adoratione relinquantur.

Baptisterium ferrea sera claudatur, intus linteamine mundo aqua baptismalis tegatur a pulveribus arcendis.

Pelvis super quo infans abluatur, et cochleare, quo aqua ad perfundendum de fonte hauriatur, procurentur.

Olea sacra in armariolo seorsive sub clausura et custodia diligenti conserventur, cum inscriptione supra armariolum „Olea sacra“.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, de reformatione matrimonii, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter levantes et levatum levatique patrem et matrem, nec non inter baptisantem baptisatique patrem et matrem, populo promulgetur.

---

[214] *Orig. įrašyta* relicta.

[215] *Orig. paliktas tarpas serijai ir dekretui nurodyti*.

Ab administratione sacramentorum, quoniam simonicam pravitatem redolet, id circo sub poenis ad primam [l. 320v] delationem extendendis districte prohibetur, ne a baptismo, coniunctione matrimoniorum, extrema unctione, confessonibus et aliis sacramentis nil pretii extorqueat, sed post administrationem, quod offertur pro consuetudine, scandali [!] percipiat.

Pro patrinis, iuxta Tridentinum, sess. 24, cap. 2, de reformatione matrimonii, unus sive vir, sive mulier, vel ad summum sive unus, sive una [!], quot parientes elegerint, adhibeantur.

Haeretici extra casum gravis necessitatis pro patrinis non adhibeantur.

Liber pro metricis arte bene ligatus comparetur, in quo nomen infantis et patrinorum, dies et annus formula in agendis praescripta notentur, et diligenter custodiantur.

Alter liber, etiam arte bene ligatus comparetur, in quo nomina matrimonio copulatorum, duorum testium contractui matrimonii praesentium, dies, annus et locus scribantur.

Liber tertius in folio, bene ligatus, pro inscribendis processibus ex officio emanatis habeatur, processus vero via cursoria celeriter transmittantur.

Carbonam in ecclesia sub trina clausura quantotius ponat, ad eius custodiam duo vitrici bonae vitae adhibeantur, qui singulas claves habeant et simul proventus expendent in necessitates ecclesiae, expensasque connotabunt fideliter [l. 321r] sub onere conscientiae.

Pro loco sepulturae intra ecclesiam ultra sexagenam a ditioribus et qui solvendo pares sunt non exigatur, et totum in carbonam pro fabrica ecclesiae mittatur.

A pulsu campanarum pro defunctis ultra medium florenum non accipiat, huius dimidium in carbonam, dimidium vero rndo parocho cedat.

Caemeterium, invocato subsidio aulae, trabibus sepiendi curam adhibeat.

Tectum ecclesiae propter eiectas tegulas foraminosum recludere curet.

Campanilis disiectos a partibus asseres et tectum foraminosum restauret cum subsidio aulae, quandoquidem proprios tenues habeat fructus.

Fenestras in ecclesia foraminosas implorata eleemosyna reparari incumbat.

Collectiones solidorum sacculo sub tempus contionis singulis diebus festivis et dominicis, quantum collegerit, in libro notet et in carbonam mittat, de quibus licebit pro cera, pro vino cum scitu vitricorum expendere.

Aqua benedicta ad ianuam in sachristia cum vasculo appendatur. [l. 321v]

Anniversarium pro Vitoldo, introductore fidei in Samogitiam, iuxta rubricas quolibet anno observet.

Pro precibus mane, meridie et vespere pulsari curet. Indulgentiae quadraginta dierum vespertinam orationem pro defunctis ad Deum fundentibus, in synodo provinciali concessae promulgentur.

Confraternitatem Beatae V. Mariae cathechisticam, quae ad hanc ecclesiam, in finibus haereticorum positam, summopere desideranda est, ex cathedrali ecclesia per communicationem introducat.

Schola, pro qua fundus designatus est, et antea extabat, iterum aedificari invocato auxilio aulae curet.

Baccalaureum ad instructionem puerorum et pro cantu in ecclesia foveat.

In hospitali pauperes debiles, miserabiles personas, quae … manuum victum quaerere non possunt, foveat, non vero sanos et vegetos, pro sua utilitate ex laboribus percipienda.

In contionibus, exhortationibus orationem dominicam, symbolum apostolorum, signo sanctae Crucis se signare, decem Dei praecepta et ecclesiae, actus fidei, spei, charitatis [l. 322r] omnibus diebus festivis vernacula lingua populum doceat.

Cathalogus mortuorum et ad hanc ecclesiam sepultorum scribantur. In caemeterio, quoniam terram Domini vendere licet, gratis sepeliat.

Pia legata, intuitu ecclesiae a moribundis ad scripta in pecunia, pecoribus vel quibuscunque rebus, fideliter sub onere conscientiae in libro scribantur, et non in alias ecclesiae necessitates convertantur, nisi pro fabrica, sub poenis contra supprimentes pia legata sancitis.

Linteamina ecclesiae ad altaria sint munda et alba, corporalia et purificatoria saepius laventur.

Pallae tela alba subducantur et saepius laventur.

In portatili vetusto, quod est confractum per medium et violatum, non celebretur sacrificium Missae, neque in altari propter committendum errorem ponatur.

Confessionale restauretur.

Casus reservatos et bullam Caenae Dni descriptam affigi curet.

Strophiola, quibus infantes terguntur, comburantur.

Olea sacra, novis allatis, vetera in lapide ad hoc destinato [l. 322v] comburantur, et cineres in sacrarium mittantur.

Decreta in praesenti lata visitatione de non extorsionibus ab administratione sacramentorum, a sepulturis, a pulsu campanarum, pia legata populo ex ambona diebus solennioribus ter publicentur.

Acta, lecta et publicata.

Nº 27

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS SMILGENSIS ANNO 1676 DIE 16 MARTII

INVENTARIUM ECCLESIAE PAROCHIALIS SMILGENSIS, TEMPORE VISITATIONIS GENERALIS PER ME, STANISLAUM SIEMASZKO, CANONICUM SAMGAE, PROCURATOREM [l. 323r] VENERABILI CAPITULI, VISITATOREM DELEGATUM, CONFECTUM ET ORDINATUM ANNO, DIE ET MENSE UT SUPRA

Ecclesia in oppido Smilgensi bonorum regalium, ad tenutam Szadoviensem spectantium, sita, fabrica vetusta et ad ruinam propediem inclinans, tectum totum lacerum et foraminosum, imbribus nivibusque et tempestatibus caeli patens, supra ecclesiam turricula, noviter exstructa, in qua campanulae pendent, fenestras intus veteres habet sex, in navi Crucifixus, a partibus Crucifixi imagines BVM et Sancti Joannis in tabula pictae.

Ambona rudis structurae, ex asseribus composita. Chorus supra ianuam ecclesiae simplicis et rudis structurae, sine cancellis.

Sachristia ad partem sinistram ecclesiae exigua cum una fenestra vitrea parva, ferro in modum crucis munita, clauditur foribus cum clausura intrinseca, cardinibus ferreis fores innixi.

Scamna sex integra et nova habet. Erecta est haec ecclesia [a] piae memoriae Mathaeo Zaleski, parocho et decano Szadoviensi, pro filia ad ecclesiam Szadoviensem habuit, anno 1644. [l. 323v]

Caemeterium circumcirca, trabibus bene septum.

Dotata est ista ecclesia primo a rndo dno Mathaeo Zaleski, decano et parocho Szadoviensi, qui emit villam decem mansorum de nomine Materaki alias Smilgi, apud dnum Simonem Rowdzić sexagenis mille et quinquaginta sub anno 1643 mensis iulii die 10.

Secundo dotata est a serenissima regina Poloniae Ludovica Maria per speciale privilegium super villam Gikany septemdecem mansorum cum tribus mansis in villa Celki 1625 [!], interveniente altera cessione advitalici sui nobilis Andreae Staszkiewicz, districtus Upitensis. Approbatum est idem privilegium a serenissimo rege Joanne Casimiro sub anno 1661 mensis iulii die 30. Traditio in possessionem eiusdem dotationis a rndissimo Joanne Domalewicz Małachowski, canonico Cracoviensi et Leopoliensi, commissario generali SRM, sub anno 1661 die 13 Xbris.

ALTARE MAIUS

Altare maius structurae simplicis et rudis, in maiori tabula imago Crucifixi depicta cum BVM et Sancto Joanne, imagines Sancti Petri et Sancti Pauli, supra erectionem altaris effigies sculpta Dei Patris, [l. 324r] avulsa superficiei altaris, parieti inhaerens.

CYBORIUM

Cyborium operis arcularii, magnitudinis iustae, aliquibus in locis deauratum, corpus vero ipsum nigro colore depictum, habet portatile sine inscriptione, a quo sit episcopo consecratum, tantummodo inscriptio visitationis talis:

„Hoc portatile visitatum est anno 1627 d. 20 maii. Petrus Tarwoyn, decanus foraneus, parochus Szaulensis."

In sepulchro fasciculus papyri convolutus, in quo nullae reliquiae, neque inscriptio reperta est.

Aliud portatile in cyborio repertum, consecratum a Vladislao Sanguszko, suffraganeo Vilnensi, episcopo Metonensi, anno 1646.

ALTARE 2DUM

Intrando ecclesiam ad dextram partem altare structurae rudissimae, vetustissimum, in quo imago BV Mariae in Caelis Coronatae a Deo Patre et Filio. Columna tantum una, praeter ea nihil. Supra imago lacerata et antiqua, parieti affixa, Christi spinis coronati cum BV Dolorosa.

Basis altaris asseribus, sine arte strata ruditer, in fulcris [l. 324v] in terram defixis.

ALTARE 3TIUM

Ad sinistram partem intrando ecclesiam loco altaris sola imago Sancti Georgii draconem interimentis et Sancti Adalberti episcopi. Sedes altaris supra fulcriola ad terram defixa, asseribus ruditer sine arte strata.

ARGENTUM

Calix argenteus intus et extra, labia solum deaurata, in cuppa et sede florisatus, cum patena ex una parte deaurata, in una parte scissa, a rndo Mathaeo Zaleski.

Pixis argentea, intus et extra usque ad sedem deaurata, operculum etiam deauratum, in vertice Nomen Jesus deauratum, ab eodem rndo dno Zaleski, decano Szadoviensi.

Crux argentea magnitudinis grandioris, in loco reliquiarum melchisedech deauratum pro imponendo Venerabili Sacramento in processionibus solennioribus deportando, sine reliquiis, inter cornua crucis radii deaurati, dum Venerabile deferendum est, protunc adaptabiles.

Ornaty [l. 325r]

Ornat atłasowy łazurowy z columną kitajczaną żółtą, passamany jedwabne czerwone, z manipularzem, bez stuły, od pana Jana Łapaczyńskiego.

Ornat tabinowy ceglasty, na columnie korunki złote ze srebrem, circumcirca stroczka jedwabna, z stułą y manipularzem, od jmści pana Berka.

Ornat czarny z materiej nędzy, barzo stary y podły, ad usum non valens.

Ornat adamaszkowy zielony z columną adamaszkową, koloru łazurowego, dawny, kościelny, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy czerwony z columną białą adamaszkową, barzo stary, z stułą y manipularzem.

Kapa plisu zielonego z lisztwą y szczytem aksamitu czerwonego, w kwiaty drobne, barzo stara.

Alby

Alba płótna tkackiego z korunkami koło szyi y w dołu szerokiemi, od pani Bobrykowej.

Alba płótna tkackiego, w dołu z forbotami, z korunkami, sowito wyszywana.

Alby dwie stare, vix valent ad usum. [l. 325v]

Antependium

Antependium kitajczane pomarańczowe z passamanami pstremi białemi, od jmści pana Berka.

Antependium atłasowe zielone, stare.

Antependium atłasowe fijołkowe wzorzyste.

Vela

Velum tabinowe fijołkowe, kwiaty po rogach y po bokach ze złotem y srebrem wyszywane, in medio Nomen Jesus in radiis solaribus.

Velum tabinowe pomarańczowe z passamanem szerokim wzorzystym wkoło.

Velum atłasowe łazurowe.

Velum rąbkowe ze złotem y srebrem, w kwiaty dokoła wyszywane, in medio Nomina [!] Jesus et Nomen Maria.

Velum płócienne, jedwabiem zielonym y czerwonym ze złotem wyszywane, in medio Nomen Jesus.

Velum jedwabnicowe do monstrantiej.

BURSY

Bursy y pallae wszytkie ad usum non valent. [l. 326r]

SZERZYNKI

Szerzynka płótna szwabskiego, po końcach jedwabiem turkusowym y pomarańczowym sześć kwiatów wyszywanych.

Szerzynka jedwabiem włosianym ze srebrem po końcach sześć kwiatów wyszywanych, stara, dziurawa.

Szerzynka płótna szwabskiego, po końcach jedwabiem papużastym y żółtym ze srebrem wyszywane.

Szerzynka płótna tkackiego, z jednego brzegu tylko lisztwa szeroka, jedwabiem purpurowym, ze złotem w kwiaty wyszywana.

Szerzynka płótna prostego, jedwabiem czarnym po prostu wyszywana.

TOWALNIE

Towalnia płótna szwabskiego, różnym jedwabiem w kwiaty po brzegach wyszywana, stara, łatana.

Towalnia płótna szwabskiego, jedwabiem purpurowym w kwiaty po brzegach y po końcach wyszywana.

Towalnia płótna tkackiego, bielą dokoła wyszywana. [l. 326v]

OBRUSY

Obrusów do ołtarzów Nº 6.

Corporałów nowych płótna szwabskiego parzystych sześć.

Corporałów różnych, starych y dobrych dwanaście.

Puryficaterzów nowych sześć, starych zaś ośm.

CHORĄGWIE

Chorągiew wielka sztametowa czerwona, dokoła frędzla jedwabna varii coloris, obraz w niej Anioła Stroża.

Chorągiewki dwie czamletu czerwonego, na jednej obraz Annunciationis BV Mariae, na drugiej Resurrectio Dni.

Chorągiewki dwie sztametowe zielone, na jednej obraz Ś. Stanisława, na drugiej Ś. Jerzego.

Lichtarze

Lichtarzów mosiądzowych dwa.
Lichtarzów drzewianych ...[216]

Cyna, miedź, mosiądz

Kociołek miedziany pro aqua lustrali.
Kociołek pobielany. [l .327r]
Żelazo do pieczenia opłatków y hostii.
Ampułek cynowych dobrych par dwie.

Libri

Mszał jeden stary w compaturze nowej.
Agenda mała.
Liber baptisatorum ab anno 1620 [!].
Liber matrimonio copulatorum ab anno 1670.
Liber etiam processuum compactus.
Liber evangeliorum.

Dzwony

Dzwonków trzy na copule.
Dzwonków małych do ołtarzów trzy.

Inwentarz plebaniej smilgiewskiej, wystawionej od teraźniejszego xdza plebana Kazimierza Woytkiewicza

Sam dom plebański słomą kryty, nowo za staraniem jmści xdza plebana wystawiony, w nim izby dwie. Jedna izba z alkierzem, druga naprzeciwko, z oknami y z piecami dobremi. Okien w obudwych izbach cztyry, a dwa w alkierzu, komory dwie z obudwuch izb. Drzwi wszytkie pięć z zawiasami, skoblami y z probojami.

---

[216] *Žvakidžių skaičius rankraštyje neįrašytas.*

Piekarnia z przysionkiem, słomą kryta.

Drzwi oboje z klamkami y z probojami.

Świrenek słomą kryty, zbudowany a moderno rndo parocho.

Przy świrenku piekarenka niewielka, nowo postawiona, słomą kryta, cura eiusdem parochi.

Obora dla bydła nowa, słomą kryta, z numą pospołu.

Chlewek dla świń przybudowany, słomą kryty.

Świren drugi, słomą kryty, na podwórzu plebańskim. Drzwi do niego z zawiasami, z klamką y z kłódką.

Odryna słomą kryta na siano.

Gumno słomą kryte.

Sama plebania płotem ogrodzona.

INWENTARZ PODDANYCH PLEBANIEJ SMILGOWSKIEJ

WIEŚ MATARAKI

Adam Załakis
Jozeph Załakis
Augustin Jonaytis
Stephan Jonaytis
Kazimierz Wałutaytis
Barthłomiej Jonaytis
Alexi Kiabłukis
Woyciech Kabłukaytis
Walenty Kasparaytis
Mikołay Gudas [l. 328r]
Kazimierz Andrekaytis

TYCH PODDANYCH TAKA POWINNOŚĆ

Dzień jeden na robotę w tygodniu iść, siano kosić, zboże z pola zbierać, na straż iść kolejno, drew na opał przywieść wozów sześć albo puł osi. Inszych żadnych nie masz powinności. Dobrą monetą pieniędzy z włóki osiadłej złotych dziesięć.

Jan Misunas, na gruncie plebańskim osadzony, z puł włóki płaci zł. 10.

WIEŚ GIKANY, DO FOLWARKU PLEBAŃSKIEGO NALEŻĄCA

Ignaty Martynaytis
Joseph Tewelonis
Kazimierz Tewelonis
Stephan Tewelonis
Adam Uskurys
Andrzej Petraytis

Z włóki osiadłej płacą zł. 10.

Wieś cielki królewska, do szadowa należąca

Adam Mikołayunas Paweł Jonaytis [l. 328v]

Inwentarz folwarku, gikany nazwane

Izba biała z przysionkiem, słomą kryta, okna w niej dwa.
Drzwi z zawiasami, z klamką y z zaszczepką.
Piekarnia słomą kryta.
Świren dwa piątra[217] mający, słomą kryty.
Numa dla bydła, słomą kryta.
Odryna płotem ogrodzona, słomą kryta, na siano.
Gumno słomą kryte, z osiecią nową, cura rndi parochi.
Circumcirca sam folwarek ogrodzony.

Decretum reformationis[218] [l. 328br]

[217] *Orig. įrašyta* piątna.

[218] *Rankraštyje* DECRETUM REFORMATIONIS *punktai neįrašyti. Toliau įrištas lapas, kurio pirmoji pusė tuščia, nenumeruotas*.

[N^{O} 28]

VISITATIO ECCLESIAE PAROCHIALIS RADZIVILISCENSIS ANNO 1676 DIE 17 MARTII

INVENTARIUM ECCLESIAE PAROCHIALIS RADZIVILISCENSIS, TEMPORE VISITATIONIS GENERALIS ANNO 1676 D. 17 MARTII, UT SUPRA, CONFECTUM

Altare magnum

Ołtarz wielki roboty snicerskiej. In medio obraz Najświętszej Panny Częstochowskiej, po bokach statuae duae, ex una parte S. Casimiri, patroni MDL, ex altera Sancti Georgii. [l. 329r]

In gradu secundo altaris, nad obrazem Najświętszej Panny, obraz Assumptionis BMV, po bokach statuae Sanctorum Petri et Pauli apostolorum. Na samym wierzchu ołtarza statua Sancti Michaelis archangeli.

Mensa tego ołtarza murata. Super mensam portatile consecratum anno 1658 d. 26 decembris ab illustrissimo ac rndissimo dno Hyeronimo Vladislao Lubartowicz Sanguszko, duce de Kowel, episcopo Methonensi, suffraganeo et custode Vilnensi. Reliquiae sunt inclusae ss. Placidi et Almachii martyrum.

W tymże ołtarzu cyborium decens, sera interna bene clausum.

Altare 2dum

Secundum altare a parte dextra Sancti Joannis Baptistae, circumcirca deauratum et deargentatum, sumptibus rndi dni parochi. Mensa lignea, portatili suo caret.

Altare 3tium

Altare tertium in eadem parte dextra Sancti Casimiri, patroni Magni Ducatus Littae, a lateribus imagines SS. Petri et Pauli apostolorum. Na wierzchu obraz Świętego Jerzego. Mensa murata, habet portatile consecratum ab illustrissimo ac rndissimo Stanislao Nieborski, episcopo Methonensi, suffraganeo Vilnensi. Inclusae sunt reliquiae [l. 329v] sanctorum Cornelii et Valentini martyrum. Hoc altare erectum cura rndi dni parochi.

ALTARE 4TUM

Altare a parte Evangelii, noviter in memoriam Passionis Christi erectum a dno Martino Buynowski, cive Szadoviensi, decens, deauratum et deargentatum, columnae duae, depictae variis coloribus. Imago in medio Christi Domini Crucifixi cum imaginibus sub cruce Beatissimae Virginis Mariae et Sancti Joannis, supra imago Sancte [!] Mariae Magdalenae. Habet portatile consecratum a perillustri et rndissimo dno Nicolao Słupski, episcopo Grationopolitaneo [!], archidiacono praelato Vilnensi, anno Dni 1675 d. 27 iunii[219].

ALTARE 5TUM

Altare ad sachristiae parietem Sanctae Annae parvum, circumcirca deauratum in partibus, erectum sumptibus dni Bieńkowski.

Ecclesia ipsa lignea, bene tecta et ex parte sinistra ab extra asseribus cincta. Erecta sumptibus illustrissimi dni Hyeronimi Wołłowicz, capitanei Samgae, anno 1643 sub tit. BVM Nativitatis. Intus a maiori altari incipiendo ad mediam partem parietes depicti. Haec ecclesia nondum dedicata, licet habet cruces depictas in parietibus. [l. 330r]

FONS BAPTISMALIS

Ad partem altaris Passionis Dni, in angulo collocatus, lebes in eo aeneus pro aqua baptismali; non bene clausus.

Armariolum pro oleis sacris affixum ad parietem, clausum.

In medio ecclesiae super trabem situata est statua Christi Dni sculpta cum depictis imaginibus in tabula B. Virginis Mariae et Sancti Joannis.

SREBRO

Monstrantia quantitatis iustae, srebrna wszytka, tylko około melchisedechu pozłocista brama et radii. Melchisedech pozłocisty. Nad melchisedechem korona, w której statua BV Mariae pozłocista, trzymająca na ręku Pana Jezusa, na wierzchu samym Crucifix srebrny mały. Koniec korony pozłocisty.

Kielich intus et ab extra deauratus, cum patena. In sede tego kielicha angeli tres parvi argentei, in manubrio także trzy, aniołkowie in cuppa calicis tak[że] robotą piękną.

Kielich srebrny biały, robotą wybijaną robiony, in sede, manubrio et cuppa

[219] *Orig. žodis taisytas iš* julii.

po trzech aniołków odlewanych, intus złocisty, cum patena z jednej strony złocistą.

Kielich srebrny biały, robotą gładką, z pateną pozłocistą, y sam intus pozłocisty, in sede herb Lisia, z literami GSPPV [l. 330v] anno 1668.

Kielich srebrny biały, intus złocisty, z pateną pozłocistą.

Pixis in cyborio srebrna biała, intus circa labia pozłocista, z wierzchem, na którym Crucifix srebrny mały.

Ampułki dwie srebrne, piękne, z miseczką srebrną, spore y grube.

Krzyż wielki srebrny, piękny, cum Agno Dei, po rogach, gdzie Agnus Dei, różyczki cztyry pozłociste, w którym są dublety wprawione, z drugiej strony cztyry ewangelistowie pozłocone, in medio Crucifix mały pozłocisty.

Korona srebrna na obrazie Najświętszej Panny u ołtarza wielkiego, sceptrum w ręku spore srebrne, promienie srebrne na głowie Pana Jezusa y gwiazd dwanaście srebrnych.

Miesiąc srebrny mały.

Tablica srebrna spora ze dwoma łańcuszkami cum inscriptione „Stephan Łukaszewicz anno 1671“. Na tej tablicy obraz Najświętszej Panny, sztychowany in radiis.

Tabliczka, na której effigies Ś. Kazimierza cum duabus personis flectentibus sub hac effigie, z literami FKS.

Tabliczka srebrna, Najświętszej Panny Częstochowskiej effigies, na spodzie herb Podkowa z krzyżem y litery AS.

Tabliczka srebrna, na której effigies Passionis, sub hac effigie osoby cztyry klęczące małe z jednej strony, z drugiej strony osób trzy. Litery takie GPSKPV, u wierzchu [l. 331r] tej tablicy, łańcuszki trzy.

Tabliczka srebrna, na której effigies Najświętszej Panny, pod płaszczem z jednej strony osób dwie klęczących, z drugiej strony jedna. Na spodzie inscriptia: „Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor“. Item także są te słowa: „Monstra te esse Matrem, Tibi nos, o Maria, commendamus, tu procura, ne periamus“.

Tabliczka srebrna, Najświętszej Panny effigies na niej, 4 aniołów dokoła, litery te są MSPPCV na dole, a na wierzchu „Anno Dni 1664 MID“ – takie litery.

Tabliczka srebrna, Najświętszej Panny w obłokach effigies, pod którą dwie osoby klęczące y litery BM.

Tabliczka srebrna, na niej effigies Najświętszej Panny w obłokach, na spodzie litery ŻP.

Tabliczka srebrna, na niej effigies Najświętszej Panny w obłokach, na spodzie herb Podkowa z krzyżem, litery dokoła MPS.

Tabliczka srebrna, na której effigies Christi Domini patientis, na spodzie litery MP.

Tabliczka srebrna, na której effigies BV Mariae, na spodzie herb Podkowa z gwiazdą, litery KK.

Srebrna tabliczka mała, na której napisano „Maria“.

Obrączki trzy szczyrozłote, na jednej litery AG, na drugiej: „Pan Bóg nadzieja moja“. Na trzeciej: „Dar serca prawego“, y litery GP.

Krzyżyczek mały srebrny, przy paciorkach bursztynowych.

Paciorki proste turkusowego coloru. [l. 331v]

ORNATY

Ornat aksamitny włosiany, potrzeby barszczowe ze złotem, korunki, z stułą y manipularzem.

Ornat biały atłasowy, frędzle czerwone, potrzeby jedwabne, z stułą y manipularzem.

Ornat biały adamaszkowy z columną czerwoną adamaszkową, potrzeby jedwabne pstre, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy czerwony, columna buracikowa zielona, potrzeby jedwabne pstre, z stułą y manipularzem.

Ornat buracikowy biały, kwiaty jedwabne, różne potrzeby niebieskie, dokoła frędzla pstra, z stułą y manipularzem.

Ornat buracikowy niebieski w kwiaty, columna pomarańczowa, potrzeby jedwabne zielone, z stułą y manipularzem.

Ornat fijołkowy ferendynowy, columna nędzowa, potrzeby niebieskie, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny atłasowy, columna aksamitna ze złotem, frędzla pstra dokoła, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny tercynellowy, potrzeby blaszkowe proste, dokoła frędzla karmazynowa, przetykana czarnym jedwabiem, z stułą y manipularzem.

Kapa wpuł jedwabna pstra, potrzeby blaszkowe proste.

ALBY

Alb sześć z korunkami, wszytkie płótna tkackiego, z korunkami, nowe, dobre, z humerałami y z pasami białemi. [l. 332r]

KOMŻE

Komży dwie, obie dobre, płótna tkackiego z korunkami.

Komeżek dla chłopiąt sześć.

OBRUSY

Obrusów różnych do ołtarzów in numero 21, tak grubych, jako y ciękich.

Ręczniki

Ręczników wszytkich in numero 7.

Corporały

Corporałów dobrych in Nº 10.

Purificatoria

Purifikaterzów in Nº 30.

Vela

Vela do monstrantiej dwa, jedwabniczne białe.
Jedwabnicy białej szmat.
Jedwabnica pstra do Grobu Pańskiego.

Bursy

Burs różnego coloru Nº 5. [l. 332v]

Pale

Pal różnych Nº 5.

Szerzynki

Szerzynek złotem y jedwabiem szytych Nº 5.

Vela do kielichów

Velum kitajczane pomarańczowe, złotem y jedwabiem bogato wyszywane.
Vela płócienne, jedwabiem szyte Nº 3.
Vela czarne Nº 3.
Velum cytrynowe kitajczane cum Nomine Jesus, jedwabiem szyte.
Velum białe nędzowe.

Lisztwy

Lisztew do ołtarza jedwabiem karmazynowym szytych Nº 4.
Lisztwy czarnym jedwabiem szyte do ołtarza Nº 2.

TOWALNIE

Towalen różnych jedwabiem szytych Nº 7.

ANTEPENDIA [l. 333r]

Antependium kitajczane karmazynowe, potrzeby jedwabne zielone ze srebrem, od pana Kuczkowskiego, mieszczanina szadowskiego.

Antependium nędzowe pstre.

Antependium aksamitne, brety zielone y buracikowe pstre, potrzeby jedwabne pstre.

Antependium karmazynowe adamaszkowe, potrzeby jedwabne zielone.

Antependium pułjedwabne, na kształt adamaszku, z floresami różnemi.

Antependium pstre buracikowe, potrzeby proste.

Antependium czarne buracikowe.

Antependium adamaszkowe czarne z frężlą czarną jedwabną.

Antependium wiszniowe buracikowe.

CYNA, MOSIĄDZ, MIEDŹ

Lichtarzów sporych cynowych Nº 10.

Lichtarzów cynowych mniejszych Nº 2.

Lichtarzów mosiądzowych wielkich Nº 2.

Lichtarzów mosiądzowych mniejszych Nº 4.

Thurybularz mosiądzowy jeden.

Dzwonków do ołtarzów Nº 4.

Przy ścianach, to jest przy wielkim ołtarzu, dzwonek Nº 1. [l. 333v]

Dzwonek przy zakrystii Nº 1.

Dzwonek przy ołtarzu Ś. Kazimierza Nº 1.

Dzwonów wielkich Nº 2.

Dzwonek signans Nº 1.

Ampułek cynowych dobrych par dwie.

Kociołek miedziany do święconej wody.

Kociołek miedziany ad fontem baptismalem.

Vascula cynowe pro oleis sacris.

Kielich spory cynowy, który ma być przerobiony na miseczkę do ampułek.

Lampy mosiądzowe Nº 4.

SUKNO

Sukno czerwone na gradusy ołtarza jedno nowe, drugie stare.

Sukno czarne na mary, albo całun.

Libri

Mszały dwa z patronami polskiemi.
Graduał dobry jeden.
Agenda wielka jedna.
Processionał stary jeden.
Agendek małych dwie.
Liber processuum.
Libri duo metricarum. [l. 334r]
Evangelijki małe jedne.
Canonów oprawnych w ramy 4.
Evangelia S. Joannis N° 3.

Confessionały

Confessionały dwa dobre.

Chorągwie kościelne

Chorągwie spore czerwone dwie.
Chorągwie sztametowe zielone dwie.
Chorągiewki harusowe ciemno zielone dwie.
Chorągiewki karmazynowe kitajczane dwie.
Chorągiew requialna jedna.
Chorągiewki sajowe pstre dwie małe, do chorych.
Chorągiewki płócienne malowane zielone dwie.

Carbona

W karbonie jest złotych N° 20.

Ab anno 1658 et die ianuarii 27 przychodu z carbony było, rachując tylko workowe, ad annum 1676 d. 17mum martii zł. 831 gr. 24.

Expensa z tego na różne potrzeby kościelne, na restauratią kościoła zł. 811 gr. 11. [l. 334v]

A sepulturis od roku 1658 et die 27 ianuarii.

Domus hospitalis

Hospitale nullam habet fundationem, pauperes tres cum uxoribus aluntur, separatim manent.

OBRAZY KOŚCIELNE PO ŚCIANACH

Obraz Wniebowstąpienia Pańskiego w ramach na płótnie.
Obraz Najświętszej Panny w ramach na płótnie.
Obraz Najświętszej Panny Żałosnej w ramach.
Obraz Świętego Jana w ramach, nad amboną.
Obraz Passionis Christi w ramach na płótnie.
Obraz Resurrectionis Christi w ramach na płótnie.
Obraz Ś. Josepha z Najświętszą Panną y Panem Jezusem w ramach na płótnie.
Obraz Narodzenia Najświętszej Panny w ramach na płótnie.
Statua na tablicy Resurrectionis malowana, z chorągiewką.

OBRAZY W IZBIE PLEBAŃSKIEJ

Obraz Beati Jacobi patriarchae dormientis, cum scala et angelis depictis.
Obraz, in quo historia sanantis caecum expressa.
Obraz Depositionis Christi Domini et involutionis in syndonem.

INWENTARZ PLEBANIEJ RADZIWILISKIEJ [l. 335r]

Z rynku miasteczka radziwiliskiego przyjeżdżając wrota wjezne z fórtą na biegunach. Rum po prawej stronie, pokryty gontami nowo. Izba po prawej stronie; wszedszy do sieni drzwi do niej na zawiasach żelaznych z zaszczepką wnętrzną. Piec prostych kaflów. Stoł z skrzynką stołową niezamczystą. Okna trzy w ołowie całe. Alkierz z tejże izby recenter przybudowany, w nim okna dwa, połap malowany. Stolik okrągły mały. Łószko do sypiania. Para zedelków pojedynkowych. Izba przeciwko tej druga, także drzwi na zawiasach żelaznych. Piec zielony. Okna cztyry dobre. Komora boczna z okienkami dwiema małemi. W sieniach komoreczka. Wszedszy z tego rumku, idąc dalej, izba z przysionkiem. Sień zamczysta zamkiem wnętrznym, na zawiasach. Wchodząc do izby drzwi bez zamku, tylko z zaszczepką wnętrzną. Piec zielony, okna dwa małe. Pod tym domkiem piwnica murowana. Dalej postępując stajnia nowa przy tejże izdebce zbudowana. Za tą stajnią piekarnia z przysionkiem, w którym stajnia, po koniec odryna dla siana. Od tej chrominy idąc ku kościołowi kuchnia bez komina, deskami kryta. Za tą kuchnią świren, gontami nowemi kryty świeżo. Przysionek do świrna z desek nowo przybudowany. Przy tym świrenku budeczka dla psa. Płoty dokoła plebaniej z chrustu. Studnia w plebaniej. Ogród jeden na jarzynę różną.

Inwentarz folwarku walentyniszki, alias ebaszki, do plebaniej radziwiliskiej należącego spisany [l. 335v]

Wrota wjezne stare. Po lewej ręce izba biała. Piec zielony. Ławki koło pieca.

Okna szklanne trzy, całe. Stoł jeden, ławy dwie, polica, łószko, krzesło, drzwi na zawiasach żelaznych y z klamkami. Sień. Na przeciwko przez sień komora z piecem prostym. Drzwi na zawiasach z klamkami. Drzwi na biegunach drzewianych. Ten domek słomą kryty.

Kleci

Kleci trzy stare. Drzwi na biegunach, z zasiekami.

Sadzawka w pośrodku podwórza.

Po prawej ręce od wrót piekarnia z piecem y sienią. Żarn dwoje.

Drzwi na biegunach drzewianych. Chlewy dwa dla świń, pod tymże dachem chlew na lato dla bydła.

Numa z sienią, ze drzwiami na biegunach drzewianych.

Browar pod tymże dachem. Stajenka wymoszczona dla koni, słomą kryta. Do gumna wrota.

Sadzawka za wrotami, do gumna idąc.

Gumna

Odryna z bierwion, słomą kryta. Osieć y tok do młócenia z bierwion. Odryna nowa z bierwion, słomą kryta. Trzecia w końcu pod tym dachem odryna, z chrostu pleciona. Czwarta opadła, bez dachu.

Przepłotów in genere N° 17. [l. 336r]

Płoty około folwarku y około gumna jednakie. Ogrodów y sadu wiszniowego ogrodzenie proste.

Gaje około folwarku, in circuitu sianożęci w lasach. Pod tym folwarkiem idzie ruczaj, nazwany Obelis, na którym ruczaju nie masz stawu.

Studnia nowa w tymże folwarku przed browarem.

Inwentarz sioła biraycie nazwanego, do tegoż folwarku należącego

Andrzej Irakas
Kazimierz Łuncki
Maciej Czapaytis
Hyeronim Andrułaytis
Grygalis Biłonis
Maciulis Jokubaytis
Matulis Nowinikas
Ambrazas Jamułaytis

Matulis Kuyszas
Kazimierz Kulwis
Stephan Galbis
Kazimierz Grygaytis
Piotr Mikszaytis
Hieronym Kizaytis

W tym siele włók
ma być dwadzieścia
y sześć gruntu.

POWINNOŚCI TYCH PODDANYCH

Z włóki osiadłej pieniędzmi kop trzy gr. 24 litt.

Żyta solanka jedna. Jęczmienia solanka jedna. Owsa solanka jedna. Lnu garści 10. Na robotę z włości z czym [l. 336v] każą po jednemu dni szesnaście przez lato, to jest na wiosnę, począwszy od świętego Jerzego aż do zasiania żytem pola: cztyry dni do orania na jarzynę, cztyry dni do siana koszenia albo wożenia, cztyry dni do żyta żęcia albo wożenia, cztyry dni do orania na żyto. Drew na opał z włóki oś jedną szerokości ma być na sążeń, a wysokości sążeń y łokieć. Plebanią ogrodzić według potrzeby y budynki w plebaniej naprawować. Podwodę z włóki kolejno trzy razy pobliżu, za mil trzy, cztyry, sześć, a raz jeden porównawszy tę bliskość za mil dwadzieścia jachać o swym chlebie. Na stróża mają co rok płacić do rąk xdza plebana, teraz y na potym będącego, złotych trzydzieści szelągami. Solankę żyta, solankę owsu, a nadto żadnej powinności pełnić nie mają.

Ta ustawa jest postanowiona od świętej pamięci xdza Stanisława Kiszki, biskupa żmujdzkiego, stwierdzona potym od jmści xdza Jerzego Tyszkiewicza, biskupa żmujdzkiego. Tandem od jaśnie wielmożnego jmści xdza Kazimierza Paca, biskupa żmujdzkiego, podczas generalnej visyty confirmowana.

PLACE MIEJSKIE KOŚCIELNE

Plac jeden, na którym wdowa Piotrowa mieszka po Marcinie Bernatowiczu. Plac drugi po Janie Konarzewskim. Plac trzeci po Hieronymie Sycińskim. Z tych płacą po kop sześciu arendy, okrom żadnej powinności, bo gruntu nie mają. [l. 337r]

IN NOMINE DOMINI. DECRETUM REFORMATIONIS PRO ECCLESIA PAROCHIALI RADZIVILISCENSI EIUSQUE RECTORE ADM RNDO DNO JOANNE JANKIEWICZ, TEMPORE GENERALIS VISITATIONIS LATUM ANNO 1676 D. 17 MARTII

Venerabile quolibet die octavo renovetur, dies renovationis notetur in tabula, numerus consecrandarum hostiarum pro communicantibus sciatur.

Deferendo ad infirmos Venerabile oppidanos curet adhiberi luminaria duo, pro quibus duas laternas comparabit. Ipse vero semper indutus superpelliceo et stola deferet, comitante schola cum cantu.

Populo praesenti in hac processione denunciabit indulgentias trecentorum quinquaginta dierum, concessas a Summo Pontifice in perpetuum pro hac diaecesi.

Baldechimum [!] sub una hasta rndus parochus comparari curet.

Ad remotiores infirmos cum deferet Venerabile, honeste, modeste, reverenter, non colloquendo deferet. [l. 337v]

In cyborio in calice vel in corporali relinquatur Venerabile pro adoratione cultu latriae.

Bursam novam decentem comparari curet intra sex hebdomadas pro deferendo Venerabili ad infirmos.

Super fontem baptismalem operculum decens comparari curet intra duos menses, cum clausura.

Olea sacra tempestive ex ecclesia cathedrali adferri curabit.

Cochleare ex aliquo metallo, praesertim ex argento, comparabit pro superinfluenda aqua baptismali super caput infantis.

Pelvim separatam pro recipienda aqua, defluente ex capite infantis, comparabit ex stanno aut aere.

Haec aqua, si non fuerit contagiosa, potest ad fontem refundi, sin vero contagiosa, in sacrarium.

Consecrationem ecclesiae curet, quoniam et cruces depictae sunt in parietibus.

Pavimentum ecclesiae curet aequari intra tres menses, et sterni lateribus.

Organum positivum ecclesiae quoniam fassus est vendidisse in dedecus suae ecclesiae, comparatum sumptibus parochianorum, et alienasse ab ecclesia hanc pecuniam, ideo rndus dnus parochus intra sex septimanas quadringentos florenos [!] persolvere tenebitur, et beneficium absolutionis [l. 338r] petere ab illustrissimo ac rndissimo dno a poena excommunicationis, quam incurrit alienans, vendens res ecclesiae.

Organarium foveat ex reditibus praedii, non autem ex reditibus carbonae.

Baccalaureum pro erudiendis parvulis salariet ex reditibus suis, non vero ex carbonae proventu. Parvuli doceantur cantum choralem.

Lampas diebus dominicis et festis saltem coram Venerabili ardeat.

Psalterium, antiphonarium restaurari curet.

Ex ambona denuntiet, ut pueros parochiani mittant ad scholam; hos baccalaureus idoneus doceat fundamenta seu rudimenta fidei, legere et scribere.

Scholam restauret in area designata pro schola a revisoribus SR Maiestatis, quae hactenus negligentia rndi parochi neglecta.

Lavaterium ex stanno decens comparetur, et duo mantilia appendantur.

Aqua lustralis in sachristia ad ianuam servetur, et imago Crucifixi in pariete servetur.

Ab administratione sacramentorum nullo titulo et praetextu seu quaesito colore paciscatur cum parochianis, sub [l. 338v] poenis in constitutionibus synodalibus primae synodi expressis, ad primam delationem extendendis, nihilque exigat ab eis, nisi hoc accipiat, quod sponte, libere offertur, idque post administrationem sacramenti.

Ab inscriptione nominum in libros metricarum non exigat ultra grossum unum, idque a ditioribus, a pauperioribus nihil accipiat, sub onere conscientiae iniungitur.

Testes circa matrimonii benedictionem praesentes duos in libros metricarum describat, hoc enim suadet et praecipit Concilium Tridentinum.

Formula expressa in libro agendorum in describendo ad metricas nomina utatur.

Armarium, pro vexillis comparatum, extra altare magnum transferat.

Ad carbonam ecclesiae adhibeat duos vitricos ex oppido fide dignos, qui apud se claves habebunt singulas, tertiam autem rndus parochus. Ex quo autem indebite in usus impertinentes perceptam carbonae dispensavit, ideo propriis sumptibus pluviale coloris sericei nigri comparabit intra sex septimanas, sub poena duplicis solutionis ducentorum florenorum.

A pulsu campanarum ultra medium florenum non exigat, ex quibus grossos sex pro suo usu et ministrantium ecclesiae, alteros sex grossos ad carbonam seu ad manus DD vitricorum reddet, [l. 339r] et notabit perceptam.

A sepulturis in ecclesia nihil amplius, si in fornice sepelietur, ultra florenos quinque accipiet, si in pavimento ecclae, sexagenam; hanc pecuniam per manus vitricorum ad carbonam deponet, non usurpando sibi in suos usus, quidquam nec exigendo.

In caemeterio a sepulturis nihil accipiat nec exigat a parochianos.

Pia legata, ex quo hactenus nulla fuisse asseruit nec notavit, iniungimus, sub poena contra supprimentes pia legata, videlicet privationis beneficii et inhabilitatis ad beneficium ac in subsidium excommunicationis, ut fideliter notet, tanquam redditurus Dno Deo rationem.

Nomina et numerum parochianorum quolibet anno describat, sciat non confessos pro Paschate, moneat eos, ad salutarem inducat poenitentiam.

Nomina sepultorum in ecclesia et caemeterio notet, qui dispositi obierunt in Dno et eos, qui indispositi.

Pro fundatoribus ecclesiae et benefactoribus, tam vivis, quam defunctis, Missas saepius absolvat.

Librum processuum, metricas decentes, competentes comparabit quantotius.

Confessionarium unum electum sibi habeat et confiteatur.

Ad infirmos discedat in equo proprio, non extorquendo, nec [l. 339v] expectando submissionem equi a dnis parochianis.

In contionibus et post contiones doceat rudimenta et articulos fidei rudiorem populum.

Obstetrices in casu necessitatis doceat baptisare infantes, moneat frequenter eas in contionibus, ut baptisent parvulos.

Baldechinum supra maius altare, ut super alia altaria, comparare procuret quantotius.

Atrium templi, seu vulgo babiniec, sternere asseribus decenter intra tres menses procuret.

Ante fores atrii gradus latos extruere iubeat.

Angulos templi asseribus cingere iubeat.

In fundo ecclesiastico tempore nundinarum et die dominico venientes mercatores cum mercibus non recipiat, sed eos compellat ad locum foro designatum. Sine mercibus vero eis, qui pro devotione ad ecclesiam venientes currus et equos locant et nullum lucrum fisco faciunt, recipiat et locum eis concedat.

Crucem, quam ex oppido antiquitus erectam amovit, quoniam oppidani erigere se submiserunt decenter cum craticula circumcirca, rndus dnus parochus depingere iubebit effigiem Passionis Christi Domini in tabula et depictam proprio sumptu affigere mandabit.

Viduae Clarae Grażulowa post praestitum iuramentum ab ea, iuxta decretum seorsive latum, fl. 51 persolvet, [l. 340r] sub poenis duplicis solutionis.

Viduae Christinae, subditae ecclesiasticae, pro vacca fl. gr. 15, pro bove fl. 15, pro porco fl. 5, pro sue fl. 3, iuxta decretum latum, persolvet intra hebdomadam.

Hyeronim Konżaytis subdito parochiali, cuius iniuria, in seorsivo expressa et decisa decreto persolvet florenos 300 praemio iuramento, met secunda manu praestito, sub poena privationis beneficii.

Adamo Ambrozaytis pro iniuria in decreto seorsivo expressa persolvet florenos, viginti quinque.

Stephano Kuisaytis pro iniuria illata expressa in decreto persolvet florenos decem.

Georgio Bilonis pro detento lebete, iuxta decisionem in decreto seorsivo, florenos quindecem persolvet intra duas septimanas.

Censum non exigat a subditis imperialibus, sed moneta argentea communi, idque iuxta obligationes de solvendo censu datas.

Subditis quoniam omnibus iniuriam magnam intulit et eos exactionibus aggravando spoliavit, praesertim pro custode octoginta florenos 60 et aliis

annis quadraginta, ultra statuta eorum, accipiendo, ideo in recompensationem impertinenter contra leges et iustitiam exactae et receptae a subditis pecuniae sub poena duplicis solutionis persolvet pro subditis florenos centum, cum erit publica [l. 340v] contributio prima.

Pro domibus subditorum, quos vendidit variis hominibus et donavit in damnum ecclesiae ex causis, ut in decreto expressis, comparabit thurribulum cum navicella argenteum, constans florenis 150, intra tres menses, sub amissione beneficii.

Ab iniuriatis omnibus de satisfactione praestita quietationes[220] intra tres menses exhibeat coram officio, subscriptas manu fide dignorum nobilium, et decreta, quae sunt tradita iniuriatis, post satisfactionem recepta[221] praesentabit.

Pro delationibus et supplicationibus factis per subditos nullam sumat de illis vindictam, nec per se, nec per famulos suos ulciscatur, sed paternae [!] cum eis procedat.

Caemeterium saepimento decenti cingat intra sex menses.

Ratione vero durae tractationis et dispositionis subditorum ad decisionem illustrissimi et rndissimi dni remisi.

Rndus dnus instigator, coram illustrissimo ac rndissimo dno tempore visitationis personaliter comparens, in et contra rndum dnum parochum deducendo, iniuriam illustrissimi et rndissimi dni episcopi Samogitiae occasione educti fratris germani, subditi Vornensis, de oppido Wornie intulit. Primo, quod rndus dnus parochus [l. 341r] in contemptum et vilipendendum illustrissimae celsitudinis suae eduxit fratrem suum germanum. Secundo, quod sine scitu, tam ipsius illustrissimi dni, quam eiusdem illustrissimae celsitudinis oeconomi in damnum subditorum, non solutis publicis contributionibus et debitis, transtulit de oppido et per suos subordinatos subditos, et evexit res mobiles eiusdem et in praedio pro eius persona empto conservat. Respondente in contrarium rndo dno parocho et fatente fratrem suum germanum fovere in predio [!] iure oppignorationis acquisito, negante autem eductum esse per se et per famulos, sed sine scitu suo ob inopiam deseruisse domum in oppido Wornie affirmante, quantum vero attinet ad contemptum illustrissimi domini, replicante nunquam se cogitasse nec intendisse, libere tamen se offerente ad omnem deprecationem et submissionem, manet [?] cum fratre suo laico illustrissimo et rndissimo faciendam, et omnes contributiones, quae ad hoc tempus [non sunt solutae], iuxta taxam virorum fide dignorum persolvere submittente. Ideo dno dno parocho iniunxi, ut illustrissimus et rndmus dnus insimul cum fratre, vocatis ad id viris illustribus, deprecetur humillime, et

[220] *Orig. įrašyta* quietationis.

[221] *Orig. įrašyta* recepti.

omnes contributiones, quae ab hoc tempore abitus ex oppido nomine fratris fuerunt ad fiscum, persolvat, et domui deserto, in oppido Wornie sito, renunciet in officio Wornensi Magdeburgensi.

Haec omnia decreta lata, lecta, publicata [l. 341v] et executioni dni parochi mandata, anno, die et mense quibus supra. Ad MDGBVM Gloriam. [l. 342r]

Nº 29

VISITATIO GENERALIS PAROCHIALIS ECCLESIAE SZAWLANENSIS PER ILLUSTRISSIMUM CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMOGITIAE, VILNENSEM, GIERANONENSEM PRAEPOSITUM, ANNO DNI 1677 DIE 27 IANUARII

Structura ecclesiae lignea, vetusta, inclinata ad meridiem, ad capellam muratam, indigens fulcris ab eadem parte. Parietes ecclesiae integri, quidem asseribus non cincti. Tectum abietinis tegulis constructum, prae vetustate foraminosum et stillans, turrim habet supra tectum lamina vestitam, non pridem emendatam. Columnae novae intus quatuor datae cum cruce desuper ferrea vetusta, pro reparatione eiusdem tecti centum kopae tegularum paratae. Porticus versus occidentem, tribus foribus abietinis duplicibus, sine ferreis cardinibus, solum limini innitentibus, cum clausura ferrea interna et externa munitis. Ostium maius ecclesiae foribus quercinis, ferro bene munitis et cardinibus ferreis, sera interna ferrea grandi clauditur. Pavimentum ecclesiae per totum ex lateribus de novo datum. Fornices habet quinque, sextus fornix sub capella MD Szemiot collatoris eiusdem ecclesiae. [l. 342v] Fornix unus ex illis non pridem repertus, antiquus, in quo corpora cum sepulchris … inventa sunt; nescitur, utrum catholicorum vel haereticorum. Supra ostium ecclesiae chorus pro musica, in quo organum septem vocum cum tremulis et tympanis, a MD Georgio Szemiot, vexillifero Samgae, comparatum, modo vero cura et industria et sumptu rndi parochi, simul et collatoris MD Aleksandri Szemiot reparatum. Versus meridiem capella murata, a MD succameraria Samgae Ogińska, Melchioris Szemiot vidua, exstructa. Ad partem sinistram sachristia, binis foribus, ad ecclesiam unis, ad caemeterium alteris clausa, fenestras habet duas vitreas cum craticula ferrea. In sachristia armarium pro servando ecclesiastico argento, aliud armarium pro servandis apparatibus ecclesiasticis, ad instar mensae. Tabulatum ecclesiae integrum, una trabs in extremitate putrefacta, indiget reparatione. Ecclesia habet fenestras sex integras vitreas. In medio ecclesiae super trabem Crucifixi effigies, a partibus statuae S. Joannis et B. Mariae Virginis, cura rndi dni parochi moderni reparatae. Ad sinistram partem ecclesiae, penes sachristiam, ambona nova operis arcularii, coloribus variis depicta, elegans, cura rndi dni Simonis Ambrożewicz, decani Szadoviensis, parochi eiusdem ecclesiae, exstructa. In medio ecclesiae ab utraque parte scamna Nº 8, a capella murata scamna duo, a sachristia unum intra cancellos, ad altare maius, scamna duo loco confessionalium. Ecclesia

consecrata ab illustrissimo Nicolao Pac, [l. 343r] episcopo Samogitiae anno 1611 d. 1 iulii, dominica 17 post Pentecosten. Erecta sub titulo S. Annae a nobili quondam Nicolao Butrymowicz et consorte eius anno 1313 [!], prima ecclesia, a quo et fundata erat a prima origine, istam vero modernam nescitur, quis aedificavitabet indulgentias ad decennium pro festis s. Annae et s. Michaelis.

VISITATIO TABERNACULI SANCTISSIMI SACRAMENTI

Tabernaculum in maiori altari locatum, coloribus depictum desuper, ut apparet, fractum, clauditur sera interna, clavis servatur sub altera clausura in sachristia sub custodia ipsius rndi dni parochi. Conservatur Vnble in pixide argentea, intus et ab extra deaurata, non in toto, super operculum crux deaurata cum effigie Crucifixi.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Intra cancellos ad maius altare ad dextram partem penes [l. 343v] parietem positus fons baptismalis, in loco non eminenti in stipitae, modicae quantitatis, colore rubro depicto operculo plano. Super operculum mundus ad instar orbis rotundi cum cruce desuper; clauditur sera pensili, continetur in vase aurichalcino, renovatus pro Pentecosten.

VISITATIO SACRORUM OLEORUM

In armariolo depicto, supra fontem parieti affixo, colore viridi, asservantur olea sacra, ex cathedrali ecclesia anno praeterito 1676 d. 15 aprilis allata, inclusa vasculo stanneo decenti; est etiam aliud vasculum stanneum pro reponendis antiquis oleis, quando nova adferuntur.

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Maius altare operis sculptilis, in partibus deauratum, operis vetusti, variis coloribus depictum. In maiori tabula imago S. Annae et BV Mariae, Christum infantem portantium, a partibus altaris columnae duae et statuae duae S. Stanislai et S. Nicolai. In superiori contignatione imago Annunciationis BV Mariae, a lateribus duae columnae minores, [l. 344r] a partibus statuae duae S. Christophori et S. Casimiri; in summitate altaris statua Dei Patris. Hoc altare nescitur a quo erectum. Sedem habet muratam, habet portatile antiquum consecratum a Melchiore Giedroyc, episcopo Samgae, sub anno 1598; repertae reliquiae in sepulchro s. Zanonis [!] marthyris, patuit hoc ex chartula

in sepulchro inclusa. Ipsa sedes altaris apparet non fuisse consecrata cum ecclesia, cingitur cancellis tornatilibus, habet pro suggestu quatuor gradus.

Visitatio altaris secundi

Ad dextram partem intrando cancellos maioris altaris ad parietem altare S. Joannis Baptistae, in quo imago S. Joannis Christum in Jordane baptisantis clauditur ab utraque foribus, in foribus depictae imagines S. Michaelis et S. Stanislai, ex altera parte BV Mariae Dolorosae cum Christo Dno, in superiori contignatione Decollatio s. Joannis cum capite in disco. Sedes huius altaris lignea, portatile habet consecratum, bonum; erectum hoc altare a quondam nobili.

Visitatio altaris tertii [l. 344v] in capella murata

Ad dextram partem ecclesiae in capella murata altare operis sculptilis, in medio imago Christi Dni sepulti, habet columnas simplices, a partibus altaris depictae imagines S. Deodati et S. Lucae, in superiori contignatione altaris Weronika. Sedes altaris murata. Erectum hoc altare, simul cum capella, a defuncta Ogińska Szemiotowa, succamerarii Samgae vidua. Sacellum habet tectum stillans, lacerum, per laqueare superius defluunt aquae, indiget quantotius reparatione. Non habet portatile proprium.

Visitatio altaris quarti s. Georgii martyris

In eadem parte ecclesiae, penes muratum sacellum, altare operis arcularii. Imago depicta in tela S. Georgii draconem occidentis; habet columnas duas, colore marmureo depictas, in partibus deauratum, a partibus altaris imagines sculptae S. Joannis et S. Jacobi, in superiori parte imagines duae Dei Patris et duorum angelorum tenentium Nomen Jesus in radiis deauratum. Sedes altaris murata. Exstructum hoc altare a magnifico dno [l. 345r] Alexandro Wisznarzewski.

Visitatio altaris quinti

Ad sinistram partem versus sachristiam altare BV Mariae operis arcularii, in partibus deauratum. In tabula maiori imago BV Mariae Christum infantem portantis; columnas habet duas, ad instar marmoris depictas. In superiori contignatione imago Trium Regum, a lateribus statuae duae deauratae S. Barbarae et S. Catharinae, in summitate Nomen Mariae in radiis, supra altare baldechinum, in quo imago SS. apostolorum Simonis et Judae in tela

depicta. Sedes altaris lignea, habet portatile consecratum. Erectum hoc altare a rndo dno Simone Ambrożewicz, parocho eiusdem ecclesiae.

VISITATIO CARBONAE

Ad ianuam sachristiae, penes cancellos, carbona trunco ligneo ferro affixa, sera bina pensili clauditur, claves ab utraque clausura apud vitricos in civitate designatis servatur. Ab anno 1679 proventus carbonae faciunt flor. …, expensarum vero …[222], per fures effracta carbona sublati sunt [l. 345v] flor. ..., modo sub tempus visitationis piorum legatorum reperti sunt flor. 130, expensarum vero de piis legatis faciunt flor. …

VISITATIO FUNDATIONIS ET PROVENTUS ECCLESIAE

A primordiis fundavit istam ecclesiam Nicolaus Butrymowicz, dotavit et auxit maiori dote consors eius Barbara vidua sub anno 1518. Habet pro dote prius inscripta 5 homines et 12 hurcios [?], alias wiadry, mellis crudi, provenientes de tributaliis pinensibus postea vigore auctae dotis habet 10 homines cum terris et servitiis suis, quorum nomina in literis fundationis sunt expressa.

Vigore primae fundationis Nicolai Butrymowicz, locum in pede laci, ex opposito ipsius ecclesiae ad dextram, terram cum praedio Taleykowczyzna, prout in se distincta et limitata[223], item homines pro labore kmetones, item tabernam liberam circa ecclesiam, in qua cerevisia et mel ad libitum propinabitur, item pro mensa plebani decimam manipularem de omni genere seminis, camporum, hortis exceptis, de ipsa curia Szawliszki. [l. 346r] Item candelas pro divino cultu ad altaria, alias postawniki, quoties necessitas suadebit, de cellario suo. Item pro pipere pro mensa quilibet civis pro columbatione unum grossum perpetuo solvere singulis annis, et quilibet kmeto, quidquid [!] in praefato dominio ad ipsam curiam pertinet, singulis annis unum grossum. Item pro salario ministri ecclesiae unam sexagenam solvendam.

Vigore vero posterioris fundationis [a] Barbara, Nicolai Butrymowicz consorte, homines 10 cum omnibus eorum terris et servitiis, item decimas manipulares omnis grani de araturis de prediolis[224] dictis Bokieydo et Maczyszki. Item sex sexagenas grossorum de tabernis Szawliszki. Item quatuor pondera, alias bigae, mellis crudi singulis annis de curia Szawliszki. Item campum totum, ut in se habet, iacentem statim post pontem Strybelki, deinde terram,

[222] *Surinktos ir išleistos sumos rankraštyje neįrašytos, paliktos joms tuščios vietos*.

[223] *Orig. įrašyta* liminata.

[224] *Orig. įrašyta* tugungolis.

quae adiacet terrae Synchowszczyzna, ad viginti tonnas, tandem stagnum, cognominatum Sydereyki, pratum quoque in fluvio Szuszwa. Deinde pro tribus vicariis, de iisdem tabernis 9 sexagenas, unicuique tres, et pro duobus ministris ecclesiae duas sexagenas grossorum omni anno de eisdem tabernis perpetuo solvendum. [l. 346v]

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM GENERALI VISITATIONE CONSCRIPTUM

Srebro

Monstrantia quantitatis iustae, srebrna wszytka, we środku z miseczką, z krzyżem, od jmści p. Szemiota, chorążego żmujdzkiego.

Lampa srebrna wielka, ze trzema łańcuszkami y trzema gałkami srebrem, pod spodem tabliczka srebrna z herbem y podpisem jmści pana Alexandra Szemiota.

Thurybularz srebrny wszytek z łańcuszkami, znowa naprawiony, we środku z miseczką.

Kielichy

Kielich intus et extra deauratus, roboty staroświeckiej, z gałeczkami, sedes sexangularis, okrągła.

Kielich srebrny biały, intus deauratus, et labia cum patena deaurata, [l. 347r] cuppa et sedes florisata.

Kielich srebrny biały, gładkiej roboty, intus deauratus, cum patena, dany od jmści pana Wisznarzewskiego.

Kielich srebrny biały, intus in cupa et extra deauratus, cum patena deaurata, miejscami pozłocisty.

Pixis in ciborio srebrna biała, intus et circa labia deaurata, na wierzchu Pan Jezus na krzyżu.

Miseczka srebrna z ampułkami srebrnemi, z herbem mgci dni Szemiot, cum literis KSKS.

Krzyż wielki srebrny, id est pacificale, collatum od jmści pana Aleksandra Szemiota po wykradzeniu kościoła od złodziejów dawniejszego krzyża, cum Agnus Dei, cum effigie Crucifixi, ex altera parte caput calvariae, inferius radii argentei.

Pacifikalik srebrny z sedesem żelaznym.

Korona srebrna niewielka na głowie Najświętszej Panny.

Korona druga na głowie Pana Jezusu, niewielka, od dno Żorawski.

TABLICZKI SREBRNE PRZY OŁTARZU NAJŚWIĘTSZEJ PANNY

Tablica spora z napisem tych liter koło herbu: MHMGSS. [l. 347v]

Tablica także spora z łańcuszkiem srebrnym, na której tablicy imago Annunciationis z tym napisem: „Na cześć, na chwałę Panny Niepokalanego Poczęcia“; ta wystawiona od jmści pana Aleksandra Wisznarzewskiego dla bolenia nóg.

Tablica także spora, bez żadnego napisu, na której effigies S. Mariae Maioris.

Tablica spora, na której Passio Christi z temi literami: WKS.

Tablica mniejsza, na której obraz Najświętszej Panny, na jednej ręce trzyma Pana Jezusa, w drugiej trzyma sceptrum, z tymi literami: AS TS MK AS MK.

Tablica także srebrna, na której Passio Christi, ex partibus B. Virgo et S. Joannes, bez żadnej inscriptii.

Tabliczka mała, na której obraz Najświętszej Panny Częstochowskiej.

Tabliczka mała, na której obraz Najświętszej Panny z tym napisem: „Pannie Błogosławionej na cześć y na chwałę, KM“.

Tabliczka maleńka, na niej Najświętsza Panna z temi literami: EA.

Tabliczka mała, na której obraz Najświętszej Panny, [l. 348r] pod nogami miesiąc.

Tabliczka na wielkim ołtarzu, przy obrazie Świętej Anny, z obrazem Najświętszej Panny, pod nogami miesiąc, z temi literami: MB.

Tabliczka także na wielkim ołtarzu z obrazem Najświętszej Panny, na spodzie z temi literami: ZZ.

Miesiąc wielki srebrny przy tymże ołtarzu Najświętszej Panny, od jmści pana Alexandra dany.

Gwiazdek srebrnych małych koło korony.

Gwiazda wielka srebrna na sznurach dwóch paciorek białych y żółtych, przy którym[225] sakteczka złocista y pierścień srebrny.

Pereł drobnych sznur jeden, na którym krzyżyki dwa srebrne y obraziki dwa Najświętszej Panny srebrne.

Sznur drugi na kształt pereł paciorek białych y żółtych, przy którym agnuski dwa, wyszywane jedwabiem y złotem, z reliquiami, y krzyżyk rogowy, kryształem sadzony.

Manele dwoje: jedne pancerne, kryształem sadzone, a drugie bursztynem. Przy bursztynowych korale proste wiszą różnych – białych, czarnych, żółtych.

---

[225] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* agnuski.

Koralów czarnych dwa sznury. [l. 348v]

Koralów prostych, nad któremi wiszą czerwone z białemi y czarnemi, do tego sakteczka srebrna y agnusek kryształowy, we srebro oprawny.

Sznur trzeci koralów czarnych, na którym cztyry agnuski, dwa kryształowe mosiężne proste.

Czwarty y piąty sznur koralów czarnych, na[226] których agnuski cztyry: jeden bursztynowy, drugi mosiężny, trzeci rogowy, czwarty ołowiany.

Szósty sznur czarnych koralów drobnych, y agnusek rogowy, do tego mosiężny sznurek.

Decymki trzy: jedna kryształowa, przy której agnusek spory kryształowy, we srebro oprawiony, a drugie bursztynowe, w jednej pierścień mosiężny.

Koronki

Koronka koralowa czerwona.

Koronka czerwona kościana.

Koronka czerwona, także kościana.

Ornaty

Ornat fijołkowy złotogłowowy florysowany, columna wiszniowa, w kwiaty turkusowe złotogłowowe, z passamanami [l. 349r] jedwabnemi ze złotem, dokoła frędzle jedwabne, z stułą y manipularzem, MD collatoris.

Ornat żółtego złotogłowu, columna popielatego, floresy srebrne złotogłowowe, passamany jedwabne żółte, frędzle różnego jedwabiu wkoło, z stułą y manipularzem, d. collatoris.

Ornat kaczorowy z columną czerwoną, aksamitu wzorzystego, nadnoszony, bez stuły y manipularza, a dno Vladislao Szemiot.

Ornat złotogłowowy ceglasty florysowany, zblakowany, passamany ze złotem y jedwabiem, manipularz takowy, stuła do niego przyrobiona tabinowa czerwona, kitajką wszytek podszyty, dd. collatorum.

Ornat aksamitny czerwony passamany złote z jedwabiem dokoła, z stułą y manipularzem, płótnem podszyty, DD collatorum.

Ornat turkusowy złotogłowowy, passamany jedwabne czerwone z frędzlami jedwabnemi, z stułą y manipularzem, podszyty kitajką ceglastą, z stułą y manipularzem lamy ceglastej, de novo sprawionemi.

Ornat atłasowy fijołkowy, z passamanami jedwabnemi niebieskiemi, z stułą y manipularzem, płótnem podszyty, dna Szumlańska Szemiotowa. [l. 349v]

---

[226] *Orig. įrašyta* nad.

Ornat adamaszkowy czarny z passamanami jedwabnemi, z stułą szarzową do niego przyrobioną, płótnem podszyty, a dno Georgio Legucki, cum stemmate eiusdem.

KAPY

Kapa złotogłowowa czerwona, podszyta wpuł kitajką czerwoną, a wpuł płótnem gładkim czerwonym, szczyt złotogłowowy biały, haftki srebrne złociste, trzy wielkie, kutasy, dwa karmazynowe, kutasy z guzami wielkiemi srebrnemi.

Kapa nędzy bogatej szara, podszyta płótnem, szczyt czerwony buracikowy w kostki białe, płótnem czarnym podszyta, a dno Vladislao Szemiot.

ANTEPENDIA

Antependium kitajczane wodniste czarne, frędzle jedwabne białe z czarnym, a dno Legucki.

Antependium ceglaste, zblakowałe, złotogłowowe, frędzle czerwone jedwabne, dawne collatorum.

Antependium malowane na płótnie.

Antependium atłasowe niebieskie, stare, poszarpane. [l. 350r]

Antependium atłasowe białe, stare, poszarpane.

Antependium adamaszkowe białe, poszarpane.

Antependium kitajczane czerwone z herbem, a dno Legecki.

ALBY

Alba tkackiego płótna z humerałem, z korunkami u dołu.

Alba druga płótna tkackiego z humerałem, z korunkami u dołu.

Alba cienkiego płótna z humerałem, nadnoszona.

Alby dwie stare, poszarpane.

Humerał bernardyński aksamitny czerwony, z korunkami złotemi.

KOMŻY

Komża płótna cienkiego kapłańska.

Dla ministransów komeszki cztyry.

OBRUSY

Obrusów wszytkich płóciennych z korunkami ośm. [l. 350v]

Towalnie

Towalnia jedwabiem żółtym ze złotem po rogach wyszywana, stara.
Towalnia stara, czarnym jedwabiem końce wyszywane.
Towalnia czerwonym jedwabiem wyszywana, stara.[227]
Towalnia druga czerwonym jedwabiem wyszywana, stara.
Towalnia bielą wyszywana, cała.
Towalnia rąbkowa, wszytka w kwiaty jedwabiem ze złotem wyszywana, stara.
Towalnia czerwonym jedwabiem wyszywana czerwona.
Towalnia mała, ze złotem jedwabiem wkoło wyszywana, nadszarpana.
Towalnia jedwabiem ze złotem końcy wyszywane, podziurawiona.
Towalnia jedwabiem ze złotem wyszywana, po końcach w kwiaty, stara.
Towalnia po końcach jedwabiem ze złotem wyszywana, nadnoszona.

Chustki [l. 351r]

Chustka jedwabiem czerwonym dokoła wyszywana niewielka.
Chustka także jedwabiem czerwonym wyszywana niewielka.

Lisztwy do ołtarzów

Lisztwa żałobna wielka, jedwabiem czarnym z bielem mieszano wszytka wyszywana.
Lisztwa czerwonym jedwabiem ze złotem wyszywana.
Lisztwa czerwonym jedwabiem wielka wyszywana.
Lisztwa czerwonym jedwabiem wyszywana.
Lisztwa także czerwonym jedwabiem wyszywana.
Lisztwa także czerwonym jedwabiem, tymże samym kwiatem wyszywana.
Lisztwa także czerwonym jedwabiem wyszywana.
Lisztewka czerwonym jedwabiem wyszywana.
Do tego domowej roboty materia pstra, na kształt jedwabnicy.

Vela

Velum rąbkowe, dokoła jedwabiem ze złotem wyszywane, we środku Nomen Jesus in radiis. [l. 351v]
Velum rąbkowe, in medio Nomen Mariae expressum, jedwabiem y srebrem wyszywane.

---

[227] *Orig. ši eilutė įrašyta dar kartą.*

Velum rąbkowe, dokoła jedwabiem wyszywane, in medio Nomen Mariae, końcy poszarpane.

Velum rąbkowe, dokoła jedwabiem ze srebrem wyszywane, we środku Nomen Jesus, złotem dokoła.

Velum rąbkowe, gwiazdami jedwabnemi nakrapiane, we środku Nomen Mariae.

Velum nowe siatkowe, z nici robione, dokoła korunki proste, we środku Nomen Jesus.

Velum tejże roboty siatkowe, dokoła korunki proste, we środku Nomen Jesus.

Velum atłasowe wiszniowe, we środku krzyżyk niebieski, płótnem podszyte.

Velum także atłasowe wiszniowe, we środku krzyżyk niebieski, płótnem podszyte.

Velum także atłasowe wiszniowe dokoła haftowane złotem, we środku Nomen Jesus.

Velum czerwone tabinowe złotogłowowe, dokoła korunki srebrne, we środku krzyżyk srebrny.

Velum jedwabne siatkowe, we środku Nomen Jesus.

Velum płócienne drukowane, czarnemi kwiatami dokoła wyszywane.

Velum atłasu włosowego.

Velum kitajczane zielone, we środku Nomen Jesus złotem wyszywane, dokoła korunki jedwabne. [l. 352r]

Velum adamaszkowe czarne z kwiatami różnemi.

Velum płócienne, dokoła kwiaty jedwabne.

Velum kitajczane, już poszarpane, nec valet ad usum.

CORPORAŁY

Corporałów wszytkich z korunkami bielowemi szesnaście.

PURIFICATORIA

Purifikaterzów z korunkami bielowemi sześć.

Purifikaterzów bez korunek sześć.

BURSY

Bursa zielona, dokoła kutasy czerwone, we środku albo raczej ze spodu kutasy zielone albo niebieskie.

Bursa czerwona kwiatami srebrnemi, dokoła jedwabne passamany, y krzyżyk passamanowy.

Bursa adamaszkowa, dokoła frędzle jedwabne, y krzyż.

Bursa co do chorych cum Venerabili jeżdżą, sajowa, z stułą aksamitną czerwoną. [l. 352v]

Palle

Pala aksamitna czerwona, dokoła passamany jedwabne, płótnem podszyta, z korunkami.

Pala atłasowa zielona, dokoła korunki złote, y krzyżyk w niej złoty, płótnem podszyta.

Pala materii czerwonej z różą srebrną y z krzyżykiem złotym, dokoła korunki złote.

Pala atłasu popielatego, dokoła passaman, y krzyżyk czerwony, płótnem podszyta.

Pala tabinowa czerwona złotogłowowa, dokoła passaman prosty.

Pala na płótnie, obraz Panny Marii wybijany, już poszarpana.

Pala także płócienna, y obraz Najświętszej Panny, obie już poszarpane.

Płóciennych cztyry z korunkami podłymi.

Cyna

Ampułek cynowych par dwie.

Lichtarzów cynowych dwa. [l. 353r]

Miedź albo mosiądz

Kociołek mosiądzowy in fonte.

Kociołek mosiądzowy, co na „Asperges“ noszą z wodą święconą.

Lichtarzów mosiężnych wielkich do ołtarza wielkiego cztyry.

Lichtarzów mosiądzowych mniejszych także cztyry.

Lichtarzów drzewianych malowanych cztyry.

Spiża albo dzwony

Na dzwonnicy dzwon wielki jeden, dwa mniejsze.

Signans na kościele czwarty.

Dzwonek piąty w kaplicy murowanej.

Dzwon wielki roszczepiony w kościele.

Dzwonek szósty przy zakrystii.

Dzwonków pięć do ołtarzów małych.

CHORĄGWIE

Chorągiewka materii czerwonej, obrazy w niej: z jednej strony Monstrantia, a z drugiej strony Baranek [l. 353v] z chorągiewką, kutasy zielone, ale już końcy poszarpane.

Chorągiewka tejże samej materii czerwonej, obrazy w niej, z jednej strony Sepultura Christi Dni, a z drugiej strony Kielich z hostią, na końcach frędzle zielone, już nadszarpane.

Chorągiew kitajczana, columna popielata, na sznurach wisząca. Obraz z jednej strony Narodzenia Najświętszej Panny, a z drugiej strony Narodzenia Panny Marii, z kutasami.

Chorągiew kitajczana żółtogorąca, columna także, na sznurach wisząca. Obraz z jednej strony Najświętszej Panny, y miesiąc pod nogami, a z drugiej strony Jana Chrzciciela, z kutasami dokoła.

Chorągiew kitajczana, stara, także na sznurach wisząca. Obraz w niej Zwiastowania Panny Maryej, z kutasami dokoła, ale już nadszarpana.

Chorągiew sajowa, obraz w niej z jednej strony Baranek z chorągiewką, a z drugiej strony Nomen Jesus, na końcach kutasy czerwone, ale już poszarpane. [l. 354r]

Chorągiew sajowa. Obraz w niej z jednej strony Jezus za ręce związany, a z drugiej strony Nomen Mariae, z czerwonemi kutasami jedwabnemi.

Chorągiewki dwie w zakrystii na płótnie, wybijane kwiatami srebrnemi. Na jednej obraz z jednej strony Panny Maryej, a z drugiej strony Ś. Michała Archanioła; na drugiej z jednej strony Męka Pańska, a z drugiej Angelus Custos.

OBRAZY

Obraz Ś. Jana ewangelisty wielki w ramach, już nadszarpany.
Obraz Ś. Matheusza ewangelisty w ramach, y ten nadszarpany.
Obraz Ś. Marka ewangelisty w ramach, y ten stary.
Obraz Ś. Lukasza ewangelisty w ramach.
Obraz Ś. Jerzego w ramach.
Obraz Twarz Jezusowa w ramach, nad cyborium wielkiego ołtarza.
Obraz Ś. Franciszka Xawierego w ramach.
Crucifix na desce wymalowany.
Obraz żałosny w ramach przy słupie umęczony Jezus klęczy. [l. 354v]
Obraz Świętej Anny samotrzeciej w ramach.
Obraz Ś. Franciszka wielki w ramach.
Obraz Panny Maryej w ramach, ale wszytek poszarpany.
Obraz Zwiastowania Panny Maryej wielki w ramach.

Obraz w ramach Pan Jezus umarły leży, nad nim Marya Magdalena płacze, y aniołków dwóch.

Obrazek ruski, w nim obraz Najświętszej Panny y inszych wielu świętych.

Obraz Zmartwychstania Pańskiego snicerskiej roboty, z chorągiewką, pięknie malowany.

Obraz drugi Zmartwychstania Pańskiego, na desce wymalowany.

Crucifixy

Crucifix pośród kościoła na balce, na nim fartuszek drukowany.

Z jednej strony obraz Panny Marii ryty, a z drugiej strony Ś. Jana, oba pięknie malowane.

Crucifix, co do processii należy, y ten pięknie malowany.

Crucifix mały na ołtarzu Panny M. [l. 355r]

Księgi

Mszały dwa nowe, trzeci stary.

Kanon biskupi jeden.

Agenda wielka jedna.

Agendki trzy małe: jedna nowa, a dwie stare.

Gradał dobry.

Psałterz niezły.

Antyphonarz jeszcze dobry.

Gradalik oprawiony w czarnej kompaturze.

Canones

Canony trzy: jeden na ołtarzu wielkim, drugi na ołtarzu Ś. Jerzego, tzeci na ołtarzu Najświętszej Panny. Wszytkie trzy w ramach.

Metryki

Metryka czerwoną compaturą[228] baptisatorum et matrimonio copulatorum.

Metryka baptisatorum, w czerwonej compaturze oprawiona. [l. 355v]

Metryka baptisatorum et matrimonio copulatorum w zielonej oprawie.

Metryka nowa w szarej compaturze pro baptisatis et matrimonio copulatis.

---

[228] *Orig. dar kartą pakartota* compaturą.

Metryka w compaturze czerwonej, w której parafia jest spisana, umarłe y workowe.

POSYTYW

Posityw dobry, w nim głosów pułósma, bębny y tremuł.

ŻELAZO

Karbona w żelazo okowana, przy niej kłódki dwie: jedna niemiecka, a druga prosta.

Żelazo do pieczenia opłatków z dwoma cyrkularzami.

Lichtarzyków żelaznych dziesięć, pro dedicatione ecclesiae, przy ścianach przybytych.

BALDECHIN

Baldechin karmazynowy, ze środka malowany, do tego y drzewca malowane. [l. 356r]

INVENTARIUM DOMUS PLEBANALIS SZAWLANENSIS

Do plebanii wrota wjezne z fórtą, gontami pokryte. Po prawej ręce wchodząc do plebanii izby dwie białe y z sienią, pokryte słomą, z wietrznikami. Jedna izba po prawej ręce, z komorą boczną y z alkierzem, do której drzwi dwoje malowanych na biegunach, wymoszczona tarcicami. Sama izba z alkierzem, w niej stół dobry z ławami, piec biały kaflany. W izbie samej okien trzy, w alkierzu drugie trzy, do których ze środka alkierza okienice na zawiasach dane, dla bezpieczeństwa lepsze[go] w komorze jedno okno, szafa malowana.

Druga izba przeciwna, także z komorą, drzwi na zawiasach, okien trzy, stół z ławami. Sama izba wymoszczona, piec nowy, prostej roboty, sienne drzwi na zawiasach z probojem y z zaszczepkami.

Drugie zaś izby nad wrotami po lewej ręce, słomą kryte y z sienią, w których pięcioro drzwi na biegunach, to jest do sieni, do obudwuch izb, do komory y do przysionka. Okien w nich sześć, piecy dobre, stoły y ławy, z zaszczepkami y z probojami drzwi. [l. 356v]

ŚWIREN

Po lewej ręce świren, dranicami pokryty, w nim dwoje schowanie; jedne dolne, drugie na wierzchu; do nich drzwi na zawiasach z zamkami y probojami y z zaszczepkami.

Piekarnia

Piekarnia z sienią, z izdebką dla jarzyny chowania, kryta słomą de novo, drzwi do piekarni na zawiasach, do izdebki proste z probojami y z zaszczepkami, do sieni drzwi proste, do izdebki okienka dwa szklane małe.

Izba kuchenna

Izba kuchenna, gdzie y browar, pokryta korą sosnową, do nich drzwi proste z probojami y z zaszczepkami.

Numa dla chowania bydła

Numa dla chowania bydła, pokryta słomą, w niej drzwi [l. 357r] dobre, do tejże przybudowana stajnia z nowego drzewa, słomą nową kryta, deskami wymoszczona.

Obory

Obory cztyry pod jednym dachem nowo pokrytym, wszytkie ze drzwiami.

Gumno

Odryny dwie w gumnie: jedna dla siana, druga dla zboża chowania, drzwi dobre z probojami y z zaszczepkami.

Osieci dwie: jedna dla słodu suszenia, z tokiem, nowo opatrzona, druga zaś dla młócenia, także z tokiem, piec w niej murowany.

Plebania wkoło płotem ogrodzona.

INVENTARIUM[229] SUBDITORUM AD EANDEM PAROCHIAM [l. 357v] SPECTANTIUM

Sioło kunigiszki albo montwiszki

	Włóki osiadłe	Włóki przyjemne	Morgi
Jerzy Birut	1/2	-	2
Joseph Impolis	1/2	1/2 1/3	4
Joseph Kurutis	1/2	-	2

[229] *Orig. įrašyta* invenvetarium.

Kazimierz Kurutys	1/2	-	2
Jan Lelusis	1/2	1/6	2
Marcin Mażgialis	1/2	-	2
Joseph Auksztas	1/2	1/6 1/6	2 1/2
Banis Pawiłaytis	1/2	-	2
Kazimierz Matułaytis	1/2	-	2
Jan Waleyko	1/2	1/6	2
Augustyn Wowerys	1/2	1/6	2
Simon Ambrozaytis	1/2	1/6	2
Dawid Ciesułaytis	1/2	1/3	2
Marek Nawinik	1/2	-	2
Maciej Waleyko	1/2	-	2
Stephan Pieciulis	1/2	-	2
Kazimierz Nawinik	1/2		2 [l. 358r]
Maciej Legnis	1/2		
Maciej Matułaytis	1/2		
Andrzej Bakaytis	1/2	-	2
Paweł Ławeszkaytis	1/2	-	2
Stanisław Alomunt	1/2	1/6	2

Tej wsi wymierzonych włók – 14, pułjedynaście na służbie, dwie pierwsze na czynszu, pułtory za puste wieś trzyma.

Czynsz na służbie, z włók y z morgami płacą po kopie groszy, a ze dwu włók, co bez służby, po sześciu kop.

Z włóki pustej po kopie jednej.

Z włóki beczka żyta wileńskiej miary, druga owsa, gęś jedna, kurów dwoje, jajec dziesięć, lnu sworów [?] pięć.

POWINNOŚĆ TYCH PODDANYCH

Z włóki na tydzień po trzy dni, gwałtów dni dwanaście, tłoki trzy po jednemu. Podwoda na rok dwa razy lub do Wilna, lub do Rygi, z czym rozkażą, dannicy, tak też y służebnicy.

ZAŚCIANKI DO TEJ PLEBANII NALEŻĄCE [l. 358v]

Pierwszy zaścianek po koniec gruntu wioski Kunigiszek, na którym siedzi Joseph Cieswitaytis. Za to czynszu płaci kop 6 dobrą monetą, żyta puł beczki wileńskiej miary, owsa puł beczki, w podwody, w gwałty, na tłokę z inszemi powinien odprawować.

Drugi zaścianek obok Nirtayciów, na którym siedzi Marcin Krysztunaytis; płaci za to czynszu kop sześć dobrą monetą, do tego żyta puł beczki wielkiej

miary, owsa także puł beczki, gęś jedna, kurów dwoje, jajec dziesięć, lnu pięć sworów [?]. Podwody, tłoki, gwałty z inszemi powinien odprawować.

Trzeci zaścianek, gdzie przedtym Waypszelów była, Oleksiej Szerputowski siedzi; płaci czynszu kop dwanaście dobrą monetą, do tego powinien podwody, gwałty, tłoki z inszemi odprawować. Ta ustawa nadana jest od zeszłego antecessora, ab illustrissimo Parczewski, episcopo Samgae, teraźniejsza zaś jest takowa podczas wisity generalnej dana, jako niżej:

Kazimierz Pac, z Bożej y Stolice Apostolskiej łaski biskup żmujdzki, wileński, gieranoński proboszcz. [l. 359r]

Oznajmujemy tym listem naszym wszytkim wobec y każdemu z osobna, komu wiedzieć należy, iż podczas naszej generalnej wisity kościoła szawlańskiego supplikowali do nas poddani do plebanii szawlańskiej należący, we wsi Kunigiszki mieszkający, prosząc o dawniejszych ustaw, przez jaśnie wielmoźnego jmści xdzą biskupa Parczewskiego nadanych, stwierdzenie y o nowych, niewyrażonych w tamtej ustawie punctów nadanie y postanowienie. My tedy do prośby onych stosując się, a chcąc aby dobra kościelne jako w najlepszym porządku zostawały, niżej pomienione ustawy podaliśmy, to jest według dawnego zwyczaju z kożdej włóki osiadłej pieniędzy kopę jedną litewską wpół szelągami, a wpół dobrą monetą pół kopy, a szelągami drugie pół kopy litt., żyta solanki dwoje miary kowieńskiej, owsu także solanki dwie miary kowieńskiej, kurów dwoje, gęś jedną, jajec dziesięć, lnu pięć sworów [?]. Na robotę z włóki osiadłej trzy dni na tydzień latem y zimą, latem na tłoki dni dwanaście, osobliwie zaś latem na chlebie plebańskim trzy dni z czym każą powinni będą robić. Podwody [l. 359v] z włóki osiadłej do Kowna raz w rok, a do bliskich miejsc w posyłki y podwody ile potrzeba kolejno chodzić mają. Z włók za[ś] się pustych kop dwie, nic więcej płacić nie mają, to jest kopę szelągami, a drugą kopę dobrą monetą. Poddani zaś, mianowicie Marcin Kurutis y Joseph, Jurgis Juzayciowie z swego gruntu, który teraz trzymają, mają wszyscy płacić beczkę żyta, a drugą owsu, po kop sześciu pieniędzmi czynszu, to jest kop trzy dobrą monetą, a drugie kop trzy szelągami dawać mają, Joseph zaś Krykształtynaytis, na zaścianku Slimpiszki nazwanym mieszkający, według dawnego zwyczaju y ustawy ma płacić czynszu kop sześć litewskich, to jest kop trzy szelągami, dni dwanaście na gwałt iść ma, a trzy dni na tłokę na chlebie plebańskim, lnu sworów [?] trzy, w podwody z inszemi poddanymi z Kunigiszek pełnić ma, kurów dwoje, gęś jedną będą dawać. Względem roboty warujemy, aby poddani według zwyczaju dobrych gospodarzów rano na robotę czasem zwyczajnym przychodzili, a czasem zwyczajnym w wieczór odchodzili. Takowe ustawy podawszy, jako poddanym pełnić one do najmniejszego punktu przykazujemy, tak xdzu plebanowi, aby nad te ustawy więcej nie obciążał, warujemy. Na co do lepszej wiary y powagi

ręką naszą podpisawszy [l. 360r] pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Szawlanach roku 1677 msca ianuarii 28.

DECRETA REFORMATIONIS EIUSDEM ECCLESIAE SZAWLANENSIS, IN VISITATIONE GENERALI ILLRMI CASIMIRI PAC, EPISCOPI SAMGAE, SANCITA ET LATA ANNO 1677 DIE 27 IANUARII

Ecclesiasticae hierarchiae ordo nullo praesidio magis quam optimis legum sancitis in sua integritate conservatur, idcirco peracta visitatione generali ecclesiae parochialis Szawlanensis sequentia reformationis decreta relicta sunt.

Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti Corporis Christi desuper elegantius arte sculptili ad devotionem movente ornetur, totumque cyborium conopeo decenti tegatur. [l. 360v]

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, et post distributionem populo super manentes hostiae numerentur.

Clavis a tabernaculo sub clausura altera in sachristia servetur, et sit sub custodia solius commendarii ipsius, neque sachristiano unquam custodia clavis a tabernaculo committatur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur, candelae accensae praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Venerabile cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola et populo cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Vnble Sacramentum processionaliter comitantibus ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quarum transsumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus ad ferendum Venerabile ad infirmum comparetur.

Lampas in ecclesia coram Venerabili, dum populus [l. 361r] est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum in pixide Venerabile defertur, particulae hostiae consecratae in tabernaculo pro adorationem relinquantur.

Fons baptismalis in suggestu eminenti collocetur et cancellis circum tornatilibus cingatur.

Operculum convexum cum aliqua effigie ad devotionem movente praeparetur.

Scultella, supra quam infans baptisetur et aqua de capite infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero de capite infantis defluens, si fuerit immunda, ad sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad nullos alios usus, qui superstitionem sapiant, praeterquam ablutionem infantium adhibeatur.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia quantotius sine mora adferri curentur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, [l. 361v] populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini, unus vel una, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione, matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam labem praefert, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quod post administrationem sacramenti offertur, pro eleemosyna et non pretio accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus Missam celebraturis comparetur, similiter in sachristia aqua benedicta ad fores appendatur.

Ad casulas stolae et manipularia, quae usu attrita sunt et lacera, reparentur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur et duo vitrici fide digni ad eius custodiam deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendent et expensas et proventus carbonae [l. 362r] in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam solidi erunt isti, sacculo sub tempus contionis collecti diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot grossi collecti fuerint, et in carbonam mittantur.

A pulsu campanarum omnium et maioris unum florenum, a pulsu tantum campanarum minorum medium florenum, idque ab illis, qui sunt ditiores, accipiat, cuius medietas in carbonam cedat.

In caemeterio gratis sepeliantur, sine pretio, cum sit terra Dni, non licet eam vendere.

Cathalogus mortuorum et ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis in supprimentes pia legata sancita iubetur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore primo fidei catholicae in Samogitiam, rubricis die praescripto observetur. [l. 362v]

Similiter anniversarium dedicationis ecclesiae dominica septima post Pentecosten sive dominica prima iulii cum candelis, ad parietes in signum solennitatis accensis, celebretur. Vexillum in signum eiusmodi solennitatis de turri ecclesiastica exponatur.

Indulgentiae quadraginta dierum intra octavam dedicationis ecclesiam visitantibus et in ea orantibus populo ex ambona commendentur.

Etsi iuxta mentem piorum fundatorum huius parochiae, Nicolai Butrymowicz et Barbarae consorte eius, ad sacrificium Missae singulis diebus decantandum teneatur, quia tamen non habet tam copiosos fructus iuxta primam fundationem tantae obligationi pares, et non est in possessione omnium proventuum, a primo aevo fundationis scriptorum, ex his rationibus reductio Missarum in prima synodo diaecesana post visitationem futura per rndum parochum curanda est; donec vero praedicta reductio Missarum fiat, saltem diebus festivis Missa pro animabus praedictorum fundatorum decantetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum ex ambona publicentur.

Confessionalia saltem duo cum craticula praeparentur, atque casus reservati Sedi Apostolicae et episcopali, [l. 363r] descripti bono charactere, affigantur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkiewiciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando et docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad missale Romanum patroni Sveciae apponantur.

Tectum ecclesiae, stillans et lacerum, quantotius implorata ope tam MD collatoris, quam parochianorum de novo tegulis contegatur. Similiter sacelli murati tectum stillans implorato subsidio MD collatoris reparetur.

Parietes ecclesiae vetusti, ne ab imbribus putrefiant, asseribus circumcirca tegantur.

Trabes tabulatum sustinentes, qui sunt putrefacti, eiiciantur.

Ad quam fabricam etiam de carbona pecunia expendatur.

Gradus ad maius altare decentius et firmius ex arte comparentur. [l. 363v]

Quum gabellas et onera quaecunque iniuste subditis bonorum ecclesiasticorum imponentium peccatum constitutio diaecesana prima inter casus reservatos posuit, hinc venditiones salis, frumenti pretio maiori, quam in nundinis[230] venduntur, subditis imponere serio vetamus.

Divina in ecclesia diebus aestivis, praesertim matutinum hora septima, sacrificium Missae (vulgo Summa) hora nona incipiat.

---

[230] *Orig. įrašyta* immundinis.

Ad promovendum cultum divinum et devotionem in populo augendam multum confert sodalitas aliqua; quoniam in hac ecclesia hactenus nulla exstabat, eam, quamprimum introducere et promovere rndo parocho iniungitur, praesertim sodalitatem BV Mariae sub titulo Doctrinae christianae ex archiconfraternitate in cathedrali ecclesia per participationem introducat.

Portatilia, ne muro [?] inscriptio in illis detergatur, et putrescant, tela obducantur. [l. 364r]

Fenestras laceras, ne vento candelae extinguantur et nives ecclesiae vento inferantur, reficiat.

Ad infirmum vocatus equos sibi mitti a pauperioribus non deposcat, sed in proprio equo proficiscatur.

Decreta reformationis de pretio ab administratione sacramentorum non extorquendo, de sepulturis, de campanarum pulsu, de indulgentiis, de equis a pauperioribus non exposcendis populo ex ambona publicet.

Acta, lecta, publicata anno. mense et die ut supra. [l. 364v]

Nº 30

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS BEYSAGOLENSIS AB ILLUSTRISSIMO ET RNDISSIMO CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMGAE, VILNENSI, GIERANONENSI PRAEPOSITO, ANNO DNI 1677 IANUARII DIE 29

Ecclesia lignea, modello crucis erecta, atrio versus occidentem, altari versus orientem situata, sub titulo Sanctissimae Trinitatis ab illrmo Radivilo, procancellario MDL, sumptibus tenutae Beysagolensis, et de proprio dedit flor. mille, [l. 365r] erecta est anno 1637, nondum consecrata.

Parietes ecclesiae ab extra asseribus tecti anno Dni 1676 cura, industria et sumptibus perillustris et adm rndi dni Adami Piotrowicz, canonici Samgae, parochi Beysagolensis. Tectum similiter novum de anno 1666, sumptu tenutae Beysagolensis tegulis abietinis tectum. Supra ecclesiam turris de novo anno 1675 colore rubro depicta, similiter supra porticum turris ingens, in qua campanae appensae sunt, alba, nondum decolorata; anno 1677 sumptu perillustris canonici Samgae ambae exstructae. Cruces ferreae supra ecclesiam in omnibus quatuor extermitatibus tecti et in medio supra turrim quinque. Porticus ante ecclesiam foribus quercinis, ferro per totum munita [!], duplicibus cardinibus ferreis clauditur.

In porticu gradus ad chorum patent. Ostium ecclesiae maius foribus quercinis, ferro cinctis, cardinibus ferreis … sera ferrea externa clauditur. Pavimentum versus atrium latere, sub scamnis vero assere stratum. Tabulatum integrum, ex asseribus constructum. Sachristia ad sinistram partem foribus quercinis, super cardinibus ferreis fulcitis clauditur, fenestram habet unam veterem, craticula ferrea [l. 365v] ab extra munitam. In sachristia armarium ingens stat pro componendis ornamentis et argento servando, sera interna clauditur; deinde mensa apposita, infra quam duo scrinia, vulgo szuflady, pro corporalibus et tobaliis servandis. Aliae fores ecclesiae penes sachristiam ad sinistram partem abietinae, cum ferreis cardinibus, sera interna clauduntur. Fenestras vitreas integras, bonas maiores habet Nº 14, minores in sacellis sub ipso tabulato sex, et in turri duae fenestrae sumptibus perillustris Piotrowicz. In medio ecclesiae Crucifixus, a lateribus statuae BV Mariae et S. Joannis. Ad sinistram partem ambona operis arcularii, coloribus depicta, cura perillustris canonici. Scamna versus atrium in medio ecclesiae 18, scamna versus maius altare ad parietes ab una parte duo, confessionalia duo. Supra ostium maius chorus pro musica cancellis tornatilibus decoloratis, in choro organum, vulgo

positivum, vocum 8, cura perillustris canonici comparatum et sumptu eiusdem proprio. Caemeterium undique totum trabibus septum, in caemeterio crux lignea cum suggestu, a dno advocato Beysagolensi. Ossorium deinde bonum et integrum. [l. 366r]

VISITATIO TABERNACULI SSMI SACRAMENTI

In maiori altari cyborium situm operis arcularii, modicae quantitatis, colore albo et rubro depictum, in foribus calix cum hostia depicta, clauditur sera interna. Servatur Venerabile in pixide argentea exigua, intus deaurata, hostiae non numeratae, operculum pixidis velo desuper acu elaborato, inferius sericeo tectum.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

In sacello ad dextram partem in ipso angulo ad cornu altaris Epistolae fons baptismalis, ad instar scrinii exstructus, colore rubro depictus, operculo plano clauditur, continetur in vase aurichalcino, bono et decenti. Alius fons baptismalis in vase aurichalcino etiam continetur, [l. 366v] qui temporibus hiemis in stuba servatur renovatur pro festo Trium Regum, ut assertum est.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

Asservantur olea sacra in armario, non procul a fonte sito, clauduntur sera interna, allata ex cathedrali ecclesia anno 1676[231] 4 aprilis die, continentur in vase stanneo. Extremam unctionem non esse in usu populi, proinde raro administrant eam.

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Altare maius operis arcularii, coloribus albo, nigro et rubro depictum. In tabula maiori imago Coronationis BV a Deo Patre et Filio et Spiritu Sancto. Columnas habet duas, in superiori contignatione imago Passionis Christi, columnas a parietibus habet duas, [l. 367r] in summitate Nomen Jesus in radiis. Supra altare baldechinum, depictum Nomen Maria cum angelis. Sedes altaris per medium murata et per medium lignea, portatile habet consecratum ab illustrissimo Tyszkiewicz episcopo Samgae, de anno 1655.

Erectum hoc altare a piae memoriae Lawdański, tribuno Samgae, postea restauratum et coloribus adumbratum a perillustri canonico, parocho moderno; cingitur cancellis, gradus ad ascensum habet tres.

[231] *Orig. įrašyta* 16776.

Visitatio altaris secundi

Ad dextram partem in sacello altare operis sculptilis, in partibus deargentatum, coloribus nigro et ceruleo depictum. In medio effigies Crucifixi de ligno efformata, post illam imago in tela depicta, angelos dolorosos a lateribus exprimens. Columnas habet maiores duas, ad instar maioris [altaris] coloratas. In superiori contignatione imago S. Isidori in tela depicta, ibidem columnae minores duae, in summitate Nomen Mariae. Sedes altaris lignea, habet portatile bonum marmoreum nigrum, consecratum [l. 367v] ab illrmo Tyszkiewicz, ut praesumitur, quia nulla inscriptio exstabat, inventae tamen reliquiae s. Aemilianae, s. Pii et s. Martynianae. Cancellis cinctum, pro suggestu habet gradum unum. Erectum hoc altare a defuncto Buszewicz, parocho Beysagolensi.

Visitatio altaris tertii

Ad sinistram partem in sacello altare operis arcularii, in medio altaris imago BV Mariae Annuntiationis ab Angelo, habet columnas a lateribus duas, ad instar marmoris depictas. Supra altare stemma dni Zaranek, in summitate Nomen Jesus in radiis. Sedes altaris lignea, habet portatile marmoris nigri, bonum, consecratum ab illrmo Tyszkiewicz, epo Samgae. Erectum hoc altare a dno Paulo Harbowski Zaranek.

In eodem sacello ad parietem imago BV Mariae Jesum Infantem portantis, in suggestu ad instar altaris constructo, ad portandum in processionibus. Supra imaginem Nomen Mariae in radiis, in alis imagines [l. 368r] S. Petri et S. Pauli depictae, a rndo Juchniewicz, commendario Beysagolensi, comparata. In eodem sacello cancelli tornatiles cingunt altare. Pro suggestu altaris gradus ex trabibus constructus.

Visitatio carbonae

Carbona ecclesiae posita in sachristia, mensae affixa, una clausura externa munita, clavis apud ipsum perillustrem canonicum parochum servatur. Proventus solidorum sub tempus contionis collectorum unius annis 1676 ad flor. 34 produxit, expensas eorundem deduxit. Praeteritorum vero septem annorum dispositionem carbonae apud rndum Juchniewicz commendarium fuisse, apud ipsum requirendos censuit.

Visitatio piorum legatorum

Rationes piorum legatorum trium [l. 368v] annorum, videlicet anni 1666, anni 1667, et anni 1667 [!], aut [!] susceptionem rndi Juszkiewicz, vicarii

Beysagolensis, et post eius alienationem [a] vicariatu Beysagolensi anni 1676 produxit, quae comparatae faciunt summam flor. 132 gr. 15 currenti moneta, crassa autem moneta floreni 9.

Expensarum vero tum piorum legatorum, tum carbonae ecclesiae, tum etiam eleemosynarum a variis benefactoribus oblatarum in fabricam et reparationem ecclesiae deduxit summam flor. 910 solidis, crassa moneta flor. 139; integro vero septennio sicut carbonae, ita piorum legatorum requirendas esse rationes a rndo Juchniewicz, praeterito vicario Beysagolensi.

VISITATIO FUNDATIONIS PAROCHIAE

Fundata est praedicta parochia Beysagolensis [l. 369r] a Sigismundo, rege Poloniae, sub 1539. Habet pro dote sex homines more ducatus Samgae, tres scilicet in districtu Szaszuta, alios tres in districtu, qui Lauda dicitur. Deinde duas tabernas in oppido Beysagoła et tres desertas terras, vulgo pustowczyzny, in districtu Szą̨ssada [!]. Dicitur alia etiam esse dotatio Piepale villae a quodam nobili, nescitur tamen a quo, cum nullae literae fundationis reperiri protunc potuerunt.

VISITATIO SCHOLAE

Schola et hospitale ex fundatione hucusque nullum exstabat, modo tamen in stuba deserta in fundo regali existenti, pauci pueri instruuntur.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM VISITATIONE GENERALI CONSCRIPTUM [l. 369v]

SREBRO KOŚCIELNE

Kielich srebrny, ab intus deauratus, z wierzchu wszytek, z pateną z jednej strony złocistą. Patyna osobliwa, z jednej strony złocista, co do chorych dawny.

Kielich srebrny, intra złocisty et extra miejscami, z patyną z obu stron złocistą dawny kościelny.

Kielich srebrny biały, intus złocisty, z pateną z jednej strony złocistą, perillustris canonici.

Ampułek srebrnych para jedna złocistych.

Monstrantia biała srebrna, melchisedech pozłocisty, na wierzchu krzyżyk złocisty, pod krzyżykiem effigies srebrna złocista w promieniach, perillustris canonici.

Krzyż srebrny, z jednej strony reliquiae, a z drugiej Passio, dawny kościelny.

Pixis pro Venerabili Sacramento srebrna złocista, restaurowana et deaurata a perillustri canonico.

Korona srebrna na wielkim ołtarzu z sześcią rubinów.

Korony dwie srebrne Najświętszej Panny, jedna od pana Dawgiełowicza.

Gwiazdek srebrnych złocistych dwanaście, z karbony sprawione.

Tabliczek srebrnych pięć. [l. 370r]

Lilie dwie srebrne, od wójta bejsagolskiego.

Łańcuszek pancerzowy złoty.

Łańcuszek drugi złoty.

Ogniwka płaskie także.

Agnuski srebrne dwa y krzyżyk.

Pierścień złoty ze dwoma diamentami y rubinkiem.

Item pierścień złoty.

Obrączka złota jedna, a druga srebrna.

Agnusek kryształowy jeden.

Agnusków różnych z obrazkami siedmnaście.

Paciorków różnych sznurów pięć.

Pereł sznurów sześć.

Puł miesiąca srebrne, z tabliczek przerobione.

Ornaty

Ornat zielony tercyanelowy, potrzeby czerwone aksamitne, dawny kościelny, z stułą y manipularzem.

Ornat tabinowy papuży, potrzeby pomarańczowe, columna takoważ, od pana Zaranka, z stułą y manipularzem.

Ornat atłasowy pstry, colory na nim czerwony, biały, turkusowy, z columną takową, z stułą y manipularzem od panny dewotki. [l. 370v]

Ornat biały atłasowy, złote pstre, columna takoważ, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy cielisty z columną złotogłowową czerwoną wąską, potrzeby białe blaszane proste, z stułą y manipularzem, dawny.

Ornat buracikowy czerwony w kwiaty papuże, potrzeby blaszane białe, z stułą y manipularzem.

Ornat staroświeckiej materii pstrej, na dnie czerwonym w kwiaty żółte blaszane, z stułą y manipularzem.

Ornat saiety pomarańczowej w paski, potrzeby pstre, z stułą y manipularzem, od pani Zaleskiej, materia, podszewka zielona y potrzeby a perillustri canonico.

Ornat czarny tercyanelowy, columna kitajczana wodnista, z herbem złotem wyszywanym illrmi Parczewski, episcopi Samgae, z stułą y manipularzem, defuncti dni Bacewicz, quam [!] dono habuit ab illustrissimo Parcevio.

Ornat camellowy czarny, columna z przodu atłasowa czarna, z tyłu pstra, biała z czarnym, potrzeby białe pstre, a rndo parocho, z stułą y manipularzem.

Ornat czarny adamaszkowy w kwiaty wielkie, potrzeby [l. 371r] białe, czarnym jedwabiem z herbem et cum literis CKWS.

KAPY

Kapa aksamitna w kwiaty drobne czarne na dnie czerwonym, z szczytem y lisztwą burkateli na dnie białym, kwiaty ceglaste.

Kapa buracikowa na dnie białym florysowanym, z szczytem y lisztwą tejże materii, potrzeby pstre.

Kapa saiety pomarańczowej w paski, szczyt adamaszkowy y lisztwa, podszyta hindijakiem ceglastym, materia panny Modżelewskiej, caetera perillustris canonici.

Kapa kamelowa czarna, potrzeby białe pstre, a perillustri canonico Samgae, parocho Beysagolensi.

ANTEPENDIA

Antependium adamaszkowe czerwone w kwiaty wielkie z frędzlą wielką, jedwabny, varii coloris.

Antependium adamaszkowe w pręgi białe y błękitne z frędzlą [l. 371v] szeroką, białego, turkusowego y żółtego coloru.

Antependium kitajki ceglastej, zblakowała, passamany zielone dawne.

Antependium czarne atłasowe z frędzlą białego, czarnego jedwabiu.

Antependium adamaszkowe y aksamitne, słupy czarne, potrzeby białe z czarnym, stare, vix valet ad usum.

Całun harusowy czarny, płótnem białym podszyty, a perillustri Piotrowicz, canonico Samgae.

VELA, SZERZYNKI

Velum czerwone atłasowe, złote kwiaty.

Velum ceglaste kitajczane, także kwiaty złote.

Velum czerwone atłasowe z krzyżem jedwabnym.

Velum białe pułatłasowe w prąszki.

Velum siatkowe czerwone.

Velum rąbkowe ze złotem, kwiaty jedwabne czerwone.

Velum tafty ceglastej do monstrantii.
Velum pstre tureckie. [l. 372r]
Velum rąbkowe, kwiaty czerwone ze złotem.
Velum rąbkowe do kielicha, in medio effigies Beatae Virginis Mariae.
Velum rąbkowe, różnym jedwabiem ze srebrem wyszywane.
Vela requialne dwa: jedne atłasowe, drugie tabinowe.
Szerzynka rąbkowa w kwiaty złote.
Szerzynka rąbkowa, także kwiaty jedwabiu czerwonego ze złotem.
Szerzynka płócienna, kwiaty bielem wyszywane.
Szerzynka rąbkowa, czerwone kwiaty ze złotem.

Bursy

Burs różnego coloru cztyry.
Bursa requialna jedna.
Osobliwa zaś bursa z patyną, z corporałem y ze dzwonkiem, co do chorych jeżdżą.

Palle

Różnego coloru pal dziesięć – 10. [l. 372v]
Palla requialna jedna – 1.

Corporały

Corporałów różnych wszytkich – 15.

Purificatoria

Purificatoria różnych in N° 15.

Chorągwie

Chorągiew adamaszku karmazynowego, na jednej stronie obraz Assumptionis BVM, a z drugiej Ssmae Trinitatis.

Chorągiew tejże materii adamaszkowej, z jednej strony Annunciationis BV Mariae, z drugiej Visitationis s. Elisabeth.

Chorągwie sztametowe zielone dwie, na jednej obraz Ś. Krzysztopha et Passionis Christi, na drugiej obrazy Ś. Katarzyny et B. Virginis. [l. 373r]

Chorągwie dwie łazurowego harusu. Obrazy na jednej Ś. Anioła Stroża, Ś. Piotra, na drugiej Ś. Jerzego y Ś. Pawła.

Chorągwie dwie pstrej materii prostej, parzyste, na jednej obrazy Ś. Michała, Anioła Stroża, na drugiej Ś. Kazimierza y Najświętszej Panny.

Chorągwie dwie wielkie, parzyste, stare, czamletowe czerwone, na jednej obrazy z obu stron BV sub pedibus luna, Ś. Kazimierza, na drugiej obrazy Passionis Christi Dni y Ś. Michała.

Chorągiew requialna czarna na płótnie białym, obraz z jednej strony mortis, y z drugiej także strony, cum inscriptione: „Memento mori".

Baldechin na płótnie malowany, turkusowej farby. Proporce żółtej y czarnej kitajki dwa, a dno Wolski.

TOWALNIE

Rąbkowych towaleń w kwiaty jedwabiu czerwonego ze złotem dwie – 2.

Towaleń inszych, rąbkowych y płóciennych, jedwabiem różnym wyszywanych numero 15.

Item towalnia biała siatkowa. [l. 373v]

RĘCZNIKI

Ręczników do rąk ucierania numero 4.

OBRUSY

Obrusów różnych do ołtarzów numero 7.

ALBY

Alba bielem wyszywana jedna.

Alba nowa z korunkami jedna.

Alb inszych różnych in numero siedm.

HUMERAŁY

Humerałów do tych alb różnych in numero 6.

PASSY

Passów nicianych do alb cztyry.

CRUCIFIXY

Crucifixów jako in medio templi, także przy ołtarzu wielkim, kiedy gdzie z processią chodzić [!], na ołtarzach wolnych 4. [l. 374r]

Obrazy

Obrazów wolnych, oprócz ołtarzowych:
Obraz Extremi Iudicii w ramach czarnych, nad amboną.
Obraz Ś. Kazimierza, osobliwego patrona tego kościoła.
Obraz Męki Pańskiej w ramach, wedle zakrystii nad confessionałem.
Obraz wedle ołtarza w ramach wielki Depositionis.
Obraz także podle ołtarza Crucifixionis.
Obraz Ś. Stanisława w ramach.
Obraz Ś. Franciszka Xavera w ramach.
Obraz Ś. Antoniego także w ramach.
Obraz Ś. Michała spory, w ramach.
Obraz Flagellationis w ramach.
Obraz Marii Magdaleny w ramach.
Obraz Ś. Jerzego w ramach.
Obraz Najświętszej Panny Częstochowskiej w ramach.
Obraz Christi crucem portantis w ramach.
Obraz Najświętszej Panny Christum Infantem gestantis w ramach.
Obrazów małych na desce ruskich 7.
Inszych obrazów na papierze y na płótnie malowanych in N^{o} ośmnaście.
[l. 374v]

Księgi

Mszały rzymskie cum patronis Poloniae 2.
Agenda wielka jedna.
Agenda mała jedna.
Ewaneliczki polskie z litewskim jedne.
Liber baptisatorum et matrimonio copulatorum.

Księgi do choru należące

Antyphonarz jeden.
Gradał także jeden.
Psalterz także jeden.
Mszał ad introitum jeden.
Osobliwy contionalik editii nowej, cura perillustris canonici.

Cyna, miedź, mosiądz, żelazo

Lichtarzów do wielkiego ołtarza cynowych N° 4.
Lichtarzów do Najświętszej Panny mniejszych N° 2.

Do soli święconej naczynia dwa cynowe.
Krzyży małe także dwa cynowe.
Kociołek miedziany do wody święconej.
Kociołek także miedziany u drzwi. [l. 375r]
Kociołek mosiądzowy pro fonte baptismalis.
Miednica mosiądzowa, także pro fonte baptismalis.
Lichtarz mosiądzowy in medio templi z ośmią essów.
Thurybularz nowy mosiądzowy.
Cyrkularz do wyrzynania hostii.
Żelazo nowe do pieczenia opłatków.
Dzwonek przy ołtarzu spory.
Kłodki dwie.
Dzwonków małych do ołtarzów cztyry.
Signans we środku kościoła.
Dzwonek przy zakrystii.
Dzwonów przy kościele na dzwonnicy trzy.

LICHTARZE DRZEWIANE

Lichtarzów drzewianych toczonych posrzebrzanych srebrem malarskim Nº 12.
Lichtarzów farbą malowanych Nº 2.
Lichtarzów siedm na siedm świec adwentowych.
Lichtarz drzewiany do świecy paschalnej.

LATARNIE

Latarnia jedna szklana, druga latarnia blaszana. [l. 375v]

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS ET AUCTORUM IN EA A PERILLUSTRI CANONICO

Rum nowy z przysionkiem, w tym rumie izba z alkierzem, z oknami y z ławami, z stołami.
Izba druga przeciwna, ze dwoma oknami, w bok tej izby spiżarnia.
Wrota nowe wjezne od kościoła.
Świrny dwa pod jednym dachem, z gańkiem.
W rumie starym izby dwie y okień 6, z ławami y z piecami, z jednej izby drzwi do komory.
Piwnica w sadzie drzewiana.
W folwarku piekarnia, obora y insze budynki nowo wystawione, w gumnie odryny dwie y osieć nowo pokryto.

Dachy wszytkie słomą kryte cura perillustris canonici.

Do browaru kociół nowy do piwa robienia, a drugi mniejszy do chmielu warzenia, także kubły, koryta.

Beczki y insze naczynia nowo posprawowane. [l. 376r]

INWENTARZ, CO OBJĄŁ W PLEBANII PERILLUSTRIS CANONICUS POST DECESSUM RNDI BACEWICZ

Zboże

Owsa zasianego solanek 4.
Żyta solanek dwie.
Jęczmienia solanek trzy.
Mąki czeladnej solanki dwie.

Obora

Krowa jedna.
Cieląt rocznych troje.
Owiec czworo.
Świń czworo.
Gęsi sześcioro.

Inwentarz poddanych do tejże plebanii [l. 376v] należących

Mieszczanie Beysagolscy jurisdiki plebańskiej, od których taki czynsz:
Putynaytis fl. 6.
Żołnierz fl. 3.
Tytnagas fl. 3.
Szklarz z szewcem, nowikowie, mało co mają y nic nie płacą.
Karczma.

Powinność tych mieszczan takowa jest: z processem jachać y gdzie potrzeba do mełcia słodu, latem zaś do siana y żniwa.

Sioło piepałaycie

Ławnik fl. 1 / [gr.] 20.
Stafig fl. 1 / 20.
Jan fl. 1 / 20.

Tamosius fl. 1 / 20.
Bulciunas fl. 1 / 20. [l. 377r]
Kaziukas fl. 1 / 20.
Ziurkis fl. 1 / 20.
Greytzentys fl. 1 / 20.
Łaurukas fl. 1.
Kowal fl. 1 / 20.
Na parobka od nich currenti moneta fl. 10.
Żyta dziakielnego solanek 5.
Owsa dziakielnego solanek 5.
Lnu czesanego czystego garści 200.
Kurów w nagrodę gęsi oddali 20.
Powinność onych taka:
Na robotę od ś. Jerzego aż do ś. Michała po trzy dni z czym każą w każdy tydzień, a od ś. Michała aż do ś. Jerzego po dwa dni, także z czym każą. A jako latem, tak y inszego czasu zawsze późno przychodzą.
Podwoda do Worn czasem, y to rzadko.

SIOŁO JANUSZKAYCIE

Butaytis Kazius z synem crassa moneta gr. 25. [l. 377v]
Pokutyński crassa moneta z bracią gr. 25.
Morkielis crassa moneta gr. 13.
Walutaytis crassa moneta gr. 13.
Tamułaytis crassa moneta gr. 12.
Stary ławnik Wayciulis solidis gr. 15.
Na stróża currenti moneta gr. 10.

DZIAKŁO Z WŁÓK OSIADŁYCH

Żyta z włóki osiadłej solanka 1.
Gęsi N° 1.
Kurów N° 2.
Z włóki oś drew.
Powinność onych takowa:
Robota latem do orania, do siana koszenia y z pola zebrania, także z czym każą dni dwanaście, na gwałt trzy o chlebie plebańskim iść powinni, w podwody dokąd rozkażą albo kopę zapłacić mają, do Worn, do Kiejdan nie rachuje się za podwodę; gnoj wywozić, budynki naprawować, płoty około plebanii grodzić mają. [l. 378r] Na parobka currenti moneta złotych piętnaście dać mają y siermięgę.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS BEYSAGOLENSIS, IN VISITATIONE GENERALI PER ILLUSTRISSIMUM CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMOGITIAE, SANCITA ET RELICTA EODEM ANNO 1677 IANUARII DIE 30

Longo annorum tractu intermissa visitatione generali collapsam ecclesiasticam disciplinam restituere cupiens, visitata ecclesia sequentia reformationis decreta reliquit.

Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti conopeo sericeo ornetur. [l. 378v]

Octavo quoque die Venerabile renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot[232] hostiae consecratae fuerint, in tabula notentur, et post Communionem populi quot hostiae superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur, sub custodia ipsius rndi dni parochi vel eius vicarii habeatur, nec sachristiano aut cuicunque homini laico clavis a cyborio concredatur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur et candelae accensae, dum Eucharistia Sanctissima distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Venerabile cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola et populo cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Venerabile Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quarum transsumptum in ecclesiae loco patenti affigatur. [l. 379r]

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus ad deferendum Venerabile ad infirmum comparentur.

Lampas in ecclesia coram Venerabili, dum populus est praesens in ecclesia, ante[233] inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum in pixide Venerabile defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Operculum supra fontem baptismalem convexum cum statua aliqua, ad devotionem movente, coloribus depictum exstruatur.

Fons baptismalis, iuxta praescriptum Ecclesiae Romanae ritus latini, solenniter bis in anno, pro Paschate et Pentecoste, renovetur, aliis vero temporibus, praesertim in pervigilio Trium Regum, solenniter extra casum necessitatis non consecretur.

---

[232] *Orig. įrašyta* quod.

[233] *Orig. įrašyta* autem.

Strophiola, quibus infantes in baptisando deterguntur, usque ad diem Sabathi magni non colligantur, sed statim comburantur et cineres in sacrarium mittantur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella, supra quam aqua baptismalis de capite [l. 379v] infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero baptismalis de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non obstinaverit [!] et superstitionem quandam sapiunt, non concedatur.

Claves a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conserventur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud confertur gratia moribundis pro extrema hora agonis confortans, populo, ut illud recipiant in gravibus infirmitatibus suis, frequenter ex ambona inculcet et commendet. Errorem et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta S. Scripturam per illud reliquiae peccatorum delentur, et si infirmus in doloribus fuerit, alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem [l. 380r] et baptisatum baptisatique patrem et matrem, vero [nec] non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini unus vel una, aut ad summum unus et una, quos elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam labem praefert, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quod post administrationem sacramenti offertur, pro eleemosyna, non pretio accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Antiquiores metricae baptisatorum et matrimonio copulatorum compatura obducantur, bene consuantur et asserventur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus sacrificium Missae celebraturis comparetur. Similiter in sachristia aqua benedicta ad fines [!][234] appendatur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur, et duo vitrici fide digni ad eius custodiam deligantur, qui singuli seorsivas [l. 380v] claves cum rndo commendario habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates

[234] *Galbūt turėtų būti* fores.

ecclesiae expendent, et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot grossi collecti fuerint, et in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum, ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur; et medietas commendario cedat. A sepultura in ecclesia intra fornicem ultra florenos quinque, in terra intra ecclesiam ultra sexagenam, a ditioribus solum, non accipiatur, et totum in carbonam imponatur, pro ornamento ecclesiae convertendum.

In caemeterio gratis sine pretio, cum sit terra Domini, non licet eam vendere, sepeliantur.

Cathalogus mortuorum et ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter [l. 381r] scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis, in supprimentes pia legata sancita iubentur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis praescripto die observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae quadraginta dierum populo ex ambona publicentur et commendentur.

Confessionalia saltem duo cum craticula praeparentur, ad quod casus reservati Sedi Apostolicae et episcopali, bono et legibili charactere descripti, affigantur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkiewiciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando et docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad missale Romanum patroni regni Sveciae [l. 381v] appendantur.

Quoniam perillustris et adm rndus dnus Piotrowicz, canonicus Samgae, hoc parochiale Beysagolense curatum beneficium incompatibile cum canonicatu cathedralis ecclesiae tenet, proinde sicut in generali visitatione cathedralis ecclesiae, iuxta praescriptum sacrorum canonum, praesertim Tridentini, dispensationem procurandam intra sex menses, quae scripsimus, ita praesenti decreto eandem quantotius procurare monemus.

2do. Praesentia decreta reformationis de administratione sacramentorum, de piis legatis, de pulsu campanarum, de indulgentiis, de sepultura mortuorum

rndus vicarius Beysagolensis, quae sunt ab ipso observanda, publicet, ex ambona populo proponat.

1mo. Iuxta praescriptum synodi diaecesanae de melioratione bonorum ecclesiasticorum, etsi perillustris canonicus parochus Beysagolensis satis notabilem restaurationem fecerit, in posterum tamen singulo biennio meliorem conditionem succesores eius facere curent.

A rndo Juchniewicz, commendario praeterito Beysagolensi, [l. 382r] proventus et rationes tam carbonae, quam piorum legatorum, quoniam in praesenti visitatione nullae sunt redditae, proinde eas intra decursum unius mensis coram perillustri Piotrowicz, canonico Samgae, reddere obstringimus, ut totius septennii, quo vicarium agebat, producat et deponat rationes.

Haec omnia et singula decreta visitationis generalis ecclesiae Beysagolensis ab illustrissimo loci ordinario Samgae, praesentibus assumptis, et notum publico sit.

Acta, lecta, publicata anno, mense et die ut supra. [l. 382v]

Nº 31

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS GRYNKISCENSIS AB ILLUSTRISSIMO AC RNDISSIMO CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMOGITIAE, VILNENSI, GIERANONENSI PRAEPOSITO, ANNO 1677 IANUARII DIE 2

Ecclesia lignea, vetusta, erecta sub titulo BV Mariae Visitationis per illustrissimum Białłozor, episcopum Samogitiae, longo ante tempore ante episcopatus assecutionem, post conflagrationem antiquioris, circa annum, ut fertur, 1646. Tegulis quercinis tecta, tectum habet vetustissimum, stillans et lacerum, supra tectum in medio [habet turrim] vetustam, laceram, supra illam crux ferrea, in medio campanula pendet. Porticus versus orientem, ternis foribus pinensibus clauditur, omnes cardinibus ferreis innixae, supra porticum turris ingens, in qua campanae appensae tres exstant. Ostium maius ecclesiae foribus abietinis duplicibus, sera interna, cardinibus ferreis [l. 383r] ternis innixis clauditur. Supra ostium maius ad introitum chorus pro musica operis arcularii, in illo organum, vulgo positivum, vocum semiseptem, proprium, ecclesiae Grinkiscensi comparatum sumptibus benefactorum, reparatum vero sumptibus confraternitatis flor. 60. Pavimentum ecclesiae latere stratum, disiectum et indigens reparatione. Versus aquilonem, ad sinistram partem, sachristia, foribus quercinis ferro munitis, cardinibus ferreis innitentibus et clausura interna munita, habet fenestras oblongas angustas vitreas tres. Armarium pro apparamentis quercinum, alterum armarium minus pro argento, scrinia duo pro rebus ecclesiae servandis. Fenestrae in ecclesia vitreae septem, in choro tres, parum lacerae; in medio ecclesiae Crucifixus supra trabem, statuae tres: BVM, S. Joannis et S. Magdalenae crucem amplectentis. Ambona penes sachristiam, operis arcularii, coloribus depicta; scamna in medio ecclesiae ab utraque parte 10, ex illis duo picta; confessionale unum. Fornices habet duos muratos, unum DD Białłozororum, sub magno altari, alterum confraternitatis Sanctissimi Rosarii, sub pavimento versus atrium ecclesiae, fenestrae ad illos muratae, cum craticulis ferreis ad[235] utrumque duabus. Caemeterium circumcirca trabibus septum, portas habet duas: unam versus forum, alteram [l. 383v] versus parochiam. Ossorium ad meridiem, versus maius altare, bonum, tectum; in caemeterio crux cum cancellis, cum effigie Crucifixi ab utraque parte.

---

[235] *Orig. įrašyta* ab.

VISITATIO TABERNACULI SANCTISSIMI SACRAMENTI

Hoc in maiori altari exstat operis arcularii, coloribus nigro depictum et in partibus deauratum, in foribus nigro depictum et in partibus deauratum, in foribus calix cum hostia depictus, clausura bona et firma, servatur clavis in sachristia. Hostiae non sub numero consecrantur nec post Communionem numerantur, continentur in pixide argentea, intus deaurata, velo sericeo rubro cooperta, operculum non firmiter inhaeret, de facili mobile.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Ad sinistram partem intra cancellos altaris Coronationis Beatae Virginis M. ad parietem fons [l. 384r] baptismalis in scriniolo continetur, sera interna clauso. Aqua baptismalis in vase aereo continetur, renovatur bis in anno, pro Paschate et Pentecosten. Baptisantur infantes supra ipsum fontem aqua manu hausta, nec scultella neque cochleare exstat.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

Ad cornu Evangelii eiusdem altaris Coronationis BV ad parietem in armariolo continentur olea sacra, ex cathedrali ecclesia ex tradita die 30 aprilis. Continentur in vasculo stanneo, clavis ab armario sub custodia rndi parochi, supra armariolum nulla inscriptio. Extremae unctionis sacramentum in raro apud parochianos usu.

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Altare maius sine ulla structura, solum imago in tela depicta, praeferens figuram altaris; in medio imago Sanctissimae Trinitatis. Portatile habet consecratum ab illustrissimo Hyeronimo Sanguszko, episcopo Methonensi, anno 1646. Cancellis operis arcularii cingitur, pro suggestu habet gradus duos eminentes, tribus mappis [l. 384v] tegitur, candelabra sex cum caeteris. Sedes altaris lignea. Erectum ab eodem, qui ecclesiam aedificavit. Supra altare baldechinum, in tela Nomen Jesus depictum.

VISITATIO ALTARIS SECUNDI

Ad dextram partem intrando ecclesiam altare BV Mariae, operis sculptilis, ad instar Lauretaneae Jesum infantem gestantis, sub pedibus luna, circumcirca altaris mysteria Ssmi Rosarii depicta, columnas habet duas deauratas, ad instar vinograni. Haec imago habetur a populo pro miraculosa, magna populi devotione colitur, nondum tamen ab officio pro miraculosa approbata. Traditio

est populi communis repertam esse hanc imaginem in Livonia, durante bello, flumine Dźwina sub castello, Dyament dicto, fluentem, non iacendo, sed stando fluentem, et in hanc ecclesiam Grynkiscensem a dnus collatoribus Białłozoris deportatam.

Sedes altaris murata, portatile habet consecratum sub anno 1612, nescitur a quo, cum litere prae vetustate legi non potuerint, cingitur cancellis, pro suggestu [l. 385r] habet gradus duos. Erectum sumptibus de carbona confraternitatis Sanctissimi Rosarii. Supra hoc altare baldechinum, in tela depictum, habens Nomen Mariae.

Visitatio altaris 3tii

Ad sinistram partem intrando ecclesiam altare operis arcularii, in maiori tabula imago BVM in Caelis a Sanctissima Trinitate Coronatae, in partibus deargentatae columnae ex asseribus planae, colore ad instar marmoris depictae, superius imago S. Georgii. Sedes altaris murata, portatile habet consecratum ab illustrissimo Tyszkiewicz, episcopo Samgae, sub anno 1645, reliquiae s. Theodosii et s. Cornelii marthiris. Supra altare baldechinum ex tela, depictum Nomen Jesus praesentante. Cancellis cingitur, habet pro suggestu gradum unum.

Visitatio carbonae

Carbona ecclesiae in sachristia libera, non affixa loco [l. 385v] habetur, antea erat penes maiores ecclesiae fores affixa stipiti, quam pie defunctus rndus Kliński, parochus Grynkiscensis, inde movit. Nullos habet proventus modo in parata pecunia, cum rndus Dawid Narbutowicz, parochus modernus, ab aliquot mensibus inuestitus ab hanc ecclesiam habet; inventi sunt tamen floreni 2 solidis. Sine trina clausura et sine vitricis hucusque servabatur.

Visitatio piorum legatorum

Ad hanc ecclesiam Grynkiscensem duo exstant legata. Unum defunctae [E]leonora Białłozorówna Zawiszyna, ensiferidis Wiłkomierensis, quae [legavit] mille florenos, ratione et sepulturae suae in eadem ecclesia Grynkiscensi. Recepit praedictam summam MD Białłozor, mareschalcus Upitensis, tanquam executor testamenti anno 1676, et modo apud se detinet. Deinde altera soror eiusdem ...[236] inscripsit etiam testamento pro ecclesia Grynkiscensi florenos mille, quos apud se habet idem MD Białłozor, mareschalcus Upitensis. Recuperandum utrumque hoc legatum omnino a MD Białłozor et iuxta intentionem [l. 386r] pie defunctarum legatricium disponendum.

[236] *Rankraštyje palikta vieta asmenvardžiui įrašyti*.

VISITATIO FUNDATIONIS ECCLESIAE ET PROVENTUUM

Ista ecclesia Grynkiscensis primam fundationem habet a Sigismundo Tertio, rege Poloniae, anno 1619 ad instantiam Dorotheae Woynianka, Stanislai Białłozor, succamerarii Upitensis, viduae, quae pro dote huius ecclesiae cessit advitalitio suo, duobus pagis regalibus et de tenuta Beysagolensi, Eytwiłaycie mansorum sex, alterum pagum, pago nomen Jodopie mansorum decem, literae fundationis exstant in archivo. Ratione autem sustentationis parochi, quoniam pro agri cultura nullum praedium habet, constituta est ab antiquo tempore ab atavis DD Białłozorum de aula Grynkiscensi pensio frumenti pro parocho Grynkiscensi, videlicet frumenti tonnas mensurae Vilnensis 12, hordei mensurae Vilnensis de civitate Grynkiscensi tonnas 12, ciceris tonnas duas, pisorum tonnam unam, porcos saginatos duos, pro caseis et butyro, in parata pecunia [l. 386v] floren. 30. Haec pensio a moderno MD Christophoro Białłozor, mareschalco Upitensi, persolvitur in pecunia pretio valde vili, cum summa iniuria ecclesiae.

Deinde pro organario, baccalaureo siliginis tonnas mensurae Vilnensis quatuor, hordei quatuor, porcum saginatum, ciceris tonnam, pisorum dimidium tonnae.

VISITATIO HOSPITALIS

In platea Kieydanensi prope caemeterium, ex altera parte ecclesiae a parochia, hospitale, erectum a rndo parocho Grynkiscensi piae memoriae Dowksza, in fundo civitatis Grynkiscensis cum consensu illustrissimi defuncti Białłozor, episcopi Vilnensis. Habet hortulum adiacentem modicum, in quo pauperes degunt utriusque sexus novem, nullam habent fundationem, ex sola eleemosyna vivunt et labore manuum.

VISITATIO SCHOLAE

Ex altera parte ecclesiae ab hospitali schola, in fundo aulae Grynkiscensis civitatis ab ipsa aula Grynkiscensi erecta, unum hypocaustum cum atrio et camera stramine tecta, [l. 387r] in qua pueri modo sex docentur, baccalaureus id qui organarius.

VISITATIO CONFRATERNITATIS SSMI ROSARII

Ad altare BVM in dextra parte ecclesiae, in quo imago Virginis miraculosa a populo dicitur, confraternitas Sanctissimae Rosarii introducta sub anno 1620 Roma a generali Ordinis Praedicatorum, prout in privilegio

habetur. Habet indulgentias et gratias Rosarii consueta. Prima dominica cuiuslibet mensis cantatur Sacrum ad maius altare addita collecta de Rosario, processionaliter cum Venerabili Sacramento expositione. Omnibus diebus tam festivis dominicis, quam ferialibus cantatur clara voce quotidie pars rosarii a solis scholaribus et populo, diebus vero solennioribus ab altarista Grinkiscensi ex ambona. Ad instar PP dominicanorum promovetur. [l. 387v]

Ad altare BVM carbona in cancellis confraternitatis sub trina clausura: duae claves apud vitricos, tertia apud rndum parochum. In absentia vitricorum non est revisa.

Visitatio fundationis et obligationum eiusdem confraternitatis

Ad idem altare confraternitatis est fundata altaria a piae memoriae Joanne Carolo Białłozor, praeposito Vilnensi et referendario MDL, mille sexagenae, quae summa recepta est super aulam Grinkiscencem. Persolvuntur de eadem aula singulis annis altaristae sexagenae litt. 90 currenti moneta, antea solvebantur sexagenae 70, auxit sexagenas viginti illustrissimus Białłozor, episcopus Samgae, pro eodem altarista; singuli cives Grynkiscenses debent duos currus ignorum advehere, aedificia altariae restaurare. Ratione huius fundationis tenetur altarista singulis hebdomadis absolvere [l. 388r] duo sacrificia Missae: sabbatho cantatum de Sanctissimo Rosario, secundum feria secunda lectum pro defunctis collatoribus et fratribus.

Huius altariae literae originales dicuntur non in archivo, sed apud MD Białłozor, mareschalcum Upitensem, exstare proinde nescitur, qualis sit fundatio et quas obligationes habeat, ex sola consuetudine recepta Sacrificia praedicta absolvuntur.

Ad eandem confraternitatem est praediolum dictum Bogdaniszki, a pie defuncto rndo parocho Grynkiscensi Paulo Dowksza inscriptum, quod ab haereticis, superintendente calvinorum Burzymowski, pro expensis, vindicando ecclesiam Poszuszvensem erogatis in litem cum ipsis intentatam, pro summa quatuor millium florenorum in recompensationem per decretum tribunalis MDL acceperat, quod altaristae profundendum inscripsit, obligavit quinquaginta florenos tenentem persolvere organario florenos triginta, ut quotidie post Rosarium vel tempore Sacri litanias BV Mariae in choro decantet, feria sexta vero de Nomine Jesu, quotidie, etiam si Sacrum aliqua die non celebratur, pro foribus [?] ad ecclesiam in processionibus cum Venerabili, decem florenos [l. 388v] altaristae vel alteri, ut octo sacrificia Missae pro anima eius absolvat.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM VISITATIONE GENERALI CONSCRIPTUM

SREBRO

Monstrantia srebrna, wszytka biała, melchisedech tylko złocisty, in radiis po stronach effigies duorum angelorum, zgorzałego srebra brackiego zrobiona.

Krzyż srebrny magnitudinis iustae, z jednej strony effigies Crucifixi, z drugiej za szklem Agnus Dei, na rogach quatuor evangelistae, dawny kościelny.

Thurybularz srebrny z łyżeczką srebrną, nawicella cynowa, dawny.

Krzyż drugi srebrny mniejszy, sprawiony z brackich pieniędzy za złotych 50 dobrej monety, w nim trzy grzywny [l. 389r] po złotych 16 z legaty Abrahama Kiemsy.

Lichtarzyki okrągłe stołowe srebrne dwa.

Lichtarze wyszsze srebrne, roboty subtelnej auszpurskiej, nescitur albo kościelne, od JM Krzysztopha Białłozora, marszałka upitskiego, ojca nieboszczyka xdza biskupa wileńskiego.

Kielich srebrny staroświeckiej roboty mniejszy, intus pozłocisty, z patyną z jednej, własny, bracki.

Kielich srebrny wysoki, intus y z wierzchu wszytek złocisty, z patyną złocistą.

Kielich staroświeckiej roboty, wewnątrz złocisty et margines, z patyną z drugiej strony złocistą, darowany od jmści xdza biskupa wileńskiego Białłozora, na ten czas kanonika [!] żmujdzkiego, po zgorzeniu kościoła.

Kielich mały srebrny, wszytek złocisty intus et extra, z patyną z obu stron złocistą, bracki, od benefactora, który nie kazał się mianować, za złotych sto sprawiony solidis.

Pixis srebrna pozłocista z nakrywką, na wierzchu effigies BV Mariae z obu stron odlewana, in radiis. Kielich złocisty srebrny do ablutii, dawny, kościelny.

Ampułek srebrnych para węglastych, intus złocistych, [l. 389v] od Burbinej szlachcianki na kościół dane.

Ampułek srebrnych para niezłocistych, od pana Krzysztopha Żyżmińskiego [dana] na bractwo.

Czareczka srebrna biała, do ablutii dla chorych.

Patyna srebrna niezłocista do chorych, kościelna.

Lampy dwie srebrne: jedna większa, druga maleńka, przed ołtarzem Najświętszej Panny.

Oblata złote na ołtarzu brackim najświętszej panny

Krzyż szczerozłoty magnitudinis notabilis, z jednej strony szmelcowany, z drugiej strony diamentów (dubitatur, jeśli prawdziwych) sporych mający 18, in medio rubin magnitudinis notabilis, ważący …[237] a perillustri Carolo Białłozor, praeposito Vilnensi, referendario MDLitt, Joanne Bacewicz, parocho Beysagolensi. Przy tymże krzyżu łańcuszek szczerozłoty z kolców subtelnych robiony, ważący cztyry czerwone złote bez 11 dudków, przy tymże krzyżu perła jedna wielka, dwie małe.

Łańcuszek szczerozłoty, ważący siedm czerwonych złotych.

Łańcuszek trzeci szczerozłoty, ważący dziewięć czerwonych [l. 390r] złotych, pancerzowej roboty, nescitur a quo oblatus.

Łańcuch czwarty na noszącym[238] obrazu Najświętszej Panny, w nim kolców 230 szmaragowych.

Pierścień wielki biskupi szczyrozłocisty z kamieniem wielkim, nescitur, jeżeli prawdziwym, ważący …[239] nescitur od kogo dany.

Pierścień drugi szczyrozłoty z piącią turkusów, nescitur od kogo ofiarowany.

Pierścień trzeci szczyrozłoty rubinowy na koronie Najświętszej Panny.

Pierścień czwarty szczyrozłoty z turkusem maleńkim na koronie Najświętszej Panny.

Pierścień piąty maleńki dyamentowy na koronie Najświętszej Panny.

Pierścień szósty, jeszcze mniejszy, dyamentowy, na koronie Najświętszej Panny.

Pierścionek siódmy, jeszcze mniejszy, wszytek koło koła turkusikami sadzony, na koronie Najświętszej Panny.

Pierścionek ósmy szczyrozłoty z kamieniem sporym dyamentu czeskiego.

Pierścionek dziewiąty szczyrozłoty, [z] kamieniem szmarag[d]owym.

Obrączki dwie szczyrozłote, ważące nescitur. [l. 390v]

Lubek do więca szczyrozłoty, ważący …[240]

Pierścionek szczyrozłoty z piącią rubinków, szósty dyamencik.

Kanaczek perłowy, na koronie Najświętszej Panny, w którym pereł grana 120, osobliwie sznurek paciorków czarnych, w którym pereł moskiewskich 13.

Vota srebrne do tegoż ołtarza najświętszej panny

Korona Najświętszej Panny na głowie wielka srebrna. Bogato pozłocista, nescitur a quo, dawna.

---

[237] *Orig. palikta vieta svoriui nurodyti*.

[238] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* jedwabiu.

[239] *Orig. palikta vieta svoriui nurodyti*.

[240] *Orig. palikta vieta svoriui nurodyti*.

Korona srebrna na głowie Pana Jezusa, bogato pozłocista, dokoło szkło z folgą, miasto kamieni sztuk ośm, dawna, nescitur a quo, w niej sztuczki przynitowane ad instar craticulae cztyry.

Łańcuszek srebrny, w którym kolców 255, dicitur ab Adamo Tymiński.

Łańcuszek drugi srebrny, w którym ogniw 85.

Łańcuszek srebrny pancerzowy, w drobne kolca longitudinis piędzi piędziesiąt, a MD Nicolao Dawgird.

Sznur dzięgów srebrnych, których 93, a domina Kownacka. [l. 391r]

Sznur paciorków srebrnych wielkich, na którym 33.

TABLICZKI NA OBRAZIE NAJŚWIĘTSZEJ PANNY

Tablica wielka srebrna, na której z jednej strony BV et stemma cum effigie Caroli Białłozor, cum inscriptione: „Illris rndus dnus Joannes et Casimirus Białłozor, referendarius, praepositus Viilnensis, a[postolicus] protonotarius, SRM secretarius, obtulit. Mortuus Cobrinii anno 1631 d. 10 Xbris, vixit annis 35“, na trzech łańcuszkach y z kolcem zawiesista.

Tablica srebrna wybijana, na niej effigies BVM, infra stemma domus Białłozorianae cum literis GBSBMA, cum inscriptione: „Monstra Te esse Matrem“.

Effigies odlewana srebrna BV Jesum portantis, sub pedibus luna, a dno Żyżemski.

Tablica srebrna wybijana, na niej Najświętsza Panna w obłokach, białogłowa klęcząca, stemma cum literis RDPO, na trzech łańcuszkach y z kolcem.

Tabliczka srebrna, na niej Najświętsza Panna in lilio, cum literis MMSLSP.

Tabliczka srebrna, na niej Najświętsza Panna w obłokach, [l. 391v] stemma luna cum stella, literae MK.

Tabliczka srebrna, na niej Najświętsza Panna cum Filio, sub pedibus luna. Inscriptio talis: „Restitutio oculorum sanitatis confecti gravis ex voto negotii, quam [?] illustris Woynianka Białłozorówna, succamerarissa Upitensis, pro filio Joanne Carolo litavit anno 1666 [!]”.

Tabliczka mała srebrna, na niej Najświętsza Panna cum Filio, sub pedibus luna.

Tabliczka srebrna, na niej Najświętsza Panna in nubibus, cum literis SW.

Tabliczka srebrna, na niej Najświętsza Panna cum Filio, sub pedibus luna, cum inscriptione: „Suscipe parva Tibi, Virgo, quae munera dantur. Ad facta crescent munera parva Tuo. Christophorus Woyniat anno 1633“, na łańcuszku srebrnym bez kolca.

Tabliczka srebrna okrągła, na niej BV, in serto „Anna Bystramowa“, od saski niektórej.

Tabliczka srebrna okrągła, na niej BV.

Tabliczka okrągła srebrna, na niej facies wybijana hominis.

Tabliczka srebrna na łańcuszku cum literis KKKK.

Tabliczka srebrna na łańcuszku cum literis DZ.

Tabliczka srebrna na łańcuszku, na niej BV in nubibus et [l. 392r] flectens persona.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio orbem portante.

Tabliczka srebrna cum inscriptione: „Na cześć y na chwałę“, cum literis KM.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio in nubibus.

Tabliczka srebrna cum literis ChKW.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Maciej Manowski Kustyney“.

Tabliczka srebrna cum inscriptione: „Illustris et generosus Gabriel Białłozor, capitaneus Novomolensis, infirmam dolens valetudinem“; intimus frater Joannes Carolus Białłozor, SRM [secretarius], hanc votivam appendit imaginem, imagini BVM Grinkiscensi.

Tabliczka srebrna cum literis ACL.

Tabliczka srebrna cum imagine S. Casimiri.

Tabliczka srebrna cum imagine BV Mariae in nubibus, et persona flectens.

Tabliczka maleńka srebrna cum literis JBBK.

Tabliczka srebrna cum literis: „AS Skorupa“, imago Annunciationibus BV Mariae.

Tabliczka na łańcuszku cum literis: „Jan Staszkiewicz“.

Tabliczka srebrna cum inscriptione: „Santa Pollonia“. [l. 392v]

Tabliczka srebrna cum literis MSIHBS.

Tabliczka maleńka cum imagine S. Casimiri.

Tabliczka maleńka cum imagine BV, sub pedibus luna.

Tabliczka srebrna cum inscriptione: „Ne despicias in necessitatibus. Joannes Białłozor“.

Tabliczka maleńka na łańcuszku cum literis KKKK.

Tabliczka srebrna cum literis IZ.

Tabliczka srebrna cum effigie Crucifixi [cum inscriptione:] „Joannes Goleiewski“.

Tabliczka srebrna, na niej imago BVM cum inscriptione: „Jan Goleiewski 1677“.

Tabliczka srebrna cum inscriptione na kolcu: „Dnus Christophorus Białłozor, mareschalcus Upitensis“.

Tabliczka srebrna cum inscriptione: „Nicolaus Poniatowski“.

Tabliczka srebrna cum inscriptione: „HW Skorupina“.

Tabliczka malusieńka, imago BVM cum Filio.

Tabliczka srebrna cum literis ChV.

Tabliczka srebrna cum inscriptione.

Tablica srebrna okrągła, na trzech łańcuszkach srebrnych z kolcem, cum inscriptione: „BVM miraculosae Grynkiscensi. [l. 393r] Christophorus, mareschalcus Upitensis, et Hedwigis Giedroycia, coniugis“.

Tablica srebrna, BV Maria ab angelis coronatur, sub pedibus luna.

Tablica srebrna, na niej ręka cum inscriptione: „Joannes Aleksander Juszkiewicz ex infirmitate manuum, obtulit et convaluit“.

Tabliczka srebrna, na niej BVM in nubibus.

Tabliczka srebrna takoważ, in nubibus BVM.

Tabliczka srebrna B Virginis inter stellas, cum literis KKKTK.

Tablica srebrna cum stemmate et literis MDMWPTOVSBR.

Tabliczka srebrna cum literis RD.

Obrączka do wieńca.

Krzyżyk srebrny od pani Staszkiewiczowej.

Krzyżyk drugi maleńki srebrny.

Tabliczka srebrna pozłocista cum literis na niej: „Salvator SM Jan Juszkiewicz“. [l. 393v]

Tabliczka srebrna pozłocista BVM cum Filio, cum inscriptione: „Sancta Maria“.

Tabliczki trzy mosiężne.

Łubki srebrne dwa.

Pierścionek maleńki jeden.

Obrączka srebrna na koronie Najświętszej Panny.

Ołtarzyk mały hebanowy, we srebro in partibus oprawny, in medio obrazek Najświętszej Panny na blasie mosiężnej, skrzydełka ołtarzyka mosiężne pozłociste, cum faciebus ab utraque parte duorum angelorum, na wierzchu Spiritus Sanctus na mosiądzu, in radiis, po bokach effigies duorum angelorum na słupach stojących z mosiądzu, pozłocona. Kamieni na nim wkoło obrazka na kształt sztuk N° 5, in sede reliquiae, na tymże ołtarzyku paciorki czerwone.

Łańcuszek szczerozłoty.

Agnusek srebrny na kształt zegarka.

Agnusków prostych rogowych y szklanych prostych 15.

Paciorki białe szklane dwoje.

Koronek bursztynowych siedm.

Decymki dwoje.

Paciorków prostych, sznurów 6.

Reliquiarz stary bez szkła.

Na drugim obrazie agnusków prostych różnych y rogowych ośm, [l. 394r] dziewiąty we srebro oprawny, dziesiąty bursztynowy, in medium cordis, wielki.

Paciorków prostych sznury trzy.

Na trzecim obrazie agnusków prostych 6, srebrny 1.

Paciorki szklane czarne z białym krzyżykiem srebrnym.

Łańcuszek srebrny, w którym ogniw 240, od pana namiestnika beysagolskiego.

Na tymże obrazie korona srebrna jedna na głowie Najświętszej Panny, druga P. Jezusa, od tegoż namiestnika.

Ornaty

Ornat czerwony adamaszkowy, columna atłasu żółtego, od pana Nargielewicza, cum toto.

Ornat adamaszkowy karmazynowy z takowąż columną, dawny, kościelny.

Ornat adamaszkowy karmazynowy, columna adamaszku zielonego, cum toto, dawny.

Ornat atłasu w pręgi różnego coloru, cum toto, a piae memoriae rndo Tyszkiewicz.

Ornat atłasu białego, columna wzorzysta atłasowa, cum toto, stary.

Ornat płócienny w kwiaty biały, różnego coloru. [l. 394v]

Ornat sajowy wzorzysty z columną tabinową, kwiaty zielone y wiszniowe, Meydełowej mieszczańki.

Ornat atłasowy, na kształt obicia, wiszniowy.

Ornat atłasu czarnego wzorzystego, z columną tabinową błękitną, cum toto.

Ornat aksamitu czarnego wzorzystego, cum toto.

Ornat czarny adamaszkowy, stary, cum toto.

Ornat czerwony burkatelowy, różne colory.

Dalmatyk z lamy ceglastej para, z stułą y manipularzem.

Dalmatyk płótna drukowanego para.

Baldechin jeden nowy kitajki żółtej, z fręzlą jedwabną różnego coloru.

Baldechin drugi mały adamaszkowy biały.

Kapy

Kapa złotogłowu czerwonego w kwiaty wielkie, excellens, y z lisztwą tejże materii, ab illustrissimo episcopo Vilnensi.

Kapa złotogłowu violacei coloris, szczyt y lisztwa czerwoniany wzorzysty, dawna. [l. 395r]

Kapa atłasowa w kwiaty wielkie, czerwona z białym, dawna.

Kapa czerwona kitajczana z lisztwą zieloną y z szczytem.

Kapa staroświeckiej roboty łazurowa.

Kapa czarna grubinowa, szczyt, lisztwa atłasu białego.

ANTEPENDIA

Antependium kitajki karmazynowej, złotem haftowane y dawne.

Antependium adamaszku w columny białego, kitajki zielonej, bomży karmazynowej, brackie.

Antependium złociste skórzane.

Antependium harusowe łazurowe.

Antependium malowane variis coloribus w columny cztyry.

VELA

Velum atłasowe żółtogorące, złotem haftowane, in medio [l. 395v] Sanctus Andreas ab illustrissimo Białłozor, episcopo Vilnensi.

Velum atłasu karmazynowego, złotem srebrem haftowane, a rndo Kliński.

Velum atłasu pstrego, in medio krzyż.

Velum atłasu karmazynowego, złotem wyszywane, in medio Nomen Jesus cum inscriptione: „A quadam Białłozorówna".

Velum zielone, z jedwabiem haftowane.

Velum stare, haftowane.

Velum atłasowe w pasy, in medio krzyż passamanu jedwabnego.

Velum czarne atłasowe, in medio wyszywane srebrem, a dna Białłozorówna.

Velum kitajczane czarne, in medio Nomen Jesus wyszywane.

Velum czarne atłasowe, różnego coloru, w columny, ab advocato Gudziuno.

Vela płócienne, jedwabiem szyte trzy.

BURSY

Bursa czerwona, z jednej strony aksamitu czerwonego, z drugiej strony atłasu karmazynowego, na niej [l. 396r] krzyż y galon srebrny.

Bursa atłasu mienionego, na niej krzyż jedwabny z białym y czarnym.

Bursa karmazynowego atłasu, wyszywana złotem y blaszkami żółtemi y białemi.

Bursa różnym jedwabiem wyszywana.

Bursa takiejże roboty, jedwabiem wyszywana.

Bursa atłasu czarnego.

Bursa do chorych materii sajowej łazurowej, cum cruce.

PALE

Pala adamaszku białego, krzyż żółty, korunki około srebrne.

Pala adamaszku białego, in medio krzyż y dokoła korunki złote.

Pale dwie złotogłowowe, krzyż y galon dokoła srebrny.
Pala atłasu, krzyż y korunki srebrne.
Pale dwie czarne adamaszkowe.
Pale dwie złotogłowowe, krzyż y galon dokoła złoty, coloru czerwonego.

Alby [l. 396v]

Alba rąbkowa, wyszywana bielą, z lisztwą kitajczaną karmazynową.
Alba płócienna, w kwiaty wyszywana.
Alby płócienne niewyszywane cztyry.

Humerały

Humerałów do alb wszytki[ch] N^{o} dwanaście.

Komży

Komży płócienne z korunkami dla xięży sześć.
Komeżki płócienne małe dla ministransów cztyry, a dwie stare.

Towalnie

Towalnia rąbkowa, złotem w kwiaty wyszywana.
Towalnia rąbkowa, srebrem wyszywana.
Towaleń płóciennych jedwabiem różnym w różne kwiaty wyszywanych siedm.
Towaleń płóciennych prostych, z korunkami, niewyszywanych 22.

Szerzynki

Szerzynka rąbkowa, w kwiaty srebrem wyszywana jedna. [l. 397r]
Szerzynki dwie rąbkowe różnego coloru, jedwabiem wyszywane.
Szerzynek inszych płóciennych, jedwabiem y bielą wyszywanych 26.

Corporały

Corporał złotem wyszywany, stary jeden.
Corporałów płóciennych różnych in N° 14.

Purificatoria

Purifikaterzów różnych dwadzieścia.

OBRUSY

Obrusów jedwabiem wyszywanych pięć.
Obrusów prostych sześć.

LISZTWY DO OŁTARZÓW

Lisztwa złotem szyta jedna.
Lisztwa druga, srebrem szyta.
Lisztwy jedwabiem szyte trzy.

CHORĄGWIE

Chorągwie wielkie cztyry. [l. 397v]

Chorągiew[241] kitajki karmazynowej y zielonej, na niej Imie Jezus y Marya, złotem malowane.

Chorągiew adamaszku karmazynowego wzorzystego, w niej obraz na płótnie malowany Panny Marii „Sub tuum praesidium confugimus“, z drugiej strony Zdjęcia z krzyża Chrystusa Pana.

Chorągiew adamaszku białego, w niej obraz Panny Maryej Loretańskiej, z drugiej strony Nomen Jesus, złocista, po stronach Ś. Michał y Ś. Kazimierz malowany.

Chorągiew adamaszku karmazynowego, stara, w niej obraz Zdjęcia z krzyża Chrystusa Pana na łonie Panny Maryej.

CHORĄGWIE CUM MYSTERIIS RÓŻAŃCA

Chorągwi białych pięć, w nich obrazy: na jednej Nawiedzenie, na drugiej Zwiastowanie, na trzeciej Narodzenie, na czwartej Ofiarowanie, na piątej Nalezienie.

Chorągwie czerwonej saji, w nich obrazy na płótnie malowane Pojmanie [Christusa], Biczowanie, Koronowanie, Niesienie Krzyża y Ukrzyżowanie.

Chorągwie żółtej bomby, w nich obrazy na płótnie malowane, Zmartwychwstanie, Wniebowstąpienie, [l. 398r] Ducha ś. Zesłanie, Wniebowzięcie, Koronowanie Panny Maryej.

PROPORCY

Proporców różnych piętnaście [z] tajemnicami Różańca Imienia Pana Jezusowego.

Chorągiewki dwie łazurowe harusowe.

---

[241] *Orig. įrašyta* chorągwie.

Chorągiewki dwie zielone harusowe.
Chorągiewki dwie żółtawe harusowe.
Chorągiewki dwie z obrazami Doktorów śś. harusowe.
Chorągiewki dwie z obrazami Aniołów śś. bomby pstrej.
Chorągiewki dwie, srebrem malarskim na płótnie malowane.
Chorągiewki dwie harusowe z obrazami czterech Ewangelistów.
Chorągiewki dwie w Poszuszwiu bomby karmazynowej z obrazami Świętego Krzysztopha y Najświętszej Panny.
Chorągiewki dwie, na płótnie malowane, posrzebrzane. [l. 398v]

Obrazy

Na ścianach kościelnych obrazy czterech Ewangelistów.
Obraz Najświętszej Panny do noszenia w processiach, z jednej strony Najświętszej Panny cum Filio, z drugiej strony Nomen Jesus z dwóma dominikanami, dokoła mysteria różańcowe, na wierzchu Nomen Jesus in radiis.
Obraz Najświętszej Panny Loretańskiej w columnach snicerskiej roboty.
Obraz Najświętszej Panny Częstochowskiej.
Obraz Flagellationis Pana Jezusa.
Dwa obrazy Najświętszej Panny.
Obraz Najświętszej Panny Coronationis a Sanctissima Trinitate, stary.
Obraz Ś. Franciszka Seraphici.
Obraz Ś. Antoniego de Padwa.

Libri

Mszały trzy, requialny jeden.
Gradał jeden.
Antyphonarz jeden.
Psałterz jeden. [l. 399r]
Agenda wielka jedna.
Agendek małych dwie.

Dzwony

Dzwony trzy na dzwonnicy.
Signans na kościele, w bani czwarty.
Dzwonków małych w kościele do ołtarzów siedm.

Lichtarze

Lichtarzów mosiądzowych wielkich par trzy.
Lichtarzów mosiądzowych mniejszych par cztyry.

Lichtarzów cynowych mosiądzowych par dwie.
Ampułek cynowych par dwie.
Ampułek szklannych par dwie.
Miseczki cynowe do ampułek dwie. [l. 399v]

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS GRYNKISCENSIS

Naprzód, wjeżdżając wrota do plebanii wielkie y z fórtką, nakryte dranicami.

Po prawej ręce od wrót izdebka nowa z przysionkiem małym, w izbie okien wielkich dwa, trzecie mniejsze, piec zielony, ławy, stół, drzwi na zawiasach żelaznych z zamkiem wnętrznym y z zaszczepką. Ta izdebka słomą kryta.

Po tejże ręce idąc dalej kuchenka, izdebka kuchenna z przysionkiem małym, w niej dwa okna szklane, stół y ławy, piec prostej roboty. Ta izdebka słomą kryta. Dalej idąc rum większy, w którym izby dwie spore przeciwne, jedna z alkierzem, w której okien trzy szklanych, w alkierzu dwa okna, stół, ławy w izbie y w alkierzu, z alkierza komora dla złożenia rzeczy, drzwi do niej na biegunach. Drzwi do alkierza y do izby na zawiasach żelaznych. Ten rum wielki, słomą kryty, pod nim piwnica, drzwi do niej na zawiasach żelaznych. Za rumem piekarnia dla czeladzi. Od wrót po lewej ręce stajnia dla koni, [l. 400r] świrny dwa, drzwi do nich na zawiasach żelaznych z zamkami wnętrznemi; po tejże ręce druga stajnia dla koni.

Plebania wkoło prostym płotem grodzona, we środku plebanii na podwórzu kompas cynowy.

INWENTARZ PODDANYCH DO TEJŻE PLEBANII NALEŻĄCYCH PODCZAS TEJŻE VISITY GENERALNEJ SPISANY

SIOŁO EYTWIŁAYCIE

Włók 6.

	włóki	złote	grosze
Mikołaj Uzas	2/3	7	5
Jakub Didziurgis	2/3	7	5
Grzegorz Sebestyonaytis	1	10	
Andrzej Uzas	1/2	5	
Walentyn Juodaytis	1/2	5	
Ambrozy Szkarłat	1/2	5 [l. 400v]	
Węcław Walentynaytis	1/2	5	
Urban Walentynaytis	1/2	5	
Grygas Szlora	1/2		

Powinność tej wsi: z włóki osiadłej żyta beczka 1, owsu beczka 1 miary wileńskiej, gęś 1, kurów 2, siana wóz 1, drew wozów 10, podwoda jedna za mil dwadzieścia na rok. Roboty z czym każą dni dwanaście[242].

Sioło jodupie

Włók 10.

	włóki	złote	grosze
Bałthromiej Matułaytis osiadłej	1/2	5	
Tenże leśnej wló[ki]	1/2		
Piotr Stanułaytis osiadłej wł.	1/2	5	
Tenże leśnej wł.	1/2	5	
Woyciech Walutaytis osiadłej wł.	1/2	5	
Tenże leśnej wł.	1/2	5	
Krzysztoph Mociulski osiadłej wł.	1/2	5	
Tenże leśnej wł.	1/4	2	15
Adam Jonaytis osiadłej wł.	1/2	5	
Tenże leśnej wł.	1/2	5 [l. 401r]	
Jan Michałoiaytis osiadłej wł.	1/2	5	
Tenże leśnej wł.	1/2	5	
Maciej Jozaytis osiadłej wł.	1/2	5	
Tenże leśnej wł.	1/2	5	
Mikołay Meckiełaytis osiadłej wł.	1/2	5	
Tenże leśnej wł.	1/4	2	15

Powinność tej wsi: z włóki osiadłej żyta beczka 1, owsa beczka 1 miary wileńskiej, gęś 1, kurów 2, wóz siana 1, drew wozów 10, podwoda 1 za mil dwadzieścia, na rok roboty dni dwanaście z czym każą. A teraz zaś podczas generalnej wisyty kościoła grynkiskiego takowa jest ustawa tym obudwóm wsiom nadana.

Kazimierz Pac, z Bożej y Stolice Apostolskiej łaski biskup żmudzki, wileński gieranoński proboszcz.

Wszem wobec y każdemu z osobna, komu wiedzieć należy, oznajmujemy tym listem naszym, iż przy generalnej wisicie kościoła grynkiskiego supplikowali do nas poddani kościelni ze wsi Eytwiłaycie y Jodupie nazwanych, prosząc o ustawy, na których prożbę [l. 401v] stosując się, do dawniejszych ustaw, od fundatora danych y od antecessorów naszych stwierdzonych, takową ordinatią y ustawę daliśmy poddanym kościoła grynkiskiego. Naprzód z włóki osiadłej ze wsi Eytwiłayciów y Jodupiów po cztyry kopy litt. szelągami, po beczce

[242] *Orig. toliau dar kartą pakartota* z czym każą.

żyta y owsa miary wileńskiej, siana po wozu dobrym, z kożdej włóki kurów 2, gęś 1, jajec 10, a miasto straży kolejnej na parobka kop 10 szelągami y solanki dwie zboża, to jest żyta solankę, jeczmienia solankę, dobrowolnie przy xdzu plebanie sami pozwolili. A z włók przyjemnych w Jodupiach powinni będą płacić kop 4 bez wszelakich inszych powinności. Ciż poddani będą z włóki osiadłej kożdej przywieść do roku drew wozów 10 dobrych do plebanii z lasu księżego albo najętego. Płoty w plebanii grodzić, budynki naprawować, drzewa na poprawę przywieść powinni będą, sianożęci, które xdz pleban najmie, tłokami skosić y zgrabiwszy odwieść do plebanii, a to względem tego, że xdz pleban paszni nie ma, a siano tylko dziakielne, którego wozów dziesięć y słomy drugą dziesięć do plebanii dodać. Podwodę do Rygi albo do Wilna odprawić raz w rok, nie we złą jednak drogę, a to dla odmienienia dziakła, posylki zaś za mil sześć kolejno mają odprawować. Nad które zwysz opisane powinności nic więcej wypełniać nie powinni będą, y xdz pleban nie ma ich [l. 402r] przymuszać. Którą ustawę dla lepszej wiary stwierdziliśmy y ręką naszą podpisawszy pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w Grynkiszkach roku 1677 d. 3 februarii.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS GRYNKISCENSIS, PER ILLUSTRISSIMUM CASIMIRUM PAC, DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA EPISCOPUM SAMGAE, VILNENSEM, GIERANONENSEM PRAEPOSITUM, IN VISITATIONE GENERALI ANNO DNI 1677 FEBRUARII DIE 3 LATA ET SANCITA

Pastoralis muneris est ecclesias suae commissas curae in bono ordine, qui anima rerum est, constituere, idcirco [l. 402v] visitata ecclesia Grynkiscensi, ut meliorem in ea ordinem introducat, sequentia reformationis decreta reliquit.

Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti conopaeo sericeo decenti ad maiorem cultum Augustissimi Sacramenti tegatur.

Clavis a cyborio diligenter sub altera clausura in sachristia[243] custodiatur, nec laico homini, praesertim sachristiano, concredatur.

Quolibet die octavo Venerabile Sacramentum renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur.

Sub certo numero hostiae semper consecrentur, quot consecratae fuerint et quot post Communionem populi superfuerint, in eadem tabula scribantur.

Pro servando Venerabili Sacramento in monstratorio exposito, quando ad sachristiam defertur, armarium decens, intus velo sericeo exornatum pro

[243] *Orig. dar kartą pakartota* diligentes.

dignitate Sancti Regis sub speciebus latentis extruatur, clausura bona et firma interna muniatur.

Ante primas vesperas festivitatis, in qua processio cum Venerabili Sacramento peragitur, monstratorium cum Venerabili ex sachristia processionaliter cum luminaribus [l. 403r] superpelliceatus efferat, in exitu ad ecclesiam consistendo penes sachristiam „O salutaris hostia“ canat, paulatim pergat ad maius altare, penes quod consistendo „Uni trinoque“ continuet canere, tandem ad processionem circa ecclesiam peragendam procedat.

In secundis vero vesperis processionem cum Venerabili Sacramento vel ante inchoationem vesperarum, vel post finem, ante, non vero sub tempus „Magnificat“ peragat, iuxta morem receptum Ecclesiae.

In festivitatibus Beatae Virginis, in quibus solet processio cum Venerabili Sacramento, secundas vesperas integras ad altare BVM confraternitatis exposito ibidem Venerabili Sacramento peragat.

Cum ad infirmum intra civitatem in pixide defertur Venerabile, particulae hostiae consecratae in cyborio relinquantur pro adoratione intrantibus ecclesiam.

Laternae duae pro candelis imponendis, dum Venerabile defertur ad infirmum intra civitatem, emantur et semper adhibeantur.

Ad infirmum intra civitatem processionaliter [l. 403v] superpelliceatus, hymnum devotum in eundo et redeundo psallente, Venerabile deferat.

Indulgentiae 350 dierum Venerabile ad infirmum comitantibus processionaliter populo, ut alacriter confluat, commendentur frequentius ex ambona.

Lampas coram Venerabili omnibus diebus festivis et dominicis, dum candelae in maiori altari extinguuntur et populus est praesens in ecclesia, accendatur.

Diebus festivis et dominicis sex candelae, cereae, dum peraguntur Divina [!] ardeant.

Ad fontem baptismalem operculum eminens et convexum cum aliqua figura decenti, ad devotionem movente, coloribus depicta, exstruatur.

Cochleare stanneum et pelvis decens ad fontem praeparentur.

Fons aquae baptismalis, si fuerit immundior, per linteamen saepius coletur et postmodum linteamen[244], comburatur, et cineres in sacrarium mittantur.

Infantes non supra fontem, sed supra pelvim, aqua cochleari hausta baptisentur, et aqua in pelvim defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si vero nitida, ad fontem refundatur. [l. 404r]

Fons baptismalis ad aspiciendum infantibus aut ad alios usus, qui superstitionem sapiant, non concedatur.

---

[244] *Orig. dar kartą pakartota* saepius coletur.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia nova quantotius, sine mora longiori adferantur, et antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur.

Ad armarium, in quo olea sacra servantur, inscriptio solita, scilicet „Olea sacra“ detur.

Olea sacra ad infirmum intra civitatem, superpelliceatus cum luminaribus deferat.

Ad levandum infantem de sacro fonte patrini, iuxta sancitum Tridentini, sess. 24, cap. 2, unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum, unus et una, quos parentes elegerint, ad hibeantur.

Inter eosdem, iuxta declarationem Tridentini, sess. 24, cap. 2, inter patrinos et baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem cognitio spiritualis, matrimonium dirimens, populo saepius ex ambona proponatur.

Ab administratione sacramenti baptismi, matrimonii copulatione contrahentium, extrema unctione et aliorum sacramentorum, quae non sunt vendibilia, pretium [l. 404v] ullum, quoniam redolet pacisci simoniacam labem, idcirco rigorosissime, sub poenis ad primam delationem extendendis, vetamus, nihilominus pias oblationes, iuxta consuetudinem post administrationem sacramenti libere oblatas, percipere non improbatur.

Haeretici pro patrinis ad levandum infantes catholicorum, extra casum gravissimae necessitatis, non admittantur.

In libro metricae matrimonio copulatorum, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 1, duo testes contracti matrimonii praesentes scribantur, dies et annus iuxta formulam in agendis praescriptam notetur.

Processus ex officio [e]manatos, libro seorsivo ad hoc praeparato inscriptos celeriter sine mora via cursoria, sub poenis contra negligentes executores, transmittantur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus sacrificium Missae celebraturis apponatur.

Carbona ecclesiae in loco, ubi antea erat, ferro bene affigatur trunco, trina clausura iuxta praescriptum synodi diaecesanae muniatur, duo vitrici fide digni ad eius custodiam deligantur, qui omnes cum [l. 405r] rndo parocho seorsivas claves habeant, simul omnes proventus carbonae et expensas in necessitates ecclesiae, et non in alias privatas, in libro ad hoc praeparato connotabunt.

Proventus carbonae erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti, qui singulis diebu[s] dominicis et diebus festivis, quot fuerint collecti, notentur in libro et in carbonam mittantur.

A pulsu campanarum medium florenum, non amplius, idque a ditioribus, qui solvendo pares sunt, accipiat, cuius medietatem in carbonam mittat et alteram sibi percipiat.

A sepultura intra ecclesiam pro loco ultra sexagenam a ditioribus non exigat, et hoc totum carbonae imponatur, pro fabrica ecclesiae expendendum.

In caemeterio gratis sepeliantur, cum sit terra Domini, vendere non licet; intra fornices ultra florenos 5 non exigat et in carbonam mittat.

Cathalogus mortuorum, ad hanc ecclesiam sepultorum sive interiu, sive in caemeterio[245], dies et annus et mensis scribatur.

Pia legata, in pecunia et aliis quibuscunque rebus mobilibus vel immobilibus a morientibus intuitu [l. 405v] ecclesiae et non personae parochi inscripta, diligenter, sub onere conscientiae et poenis in constitutionibus synodalibus contra supprimentes pia legata sancitis, sicut et alii omnes proventus et impositiones in carbonam, specifice, qua die et quantum impositum sit, in libro ad hoc specialiter praeparato scribantur, et non in aliud, nisi in ecclesiae necessitates expendantur.

In quantum proventus beneficii suppetent, singulo biennio, iuxta sancitum synodi diaecesanae, meliorem conditionem in ecclesiae ornamentis vel domo parochiali facere curet.

Pulpitum pro reponendo libro agendorum ad cantandum „Venite, adoremus“ exstruatur.

Parietes porticus ecclesiae ab extra asseribus tegantur.

Tectum ecclesiae, stillans et lacerum, de novo tegulis invocato subsidio perillustris dni Christophoro Białłozor, mareschalci Upitensis, collatoris, tegantur.

Turres supra ecclesiam et supra porticum implorata ope eiusdem collatoris de novo extruantur. [l. 406r]

Fenestras laceras ecclesiae, ne nives vento inferantur, reparet.

Pavimentum ecclesiae disiectum melius a lateribus sternatur.

Organum, vulgo positivum, dissonum et sibilans, reparetur quantotius.

Ad casulas stolae et manipularia, quae sunt lacera, reparentur, similiter cinguli ad casulas, ne defluant, apponantur.

Pluvialia ut longiora fiant, emendentur.

Frumentum ex aula pendi solitum, videlicet siliginis tonnas mensurae Vilnensis 12, non in pecunia, contra mentem fundatorum et cum maiori ecclesiae pretio nimis vili, sed in grano curet recipere, et agat serio cum perillustri dno mareschalco similiter hordei tonnas 12 ex aula, non ex civitate recipiat.

Similiter legatum ad hanc ecclesiam Grynkiscensem a pie defuncta Białłozorówna Zawiszyna et altera eiusdem sorore germana, duorum millium florenorum, apud perillustrem mareschalcum modernum Upitensem depositum[246], ut quantotius recuperet et iuxta mentem testatricium, cum scitu officii disponat. [l. 406v]

---

[245] *Orig. dar kartą pakartota* sepultorum.

[246] *Orig. įrašyta* deposita.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus et fidei catholicae in Samogitiam introductore, rubricis die praescripto observentur.

Pro precibus mane, meridie et vesperi pulsetur, orantibusque ad pulsum campanae pro defunctis indulgentiae quadraginta dierum, [a] synodo provinciali concessae, populo commendentur in contionibus.

In contionibus orationem dominicam, decem Dei praecepta et Ecclesiae populum doceat et instruat.

Casus reservatos Sedi Apostolicae vel episcopali bene descriptos ad confessionale affigat.

Ad missale Romanum patroni Sveciae, qui desunt, procurentur.

Devotionem in ecclesia iuxta determinationem in synodo diaecesana, nimirum diebus festivis Matutinum hora 7, Sacrum hora 9 incipiat.

Portatilia tela obducantur, ne inscriptio antiquitate temporum extergatur[247] aut asser suppositus putrescat.

Ad infirmos vocatus equos, a pauperioribus praesertim, qui proprium equum non habent, mitti sibi non deposcat, sed in proprio equo discedat[248]. [l. 407r]

Decreta reformationis in praesenti visitatione lata, quae scientiam populi concernunt, praesertim de administratione sacramentorum, de pretio non extorquendo de sepulturis, pulsu campanarum parvarum, de indulgentiis ex ambona populo publicet.

Lata sunt decreta reformationis ab illustrissimo loci ordinario anno quo supra die 4 mensis februarii. Lecta et publicata in fidem maiorem. [l. 407v]

[247] *Orig. įrašyta* extergantur.

[248] *Orig. įrašyta* descedant.

N^{O} 32

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS KROKOVIENSIS ANNO 1677 FEBRUARII 5 DIE

Ecclesia Krokoviensis antiquissima, omnem hominum memoriam excedens, quippe nullus, etiam centenarius inveniri potuit, qui traditionem saltem erectionis structurae eius haberet. Fertur fundatam et erectam simul ab illustrissimo piae memoriae Bartholomaeo, episcopo Samogitiae, sub anno 1478, ut ex literis fundationis constat; literae originales exstant in archivo. Consecrata ab illustrissimo Georgio Tyszkiewicz, eppo Samgae, anno 1649 dominica 17 post Pentecosten, ante festum Matheae, erecta in titulum Resurrectionis Salvatoris Nostri, Mariae ab Angelo Nuntiatae et s. Mathaei apostoli. Parietes adhuc boni et integri, circumcirca asseribus ab extra muniti[249], ab intra coloribus et imaginibus depictis exornati, tectum quercinis tegulis contectum a praeterito rndo Witkiewicz, parocho Krokoviensi; quia tamen tegulae non bene compositae, nix subinde per rimas intrat, etsi pluvia non illabitur, proinde indiget interiori obstructione. Turres habet duas: unam in medio ecclesiae, lamina viridi colore depicta contectam, alteram supra porticum ecclesiae, tegulis solum contectam, loco campanilis, in qua campanae sunt appensae. Porticus ecclesiae versus occidentem, asseribus cincta, trinis foribus abietinis, variis coloribus depictis, cardinibus ferreis fulcitis clauditur. Fores [ad] ostium maius ecclesiae quaercinae, per totum ferro munitae, cardinibus ferreis innixae, sera ferrea interna et externa clauduntur. Supra ostium chorus pro musica, coloribus exornatus, clauditur foribus, sera interna munitis. In choro organum sex vocum. Fenestras vitreas exiguae quantitatis, ideo obscura etiam ecclesia, habet quinque, omnes integras; in medio ecclesiae in navi Crucifixus cum duabus statuis BV et S. Joannis. [l. 408v] Sachristia ad sinistram partem, foribus quercinis, per totum ferro munitis, et sera interna ac externa clauditur. Fenestram habet vitream unam, craticula ferrea ab extra et intra, foribus quercinis per totum clauditur. Armarium in eadem sachristia duplicibus foribus et clausuris internis clauditur, pro apparamentis ecclesiae componendis. Alterum armarium pro argento servando cum simili clausura interna. Tertium armarium eminens, pro servandis vexillis ecclesiae. Quartum armarium pro servando monstratorio cum Venerabili Sacramento, coloribus depictum, sera interna clauditur. Scrinium quercinum, sera interna clausum.

Scamna in medio ecclesiae ab utraque parte. Ambona operis arcularii, coloribus picta, vetusta. Altera sachristia ad sinistram partem, post ambonam,

[249] *Orig. įrašyta* munita.

confraternitatis, foribus et clausura interna clauditur, in illa armarium, quaternis foribus et totidem clausuris internis munita, fenestram etiam unam habet. Dotata est ista ecclesia a Bartholomaeo, episcopo Samgae, anno 1478[250]. Praeter bona terrestria in seorsivo inventario descripta, habet decimas fundatas in Kroki, vigore quarum percipit sexagenas 20; alias decimas habet in Rosienis, Mikowiany, Szurnoiny atque Kołtyniany, in quarum non est possessione. [l. 409r]

VISITATIO CAEMETERII

Caemeterium circumcirca vallo de terra effosso circumdatum a praeterito rndo Witkiewicz, parocho Krokoviensi. In caemeterio crux, cancellis cincta, desuper tectum habens, cum imagine depicta Christi in cruce patientis. In eodem caemeterio, versus altare maius, ossorium ex trabibus constructum, tectum habens tegulis tectum, desuper crucem.

FORNICES AD HANC ECCLESIAM

In hac ecclesia exstant fornices tres. Unus pie defuncti Borowski, communis cum confraternitate BV ex eo, quod antiquum fornicem confraternitatis restauraverit; habet super illum literas illustrissimi Tyszkiewicz. Alter proprius ecclesiae, ad quem vindicat sibi ius illegitime MD Milwid ex eo, quod illum reparaverit defunctus Wołodkowicz. Tertius pro parvulis infantibus, sub sachristia confraternitatis exstructus a rndo Alberto Witkiewicz, parocho Krokoviensi.

VISITATIO TABERNACULI SANCTISSIMI SACRAMENTI

Hoc situm in altari maiori, operis sculptilis, elegans, [l. 409v] nondum adhuc ullis coloribus depictum. In maiori tabula imago Crucifixi in tabula depicta, columnae in prima contignatione duae Noviter exstructum, clausuram habet internam firmam; servatur Venerabile in pixide argentea, intus deaurata, velo sericeo rubri coloris cooperta, cum cruce desuper argentea, intus deaurata [!], quolibet die festo in hebdomadam occurrente renovatur.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Ad altare BV confraternitatis, penes parietem, fons baptismalis, cancellis firmiter cinctus, operculum habet eminens, cinctum, convexum, desuper crucem

[250] *Iš pradžių buvo užrašyta* 1414*, bet paskutiniai du skaitmenys nubraukti ir pirašyti* 78.

ligneam, coloribus depingi indigentem. Continetur aqua in vase aereo, manu hauritur ad baptisandum, nulla scutella supponitur, clausura externa munitur.

Visitatio altaris maioris

Istud operis sculptilis, nondum coloribus depictum, [l. 410r] in maiori tabula imago Crucifixi in tabula depicta, columnae in prima contignatione duae, et statuae similiter duae S. Petri et S. Mathaei apostoli, in superiori contignatione imago BV Częstochoviensis, a lateribus statuae duorum angelorum, sedem habet muratam. Consecratum hoc altare simul cum ecclesia ab illustrissimo Tyszkiewicz, episcopo Samgae, anno 1649, cancellis tornatilibus cingitur, suggestum habet graduum duorum. Erectum hoc altare anno moderno 1677 industria et sumptu proprio rndi Butkiewicz, moderni parochi Krokoviensis. Supra altare maius baldechinum, exiguum et im proportionatum magnitudini altaris.

Visitatio altaris confraternitatis

Ad sinistram partem intrando ecclesiam altare BV Mariae operis arcularii, coloribus depictum, in maiori tabula imago BVM Jesum infantem gestantis, in superiori contignatione imago Coronationis BV Mariae, sedes altaris lignea. Portatile habet [l. 410v] consecratum ab illustrissimo Kozakiewicz, suffraganeo Samgae, anno 1646; reliquiae inclusae s. Honorati et Rufini martyris. In sede altaris exstat scrinium, sera interna clausum; cingitur cancellis tornatilibus, erectum a Georgio Jawgiel.

Visitatio altaris secundi

Ad dextram partem intrando ecclesiam altare S. Petri et Pauli apostolorum, a partibus stantium, quos vitis complectitur, columnas habet duas, supra columnas statuae duorum angelorum, in superiori contignatione imago Sanctissimae Trinitatis, supra verticem altaris baldechinum ex tela depictum. Sedes altaris lignea et in sede scriniolum, habet portatile consecratum ab illustrissimo Tyzenhauz, eppo Metonensi, anno 1669, inclusae reliquiae s. Rufini, s. Saturnini et s. Victricis martyr[um]. Erectum hoc altare a defuncta piae memoriae Christina Borowska anno 1645.

Visitatio fundationis et obligationum ad idem altare

Prima fundatio ad hoc altare a nobili piae memoriae Adamo Borowski, qui ultimae voluntatis testamento [l. 411r] inscripsit pro altaria, ad hoc altare

septem millia floren. super bonis haereditariis Golnie, alias Skinderyszki, talibus conditionibus, ut consors ipsius Christina Kurnicka Borowska, quamdiu superstes viveret, pro presbytero huic altari in serviente possidendo *praedicta bona*[251] penderet in parata pecunia sexagenas quinquaginta, siliginis tonnas 5, hordei 5, avenae 10, pisorum tonnam unam mensurae Kawnensis.

Post decessum consortis eius Christinae Kurnicka Borowska debuerunt praedicta bona ad possessionem ecclesiae Krokoviensis devolvi et provenire et ad refusionem summae inscriptae, septem millium florenum, ecclesia possidere, modo vero nescitur quo iure MD Jacobus Casimirus Terebesz, subdapifer Rzeczyczensis, ratione consortis suae de domo Borowska possidet, contra mentem fundatoris, et assiduum ad ecclesiam altaristam non fovet, sed solum servat domi suae presbyterum Stephanum Pacewicz, qui singulis diebus de aula, uno miliari distante, ad ecclesiam adventat.

Vigore huius fundationis tenetur altarista quilibet, assiduo ad hanc ecclesiam residendo, personaliter Missam de Requiem lectam pro anima fundatoris singulis hebdomadis qualibet feria sexta absolvere et diebus festivis solennioribus de die Missam offerre. [l. 411v]

Fundatio secunda ad idem altare nobilis piae defunctae Christinae Kurnicka Borowska, Joannis Tawtko et Stephani Borowski, summa trium milium florenorum, quae locata sunt contractu reemptionali apud MD Jacobum Terebesz super bonis Nowy Dwór, alias Poszusze, nuncupatis cum tali ordinatione, ut singulis diebus officium parvum BV decantetur. Census vero a praedicta summa: rndo parocho, Cursum decantanti, duobus ratis flor. 50, altaristae, qui decantare Cursum et insuper Sacrum unum feria quarta absolvere debet, duobus ratis fl. 55, pro cantore duobus ratis, flor. 25, pro baccalaureo duobus ratis floren. 15 pro decantatione praedicti Cursus, sed rndus parochus, can[tor] baccalaureus ratione parvitatis salarii est curanda [!]. Apparamenta ad hoc altare MD Terebesz praebet, quae in sua dispositione et potestate habet, ecclesiae non applicat.

VISITATIO ALTARIS ET SACELLI S. MARIAE MAGDALENAE

In hoc sacello ad dextram partem ecclesiae exstructum altare figurae cirgularis [!], deauratum, operis sculptilis, in medio imago Christi Dni, mensae assidentis [l. 412r] in domo pharisaei, et BVM, Magdalenae, pedes Christi lachrimis lavantis. Sedes altaris lignea, portatile habet consecratum ab illustrissimo episcopo Vilnensi Woyna anno …[252] reliquiae Victorini, s. Anastasiae martyr[um]. Totum sacellum mysteries ex vita Mariae Magdalenae

[251] * * *Rankraštyje frazė ta pačia ranka įrašyta virš eilutės*.

[252] *Orig. palikta tuščia vieta datai įrašyti*.

desumptis depictum. Hoc sacellum spectat ad dispositionem et iurisdictionem confraternitatis BVM Doctrinae Catechisticae Christianae, habet communia ornamenta confraternitatis.

Visitatio sacelli compassionis christi

Ad latus ecclesiae versus meridiem exstructum est sacellum, distinctum ab ecclesia, adiacens tamen parietibus ecclesiae, a rndo Alberto Witkiewicz, parocho Krokowiensi, exstructum sub titulo Christi in Caelum Ascendentis, BV S[ine] L[abe] O[riginali] C[onceptae], SS. Petri et Pauli apostolorum et Vivificae Crucis Christi. Consecrata vero ab illustrissimo Georgio Tyszkiewicz, eppo Samgae, electo Vilnensi anno 1649, dies dedicationis – dominica [l. 412v] festum s. Mathaei apostoli praecedens [!]. Reliquia inclusa in altari maiori ss. Laurentii, Clementis, Felicis et Marciannae, virginum marthyrum habet. Altare operis sculptilis, nigro colore depictum et in extremitatibus deauratum, in tabula imago Christi Domini de cruce Depositionis, in superiori contignatione imago Christi Dni Flagellationis, sedem habet muratam. Fenestras vitreas habet tres, pavimentum partim lateribus, partim asseribus stratum. Scamna habet 5, supra ostium chorus pro musica.

Visitatio hospitalis

Hospitale situm ex altera parte stagni, non procul ab ecclesia, in fundo bonorum mensae Krokoviensium, concesso ab illustrissimo Parczewski, episcopo Samgae, et comprobato per literas a venerabili capitulo sub anno 1651. Habet habitationem circumcirca trabibus cinctam, ad introitum portam, cum tecto asseribus tectam, foribus claudentem, ubi pauperes degunt, [l. 413r] hypocausta duo, cum cameris duabus, in maiori hypocausto fenestrae vitreae duae, in camera tertia. Omnes fores cardinibus ferreis fultae, ad atrium tantum et ad hortum lignea iunctura nixae sunt fores, ad extremitatem huius aedificii camera pro componendis oleribus. Non procul inde granarium (vulgo świren), alterum aedificium ex opposito, in quo hypocaustum et pinsorium panis cum atrio. Deinde horreum, in quo segetes triturantur, pro pecoribus aedificium ex trabibus constructum, pro faeno etiam aedificium ex trabibus; omnia praedicta aedificia stramine tecta.

Habet pro dote villam Piple mansorum tredecim a serenissimo Casimiro, rege Poloniae, per privilegium eiusdem anno 1651 ad cessionem iuris advitalicii illustrissimi Josephi Klonowski, castellani Upitensis[253], et consortis

[253] *Rankraštyje pareigybės vietovardis taisytas. Iš tikrųjų Upytės pavieto kašteliono pareigos neegzistavo*.

eius Aleksandriae [!] Radzimińska. Proventus de praedicta villa faciunt flor. 104 / 18 solidis, administrationem praedicti hospitalis gerit rndus parochus Krokoviensis, rationes proventuum et expensarum in praesenti visitatione ab anno 1670 ad annum modernum 1677 produxit. Habet quoque praediolum Golnie Ambroziuny in summa koparum 300, ab Anna Jawgielówna [l. 413v] sądowa inscripta sub anno 1658.

VISITATIO SCHOLAE

Eundo ex civitate ad ecclesiam, ad sinistram partem supra pontem schola pro instruendis pueris fovetur baccalaureus, et pueri modo 20 instruuntur. Hypocaustum ex trabibus constructum, fores ad hypocaustum et ad atrium cardinibus ferreis iuxae, totum aedificium stramine tectum.

VISITATIO CONFRATERNITATIS BMV

Ad altare BMV ad sinistram partem ecclesiae exstat confraternitas BVM sub titulo Doctrinae Christianae, videlicet BMV et s. Josephi Christum Dominum in templum inducentis, communicata ab illustrissimo Georgio Tyszkiewicz, eppo Samgae, ex archiconfraternitate cathedralis ecclesiae, introducta vero zelo et vigilantia rndi Alberti Witkiewicz, parochi Krokoviensis, sub anno 1669 [!] d. 24 septembri. Habet indulgentias [l. 414r] confraternitatibus consuetas, prout in libello impresso fusius descriptae sunt.

VISITATIO CARBONAE CONFRATERNITATIS

Penes cancellos ad altare confraternitatis carbona affixa, tribus clausuris munita et totidem sigillis obsigillata, ad quam duo vitrici et tertius rndus parochus sunt destinati, ab anno non revisa, modo in visitatione reperti sunt floren. 52 et grossi 16 solidis, bona moneta grossi 7, qui iterum ad carbonam sunt repositi, praeteritorum vero annorum rationes, tam expensarum, quam proventuum, sunt in scripto productae. Superiores eiusdem confraternitatis, inquirendi de proventibus carbonae, salvum sibi ius caverunt, praesertim de sublatis furto peccuniis ex carbona anni 1674. [l. 414v]

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

SREBRO

Monstrantia srebrna, circumcirca radii solares, po bokach aniołkowie extensis alis, tenentes na wierzchu krzyż cum effigie Christi in cruce pendentis,

melchisedech y kółka koło szkła złociste, ab utraque parte quinque facies angelorum przynitowane; po ukradzeniu dawniej monstrantii ex eleemosyna parochianorum comparata.

Krzyż srebrny, gładkiej roboty, sedes okrągła za szkłem ab utraque parte Agnus Dei; po ukradzeniu dawnego krzyża ex eleemosyna DD parochianorum et ipsius rndi parochi sprawiony.

Kielich srebrny wszytek, bogato pozłocisty, staroświeckiej roboty [a] uszpurskiej, z pateną ab utraque parte złocistą, na której krzyż in serto. [l. 415r]

Patena srebrna, nie złocista, połamana, do chorych, którą przerobić habet intentionem rndus parochus, y kielich do niej sprawić.

Ornaty

Ornat adamaszkowy coloru niebieskiego z columną czerwoną adamaszkową, passamany zielone, z stułą y manipularzem tejże materii kitajki wiszniowej, dawny, kościelny.

Ornat buracikowy ceglasty z columną buracikową turkusową, passamany pstre varii coloris pułjedwabne, z stułą y manipularzem tejże materii.

Ornat burkatelowy na dnie żółtym w kwiaty wielkie, passamany jedwabne turkusowe pstre z stułą y manipularzem nadszarpanemi, dawny, kościelny.

Ornat burkatelowy cielisty z columną także burkatelową, w kwiaty turkusowe pstre, z stułą y manipularzem.

Ornat ciemno zielony aksamitny z columną aksamitną turkusową, w pręgi złocisty, passamany jedwabne [l. 415v] ceglaste, do tego ornatu stula y manipularz adamaszku zielonego, dawny, kościelny.

Ornat czarny adamaszkowy z columną takowąż, z passamanami czarnego jedwabiu z białym, stary, polatany z przodu, z stułą y manipularzem polatanemi.

Stuły do chorych dwie: niebieska sajowa, druga stara.

Stuła aksamitu karmazynowego.

Kapy

Kapa brukateli czerwonej blaszkowej, szczyt y lisztwa burkateli białej, kwiaty turkusowe, dawna, kościelna.

Antependia

Antependium białe atłasowe wzorzyste w kwiaty ceglaste, frędzla karmazynowa jedwabna ze złotem, dawne, kościelne.

Antependium burkatelowe białe, po końcach lisztwy także burkatelowe w kwiaty, frężla jedwabiu varii coloris, passamany jedwabne zielone. [l. 416r]

Antependium adamaszkowe czarne z frężlami różnego coloru jedwabnemi, passamany białe z czarnym jedwabiem, dawne, kościelne.

Antependia 2 z herbów różnych jedne na kitajce turkusowej, drugie na kitajce zielonej.

Antependium czarnego aksamitu z columnami dwiema białego atłasu, stare, latane.

VELA

Velum niebieskie kitajczane, jedwabiem zielonym y żółtym po brzegach wyszywane, in medio Nomen Jesus srebrem wyszywane, dokoło litery: „Sit Nomen Dni benedictum".

Velum atłasowe fijołkowe, złotem y srebrem w kwiaty wyszywane, in medio Nomen Jesus in radiis. Litery wyszywane: „Maryanna Chrzanowska".

Velum bawełniane zielone, stare, in medio Nomen Jesus in radiis stare.

Velum siatkowe niciane, jedwabiem w kwiaty przetykane, in medio Nomen Jesus in radiis et serto.

Velum także siatkowe niciane, in medio Nomen Jesus, [l. 416v] czarnym jedwabiem in serto wyszywane.

Velum ad pixidem bawełniane, ze srebrem y złotem wyszywane, kitajką czerwoną podszyte.

Velum tureckiej materii czerwone w pręgi czarne, z lisztwą tejże materii dokoła, varii coloris passamanu krzyż we środku.

Velum płócienne, in medio Nomen Jesus jedwabiem czarnym wyszywane.

Velum rąbkowe, jedwabiem czerwonym ze złotem w kwiaty wyszywane, od pani Dowiatowej.

Velum siatkowe niciane białe.

BURSY

Bursa z jednej strony adamaszku zielonego, z drugiej strony burkateli żółtej, passamany pstre.

Bursy dwie kitajki białej z passamanami coloru barszczowego.

Bursa czerwona z jednej strony, z drugiej czarna. [l. 417r]

PALLE

Palle rąbkowe białe dwie.

Palla kitajczana biała, jedwabiem wyszywana.

Purificatoria

Purificatoria in N° 40.

Jedwabiem wyszywanych trzy.

Corporały

Corporałów rąbkowych pięć, jeden z nich z sznurkiem srebrnym, drugi z złotym.

Corporałów płóciennych z korunkami y bez korunek 10.

Alby

Alba płócienna, bielem wyszywana, ponoszona.

Alba płócienna z forbotami y lisztewką, wyszywaną [l. 417v] bielem, od panny Potencyanny [?] Bruszwickiej.

Alby dwie od tejże panny, y trzecia płócienna, stara.

Alba druga, także grubego płótna.

Humerały

Humerałów płóciennych do tych alb dziesięć.

Komży

Komży płócienne dobre trzy, stare dwie.

Komeżek dla ministransów płóciennych par cztyry.

Sukienki czerwone dla ministransów dwie.

Towalnie

Towalnia rąbkowa, zielonym jedwabiem ze złotem wyszywana.

Towalnia rąbkowa, zielonym jedwabiem ze złotem w kwiaty wyszywana.

Towalnia rąbkowa, jedwabiem czerwonym ze srebrem w kwiaty [l. 418r] wyszywana.

Towalnia rąbkowa, jedwabiem zielonym z blaszką wyszywana.

Towalnia płócienna, jedwabiem czerwonym z blaszką wyszywana.

Towalnia płócienna z lisztwą moskiewskiej roboty, jedwabiem czerwonym ze srebrem wyszywana, do czasu przyszywana.

Towalnia płócienna z lisztwą przyszywaną na płótnie szwabskim, jedwabiem zielonym y czerwonym wyszywana.

Towalnia płócienna, jedwabiem czarnym z bielem około wyszywana.

Towalnia płócienna, jedwabiem czerwonym, dokoła lisztwa, wyszywana.

Towalnia płócienna z lisztewką dokoła wąską, jedwabiem czarnym wyszywana.

Towalnia płócienna, w kwiaty wielkie bielem wyszywana.

Towalnia płócienna, bielem wyszywana.

Towalnie rąbkowe dwie, po końcach bielem z blaszką wyszywane.

Towalen inszych płóciennych różnych pięć.

Towalnia, do przykrycia kraty podczas Communii sześć, stare dwie. [l. 418r]

RĘCZNIKI

Ręczników do rąk ucierania Nº 6.

LISZTWY

Lisztwa jedna płócienna, jedwabiem karmazynowym wyszywana, na pięć sztuk rozdzielona.

SZERZYNKI

Szerzynka rąbkowa, jedwabiem zielonym ceglastym ze złotem wyszywana, od pana Kazimierza Zapolskiego.

Szerzynka płócienna, różnym jedwabiem po stronach Nomen Maria, in medio Nomen Jesus wyszywane.

Szerzynek inszych płóciennych prostych, jedwabiem różnym wyszywanych 5.

OBRUSY

Obrusów płóciennych Nº 10.

Fartuszek do Crucifixów kitajczany czerwony 1, a trzy płócienne. [l. 419r]

CHORĄGWIE

Chorągwie dwie sztametowe zielone, parzyste: na jednej obraz z jednej strony Ś. Krystyny, z drugiej strony Ś. Augustyna biskupa; na drugiej z jednej strony Ś. Piotra, a z drugiej strony Najświętszej Panny.

Chorągwie dwie niebieskie sztametowe, na jednej obraz Najświętszej Panny, pod nogami miesiąc, z drugiej strony Ś. Piotra; na drugiej z jednej

strony Jesus in Cruce patiens cum s. Joanne et BV, z drugiej strony apostół święty.

Chorągiewki dwie sztametowe czerwone: na jednej pixis wymalowana, z drugiej strony kapłan choremu Communią dający; na drugiej z jednej strony calix cum hostia, na drugiej stronie pacificale cum Nomine Jesu in radiis.

Chorągwie dwie adamaszku białego: na jednej Ś. Augustinus episcopus, z drugiej strony Najświętsza Panna z Josephem ś. Pana Jezusa prowadzi do kościoła; na drugiej z jednej strony Najświętsza Panna między apostołami, a z drugiej strony Assumptio BV Mariae in Caelos. [l. 419v]

Chorągiewki dwie nowe, na płótnie malowane czerwoną farbą, w kwiaty srebra malarskiego: na jednej obraz BVM in luna, z drugiej strony s. Joannes calicem tenens in manu; na drugiej z jednej strony obraz Świętej Krystyny, z drugiej Ś. Kazimierza, in una manu Crucifixum tenentis, in altera lilium.

Chorągiewki dwie na płótnie malowane zieloną farbą, w kwiaty srebra malarskiego, na jednej z jednej strony Salvator Mundi, crucem et alia tormenta Passionis portans, z drugiej strony Angelus Custos supra caput Nomen Jesus, in manu puerum parvum ducens na drugiej z jednej strony obraz Świętej Katharzyny Seneńskiej, a z drugiej strony Ś. Jan, calicem in manu tenens.

Chorągiewki dwie na płótnie malowane w kwiaty srebrne: z jednej strony S. Agnes, z drugiej strony S. Felix, calicem cum hostia tenens; na drugiej z jednej strony S. Andreas, z drugiej strony S. Anna.

Chorągiewki dwie, na płótnie kwiaty sebrne, na jednej obraz z jednej strony S. Georgii [!] papae, z drugiej strony S. Annae.

Chorągiewki dwoje na płótnie malowane w kwiaty srebrne; [l. 420r] na jednej z jednej strony Regina Angelorum, z drugiej strony S. Michael, daemon conculcans; na drugiej z jednej strony S. Casimirus, z drugiej strony Salvator Mundi.

Libri

Mszały dwa, jeszcze całe.
Graduale unum.
Antyphonarium unum.
Psałterz.
Agendy dwie wielkie.
Agendeczka mała jedna.
Liber evangeliorum unus.

Cyna, miedź, mosiądz, żelazo

Lichtarzów cynowych sporych para jedna.
Lichtarzów mosiężnych stołowych par cztyry.

Thurybularz mosiężny jeden.

Lichtarz mosiężny, pośród kościoła wiszący, o sześciu essach. [l. 420v]

Lichtarzów drzewianych pośrebrzanych par cztyry.

Lavaterium cynowe przy zakrystii do rąk umywania.

Miednicy mosiężne dwie.

Latarnie blaszane do chorych dwie.

Kociołki mosiężne dwa; jeden większy, a drugi mniejszy, do święconej wody.

Ampułek cynowych pułtrzeci pary, dwie z nich bez nakrywek, z miseczką cynową.

Puszka blaszana do kadzidła, łyżeczka do niej spiżowa pobielana.

Żelazo do pieczenia opłatków.

DZWONY

Dzwonów w bani trzy: jeden spory, dwa mniejsze.

Signans w bani kościelnej.

Dzwonek przy zakrystii.

Dzwonki do każdego ołtarza przykowane. [l. 421r]

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS CONFRATERNITATIS IN ECCLESIA KROKOVIENSI, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

ARGENTUM

Lampa srebrna quantitatis iustae, na trzech łańcuszkach srebrnych, na wierzchu operculum z kolcem srebrnym, na dole kutas wielki jedwabny czerwony. Reliquum argentum, calices, cruces etc. sublata sunt per fures anno 1671 ante festum s. Martini.

VOTA ARGENTEA AD ALTARE BV CONFRATERNITATIS

Tabliczka srebrna, na niej effigies Crucifixi et duae personae, coronas in manibus tenentes.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio in manibus lilium [l. 421v] tenens, na łańcuszku srebrnym.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio in nubibus, cum literis AZ.

Tabliczka srebrna na łańcuszku srebrnym, na niej BV cum Filio, inscriptio: „Pod Twoją obronę uciekamy się“ etc.

Tabliczka srebrna na łańcuszku srebrnym sowitym, na niej B Virgo cum Filio, cum inscriptione: „Ad Te suspiramus, Auxiliatrix nostra“, cum literis AHDGS.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio, na łańcuszku sowitym, cum inscriptione: „Regina Zapolska“.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio, litt[erae] IS.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio, cum inscriptione: „S. Maria ora pro nobis“, herb lilium cum literis AOB.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio in circulo, cum inscriptione: „Szykier“.

Tabliczka srebrna na dwóch łańcuszkach z kolcem, na niej BV, okrągła.

Tabliczka in modum cordis na łańcuszku, na niej Nomen Maria.

Tabliczka srebrna mniejsza, in modum cordis, na niej Crucifix, [l. 422r] cum inscriptione: „Marianna Anna Channowska“.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus cum Filio, cum literis WHBKTK.

Tabliczka srebrna in modum cordis, z krzyżykiem, na niej inscriptio: „Joseph Zapolski, Regina Umpelówna, małżonkowie“.

Koronka koralowa, w której dziesiątków siedm, na końcu krzyżyki dwa moskiewskie srebrne: jeden złocisty, drugi biały, y metalik mosiężny.

Korona na drocie, perłami maleńkiemi haftowana, między któremi sztuczki małe blaszkowe.

Korona aksamitna, dyamentami czeskiemi w kwiaty mosiężne sadzona, kamień we środku wielki, supponitur szklany, postawki trzy srebrne pod nim do piór noszenia.

Łańcuszek srebrny łokciowy grochowy.

Signet jeden srebrny.

Obrączki cztyry srebrne.

Korona z różnych paciorków szklanych haftowana.

Korona druga mniejsza, także paciorkami prostemi haftowana.

Kanaczek niewielki z korali małych y perełek haftowany.

Korony dwie z paciórków białych szklanych haftowane, [l. 422v] na drocie zwizanych.

Paciorków szklanych białych do szyi Panu Jezusowi sześć sznurów.

Sztuczka szmelcowana, w której kamieni czeskich cztyry.

Sznurek paciorków prostych białych y czarnych, koralami przewizanych.

Paciorków czarnych, na kształt bursztynu przewizanych sznurki dwa.

Agnusków rogowych sześć.

Agnusków inszych, mosiężnych y materialnych haftowanych różnych 23.

Metalik perłowej materiej, na którym effigies Crucifixi.

Reliquiarze wielkie haftowane dwa.

Łańcuszek mosiężny.

Krzyż mosiężny, z jednej strony Agnus Dei, z drugiej strony reliquiae.

Krzyże dwa kawalerskie aksamitu zielonego, haft złoty bogaty, in medio Najświętsza Panna in radiis.

Kanaczek czarny, białemi paciorkami y koralami przewizany. [l. 423r]

ORNATY

Ornat atłasowy biały z różnemi kwiatami, z columną takąż, passamany y kutasiki różnego jedwabiu, cum toto, per medium ceglastym hindyjakiem podszyty, od jmści pana Kazimierza Jamonta.

Ornat atłasu białego w kwiaty białe columna tabinu czerwonego wodnistego, passamany y kutasiki różnego jedwabiu pstre, nowy, z stułą y manipularzem tejże materiej.

Ornat atłasowy w krzyżyki czerwone y białe atłasowe, po wszytkim ornacie passamany pstre jedwabne, cum stola et manipulari, ab illustrissimo Georgio Tyszkiewicz.

Ornat aksamitu strzyżowego czarnego, passamany y fręzle dokoła jedwabiu czarnego z białym, cum toto, od jej mości paniej Wojciechowej Rupejkowej.

KAPY

Kapa pułatłasowa florysowana, na dnie białym, szczyt y lisztwa, eiusdem materiae, passamany wkoło [l. 423v] jedwabiu karmazynowego ze złotem, koło szczytu fręzliki złote, podszyta wpuł kitajką karmazynową, puł ceglastą, podszewka indiget reparatione.

ANTEPENDIA

Antependium aksamitu niestrzyżowego czerwone, floresy wystrzygane, korunki szerokie proste blaszkowe, drugie passamany bantagerowe.

Antependia z nędzy bogatej w kwiaty różne, passamany jedwabne ceglaste.

Antependium materii jedwabnej czarnej w kostki, fręzle varii coloris, passamany białe.

Antependium kitajki niebieskiej, z herbów uszyte.

VELA

Velum atłasu niebieskiego, in medio Nomen Jesus ze złotem in radiis, po rogach kwiaty jedwabne ze złotem, po dwóch stronach lisztewki z blaszką srebrną w kwiaty ceglaste, z drugich stron koroneczki małe.

Velum czarne bławatne, in medio Nomen Jesus in radiis, [l. 424r] jedwabiem żółtym wyszywane.

Velum rąbkowe, bielem wyszywane, in medio Nomen Jesus, jedwabiem czerwonym wyszywane, z krzyżykami cztyrma, wkoło korunki małe niciane białe.

Bursy

Bursa materii pstrej blaszkowej, sadzona sztuczkami blaszkowemi srebrnemi białemi, miasto kamieni blaszki pozłociste, roboty pięknej.

Corporały

Corporałów rąbkowych płótna szwabskiego y tkackiego N° 5.

Palle

Palla rąbkowa, w niej Najświętsza Panna cum Filio, sub pedibus luna inter stellas, ze złota y srebra haftowana, po rogach Nomen Jesus y Nomen Maria.

Palla atłasu czarnego florysowana, krzyż in medio z passamanu.

Purificatoria

Tych in numero 12. [l. 424v]

Alby

Alby płócienne dwie, obie z korunkami, z humerałami y z passem jednym.

Chorągwie

Chorągiew duża adamaszku białego, in medio obraz Introductionis Jesu Pueri in templum Jerozolimitanum, ex altera parte variae figurae depictae, frędzle wkoło [!] jedwabne czerwone, kutasy trzy.

Chorągiew sztametu czarnego, obraz w niej malowany „Kaplan disponens agonizantem“, na drugiej stronie wizerunek źle umierającego.

Towalnie

Towalnia płócienna z lisztwą, jedwabiem zielonym z blaszką przeszywana.

Towalnia płócienna z lisztwą po rogach jedwabiu czarnego, z blaszką.

Towalnia płócienna z lisztwą przyszywaną jedwabiu czarnego.
Towalnia płócienna z lisztwą przyszytą, jedwabiem wyszywaną. [l. 425r]
Towalnie dwie jednakie jedwabiem wyszywane.
Towalnia bielem wyszywana, jedwabiu nic nie znać.
Towalnia bielem w kwiaty wyszywana.
Towalnia na kształt lisztwy, dokoła bielem wyszywana.
Towalnia staroświeckiej roboty, dziurkowana.

OBRUSY

Obrusów płóciennych 4, z korunkami jeden.
Szerzynka bielem wyszywana, z blaszką.
Szerzynka druga taka, bielem wyszywana.
Szerzynka jedwabiem różnym z bielem wyszywana.
Lisztwa rąbkowa, bogato złotem y srebrem w kwiaty wyszywana.
Ręczników do krat trzy.

LICHTARZE

Lichtarzów cynowych sporych par dwie.
Całun sukienny lundyszowy in medio krzyż białej kitajki frędzle wkoło varii coloris, od jmści pana Josepha Zapolskiego.
Całun lundyszowy drugi, in medio crux ex tela.
Kap płóciennych do dyscyplin z dyscyplinami 17. [l. 425v]

INVENTARIUM SUPELLECTILIS ALTARISCENSIS [!]

Ornat atłasowy biały, columna atłasu ceglastego, passamany jedwabne pstre, z stułą y manipularzem, indiget reparatione.
Ornat atłasowy czarny, columna atłasu ceglastego, passamany pstre, czarno z białym cum toto, sed indiget reparatione.
Mszał cum patronis Sveciae et Poloniae 1.
Lichtarzów mosiężnych para 1.
Ampułki dwie.
Alba jedna z humerałem y z passem.

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS KROKOVIENSIS

Najpierwiej przychodząc od kościoła do plebanii, fórta dranicami pokryta, po lewej ręce idąc niedaleko fórty rum, w którym po prawej ręce izba biała, w niej okna trzy szklane spore, ławy dwie, drzwi na zawiasach, przy której [l. 426r]

komórka z oknem jednym dla piwa, w niej dwoje drzwi, jedno do izby zabite, drugie na zawiasach, do sieni wychodząc, ze wnętrznym zamkiem; przy tej komórce druga komórka, drzwi do niej na biegunach. Od tej izba biała, nowo pobudowana a rndo dno parocho moderno, w której okien cztyry szklanych sporych, ławy dwie, piec polewany, kominek murowany; z tej izby alkierz, w którym okna dwa szklane, drzwi na zawiasach z zamkiem wnętrznym. Z której izby wychodząc w sieniach do ogroda drzwi na zawiasach, tuż niedaleko izdebka trzecia, okno w niej jedne, piec polewany, już poprawy potrzebujący, z izdebką sporą, przy której komórka bez okna, niemał opadająca, z drzwiami na zawiasach żelaznych; w sieniach wychodząc na plebanią drzwi na zawiasach. Świren idąc do kościoła z zamkiem wnętrznym po lewej ręce.

Obora do gumna idąc po prawej ręce, z sienią, dla koni stajnia nowa, przy której komórki dwie dla gęsi y świń nowe, także po końcu tej stajni dla owiec.

Rumek drugi, w nim izdebka dla złożenia jarzyny, w której okna dwa szklanne, drzwi na biegunach. Naprzeciw piekarnia, drzwi do niej na zawiasach, y w sieni także. Po końcu piekarni stajenka stara.

Gumno

Najpierwiej do gumna wchodząc odryna nowa, z bierwion nowo budowana, po końcu tej odryna druga, [l. 426v] z chrostu nowo upleciona. Tok wpuł bierwionami nowo restawrowany. Do plebanii powracając od toku po prawej ręce odryna z chrostu, przy której sadzawka, niedaleko tejże sadzawki staw, który był opuszczony, naprawiony, y nad tym stawem łaźnia nowo zbudowana z browarem.

INWENTARZ PODDANYCH DO TEJŻE PLEBANII NALEŻĄCYCH, Y POWINNOŚCI ONYCH

Wieś narkuny

Domów cztyry, wszyscy równo płacą.

Seraphin Niedoszunas z włóki 1/2 osiadłej – gr. 50 litt.

Tenże z włóki 1/3 – gr. 54 litt.

Ulimas Kasniłaytis także płaci.

Adam Niedoszunas także.

Maciej Krykształanaytis także.

Ci wszyscy z morgów 12 płacą po gr. 5 litt.

Grygas Staloraytis opodał mieszka na zaścianku, od Goln, ten żadnej powinności równo z drugiemi nieodprawuje [l. 427r] y nieczyni, na czynszu

tylko pilnuje granic y lasu, grunt zaś podły, y sam niebogaty, płaci kop 3 gr. litt.

WIEŚ WANTAYCIE

Masiulis Łołaytis z włóki 1/2 osiadłej płaci gr. 50 litt.
Tenże z włóki pustej 1/4 płaci gr. 45 litt.
Jakub Łołaytis z tak wielu także płaci.
Jóseph Rupas z włóki puł osiadłej płaci gr. 50 litt.
Tenże z włóki leśnej 1/2 płaci złot. 3/18.
Jan Uszkuraytis z włóki osiadłej 1/2 płaci gr. 50 litt.
Tenże z przyjemnej włóki 1/2 leśnej płaci zł. 3/18.
Piotr z włóki 1/2 osiadłej płaci gr. 50 litt.
Tenże z włóki 1/2 leśnej płaci zł. 3/18.
Tamże między nimi morgów 4, płacą gr. 12 litt.
Z pustych sianożęci kop 5 leśniczy oddawa.

Przy tym jeszcze takowa powinność: co tydzień po dwa dni, w poniedziałek y we środę chodzą na robotę, z czym każą, latem od świętego Jerzego aż do Wszytkich Świętych po dwu robotników, w zimie po jednym z domu w te dni pomienione, a gdy święto w te dni przydawa się, odrabiać innego dnia niepowinni; takowa ustawa na obiedwie wioski służąca.

MIESZ[CZ]ANIE PLEBAŃSCY [l. 427v]

Błażej Bałandis płaci za puł placa gr. 15 litt.
Tenże pod krzyżem morg kłada, płaci gr. 5 litt.
Tenże za Narkunami włada morgów 4, płaci po gr. 5 litt.
Tenże za sianożęć za Mieronayczami płaci gr. 12 litt.
Jakub Mikołoiaytis płaci za puł placa gr. 15 litt.
Tenże morg za Narkunami trzyma, płaci gr. 5 litt.
Tenże pod krzyżem morg jeden, płaci gr. 5 litt.
Tenże w Ratłaukiu morg jeden, płaci gr. 5 litt.
Tenże za Mieronayciami sianożęci N° 1/6 – gr. 6 litt.
Joseph Bulas z placu płaci gr. 30 litt.
Tenże w Ratłaukiu morgów 4, płaci po gr. 5 litt.
Tenże pod krzyżem morg 1, płaci gr. 5 litt.
Tenże za Narkunami morgów 4, płaci po gr. 5 litt.
Tenże za sianożęć za Nieworayciami [!][254] gr. 12 litt.
Błażej Łopinaytis z płacu płaci gr. 30 litt.

[254] *Aukščiau tas pats vietovardis įvardinamas* Mieronaycze.

Tenże morgów 6, płaci po gr. 5 litt.

Za sianożęć w Nieworayciach [!] 1/6 – gr. 6 litt.

Powinnośc ich z listami, z processami chodzić, y trzy dni letniej roboty. [l. 428r]

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS KROKOWIENSIS, ANNO 1677 FEBRUARII DIE 6TA SANCITA ET EDICTA

Quoniam iuxta vocem Psalmistae legem „Mihi, Domine, viam iustificationum Tuarum instrue“, per visitationis generalis leges positas bonus ordo in ecclesia constituitur, idcirco visitata ecclesia Krokoviensi sequentia reformationis decreta sunt relicta.

Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, in altari maiori noviter extructum, ut coloribus depingatur, similiter altare ipsum, eodem opere elaboratum, ut quantotius coloribus exornetur, invocato subsidio DD parochianorum ipse rndus parochus invigilet.

Clavis a cyborio diligenter sub altera clausura in sachristia custodiatur, nec laico homini, praesertim [l. 428v] sachristiano, concredatur.

Quolibet die octavo renovetur et dies renovationis, in tabula ad sachristiam affixa notetur.

Sub certo numero hostiae semper conserventur, quot consecratae fuerint et quot post Communionem populi superfuerint, in eadem tabula scribantur.

Baldechinum in una hasta, parvum et circulare, pro deferendo Vnble ad infirmum in civitate praeparetur.

Cum ad infirmum intra civitatem in pixide defertur Venerabile, particulae hostiae consecratae in cyborio relinquantur pro adoratione intrantibus ecclesiam.

Laternae duae pro candelis imponendis, dum Venerabile defertur ad infirmum intra civitatem, emantur et semper adhibeantur.

Ad infirmum intra civitatem processionaliter superpelliceatus, hymnum devotum in eundo et redeundo psallente, Venerabile deferat.

Indulgentiae 350 dierum Venerabile ad infirmum comitantibus processionaliter populo, ut alacriter confluant, commendentur frequentius ex ambona. [l. 429r]

Lampas coram Venerabili omnibus diebus festivis et divinis, dum candelae in maiori altari extinguuntur et populus est praesens in ecclesia, accendatur.

Diebus festivis et dominicis sex candelae cereae, dum peraguntur Divina, ardeant.

Ad fontem baptismalem operculum coloribus decenter depingatur.

Fons aquae baptismalis, si fuerit immundior, per linteamen saepius coletur, et postmodum linteamen comburatur et cineres in sacrarium mittantur.

Infantes non supra fontem, sed supra pelvim aqua cochleari hausta baptisentur, et aqua in pelvim defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur.

Fons baptismalis ad aspiciendum infantibus aut ad alios usus, qui superstitionem sapiat, non concedatur.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia nova quantotius, sine mora longiori adferantur, et antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur.

Ad servanda olea sacra armarium prope fontem ad parietem affixum, honestum et decens, coloribus depictum, sera interna [l. 429v] munitum exstruatur, et inscriptio supra idem armarium solita „Olea sacra“ ponatur.

Olea sacra ad infirmum intra civitatem superpelliceatus cum luminaribus deferat.

Ad levandum infantem de sacro fonte patrini, iuxta sancitum Tridentini, sess. 24, cap. 2, unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, adhibeantur.

Inter eosdem, iuxta declarationem Tridentini, sess. 24, cap. 2, inter patrinos et baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem, cognitio spiritualis, matrimonium dirimens, populo saepius ex ambona proponatur.

Ab administratione sacramenti baptismi, copulatione matrimonii contrahentium, extrema unctione et aliorum sacramentorum, quae non sunt vendibilia, pretium ullum pacisci simoniacam labem praefert, idcirco rigorosissime sub poenis ad primam delationem extendendis, vetamus, nihilominus pias oblationes, iuxta consuetudinem post administrationem sacramenti libere oblatas, percipere non improbatur.

Haeretici pro patrinis ad levandum infantes catholicorum, [l. 430r] extra casum gravissimae necessitatis, non admittantur.

In libro metricae matrimonio copulatorum, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 1, duo testes contracti matrimonii praesentes scribantur, dies et annus iuxta formulam in agendis praescriptam notetur.

Processus ex officio emanatos, libro seorsivo ad hoc praeparato inscriptos celeriter sine mora via cursoria, sub poenis contra negligentes executores, transmittantur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus sacrificium Missae celebraturis apponatur.

Aqua benedicta ad limen ecclesiae in porticu et in sachristia ad ianuam in vasculo decenti apponatur.

Quoniam hactenus nulla in hac ecclesia exstabat carbona, abhinc praesenti decreto iniungimus, ut quantotius nova carbona exstructa, ferro bene munita in loco competenti firmiter affigatur, trina clausura, iux[ta] praescriptum synodi diaecesanae, muniatur, duo vitrici fide digni ad eius curam deligantur, qui

omnes cum rndo parocho seorsivas claves habeant, simul omnes carbonae proventus et expensas in necessitates ecclesiae, et non in alias [l. 430v] privatas, in libro ad hoc praeparato connotabunt.

Proventus carbonae erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti, qui singulis diebus dominicis et festivis, quot fuerint collecti, notentur in libro et in carbonam mittantur.

A pulsu campanarum medium florenum, non amplius, idque a ditioribus, qui solvendo sunt pares accipiat, cuius medietatem in carbonam mittat et alteram sibi percipiat.

A sepultura intra ecclesiam pro loco ultra sexagenam a ditioribus non exigat, et hoc totum carbonae imponatur, pro fabrica ecclesiae expendendum.

In caemeterio gratis sepeliantur, cum sit terra [Dni] vendere non licet.

Intra fornices ultra florenos 5 non exigat, et hoc totum in carbonam mittat.

Cathalogus mortuorum et ad hanc ecclesiam sive interius, sive in caemeterio sepultorum dies et annus et mensis scribatur.

Pia legata, in pecunia et aliis quibuscunque rebus [l. 431r] mobilibus et immobilibus a morientibus intuitu ecclesiae et non personae parochi scripta, diligenter, sub onere conscientiae et poenis in constitutionibus synodalibus contra supprimentes pia legata sancitis, sicut et alii omnes proventus et impositiones in carbonam, specifice, quo die et quantum impositum fuerit, in libro ad hoc specialiter praeparato scribantur, et non in aliud, nisi in ecclesiae necessitates expendantur.

In quantum proventus beneficii suppetent, singulo biennio, iuxta sancitum synodi diaecesanae, meliorem conditionem in ecclesiae ornamentis vel domo parochiali facere curet.

Apparamenta ecclesiastica admodum pauca, praesertim casulae, et pluviale unum duntaxat exstat, propterea rndus dnus parochus tam de proprio, in quantum vires permittent, quam invocata ope parochianorum augere et nova procurare studeat, praesertim pluviale nigrum decens, ad[255] sepulturas mortuorum summopere necessarium; et casulae[256] nigrae ad celebranda sacrificia Missae, sacrificia de Requiem lacerae et paucae exstant, novas comparare conetur et invigilet.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei catholicae [l. 431v] in Samogitiam, die rubricis praescripto peragatur.

Anniversarium dedicationis ecclesiae diem quolibet anno solenniter, accensis ad parietes candelis, exposito supra turrim ecclesiae vexillo in signum tantae festivitatis, cum octava celebret.

---

[255] *Orig. įrašyta* et.

[256] *Orig. įrašyta* calusae.

Indulgentiae quadraginta dierum in dedicatione et infra octavam visitantibus ecclesiam et in ea orantibus populo ex ambona publicentur et saepius commendentur.

Pro precibus mane, meridie et vesperi pulsetur, orantibusque ad pulsum campanae tempore vespertino pro defunctis indulgentiae quadraginta dierum, synodo provinciali concessae, populo saepius in contionibus inculcentur.

In contionibus orationem dominicam, symbolum apostolorum, praecepta Decalogi, praecepta ecclesiastica, signum sanctae Crucis, vel maxime etiam actus ad salutem necessarios necessitate medii, videlicet actus fidei, spei et charitatis, homines elicere frequenter doceat et instruat.

Confessiones in locis privatis neque in sachristia non audiat, sed in confessionali, craticula in confitentem et confessarium interiecta.

Ad confessionale casus reservatos tam Sedi Apostolicae, [l. 432r] praesertim in tabula Caenae Dni contentos, quam sedi episcopali, in synoda [!] prima Tyszkiewiciana expressos, legibili charactere descriptos affigat, ab illisque sine speciali facultate, praesertim sedi episcopali reservatos non absolvat, Sedi vero Apostolicae reservatos casibus similiter, cum nullam facultatem non [!] habeat, nequaquam audeat.

Ad missalia, in quibus desunt patroni Svecorum et aliorum sanctorum Missae, noviter a Sede Apostolica emanatae, apponi curentur.

Devotionem in ecclesia, iuxta determinationem synodi diaecesanae primae Tyszkiewicianae, Matutinum diebus festivis in aestate hora 7ma, Missam cantatam hora 9na incipiat, nisi in gratiam specialium benefactorum ecclesiae anticipare vel ultro parum differre liceat.

Portatilia, ne inscriptio prae vetustate detergatur et subpositus asser corrumpatur, tela obducatur.

Ad infirmum vocatus a pauperioribus, qui proprium non habent equum, sibi mitti non deposcat, sed in proprio proficiscatur.

Quoniam ad tantam multitudinem populi huius parochiae pixis aequalem pluritatem communicantorum capere [l. 432v] non potest, aliam maiorem pixidem curet.

Verbum Dei cum sit cibus spiritualis animae, proinde ne aliquos parochianos suos, linguae lituanicae expertes, ieiunos dimittat, saltem solennioribus festivitatibus contionem simul polonicam et lituanicam, brevem, sed nervosam ad devotionem, non ad ostentationem habeat, caeteris vero festivitatibus saltem Evangelium, idiomate perlegat.

Pavimentum ecclesiae inaequale melius sternat.

Decreta in praesenti visitatione lata et sancita anno, die et mense ut supra. [l. 433r]

Nº 33

VISITATIO GENERALIS MON[I]ALIUM S. CATHARINAE, VIRGINIS ET MARTHYRIS, IN CIVITATE KROKOWIENSI EXISTENTIUM, ANNO DNI 1677 FEBRUARII DIE 6TA

Monasterium sanctimonialium sub regula S. Catharinae, virginis marthyris, primordium sumpsit anno 1645 sub praesulatu illustrissimi Georgii Tyszkiewicz, episcopi Samogitiae, qui per speciales literas aream pro exstruendo domo claustrali tantum concessit, postea per alias literas de data anni 1645 iulii 5 aream pro sacello et amplianda domo claustrali, et agros incultos ad mensuram orgiarum, sive iugerum, vulgo morgów 13 ad parochiam Krokoviensem pertinentium concessit. Item idem illustrissimus Tyszkiewicz anno 1647 septembris 10 hortum pro seminandis oleribus concessit, deinde illustrissimus Parczewski, episcopus Samogitiae, per litera de data[257] anno 1655 ianuarii [l. 433v] 14 certa virgulta et rubeta prope xenodochium attribuit. Idem supra nominatus illustrissimus Tyszkiewicz, episcopus Samgae, domum pro rndo Butkiewicz, parocho Krokoviensi, per literas sub data anno 1650 die 25 februarii, ampleavit [!] earundem virginum mansionem illustrissimus Parczewski adiectione arearum pro commodiori capturae aedificiorum, quae privilegio confirmavit illustrissimus Sapieha, episcopus Samogitiae. Extatque privilegium illustrissimi Parczewii episcopi Samgae, super donatione agri medii mansi, tandem illustrissimus Casimirus Pac, modernus episcopus Samgae, attribuit aream, sive fundum, prope claustrum existentem, una cum piscina aut stagno effosso, super rivulo, in quo molendina cum duobus rotis et falium pro triturandis frumentis, attribuit et applicavit. Habent fundationem duarum villarum, Olechnaycie mansorum cultorum 10 et silvestrium sex, Szuksztaycie mansorum possessorum sex, silvestrium novem, bonorum regalium, de tenuta Tendziagolensi per privilegium serenissimi regis Casimiri de data anno 1653 aprilis die 23 ad cessionem iuris advitalitii perillustris Pauli Brzostowski, referendarii MDL.

VISITATIO SACELLI EARUNDEM MON[I]ALIUM [l. 434r]

Intra claustrum monasterii, ad finem cellarum, sacellum ligneum exiguum, sub anno 16…[258]

---

[257] *Orig. įrašyta* ducta [?].

[258] *Orig. palikta vieta paskutiniams dviems datos skaitmenims įrašyti.*

Ostium ecclesiae clauditur foribus abietinis, clausura interna munitis, supra ostium maius chorus, asseribus obstructus abietinis, clausura interna munitis et craticula lignea densa interiecta, in quo sacrae Deo virgines, divina audiunt et officium iuxta regulam decantant.

Fenestras vitreas habet tres, ad dextram partem sachristia, binis foribus ad ecclesiam et ad monasterium clauditur, utraeque fores clausura ferrea munitae.

VISITATIO SANCTISSIMI SACRAMENTI

In maiori altari, quod duntaxat unum exstat, situatum cyborium operis arcularii, coloribus depictum, clausura interna ferrea, bona et firma munitum. Clavis servatur apud rndum Witkiewicz, confessionarium et capellanum ipsarum. Continetur in pixide argentea, intus deaurata; quolibet die octavo renovatur.

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Pro altari maiori sola imago Ssmae Trinitatis exposita, [l. 434v] supra illam baldechinum, coloribus depictum, in quo expressa imago Christi extremum iudicium exprimentis. In altari maiori sunt hae reliquiae ss. Valentini, Laurentii martyrum et s. Margaritae, virginis et martyris, cum approbatione illrmi Tyszkiewicz.

VISITATIO MONASTERII

Totum monasterium situm in fundo ecclesiastico parochiae Krokoviensis, sed stagnum non procul ab ecclesia parochiali Krokoviensi; circumcirca habet sepimentum, trabibus constructum. Portam unam versus ecclesiam, secus molendinum aliam portam, ad capellam mansionem, clausura ferrea munitam, ad quam per ianitricem electam assidua est custodia, cellas, in quibus habitant, sub uno tecto complectitur 14, et refectorium.

VISITATIO PERSONARUM INTERIOR

Ilustrissimus ac rndissimus Casimirus Pac, episcopus Samgae, audito sacrificio Missae in sacello monasterii huius, visitavit Venerabile Sacramentum, postmodum assumpto secretario visitationis et confessionario illarum ingressus est interiorem clausuram, [l. 435r] ubi reperit penes portam omnes moniales ante portam, quae duxerunt illustrissimum visitatorem ad refectorium, ibique conscriptis omnibus de nomine et cognomine internam visitationem instituit ordine sequenti.

Incipiendo itaque a minore ad maiorem, tandem ad officiales, postremo ad superiorissam interrogavit.

1ma virgo Kristina Lileykówna, annorum circiter 30, professa ab annis tribus. Interrogata, an clausuram observet, respondit clausuram semper diligentissime observari, unam tantum exstare in monasterio et hanc custodiri assiduo a ianitrice, specialiter ad hoc officium a tribus annis electa; superiorissam habere Siemaszkówna, iam tres annos elapsos, ex quo electio illius fuit, quia sine scitu illustrissimi, iuxta praescriptum regulae, non potuerunt formare electionem.

2da virgo Narbutówna, annorum aetatis circiter 30, professionem emiserat ab annis circiter 5. Interrogata ad superiora omnia conformiter respondit, insuper quaesita, quomodo devotionem, officia divina, iuxta praescriptum regulae suae, an absolvant, respondit semper ipsas quotidie officium BV Mariae polonico idiomate absolvere in ecclesia in choro, quando frigus – in refectorio, surgere ipsas hora quarta, cubitum ire hora nona, mane post surrectionem media hora meditationi impendere, vesperi similiter mediam horam, [l. 435v] ante prandium quadrantem exami[ni] conscientiae; meditationes accipere ex libro Ludovico Granatensi de Ponto, polonico idiomate scripto. Quotidie praeterea coronam BV recitare, quolibet octavo die capellano suo rndo Witkiewicz confiteri, aliquando frequentius, intervenientibus festis notabilibus; quod superest devotioni tempus, labori manuum impendere.

3tia virgo Zophia Letwinianka annorum circiter quadraginta, in religione ab annis 15 professa, ad superiora conformiter respondit; ad sequentia interrogatoria, quomodo vivant in communi, quomodo habitent retulit omnes semper ad unam mensam accumbere, aequalem omnibus portionem in victu ministrari, superiorissam victum omnibus providere et quotidie fercula, quae paranda sunt, ordinare omnibus aequaliter, nec uni plus, alteri minus, vel uni obsonia, alteri vero olera praebere, omnes seorsivas cellulas habere, in illis pernoctare et in seorsivis lectis decumbere.

4ta virgo Catharina Zapolska, annorum circiter 60, professa ab annis 15, et longo tempore ante professionem habitabat in eodem monasterio; ad superiora conformiter retulit, ad inferiora talem dedit informationem paupertatis et obedientiae constitutis observare. Respondit paupertatem observari, nihil proprii ullam quidquam possideri neque in victualibus, neque in pecunia, nisi dispensatrix cum licentia superiorissae aliquot grossos pro necessitatibus monasterii aliquando apud se habet, neque depositum ullum [l. 436r] aliqua soror extra claustrum apud amicos habet; rixas inter ipsas aliquando leves et non diuturnas intervenire, vel verbo levi aliquando unam ab alia offendi.

5ta virgo Anna Burbianka, quomodo videlicet ex camera colloquantur, quomodo literas transmittant, an aliquando de illis aliqua extra claustrum discedat vel exeat, respondit superiorem ipsarum aliquando rarissime ad villas

suas pro defensione a militum iniuriis discedere extra claustrum assumpta socia secum, alias sorores nunquam exire extra claustrum; quando alicui ex sororibus necessitas postulat alloquendi cum externis, superior, seu mater illarum, addit sociam vel ipsa ad portam procedit.

6ta Marianna Siemaszkówna, annorum 50, ex quo in religione ab annis 30, professa ab annis 15, superior, sive mater, a longo tempore, quolibet triennio eadem eligitur. Primo inventarium proventuum monasterii produxit; interrogata de vita et moribus caeterarum sororum, respondit omnes optime se gerere, nisi leves rixas aliquando inter illas intervenire, claustrum observari, diligentissime officium BV Mariae quotidie recitari, medit[at]ionem et similia, iuxta regulam hebdomadatim per certam sororem reliquis proponi materiam, aliquas esse ad meditandum incapaces et indociles, confessarium habere rndum Witkiewicz, in omnibus aliis punctis cum superioribus convertit [!].

Tandem post visitationem in praesentia illarum loci ordinarii electio facta, per secretas chartulas a sororibus numero septem in matrem, quam elegerunt eandem Mariannam Narbutówna, [l. 436v] et sic finita visitatio in Dei nomine.

INVENTARIUM SUPELLECTILIS EIUSDEM SACELLI EARUNDEM MON[I]ALIUM

SREBRO

Kielich srebrny złocisty z pateną.

Puszka srebrna y z nakrywką, intus pozłocista, na której velum czarne kitajczane wyszywane.

Sedes ołtarza murowana, tamże kamień poświęcony.

Sam ołtarz roboty stolarskiej, in medio obraz Trójce Przenajświętszej wystawiony, po bokach tegoż ołtarza po prawej ręce w szafie zamczystej figura Męki Pańskiej rzezana na krzyżu czarnym, po lewej obraz Najświętszej Panny we szkle zamczysty.

Baldechin nad ołtarzem.

Wkoło ołtarza krata obwiedziona.

ORNATY

Ornat atłasowy wzorzysty ze wszytkim, nowy.

Ornat atłasowy czarny, także wzorzysty cum toto cały.

Ornat czerwony awtskotowy [?], nowy, columna biała pstra, cum toto. [l. 437r]

Ornat zielony kitajczany, ponoszony, cały, cum toto.

Ornat kitajki ciemno zielonej z columną łazurową aksamitną, ze wszytkim.

VELA

Velum kitajki czerwonej, różnym jedwabiem ze złotem wyszywane.
Velum rąbkowe czerwone, złotem wyszywane.
Velum rąbkowe, różnym jedwabiem ze złotem wkoło, y medio krzyż wyszywany.
Velum na jedwabnicy, złotem in medio Nomen Jesus wyszywane.
Velum jedwabniczne, pstro wybijane.
Velum czarne aksamitne.
Velum na monstrantią, na jedwabnicy wyszywane różnemi kwiaty.
Vela dwoje: jedno czarne, drugie białe proste.

BURSY

Bursa biała atłasowa wzorzysta, druga czarna atłasowa wzorzysta, trzecia czerwona adamaszkowa, ponoszona.

PALLE

Palla czerwona, złotem haftowana.
Palla druga atłasowa biała wzorzysta, nowa.

CORPORAŁY

Corporałów różnych płóciennych, ad usum zgodnych No 9. [l. 437v]

PURIFICATORIA

Purificatoria różnych N° 15.

ANTEPENDIA

Antependium wiszniowe z herbami, nowe.
Antependium drugie, kitajczane proszkowate, nowe.
Antependium trzecie, błękitne kitajczane, z frężlami.
Antependium czwarte, z frężlami czarne.

ANTEPENDIA MNIEJSZE DO OŁTARZÓW BOCZNYCH

Antependium kitajczane z frężlami.
Antependium kitajczane łazurowe.
Antependium pstre buracikowe.

ALBY

Alby nowe cztyry płótna tkackiego, dwie ponoszone.

Pas niciany jeden.

KOMŻY

Komży dwie, troche ponoszone.

Komeżek małych płóciennych dla ministransów dwie.

Płótno białe nowe do nakrycia ciał zmarłych, z krzyżem in medio czarnym. [l. 438v]

W zakrystii stół nakryty z obrazem Męki Pańskiej, w nimże ze spodu szuflad sześć, tamże szafa zamczysta, skrzynia do chust zamczysta.

Zasłona płócienna na post, znaki Męki Pańskiej.

KSIĘGI

Mszały dwa: jeden mniejszy, drugi większy, in quarto et octavo, oba dobre y całe.

Rituale małe.

Graduse kobiercem starym pokryte, tamże dzwonek przy ołtarzu, a drugi większy przy zakrystii.

CYNA, MIEDŹ, MOSIĄDZ, ŻELAZO

Lichtarzów cynowych stołowych dwa.

Lichtarzów mosiężnych para.

Lichtarzów większych y mniejszych posrzebrzanych par trzy, tamże y szczypce.

Ampułek cynowych para z miseczką.

Dzwonki dwa z nadworza, większy y mniejszy.

Kociołek maluski do wody święconej.

Miednica do rąk umywania.

Zakrystia sama zamkiem zamyka się.

Na chórze obraz rzezany Męki Pańskiej, tamże regał y klawikort.

Kaplica na zamek zamyka się.

Tamże z podwórza lichtarz mosiężny, do ściany wbity. [l. 438v]

Flaszka na wino do mszy świętej.

Crucifixów małych trzy.

OBRUSY

Obrus jeden nowy.

Obrus drugi, po brzegach forboty, nowy.

Obrus nowy, po jednym brzegu forboty.
Obrus czwarty, płótna tkackiego.
Obrus piąty, płótna tkackiego, w łokci cztyry.
Ręcznik do rąk ucierania jeden.

TOWALNIE

Towalnie trzy płótna tkackiego, jedwabiem czerwonym wkoło wyszywane.
Towalnia czwarta płócienna, jedwabiem czarnym wyszywana.

SZERZYNKI

Szerzynek szytych wkoło jedwabiem różnym płótna rąbkowego pięć.
Szerzynki trzy, złotem y różnym jedwabiem wyszywane, płótna tkackiego.
Lisztew dwie szerokich, jedwabiem karmazynowym szytych.
Poduszek do mszałów dwie jedna aksamitna, druga czerwona, materii różnej. [l. 439r]

DECRETUM REFORMATIONIS PRO SACELLO ET MONASTERIO SANCTI MONIALIUM REGULAE S. CATHARINAE, VIRGINIS ET MARTHYRIS, KROKOVIENSIUM, IN VISITATIONE GENERALI ANNO 1677 FEBRUARII DIE 6 LATUM ET SANCITUM

Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti conopeo desuper sericeo ad maiorem cultum Sanctissimae Eucharistiae operiatur.

Clavis a cyborio diligenter sub custodia rndi dni confessarii habeatur, sub certo numero hostiae consecrentur et post communionem populi, quot superfuerint, numerentur.

Ad Communionem ipsarum sanctimonialium cancelli linteamine sternantur, et candela accensa a ministrante praeferatur.

Quolibet die octavo Venerabile Sacramentum renovetur.

Ipsae devotae sanctimoniales quolibet die octavo confiteantur et intra quindecim dies communicent, iuxta regulae suae [praescriptum]. [l. 439v]

Clausuram diligenter observent, habeant semper assiduam ianitricem, moribus et aetate gravem, quae clausuram custodiat, neque ullo tempore patere eam faciat.

Extra claustrum sine licentia sui loci ordinarii, nisi in proximo periculo mortis vel morbi contagiosi, tam ipsa superior, quam caeterae sorores non egrediantur, et praesertim ad villas suas discedere pro defensione a militibus,

cum exponat periculo contemptus, et iuxta Sacram Scripturam, qui amat periculum, in illo peribit, serio vetamus.

Superiorem suam, sive matrem, singulo triennio iuxta regulam, in praesentia sui loci ordinarii, vel eius officialis, vel alterius deputati ab officio, per chartulas secretas eligant vel eandem confirment; haec autem duas consiliatrices ad latus sibi habeat, de quarum consilio monasterium gubernet.

Meditationes iuxta regulam praescriptas mane et vesperi per mediam horam quotidie observent, et quae ignarae meditationum, instruere et docere omnino curet.

Fenestrae ex cellulis, et praesertim de superiori turricula, unde ad civitatem vel aulam longior patet aspectus, obstruantur vel, ne accessus pateat foribus, sub clausura ferrea occludantur.

Quoniam vero quamlibet communitatem nihil magis quam charitas et concordia condecorat, longe magis expedit, ut in hac sacrosancta religiosa societate nullae tricae, rixae, contentiones, [l. 440r] etiam leves et verbales interveniant, diligenter superior, seu mater animadvertat.

Caetera zelo et pietati devotionique propriae et observantiae religiosae committuntur.

Cedat hoc ad MDOM Gloriam, BVMSLOC honorem sanctorumque omnium, praesertim sanctae Catharinae virginis, patronae huius religionis, venerationem. [l. 440r]

Nº 34

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE SURVILISCENSIS ANNO DNI 1677 FEBRUARII 9 DIE

Ista ecclesia Surwiliscensis non pridem est exstructa sumptibus illustrissimi Casimiri Pac, episcopi Samgae, anno 1673, post collapsam structuram antiquae ecclesiae, quae erat aedificata ab [l. 440v] illustrissimo Parczewski, episcopo Samgae.

Parietes in angulis solum tecti, ab extra tectum ecclesiae tegulis abietinis noviter constructum, supra tectum turris, sine cruce desuper, ante porticum ecclesiae campanile ex trabibus constructum, nondum asseribus circumcirca tectum. Porticus binis foribus abietinis clauditur, maiores fores sine cardinibus ferreis et sine clausura. Fores ipsius ecclesiae abietinae, cardinibus ferreis et sera interna munitae, supra fores chorus. Pavimentum ecclesiae non est stratum, solum nuda terra aequata. Fenestrae maiores vitreae sex, supra chorum septima minor. In navi ecclesiae Crucifixus, a lateribus duae statuae S. Joannis et BVM. Ambona ex asseribus simplici opere constructa, ad sinistram partem sachristia, foribus abietinis, sera interna clauditur, solum spatium pro fenestra et vitream fenestram non habet. Armariolum parvum pro servando calice et mensa strata pro apparatu ecclesiae exponendo.

Visitatio altaris maioris

Hoc altare operis arcularii, coloribus depictum, in maiori tabula imago BV et s. Annae Christum portantium. Columnas habet duas a lateribus et statuas duas SS. Petri et Pauli apostolorum. In superiori contignatione imago Annuntiationis BMV. Sedes altaris lignea. Portatile habet consecratum ab illustrissimo Kiszka anno 1620, sepulchrum violatum et reliquiae omnes eiectae; cancellis cingitur. [l. 441r]

Visitatio altaris secundi

Ad dextram partem intrando ecclesiam altare noviter constructum simplici opere, in medio imago BVM Filium gestantis, sedes lignea, non consecratum, neque portatile proprium habet, cingitur cancellis, exstructum impensis D. Nicolai Iuciunas, parochiani Surviliscensis. In eodem imago BV Lauretaneae, a partibus imago [!] S. Nicolai et S. Casimiri, ad idem altare imago BVM a nobili Georgio Lipniewicz, parochiano.

VISITATIO ALTARIS TERTII

Ad sinistram partem intrando ecclesiam altare noviter exstructum simplici opere, in medio imago Christi Crucifixi, impensis MD S. Markowicz et consortis eius Elisabeth. Sedes altaris lignea, non habet portatile proprium, cancellis cingitur.

VISITATIO CYBORII

In maiori altari tabernaculum Sanctissimi Sacramenti exiguae quantitatis, operis arcularii, coloribus depictum, Venerabile servatur in pixide argentea, intus deaurata, operculum, [l. 441v] pixis sine cruce, velo viridi tectum, Venerabile renovatur inter duas hebdomadas. Clausura ferrea interna ad aperiendum, sine clavi, ab extra patens.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Ad dextram partem intrando ecclesiam, penes altare BV, intra cancellos fons baptismalis, assere plano tectus, sera pensili clausus. Aqua continetur in vase aereo, non bene mundato, aqua pulveribus immunda, infra vas basis lignea putrefacta; baptisantur infantes manu hausta supra fontem.

INVENTARIUM APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

SREBRO

Pixis argentea, intus deaurata, in qua asservatur Venerabile.

Kielich roboty staroświeckiej, intus et extra pozłocisty, sedes okrągła węglasta. Patena z obu stron pozłocista.

Krzyż srebrny iustae quantitatis, sedes stara, połamana, staroświeckiej roboty, wybijana. Sam krzyż nowy, przyrabiany, płaski, z jednej [l. 442r] strony effigies Crucifixi, z drugiej strony Agnus Dei za szkłem in radiis.

Ampułki srebrne dwie, cum inscriptione IW.

Monstrantia mosiężna staroświecka in radiis, na wierzchu krzyżyk, melchisedech srebrny.

Korona srebrna jedna na głowie Najświętszej Panny, druga na głowie Pana Jezusa, obie pozłociste, a MD Nicolao Iucynas.

Tabliczka srebrna spora, na niej imago BMV, s. Annae, Jesum gestantium.

Tabliczka srebrna namniejsza, na niej imago BV cum Filio in nubibus.

Tabliczka srebrna, na niej imago Christi in cruce pendentis, cum literis PKGK.

Noszki parzyste dwie srebrne.

Agnusek rogowy jeden.

Serce bursztynowe maleńkie.

Agnuski mosiężne dwa.

Reliquiarz mały bławatny.

Ornaty

Ornat atłasowy wzorzysty biały w kwiaty różne, columna czerwona atłasowa florysowana, passamany zielone, z stułą y manipularzem.

Ornat aksamitny ceglasty, columna adamaszkowa biała, na dole herb cum literis IM, passamany pstre, z manipularzem, [l. 442v][259] bez stuły, od pana … ewicza.

Ornat zielony muchajerowy, columna …na muchajerowa, z manipularzem, bez stuły.

Ornat sajowy łazurowy w kwiaty … z passamanami, z manipularzem, bez stuły.

Ornat adamaszkowy czarny z …mi blaszkowemi pstremi, cum toto.

Ornat nędzy bogatej blasz[kowany z] herbem na kitajce czerwonej, in modum circ… …owanym, manipularz poszarpany, bez stuły.

Pas jedwabny czerwony.

Vela

Velum kitajczane czer[wone, in] medio Nomen Jesus in radiis, cum literis AK…

Vela płóciennych dwoje, je[dwabiem] wyszywanych.

Velum płócienne, ruski …, lisztwa dokoła jedwabiem czerwonym gęsto wy[szywa]na, in medio 4 cruces.

Velum siatkowe czarne [ba]wełniane, cum floribus po rogach.

Bursy

Bursy trzy: jedna czerwona, druga czarna, trzecia biała. [l. 443r]

Pallae totidem.

---

[259] *Rankraštyje ant 442v ir 443r puslapių buvo išlieta rašalo, todėl ne visi žodžiai juose įskaitomi. Laužtiniuose skliaustuose nurodomos neįžiūrimos, bet numanomos teksto dalys.*

CORPORAŁY

Corporałów płócie[nnych] cztyry.
Subcorporał jed[en, zł]ot[em] y srebrem wyszywany.

PURIFICATORIA

Purificatoria różnych [rąbko]wych siedm, jedno z nich haftowane.

ALBY

Alba płótna tkackiego, [dokoła] korunki domowej roboty, od pani Barbary Kow…ej.
Alb inszych płóciennych, do[koła z] korunkami dwie.
Alby wszytkie z humerałami.

KOMŻY

Komży płóciennych dobrych [czty]ry.

TOWALNIE

Towalnia różnym jedwabiem [wko]ło wyszywana ze złotem y ze srebrem rąbkowa, od jej mości paniej Wasilewiczowej parafianki.
Towalnia płótna cienkiego, wy[szy]wana bielem, a rndo commendario moderno.
Towalnia rąbkowa, różnym jedw[abiem] ze złotem y srebrem wyszywana, [l. 443v] od jej mości pani Mleczkowej, podstarościnej żmudzkiej.
Towalnia złotem wyszywana, dawna, kościelna, y bielem [wyszywana].
Towalnie dwie, czerwonym jedwabiem wyszywane, dawne, kościelne.
Towalnia jedwabiem czarnym wyszywana, dawna, kościelna.
Kołdra płócienna drukowana.

OBRUSY

Obrusów płóciennych prostych cztyry.
Obrus wkoło z lisztwą, czerwonym jedwabiem wyszywaną.
Obrus płótna domowego, korunki wkoło.
Ręczniki siatkowej roboty 4.
Ręcznik jeden siatkowej roboty, od pani Mongiłdowej.
Fartuch z korunkami do nakrycia fontany, od paniej Zuzanny Romanowskiej.

Antependia

Antependium buracikowe jedne.

Antependia na płótnie malowane trzy: jedne a rndo commendario, drugie ab aliis benefactoribus.

Płócienko na kształt towalni drukowane, od pani Barbary Gryniewiczowej.

Chorągwie [l. 444r]

Chorągiew różnych malowanych par trzy.

Chorągwi nowych para jedna zielonych harusowych, frędzle dokoła białe: na jednej obraz S. Antoniego, z drugiej strony Świętej Apolonii; na drugiej obraz Świętej Małgorzaty, na drugiej Ś. Stanisława biskupa; impensis Andrzeja Jedeyki, wójta sielskiego, do kościoła ofiarowane.

Obrazów malowanych dwanaście.

Crucifixów rzezanych trzy.

Krzyż do processii.

Cyna, miedź, mosiądż

Dzwonów na dzwonnicy dwa, trzeci w kopule.

Signans na kościele.

Dzwonek mały, legowany od pana Mikuczewskiego.

Dzwonek piąty dawny, kościelny.

Lichtarze

Lichtarzów mosiężnych para jedna.

Lichtarzów posrzebrzanych malarskim srebrem drzewianych.

Puszka cynowa bez wierzchu.

Ampułki cynowe trzy.

Lampa miedziana z łańcuszkami żelaznemi.

Thurybularz mosiężny jeden.

Kociołek miedziany do wody święconej jeden. [l. 444v]

Księgi

Mszały dwa poszarpane, sine patronis.

Agenda jedna.

Agenda wielka poszarpana.

Brewiarz stary jeden.

INVENTARIUM DOMUS PLEBANALIS

Izba biała z oknami trzema, dwa wielkie szklane, a trzecie proste okienko, z komorą boczną. W tej komorze okienko szklane, wszytkie potłóczone, y sień, przed izbą z stajenką. Świren, w tym świrnie zasieki trzy, gumno, odryna jedna y tok z osiecią. [l. 445r]

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS SURVILISCENSIS, IN VISITATIONE GENERALI ANNO DNI 1677 MENSIS FEBRUARII 9 DIE SANCITA ET RELICTA, TENORIS SEQUENTIS

Octavo quoque die Venerabile renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur et post distributionem populo supermanentes numerentur.

Clavis a tabernaculo, sub clausura altera in sachristia servetur, et sit sub custodia solius commendarii ipsius, neque sachristiano unquam concredatur clavis a tabernaculo.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur, candelae accensae praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Venerabile cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola et populo, cantum devotum, in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Venerabile Sacramentum processionaliter comitantibus ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quarum [l. 445v] transsumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Ad pixidem supra operculum crux argentea invocata eleemosyna procuretur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus ad deferendum Venerabile ad infirmum comparetur [!].

Lampas in ecclesia coram Venerabili, dum populus est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Venerabile in pixide defertur, particulae hostiae consecratae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Ad fontem baptismalem operculum convexum et coloribus depictum exstruatur et sera ferrea muniatur, clavis ab eodem fonte diligenter custodiatur.

Vas, in quo fons continetur, ab intra stanno dealbetur et saepius mundetur, similiter stipes, in quo fons continetur, intus putrefactus, alter exstruatur.

Scultella, supra quam infans baptisetur et aqua de capite infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero de capite infantis defluens, si fuerit immunda, ad sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad nullos alios [usus], qui superstitionem sapiunt, praeterquam ablutionem infantium, adhibeatur.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia quantotius sine mora [l. 446r] adferri curentur.

Pro conservandis iisdem oleis sacris armarium ad parietem extruatur, cum inscriptione solita „Olea sacra“, sera interna ferrea muniatur.

Ad infirmum pro extrema unctione olea sacra superpelliceatus cum lumine deferat.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini iuxta praescriptum Tridentini, unus vel una, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam labem praefert, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quod post administrationem sacramenti offertur, pro eleemosyna et non pretio accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus Missam celebraturis comparetur, similiter in sachristia aqua benedicta ad fores appendatur. [l. 446v]

Ad casulas stolae et manipularia, quae usu attrita, reparentur, et quae non sunt, curentur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur et duo vitrici fide digni ad eius custodiam deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo commendario habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant, et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam solidi erunt isti sub tempus contionis collecti, diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot grossi collecti fuerint et in carbonam mittantur.

A pulsu campanarum pro defunctis ultra medium florenum non accipiat, cuius medietas in carbonam et altera rndo commendario cedat.

A sepulturis intra ecclesiam ultra sexagenam, idque a ditioribus et qui solvendo sunt pares, non exigat, totum vero in carbonam pro necessitatibus ecclesiae mittatur.

In caemeterio gratis sepeliantur, sine pretio, cum sit terra Domini, non licet eam vendere.

Cathalogus mortuorum et ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis in supprimentes pia legata sancita iubetur. [l. 447r]

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis die praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum ex ambona publicentur.

Confessionale saltem unum cum craticula praeparetur, ad quod casus reservati Sedi Apostolicae et episcopali, descripti bono charactere affigantur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkieviciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando et docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad missale Romanum patroni Sveciae apponantur.

Supra ecclesiam in turri crux ferrea procuretur.

Ad fores in porticu ecclesiae cardines ferrei apponantur.

Ad sachristiam campanula ad signandum pro exitu ad celebrandum Missam appendatur.

Portatile in maiori altari, ab illustrissimo Kiszka, episcopo Samgae, consecratum, quoniam sepulchrum violatum et reliquiae eiectae, nescitur quando, removeatur, et aliud pro celebranda Missa supponatur. [l. 447v]

Confraternitas pro devotione in populo promovenda, sub titulo Doctrinae Christianae BVM Jesum Infantem cum s. Josepho in templum introducentis et ex cathedrali ecclesia per participationem cum consensu illrmi loci ordinarii introducatur.

Divina in ecclesia tempore aestivo, Matutinum hora septima, Sacrum cantatum hora nona incipiat.

Decreta in praesenti visitatione lata anno, die et mense ut supra. [l. 448r]

N^{O} 35
VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS KROKINOVIENSIS, ARCHIDIACONIAE CATHEDRALIS ECCLESIAE INCORPORATAE, ANNO DNI 1677 FEBRUARII DECIMA DIE

Quis credet auditui nostro, quantam desolationem abhominationis [!], stantem in loco sancto[260], aequalem illi Herosolimae, super quam flevit olim Christus, ut testatur sanum Evangelium? Ecclesia non admodum vetusta, quidem modello crucis exstructa, sed tota deserta et desolata. Tectum ad instar retis, foraminosum et stillans, nec unus quidem angulus ab imbribus, nivibusque immunis; supra ipsa etiam altaria foramina in tecto exstant, ne unica quidem tegula lignea obstructa, nescitur quomodo sub tempus pluviae tremendum Missae sacrificium celebrari potuit. Tabulatum superius ecclesiae propter incidentes imbres per tectum foraminosum totum putrefactum, super quod ingens copia nivis ingeritur, ita ut propediem ruinam minetur. Pavimentum ecclesiae nullo latere vel asseribus stratum, inaequale, cavernosum, pulveres libere moventur et per totam ecclesiam circumferuntur. Parietes ecclesiae [l. 448v] nullis asseribus ab extra circumcirca, neque in angulis quidem vallati, ab extra putrefacti et ruinae inclinati. Fornices in ecclesia propter illabentes imbres saepius madefiendo corruptis laquearibus, in ruinam dati et collapsi, ita in ecclesia ingens meatus pateat, per quem[261] sepulchra mortuorum videntur, tempore aestivo faetor totam ecclesiam implet, nescitur quomodo fideles possunt in ecclesia consistere. Scamna intra ecclesiam omnia collapsa, aqua benedicta neque ad limen ecclesiae, neque ad sachristiam servatur altaria omnia infecta, pulveribus obsita. Caemeterium antiquitus trabibus circumcirca erat septum, sed modo in partibus dirutum, pecudibus ad ingressum patens; versus residentiam archidiaconalem septum quidem caemeterium, sed portula collabens, ad ruinam inclinata, nullis foribus clausa. Campanile totum ruinosum, tam ipsum tectum, quam latera disiectis asseribus, nivibusque patens, trabes, quibus campanae nituntur, putrefactae, in quibus haerent campanae; nisi quamprimum[262] reparetur, periculum proximum ruinae campanarum. Tota facies domus Dei lugubris, lacrimachrilis [!] et deploranda, vix dici potest domus Dei, domus orationis, sed potius similis speluncae latronum.

Erecta est ista ecclesia a perillustri piae memoriae Lepaczyński, archidiacono Samgae, abhinc annis circiter quadraginta, sub titulo SS. Petri

[260] *Orig. įrašyta* sancito.

[261] *Orig. įrašyta* quod.

[262] *Orig. įrašyta* quampridem.

et Pauli apostolorum, nondum ab antistite catholico consecrata. Fenestras habet vitreas, aliquibus in locis parum excussas, in medio ecclesiae effigies Crucifixi, supra fores maiores ecclesiae chorus, sed valde ad terram depressus et inclinatus, alter chorus minor supra fores sachristiae. [l. 449r] Sachristia ad sinistram partem ecclesiae, foribus abietinis clauditur, fenestram vitream habet unam.

VISITATIO TABERNACULI SANCTISSIMI SACRAMENTI

In maiori altari tabernaculum Sanctissimi Sacramenti operis vetusti, nigro colore depictum, desuper planum, nulla figura ad devotionem movente ornatum, clauditur sera interna, clavis in sachristia servatur sub altera clausura, sed reliquae claves, et istius clausurae, in quo servatur clavis a cyborio, apud sachristianos lagicos conservantur. Hostiae in pixide argentea, intus deaurata, consecratae[263], repertae triginta, et simul reperta hostia maior, quae erat in monstratorio pro Purificatione, simul in melchisedech imposita[264].

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

In sacello ad sinistram partem ecclesiae, penes ambonam, fons baptismalis operis vetusti, in partibus asseres scissi, operculum convexum quidem erat, sed ruinosum et collabens, nulla sera clauditur. Aqua baptismalis continetur in vase aereo nigro, pulveribus obsito, nescitur quando renovatus, cum non pridem iste commendarius ad hanc ecclesiam; [l. 449v] operculum interius ex assere, de dolio salis accepto. Infantes baptisantur supra fontem aqua manu hausta, neque scultella [!], neque cochleare exstat.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

Olea sacra continentur in vasculo aurichalcino, rubigine aurichalci obsita et corruptioni proxima, nescitur quando sint ex cathedrali ecclesia allata, cum nullum testimonium sit exhibitum. Servantur in eodem stipite fontis sine ulla clausura, neque honesto aliquo velamine induta. Extremae unctionis sacramentum in raro hucusque apud omnes est usu.

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Altare operis vetusti, sculptile, in maiori tabula imago BV Assumptionis ab angelis, columnae quatuor in partibus deauratae, inter quas statuae apostolorum

---

[263] *Orig. dar kartą pakartota* hostiae.

[264] *Orig. įrašyta* imposita.

SS. Petri et Pauli. In superiori contignatione imago Coronationis BV in Caelis. In summitate altaris Weronica. Sedes altaris lignea, non consecrata, portatile habet consecratum ab illustrissimo Woyna, episcopo protunc Methonensi, non bene asseribus compactum. Altare istud erectum eleemosynis Gabrielis Białłozor, Wołmiński, Wulpis, Adami Syruć, Joannis Lewot, gradus ex trabibus ruditer exstructi, cancellis simplicibus cingitur. [l. 450r]

VISITATIO ALTARIS SECUNDI

Ad dextram partem ecclesiae altare operis arcularii, in maiori tabula imago S. Annae et BV Jesum Infantem portantis. Superius imago Jesu Christi Crucifixi. Sedes altaris lignea, portatile habet non consecratum, concussum. Erectum a MD Gabriele Białłozor et consorte eius anno 1613; non celebratur in hoc altare.

VISITATIO ALTARIS TERTII

Intrando ecclesiam ad sinistram partem altare BV Filium gestantis Maioris, picturae elegantis, columnas habet duas, in partibus deauratas. In superiori contignatione imago S. Georgii, in superficie ipsa Nomen Maria. Sedes altaris lignea, portatilis lapis quidem integer, sed asser impositus incomptus, non adaptatus, et alter, neque in consecratione erat, sine inscriptione et sine reliquiis, in quo tamen asseritur celebrari aliquando. Erectum est hoc altare a MD Alexandro Puzyna, vexilifero [!] Upitensi, anno 1674. Wedle tegoż ołtarza kredens ad instar altaris, na którym imago BV, s. Annae et Christi, a dno Petro Jamont.

Imago BV superius in altari depicta dicitur allata esse Roma per defunctum Povetrium, archidiaconum Samgae. [l. 450v]

INVENTARIUM APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM GENERALI VISITATIONE CONSCRIPTUM

SREBRO

Monstrantia srebrna iustae quantitatis, około szkła radii partim deaurati, partim argentei albi, circulus koło szkła ab utraque parte złocisty srebrny, na wierzchu krzyżyk srebrny złocisty cum effigie Crucifixi deaurata, krzyżyk przykładany, zdjąć się może, pod szkłem effigies dupplicata angelorum deaurata, sedes staroświeckiej [roboty] wybijana, melchisedech srebrny złocisty.

Krzyż srebrny quantitatis iustae, z jednej strony effigies złocista Crucifixi, koło niej trzy obrazki srebrne ewangelistów, czwarty zgubiony. Z drugiej strony szkło sine reliquiis, circum trzy róże srebrne złociste, czwarta zgubiona. Tamże effigies Najświętszej Panny maleńka, inter cornua crucis radii srebrne złociste, dokoła gałek srebrnych złocistych 11. Sedes wybijana, na niej obrazków srebrnych pozłocistych evangelistarum cztyry, in manubrio gałka wielka srebrna, in partibus złocista, ab utraque parte tejże gałki z gury y z dołu słupków kręconych srebrnych po sześciu.

Kielich srebrny gładki, sedes w pręgi, intus deaurata cuppa et in [l. 451r] labiis, z pateną starodawnej roboty, ex una parte deaurata, in circulo Nomen Jesus.

Kielich srebrny, niezłocisty, in sede et in manubrio wybijany, z patyną maleńką, ab una parte deaurata.

Kielich srebrny wysoki, in cuppa intus pozłocisty cum labiis; patyna srebrna, ex utraque parte niezłocista, na kielichu y na patynie herb pie defuncti Wołmiński cum literis MK SW SZ.

Kielich srebrny staroświeckiej roboty, intus cuppa, in labiis ab extra złocista, circa cuppam ab extra flores in radiis złociste, in manubrio gałka z puklami, in partibus złocista, na których seorsive literae, Nomen Jesus exprimentes, in sede herb jeden złocisty cum literis „IK anno 1546“, tamże in sede imago Christi Dolorosi. Patyna srebrna, ab utraque parte niezłocista, na niej Nomen Jesus in serto złociste. Ten kielich deducitur, że jest ex cathedrali ecclesia Samogitiae wzięty, który dawno requirititur ad restitutionem.

Kielich srebrny, in cuppa intus pozłocisty, cum labiis deauratis, patena ab utraque parte złocista, który na ten czas wziół z sobą jmść archidiakon do Waygowa.

Patena srebrna, ab utraque parte niezłocista, na niej krzyż kawalerski in serto.

Miseczka srebrna ze dwiema ampułkami srebrnemi.

Thurybularz srebrny na trzech łańcuszkach srebrnych ze dwóma kolcami, z wierzchu połamany, gałka srebrna drotem powiązana.

Pacifikalik mały srebrny, z jednej strony za szkłem obraz [l. 451v] Najświętszej Panny papierowy, z drugiej strony Nomen Jesus, na wierzchu krzyżyk cum effigie Crucifixi, gałeczki dwie: jedna pod krzyżykiem, druga z boku, trzecia zgubiona, sedes okrągła gładka.

Krzyżyk złocisty, szafirami y perłami przyozdobiony.

Signet srebrny, niezłocisty.

VOTA ARGENTEA AD ALTARE BV

Korona srebrna na głowie Najświętszej Panny, srebrna, wielka.

Korona druga mniejsza na głowie Pana Jezusa ze dwunastą gwiazdeczek małych około srebrnych.

Tablica srebrna wielka, na niej effigies Crucifixi z herbem et cum literis „ASWVMV anno 1646“.

Serce srebrne, na którym Nomen Jesus.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus cum Filio, et cum literis SK.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus.

Tabliczka srebrna, na niej BV in Rosario, na spodzie dwie oczy.

Tabliczka srebrna ośmgranatowa, na niej BV cum Filio, Nomen Jesus et Maria, z drugiej strony Nomen Jesus.

Tabliczka srebrna cum literis AVZ.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio orbem portante. [l. 452r]

Tabliczka srebrna, na niej BV, herb Lilium, sub literis KSBRW.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio.

Tabliczka srebrna, na niej BV cum literis MWKB.

Tabliczka srebrna cum inscriptione: „Stanisław Zaręba“.

Tabliczka srebrna cum inscriptione: „Zophia Dąbrowska Mierzymska“.

Tabliczka srebrna, na niej Christus flagellatus.

Tabliczka srebrna cum literis GKV.

Tabliczka srebrna cum literis AR.

Tabliczka srebrna, na niej effigies Crucifixi, cum literis MKWPV.

Tabliczka maleńka, na niej BV cum Filio.

Tabliczka srebrna, na niej inscriptio SK.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus.

Tabliczka srebrna, na niej BV, sub pedibus luna, cum inscriptione: „Krzysztoph Koryat“.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus, cum literis IZ.

Miesiąc srebrny cum inscriptione: „Od sługi podnożnej Heleny Wołmińskiej anno 1654“.

Krzyżyk z jednej strony srebrny, z drugiej gagaty czarnej.

Krzyżyk srebrny pro reliquiis imponendis.

Krzyżyk srebrny maleńki karawacki.

Łubków do wieńców srebrnych dwa złocistych.

Obrączki złote dwie.

Pierścionki złote maleńkie dwa. [l. 452v]

Pereł drobnych koło szyji Najświętszej Panny.

Sznurki na piędź długie cztyry.

Pereł większych sznury dwa, w których grana 145.

Manelka koralowa, perłami przewizana jedna.

Pierścień srebrny z szklanym okiem jednym.

Pierścionek srebrny bez oczka.

Serce bursztynowe małe.

Paciorki koralowe, gagatkiem przewizane jedne.

Manele bursztynowe.
Koronka bursztynowa na drocie z krzyżykiem srebrnym.
Oko kryształowe, we srebro oprawne jedne.
Paciorki czarne, perłami małemi przewizane jedne.
Paciorki koralowe y perłowej macicy, z krzyżykiem srebrnym moskiewskim.
Inszych paciorków różnych sznurów 7.
Agnus we srebro oprawny kryształowy.
Agnuski rogowe dwa.
Inszych agnusków mosiężnych siedm.
Reliquiarze haftowane dwa.
Kanaczek szmelcowany na drocie z kamieniami czeskiemi.
Na szyji Najświętszej Panny rożyczki szmelcowane z krzyżykami czterma.

VOTA NA WIELKIM OŁTARZU

Korona Najświętszej Panny pozłocista z kamieniem jednym [l. 453r] szklanym.
Agnusek kryształowy we złoto oprawny.
Sznurek koralowy, dzięgami przewizany y gagatkami, w którym dzięgów 10.
Sztuka srebrna pozłocista, w której kamienie czeskie trzy.
Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus cum Rosario, z herbem cum literis MH.

ORNATY

Ornat zielony złotogłowowy z columną atłasową, na dnie popielatym w kwiatki ceglaste, korunki dokoła srebrne ze złotem, z stułą y manipularzem atłasu tego, jako y columna, od jmści pana Umiastowskiego, sędziego upitskiego grodzkiego.

Ornat samo zielony, kwiaty rzucane złociste, z passamanami wpuł jedwabnemi pstremi, z stułą y manipularzem tejże materii, od jmści pana Alexandra Puzyny, chorążego upitskiego.

Ornat aksamitny karmazynowy, na nim columna adamaszkowa żółta, passamany turkusowe z białym jedwabiem, stuła aksamitna stara, manipularz takowej materii, jako y columna.

Ornat adamaszkowy biały z columną izabelową, a kwiateczki malusieńkie białe, passamany purpurowe, z stułą y manipularzem, od jmści pana Umiastowskiego, sędziego upitskiego grodzkiego. [l. 453v]

Ornat atłasowy biały, poszarpany, ad usum vix valens.

Ornat aksamitny złocisty z columną aksamitną żółtą, ad usum non valens, manipularze do niego dwa.

Ornat izabelowy z columną aksamitną zieloną, stary, poszarpany, bez stuły y manipularza.

Ornat burkatelowy wpuł jedwabny, izabelowy, passamany wkoło niciane blaszkowe, z manipularzem, bez stuły.

Ornat aksamitny czarny, drukowany, passamany jedwabiu czarnego z białym, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy czarny, kwiaty drobne rzucane, passamany zielone jedwabne, powiadają, [darował] Wajgowski, z stułą poszarpaną, ad usum vix valente, bez manipularza.

Ornat adamaszkowy czarny z columną adamaszkową białą, passamany jedwabiu białego z czarnym, dobre, ale sam ornat ad usum nihil valens, bez stuły y manipularza.

Ornat puł jedwabny wodnisty czarny, na kształt tabinu, z columną aksamitną pomarańczową, bez stuły y manipularza.

Dalmatyki

Dalmatyki dwie atłasowe w krzyżyki czerwone y białe atłasowe, passamany żółte jedwabne.

Kapy

Kapa czamletowa fijołkowa wodnista, szczyt y lisztwa tejże [l. 454r] materiij, passamany jedwabiu czarnego ze srebrem.

Kapa burkateli popielatej, kwiaty na niej turkusowe, szczyt y lisztwa aksamitna, karmazynowa, passamany niciane z blaszką.

Kapa atłasu czarnego, y szczyt takiż, korunki jedwabne czarne.

Antependia

Antependium na atłasie wyszywane, z herbów, malowane, przy tymże antependium cztyry herby, na tercyaneli niebieskiej malowane.

Antependium adamaszkowe, słupy czerwone y białe.

Antependium kitajki karmazynowej z herbami różnemi.

Antependium na kitajce białej y czerwonej z herbów.

Antependium aksamitu drukowanego pomarańczowego.

Herbów ośm na zielonej kitajce in modum crucis, pana Korejwy.

Cztyry brety kitajki niebieskiej, zasłonki wodnistej, do zasłonek ołtarzów wielkiego y Najświętszej Panny.

Zasłonka u drugiego ołtarza Ś. Anny, saji czerwonej wodnistej, pana Karawackiego.

OBICIA RÓŻNE

Obicia różnego pułatłasowego starego sztuk 24. Te obicie atłasowe dane są od jmści xdza archidiakona [l. 454v] za kobierce dwa perskie, które do siebie wzioł.

Obicia nędzy bogatej blaszkowej sztuk 23.

Obraz Świętej Trójcy bez ram.

VELA

Velum kitajki ceglastej, kwiaty spore, po rogach wyszywane złotem y srebrem, in medio Nomen Jesus in radiis, złotem y srebrem wyszywane, wkoło koroneczki srebrne.

Velum atłasu szarłatnego, in medio krzyż jedwabny ze złotem wyszywany.

Velum kitajki czerwonej, in medio krzyż kitajki białej kawalerski, wkoło lisztwy kitajki czarnej, korunki jedwabiu włosowego.

Velum stare, jedwabnicowe czarne, in medio gwiazda, z koronek blaszkowych wyszywana.

Vela dwa w wielkim ołtarzu atłasu czerwonego, z napisem ruskim.

BURSY

Bursa złotogłowowa papużasta, kwiaty aksamitne białe y czerwone, krzyż in medio passamanu jedwabiu różnego.

Bursa z obuch stron adamaszku żółtego, krzyż in medio passamanowy różnego jedwabiu.

Bursa adamaszku karmazynowego, krzyż in medio z passamanu zielonego ze srebrem y złotem, tymże passamanem y wkoło obwiedziono. [l. 455r]

Bursa z jednej strony aksamitu czarnego, z drugiej strony aksamitu barszczowego, in medio z obuch stron aksamitu włosowego, tymże wkoło aksamitem wyszywana, stara.

Bursa z jednej strony adamaszku czerwonego, z drugiej strony białego adamaszku, we środku krzyż passamanu bielowego z blaszką, vix valet ad usum.

Bursa aksamitna karmazynowa, co do chorego stała [?] z stułą.

PALLE

Palla aksamitu fijołkowego, wkoło lisztwy kitajki czerwonej, in medio Nomen Jesus in radiis, złotem wyszywane in radiis, po bokach kwiaty żółte.

Palla atłasu karmazynowego, wkoło passamanem blaszkowym oszywana, in medio krzyż takiegoż passamanu.

Palla pułatłasowa, na dnie białym kwiaty zielone, in medio krzyżyk passamanowy.
Palla rąbkowa biała, złotem wyszywana, stara.

SZERZYNKI

Szerzynka płócienna, in medio Nomen Jesus, po rogach kwiaty, białym jedwabiem ze złotem wyszywane.

Szerzynki rąbkowe, jedwabiem pomarańczowym ze złotem wyszywane, rąbkowe dwie.

Szerzynka różnym jedwabiem ze złotem w kwiaty wyszywana, in medio Nomen Jesus. [l. 455v]

Szerzynka wszytka w kwiaty jedwabiem karmazynowym ze złotem wyszywana rąbkowa.

Szerzynka płócienna, in medio Nomen Jesus jedwabiu czerwonego, po stronach kwiaty takież.

Szerzynki rąbkowe, jedwabiem zielonym ze srebrem wyszywane dwie.

Szerzynka rąbkowa, po rogach kwiaty, złotem y srebrem wyszywane, in medio Nomen Jesus ze srebrem.

Szerzynka płócienna, różnym jedwabiem w kwiaty wyszywana, in medio Nomen Maria.

TOWALNIE

Towalnia płócienna, jedwabiem karmazynowym wyszywana w kwiaty.
Towalen starych różnych białych 6, co na ołtarzach 4.
Chustki cztyry.

ALBY

Alb płóciennych siedm z humerałami.

RĘCZNIKI

Ręczników różnych dziesięć.

OBRUSY

Obrusów płóciennych trzy. [l. 456r]

LISZTWY

Lisztwa czerwonym jedwabiem wyszywana, osobliwie do ołtarza, druga karmazynowym jedwabiem wyszywana.

Listzwa trzecia na prostym płótnie, jedwabiem także wyszywana.

CORPORAŁY

Corporałów różnych siedm.

PURIFICATORIA

Purifikaterzów różnych jedynaście.

OBRAZY

Obrazów różnych malowanych, jako przy ołtarzu Najświętszej Panny y przy małym ołtarzyku, tak też nade drzwiami szesnaście.

CHORĄGWIE

Chorągiew białej materii cum epitaphio pana Lewonia, chorążego upitskiego.

Chorągiew kitajki niebieskiej z Pogonią na kitajce czerwonej.

Chorągiew bomby czerwonej, z jednej strony monstrantia, z drugiej strony BV Coronata. [l. 456v]

Chorągiewki kitajki niebieskiej wodnistej, na jednej stronie Passio Christi et S. Mathaei, na drugiej Annuntiationis BV et Christus crucem portans, od pana Macieja Kuszłeyki.

Chorągiew moskiewska na kitajce żółtej, moskal na koniu z łukiem.

Chorągiewki dwie musułbasowe czerwone: na jednej Święty Dominik, na drugiej strony Ś. Franciszek; na drugiej Najświętsza Panna y Ś. Kazimierz, od pana Iwanowskiego.

Chorągiewki dwie małe, na płótnie malowane, cum imaginibus SPBV Salvatoris et S. Pauli.

Chorągiewki z adamaszku białego, cum imaginibus BV et Salvatoris, na drugiej S. Stanislai et S. Casimiri.

KSIĘGI

Mszałów poszarpanych trzy.
Agenda jedna.
Rituale stare.
Gradał.
Antyphonarz.
Psalterz do choru.
Passyjki cztyry.

Cyna, miedź, mosiądz, spiża, żelazo

Kielich cynowy jeden. [l. 457r]
Nawicella do kadzidła.
Ampułek cynowych cztyry z miseczką.
Lavaterium cynowe z nakrywką.
Kociołek pro fonte baptismali.
Kociołek pro aspersa aqua, mosiądzowy.
Monstrantia mosiądzowa.
Thurybularz mosiądzowy.
Lichtarze spiżowe dwa, stawniki niemałe.
Lichtarze cztyry drzewiane malowane, in manubrio mosiądzem oprawione.
Lichtarzów mniejszych mosiądzowych para, trzeci zepsowany.
Lampa mosiądzowa w kaplicy.
Cirkularz do opłatków mały, y wielki.
Żelazo do opłatków pieczenia.

Dzwony

Dzwony trzy we dzwonnicy.
Dzwon czwarty mniejszy.
Dzwonków do ołtarzów dziewięć, z nich trzy bez serduszek.
Signans na kościele. [l. 457v]

Inventarium domus parochialis et residentiae archidiaconalis krokinoviensis

Intrando aulam a civitate porta lacera, vetusta, collapsa, sine foribus; ad sinistram partem curia archidiaconalis, ipsa structurae quondam elegantis, sed tota collapsa, ruinosa et vix haerens, tectum totum foraminosum, collapsum, tegulae in tecto abietinae decidentes et vix haerentes. Intrando atrium curiae ingens patet meatus, eo quod fornix muratus collapsus. Ad dextram partem hypocaustum, vulgo izba stołowa, ingens, duodecim fenestris conspicuum erat, modo solum loca fenestrarum exstant, ipsae vero fenestrae dicuntur evectae esse ad curiam filii perillustris archidiaconi Alexandri Puzyna, vexilliferi Upitensis. Sub eodem hypocausto cellarium ingens erat muratum, totum collapsum, totum spatium hypocausti ingentem praebens cavernam, fornax concussa, dicitur cacabos evectos ad aulam filii, vexilliferi Upitensis. Trabs tabulatum sustinens per medium fracta, propediem collapsura cum toto superiori tabulato. Ex opposito aliud hypocaustum cum cameris tribus,

totum foraminosum, desolatum, stillans, mox collapsarum, ita ut sub tempus generalis visitationis non erat ubi consistere commode. [l. 458r]

VISITATIO PERSONALIS IPSIUS PERILLUSTRIS ARCHIDIACONI

Hic est Paulus Puzyna de Kozielsk, seniculus annorum circiter nonaginta, ex viduo consecratus in sacerdotium ab illustrissimo Tyszkiewicz, episcopo Samgae; ab eodem primo ad praeposituram cathedralis ecclesiae promotus, postmodum ad archidiaconatum, ab annis circiter quadraginta, filium et filias habet plutimas, in quos fructus ecclesiasticos beneficii sui convertebat, et nullam meliorationem per quadraginta annis fecit, ne unicam quidem tegulam affixit. Quoniam ipse seniculus, utpote valetudinarius, cum senectus ipsa sit morbus, non possit administrationem rerum temporalium gerere, filio suo MD Alexandro Puzyna, vexillifero Upitensi, administrationem et regimen commisit, qui omnia desertavit, subditos variis exactionibus, laboribus ad propriam aulam pellendo aggravavit et dispulit, aut [!] ipse vero perillustris archidiaconus, etsi longo ante tempore per literas processus notitiam habuerit de peragenda visitatione, imo per socios visitationis, perillustrem Skirmont, canonicum Samgae, Wornis in capitulo commonitus de proxima visitatione, ab illustrissimo in beneficio eius peragenda, ipse sponte de industria[265] renuit venire, asseruit nihil ibi inventuros, non est ad quod venire, omnia sunt deserta, et discessit [l. 458v] ex cathedrali ecclesia ad altariam suam Waygowiensem et ibidem sub tempus visitationis, de industria per mansit. Illustrissimus autem loci ordinarius, exspectato diu adventu, duobus diebus et noctibus ecclesiam visitavit, de proventibus vero beneficii, de fundatione, de statu beneficii, decimis, obligationibus nullam potuit habere informationem perfectam, nisi ex solis relationibus hominum, quantum informari curavit.

VISITATIO FUNDATIONIS ET BENEFICII EIUSDEM ARCHIDIACONATUS KROK[IN]OVIENSIS

A primaeva fundatione antiquitus in Krokinowo erat ecclesia parochialis, habens annexam curam animarum, super qua illustrissimus Nicolaus Radiwil, episcopus Mednicensis, erexit dignitatem archidiaconalem, ad cathedralem ecclesiam pertinentem, sub anno 1527; accessit confirmatio Sedis Apostolicae super eadem erectione a Julio pontifice maximo 1518. Dotata vero praedicta ecclesia Krok[in]oviensis a Stanislao et Alexio Wiszgirdowicz, heredibus in Rady, cum dna Margareta Bonderowa et filio eius Floriano, qui inscripserunt

[265] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* per mansis.

forum cum foralibus, una cum tabernis, quotquot posset plebanus locare, specialiter vero Alexius dedit hominem [l. 459r] unum, nomine Brożyszkam, cum duabus tonis in Jucywiczowa et in Bowy, Stanislaus autem alterum hominem Swinteyko ex altera parte, cum terra et filiis eorum sequacibus super fluvium Kirsin, tertium hominem ambo in Swoyniki Voyliszów. Tandem idem Stanislaus, filius Wizgirdowicz apposuit et donavit decimas ex tribus curiis meis [!], videlicet Rady Pomusze et Kirsze, de omni grano; Olechno zelose apposuit decimas plebano de duabus curiis, de Rady et Poyszra, de omni grano, duntaxat excepta avena. Pro tali duntaxat dotatione imposita obligatio, ut quilibet plebanus, pro tempore existens, quolibet quartali vigilias et unam Missam pro animabus Alexii et Stanislai et praedecessorum eorundem absolvat, diebus vero sabbatiis Missa de BV Maria legatur; ius vero collationis illustrissimo episcopo Samgae contulerunt; datum hoc privilegium anno 1484.

Exstant deinde literae sub data anni 1533 Georgii Thalati, episcopi Kiioviensis et archidiaconi Samgae, cum Baltazare Ruykiewicz, commutationis hominis Woydakos, octo milliaribus distantis, in alterum proximiorem hominem, cum terra Szwypszytkie nuncupata.

Secunda dotatio est a Bartholomeo Nareysci, qui testamento suo terras duas iacentes, unam penes fluvium Lakosza, alteram penes fluvium Niewiaża, viginti sex[agenis] a Lucia Boczkowa cum filio invadiatas.

Item pro altari in eadem ecclesia duos homines, Butkunita cum uno [l. 459v] servitio, secundum Naraczysa cum altero servitio, et terram ex opposito ecclesiae parochialis Krak[in]oviensis iacentem pro aedificatione domus inscripsit, et alteram terram in Lintavo, emptam apud nobilem Radiwil duodecim sexagenis grossorum. Obligatio vero imposita duas Missas legere qualibet septimana singulis annis pro fundatoribus altaris: unam pro peccatis, alteram pro defunctis.

Deinde uxor eiusdem Bartholomaei Dorothea adscripsit pro eadem altari terram desertam Wyerkowszczyzna, alterum hominem Mikwiczy. Literae tales sub data anno …[266].

3tia fundatio est secundi altaris sub anno 1515 Alexandri et Michaelis, qui inscripserunt, terram dictam[267] Wieczyszki, post fluvium Niewiaża et in fluvio Lintowa iacentem.

Item hominem unum cum terra et servitio w polu Unifolkiach.

Item decimam de curia Pomusza siliginis, avenae, hordei et ciceris, et mediam sexagenam grossorum de eadem curia Pomusza ad vinum.

Item hominem Paulum Nocowicz cum terris et servitiis.

---

[266] *Rankraštyje palikta vieta* 1533 m. *įrašyti, bet data liko neįrašyta.*

[267] *Orig. įrašyta* datam.

Item terram desertam Witkuski in Upita et aliam terram desertam in Niewieszkiszki, deinde de curia Rady, decimam singulis annis solvendam, aliam decimam de curia Polany et sexagenam grossorum pro vino. Obligatio vero imposita duas Missas singulis hebdomadis, unam pro peccatis, alteram pro defunctis, absolvere.

4ta fundatio altaris 3tii dni Buczkowicz sub anno 1519, qui inscripsit terram, cognominatam Krokinovo penes fluvium Łokosza, cum omnibus campis, silvis, et alteram [l. 460r] terram, cognominatam Janeszki. Item de curia Rady decimam de omni grano et curiolam pro mansione altaristae penes ecclesiam in Krokinovo. Obligatio imposita duas Missas qualibet hebdomada singulis annis, unam pro peccatis, alteram pro defunctis.

5ta fundatio altaris 4ti dni Wiekowicz anno 1513, qui inscripsit curiolam dictam Jawczyszki et tres homines cum omnibus eorum terris et servitiis, et decimas de curiis Pomusze et Upita de omni grano, excepta avena, et de Upita duos porcos et de Pomusze unam sexagenam. Obligationes vero legere duas Missas in hebdomada singulis annis, unam pro peccatis et [alteram pro] defunctis.

Exstat inuestitura Venceslai episcopi ad altare in Krokinowo, ubi modo aedes haereticorum, anno 1546.

Quaedam a praemissis decimis sunt compositae in certam summam pecuniae, nimirum tria millia florenorum per modernum archidiaconum Paulum Puzyna cum MD Grużewski et cuius pecuniae medietas, videlicet floren. 1500, locati contractu reemptionali in Korciany a pie defuncta Wołłowiczowa, altera medietas, similiter flor. 1500, ubi, non potuimus pro tunc a quo informari, ubi locata. [l. 460Ar]

Nº 36

DECANATUS SZKUDENSIS

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS ŁUKNICENSIS [l. 460Av] SUB AUSPICIIS ILLRMI AC RNDMI CASIMIRI PAC, EPISCOPI SAMGAE, VILNENSIS, GIERANONENSIS PRAEPOSITI, ANNO 1677 DIE 24 MENSIS IANUARII [l. 461r]

Visitatio fundationis ecclesiae

Ecclesia Łuknicensis, a primaeva origine fundata est ab Alexandro Vitoldo, duce Lituaniae, primo fundatore episcopatus Mednicensis et introductore fidei Catholicae in Samogitiam, simul cum episcopatu, tandem a Stephano, rege Poloniae, ad instantiam Melchioris Giedroyc, eppi Samgae, incorporata est in praepositura pro vicariis cathedralis ecclesiae Wornensis sub anno Dni 1582 post mortem Strykowski, canonici Samgae [!], sub hoc tenore, ut vicarii habeant suum praepositum Łuknicensem, quem eppi praesentent; postmodum successu temporis devoluta sunt haec bona ad mensam episcopalem.

Sunt praeterea ad istam ecclesiam Łuknicensem duae altariae. Una dni Iodowicz, qui dote inscripsit mansos quinque, ubi modo subditi septem manent, Raże dicti, in possessione rndi commendarii moderni; vindicati sunt isti mansi per defunctum Niewiardowski, altaristam Łuknicensem, a nobili Kotkowska. Idem fundator Iodowicz pro altaria praedicta inscripsit decimam ex quinque curiis, de qua decima vindicando longo tempore duxit litem defunctus Niewiardowski cum nobili Wołotkiewicz, subiudice terrestri Samgae, et cum duo Białkowski, utrisque possessoribus [!] praedictarum curiarum; et hucusque adhuc praedictae decimae sunt detentae, modo vero praedictae curiae devolutae sunt monialibus Crosensibus super bonis Dy[r]wiany, Żeymelany, Girkonty, Upina, cum ista bona inscripta sunt illis a defuncto Wołotkiewicz. Supra [l. 461v] Poszyle autem agendum cum successoribus dni Białkowski. Vigore huius fundationis obligatio est ad tria sacrificia Missae in hebdomada persolvenda, sed quia onerosum videbatur, ideo per visitatorem generalem Blaszkowski decreto reformationis sub annum 1648 die 8 octobris iniuncta est reductio missarum, per illrmum eppum Samgae ad unuum Sacrificium Missae procuranda, quae utrum procurata sit, nescitur, modo vero nec unicum Sacrificium a longo tempore absolvebatur.

Pro secunda altaria ad altare S. Annae ex antiquo inscripti sunt mansi septem, quos avulsos ab ecclesia longo tempore nobilis Wołotkiewicz testamento suo restituere mandavit ecclae, ut praesumitur, conscientia tactus, quod ecclae fuerint et illegitime possidentur. Traditio est a plebeis praedictos 7 mansos defunctum altaristam Niewiardowski vindicasse a nobili Syndomierski, super qua lite 7 subditi iurarunt. Praeterea nobilis Więckowicz, augendo praedictam dotem altariae, adscripsit mansum octavum, qui modo colitur loco praedii, et quingentas sexagenas in parata pecunia – modo locatae sunt contractu reemptionali apud dnum Casimirum Narkiewicz, pro censu solvit flor. 100 solidis.

Vigore huius fundationis obligatio est ad duo sacrificia Missae in hebdomada dicenda; anterioribus temporibus absolvebatur ista obligatio, modernis vero per ignoratam est intermissa.

VISITATIO FABRICAE ECCLESIAE [l. 462r]

Praeterea eccla erat erecta ab illrmo Tyszkiewicz, episcopo Samgae, post conflagrationem anterioris, sub titulo Ssmi Corporis Christi et Omnium SS.; post istam vetustate collapsam, etsi non adeo longo tempore exstabat, surrexit nunc de nova radice nova basilica, elegantioris longe structurae quam avanteriores ecclae, sumptibus propriis illrmi moderni Casimiri Pac, eppi Samgae, Vilnensis, Gieranonensis praepositi de anno 1675, sub eodem titulo et lapide angulari Ssmi Corporis Christi et SS. Omnium. Fabrica ipsa longitudinis 19, latitudinis cubitorum 7. Porticus ante ecclam magnitudinis iustae, tria habens ostia, quae foribus duplicibus abietinis, cardinibus ferreis sex innixis clauditur, una clausura ferrea et ternae aliae trabe occluduntur, foribus quercinis duplicibus, cardinibus ferreis sex rotantibus, clauditur sera externa maiori. Chorus supra ostium ecclae pro musica elegans, spatii iusti, cum cancellis tornatilibus, columnis duabus ab utraque parte ecclesiae ad introitum parietes fulciuntur. Fenestras maiores vitreas integras novas habet undecim, circulares maiores 4, in medio ecclesiae in navi Crucifixus antiquus, novus elegantior paratur. Scamna magna ad parietes ecclae ab utraque parte versus altare maius duo, tertium antiquum, penes fores scamna antiqua duo. Ad sinistram partem versus altare maius sachristia, duabus foribus ad ecclam et ad caemeterium clauditur, ad ecclam quercinae antiquae, sera externa in catena pendenti, ad caemeterium vero abietinae, trabe occluduntur, fenestram vitream quadragentalem cum craticula [l. 462v] ferrea unam habet; superius spatium pro rebus ecclesiae componendis, fenestriola una. In sachristia armaria duo: unum pro casulis componendis habet sex scriniola, vulgo szuflady, aliud pro linteaminibus, pro monstratorio et calicibus – seorsiva armariola. Pavimentum ecclesiae nondum stratum, parantur lateres ad sternendum;

tabulatum ex asseribus dedolatis constructum, parietes ecclae circumcirca ab extra asseribus, vulgo tarcicami, dedolatis bene muniti, tectum ecclae tegulis argilaceis, cum calce illita agglutinante tegulas, contectum. Turris supra ecclam in medio tecti elegans, lamine tota contecta, crux supra illam ferrea cum orbibus sex ex aere deauratis, summitas tecti, vulgo szczyt, et anguli tecti deorsum porrecti. Lamina ubique bene munita sunt, extremitatibus tecti duabus cruces ferreae deauratae, in medio radii deaurati. Fornices muratos habet quatuor: unus ad dextram partem ad maius altare dni Plocharski, in lite cum dnis Kownaciis, successoribus dni Plocharski, cum confraternitate existens, quae pro restauratione flor. 300 expendit; secundus penes altare S. Annae, dnae Węckiewiczowa, muratus, marmore tectus; tertius muratus, ecclesiae ipsius; quartus penes maius altare ad sinistram partem confraternitatis Ssmi Corporis Christi.

Visitatio tabernaculi ssmi sacramenti [l. 463r]

Tabernaculum Ssmi Sacramenti in maiori altari positum, operis arcularii, nigro colore depictum, a lateribus imagines S. Petri et Pauli depictae, in foribus calix cum hostia depicta, columnas habet 4, clauditur sera interna. Clavis in sachristia servatur sub altera clausura, aliquando committitur clavis custodiae sachristiani, octavio die renovatur, repertae hostiae 4 in calice servantur, operculum non bene adaptatum.

Visitatio fontis baptismalis

Fons baptismalis ad dextram partem, penes altare S. Annae, sine cancellis, operculum connexum foraminosum parum, vase aereo continetur, cochleare hauritur chalibe, pelvim non habet, strophiola plura non combusta, item domi in hypocausto servatur, linteamine tectus.

Visitatio oleorum sacrorum

Olea sacra, ibidem in stipite cum fonte servantur. Vasculum stanneum vetus, operculum concussum, velamine rubro involuta; sal in scriniolo, vulgo szuphladka, servatur foraminoso.

Visitatio altarium [l. 463v]

Altare maius nullam habet structuram, solum[268] imago ingens, totum altaris locum occupans, in tela depicta, in medio imago Assumptionis BVM, superius Transfiguratio Dni. Sedes altaris murata, ex parte diruta, extant reliquiae in

[268] *Orig. įrašyta* solo.

sepulchro, quod apertum est. Lapis portatilis integer, erutus tamen de altari, in quo celebratur, sine alio portatili adhibito.

A dextram partem credens ex mensa strata linteamine cum antependio positum cum imagine vetusta Ssmae Trinitatis, penes variae statuae sculptiles vetustissimae.

Ad dextram partem in sacello altare S. Annae pro altaria, sculptilis operis, in maiori tabula imago S. Annae, BV Jesum Infantem portantium, in superiori tabula minori BV Visitantis S. Annam; statuae in illo circumcirca sculptiles a lateribus vetustae, partim fractae; columnas habet duas; totum erat deauratum, modo detersum. Portatile habet et solum lapidem ex altari antiquo erutum, in quo tamen celebrabatur; tribus mappis tegitur.

Sedes altaris ex lateribus sine calce composita ad tempus, erectum erat a dna Węckiewiczowa.

Ad sinistram partem in sacello exposita solum supra suggestum imago BV Rosarii, ad quam Rosarium BVM absolvitur a populo.

In eodem sacello fragmenta altaris vetusti, quondam domini Samdomiński. [l. 464r]

VISITATIO CARBONAE ET PIORUM LEGATORUM

Omnes proventus carbonae et piorum legatorum, a temporibus hostilitatis usque aedificationem ecclesiae collecti expensi sunt in fabricam ecclae (flor. 724), modo post aedificationem templi in carbona confraternitatis inventi sunt flor. 13 solidis, in carbona vero ecclesiae inventi sunt floreni quatuor solidis.

VISITATIO CONFRATERNITATIS SSMI CORPORIS CHRISTI

Erecta sub titulo Ssmi Corporis Christi, habet modo renovatas indulgentias, Roma allatas, ab officio approbatas ad annos novem.

In mense quolibet semel feria 5ta canitur Sacrum de Corpore Christi, et feria 6ta Sacrum canitur de Requiem pro fratribus confraternitatis; pro Sacris praedictis persolvuntur floreni 20 sacerdoti, organario flor. 10 ex carbona confraternitatis.

INVENTARIUM RERUM ECCLESIASTICARUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS, IN EADEM VISITATIONE SCRIPTUM [l. 464v]

ARGENTUM

Monstrantia srebrna, wszytka pozłocista, staroświeckiej roboty, magnitudinis iustae, sedes nadłamana, supra melchisedech Salvator, in vertice

Crucifix, wszytka z prętów na kształt wieży zrobiona, sztuczek wielu, ut apparet, nie masz, confraternitatis sumptibus, ungarici 20 expensi.

Krzyż srebrny, niezłocisty magnitudinis iustae, sedes florisata, ad cornua crucis quatuor Evangelistae, in medio effigies Crucifixi, ex altera parte post vitrum Agnus Dei, confraternitatis Ssmi Corporis Christi.

Calix argenteus, ab intus et extra totus deauratus, cum stemmate et inscriptione in sede: „Ten kielich pani Regina Szostowicka Węczkiewicza [sprawiła] etc. ad ecclam Łuknicensem pro altaria S. Annae [darowała]“, cum patena ab una parte deaurata.

Calix etiam argenteus, ab intus et ab extra totus deauratus, in cuppa florisatus, sedes sexangularis, florisata et deaurata, cum patena ab utraque parte deaurata, confraternitatis Ssmi Corporis Christi.

Calix argenteus, intus tantum deauratus, in cuppa et sede florisatus, cum patena argentea, non deaurata, parva, MD Chrisostomi Gorski.

Calix in cyborio maior, ab intus et ab extra deauratus, in sede effigies hominis, sedes circularis, sine patena, in quo modo Vnble asservatur, a MD Sondomiński; ad eundem calicem operculum argenteum, non deauratum, connexum cum orbiculis et columnis, sine Crucifixo a MD Chrisostomo [l. 465r] Gorski appositum.

Patena magna argentea, non deaurata, ad usum pro infirmis.

In maiori altari tabellae argenteae a variis oblatae 21.

Corona argentea parva in capite BVM, luna argentea sub pedibus.

Annulus aureus oblatus.

Monilia ex succino.

Paciorki białe, na kształt pereł, szklane.

Ampullae duae maiores argenteae, una sine operculo, confraternitatis.

Ampullae minores argenteae graniaste, ad altariam S. Annae, [a] d. Węckiewiczówna reparatae.

Ad altare BVM catenula argentea.

Ad altare catenula argentea cum cruce pendenti, cubiti unius.

Coronae duae argenteae in capite BV et Jesu, parvae, non deauratae.

Tabella argentea parva, nescitur a quo.

Ad altare S. Annae sznurek pereł prawdziwych.

Drugi sznurek pereł, przewizany czarnemi paciorkami, ambo obtulit Melonia, monialis S. Basilii unitorum.

Ornaty

Ornat adamaszkowy czerwony z passamanem blaszkowym prostym, ex altera parte valet także za ornat, kitajka biała z takowymiż potrzebami, a nobili Stanislao Żylewicz, cum stola et manipulari. [l. 465v]

Ornat pułatłasowy w kwiaty na dnie czerwonym, z potrzebami czerwonymi, bracki, po Szwedach sprawiony, cum stola et manipulari.

Ornat drugi pułatłasowy, w kwiaty drobniejsze białe na dnie czerwonym, cum stola et manipulari nadszarpanemi, bracki.

Ornat żółty złotogłowowy, starodawny, z columną buracikową, prosty, potrzeby białe proste, dawny, kościelny, cum stola et manipulari.

Ornat pułatłasowy w kwiatki małe drobne, z columną żółtą pułatłasową, cum stola et manipulari, kościelny.

Ornat adamaszku starego, brudno włosowego, potrzeby proste białe blaszkowe, ałtaryski, a dna Węckiewiczowa, cum stola et manipulari podartemi.

Ornat aksamitu czarnego strzyżonego z columną białą atłasową, cum stola et manipulari, barzo stary, podarty, ałtaryski, a dna Węckiewiczowa.

Ornat pułatłasu czarnego wzorzystego w kwiaty wielkie, z columną białą pułatłasową, kwiatki drobne z passamanami ceglastemi, stuła y manipularz barzo stare, ad usum non valent, [a] dni Chrisostomi Gorski.

Ornat adamaszkowy czarny, stary, ad usum non valet.

Dalmatyki stare buracikowe, ad usum non valent.

KAPY

Kapa pułatłasu popielatego w kwiaty florysowane, szczyt, pułatłasu czerwonego w kwiaty żółte z lisztwą dokoła, potrzeby [l. 466r] zielone pstre, kościelna, dawna.

Kapa czarna aksamitu starego wytartego, potrzeby bantajerowe, stara, a dno Kownacki.

ANTEPENDIA

Antependium u wielkiego ołtarza czerwone pułatłasowe z różnemi kwiatami, żółtym płótnem podszyte.

Antependium włosiane ałtaryskie, [a] dna Węckiewiczowa.

Antepedium pułatłasu czarnego z frężlą jedwabiu dartego z żółtym, dni Chrisostomi Gorski.

Antepedium u Ś. Anny staroświeckiej materii, na kształt pułatłasu żółtego, kwiaty stare.

Antependium życzkowe ceglaste staroświeckiej materii, stara barzo, Nomen Jesus z blaszki.

Antependium na płótnie malowane różnemi kwiatami, w niej kapłan z monstrantią, stare barzo, od xdza Jakowicza.

Antependium stare barzo, w kwatery czerwone, zielone y popielate.

Antependia aksamitu prostego czarnego dwoje w kwiaty z passamanami błękitnemi, stare barzo, brackie.

Vela

Velum nowe żółtego atłasu, w różne kwiaty haftowane, in medio Nomen Jesus, srebrem y jedwabiem ceglastym wyszywane in radiis, od Bałthromieja, mieszczanina łuknickiego. [l. 466v]

Velum pułtabinowe białe w kwiatki złociste drobne, z korunkami dokoła srebrnemi, in medio krzyż z galonu złotego, z drugiej strony kitajki czerwonej, drugie velum praeferendo [!] od p. Żylewicza.

Velum papużego atłasu z korunkami karmazynowymi, a d. Komorowski, praefecto Łuknicensi.

Velum białe pułjedwabne z korunkami czerwonemi, w końcach Nomen Maria in medio, także Nomen Mariae, in corde passamanu wyszyte, a d. Janowa Witkowa.

Velum czarne pułfursztatu z passamanikami papużemi, in medio Nomen Jesus, et in angulis Nomen Mariae z tegoż passamanu, a Stanislao Strupa.

Szerzynki

Szerzynka bielem wyszywana na cyborium, stara.

Szerzynka jedwabiem czerwonym wyszywana, in medio Nomen Jesus.

Szerzynka stara barzo, połatana, ad usum non valens.

Szerzynka czarnym jedwabiem wyszywana, stara.

Bursy

Bursa atłasu w pręgi pstrego cum palla, a d. Komorowski.

Bursa biała atłasowa cum palla płócienna, ałtaryska, stara.

Bursa buracikowa, sine palla, stara.

Bursa czerwona w kwiaty blaszkowe, z drugiej strony adamaszku [l. 467r] czerwonego, stara.

Palla biała, blaszką y strunkami wyszywana, insignia Passionis.

Druga zielona, kwiaty przyszywane.

Towalnie

Towalnia rąbkowa, jedwabiem czerwonym wyszywana, stara, kościelna.

Towalnia rąbkowa, różnymi kwiatami wyszywana czerwonym jedwabiem, a d. Chreptowiczowa.

Towalnia cała różnym jedwabiem wyszywana.

Towaleń płóciennch prostych niewyszywanych, nowych y starych in Nº 35.

Towalnia stara, jedwabiem wyszywana zblakowanym, stara.

Towalnia nowa, wyszywana jedwabiem żółtym y zielonym, in medio Nomen Jesus, od ubogich z szpitalu.

Lisztwy ponoszone, karmazynowym jedwabiem szyte trzy.

Obrusów starych ponoszonych prostych 10.

CORPORAŁY

Corporałów starych prostych 10.

Corporałów nowych płóciennych z korunkami dwa, od p. Gużewskiej.

Corporały płócienne dwa, od p. Szymkiewiczowej. [l. 467v]

Corporał płócienny bez korunek, od p. Walentynowiczowej.

OBRUSY

Obrusy nowe płócienne trzy.

PURIFICATORIA

Purificatoria nowe płócienne wszytkie Nº 20.

ALBY

Alba płótna tkackiego z korunkami na dole, od p. Bobrowskiej.

Alba domowego płótna, od Grygielowej mieszczanki.

Alba płótna cienkiego z korunkami dokoła, od paniej Szymkiewiczowej.

Alb starych płóciennych dawniejszych pięć.

KOMŻY

Komża nowa płócienna z farbotami, od p. Gużewskiej.

Komża płótna cienkiego z forbotami, od p. Szymkiewiczowej.

Komża staradziurawa, dawniejsza.

Komeżek dla ministransów starych par trzy.

Humerał bernardyński adamaszkowy z passamanem białym blaszkowym prostym, drugi buracikowy łazurowy.

Humerałów inszych płóciennych 11.

Cyna, miedź, spiża [l. 468r]

Lichtarzów cynowych wielkich par dwie.
Lichtarzów cynowych par dwie.
Lichtarzów miedzianych dwa.
Ampułki cynowe dwie.
Navicella do kadzidła cynowa.
Thurybularz miedzianny z łańcuszkami nowemi.
Kociołek do wody święconej.
Trójnożek miedziany do noszenia ognia.
Miednica staroświecka mosiężna.

Libri

Mszał wielki jeden.
Mszał drugi mniejszy.
Mszał trzeci mniejszy.
Agendy dwie.
Gradał.
Antyphonarz.
Psalterz y brewiarz wielki, za to wszytko od introligowania xdz commendarz zapłacił flor. 16.

Dzwonnica

Dzwonnica stara, pokryta gontami, w niej dzwonów dwa: jeden wielki, drugi mniejszy; ex eleemosyna zebrawszy spiż y cynę de caetero kazał przelać rndus parochus, za który flor. 60: 20 złotych z carbony, 40 de proprio.
Signans w bani.
Dzwonków małych pięć, szósty w zakrystii. [l. 468v]
Ossorium dobre.
Szkoła opadła, stara.
Szpital opadły, stary.
W szpitalu ma być person obojej płci ośm, fundusz na ten szpital ichm panny zakonne kroskie płacą złotych 50, quo iure, nescitur.

Domus altaristae

Izba wchodząc do altarii po lewej ręcę nad wrotami z komórką starą, w tej izbie okien trzy, w komorze okieńko y zamek wnętrzny, stół y ławy dokoła, pieć kaflowy zielony. Na przeciw izba druga z komorą, w niej okna trzy, w komorze okno jedne, pod komorą piwnica, drzwi z zaszczepką, piec kaflany,

stół, ławy dokoła, drzwi wszytkie na zawiasach. Piekarnia stara, opadła, kuchnia nowa, stajenka nowa, z drzwiami oboje, wrota pokryte, teraz restaurowane.

DOMUS COMMENDA[RII]

Izdebka jedna opadła, druga teraz budowana przez mieszczanina tam mieszkającego.

FOLWARK

Izba z komórką, okna w niej trzy, w komorze jedne; piekarnia przeciw z komorą małą, wieża dla bydła, stajenka, odryna, świren, łaźnia, osieć, odryna w gumnie. [l. 469r]

PODDANI DO FOLWARKU NALEŻĄCE

SIOŁO RAŻELE

W niej według funduszu włók 5.
Kazimierz Gintowtis płaci flor. 6, gr. 6 litt.
Woyciech Rusaytis płaci flor. 6, gr. 6 litt.
Kazimierz Tawraytis płaci flor. 6, gr. 6 litt.
Andrzej Szudnis – flor. 6, gr. 6 litt.
Michał Szlovis – flor. 6, gr. 6 litt.
Dawid Stayło – flor. 6, gr. 6 litt.
Piotr Kanstełkaytis – flor. 6, gr. 6 litt.
Ustaw żadnych nie mają, ad arbitrium xdza commendarza powinności pelnią, który że non est gravis, o ustawy nie supplikowali.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLAE PAROCHIALIS ŁUKNICENSIS ET ALTARIAE, POST VISITATIONEM GENERALEM SUB AUSPICIIS EIUSDEM ILLUSTRISSIMI LOCI ORDINARII SAMGAE SANCITA ET RELICTA ANNO 1677 IANUARII 25 [l. 469v]

Cum visitationis munus ad divinum cultum augendum atque ecclesiarum munia ad ordinem redigenda sacris canonibus constitutum sit, ne qua igitur in parte divinus cultus minuatur, sed debitum ei in omnibus obsequium praestatur peracta visitatione ecclae parochialis Łuknicensis sequentia reformationis decreta relicta sunt.

Octavo quoque die Vnble renovetur dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur et post distributionem populo supermanentes hostiae numerentur.

Clavis a tabernaculo sub altera clausura in sachristia servetur, et sit sub custodia solius commendarii, neque sacristiano unquam custodia clavis a cyborio committatur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur, et candelae accensae praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble in pixide superpeliceatus processionaliter cum populo et schola, cantum devotum in itu et reditu psallente, defe[r]at.

Indulgentiae Vnble Scrmti processionaliter comitantibus ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona populo frequenter commendentur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae 2 pro luminaribus ad deferendum Vnble ad infirmum comparentur.

Lampas in eccla coram Vnble, dum populus est praesens in eccla, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum in pixide Vnble defertur, particulae consecratae hostiae in cyborio pro adoratione reliquantur. [l. 470r]

Vas pro fonte baptismali aliud maius et stipitis scavati proportionatum, honestum et decorum procuretur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella, supra quam aqua baptismi de capite infantis defluat, adhibeantur.

Aqua de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismi ad aspersionem infirmorum vel ad alios usus, qui superstitionem sapiunt, non concedatur.

Strophia, quibus infantes terguntur, non serventur de anno in annum, sed statim comburantur.

Operculum ad fontem baptismalem aliud decentius, connexum, coloribus depictum et in vertice cum cruce, ad devotionem movente populum, comparetur.

Fons baptismi circumcirca, ne a populo subvertatur, cingatur.

Ad parietem prope fontem armariolum conservandis oleis sacris ponatur, clausura firma muniatur, et clavis diligenter servetur.

Sal pro baptismo infantium in vase honestiori servetur.

Iuxta decretum Tridentini sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini, unus vel una,[269] sive vir et mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes sibi elegerint, tantum adhibeantur. [l. 470v]

---

[269] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* aut.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam labem praesefert, idcirco ab administrationem sacramentorum nihil ab invitis accipiatur, sed quod post administrationem sacramenti libere offertur, pro eleemosyna et non pretio accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Antiquiores metricae baptisatorum et matrimonio copulatorum compatura obducantur, bene assuuntur et conserventur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus Missam celebraturis comparetur, sacramentum in sachristia aqua benedicta ad fores appendatur.

Ad casulas stolae et manipularia, quae usu attrita sunt et lacera, reparentur.

Carbona ecclae trina clausura muniatur et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo commendario habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclae expendent, expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis diebus festivis collecti, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot grossi collecti fuerint, et in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur, et medietas rndo commendario cedat. [l. 471r]

A sepultura in eccla intra fornicem ultra florenos 5, in terra ultra flor. sexagenam [!] solum non accipiatur et totum in carbonam imponatur, pro ornamento ecclae convertendum.

In caemeterio gratis, quoniam terram Dni vendere non licet, sepeliantur.

Cathalogus mortuorum et ad ecclam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis, in supprimentes pia legata sancita, iubetur.

Anniversarium pro Vitoldo, 1mo fundatore et introductore fidei catholicae in Samogitiam rubricis die praescripto observetur.

Pro defuncto fundatore Iodowicz 5 mansorum et decimae ex 5 curiis ad altariam obligatio est ad tria Sacrificia in hebdomada peragenda, sed quoniam non est possessionem totius fundationis, videlicet 10mae ex 5 curiis, ideo iuxta decreta anteriorum visitationum reductio ab illrmo petenda est, quatenus ad unam Missam in hebdomada absolvenda reducat, quae omnino sub onere conscientiae pro fundatore peragenda est.

Secunda obligatio pro dno Węckiewicz et consorte eius ad altare S. Annae, qui mansum unum et kopas 500 inscripsit, duo sacrificia Missae pro animabus

eorum, quae antea absolvebantur et nam omnino absolvuntur, sub onere conscientiae pro fundatore obligatur, cum sentiat commodum, debet sentire et onus, nisi tamen huius quoque obligationis reductio fiat per illustrissimum [l. 471v] ad unam Missam, cui, si vult, invigilet rndus parochus pro sui allevatione.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

Confessionalia, saltem duo cum craticula comparentur, ad quos casus reservati Sedi Aplicae et episcopali, descripti bono charactere affigantur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana 2da Tyszkiewiciana praescriptam peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando et docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad missale Romanum patroni regni Sveciae apponantur.

Organarium rndus commendarius pro posse et tenuitate sua iuxta illius meritorum condignitatem salariet.

Ad altare S. Annae portatile novum consecratum procuretur.

In altari maiori, quod antea consecratum erat, quoniam lapis erutus, ipsum altare aedificando ecclam ex parte dirutum, toto anno non tectum, calcatum erat, videtur violatum esse ide, ad sacrificium Missae portatile adhibeatur.

Sacrificium Missae diebus aestivis [iuxta] praescriptum constitutionis diaecesanae, [l. 472r] hora nona, Matutinum hora septima peragatur.

Decretum reformationis pro confraternitate sanctissimi corporis christi

Iuxta consuetudinem et statuta antiquiora, singulis mensibus semel feria 5ta sacrificium Missae de Corpore Christi canatur, feria 6ta vero Sacrum cantatum de Requiem pro animabus defunctorum fratrum peragatur, pro quibus iuxta consuetudinem rndus commendarius ex carbona confraternitatis contentetur.

Similiter organario ex carbona eiusdem confraternitatis floreni 10, si talis consuetudo antea erat, persolvantur.

Carbona confraternitatis sub trina clausura habeatur, duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves habeant, et tertiam rndus commendarius, proventus carbonae et expensas notent. [l. 472v]

Ampullae argenteae et apparamenta confraternitatis, videlicet stolae, manipularia, ex eadem carbona reparentur.

Conventus, vulgo schadzki, iuxta consuetudinem receptam et statuta huius confraternitatis habeant, superiorem confraternitatis eligant, omnes

obligationes, consuetudines et leges ad instar archiconfraternitatis Vilnensis explere et observare curent, et si in scripto per iniuriam temporum statuta interierunt, de novo ex archiconfraternitate Vilnensi transcribere curent et observent. Cedatque hoc ad MDG, BV Mariae, Sanctissimi Corporis Christi venerationem.

Acta, lecta, publicata die, mense et anno ut supra. [l. 473r]

N^{O} 37

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS MASSIADENSIS ANNO DNI 1677 MENSIS MAII DIE 7MA

Fabrica ecclesiae lignea, parietes ab extra circumcirca asseribus bene vallati, tectum ecclae similiter asseribus tectis constructum; supra medium tecti turris, nulla lamina tecta, solum colore rubro depicta, supra eandem crux ferrea praefixa, cura rndi parochi moderni exstructa; supra porticum ecclae tres turres: duae a partibus minores, 3tia in medio maior, omnes habent cruces ferreas praefixas in omnibus crucibus stemma Tyszkiewicianum, luna efformata micat. Tectum etsi ex una parte non pridem per rndum parochum praeteritum, defunctum Leszczewski, de novo tectum, propter non bonam tamen adaptationem asserum, dicitur stillare. Ad porticum duae ianuae, ab occidente e aquilone, foribus quercinis, cardinibus ferreis tribus per totum pertingentibus munitis, clauduntur; in porticu duae hyduae [?] lapideae excavatae pro aqua benedicta exstant. Fores maiores ecclae quercinae, foribus [!] ferreis tribus pergrandibus fulcitae et sera externa munitae, claudunt [l. 473v] ecclesiam. Supra ianuam maiorem chorus spatiosus, supra totum porticum extendit se, ad quem cancelli coloribus depicti et variis mysteriis vitam Christi Dni exprimentibus adornati, alii duo chori, incipiendo se a medio ecclae, usque ad maius altare ab utraque parte ecclae extendunt se, similiter coloribus depicti. In quorum uno ad dextram partem organum ad instar semi organi exstructum exstat. Sanctuarium per medium ecclae cancellis distinctum, ubi ex columnis duobus coloratis ostium efformatum; in navi Crucifixi effigies appensa cum iconibus ab utraque parte sculptilibus BV, S. Joannis, S. Magdalenae et S. Petri et 4 angelorum; ex asserae [!] efformatae icones ibidem exstant. Fenestrae internae omnes integrae, quantitatis mediocris 14; ad dextram partem ad columnam ambona operis arcularii, coloribus depicta. Pavimentum ecclae latere stratum, inaequale et disiectum, indigens reparatione, sub quo propter humiditatem loci nullus exstat fornix, solum versus maius altare ex trabibus constructus tumulus[270] defuncti Piotrowski, in quo corpora filiorum deposita, lapide desuper tectus. [l. 474r]

Scamna in tota eccla in universum 21.

Confessionalia duo.

Ad sinistram parte sachristia, foribus quercinis, cardinibus ferreis trinis et sera interna firma munitis, clauditur, fenestram habet unam, ferro

[270] *Orig. įrašyta* tumultus.

bino praefixam. In eadem sachristia armarium ingens pro componendis ornamentis, deinde armariolum pro monstratorio cum Vnbli servando, tertium etiam armariolum pro argento conservando; ibidem mensa pro exponendis ornamentis, scrinia duo abietina pro ornamentis ecclae conservandis.

Ad latus eiusdem altera sachristia minor, per quam transitur ad caemeterium, et nihil in illa servatur, solum propter egressum de eccla exstructa, fores habet duas, utrasque clausibiles et sera firmatas. Erecta est ista eccla a defuncto illrmo Tyszkiewicz, episcopo Samgae, propriis stipendiis in titulum Immaculatae Conceptionis, S. Crucis, S. Michaelis archangeli, S. Georgii et S. Martini confessoris anno 1637, consecrata ab eodem illrmo antistite anno 1638, anniversarius dedicationis dies incidit dominica 25 post Pentecosten. Indulgentias habet plenarias pro festo s. Michaelis, s. Martini, s. Casimiri, pro festo BVM Conceptionis, Annuntiationis, Nativitatis ad decennium, incipiendo ab approbatione, quae hoc anno praesenti approbatae sunt.

Caemeterium circumcirca in quadrum lapidibus ex arte compositis ad instar valle cinctum, campanile vetustum, asseribus tectis latera et tectum habet constructum, [l. 474v] ad ruinam vergens, nisi brevi restauretur. Penes caemeterium versus aulam crux lignea cum effigie Crucifixi, desuper tectulum habens.

Fundatio huius ecclesiae describi ad amussim non potuit [?], quia nec originales literae, quae in archivo exstant, neque copiae protunc ad manus erant, neque rndus parochus, noviter institutus, informationem verbalem sufficientem dedit; supponitur tamen totam fundationem sine alienatione in integro ad haec usque tempora perseverare.

VISITATIO TABERNACULI SSMI SACRAMENTI

Tabernaculum Ssmi Sacramenti in altari maiori, operis arcularii, quantitatis notabilis, coloribus depictum, planum, desuper habet icones sculptas BV et S. Joannis. Deinde craticula operis sculptilis, supra quam effigies Christi Crucifixi, clauditur sera interna. Clavis a cyborio sub altera clausura, servatur sub custodia rndi parochi. Vnble servatur in pixide argentea; repertae hostiae N° 30, renovatur ordinario, corporale substratum.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS [l. 475r]

Ad dextram partem altaris maioris, ubi credens ad instar altaris exstructum, in sede eius fons baptismalis inclusus, sera interna desuper foribus clausus, continetur in vase decenti aurichalci, operculum aeris noviter adaptatum, aqua pro Sabbato magno renovata, clavis servatur sub custodia rndi parochi; cochleare chalibeum, vasculum argilaceum, supra quod infantes baptisantur.

Visitatio oleorum sacrorum

In eadem sede credensi olea sacra inclusa, sine ulla desuper inscriptione conservantur in vasculo stanneo, allata ex cathedrali anno praesenti, aliud vasculum habetur, in quo vetera exponuntur, donec nova adferatur.

Visitatio altaris maioris

Altare maius erectum in titulum S. Michaelis Archangeli, cuius imago quantitatis iustae totum altaris locum occupat, picturae elegantis, linea circumcirca deargentata; supra baldechinum vetustum, ex tela coloribus depicta confectum. Sedes altaris murata, consecrata simul cum eccla, inclusae reliquiae s. Martiniani, s. Laurentii, [l. 475v] s. Aemilianae; gradus pro ascensu habet duos, cingitur cancellis, colore rubro depictis.

Ad dextram partem loco credensi imago Christi Crucifixi, supra suggestum exposita, supra quam baldechinum instar throni convexum eminens, in summitate cuius Nomen Jesus, ex aere efformatum et deargentatum.

Ad sinistram partem eiusdem altaris maioris ad cornu Evangelii ad instar altaris, circumcirca habens figuram, supra Nomen Maria sub baldechino desuper ex tela depicta, in quo Nomen Jesus, haec imago cum suggestu portatur in processionibus publicis.

Visitatio altaris secundi

Ad sinistram partem altare confraternitatis Ssmi Rosarii, operis arcularii, in medio imago Annuntiationis BV Mariae, circumcirca Rosarium depictum; corpus altaris colore rubro depictum et in locis aliquibus deauratum, portatile habet marmoris rubicundi, consecratum ab illrmo Tyszkiewicz, eppo Samgae, anno 1645. Inscriptio nimis extersa, legi non potuit. Cancellis cingitur, supra habet baldechinum ex materia buracikowa. Ad hoc altare confraternitas Ssmi Rosarii introducta anno 1645 a rndo fratre Augustiano Walentynowicz, promotore Rosarii conventus Calvariensis, [l. 476r] concessa autem a rndo in Christo patre Francisco Gelusino, generali Ordinis Praedicatorum.

Visitatio altaris tertii

Ad dextram partem altare operis arcularii, in quo maior imago S. Martini, sumptu Christophori Lubomirski pauperis. Corpus altaris albo colore depictum, renovatum a rndo parocho moderno, supra habet baldechinum in tela depictum, in quo Nomen Jesus cum duobus angelis. Sedes altaris lignea, portatile habet marmoris discoloris, consecratum ab illrmo Casimiro Pac, eppo Samgae, anno

1672 die[271] 23 mensis iulii, inclusae reliquiae sanctorum Vitalis, Nicodemis et Juliani marthyrum. Gradum pro ascensu habet unum, cingitur cancellis.

In porticu ecclae ad instar altaris suggestus compositus, super quo imago S. Edwigis, ad cuius dextram partem velum, quo altare BV obducitur, cum imagine S. Christophori.

VISITATIO HOSPITALIS

Hospitale nullam habet fundationem, solum tuguriolum exiguum ex sepibus exstructum. [l. 476v]

VISITATIO CARBONAE ECCLESIAE

Rationes carbonae a tempore rectoratus sui, videlicet anni unius, reddit, ex qua nihil acceperat; sacculo collectorum solidorum reperti sunt modo bona moneta flor. 6/2/ 1/2, solidis floreni 15, qui iterum in carbonam repositi sunt.

VISITATIO CARBONAE CONFRATERNITATIS

In carbona confraternitatis in visitatione moderna reperti sunt bona moneta flo. 9/12, solidis flo. 8/10, antecedenter ex eadem carbona rndus parochus pro restauratione altaris acceperat bona moneta flor. 15. Piorum legatorum, similiter pro sepulturis proventuum nec unius solidi rationem reddidit; in posterum scribat diligenter, quia strictam rationem est redditurus.

VISITATIO PERSONAE

Post decessum rndi Casimiri Leszczewski, ultimi possessoris huius parochiae, promotus est modernus rndus Casimirus Szernowski, qui Szydłoviae novem annis altaristam agebat; institutus anno 1676. [l. 477r]

VISITATIO LIMITUM PAROCHIAE

Limites parochiae suae, ex quo non pridem institutus est, exacte nescire se dixit, consquaes tamen est contra presbyteros Szkudenses, quod villam unam, Kawkoliki dictam, usurpant sibi illegitime, strenationes exigunt et sacramenta administrant, cum tamen ad suam parochiam pertinere habeat documentum ex eo, quod antecessor eius recensendo capita, quod erat contributio capitalis, vulgo pogłówne, huius quoque praedictae villae capita conscripserit. Haereticos

[271] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* 26.

paucos habet, unam tamen Montrymowa pertinacem haereticam. Paschalem confessionem absolvisse duo millia et trecentos numeravit.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE

Srebro [l. 477v]

Monstrantia srebrna, in partibus pozłocista, in radiis solaribus deauratis, circa radiis decem stellae argenteae, non deauratae, duae desunt, melchisedech za szkłem pozłocisty, supra melchisedech corona argentea, supra coronam Nomen Jesus in radiis, na wierzchu krzyżyk srebrny niepozłocisty, in sede et manubrio wybijana, połamana, drotem powiązana y ołówem zlitowana, indiget reparatione.

Krzyż srebrny exiguae quantitatis, niepozłocisty biały, gładkiej roboty, z jednej strony imagines quatuor evangelistarum, za szkłem z jednej strony Agnus Dei, z drugiej strony nic nie masz.

Pacifikalik mały, in sede wszytek połamany, drzewem y ćwiekami żelaznemi zbity, za szkłem z obudwuch stron Agnus Dei, na wierzchu effigies Crucifixi.

Kielich srebrny spory, roboty pięknej, intus et extra in cuppa et manubrio pozłocisty, in cuppa korunki srebrne białe, sedes wybijana, in partibus pozłocista, cum patena ab utraque parte deaurata.

Kielich drugi gładkiej roboty, wszytek intus et extra pozłocisty, patena ab utraque parte deaurata.

Puszka srebrna ad Vnble, intus pozłocista, in operculo effigies Crucifixi.

Vota argentea ad altare confraternitatis annuntiationis bvm [l. 478r]

Tablica okrągła na trzech łańcuszkach ze czterma kolcami, na niej effigies BVM in floribus, sub pedibus luna, na wierzchu effigies Ssmae Trinitatis, cum inscriptione: „Krzysztoph Kazimierz Malukiewicz“.

Tablica srebrna ośmgraniasta na dwóch łańcuszkach srebrnych, sine ulla effigie.

Tablica właśnie druga taka na dwóch łańcuszkach, sine effigie.

Tablica mała, na niej effigies Crucifixi cum litteris BB.

Główka srebrna mała, intus et extra pozłocista, odszrubować się może, na łańcuszku srebrnym.

Reliquiarze rogowe trzy.

Agnusek mosiężny jeden.

Koronka bursztynowa jedna.

Manele jedne.

ORNATY

Ornat materii białej jedwabnej wodnistej, columna adamaszku żółtego, z przodu nadszarpana, z stułą y manipularzem nadszarpanemi, passamany wkoło jedwabne pstre.

Ornat adamaszkowy biały, columna adamaszkowa czerwona nadszarpana, z stułą y manipularzem.

Ornat atłasowy czerwony florysowany z columną atłasu zielonego florysowaną, na przodzie naszarpany, do bractwa należący, z stułą poszarpaną, bez manipularza. [l. 478v]

Ornat adamaszkowy czerwony z columną takąż, passamany wkoło jedwabne, z stułą y manipularzem.

Ornat buracikowy pstry, wszytek taki, bez passamanów, z stułą y manipularzem.

Ornat[272] tabinu kaczorowego z columną buracikową prąszkowatą, z blaszką, bez stuły y manipularza.

Ornat pułatłasowy nowy, na dnie czarnym kwiatki zielone, z manipularzem, bez stuły, nie ze wszytkim, jeszcze [nie]dokączony.

Ornat buracikowy pstry, na dnie czerwonym jedwabnym floresy niciane białe, columna buracikowa barszczowa, wpuł jedwabna.

Ornat czarny fursztatowy z columną białą adamaszkową, z stułą y manipularzem.

KAPY

Kapa atłasu papużego florysowana, wytarta, szczyt y lisztwa atłasu czerwonego florysowanego ma.

Kapa materii blaszkowej wodnistej dzikawej na kształt lamy, szczyt y lisztwa eiusdem materiae, podszyta barchanem białym.

ANTEPENDIA [l. 479r]

Antependia aksamitu czerwonego dwoje.

Antependium atłasu białego stare.

Antependium kana[wa]cowe stare.

Antependium buracikowe stare, pstre.

Antependium stare, sajowe czarne.

VELA

Velum rąbkowe, różnym jedwabiem ze złotem y srebrem wyszywane.

Velum kanawacowe białe, in medio krzyż passamanu jedwabnego.

---

[272] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* buracikowy pstry.

Velum rąbkowe stare, jedwabiem wyszywane, non valet ad usum.
Velum pułtabinowe czarne, in medio krzyż passamanu pstrego.
Velum czerwone jedwabne siatkowej roboty, kwiaty blaszkowe.
Velum zielone atłasu florysowanego, ad usum non valet.
Velum kitajki czerwonej, ad usum non valet.
Velum białe adamaszkowe.
Velum tabinowe fijołkowe, na bursy zgodzi się y na pale.

Bursy

Bursy dwie adamaszku białego z passamanami puljedwabnemi.
Bursa z jednej strony atłasu żółtego, z drugiej strony lamy dzikawej wodnistej. [l. 479v]

Palle

Palle adamaszkowe białe dwie takie, jakie y bursy.
Palla żółtogorąca atłasowa, taka, jako y bursa.
Palla jedwabna siatkowej roboty.
Palle adamaszkowe dwie.

Corporały

Corporałów rąbkowych bez korunek 3.
Corporał rąbkowy z korunkami 1.
Corporał rąbkowy sznurkiem srebrnym dokoła 1.
Corporał płótna tkackiego z korunkami 1 polatany, vix valet ad usum.
Corporał płótna tkackiego bez korunek 1.

Purificatoria

Purificatoria różnych rąbkowych y płóciennych in N° 12.

Towalnie

Towalnia płócienna, zielonym jedwabiem wyszywana 1.
Towalen inszych prostych domowej roboty 6.
Szerzynka płócienna, jedwabiem czerwonym wyszywana.

Ręczniki

Ręczników prostych różnych do rąk ucierania 26.

OBRUSY

Obrusy dwa z lisztwami czerwonemi, stare, nadszarpane. [l. 480r]
Obrus jedwabny czarny, poszarpany.
Obrusów prostych 6.

ALBY

Alby dwie nowe, a dwie stare.
Komża jedna nowa, a druga stara, domowej roboty.
Komeżek małych 4 domowej roboty.

OBRAZY

Obraz przy wielkim ołtarzu Najś. Panny Christum Infantem portantis, w ramach.
Obraz BVM in Caelis Coronatae, w ramach.
Obraz Ś. Kazimierza w ramach.
Obraz Ś. Jana Christum Infantem portantis, w ramach.
Obraz S. Marthae w ramach.
Obraz Ś. Anny w ramach.
Obraz Ś. Stanisława biskupa.
Imagines duodecim apostolorum vetustae.
Imagines 4 apostolorum novae magnae; octo desunt, sed parantur.
Imago S. Georgii draconem hasta perfigentis, w ramach.
Obraz wielki Ś. Kazimierza w ramach.
Obraz wielki BV Filium gestantis, w ramach.
Obraz wielki BV cum S. Josepho Jesum parvulum ducentis, w ramach, od Kazimierza Małukiewicza. [l. 480v]
Obraz wielki S. Annae w ramach, od H[i]eronima Bitera, ziemianina masiadzkiego.
Obraz Ś. Antoniego w ramach.
Obraz spory BV Christum gestantis, w ramach.
Obraz BVM in nubibus.
Obraz mały BVM Christum portantis, w ramach.
Obraz BV, sub pedibus luna, et in manu sceptrum tenentis.
Obraz wielki Ś. Jerzego w ramach.
Obraz drugi Ś. Jerzego, mniejszy, w ramach.
Obraz Pana Jezusa na krzyżu w ramach.
Obraz BVM Christum Infantem portantis.
Obraz S. Josephi Christum Infantem ducentis, w ramach.
Inszych obrazów papierowych po ścianach niemało.

Chorągwie

Chorągwie dwie spore życzkowe czerwone, wkoło kutasy białe niciane, obrazy na nich: na jednej Ś. Michała y Pana Jezusa na krzyżu, na drugiej Ascensionis Christi in Caelum et BVM Christum Infantem portantis, sub pedibus luna.

Chorągwie dwie czamletowe czerwone, wkoło kutasy wpułjedwabne białe, obrazy na nich: na jednej BVM Christum Infantem portantis et S. Nicolai episcopi cum tribus pueris ex puteo, na drugiej S. Casimiri et S. Georgii draconem transfigentis.

Chorągiewek sztametowych 6 czerwonych nowych, wkoło kutasy bielowe, obrazy na nich: na jednej BVM Dolorosae et S. Joannis cum Angelo Dei, na drugiej BVM [l. 481r] Christum Infantem portantis et S. Nicolai episcopi, na trzeciej S. Casimiri et S. David, na czwartej S. Adami et S. Pauli, na piątej S. Petri et BVM Dolorosae, na szóstej BVM Christum Infantem portantis et S. Georgii draconem transfigentis.

Chorągiewki dwie harusowe czerwone, kutasy wkoło bielowe, obrazy na nich: na jednej BVM et S. Georgii, na drugiej Christi Crucifixi et S. Michaelis Archangeli.

Chorągiewki czerwone czamletowe stare cztyry, na nich kutasy wkoło różne niciane, obrazy na nich: na jednej S. Stanislai episcopi et S. Georgii, na drugiej S. Adalberti et Divi Martini, na trzeciej Salvatoris in horto orantis et Annuntiationis BVM, na czwartej Flagellationis Christi et Coronationis BVM et S. Annae.

Chorągiewki dwie stare, na płótnie czerwoną farbą malowane[273], na jednej obraz Ecce Homo et BVM Dolorosae, cum inscriptione: „Tę chorągiew WNNBMD A. 1667“. Na drugiej S. Ma[r]thae [?] et S. Dorotheae.

Baldechin nowy na płótnie, zwierzchu zieloną farbą malowany, krzyż na wierzchu drzewiany, pozłocisty.

Księgi

Mszał jeden wielki wpuł zażywany.

Mszał drugi takiż, tylko stary.

Mszał trzeci in octavo, mały, stary.

Mszał czwarty requialny.

Gradał stary. Antyphonarz. Psalterz. Agenda stara w białej oprawie. [l. 481v]

---

[273] *Orig. dar kartą pakartota* stare.

DZWONY

Dzwonów trzy w dzwonnicy.
Dzwonek przy zakrystii jeden. Dzwonki przy ołtarzach.

CYNA, MIEDŹ, MOSIĄDZ

Lichtarzów mosiężnych na wielkim ołtarzu dwa.
Lichtarzyki mosiężne na małym ołtarzu dwa.
Lichtarzyków zaś mosiężnych maluseńkich cztyry.
Thurybularz mosiężny jeden.
Lichtarzów cynowych par trzy.
Kielich cynowy z pateną dla ablutii.
Ampułek cynowych par trzy, jedna zepsowana.
Miseczka cynowa jedna.

INVENTARIUM RERUM CONFRATERNITATIS SSMI ROSARII, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

Vota srebrne, których lubo niewiele jest, wpisane między srebrem kościelnym. [l. 482r]
Ornat tylko jeden zielony, ten jest wpisany między ornatami kościelnemi.
Chorągiew jedna wielka adamaszku czerwonego, która vetustate deperiit.

TOWALNIE

Towalen prostych domowej roboty.

LICHTARZE

Lichtarze dwa mosiężne, do bractwa, od pana Jana Szakala.
Lichtarze drugie dwa, także mosiężne, niewielkie, legowane do bractwa od pana Walentyna Szakala.
Lichtarz pośród kościoła wielki, legowany od bractwa.

KSIĘGI

Księgi, co się wpisują się bracia y siostry.
Lampa tuarskiej [!] roboty, y ta od Szwedów zepsowana.
Sukno zielone prostej roboty u ołtarza Najwiętszej Panny, co gradusy nakrywają.

Inventarium domus plebanalis

Wrota do kościoła tarcicami kryte, z fórtą, drzwi na zawiasach żelaznych. Świrny dwa stare, słomą kryte z komórką. Izba z alkierzem, [l. 482v] w tej izbie okna trzy, w alkierzu także okna trzy z okienicami, piec zielony. Izba przeciwna, w której jedne okno, piec także zielony. Kuchenna izba z komórką, w której okien troje, piec kafli prostych y kucheńka przed tąż izbą. Wszytkie izby pod jednym dachem, słomą kryte. Sala nad piwnicą tarcicami kryta, krzyż od sali niedaleko, nakryty, in qua Christus pendet.

Izba szkolna z komorą y z przysionkiem, w której izbie okna troje, piec prosty. Piekarnia, numa dla bydła, odryna dla siana, stajenka dla koni.

Gumno z bierwion budowane, stare. Odryna z płotu grodzona, stara, przepłotów 12.

Inventarium subditorum ad eandem ecclesiam spectantium, in eadem visitatione conscriptum

Stanisław Ruynikaytis
Mathyasz Węckaytis
Piotr Jankowski
Dawid Almin
Mathyasz Gustaytis
Ławryn Burwis
Marcin Stankaytis [l. 483r]

W tym siele włók 5, płacą z wlóki po kop trzy, owsa z włóki każdej beczka, kurów dwoje, gęś jedna.

Sioło gondłaukie

Jerzy Łaurecki
Jan Kryżakis
Marek Kryżakis
Balcer Puykielis

W tym siele włók dwie, płacą z włóki po kop dwie, kurów dwoje, gęś jedna.

Sioło burwie

Ławryn Burwis
Jerzy Burwis

W tym siele włók trzy, płacą z włóki po kop dwie, żyta beczka y owsa ze wszytkich trzech.

MIESZCZANIE PLEBAŃSCY

Adam Kłowaytis
Jan Tiewelis
Krzysztoph Macaytis
Mathyasz Budraytis
Marcin Piekielis [l. 483v]

Tudziesz ci poddani wszyscy powinni xdzu plebanowi sianożęc kosić, poorać, posiać y pożąć, zwieść, wymłócić, drwa na opał na budynek zwieść, plebanią budować, chrominy naprawować, płoty grodzić. Podwoda do Królewca z włóki raz w rok, a bliżej ile trzeba. Na stróża wszyscy składają się na złotych 20, a jeżeliby niekontent był, recursus ad illustrissimum loci ordinarium. Item xdz pleban pole trzyma trzecie w miasteczku masiadzkim, które per commutationem loco decimae, które przedtym dawano, plebanowi postąpione. Item ze dworu xdzu plebanowi przychodzi na każdy rok owsa beczek pięć.

Item ze włóki masiadzkiej przychodzi kopa jedna litewska.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS MASIADENSIS, IN VISITATIONE GENERALI ANNO DOMINI 1677 MAII DIE 7 LATA

Basilius in homilia sua inquit: „Mercenarii sunt, qui proprium compendium curant, qui praesentia sectantes [l. 484r] ad futura non aspiciunt; mercenarium sunt et non pastores“; illos etiam Christus mercenarios dixit et non pastores, qui non veritatis, sed quaestus sui gratia pascendi potestatem usurparunt, qui vano praetextu precationibus instabant, ut panem comederent viduarum et orphanorum. Inut nomen pastoris boni merearis, haec pro cautela posita vita et sequentia reformationis observa.

In pixide in cyborio corporale album et mundum semper substernatur.

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot consecratae fuerint, in tabula notentur, et quot post Communionem populi superfuerint numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur, sub custodia ipsius rndi parochi, nec sachristiano aut cuique homini laico concredatur, neque cum clavibus ecclesiae, sed separatim apud rndum parochum servetur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur, candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus

processionaliter[274] cum schola, populo et vexillis, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferatur.

Indulgentiae Vnble Sacramentum comitantibus fidelibus[275] processionaliter [l. 484v] ad infirmum 350, dierum pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quorum transsumptum in ecclae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro laminaribus pro deferendo Vnbli ad infirmum compare[n]tur.

Lampas in eccla coram Vnbli, dum populus est praesens in eccla, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Vnble in pixide defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Cochleare stanneum, quo aqua de fonte hauriatur, et scultella, supra quam aqua baptismalis defluat, adhibeantur.

Aqua vero baptismalis, de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Eccla non destinaverit et superstitionem quandam sapiant, non concredatur.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo pro extrema hora agonis confortans confertur, ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter populo ex ambona inculcet et commodet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta Scripturam [l. 485r] per illud reliquiae peccatorum delentur et infirmus ex doloribus alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantum, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini, unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et ab aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam redolet labem, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quod

---

[274] *Orig. dar kartą pakartota* superpelliceatus.

[275] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* defunctis.

post administrationem sacramenti libere offertur, tanquam eleemosyna et non tanquam pretium percipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Pro oleis sacris vasculum stanneum aliud novum, decentius et elegantius ematur, istud vero modernum vasculum pro conservandis veteribus oleis, donec nova adferantur, oportunum [!] erit.

Olea sacra ex cathli eccla quantotius sine mora adferantur, testimonium extraditionis quolibet anno ab officiali habeat.

Allatis novis oleis sacris, antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, et cineres in sacrarium mittantur.

In metricis praesentia duorum testium, matrimonio copulatorum adstantium, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 1, scribatur. [l. 485v]

In sachristia aqua benedicta ad fores appendatur, similiter in porticu ecclae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis et festivis renovata ponatur. In eadem sachristia lavaterium stanneum cum pelvi, pro abluendis manibus ponatur.

Carbona ecclae trina clausura muniatur, et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo dno parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclae expendant et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo collecti sub tempus contionis diebus dnicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot solidi collecti fuerint, et in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur, et medietas rndo parocho cedat.

A sepultura intra ecclam in terra ultra sexagenam, idque a ditioribus solum, qui solvendo sunt pares, non amplius accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur, nec in alios usus, nisi in ecclae necessitates pro ornamentis comparandis vel fabrica ecclae, expendatur, sub poenis contra usurpatores bonorum Ecclae sancitis.

In caemeterio gratis, cum sit terra Dni, vendere eam non licet, sepeliantur. [l. 486r]

Cathalogus mortuorum, ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis, in supprimentes pia legata sancita.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis die praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona publicentur et commendentur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni semel in anno fiat, iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkiewiciana praescriptam peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta utrum omnes sciant, interrogando et docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad missalia Romana patroni regni Sveciae adiungantur.

Processus ex officio manati, in librum ad hoc praeparatum inscripti, quam celeriter via cursoria transmittantur.

Devotionem in eccla, praesertim [Matutina] hora 7, Sacrum cantatum hora 9, vesperas hora 4, iuxta praescriptum synodi diaecesanae, absolvere incipiat. [l. 486v]

Super maiores ecclae fores ab extra imago Immaculatae Conceptionis BVM, in cuius titulum est erecta, depicta seu sculpta exponatur, similiter in eccla etiam eiusmodi imago habeatur, quae in altari in festivitate exponatur.

Ossorium distinctum ab aedibus ecclae pro reponendis ossibus in caemeterio exstruatur.

In caemeterio pro sepultura infantium seorsivus locus assignetur.

Ad confessionalia, bulla Caenae Dni et omnes casus reservati Sedi Aplicae et episcopali ordinarie [!] bono charactere descripti affigantur.

Anniversarium dedicationis ecclae dominica sive ultima post Pentecosten observetur, indulgentiae 40 dierum intra octavam dedicationis ecclam visitantibus fidelibus promulgentur. Vexillum in signum solennitatis de turri ecclae coloribus depicta ponatur.

Libri ad chorum ecclae necessarii lacerati melius ex arte ligentur et compingantur.

Supra fontem imago S. Joannis, in Jordane Christum baptisantis, pro signo baptisterii ponatur, et inscriptio oleorum sacrorum detur.

Pelvis aurichalci loco moderni vasculi argillacei comparetur.

Ad casulas stolae et manipularia, quae sunt lacera, reparentur, vel de novo, comparentur. [l. 487r]

Turres supra ecclesiam, ne propter foramina putrescant reparentur et tempestive ruinae occurratur.

Campanile ad ruinam vergens, fulcris tantummodo innitens, ne campanas collidat, invocato subsidio benefactorum tempestive reparetur.

Quantum fructus beneficii suppetent, iuxta constitutionem diaecesanam quolibet biennio meliorem conditionem in eccla vel ornamentis, vel beneficio facere curet.

Copias fundationis beneficii sui literarum originalium per extractum archivo desumat[276] sub subscriptione manus illustris cancellarii Samgae.

Caetera pietas boni pastoris, zelus promovendi Gloriam Dei supplebit.

Acta, lecta, publicata anno, mensis et die ut supra. [l. 488r]

[276] *Orig. įrašyta* desumptus.

N^{O} 38

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PRAEPOSITALIS SALANTENSIS PER ILLUSTRISSIMUM CASIMIRUM PAC, EPISCOPUM SAMGAE, ANNO 1677 MAII DIE 3

A primeva [!] origine fundationis exstructa est ista eccla in bonis haereditariis Salantensibus, ecclesia fabricae ligneae, a piae memoriae Nicolao Passamowski sub titulo patroni eiusdem sub anno 1630. Hac eccla diuturnitate temporum vergente ad ruinam, quae adhuc exstat, exstructa est altera eccla in eodem caemeterio non ita pridem, fabricae etiam ligneae, a pie defuncto Vladislao Woyna, capitaneo Gorżdensi, haereditario dictorum bonorum Salantensium, sumptu partim proprio, partim subditorum Salantensium, anno 1673 sub titulo Assumptionis BVM, consecrata vero ab illrmo Casimiro Pac, epo Samgae, anno 1675 die 13 octobris, dies dedicationis dominica tertia octobris, quae erat dominica 19 post Pentecosten eodem tempore, et devotio de antiqua ecclesia in hanc [l. 488v] nova introducta est. Exstructa est fabrica ecclae ad modellum crucis, parietes in fundamentis muratis consistunt, ab extra circumcirca asseribus vallati, tectum desuper ex asseribus abietinis constructum, in medio turris eminet, lamina alba per totum tecta, et desuper crucem ferream deauratam cum globulo similiter deaurato habet. In extremitate tecti supra vestibulum altera crux, impetu ventorum effracta, in eccla reposita est; ab utraque parte ecclae a lateribus seorsivum tectum, instar capellarum, in superficie lamina tectum et desuper crucibus ferreis minoris quantitatis deauratis praefixis exstat. Porticus versus orientem sita, tres ianuas habet: ab occidente foribus quercinis binis et ferro per totum munitis, et cardinibus ferreis innixis clauditur, a lateribus vero, ab aquilone et occidente, utraeque fores abietinae, cardinibus ferreis et uncis munitae. In porticu vas pro aqua benedicta lapideus, ianua maior ecclae nullis foribus clauditur, supra totum porticum ecclae chorus elegans capacitatis iustae, in quo organum, vulgo positivum, vocum 5 sumptu Vladislai Woyna, capitanei Gorżdensis, exstat. Tabulatum ecclae ab altari maiori ad medium concavatum, [l. 489r] ex asseribus constructum reliquum a medio, ad fores maiores, supra trabes asseribus stratum. Fenestrae vitreae integrae in tota eccla circumcirca et in choro maiores et minores numerantur 17, omnes maiores fenestrae ab extra arcentur ab impetu ventorum foribus fenestralibus, vulgo okienice abietinis, ferreis cardinibus appensis. In medio ecclesiae in navi effigies Crucifixi cum duabus statuis BVM et S. Joannis. Ambona operis arcularii ad sinistram partem ecclae, penes sachristiam, ad quam ascensus ex sachristia patet. Scamna operis

arcularii nova, ab utraque parte in medio ecclae 12. Pavimentum ecclae totum latere stratum, et clavis ferreis singuli asseres affixi. Subtus pavimentum fornices murati duo sine murato laqueari, sed solum asseribus desuper strati. Unus sub altari confraternitatis, fratrum et sororum S. Angeli Custodis, alter fornix in capella BV Dolorosae ad dextram partem, sacerdotum; fenestras craticula ferrea munitas ambo habent. Tertius fornix ex trabibus constructus perillustrium DD Woynorum.

Sachristia una a sinistra parte, duas ianuas [habet], et binis foribus abietinis, ferreis cardinibus et uncis munitis [illae] clauduntur. Fenestra una vitrea, craticula ferrea praefixa exstat. In eadem sachristia ad chorulum ascensum, per quam ad ambonam aditus patet, et in chorulo fenestella vitrea. Haec sachristia nondum pavimentum habet stratum. Altera sachristia a[d] dextram partem ecclesiae, in qua apparamenta ecclesiastica conservantur, foribus abietinis, cardinibus ferreis et sera munitis clauditur, fenestra vitrea una, craticula munita, asseribus pavimentum structum; ex ista sachristia altera minor sachristella exstat, foribus clausa ad conservandum supellectilem ecclesiae. In sachristia armarium pro ornamentis ecclesiae [l. 489v] et mensa, super qua exponuntur apparatus. Cemeterium ex una parte, versus civitatem et aulam, trabibus, ex altera asseribus, praealtis de abiete stantibus cinctum.

Campanile vetustum, circumcirca asseribus septum, similiter desuper septum ex asseribus constructum ossorium.

VISITATIO DOTATIONIS HUIUS ECCLAE

Prima dotatio est huius ecclae sub titulo parochialis a Nicolao Passamowski, secretario SRM, stabulario Vilnensi, sub anno 163…[277], a quo duo pagi haereditario, unus nomine Oblinga mansorum decem, alter nomine Leige mansorum novem, tertius pagus pro baccalauro, cantore, organario et cantoribus, nomine Liże, mansorum undecim, inscripti sunt omnes empti sunt [?] a Floriano Pieksza et intra tenutam regalem tivunatus Retovensis siti, propterea ad onera militaria erant indebite tracti, post per decretum illustrissimi Michaelis Pac, palatini Vilnensis, supremi exercituum MDL ducis, liberati. Ius collationis possessoribus bonorum[278] Salantensium cuiuscunque familiae, dummodo catholici, conservavit, in defectu catholicorum ad episcopos Samgae devolvendum[279] voluit.

Altera fundatio posterior accessit a pie defunctis Stanislao Woyna, praeposito culinae MDL, tivuno Gondingensi, capitaneo Polongoviensi,

[277] *Orig. paskutinis datos skaitmuo nenurodytas.*

[278] *Toliau rankraštyje įrašyta ir išbraukta frazė:* Descriptu totius situs fundorum, in quo eccla domini praepositi mansionario nam et altaria constituta sunt cum.

[279] *Orig. įrašyta* devolvendo.

et Anna Elisabeth Kie[r]szeyszteynówna, coniugae, sub anno 1646, qui pientissimi fundatores pro quatuor [l. 490r] presbyteris mansionariis, ad hanc ecclesiam Salantensem assiduo residentibus, annuam inscripserunt pensionem, cuicunque centum sexaginta florenos monetae talis, quali census percipietur de bonis Salantensibus; inscripti sunt seorsive pro cera, vino et mundandis linteaminibus centum quinquaginta floreni. Deinde unicuique mansionario pro ipsorum ossibus [!] et necessitatibus lignorum ad calefaciendum quinque orgias, vulgo ossi, duodecem currus vecturae iustae continentes, de sylvis et a subditis Salantensibus convehendas annuatim constituerunt. Ipsi vero protunc sub tempus huiusmodi fundationis creato praeposito, qui ex primaeva fundatione parochus erat, pro cura et vigilantia in obeundis divis [!] officiis et attendendis mansionariis centum florenos, de iisdem bonis Salantensibus solvendos obstrinxerunt. In casum vero non exolutionis huiusmodi pensionis a possessoribus Salantensibus concesserunt potestatem certas villas Jodupiany, Jaksztaycie, Narmonty, Szatrominy, Żołogiery, Szawczyki et Kompiki, pro altarista Polongoviensi, praedictis mansionariis occupandi et in possessionem recipiendi, et sub poena amissionis in perpetuum, si praedictas villas vendere vel alienare praesumerent. Possessores Salantense ius patronatum sibi et filiis tantum suis, post decessum illorum illrmo episcopo Samgae et vnbli capitulo reservarunt.

Obligationes autem praedictis quatuor mansionariis huiusmodi impositae: diebus dominicis, festivis et ferialibus officium BVM parvum et Missam votivam de eadem BVM decantare, deinde duas Missas de Requiem, una pro anima consanguineorum, aliam pro anima fundatorum, lectas [l.490v] qualibet hebdomada celebrare obstricti sunt perpetuis temporibus.

Erigitur modo tertia fundatio altariae pie defuncti dni Stanislai Ławrynowicz Poszylski super quatuor millibus et quingentis florenis, cuius testamentum [ad] executionem deducit illustris Melchior Ławrynowicz, praepositus Salantensis modernus, cum obligatione trium Missarum in quavis septimana, prout fusius in literis erectionis describetur, quae modo parantur et ordinantur.

Ulteriorem descriptionem etc.

Descriptio totius situs fundorum, in quo ecclesia, domus praepositi, mansionariorum et altaria constitutae sunt, cum tota circumferentia et dimensione

Caemeterium complectitur terrae in longum perticas, vulgo prętów, 21, alias 1 1/2, in latum vero perticas, vulgo prętów, 9 1/4. Domus praepositalis cum horto tota circumferentia complectitur in longum, incipiendo a platea maiori usque ad flumen Sałanta, perticas, vulgo pręty, 60, in latum vero a

caemeterio usque ad plateam parvam versus tongam complectitur perticas, vulgo prętów, 22 1/2.

Habitatio mansionariorum in sua circumferentia, cum hortis et area, in longum a caemeterio usque ad sepes versus flumen Salanta [l. 491r] pertingentes complectitur, extra sepem vero ad fluvium, et ultra fluvium pratum rndi praepositi. In latum vero situs mansionariorum continet perticas, vulgo pręty, 14 1/2. Qui rndi mansionarii hortos aequaliter inter se dividere debent.

Domus altariae noviter erecta ex divisione illrmi moderni loci ordinarii Samgae sub tempus visitationis pro area et hortulo designatum habet spatium terrae, in longum incipiendo a semita parochiali versus fluvium Salanta perticas, vulgo prętów, trzynaście, in latum pro area et hortulo perticas 6, cuius medietas de horto mansionariorum, medietas vero de horto praepositali antiquo detracta est.

VISITATIO TABERNACULI SSMI SACRAMENTI

Tabernaculum Ssmi Sacramenti operis sculptilis, afabre [!] elaboratum, dearigentatum [!] et colore nigro depictum; columnas a partibus habet quatuor dearigentatas [!], supra cyborium thronus pro exponendo Venerabili Sacramento in ostensorio, in quo imago Epiphaniae Chti in vitro eleganter depicta, et a lateribus statuae variae sculptiles. Venerabile asservatur in pixide argentea, operculum pixidis facile mobile, quolibet octavo die Venerabile renovatur. [l. 491v]

VISITATIO BAPTISTERII

Fons baptismalis in sacello ad dextram partem ecclae in armario in angulo affixo conservatur, sera interna clauditur, aqua baptismalis continetur in vase aereo, intus dealbato, exterso. Pelvis exstat, supra quaem infantes baptisantur, cochleare argenteum, quo aqua hauritur.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

In eodem armario simul cum fonte baptismale continentur olea sacra ex cathedrali ecclesia allata, cuius testimonium exhibitum. Aliud vasculum vetustum exstat, in quo ad infirmum deferuntur olea sacra.

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Maius altare nullam structuram habet, solum imago BVM cum inscriptione „S. Maria miraculosa de Gwaddaluppe“ ex altari maiori antiquae ecclesiae

translata[280], ipsum vero altare maius antiquum, vetustum, in veteri eccla relictum. Sedes altaris huius maioris vetusta, consecrata simul cum ecclesia, ut supra, in quo inclusae reliquiae Juliani, Theodori et Nicodemi. Supra baldechinum pensile, vulgo oponka, turcici operis, florisata. Gradus pro ascensu habet quatuor, cancellis tornatilibus cingitur. Pro extradendo hoc maiori altari exstat legatum pie non pridem [l. 492r] defuncti Hyeronimi Siemaszko, altaristae Polongoviensis, quo [?] de servitute mercedis suae florenos quingentos inscripsit, videlicet apud MD Mathiam Woyna flor. 260, apud MD Benedictum Woyna flor. 216, apud Georgium Gabrowicz, subditum MD Wisznarzewski, flor. sub [?] bona moneta 24.

Visitatio altaris 2di

Secundum altare S. Angeli Custodis operis sculptilis, colore nigro depictum, columnas habet duas, in quibus flores auro et argento deaurati, per totum altare sparsi; imago ipsa nova, habens varias figuras, circumcirca supra eiusdem [!] angelis. Supra baldechinum, ex tela coloribus depicta constructum, in medio Nomen Jesus in radiis, a partibus angeli. Sedes altaris lignea, gradus pro ascensu habet duos, portatile habet vetustissimum, in quo nulla exstat consecrationis inscriptio, reperta tamen chartula in sepulchro, cuius inscriptio prae vetustate legi non potuit.

Visitatio altaris 3tii

Ad dextram partem in sacello altare operis sculptilis, in maiori tabula imago BVM Dolorosae, in qua angeli insigni a Passionis tenent, in 2da contignatione imago Christi Dolorosi Ecce Homo. Columnas ab utraque parte habet duas, lamina aurichalcina tectas, corpus altaris nigro colore depictum, in sede columnarum stemmata pie defuncti Stanislai Woyna, praefecti culinae, et consortis eius. [l. 492v] Supra baldechinum ex panno; gradum pro ascensu unum. Portatile habet consecratum ab illrmo Tyszkiewicz, eppo Samgae, Varsaviae anno 1631 [!], inclusae reliquiae s. Adaucti, Polanchi, Aemilianae virginis martyris. Ad hoc altare erit obligatio altariae pie defuncti Stanislai Ławrynowicz, quae modo erigitur per illrem Melchiorem Ławrynowicz, praepositum Salantensem.

Visitatio altaris 4ti

Intra cancellos altaris maioris ad dextram partem altare S. Xaverii, noviter exstructum, sedes altaris lignea, operis arcularii, supra basim exposita

[280] *Orig. įrašyta* translatis.

imago ingens S. Francisci Xaverii. Habet portatile consecratum ab illrmo Tyszkiewicz, eppo Samgae, tela involutum, in qua stemma depictum pie defuncti Stanislai Woyna; pro ascensu gradum habet unum. [Erectum] sumptu partim MD Vladislai Woyna, partim rndi dni Venceslai Ławrynowicz.

VISITATIO ALTARIS 5TI

Ad sinistram partem intra cancellos eiusdem altaris maioris 2dum altare S. Antonii de Padua. Sedes altaris lignea, supra basim imago notabilis quantitatis S. Antonii de Padua; habet portatile consecratum ab illrmo Tyszkiewicz, eppo Samgae. Sumptu pie defunctae Mariancellae Woynianka virginis, partim rndi Venceslai Ławrynowicz. Supra idem altare baldechinum ex tela [l. 493r] depictum, cum imagine S. Michaelis, S. Gabrielis et S. Raphaelis; habet portatile vetustissimum, nescitur a quo consecratum, sine inscriptione; in sepulchro reliquiae repertae in cartula, cuius inscriptio vix legit potuit s. Calixi [!] et s. Camenterii [?].

VISITATIO CARBONAE ECCLESIAE

In carbona ecclesiae inventi sunt in parata pecunia flor. 6 solidis. Rationes carbonae productae sunt ab anno 1651, in summis proventuum faciunt 752 grossi 23, in expensis faciunt 1040 / 27. Superant expensae proventuum carbonae flor. 294 / 4, qui debentur rndo Venceslao Ławrynowicz, mansionario Salantensi de proprio enim multa huic ecclae comparavit, proinde licebit ipsi temperare ex carbona ecclae vel condonare.

VISITATIO CARBONAE CONFRATERNITATIS

In parata pecunia modo tempore visitationis reperti sunt[281] bona moneta flo. 152 / 18, solidis flo. 15 / 7. Rationes proventuum et expensarum in regestris productae sunt ab anno 1651: proventuum omnium carbonae in perceptis faciunt flo. 1112, non includendo paratam pecuniam, modo in carbona repertam, in expensis pro necessitatibus eiusdem carbonae summa faciunt flor. 1160 / 5. Rndus dnus Venceslaus Ławrynowicz praetendit sibi de proprio in necessitates confraternitatis expendisse flo. 48, quo liberum erit de confraternitatis carbona recuperare. [l. 493v]

VISITATIO PIORUM LEGATORUM IN PECUNIA

Pie defunctus Hieronimus Siemaszko, altarista Polongoviensis, deservitae mercedis in aula Sałantensi pro altari maiori in ecclesia Salantensi exstruendo

[281] *Orig. dar kartą pakartota* in parata pecunia.

in bona moneta inscripsit flo. 500, super quo exstant literae apud fratrem rndi Narkiewicz, praepositi Szkudensis. Ad carbonam confraternitatis legati sunt flo. 50 solidis; equus dicitur legatus, qui forte non constat tanti. Mathyas Rusteyko pro debito ecclesiae spectante, a quadam virgine inscripto, non habendo in parata pecunia, quo exolvere, relinquit domum suam, quae transferenda ad fundum ecclesiasticum pro hospitali exstruendo. Apud Milam w Niciutach flo. 50 legati, ex his decem floreni iam redditi. Defuncti Michaelis mansionarii carentiarum in aula restant flo. 50 bona moneta.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS ECCLESIASTICAE IN EADEM GENERALI VISITATIONE CONSCRIPTUM

Srebro [l. 494r]

Puszka pro conservando Vnbli srebrna, intus pozłocista, y labia, in sede kwiatki złote, operculum srebrne białe, krzyżyk na wierzchu pozłocisty, paliolum kitajki zielonej, złote korunki ze srebrem. Na restauratią tej puszki de proprio dał jmść xdz Malcher Ławrynowicz, proboszcz sałantski, zł. 55 dobrą monetą.

Kielich srebrny, intus et extra złocisty, z patyną srebrną, złocistą z obuch stron.

Kielich drugi srebrny, intus tylko pozłocisty, et labia similiter, tudziesz et copula, z patyną, z jednej strony pozłocistą, z herbem jmści pana Władysława Woyny, starosty gorżdowskiego.

Kielich trzeci y czwarty srebrny, intus tylko pozłocisty, patyna srebrna, z jednej strony pozłocista, napsowana troche, druga patyna srebrna, tak wiele pozłocista, jak hostia może zająć.

Monstrantia srebrna biała w promieniach, melchisedech srebrny pozłocisty y krzyżyk na wierzchu pozłocisty, aniołkowie szczupli pod promieniami.

Reliquiarz srebrny wielki, restaurowany, reliquiae w nim za szkłem z obuch stron, impensis w Bogu zeszłego wielmożnego jmści pana Stanisława Woyny, kuchmistrza WXLitt.

Krzyż srebrny spory, składany, na czterech rogach Evangelistowie wyrysowani, z jednej strony Agnus Dei za szkłem, z drugiej strony Crucifix srebrny mały, zrobiony kosztem jmści pana Jana Szureyki, w Bogu zeszłego podstarościego połongowskiego.

Krzyżyk srebrny mały z herbem srebrnym pozłocistym między szkłem.

Reliquiarczyk w rogu oprawny, napsowany, od JM pana Władysława Woyny, starosty gorżdowskiego.

Lampy trzy srebrne białe z łańcuszkami srebrnemi białemi.

Pierwsza od jej mości paniej Elżbiety Kierszeysztynowej Woyninej. [l. 494v] Druga od JM pana Władysława Woyny, starosty gorżdowskiego, w Bogu zeszłych.

Trzecia od pana Woyciecha Rymkiewicza, aniołki pozłociste srebrne.

Thurybularz srebrny biały z łańcuszkami trzema srebrnemi, od jej mości paniej Woyninej, kuchmistrzowej WXLitt.

Ampułki srebrne dwie, intus pozłociste, przy nich miseczka srebrna biała, po brzegach główki anielskie restaurowane ośm, y te pozłociste.

Statua srebrna biała Ś. Kazimierza dęta, w prawey ręce crucifix srebrny biały, w drugiej ręce lilia srebrna, na głowie korona srebrna z krzyżykiem, na szyi łańcuszek srebrny biały, y krzyżyk srebrny na nim. Ta statua waży grzywien 15, z hoyca [?] pułczтyrnasta, krom roboty, srebro próby trzynastej.

Lichtarzów para srebrnych białych sporych, ważą grzywien dwanaście, z hoyców ośmiu. Ta statua Ś. Kazimierza y te dwa lichtarze są wystawione kosztem y nakładem wielmożnej jej mości paniej Halszki Kierszeyszeynówny Woyninej, kuchmistrzowej WXLitt.

Druga para lichtarzów srebrnych białych, ważą grzywien dziesięć, srebro na te lichtarze dał wielmożny JM pan Benedykt Woyna, ciwun użwętski, y w nagrodę para kubków srebrnych, ważących łotów 16, które legowała była jej mość panna Maryancylla Woynianka na tenże kościół. Dosyć uczynił, za robotę tych lichtarzów zapłacił xdz Węcław Jerzy Ławrynowicz, mansionarz sałantski, z urodzoną Łotwiową, która umierając na to mieniła [l. 495r] y zostawiła 6 czerwonych złotych. Z dołożonym srebrem, in toto kosztuje złł. siedmdziesiąt, roku 1674.

Trzecia para lichtarzów najmniejszych srebrnych białych, ważą grzywien ośm, kosztem y nakładem wystawione jej mości panny Maryancelli Woynianki, starościanki gorżdowskiej, xdza Węcława Ławrynowicza, mansionarza sałantskiego, y pana Woyciecha Rymkiewicza anno 1677.

Czwarta para lichtarzyków srebrnych białych ręcznych, od jej mości panny Maryancelli Woynianki.

Tablicy cztyry srebra białego herbowe do trun, piąta trochę mniejsza, na obrazie Najświętszej Panny, który stoi na miejscu wielkiego ołtarza.

Korona srebrna pozłocista, kamieńmi sadzona, druga korona większa pozłocista srebrna, kamieniami sadzona, na głowie Chrystusa y Najświętszej Panny, sceptrum srebrne pozłociste.

Zausznice diamentowe dwie od jej mości panny Maryancelli Woynianki. W tych kamuszkach diamentowych dziesięć subtelnych.

Wężyki dwa dane szczyrozłote, od jej mości paniej Naruszewiczowej.

Tabliczka srebrna pozłocista.

Tabliczek srebrnych białych 21.

Tabliczek większych 10.

Mniejszych 21.

Rączek srebrnych białych 4.

Nożek srebrnych białych 8, z łańcuszkami nie wszytkie.

Krzyżyk srebrny, kryształem sadzony. [l. 495v]

Drugi krzyżyk srebrny, z obuch stron pozłocisty.

Łańcużek srebrny pozłocisty, od łokci dwuch.

Zębów białych dwuch dwadzieścia cztyry.

Dwa sznury pereł: wiekszy sznur ma granów 47, tenże sznur maluskich przewizek perłowych ma także 47, mniejszy sznur ma granów 33. Te perła dane są od jej mości panny Maryancylli Woynianki, starościanki gorżdowskiej.

Dwa sznury barzo drobnych pereł.

Łańcuszek drotowy na piorach w gruszki robiony, perłami drobnemi sadzony.

Manelik z pereł drobny y z koralami małemi, cztyry różyczki kamienne srebrne pozłociste.

Sztuczka kryształowa, wężykiem w drocie oprawna.

Agnusek bursztynowy z reliquiami, srebrna obrączka pozłocista.

Agnusek za szkłem z reliquiami, obrączka srebrna biała.

Agnusek spory z reliquiami, rogowy.

Agnusek bursztynowy, drugi kryształowy.

Korunki dwie bursztynowe spore, trzecia alabastrowa biała, czwarta rogowa szara na drocie.

Dwa sznury bisiorków, manelik blaszany, malarskim złotem pozłocisty, bisiorki wiszą dokoła.

U ołtarza Ś. Antoniego flaszeczka srebrna biała, od dwuch lotów.

Manel bursztynowych para.

Korona z pereł, w której sznurów siedm, za złotych ośm dobrą monetą kupione. [l. 496r]

Druga para rogowa, bursztynem przewizana.

U ołtarza żałobnego Najświętszej Panny w kaplicy w męskiej stronie na głowie dwanaście gwiazd srebrnych pozłocistych, pokle [?] przez gwiazdy srebrne białe, na pręciku srebrnym.

Miesiąc srebrny spory pozłocisty.

Łańcuszek srebrny pozłocisty, od dwuch łokci.

Drugi mosiężny, od łokci dwuch.

Trzeci mały mosiężny.

Tabliczek srebrnych sześć, siódma sporsza.

Łańcuszków srebrnych pięć.

Dwie obrączki srebrne białe.

Krzyżyki dwa srebrne.

Trzeci rogowy za szkłem z reliquiami.

Bisiorków dwa sznury.

Agnusek kryształowy.

Manele blaszane z bisiorkami.

Sztuka kamieni granatowych, pod folgą sadzonych, w srebro szmalcowane oprawna.

Reliquiarz spory, srebrem y jedwabiem haftowany, blaszką białą przetykany, za szkłem.

Agnuski dwa za szkłem, drotem subtelnym białym otoczone. Siedmdecim bursztynowych nierównej wielkości, także siedm koronek bursztynowych.

Koronka gagatkowa szara, druga kościana czerwona, trzecia czarna bursztynowa. [l. 496v]

Czwarta pstra kościanna. Decimka rogowa, reliquiami sadzona, za szkłem.

Druga decymeczka gagatkowa pstra, na drocie krzyżyczek mały srebrny przy niej.

Manele rogowe, bursztynem przeplatane.

Łyżeczki dwie srebrne: jedna do krzcielnicy, druga do nawicelli, od jej mości paniej Benedyktowej Woyninej, druga od xdza Wacława Ławrynowicza.

Portatilów cztyry cum inscriptionibus.

APPARATA KOŚCIELNE

KAPY

1ma kapa złotogłowowa biała, y szczyt tabinu karmazynowego, floryzowana złotemi kwiatami, podszewka kitajki karmazynowej, potrzeby złote, haftki srebrne.

2da kapa aksamitu szkarłatnego, z lisztwą y z szczytem złotogłowowym, potrzeby złote.

3tia kapa zielona złotogłowowa floryzowana, takoż lisztwa y szczyt, potrzeby pułzłote y srebrne, kitajką błękitną podszyta, haftki srebrne, od wielmożnej jej mości pani Woyninej, starościnej gorżdowskiej.

4ta kapa farendynu czarnego, blaszką złotą y srebrną przetykana, podszyta kraszeniną czarną.

Kapki dwie chłopięcie jedwabne pstre, lisztwa puł tabinu ceglastego y szczytami, kraszaniną podszyte.Tegoż tabinu [l. 497r] bireciki dwa.

Cztyry birety swistu czerwonego, guziczki srebrne po rogach.

Cztyry birety czarne z guzikami srebrnemi, od xdza Wacława Ławrynowicza y od Apolonii Stuluciówny.

Ornaty y Dalmatyki

Ornat złotogłowowy, potrzeby złote y srebrne, z stułą y manipularzem florysowany złotemi kwiatami, kitajką zieloną podszyty, od jmści pana Władysława Woyny, starosty gorżdowskiego, przystary.

Ornat złotogłowowy, potrzeby złote, kitajką karmazynową podszyty, bez stuły y manipularza.

Ornat aksamitu szkarłatnego, z stułą y manipularzem, potrzeby złote, podszyty kitajką zieloną, od JM pana Władysława Woyny, starosty gorżdowskiego.

Ornat aksamitu szkarlatnego z stułą y manipularzem, potrzeby złote, kitajką karmazynową podszyty, od JM pana Stanisława Woyny, kuchmistrza WXLitt.

Ornat aksamitu szkarlatnego od tegoż, columna złotogłowowa, florysowana złotemi kwiatami, koło columny galon złoty, około ornatu frężla jedwabna, z stułą y manipularzem, podszewka atłasowa karmazynowego florysowana.

Dalmatyki dwie aksamitu szkarlatnego, columny takoweż, potrzeby złote, z stułą y manipularzem, podszewka kitajczana karmazynowa.

Ornat adamaszkowy, columna niebieska, potrzeby jedwabne, około [l. 497v] columny passamany, frężla, nowy.

Ornat atłasu ceglastego, columna aksamitu niestrzyżonego ceglastego, z stułą y manipularzem, passaman y frężla jedwabna, podszewka sztametu fijałkowego.

Ornat atłasu karmazynowego florysowany, z manipularzem, potrzeby jedwabne, pstry, stary, kraszeniną czerwoną podszyty.

Ornat buracikowy stary, blaszką przetykany, zielony florysowany, z manipularzem, potrzeby jedwabne, podszyty kraszeniną.

Ornat tabinu białego, złote kwiaty, columna atłasu czerwonego, galon srebrny, około columny frężla jedwabna, z stułą y manipularzem, kraszeniną podszyty, stary.

Ornat atłasu florysowanego czerwony, columny dno ceglaste florysowane, z stułą y manipularzem, potrzeby[282] jedwabne, już stary, podszewka kitajczana zielona podarta.

Ornat żałobny kitajki czarnej, pręgi złote y srebrne, columna atłasu czerwonego floryzowana, z stułą y manipularzem, potrzeby, passamany, frężla jedwabne, kraszeniną podszyty, nowy.

Ornat atłasowy żałobny florysowany, z stułą y manipularzem, potrzeby jedwabne, kraszeniną podszyty, stary, od jej mości panny Platerówny Woyninej, starościnej gorżdowskiej.

---

[282] *Orig.toliau įrašytas ir nubraukta* srebrne.

Ornat żałobny ferendynu czarnego, blaszką srebrną przetykany, z stułą y manipularzem, potrzeby srebrne, kraszeniną czarną podszyty, od wielmożnej jej mości paniej Woyninej.

Ornat adamaszkowy zielony, z stułą y manipularzem, potrzeby jedwabne, podszyty kraszeniną czarną, nakładem JM panny [l. 498r] Apolonii Sewluciówny.

Ornat żałobny pułatłasowy, dno czarne, kwiaty białe, stary.

Ornat atłasu białego, columna lamowa, z stułą y manipularzem, potrzeby jedwabne, kraszeniną podszyty, barzo stary.

Ornat buraciku prostego biały, kraszeniną podszyty, stary.

ORNATY BRACTWA ANIOŁA STRÓŻA, Y ANTEPENDIA

Ornat lamy białej, columna lamy żółtej, kwiaty białe z herbem, około columny passaman srebrny y złoty, blaszką przetykany, po brzegach ornatu galonek złoty, z stułą y manipularzem, podszewka kitajczana błękitna, nakładem wielmożnego pana Władysława Woyny, starosty gorżdowskiego, roku 1674 sprawiony.

Ornat atłasu pstrego, dno białe, kwiaty czerwone y zielone, columna atłasu żółtego, z stułą y manipularzem, z herbem, potrzeby jedwabne, passamanik y fręzla dokoła, kraszeniną światłą łazurową podszyty, nakładem wielmożnej jej mości pani Benediktowej Wojninej.

Ornat żałobny aksamitu florysowanego, columna biała atłasowa, z herbem, z stułą y manipularzem, passaman jedwabny y fręzla pstra jedwabna, kraszeniną czerwoną podszyty, kosztem wielmożnego JM pana Woyny, starosty gorżdowskiego, roku 1675 sprawiony.

Antependium skurzane, złotem y srebrem malarskim wybijane, aniołowie po stronach, stare.

Drugie atłasowe białe, pręgowate y florysowane, kutas jedwabny [l. 498v] przez środek, płótnem podszyte białym.

Baldechin, wierzch kitajki karmazynowej, spod saji czerwonej, kutas jedwabny, dokoła ćwieki pobielane, nakładem JM xdza Ławrynowicza y ławnika Grygala.

ANTEPENDIA KOŚCIELNE

Antependium aksamitu szkarłatnego, passaman złoty ze srebrem na krzyż, z kutasem złotym, podszyty białym płótnem starym, wpuł ponoszone.

Antependium żałobne tabinu wodnistego, potrzeby jedwabne białe, płótnem podszyty.

Antependium saietowe do ołtarza Ś. Antoniego, takoweż y do Ś. Franciszka

Xawiera, nakładem jej mości panny Woynianki, starościanki gorżdowskiej, fręzla jedwabna czarna, płótnem podszyta, roku 1675.

Antependia dwoje muchajerowe wiszniowe, fręzla czarna jedwabna, płótnem podszyte, stare.

Antepedium z herbów złożone, atłasu białego, stare.

Antepedium saji czerwonej, kwiaty białe, płótnem białym podszyte.

Antepedium atłasu białego, fręzla y passamanik jedwabne, stare, florysowane, płótnem podszyte.

Antepedium trzy buracikowe, stare, płótnem podszyte.

Antepedium buraciku czarnego florysowane, stare.

Antepedium brety trzy atłasu pomarańczowego florysowanego, dwa brety adamaszku zielonego, passaman pstry, kutasy jedwabne czarne, [l. 499r] płótnem podszyte, nakładem w Bogu zeszłej panny Michałowskiej.

Vela

Velum pstre jedwabne do monstrantii, o dwuch sążni, przystare.

Velum drugie zielone, sążeniste, stare.

Velum trzecie atłasowe florysowane ceglaste, sążeniste.

Velum do kielicha altembasowe, złote kwiaty, złoty passaman dokoła, we dwoje po brzegach koroneczki złote ze srebrem, podszyte kitajką zieloną.

Velum atłasu białego, korunki złote ze srebrem dokoła, in medio Nomen Mariae z takowychże koronek.

Velum atłasowe ceglaste, wyszywane złotem y srebrem karpiową łuską, podszyte zielonym atłasem florysowanym.

Velum atłasowe czarne, srebrne kwiaty dokoła, in medio krzyż, zieloną kitajką podszyte, stare.

Velum kitajki prąszkowatej pstre, korunki złote ze srebrem dokoła, y we środku krzyż.

Velum czerwone pułatłasowe florysowane, korunki dokoła y we środku pozłociste ze srebrem.

Velum kitajki czerwonej, passamanik jedwabny dokoła y we środku.

Velum adamaszku trawiastego, potrzeby jedwabne dokoła.

Velum atłasowe prąszkowate białe, dokoła galonek srebrny.

Velum kitajki kaczorowej, potrzeby jedwabne, podszyte atłasem czarnym.

Velum kitajczane czerwone, Crucifix in medio, Najświętsza Panna z Świętym Janem. [l. 499v]

Velum tabinu czarnego, złote kwiaty, kitajką zieloną podszyte.

Velum atłasu czarnego florysowane, galonek dokoła srebrny, in medio krzyż z passamaniku srebrnego.

Velum żałobne pułjedwabne florysowane.

Velum atłasowe żałobne, florysowane różnemi kwiatami, stare.

Velum kitajczane czarne, galonek srebrny dokoła, nader stare, nec valet ad usum.

Velum płócienne, na obie strony złotem szyte w różyczki.

Velum jedwabniczne pstre, stare, drugie białe.

Vela dwoje buraciku białego.

BURSY Y PALLE

Bursa złotogłowowa biała, korunki dokoła złote, takowy krzyż we środku.

Bursa alias theca, z srebrem sutym szyta, galonek srebrny dokoła, spod aksamitu szkarłatnego.

Bursy dwie aksamitu szkarłatnego, potrzeby złote.

Bursa ferendynu czarnego, potrzeby srebrne.

Bursa atłasu białego, spod atłasu żółtego, stara, potrzeby jedwabne.

Bursa aksamitu czarnego.

Bursy trzy z stułami, co do chorych.

Bursa ferendynu starego, biała.

Bursa adamaszku niebieskiego, potrzeby jedwabne, podszycie pomarańczowe.

Bursa atłasu białego florysowanego. [l. 500r]

Bursa, z jednej strony tabin czarny, z drugiej strony saja czerwona.

Palla złotogłowowa, galonek złoty.

Palla druga aksamitna żółta, korunki złote ze srebrem.

Palli insze jedwabne różnego coloru 6.

Palli żałobnych jedwabnych różnej materii 6.

Humerały zakonne trzy: jeden atłasu czerwonego, drugi adamaszku czerwonego, potrzeby jedwabne, trzeci ferendynu czarnego, passaman srebrny we dwoje dokoła, z tegoż krzyż we środku.

Płaszczyk z srebrem sutym szyty, kwiatki jedwabne rzucane, galonek srebrny we dwoje dokoła, z tegoż krzyż we środku, do puszki Vnbli Sacramenti.

Drugi płaszczyk atłasowy, galonek złoty dokoła.

CORPORAŁY

Corporałów nowych różnego płótna 15.

Corporałów podlejszych y starych 15.

SUBCORPORAŁY

Subcorporałów albo szerzynek rąbkowych, złotem, srebrem y jedwabiem szytych, nowych, od różnych osób nadanych 10.

Subcorporałów starych, złotem, srebrem, jedwabiem, bielem różnego płótna szytych 10.

Purificatoria

Purificatoria nowych różnego płótna 20.
Purificatoria starych 15. [l. 500v]

Alby

Alba tkackiego płótna, korunkami przeszywana, na spodzie krata y korunki dokoła, nowa.

Alba druga takoważ, płótna tkackiego, z takiemiż potrzebami, nakładem xdza Wacława Ławrynowicza, mansionarza sałantowskiego.

Alba tkackiego płótna, korunkami przeszywana, brzegi bielem szyte, korunki dokoła, nowa, od wielmożnej jej mości pani Benedyktowej Woyninej, ciwunowej użwętskiej.

Alba tkackiego płótna nowa, korunki kramne dokoła, od jej mości pani Naruszewiczowej.

Alby dwie płótna tkackiego, parzyste, korunki kramne małe po brzegach, od pani Rymkiewiczowej.

Alba płótna tkackiego nowa, korunkami małemi przeszywana, na podołku krata, po wymykaniu szyta, korunki dokoła spore, od pani Walentynowej y Kazimierzowej Żyłayciównych.

Alba płótna tkackiego nowa, forbotami małemi przeszywana, koroneczki małe dokoła, od pani Tarwidowej y Paulukowej, parafianek.

Alba płótna tkackiego przystara, podołek bielą szyty, korunki dokoła, od jej mości pani Pilińskiej.

Alba płótna prostego, dół po kracie szyty, korunki po brzegach, od xdza Wacława Ławrynowicza, mansionarza sałantskiego.

Alby cztyry płótna prostego, nowe, z korunkami, od różnych osób nadane. [l. 501r]

Humerały

Humerału płótna tkackiego y prostego nowych 15, a starych 5.

Komże

Komże płótna tkackiego, potrzeby do niej kramne, nowa, od xdza Wacława Ławrynowicza, mansionarza sałantskiego, roku 1675.

Komża płótna tkackiego, korunki nieprostej roboty, wpuł ponoszona, nieprostej roboty, od pani Rymkiewiczowej.

Komży parzyste cztyry z przyszywaniem y korunkami dokoła, płótna tkackiego, od wielmożnego JM pana Władysława Woyny, starosty gorżdowskiego.

Komży dwie płótna tkackiego z potrzebami należytemi, od jej mości pani Przewłockiej y pani Naruszewiczowej, nowe.

Komży cztyry płótna prostego z korunkami, nowe, od xdza Wacława Ławrynowicz y parafianek.

Chłopięcych komeżek cztyry płótna prostego, niektóre z korunkami, od osób wysz mianowanych.

Komży dwie stare.

Komeszki drugie chłopięce trzy, stare.

OBRUSY

Obrus płótna tkackiego, lisztwa złotem szyta, kwiatami florysowana, koroneczki złote na brzegu nie do końca, od wielmożnej jej mości paniej Szwerynowej, chorążynej parnawskiej, płótno xdza Wacława Ławrynowicza.

Obrus płótna tkackiego, lisztwa złotem y jedwabiem zielonym szyta, puł ponoszona, florysowana, po brzegach sznur wpuł złoty, wpuł jedwabny, od wielmożnej jej mości pani Szwerynowej, [l. 501v] podkomorzynej derbskiej.

Obrusy trzy płótna tkackiego, lisztwy florysowane jedwabiem karmazynowym, parzyste dwa, od wielmożnej jej mości paniej Benedyktowej Woyninej, ciwunowej użwętskiej, trzeci od pani Budreckiej, nowe.

Obrus płótna tkackiego z lisztwą.

Obrus płótna tkackiego, lisztwa złotem y blaszką przetykana, od xdza Wacława Ławrynowicza, mansionarza sałantskiego, nowy.

Obrus płótna tkackiego nowy, lisztwa jedwabiem y bielem szyta, od jej mości paniej Naruszewiczowej.

Obrus płótna tkackiego, lisztwy florysowane jedwabiem czerwonym rzadko, nowy.

Obrus płótna tkackiego puł ponoszony, lisztwa różnym jedwabiem szyta na niciach po przemykaniu, od jej mości panny Platerówny roku 1672.

Obrus płótna tkackiego, lisztwa na niciach, złotem y blaszką przetykany, nowy, od wielmożnego jmści pana Władysława Woyny, starosty gorżdowskiego.

Obrus płótna tkackiego, lisztwa różnego jedwabiu, ze złotem szyta, stara, tureckiej roboty.

Obrus płótna tkackiego, po kracie szyty w różyczki, korunki dokoła, od pani Maryanny Skawidowej, nowy.

Obrus płótna tkackiego nowy, po kracie szyty, od pani Rymkiewiczowej.

Obrusy dwa płótna prostego nowe, po kracie szyte, od Anny Łatakówny. [l. 502r]

Podobrusy

Podobrusków nowych płótna prostego sześć, starych cztyry.

Towalnie

Towalen różnego płótna do nakrycia kraty przed Communią 16, a starych trzy.

Towalnia jedwabiem szyta czerwonym, stara.

Ręczniki

Ręczników dziesięć nowych, od różnych osób nadanych.

Fartuszki

Fartuszków do zakrywania Crucifixa po pas dziesięć różnego płótna, starych y nowych.

Passy

Passów nicianych nowych ośm.

Towalnia rąbkowa, złotem, srebrem, jedwabiem w floresy szyta dokoła, na ołtarz wielki ofiarowana od jmści pana Sylwestra Przewłockiego, starosty sałantskiego, nowa, w roku 1677 dnia 10 aprila.

Obicia

Obicia siedm szpalerów cudzoziemskich, wpuł jedwabnych, pierwsza opona Narodzenia Chrystusa Pana, cztyry figury samsonowe, dwie gonitwy za różnym zwierzem, od osób niżej mianowanych kościołowi sałantskiemu applikowanych. [l. 502v]

Ja, Maciej Woyna, starosta gorżdowski, a ja, Benedykt Woyna, ciwun użwętski, czyniemy jawno y zeznawamy dobrowolnym listem, zapisem wieczystym, poczytając obie osobie [!] za jednę, a jednę za obie, teraźniejszego wieku ludziom y na potym będącym, komuby o tym wiedzieć należało, iż wielmożny w Bogu zeszły JM pan Władysław Woyna, ciwun użwętski,

starosta gorżdowski, dobrodziej pan rodzić nasz, z bogomyślnej gorliwości y miłości ku Najwyższemu erigowawszy kościół nowy ku chwale Jego, a chcąc y wewnątrz ozdobić, jako Salomon mądry, conferował y ofiarował ku chwale majestatu Najwyższego et ad honorem Deipariae Mariae Virginis na kościół sałantski szpalery albo zapony sztuk siedm cudzoziemskiej roboty, różnemi figurami wpuł z jedwabiem tkane y robione. Tedy my, wyżej mianowane osoby, stosując się do Bogu miłej woli y intentii dobrodzieja jmści pana rodzica, tedy te szpalery tymże gorliwym afektem concitati ku chwale Supremi Numinis[283], także na tenże kościół ofiarujemy, conferujemy y darujemy wiecznemi czasy y nieodmiennemi. A jeśliby illustrissimi antistites et successores z jakich miar chcieli od tego kościoła sałantskiego te szpalery, alias zapony, abalienować, tedy te szpalery do nas, osób wyżej mianowanych, restitui debent y powrócone być mają. Który ten list y wieczysty zapis nasz dobrowolny dla gruntowniejszej essentii, mocy y pewności ad archivum wielebnej kapituły żmujdzkiej y do aktu xiąg żmujdzkich ziemskich ma być oddany y na to przydali [?] ten list nasz z podpisami rąk naszych y podpisami [l. 503r] pieczętarzów, ludzi zacnych, niżej imieńmi specifikowanych y wyrażonych. Pisan w Sałantach roku 1675 miesiąca novembra 20 dnia.

Maciej Woyna, starosta gorżdowski, Benedykt Woyna, ciwun użwętski.

Dwanaście bretów obicia atłasowego przystarego.

Zasłonki dwie kitajki kaczorowej, od jej mości panny[284] Maryancelli Woynianki starościanki gorżdowskiej.

Zasłonki trzy: pierwsza kitajczana żółta, stara, druga kitajki karmazynowej, od jej mości pani Benedyktowej Woyninej, ciwunowej użwętskiej, trzecia pstra jedwabna w pręgach francuskiej materii, od jej mości paniej Przewłockiej.

Sukno lundyszowe czerwone do pościełania gradusów ołtarza wielkiego, łokci ośm.

Całun czarnego sukna lundyszowego nowy, łokci dwanaście, krzyż lundyszowy biały.

Kilim stary czerwony.

Kilimki cztyry domowej roboty, od różnych osób, stare y nowe.

Kilim nowy domowej roboty, ad instar tureckiej, od pani Seraphinowej, na ołtarzu Anioła Stroża.

Kilimki dwa kramne, trzeci stary, od xdza Ławrynowicza, mansionarza sałantskiego. [l. 503v]

Kołderek pięć płóciennych drukowanych, starych y nowych, od różnych osób danych.

---

[283] *Orig. dar kartą pakartota* te szpalery.

[284] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* Benedyktowej Woyninej.

Zasłony dwie płócienne do zakrywania ołtarzów in Quadragesima, pod klejem malowanych. Pierwsza figura Bolesnej Najświętszej Panny, siedm circułów około cum in signiis Dominicae Passionis aniołowie trzymają. Druga do brackiego ołtarza, Złożenie z krzyża Chrystusa Pana.

Zasłonka albo velum czarne jedwabne nad ołtarzem Bolesnej Najświętszej Panny.

Zasłonek kirowych czarnych, od różnych osób nowych szesnaście.

Herbów na atłasie ośm fijołkowym, złotem, srebrem malarskim stuszowanych nowych przy ambonie.

Obrazy przy ołtarzach kościelnych po ścianach y we środku

Crucifix iustae magnitudinis in medio ecclae, po stronach Najświętsza Panna y Ś. Jan na deskach.

Obraz Salvatoris statury całej po prawej ręce Crucifixa, z ramą sowitą, srebrne kwiaty dokoła.

Obraz Najświętszej Panny po lewej stronie Crucifixa, z takąż ramą y staturą, pod olejem oba malowane.

Obraz Najświętszej Panny na blasie całej statury, y po stronach Ś. Kazimierz y Ś. Stanisław Kostka.

Aniołowie wyrzynane cztyry, koronę trzymają pozłocistą, miesiąc pozłocisty z wężem pod nogami, od Jessego, dwanaście królów dokoła krążą, nakładem Jana Dykaycia, kosztuje in toto złotych piędziesiąt dobrą monetą. [l. 504r]

Obraz Ś. Michała Archanioła militantis, na blasie z obuch stron malowany, różnemi figurami po stronach ozdobiony ze złotem y srebrem malarskim; w drugiej stronie [obraz] Anioła Stroża.

Chorągwie

Chorągwie dwie adamaszkowe pomarańczowe, parzyste, frędzla, kutasy y sznury jedwabne nowe: 1. Obraz theatrum Passionis Dni; 2. Ś. Anny Samotrzeciej; 3. Najświętszej Panny na miesiącu siedzącej z Chrystusem Panem, aniołowie koronę na głowie trzymają; 4. Obraz Ś. Rocha; nakładem xdza Wacława Ławrynowicza, mansionarza sałantskiego.

Chorągwie dwie parzyste, nowe: jedna adamaszku niebieskiego, 2. sajowa takowegoż coloru; około obudwuch jedwabna frędzla y kutasy, do adamaszkowej sznur jedwabny. 1. Obraz Zwiastowania Najś. Panny; 2. Ś. Josepha Samotrzeciego; 3. Przemienienie Pańskie na górze Thabor; 4. Dormit Christus in navi; nakładem xdza Wacława Ławrynowicza y panny Apolonii Sawluciówny.

Chorągwie dwie parzyste pomarańczowe, niemal wpuł jedwabne, nowe, fręzla dokoła życzku prostego. 1. Obraz Narodzenia Chrystusa; 2. Zmartwychstania Chrystusa; 3. Ś. Franciszka Ordinis Min[orum]; 4. Ś. Jana Chrzściciela; nakładem xdza Wacława Ławrynowiza, mansionarza sałantskiego. Te pomienione chorągwie sprawione roku 1674.

Chorągiew fursztatu czarnego, fręzla jedwabna pstra, obraz z jednej strony Zdjęcia Chrystusa Pana z krzyża, z drugiej strony Chrystus z Najświętszą Panną, czyściec na spodzie; [l. 504v] nakładem pana Wojciecha Rymkiewicza y Jakuba Stankowicza roku 1673.

Chorągiew adamaszku różnego coloru wielka, goniec albo jeźdca na koniu z pałaszem na niedźwiedzia zmierza; od ich mościów panów Woynów, stara.

Chorągiew adamaszku białego, stara, fręzla y sznur jedwabny. Obraz z jednej strony Anioła Stróża, 2 – pustelnika.

Chorągwie dwie płótna florysowanego, fręzla dokoła domowej roboty, pstre, nowe. 1. Obraz Ś. Jerzego; 2. Ś. Fłoryana; w drugiej: 3. Najświętszej Panny Mariae Maioris; 4. Ś. Stanisława, biskupa krakowskiego; nakładem xdza Wacława Ławrynowicza, mansionarza sałantskiego.

Chorągwie dwie parzyste, na płótnie wielkie florysowane, pod olejem, fręzla domowej roboty, pstre. 1. Obraz Ecce Homo, odkryty Chrystus Pan; 2. Biczowanie Chrystusa Pana; w drugiej: 3. Zepchnienie Chrystusa Pana; 4. Podanie trzściny w ręce Chrystusa Pana „Ave Rex Judaeorum“‘ nakładem xdza Wacława Ławrynowicza y innych osób.

Chorągiew pstrej materii pomarańczowej, fręzla prosta. 1.Obraz Najświętszej Panny; 2. Ś. Kazimierza; nakładem panów Żyłayciów.

Chorągiewki dwie kitajczane błękitne ciemno, passamaniki jedwabne dokoła. 1. Obraz Monstrantia; 2. Ścięcie Ś. Jana; w drugiej: 3. Bolesnej Najś. Panny; 4. Ś. Floryana. [l. 505r]

Chorągiewki dwie kitajczane różanego coloru, passamany jedwabne dokoła. 1. Obraz Wieczerzy Pańskiej; 2. Najświętszej Panny; w drugiej [3.] także Najś. Panny, 4. Ś. Floryana.

Chorągiewki dwie kitajczane różanego coloru, stare passamaniki jedwabne dokoła. 1. Obraz Najś. Panny, 2. Ś. Kazimierza; 3. Świętej Katarzyny, 4. Ś. Stanisława.

Chorągiewki dwie sajowe zielone, fręzla życzkowa. 1. Obraz Najś. P., 2. Ś. Kazimierza; 3. Ś. Dawida, 4. Marii Magdaleny.

Chorągiewki dwie tabinu karmazynowego, stare. 1. Obraz Najś. P., 2. Ś. Kazimierza; 3. Świętej Marii Magdaleny, 4. Ś. Dawida króla.

Chorągiewki dwie harusu włosianego. 1. Obraz Najś. P., 2. Ś. Symona; 3. Ś. Marcina.

Chorągiew płócienna, stara: 1. Obraz Najś., 2. Anioła Stróża.

Chorągiew płócienna, pod olejem malowana. 1. Obraz Noszenia krzyżu, 2. Najś. Panny.

Chorągiewki płócienne, pod olejem malowane, floryzowane błękitne, obrazy różne stare.

Chorągiewek pięć par na płótnie, pod olejem malowanych, przystarych, florysowanych, obrazy różne do nich.

Proporce [l. 505v]

Proporców kitajczanych par 8, płóciennych par 6.

Chorągiewka kitajczana florysowana. Krucyfix we środku.

Dzwony

Dzwon wielki od złotych tysiąca plus minus, nakładem pana Wojciecha Rymkiewicza; na tym dzwonie napis taki: „Na cześć y na chwałę Panu Bogu ofiaruję ten dzwon, Aniołom Stróżom do sałantskiego kościoła roku 1667. Fusa sum Regiomonti a Nicolao Schmydychen, clausore [!] ibidem".

Dzwon drugi cursowy Najś. P., inscriptio: „Breftel me fecit anno 1643".

Dzwon trzeci mniejszy, inscriptio: Si Deus pro nobis, quis contra nos? Sanctorum Angelorum, fusa anno 1622 Giedani".

Dzwon czwarty najmniejszy, od sta złotych, kosztem JM xdza Malchera Ławrynowicza, proboszcza sałantskiego, fusae Regiomonti anno 1665.

Piąty sygnans na dzwonnicy, szósty na kościele, anno 1632.

Dzwoneczków wiszących 4, trzy wolne, nakładem różnych osób.

Lichtarze [l. 506r]

Lichtarzów miedzianych sześć, parzystych, iustae magnitudinis, białej miedzi.

Lichtarzów para spiżowych sporych.

Druga para mniejszych spiżowych.

Lichtarzów para miarnych, miedzi białej na ołtarzu Bolesnej Najś. Panny, do tegoż ołtarza ofiarowane od wielmożnego JM pana Benedykta Woyny.

Lichtarzyków para spiżowych ręcznych, druga para mniejszych spiżowych, trzecia para cynowych starych.

Lampeczki dwie małe spiżowe. Trybularzek także spiżowy.

Druga para lampek mniejszych.

Kociołki trzy: 1. jeden do fontany należący; 2. do wody święconej; trzeci najmniejszy do zakrystii.

Lavacrum z kubkiem cynowym

Ampułek par dwie cynowych nowych.

Drugie dwie pary starych.

Miseczka cynowa y navicella cyny angielskiej.

Miednica do krzcielnycy służąca, od xdza Wacława Ławrynowicza, mansionarza sałantskiego.

Lichtarz wiszący pośród kościoła spiżowy, essy napsowane na prętach żelaznych. [l. 506v]

Lichtarzów wiszących miedzi białej szesnaście, z esikami.

Pozytyw od głosów pięciu, stary, od wielmożnego JM pana Władysława Woyny, starosty gorżdowskiego.

Zegar wiszący z wagami ołowianemi, stary, od wielmożnego jmści pana Stanisława Woyny, kuchmistrza WX Litewskiego.

Latarnie dwie rogowe blaszane napsowane.

Drugie dwie blaszane mniejsze.

Trzecia para szklannych latarń nakładem xdza Wacława Ławrynowicza.

KSIĘGI KOŚCIELNE, METRYKI

Mszały cztyry, wielkie y małe, cum patronis et sine patronis, stare.

Antyphonarz y psałterz.

Agenda. Agendeczka stara.

Pyleanthea [!] in folio, nova.

Veridicus cum figuris in quarto.

Iusii Lipsii epistolarum selectarum, Roberti Turneri orationum volumen secundum. [l. 507r]

Patris Francisci de Mendoca Soc. Jesu „Viridarium utriusque eruditionis, sacrae et prophanae“.

Joannes Barclai „Argenis“ cum clave. Sermones parati paratiores.

KSIĘGI PO NIEBOSZCZYKU XDZU KIBORCIE

Francisci Patricii Senensis Coietani [!] in octavo.

Victoria Coronae spineae Christi, in octavo parvus.

Centuria astromatica [!] parva.

Libellus sodalitatis, hoc est christianarum, Didaci de la Vega Toletani[285], ordinis S. Francisci.

Binarius Chalecianus, sive duo manipuli.

Theologia scripta in quarto de actibus humanis.

Secundus liber scriptus de sacramentis.

---

[285] *Orig. įrašyta* Vela Dega Tolerani.

Rhetorika pisana po polsku y po łacinie in quarto.

Simonis Verepaei de epistolis impressus parvus.

Modus devotus celebrandi cum fructu Sacrificium Missae parvus.

Officium parvum BV Mariae.

Metryki cztyry: dwie szlubne, drugie dwie baptisatorum, oprawne in corio rubro.

Xięga confraternitatis SS. Angelorum.

Księga introligowana in corio rubro, spora, dla spisowania sprzętu kościelnego.

Domus praeposituralis [l. 507v]

Izby nad wrotami dwie od miasta, wpuł stare, pod jednym dachem, w końcu wielkiej izby.

Alkierz stary, bez okien, z bocznemi komorami.

Izdebka przez sień kuchenna. Okien starych w izbach y w komorach pięć, zielone dwa piece, trzeci kaflowy, spiżarnia, okienko jedne za kratą, piwniczka pod spodem, dachu połowica dranicami, druga słomą kryta. Wszytek dach stary, przyganek przed sienią, na wierzchu sala, dach tarcicami kryty, stary. Drzwi wszytkie na zawiasach żelaznych.

Świren naprzeciw wpuł stary, dwoje drzwi na zawiasach żelaznych z probojami, przegrodzony ścianą, dach słomą kryty, przyganek tarcicami kryty, restaurowany przez tegoż xdza proboszcza.

Wozownia, odryna, obora, drzwi troje, dach słomą kryty z jednego, stary budynek.

Stajnia spora słomą kryta, przydaszki po końcach, przez tegoż samego xdza proboszcza restaurowana.

Izdebka za świrnem przez sień, piekarnia puł stara, dach słomiany, przydaszek po końcu, tamże odrynka na słomę pod jednym dachem, przydana, teraźniejszego xdza proboszcza.

Gumno na dole nad sadzawkami, słodownia, na wierzchu słomą kryta, tamże łażnia, nakładem xdza proboszcza.

Mansionaria

Izdebki cztyry dla cztyrech mansionarzów pod jednym dachem z komórkami, z przysionkami y salkami, z oknami, z piecami zielonemi staremi, kominki z izby każdej, kominy dwa wielkie, dach stary, tarcicami kryty, z ogródkami.

Altaria [l. 508r]

Izba dla altarysty, między plebanią a mansionarią, nowa, z alkierzykiem, z przysionka komórka, komórka boczna z oknami y z piecem zielonym nowym.

Stajenka po końcu sieni. Dach tarcicami kryty nowy. Drzwi sześcioro, czworo na zawiasach żelaznych, zamek do alkierza żelazny, kosztem jmści xdza Malchera Ławrynowicza, proboszcza sałantskiego.

SZPITAL

Izby dwie naprzeciw siebie, we środku komórka z izby wielkiej, okien dwie, piec kaflany, kominek, dach słomą kryty wszytek, budynek wpuł stary, nakładem jmści xdza Malchera Ławrynowicza, proboszcza sałantskiego, y pana Wojciecha Rymkiewicza.

Fundusz na ten szpital ma być od nieboszczyka xdza Hieronima Siemaszki, altarysty połongowskiego, na dobrach Giedwiliszki w Berżach, z których co rok ma być pewna kwota dawana ubogim. Executores mają jako najprędzej tę legatią do skarbu przywieść.

INVENTARIUM SUBDITORUM PRAEPOSITURAE SALANTENSIS, DE NOMINE ET COGNOMINE TEMPORE GNLIS VISITATIONIS NOTATUM

SIOŁO LIŻE

W którym według funduszu wszytkiego gruntu włók[286] 11. [l. 508v]

	flo.	gr.	litt.
Andrzey Auxoraytis	12	15	
Eliasz Petkus	12	15	
Mathyasz Thomaszaytis	6	6	
Jan Milus	6	6	
Malcher Tarwid	12	15	
Philip Genczas	6	6	

SIOŁO ŁAYGIE

W którym według funduszu wszytkiego gruntu włók 9.

Michał Bernad	12	15
Jerzy Zidelis	6	6
Joseph Rozga	6	6
Krzysztoph Genczas	12	15
Joseph Rudgalwis	12	15
Sigismundus Siemulis	12	15
Joseph Szarka	6	6

[286] *Orig. toliau įrašyta ir išbraukta* 9.

Sioło oblinga

W którym według funduszu wszytkiego gruntu włók 10.

Joseph Rakaytis	6	6
Krzysztoph Lekis	6	6
Walenty Gieguzis	12	15 [l. 509r]
Adam Augustaytis	6	6
Mathyasz Szeputis	6	6
Marcin Bukcius	6	6

Ustawy pomienionych poddanych podczas generalnej wisity dwojakie są pokładane: jedno od jmści xdza proboszcza, nadane od jaśnie wielmożnego jmści xdza biskupa źmujdzkiego, drugie od poddanych, nadane od jaśnie wielmożnego JM xdza Piotra Parczewskiego; między któremi iż wielka bywa różnica y zgody między JM xdzem proboszczem nie było, przeto commissarze na revisią gruntów naznaczeni są.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PRAEPOSITURALIS SAŁANTENSIS, IN VISITATIONE GENERALI LATA ET SANCITA ANNO DNI 1677 DIE 4 MAII

Quoniam iuxta sanctionem sacrorum canonum visitatio est merces ecclesiasticae disciplinae, quo ordo, velut castrorum acies ordinata, in suo statu conservatur, idcirco sequentia reformationis decreta lata sunt. [l. 509v]

Sub pixide in cyborio corporale album et mundum semper substernatur.

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot consecratae fuerint, in tabula notentur, et quot post Communionem populi superfuerint numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur sub custodia diligenti, nec sachristiano aut cuique homini laico concredatur, neque cum clavibus ecclae, sed separatim servetur.

Pro Communione populi cancelli, linteamine tegantur, candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferatur.

Indulgentiae Vnble Scrmtum comitantibus fidelibus processionaliter ad infirmum 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quorum transsumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus, pro deferendo Vnbli ad infirmum comparentur.

Lampas in eccla coram Vnble, dum populus [l. 510r] est praesens in eccla, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Vnble in pixide defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Cochleare argenteum, quo aqua de fonte hauriatur, et scultella, supra quam aqua baptismalis defluat, adhibeantur.

Aqua vero baptismalis, de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Armarium, in quo fons baptismalis, bene parieti affigatur, ne moveri possit.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, potationem, vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiant, non cedatur.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Sacramentum extremae untionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo pro extrema hora agonis confortans confertur, ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter ex ambona populo inculcet ac commendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta Scripturam per illud reliquiae peccatorum delentur et infirmus in doloribus alleviatur. [l. 510v]

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini, unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint sibi, adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simonicam redolet labem, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quot post administrationem sacramenti offertur, tanquam eleemosyna et non tanquam praesentium accipiatur.

Haeretici pro patrinis extra casum gravis necessitatis non adhibeantur.

Pro oleis sacris vasculum stanneum aliud novum, decentius et elegantius ematur, istud vero modernum vasculum pro conservandis veteribus oleis, donec nova adferantur, oportunum erit.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia quantotius adferantur sine mora, et testimonium extraditionis quolibet anno ab officiali habeat.

Allatis novis oleis sacris, antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, et cineres in sacrarium mittantur. [l. 511r]

In metricis praesentia duorum testium matrimonio copulato[rum] adstantium, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 1, scribatur.

In sachristia aqua benedicta ad fores appendatur, similiter in porticu ecclesiae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis et festivis renovata ponatur.

Carbona ecclae trina clausura muniatur, et duo vitrici fide digni ad eius custodiam deligantur, qui singuli seorsivas claves habeant cum rndo praeposito, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant et expensas ac proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis diebus dominicis et festivis collecti, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot solidi collecti fuerint, et in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur, et medietas rndo praeposito cedat.

A sepultura intra fornicem ecclae ultra florenos 5 solidis, intra ecclam in terra ultra sexagenam, idque a ditioribus solum, qui solvendo pares, non accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur, nec in alios usus, nisi in ecclesiae necessitates pro ornamentis comparandis vel fabrica ecclesiae, expendatur, sub poenis contra usurpatores bonorum Ecclesiae sancitis. [l. 511v]

In caemeterio gratis, cum sit terra Dni, vendere eam non licet, sepeliantur.

Cathalogus mortuorum et ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in usus convertantur, sub poena excommunicationis, in supprimentes pia legata sancita.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei catholicae in Samogitiam, die rubricis praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

Anniversarium pro fundatore Nicolao Passamanowski [fiat] post commemorationem omnium fidelium.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni semel in anno fiat, iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkiewiciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando, docendo, sub poenis ibidem contentis.

Praedictae autem strenationes ad solum praepositum spectabunt, neque mansionarii sine ipsius licentia accedeant ... [?]. [l. 512r]

Libri ad chorum necessarii, praesertim graduale, procurentur, alii libri compingantur.

Processus ex officio manati, in librum ad hoc paratum inscripti, quam celeriter via cursoria transmittantur.

Devotionem in eccla, praesertim Matutinum hora 7, Sacrum cantatum hora 9, vesperas hora 4, iuxta praescriptum synodi diaecesanae, absolvere incipiat.

Super maiores ecclesiae fores ab extra imago patroni huius ecclae, in cuius titulum est erecta, depicta seu sculpta exponatur.

In caemeterio pro sepultura infantium seorsivus locus assignetur.

Ossorium in loco competenti seorsivum a campanili exstruatur.

Apparamenta, quae sunt notabilia et elegantiora, et pretiosiora, a piis fundatoribus huius ecclesiae applicata, diligenter conserventur nec ad usum quotidianum adhibeantur, sed solum pro diebus solennioribus serventur.

Praesertim stolae et manipularia pro quotidiano usu alia sunt, vilioris pretii et materiae.

Ad casulas quae sunt stolae et manipularia lacera, nova adstruantur; casulae ipsae, quae sunt lacerae reparentur.

Ad confessionalia bulla Caenae Domini et omnes casus reservati Sedi Apostolicae et episcopali ordinariae, [l. 512v] bono charactere descripti affigantur.

Confessiones a rndis mansionariis, praesertim feminarum, tempore antelucano vel post occasum solis non audiantur, vel maxime vero prohibemus confessiones in locis privatis, praesertim in propriis habitationibus, sed [debent] in ecclesia, confessionali ad hoc praeparato audiri.

Quoniam scandalosum et sordidae avaritiae prae se fert ac notum simoniacae labis redolet vel minimum quidquam pro audiendis confessionibus mercedis vel oblationis percipere, cum ista ab hominabilis consuetudo apud solos heraeticos [!], praedicantes vigeat, procul vero catholicae ecclae ministris eliminetur, nec quidquam intuitu confessionum, etiam si sponte offeratur, percipere vetamus, multo magis solos offerentes munera audire, vacuis autem manibus accedentes repellere absit, quid fieri sub gravissimis poenis inhibemus, hoc mediante decreto.

Quoniam status clericalis in aptiorem locum sublatus et rebus saeculi separatus esse debeat, in quem caeteri saeculares velut in speculum oculos intendunt, proinde praescindendo omnes occasiones praebendi scandali vel obtrectandi a populo castimoniae sacerdotali deodicatae, quapropter omnibus rndis mansionariis feminas pro servitio vel coctrices habere aut ad mansiones illorum frequentare, aut ullam familiaritatem cum illis habere vetamus. [l. 513r]

Ordinationes a pie defuncto fundatore in scripto datae, quas in seorsiva charta transcriptas tanquam iuribus canonicis conformes et rationi convenientes confirmavimus, ut in omnibus punctis et clausulis a rndis mansionariis observentur, et iuxta illarum dispositionem se gerant, hoc etiam mediante reformationis decreto stringimus.

Quoniam rndi mansionarii suam propriam fundationem habent, vigore cuius Cursui inserviunt, proinde necessaria ab Cursum, videlicet superpelliceos ad decantandum Cursum, albas ad absolvendas obligationes versus eiusdem fundationis unusquisque sibi procuret et lavari easdem curet.

Idem rndi mansionarii ex templo sine urgenti necessitate durante devotione, praesertim Missa maiori Summa Cursu, contione, matutino, vesperis, ad civitatem aut tabernam non exeant.

Habitatio mansionariorum circumcirca sepimento peralto cingatur, nec per aream ipsorum feminae passim transeant.

Reparatio, conservatio aedificiorum mansionariae iuxta literas fundationis aulae Sałantensi incumbit.

Decreta in praesenti visitatione lata anno, die, mense quibus supra. [l. 513v]

[Nº 39]

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS OLSIADENSIS ANNO DNI 1677 DIE 11 MAII

Ecclesia primaeva Olsiadensis fuit erecta et constructa in monte inter pinus a sanctae memoriae illrmo ac rndmo dno dno Bartholomaeo, episcopo Samgae, secundum privilegium fundationis, quod cum caeteris munimentis[287] ecclesiam Olsiadensem concernentibus in archivo diaecesis Samgae [l. 514r] conservatur. Fundi vero plebanales et subditi eius patent in inventario, conscripto sub data anni Dni 1643 mensis maii 22 per illustrem et adm rndum dnum Stanislaum Dobryka, cancellarium Samgae, generalem revisorem bonorum mensae episcopalis, et adm rndum dnum Gregorium Wróblewski, revisionis huius notarium, parochum Olsiadensem; in anno 1647 d. 29 iulii ad mandatum illrmi ac rndmi dni Georgii Tyszkiewicz, episcopi Samgae, per perillustrem et rndissimum dnum Georgium Lepaczyński, suffraganeum et archidiaconum Samgae, confirmatum et data ordinatione subditis per ipsum illustrissimum ac rndissimum dnum episcopum roboratum; quae ordinatio cum sit per ordinationem [!] Sveticam ruinata neque adhuc usque reformata, instantem exigit revisionem, inter colonos agrorum coaequationem ordinationisque confirmationem.

Stante hac ecclesia in suo primaevo loco, motus zelo gloriae divinae et pietate erga sanctum Bartholomaeum, cuius imago posita prae foribus templi, miraculose recenter in quasi novam transformata, illrmus et rndmus Georgius Tyszkiewicz, episcopus Samgae, elegit locum ad Clivam montis et amotis impedimentis complanavit et construxit templum augustius montano, et consecrato eo transtulit imaginem miraculosam Sancti Bartholomaei apostoli solenniter et collocavit in altari, ubi nunc visitur, et caepit frequentari hoc templum continuo. [l. 514v]

Dotem vero nullam providit novam, interim ad episcopatum Vilnensem assumptus est, anno Dni 1650 d. aprilis movit Olsiadis Vilnam recta.

Vetus autem ecclesia sensim caepit destitui in devotione et conservatione, sic facile consenuit, tandem prae difficultate reparandi, diruta est funditus, et in eius loco capella nova, multo minor, constructa est et tegulis coctis tecta, sed ad coronidem adhuc multa desiderantur, ab adm rndo dno Georgio Stanislao Serafinowicz, olim parocho Olsiadensi, in anno Dni 1676, quo et pie defunctus in eadem capella sepultus requiescit.

---

[287] *Orig. įrašyta* mutrimentis.

Templum igitur Tyszkiewicianum, quod constructum est in anno Dni 1649, intus et circa talis est: super fundamento murato lignea structura, satis ampla, augusta et speciosa, ingressus in porticum patet ampla porta elaborata super cardinibus ferreis fortibus, fores ecclesiae similiter amplae et fortes.

A latere[288] dextro statua Christi Dni nuda, coronata spinis, manibus ligatis, a sinistro statua S. Bartholomaei decoriati, cultrum tenens in manu.

Supra fores imago picta Salvatoris, fundentis e quinque vulneribus sanguinem in fontem, a lateribus duo lapides cavati ad servandam aquam benedictam pro ingredientibus ecclesiam. [l. 515r]

Procedendo ad maius altare in medio ecclesiae super trabem in radiis et ligno crucis argentato sculpta imago in cruce patientis Jesu Christi, sola existens. Ad primarium altare ascensus per aliquot trabales gradus, super quibus cancelli constituti, pavimentum circa altare ligneum, ascensus altius [!] per tres gradus. Ipsum altare muratum, tela cerata viridi desuper contectum[289] et claviculis affixum. Cyborium deauratum, satis amplum, intus sericis ornatum, asservatur Ssmum Sacramentum et diplomata indulgentiarum; ad latera gradus pro statuendis sex candelabris maioribus in solennitatibus. Facies altaris parieti affixa, operis dolati, nigrum ad instar hebani, cum duabus columnis capitellis deauratis, intra quas statua sculpta, deaurata per totum, icon Beatissimae Virginis Mariae Imperatricis cum triplici corona, pomo et sceptro, luna sub pedibus et serpens circumvolutus lunae, totum deauratum [!]; a parte superiore, similiter nigra, quatuor angeli sculpti ac deaurati, inter amporula, angusti colli deaurata, de qua eminens lilium, similiter deauratum. A cornu Epistolae suspensa tabula nigra, argenteis literis conscripta indulgentiarum, a cornu Evangelii similis tabula consecratoris, consecrationis et dominicae dedicationis. A parte Epistolae ad parietem angulare altare parvum miraculose renovatae [imaginis] S. Bartholomaei; [l. 515v] a parte Evangelii ad parietem lateralem faldistorium super albis aquilis, satis speciosa, ab extra cancellos pavimentum per totam ecclesiam lateritium.

In choro e diametro sachristiae cum choris superioribus cancellatis.

A parte Epistolae pontificalia deponuntur aliquando ornamenta, cum foribus intus, ab altera parochialia conservantur apparamenta, cum foribus extra bene munitis. Ultra sacrarium pontificale capella Pueri Jesu, euntis in Jerusalem cum Ssma Matre et S. Josepho, deinde capella sequens S. Joannis Baptistae intra S. Albertum et Sanctum Stanislaum episcopum, penes capella S. Isidori Agricolae, ad latera S. Antonius et S. Franciscus stigmatus, ex opposito capella S. Casimiri inter S. Hiacynthum et S. Stanislaum Kostka, Puerulum gestantem, ulterius capella SS. Angelorum Michaelis, Raphaelis, Gabrielis.

[288] *Orig. įrašyta* lateribus.

[289] *Orig. įrašyta* contentum.

Finit capella confraternitatis S. Annae Mettertiae cum Jesu et Maria. Ad quamlibet capellam tabulae indulgentiarum septem altarium privilegiatorum. In parietibus circa ecclesiam per ordinem insignia dedicationis cum nominibus apostolorum et sententiis. Ex sachristia parochiali ascenditur ambona, quae fulcitur confessionali antiquo. Confessionale novum, decorum et commodum, a defuncto adm rndo Seraphinowicz parocho fabricatum. Aliud item e diametro, [l. 516r] sola forma pro confessario.

Ad capellam S. Joannis Baptistae baptisterium in cancellis circa, in quibus locantur vexilla, ab eodem pie defuncto Seraphinowicz parocho fabricatum. Alterum baptisterium in capella S. Josephi.

In choro scamna duo, e diametro in tribus capellis per unum reliquum [?]. Laqueare per totum integrum.

Supra atrium chorus cancellatus pro cantoribus et musica.

Super chorum turris quadrata, asseribus contecta, cum copula et cruce. Tectum templi novis tegulis contectum. Copula super tectum eminens, cum cruce, intus signans.

Extra ecclesiam ab angulo sachristiae parochialis, circa altare et capellas meridionales, parietes asseribus tectis muniti, reliqui nudi, fenestrae omnes 30, aliquot reparantur.

In sachristia pontificali mensa pro disponendis apparamentis, in eadem armarium confraternitatis S. Annae, in qua ad tempus asservantur pontificalia ornamenta. Clavis ipsius sacrarii penes capellaniam pontificalem.

In sacrario parochiali armarium cum cistis sex, in quibus asservantur apparamenta ecclesiae. Super duo armaria ad servandas hostias. Insuper quasi cyborium, ubi conservatur monstratorium.

Aliud armarium cum mensa, sub qua sunt cistae minores octo, in quibus asservantur mappae, tobalia, mantilia superne servantur calices sacri, corporalia, purificatoria. Pulpita duo ad flectendum singula, cum singulis cistulis inferioribus: unum in sachristia, [l. 516v] alterum in palatio illustrissimae celsitudinis.

Campanile supra montem ad latus ecclesiae ligneum, a terra fundamenta asseribus et desuper contectum[290], medium vero nudum, in pinnaculo crux parva ferrea. Pro sepimentis caemeterii vallum humile. Porta patens, sine clausura.

Patrocinia ecclesiae in festo s. Annae, s. Bartholomaei. Dedicatio dominica 3tia pro Paschate.

Visitatio filiae lepławiensis

Filia Leplaviensis, in qua ecclesia lignea iustae pro loco capacitatis, caepta aedificari sub auspiciis illustrissimi ac rndissimi dni dni Alexandri Sapieha,

[290] *Orig. įrašyta* contentum.

episcopi Samgae, continuata praesente illustrissimo ac rndissimo dno dno Casimiro Pac, episcopo Samgae, opera et cura adm rndi dni Christophori Żorakiewicz, parocho protunc Olsiadensis; materia ex pineto curiae Olsiadensis, operarii adiutores in vectura et structura coloni Olsiadenses, victus et sumptus pro architectis duobus partim rndi, partim eleemosynarii contributionales ex pietate ex populo et plebe Olsiadensium parochianorum et Lepłaviensium. Desiderantur ad perfectionem operis pavimentum, tabulatum et tectum, quod hucusque manet stramineum, iam computruit et minatur evidens damnum, nisi festine succurratur. Intus altare maius Ssmae Trinitatis, ad latus [l. 517r] Evangelii altare S. Michaelis archangeli, ad latus Epistolae sachristia parva cum foribus, extra bene munita. Ultra eam capella, et altare S. Georgii martyris ibidem. Ambonula simplex, ad maius altare cancelli, copula super templum cum cruce ferrea. Campana parva in quercu suspensa. Caemeterium reparandum, et porta deest.

Patrocinia ecclesiae in festo s. Georgii martyris, Ssmae Trinitatis et in dedicatione S. Michaelis archangeli.

Ad altare confraternitatis S. Annae fundata est altaria super suuma a magnifico dno Joanne Bieliński bonae memoriae ab annis 30, et in eum effectum procurata est area pro habitatione altaristae, ad quam altariam est institutus AR dnus Joannes Rymgayło, actu presbyter diaecesis Samogitiae. Sed quia ista summa fundationis per multos annos retinetur ab illrmo dno Victorino Constantino Mleczko, generali capitaneo Samgae, lite pendente nihil effici potest, et obstante provisionis effectu institutus residere non valet.

Hospitale item ab eodem fundatore supra nominato super summa mille florenorum.

MUNIMENTA AD ECCLESIAM OLSIADENSEM PERTINENTIA FUNDATII JMŚCI PANA WĘCKIEWICZA

1. List pana Mikołaja Jurewicza Rukiewicza przedażny [l. 517v] panu Janowi Łukaszewiczowi Szczesnowiczowi w roku 1624 d. 3 oktobris y tegoż dnia przyznano na rokach michałowskich, za kop pięćdziesiąt. 2. Wypis tegoż listu urzędowy ziemski. 3. Intromissia wypisem sprawiona. 4. Kartka priwatna, pisana od pana Michała Rubczewicza do pana Węckiewicza, potrzebna.

2. 1. Ten pan Szczesnowicz tę kuplę swoję przedaje panu Węckiewiczowi za kop 60 roku 1627 maja 2 dnia. 2. Przyznany ten list na rokach trojeckich iulii 14 tegoż roku. 3. Wypisem z intromissią wyjęty.

3. Wypis ziemski żmujdzki z roków trojeckich roku 1634 iunii 24, w którym małżonkowie, wyjąwszy na swój wolny szafunek kop trzysta dożywotnie, wzajem sobie darują po przeżyciu, to jest pan Węckiewicz z małżonką. Z tej

summy y majętności ordinują na ołtarz Zwiastowania Najświętszej Panny kop sto, żeby z tego tygodniowa jedna Msza święta była. Grunt zakupny za kop 60 na ołtarz Świętej Anny po żywociech swoich dać na possessią xdzu plebanowi olsiadzkiemu, z którego gruntu xdz pleban w dzień Ś. Anny ma dać kopę do skrzynki brackiej, a sam brać resztę.

4. Tego extraktu copia jest privatna, także copia intromissii, roku 1662 d. 28 iulii. [l. 518r]

5to. Do tego objęcie generała po zejściu pana Piotra Węckiewicza roku 1666 maja 40 [!] d. od jmści xdza plebana na kościół olsiadzki.

6to. Wypis ziemski żmujdzki pod rokiem 1658 julii prima na osobę pana Opulskiego od pana Węckiewicza.

7mo. Copia cesji dobr Brewik od pana Opulskiego na osobę JM pana Marka Miłoszewicza pod rokiem 1659, przyznana na rokach trojeckich roku 1660.

8vum. Originałów, wypisów y intromissii nie dostaje.

Ogułem tych listów in numero jest 13, y regestryk przy tym, w jednym fascikule.

Drugi fascikuł zawiera w sobie decreta, testamenty, kwity, długi et informatio na Fabijaniszki, Kiestajcie N^{o} sztuk 15.

Inwentarz najstarszy sub anno Dni 1643, sprawiony per illustrem et adm rndum dnum Stanislaum Dobryka, cancellarium diaecesis Samgae.

INVENTARIUM APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM VISITATIONE GENERALI CONSCRIPTUM

Srebro kościelne [l. 518v]

Monstrantia srebrna biała, niezłocista, melchisedech takoż srebrny, niezłocisty, circumcirca radii złociste, in medio circa manubrium duo angeli argentei, sedes opere dorico elaboratum, na wierzchu krzyżyk cum effigie Christi Crucifixi, dicitur, że jest przerobiony z staroświeckiej monstrancii Tyszkiewiczowskiej.

Krzyż srebrny staroświeckiej roboty, złocisty, z jednej strony effigies Christi Crucifixi, z drugiej za szkłem reliquie. A cornua crucis, z jednej strony quatuor insignia evangelistarum: leo, bos, homo et aquila, srebrne, nie złociste, z drugiej strony trzy róże z puklami, srebrne, niezłociste, czwarta opadła. In sede blachą mosiężną w okrąg okryty, wszytek połamany, naprawy potrzebujący, sprawiony od pana Gordowskiego.

Kielich srebrny, in cuppa intus złocisty, in sede et manubrio opere dorico wybijany, z pateną, z jednej strony na dwie tylko, et in circulo, gdzie krzyżyk, złocisty.

Kielich srebrny eiusdem operis, w Lepławkach, z patyną srebrną z takowąż pozłotą.

Puszka srebrna, intus złocista, cum operculo, na wierzchu krzyżyk srebrny złocisty.

Pixis druga mniejsza srebrna cum operculo, w Lepławkach.

SREBRO NA OŁTARZYKU Ś. BARTŁOMIEJA [l. 519r]

Korona Ś. Bałtromieja srebrna in radiis.

Tablica srebrna spora, wybijana, na dwuch łańcuszkach zawiesista, in medio inscriptio: „Votum".

Tablica srebrna mniejsza, cum effigie S. Bartholomaei, inscriptio: „Święty Bałthromeju".

Nóż srebrny z ręką srebrną na obrazie Ś. Bałthromieja, a Ludovico Gorski.

Serce małe srebrne, cum effigie S. Casimiri, na obrazie Świętego Kazimierza.

Tablica srebrna czworograniasta z kołkiem srebrnym, inscriptio: „Votum", na obrazie Ś. Josepha.

ORNATY

Ornat czerwony atłasowy pstry z columną eiusdem materiae, passaman biały, błękitny, frędzle dokoła drobne pstre, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat aksamitny wzorzysty w kwiaty z columną atłasową bladą czerwoną w kwiaty różne, passaman biały czerwony, frędzle dokoła drobne, z stułą eiusdem materiae, z manipularzem czerwonym adamaszkowym wzorzystym.

Ornat adamaszkowy czerwony z columną eiusdem materiae, passaman żółty, frędzle drobne żółte, z stułą y manipularzem eiusdem materiae, ab illrmo Georgio Tyszkiewicz, episcopo Samgae. [l. 519v]

Ornat biały atłasowy, stary, z columną adamaszkową czerwoną, passaman jedwabny czerwony, frędzle dokoła czerwone, cum stola et manipulari eiusdem materiae.

Ornat zielony adamaszkowy z columną łazurową pstrą w kwiaty różne, passaman czerwony stary, frędzle dokoła pstre drobne, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat czarny aksamitny z columną buracikową żółtą, kwiaty łazurowe, passaman y frędzle dokoła czarne, z stułą y manipularzem tejże materii.

KAPY

Kapa adamaszkowa czerwona z szczytem y z lisztwą eiusdem materiae, passamany y frędzla około szczytu pstre jedwabne, ab illmo Georgio Tyszkiewicz, eppo Samgae.

Kapa biała adamaszkowa, stara, z lisztwą y szczytem adamaszku karmazynowego, z passamanem żółtym, około szczytu frędzla czerwona jedwabna.

Antependia

Antependia skurzane złociste na zielonym dnie siedm, ab illrmo Georgio Tyszkiewicz, episcopo Samgae.

Antependia buracikowe w columny żółte, białe, czerwone, w kwiaty różne [l. 520r] cztyry.

Antependium czarne pułaksamitne z passamanem pstrym jedwabnym.

Antependium aksamitne czerwone roboty hafcarskiej, ab illrmo Georgio Tyszkiewicz, eppo Samgae.

[291]Sukno czerwone do przykrywania gradusów.

Sukno mniejsze stare.

Całun czarny, poszarpany.

Vela

Velum tabinowe czerwone w kwiaty złote, dokoła galon srebrny, ab illrmo Tyszkiewicz, eppo Samgae.

Velum kitajki pstrej, dokoła z korunkami zielonemi jedwabnemi, ab eodem illrmo.

Velum jedwabne pstre pułatłasowe, ab eodem illrmo.

Vela buracikowe, białe y czarne, w kwiaty białe dwa, ab eodem.

Velum łazurowe tabinowe z krzyżem passamanu pstrego, na łokcia pułtora, do nakrywania cyborium.

Vela płócienne stare, rąbkowe, różnym jedwabiem wyszywane dwa.

Bursy

Bursa tabinowa fijołkowa z passamanamy dokoła y z krzyżem tegoż z passamanu, z drugiej strony atłas biały w różne kwiaty, [l. 520v] ab illrmo Tyszkiewicz, eppo Samgae.

Bursa czerwona atłasowa, stara, z drugiej strony atłas biały wzorzystej [!], ab eodem illrmo.

Bursa dla chorych drzewiana, pułatłasem powlekana, miasto stuły taśma jedwabna czerwona, wpuł ze srebrem.

---

[291] *Orig. įrašyta ir nubraukta* antependia.

PALLE

Palle atłasowe wzorzyste z krzyżami złotem haftowanemi dwie.
Palla złotogłowowa z krzyżem złotem haftowanym.
Palla czerwona z krzyżem złotem haftowanym, dokoła galon.
Palle skurzane złociste cztyry.

CORPORAŁY

Corporałów rąbkowych bez korunek 4.
Corporał rąbkowy, dokoła z sznurkiem złotym.
Corporałów dziurawych dziewięć.
Corporałów rąbkowych 4.
Prostych płóciennych pięć.
Corporał rąbkowy, z korunkami białemi dokoła.

PURIFICATORIA

Purificatoria rąbkowych różnych prostych N° 30. [l. 521r]
Theca drzewiana, powlekana taletem łazurowym, dokoła passaman złoty, do chowania corporałów y purificatoria, ab eodem illrmo.

TOWALNIE

Towalnia staroświecka rąbkowa czerwonego jedwabiu, blaszką czerwoną y żółtą przeszywana po kracie, z końców we trzy brety szerokie, na płótnie tkackim.

Towalnia rąbkowa, w kwiaty ze złotem y jedwabiem wyszywana, ab illrmo Casimiro Pac, eppo Samgae.

Towalnia rąbkowa, bielą w kwiaty dokoła wyszywana, ab eodem illrmo Casimiro Pac, eppo Samgae.

Towalnia rąbkowa stara, bielą wyszywana.
Towalnia płótna tkackiego z lisztwą czerwoną tkaną dwie.
Towalnia płótna tkackiego z lisztwą łazurową, tkane dwie.
Towalnia płótna tkackiego z lisztwą zieloną tkaną.
Towalnia prostego płótna z korunkami simplicis operis.
Towalnia płótna prostego siatkowych pięć.

OBRUSY

Obrusy siatkowe dwa.
Obrusy tkackiego płótna dwa. [l. 521v]

Ręczniki

Ręczników prostego płótna z korunkami 6.
Ręczników bez korunek prostych 4.

Alby

Alba tkackiego płótna z korunkami prostej roboty.

Komży

Komża tkackiego płótna z korunkami pięknej roboty.
Komża nowa z korunkami prostemi.
Komża stara z korunkami prostemi.

Humerały

Humerałów in N° 5.
Humerał bernardyński jeden.

Obrazy

Obraz Christi patientis in cruce, ex partibus effigies BVM et S. Joannis, bez ram. [l. 522r]
Obraz BM s. Rosarii w ramach białych pozłocistych.
Obraz skurzany, na nim effigies Christi in cruce pendentis, ex partibus BVM et S. Joannis.
Obraz skurzany, na nim effigies BV Mariae Assumptionis.
Obraz Ś. Kazimierza w ramach.
Obrazy dwa BVM Christum Infantem portantis, w ramach, drugi bez ram.
Obraz Ś. Bałthromieja.
Obraz Ś. Sebastiana.
Obraz na desce BVM Christum Infantem gestantis.
Obraz Salvatoris, de manibus sanguinem dimittentis.
Obraz BVM Częstochoviensis.
Statua sculpta Resurrectionis Christi.

Chorągwie

Chorągwie dwie harusowe zielone, wkoło kutasy proste życzkowe, obrazy na nich: na jednej stronie S. Casimiri, na drugiej BV Mariae Christum

Infantem portantis, sub pedibus luna; na drugiej in una parte S. Annae, in altera S. Mathaei, od Matheusza Dargia.

Chorągwie czerwone muchajerowe, wkoło frędzle proste pstre, na nich obrazy: na jednej S. Georgii et S. Michaelis; na drugiej Christi patientis in cruce cum Matre et s. Joanne in partibus, na drugiej stronie S. virginis marthyris Barbarae; od Michała Byksia.

Chorągwie łazurowego muchajeru, wkoło frędzle proste, na nich obrazy: [l. 522v] na jednej stronie BVM Christum Infantem gestantis, sub pedibus luna, in manibus sceptrum, na drugiej stronie S. Hieronimi, doctoris Ecclesiae, na drugiej S. Bartholomae et S. Casimiri confessoris; od Hieronima Bogacza.

Chorągwie adamaszkowe czerwone, na nich obrazy: na jednej stronie Salvatoris Mundi, na drugiej stronie S. Bartholomaei; na drugiej in una parte BVM orantis, in altera parte S. Joannis apostoli.

Chorągwie wojskowe, stare, dwie, jedna biała pstra, żółto błękitna kitajczana, z krzyżem kawalerskim czerwonym, druga wiszniowa kitajczana, in medio krzyż kawalerski błękitnej kitajki.

KSIĘGI

Mszał jeden w czarnej oprawie, margines czerwone.

Mszał drugi w oprawie czarnej, stary.

Agenda wielka stara.

Agenda mała stara.

Antiphonarium poszarpane, stare.

Psalterium vix ad usum valens.

Graduale simile.

Brewiarz stary, poszarpany.

Ewangeliczki.

Księga matrimonio copulatorum et baptisatorum in eadem compatura. [l. 523r]

Liber processuum.

LICHTARZE

Crucifix cynowy odlewany na drzewianym krzyżu.

Vascula cynowe ad olea sacra dwoje.

Lichtarzów cynowych sporych 6, ab illustrissimo Georgio Tyszkiewicz, eppo Samgae.

Lichtarzyki cynowe dwa.

Lichtarz cynowy spory jeden, drugiego połowica.

Cyna, miedź, mosiądz

Krzyże mosiężne na drzewianych krzyżykach dwa.
Kielich cynowy do ablutii.
Ampułek z nakrywkami par dwie.
Ampułek bez nakrywek par dwie.
Lavaterium cynowe.
Miedniczka mosiężna.
Kociołek do święconej wody jeden.
Kociołek ad baptismalem aquam.
Thurybularz mosiężny.
Lampa mosiężna jedna.
Lampy drzewiany przed ołtarzem y na balce trzy, na żelaznych łańcuszkach. [l. 523v]
Żelaza dwa do pieczenia opłatków.
Łatnych ćwieczków kop dziewięć.
Guntowych kop 36.

Dzwony

Dzwon jeden szczerbaty spory.
Drugi średni spory cały.
Trzeci mniejszy.
Czwarty signans na kościele.
Dzwonków małych wszytkich sześć.

Inventarium rerum confraternitatis s. Annae

Kielich spory srebrny, wszytek pozłocisty, z pateną pozłocistą, cuppae corona argentea alba, in manubrio facies angelorum tres, a Casimiro Dyszlewicz.

Kielich srebrny, intus pozłocisty, z pateną in medio pozłocistą, in cuppa corona biała.

Kielich srebrny gładki, intus pozłocisty, z pateną z jednej strony pozłocistą, a MD Bieliński, fundatore altariae olsiadensis, cum inscriptione: „Sumptibus Joannis Bieliński, fundatoris altariae Olsiadensis“. [l. 524r]

Krzyż płaski srebrny, na nim crucifix srebrny odlewany, sedes cynowa, z drugiej strony za szkłem Agnus Dei.

Korona srebrna złocista spora super caput Parvuli Jesu.

Tablica spora srebrna, na niej effigies BVM, a dextra parte gestantis Parvulum Jesum, a sinistra alterum parvulum.

Ta. s., na niej effigies BVM gestantis Parvulum Jesum.

Ta. s., na niej effigies BVM Żyrovicensis, inscriptio: „Susanna Ludovika Boharewiczówna“.

Tablica srebrna spora, na niej effigies BVM Christum Infantem gestantis, cum inscriptio: „Woyciech Nervid z Krystyną Szemetowszka“.

Ta. s., na niej effigies S. Annae.

Ta. s., na niej effigies BV Mariae Infantem gestantis.

Ta. s. cum effigie S. Josephi in Jerusalem ducentis Parvulum Jesum.

Serce srebrne cum effigie Christi patientis.

Tabliczka srebrna, na niej Salvator Mundi.

Lampa srebrna z nakrywką, na trzech łańcuszkach srebrnych, od jmści pana Marka Miłaszewicza.

Reliquiarz kryształowy, na kształt serca, we srebro oprawny.

Paciorki bursztynowe jedne.

Pierścionki srebrne cztyry, jeden z oczkiem, pozłocisty.

Reliquiarzyk rogowy jeden. [l. 524v]

Metalik mosiężny jeden.

Serduszko bursztynówe jedne.

Agnusków różnych, sporych y małych, mosiężnych 13.

Reliquiarz rogowy jeden.

Wianek drotowy jeden.

Korunki drzewa prostego 3.

ORNATY

Ornat adamaszkowy biały z columną adamaszkową czerwoną wzorzystą, passamany pstre dokoła, fręzle drobne pstre z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat aksamitny zielony z columną eiusdem materiae, passamany bantajerowe z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat siatkowy blaszany siatkowego wyszywania z krzyżem takowejże roboty, passaman bogaty bantajerowy z blaszką, dokoła fręzla pstra różnych colorów.

Ornat żałobny adamaszkowy z columną eiusdem materiae, passaman pstry biały pułjedwabny, fręzle drobne dokoła jedwabne, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat atłasowy czarny, kwiaty spore, z columną blaszkową wodnistą dzikawą, passamany pstre białe, czerwone, fręzle dokoła jedwabne białe, czerwone, cum toto eiusdem materiae, od JM pana Bilińskiego. [l. 525r]

Ornat aksamitny czarny w kwiaty spore z columną atłasową żółtą gorącą, passamany jedwabne pstre białe, czerwone, fręzla dokoła pstra biała, pomarańczowa, cum toto eiusdem materiae, ab eodem z legatii.

Ornat adamaszkowy czarny wzorzysty z columną eiusdem materiae, passaman żółty z frężlami takimiż, ab eodem z legatii, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy wzorzysty, stary, z columną eiusdem materiae, passaman jedwabny pstry biały, czarny, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat taletowy biały, z columną eiusdem materiae, passaman czarny prosty, z stułą prostą pułatłasową y z manipularzem eiusdem materiae.

Kapy

Kapa sajetowa prosta wiszniowa z lisztwą y szczytem eiusdem materiae, około szczytu frężla wiszniowa niciana.

Antependia

Antependium atłasowe zielone, stare, passamany blaszkowe z lisztwą eiusdem materiae, około lisztwy kutasy różnego jedwabiu. [l. 525v]

Antependium adamaszkowe wzorzyste czarne, passamany jedwabne pstre, lisztwa z passamanów, z kutasami jedwabnemi pstremi.

Antependium siatkowe staroświeckie.

Baldechinum sajowe zielone gładkie z frężlami nicianemi, cum toto.

Całun paklakowy z lisztwą płócienną, dokoła krzyż płócienny, cum facie Christi.

Vela

Velum atłasowe czarne, różnym jedwabiem wyszywane, in medio Nomen Jesus in radiis, dokoła korunki czarne jedwabne.

Velum rąbkowe stare, jedwabiem czerwonym z blaszką wyszywane, in medio Nomen Jesus in radiis.

Velum puljedwabne pstre prąszkowate ad tegendum monstratorium, ma łokci 4.

Bursy

Bursa atłasowa florysowana czarna, stara, z obudwuch stron eiusdem materiae passamany pstre dokoła, z frężlami pstremi jedwabnemi.

Bursy puljedwabne w prąszki dwie.

Alby [l. 526r]

Alba tkackiego płótna z korunkami drobnemi białemi, wzdłuż forbotkami wyszywana.

Alby płótna tkackiego z korunkami prostymi tegoż samego płótna trzy: jedna od pani Pikturnowej, druga od pani Leleykiewiczowej, trzecia od pani Augustynowej Szykśniowej.

OBRAZY

Obrazy Christi patientis in cruce, in partibus effigies BVM et s. Joannis, w ramach 3.

Obraz Świętej Anny w ramach, sub pedibus seniculus orans, od pana Węckiewicza.

Obraz BV Mariae Christum Infantem portantis, w ramach, circumcirca Rosarii mysteria.

Obraz Pana Jezusa crucem baiulantis, w ramach.

Obraz BVM, sub pedibus luna, inferius sanctus Casimirus, od Kazimierza Łubszentowicza.

Obraz S. Josephi in templum ducentis Parvulum Jesum, w ramach, od Josepha Leleykiewicza.

Obraz S. Mariae Magdalenae poenitentis, w ramach, od Papusiowej Magdaleny.

Obraz S. Anastazii w ramach, od Anastazii Razmowej. [l. 526v]

Towalnia rąbkowa, wyszywana różnym jedwabiem ze srebrem w kwiaty spore na końcach, od pani Gużewskiej.

Towalnia rąbkowa, wyszywana różnym jedwabiem zielonym, od paniej Anny Miłaszewiczowej.

Towalnia stara rąbkowa, jedwabiem z bielą wyszywana.

Towalnie rąbkowe stare, jedwabiem czerwonym z bielą wyszywane dwie, vix ad usum valentes.

Towalnia rąbkowa, jedwabiem karmazynowym ze złotem wyszywana.

Towalnia tkackiego płótna, jedwabiem czarnym wyszywana, od Szemetowskiej.

Towalnie tkackiego płótna, jedwabiem czerwonym z bielą wyszywane dwa.

RĘCZNIKI

Ręcznik domowej roboty, na końcach siatka.

Ręczniki proste trzy.

Ręczników simplicis operis z korunkami takimiż sześć.

OBRUSY

Obrus domowej roboty z korunkami, po brzegach niciami wyszywany. [l. 527r]

Obrusy simplicis operis z korunkami, takimiż dwa.

Obrus siatkowy prosty.

Chorągwie

Chorągiew adamaszkowa stara, z fręzlami błękitnemi, na jednej stronie effigies Christi patientis in cruce, na drugiej S. Annae.

Chorągiew na płótnie malowana żałobna, stara, z jednej strony effigies Christi patientis in cruce, na drugiej Mortis.

Księgi

Mszał stary w czarnej oprawie jeden.

Lichtarze

Lichtarze cynowe spore dwa, od jmści pana Jana Kocha.

Lichtarze mosiężne stołowe dwa.

Cyna, miedź, mosiądz

Ampułek cynowych z nakrywkami para jedna, z miseczką cynową, od jmści pana Kocha.

Miseczka mosiężna stara jedna. [l. 527v]

Inwentarz budynków plebanii olsiadzkiej

Naprzód wrota wjezne z fórtą, dranicami kryte, zamczyste, probój jeden, z łańcuszkiem.

Browar z wrót maukną [!] kryty, drzwi proste, bez zawiasów, z probojami.

Izba nowa od wrót idąc pierwsza, drzwi na zawiasach żelaznych, zamek żelazny wnętrzny, zepsowany, z zaszczepką, piec w niej nowy kaflów prostych, kominek, okna trzy, dwa z jednego, trzecie z końca, z sienią. Obok stajnia, wszytek słomą kryty. W tejże izbie stół y ławy dwie po stronach.

Budynek wielki, w którym sam JM xdz pleban mieszka. Izba nowa z alkierzem, do tej izby drzwi na zawiasach żelaznych, zamczyste zamkiem wnętrznym, z klamką y z zaszczepką. W niej okna trzy: dwa od podwórza w jednym miejscu, całe, trzecie ex opposito drzwiom. Piec polewany, stary, stół dębowy. Z izby do alkierza drzwi stolarskiej roboty na zawiasach żelaznych z zamkiem wnętrznym y z zaszczepką, w nim okna dwa. Okienice jako do izby, tak [y do] alkierza zasuwane. W alkierzu stolik, pod nim szuflady trzy, na wierzchu schowanie, [l. 528r] ławy dwie, szafa stolarskiej roboty, czarno

farbowana, z wierzchu krata, zamczysta wnętrznym zamkiem, na zawiasach żelaznych, drzwiczki dwoje, wysoko y nisko. Komora boczna, do niej drzwi z alkierza na zawiasach żelaznych z zaszczepką, drugie w tył, także na żelaznych zawiasach z zaszczepką, z podwórza; w niej okno jedno potłuczone, pod komorą piwnica prosta.

Izba przeciwna stara, u drzwi zaszczepki, z obu stron zawiasy żelazne, okna dwa, jedno dziurawe. Trzecie okno zatarasowane. Komora boczna, były kiedyś okna, drzwi proste na zawiasach żelaznych. Sień. Dach stary, tarcicami kryty. Ganek przed sienią.

Po koniec tego budynku piwnica do jarzyny chowania, drzwi na zawiasach żelaznych, z zamkiem wnętrznym.

Świren nowy z zamkiem wnętrznym na żelaznych zawiasach, proboje jedne. Ganek przed świrnem dranicami wkoło pierzony, drzwi proste z probojem. Z jednej strony świrna komórka zamczysta, z drugiej strony powieć. Dach słomą kryty.

Izba kuchenna nowa ex opposito wielkiego budynku, drzwi proste na żelaznych zawiasach, z zaszczepką. Okna w niej dwa całe, stół, ławy dwie, szafka prostej roboty, piec prosty z komińkiem. Z izby komora, w niej okieńko potłuczone. Z komory spiżarnia. Drzwi u komory na zawiasach żelaznych, z zamkiem wnętrznym, stolik okrągły. W sieniach kucheńka tarcicami zagrodzona, drzwi do niej proste, z kucheńką [l. 528v] piekarnia, do niej drzwi proste. W tyle stajenka z zaszczepkami. To wszytko pod jednym dachem, tarcicami krytym. Stajnia stara zgniła, słomą kryta, oszarpana. Do plebanii sadzawki trzy próżne, czwarta spuszczona.

BUDYNEK FOLWARKOWY

Naprzód izba podstarzała, drzwi do niej proste, okna trzy nadwerężone, stoły, ławy dwie, piec prosty. Przez sień komora, drzwi proste. Dach słomą kryty. Świren słomą kryty, drzwi bez zamku z zaszczepką. Numa, alias wieża, jedna do miasteczka, czeladzi po koniec budynek; druga numa dla bydła.

W gumnie reja zwyczajna do młócenia zboża, tak [!] z bierwion. Osieć albo jowia, także do młócenia zboża, tok z płotu. Odryna do składania siana z bierwion, druga z chrostu pleciona, do słomy. Sadzawki do folwarku dwie próżne.

W folwarku bydła rogatego pięcioro: krówki dwie dojne, podciołków trzy. Owiec trzy, baran, jagniąt troje, świń troje, kur jeden. [l. 529r]

INWENTARZ MIESZCZAN Y WIEŚNIAKÓW Y KOMORNIKÓW PLEBANII OLSIADSKIEJ, SPISANY ANNO DNI 1677 MENSIS MAII DIE DECIMO ET CONTINUIS, IN VISITATIONE GENERALI EIUSDEM ECCLESIAE

Mieszczanie olsiadzcy

1. Joseph Leleykiewicz plac jeden, za placem gruntu ogród y gumno, morgów trzy w Treityszkach, reza jedna gruntu podłego pod Szoniami, Szyło morg przy tym. Łączki cztyry w Brewikach Szornele, pod młynem ogródek, nazwany Pelkies Gałas.

2. Symon Dargis y Thomasz, plac jeden. Item za placem ogród y gumno, morgów dwa obie ma w Treityszkach. Dwie rezy Symonowi jednemu.

3. Andrzej Mackiewicz, plac jeden. Item ogród y gumno, morgów cztyry w Treityszkach. Gażyszki reza jedna.

4. Jakub Gudyński, na gumniku plebańskim grunt niemierzony y nie w ulicy, a przecie dym zaprzysiężony dziś, jutro nie masz, bez ogroda. [l. 529v]

Altaria

Plac altaryski, na którym mieszka Jan Szlakmański y drugi, Mikołaj Rusin, jakoby na wolności zostający, dadzą sprawę sobie; do tegoż placu należy szmatek ogroda, na którym mniszki siedzą.

Szkoła

Na szkolnym miejscu postawił Symon Buzielis chałupę y mieszkawszy karczemnym szynkiem urobił dym zaprzysiężony; mając w mieście olsiadzkim dwa place nie budując się. Przedał tę chałupę y gniłkę z pustek zniezioną Marcinowi Tkaczowi za złotych 11 y gr. 15, a w tym włość płacić musiała za ten dym zaprzysiężony nad złotych sto y to kalectwo Jan Szatyński krawiec y Tkaczowa wdowa skwirczą.

WŁOŚĆ SIELSKA PLEBANII OLSIADZKIEJ

Sioło stupele

Marcin Stupelis

Sioło alexie

Andrzej Alexaytis
Dawid Nowik Kwaszaytis [l. 530r]

SIOŁO DARGIE

Jan Knitaytis
Jan Makścius
Abraham Giedwił

SIOŁO MAKŚCIE

Piotr Tarwid
Augustyn Muzas
Dawid Makścius

SIOŁO BUŻELE

Kazimierz Bużelis
Kazimierz Łiżykas Bałtrym
Kazimierz Makścius
Zygmont Makścius
Dawid Sabkus Dyszel
Jan Makścius Ławnik

SIOŁO WEŻELISZKI

Piotr Daracius
Krzysztoph Wiżgayło
Joseph Armenis
Kazimierz Alexaytis
Wdowa Krzysztophowa Giedmina [l. 530v]

SIOŁO SKIERWIDY

Zygmunt Skurwid
Kazimierz Knit

W LEPŁAWKACH W PLEBANII

Kazimierz Bagdonaytis straż.

W KIESTAYCIACH NA WŁÓCE

Kazimierz Pocaytis na połowice.
Osiadłości tych ziemian nie są opisane.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS OLSIADENSIS, IN VISITATIONE GENERALI ANNO DNI 1677 MAII 11 LATA ET SANCITA

Tunc quidem mercarios, pastores Dominus vocavit ad eos conversus, qui tunc erant, sicut vero et nunc, quid minime vellent, qui ut non possint, ovibus pastores agunt, quibus proprie mercenariorum appellatio convenit, S. Basilius in homilia. Tu ut nomen boni pastoris merearis, sequentia reformationis decreta observa. [l. 531r]

Tabernaculum Ssmi Sacramenti desuper conopaeo decenti ad praebendam maiestatem maiorem Vnbli Sacramento pariatur. Sub pixide in cyborio corporale album et mundum semper supponatur.

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur; sub certo numero hostiae consecrentur, quot consecratae fuerint, in tabula notentur, et quot post Communionem populi superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur sub custodia ipsius rndi parochi, nec sachristiano unquam aut homini laico concredatur, neque cum clavibus ecclesiae, sed separatim apud rndum parochum servetur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur, candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Vnble Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quorum transsumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus pro deferendo Vnbli ad infirmum comparentur. [l. 531v]

Lampas in ecclesia coram Vnbli, dum populus est praesens, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Vnble in pixide defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella, supra quam aqua baptismalis de capite infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero baptismalis, de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiunt, non concedatur.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo pro extrema hora agonis confortans confertur, ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter populo ex ambona inculcet ac commendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta praescriptum per illud [l. 532r] reliquiae peccatorum delentur et infirmus in doloribus alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, ses. 24 cap., 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum, baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populo inculcetur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridenti, unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simonicam redolet labem, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quot post administrationem sacramenti offertur, tanquam eleemosyna et non tanquam pretium accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittatur.

Olea sacra ex cathedrali eccla quantotius sine mora adferantur, testimonium extraditionis quolibet anno habeatur ab officiali.

Allatis novis oleis sacris, antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, cineres in sacrarium mittantur.

In metricis praesentia duorum testium matrimonio copulatorum adstantium, [l. 532v] iuxta praescriptum Tridentini, ses. 24, cap. 1, scribatur.

In sachristia aqua benedicta ad fores appendatur, similiter in porticu ecclesiae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis et festivis renovata ponatur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur, et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant, et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti diebus dnicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur et in libro scribantur, quot solidi collecti fuerint, et in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores medietas in carbonam mittatur, et medietas rndo parocho cedat.

A sepultura in fornice ecclesiae ultra florenos quinque solidis, intra ecclesiam in terra ultra sexagenam, idque a ditioribus solum, qui solvendo

sunt pares, accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur, in alios usus, nisi in ecclesiae, [non] necessitates pro ornamentis comparandis, vel fabrica ecclesiae expendantur, sub poenis contra usurpatores bonorum Ecclesiae sancitis. [l. 533r]

In caemeterio gratis (cum sit terra Dni, vendere eam non licet) sepeliantur.

Cathalogus mortuorum, ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata a morientibus oblata intuitu ecclesiae diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis, in supprimentes pia legata sancita.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis die praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Domini iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkiewiciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando, docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad missalia Romana patroni regni Sveciae adiungantur.

Stolae et manipularia ad casulas, quae non sunt, procurentur, et quae sunt lacerata, reparentur. [l. 533v]

Processus ex officio emanati et in librum ad hoc praeparatum inscripti quam celeriter via cursoria transmittantur.

Vesperas primas et secundas diebus dominicis et festivis decantare in ecclesia non negligat.

Devotionem in ecclesia, praesertim Matutinum hora septima, Sacrum cantatum hora nona, vesperas hora quarta, iuxta praescriptum synodi diaecesanae, absolvere incipiat.

In caemeterio pro sepultura infantium seorsivus locus assignetur.

Fons baptismalis in baptisterio noviter exstructo conservetur, clausura ferrea firma muniatur.

Capella in monte, loco ecclesiae antiquae exstructa per rndum Georgium Seraphinowicz, parochum Olsiadensem, nondum omnibus necessariis requisitis perfecta, a successore rndo parocho perficiatur.

Anniversarium dedicationis ecclesiae quolibet anno solenniter celebretur, diem dedicationis et per totam octavam recolentibus fidelibus indulgentiae quadraginta dierum promulgentur.

Imago S. Bartholomaei, in cuius titulum est ecclesia erecta, ante fores maiores ecclesiae sculpta vel picta exponatur. [l. 534r]

Cantor et baccalaureus, a longo tempore inservientes huic ecclesiae, non salariatos a praedecessoribus parochis conquesti sunt, quoniam tamen dignus est operarius mercede sua, successoribus rndis parochis, iuxta exigentiam meritorum et fructuum ecclesiae proportionem, a tempore praesentis visitationis in posterum salariare iniungatur.

Decreta praesentis visitationis, quae scientiam populi concernunt, ex ambona diebus aliquot festivis publicet.

Acta, lecta, publicata anno, mense et die ut supra.

Ad MDG Bque V Mariae honorem, sanctique Bartholomaei, titularis ecclesiae patroni, cultum. [l. 534v]

Nº 40

ACTUS VISITATIONIS GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS TELSENSIS, SUB AUSPICIIS ILLRMI AC RNDMI DNI CASIMIRI PAC, EPISCOPI SAMGAE, VILNENSIS, GERANONENSIS PRAEPOSITI, PER DELEGATUM STANISLAUM SIEMASZKO, CANONICUM ET PROCURATOREM SAMGAE, ANNO A NATO IN TERRIS DEO MDCLXXVII DIE 20 MENSIS IANUARII

Structura huius ecclesiae parochialis Telsensis lignea, modello crucis erecta, sine columnis, atrio versus occidentem, altari versus orientem sita, ostia ad introitum atrii bina[292] foribus abietinis super cardinibus ferreis innixis clausa; ad introitum ecclesiae fores abietinae cardinibus ferreis rotantibus clauduntur. Tectum ecclesiae tegulis abietinis vestitum, fenestras vitreas, habet[293] maiores novem. Chorus supra ostium maius ecclesiae pro musica, in choro fenestrae minores vitreae tres. Sachristia ad cornu maioris altaris, binis foribus [l. 535r] ad ecclesiam et ad caemeterium ex asseribus, abietinis et cardinibus ferreis suffultis clauditur, ab extra caemeterium versus sera ferrea interna munita.

Structura ecclesiae nondum totaliter perfecta, carens tabulato superiori; in medio tecti supra ecclesiam turris ingens, lamina viridis coloris tecta, cum cruce ferrea, supra verticem praefixa, in medio campanula ad signandum pendet; ad extremitates tecti in quatuor cornibus ipsius ecclesiae et capellis quatuor turriculae minores crucibus ferreis praefixis.

Ad sinistram partem versus sachristiam ambona fabrilis operis, ex asseribus constructa, de Nievoranis filia translata. In medio ecclesiae supra trabem Crucifixi effigies vetusta pendet.

Erigi caepta ista ecclesia de nova radice veteri collabente [!] anno 1677 sub titulo S. Spiritus sumptibus partim communitatis tenutae Telsensis, partim parochianorum, maiori vero ex parte cura, industria et sumptibus propriis moderni rndi dni Mathaei Montowt, rectoris ecclesiae Telsensis. Expensum est pro fabrica in paratis pecuniis flor. solidis 745, in bona moneta flor. 270, praeter frumentum et alia victualia sustentando operarios in proprio pane expensa.

---

[292] *Orig. įrašyta* binae.

[293] *Orig. įrašyta ir nubraukta* duas.

Ab origine fundata est ista ecclesia ad instantiam Venceslai episcopi et capituli Samgae per Sigismundum Primum regem Poloniae, sub anno 1537, qui per literas ad tivunum Telsensem [l. 535v] Juszkiewicium datas iussit subditis tenutae Telsensis proprio labore extruere ecclesiam, et sex hominum servitus, tres terras desertas pro agri cultura parocho, et locum pro parochia, horto et schola, ad eandem ecclesiam tres tabernas assignare et ad se pro confirmatione remittere iniunxit. Vigore earundem literarum Sigismundi regis deduxit ad effectum fundationem Hieronymus Chotkiewicz, palatinus Trocensis, capitaneus generalis Samgae, et supra descriptam dotem ecclesiae attribuit. Per revisorem autem Sacrae Regiae Maiestatis tenutae Telsensis Stanislaum Rayski sub anno 1554 in praedicitis servitoris in terris desertis ex dimensione inventi sunt pro dote ecclesiae mansi Nº 14.

Idem Rayski ex speciali facultate Sacrae Regiae Maiestatis addidit pro dote ecclesiae tres mansos, inter mansos tenutae Telsensis. Aream pro horreo et hortis iugerum sex, perticarum quindecim, tabernam liberam, cuius area continet perticas semi octo, de qua pensionem, kapczyzna dictam, pendere parocho obligatum est. Singuli autem subditi tenutae Telsensis pro strena ex omnibus mansis grossum unum, a civibus Telsensibus similiter grossum unum tribuere iniunxit.

Postea anno 1612 ad instantiam Andreae Wołłowicz, iudicis terrestris Samgae, Sigismundus Tertius, rex Poloniae, attribuit pro augmento dotis villam Eygirdzie mansorum 14, iugerum 19, perticarum sex. [l. 536r]

Seorsivae silvae pro lignis et aedificatione mansos tres, dictos Bogien [!], penes mansos Nerymdaycie et villae Tromiesi, ad locum insuper Szeksznis dictum, ad villam Kukiszki, penes terras nobilium Kęstayciów.

Ex singulis mansis subditi Telsenses simul cum censu ex omnibus mansis possessionatis, desertis et cultis avenae modium unum, ita ut ex decem modiis tona mensurae Vilnensis impleatur, cives vero Telsenses ex mansis possessionatis hordei modium unum, eiusdem mensurae cum subditis, denique cives omnes Telsenses ex areis ad plateam maiorem sitis sex grossos polonicales ex areis utrisque [?] ad plateas minores et extra civitatem iacentibus grossos 4 pendere tenentur. Praedicta pensio ecclesiae parochiali spectans curandum, et vigore fundationis eadem moneta, qua census ad aulam Telsensem extraditur, ecclesiae quoque persolvatur, et in extraditione per occultationem et suppressionem mansorum, agrorum et terrarum omnium cultarum, ne ecclesia in sua dote defraudetur, diligentem curam et investigationem rndus dnus parochus adhibeat.

Subditi autem tenutae Telsensis ratione ecclesiae Tyrkszlensis[294], quae pro filia ad ecclesiam Telsensem erat, cum antiquitus ad tenutam Telsensem

[294] *Orig. įrašyta* Telsensis.

spectarent, sed tantummodo per natalitium erresa [?] fityny [?] reddti [?] sunt, similiter duae villae Kurmaycie et Galwicie, itidem villa Kursze ex singulis mansis possessionatis grossos quatuor et hordei modium, [l. 536v] ita ex decem tonna[295] mensurae Vilnensis impleatur. Haec pensio grossorum et hordei nescitur quo ab ecclesia Telsensi alienata est, et fortassis suppressa per tenutarium modernum, mgcum dnum Ważyński, ita ut nec ad ecclesiam Tyrkszlensem pendatur. Notandum in eodem privilegio Sigismundi Tertii, regis Poloniarum pro augmento dotis attributae sunt: area prope parochiam sita, in qua antiquitus aula regia Telsensis exstabat, pro schola et hospitali aedificandis in civitate Telsensi, cives quatuor, Thomam cum domo et horto, penes eundem desertum, Nicolaum Newiłaycie cum domo et horto eiusdem, similiter cum piscina antiqua aulae Telsensis deserta, Joannem Giedewia cum domo, horto et horres. Ad possessionem praedictarum terrarum et civium nondum[296] parochi Telsenses venerunt, sed hucusque fuerunt in lite cum perillustri dno Denhof, tenutario Telsensi; quae vindicaret et litem perflicere tenebitur rndus dnus parochus modernus, quantum vires et tempora turbulenta permittent.

Accessit postmodum fundatio commissariorum Sacrae Regiae Maiestatis, Pauli Brzostowski, referendarii MDL, et Alberti Zeliński, qui priorem dotem grossorum subditis tenutae Telsensis auxerunt ex singulis mansis sex grossos pendere, et constituerunt ausu per certas poenas pecuniarias pro negligentibus ad devotionem frequentare, pro scandalosis excessivis et pro Paschate non confitentibus, prout continetur fusius in seorsivis literis eorundem commissariorum. [l. 537r]

Novissime vero accessit auctio a rege Poloniae Michaele trium mansorum et trium iugerum, terris parochi Telsensis adiacentium, quondam pro agri cultura aulae Telsensis adscriptorum. Similiter agros desertos et incultos secus viam publicam, a nobilibus Dymaycie currentem, in compensationem, ut praesumitur dotationis per Rayski revisorem adscriptae ecclesiae parochiali, de qua vide superius. Huius dotationis nondum ad possessionem pervenit rndus dnus parochus Telsensis, est tamen in spe proxima ad obtinendum, dummodo tempora turbulenta ad tranquilliorem statum perveniant.

Visitatio cyborii

Cyborium in maiori altari noviter exstructum, variis coloribus depictum et ex parte deargentatum, figurae rotundae, desuper planum, impensis rndi

[295] *Orig. įrašyta* tonnam.

[296] *Orig. dar kartą pakartota* ad possessionem.

dni parochi exstructum, sera interna bene clausum, intus Venerabile in pixide argentea ad margines deaurata continetur. Hostiae repertae sunt 15, infra pixidem corporale suppositum.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Ad sinistram partem ecclesiae, intra ambonam et altare capellae collateralis, situs fons baptismalis, sine cancellis, in stipite inclusus, operculo desuper eminenti[297] cum cruce in vertice [l. 537v] lignea rubri coloris tectus; continetur in vase aurichalcino exiguo, et cum stipite improportionato telluri, supra quam infantes abluuntur. Cochleare chalybeum, quo aqua baptismalis hauritur.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

Olea sacra ex Olsiadensi ecclesia, ubi consecrabantur anno praesenti 1676 feria 5ta magna, continentur vasculo stanneo, velamine rubeo involuta; in eodem stipite cum fonte baptismali asservantur.

VISITATIO ALTARIUM

Altare maius noviter exstructum ex veteri altari, restauratum ex parte dni Kumpikiewicz, qui duos ungaricos contulit et aliorum, qui florenos 14 contribuerunt, maiori vero ex parte sumptu rndi dni parochi moderni, constat flo. quadraginta sex bona moneta paratae pecuniae, excepto victu, pictori subministrando. In maiori tabula imago Beatae Virginis Mariae, a Deo Patre, Filio et Spiritu Sancto Coronatae in Caelo, a partibus statuae S. Casimiri et S. Andreae cum duabus angelorum statuis. In superiori tabula imago Crucifixi, a lateribus eiusdem statuae SS. Petri et Pauli apostolorum, supra verticem altaris Nomen Jesus et Veronica in radiis, circumcirca deargentatis. [l. 538r]

In altari portatile vetustum, prae antiquitate inscriptio legi non potuit, in sepulchro reliquiae nullae inventae, ut praesumitur, eiectae, nescitur quando, ideo a celebrando supra illud abstineatur. Supra altare tres mappae liticae [?]. Sedes altaris ex trabibus exstructa, gradus ad ascensum potentes et proportionales tres habet cancellis ab alvo ecclesiae clausum.

Ad sinistram partem intrando ecclesiam in sacello collaterali. Altare restauratum ex veteri, in tabula maiori imago BV Mariae Virginis Annuntiationis, a lateribus statuae duorum episcoporum, in superiori tabula

[297] *Orig. įrašyta* eminens.

Beatae Virginis Mariae Assumptionis, sumptibus dni Stephani Montowt, parochiani Telsensis. Sedes altaris lignea, ex trabibus constructa, nullum portatile habet, raro adhibito portatili celebratur.

Ex opposito in altero collaterali sacello, nullum altare reperitur, asseres tantum per modum altaris compositi et linteamine tecti, supra ad parietem imago Crucifixi affixa.

In alvo ecclesiae hydria lapidea pro aqua benedicta asservanda.

Scamna in ecclesia ad sedendum hominibus noviter exstructa, ab utraque parte versus atrium ecclesiae posita numero 13.

In caemeterio campanile vetus, restauratum sumptibus civium Telsensium, in quo campana maior una, duae minores pendent; supra ecclesiam in turri campanula ad signandum. [l. 538v] Pro reparatione campanarum rndus parochus de proprio impendit flor. 18.

Caemeterium nondum circumcirca septum.

Ad latus caemeterii, eundo ex civitate ad ecclesiam in parte dextra, in fundo ecclesiastico dnus Stephanus Kęstowicz loco hospitalis erexit hypocaustum cum atriolo absque camera. Ex altera parte ad oppositum pauper nomine Służa erexit aliud hypocaustum, quod loco hospitalis modo est, manent ibidem pauperes utriusque sexus N° 6.

Fundus vero, per fundationem pro hospitali designatus, est in detentione MD Denhof, possessoris Telsensis haeretici, et est in lite cum parochis Telsensibus in longo tempore.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

Argentum

Monstrantia srebrna operis antiqui, ale zewsząd obłamana, sztuczki są dwie, osobno cherubin et seraphini cum alis extensis, Najświętsza Panna in medio. Melchisedech złociste, krzyżyk supra [l. 539r] odłamany.

Calices duo argentei: unus intus deauratus, sprawiony od jmści pana Andrzeja Wołłowicza, a drugi kielich etiam exterius poniekąd złocisty ad sedem, złamany, ale spojony blachą.

Patyn cztyry złocistych dobrych.

Ampułek srebrnych nowych para naprawionych.

Krzyż srebrny nowy, sprawiony sumptu moderni parochi.

Tabliczki srebrne dwie.

Pixis argentea, intus pozłocista et ab extra.

ORNATY

Ornat atłasowy czarny, columna de aksamito nigro, z frędzlami dokoła z jedwabiu czarnego pstrego, z herbem, ze złotem wyszywany, cum stola et manipulo, stuła z palamitu czarnego zrobiona, od jej mości pani Ważyńskiej.

Ornat aksamitny czerwony z columną fijołkową aksamitną, cum stola et manipulo, tego aksamitu frędzle varii coloris, z galonem złotym, dawny, kościelny.

Ornat wzorzysty aksamitny ze srebrem y złotem z columną talatową, stary, latany, kościelny, z stułą y manipularzem.

Ornat atłasowy wzorzysty, cum stola et manipulari.

Ornat złotogłowowy wzorzysty zielony, cum toto, stary.

Ornat buratowy pstry prosty. [l. 539v]

Ornat biały adamaszkowy, stary, cum stola et manipulari.

KAPY

Kapa czarna z białą lisztwą aksamitną, wzorzysta, nadnoszona.

Kapa czerwona, stara.

ANTEPENDIA

Antependium skurzane, w kwiaty, stare, drugie na płótnie drukowane, trzecie zielone, stare.

Antependia kitajczane niebieskiego coloru, poszarpane.

Materii czerwonej starej szmat.

CORPORAŁY

Corporałów nowych dziesięć, a dwa stare.

PURIFICATORIA

Purificatoria różnych dwanaście.

PALLE

Pal do kielichów sześć różnych.

BURSY

Bursy dwie stare, a trzecia nowa, co do chorego zażywają. [l. 540r]

Vela

Velum atłasowe czerwone cum Agno.
Vela czerwone dwa, stare.
Velum zielone, różnym jedwabiem wyszywane.
Velum siatkowe pstre, korunki niebieskie dokoła.
Velum białe płócienne, różnym jedwabiem ze srebrem wyszywane.
Velum do monstrantii, jedne czarne, drugie kitajczane.

Alby

Alby dwie nowe z korunkami.
Alby trzy stare.

Humerały

Humerałów płóciennych ośm.

Komże

Komży dwie wielkie.
Komeżek małych nowych pięć.

Obrusy

Obrusów nowych trzy, starych obrusów pięć.

Towalnie

Towalnie dwie stare, jedwabne.
Towalen płóciennych cztyrnaście.
Lisztwa jedna stara, jedwabiem wyszywana, a druga nowa.
Płótna szmatów cztyry, do kościoła dane.
Pasy trzy niciane. [l. 540v]
Atłasowego obicia szmatki cztyry stare.

Księgi

Mszały dwa: jeden mały, drugi wielki, oba dobre. Trzeci stary, drukiem łamanym.
Agenda stara in folio, druga maleńka, stara.

CHORĄGWIE Y OBRAZY

Chorągiew ceglastej kitajki wielka, z jednej strony obraz Najświętszej Panny, a z drugiej Vnble cum lampadibus, od JM pana Adama Rymgayły.

Chorągwie dwie stare czerwonej kitajki, od pana Josepha Rymgayły.

Chorągiew kitajki białej, z jednej strony obraz Pana Jezusa, z drugiej strony Najświętszej Panny, od pana Dawida Melelwuskiego [!].

Chorągwie dwie harusu łazurowego z kutasami płóciennemi y z drąszkami malowanemi, od Jana Niiula z Raim.

Chorągiewki dwie szarzy czerwonej z kutasami białemi, do kościoła nieworańskiego, od Stanisława Zadwida z Kudlauk do tego kościółka ofiarowane.

Obraz dla niesienia do Kalwarii, sprawiony za złotych 30 dobrą monetą od Krzysztopha Macieycia z Łumkauk.

Obraz Zdjęcia z krzyża Pana Jezusa, od pana Franciszka Montowta. [l. 541r]

Obraz Pana Jezusa na krzyżu wiszącego, siedm słów mówionych wyrażający.

Obraz Ś. Jerzego, od pana Jerzego Leugouda.

Obraz moskiewski Najświętszej Panny niewielki, a D. Markawki.

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS ET SUBDITORUM AD ECCLESIAM TELSZENSEM PERTINENTIUM, IN EADEM VISITATIONE GNLI CONSCRIPTUM

Ex opposito kościoła dom na mieszkanie xdzu plebanowi de novo zbudowany, to jest izba stołowa z alkierzem y komorą, w tej izbie stół jodłowy stolarski znaleziony, dawny, ławy przy dwuch ścianach, a trzecia ławka przy piecu. Okna trzy dobre nowe w izbie, w alkierzu dwa nowe całe, jedno w komorze bocznej nowe, niedziurawe; drzwi w tym mieszkaniu stolarskiej roboty, wszytkie, na zawiasach żelaznych z zaszczepkami y klamkami żelaznymi, komora z zamkiem wnętrznym. Sionka z kucheńką, drzwi w tej sionce dwoje: jedne z przyjazdu wielkie na zawiasach żelaznych dobrych, a drugie mniejsze, stare, na biegunach. Przeciwna izba dla czeladzi z kominkiem, z ławami po bokach dobremi, stół jodłowy y komora boczna przestronna, okna w tej izbie y komorze trzy stare, nowo naprawione. Piece w tych izbach proste kaflowe, [l. 541v] dach na tym mieszkaniu wszytek słomą kryty, końce zaś dranicami zabite. Ex opposito świren wielki nowy z dwojamia drzwiami na zawiasach żelaznych, z zamkiem wnętrznym dobrym, z probojami dobremi; przy nim ganek spory z drzwiami prostemi y zasz[cz]epką żelazną dobrą, przy końcach zaś z obu stron stajenki dla koni przybudowane, wymosz[cz]

one z drzwiami prostemi na biegunach; za tymi sad wiszniowy z dwiema jabłoniami, a trzecia jabloń przy świrnie. Ad occidentem łaźnia w tym roku zbudowana, z sionką dla piwa robienia. Dach słomą y dranicami kryty. Tuż niedaleko browar z starego drzewa budowany, teraz bez dachu.

Ad aquilonem piekarnia z starego drzewa budowana z piecem. Dach z jednej strony dranicami staremi kryty, a z drugiej słomą. Dalej numa dla bydła z liptami, przy końcu tej numy odryna dla siana, z płotu y chrostu, dach słomiany.

Mieszczanie telszewscy pod xdzem plebanem mieszkający

Bałthromiej Zaleski z domem, ogrodem y z rezy płaci flo. 5.
Żydówka Moyżeszowa z domem, ogrodem y z rezy płaci flo. 5.
Joseph Drabowicz z domem, ogrodem y z rezy płaci flo. 15.
Kazimierz Dabkowicz z chałupki nic nie płaci, robotą.
Mathyasz Kopacz także robotą. [l. 542r]
Joseph Rymkiewicz z chałupki płaci flo. 1 gr. 15.
Krzysztoph Paszkiewicz z domem, z ogrodem płaci flo. 2 gr. 15.
Dawid Myziurski z chałupki z ogrodem płaci flo. 1 1/8.
Jakub Indrutaytis z domem, z ogrodem płaci flo. 2.
Mathyasz Paszkiewicz z chałupki płaci flo. 1 1/8.
Dawid Dębaytis z chałupki – flo. 2 [gr.] 15.

Tych powinność taka. Latem do siana y do zboża, y z listami gdzie potrzeba, y podwody gdzie potrzeba, do Kłopedy albo dokądkolwiek wyprawować. Pewnej ustawy żadnej nie mają, jedno pro arbitrio xdza plebana powinności pełnią.

Sioło eygirdzie

W nim włók osiadłych trzy, a gruntu w nim wszytkiego jest N° 14. Teraz w tej wiosce mieszkają poddani ci.

Jerzy Podarbiszkis trzyma trzy rezy z zaściankiem, płaci flo. 10.
Krzysztoph Wałorużaytis, płaci flo. 6 gr. 23.
Krzysztoph Styrpeyko pustki nowo objoł, płaci flo. 2 gr. 15.
Marcin Mazielus trzyma puł rezy, nic nie płaci, robotą.
Stanisław Stankaytis płaci flo. 4 [gr.] 4.
Dawid Morkaytis płaci flo. 4 [gr.] 4.
Grzegorz Eygirdis płaci flo. 7 [gr.] 15.
Stanisław Grodziewicz, płaci flo. 4 [gr.] 4. [l. 342v]
Jerzy Piezius płaci flo. 3.

Michał Ruduszys płaci flo. 2.

Jan Kleynis płaci flo. 5.

W lesie na trzech włókach mieszka Dawid Endrekaytis, płaci flo. 3.

Ustaw żadnych nie mają, jedno pro arbitrio xdza plebana powinności pełnią, który że nie jest gravis, niepotrzebują żadnych ustaw. [l. 543r]

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS TELSZENSIS, IN VISI[TA]TIONE GENERALI RELICTA ANNO DOMINI MILLESIMO SEXCENTESIMO SEPTUAGESIMO SEPTIMO MENSIS IANUARII DIE 20

Cum eucharisticus ordo per segnitiem temporum pervertatur, nisi novis sancitis visitationum, ut aquilae iuventus renovetur, idcirco peracta visitatione generali ecclesiae parochialis Telsensis infra scripta decreta reformationis reliqui in posterum observanda.

Venerabile Sacramentum intra civitatem cum pixide superpelliceatus processionaliter, praeeunte[298] schola et sequente populo cum cantu devoto, deferatur.

In cyborio particula hostiae consecratae pro adoratione intrantibus ecclesiam, quando Venerabile ad infirmum defertur, relinquatur. [l. 543v]

Laternae ad deferendum Venerabile intra civitatem cum luminaribus procurentur et adhibeantur.

Baldechinum pro maiestate Venerabilis Sacramenti in processionibus publicis, aliud baldechinum parvum in una hasta pro deferendo Vnbli ad infirmum, implorata eleemosyna parochianorum, quantum fieri potest, procurari suadetur.

Diebus solennioribus, dum Divina peraguntur, sex candelae in maiori altari ardeant.

Similiter diebus omnibus festivis lampas coram Venerabili extinctis candelis accendatur.

Venerabile quolibet die octavo renovetur, et tempus renovationis diligenter in tabula ad sachristiam affixa notetur.

Ad Communionem populi cancelli linteamine tegantur mundo, et candela a ministro praeferatur sub tempus Communionis.

Comitantibus Venerabile Sacramentum, dum ad infirmum defertur, indulgentiae 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, populo ex ambona saepius commendentur, ut alacriores ad obsequium divinum in Venerabili Sacramento sint.

Clavis a cyborio in sachristia sub altera clausura diligenter asservetur.

---

[298] *Orig. įrašyta* pereunte.

Fons baptismalis ad maius altare intra cancellos collocetur commode et honeste, et cancellis circumcirca sepiatur. [l. 544r]

Vas pro aqua aliud, maius et stipiti proportionatum procuretur, velamine honesto ad arcendos pulveres cooperiatur et si aqua immunda fuerit, per linteamen coletur, et linteamen comburatur.

Baptisterium ferrea sera diligenter claudatur et clausum sub custodia habeatur.

Fons baptismalis in anno pro Paschate et Pentecosten renovetur.

Pro patrinis, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 2, de reformatione matrimonii, unus sive vir, sive mulier, vel ad summum unus et una, quos parentes elegerint, admittantur.

Cognatio spiritualis inter baptisantem, [baptisatum] baptisatique patrem et matrem, nec [non] inter levantes et levatum levatique patrem et matrem, matrimonium contrahendum dirimens, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 2, doceatur.

Haeretici extra casum gravis necessitatis in patrinos non admittantur.

Olea sacra in armariolo seorsivo, ad parietem ecclesiae prope fontem exstructo, conserventur cum inscriptione „Olea sacra“.

Olea sacra allatis novis antiquiora in lapide ad id destinato comburentur, cineres in sacrarium mittantur, similiter strophiola, quibus infantes in baptismo teguntur, comburantur, et cineres in sacrarium mittantur. [l. 544v]

Pro extrema unctione olea sacra in civitate ad infirmum superpelliceatus cum luminaribus deferat.

Ab administratione sacramentorum, quoniam omne pretium ab invitis extorsum simoniacam labem redolet, idcirco rndo parocho moderno et successoribus serio inhibetur, ne a copulatione matrimonii, baptismo, extrema unctione, confessionibus ullum pretium extorsive paciscatur, sed quod libere post administrationem sacramenti pro eleemosyna secundum laudabilem consuetudinem offeratur, accipiatur.

In metricis matrimonio copulatorum praesentia[299] duorum testium iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 1, notetur.

Metricae antiquiores dissolutae dissolvantur, bene compingantur et conserventur.

Liber arte ligatus pro metricis ad inscribendum nomina matrimonio copulatorum comparetur.

Carbona in ecclesia sub trina clausura munita habeatur, et ad eius custodiam duo viri fide digni adhibeantur, qui seorsivas singuli claves habeant et simul communicato consilio proventus de carbona in necessitates ecclesiae expendant, expensasque fideliter connotabunt.

---

[299] *Orig. įrašyta* praesentium.

Proventus autem carbonae erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti, qui loco sepulturae intra ecclesiam a ditioribus et qui solvendo pares sunt, ultra sexagenam non exigatur [?] [l. 545r] idque totum pro fabrica vel aliis ecclesiae necessitatibus in carbonam mittatur.

In caemeterio, cum sit terra Domini, vendere eam non licet, gratis sine pretio sepeliantur, quod si gratis offeratur, licebit pro eleemosyna percipere.

A pulsu campanarum pro defunctis ultra medium florenum non exigatur; medietas in carbonam mittatur, altera rndo parocho cedat.

Caemeterium circumcirca nondum septum, invocato subsidio aulae Telsensis, circumvallare trabibus curet.

In sachristia lavaterium pro abluendis manibus Missam celebraturis stanneum, affixum parieti, cum pelvi stannea supposita comparet.

Ad fores sachristiae aqua benedicta in vasculo decenti appendatur.

Tabulatum superius in ecclesia nondum exstructum perfici curetur.

Confesionalia saltem duo pro audiendis confessionibus cum craticulis exstruantur.

Ad idem confessionale casus reservati in bulla Caena Dni et alii summo pontifici vel episcopo, legibili charactere descripti affigantur.

Monstratorium argenteum, in quo Venerabile, processionibus defertur, confractum reparetur. [l. 545v]

Campanula ad fores sachristiae appendatur.

Pro organis, vulgo positivo, ut legatum defuncti Joannis Dowkinc, implorata ulteriori eleemosyna parochianorum ad executionem deducatur.

Anniversarium pro Vitoldo, introductore fidei catholicae in Samogitiam, die in rubricis praescripto observetur quolibet anno.

Legatum pie defuncti ...[300] apud dnum Skurwid detentum, vindicetur et iuxta mentem testatoris calix, casula pro ecclesia parochiali praeparentur.

Indulgentiae 40 dierum vespertinam orationem ad pulsum campanae dicentibus populo promulgentur.

Hospitale pro pauperibus vindicat fundo, vigore fundationis adscripto, modo ab haeretico dno possessore aedificari, invocato subsidio tenutae Telsensis, et ad hanc ecclesiam procurentur, et in illo pauperes debiles foveantur.

Cathalogus mortuorum et ad hanc ecclesiam sive in caemeterio in ecclesia sepultorum scribatur.

Pia legata, intuitu ecclesiae in pecunia vel aliis rebus mobilibus vel immobilibus a moribundis oblata, in libro diligenter conscribantur, et non in alias, nisi ecclesiae necessitates, praesertim pro fabrica, convertantur, sub poenis contra supprimentes pia legata sancitis. [l. 546r]

---

[300] *Orig. palikta vietos pavardei įrašyti*.

Linteamina ecclesiastica, videlicet corporalia, purificatoria, tobalia et alia ad usum altaris spectantia, munda sint et saepius laventur.

Palla tela alba subducantur et saepius laventur, id circiter [?] tela subducta amovibilis.

In portatili antiquitus consecrato et praevetusto, quoniam in sepulchro nullae reliquiae repertae sunt, ostium sepulchri sepultum apertum, non celebretur, sed iterum consecrari curetur.

In contionibus et exhortationibus orationem Dnicam, symbolum apostolorum, signum sanctae Crucis, decem praecepta Decalogi, praecepta ecclesiastica, actus contritionis, fidei, spei et charitatis. Diebus dominicis et festivis lingua vernacula populum doceat.

Caetera quae ad maiorem Dei cultum promovendum animarumque pretioso Christi Sanguine redemptarum, salutem magis expedire videbuntur, cum singula immensum esset perscribere, proprio zelo, pietati et dexteritati rndi dni parochi committuntur.

Acta, lecta, publicata anno, die et mense ut supra. [l. 546v]

ACTUS VISITATIONIS GENERALIS ECCLESIAE NIEWORANENSIS, FILIAE AD ECCLESIAM PAROCHIALEM TELSENSEM SPECTANTIS, ANNO DNI MILLESIMO SEXCENTESIMO SEPTUAGESIMO SEPTIMO MENSIS IANUARII DIE VIGESIMA

Capella in Nieworanis sita, distat milliaribus duobus ab ecclesia parochiali Telsensi, exstructa loco filiae cum consensu loci ordinarii sub praesulatu piae memoriae illustrissimi Tyszkiewicz, episcopi Samogitiae. Fabrica ecclesiae simplex, rudis, vetusta, collabens, noviter sub tempus moderni parochi asseribus serta. Choros habet duos: unum supra ostium maius ecclesiae, aliud supra sachristiam collabentem, fenestras quinque, omnes laceras, excussas. Sachristia ad partem orientem fenestram habet unam parvulam, nulla habet propria apparamenta, ex ecclesia Telsensi pro celebratione Divinorum adferuntur.

Nulla hucusque ad hanc capellam extabat fundatio specialis, solum cura moderni rndi parochi obtenta est [l. 547r] promissio a serenissimo Michaele, rege Poloniae.

Designent [!] commissarii, qui ob temporum turbationem et secuta morte regis praedicti nondum ad executionem deducto [!] neque obligatio est ulla, nisi ex sola consuetudine diebus festivis intra hebdomadam intervenientibus vel tertia hebdomada rndus parochus solet adesse ad Divina populo propinquiori celebranda.

Ad eandem capellam est hypocaustum cum atrio pro rndo parocho adveniente, ex opposito hypocaustum vetus, collapsum sine tecto, in eodem

hypocausto meliori pro consistentia parochi fenestriolae duae, una vitrea ex illis ibidem balneum propter custodem, cum atrio. Ibidem tugurium propter mansionem pauperis, id est balneum cum atrio, et hortus adiacens, in quo pars quarta[301] tonnae conseri potest propter custodem et pauperem, hanc capellam custodientes[302].

Acta, lecta, publicata die, mense, anno ut supra [l. 547v]

[301] *Orig. įrašyta ir nubraukta* tenutae.

[302] *Orig. įrašyta* custodientibus.

Nº 41

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS POŁONGOVIENSIS, SUB AUSPICIIS ILLUSTRISSIMI CASIMIRI PAC, EPISCOPI SAMOGITIAE, VILNENSIS, GIERANONENSIS PRAEPOSITI, PER ME, STANISLAUM SIEMASZKO, CANONICUM SAMOGITIAE ET PROCURATOREM VENERABILIS CAPITULI EIUSDEM, ANNO 1677 MENSIS IULII D. 23

A primaeva origine fundata est ista ecclesia de anno 1590 a serenissima Anna, regina Poloniae, in bonis Połongoviensibus per privilegium, quo pro dote et sustentatione rectoris tres mansi agriculturae plebanali et sex mansi pro subditis in villa Polibgiri et quatuor sexagene pro vino ex capitaneo loci quotannis; devehere obstricti sunt, obligati sunt etiam ibidem manentes coloni ad aedificandam domum parochiae, quoties necessitas postulaverit. Quam fundationem Sigismundus Tertius, rex Poloniae, per speciale privilegium confirmavit 1597.

Melioravit eandem fundationem Sigismundus 3tius ad instantiam Elizabet Gosłowska Woynina, viduae thesaurarii curiae SRM, qui praeter superiorem dotationem indidit insuper per speciale privilegium per unum cribrum siliginis, alterum hordei, ex singulis mansis quolibet anno extradendos, sub anno 1609. [l. 548r]

Visitatio fabricae ecclesiae

Fabrica eiusdem ecclesiae antiquissima; ex traditione dicitur a prima fundatrice Anna, regina Poloniae, exstructam esse sub patrocinio BV Mariae, nondum tamen consecrata. Parietes extra asseribus cincti, similiter tectum asseribus satis munitum, supra medium ecclesiae turris, noviter exstructa et lamina partim colore rubro, partim viridi depicta obducta per rndum Typszewicz, praeteritum parochum Połongoviensem; supra eandem turrim crux magnitudinis iustae ferrea, opere pictoris deargentata, supra porticum turris ingens quadrangularis cum ferrea desuper cruce. Ad porticus ianuae patent duae, foribus abietinis clausae et sera ferrea externa ingenti munitae. Ad ecclesiam ianua maior foribus abietinis et sera externa clauditur. Fenestrae per totam ecclesiam maiores vitreae numerantur 12, omnes integrae. Supra maiorem ecclesiae ianuam chorus pro musica sive organo. In navi, id est in medio ecclesiae, effigies Crucifixi, ibidem candelabrum ad instar capitis cervi

ligneum in catena ferrea pendet, in cuius fronte duo candelabra ferrea infixa pro candelis, similiter ad catenam plura alia candelabra, vulgo essy pendent. Ad maius altare pro lampade laterna ingens appensa; ad dextram partem ambona operis arcularii, ad sinistram sachristia; armarium pro componendis ornamentis ecclesiasticis cum tribus separamentis, duabus vero foribus, cardinibus ferreis fultis, nititur armarium superius [l. 548v] pro argento ecclesiastico componendo.

VISITATIO VNBLIS SACRAMENTI

Tabernaculum Ssmi Scrmti in maiori altari constitutum, operis sculptilis, quantitatis iustae, totum deauratum et aliquibus [!]. Supra illud Nomen Jesus in radiis. Clauditur sera interna. Vnble asservatur in pixide argentea, intus deaurata, cui corporale subpositum, clavis in sachristia servatur sub altera clausura, qualibet fere hebdomada renovatur Vnble.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Ad sinistram partem intrando ecclesiam, penes altare Christi Crucifixi, baptisterium operis arcularii, operculo eminenti convexo tectum, totum colore rubro et viridi depictum, intus clauditur operculo plano, sera ferrea interna. Aqua baptismalis pura et munda conservatur in vase aereo rubro, intus non dealbato; baptisantur infantes aqua cochleari hausta, non supra scultellam [!], sed supra fontem totum.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

In eodem baptisterio ad latus lebetis aquae baptismalis conservantur [l. 549r] olea sacra in loco commodo, sine ulla tamen ab extra inscriptione, in vase stanneo; allata ex cathedrali ecclesia, ut testimonium allationis perhibet; extremam unctionem in raro usu esse apud fideles huius parochiae.

VISITATIO ALTARIUM

Maius altare operis sculptilis, in maiori tabula imago picta BVM Bochensis, colore nigro totum depictum, aliquibus solum in locis deauratum, columnas habet duas, in superiori contignatione imago S. Casimiri picta, a partibus effigies quatuor angelorum sculptae deauratae, in summitate verticis stemma fundatoris; in eodem altari inferius imagines BV vitro vallatae quinque, penes easdem ferrea parva candelabra affixa, vulgo kruczki 7. Super altare totum baldechinum. Portatile habet consecratum ab illrmo Kiszka, epo Samgae, bonum, integrum et inviolatum.

Visitatio altaris secundi

Hoc altare. Pie defuncta Elisabeth Gosłowska Woynina, olim praefecti culinae vidua derelicta, zelo divinae gloriae promovendae, saluti animae propriae prospiciendo fundavit ad hoc [l. 549v] altare beneficium altariam super bonis haereditariis Sałantensibus, Kumpiki dictis, de quibus centum et quatuor sexagenas bona moneta solvendas[303] altaristae quolibet anno in perpetuum inscripsit, imposita obligatione, ut[304] singulis septimanis tria sacrificia Missae pro refrigerio animae fundatricis absolveret. Tenuit hanc altariam non ita pridem defunctus Hyeronimus Siemaszko, seniculus fere nonagenarius, obiit in Domino, modo post eius obitum hoc beneficium in integro fere vacat.

Visitatio altaris 3tii

Ad sinistram partem intrando ecclesiam altare operis sculptilis cum imagine Christi Crucifixi, aliquibus in partibus deauratum, corpus autem ipsum nigro colore depictum, a lateribus imagines S. Josaphat, eppi et martyris, ex altera parte S. Theclae, virginis et martyris, in superficie imago Coronationis Beatae Virginis Mariae.

Visitatio caemeterii

Caemeterium circumcirca in modum coronae stantibus asserculis, aliquibus in locis eminentioribus, aliquibus vero depressioribus, claviculis ferreis affixis, per medium coloratis et per medium picerllitis [?] septum, ad quod caemeterium portae tres patent. Una minor, versus parochiam, de simulacris et fragmentis navis naufragae exstructa, desuper imago [l. 550r] BVM Annuntiationis, in summitate crux depicta variis coloribus, sicut simulacra. Altera porta versus civitatem, cum tecto et foribus, et infra craticula lignea. 3tia porta parvula, versus altariam, non clausa foribus; non procul ab eadem porta horologium solare, vulgo kompas, a pie defuncto Hyeronimo Siemaszko positum.

In eodem caemeterio ossorium vetus, tectum lacerum habens et indigens restauratione.

In eodem caemeterio versus plateam crux elegantis structurae, de malo navis confractae exstructa, altitudinis iustae, tota picta; ad passim crucis capella quadrangularis, tegulis quercinis tecta, foribus binis clauditur, in quibus imagines S. Joannis Evangelistae et S. Pauli depictae. Tota capella ab extra

[303] *Orig. įrašyta* solvendo.

[304] *Orig. įrašyta* et.

colore rubro depicta, intus vero tabulatum variis mysteriis Passionis Christi depictis adornatum, in stipite vero crucis ab utraque parte imago Flagellationis Christi coloribus expressa, supra cuius caput duae tabellae argenteae, infra suggestus, per modum graduum ex trabibus constructus. Supra hanc inferiorem capellam craticula octo angularis in modum coronae, variis coloribus depicta, supra quam duae icones in assere depictae BVM et S. Joannis; deinde altius ascendendo effigies Christi Crucifixi in assere depicta, desuper vero tectula cum quatuor turriculis, supra quas omnes, vulgo wietrzniki cum globulis eminentibus, in summitate autem globus instar turris, lamine tectus.

In eadem parte caemeterii versus domum parochialem campanile, asseribus latera habens tecta, desuper quadrangulari tecto coopertum, desuper tecto columna instar hastilis, cum globo lamine tecto et cruce ferrea praefixa. [l. 550v]

VISITATIO CARBONAE

Carbona ecclesiae hactenus sine clausura et nullo certo loco affixa habebatur, modernus rndus parochus Połongoviensis Meynart ab annis ferme duobus rectoratus sui in perceptis solum florenos decem et grossos quinque ostendit, quos pro vino et aliis ecclesiae necessitatibus expendisse deduxit.

INVENTARIUM APPARAMENTORUM, ARGENTI ECCLESIAE POŁONGOVIENSIS ET TOTIUS SUPELLECTILIS, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

SREBRO KOŚCIELNE

Pixis srebrna, intus deaurata, ab extra po wielkiej części także pozłocista.

Monstrantia srebrna, wszytka biała, niezłocista, sedes wybijana, manubrium także, ex partibus duae statuae odlewane; jedna BVM, druga S. Joannis Evangelistae, circulus in radiis albis non deauratis, melchisedech srebrne niepozłociste, na wierzchu krzyżyk biały srebrny, na którym effigies srebrna odlewana Christi patientis.

Kielich srebrny, miejscami pozłocisty, głatki, sedes także głatka, manubrium wybijane, [l. 551r] cuppa biała, na wierzchu samym, intus pozłocisty, z pateną srebrną, z jednej strony pozłocistą.

Kielich srebrny, wszytek biały, intus pozłocisty, sedes wybijana, manubrium także, cuppa similis, z pateną srebrną, a teraz pozłocistą, in sede z herbem, litery SWKL.

Patena srebrna biała niezłocista, do chorych.

Krzyż sam srebrny, sedes y manubrium drzewiane, ad cornua icones quatuor Evangelistarum srebrne odlewane pozłociste, z drugiej strony za szkłem reliquiae, po brzegach na kształt koralów różyczki srebrne pozłociste 6.

Tablica srebrna z łańcuszkiem y z kółkiem srebrnym, na niej BVM effigies Christi patientis in cruce, pod krzyżem effigies flectens, cum inscriptione: „Na cześć y na chwałę Bożą Najświętszej Pannie dała Anna".

Tablica srebrna, na niej effigies BVM Częstochoviensis, nisko oczka dwa.

Tablica srebrna, na niej effigies BV Mariae cum litt. KP.

Tablica srebrna, na niej effigies BV Mariae, sub pedibus luna, litery PP.

Tablica srebrna, na niej effigies BVM, nisko herb z literami ADCL, PP, od JM pana Adama Dawgirda.

Tablica srebrna z kółkiem srebrnym cum effigie BV Mariae, sub pedibus luna, statua flectens, litery MWSEK.

Tablica srebrna cum effigie BV Mariae.

Tabliczka srebrna ad instar serca na dwuch łańcuszkach z kółkiem, na której effigies BV Mariae, ex partibus duo angeli [l. 551v] coronam tenentes z literami JLAI.

Tablica srebrna cum effigie BVM et literis MS.

Tablica srebrna, na niej effigies Christi patientis in cruce, z literami AWFW.

Tablica srebrna cum effigie BV Mariae, z kółkiem srebrnym.

Agnusek srebrny na trzech łańcuszkach z kółkiem srebrnym.

Tablica srebrna cum effigie BVM z kółkiem srebrnym, na drugiej stronie: „Johan Rotekowski, anno 1672".

Ampułki srebrne parzyste, na jednej inscriptio „Christophorus Gezdowicz", na drugiej „Michael Kontrim".

Ząb srebrny na łańcuszku z kółkiem srebrnym zawiesisty.

Serduszka srebrne, z jednej strony pozłociste, na której inscriptio: „Belurge [?] Ladischlas Wonsowski 1661".

Obrazki dwa srebrne na srebrnych blaszkach, na których odrysowane duae icones S. Petri et S. Pauli apostolorum.

Sznur perłowy sowit jeden, w którym granów 10.

Manele bursztynowe parzyste jedne, przy których agnusek bursztynowy.

Sznur bursztynowy sowity z sztuczkami przeplatanemi powiązanemi.

Agnusek czarny rogowy jeden.

Agnusek kryształowy jeden.

Ornaty

Ornat adamaszkowy czerwony z columną, takowąż, passaman karmazynowy, frędzle także karmazynowe, cum stola et manipulari eiusdem coloris.

Ornat atłasowy w kwiaty złociste z columną taletu francuskiego, galon złoty, frędzle dokoła jedwabne ze złotem y ze srebrem, z stułą y [l. 552r] manipularzem eiusdem materiae, od jej mości pani Woyniney, ciwunowej użwętskiej.

Ornat nędzy bogatej czerwony z columną takowąż w kwiaty białe, passaman czerwony jedwabny, cum manipulari, sine stola.

Ornat atłasu niebieskiego, jedwabiem żółtym przetykany, z columną aksamitną ciemno zieloną, passaman karmazynowy, frędzle dokoła pstre jedwabne, cum stola et manipulari eiusdem materiae.

Ornat atłasowy zielony z columną błękitną czamletową, passaman pstry jedwabny, frędzle dokoła czerwone błękitne, cum stola et manipulari eiusdem materiae, do altarii należący.

Ornat atłasowy biały, w kwiaty spore różne florysowany, z columną takowąż, passaman pstry żółty, czyrwony, frędzle także pstre białe, czerwone, cum stola et manipulari eiusdem materiae.

Ornat adamaszkowy czarny z columną atłasową, w kwiaty białe, passaman biały y czarny, frędzle pstre dokoła, cum stola et manipulari eiusdem materiae.

Ornat tabinowy żałobny wzorzysty z columną atłasową białą, passaman czarny, biały, cum stolla et manipulari, do altarii należący.

KAPY

Kapa tabinowa błękitna z lisztwą adamaszkową dzikawą, fetocie białe, z szczytem, tabin koło szczytu, frędzle czerwone jedwabne.

Kapa atłasowa błękitna, jedwabiem zielonym przetykana, z lisztwą tabinową czarną, passaman pstry, z szczytem takimże, koło szczytu frędzle pstre jedwabne biało czarne. [l. 552v]

Kapa nędzy bogatej czerwona, białym kwiatem florysowana, z lisztwą ceglastą, na której z jednej strony passaman jedwabny pstry, z drugiej czarna lisztewka atłasowa, złotem przetykana, z szczytem także adamaszkowym ceglastym, koło szczytu frędzle jedwabne czerwone karmazynowe.

ANTEPENDIA

Antependium adamaszkowe czerwone z atłasem białym w columny, kutasy pstre jedwabne, passaman takiż.

Antependium wiszniowe atłasowe w columny, passaman jedwabny ceglasty.

Antependium buracikowe ciemno zielone w kwiaty, passaman blaszkowy.

Antependium buracikowe białe w kwiaty spore czerwone, passaman pstry jedwabny.

Vela

Velum zielone tabinowe, in medio krzyż z koronek srebrnych, circumcirca, także korunki srebrne, do altarii należące.

Velum atłasowe białe w kwiaty spore różne, in medio krzyż, circumcirca fręzle jedwabne.

Velum ceglaste czamletowe, in medio Nomen Mariae z passamanu zielonego, dokoła passaman zielony jedwabny.

Velum siatkowe z kwiatami złotą blaszką przetykanemi, in medio Nomen Jesus in radiis, dokoła sznurek złoty. [l. 553r]

Vela ad tegendum monstratorium tureckie różne cztyry.

Bursy

Bursa atłasowa papużasta, in medio kwiat spory haftowany ze cztyrma małemi, passaman dokoło jedwabny, z literami SA.

Bursa atłasowa biała, in medio krzyż passamanu prostego, fręzle dokoła pstre jedwabne.

Bursa atłasowa zielona florysowana, dokoła passaman zielony jedwabny, z krzyżem tegoż passamanu.

Bursa adamaszkowa czarna, in medio krzyż passamanu pstrego, dokoło także passaman pstry.

Bursa do chorych czerwona złotogłowowa, in medio krzyż z koronek srebrnych.

Bursa żałobna tabinowa, in medio krzyż z koronek pstrych, do altarii należąca.

Palle

Palla złotogłowowa, dokoła taśma złota.

Palla aksamitna, krzyż passamanu ceglastego, dokoła passaman ceglasty jedwabny.

Palla atłasowa biaława, in medio krzyż z passamanu, dokoła fręzla pstra jedwabna.

Palla atłasowa czerwona, in medio Nomen Jesus, dokoła jedwabiem białym y niebieskim wyszywana. [l. 553v]

Palla atłasowa zielona florysowana, passaman dokoła zielony, z krzyżem takimże.

Palla atłasu białego, in modum crucis szyta.

Palla pułatłasowa zielona florysowana, passaman dokoła pstry, z krzyżem takimże.

Palla złota, miejscami ze srebrem y prostą blaszką szyta.

Palla atłasowa zielona, in medio krzyż z taśmy złotej, dokoła korunki złote, do altarii należąca.

Palla płócienna, in medio krzyż z koronek złotych, dokoła korunki złote.

CORPORAŁY

Corporałów in numero, tkackiego płótna y różnego 12.

PURIFICATORIA

Purificatoria in numero 27.

SZERZYNKI

Szerzynka rąbkowego płótna, jedwabiem czerwonym, łazurowym, zielonym ze złotem wyszywana.

Szerzynka rąbkowego płótna, jedwabiem różnym wyszywana, dokoła korunki pstrej roboty.

Szerzynka rąbkowego płótna, jedwabiem czerwonym z bielą y z blaszką srebrną wyszywana.

Szerzynka rąbkowego płótna, jedwabiem różnym wyszywana ze złotem.

Szerzynka tkackiego płótna, różnym jedwabiem wyszywana. [l. 555r] [305]

Szerzynka tkackiego płótna, różnym jedwabiem wyszywana, na której inscriptio „Maryanna“, do altarii należąca.

TOWALNIE

Towalnia rąbkowego płótna, jedwabiem zielonym ze złotem, w kwiaty spore wyszywana, od pani Rodomińskiej.

Towalnia rąbkowa, po końcach różnym jedwabiem wyszywana.

Towalnie prostego płótna z korunkami, po końcach wyszywane 3.

Towalnie prostego płótna, po końcach korunki, 3.

Towalnia siatkowej roboty jedna.

Towalnia prostego płótna, siatką przetykana jedna.

OBRUSY

Obrus tkackiego płótna, różnym jedwabiem wyszywany jeden.

Obrus prostego płótna, po brzegach siatka.

---

[305] *Įrišant rankraštį sumaišyti keli Palangos parapijos vizitacijos lapai. Publikacijoje grąžinama originali aprašymo seka.*

Obrusów prostego płótna, po brzegach korunki, cztyry.
Obrus tkackiego płótna, po brzegach korunki.
Obrus prostego płótna, korunki domowej roboty po brzegach, 1.
Obrusy prostego płótna bez korunek trzy.

Ręczniki

Ręczniki prostego płótna z pstrocinami dwa.
Ręczniki także prostego płótna cztyry.

Alby [l. 555v]

Alba tkackiego płótna z korunkami prostej roboty domowej jedna.
Alby prostego płótna z korunkami prostemi dwie.

Komży

Komża tkackiego płótna z korunkami prostej roboty.
Komży prostego płótna z korunkami domowej roboty dwie.

Humerały

Humerały prostego płótna 3.
Humerał atłasowy biały bernardyński jeden.

Obrazy

Obraz BV Mariae w ramach, inscriptio: „Magna Mater pietatis, fer solamen desolatis".

Obraz S. Michaelis archangeli wielki, in modum altaris.

Obraz S. Georgii w ramach, cum inscriptio: „Divo Georgio, patrono et tutelari, Christophorus Bork una cum consorte sua Dorotea Gieysztorówna pro capella in monte Birita [!], penes Połongam existente. DDD".

Obraz Ś. Kazimierza w ramach.

Obraz BV Mariae, sub pedibus luna.

Obraz BVM na płótnie, circumcirca mysteria sacratissimi Rosarii, na wierzchu krzyż drotowy.

Obraz S. Francisci Xaverii orantis.

Obraz BVM na desce.

Obrazy w ramach supersztychowe za szkłem z materii poklejone dwa, od pana Stanisława Augustynowicza. [l. 554r]

Obrazy także supersztychowe za szkłem z różnej materii poklejone cztyry: jeden Coronationis Jesu Christi, drugi BVM Dolorosae, trzeci BVM ducentis in Jerusalem Christum parvulum, czwarty Salvatoris Mundi.

Obraz w ramach supersztychowy bez szkła, S. Josephi portantis Jesum Infantem.

Statua Resurrectionis Christi sculpta.

Statua S. Joannis Baptistae sculpta.

Statua sculpta Depositionis Jesu Christi de cruce.

CHORĄGWIE

Chorągiew kitajki białej, frędzle dokoła żółte jedwabne, na której z jednej strony Christi patientis in cruce, ex partibus effigies BV Mariae et S. Joannis, z drugiej strony Sancti Francisci Ordinis Minorum.

Chorągwie kitajki białej, frędzle zielone, na której z jednej strony BV Mariae, circumcirca misteria Sacratissimi Rosarii, z drugiej strony S. Laurentii; na drugiej z jednej strony S. Margaritae, z drugiej strony S. Davidis.

Chorągiew płótna drukowanego, na której z jednej strony Christi patientis in cruce, z drugiej BV Mariae.

Chorągiew na płótnie malowana, na której z jednej strony BV Mariae, z drugiej strony Decollatio s. Joannis Baptistae.

Chorągwie na płótnie malowane, na których na jednej BV Mariae et Christi orantis ad Deum Patrem in horto, na drugiej S. Luciae et S. Mathaei.

Chorągiew na płótnie malowana, na niej Resurrectio Christi et Salvatoris cum B Virgine.

Chorągwie na płótnie w kwiaty czerwone, na której obraz Flagellationis Christi et S. Josephi gestantis parvulum Jesum, [l. 554v] na drugiej Jesu Christi baiulantis crucem et S. Michaelis archangeli.

Chorągwie sztametowe, na których obrazy Christi patientis et Venerabile, na drugiej Coronationis BV Mariae et Beatae V Mariae Dolorosae.

Chorągwie na płótnie, na których obrazy Christi patientis et Resurrectionis eiusdem, na drugiej S. Filippi apostoli et Sanctae Zuzannae.

Chorągwie na płótnie, na których obrazy S. Barbarae et S. Simonis, na drugiej S. Judae, S. Thadaei et S. Evae et Adami.

Chorągwie na płótnie, na których obrazy S. Ursulae et S. Bartholomaei, na drugiej S. Annae et S. Mathiae.

Chorągwie szarzowe czerwone, na których obrazy S. Barbarae et Sancti Stanislai episcopi, na drugiej BV Mariae et Ascensionis Jesu Christi in Caelos.

Chorągwie na płótnie malowane, na których obrazy S. Thomae et S. Elisabeth, na drugiej S. Jacobi Minoris et S. Apolloniae.

Chorągwie na płótnie malowane, na których obrazy malowane: na jednej S. Joannis, apostoli et evangelistae, et S. Casimiri, na drugiej S. Joannis Baptistae.

Chorągwie, na których z jednej strony S. Jacobi Maioris et S. Ceciliae, na drugiej S. Andreae et S. Catharinae.

Chorągwie, na której [!] z jednej strony obraz Coronationis Christi et S. Davidis, na drugiej S. Martini et Flagellationis Jesu Christi.

Do chowania albo raczej do wkładania tychże chorągwi cyrkułów żelaznych przy ścienie ośm.

Księgi [l. 556r]

Mszał w czarnej oprawie jeden.
Graduał poszarpany.
Psalterium vix ad usum valens.
Agenda jedna.
Agendy małe dwie.
Brewiarz na chórze poszarpany.
Canones na ołtarzach trzy drukowane z rameczkami.
Pulpity do mszałów podkładania dwa.
Pulpit pro „Venite, adoremus“ malowany.

Lichtarze

Lichtarzów mosiężnych para.
Lichtarzów drzewianych toczonych par trzy, od JM xdza Meynarta.
Lichtarzów starych drzewianych par dwie.

Cyna, miedź, mosiądz, żelazo

Ampułek cynowych para jedna, do altarii należąca.
Miseczka cynowa jedna.
Lampa szklana, blachą oprawiona.
Thurybularz mosiężny.
Lavaterium mosiężne.
Żelazo do pieczenia opłatków.
Przy słupach kościelnych cztyry kruczki żelazne do stawiania świec.

Dzwony

Dzwon jeden większy, od pana Jerzego Piotra Rogowskiego.
Dzwon drugi średni.

Trzeci mniejszy.
Dzwonków małych w kościele trzy. [l. 556v]
Signans na kościele.

VISITATIO GENERALIS CAPELLAE IN DORBIANY, PER MODUM FILIAE AD ECCLESIAM PAROCHIALEM SPECTANTIS

Fabrica lignea, parietes boni ac integri, ab extra asseribus muniti, tabulatum superius tantummodo parum putrefactum. Erecta in titulum S. Petri et s. Pauli apostolorum, nondum consecrata, tectum ab extra partim tegulis, partim asseribus sussilibus [?] tectum. Turres supra tectum duae: una in medio, tota lamina obducta, crucem ferream desuper habens elegantis operis, altera turris supra porticum, nondum lamina obducta, cum cruce similiter ferrea et globo aurichalcino. Porticus versus occidentem, fores a fronte et a lateribus trinas habet, unas clausura ferrea bene munitas. Aliae, sachristiae ab utraque latere ecclesiae duae, foribus bene munitae.

VISITATIO TABERNACULI SANCTISSIMI SACRAMENTI

Hoc in maiori altari situm, operis arcularii quantitatis iustae, coloribus decenter depictum et deauratum, clausura interna ferrea; inter fores et ianuam cyborii foramen notabile patet, ita ut cultro imposito aperiri possit. Pixis argentea elegans, desuper pro monstratorio melchisedech cum circulo radio, vitro ab utraque parte claudente imponitur; clavis a cyborio in eadem altari sub linteaminibus repertus.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Ad introitum ecclesiae a dextra parte in sacello fons baptismalis, [l. 557r] nullis cancellis cinctus, titubans, operculum planum. Interius non potui visitare in absentia rndi parochi, claves ad aperiendum deerant.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

Olea sacra in sachristia intus sachristiam [!] servabantur in vasculo stanneo vetusto, testimonium allationis in absentia rectoris nullum exhibitum, supponitur tamen hoc anno fuisse allatum.

VISITATIO ALTARIUM

Altare maius operis sculptilis, colore partim albo, partim nigro [?] depictum et in iuncturis deauratum. In maiori tabula imago Christi Crucifixi

elegantis picturae, in eadem imagines B Virginis, s. Joannis evangelistae, s. Mariae Magdalenae, s. Casimiri, in superiori contignatione SS. Petri et Pauli apostolorum, versus terram ad sedem altaris a lateribus imagines eorundem SS. Petri et Pauli apostolorum.

Altare secundum

Ab ingressu ecclesiae a dextro latere altare S. Annae operis arcularii, in maiori tabula imago S. Annae Mettertiae cum BV et Christo Dno intra iuncturas albas, nondum colore depictas.

Altare tertium

Ab ingressu ecclesiae a sinistris altare BV Mariae operis sculptilis, columnas habet ad instar marmoris eleganter depictas, ipsum vero corpus altaris partim albo, partim rubro colore [l. 557v] depictum, in superiori contignatione imago S. Catharinae.

Altare quartum

In eadem sinistra parte ecclesiae ad parietem altare operis arcularii vetusti, qui erat antea loco altaris maioris, ad instar altaris clausibilis, habet ianuas; effigies depicta Christi Crucifixi, suggestus sive sedes ex asseribus, nullo velamine tecta [?].

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS EIUSDEM CAPELLAE

Srebro kościelne

Pixis kościelna srebrna, niezłocista, cum operculo, supra quod duae icones srebrne, do której monstrantijka srebrna w promieniach przyprawiona, na wierzchu z krzyżykiem, na którym effigies Crucifixi.

Kielich srebrny, intus złocisty, nadrążony, z pateną złocistą.

Tabliczka srebrna na ołtarzu Najświętszej Panny.

Ornaty

Ornat czerwony adamaszkowy wzorzysty, wkoło frędzle pstre jedwabne, cum stola et manipulari eiusdem materiae. [l. 558r]

Ornat aksamitny czarny, barzo stary, z staremi potrzebami, cum requisitis.

Ornat nędzy pstrej w kwiaty czerwone na białym polu, z potrzebami czerwonemi jedwabnemi, ze wszytkim.

ANTEPENDIA

Antependia trzy na płótnie, kwiaty wielkie malowane.

BURSY

Bursa nędzy białej z frężlą wkoło zieloną.

PALLE

Palla jedna czarna, druga czerwona.

CORPORAŁY

Corporały tkackiego płótna dwa.

PURIFICATORIA

Purificatoria in numero cztyry.

SZERZYNKI

Szerzynka jedna, żółtym y czerwonym jedwabiem w kwiaty wyszywana. [l. 558v]

Szerzynka czerwonym jedwabiem wyszywana, na której Nomen Mariae.

OBRUSY

Obrus jeden tkackiego płótna, bielą y blaszką srebrną szyty.

Obrusów prostego płótna z forbotami po końcach trzy.

Obrus prostego płótna bez korunek jeden.

RĘCZNIKI

Ręcznik nowy do nakrywania krat[306] po końcach z pstroczką.

---

[306] *Orig. įrašyta* kart.

Ręcznik domowej roboty, po końcach z pstrociną czerwoną.
Ręcznik stary do ucierania, z forbotami.

Alby

Alba tkackiego płótna dobra y nowa, z forbotami na dole.
Alba prostego płótna, stara, także z forbotami.

Komży

Komża dobra z forbotami jedna.

Humerały

Humerały trzy. Z tych dwa dobre, jeden stary. [l. 559r]

Chorągwie

Chorągwie czerwonej, wzorzystej saji, z frędzlami jedwabnemi, z których na jednej imago BV Mariae et S. Joannis Baptistae, na drugiej S. Davidis et Passio Jesu Christi.

Chorągwie płócienne czerwone pstre, na jednej imago S. Pauli apostoli et Salvatoris Mundi, na drugiej S. Petri apostoli et BV Mariae.

Chorągiew kitajki białej, srebrnemi y złotemi kwiatami przypstrzona, obraz na niej S. Stanislai episcopi, a z drugiej Chrzszczenie Pana Jezusa w Jordanie.

Lichtarze

Lichtarze cynowe niewielkie cztyry.
Lichtarze drzewiane dwa.
Lichtarz wielki mosiądzowy, wiszący na łańcuszku żelaznym, ze dwunastą essów.

Cyna, miedź, mosiądz, żelazo, spiża

Dzwonek signans niewielki na kościele.
Dzwonek mniejszy, przed zakrystią do ściany przyprawiony.
Kociołek in baptisterio mosiądzowy.
Chrismale cynowe stare.

VISITATIO [l. 559v] GENERALIS CAPELLAE ŁAYKOŻEMY, PER MODUM FILIAE AD ECCLESIAM POŁONGOVIENSEM SPECTANTIS, ANNO UT SUPRA

Capella Łaykożemy sita colle eminenti, non procul aula, per medium murata et per medium lignea; tectum habet foraminosum, putridum et brevi in ruinam collapsarum; in eodem muro sachristia comprehenditur murata, sub maiori altari fornix, similiter muratus, brevi in ruinam propendens, clauditur foribus binis, [cardinibus] ferreis innixis.

In sachristia nullum armarium pro componendis apparamentis exstat, solum in mensa exponuntur, clauditur sachristia foribus pictis, cardinibus ferreis munitis. Exstructa ista capella a piae memoriae Radzimiński. Caemeterii saepimentum circumcirca dirutum, pecudibus ad ingressum patens, ad quod duae portae ad ingressum patent. In caemeterio campanile vetustissimum, indigens magna reparatione; in eodem caemeterio versus portam crux praealta, parum putrefacta. Ecclesia circumcirca secundam, quod ligneam habet, structuram asseribus cincta, in tecto cruces ferreae rubigine consumptae, vix haerent.

VISITATIO CYBORII

Tabernaculum Ssmi Sacramenti in maiori altari situm, quantitatis exiguae, operis arcularii, sera interna clauditur. Vnble in pixide argentea non deaurata servatur.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Baptisterium coloribus depictum, sed non clausum; aqua continetur [l. 560r] in lebeculo aereo parvulo.

VISITATIO ALTARIUM

Altare maius operis ad instar sculptilis, valde rudis, totum coloribus depictum, in maiori tabula imago BV Mariae ritus Graeci in tela depicta. In superiori contignatione imago S. Andreae apostoli, sub cuius pedibus angelus [!] sculptus deauratus, ibidem stemma aereum deauratum fundationis Radzimiński.

A lateribus eiusdem altaris maioris duae imagines maiores elegantis picturae cum mysteriis Vitae et Passionis Christi in modum Crucis, sub quibus crucibus bini evangelistae depicti; hae imagines sunt in iuncturis depictis ad instar florum deauratorum.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS EIUSDEM CAPELLAE

Srebro kościelne

Pixis srebrna mała niezłocista, cum operculo.

Kielich srebrny, wszytek złocisty, z pateną srebrną złocistą.

Tabliczka srebrna na obrazie Najświętszej Panny, który jest [l. 560v] w ołtarzu Najświętszej Panny wielkim.

Na obrazie Najświętszej Panny rzezanym sztuczka krzyżowa z fetoci czarnej kryształowa.

Serduszko srebrne.

Ornaty

Ornat biały tabinowy na kształt złotogłowu, pstry, w różne kwiaty floryzowany, z potrzebami blaszkowemi pstremi wkoło, z stułą y z manipularzem naddartemi.

Ornat adamaszkowy biały z frężlą wkoło jedwabną z różnego jedwabiu, z columną czerwonego atłasu, manipularz odmienny, sine stola.

Ornat błękitny tabinowy z columną pstrą atłasową albo aksamitną, ze wszytkim.

Ornat tabinu czarnego, w kwiaty także czarne floryzowany, z columną tabinową w kwiaty białe, cum toto, z potrzebami jedwabnemi.

Ornat sajowy czarny ze wszytkim, z potrzebami jedwabnemi.

Antependia

Antependium tabinowe czarne z potrzebami pstremi jedwabnemi.

Antependium atłasowe wiszniowe z herbów złocistych, bez żadnych potrzeb.

Antependium muchajerowe gożdżikowe. [l. 561r]

Antependium stare aksamitne czarne z potrzebami blaszkowemi.

Antependium buracikowe zielone.

Antependium pstre drukowane z turecka, w kwiaty na płótnie.

Vela do kielichów

Velum flamskiego płótna, zielonym, czerwonym jedwabiem y srebrną blaszką w kwiaty wyszywane, we środku Nomen Jesus.

Velum także flamskiego płótna, jedwabiem zielonym y różnym, po końcach kwiaty małe wyszywane.

Velum siatkowe różnego jedwabiu, in medio Nomen Jesus in radiis.

Szmat adamaszku wiszniowego z korunkami złotemi w poprzeg, a na dole frędzle czarne jedwabne.

BURSY

Bursa papużasta z obuch stron, z potrzebami jedwabnemi pstremi.

Bursa czerwona, z jednej strony z takimiż potrzebami, a z drugiej różnemi kwiatami przetykana.

SZERZYNKI

Szerzynka turkusowym jedwabiem y srebrną blaszką w kwiaty wyszywana, in medio Nomen Jesus in radiis. [l. 561v]

Szerzynka stara poszarpana, żółtym y turkusowym jedwabiem wyszywana, in medio Nomen Jesus.

Szerzynka flamskiego płótna, dziurawa, czarnym jedwabiem y bielem wyszywana.

OBRUSY

Obrus prostego płótna z lisztwą, czerwonym jedwabiem wyszywany.

Obrus tkackiego płótna w kwaterki robiony, dobry.

Obrusek stary tkackiego płótna, dziurawy, z jednej strony ze szerokiemi forbotami, a po końcach wąskiemi.

Obrus stary, dziurawy tkackiego płótna z lisztwą, czerwonym jedwabiem y blaszką srebrną przetykany.

Obrus stary z lisztwą, czarnym jedwabiem wyszywany.

ALBY

Alby dwie, jedna prostego płótna dobra, z forbotami na dole.

Alba druga, vix valens ad usum.

HUMERAŁY

Humerały trzy prostego płótna.

Humerałów bławatnych zakonniczych pięć.

CHORĄGWIE [l. 562r]

Chorągwie adamaszkowe czerwone z potrzebami jedwabnemi, na których imagines S. Christophori et S. Stanislai, episcopi et marthyris, na drugiej effigies Crucifixi et S. Andreae apostoli, na których obrazy barzo stare.

Chorągwie płócienne pstre czerwone z potrzebami prostemi, z których na jednej imagines BV Mariae, z drugiej nie znać jakiej świętej; na drugiej imagines S. Casimiri et Sancti Joannis evangelistae.

Lichtarze

Lichtarzów mosiądzowych na wielkim ołtarzu para.
Lichtarzów drzewianych malowanych dwie pary.
Lichtarz wielki pro paschali cereo collocando.
Lichtarz wielki in medio capellae mosiądzowy, z sześcią essów.

Cyna, miedź, mosiądz, żelazo

Ampułki cynowe dwie et chrismale.
Thurybularz mosiądzowy sine sede, z łańcuszkiem całym.
Żelazo do pieczenia opłatków o jednej hostii, y cyrkułek do wyrzynania communikantów.

Dzwony

Dzwony trzy, miarnej wielkości y nierównej.
Signans czwarty na kościele.
Piąty dzwon barzo piękny, na milę głośny pułtora tysiąca dobrej monety kosztujący, od nieboszczyka Radzimińskiego temu [l. 562v] kościołowi dany. JM pan Sapieha, teraźniejszy wojewoda połocki, nullo iure inscio illrmo loci ordinario wyprowadził, trzebaby vindicare z Sapieżyna od ojców bernardynów.

Inventarium domus plebanalis

Budynek, to jest dom wielki dla mieszkania xdza plebana, do kościoła przychodząc przy sadzie po lewej ręce. Najpierwiej izba malowana y z piecem kaflów zielonych, z tej izby alkierz y komory dwie, drzwi 5, szóste do komory, wszytkie dobre, na żelaznych zawiasach z zaszczepkami. W tej izbie y w alkierzu okna trzynaście, po cztyry kwatery, dobre, z okienicami na żelaznych zawiasach, w komorze bocznej okno z czterma kwaterami, stare. W drugiej komorze okno dobre, na żelaznych zawiasach. W tejże izbie stoły, ławy, przy ścienie sień przestronna, w której kucheńka malowana, w której drzwi na zawiasach żelaznych. Z tejże sieni izdebka w boku z piecem nowym kaflowym, ławy przy ścienie y stół, okna nowe dwa. Z sieni naprzeciw izba stołowa wielka z piecem nowym kaflów malowanych zielonych, w której izbie

okna trzy wielkie nowe po cztyry kwatery na zawiasach żelaznych, stół y ławy przy ścienie. Z tejże izby komora boczna, w tejże izbie drzwi dwoje do sieni: drzwi wielkie na zawiasach żelaznych z klamką y zaszczepką, do komory także. Z sieni ganek przestrony z salą; tegoż domu sala słomą kryta. Budynek drugi, to jest izba dla czeladzi, za fórtą przy wrotach wielkich idąc po lewej stronie w tejże izbie okna 2 y z komorą boczną, piec prosty kaflowany, drzwi dwoje jedne do komory, drugie do izby. W tejże izbie żarna, przy tejże izbie sień z browarem.

Budynek trzeci, to jest świren, jeden wielki, drugi mały, z gankami y z komorami pod jednym dachem słomą krytym. Przy tymże świrnie stajenka dla koni zamczysta, po końcu stajenki komórka.

Budynek nowy dla bydła chowania do gumna idąc, po lewej stronie nad wrotami stajnia wielka y z wozownią.

Wrota wielkie, z dwójma wrotami. Do kościoła idąc fórta dranicami kryta z wietrznikiem.

Fórta wielka nowa pośród plebanii, tarcicami opierzona, ze drzwiami, [l. 563r] na tejże fórcie sala, w tej sali Crucifix snicerskiej roboty y obrazy po bokach dwa, Najświętszej Panny y Ś. Jana, dachem dranicami krytym z wietrznikiem.

Sad przy domie wielkim idąc do kościoła po prawej ręce, w tym sadzie sadzawki dwie. Plebania oparchaniona y ogrodzona z ostrogiem [?]; w tymże ogrodzeniu gumno, w gumnie odryny dwie: jedna wielka dla składania siana, druga dla składania zboża, obie z płotów.

Za wrotami tegoż gumna stawek. [l. 563Br][307]

[307] *Rankraštyje sekantis lapas nenumeruotas*.

Nº 44

DECANATUS WIERZBOŁOWIENSIS

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS SAPIEŻYSCENSIS ANNO DNI 1677 DIE DECIMA QUINTA FEBRUARII [l. 563Bv]

Corpus ipsum ecclesiae istius ex lateribus muratum operis vetustissimi, laqueare vero ex asseribus opere arculario exstructum, in quo stemma depictum illustrissimorum Sapieharum, praesertim illustrissimi Pauli Sapiehae, palatini Nowogrodensis, sub anno 1581, totum hoc tabulatum putrefactum, vix trabibus adhaerens et ruinae proximum; tectum ab extra tegula argillacea contectum, totum lacerum, foraminosum et stillans, et mox corruens, nisi restauretur, per cuius foramina ingens copia nivis super tabulatum ingeritur. Ante ecclesiam porticus ex asseribus constructa, super quam turris eminens loco campanilis; porticus praedicta clauditur binis foribus abietinis, in cardinibus ferreis nitentibus. Ostium maius ecclesiae clauditur foribus quercinis, cardinibus ferreis fultis, sera ferrea externa; aliae fores versus maius altare sine cardinibus et sine ulla clausura ferrea, tantum occlusae. Chorus supra ostium maius ecclesiae pro musica sine ballassis. In medio Crucifixus et s. Maria Magdalena. Fenestras vitreas habet 8. Ad sinistram partem sachristia murata exigua, fenestram habet 1 sine vitro, craticula solum ferrea munitam, fores quercinas sine clausura habet. In sachristia scrinium abietinum pro componendis ecclesiae apparatibus. Pavimentum ecclesiae latere stratum, scamna nova ab una parte habet, ab altera modo reparantur. Caemeterium circumcirca trabibus septum. Erecta est ista ecclesia in titulum Decollationis S. Joannis Baptistae, nondum ab aliquo [l. 564r] antistite catholico consecrata.

Visitatio filiae jodoganensis

Ad eandem ecclesiam Sapieżyscensem est filia in Jodogany, aedificata ab illrmo Alexandro Massalski, castellano Smolenscensi, sub titulo S. Michaelis. Nullam habet haec ecclesia propriam fundationem, neque apparamenta ecclesiastica, ex sola tantum consuetudine solet r. parochus Sapieżyscensis pro festo s. Michaelis, tertio die Paschatis, Nativitatis et Pentecosten [!] Divino pro populo celebrare. Altare unum tantum in hac ecclesia, in quo imago S. Michaelis archangeli et S. Francisci, non habet portatile proprium consecratum. Tota ecclesia circumcirca asseribus tecta, supra porticum campanula una

pendet, neque in turri supra ecclesiam una campana alia exstat. Caemeterium circumcirca trabibus septum.

VISITATIO FUNDATIONIS ECCLESIAE

Fundata et dotata est ista ecclesia ab illrmo Paulo Sapieha, palatino Novogrodensi, a quo pro praedio rectori huius ecclesiae sex mansi erant inscripti, sed quia hoc praedium erat distans uno miliari ab ecclesia et in terra sterili, palludosa et inutili [l. 564v] situatum, ideo illrmus Alexander Massalski, castellanus Smolenscensis, in aliud commutavit praedium, pro quo terras apud 4 nobiles ex altera parte fluminis Chroni coemit et subditos 5 nuncupatos in villa Joczany attribuit, deinde tabernam penes viam publicam, Cauna Regiomontum currentem, sitam cum uno lanneo terrae et seorsive prato decem currum feni adscripsit et in civitate Sapieżyscensi cum terra et fundis duos cives dotavit. Deinde in villa Ragliszki terrae ad aulam spectantis iugera 27 adscripsit, insuper loco decimae antiquitus fundatae de tenuta Sapieżyscensi, singulis annis ducentos florenos in parata pecunia solvere constituit.

VISITATIO TABERNACULI SSMI SACRAMENTI

Istud positum in altari maiori, operis arcularii vetusti, in partibus deauratum, clauditur sera interna ferrea, bona et firma, intus nullo vero exornatum velo, muscae emortuae repertae intus et telae aranearum. Vnble servatur in pixide argentea, intus et extra non deaurata, supra operculum crux mobilis et valde titubans; velo sericeo cooperta. Clavis servatur in sachristia in scrinio. [l. 565r]

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Altare maius operis arcularii vetusti, in partibus deauratum, ab utraque parte habet columnas quatuor, intra quas imago S. Alberti, ex altera parte S. Casimiri, in superiori contignatione imago Christi de cruce depositi, a lateribus duae statuae evangelistarum, in medio altaris imago Christi capti a iudaeis, quae propter gratias magnas divinas pro miraculosa a populo habetur, nondum tamen ab officio pro tali approbata. Dicitur flumine Nemeno in undis adfluitasse, prout vota argentea inscriptionibus suis testantur; apparet infra eandem imaginem inscriptio vetustissima extersa in tela assuta, vix legi aliquibus in locis potest, quaedam tamen verba scripta exstant, hanc imaginem in flumine Nemeno natantem repertam et Sapieżyscis sibi locum elegisse; haec tela, in qua inscriptio exstat; tota corrupta, putrefacta, lacera, praesumitur per negligentiam supinam rectorum huius ecclesiae; dicitur etiam a populo

eandem imaginem, a Moschis sub tempus hostilitatis Caunam deportatam, nescitur quomodo iterum ad suum locum migrasse et in altari repertam[308]. Sedes altaris murata, sed non consecrata. Portatile habet consecratum ab illrmo Casimiro Pac moderno episcopo Samgae; cancellis tornatilibus cingitur, gradus ad ascensum habet duos. In eodem altari maiori imagines duae de alabastro, in una Moyzes [l. 565v] oves pascens, cui in rubo ardenti apparuit Deus, S. Joannes evangelista scribens Apocalypsim.

Visitatio altaris secundi et tertii

In medio ecclesiae ab utraque parte sedes pro altaribus muratae, nullam autem habent structuram altaris, sed solum in una parte exposita imago S. Joannis, Christum baptisantis in Jordane, ex altera parte Christi a iudaeis capti, similis miraculosae; nulla habent portatilia propria consecrata.

Visitatio fontis baptismalis

Ad dextram partem ecclesiae in angulo fons baptismalis situatus, clauditur operculo plano; erat aliqua figura ab extra eminenti, insignitus, sed deiecta; continetur aqua in vase aereo, intus non dealbato nigro; infantes baptisantur supra ipsum fontem, quia deest pelvis, clauditur sera ab extra pensili.

Visitatio oleorum sacrorum [l. 566r]

Olea sacra servantur in scrinio in sachristia in vasculo stanneo, operculo non bene adaptato, cum periculo effusionis; testimonium, quod sint allata ex cathedrali ecclesia, exhibuit. Extrema unctio in ista parochia apud fideles est in raro usu.

Inventarium argenti, apparamentorum et totius suppellectilis ecclesiasticae, in eadem generali visitatione conscriptum

Monstrantia srebrna roboty staroświeckiej pięknej specjalnej, sztukami złocistemi, połamana, drotem sztuki poprzywiązywane, z jednej strony koło szkła facies angelorum deauratae 9, z drugiej strony totidem facies niezłociste białe. Osobliwie supra melchisedech duo angeli coronam tenentes, po rogach 4 evangelistae pozłociste. Item dwa obrazy złociste: z jednej strony Ś. Kazimierza, z drugiej Salvatoris; na wierzchu effigies BV niezłocista. Na wierzchu supra

[308] *Orig. įrašyta* repertertam.

turrim quadratam krzyżyk cum effigie [l. 566v] Crucifixi nadłamany, drotem przywiązany, circulus koło szkła moskiewskiego w korunki połamane. In sede sex facies angelorum złociste, in manubrio galka złocista, melchisedech za szkłem moskiewskim, ab utraque parte złocisty.

Pixis argentea non deaurata, supra illam crux titubans et mobilis.

Krzyż srebrny quantitatis iustae in radiis circumcirca; ex una parte effigies Crucifixi in cruce et tres effigies animalium złociste, aquilae, bovis et leonis, et hominis; z drugiej strony szkło sine Agno Dei, na rogach na kształt kamieni trzy sztuki szkła, czwarta upadła, sedes wybijana.

Kielich spory, intus et extra złocisty, cuppa, sedes et manubrium wybijane, in sede tres facies angelorum małe, z patyną ab utraque parte złocistą.

Kielich złocisty staroświeckiej roboty, intus et extra złocisty, wybijany, in manubrio na gałce facies angelorum, także in sede, in qua zepsowany, z patyną złocistą.

Kielich srebrny biały, nec intus, nec extra pozłocisty, in manubrio gałka wielka z sześcią puklów, na których literae „Christus"; sedes sexangularis, na której z jednej strony effigies Crucifixi, z drugiej strony Nomen Jesus; z patyną srebrną białą.

Patyna srebrna, złocista ab utraque parte, mała[309], do chorych. [l. 567r]

Ampułki srebrne spore dwie.

VOTA AUREA ET ARGENTEA AD IMAGINEM, QUAE ASSERITUR MIRACULOSA A POPULO

Oczy dwie szczyrozłote, wpuł złamane, na których zrzenica oczu szmalcowana.

Oczy drugie srebrne, bogato złociste.

Tablica wielka srebrna, na której Nomen Jesus in radiis, cum inscriptione: „Ten mały upominek dany jest na ozdobę obrazu Pana Jezusowego, który z przejrzenia Bożego przypłynoł Niemnem do kościoła Ś. Jana Chrześciciela, w którym kościele doznawając przed tym obrazem wielkiej łaski Bożej w potrzebach, a osobliwie w chorobie cięszkiej, Panu Bogu w Trójcy Ś. jedynemu dziękując za przywrócenie zdrowia, już prawie w ostatnim momencie życia z niespodzianej łaski Bożej otrzymawszy, roku 1640 votum oddaję."

Tablica srebrna wielka z uchem sporym, na której effigies Christi „Ecce Homo".

Tablica srebrna wielka na czterech łańcuszkach srebrnych z kolcem, na niej Coronatio Christi cum inscriptione: „Ta tabliczka dana jest na ozdobę ołtarza Przenajświętszego Pana Jezusa za wielkie dobrodziejstwo Boże dziękując, a obietnicę [l. 567v] swoją wypełniając."

[309] *Orig. įrašyta* małe.

Tablica srebrna spora, na niej imago Ssmae Trinitatis in nubibus.

Tablica srebrna spora z uchem, na niej effigies Crucifixi, inscriptio: „Na cześć Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Ś. jedynemu, Najświętszej Pannie y Wszytkim Śś. ta tabliczka dana jest anno 1624.“

Tablica srebrna na łańcuszku na trzech kolcach, na niej imago Coronationis Christi, z drugiej litery WK RW WXL.

Głowa cała, wszytka srebrna, spora cum facie.

Tablica srebrna na trzech łańcuszkach srebrnych, na niej imago Christi „Ecce Homo“.

Tabliczka srebrna, na niej Flagellatio Christi.

Tabliczka srebrna, na niej Nomen Jesus in radiis, z pacierzami.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Dana jest od nas obójga na obraz Pana Jezusowego, prosząc go pilno, żeby nas oboje z miłosierdzia swego w modlitwach naszych Pan Bóg wysłuchawszy, tę ofiarę maluczką wdzięcznie od nas, sług swoich, przyjął. Roku 1625 w dzień ś. Jana Chrzciciela.“

Tabliczka srebrna, na niej BV cum Filio, sub pedibus luna, anno 1613.

Tabliczka srebrna, na której 3 serca.

Tabliczka srebrna, na której infans w pieluszkach, wybijany od JM pani Benedyktowej Woyninej, cum literis: MKBW. [l. 568r]

Tablica srebrna cum inscriptione: „Ta tabliczka na obraz Pana Jezusowego za to dobrodziejstwo Bogu w Trójcy jedynemu pokłon czyniąc, kiedy Kowno gorzało gwałtownie, kamieniczka moja całe została. Roku 1624 7 iulii“.

Tabliczka srebrna, na niej effigies Crucifixi, z drugiej strony herb in serto, cum literis JGKJK.

Tablica srebrna, na niej imago Ivisionis [?] Christi.

Tablica srebrna cum inscriptione: „W imie Oyca etc. Amen. Stworzo mój, któryś mię, sługę Twą pocieszył w cięszkiej chorobie, niechże będzie większa dzięka Tobie zawdzięczając, jak mogąc etc. Zophia Franckówna anno 1624.“

Tablica srebrna cum inscriptione: „Joanna Constantia Ławrynowiczówna“.

Tablica srebrna, na niej Flagellatio Christi, inscriptione: „Flagellatus sum tota die“.

Tablica srebrna na dwuch łańcuszkach srebrnych, na niej Christus z barankiem.

Tablica srebrna z kolcem bez napisu.

Tablica srebrna, „Bogu na cześć y na chwałę w Trójcy jedynemu“.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Ta tabliczka dana jest na cześć y na chwałę Panu Bogu w Trójcy jedynemu, na ten obraz ś., na który skorom się obiecała, z cięszkiej choroby wybawiona jestem. CI.“

Tablica srebrna, na niej effigies Crucifixi, cum literis KLWMXZ. [l. 568v]

Tablica srebrna, na niej Nomen Jesus, cum literis JJ.

Tablica srebrna, na niej effigies Crucifixi, cum literis SGK.

Tablica srebrna, na niej inscriptio: „Tabliczka ta dana jest dziękując Panu Bogu za dobrodziejstwo wielkie“.

Tablica srebrna, na której guz wybijany.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Na cześć y na chwałę Panu Bogu Wszechmogącemu za dobrodziejstwo tę tabliczkę na obraz P. Jezusowy ofiaruję“.

Tablica srebrna, na niej Nomen Jesus.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Panu Bogu Wszechmogącemu za doznaną łaskę ofiaruję. Stanisław Karski.“

Tablica srebrna cum literis DBR.

Tablica srebrna, na niej effigies S. Joannis, inscriptio: „S. Joannes, ora pro nobis“.

Tablica srebrna, na niej effigies BV cum Filio.

Tablica srebrna, na niej Christus osculatur a Juda proditore.

Tablica srebrna, na niej „Christus Ecce Homo“.

Tablica srebrna, na niej Christus, z drugiej strony literae HH.

Tablica srebrna, na niej Crucifixus, inscriptio: „Tabliczka ofiarowana do obrazu Pana Jezusowego. Mikołay Dowkont.“

Tablica srebrna, inscriptio: „Tibi nos, o Maria, commendamus, tu[310] pro cura, ne pereamus“.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Jan Jarmołowicz“. [l. 569r]

Tablica srebrna, na niej Crucifixus.

Tablica in modum cordis, na niej Nomen Jesus.

Tablica srebrna, na niej BV.

Tablica srebrna, na niej Ssma Trinitas.

Tabliczka srebrna, na niej Christus Crucifixus.

Tablica srebrna, na niej Nomen Jesus.

Tablica srebrna, na niej BV in nubibus.

Tablica srebrna, na niej Christus in corde, cum insigniis Passionis Christi.

Tablica srebrna, na niej krzyż, inscriptio: „Ś. Maryja. S. Joannes.“

Tablica srebrna, na niej Christus ad puteum cum Samaritano.

Tablica srebrna, na niej BV in nubibus, cum literis JR.

Tablica srebrna, na niej koń.

Tablica srebrna, Christi baptisatio, inscriptio na niej: „Catharina Bondorowa“.

Tablica srebrna, inscriptio: „Wołałem do Pana y wysłuchał mię, gdym był utrapiony“.

Tablica srebrna, na niej Nomen Jesus in radiis.

Tablica srebrna, na niej inscriptio: „S. Andrea, ora pro nobis“.

Tablica srebrna, na niej BV et oculus.

---

[310] *Orig. įrašyta* tua.

Tablica srebrna, na niej BV cum 7 gladiis.

Tablica srebrna, na niej Crucifixus, cum literis JB.

Tablica srebrna, na niej Crucifixus, cum literis MD.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Ta tabliczka na obraz Pana Jezusowego dana jest za wielkie dobrodziejstwa Jego dziękując. [l. 569v] 1627."

Tablica srebrna cum inscriptione: „Alex. Chrząstowski".

Tablica srebrna cum inscriptione: „Do Ciebie się uciekamy, miłosierdzia Twego żądamy. JBHP."

Tablica srebrna, na niej Ś. Kazimierz.

Tablica srebrna, inscriptio: „S. Joannes Baptista".

Tablica srebrna, inscriptio: „Salus infirmorum, ora pro nobis".

Tablica srebrna, inscriptio: „S. Maryja Magdalena, ora pro nobis".

Tablica srebrna, na niej krzyż z literami greckiemi.

Tablica srebrna, na niej inscriptio: „Na cześć, na chwałę Panu Bogu", Nomen Jesus.

Tablica srebrna, na niej facies wybijana, cum literis AR.

Tablica srebrna, na niej Najświętsza Pana Częstochowska, cum literis IGML, na łańcuszku srebrnym.

Tablica srebrna, na niej BV, inscriptio: „Ecce Mater Dei. Na cześć y na chwałę Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójce jedynemu."

Tablica srebrna druga takaż, na niej Christus „Ecce Homo", inscriptio: „Na cześć, na chwałę P. Bogu w Trójcy jedynemu".

Tablica srebrna, na niej Christus Crucifixus, cum literis ONJK.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Dana jest od nas obójgu ta tabliczka na obraz Pana Jezusowego, prosząc, żeby z miłosierdzia swego w modlitwach naszych Pan Bóg wysłuchawszy etc. Roku 1626 w dzień ś. Jana Chrzciciela. IBS."

Tablica srebrna, na niej Christus Crucifixus, cum inscriptione: „Na cześć y chwałę Panu Bogu. Anno 1623." [l. 570r]

Tablica srebrna, na niej Christus baptisatur in Jordane.

Tablica srebrna, na niej Christus flagellatus, inscriptio: „Ecce Homo".

Tablica srebrna nad Crucifixem, homo decollatus.

Tablica srebrna, na której BV, sub pedibus luna, inscriptio: „S. Maria".

Tablica srebrna, inscriptio: Pamiątka Marcina Grabowskiego chorążyca łomżyńskiego y małżonki Barbary Parenkowskiej, anno 1631.

Tablica srebrna, na której Nomen Jesus, inscriptio: „Na cześć, na chwałę Panu Bogu, żeby Pan Bóg uchował od plagi. Anno 1633."

Tablica srebrna gładka „Na cześć Panu Bogu w Trójcy Ś. jedynemu".

Tablica srebrna, na niej BV in nubibus, cum literis BW.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Tibi, o mi Jesu, clavi vitae et mortis, pro vita reddita, pro morte repulsa supplex votum a me, TISOMRO, anno 1640".

Tablica srebrna, na której effigies klęczącego, cum literis LK.

Tablica srebrna, na niej BV, cum literis: „Jan Stackiewicz“.

Tablica srebrna gładka cum inscriptione: „Tabliczka dana jest na ofiarę Bogu w Trójcy jedynemu na ozdobę obraza Pana Jezusowego, który w Niemnie naleziony jest, do którego votum czyniwszy, pociechę wziowszy, oddaję z pokłonem“.

Tablica srebrna, na niej Christus flagellatus „Ecce Homo“, z drugiej strony litery GWPW.

Tablica srebrna cum inscriptione: „Ad laudem Dei Optimi Maximi, s. Joannis Baptistae Sapieżyskis hanc tabulam dedicavit Andreas Michowski cum clara uxore sua [l. 570v] Andrea Catharina Dulkówna atque prole sua Andrea et Catharina, filia et filio. Anno 1621.“

Tablica srebrna maleńka, na której effigies peregrini, s. Antonius, inscriptio, z drugiej strony herb cum literis MWJKK.

Tablica srebrna malusieńka, inscriptio: „Jezu pocieszycielu strapionych, zmiłuj się nad nami“.

Tablica srebrna, na której BV cum literis RB.

Tablica srebrna, na której BV in nubibus, cum literis SNWJKWI.

Tablic srebrnych, większych y mniejszych, na których effigies BV odrysowane, sine ulla inscriptione et sine ullis literis ośmnaście.

Tablica srebrna, na której effigies Crucifixi et stemma cum literis AMKW.

Tabliczek srebrnych, większych y mniejszych, na których effigies Christi, sine ulla inscriptione et sine literis numero 13.

Tabliczek srebrnych, większych y mniejszych, na których Nomen Jesus, sześć.

Tabliczek srebrnych in modum cordis siedm.

Na jednej effigies Crucifixi.

Na drugiej Nomen Jesus odrysowane.

Na trzeciej serce z mieczem.

Na czwartej facies hominis.

Na piątej BV Virgo cum Filio. [l. 571r]

Na szóstej insignia Passionis Christi.

Na siódmej S. Anna, Sancta Maria.

Nogi srebrne dwie spore, na trzech łańcuszkach zawieszone.

Osobliwie nog srebrnych nieparzystych N° 5.

Dłoń ręki człowieczej srebrna.

Ręka srebrna cum literis IKMK.

Tabliczki srebrne dwie wysoko w kościele wiszą.

Ręka srebrna aż po ramie.

Tabliczka srebrna, na której srebrne oczy dwie.

Tablic srebrnych dwie, na których po jednym oku.

Item oczy srebrne dwie.

Oczy srebrne ad instar okularów, złamane.

Krzyżyk srebrny jeden.

Facies angelorum srebrne dwie.

Ząb srebrny wielki na łańcuszku srebrnym.

Effigies BVM oprawna malusieńka.

Obrazek Ruskiej Najświętszej Panny moskiewski rogowy cum mysteriis circumcirca Passionis, we srebro oprawny, złocisty, na wierzchu na puklu Weronika.

Agnusek kryształowy rogowy, we srebro oprawny, imago in medio S. Ignatii.

Reliquiarze haftowane dwa.

Decymka bursztynowa.

Paciorki proste szklane.

Decymka prosta drzewiana.

Wianek na łubku srebrnym.

Osobliwe oczka, drugie srebrne pozłociste. [l. 571v]

Oblatorum votorum srebrnych, małych y wielkich różnych facit in numero 185.

Ornaty

Ornat złotogłowowy zielony z columną czerwoną złotogłowową, kwiaty żółte, passaman zielony ze złotem, z stułą y manipularzem z tejże materii, od jmści pana Alexandra Massalskiego, kasztelana smoleńskiego.

Ornat adamaszkowy biały z columną czerwoną adamaszkową, passamany pstre, fręzle dokoła, z stułą, z manipularzem nadszarpanemi, od tegoż fundatora.

Ornat złotogłowowy czerwony z columną białą złotogłowową, kwiaty złote drobne, passaman wąski czarny ze złotem, fręzle dokoła, stuła atłasu białego, bez manipularza, od tegoż kasztelana smoleńskiego.

Ornat atłasowy żółty z columną fijałkową atłasową, passamany czerwone ze złotem, fręzle dokoła, od tegoż fundatora, stuła y manipularz stary.

Ornat adamaszkowy czerwony w kwiaty czerwone z columną złotogłowową zieloną, z stułą y manipularzem.

Ornat adamaszkowy biały z columną złotogłowową czerwoną dobrą, sam vix ad usum valens.

Ornat atłasowy zielony w kwiaty różnych colorów, z columną [l. 572r] białą taletową, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat atłasowy biały z passamanami białymi blaszkowemi, z stułą y manipularzem.

Ornat altembasowy, stary, z columną atłasową czerwoną nową, passamany blaszkowe białe, z stułą y manipularzem, od jaśnie wielmoźnego Leona Sapiehi.

Ornat izabelowy burkatelowy z columną białą, od fundatorów.

Ornat czarny pułtabinowy wzorzysty, passamany błękitne, od jej mości pani Krzyszpinowej podskarbinej.

KAPY

Kapa na dnie izabelowym, burkatelowy, szczyt, y lisztwa tejże materii zielonej.

Kapa karmazynowa burkatelowa, szczyt y lisztwa adamaszku białego.

Kapa adamaszku niebieskiego, lisztwa y szczyt altembasu czerwonego.

ANTEPENDIA [l. 572v]

Antependium aksamitu karmazynowego, piękne, ozdobne, z frędzlami złotemi.

Antependium adamaszku czerwonego y białego w słupy, frędzle różnego jedwabiu.

Antependium w columny złotogłowowe, stare, z adamaszkowemi staremi.

Antependium pułtabinu czerwonego w columny kitajki czerwonej.

Antependium adamaszku białego w columny wąskie altembasu czerwonego.

Antependium w columny nędzy bogatej.

Antependium buracikowe w kwiaty różne.

Antependium kitajki żółtogorącej w columny niebieskiej kitajki, stare.

Antependium anskotowe w columny czerwone y niebieskie, frędzle pstre życzkowe.

Zaponki dwie adamaszkowe żółte.

Obicia falendyszu karmazynowego, in medio grefy białe, sztuk sześćnaście, jednakie.

VELA

Velum atłasu czerwonego, wkoło złotem wyszywane, in medio crux, od jmści pana Oborskiego, sędziego kowieńskiego. [l. 573r]

Velum atłasu czerwonego, wkoło złotem wyszywane, in medio crux, od jmści pana Oborskiego, sędziego kowieńskiego.

Velum atłasu białego, in medio Nomen Jesus złotem wyszywane, wkoło korunki złote.

Velum atłasu czerwonego, wkoło kwiaty, in medio Nomen Jesus, złotem y jedwabiem zielonym wyszywane.

Velum tawtowe [?] w pręgi różne, in medio crux z koronek złotych, od jej mości pani Woyninej, ciwunowej użwętskiej.
Velum siatkowe jedwabnicowe z blaszką, stare.
Velum siatkowe niciane, stare.
Velum niciane grube, stare, z blaszką.

Bursy

Burs do tychże vela różnych materii 7.

Pallae

Palla rąbkowa, in medio Nomen Jesus złotem wyszywane, y wkoło po rogach kwiatki różnego jedwabiu wyszywane, elegantis operis.
Palla materii jedwabnej czerwonej, w kwiaty srebrem y jedwabiem wyszywana.
Palla atłasu białego, in medio Nomen Jesus in radiis, złotem y jedwabiem wyszywane. [l. 573v]
Palla materii zielonej jedwabnej, w kwiaty różne złotem wyszywana.

Corporały

Corporał rąbkowy, wkoło korunki złote.
Corporałów inszych, płóciennych y rąbkowych 7.
Subcorporałów płóciennych 4.

Purificatoria

Purificatoria różnych in N° 6.

Lisztwy

Lisztwa złotem z jedwabiem wyszywana jedna.
Lisztwy dwie, w kwiaty jedwabne czerwone z bielem wyszywane.
Lisztwa jedwabiem różnym z blaszką wyszywana.
Lisztwa blaszką na płótnie wyszywana.
Lisztewka wąska, w kwiatki jedwabiem czerwonym wyszywana.
Lisztwa płótna tkackiego, jedwabiem czarnym z bielą wyszywana. [l. 574r]

Towalnie

Towalnia płótna szwabskiego, w kwiaty różne duże ze złotem wyszywana.

Towalnia płócienna, czerwonym jedwabiem szyta, a rndo parocho, druga bielem szyta, ab eodem rndo parocho.
Towalnie dwie, bielem szyte, od dobrodziejów.
Szerzynka jedna stara, jedwabiem wyszywana.

ALBY

Alba płócienna tkacka, bielem wyszywana, z korunkami, a rndo parocho.
Alba stara, dawna, kościelna.
Alba druga, także stara, kościelna.
Alby dwie nowe, od dobrodziejów.

HUMERAŁY

Humerały do każdej alby.
Humerał bielem wyszywany, a rndo parocho.
Humerały altembasowe bernardyńskie trzy.
Pass jedwabny zielony, a rndo parocho.
Passów nicianych dwa, ab eodem rndo parocho.

KOMŻY [l. 574v]

Komża jedna płótna tkackiego, kościelna.
Komża płótna szwabskiego z korunkami, a rndo dno parocho.
Komży dla ministransów dwie.

OBRUSY

Obrusów płótna tkackiego bielem szytych dwa, a rndo parocho.
Obrus z korunkami tkacki, nowy.
Obrus tkacki niewyszywany.
Obrusy dwa z korunkami, stare.
Obrus stary, z korunkami, jeden.

CYNA, MIEDŹ, MOSIĄDZ, ŻELAZO

Lichtarzów cynowych par dwie.
Nawicella do kadzidła cynowa.
Ampułka cynowa 1.
Lichtarzów mosiądzowych nowych dwa, a rndo parocho.
Thurybularz mosiądzowy.

Lampa miedziana na łańcuszkach.
Kociołek miedziany ad aquam benedictam.
Vascula stannea ad olea sacra. [l. 575r]

Dzwony

Dzwony w babincu trzy: jeden wielki, dwa mniejsze.
Dzwonków małych nowych do ołtarzów 3, a rndo parocho.
Dzwonków małych kościelnych 4.

Chorągwie

Chorągwie dwie małe w columny adamaszkowe czerwone y muchajerowe, na obudwuch [obrazy], na jednej Ś. Michał, na drugiej Zwiastowanie; na drugiej Ś. Michał y Anioł Stróż.

Chorągwie dwie muchajeru czerwonego, stare, na nich imagines, Ś. Jana ścięcie, Flagellatio Christi, BV Dolorosae, S. Joannes.

Zasłonka w post na ołtarz cum effigie Passionis Christi.
Całun czarny sukna podłego, stary.
Sukno zielone stare do nakrywania ołtarza.
Obrazy cztyry Evangelistarum na płótnie, a rndo parocho.
Obraz na ścianie Najświętszej Panny y P. Jezusa.
Fartuszków do Crucifixów 3.
Obraz Najświętszej Panny w ramach; S. Antonius [l. 575v] crucem osculatur.
Obraz nowy w ramach Nativitatis S. Joannis.
Obraz Decollationis s. Joannis.
Obraz Ś. Jerzego, per modum altaris.
Obraz Najświętszej Panny na drzewie.
Obraz na płótnie bez ram: Pan Jezus insignia Passionis portans et BV.

Inventarium domus plebanalis

Izba z komorą, sień, piec zielony, za który xdz pleban zapłacił złotych 20, izba przeciwna z komorą poczęta, nieskączona. Okna w izbie 4, drzwi do izby na zawiasach żelaznych, także y do sieni.

Inventarium praedii ad eandem parochiam spectantis

Izba z komorą stara z sienią, piekarnia naprzeciw nowa, od xdza plebana zbudowana, z komorą, świren stary, obora stara od xdza plebana restaurowana, odryna z płotu.

BYDŁO, JAKO XDZ PLEBAN OBIOŁ [l. 576r]

Krów dwie. Wołów oromych para, jeden z nich zdech.
Świnie dwie.
Żyta kop ośm. Pszenicy konkolowatej solanka.
Jarki solanka. Grochu dwie solanki. Jęczmienia kop 5.
Owsa kop pięć. Kubeł jeden do zsypywania zboża.
Kocioł we cztyry wiadra, drugi w wiadro, trzeci mosiądzowy malusieńki. Żarna do mełcia jedne.

INWENTARZ PODDANYCH DO TEJŻE PLEBANII NALEŻĄCYCH

SIOŁO JOCIANY

Sebestian, nowik trzyma, gruntu puł włóki, nic nie płaci.
Walukas, nowik y ten puł włóki trzyma, nic nie płaci.
Grygas, nowik y ten puł włóki, nic nie płaci.
Jan Bednarz, nowik puł włóki, nic nie płaci.
Jozeph, nowik puł włóki, nic nie płaci.
Ogrodnik na imie Grygas dla podług, na folwarkowym gruncie ostając nic nie płaci, tylko do posług, gdy jest potrzeba tego.
Powinności tych piąciu poddanych, okrom ogrodnika: na robotę tylko powinni iść trzy dni, na straż chodzić.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS SAPIEŻYSCENSIS, [l. 576v] IN VISITATIONE GENERALI ANNO 1677 FEBRUARII DIE 15 LATA ET SANCITA

Tabernaculum Ssmi Sacramenti ab intus velo decenter exornetur, ex telis aranearum et muscis ad honorem tanti Regis, sub speciebus sacramentalibus absconditi, diligenter mundetur.

Supra pixidem crux argentea, in operculo titubans, quantotius firmetur; in sachristia armariolum coloribus depictum, sera ferrea munitum, pro conservando Venerabili Sacramento in monstratorio exposito in muro loco ad id praeparato exstruatur.

Monstratorium pro deferendo Venerabili in processionibus publicis confractum operis elegantis restauretur.

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot hostiae

consecratae fuerint, in tabula notentur, et quot post Communionem populi superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur sub custodia ipsius rndi parochi, nec sachristiano, unicuique homini laico concedatur et concredatur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur, et candelae ascensae, cum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Vnble Sacramentum processionaliter comitantibus ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quarum transsumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus pro deferendo Venerabili ad infirmum comparentur. [l. 577r]

Aliud baldechinum maius in quatuor hastis pro deferendo Vnble in publicis [processionibus] quantotius paretur.

Lampas in ecclesia coram Vnbli, dum populus est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum in pixide Vnble defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Supra operculum planum fontis baptismalis statua aliqua ad devotionem movens exstruatur.

Vas aeneum, in quo aqua baptismalis continetur, stanno eleganter dealbetur. Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella [?], super quam aqua baptismalis de capite infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero baptismalis, de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non obstinaverit [!] et superstitionem quandam[311] sapiunt, non concedatur.

Claves a fonte et ab oleis sacris, diligenter in sachristia sub altera clausura conserventur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo confertur, pro extrema hora agonis confortans, ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter populo ex ambona inculcet, ac commendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim

[311] *Orig. įrašyta* quando.

mori deberet, excutiat, quoniam iuxta Scripturam per illud reliqua peccatorum delentur, et si infirmus fuerit in[312] doloribus alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec[313] non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini iuxta praescriptum Tridentini, unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis [l. 577v] quibuslibet sacramentis, pretium pacisci simoniacam labem prae se fert, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quod post administrationem sacramenti offertur, pro eleemosyna, non pretio accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate non admittantur.

Pro oleis sacris vasculum stanneum aliud novum, decentius et elegantius ematur; istud vero modernum pro conservandis veteribus oleis, donec nova adferantur, opportunum erunt, quoniam hucusque vetera olea in vasculo de cera efformato conservabantur.

Olea sacra ex cathedrali eccla quantotius sine mora adferantur, et testimonium extraditionis quolibet anno ab officiali habeat; allatis novis oleis sacris antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, et cineres in sacrarium mittantur.

Armarium prope fontem in muro excavato pro conservandis oleis sacris decens, coloribus depictum, sera interna munitum, cum inscriptione ab extra desuper „Olea sacra“ exstruatur.

Antiquiores metricae baptisatorum, matrimonio copulatorum compatura obducantur, bene consuantur et asserventur. In metricis praesentia duorum testium matrimonio copulatorum, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 1, scribatur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus Missam celebraturis comparetur. Similiter in sachristia aqua benedicta ad fores appendatur; eodem modo in porticu ecclae ad fores maiores vas cum aqua ponatur, singulis diebus dominicis renovata.

Fores sachristiae sera externa bona et firma claudantur.

Fenestra vitrea in sachristia, ne vento nives inferantur, exstruatur.

Armarium in sachristia pro componendis ornamentis ecclesiasticis, similiter alterum armarium pro servando argento ecclae praeparetur.

Ad fores sachristiae campanula ad praebendum signum, dum sacerdos ad celebrandum sacrificium Missae prodit, appendatur.

---

[312] *Orig. įrašyta* a.

[313] *Orig. įrašyta* vero.

Carbona ecclesiae, trina clausura muniatur, et duo vitrici digni fide deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclae expendent, et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti diebus festivis et dominicis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot grossi collecti fuerint, in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur, et medietas rndo parocho cedat. [l. 578r]

A sepultura in terra intra ecclesiam ultra sexagenam, idque a ditioribus solum, non accipiatur, et totum in carbonam mittatur, pro ornamento ecclesiae convertendum.

In caemeterio gratis sine pretio, cum sit terrae Dni, non licet eam vendere, sepeliantur.

Cathalogus mortuorum et ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis, in supprimentes pia legata sancita, iubentur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis praescripto die observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

Confessionale saltem unum cum craticula praeparetur, ad quod casus reservati Sedi Aplicae et episcopali, bono charactere [descripti] affigantur.

Strenationes (vulgo kolendowanie) post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkieviciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impaenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omne[s] sciant, interrogando et docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad missale Romanum patroni regni Sveciae apponantur.

Tectum ecclae tegulis argilaceis constructum totum lacerum, foraminosum, stillans, collabens, similiter tabulatum superius ecclae putrefactum, foraminosum, stillans, in ruinam vergens ob supinum neglectum duodecim annis tempore rectoratus moderni parochi, rndi dni Ciechanowski, sine ulla conservatione et cura, idcirco ut quantotius adhibita omni diligentia et industria implorata [l. 578v] ope benefactorum intra biennium, sub poena privationis et amissionis beneficii, restauret omnia, et nunc quam primum praeparata materie sub tempus hyemis primo vere ad restaurationem expediat, sub eadem poena amissionis beneficii et aliis poenis contra negligentes praescriptis.

Fores ecclae penes maius altare sine cardinibus ferreis, fulcro occlusae putrefacto, quantotius novae, appositis cardinibus ferreis et clausura bona ac firma, reparentur.

Stolae et manipularia ad casulas omnes, quae sunt lacerae, comparentur et restaurentur.

Imago in maiori altari, quae habetur pro miraculosa, tella [!], adhibito prudenti pictore, subductur, et infra tella assuta, in qua inscriptio vetusta exstat, per negligentiam supinam et crassam corrupta, reparetur, sub poenis contra negligentes irremissionabilites sancitis.

Liber pro inscribendis processibus, ex officio manatis, arte ligatus comparetur, et processus transcripti via cursoria sine mora transmittantur.

Mansum unum terrae et locum, ubi antea exstabat taberna cum prato, ad 10 currus feni se extendente pro dote huic ecclesiae inscriptum, quantotius rndus parochus vigore iuramenti sui de recuperandis bonis Ecclae praestiti recuperet, sub poenis contra alienatores bonorum ecclesiasticorum sancitis.

Ipse rndus parochus penes sponsam suam ecclam, cui vinculo iuramenti est obligatus, in domo parochiali, non vero in praediolo, ex altera parte fluminis medio milliari sito, resideat, devotioni in ecclesia quotidie invigilet.

Liber agendorum, quoniam plurimae chartae sunt lacerae, reparetur.

Ad altaria collateralia ab utraque parte ecclae portatilia duo consecrata procurentur. Imago vetustissima Crucifixionis Christi, in assere depicta, restauretur et pro altari exponatur.

Pavimentum ecclae inaequale melius sternatur.

Scamna etiam ex altera parte ecclae nova restaurentur. Scamnum etiam ad instar stallorum quercinum putrefactum reparetur.

Vesperas primas et secundas diebus festivis et dominicis in ecclesia absolvi non negligat.

Devotionem in ecclesia, praesertim Matutinum hora 7, Sacrum cantatum hora nona, vesperas hora quarta, iuxta praescriptum synodi, absolvere incipiat.

Pulpitum pro exponendo libro agendorum ad cantandum „Venite, exultemus“ etc. praeparetur.

Pulvinaria ad supponendum missali sub tempus Sacrificii divini procuretur.

Calix argenteus, totus deauratus, in sede fractus reparetur.

Decreta in praesenti visitatione lata, sancita et publicata anno, die et mense ut supra. [l. 579r]

Nº 43

VISITATIO GENERALIS ECCLESIA[E] PAROCHIALIS WILKISCENSIS ANNO DNI 1677 DIE 16 FEBRUARII

Post conflagrationem antiquioris ecclesiae per incendium fortuitum modo tugurium exstat, in quo Divina absolvuntur; modo a moderno rndo parocho paratur materia pro nova ecclesia aedificanda; antiqua erat sub titulo S. Georgii. Habet indulgentiam plenariam ab anno 1672 ad decennium pro festo s. Georgii, pro festo autem s. Annae ad [!] septem annorum et totidem quadragenarum.

Visitatio fundationis

Fundata est ista ecclesia a Sigismundo III, rege Poloniae, sub anno 1601[314] per privilegium speciale, quo ad instantiam Alexandrii Połubiński et consortis eiusdem villa Piktokiny nuncupata sex mansorum agri, ad tenutam Wilkiscensem pertinens, adscripta erat; deinde pro commutatione in locum praedictorum bonorum Piktokimy duas villas, Łobedzie sex mansorum et Dakie quinque mansorum agri, dotavit, deinde omnium advocaturarum ex omnibus et singulis villis de quolibet manso per sex grossos litt. singulis annis solvere rndo parocho Wilkiscensi [l. 579v] obligavit; insuper plateam integram in civitate Wilkiscensi, quae incipit a loco positionis suae inter hortos civiles et horrea, sub collibus, secus plateolam dictam Garbiszki, prout in literis originalibus expressum, de nomine et cognomine, careae [?] singulorum civium, ad iurisdictionem plebanalem spectantium; deinde et cives omnes Wilkiscenses, domos suas habentes, ex quolibet domo sua per grossos duos litt. solvere, ex mansis vero suis iidem cives, qui tunc numerabantur 22, per sex grossos litt. pendere obstrinxit.

Ratione autem antiquioris fundationis pro praedio habet mansos tres;, deinde attributum est parocho pratum supra flumen Ryngwon dictum, ex altera parte ad flumen Nemenum pertingens, insuper liberum ingressum ad silvas tenutae Wilkiscensis.

Visitatio cyborii

In altari maiori situm tabernaculum Sanctissimi Sacramenti operis arcularii, in partibus deauratum; clauditur sera interna, clavis servatur sub

[314] *Orig. įrašyta* 1061.

clausura cum oleis sacris in stipite fontis. Continetur Venerabile in pixide argentea; quando ad infirmum defertur, relinquuntur particulae consecratae in parvo calice. [l. 580r]

VISITATIO FONTIS

Ad parietem in sinistra parte fons baptismalis, operculum planum, sine ulla figura, ad tempus exstructus stipes. Aqua continetur in vase aurichalcino decenter, neque cochleare neque scultella [!] exstat, infantes baptisantur aqua manu hausta supra fontem.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

Olea sacra continentur in vase stanneo vetusto, novum praeparatur; modo servantur infra fontem cavata, ex cathedrali ecclesia allata per rndum parochum praeteritum mortuum.

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Maius altare operis arcularii, noviter exstructum, in partibus deauratum, in maiori tabula imago S. Georgii draconem occidentis, picturae elegantis, columnas habet duas, coloribus depictas, vite vinea circumdante, a lateribus statuae Salvatoris et S. Stanislai episcopi, in vertice imago Annunciationis BVM sub tecto pro baldechino, [l. 580v] Nomen Jesus in radiis aureis; sedes altaris murata, non consecrata, portatile habet consecratum ab illustrissimo Tyzenhauz, episcopo Metonensi, anno 1663. Reliquiae in sepulchro s. Albini, Cyrini et Crescentii.

Erectum hoc altare a praeterito defuncto parocho Kossakowski sumptibus tum propriis, tum benefactorum eleemosinis anno 1674.

VISITATIO ALTARIS SECUNDI

Ad dextram partem altare exiguae quantitatis ad instar baldechini, columnas habet quatuor, quibus innititur corona altare tegens deaurata lignea, sub eadem corona imago BV modicae quantitatis BV Trocensis, picturae elegantis, ad instar altarioli exposita, supra quam Nomen Maria in radiis sedes altaris lignea, habet portatile consecratum ab illustrissimo Nicolao Słupski anno 1673. Reliquiae s. Salaii [!], s. Mauritii et s. Luciae, virginis marthyris.

Erectum hoc altare a dno Josepho Piotrowicz, cive Wilkiscensi, anno 1670.

Visitatio altaris 3tii

Ad sinistram partem altare confraternitatis operis arcularii, in medio [l. 581r] imago S. Annae, BV et Infantis Christi, supra illud Nomen Jesus in radiis duo angeli tenent, latera altaris exigua, colore nigro depicta et deargentata; sedes altaris lignea, portatile habet consecratum ab illustrissimo Białłozor, episcopo Vilnensi, anno 1662. Reliquiae s. Albini, s. Cyrini et Crescentii inclusae. Sumptibus a dno Alberto Lempicki, cive Kawnensi, anno 1668.

Visitatio carbonae ecclesiae

Carbona ecclesiae propter periculum sublationis a furibus servatur in scrinio magno, ecclesia, quae occlusa est ferro, sine sera et clavi non aperibilis, colligitur in illa pecunia a tempore rectoratus moderni parochi anno praesenti, nescitur, quot in ea exstant collectae pecuniae floreni, quoniam sub tempus visitationis modernae non est reclusa, praesumitur tamen in ea, exstare floren[os] plus minus 40. Legatum ferri 7 perticae mensurae Regiomontanae exstat apud Simonem Żodkiewicz, pro ecclesia Wilkiscensi a Gabriele Kierszewicz inscriptum.

Aliorum quoque collectorum et oblatorum in eleemosynam pro aedificatione ecclesiae a benefactoribus contributorum regestrum exhibeat et collocationem faciat rndus parochus liberiori tempore.

INVENTARIUM APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPELLECTILIS [l. 581v] ECCLESIAE WILKISCENSIS, IN EANDEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

Argentum

Monstrantia srebrna, wszytka biała, niezłocista, koło szkła, gdzie melchisedech złocisty, radii białe srebrne, sub radiis po obu stronach na skrzydłach duo angeli, sedes wszytka wybijana, staroświeckiej roboty, na wierzchu krzyżyk cum effigie Crucifixi, pod krzyżykiem effigies BV, s. Joannis et s. Magdalenae.

Krzyż srebrny, wszytek biały, niezłocisty, z jednej strony effigies Crucifixi, z drugiej strony szkło jedne, bez reliquii żadnych, sedes okrągła, in manubrio gałka kręcona, indiget reparatione.

Kielich srebrny, złocisty intus et labiis, in sede, manubrio et in cuppa ab extra wybijany, auszpurskiej roboty, z patyną z jednej strony pozłocistą, na niej Nomen Jesus in serto.

Kielich srebrny, wszytek głatki, intus cuppa złocista, z patyną z jednej strony złocistą, na której Weronica.

Kielich maleńki, srebrny wszytek, niezłocisty, w którym Venerabile asservatur, z patyną z jednej strony trochę złocistą, barzo cienką, zepsowaną.

Pixis pro asservando Venerabili quantitatis iustae, intus et in labiis złocista, cum operculo, na wierzchu krzyżyk kawalerski złocisty płaski szeroki.

VOTA SREBRNE NA OŁTARZYKU NAJŚWIĘTSZEJ PANNY [l. 582r]

Korony dwie srebrne białe maleńkie, auszpurskiej roboty, jedna na Najświętszej Pannie, druga na Panu Jezusie.

Tabliczka srebrna, na której BV cum Filio in nubibus, od pana Żodkiewicza.

Tabliczka srebrna, jeszcze mniejsza, na której BV cum Filio, sub pedibus luna, cum literis IDS od p. Daszczyńskiego.

VOTA NA OBRAZIE Ś. ANNY BRACKIM

Na tym ołtarzu korony srebrne trzy pozłociste, auszpurskiej roboty, jedna na Panu Jezusie, druga na Najświętszej Pannie, trzecia na ś. Annie.

Lilia srebrna złocista, od pana Lempickiego.

Oculary srebrne niezłociste.

U tegoż bractwa na obrazie drugim Najświętszej Panny: łańcuszek srebrny, w którym kolców 185, od pani Reginy Łazarewiczowej Wieliczkowej.

Korona srebrna niezłocista, auszpurskiej roboty, na wierzchu krzyżyk, pod nim pukiel szklany, od p. Sophronowicza.

Tabliczka srebrna, na której BV cum Filio in nubibus, od Pawła Grygaluna.

Tabliczka srebrna, na niej BV et s. Anna cum Christo infante, od pana Jerusza. Serce srebrne, na którym Nomen Jesus, od pana Woyciecha Lempickiego.

Serca bursztynowe we srebro oprawne dwa.

Agnus rogowy jeden, drugi mosiężny prosty.

Krzyżyk karawacki drzewiany, w mosiądz oprawny.

Sznur koralów maleńkich, w którym grana 76, dzięgów sześć, [l. 582v] po końcach kółko, z haftką.

Inszych sznurów prostych szklanych numero 7.

ORNATY

Ornat na dnie popielatym atłasowym w kwiaty różne pstre, nowy, columna tejże materii zielonej, passamany jedwabne karmazynowe, z stułą

y manipularzem tejże materii, od jaśnie wielmoźnego jmści pana wojewody wiłeńskiego, hetmana wielkiego WXLitt.

Ornat kitajki zielonej, columna kitajki ceglastej, passamany pstre jedwabne, stuła turkusowa atłasowa, manipularz kitajczany zielony.

Ornat adamaszkowy biały z columną takąż, passamany jedwabiu zielonego, z manipularzem tejże materii, a stuła adamaszku żółtego.

Ornat buracikowy pstry, columna nędzy bogatej pstrej, passamany blaszkowe żółte z stułą y manipularzem czerwonym altembasowym, już nadszarpanemi.

Ornat adamaszku czarnego z columną białą pułtabinową, w kostki drobne, passamany pułjedwabne pstre, z stułą y manipularzem tejże materii czarnej.

Kapy

Kapa na dnie popielatym taka, jako y ornat, z lisztwą zieloną, [l. 583r] jako y columna u ornata, passamany pstre jedwabne, od jaśnie wielmożnego jmści pana hetmana wielkiego WXLitt.

Antependia

Antependium w słupy czerwone y pstre kitajczane.

Antependium żałobne kitajczane.

Vela

Velum atłasu zielonego, wkoło kwiaty, in medio Nomen Jesus in radiis, złotem y srebrem wyszywane.

Velum adamaszku pomarańczowego, wkoło korunki srebrne, in medio krzyż, także z korunek srebrnych.

Velum kitajki zielonej, po rogach cztyry kwiaty y koroneczki małe wyszywane, in medio Nomen Jesus in serto, jedwabiem żółtym wyszywane.

Velum kitajki ceglastej zblakowałej, po rogach kwiaty, po stronach lisztwy, in medio Nomen Jesus in serto, jedwabiem różnym wyszywane.

Velum kitajki karmazynowej, po bokach korunki na tejże kitajce, in medio Nomen Jesus in floribus, srebrem y jedwabiem zielonym wyszywane.

Velum atłasu czarnego, in medio krzyż z koronek złotych.

Bursy

Bursa atłasu żółtego, stara, kwiaty po wszytkiej złote spore, [l. 583v] y z drugiej strony takaż nowsza.

Bursa adamaszkowa czerwona in medio passamanu wąskiego, Nomen Maria in stellis.

Bursa atłasowa czarna, in medio krzyż z koronek złotych, wkoło passamany zielone jedwabne.

PALLAE

Palla lamy białej, in medio krzyż passamanu blaszki żółtej.

Palla adamaszku karmazynowego, wkoło passamany jedwabne zielone, in medio krzyż passamanu zielonego.

Palla kitajki czerwonej, wkoło passamany blaszkowe z bielem, in medio krzyż kawalerski tychże passamanów.

Palla kitajczana żałobna, in medio Nomen Maria, czerwonym jedwabiem ze złotem haftowane.

Palla atłasowa czarna.

CORPORAŁY

Corporał płótna cienkiego, wkoło lisztewka, karmazynowym jedwabiem wyszywana.

Corporał drugi rąbkowy, niewyszywany.

Corporał rąbkowy, wkoło koroneczki białe.

Corporał płótna cienkiego, niczym niewyszywany.

PURIFICATORIA

Purificatoria wszytkich, rąbkowych y płóciennych, z korunkami y bez korunek N° 9. [l. 584r]

FARTUSZKI DO CRUCIFIXÓW

Fartuch kitajki zielonej do Crucifixa, we trzy poły.

Fartuszek płócienny z korunkami bielowemi z jedwabiem.

Fartuszków inszych płóciennych z korunkami y bez korunek N° 7.

SZERZYNKI

Szerzynka płócienna, in medio Nomen Jesus in radiis, po bokach kwiaty, różnym jedwabiem z blaszką wyszywane.

Szerzynka płótna grubego, po końcach kwiaty, różnym jedwabiem wyszywane.

Szerzynka płócienna cienka, wkoło kwiaty, różnym jedwabiem wyszywane.

Szerzynka płótna grubego, po rogach kwiaty, wkoło lisztewka, małe, jedwabiem wyszywane.

Szerzynka płótna cienkiego, po końcach korunki niciane białe.

Szerzynka in oleis sacris.

Alby

Alb płótna tkackiego ośm, ósma stara.

Humerały

Humerałów płóciennych 4.

Humerał bernardyński kitajki ciemno zielonej, z krzyżem [l. 584v] in medio jedwabnym czerwonym z blaszką.

Komży

Komż wielkich tkackich trzy.

Komeżek małych płóciennych dla ministransów trzy.

Towalnie

Towalnia płótna szwabskiego w kwiaty spore jedwabiu żółtego, ze złotem wyszywane.

Towalnia rąbkowa, w kwiaty jedwabne ze złotem wyszywana.

Towalnia mała, w kwiaty różne jedwabiem wyszywana.

Towalnia mała, różnym jedwabiem z blaszką w kwiaty wyszywana.

Towalnia druga takaż.

Towalnia płócienna, dzikawym jedwabiem wyszywana, ad usum non valet.

Towalnia płócienna, po końcach lisztwy, jedwabiem y bielem wyszywane, spore; ad usum non valens.

Obrusy

Obrus jedwabiem wyszywany jeden.

Obrusów inszych płóciennych N° 5. [l. 585r]

Ręczniki

Ręcznik do rąk ucierania płócienny, wkoło korunki bielowe, na dłoń szerokie.

Ręcznik płócienny, po końcach korunki bielowe.
Ręcznik płótna tkackiego z korunkami.
Ręczniki tkackiego płótna, po końcach korunki, dwa.

OBRAZY

Obraz Passionis Christi w ramach.
Obraz Ś. Stephana w ramach.

CHORĄGWIE

Chorągwie kitajki ceglastej dwie: na jednej obraz z jednej strony Annunciationis [BVM], z drugiej strony S. Helenae; na drugiej z jednej strony obraz S. Andreae, z drugiej strony S. Mariae Magdalenae.

Chorągwie muchajeru turkusowego: na jednej z jednej strony imago S. Nicolai episcopi, z drugiej S. Catharinae; na drugiej z jednej strony imago BVM Jesum infantem portantis, z drugiej strony S. Helisabeth.

Positivum sex vocum, indigens reparatione.

KSIĘGI

Mszał jeden cum patronis regni Poloniae et Sveciae.
Mszał drugi mniejszy, cum patronis regni Poloniae tantum, stary.
Graduale unum. [l. 585v]
Antiphonarium unum.
Agenda wielka jedna.
Agenda druga mniejsza.
Liber Evangeliorum.
Breviarium.

CYNA, MIEDŹ, MOSIĄDZ, ŻELAZO, SPIŻA

Lichtarzów cynowych dużych para jedna.
Lichtarzów sporych spiżowych par dwie.
Ampułek cynowych par dwie, jedna bez nakrywki.
Miseczki cynowe dwie do offerty, jedna większa, druga mniejsza.
Kociołek miedziany w wiadro, do wody święconej.
Thurybularz mosiądzowy na łańcuszkach trzech żelaznych.
Miednica mosiężna.
Żelazo do opłatków pieczenia.
Thurybularzyk mały żelazny.

Dzwony

Dzwon spory jeden w dzwonnicy.

Dzwon drugi mniejszy, trzeci mniejszy, czwarty jeszcze mniejszy, wszytkie we dzwonnicy.

Dzwonków małych do ołtarzów pięć.

Visitatio hospitalis

Hospitale in caemeterio, nullam habet fundationem, foventur in eo octo [l. 586r] vetulae, duo viri; ex sola eleemosina tantum vivunt; hypocaustum unum tantum cum duabus fenestris vitreis.

Visitatio scholae

Ex opposito hospitalis schola, ipsius baccalaurei, qui fovetur ad docendum pueros.

VISITATIO CONFRATERNITATIS

In eadem ecclesia Wilkiscensi exstat confraternitas Sanctae Annae, a longo tempore anno 1668 introducta, habet indulgentias annorum septem in die s. Annae ecclesiam visitantibus, ad decennium valituras, habet et alias gratias, sodalitatibus consuetas, eliguntur in ea superiores, qui ordini confraternitatis attendunt. Devotionem suam specialem habent, nimirum singulis quatuor temporibus anni peragunt processionem cum Venerabili Sacramento in monstratorio exposito. Canitur sacrificium Missae, deinde sacrificium Missae pro defunctis fratribus sodalitatis iisdem quatuor temporibus cantatum peragitur; habent sua propria quaedam apparamenta, prout inferius sunt conscripta.

Visitatio carbonae confraternitatis

Quoniam ecclesia modo non bene munita, propter periculum efurandi servatur carbona confraternitatis in scrinio magno in ecclesia, [l. 586v] simul cum apparamentis et argento, clauditur tribus clausuris, et claves apud tres superiores confraternitatis servantur. Reperti sunt modo in eadem carbona flo. 16.

Productum quoque est testamentum cuiusdam civis Wilkiscensis, quo certus fundus in civitate Wilkiscensi confraternitati S. Annae in eadem ecclesia parochiali Wilkiscensi existenti est inscriptum; approbatum est hoc testamentum ab illrmum loci ordinario in visitatione moderna.

INVENTARIUM APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS CONFRATERNITATIS

ORNATY

Ornat adamaszkowy wiszniowy z żółtogorącą columną atłasową, passamany jedwabiu różnego pstre, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

Ornat requialny tercyanelowy z columną takowąż, passamany jedwabiu niebieskiego z białym, z stułą y manipularzem eiusdem materiae.

ANTEPENDIA

Antependium kitajki ceglastej, frędzle jedwabne niebieskie. [l. 587r]

Antependium drugie skurzane, złotem wybijane.

Velum jedne tercyanelowe, in medio krzyż passamanu jedwabnego niebieskiego z białym.

ALBY

Alby płócienne dwie z korunkami w dołu dokoła.

Humerały do tych alb dwa.

KOMŻY

Komża kapłańska jedna płótna cienkiego.

Komeszki dwie małe dla ministransów.

TOWALNIE

Towalnia płótna cienkiego, [w] kwiaty wkoło różnym jedwabiem wyszywana.

Towalnia płócienna, jedwabiem karmazynowym po prostu szyta.

Towalnia jedwabiem szyta po końcach.

Towalnia jedwabiem czarnym wkoło w kwiatki małe z blaszką wyszywana, stara.

Towalnie dwie, jedwabiem y bielem wyszywane.

SZERZYNKI

Szerzynka rąbkowa, po rogach kwiaty, in medio Nomen Jesus złotem wyszywane. [l. 587v]

Szerzynka, wkoło kwiaty jedwabiu karmazynowego, z bielem wyszywana.

Obrusy

Obrus płótna cienkiego, złotem, srebrem z jedwabiem różnym w kwiaty wyszywany.

Obrusów inszych płóciennych różnych z korunkami 9.

Chorągwie

Chorągiew wielka kitajczana żółta wodnista, obraz na niej z jednej strony S. Annae, z drugiej strony S. Georgii.

Chorągiew na płótnie, czarną farbą malowana w kwiaty malarskim srebrem. Obraz na niej z jednej strony BV Dolorosae, z drugiej effigies Mortis cum falce.

Obraz przy ołtarzu Najświętszej Panny, z drugiej strony Crucifixus.

Crucifix drzewiany.

Cyna, mosiądz

Lichtarzów cynowych sporych par dwie.

Lichtarzów cynowych stołowych para jedna.

Lichtarze dwa mosiężne spore stołowe.

Dzwonek przy ołtarzu jeden.

Inventarium domus parochialis [l. 588r]

Do plebanii wchodząc od kościoła za fórtką po lewej ręce dom opadły, pod nim piwnica opadła, znacznej potrzebuje naprawy albo budowania z nowego. Przy tym browar stary, w którym kubły do piwa robienia, bez kotła y bez bani. Wrota wjezne od ulicy nakryte zamczyste dobre. Ogródek przed oknami izby ogrodzony. Dom albo budynek, w nim izby dwie z oknami, z piecami, z ławami, z stołami, ze drzwiami, sień, w której kuchenka do gotowania jeść. Z izby jednej, co z ulicy, komora z jednym oknem, w sieniach szafka zamczysta, przez sień stajnia dla koni, wrota drugie do gumna, gdzie wjezdżają, zepsowane, niezamczyste. Od tych wrót chlewy dwa dla bydła. Odryna jedna na siano y na słomę, z odryny idąc po lewej stronie piekarnia z sienią, dach barzo oszarpany, staremi dranicami kryty, y przed świrnem.

Bydło, z którym obioł xdz pleban plebanią

Wół jeden.

Krów cztyry.

Byczek dwuletni jeden.
Owiec starych piętnaście.
Jagniąt dwadzieścia.
Świń wielkich ośm. Koz pięć, kozioł jeden.
Jęczmienia beczek sześć.
Pszenicy beczka jedna.
Berłowej [!] mąki beczek trzy.
Item berła beczka. [l. 588v]
Grochu ćwierci dwie.
Gryki garcy dwa.
Konopi garcy trzy.
Pułszorek bez lejca y bez cantarów.
Słoniny polci pięć.
Sadła sztuk trzy.
Półgąsków wędzonych y drobiazgów inszych nieco w świrnie zostaje.

INVENTARIUM SUBDITORUM AD EANDEM PAROCHIAM PERTINENTIUM, ET CIVIUM

MIESZCZANIE

Stanisław Giedgowd
Andrzej Lebedzieiewski
Jerzy Butkiewicz
Jakub Ławcewicz
Jan Dobkiewicz
Jan Puzas
Jan Benesewicz Misewicz
Jan Urbanowicz
Simon Mordas
Barthłomiej Woyciechowicz
Abraham żyd Jakubowicz
Jan Ćwikliński [l. 589r]
Mathyasz Jurdowicz
Jan Jędrzeiewski
Stanisław Rymas
Jan Sackiewicz
Jerzy Kitowski
Izaak Łazarowicz
Kazimierz Pietkiewicz
Samuel Zorok

Jakub Szpanskis
Kasper Szymkun Skiłądź
Kazimierz Andrzeiunas Digelis
Mikołaj Winikaytis
Stanisław Radywiłowicz Wiłkowski

Wieś lebedzie

W tej wsi gruntu włók sześć.
Andrzej Zarok
Mikołaj Wurbas
Kazimierz Syrwid
Jan Miegis
Piotr Miegis
Samuel Tkacz
Kazimierz Zorok
Kazimierz Alexewicz
Stanisław Miegis
Stephan Weselko
Grzegorz Weselko [l. 589v]

Wieś dakiele

Gruntu włók pięć.
Philip Ziewaytis
Jednak w revisii ostatniej piszą włók 14.

Ustawa mieszczanom wilkiskim podczas generalnej wisity takowa dana jest

Kazimierz Pac, z Bożej y Stolice Apostolskiej łaski biskup żmujdzki, wileński, gieranonski proboszcz.

Wszytkim wobec y każdemu z osobna, komu wiedzieć będzie należało oznajmujemy tym listem naszym, iż przy wisicie generalnej kościoła wilkiskiego supplikowali do nas mieszczanie wilkiscy pod iuridicą kościelną plebańską mieszkający, że dawne ustawy od antecessorów naszych, jaśnie wielmożnych biskupów żmujdzkich, nadane za przypadkowym pożarem miasta ogniem zagorzały, jedno od jaśnie wielmożnego JM xdza Sapiehi, biskupa żmujdzkiego, do czasu dane ustawy, póki dawniejsze in archivo znajdą się, pokazali. My, stosując się do [l. 590r] słuszności, a chcąc dobra duchowne w jak najlepszym porządku zostawić, niżej wyrażone ustawy podaliśmy.

Mieszczanie wilkiscy iuridiki xdza plebana od wrót rynkowych po groszy cztyry polskich, od ulecznych po groszy trzy polskich dobrą monetą srebrną, od pręta każdego po szelągu, poprętnego po dwa szelągi, wpisnego półtorak, od ogrodów po groszy sześć litewskich dobrą monetą srebrną, kapczyzny od piwa po kopie, od gorzałki po puł kopy.

Osobliwie w podwody z kolasą za mil cztyry, wierzchem za mil ośm z processem albo z listami, gdzie potrzeba, jeździć powinni będą.

Podczas tejże wisity generalnej doniesiona jest nam od xdza plebana y od mieszczan wilkiskich obciążliwa quaerimonia, iż nie wiedzieć z jakiego opacznego zwyczaju, niedawno za xdza plebana przeszłego wilkiskiego per conniventiam wprowadzonego, dwór wilkiski, albo raczej podstarościowie, świeccy ludzie, niejaką iurisdiką nad poddanemi kościołowi wilkiskiemu duchownemi mieszczanami przywłaszczać sobie ważą się, grabieże od onych, nie prosiwszy sprawiedliwości y nie dołożywszy się xdza plebana, jako własnego pana, onych biorą, w posyłki, gdzie chcą, w swoich własnych świeckich potrzebach posyłają, konie biorą w drogę, gospody u nich w domach, na placach kościelnych zbudowanych, gościom, deputatom, żołnierzom albo od starosty przysłany, naznaczając y stawiając. Co iż przeciwko prawom, wolnościom y kanonom duchownym pod klątwą nad duchownemi [l. 590v] dobrami świeckim ludziom władzę nienależnie przywłaszczającemi y obowiązającemi wbrew dzieje się, a do tego y sam fundusz JKMści Zygmonta Trzeciego, kościołowi wilkiskiemu nadany pod rokiem 1601 dnia ósmego marca, wyraźnie wszytkie dobra kościoła wilkiskiego, jako poddanych, tak y mieszczan od wszelkiej osób świeckich władzy y pomocy wyjmuje, a prawu y wolności kościelnej przyłącza y incorporuje. Do których y my, jako kościelnych canonów, tak do funduszu JKMści stosując się, władzą y powagą naszą pasterską zakazujemy, aby świeckie osoby nad poddanemi y mieszczanami kościelnemi żadnej sobie władzy nie przywłaszczali y nie obciążali, ale jeśliby jaki przystęp y prawo osoby świeckie do poddanych duchownych mieli, sprawiedliwości u xdza plebana żądali, a nie sami sprawiedliwość y executią czynili. Poddani y mieszczanie, także duchowni, aby rozkazania władzy y sądu świeckiego nie słuchali y nie podlegali, ale swego pana xiędza plebana sądowi podlegali y onego słuchali, przykazujemy. Warujemy y to, żeby wójtowie, ławnicy, od zwierzchności świeckiej zesłani, po grabieże albo naznaczanie y stawianie gospód do poddanych y mieszczan kościelnych chodzić, grabić y obciążać nie ważyli się, pod klątwą w kanonach kościelnych założoną, a xdz pleban aby tego wszytkiego postrzegał y bronił, przykazujemy. Na koniec warujemy y to, aby komornicy, u mieszczan plebańskich w domach na płacach kościelnych zbudowanych mieszkający, do dworu wilkiskiego żadnej powinności nie pełnili, na plewidło ogrodów nie chodzili, ale żeby wszelkie powinności xdzu plebanowi wilkiskiemu pełnili,

[l. 600r][315] na plewidło do plebańskich ogrodów chodzili, przykazujemy. Dan w Wilkii roku 1677 mśca [lutego] dnia szesnastego.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS WILKISCENSIS, IN VISITATIONE GENERALI LATA ET SANCITA ANNO DNI 1677 DIE 16 MENSIS FEBRUARII

Supra tabernaculum Sanctissimi Sacramenti aliqua figura, pro Maiestate Deo sub speciebus eucharisticis abscondito praebenda et ad devotionem populum movens, constituatur, ab intus vero velo decenti exornetur.

Octavo quoque die Vnble renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot hostiae consecratae fuerint, in tabula notentur, et quot post Communionem populi superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur sub custodia ipsius rndi parochi, nec sachristiano, cuique homini laico concredatur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur, et [l. 600v] candelae accensae, dum Eucharistia Sanctissima distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Vnble cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Vnble Sacramentum processionaliter[316] comitantibus ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quarum transsumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus pro deferendo Vnbli ad infirmum comparentur.

Lampas in ecclesia coram Vnbli, dum populus est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Vnble in pixide defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella [!] supra quam aqua baptismalis de capite infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero baptismalis, de capite infantis defluens, si fuerit immunda, ad sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non obstinaverit [!] superstitionem, quandam[317] sapiunt non concedatur.

---

[315] *Rankraštyje lapų 591-599 numeracija praleista*.

[316] *Orig. įrašyta* processionalitem.

[317] *Orig. įrašyta* quando.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter [in] sachristia sub altera clausura conservetur. [l. 601r]

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo confertur, pro extrema hora agonis confortans, ut illud recipiat in gravibus infirmitatibus suis, frequenter ex ambona populo inculcet ac commendet, enormem et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta Scripturam per illud reliqua peccatorum delentur, et si infirmus fuerit in[318] doloribus, alleviatur.

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem et baptisatum baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta decretum Tridentini, unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci, simoniacam prae se fert labem, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quod post administrationem offertur, pro eleemosyna et non pretio accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Pro oleis sacris vasculum stanneum aliud novum, decentius et elegantius ematur, istud vero modernium vasculum, pro conservandis veteribus oleis, donec nova adferantur, opportunum erit[319]. [l. 601v]

Olea sacra ex cathedrali ecclesia quantotius sine mora adferantur, et testimonium extraditionis quolibet anno ab officiali habeat.

Allatis novis oleis sacris antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, et cineres in sacrarium mittantur.

Armarium prope fontem pro conservandis oleis sacris decens, coloribus depictum, sera interna munitum, cum inscriptione ab extra desuper „Olea sacra“ extruatur.

Antiquiores metricae baptisatorum, matrimonio copulatorum, iuxta praescriptum Tridentini, compatura obducantur, bene consuantur et asserventur.

In metricis praesentia duorum testium matrimonio copulatorum, iuxta praescriptum Tridentini, sess. 24, cap. 2, scribatur.

Lavaterium in sachristia stanneum cum pelvi pro abluendis manibus Missam celebraturis comparetur. Similiter in sachristia aqua benedicta ad fores appendatur, eodem modo in porticu ecclesiae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis renovata ponatur.

---

[318] *Orig. įrašyta* a.

[319] *Orig. įrašyta* oppurtuna erunt.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur, et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves cum rndo dno parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant, et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot grossi collecti fuerint, et in carbonam mittantur. [l. 602r]

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur, et medietas rndo parocho cedat.

A sepultura in terra intra ecclesiam ultra sexagenam, idque a ditioribus solum, non accipiatur, et totum in carbonam mittatur, pro ornamento ecclesiae convertendum.

In caemeterio gratis, cum sit terra Domini, non licet eam vendere, sepeliantur.

Cathalogus mortuorum, ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis, in supprimentes pia legata sancita, iubetur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis praescripto die observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae quadraginta dierum populo ex ambona commendentur.

Confessionale saltem unum cum craticula praeparetur, ad quod casus reservati Sedi Apostolicae et episcopali, bono charactere descripti affigantur.

Strenationes (vulgo kolendowanie) post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkieviciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praescripta, utrum omnes sciant, interrogando, docendo, sub poenis ibidem contentis. [l. 602v]

Ad missalia Romana patroni regni Sveciae apponantur.

Stolae et manipularia ad casulas, quae sunt lacerae, reparentur, et quae non sunt, procurentur.

Processus ex officio manati et in librum ad hoc praeparatum inscripti quam celeriter via cursoria transmittantur.

Pulpitum pro exponendo libro agendorum ad canendum „Venite, exultemus“ etc. praeparetur.

Vesperas primas et secundas diebus dominicis et festivis in ecclesia absolvere non negligat.

Devotionem in ecclesia, praesertim Matutinum hora 7, Sacrum cantatum hora nona, vesperas hora 4, iuxta praescriptum synodi diaecesanae, absolvere incipiat.

Post conflagrationem per fortuitum incendium, quoniam modernus noviter institutus parochus ad erectionem novae basilicae animum apposuit et ad praeparationem materiae iam aggressus est, hortamur, ut in hoc bono suo proposito sedulam adhibuerit curam, quatenus implorata ope benefactorum et eleemosynis parochianorum quantotius ad executionem intentionem suam deducat.

Cum ebrietatis vitium omnium malorum sit origo, illud vel maxime in statu sacerdotali detestandum est, quandoquidem ipsis supra gregem dominicum, pretioso sanguine Christi redemptum, de quorum animas singulorum Deus requiret, assiduo invigilandum est, idcirco rndum parochum modernum serio monemus, ut cum frequentissime in hac populosa civitate occasiones habeat ad compotationem, quam diligentissime sobrietati studeat. [l. 603r]

Quoniam per conniventiam supinam praeteriti rndi parochi intolerabilis error nescitur qua praesumptione irrepsit, quod saecularis potestas aulae Wilkiscensis, quandam iurisdictionem et potestatem supra cives spirituales, ecclesiasticos Wilkiscenses hactenus usurpaverit sibi, videlicet incarcerando, mittendo in propriis aulae necessitatibus ad varia loca, hospitia, stationes in eorum domibus assignando per advocatos iurisdictionis saecularis, pignora violenter capiendo aggravaverit in iurisdictionem spiritualem, contra sancita canonum et immunitates Ecclesiae intromiserit et quodam modo violaverit, in posterum serio cavemus et authoritate nostra inhibemus, ne talia fiant, sub poenis, contra violatores immu[ni]tatum Ecclesiae et iurisdictionis spiritualis, in bulla Caena Domini praescriptis[320], rndoque parocho et pro tempore existenti iniungimus, ut iurisdictionem Ecclesiae, supra cives spirituales defendat, manu teneat et protegat, omni modo, via et forma meliori iuris canonici, iniurias vero factas eisdem vindicet, iuxta regestrum in hac visitatione praesentatum et subscriptum. Si genti olim Haebreorum non licuit conversari cum Samaritanis, multo magis nobis, christianis et, quod maximum est, spiritualibus, non decet nec licet conniventiam et familiaritatem habere cum reproba gente et infideli Iudaeorum, propterea synagogam permittere in fundo vel terra spirituali ecclesiastica erigere, conservare, serio inhibemus et vetamus, similiter Iudeos ipsos sub iurisdictione ecclesiastica apud cives plebanales fovere et servare vetamus.

Legatum ferri septem perticarum mensurae Regiomontanae, per defunctum Gabrielem Kierszewicz apud Simonem Żodkiewicz inscriptum pro ecclesia Wilkiscensi, recuperet et in fabricam eiusdem [l. 603v] convertat.

---

[320] *Orig. įrašyta* praescripta.

Post aedificationem ecclesiae libero tempore et cessantibus expensis pro ecclesia schola quoque pro instruendis pueris honesta aedificetur.

Rationes oblatorum et eleemosynarum a variis benefactoribus pro fabrica ecclesiae liberiori tempore producet.

Decreta in praesenti visitatione lata et publicata anno, die et mense ut supra. [l. 604r]

Nº 44

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS SRZEDNICENSIS, ANNO DNI MILLESIMO SEXCENTESIMO SEPTUAGESIMO SEPTIMO DIE DECIMA QUARTA MENSIS FEBRUARII PERACTA

Fabrica ecclesiae lignea, adhuc nova, non pridem exstructa in titulum Nativitatis BVM et s. Joannis Baptistae per defunctum Stephanum Wołontowicz, parochum Srzednicensem, sumptibus partim propriis, partim variorum benefactorum, sub anno 1671. Antiqua ecclesia erat erecta ab illustrissimo Nicolao Sapieha, palatino Novogrodensi, quae diuturnitate temporum putrefacta; modernae vero ecclesiae structura est huiusmodi. Altari versus orientem, atrio versus occidentem sita, ab extra anguli solum asseribus tecti. Tectum ecclesiae tegulis abietinis vestitum, in medio supra ecclesiam turris cum cruce ferrea praefixa, lamina nondum tecta, altera turris supra porticum ecclesiae, cruce ferrea similiter praefixa. Ad porticum ecclesiae fores binae a lateribus, ex asseribus abietinis constructae, [l. 604v] cardinibus ferreis fulcitae. Ostium maius ecclesiae foribus abietinis occluditur[321], supra ostium chorus pro musica cum cancellis tornatilibus. Pavimentum ecclesiae totum latere stratum cura rndi dni Dundul, parochi moderni, lateres vero a magnifico dno Legęza dati. Tabulatum superius ecclesiae convexum, opere arculario ex asseribus constructum, desuper supra trabes non sunt asseres strati ad deiiciendas nives. Fenestras vitreas maiores integras bonas habet 13, infra tabulatum ipsum, fenestra circulares 16, asseribus obstructae, sine vitro. Ambona in ecclesia operis arcularii, ad quam aditus per sachristiam patet. Sachristia ad sinistram partem ecclesiae, foribus binis clauditur abietinis, sera interna bene munitis, in qua armarium unum maius pro componendis ornamentis ecclesiae, aliud minus, coloribus depictum; fenestrae duae circulares vitreae in eadem ecclesia, ferro munitae.

Visitatio fundationis ecclesiae

Ista ecclesia a prima origine ab illustrissimis antecessoribus domus Sapiehorum, ad quam introducti erant religiosi Ordinis s. Augustini, sed propter inopiam deseruerunt, postmodum auxit dotem eiusdem ecclesiae [l. 605r] illustrissimus Nicolaus Sapieha, palatinus Nowogrodensis, qui per

[321] *Orig. įrašyta* occluduntur.

literas subito 1 Mathiae Wiżgayło, rectori[322] protunc ecclesiae Srzednicensis, et eius successoribus pro sustentatione villam dictam Staciuny 5 mansorum, ex quibus medius quartus possessionatus, reliqui deserti protunc erant, praeterea iugera, vulgo morgos, duos prope civitatem Srzednicensem existentes, deinde adiacentes fundos pro cultura parocho, mansos duos inter campum civitatis Srzednicensis, primum fundatum, secundum de novo fundatum, hortum etiam, qui est circa parochiam prope templum Srzednicense; ex aula Srzednicensi ducentos florenos polonicales ex censibus a praefecto in vigilia Nativitatis Dni dandos, concessit etiam facultatem parocho Srzednicensi in molendinis aulae et pro necessitate tam ex silvis ligna evehere et pro aedificatione parochiae. Item in fluvio Niemen et Dubissa dedit et donavit perpetuo jaz, item ex praedio Srzednicensi porcum unum bene saginatum parocho dare a successoribus perpetuis temporibus. Ius vero collationis huius parochiae successoribus suis, catholicis tantum, reservavit. Seorsive pro baccalaureo ad instruendos pueros parvos 4 tonnas siliginis, id est solankas, lardum unum porci bene saginati, hordei tonnam unam, secundam avenae et pisorum mediam tonnam ex aula Srzednicensi perpetuis temporibus dare obligavit.

VISITATIO TABERNACULI SANCTISSIMI SACRAMENTI [l. 605v]

Hoc in maiori altari constitutum, operis arcularii, quatuor columnas a lateribus habens, albo colore depictas, intra quas imagines a lateribus S. Petri et S. Pauli, desuper planum, in quo duo angeli sculptiles deaurati flectunt; sera interna clausum. Clavis in armario in sachristia servatur, sub altera clausura. Venerabile servatur in pixide argentea, intus deaurata, sub numero consecrantur hostiae, post Communionem populi super manentes hostiae non numerantur, ad infirmum intra civitatem defertur cum pixide processionaliter, sine baldechino parvo.

VISITATIO FONTIS BAPTISMALIS

Fons baptismalis ad sinistram partem penes cancellos, versus sachristiam servatur, in sede ad instar scrinii exstructa, operculum desuper planum, nulla figura vel imagine ad devotionem movente praefixa. Clauditur sera interna, clavis sub custodia rndi parochi servatur. Aqua baptismalis servatur in lebeti ereo [!] nigro, intus stanno non dealbato; aqua baptismalis turbida et rubigine aeris obsita.

---

[322] *Orig. įrašyta* erectori.

Visitatio oleorum sacrorum

In eodem scrinio conservantur olea sacra, ex cathedrali ecclesia allata die 14 aprilis, cuius allationis testimonium exhibuit. Conservantur in vase stanneo; donec nova ex cathedrali ecclesia adferantur, antiqua olea sacra in vasculo de cera efformato servantur. Sacramentum extremae unctionis [l. 606r] est quidem in usu apud fideles quosdam, tamen habere opinionem hoc sacramentum extremae unctionis accedere mortem, proinde vereri illud suscipere.

Visitatio altaris maioris

Altare maius operis vetusti arcularii, planum, in maiori tabula imago Nativitatis BV, columnas habet ab utraque parte, duas deauratas, penes columnas ab utraque parte, altaris imagines S. Reginae et S. Nicolai, inscriptio in medio contignationis: „Ipsa conteret caput tuum“ etc. In superiori contignatione imago Crucifixi cum inscriptione: „Aspice, peccator“. In sede altaris a sinistra parte stemma illustrissimi Wołłowicz, a dextra consortis eius, a quibus etiam est erectum hoc altare. Sedes lignea, portatile habet vetustissimum, in quo nulla signa inscriptionis apparent, in sepulchro etiam nullae reliquiae repertae.

Visitatio altaris secundi

Ad sinistram partem altare operis sculptilis, vetustum, in maiori tabula imago BV amicta sole, sub pedibus luna, ab utraque parte columnae duae, in superiori contignatione imago S. Philippi. In summitate statua angeli. Sedes altaris lignea; portatile habet consecratum ab illustrissimo Tyszkiewicz, episcopo protunc Samgae, anno 1636. In eodem altari imago Crucifixi sculpta. Erectum hoc altare a fundatoribus ecclesiae, [l. 606v] illustrissimis Sapiehis.

Visitatio altaris 3tii

Ad dextram partem altare etiam vetustum, operis sculptilis, in medio imago S. Casimiri, in superiori contignatione imago Pontificis dominicanos palio complectentis, in summitate altaris icon BV cum Filio sculpta. Sedes altaris lignea; portatile habet consecratum ab illustrissimo Casimiro Pac, episcopo Samgae; in sede altaris stemma illustrissimi Sapieha, fundatoris ecclesiae et erectoris huius altaris.

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM VISITATIONE CONSCRIPTUM

SREBRO [l. 607r]

Monstrantia quantitatis iustae, wszytka złocista, srebrna, roboty staroświeckiej, roboty pięknej. Melchisedech także deauratum in circulo cum radiis solaribus deauratis, sub circulo gałka mała złocista, supra circulum turricula, in medio effigies BVM Christum Infantem portantis, sub pedibus luna, supra turriculam effigies Crucifixi in cruce pendentis, sedes wybijana, in manubrio gałka złocista.

Crux argentea quantitatis iustae, angelorum effigies ex utraque parte deauratae 11, et duodecima effigies non deaurata, ex una parte in vitro Agnus Dei, ex altera effigies Crucifixi deaurata, sedes niepozłocista srebrna, tota confracta, ferro compacta, indiget reparatione.

Pixis argentea, intus deaurata.

Crux argentea, non deaurata, sine sede, ex una parte effigies Crucifixi non deaurata, ex altera parte reliquiae, ad tempus filo alligatae, tres partes huius crucis argenteae, quarta ex stanno.

Calix argenteus, staroświecki, in cuppa, in medio et in labiis deauratus, confractus, in manubrio gałka in partibus pozłocista, cum litt. Jesus, sine patena, sedes sexangularis, in partibus deaurata.

Calix argenteus, totus intus et extra deauratus, sedes wybijana[323], in sede tres effigies angelorum, BVM, s. Apostoli deauratae, cum patena ab utraque parte deaurata.

Calix argenteus, intus in cuppa deauratus et cum labiis deauratis, sedes wybijana non deaurata, in manubrio tres effigies angelorum non deauratae, supra manubrium in cuppa [l. 607v] in partibus deauratum.

VOTA ARGENTEA AD MAGNUM ALTARE

Tablica srebrna, na niej BV in nubibus cum Christo Infantulo, cum litt. MGW.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus et Christus.

Tabliczka srebrna, na niej BV et Christus in nubibus, stemma tres sagittae et inscriptio: „Dąbrowska Sapieżyna, wojewodzina nowogródzka, anno 1637“.

Tabliczka srebrna, na niej Crucifixus.

Tabliczki srebrne cztyry, na nich effigies BVM.

---

[323] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* non deaurata in manubrio.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus, cum stemmate et literis PKD.
Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus, cum litt. ZB.
Tabliczka srebrna, mały na niej Crucifixus cum s. Casimiro, cum litt. ER.
Korony dwie srebrne: jedna większa, druga mniejsza.
Tabliczka srebrna, na niej effigies hominis wybijana.

Ornaty

Ornat zielony adamaszkowy z krzyżem adamaszkowym czerwonym, angelis et stellis, in toto.

Ornat zielony adamaszkowy, sine stola.

Ornat atłasowy biały, columna czerwona, sine stola et manipulari, non valet ad usum. [l. 608r]

Ornat czerwony złotogłowowy, columna z tylu buracikowa niebieska z blaszką, z przodu buracikowa zielona, cum toto.

Ornat buracikowy zielony w kwiaty, z columną buracikową niebieską, także w kwiaty, cum toto.

Ornat tabinu francuskiego, florysowany z columną takąż, cum toto, korunki złote, a rndo parocho zrobiony, a materia dana od jmści pana Jana Wołłowicza, starosty płotelskiego.

Ornat kitajczany ceglasty z columną takąż, passamany jedwabne pstre, z herbem na dole złotem wyszywanym.

Ornat czerwony jedwabny, staroświeckiej roboty, materii, z columną żółtą, z herbem tyszkiewiczowskim.

Ornat aksamitu nie strzyżonego florysowanego requialny z columną, z stułą y manipularzem, z herbem na dole srebrem wyszywanym, od jej mści pani Wołłowiczowej, stolnikowej WXLitt.

Ornat tabinu francuskiego białego, florysowany, z columną takąż, sine manipulari et stola.

Ornat fursztatowy requialny z columną takąż, passamany białe, cum toto.

Ornat sajowy requialny z columną takąż, passamany bantajerowe, sine manipulari.

Kapy

Kapa atłasu karmazynowego florysowanego, zblakowała, szczyt [l. 608v] y lisztwa eiusdem materiae.

Antependia

Antependium adamaszkowe zielone.

Antependium złotogłowowe żółte, stare.

Antependium muchajerowe, łazurowe.

Antependium muchajerowe, na nim Nomen Jesus.

Antependium siatkowe blaszki białej.

Antependium zielone buracikowe.

Antependium czarne sajowe z białemi potrzebami.

Antependium czarne muchajerowe z passamanami białemi, od pana Samuela Sobolewskiego.

Antependium na skurze, złotem wybijane, od jmści pana Legędzy.

Antependia na płótnie drukowane dwoje: jedna a rndo parocho, drugie od jmści pana Sobolewskiego.

VELA

Velum atłasu karmazynowego, in medio Nomen Jesus, po rogach kwiaty srebrem wyszywane, wkoło lisztewka srebrna, od jej mści paniej Billewiczowej, stolnikowej żmujdzkiej. [l. 609r]

Velum atłasowe czerwone, florysowane różnym jedwabiem, passaman wkoło jedwabny.

Velum białe florysowane materii włoskiej, in medio krzyż bantajerowy.

Velum atłasowe karmazynowe, in medio Nomen Maria z passamanu złotego, y wkoło passamany złote sowito.

Velum atłasu florysowanego, stare.

Velum adamaszkowe czarne, in medio crux passamanu czerwonego, wkoło takimże passamanem obwiedzione.

Velum muchajerowe łazurowe, stare.

Velum łazurowe, stare, atłasowe, in medio Nomen Jesus, staroświeckiej materii, stare.

BURSY

Bursa aksamitu fijołkowego florysowanego, in medio crux ze złota, wkoło passaman takiż.

Bursa materii jedwabnej pstrej, in medio krzyż blaszkowy, wkoło passamany.

Bursa złotogłowowa stara.

Bursa do chorych atłasu łazurowego, z stułą.

PALLAE

Palla lamy zielonej, in medio Nomen Jesus złotem wyszywane, wkoło passamany ze złotem.

Palla atłasu florysowanego, in medio krzyż z koronek złotych. [l. 609v]

Palla złotogłowowa stara.
Palla złotogłowowa w kwiaty ceglaste.
Palla złotogłowowa biała.
Palla płócienna, in medio Nomen Jesus złotem wyszywane.

Corporały

Corporał rąbkowy, sznurek złoty.
Corporały dwa rąbkowe.
Corporały rąbkowe dwa, niczym niewyszywane.
Corporały także dwa niczym niewyszywane.
Corporałów płótna tkackiego cztyry.

Purificatoria

Purificatoria rąbkowych cztyry.
Purificatoria inszych płóciennych ośm.

Towalnie

Towalnia płótna cienkiego, jedwabiem ze srebrem wyszywana.
Towalnia w kwiaty spore, jedwabiem ze złotem wyszywana.
Towalnia jedwabiem czerwonym wkoło y bielem wyszywana.
Towalnia płótna grubego z korunkami na pięć szerokiemi.
Towalnia druga taka.
Towalnia stara, w kwiatki małe wyszywana.
Towalen inszych, z korunkami y bez korunek płótna prostego ośm. [l. 610r]
Towalnia płótna przygrubego, jedwabiem y bielem wyszywana.
Towalnia płótna grubego, różnym jedwabiem wyszywana.
Towalnia mała, z końców naprzód dziurkowana.
Towalnia rąbkowa, różnym jedwabiem ze srebrem w kwiaty wyszywana.
Towalnia płótna grubego, jedwabiem czerwonym wyszywana.
Towaleńka starego płótna wkoło z korunkami.

Cyna, miedź, mosiądz, żelazo

Lichtarzów mosiądzowych para.
Lichtarzyk mosiądzowy jeden.
Lichtarzyk cynowy jeden.
Ampułka cynowa stara jedna, bez nakrywki.

Chrysmał cynowy pro oleis sacris.
Kociołek miedziany do fontany.
Żelazo do pieczenia opłatków, stare y rysowania nie znać.
Żelaza zegarowe.
Lampa mosiądzowa.
Thurybularz mosiądzowy.
Thurybularz mosiądzowy drugi, stary, ten xdzu Rożanowiczowi pożyczony.
Kociołek miedziany do wody święconej.
Vascula pro oleis sacris.

OBRUSY

Obrus płótna prostego z lisztwą, bielem wyszywaną rąbkową.
Obrus drugi płótna tkackiego z korunkami. [l. 610v]
Obrus płótna tkackiego, jedwabiem wyszywany.
Obrus płócienny z korunkami.
Obrus płótna grubego, bez korunek.
Obrusów prostych trzy.
Obrus prostego płótna z korunkami.
Obrus drugi taki, y trzeci.
Obrus płótna szwabskiego, jedwabiem czerwonym w kwiaty spore srebrem wyszywany.

SZERZYNKI

Szerzynka jedna płócienna, jedwabiem różnym wyszywana.

OBRAZY

Obraz Najświętszej Panny a Ssma Trinitate in Caelis Coronatae, w ramach czarnych, piękny, wielki.
Obraz wielki Annuntiationis BVM.
Obraz spory w ramach BV Częstochoviensis.
Obraz Najświętszej Panny cum Filio in nubibus, pod nogami święty Franciszek y xdz pleban przeszły.
Obrazy dwa w ramach Christi patientis in cruce jeden nowy, drugi stary.
Obraz Najświętszej Panny, z drugiej strony Pana Jezusa „Ecce Homo“, do noszenia w processii.
Obrazy Marii Magdaleny dwa.
Obraz Najświętszej Panny Bolesnej w ramach.

Obraz Pana Jezusa „Ecce Homo“. [l. 611r]
Obraz ruski w ramach.
Obrazy dwa Najświętszej Panny małe.
Obraz Ś. Dominika.
Obraz ruski na desce Najświętszej Panny.
Obraz Crucifixi ad instar altaris, oprawny w ramy pozłociste.
Obraz Najświętszej Panny cum Filio.
Obraz Crucifixi, sub pedibus Maria Magdalena.
Obraz Najświętszej Panny cum septem gladiis, w ramie oprawny.
Obraz na desce stary ruskiej Najświętszej Panny.
Obraz Najświętszej Panny wielki w ramach, w płaszczu z gwiazd, haftowany.
Obraz Najświętszej Panny stary, płaszczem ludzie okrywający.
Obraz Nicolai Sapieha, palatini Novogrodensis, fundatoris ecclesiae.

Chorągwie

Chorągwie dwie kitajczane czerwone, na jednej imago Christi Crucifixi et Sanctissimae Trinitatis, na drugiej S. Casimiri et S. Joannis.

Chorągwie dwie kitajki żółtej, na jednej Ś. Kazimierz y Święty Stephan, na drugiej Resurrectio Christi et S. Teressa.

Chorągwie dwie materii błękitnej prostej, na jednej Christus Crucifixus [l. 611v] et Deus Pater cum Filio, na drugiej obraz Najświętszej Panny, sub pedibus luna, et Annuntiationis BVM.

Dzwony

Dzwonów większych w dzwonnicy cztyry.
Dzwonków małych do ołtarza cztyry.
Dzwonki małe trzy w zakrystii.
Signans na kościele.

Libri

Graduale.
Antiphonarium laceratum.
Psalterium laceratum.
Liber agendorum maior.
Liber agendorum minor.
Missale unum.
Missale secundum vetus, lacerum, sine canone.
Alii libri s. Thomae 4, s. Augustini, s. Hieronymi, s. Ambrosii.

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS ET EIUSDEM AEDIFICIORUM, IN EADEM GENERALI VISITATIONE CONSCRIPTUM [l. 612r]

Wjeżdżając do plebanii od kościoła wrota stare, od wrót izba, w której okna trzy stare y komora, do niej piec stary kaflów polewanych z kominem, sień, słomą kryta.

Izba druga, w której okien trzy, komora y alkierz, piec kaflów polewanych stary y komora, stół, szafa, żedel, ławy, żedlików pojedynkowych dwa, insze połamane.

W alkierzu okna trzy.

W komorze okna z kratą żelazną.

Drzwi wszytkie na zawiasach.

Drzwi do izby, zamek wnętrzny, także do komory y do alkierza.

Izba druga dla czeladzi z izdebką przeciwną na jarzynę, która zgorzała.

Świrenek na pokletku od wrót, stary.

Za izbą dalej świren a rndo parocho z pokletkiem, gontami kryty.

Gdzie obora była piekarnia z sienią, po koniec sieni izdebka na jarzynę z przysiońkiem.

Gumno zgorzało, na tym miejscu nowo postawione.

INWENTARZ OBJĘCIA PLEBANII OD TERAŻNIEJSZEGO PLEBANA

BYDŁO

Klacz jedna ślepa.

Wołów socha.

Krowa jedna.

Owiec czworo, które tejże jeseni pozdychały.

Świń czworo. [l. 612v]

Gęsi starych sześć, młodych piętnaście.

NACZYNIE

Kubeł wielki do piwa robienia.

Insze kubły y z jarzyną pogorzały.

Kocioł stary, dziurawy, w który się wiadro leje.

Beczki dwie stare piwne.

Pułbeczki dwa.

Zboże

Żyta zasianego objoł, nescitur jak wiele umłocił.

Inventarium praedii

Wrota stare, opadłe, izba, sień y piekarnia stara.
Świren, obora.
W koniec obory, stajeńka.
Gumno z osiecią.
Odryna stara.

INVENTARIUM SUBDITORUM AD EANDEM PAROCHIA[M] SPECTANTIUM

Wieś staciuny

Łauras Bedzius
Matusis Rayzie
Razis Bedzius [l. 613r]
Ci trzymają po puł włóki, płacą po kopie litewskiej y po groszy dziesięć litewskich, na robotę po pułtora dnia idą.

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS SRZEDNICENSIS, IN VISITATIONE GENERALI LATA ET SANCITA ANNO DNI MILLESIMO SEXCENTESIMO SEPTUAGESIMO SEPTIMO DIE VIGESIMA QUARTA MENSIS FEBRUARII

Nullum ab aliis maius praeiudicium, quam a malis sacerdotibus tolerat Deus, quando eos ipsos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit et quando nos ipsi petiamus, qui aliorum peccata compescere debuimus s. Gregoriani homil[ium] 17 in Evangelium. De moderno rndo parocho etsi bonum testimonium foris et intus accepimus, nihilominus pro meliori in futurum ordine ecclesiae servando sequentia reformationis decreta constituimus.

Tabernaculum Ssmi Sacramenti desuper conopeo sericeo decenti [l. 613v] ad praebendam maiestatem divinam maiorem Venerabili Sacramento cooperiatur.

Sub pixide in cyborio corporale album et mandum semper supponatur.

Octavo quoque die Venerabile renovetur, dies renovationis in tabula

ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero hostiae consecrentur, quot consecratae fuerint, in tabula notentur, et quot post Communionem populi superfuerint, numerentur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur sub custodia rndi dni parochi, nec sachristiano aut cuicunque homini laico concredatur, neque cum clavibus ecclesiae, sed separatim apud rndum parochum servetur.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur, et candelae accensae, dum Eucharistia Ssma distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Venerabile cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae intra civitatem Venerabile Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesi specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quorum transsumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum in una hasta parvum, laternae duae pro luminaribus deferendis cum Venerabili ad infirmum compare[n]tur.

Lampas in ecclesia coram Venerabili, dum populus est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat. [l. 614r]

Dum ad infirmum Venerabile in pixide defertur, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione relinquantur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella [!], supra quam aqua baptismalis de capite infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero baptismalis, de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Vas aeneum, in quo aqua baptismalis de capite infantis defluens consecratur [!], stanno eleganter dealbatur.

Supra fontem operculum convexum cum aliqua icone ad devotionem movente exstruatur.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, potationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiunt, non concedatur.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo pro extrema hora agonis confortans confertur, ut illud recipiant in gravibus infirmitatibus suis, frequenter populo ex ambona inculcet ac commendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum statim mori deberent, excutiat, quoniam iuxta Scripturam per illud reliquiae peccatorum delentur, infirmus in doloribus alleviatur. [l. 614v]

Iuxta decretum Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis, matrimonium dirimens inter baptisantem baptisatum, baptisatique patrem et matrem, nec non inter patrinos et levatum levatique patrem et matrem, populus doceatur.

Patrini, iuxta praescriptum Tridentini, unus vel una, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint, tantum adhibeantur.

A baptismo infantium, benedictione matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam prae se fert labem, idcirco ab administratione sacramentum nihil ab invitis extorqueatur, sed quod post administrationem sacramenti offertur, tanquam eleemosyna et non tanquam pretium accipiatur.

Haeretici pro patrinis, excepta gravi necessitate, non admittantur.

Pro oleis sacris vasculum stanneum aliud novum, decentius et elegantius ematur, istud vero modernum vasculum, pro conservandis veteribus oleis, donec nova adferantur, necessarium erit.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia quantotius sine mora adferantur, testimonium allationis quolibet anno ab officiali habeat.

Allatis novis oleis sacris antiqua in lapide ad hoc praeparato comburantur, cineres in sacrarium mittantur.

In metricis praesentia duorum testium, matrimonio copulatorum adstantium, iuxta praescriptum Tridentini, ses. 24, cap. 1, scribatur. [l. 615r]

In sachristia aqua benedicta ad fores appendatur, similiter in porticu ecclesiae ad fores maiores vas cum aqua benedicta singulis diebus dominicis et festivis renovata ponatur.

Carbona ecclesiae, quae hactenus non exstabat, quantotius in ecclesia ponatur, trina clausura muniatur, et duo vitrici fide digni deligantur, qui singuli seorsivas claves a rndo dno parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona in necessitates ecclesiae expendant, et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Proventus autem ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet die numerentur, in libro scribantur, quot grossi collecti fuerint, et in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum, ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores, medietas in carbonam mittatur et medietas rndo parocho cedat.

A sepultura intra ecclesiam in terra ultra sexagenam, idque a ditioribus solum, qui solvendo sunt pares, non accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur, nec in alios, nisi in ecclesiae usus et necessitates pro ornamentis comparandis vel fabrica Ecclesiae expendatur, sub poenis contra usurpatores bonorum ecclesiae sancitis.

In caemeterio gratis, cum sit terra Domini, vendere eam non [l. 615v] licet, sepeliantur.

Cathalogus mortuorum, ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus, notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae oblata a morientibus diligenter scribantur, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis, in supprimentes pia legata sancita, iubetur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore et introductore fidei catholicae in Samogitiam, rubricis die praescripto observetur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona commendentur.

Strenationes (vulgo kolendowanie) post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkieviciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impoenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, ut omnes sciant, interrogando, docendo, sub poenis ibidem contentis.

Ad missale Romanum patroni regni Sveciae apponantur.

Stolae et manipularia, quae sunt lacera, reparentur, et quae non sunt, procurentur.

Processus ex officio manati et in librum ad hoc [l. 616r] praeparatum inscripti quam celeriter via cursoria transmittantur.

Vesperas primas et secundas diebus dominicis et festivis in ecclesia non negligat.

Devotionem in ecclesia, praesertim Matutinum hora septima, Sacrum cantatum hora nona, vesperas[324] hora quarta, iuxta praescriptum synodi diaecesanae, absolvere incipiat.

Crux argentea partim fracta, ne totaliter destruatur, quantotius reparetur.

Super maiores ecclesiae fores ab extra imago patroni huius ecclesiae, in cuius titulum est erecta, depicta seu sculpta exponatur.

Baldechinum supra altare maius, proportionatum magnitudini altaris, ad arcendos pulveres araneos vel stillationes appendatur.

In caemeterio pro sepultura infantium seorsivus locus assignetur.

Corporalia, purificatoria, tobalia et alia linteamina ecclesiastica, ut pro dignitate mysterii divini, ad cuius usum sunt deputata, munda et decentia semper existant, saepius laventur.

Tela, qua pallae sunt subductae, ut possit saepius lavari, leviter affigatur et saepius mundetur.

Pulvinaria ad supponendum missali, dum sacrificium Missae celebratur, procurentur.

Libri ad chorum necessarii, antiphonarium, psalterium, graduale, cum

[324] *Orig. įrašyta* vesperae.

notis musicis, quoniam nulli exstant, comparentur [l. 616v] reliqui vero libri ecclesiae huius compingantur et compatura obducantur.

Baccalaureum pro instructione puerorum, ad cuius sustentationem frumentum et alia victualia penduntur, foveat scholamque erigat.

Supra tabulatum convexum, infra trabes ecclesiae constructum, asseres sternantur ad deiiciendas nives, quae per foramina tecti illabuntur, et resolutae parietes intra ecclesiam humectant.

Angulos ecclesiae ab extra, ne putrescant, asseribus contegi curet.

Pensionem ex aula, iuxta fundationis literas de censu persolvendam quolibet anno ducentorum florenorum, vindicet.

Praesentam ad hanc parochiam modernus rndus Thobias Dundul, quam quatuor circiter annis possidet, a MD Wołłowicz, capitaneo Plotelensi, optinere [!] curet et per canonicam institutionem ad hoc beneficium se investire intra spatium sex mensium omnino procuret.

Pro terra oppignorata a nobili …[325] pie defuncto Milewicz, parocho Srzednicensi, pro centum sexagenis, cuius medietatem pecuniae pie defunctus Wołontowicz, parochus Srzednicensis, receptam 50 sexagenas in fabricam ecclesiae expendit, residuum vero floren. 80 modernus rndus Dundul receptos in fabricam[326] campanilis et campanarum restaurationem exposuit, reliquum etiam pecuniae flor. 45 recipiantur et in fabricam ecclesiae, praesertim constructionem tabulati superioris ecclesiae, convertantur, et praedictus nobilis quietetur; pro defuncto vero rndo Milewicz, cuius pecuniae [l. 617r] centum kopae relictae sunt, sacrificium Missae singulis quatuor temporibus fiat.

Cum parochus omnium saluti animarum, pretioso sanguine Christi redemptarum, de cuius manibus in stricto iudicio requiret rationem, invigilare debeat, proinde serio monemus, ut sobrietati studeat neque potationibus, quae ad curam animarum ex arcendam ineptum reddunt, nimium se ingurgitet.

Decreta in praesenti visitatione lata et publicata anno, die et mense ut supra [l. 617v]

[325] *Rankraštyje palikta vieta pavardei įrašyti*.

[326] *Orig. toliau įrašyta ir išbraukta* ecclesiae.

Nº 45

VISITATIO GENERALIS ECCLESIAE PAROCHIALIS WIELONENSIS, AB ILLUSTRISSIMO AC RNDISSIMO CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMGAE, ANNO DNI 1677 FEBRUARII DIE 26 INCEPTA ET SINGULIS DIEBUS CONTINUATA

Ecclesia haec Wielonensis ad flumen Nemenum in eminenti colle sita in oppido bonorum regalium, dicto Wielona, tota latere cocto murata ab illustrissimo Alberto Radziwił, Sacri Romani imperii principe, duce in Olica[327] et Nieświż, cancellario MDL, propriis sumptibus in titulum et honorem Omnipotentis Dei et Assumptionis BVM semper Virginis, ss. Petri et Pauli apostolorum, s. Adalberti, episcopi et marthyris, s. Sebestiani marthyris, s. Christinae virginis et Omnium Sanctorum. Consecrata ab illustrissimo Tyszkiewicz, episcopo Samgae, anno Dni 1644, die vero 10 mensis ianuarii, quae fuit dominica infra octavam Epiphaniae.

Tectum habet tegula argillacea cocta constructum, lacerum et foraminosum, [l. 618r] ad cuius reparationem modernus illustrissimus Michael Pac, palatinus Vilnensis, supremus exercituum MDL dux, capitaneus Wielonensis, apposuit animum, iamque materia parata Vilnae in Antokole in parte advecta est proximo vere etiam tectum unum reparari incipietur. Porticus ante ecclesiam murata, versus occidentem sita, habet turrim desuper eminentem, lamina tectam, cum ferrea desuper cruce; in medio supra tectum alia turris, etiam lamina per totum tecta, habens crucem ferream, desuper eminentem.

Ianuae ad porticum duae totidem foribus quercinis cardinibus ferreis innixis clauduntur, nullam clausuram ferream habent, solum ligno oblongo unae ex illis occluduntur; ostium ecclesiae maius foribus similiter quercinis cardinibus ferreis praefixis et sera externa pensili ferrea clauditur. Supra ostium chorus ligneus pro musica, iam vetustus, ibidem positivum, alias organum, antiquum, stillans, quinque vocum. Fenestrae in ecclesia vitreae maiores decem, omnes integrae.

Pavimentum ecclesiae per totum latere statum; in medio ecclesiae in navi Crucifixus cum duabus iconibus BVM et S. Joannis in assere depictis.

Ambona penes sachristiam operis arcularii elegantis, colore nigro depicta et in parte aliquibus locis deaurata. Corona supra ambonam similiter operis

---

[327] *Orig. įrašyta* Olita.

elegantis, deaurata et colore nigro depicta, in cuius vertice pelicanus deauratus cum pullis.

Scamna maiora in medio ecclesiae.

Scamna minora nova intra cancellos duo. Confessionale ad dextram partem ex opposito sachristiae, colore nigro depictum. [l. 618v]

In laqueari superiori ecclesiae stemmata efformata: manipulus regni Sveciae, aquila illustrissimorum Radivilorum, illustrissimorum Lubomirsciorum et quartus nescitur cuius.

Ad sinistram partem ecclesiae sachristia murata capacitatis iustae, clauditur foribus quercinis, sera ferrea interna, fenestrae in sachristia vitreae duae, craticula ferrea praefixae. In sachristia inferiori armarium pro componendis ornamentis ecclesiae. Fornices in hac ecclesia exstant duo.

Caemeterium nullo saepimento circumcirca cinctum. In caemeterio campanile ex trabibus constructum, vetustum et collabens, in eodem caemeterio ex trabibus constructum, tegula argilacea constructum, collabens, indigens reparatione. Deinde in eodem caemeterio fornix, ubi antiqua ecclesia erat, nobilium Kulwiński.

VISITATIO FUNDATIONIS ECCLESIAE

Ab origine fundata est ista ecclesia in Wielona a serenissimo Alexandro Witoldo duce Lituaniae, simul cum episcopatu Samgae et aliis parochiis ir Rosiejny, Widukle, Szaule, Wornie, Kołtyniany y Betygola de anno 1421, super quibus omnibus beneficiis ius patronatus serenissimus rex Poloniae Alexander per privilegium speciale de anno 1503 donavit illrmo Martino, episcopo Samgae; eandem cessionem iuris patronatus confirmavit [l. 619r] summus pontifex Julius sub anno 1507 maii die 18.

Secundo serenissimus Sigismundus Tertius, rex Poloniae, pro maiori dote eiusdem ecclesiae per speciale privilegium de anno 1616 iulii die 10 ad antiquiorem fundationem, quam in suo robore conservavit, attribuit de sua speciali gratia. Imprimis pro praedio tres mansos desertos. Item villam Kowale dictam mansorum agri undecim cultorum, in villa Romanowo mansos cultos quatuor, pro expellendis vero pecoribus mansos duos incultos in contiguitate extremitatum mansorum praefatae villae Kowale et iugera, alias morgów decem, iisdem mansis adhaerentes. Insuper addicamenti loco pratorum et agri iugera a latere mansorum eiusdem villae Kowale, ad flumen Armena iacentium.

Tertio Serenissimus Joannes Casimirus, rex Poloniae, eidem ecclesiae Wielonensi per privilegium de anno 1665 ad cessionem iuris advitalicii illustrissimi Radziwił, cancellarii MDL, et consortis eiusdem, perpetuis temporibus absolvendi.

4to. In eadem ecclesia Wielonensi ad altare Immaculatae Conceptionis BVM in dextra parte ecclesiae adest legatum pie defuncti Joannis Casimiri Brzostowski sexcentorum florenorum, pro qua summa obligatio est sacrificia Missae pro anima eiusdem absolvere, nondum tamen determinatus certus numerus absolvendorum sacrificiorum, modo vero iuxta quantitatem quotae a 600 flor. determinanda est in synodo diaecesana. Quoniam vero hucusque a praedicta summa census solvebatur per aliquot annos, neque obligatio quoque absolvebatur, ideo census a praeteritis annis recuperatus in ornamenta ecclesiae convertatur, summa vero censu reemptionali, apud perillustrem [l. 619v] Brzostowski, referendarium MDL, collocetur.

Quinto. Exstat legatum pie defuncti nobilis Pauli Palvałowicz Gieczański, qui ultimae voluntatis testamento, sub cuius dispositione decessit, inscripsit ecclesiae Wielonensi quadringentas sexagenas sub anno 1646 cum hac obligatione, ut singulis quatuor temporibus sacrificium Missae pro anima eius et consortis eiusdem Edvigis Godlewska peragatur. Deinde pro anima illustrissimi Stanislai Kiszka, episcopi Samgae, singularis benefactoris eius, tria sacrificia Missae. Haec summa locata est censu reemptionali apud pie defunctum Samuelem Sobolewski et consortem eius Gertrudam Kirszenszteynówna in bonis Ormiana nuncupatus super sex subditis, de nomine in literis expressis, quae bona modo in possessione parocho Wielonensis exstant, ex eo quod multis debitis posterioribus onerata et iuris processibus inviolata sunt et a multis creditoribus impetuntur, nihilominus a rndo parocho Wielonensi … iuris defenduntur.

Visitatio cyborii

Tabernaculum Ssmi Sacramenti situm in altari maiori, operis arcularii, colore nigro depictum et in aliquibus locis depictum et deauratum, desuper pelicanus supra orbem rostro pectus scindens, totus deauratus. Intus etiam cyborium colore caeruleo stellis micantibus depictum; servatur Vnble in pixide argentea, intus deaurata, velo [l. 620r] sericeo rubro tecta; quolibet die octavo renovatur.

Visitatio fontis baptismalis

Ad dextram partem ecclesiae, penes murum, fons baptismalis in scrinio ad instar altaris constructo servitur, coloribus depictus variis et imaginibus adornatus, in quo adhibito portatili Sacrum etiam celebratur ad murum supra fontem infantes baptisantur, adest tamen scultella et cochleare chalybeum fractum.

VISITATIO OLEORUM SACRORUM

In eodem scrinio cum fonte servantur olea sacra in vasculo stanneo, ex cathedrali ecclesia allata, cuius testimonium exhibuit; donec nova adferantur, antiqua olea servantur in vasculo argilaceo.

VISITATIO ALTARIS MAIORIS

Altare hoc maius operis sculptilis, magnitudinis iustae, colore nigro depictum et aliquibus in locis deauratum. In inferiori contignatione imago BVM ad caelum Assumptionis in tela depicta, columnae ab utraque parte duae, nigro colore depictae, in superiori contignatione imago BVM in Caelis assumptae Trinitate coronate [!], columnae ab utraque parte desuper duae. Icones sculptiles desuper positae [l. 620v] S. Adalberti episcopi et martyri, S. Stanislai episcopi, S. Petri, S. Pauli apostolorum, in summitate altaris icon BVM cum Filio et sceptro, in radiis deauratis.

Sedes altaris murata, lapidem habet quantitatis iustae, consecratum hoc altare simul cum ecclesia ab illrmo Tyszkiewicz, eppo Samgae, in honorem Assumptionis BVM, s. Adalberti et Omnium Sanctorum. Inclusae reliquiae, prout in omnibus aliis tribus altaribus, s. Theodori et s. Valentini martyris, nec non s. Anastasiae et Constantiae virginis martyris.

Erectum hoc altare ab eodem illrmo Radziwił, cancellario MDL, simul cum ecclesia. Cancellis novis operis arcularii simplicis cingitur, gradus ad altare pro suggestu habet duos, cancellis [!].

VISITATIO ALTARIS 2DI

Ad dextrum latus altare operis sculptilis, colore nigro depictum et aliquibus in locis deauratum, columnas ab utraque parte habet duas, in tabula maiori imago Nativitatis BV Mariae, ab utraque parte icones sculptae duae S. Adalberti et S. Casimiri. In superiori contignatione imago S. Sebestiani marthyris, icones sculptae ibidem S. Barbarae et S. Catharinae. In summitate altaris imago circularis depicta S. Christinae, in vertice icon S. Michaelis archangeli. Sedes altaris murata, habet lapidem minoris quantitatis, consecratum in titulum Immaculatae Conceptionis BVM, s. Sebestiani, s. Christinae, virginis martyris [l. 621r] inclusae reliquiae eaedem, quae in maiori altari; erectum et consecratum ut supra etc.

Ad cornu Evangelii epitaphium muro affixum marmoreum cum statuis, ex alabastro efformata, pie defuncti Joannis Casimiri Brzostowski, cum inscriptione aureis literis. Epitaphii eiusdem perillustri Paulo Brzostowski, referendario MDL, fratre exstructum.

Visitatio altaris 3tii

Ad sinistrum latus existens altare operis sculptilis, nigro colore depictum et in partibus deauratum, in medio altaris imago Annuntiationis BVM, a lateribus columnae quatuor, intra quas icones sculptae S. …, S. Laurentii, in superiori contignatione imago S. Adalberti martyris, a lateribus statuae S. Barbarae et S. …[328], in summitate imago circularis depicta S. Stanislai martyris. In vertice S. Michaelis archangeli, Luciferum deiicientis, statua sculpta.

Sedes altaris murata, consecrata sub titulo Annuntiationis BVM, S. Laurentii, S. Barbarae, virginis martyris, reliquiae, quae in maiori altari inclusae. In eodem altari effigies Crucifixi sculpta, per medium velamine nigro velata.

Visitatio altaris 4ti

Ad sinistram partem intrando ecclesiam altare noviter exstructum, [l. 621v] in muro concavo icon BVM Lauretanae sculpta, sedes altaris ex asseribus constructa. Nondum consecratum, neque habet portatile consecratum, repertum quidem portatile, sed totum confractum et scissum, habens lapidem. Desuper imago S. Casimiri et altera BV Mariae Assumptionis, muro affixae; gradus pro ascensu hoc altare habet duos.

Visitatio carbonae ecclesiae

Una carbona sacculo solidorum collectorum sub tempus contionis, a pulsu campanarum pro sepulturis proventuum et aliorum proventuum ecclesiae servatur in sachristia, una tantum sera clausa, et clavis apud commendarium servabatur; in qua reperti floreni tantum 10 solidis, ex [?] quorum proventuum et expensarum ratio res productae sunt in seorsivo regestro, quae computatae et connotatae sunt.

Visitatio carbonae alterius

Altera carbona servatur in stuba murata supra sachristiam, una clausura tantum munita[329] et clavis apud perillustrem canonicum servabatur. In carbona pecuniae ad hospitale Wielonense spectantis, ex variis piis legatis recuperatae erant in summa floreni ...[330] expecunia perillustris canonicus in res minus

[328] *Rankraštyje paliktos vietos dviejų šventųjų skulptūroms įvardyti*.

[329] *Orig. įrašyta* munitus.

[330] *Orig. suma neįrašyta*.

notabiles et necessarias expendit flo. trecentos, restant modo in carbona paratae pecuniae flo. quadrigenti quatuordecim, [l. 622r] qui non sunt amplius in minutas expensas distrahendi, sed pro aliqua gravi necessitate ecclesiae servandi.

VISITATIO CARBONAE TERTIAE

Tertia carbona in porticu ecclesiae ad instar stipitis ferro, circumcirca munita, quae vocatur carbona pauperum, modernis temporibus haec carbona non erat in usu, neque olea sacra clausa.

VISITATIO ELEEMOSYNAE PRO HAC ECCLESIA DATAE

Illustrissimus Michael Pac, palatinus Vilnensis, supremus dux exercituum MDL, ex sua speciali liberalitate constituit et chyrografum dedit, ut ad eius vitae tempora de censibus Wielonensibus singulis annis centum floreni bona moneta et centum solidis pro comparandis ornamentis ecclesiae pendantur, et in effectu trium annorum in ornamenta ecclesiae, quae tempore visitationis sunt producta, huiusmodi pensio conversa. Duorum autem annorum pensio anni 1676 simul reddita non pridem est, sed commodata civibus pro fabrica ecclesiae, videlicet bona moneta floreni ducenti et solidis floreni centum, cum onere restitutionis, ut quamprimum recuperati fuerint, iterum in memento ecclesiae convertantur. Reliqui vero floreni centum solidis iuxta intentionem [l. 622v] eiusdem illustrissimi palatini benefactoris conversi sunt pro saevo vero ad lampadem, continuo in ecclesia coram Venerabili ardentem.

VISITATIO SCHOLAE

Schola ex opposito ecclesiae versus occidentem sita, fabrica vetusta et collabens, stramine tecta, hypocaustum unum corruens, medium atrium, fenestrae tres, nova, per modernum perillustrem reparatur.

VISITATIO HOSPITALIS

Hospitale ad meridiem in monte ad ripam fluminis sita[331], hypocausta habet duo: unum habet fenestras duas, fores et cameram, in qua pauperes octo manent, aliud ex opposito hypocaustum sine fenestris et foribus, noviter exstructum. Nullam fundationem et provisionem [habet], ex sola gratia

[331] *Orig. įrašyta* sitam.

tenutariorum providentur; antea a Radivilo pendebatur ex gran. [?] flor. 90, modo etiam ex sola gratia penduntur ex aula floreni 30. [l. 623r]

INVENTARIUM ARGENTI, APPARAMENTORUM ET TOTIUS SUPPELLECTILIS ECCLESIASTICAE, IN EADEM GENERALI VISITATIONE CONSCRIPTUM

Srebro

Monstrantia srebrna biała, niezłocista, quantitatis iustae, koło szkła radii złociste, na wierzchu statuae srebrne SS. Petri et Pauli apostolorum, na wierzchu krzyżyk karawacki płaski cum effigie Crucifixi deaurata, sedes sexangularis cum inscriptione: „Na chwałę Bogu w Trójcy jedynemu Panie, Błogosławionej Mariej y wszytkim świętym patronom kościoła wielońskiego Walenty Szwab z chudoby swojej, gdzie jego rodzice odpoczywają, tę monstrantią wystawił anno Dni 1619“.

Kielich srebrny, wszytek złocisty, intus et extra in cuppa florysowany, in qua tres facies angelorum, in manubrio effigies trzech apostołów maleńkie, in eodem manubrio gałka z drzwiczkami otworzystemi dla włożenia żelaza zegrzanego, in sede facies duorum angelorum złociste, trzecia odpadła; cum patena ab utraque parte deaurata.

Kielich srebrny, wszytek złocisty, staroświeckiej roboty, in cuppa florysowany, in manubrio facies trium angelorum [l. 623v] z skrzydłami wyciągnionemi, cuppam podpierającemi, in cuppa octo facies angelorum; cum patena, ab utraque parte deaurata, sine ullo signo.

Kielich gładkiej roboty, intus et extra deauratus, z pateną srebrną, ab utraque parte złocistą, na której litery z drugiej strony IRN; in serto inscriptio na kielichu: „Jan Romuald Narkowski“.

Kielichy dwa tegoż kościoła do Syntowt[332] są do czasu dane, srebrne, in partibus pozłociste, non fuerunt modo praesentati, nescitur qualis figurae; cum patenis ab utraque parte deauratis.

Kielich srebrny, in sede et manubrio pozłocisty, quantitatis iustae, z jednej strony effigies Crucifixi z obrazami quatuor evangelistarum złocistemi, z drugiej strony za szkłem Agnus Dei, ad cornua crucis orbiculi argentei deaurati novem.

Pacificał mały srebrny biały, niepozłocisty, tegoż kościoła w filii Syntowtach.

Pixis srebrna, intus deaurata, na wierzchu krzyżyk płaski, cum operculo.

Ampułek srebrnych par trzy z miską srebrną jedną.

---

[332] *Orig. įrašyta* Syrtowt.

VOTA ARGENTEA AD ALTARE MAIUS

Na wielkim ołtarzu korunki dwie srebrne.

Korona srebrna spora in medio templi wysoko na Crucifixie. [l. 624r]

Lampa srebrna spora, przed wielkim ołtarzem wisząca.

VOTA ARGENTEA AD ALTARE BV MARIAE

Korona mała srebrna na głowie Najświętszej Panny, sprawiona od jej mości pani Prokopowiczowej.

Tabliczka srebrna na dwóch łańcuszkach z kołkiem, na niej effigies Crucifixi, inscriptio: „Ex voto Joannes Popławski".

Tablica srebrna spora, na niej effigies BVM Christum Infantem portantis, sprawiona od panny Jedwigi Krawcówny, mieszczki wielońskiej.

Tabliczka srebrna, na niej effigies wybijana BV in nubibus Christum Infantem portantis et sceptrum in manu tenentis, supra caput BV duo angeli coronam tenentes, infra sub pedibus BV duae personae flectentes.

Tabliczka srebrna, na niej effigies BV in nubibus Christum Infantem portantis, in manu sceptrum tenentis cum literis GDS.

Tabliczka srebrna, na niej effigies BV Mariae in nubibus Christum Infantulum portantis, infra sub pedibus personis flectentibus. [l. 624v]

Tabliczka srebrna, na niej effigies Trium Regum, nadłamana.

Tablica srebrna, na niej BV in nubibus Christum Infantem portantis, infra effigies hominis orantis.

Tabliczka srebrna, na niej BV in nubibus Christum Infantem portantis.

Pereł drobnych sznurek jeden.

Agnusków różnych dwanaście, między któremi są we srebro oprawne.

Agnusek jeden bursztynowy.

Agnusek drugi czarny rogowy.

Koronek różnych prostych pięć, między któremi korunki dwie bursztynowe z krzyżykami.

Manele troje: dwoje bursztynowych, trzecie czarne rogowe.

Więców kwiatów różnych ośm.

VOTA AD ALTARE SECUNDUM ANNUNTIATIONIS BVM

Korona perłami sadzona jedna.

Koronka bursztynowa z krzyżykiem srebrnym.

KAPY

Kapa buracikowa papużasta florysowana, potrzeby jedwabne varii coloris. [l. 625r]

Kapa biała kitajczana, stara, ta w Syntowtach.

Kapa aksamitna requialna florysowana, szczyt y lisztwa eiusdem materiae.

Ornaty

Ornat adamaszkowy stary, columna czerwona, frędzle jedwabne czerwone, cum toto.

Ornat zielony aksamitny, columna atłasowa ceglasta, potrzeby jedwabne czerwone, cum toto.

Ornat wiszniowy aksamitu florysowanego, columna ceglasta atłasowa, potrzeby różnego jedwabiu, cum toto.

Ornat zielony jedwabny na kształt złotogłowu z columną białą florysowaną, z blaszką, potrzeby blaszkowe, cum toto.

Ornat zielony buracikowy papużasty florysowany, columna zielona adamaszkowa, passamany różnego jedwabiu, cum toto.

Ornat bomby łazurowej, columna bomby zielonej, passamany jedwabne, cum toto.

Ornat zielony adamaszkowy z columną atłasową czerwoną, passamany zielone, cum stola, sine manipulari.

Ornat pułatłasowy biały florysowany, z stułą [l. 625v] adamaszkową białą, manipularz atłasowy biały, passamany jedwabiu różnego, ad usum vix valet.

Ornat aksamitu włosowego, columna wszytka w pasony [?] złotem haftowane, sine stola et manipulari.

Ornat żałobny tercyanelowy, columna jedwabna czarna, kwiaty złote, korunki złote wkoło, cum toto.

Ornat sajowy requialny, columna papużasta zielona, cum literis jedwabiem czerwonym wyszywanemi MMIG, passamany jedwabne różnego jedwabiu.

Ornat adamaszkowy dzikawy z columną białą dymową, z blaszką, bez stuły y manipularza.

Adaucta z łaski y jałmużny jaśnie wielmożnego jm pana Michała Kazimierza Paca, wojewody wileńskiego, hetmana wielkiego wxlitt, starosty wielońskiego tutejszemu kościołowi nadane

W roku 1671 dał assignatią do podstarościego wielońskiego, aby z czynszów wielońskich do żywota swego co rok złotych sto dobrą monetą, a drugie złotych sto szelągami dawano xdzu plebanowi wielońskiemu na sprawowanie apparamentów [l. 626r] do kościoła wielońskiego, według której ordinatii perillustris et adm rndus dnus Vladislaus Giedroyc scholasticus

Smolenscensis, canonicus Samgae, parochus Wielonensis, odebrawszy naznaczoną kwotę niżej położone ornamenta sprawił.

Roku 1671 za złotych sto dobrej monety, sto szelągami sprawił:

Thurybularz srebrny na czterech łańcuszkach srebrnych z dwóma końcami.

Navicella srebrna mała do kadzidła z łyżeczką srebrną małą.

Anno 1673.

Ornat atłasowy zielony w różne kwiaty, columna w kwiatach, korunki wkoło szerokie złote ze srebrem, cum stola et manipulari.

Kapa tejże materii eiusdem anni et eiusdem sumptibus, z takiemiż potrzebami.

ANTEPENDIA

Antependia skurzanych francuskich, złotem wybijanych czworo.

Antependium adamaszkowe białe z potrzebami jedwabnemi białemi. [l. 626v]

Antependium adamaszkowe zielone.

Antependium zielone kitajczane.

Antependium zielone, za obrazem w murze BVM w tyle.

Antependium adamaszkowe czarne.

Antependium czarne aksamitne.

Antependium kitajczane stare, którym nakrywają ołtarz Ś. Sebestyana.

VELA

Velum czerwone atłasowe, po rogach kwiaty złotem haftowane.

Velum czerwone kitajczane, frędzle dokoła jedwabne.

Velum drugie takie zginęło.

Velum zielone kitajczane, in medio krzyż z wstęgi jedwabnej czerwonej.

Velum błękitne kitajczane z korunkami dokoła srebrnemi.

Velum czerwone kitajczane, około forbotka złocista, stare.

Velum złotogłowowe czarne.

Vela kitajczane czarne dwa.

Velum białe kitajczane, vix valet ad usum.

Velum drugie takie, vix valens.

Velum adamaszkowe żółte, in medio y po brzegach także adamaszek czerwony.

Vela duo siarczyste stare, vix valent ad usum.

Velum białe atłasowe wyszywane. [l. 627r]

BURSY

Bursa biała adamaszkowa.
Bursa zielona aksamitna.
Bursa czerwona szarżowa.
Bursa czerwona atłasowa, kwiaty złotem haftowane.
Bursa jedwabiem y złotem szyta, z jednej strony czerwona, z drugiej strony ceglasta.
Bursa złotogłowowa czarna.
Bursa czarna, na której Nomen Jesus wyszyte, do chorych, z stułą czerwoną.
Bursa czerwona stara, ad usum non valens.

PALLAE

Palla atłasowa niebieska, we środku Nomen Maria srebrem wyszywane, in corde rubro sericeo, sub corde luna srebrem haftowana in radiis złotem y jedwabiem wyszywanych, wkoło kwiatki jedwabne ze złotem.
Palla altembasowa wiszniowa, in medio krzyżyk z koronek złotych, wkoło passaman takiż.
Palla materii złotej, in medio krzyżyk jedwabniczny z krzyżykami czarnej wstąszki.
Palla złotogłowowa, in medio krzyż z koronek złotych, y wkoło korunki złote.
Palla złotogłowowa, in medio krzyżyk z koronek złotych, y wkoło korunki złote.
Palla atłasu wzorzystego, in medio krzyżyk passamanu jedwabnego [l. 627v] ze srebrem, y wkoło tymże passamanem obwiedziono.
Palla adamaszku białego, passamany takie, jako na atłasowej wzorzystej.
Palla druga adamaszkowa biała, krzyżyk in medio passamanu zielonego.

CORPORAŁY

Corporały trzy nowe.
Corporał z forbotkami wkoło, przystary.
Corporałów inszych, quae vix valent ad usum 6.
Corporałów nowych większych cztyry.
Corporałów nowych mniejszych cztyry.

SUBCORPORAŁY

Subcorporałów różnych, wyszywanych y niewyszywanych in numero 23.

PURIFICATORIA

Purificatoria różnych nowych dwadzieścia.
Purificatoria starych plus minus 6.

ALBY

Alby dwie nowe z korunkami dokoła y z humerałami dwoma. [l. 628r]
Alb ponoszonych drugich już y cale starych z humerałami sześć.

PASSY DO ALB

Passów jedwabnych dwa, jeden nowy.
Passów nicianych cztyry.

KOMŻY

Komży trzy. Jedna nowa z korunkami.
Komża druga bez korunek.
Komża trzecia stara, non valet ad usum.
Komeżek małych dla ministransów cztyry: dwie nowe, dwie stare.
Humerały zakonnicze dwa.

TOWALNIE

Towalnia rąbkowa, jedwabiem czerwonym ze złotem wyszywana.
Towalnia rąbkowa, jedwabiem czerwonym ze złotem y srebrem wyszywana.
Towalnia trzecia, jedwabiem czerwonym ze srebrem wyszywana.
Towalen różnym jedwabiem wyszywanych dwie.
Towalnia czarnym jedwabiem wyszywa[na] jedna.

RĘCZNIKI

Ręczników ad detergendas manus N° 15.

FARTUSZKI

Fartuszków małych y wielkich in numero 13. [l. 628v]

OBRUSY

Obrusów z lisztwami wyszywanemi siedm.

Obrusów inszych z korunkami albo bez korunek prostych jedynaście.
Obrus nowy, od jej mości paniej Jurewiczowej.

Lisztwy

Lisztew czerwonych do antependia wyszywanych 15.

Sukno y kobierce

Sukno zielone do gradusów wielkiego ołtarza, stare.
Sukno ciemno zielone do gradusów zaścielania ołtarza BV Mariae w murze.
Sukienki dwie dla chłopców, gdy do chorych idą.
Kilim perski, barzo stary.
Kobierców wielkich dwa.
Kobierczyków małych starych trzy na gradusach.
Całun wielki czarny przy murze, drugi prosty stary, do używania.
Komka pstra buracikowa, stara, z frędzlami dokoła jedwabnemi.
Sukienek trzy na obrazie BV Mariae rzezanym w murze: jedna z nich zielona kitajczana, druga pstra, trzecia adamaszkowa żółta.
Na tymże ołtarzu sukienka na Panu Jezusie kitajczana szkarłatna, tamże na Crucifixie velum kitajczane czerwone. [l. 629r]
Zasłonka na tymże ołtarzu szkarłatna kitajczana.
Baldechinek w zachrystii in una hasta zielony z frędzlami jedwabnemi.

Księgi kościelne

Mszałów cztyry, czwarty stary, non valet ad usum.
Mszalik requialny jeden.
Mszalik patronorum Regni Poloniae et Sveciae.
Agendy wielkie dwie: jedna wielka, druga mała.
Graduał jeden.
Antyphonarz jeden.
Psałterz jeden.

Cyna, miedź, mosiądz, żelazo

Kielich mosiężny jeden złocisty, do ablutii.
Lichtarzów mosiężnych sporych par cztyry.
Lichtarzów mosiężnych małych par dwie.
Lichtarz mosiądzowy, in medio ecclesiae wiszący, o dwunastu essach.

Lichtarzów mosiężnych dwa.
Thurybularz mosiężny jeden.
Navicella cynowa bez łyżeczki.
Lichtarzów cynowych do monstrantii para jedna.
Lichtarzów cynowych par cztyry, jeden z nich zepsowany.
Vascula pro oleis sacris cynowe.
Lichtarzów cynowych małych para. [l. 629v]
Ampułek cynowych trzy.
Lichtarzów blaszanych par trzy.
Lichtarzów z latarniami, co do chorych chodzą, para jedna.
Lichtarzów drzewianych posrzebrzanych sześć.
Lavaterium mosiężne.
Tłusków dwa do dzwonów.
Kłodka do drzwi kościelnych, przy drugich takowych zamek nowy.
Żelazo do opłatków pieczenia jedne.
Lichtarzów żelaznych małych dwadzieścia.
Kociołków mosiężnych dwa, trzeci miedziany ad fontem, czwarty do ognia noszenia, także miedziany.

DZWONY

Dzwonów w dzwonnicy cztyry: jeden z nich wielki, drugie trzy mniejsze, secundum proportionem.
Signans na kościele.
W kościele dzwonków pięć: jeden przy ołtarzu wielkim przy murze, drugi przy zachrystii, trzeci przykowany przy gradusach ołtarza BV Mariae, dwa przy drugich ołtarzach.
Dzwonek szósty mały przy worku.

RELIQUA SUPPELLEX

Resurrectio rzezana.
Spowiednicy cztyry.
Pulpitów dwa: jeden przy ołtarzu wielkim, drugi na chórze. [l. 630r]
Bębnów dwa.
Stłupek okowany w babińcu, bez zamków.

INVENTARIUM DOMUS PAROCHIALIS

Wrota wjezne gontami kryte, z fórtką, budowane [od] jmści xiędza kanonika, plebana teraźniejszego.

Po lewej ręce izba stołowa ze cztyrma oknami, drzwi na zawiasach. Alkierz nowy z dwiema oknami, zbudowany per modernum rndum parochum.

Komora bokowa z jednym oknem, przez sień druga komora stara, bez okien, starodawna.

Izba przeciwna ze czterma oknami szklanemi.

Sień z gankiem nowym. Kryty ten rum wszytek dranicami, excepto alkierza, który gontami kryty.

W tych izbach obudwuch piece są.

Ex opposito przez podwórze świren nowy, gontami kryty. Ganek dokoła, wysoko budowany, z drugim piątrem, przez jmści xiędza kanonika.

Piwnica pod spodem murowana starodawna.

Kucheńka stara, dranicami kryta.

Wrota nowego gumna, dranicami kryte.

Łaźnia, browar, z jednego dranicami kryta.

Izba gospodarska z dwiema oknami, trzecie małe, naprzeciw piekarnia pod tymże dachem. Komora bokowa stara, dach dranicami kryty. [l. 630v]

Na przeciwko izdebka dla jarzyny. Świrenek mały, słomą kryty.

Obora y stajnia, z jednego słomą kryta, pod jednym dachem.

Gumno

Odryna wielka do złożenia siana, druga po koniec maleńka, słomą kryta.

Osieć z tokiem do młócenia, słomą kryta.

Przepłotów cztyrnaście.

Ogrodzenie plebanii stojącemi laskami na kształt sztakietu, około całej plebanii.

Sad stary, ogrodzony płotem prostym.

Także gumno y ogrody circumcirca szczepanemi łatami dostatnie.

Wrota z gumna na pole stare.

Sadzawka jedna między łaźnią y plebanią, podle kuchni.

INVENTARIUM SUBDITORUM AD EANDEM PAROCHIAM SPECTANTIUM

Na placach, co są między miastem, tylko jeden jeszcze się odprawuje – Kazimierz Skorulski.

Domy ogrodników plebańskich, mianowicie [l. 631r]

Andryeius Pipdarlis

Jokubas Duszpenis

Prąckas Skutiukaytis
Walentynas Klimontas

PASZNI PLEBAŃSKIEJ WŁÓK SZEŚĆ W PEWNYCH MIEJSCACH

Zaścianek osobny, który nazywają Łoybunis, szlachcic, który umierając legował, na którym zboże siać może się y siano kosić.

Zaścianek drugi Pargmenis, który łąkami wszytek wychodzi, może się na nim kosić siano, plus minus wozów ...[333]

SIOŁO KOWALE

Włók jedynaście. Pustych cztyry y czwierć.

	Włóki	Kopy	Grosze	Pieniądze
Bałtramieius Balsis	1/4		10	
Symon Massaytis	2	1	10	
Stanisław Rymazius	2	1	10	
Mathyasz Twieraytis	2	1	10	
Kazimierz Adgałaytis	2	1	10	
Tenże ciągłej włóki	1/4	1		
Jonas Grykształtaytis	1/4	1		
Andreius Plikiunas	2	1	10	
Tenże ciągłej włóki	2	2 [l. 631v]		
Petras Deskinis włók	2			
Tenże ciągłej włóki	1/4			
Adomas Langius	1/4	1	5	
Andreias Staurys	4	1	10	
Tenże ciągłej włóki	1/4	1		
Kazymieras Staurys	1/4			
Tenże ciągłej włóki	1/4			
Krysztopas Soludzius	2	1	10	
Tenże ciągłej włóki	1/4	1		

SIOŁO KLANGIE

Włók sześć.

	Włóki	Kopy	Grosze	Pieniądze
Jakubas Szpula	1/4		10	
Petras Szkruksis	2			

[333] *Orig. vežimų skaičius neįrašytas*.

Tenże ciągłej włóki	2		
Jonas Ziedzius	2	1	1
Tenże ciągłej włóki	2	2	~~10~~
Gustas Maciułaytis	2	2	
Tenże ciągłej włóki	2	1	10
Stanisłowas Aukciunas	2	1	10
Tenże ciągłej włóki	2	2	
Martynas Stakszaytis	2	1	10
Tenże ciągłej włók	1/4	1	
Pusta włóka jedna [l. 632r]			

SIOŁO PAPISZKI

Włók siedm.

	Włóki	Kopy	Grosze	Pieniądze
Piotr Roman	1/2	1		
Tenże ciągłej włóki	1	5		
Baltramieius Szebedziusz	2	1		
Tenże ciągłej włóki	2	3		
Mathyasz Maciołonaytis	2	1		
Tenże ciągłej	1/4	1		
Tenże przydatkowej	1/4	1		
Błozicius Dubiński	1/4		15	
Tenże przydatkowej włóki	1/8	1		
Tenże ciągłej włóki	1/4	1		
Mathyasz Wałaytis	2	1		
Tenże przydatkowej	1/4	1		
Tenże ciągłej	1/4	1		
Kazimierz Kuloraytis	2	1		
Tenże przydatkowej włóki	1/8	1		
Tenże ciągłej	1/8	1		
Jonas Desknis	2	1		
Tenże przydatkowej	1/4	1		
Tenże ciągłej	1/8	1		

SIOŁO GUDELE Y Z GIRDZIAMI, W MIL PIĘCIU OD WIELONY KU JURBORKOWI NAD RZEKĄ MITNĄ, WŁÓK 52 [l. 632v]

	Włóki	Kopy	Grosze	Pieniądze
Josas Stanaytis	2/5	1	36	
Andreius Stanaytis	3/5	1	36	

Martynas Stanaytis	1/4	1	5
Mikałoias Motyeiaytis	2/5	1	36
Maciulis Pikraytis	2/5	1	36
Jokubas Joczaytis	1/5		48
Grygas Norkaytis	1/3	1	22
Krystupas Narkaytis	2	2	
Steponas Waytzientaytis	1/5		48
Jurgis Norkaytis	1/3	1	2
Gasparas Gierdzius	1	1	2
Andryeius Girdaytis	3/4	3	

Pustych 5 y 1/8 [l. 633r]

DECRETA REFORMATIONIS ECCLESIAE PAROCHIALIS WIELONENSIS, AB ILLUSTRISSIMO CASIMIRO PAC, EPISCOPO SAMOGITIAE, IN VISITATIONE GENERALI ANNO DNI MILLESIMO SEXCENTESIMO SEPTUAGESIMO SEPTIMO DIE VIGESIMA NONA SANCITA ET RELICTA

Sicut materialis ecclesiae fabrica certis iuncturis et repagulis solidatur et immobilis conservatur, ita spiritualis eiusdem ecclesiae ordo et disciplina legum sancitis stabilitur et immobilis perseverat, visitataque ecclesia Wielonensi pro meliori in ea divinorum observantia sequentia reformationis decreta constituimus.

Tabernaculum Ssmi Sacramenti ad maiorem supremo regi sub eucharisticis speciebus abscondito exhibendum cultum conopeo sericeo cooperiatur.

Octavo quoque die Venerabile renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur, sub certo numero [l. 633v] hostiae consecrentur, quot consecratae fuerint, in tabula notentur, et quot post Communionem populi superfuerint numerentur.

Sub pixide in cyborio corporale album et mundum semper supponatur.

Octavo quoque die Venerabile renovetur, dies renovationis in tabula ad sachristiam affixa notetur.

Clavis a cyborio sub clausura altera in sachristia servetur sub custodia ipsius rndi parochi, nec sachristiano aut cuicunque homini laico concredatur, neque cum clavibus ecclesiae, sed separatim apud rndum parochum servetur, et in absentia parochi apud vicarium.

Pro Communione populi cancelli linteamine tegantur, et candelae accensae, dum Eucharistia Sanctissima distribuitur, praeferantur.

Ad infirmum intra civitatem Venerabile cum pixide superpelliceatus processionaliter, cum schola, vexillis et populo, cantum devotum in itu et reditu psallente, deferat.

Indulgentiae Venerabile Sacramentum comitantibus processionaliter ad infirmum fidelibus 350 dierum, pro hac diaecesis specialiter concessae, ex ambona frequenter populo commendentur, quorum transsumptum in ecclesiae loco patenti affigatur.

Baldechinum maius in quatuor hastis ad praebendam maiestatem Venerabili et simul adumbrandum aestum solis vel in tempestatibus ad tegendum sacerdotem, Venerabile portantem in solennioribus processionibus, procuretur. [l. 634r]

Lampas in ecclesia coram Venerabili, dum populus est praesens in ecclesia, ante inchoationem Divinorum diebus festivis ardeat.

Dum ad infirmum Venerabile defertur in pixide, particulae consecratae hostiae in tabernaculo pro adoratione reliquantur.

Cochleare stanneum, quo de fonte aqua hauriatur, et scultella, supra quam aqua baptismalis de capite infantis defluat, adhibeatur.

Aqua vero baptismalis, de capite infantis defluens, si fuerit immunda, in sacrarium mittatur, si nitida, ad fontem refundatur.

Vas aeneum, in quo aqua baptismalis conservatur, stanno eleganter dealbetur.

Supra fontem operculum convexum cum aliqua icone ad devotionem movente exstruatur. Ipse fons ad tutiorem locum transferatur cancellisque cingatur.

Aqua baptismalis ad aspectionem infirmorum, portationem vel aspersionem infantium, cum ad eos usus Ecclesia non destinaverit et superstitionem quandam sapiunt, non concedatur.

Clavis a fonte et ab oleis sacris diligenter in sachristia sub altera clausura conservetur.

Sacramentum extremae unctionis cum morientibus summopere sit necessarium, quandoquidem per illud gratia moribundo [634v] confertur, pro extrema hora agonis confortans, ut illud recipiat, in gravibus infitmitatibus suis frequenter populo ex ambona inculcet, accommendet, erroneam et falsam apprehensionem populi de hoc sacramento, quasi post illud susceptum, statim mori deberent excutiat quoniam iuxta scripturam, perillud reliquiae peccatorum delentur et infirmus in doloribus alleviatur.

Iuxta decretu Tridentini, sess. 24, cap. 2, cognatio spiritualis matrimonium dirimens inter baptisantem, baptisatum baptisatique et matrem, nec noviter patrinos et levatum levatique patrem et matrem populus doceatur. Patrini iuxta praescriptum Triden[tini] unus vel una, aut ad summum unus et una, quos parentes elegerint tantum adhibeantur.

A baptismo infantium benedictione, matrimonio copulatorum et aliis quibuslibet sacramentis pretium pacisci simoniacam redolet labem, idcirco ab administratione sacramentorum nihil ab invitis extorqueatur, sed quod post

administrationem sacramenti offertur, tanquam eleemosyna et non pretium accipiatur.

Haeretici pro patrinis excepta gravi necessitate non admittantur.

Olea sacra ex cathedrali ecclesia, quantotius adferantur, testimonium allationis quolibet anno ab officiali habeat.

Allatis novis sacris oleis, antiqua in lapide [l. 635r] ad hoc praeparato comburantur et cineres in sacrarium mittantur.

In metricis praesentia duorum testium matrimonio copulatorum adstantium, iuxta praescriptum Tridentini, sessione 24, cap. 1, scribatur.

In sachrystia aqua benedicta, ad flores appendatur, similiter in porticu ecclesiae, ad fores maiores, vas cum aqua benedicta, singulis diebus dominicis et festivis renovata ponatur.

Carbona ecclesiae trina clausura muniatur et duo vitrici, fide digni deligantur, quis singuli seorsivas claves cum rndo dno parocho habeant, simul omnes pecuniam de carbona, in necessitates ecclesiae expendant, et expensas et proventus carbonae in libro ad hoc praeparato scribent.

Ad eandem carbonam ecclesiae florenos impositos non moveat, in prorpios usus, sub censuris ecclesiasticis. Contra usurpatores bonorum Ecclesiae, in synodo diaecesana sancitis; similiter eleemosynam pecuniaram illustrissimi palatini Vilnensis, quot annis ad eius vitae tempora pendi de censibus Wielonensibus solitam, videlicet bona moneta flor. Centum et solidis centum pro praeteritis duobus annis extradictam, ac subditos Wielonensibus pro fabrica tecti ecclesiae commodatam, ubi recuperaverit, quam primum in ornamenta ecclesiastica, iuxta mentem eiusdem benefactoris convertat, poterit tamen [l. 635v] saevo ad lampadem, ut continuo ardeat de eadem pensione accipere, de reliquo vero nihil in proprium usum, vel commoditatem convertat. Neque etiam praedicta pensio illrmi palatini Vilnensis aut carbonae capitalis summa in minutas expensiones et minus necessarias distrahantur.

Proventus ad carbonam erunt isti solidi sacculo sub tempus contionis collecti diebus dominicis et festivis, ita ut quolibet die, quot solidi collecti fuerint, numerentur, in libro scribantur et in carbonam mittantur.

Deinde a pulsu campanarum ultra medium florenum non accipiatur, idque ab illis, qui sunt ditiores; medietas in carbonam mittatur, et medietas rndo dno parocho cedat.

A sepultura intra ecclesiam in terra ultra sexagenam, idque a ditioribus solum, qui solvendo sunt pares, accipiatur, et hoc totum in carbonam mittatur, nec in alios usus, nisi in ecclesiae necessitates pro ornamentis comparandis vel fabrica ecclesiae expendatur, sub poenis contra usurpatores bonorum Ecclesiae sancitis.

Intra fornicem vero pro sepultura quinque floreni accipiantur et eodem modo in bonum ecclesiae convertantur.

In caemeterio gratis sepeliantur, cum sit terra Domini, vendere [l. 636r] eam non licet[334].

Cathalogus mortuorum ad ecclesiam sepultorum scribatur, quo die et anno sepultus notetur.

Pia legata intuitu ecclesiae a morientibus [oblata] scribantur diligenter, nec in proprios usus convertantur, sub poena excommunicationis, in supprimentes pia legata sancita, iubetur.

Anniversarium pro Vitoldo, primo fundatore episcopatus Samgae et introductore fidei catholicae in Samogitiam rubricis die praescripto observetur.

Obligationes iuxta privilegium illustrissimi Radivili, ducis in Olyca [!][335] et Nieświż, cancellarii MDL, singulis mensibus quatuor sacrificia Missae pro serenissimo Sigismundo Tertio, pro serenissimo Vladislao, pro serenissimo Casimiro, regibus Poloniae, et quartum pro ipso illustrissimo Radivilo et consorte eius, absolvantur.

Legatum pie defuncti Casimiri Joannis Brzostowski 600 florenorum apud perillustrem modernum Cyprianum Brzostowski, referendarium MDL, existens, iuxta eiusdem speciale chyrographum certo contractu reemptionali in bonis terrestribus collocetur, et certa pensio annuatim constituatur, quae hactenus non semper solvebatur, pro qua certa obligatio Missarum iuxta quantitatem census in synodo diaecesana sequenti constituatur. [l. 636v]

Summa nongentorum florenorum polonicalium hospitalis Wielonensis de carbona ecclesiae per rndum Pawłowicz, praeteritum parochum Wielonensem, accepta et defuncto illustrissimo Sapieha, protunc episcopo Samogitiae, mutuo data; et idem rndus Pawłowicz, qui dedit, etiam vindicet successoribus illustrissimi Sapieha, episcopi[336] Vilnensis, iniungimus; perillustrem Vladislaum Giedroyc canonicum Samogitiae, parochum Wielonensem, ne praedicta summa hospitalis diuturnitate temporum intereat, invigilare et omnem curam, sollicitudinem adhibere hortamur.

Pro defunctis ad pulsum campanae orantibus tempore vespertino indulgentiae 40 dierum populo ex ambona publicentur et commendentur.

Strenationes, vulgo kolendowanie, post Nativitatem Dni iuxta modum et formam in synodo diaecesana secunda Tyszkiewiciana praescriptum peragat, videlicet populum docendo, exhortando, de non confessis pro Paschate, scandalosis et impenitentibus inquirendo, orationem dominicam, decem praecepta, utrum omnes sciant, interrogando et docendo, sub poenis ibidem contentis.

---

[334] *Orig. dar kartą pakartota* sepeliantur.

[335] *Orig. įrašyta* Olita.

[336] *Orig. toliau įrašyta ir nubraukta* Samgae.

Ad missalia Romana patroni regni Sveciae adiungantur.

Stolae et manipularia ad casulas, quae sunt lacera, reparentur, et quae non sunt, procurentur.

Processus ex officio manati et in librum ad hoc praeparatum [l. 637r] inscripti quam celeriter via cursoria transmittantur.

Devotionem in ecclesia, praesertim Matutinum hora septima, Sacrum cantatum hora nona, vesperas hora quarta, iuxta praescriptum synodi diaecesanae, absolvere incipiat.

Super maiores ecclesiae fores ab extra imago patroni huius ecclesiae, in cuius titulum est erecta, depicta seu sculpta exponatur.

Baldechinum supra maius altare, proportionatum magnitudini altaris, ad arcendos pulveres, araneos vel stillationes appendatur.

In caemeterio pro sepultura infantium seorsivus locus assignetur.

Corporalia, purificatoria, tobalia et alia linteamina ecclesiastica, ut pro dignitate tanti ministerii divini, ad cuius usum sunt deputata, munda et decentia semper existant, saepius laventur.

Tela, qua pallae sunt subductae, ut possit saepius lavari, leviter affigatur et saepius mundetur.

Anniversarium dedicationis ecclesiae singulis annis sollenniter cum octava celebretur. Indulgentiae quadraginta dierum, fidelibus in die dedicationis vel infra octavam eius instantibus ecclesiam et devote orantibus concessae, populo commendentur. [l. 637v]

Vexillum in signum solennitatis huiusmodi de turri ecclesiae per octavam dedicationis exponatur.

Monstrato[337]

[337] *Šiuo žodžiu vizitacijos rankraštis nutrūksta*.

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ[1]

Abieltaytis Jakub 398
Abrahamowicz, ksiądz 108
Adamkiewicz Adam 243
Adamkiewicz Carolus, dominus 197
Adamkowicz Hyeronim, pan 381
Adamowicz Jerzy 142
Adamowicz Marcin 368
Adamowicz Piotr 139
Adamowicz, pan 138
Adgałaytis Kazimierz 940
Adomaytis Jan 335
Albertus, pauper 606
Aleksandrowicz (Alekxandrowicz) Daniel Alexander, parochus Wieksznensis 402, 408, 409, 411, 417-419
Aleksandrowicz Wł., ksiądz 138
Alekszycka Anna 507
Alexaytis Andrzej 831
Alexaytis Kazimierz 832
Alexander, rex Poloniae 313, 926
Alexandrowicz, dominus 198
Alexerus Jan 510
Alexewicz Kazimierz 901
Almin Dawid 779
Alomunt Stanisław 658
Alphonsus, episcopus Praenestinensis 21
Ałsaytis Jerzy 416
Ambrozaycia Justyna 332
Ambrozaytis Adamus 639
Ambrozaytis Jan 280
Ambrozaytis Piotr 280
Ambrozaytis Simon 658
Ambrozaytis Stanisław 280
Ambrożewicz Simonus, decanus Szadoviensis, parochus Szawlanensis 643, 646
Andraszaytis Jakub 417
Andreas, mansionarius Vornensis 235
Andreatys Gabriel 398
Andreiaytis Krzysztoph 371
Andrekaytis Kazimierz 624
Andrelzęc Jerzy 427
Andrułaytis Hyeronim 635
Andrutaytis Aleksander 480
Andrzeiaytis Szczesny 335
Ankszeteraytis Abraham 178
Anna Jagiellonka, regina Poloniae 161, 313, 421, 429, 430, 851
Antonowicz Christophorus 155
Antonowicz Kazimierz 302
Anugaytis Marcin 97
Armenis Joseph 832
Arnowski Jerzy 550
Audra Dawid 189
Augustaytis Adam 809
Augustynaytis Symon 371
Augustynowicz Stanisław, pan 859
Aukciunas Stanisłowas 941
Auksztas Joseph 658
Auxoraytis Andrzey 141
Auxoraytis Dawid 808

Bacewicz (Buszewicz) Joannes, parochus Beysagolensis 667, 670, 675, 687
Baczewicz (Bagiewicz), parochus Poszułatensis 612
Bagdonaytis Kazimierz 832
Bahonis Mathyasz 336
Bakaytis Andrzej 658
Baksis Dawid 337
Balandaytis Kazimierz 93
Balandaytis Mikołaj 97
Bałandis Błażej 720
Balandis Jerzy 427
Balcius Thomasz 93
Balnius Bałthromiej 480
Bałowiczowa Augustynowa 405
Balsis Bałtramieius 940
Balsis Stanisław 428

[1] *Rodyklėje nėra įtraukti asmenų įvardinimai vien tik vardu, knygų autorių įvardinimai ir Žemaičių vyskupo Kazimiero Paco asmenvardis, leidinyje minimas nuolat*.

Bałthrukaytis Piotr 370
Bałtmiszkis Adam 71
Baltosa Ludka, dominus 517
Bałtramieiaytis Dawid 334
Bałtruciowa Justyna 545
Bamalonis Jan 523
Bamułka (Bamula), uboga 597-599
Banaytis Marcin 335
Bandza Mathyasz 481
Baniewicz Ławryn, namiestnik janiski 507
Baniewicz, pan 204
Banuytis Jan 510
Barberyusz Wilhelm, pan 416
Bardowski Bartholomaeus, dominus 538
Bary (Buri, Bury), vicetiunus Retoviensis 81, 91, 92
Barszysz Jan 370
Bartholomaeus natione Masovius Pułtoviensis, episcopus Samogitiae 19
Bartholomeus 2dus Lituanus, episcopus Samogitiae 19
Bartoszewicz, dominus 472
Bartoszewiczowa Martyszayciowa, domina 472
Barzdys Ambroży 70
Barzdys Jerzy 70
Barzdys Walenty 70
Barzis Augustyn 243
Barzis Kazimierz 243
Baublis Michał 416
Bazelis Krzysztoph 70
Bednarz Jan 884
Bedzius Łauras 919
Bedzius Razis 919
Beynar Joannes, parochus Heyragolensis 390
Belaynis Joseph 169
Bellowa Zaciężyńska Krystyna, pani 444
Bendyk Dawid 157
Berczas Mikołay 462
Beren, parochus Gorždensis 161
Beresniczowa, domina 37
Beresniewicz Lucas 155
Berk, pan 621
Bernacki, pan 138, 334
Bernad Michał 808
Bernatowicz Marcin 636
Bernatowicz Stanislaus, rector Layžovensis 417
Bernatowicz, pan 500
Bertułaytis Andrzej 417
Berżynis Łukasz 428
Białkowska Pietkiewiczówna Anna, domina 508
Białkowski Andreas, dominus 508
Białkowski, dominus 755
Białłozor Carolus, dominus 688
Białłozor Casimirus, dominus 688
Białłozor Christophorus (Krzysztoph), mareschalcus Upitensis 683-686, 689, 701
Białłozor Gabrielus, capitaneus Novomolensis 689, 743
Białłozor Joannes Carolus, praepositus Vilnensis, referendarius MDL 685, 687-689
Białłozor Martinus, canonicus Samogitiae, parochus Szadoviensis 7, 28, 34, 603, 605, 606
Białłozor Stanislaus, succamerarius Upitensis 684
Białłozor [Jerzy], episcopus Samogitiae et Vilnensis 681, 684-686, 692, 891
Białłozorowa Giedroyciówna Hedwiga, domina 690
Białłozorowa Woynianka Dorothea, domina 684
Białłozorowa, podstolina upitcka 613
Białłozorówna, domina 692
Białłozorum domus, 681, 683, 688
Bieliński (Biliński) Joannes, dominus 818, 825, 826
Biellewicz Albertus, capitaneus Samogitiae 347
Bieńkowski, dominus 628
Billewicz Karol, tiwun retowski 319, 329
Billewiczowa Białłozorówna Katarzyna, ciwunowa retowska 380
Billewiczowa, stolnikowa żmujdzka 914
Bilonis (Biłonis) Georgius (Grygalis) 635, 639
Bilski Bałthromiej 482
Birblis Samusielis 427
Biren Joannes 155
Biryałow Michał 362
Biryałowa Stankiewiczówna Anna 362
Birkasz Jerzy 372
Birut Jerzy 657
Biter Hieronim, pan 776
Byczek Paulus 348

Bygaylis Michał 416
Bygaylis Thomasz 416
Byksis Michał 824
Bystramowa Anna 688
Błanzaytis Mathyasz 70
Blaszkowski Nicolaus, custodus Samogitiae 12, 488, 523, 755,
Błazaytis 301
Bluszkis Stephan 371
Bobrykowa, pani 621
Bobrowska, domina 762
Bobrowski Stanislaus, dominus 37
Bogacz Hieronim 824
Bogdan Ambroży 481
Bogdanowicz Basilius, altarista Janiscensis 497, 506, 508
Bogdanowicz, podstarości płungiański 69
Bogusis Kazimierz 227
Bogusz ↑ Okmiański Bogusz
Boharewicz, podstarości tryski 414
Boharewiczowa Ewa, pani 541, 542, 548
Boharewiczówna Susanna (Zuzanna) Ludovika, panna 541, 543-546, 826
Bohorowicz Jan, pan 541
Boiarzyn Adam 416
Bona Sforza, regina Poloniae 313, 347
Bondarowa Barbara, pani 443, 444
Bondorowa Catharina 876
Borecki, commendarius Pokroiensis 595, 596, 598, 600 601
Bork Christophorus, dominus 859
Borkowa Gieysztorówna Dorotea, domina 859
Borkowski Michaelus, canonicus Samogitiae, parochus Crosensis 343, 345, 349-352, 360, 362, 366, 382
Borowska Kurnicka Christina, domina 705, 706
Borowski (Barowski), pan 597
Borowski Adamus 704, 705
Borowski Stephanus, dominus 706
Borzymowski Martinus, pater SJ 8
Braszkis Augustyn 557
Brazaytis Jakub 398
Brażis 301
Brazkis Mathyasz 265
Breftel 805
Bryndżgaytis Kazimierz 557
Brolnicki (Brolniecki) Nicolaus (Mikołaj), revisor oeconomiae Szaulensis 448, 449, 505
Brozgowicz (Brezgowicz, Brezgiewicz) Joannes, parochus Zamuscensis 457, 463
Brożyszka 753
Bruszwicka Potencyanna, panna 711
Brutkowski Joseph, żołnierz 218
Bruzginis Mikołay 481
Bruzginis Walenty 141
Brzostowski Cypryan Paweł, referendarz WXL 431, 433, 725, 839
Buczaytis Stas 927, 928, 945
Brzostowski Joannes Casimirus, dominus 927, 928, 945
Buczkowicz, dominus 754
Budraytis Mathyasz 780
Budrecka, pani 800
Budrecki Piotr 335
Budrik, dominus 91
Budryk Andreas, paenitentiarius cathedralis Samogitiae 8
Budryk Augustin 70
Budrykas Balthromiej 51
Budrykowa, domina 91
Buiewska Adamowa Zophia 315
Buynowska, obywatelka szadowska 333
Buynowski Martinus, civis Szadoviensis 628
Buynowski, scabinus Szadoviensis 605
Buywid Mikołay 227
Bukcius Marcin 809
Bulas Joseph 720
Bułat Andreas 155
Bulciunas 676
Bulczarowa, pani 442
Buledinis (Buledynaytis) Stanisław 336
Bunaytis Grigier 97
Burba, dominus 285, 286
Burbianka Anna, monialis Krokoviensi 727
Burbina, pani 686
Burczas Augustyn 265
Burowa, dna 92
Burszkiewicz Dawid 211
Burwis Jerzy 779
Burwis Ławryn 779
Burzymowski, calvinista 685
Buszewicz ↑ Bacewicz
Butaytis Kazius 676

Butkaytis Paweł 447
Butkiewicz Jerzy 900
Butkiewicz Krzysztoph 368
Butkiewicz, parochus Krokoviensis 705, 725
Butkiewiczowa, pani 333
Butkunit 753
Butrymowicz Nicolaus, dominus 644, 646, 662
Butrymowiczowa Barbara, domina 646, 662
Bużelis Kazimierz 832
Buzielis Symon 831

Carolus, episcopus Tusculanus 21
Casimirus, rex Poloniae 313, 926
Channowska Marianna Anna 715
Chilimowicz Jan 243
Choiński Kazimierz 243
Chotkiewicz Hieronymus, palatinus Trocensis, capitaneus generalis Samogitiae 838
Chożechus Albertus, civis Tryscensis 540
Chreptowicz, stolnik nowogrodzki 332
Chreptowiczowa, domina 761
Chrzanowska Maryanna 710
Chrząstowska, starościańka botocka 331
Chrząstowski Alex. 877
Chrząstowski Georgius Josephus, capitaneus Rosieynensis 312
Ciechanowski, parochus Sapieżyscensis 887
Cieśla Abraham 428
Cieśla Jakub 428
Ciesnaytis Adam 227
Ciesułaytis Dawid 658
Cieswitaytis Joseph 658
Ciokis Samuel 337
Ciszkiewicz Mikołay 301
Ciuzas Jan 265
Ciuzas Piotr 265
Cymerman Jakub 302
Cocus Stanislaus 194
Ćwikliński Jan 900
Czaiewski, tivunus Dyrwianensis 390
Czaykowski Stanislaus, dominus 53
Czaykowski Zygmunt 156
Czapaytis 301
Czapaytis Adamus 584
Czapaytis Maciej 635
Czapaytis Stanisław 462
Czapiński Łukasz 302
Czapska, domina 585, 612
Czapski Paulus, altarista Betygolensis 286
Czarkus Jan 369
Czebaytes Zuzanna 545
Czechowicz Andrzej 398
Czekanowski Dawid 70
Czerniewski, notarus publicus 451
Czesnicki Nicolaus 600
Czesnowicz (Sczesnowicz), prothesaurarius Samogitiae 112
Czynka Martinus 584
Czyrska, pani 395
Czysz, vexillifer militaris 112
Czudowski, pan 289, 298
Czuynaytis Jozeph 71
Czupik Piotr 368

Dabkowicz Kazimierz 845
Daylide Matthyasz 482
Damarowska Katharzyna 139
Daracius Piotr 832
Dargielis Michał 110
Dargiewicz Piotr 142
Dargis Matheusz 824
Dargis Symon 831
Dargis Thomasz 831
Daszczyński, pan 892
Daszewicz, dominus 234
Daugiełaytis Eliasz 70
Daugiełaytis Krzysztoph 70
Daukszaytis Symon 71
Daukszys, wójt 138
Dawgiełowicz, pan 669
Dawgird Adam, pan 855
Dawgird Nicolaus, dominus 688
Dawiotaytis Jozeph 93
Dawiotaytis Kazimierz 93
Dąmski Stanisław, chorąży upitski 590
Deblis Adam 71
Degiszkis Woyciech, ciwun 510
Degutaytis Jan 417
Degutis Urban 98
Dekutis Adam 98
Delamarsowa, obywatelka wileńska 333
Delkiewiczówna Halszka, panna 156
Delphiniczówna Alszka 156
Denhof, tenutarius Telsensis 839, 841

Denhoff Jan Krzysztof, ciwun wileński 382
Deręgowska Aelzen Catharina, domina 117
Deręgowski Christophorus, presbyter 430
Deręgowski Piotr, nobilis 116
Derwiński, parochus Szwekszneńsis 132
Derwokaytis Dawid 227
Derwokaytis Jan 227
Deskinis Petras 940
Desknis Jonas 941
Dębaytis Dawid 845
Didziurgis Jakub 696
Digelis Andrzeiunas Kazimierz 901
Dydonaytis Stanisław 370
Dykayc Jan 803
Dylpis Stanisław 70
Dymaycie, domines 839
Dyrwoniszko Alexander 197
Dyszel Sabkus Dawid 832
Dyszlewicz Casimirus, dominus 825
Dnituytis Bałthromiej 482
Dnituytis Joseph 482
Dobkiewicz Jan 900
Dobryka Stanislaus, cancellarius Samogitiae 186, 815, 819
Dobrykaytis Józeph 97
Domanovius Joannes, episcopus Samogitiae 20
Domeyka Ambrozy 243
Domeyka Woyciech 243
Domeyko Bałthromiej 407
Domorzacka 333
Donik Andrzej 265
Dowgiałowa (Daugiełowa) Jamontowa, pani 394, 395
Dowkinc Joannes, dominus 848
Dowkont Mikołay 876
Dowkontowie, panowie 427
Dowksza Paulus, parochus Grynkiscensis 684, 685
Dowkuc Matthaeo, pleban użwentski 222
Drabowicz Joseph 845
Dragun 301
Dragun Stephan 481
Drobysz Martinus, dominus 609
Drobysz, pan 596-602
Drobyszowa, pani 592
Drobyszówna, domina 609
Druktenowa, pani 139
Dubiński Błozicius 941
Dudzientis Jan 71
Dumpaytis Andrzej 417
Dundul Thobias, parochus Srzednicensis 909, 923
Duszpenis Jokubas 939
Dwaryszkaytis Jakub 417
Dziauksmas Mikołaj 462
Dzierwiański (Dzierwański), ksiądz 184, 185

Eygird Martianus, dominus 508
Eygird Samuel 404
Eygirdis Grzegorz 845
Eygirdowa Dawidowa 404, 405
Eygirdowa, pani 503, 508
Eliaszewicz Melchiorus, episcopus Samogitiae, parochus Crosensis 313, 343, 346, 350, 351
Endrekaytis Dawid 846
Endrułaytis Jan 557
Endruszaytis Stanisław 141
Eperiaszyna Pacówna Anna, wojska żmujdzka 331

Falewiczowa, pani 296
Fasciszewski, dziekan kupiski 598
Felicki, pan 485
Franckówna Zophia 875
Frank, pan 522
Frankinis 301
Fronckiewicz Andrzej 301
Fronckiewicz Michał 334
Fronckiewicz Stephan 302

Gabryełowiczówna Magdalena, panna 183
Gabrielowicz Nicolaus, parochus Płungianensis 66
Gabrowicz Georgius, dominus 789
Gaczas Mathyasz 462
Galbis Stephan 636
Galinowski Piotr 482
Gałmoncie 427
Galnim 301
Galnizowa Mathyaszowa 265
Gałnocis Urban 427
Garcarz Jerzy 301
Garnis Woyciech 510
Gaspar, episcopus Abanensis 21

Gasulis Krzysztoph 462
Gauczas Bałtromiey 462
Gauczas Dawid 462
Gelusino Franciscus, generalis Ordinis Praedicatorum 771
Genczas Krzysztoph 808
Genczas Philip 808
Georgius natione Lituanus Vilnensis, episcopus Samogitiae 19
Georgius, sacerdotus 30
Gezdowicz Christophorus 855
Giadaytis Jan 334
Gieczaytis David 155
Gieczańska Godlewska Edviga, domina 927
Gieczański Palvałowicz Paulus, dominus 927
Gieczas David 155
Gieczas Krzysztoph 227
Gieczawiczowie 348
Giedamaszkis Jan 371
Giedewia Joannes 839
Giedgowd (Giedand) Mackiewicz Georgius Stephan, dominus 271, 273
Giedgowd Stanisław 900
Giedminaytis Dawid 370
Giedminowa Krzysztophowa 832
Giedomiński Krzysztoph 372
Giedomiński Piotr 372
Giedrym Jan 550
Giedroic, parochus Szwekszneńsis 131, 132, 133
Giedroic (Giedroyc) Vladislaus (Władysław), custos Samogitiae, canonicus Samogitiae, scholasticus Smolenscensis, parochus Wielonensis 7, 26, 33, 143, 174, 933, 945
Giedroyc Martinus 313
Giedroyc (Giedroic, Giedraitis) Melchiorus (Merkelis), episcopus Samogitiae 116, 132, 313, 327, 346, 494, 644, 755
Giedroyc Venceslaus 313
Giedutaytis Augustyn 371
Giedutis Piotr 371
Giedwił Abraham 832
Giedwił Jerzy 369
Giedwił Kazimierz 110
Gieguzis Walenty 809
Gieydrym Abraham 93
Gieystar Jan 462
Gielżynis Adam 557
Gienawia Michał 212
Gienawiecky Mathyasz 212
Giencas Andrej 93
Giercis Jan 368
Gierdzius Gasparas 942
Giernakalis Lawryn 447
Giestorcie, domini 389
Gietraycis Stephan 211
Gimbuć Stanisław 510
Ginczus Stanisław 447
Gineyc (Gineyt) Karol, advocatus Szaulensis 483, 484, 491
Gineyciowa, pani 484
Gintowtis Kazimierz 764
Girdaytis Andryeius 942
Girnius Adam 93
Girunlis Ambrozy 416
Giza Grzegoż 211
Globis Dawid 369
Globis Michał 369
Głominski Joannes, magister Vornensis 38
Godlewska, pani 474, 484
Godlewska Ambrożewiczowa Magdalena, domina 254
Godlewski, dominus 485, 491
Godlewski Alexandro, dominus 254
Goleiewski Joannes (Jan) 689
Goliniewski Łukasz 243
Goliniewski Wawrzyniec 243
Gołka Piotr, pan 442
Gordowski, pan 819
Gorklis Andrzej 417
Gornuytis Thomasz 447
Gorski Chrisostomus, dominus 759, 760
Gorski Ludovicus 820
Gorski Rawicz Adalbertus Stanislaus, notarius consistorii Samogitiae 6, 38, 162
Gosłowska Woynina ↑ Woynina Gosłowska
Grabowska Parenkowska Barbara, pani 877
Grabowski Marcin, chorążyc łomżyński 877
Grabowski Symon, pan 224
Gradowski 349
Gradowski, militus 231
Graioga Marcin 93
Grażulowa Clara 639
Greycius Kazimierz 480

Greytaytis Gasper 368
Greytzentys 676
Grikinis Stanisław 93
Grycaytis Barthłomiej 227
Grygaytis Bartłomiey 447
Grygaytis Gaspar 447
Grygaytis Kazimierz 636
Grygal, ławnik sałantski 796
Grygalun Paweł 892
Grygas, ogrodnik 884
Grygielowa, mieszczanka 762
Grygutaytis Walenty 481
Grykpelis Mikołay 302
Gryksztaytis Jonas 940
Grymał Froncek 157
Gryniewiczowa Barbara, pani 737
Grynkiszkietis 301
Grocholski Kazimierz 243
Grodziewicz Stanisław 845
Gruszas Bartłomiej 550
Gruszas Jerzy 557
Gruzdz Gregorius, dominus 489
Grużewski Joannes, dominus 233-235, 249, 349, 754
Gudaytis Bałthromiej 371
Gudas Jan 227
Gudas Mikołay 624
Gudas Stanisław 178
Gudelis Krzysztoph 330
Gudyński Jakub 831
Gudys Stanislaus Pauli 584
Gudziun, advocatus 692
Gumowski Joannes, cantor Vornensis 38
Gustaytis Mathyasz 779
Gużewska, domina 762, 828

Hancewicz Adam 462
Harkabuz Krzysztoph 211
Heliaszaytis Mikołay 398
Helżbieta, uboga 139
Hiolicz Nicolaus, presbyter 613
Hofman 316
Hołownia Jahimowicz Paweł, pisarz skarbowy, revisor oeconomiae Szaulensis 448, 505
Hryszkiewicz Albertus, dominus 274, 283
Hulczur Jerzy, pan 442
Hupas Ambroży 462

Ilginis 301
Ilgowski Elias, tivunus Twerensis 193-196
Ilinicz Michael, notarius terrestri Samogitiae 392
Impolis Joseph 657
Indrutaytis Jakub 845
Inegaytis Stas 98
Innocentius X, Romanus pontifex 20
Iodowicz, dominus 755, 766
Irakas Andrzej 635
Isarska, monialis Crosensi 379
Isdrułaytis Piotr 244
Iszlinkis Łukasz 510
Iuciunas (Iucynas) Nicolaus, dominus 733, 734
Iwancewicz, altarista Tryscensis 541
Iwancewiczowa, pani 210
Iwankus Mikołay 265
Iwanowicz Theodorus, dominus 378
Iwanowicz, pan 333
Iwanowiczówna, monialis Crosensi 379
Iwanowska Catharina, monialis Crosensi 379
Iwanowska, domina 544, 547
Iwanowska, starościna pośwityńska 332
Iwanowski Hyeronimus, wojski miński, rotmistrz JKM 310, 318, 540, 542-544, 546, 547
Iwanowski, pan 750
Iwaszkiewicz Piotr 302
Iwaszkiewiczówna Anna 258
Iwonaytis Jan 369
Izlib ↑ Klibis Abraham

Jackiewicz Mikołay 301
Jacobus dictus Raudonas, episcopus Samogitiae 19
Jadłowski Krzysztoph 482
Jaguczańska, pani 297
Jakowicz Adamus, vicarius Płungianensis 75
Jakowicz Josepho, rector Płungianensis, canonicus Vendensis 69, 71
Jakowicz, ksiądz 760
Jakubaytis Markus 416
Jakubowicz Abraham, żyd 900
Jakubowicz Joel, iudeaus 249-251
Jakutaytis Barthlomiej 447
Jakutaytis Jerzy 371
Jakutaytis Stanisław 372

Jakutowicz Jozephus, vicarius Vornensis 7, 30
Jamont Kazimierz, pan 716
Jamont Petrus, dominus 743
Jamont Raphaelus, dominus 380
Jamontowa, pani 209
Jamułaytis Ambrazas 635
Jamułkowski Stephan 563
Jan Kazimierz, król Polski 433, 434, 619, 724, 945
Jan Niiula 844
Jan Szatyński, krawiec 831
Janaytis Balcius 97
Jańczewski Stanislaus Martinus 599
Janykaytis Jerzy 178
Jankiełas Augustyn 510
Jankiewicz Cherubinus, curatus Zamuscensis 459
Jankiewicz Joannes, rector Radziviliscensis 636
Jankowski Piotr 779
Jankus Jan 480
Janowicz Stanislaus, castellanus Trocensis 286
Januszewicz Stanislaus, dominus 348
Januszowicz Dawid, vicarius Vornensis 7
Jarmołowicz Jan 876
Jaruytis Gryg 481
Jatowt Simonus, dominus 274
Jatułayciówna Agnieszka 275
Jawgiel Georgius, dominus 705
Jawgielówna Anna, domina 708
Jedeyka Andrzej, wójt sielski 737
Jegielewicz Adam 70
Jeralis Stanisław 447
Jerkaytis 301
Jerkaytis Symonaytis 301
Jerominuytis Fronc 482
Jerominuytis Jan 482
Jerubewicz Jakub 592
Jerzewicz (Jeżewicz) Joannes, parochus Niemoksztensis 254, 257, 265
Jerzewski, pan 597
Jesman Nicolaus 256, 257
Jesmanowa 262
Jędrzeiewicz Ławryn 348
Jędrzeiewski Jan 900
Joannes Casimirus ↑ Jan Kazimierz
Joannes ex Ducibus Litt., episcopus Vilnensis 494
Joczaytis Jokubas 942
Jodpowiłaytis Joseph 370
Jodziewicz, vicarius Janiscensis 504
Jodziewiczówna Dorothea 500
Jokszaytis Andrzej 371
Jokszaytis Joseph 371
Jokszas Abram 141
Jokubaytis Maciulis 635
Jokubaytis Stanisław 480
Jonaytis Adam 697
Jonaytis Augustin 624
Jonaytis Barthłomiej 624
Jonaytis Dawid 227
Jonaytis Jerzy 369
Jonaytis Jurgis 481
Jonaytis Paweł 625
Jonaytis Petrus 580
Jonaytis Stanislaus 234
Jonaytis Stephan 624
Jonaytis Woyciech 462
Jonaytis Wontko 234
Jonełaytis Mathyasz 550
Jonik Wojciech 141
Jonikaytis Hieronim 70
Jonikajtis Adam 138
Jononis Maciej 523
Jonuszaytis 70
Jonuszkaytis Andrzey 416
Jonuszkaytis Hrehory 416
Jonuszkaytis Mikołay 371
Jonuszkaytis Sebestyan 416
Jonutaytis Ławryn 481
Jopaytis Walutis 97
Jozaytis Krzysztoph 481
Jozaytis Maciej 697
Jucewicz, dominus 349
Juchniewicz, commendarius Beysagolensis 667, 668, 680
Juchniewiczowa, pani 474
Judaytis Dawid 370
Judaytis Jan 370
Judaytis Melchior 370
Judeyko Kazimierz 301
Judmisz Adam 550
Jukna Stefan 141
Julius, episcopus Portuensis 21
Julius, Romanus pontifex 21

Junschowicz Catharina 200
Juodaytis Walentyn 696
Jurdowicz Mathyasz 900
Jurgaytis Wawrzyniec 480
Jurgaytis Woyciech 480
Jurgiełaytis Krzysztoph 212
Jurgiewicz Bartholomeus, dominus 286
Jurgiewicz Valentinus, dominus 286
Jurian Michał 138
Jurian Walentin 416
Jurkaytis Krzyztow 93
Jurkiewicz Abraham, mieszczanin niemokształński 263
Jurkiewicz Gryg 481
Jurkowa 592
Jurski Antonius, cantor Chwejdanensis 114
Jusaytis Barthłomiej 398
Jusaytis Paweł 398
Jusynaytis Andrzej 97
Juszka Adam 335
Juszka Franciszek 335
Juszka Stephan 335
Juszkiewicius, tivunus Telsensis 838
Juszkiewicz Adamus, dominus 389
Juszkiewicz Joannes (Jan) Aleksander 690
Juszkiewicz Romanus, parochus Twerensis 215
Juszkiewicz Samuelus, centurionus SRM 589
Juszkiewicz, pan 598, 601
Juszkiewicz, vicarius Beysagolensis 667
Juszkiewiczowa, pani 598
Juszko Bałthromiej 510
Juszniepis Ławryn 111
Juzayc Joseph 659
Juzayc Jurgis 659
Juzuytis Krzysztoph 480

Kabłukaytis Woyciech 624
Kaczkówna Zophia (Sophia) 249-251
Kaynis 301
Kayruytis Walenty 510
Kalimarszas Balthromiej 482
Kalminelis Stanisław 510
Kamaruszas Mikołay 481
Kamiński Gabrielus Georgius, capitaneus Rigensis 173
Kanstełkaytis Piotr 764
Karawacki, pan 747
Karczewski Nicolaus, parochus Sałatensis 518-520, 522, 523, 525
Karczewski, parochus Poszułatensis 612
Karlikaytis Stasiulis 416
Karski Stanisław 876
Karwelis Joseph 211
Kasiułaytis Jarosz 334
Kasniłaytis Ulimas 719
Kasparaytis Ambrozy 97
Kasparaytis Kazimierz 93
Kasparaytis Stanisław 97
Kasparaytis Walenty 624
Kasperaytis Jurgis 280
Katyns Stanisław 427
Kaukszaytis Krzysztoph 371
Kazan Krzysztoph 71
Kazimierski Joannes 250
Kaziukas 676
Kęstaycie, domines 838
Kęstortowa, pani 474
Kęstortowa, skarbnikowa żmujdzka 260
Kęstortowie (Kęsztortowie), panowie 393, 395
Kęstowicz Stephanus, dominus 841
Kiabłukis Alexi 624
Kiaułak Walenty 138
Kiborc, ksiądz 806
Kiebleyta Anna 156
Kieblis Dawid 157
Kiedys Walenty 510
Kiegonas Jurgis 481
Kiełpsz David, dominus 41
Kiełpsz Georgius, parochus Twerensis 194, 196, 203
Kiełpszas Adam 416
Kiemer Walenty, pan 442
Kiemsa Abraham 686
Kieras Jan 126
Kierdaytis Matthyas 481
Kierdaytis Wawrzyniec 481
Kierowicz Stanislaus 155
Kierpaytis Abraham 155
Kierszaytis Ławryn 416
Kierszeyszteyn Kryszpin Marcin, ciwun wileński, starosta płungiański 59, 67, 71
Kierszeyszteyn Kryszpin Michał (Michaelus), notarius campestris MDL 118, 124, 129, 183, 187

Kierszeyszteynowa Wołotkiewiczówna Joanna, domina 59
Kierszeyszteynówna ↑ Woynina Kierszeyszteynówna
Kierszeyszten (Kirszeynszteyn) Kryszpin Hyeronim, tivunus Poiurensis 115-117, 149, 183, 378, 379
Kierszewicz Gabrielus, pan 891, 906
Kiersztort (Kiesztort) Vladislaus (Wladisław), vicethesaurarius Samogitiae 391
Kiersztortowa, pani 393
Kierszuitys Joseph 557
Kierszuitys Stanisław 557
Kiesztort Jan, starosta taurogiński 392
Kiewieszys Wawrzyniec 408
Kiewlakówna Helena 156
Kiewnarska, pani 582
Kiewnarski, dominus 253
Kieżgayło (Kieszgayło, Kieszkayło) Stanislaus, capitaneus Samogitiae 131, 346, 347, 469, 485
Kiłat Jan 371
Kildys Jan, pan 520
Kilewicz Józeph 592
Kiłowski Krzysztoph 211
Kiłowski Piotr 211
Kilpis Adam 550
Kipszaytis Marcin 371
Kipszaytis Michał 370
Kirlutaytis Marcin 369
Kirlutis Jerzy 369
Kiscianus domus 12, 37, 38
Kiszczyna ↑ Kiszczyna Sadowska
Kiszka Mikołaj, podskarbi WXL 98, 99
Kiszka Stanislaus, episcopus Samogitiae 10, 11, 13, 18, 36, 126, 131, 236, 312, 313, 399, 561, 636, 733, 740, 852, 927
Kiszka, palatinus Podlachiensis 348
Kiszła Jan 480
Kitowski Jerzy 900
Kiwuzis Stanisław 334
Kizaytis Hieronym 636
Klawsgalius Ambrozy 93
Klebaytis Szepe 98
Kleyba Mathyasz 212
Kleybus Jan 211
Kleynis Jan 846
Klepacka Helżbieta 139
Klepacki Jan 142
Klibiowa Anna, wójtowa 139, 140
Klibis (Izlib) Abraham 142, 143
Klibis Krzysztoph 142
Klibis Walenty 142
Klimontas Walentynas 940
Klinska, monialis Crosensi 379
Kliński, parochus Grynkiscensis 683, 692
Kliszaytis Kaspar 178
Klonowska Radzimińska Aleksandria 708
Klonowski Josephus, castellanus Upitensis 707
Kłopotowski Daniel, dziekan y pleban retowski 94, 143
Kłopotowski Eliasz 118
Kłopotowski Jacobus, parochus Retoviensis 86, 95-97, 196
Kłopotowski Jan 243
Kłosowska, pani 545
Kłowaytis Adam 780
Kłuykis Józeph 141
Knit Kazimierz 832
Knitaytis Jan 832
Knubas Mikołay 481
Koch Georgius, canonicus Samogitiae 315
Koch Jan, pan 321, 829
Kochan Christophorus, dominus 312, 313, 341
Kołaszaytis Adam 417
Kolatowski, pater SJ 345
Komelski, dominus 124
Komorowski, praefectus Łuknicensis 761
Konarzewski Jan 636
Konarzewski Samuel, presbyter 198
Konował Łukasz 511
Kontrim Michael 855
Konżaytis Hyeronim 639
Kopacz Mathyasz 845
Koprowski Stephan 508
Koreywo Joannes, vicarius Vornensis 7
Koreywo Piotr 331
Korejwa, pan 747
Koryat Krzysztoph 745
Koryzna, parochus Crosensis 346
Korniej, krawiec 265
Korsak, podstarość płungiański 60
Korzeniewska Klara (Clara), pani 138, 139
Kosmowski Bałthromiej 265

Kossakowski Joannes Eustachius, capitaneus Guldinensis 611, 613
Kossakowski, parochus Wilkiscensis 890
Koszuc Jacobus, parochus Żoranensis 52
Kotarski, parochus Kielmensis 234
Kotkowska, domina 755
Kotł, wojski starodubowski 484
Kowal Jozeph 111
Kowal Michał 427
Kowalewski Jan 482
Kownacius, dominus 757
Kownacka, domina 688
Kownacki, dominus 69, 760
Kownacki, parochus Żagorensis 455
Kozakiewicz Joannes, suffraganeus Samogitiae 234, 309, 311-313, 705
Kożymiak Jerzy 557
Kozłowski Andreas Joannes, dominus 597, 598
Krapszayc Jan 97
Krawcówna Jedwiga, mieszczka wielonska 932
Krewa Eliasz 211
Kryksztanaytis Maciej 719
Kryksztynaytis Joseph 659
Krymalias Jan 523
Krysaytis Adam 335
Kryszpinowa, podskarbina 129, 199
Kryszpinowa Młocka Anna, domina 117, 118, 123
Kryszpulis Simon, sachristianus Pokroiensis 601
Krysztunaytis Marcin 658
Kryżakis Jan 779
Kryżakis Marek 779
Krogulecki Carolus, commendarius Terkszlensis 533
Krogulecki Gabrielus, vicarius Vornensis 7
Krugielowa Helżbieta 139
Krumczaytis Thenis 416
Krzyzewicz Christophorus, concionator et paenitentiarius cathedralis Samogitiae 8
Kubiłaytis Marcin 178
Kudliszko Marcin 480
Kugielis Dawid 550
Kuisaytis Stephanus 639
Kuycjurgis Józeph 510
Kuyszas Matulis 636
Kukulas Michał 480
Kulewski Stephan 368
Kulikowski Martinus, vicarius Vornensis 8
Kulis Stanisław 71
Kulkowski Jan 71
Kulmińska Urszula 322
Kulnaytis Dawid 142
Kulnius Piotr 142
Kuloraytis Kazimierz 941
Kulsis Jozeph 70
Kułtupaytis Kazimierz 142
Kulwiński, dominus 926
Kulwis Kazimierz 636
Kumkois Mathyasz 178
Kumpikiewicz, dominus 840
Kumpis Andrej 71
Kumpis Dawid 462
Kuniewicz Kmita, dominus 517
Kunigielis Jan 212
Kurcaytis Marek 169
Kurelis Stephan 302
Kurkunas Paulus, scabinus Pokroiensis 601
Kurowska Helena 200
Kurowski Piotr 200
Kurowski Stephan 368
Kurszaytis Jan 157
Kurszelis David 155
Kurutis Joseph 657
Kurutis Marcin 659
Kurutys Kazimierz 658
Kurżentys 370
Kustyney Manowski Maciej 689
Kuszaytis Walenty 97
Kuszedaytis Janul 97
Kuszłeyka Maciej, pan 750
Kużaytis Tomasz 371
Kużaytis Zygmont 482
Kuzyn Jan 482
Kuzma Stanisław 481
Kuzmaytis Jan 481
Kwankie Jakub 97
Kwaszaytis Dawid 831
Kwietanowicz Joannes (Jan), civis Pokroiensis 598, 601

Łabanowski Michał Kazimierz, wikarii i kurat betygolski 287, 294, 295, 298, 300, 306
Lacka Johanna Talwoyszówna, domina 406

Lacki Joannes Alphonsus, castellanus Samogitiae 406
Lacki Theodorus, mareschalcus MDL 391
Łaynis Kazimierz 557
Łakoszaytis Symon 302
Łakutis 302
Łamuytis Ławryn 480
Langius Adomas 940
Lankwic Nicolaus 348
Łapaczyński Jan, pan 621
Lapinski Ignatius, parochus Żoranensis 29
Łapszaytis Bałthromiej 169
Łaszkowski (Laschowski) Jakub, commissarz y dworzanina JKM 349, 405
Łatakówna Anna 801
Łatoża Michał 189
Łatwaytis Woyciech 481
Laucius Krzysztoph 110
Łaukszis Matiasz 142
Łaumeyko Jan 482
Łaunugis Adam 481
Łaurecki Jerzy 779
Łaurynaytis Marcin 481
Łaurukas 676
Lauxmin (Łauxmin, Ławxmin, Lauwxmin) Marinus Casimirus, praepositus Samogitiae 7, 25, 33, 485, 486, 518, 612
Łaużas Jan 482
Ławcewicz Jakub 900
Lawdańska 331
Lawdański Jerzy, pan 276
Lawdański, tribunus Samogitiae 666
Ławeszkaytis Paweł 658
Ławrynaytis Froncek 335
Ławrynaytis Jan 369
Ławrynaytis Kazimierz 510
Ławrynaytis Marek 481
Ławrynowicz Melchior, praepositus Salantensis 787, 789, 791
Ławrynowicz Poszylski Stanislaus, dominus 787, 789
Ławrynowicz Venceslaus (Wacław) Georgius (Jerzy), mansionarz sałantski 790, 792, 794, 796, 799, 800, 802-806, 808
Ławrynowiczówna Joanna Constantia 875
Ławruytis Mikołaj 510
Łazarowicz Izaak 900
Lebedzieiewski Andrzej 900
Leczaytis Adam 93
Legęza, dominus 909
Legiens Michał 408
Legnis Maciej 658
Legucki (Legecki) Georgius, dominus 650
Leguczyński (Lekuczyński) Casimirus, parochus Kielmensis 233, 237
Legzentis Matyasz 70
Leige 786
Lekis Adam 142
Lekis Andrzey 142
Lekis Krzysztoph 809
Lekis Stanisław 212
Lełayc Adam 405
Leleykiewicz Joseph 828, 831
Leleykiewiczowa, pani 828
Lelusis Jan 658
Leluszewicz (Leluszewski) Andreas, parochus Czakiscensis 271, 273
Lempicki Albertus (Woyciech), cive Kawnensis 891, 892
Leniewicz (Linevičius) Jacobus (Jokūbas), cancellarius Samogitiae vii, 6, 7, 28, 35, 36, 41, 45, 54, 71, 77, 163, 173, 180, 181, 309, 337
Leniewicz Jakobicki Nicolaus, rector Pokroiensis 589, 596-598
Lenkiel Simon 97
Lepaczyński Georgius, suffraganeus et archidiaconus Samogitiae 347, 349, 517, 522, 741, 815
Leparska Katarzyna 330
Lesik Ławryn 243
Leszczewski Casimirus, parochus Massiadensis 769, 772
Leszczowa Mikołajowa Hołosówna Anna, pani 562
Leszkaytis Andrzej 370
Letwinianka Zophia, monialis Krokoviensi 727
Leugoud Jerzy, pan 844
Lewczewiczówna Elżbieta 201
Lewkowicz Abrahamus, iudaeus 249-251
Lewkowicz Joel, iudeaus 251
Lewon, chorąży upitski 750
Lewot Joannes, dominus 743
Liczkus Adam 335
Liczkus Andrzej 336

Liguczyński, parochus Woyniutensis 128
Lileykówna Kristina, monialis Krokoviensi 727
Limont Nicolaus, parochus Kielmensis 233
Lindyk Kazimierz 370
Linnik Jerzy 368
Lipniewicz Georgius, dominus 733
Liskiewicz Mikołay, mieszczanin betygolski 292
Litaytis Marcin 97
Liże 786
Łiżykas Bałtrym Kazimierz 832
Lokietius (Lokiecius) Eustachius, notarius capituli Mednicensi 97
Łokis Bernat 510
Lółaytis Adam 404
Łołaytis Jakub 720
Łołaytis Masiulis 720
Lop Łukasz, mieszczanin zamuski 458
Łopinaytis Błażej 720
Łotwiowa, pani 792
Lubaytis Marek 97
Lubomirsci, domines 926
Lubomirski Christophorus, pauper 771
Łubszentowicz Kazimierz 828
Ludkiewicz (Lutkiewicz) Mathiasz, dominus 80, 87, 91
Łudniszaytis Kazimierz 301
Ludovica Maria, regina Poloniae 619
Łukaszaytis Paweł 98
Łukaszewicz Hrehory 480
Łukaszewicz Joannes, consul Janiscensis 514
Łukaszewicz Joseph 368
Łukaszewicz Stephan 629
Łukaszewicz Zygmunt 70
Łukaszewicz, burmistrz janiski 497, 501
Łukoszaytis Jerzy 480
Łukoszaytis Kasper 480
Łukoszaytis Thomasz 416
Łukszaytis Mathyasz 334
Łukszaytis Mikołay 335
Łukszaytis Stanisław 337
Łuncki Kazimierz 635
Łungis 301
Łuzowa Dawidowa 139
Lwowicz Casimirus, rector Kielmensis 249
Lwowicz, dominus 349
Macaytis Krzysztoph 780
Macieiowicz Martinus, dominus 38
Macieyc Krzysztoph 844
Maciekaytis Krzysztoph 169
Maciołonaytis Mathyasz 941
Maciułaytis Gustas 941
Mackiewicz Andrzej 831
Maczaytis 93
Maczaytis Mathias 301
Magieraytis Mathyasz 404
Makścius Dawid 832
Makścius Jan 832
Makścius Jan, ławnik 832
Makścius Kazimierz 832
Makścius Zygmont 832
Makszeyciowa, cive Janiscensis 499
Małachowski Domalewicz Joannes, canonicus Cracoviensis et Leopoliensis 619
Malichowski Kazimierz 369
Malichowski Michał 369
Malichowski Piotr 369
Malikowski Jan 369
Malukiewicz (Małukiewicz) Krzysztoph Kazimierz 773, 776
Managaytis Marek 370
Manowski Jan, sekretarz JKM 430, 432, 433
Marcellinus, episcopus Ostiensis 20
Marcinkiewicz, dominus 378, 379
Marcinkiewicz Daniel, dzierżawca okmiański 431, 433
Marcinkiewiczowa Różnówna, pani 423
Marcinkiewiczówna, panna 382
Margis Kazimierz 557
Marynaytis Dawid 557
Markawka, dominus 844
Markiewicz Georgius, vicarius Vornensis 7
Markiewicz Gęzmin Gabriel, parochus Żwingensis 181
Markowicz S., dominus 734
Markowiczowa Elisabeth 734
Martinus 2dus natione Samogita, episcopus Samogitiae 19
Martinus 3tius natione Lituanus, episcopus Samogitiae 20
Martinus de Łukniki, episcopus Samogitiae 10
Martinus, plebanus Betygolensis 286
Martynaytis Ignaty 624

Martynelis Mathyasz 510
Martynkaytis Ambroży 189
Martyrius Jan 301
Martuszewicz, vicarius Szwekszneńsis 139, 149
Martuszewiczówna, panna 140
Masalski (Massalski) Aleksander, wojewoda miński, kasztelan smoleński 98, 99, 871, 872, 879
Massaytis Symon
Massalska (Mossalska) Maryanna, abbatissa Crosensi 379, 382
Maszkis Joseph 481
Maszlewicz Stephan 570
Masztowski Michał 428
Mathias 2dus natione Polonus, episcopus Samogitiae 19
Mathias Lituanus Vilnensis, episcopus Samogitiae 19
Matyszewicz Kazimierz, wójt żagorski 445
Matułaytis Bałthromiej 697
Matułaytis Kazimierz 658
Matułaytis Maciej 658
Matulis Michał 371
Matutaytis Czap 482
Maximowicz 598
Mażgialis Marcin 658
Mazialis Kazimierz 550
Mazielus Marcin 845
Meckiełaytis Mikołay 697
Meducki Piotr 70
Meydełowa, mieszczanka grynkiska 691
Meynart, ksiądz 854, 861
Melcherewicz Adam 302
Melelwuski Dawid, pan 844
Menczowicz Marcin 447
Merecki Jakub 510
Merfelt Joannes 155
Merkielaytis Piotr 368
Meszaytis Paweł 97
Meszkus Joseph 370
Micaytis Michał 370
Michaelus [Korybuthus], rex Polonus 312, 457, 612, 839
Michaelus, mansionarius Salantensis 791
Michałoiaytis Jan 697
Michowska Dulkówna Andrea Catharina 878
Michowski Andreas 878
Micius Jerzy 211
Mickiewiczowa, pani 474
Mickus Abram 71
Mickus Krzysztoph 71
Miegis Jan 901
Miegis Piotr 901
Miegis Stanisław 901
Mielewiczowa Dregniewiczowa Jadwiga, pani 442
Miernikajcówna Maryna 140
Mierzymska Dąbrowska Zophia 745
Miewiczowa Anna Zaleska, pani 541
Mieżis Krzysztoph 243
Mikaytis Bałthromiej 510
Mikałoiaytis Zachariasz 330
Mikołaiaytis Bałtromiej 280
Mikołaiaytis Marek 370
Mikołaiaytis Tomasz 280
Mikołaiewicz Ignatius, rector Tryscensis 537
Mikołayunas Adam 625
Mikołayzint Krzysztoph 510
Mikołoiaytis Jakub 720
Mikowicz Paulus David, parochus Kławanensis 571, 576
Mikszaytis Piotr 636
Mikuczewski, pan 737
Mikutayciowa Stasiułowa 404
Mikwicz 753
Miłaszewiczowa Anna, pani 828
Miłaszewiczowa Zuzanna, mieszczańka chwejdańska 109
Milczasz Woyciech, kowal 265
Milewicz Adam 155
Milewicz, parochus Srzednicensis 923
Milkaytis Michał 244
Milko Stanisław 369
Milkowski Stephan 79
Miłoszewicz (Miłaszewicz) Mark, pan 819, 826
Miludański Ambroży 447
Miłuytis Jakub 510
Milus Jan 808
Milwid, dominus 704
Milwidowa, pani 296
Milwidziowa Łukaszewiczówna Catharina 500, 513
Miniotis Jerzy 369
Misewicz Benesewicz Jan 900

Misiułaytis Piotr 462
Misius Jan 427
Mitkiewicz, vicepraepositus Triscensis 419
Mitkiewiczowa, domina 543
Mituytis Piotr 510
Mizgirówna Agnieszka 139
Mizgirówna Anna, panna 138
Myszkus Joseph 371
Myziurski Dawid 845
Mleczko Victorinus Constantinus, generalis capitaneus Samogitiae 818
Mleczkowa, pani 736
Mociulski Krzysztoph 697
Mockaytis Józeph 97
Mockaytis Stanisław 93
Mockus Kazimierz 369
Mocuynis Dawid 480
Mocuynis Jakub 480
Modżelewska, panna 670
Modzelewski Dawid [l. 91r] 142
Moyszyn Walentyn 417
Moyżeszowa, żydówka 845
Mokslewicz Christophorus, civis Janiscensis 496
Mongiłdowa, pani 736
Monteykaytis Stanisław 462
Montowt Franciszek, dominus 844
Montowt Mathaeus, rector Telsensis 837
Montowt Stephanus, dominus 841
Montryd Augustyn, mieszczanin łayżowski 413
Montrymowa 773
Mordas Simon 900
Mordasowa Billewiczowa Helena 275
Morkaytis Dawid 845
Morkielis 676
Morwylk Maciej 93
Motyeiaytis Mikałoias 942
Mowsz Jacobus, iudaeus 198
Możeyka Matheusz, pan 445
Możeyko Stephan 447
Możeykowa Różańczanka Johanna, pani 442
Mozkaytis Paweł 93
Muzas Augustyn 832

Naczaytis Bartłomiej 398
Naczaytis Jerzy 398
Naraczys 753
Narbut Maciej 510
Narbutowicz Dawid, parochus Grynkiscensis 683
Narbutówna Marianna, monialis Krokoviensi 727, 728
Nareysc Bartholomeus, dominus 753
Narewicz Mathias, dominus 27
Nargielewicz, pan 691
Nargielewiczówna, panna 296
Nargiełowicz (Nargielewicz), woźnic 597, 599
Nargiełowicz Samuel, pan 296
Nargiełowicz Stanislaus, rector Okmianensis 434
Narkaytis Bałthromiej 244
Narkaytis Krystupas 942
Narkaytis Michał 244
Narkiewicz, praepositus Szkudensis 791
Narkiewicz Casimirus, dominus 756
Narkiewicz Jan 223
Narkowski Jan Romuald 931
Narkustis Stanislaus, episcopus Samogitiae 20
Narmonc Joannes, dominus 489
Narmontowa Jagnieszka 201
Naruszawskis Joseph 510
Naruszewicz Stanisław, pisarz WXL 98
Naruszewicz, dominus 92
Naruszewicz Marcin, starosta sałantski 222
Naruszewiczowa, pani 792, 799, 800
Narwid Andrzey 71
Narwoszaytis Adam 371
Nawagaytis Ławryn 336
Nawinik Kazimierz 658
Nawinik Marek 658
Nawrocki Kazimierz 142
Nebitaytis Mikołaj 335
Nebużas Joseph 550
Newiłayc Nicolaus 839
Nicolaus nomine Polonus, episcopus Samogitiae 19
Nieborski Stanislaus, suffraganeus Vilnensis 236, 627
Niedoszunas Adam 719
Niedoszunas Seraphin 719
Niekraszewicz Bałtromiej 367
Niekraszewicz Eliasz, skarbnik brzeski 109
Niekraszewicz, pan 200
Nienart Krzysztof 404, 416

Nienartaytis Jerzy 416
Nieracki Krzysztoph 138
Niestukotis Grigalis 141
Niewiadowski Laurentius 197
Niewiardowski, altarista Łuknicensis 755, 756
Nocowicz Paulus 753
Noglus Krzysztoph 110
Nokmistrz Wojciech 139
Norayło Jan 93
Norgello Marek 93
Norkaytis Adam 480
Norkaytis Grygas 942
Norkaytis Jurgis 942
Norkaytis Stanisław 280
Norkaytis Walulis 280
Norwilis Dawid 227
Nowicka Maryna 138
Nowid Jakub 371
Nowik Kazimierz 370
Nowik Ławryn 370
Nowinikas Matulis 635
Nurkiewicz, towarzysz husarski 331
Nurkiewiczowa, pani 325

Oblinga 786
Obłowska Cecylia, pani 331
Oborska, sędzina kowieńska 332
Oborski, sędzia kowieński 880
Offanasowicz Andrzej, rewisor retowski 98
Oginiec Krzysztoph, pan 520
Okmiański Bogusz (Bohusz) Joannes, dominus 198, 208, 210, 215
Olechno 753
Olszański Casimirus, rector Sałatensis 520, 522, 523
Onik Georgius, dominus 91
Opulski, pan 819
Orwid, dominus 92
Orwidowicz Albertus, dominus 235, 248
Orwidówna Gurska Anna 259
Ostomski Stephan 368
Oszkic Petrus 611
Oszkic Stephanus 611

Pac Michaelus (Michał) Casimirus (Kazimierz), palatinus Vilnensis, supremus exercituum MDL dux 104, 112, 786, 925, 930, 944
Pac (Pacas) Nicolaus (Mikalojus), episcopus Samogitiae 11, 18, 20, 349, 644
Pacewicz Carolus, dominus 498
Pacewicz Melchiorus, pleban użwentski 223, 226
Pacewicz Stephanus, presbyter 706
Padarbiskis Jan 427
Padarobiowa, mieszczanka tryszska 544
Pagn Jerzy 368
Paiacis Jan 212
Paiacis Stanisław 211
Paiacis Walenty 212
Payszewicz Jan, pan 442, 443
Pakadził Joseph 557
Pakałniskis Michał 427
Pakompinis Wojciech 427
Pakosz, dominus 251
Pakowiczowa, domina 544
Palaulis Stanisław 97
Palecki Adam 327
Palepiszkis 301
Papusiowa Magdalena 828
Parczewski Joannes 155
Parczewski (Parcevius) Piotr, episcopus Samogitiae 9, 10, 44, 47, 52, 53, 94, 131, 143, 144, 193, 309, 313, 326, 341, 347, 416, 429, 659, 670, 707, 725, 733, 809
Parnerowsci, domines 393
Parniewski Joannes, organarius Vornensis 39
Passamowski (Passamanowski) Nicolaus, dominus 785, 786, 811
Paszkiewicz 607
Paszkiewicz Joannes Romanus, parochus Twerensis 193-195, 197, 198
Paszkiewicz Krzysztoph 845
Paszkiewicz Mathyasz 845
Paszkis Stanisław 93
Paszkowski, dominus 92, 483
Paułaytis Jan 157
Paulaytis Jurgis 234
Pawiłaytis Banis 658
Pawiłonis Adam 510
Pawłowicz, parochus Wielonensis 945
Pawłowski Jerzy 243
Pawłowski Josephus, pan 445, 455
Peksztis Jan 416
Permanowicz Krzysztoph 243

Petkiewicz Georgius, pan 343, 350, 361
Petkiewicz Jerzy Felicyan, pan 363
Petkus Eliasz 808
Petraytis Andrzej 624
Petraytis Czeputis 234
Petraytis Jan 97
Petraytis Stanisław 227
Petraytis Thomasz 234
Petrykaytis Jurgis 510
Petrykaytis Matthyasz 428
Petrytaytis Antoni 482
Petrukas (Petrus Auriga) 599, 600
Petrus, advocatus 234
Piarski Stanislaus, dominus 79
Pieciulis Stephan 658
Piekielis Marcin 780
Pieksza Florianus 786
Pietkievic Petrus, canonicus Samogitiae
Pietkiewicz (Petkevičius) Georgius (Jurgis), episcopus Samogitiae 20
Pietkiewicz Kazimierz 900
Piezius Jerzy 845
Pikciunas Andrzej 523
Pikraytis Maciulis 942
Pikturnowa, pani 828
Piłsucka (Pielsucka), pani 109, 110
Piłsucki, pan 207
Piorowicz Petrus, parochus chwejdanensis 109, 111, 114
Piotraszewicz Nicolaus, dominus 613
Piotrowicz, dominus 488
Piotrowicz Adamus, canonicus Samogitiae, parochus Beysagolensis 7, 27, 33, 35, 39, 332, 665, 670, 679, 680
Piotrowicz Josephus, civis Wilkiscensis 890
Piotrowiczowa, pani 582
Piotrowski Jan 408
Piotrowski, dominus 769
Pipdarlis Andryeius 939
Piworaytis Piotr 481
Platerówna Helena, panna 156
Platerówna, panna 800
Platkiszkis Eliasz 70
Pleykówna Katarzyna 156
Plikis Dawid 70
Plikiunas Andreius 940
Plikszas Łukasz 480
Plocharski, dominus 757
Płoksztys Wojciech 369
Pług Jan 404, 405
Pług Woyciech 404, 405
Pocaytis Kazimierz 832
Pocioruk Jakub 142
Pocius Abraham 557
Podarbiszkis Jerzy 845
Podubrin Abraham 141
Podubrin Grygalis 141
Podubrin Jakub 141
Podubrin Jan 141
Podubrin Walenty 141
Podwoyski Paweł 598
Pogirski Leo, marszałek rzeczycki 539, 542, 547
Pokutyński 676
Polekis Stanisław 480
Pollewicz Michał, skarbnik trocki 441
Pollewicz, notarius castrensis Lidensis 496, 500
Połubiński Alexander, dominus 889
Połupięta Casimirus (Kazimierz), dominus 483, 491
Poniatowski Nicolaus 689
Popławski, dominus 97
Popławski Joannes 932
Poszkus Symon 408
Potoczki Albertus, sacerdotus 348
Povetrius, archidiaconus Samogitiae 743
Powandenis Walenty 212
Powiłaytis Piotr 462
Pożutowicz Mathias Alexander, parochus Poszułatensis 615, 616
Pracewicz Petrus 508
Pranaytis Piotr 335
Preykszas Andrzej 480
Prokopowiczowa, pani 932
Pronaytis Jan 336
Prusas Bałthromiej 510
Pruszas Michal 557
Przeciszewski Piotr, pan 183
Przestrzelsci, domines 47, 57
Przestrzelski Mathias, dominus 47
Przestrzelski Paulus, dominus 47
Przewłocka Soroczanka Halszka, pani 200
Przewłocka, pani 800, 802
Przewłocki Sylwester, starosta sałantski 222, 801

Psarska, monialis Crosensi 380
Ptotysz Herman 447
Pudaytis Dawid 427
Puykielis Balcer 779
Puklaytis Andrzej 97
Puklaytis Jan 97
Pundziowa Walentynowa 334
Pundzius Jan 302
Puodzius Andrzej 482
Pupszówna Katharzyna 138
Puptik Joannes, dominus 579-581
Puptykowa, pani 592
Purcik Paulus, dominus 606
Purtin Mathias, civis Tryscensis 540
Puszkowska, domina 91
Putynaytis 675
Putrus Jakub 93
Puzas Jan 900
Puzyna Alexander, vexilifer Upitensis 743, 746, 751, 752
Puzyna de Kozielsk Paulus, archidiaconus Samogitiae 7, 8, 25, 34, 347, 752, 745
Puzynina, pani 262
Puzynina, podkomorzyna upitcka 333

Racius Kazimierz 227
Raczka Władysław, cześnik oszmiański 296, 298, 299
Raczkiewicz Michał 243
Raczko, dominus 608
Raczkowa, pani 297
Radaicus Jurgis 348
Radiviczowie 235
Radivil, procancellarius MDL 665
Radivilores, domines 517, 926
Radzimiński (Radziminscii), dominus 346, 866, 869
Radziwił (Radivil) Albertus [Stanislaus], cancellarius MDL 925, 926, 928, 931, 945
Radziwił Nicolaus Christophorus, palatinus Vilnensis 469, 485, 494, 517
Radziwił Januszius, succamerarius MDL 517, 522, 523
Radziwił Nicolaus, episcopus Samogitiae 20
Raiuncowa Żeknika 394, 395
Raiuniec Josephus 393
Raygi Mathiasz, 81
Rayko Casimirus Vladislaus, dapifer Oszmianensis 288
Rayski Stanislaus, revisor SRM 838, 839
Rayzie Matusis 919
Rakaytis Joseph 809
Rakszys Adam 126
Raldana Pieczkaludka Barbara, domina 517
Ramutaytis Jan 371
Rapszaytis Augustin 70
Rapszaytis Kazimierz 334
Rapszewicz Marcin 428
Rarog Hyeronim, pan 331
Ratutis Michał 142
Raudelis Bałthromiej 427
Raudonis Kaspar 427
Rauka Jan 142
Razmowa Anastazia 828
Razmusowicz (Razmusovičius) Caspar (Kasparas), parochus Janiscensis 450, 497, 498, 508
Rehalowiczowa Augustynowa 404
Reynis Adam 510
Reynis Wojciech 510
Rybińska, pani 275, 276
Rybiński Petrus, iudicus terrestris Samogitiae 271, 272, 274, 275
Rybiński Piotr, dworzanin JKM 98
Rybska (Rybińska), monialis Crosensi 379
Rymas Stanisław 900
Rymazius Stanisław 940
Rymgayła Adam, pan 844
Rymgayło Joannes, presbyter 818
Rymgayło Joseph pan 844
Rymkiewicz Joseph 845
Rymkiewicz Woyciech, pan 792, 804, 805, 808
Rymkiewiczowa, pani 799-801
Rymszewicz Stanisław 367
Rodzius 301
Rogielska Anna 138
Rogoynis Jakub 481
Rogowski, pan 224, 231
Rogowski Jerzy Piotr, pan 861
Rogowski Stanisław, pan 224
Roizien [Petrus], presbyter 348
Roman Piotr 941
Romanowiczowa Zinokiewiczowa Katarzyna 393

Romanowska Magdalena 270
Romanowska Zuzanna, pani 736
Rosachacki Stanisław 243
Rosochacka, monialis Crosensi 379
Roszkiewicz, dominus 91
Rote Banis 510
Rotekowski Johan 855
Rowbicki Mathyasz 462
Rowdzić Simonus, dominus 619
Rożanowicz, ksiądz 916
Rozga Joseph 808
Rozmusowicz Lenartowicz Venceslaus 197
Rubczewicz Michał, pan 818
Rubylus Andrzej 408
Ruczaytis Jakub 417
Rudelewicz, pleban tyrkszlewski 533
Rudgalwis Joseph 808
Rudykówna Sophia 499
Rudyńska Magdalena 138
Rudkiewiczowa, pani 395
Rudowicz Jan, pleban wieksznеński 405, 406
Rudowiczowa, pani 414
Ruduszys Michał 846
Rudzientis Jakub 330
Ruykiewicz Baltazare, dominus 753
Ruynikaytis Stanisław 779
Rukiewicz Mikołaj Jurewicz, pan 818
Rukowicz Andreas 349
Rukundis Zigmunt 70
Rumidis Jakub 265
Rumszewicz Joannes, parochus Ławkowiensis 163, 170
Rupas Jóseph 720
Rupeykis Grzegorz 427
Rupeykis Jakub 211
Rupeykis Jozeph 212
Rupejkowa Wojciechowa, pani 716
Rupiecki Kaspar 427
Rupiński 301
Ruptisz Jan 141
Rusaytis Woyciech 764
Rusin Mikołaj 831
Ruski Jerzy 71
Rusteykis Joseph 550
Rusteyko Mathyas 791
Rużaytis Mathyasz 227
Rzeymis Jozeph 398
Rzeżnik Marcin 302

Sabimiewicz Joannes, dominus 518
Sabułaytis Stanisław 462
Sabutys Gzegorz 557
Sackiewicz Jan 900
Sadowska Kiszczyna, domina 348
Samdomiński (Sondomiński), dominus 758, 759
Sanguszko Lubartowicz Vladislaus Hyeronimus, suffraganeus Vilnensis 620, 627, 682
Sapieha Alexander, episcopus Samogitiae 9, 26, 56, 94, 132, 295, 399, 495-497, 725, 817, 901, 945
Sapieha Leon, kanclerz WKL 95, 880
Sapieha Nicolaus, palatinus Novogrodensis 909, 911, 917
Sapieha Paulus, palatinus Novogrodensis 380, 871, 872
Sapieha (Sapiega) Paulus (Paulius Steponas), procancellarius MDL 538, 540, 542-544
Sapieha [Kazimierz Jan], palatinus Polocensis 869
Sapiehae domus 486, 871, 909, 911
Sapieżyna, pani 869
Sapieżyna Dąbrowska, wojewodzina nowogródzka 912
Sapieżyna Tarłowa, podskarbina WKL 199
Satkowska, pani 331
Sauruk Mikołaj 371
Sągałowa Krystyna 201
Sągałówna Barbara 201
Schmydychen Nicolaus 805
Sczesnowicz ↑ Czesnowicz
Scziponaytis Mikołaj 97
Sebaskaytis Jan 336
Sebesciulaytis 369
Sebestyonaytis Grzegorz 696
Seius, dominus 520
Senkus Jan 557
Seraphinowa, pani 802
Seraphinowicz Georgius Stanislaus, parochus Olsiadensis 817, 835
Siadis Bałtromiej 336
Siadis Kazimierz 336
Sielicka, pani 332
Siemaszko Albertus, dominus 346, 348

Siemaszko Hieronimus, altarista Polongoviensis 789, 790, 808
Siemaszko Hyeronimus, dominus
Siemaszko (Semaška) Stanislaus (Stanislovas), procurator capituli, canonicus Samogitiae vii, 6, 7, 18, 28, 36, 54, 59, 71, 115, 126, 212, 250, 251, 517, 525, 537, 555, 611, 619, 837, 851, 853
Siemaszko, dominus 346
Siemaszkowa, pani 423
Siemaszkówna Marianna, monialis Krokoviensi 727, 728
Siemulis Sigismundus 808
Sienkowski Stanisław 398
Sieratis Jerzy 550
Siereiewicz, dominus 349
Sigismundus Augustus, rex Poloniae 313
Sigismundus Tertius (Zygmunt Trzeci), rex Poloniae 47, 95, 96, 161, 194, 285, 313, 447, 448, 450, 451, 457, 469, 485, 494, 505, 514, 537, 538, 573, 684, 838, 839, 851, 889, 926, 945
Sigismundus [Primus], rex Poloniae 390, 668, 838
Silińska Billewiczówna Catharinna, domina 274
Simaytis Walenty 336
Simnayc Thomasz 399
Sipowicz (Sypowicz) Gabriel, pisarz ziemski żmujdzki 57, 109, 349
Sipowiczowa, pisarzowa żmujdzka 109
Sybaris Abraham 416
Syciński Hieronym 636
Symełaytis Daniel 302
Symenas Grzegorz 110
Symułaytis Gregory 481
Syndomierski, dominus 756
Syrgielewicz (Sirgielewicz) Casimirus, parochus Vornensis 41, 45, 139
Syrnis Jan 242
Syrpnis Krzysztoph 265
Syrpowa 333
Syruć, revisor JKM 432
Syruć Adamus, dominus 743
Syruć, woyski żmujdzki 430, 433
Syrwid Kazimierz 901
Skaksius Wojciech 126
Skawidowa Maryanna, pani 800
Skiłandaytis Jan 139
Skiłądź Szymkun Kasper 901
Skinderewicz Andrzej 334
Skiparis Jakub 417
Skirmont Joachimus, canonicus Samogitiae, SRM secretarius 6-8, 17, 18, 26, 41, 45, 115, 126, 162, 198, 250, 251, 309, 310, 316, 335, 399, 752
Skodwił Stanisław 368
Skoncius Bartłomiej 111
Skoryński Mikołaj 242
Skoroyc Gabrielus, dominus 311, 312, 314, 329
Skorulski Kazimierz 939
Skorulski Mikolaus, podciwuni retowski 98
Skorupa 689
Skorupina 689
Skrabaytis Jan 93
Skrondalis Michał 142
Skureykis Adam 243
Skurwid Zygmunt 832
Skurwid, dominus 848
Skutiukaytis Prąckas 940
Slazas Krzysztoph 462
Slezaytis Baltrudis 97
Słupski Nicolaus, suffraganeus Vilnensis 273, 458, 628, 890
Słuszczanka Catharzyna, priorissa Crosensi 379, 381
Służa, pauper 841
Smaliński Piotr 189
Smalus Kasper 480
Smażewski 600
Snisza Mikołay 480
Sobolewska Kirszenszteynówna Gertruda, domina 927
Sobolewski Samuelus, dominus 914, 927
Soludzius Krysztopas 940
Sonis Krzysztoph 126
Sophronowicz, pan 892
Soroka Stephan 218
Spaknis Stanisław 337
Spigis Jan 169
Stackiewicz Jan 878
Stadra Jan 370
Stayło Dawid 764
Stakaytis Jan 447

Stakszaytis Martynas 941
Staloraytis Grygas 719
Stanaytis Andreius 941
Stanaytis Josas 941
Stanaytis Martynas 942
Stancelis Walentin 142
Stancikiewicz (Stancykiewicz) Franciscus, vicarius Vornensis 7, 27, 29, 37
Stanclaykowa Markowa 71
Stanelis Jozeph 70
Stangirowa Piotrowa, pani 110
Stanikiewicz Dawid 212
Stanisłaytis Froncek 244
Stanisłowaytis Marcin 398
Stanisłowaytis Urban 334
Staniulewicz 598
Stankaytis Józeph 417
Stankaytis Marcin 779
Stankaytis Stanisław 845
Stankiewicz, dapifer Samogitiae 349
Stankiewicz Joannes, notarius terestris Samogitiae 199, 434
Stankiewicz Kazimierz 427
Stankiewicz Michaelis, succamerarius Samogitiae 193, 196
Stankiewiczowa Krczonowiczówna, domina 196
Stankowicz Jakub, pan 804
Stankus Jakub, pan 93
Stanułaytis Piotr 697
Stanut Stanislaus 155
Stanutis Piotr 93
Starkus Jerzy 482
Starzyński, dominus 498
Stasiunowa, pani 297
Staszkiewicz Andreas, dominus 619
Staszkiewicz Casimirus, dominus 581
Staszkiewicz Dawid 302
Staszkiewicz Gabrielus, parochus Płungianensis et Krosensis 67, 343
Staszkiewicz Gabrielus, instigator Samogitiae 249
Staszkiewicz Jan 689
Staszkiewiczowa 690
Statkus Marcin 427
Staurys Andreias 940
Staurys Kazymieras 940
Stephanus Bathory, rex Poloniae 313, 735
Stephonatis Jurgis 157
Stephonaytis Łukasz 480
Stephonaytis Michał 157
Styn Bartholomeus, advocatus Szaulensis 579
Styra, pan 580
Styrbaytis Jurgis 97
Styrbaytis Paweł 97
Styrpeyko Jan 480
Styrpeyko Krzysztoph 845
Straupiowa, pani 291
Strykovius (Strykowski) [Matys], canonicus Samogitiae 346
Stroński (Struński, Strowski) Adamus, vicetivunus Poiurensis 118, 125, 183, 184
Strupa Stanislaus, pan 761
Stugis Jan 368
Stugis Malcher 368
Stukutis Matthyasz 427
Stułga Jan 189
Stulgis Dawid 337
Stuluciówna (Sewluciówna, Sawluciówna) Apolonia, panna 794, 796, 803
Stumbras Jan 482
Stuparis Adam 142
Stuparis Jakub 142
Stupelis Marcin 831
Suszkiewicz Alexander, dominus 610
Świątnik Jerzy 369
Świderski Woyciech 510
Swiechowski, parochus Niemoksztensis 265
Swiechowski Benedictus, rector Janiscensis 36, 265, 312, 493
Swinteyko 753
Swirun Dawid 110
Swirzewski, notarius capituli Samogitiae 7
Szabumowicz Jan, pan 520
Szakal Jan, pan 778
Szakal Walentyn, pan 778
Szarfitis Krzysztoph 110
Szarfitis Wojciech 110
Szarka Joseph 808
Szatkus Michał 369
Szaulis Jurgis 523
Szczesnowicz Jan Łukaszewicz, pan 818
Szebedziusz Baltramieius 941
Szeciałowis, dominus 234

Szemiot, dominus 643, 647
Szemiot Alexander, dominus 643, 647
Szemiot Georgius, vexillifer Samogitiae 643, 647
Szemiot Melchiorus, dominus 348, 643
Szemiot Nicolaus, iudicus terrestri Samogitiae 251
Szemiot Vladislaus, dominus 649, 650
Szemiot, succamerarius Derpatensis 609
Szemiotowa Ogińska, succameraria Samogitiae 645
Szemiotowa Szumlańska, domina 649
Szepc Krawczaycic Andrzej 97
Szeputis Mathyasz 809
Szergiewicz Joannes, dominus 348
Szergiewicz Stanislaus, dominus 348
Szernowski Casimirus, parochus Massiadensis 772
Szerputowski Oleksiej 659
Szykier 715
Szykśniowa Augustynowa, pani 828
Szyksznius Daniel 211
Szyksznius Łukasz 211
Szyłakis Woyciech 227
Szylawska Katharzyna, pani 546
Szylejkowski 597, 598
Szyłtukas Matthyasz 481
Szymaytis Stephan 482
Szymkayc Ambroz 280
Szymkaytis Adam 481
Szymkiewicz Jan 227
Szymkiewiczowa, pani 762
Szymkunas Gaspar 510
Szymowicz Stanisław 368
Szynkun Alexius, dominus 350
Szypiło Ambroży 462
Szypiło Jozeph 462
Szypol Gregorius 155
Szysza Kasper 481
Szyszkowski Martinus, dominus 86
Szkarłat Ambrozy 696
Szkruksis Petras 940
Szlagier, parochus Janiscensis 493, 494, 496, 499, 575
Szlakmański Jan 831
Szlichtynk, tribunus Wendensis 295, 296
Szlora Grygas 696
Szlovis Michał 764
Szmarzewska, pani 592
Szmula, żyd 243
Szonden Jerzy 416
Szostowicka Regina, domina 21, 759
Szpanskis Jakub 901
Szpikul (Szpikol) Andreas, parochus Retoviensis, altarista Triscensis, canonicus Piltensis, prothonotarius apostolicus 87, 162, 168, 546, 558
Szpikul, pleban łayżowski 413
Szpula Jakubas 940
Szrebelis Michał 157
Sztaszkiewiczowa, pani 582
Szudnis Andrzej 764
Szukaytis Andrzej 244
Szukielis Stephan 141
Szukis Adam 334
Szukis Bałthromiej 334
Szukis Kazimierz 334
Szukis Marcin 302
Szulikłaytis Kazimierz 369
Szureyka Jan, pan 791
Szuryk Piotr 212
Szwab Walenty, pan 931
Szwabowandrowa 303
Szwabówna (Szwubówna) Catharina 257
Szweryn Christophorus, vexillifer Parnaviensis 332
Szweryn Jacobus, succamerarius Derpatensis 378
Szweryn Samuel, scholasticus Samogitiae 7, 34
Szwerynowa, podkomorzyna derbska 800
Szwiec Balthromiej 302
Szwiec Symon 335
Szwopa Stanisław 557

Talat (Thalat) Georgius, episcopus Kiioviensis et archidiaconus Samogitiae 20, 753
Talatowa Oziębłowska Marina, domina 312
Talatówna, monialis Crosensi 379
Talwoysz Joseph 189
Tamonas Adam 369
Tamosius 676
Tamułaytis 676
Tanszaytis Gryc 97
Tanszaytis Jakub 97

Targowski 234
Tarquinius [Peculus], visitator Samogitiae 347, 349
Tarutowicz Jan 243
Tarwaynis Jerzy 70
Tarwid Malcher 808
Tarwid Piotr 832
Tarwidowa, pani 799
Tarwoyn Petrus, parochus Szaulensis 469, 477, 485, 620
Taurogicia Helżbieta 139
Tawraytis Kazimierz 764
Tawtko Joannes, dominus 706
Terebesz Jacobus Casimirus, subdapifer Rzeczyczensis 706
Terlikowska, pani 395
Tewelonis Joseph 624
Tewelonis Kazimierz 624
Tewelonis Stephan 624
Thomaszaytis Mathiasz 398, 808
Thomaszewicz Danielus, parochus Żagorensis 112, 451
Tiewelis Jan 780
Tilibaytis Marcin 550
Tymiński Adamus 688
Typszewicz Joannes, parochus Twerensis 194, 199, 203, 210
Typszewicz, parochus Połongoviensis 851
Tyszkiewicianae domus 12, 769, 819, 913
Tyszkiewicz Jerzy, biskup żmujdzki 77, 126, 196, 197, 236, 287, 313, 345, 361, 399, 450, 458, 470, 496, 497, 527, 540, 555, 579, 612, 636, 666, 691, 703-705, 707, 708, 716, 725, 726, 752, 756, 770, 771, 789, 790, 815, 820, 821, 824, 849, 911, 925, 928
Tyszkiewicz Skumin Janusz, pisarz WXLitt. 96
Tytnagas 675
Tytowicz (Tykowicz) Casimirus, rector Gaurensis 174, 177
Tyzenhauz, episcopus Metonensis 272, 705, 890
Tkacz Marcin 831
Tkacz Samuel 901
Tolis Mathiasz 70
Tomaszaytis Dawid 71
Tomaszaytis Mathiasz 71
Tomaszewski Jan 156
Tomkowski Joannes, notarius consistorii Samogitiae 430
Toruciówna Katharzyna 201
Toważytis Stanisław 212
Tracz Malcheris 301
Trak Barthłomiej 212
Triszonis Jakub 126
Triszonis Michał 126
Trydwolt Stephanus, dominus 613
Trynkis Matulis 523
Tryzna Marcin, podkanclerzy WXLitt. 98
Trumpiszkaytis Barthłomiey 189
Trumpowicz Jan, pan 275
Trusewicz Mikołaj, pan 541
Trzeciak Joannes, dominus 286, 306
Tukowicz, dominus 471, 480, 488, 490
Turewicz, dominus 91
Twarabżentis Mikołay 480
Tweryanowicz Jan 243
Tweryonas Abram 70
Twerulis Łukasz 480
Twieraytis Mathyasz 940
Tworkowski Marcellinus, pater carmelita 527

Udrok, pan 415
Ukanis Balthromiej 480
Ukanis Jan 480
Ukolska, domina 112
Ulba Stanisław 71
Ulik, dominus 36
Umadonis Jan 510
Umiastowscy, panowie 446
Umiastowski Jan, pan 444, 445
Umiastowski, ciwun berżyniański 333
Umiastowski, sędzia upitski grodzki 746
Urbaytis Jurgis 157
Urbaytis Michał 96
Urbanaytis Jerzy 330
Urbanowicz Jan 900
Urbanowiczowa, pani 69
Urbelis 301
Urbutaytis Dawid 337
Urbutis Stasius 235
Uskurys Adam 624
Uszkaris Bernat 510
Uszkuraytis Jan 720
Uwoyniowie, panowie 199

Uzas Andrzej 696
Uzas Mikołaj 696
Uzorowicz Stanisław 243
Užwederaytis Stanislaus 537, 554

Vagner, canonicus Samogitiae, parochus Crosensis 345
Vitoldus (Witoldus) Alexander, dux Lituaniae 113, 160, 214, 231, 247, 268, 283, 305, 313, 340, 346, 374, 454, 466, 525, 553, 570, 573, 587, 595, 617, 661, 679, 702, 723, 740, 755, 766, 782, 811, 835, 848, 887, 905, 922, 926, 945
Vladislaus Quartus, rex Poloniae 26, 101, 254, 313, 406, 407, 469, 485, 489, 945
Voyliszów 753
Vołodkovices 288

Waca Ambrozy 482
Wayciułaytis Maciej 510
Wayciulis 676
Waycius Krzysztoph 212
Waydok Andrzej 157
Waypszele 659
Wayszwił Bartłomiej 157
Waytekaytis Walenty 243
Waytiekaytis Marcin 227
Waytzientaytis Steponas 942
Wałaytis 301
Wałaytis Mathyasz 941
Waleykaytis Jakub 97
Waleyko Jan 658
Wałeyko Maciej 658
Walentynaytis Urban 696
Walentynaytis Węcław 368, 696
Walentynowicz Augustianus, frater Ordinis Praedicatorum 771
Walentynowiczowa, pani 762
Walentoryusz Symon 428
Walkiewicz Daniel 302
Walkiewicz Nicolaus, altarista Szadoviensis 605, 607
Wałorużaytis Krzysztoph 845
Wałtar (Waltur) Kazimierz, pan 442, 445
Walukas, nowik 884
Walutaytis 676
Walutaytis Dawid 481
Walutaytis Jakub 371
Walutaytis Jan 371
Wałutaytis Kazimierz 624
Walutaytis Woyciech 697
Wambut (Wanbut, Wanbuth) Joannes, parochus et altarista Okmianensis 6, 162, 250, 429, 431, 433, 434, 437, 439
Warkalis Augustyn 368
Warkalis Piotr 550
Warkatis Jan 227
Warkatis Stanisław 227
Wasilewski Jan 368
Ważyńscy 381, 382
Ważyńska Anna Pacówna, tivunissa Dyrwianensi 378, 380, 382, 384, 413, 414, 555
Ważyńska Barbara 402
Ważyńska, domina 417, 542-544, 842
Ważyński, pan 531, 541-543, 545, 839
Ważyński Adalbertus, tiwunus Dyrwianensis 384, 414, 540, 555
Ważynski Hyeronimus, capitaneus Terkszlensis 403
Ważyński Paweł, pan 416
Wenckus Petrus 584
Weselko Grzegorz 901
Weselko Stephan 901
Węckaytis Jan 70
Węckaytis Mathyasz 779
Węckiewicz Stanisław, pan 237
Węckiewicz, dominus 766, 818, 819, 828
Węckiewiczowa Magdalena, pani 237
Węckiewiczowa, domina 757, 758, 760, 766, 818
Węckiewiczówna, domina 759
Węckis Andrzej 404
Węckus Krzysztow 70
Węcławska, pani 521
Węcławski Samuelus, tribunus Upitensis 519, 520
Węczkiewicza Szostowicka Regina, domina 759
Wiciusz Jerzy 211
Wideyko Dawid, ławnik 70
Widul Jan 157
Wiecoskaytis Stanisław 97
Wiekowicz, dominus 754
Wiekowicz Luca, dominus 579

Wieliczkowa Łazarewiczowa Regina, pani 892
Wierzbicki, pan 139
Wierzbicki Venceslaus, episcopus Samogitiae 20, 313, 754, 838
Wierzbicki Victorinus, episcopus Samogitiae 20
Więckowicz, dominus 756
Wigucki Jozeph 110
Wikrynis Krzysztoph 447
Wilkicki Zacharias 71
Wilkielis Dawid 142
Wilkielis Piotr 142
Wilkiewicz Gregorius 498, 508
Wiłkowski Radywiłowicz Stanisław 901
Wiluytis (Wilytis) Malcher 265
Winarski, altarista Żoranensis 54
Wingulaytis Jurgis 97
Winikaytis Mikołaj 901
Wirbałaytis Bałthromiej 482
Wirkin Jerzy 211
Wisanrowski Constantinus, dominus 49
Wiszgirdowicz Alexius, dominus 752
Wiszgirdowicz Florianus, dominus 752
Wiszgirdowicz Stanislaus, dominus 752
Wiszgirdowiczowa Bonderowa Margareta, domina 752
Wisznarzewski Alexander, dominus 645, 647, 648
Wisznarzewski Constantinus Basilius, dominus 197
Wisznarzewski, dominus 789
Wiszomirski Martinus, dominus 60
Wisztaytis Krzysztoph 427
Witkaytis Jan 93
Witkiewicz Albertus, parochus Krokoviensis 703, 704, 707, 708, 726-728
Witkiewicz Mathyasz 336
Witkowa Janowa, pani 761
Witkus Walenty 189
Witoldus ↑ Vitoldus
Wiżgayło Krzysztoph 832
Wiżgayło Mathias, rector Srzednicensis 910
Wiżgaylo Nicolaus, episcopus Samogitiae 20
Wiżgayło Piotr 447
Wizgird Stanisław 447
Wizgirdowicz Stanislaus, dominus 753
Wyrpilo Dawid 93
Wyrzyntt Marcin 93
Wyszomirska, domina 60
Wyszomirski (Wyszemirski) Joannes, suffraganeus Samogitiae 11, 18
Wyżgayło (Wyżgało) Georgius, parochus Tryscensis 537
Wnuczkowa Markow 311
Woyciechowicz Barthłomiej 900
Woyciechowicz, pleban żwingowski 183, 184
Woyciechowicz, vicarius Twerensis 215
Woydakos 753
Woydziło, dominus 610
Woyna Abrahamus, episcopus Samogitiae et Vilnensis 17, 313, 319, 320, 323, 328, 344, 498, 706, 743
Woyna Benedykt, ciwun użwentski 217, 218, 223, 789, 792, 802, 805
Woyna Matthaeus, capitaneus Gorżdensis 158, 789, 801, 802
Woyna Stanislaus, praepositus culinae MDL 60, 786, 789-791, 795, 806
Woyna Vladislaus, capitaneus Gorżdensis 151, 152, 156, 161, 785, 790-792, 795, 796, 800, 801, 806
Woyna, pan 205, 472
Woyna, viceoeconomius Szaulensis 473
Woyna, wojski witepski 483
Woynaytis Matyasz 142
Woynarowski Franciszek, pan 331
Woynianka Białłozorówna Dorothea, succamerarissa Upitensi 684, 688
Woynianka Mariannella (Mariancella, Mariancylla), starościanka gorżdowska 152, 790, 792, 793, 797, 802
Woyniat Christophorus, dominus 688
Woynina, ciwunowa użwentska 856, 881
Woynina, pani 156, 796
Woynina, wojewodzina wileńska 473
Woynina Benedyktowa, pani 220, 794, 799, 800, 802, 875
Woynina Kierszeyszteynówna (Kierszeyszeynówna) Anna Halszka (Elżbieta), kuchmistrzowa WXLitt. 60, 787, 792,
Woynina Platerówna, starościna gorżdowska 794, 795
Woynina Gosłowska Elisabeth, viduae thesaurarii curiae SRM 60, 851, 853

Woyszkowski Stanisław 398
Woysznarowicz Antonius, dominus 609
Woysznarowicz Martinus, consulus Szadoviensis 513, 605
Woysznarowicz Mathiasz, pan 93
Woyszwił Stanisław 371
Woyszwił Woyciech 511
Woytekaytis Maciey 462
Woytkiewicz Jerzy 416
Woytkiewicz Joannes, parochus Płungianensis 66
Woytkiewicz Kazimierz 398
Woytkiewicz Kazimierz, parochus Smilgensis 623
Woytkiewicz Nicolaus, vicarius Płungianensis 75
Woytkiewicz Piotr 481
Woytkiewiczowa, pani 395, 398
Wołłowicz, pan 911
Wołłowicz Andreas, iudicus terrestri Samogitiae 838, 841,
Wołłowicz Andreas, vexillifer MDLitt 234, 538,
Wołłowicz Hieronim, starosta żmujdzki 47, 112, 115, 413, 469, 471, 477, 485, 488, 493, 561, 573, 604, 628,
Wołłowicz Jan, starosta płotelski 913, 923
Wołłowicz Jaroslaus (Jarosz), capitaneus Samogitiae 253, 254, 449,
Wołłowicz Marcian, notarius Vilnensis 112
Wołłowicz Paweł, chorąży trocki 448
Wołłowicz Piotr, chorąży trocki 448, 449, 503
Wołłowicz Vincentius, canonicus Samogitiae 28, 33
Wołłowicz, pleban (janiski?) 503
Wołłowiczowa Gosłowska Helżbieta, domina 60
Wołłowiczowa, pani 754
Wołłowiczowa, stolnikowa WXLitt 913
Wołmińska Helena 745
Wołmińska, sędzina grodzka żmujdzka 331
Wołmiński, dominus 743, 744
Wołockowicz Nicolaus, tivunus Poiurensis 286
Wołontowicz Stephanus, parochus Srzednicensis
Wołotkiewicz (Wołodkowicz) Christophorus, subiudicus terrestri Samogitiae 377, 378, 704, 755, 756
Wołotkiewicz (Wołodkowicz) Nicolaus, dominus 306
Wołotkiewiczowa, pani 592
Wołotkiewiczowie, panowie 307
Wołowiczowa, panna 382
Wołowska, pan 205
Wonsowski Belurge Ladischlas 855
Worłowski Joannes Carolus, thesaurarius Caunensis 288
Woronowicz, vicarius Janiscensis 504
Wosyłaytis Symon 462
Wotkiewicz Joannes, parochus Płungianensis 66
Wowerys Augustyn 658
Wozgin Mila, domina 286
Wróblewski (Wroblevius) Gregorius, parochus Olsiadensis 21, 815
Wsięborowski Franciszek, skarbnik żmujdzki 392
Wulpis, dominus 743
Wurbas Mikołaj 901

Zabik Abraham 428
Zabik Marcin 428
Zabitis Mathiasz 71
Zaborówna Katarzyna 156
Zaborowski Stanisław 71
Zadwid Stanisław 844
Żagaris Walenty 157
Zakis Kaspar 427
Zakis Mathyasz 427
Żałaytis Zygmont 557
Załakis Adam 624
Załakis Jozeph 624
Zaleska, pani 669
Zaleski Bałthromiej 845
Zaleski Jan Constanty, 200
Zaleski Mathaeus, parochus et decanus Szadoviensis 619, 620
Zaleski Mathias, altarista Krosensis 345
Zaleski, dominus 498, 508
Żamaytis Stanisław 480
Zamuytis Marek 481
Zandaycia Anna 441
Zapolska Catharina, monialis Krokoviensi 727
Zapolska Umpelówna Regina, pani 715
Zapolski Joseph, pan 715, 718

Zapolski Kazimierz, pan 712
Zaranek, dominus 667, 669
Zaranek, dapifer Brestensis 471
Zaręba Stanisław 745
Zarok Andrzej 901
Zaszkaytis Michał 97
Zaunagis Joseph 480
Zawacki Paulus, dominus 611, 612
Zawistowski Adalbertus, vicarius Vornensis 7, 25, 29
Zawiszanae domus 12
Zawiszyna Białłozorówna Eleonora (Leonora), domina 332, 683, 701
Žąsinas Mathyasz 510
Żedmiwetaytis Stanisław 481
Żeglis Kasper 141
Zelińska Anna 393
Zeliński Albertus, commissarius SRM 458, 839
Żełowa Michał 126
Zembocka, cześnikowa starodubowska 442-444
Zembocka, pani 110
Zembocki Stanisław, cześnik starodubowski 441, 442
Zemkaytis Grigalis 142
Żeraulis Kazimierz 369
Zidelis Jerzy 808
Ziedzius Jonas 941
Ziegowa Krystyna 138
Ziekaytis Krzysztoph 336
Zieleński Wojciech, dworzanin JKM 431
Ziemgulis Łukasz 211
Zierewicz, dominus 234
Ziewaytis Philip 901
Ziębaytis Stanisław 336
Ziurkis 676
Żybas Łukasz 480
Życzkaytis Piotr 178
Żyłaycie, panowie 804
Żyłayciówny Walentynowa y Kazimierzowa, panny 799
Żylewicz Stanislaus, dominus 759, 761
Zyłuytis Andrzej 265
Żyżemski, dominus 688
Żyżmiński Krzysztoph, pan 686
Żłabis Fronc 447
Zmaskuski 597
Żodeykówna Magdalena 140
Żodkiewicz Simonus, pan 891, 892, 906
Żołdokielis Błąziej 510
Żołok Adam, pan 93
Żołok Kazimierz, towarzysz roty petyhorskiej 333
Żorakiewicz Chistophorus, parochus Woyniutensis et Olsiadensis 123, 128, 818
Żorawski, dominus 647
Zorok Kazimierz 901
Zorok Samuel 900
Żuchorski Benedictus, decanus Samogitiae 7, 25, 34, 285, 302, 306
Zugaytis Jakub 243
Zugar Dawid 462
Żukowski Melchiorus, parochus Niemokstensis 253, 256
Żutajc Wacław, wójt żagorski 448
Zwierz Mathyasz 370
Zwiłpa 301
Żwingił Bartłomiey 447
Żwingis Barthołomiej 416
Żwingis Hieronim 416
Żwingis Jakub 416
Żwingis Michał 416
Żwingis Walentyn 416
Żwirbłaytis Adam 371
Żwirdis Jan 169

VIETOVARDŽIŲ RODYKLĖ[1]

Aglun, sioło w par. Wiekszneńskiej 416
Aytra, fluvius 194
Akmenė, par. in diaec. Samogitiae
Alexie, sioło w par. olsiadskiej 831
Alka (Olk, Olka), villa in par. Twerensi 194
Alkiski, gościniec w par. okmiańskiej 427
Alsėdžiai ↑ Olsiady
Ancza, flumen 254
Ariogala ↑ Heyragola
Armena, flumen 926
Augile, wieś w par. szwiekszneńskiej 142

Baisogala ↑ Beysagola
Bakowtyszki, villa in par. Crosensi 350
Balsiai ↑ Bolsie
Batakiai ↑ Botoki
Beysagola (Baisogala), par. in diaec. Samogitiae 665, 668, 675, 680, 684
Berże, zaścianek w par. krożskiej 370
Berży, dobra w par. sałantskiej 808
Betygola (Betygala), par. in diaec. Samogitiae 285, 286, 295, 301, 302, 306, 399, 926
Biraycie, folwark w par. radziwiliskiej 635
Birita, mons in par. Połongoviensi 859
Bykowiany, wieś w par. żwingowskiej 189
Bobrunka, rzeka w par. płungiańskiej 68, 69
Bogdaniszki, praediolum in par. Grynkiscensi 685
Bogien, terra in par. Telsensi 838
Boguszyszki, wioska w par. szydłowskiej 335, 336
Bokieydo, praediolum in par. Szawlanensi 646
Bolcie, wieś w par. krożskiej 371
Bolsie (Bolse, Balsiai), par. in diaec. Samogitiae 173, 181, 183
Botoki (Botoci, Batakiai), par. in diaec. Samogitiae vii, 173, 181, 254, 331
Bowy, terra in par. Krokinowo 753
Brewiki Szornele, ziemia w par. olsiadskiej 819, 831
Bugieniany, locus in par. Szaulensi 494
Buktupis, ruczaj w par. użwentskiej 226
Bunokiszki (Bonakiszki), praedium in par. Tryscensi 555, 556
Burwie, sioło w par. masiadskiej 779
Butkiszki, locus in par. Kielmensi 234
Butkiškė, par. in diaec. Samogitiae vii
Butwiły, wieś w par. krożskiej 369
Bużele, sioło w par. olsiadskiej 832

Cauna (Kowno), civitas 53, 228, 250, 337, 399, 659, 872, 873, 875
Čekiškė ↑ Czakiszki
Celki (Cielki), villa in par. Smilgensi 619, 625
Chweydany (Kvėdarna), par. in diaec. Samogitiae 103, 104
Cytowiany (Citoviany Tytuvėnai), par. in diaec. Samogitiae vii, 458
Cobrin (Kobryń) 688
Crose (Kroże, Krose, Kražiai), par. in diaec. Samogitiae vii, viii, 345-347, 349, 382-384, 755
Curlandia 408, 409, 419, 451, 535
Czakiszki (Čekiškė), par. in diaec. Samogitiae viii, 273

Dakie (Dakiele), villa in par. Wilkiensi 889, 901
Danicy, wieś w par. krożskiej 370
Darbėnai ↑ Dorbiany
Dargie, sioło w par. olsiadskiej 832
Dargie, wieś w par. krożskiej 371
Dauksze (Daukszów), wieś w par. żagorskiej 447, 450
Daupetowo, ziemia w par. żagorskiej 448
Degucie (Degicie), sioło w par. retowskiej 93, 96, 98
Dyksze, villa in par. Kielmensi 234, 244
Dyrwiany, bona in Samogitia 378, 384
Dorbiany (Darbėnai), villa in par. Połongoviensi 862

[1] *Rodyklėje nėra įtraukti vietovardžiai, kai jie minimi įvardinant pareigybes, o taip pat Žemaitijos vietovardis, minimas leidinyje nuolat*.

Dotnuva, par. in diaec. Samogitiae vii
Dubiany, curia in par. Crosensi 349
Dubikinia (Dobikinia), rzeka 427
Dubissa (Dubisa), flumen 273, 306, 910
Dwarwiete seu Guzoniszki, wieś w par. szwiekszneńskiej 142
Dźwina, flumen 683

Eyduki, wieś w par. krożskiej 371
Eygirdzie, villa in par. Telsensi 838, 845
Eyragola ↑ Heyragola
Eytwiłaycie, pago in par. Grynkiscensi 684, 696, 697
Ejdyniki, wieś w par. ławkowskiej 169

Fabijaniszki, sioło w par. olsiadskiej 819

Gaydana, góra w par. użwentskiej 223
Galni, wieś w par. woyniutskiej 126
Galwicie, villa in par. Telsensi 839
Garbiszki, terra in par. Wilkiensi 889
Gargždai ↑ Gorżdy
Gaudzionis, ziemia w par. okmiańskiej 427
Gaure (Gaurė), par. in diaec. Samogitiae 173 178, 181
Gauryłaycie, terra in par. Kielmensi 235
Gaużegites, lasy w par. okmiańskiej 427
Gażyszki, ziemia w par. olsiadskiej 831
Gelgaudiškis, par. in diaec. Samogitiae vii
Giedwiliszki, dobra w par. sałantskiej 808
Giedwiłły, wieś w par. krożskiej 369
Giekuże, sioło w par. szawelskiej 481
Gielże, wieś w par. krożskiej 369
Gieranony Murata, par. in diaec. Vilnensi 18
Gierdziagoła, wieś w par. krożskiej 370
Gierdziegole, villa in par. Kielmensi 234
Gikany, villa in par. Smilgensi 619, 624, 625
Gintowtyszki, praedium in par. Crosensi 349
Girdzie, sioło w par. wielonskiej 941
Girkalnis, par. in diaec. Samogitiae vii
Girkonty, bona in Samogitia 755
Girmiszki, sioło w par. użwentskiej 226
Giten, wieś w par. szawelskiej 482, 483
Gyrne, villa in par. Niemoksztensi 254
Golnie [Ambroziuny], alias Skinderyszki, praediolum in par. Krokoviensi 706, 708
Gondłaukie, sioło w par. masiadskiej 779
Gorgżdy, alias Żopele, sioło w par. wiekszneńskiej 416
Gorżdy (Gorgżde, Gargždai), par. in diaec. Samogitiae 151, 157, 158, 802
Grauże, curia in Samogitia 347
Grynkiszki (Grinkisce, Grynkisce, Grinkiškis), par. w diec. żmudzkiej 681, 683-685, 696-698, 701
Gruzdżia, terra in par. Twerensi 194
Gruzdze ↑ Zamusze
Gruże, bona in districtu Upitensi 379
Gudele, sioło w par. wielonskiej 941
Gulna, villa in par. Woyniutensi 115

Hayduki, wieś w par. szwiekszneńskiej 141
Heyragola (Eyragola, Ariogala), par. in diaec. Samogitiae 250, 390, 391, 398, 399
Holowdy, curia in par. Crosensi 349

Iszliny, praediolum in par. Crosensi 346

Jadagoniai ↑ Jodogany
Jaksztaycie, villa in par. Salatensi 787
Janeszki, terra in par. Krokinowiensi 754
Janiszki (Janisci, Joniškis), par. in diaec. Samogitiae vii, 28, 493-496, 505, 508, 511, 514, 575
Januszkaycie, sioło w par. bejsagolskiej 676
Jaunaycie, terra in par. Szydlowiensi 312
Jawczyszki, curiola in par. Krokinowiensi 754
Jawpiany, wieś w par. retowskiej 95
Jenkiszka, locus in par. Kielmensi 234
Joczany (Jociany), villa in par. Sapieżyscensi 872, 884
Jodaycie, pagus in par. Heyragolensi 390, 398, 399
Jodkowczyzna, terra in par. Sałatensi 517
Jodogany (Jadagoniai), filia in par. Sapieżyscensi 871
Jodupe (Jodopie), pagus in par. Grynkiscensi 684, 697, 698
Jodupiany, villa in par. Salantensi 787
Jodzie, sioło w par. krożskiej 348, 370
Joksze, wieś w par. szwiekszneńskiej 141
Joniki, wieś w par. szwiekszneńskiej 151
Joniškis ↑ Janiszki
Josvainiai, par. in diaec. Samogitiae vii
Jucywicz, terra in par. Krokinowiensi 753

Jura, rzeka 95, 189
Jurbork (Jurbarkas), par. in diaec. Samogitiae vii, 941
Jurgiszki, villa in par. Betygolensi 287
Juszkaycie, wioska w par. szydłowskiej 336

Kalnicze (Kalnika), fluvius 350
Kaltinėnai ↑ Kołtyniany
Kartena, par. in diaec. Samogitiae vii
Katyliszki, ziemia w par. okmiańskiej 427, 432
Kawkoliki, villa in par. Massiadensi 772
Kiejdany, par. in diaec. Samogitiae 327, 333, 676
Kielmy (Kielme), par. in diaec. Samogitiae 233-235, 242, 244, 248-251
Kiestajcie, sioło w par. olsiadskiej 819
Kipsze, wieś w par. krożskiej 370
Kirpucie, wieś w par. krożskiej 369
Kirsin, fluvius 753
Kirsze, terra in par. Krokinowiensi 753
Klangie, sioło w par wielońskiej 940
Kławany (Kławany), par. in diaec. Samogitiae 561, 568, 571, 572, 574, 576
Kleynie, wieś w par. krożskiej 371
Klibie seu Stupary, wieś w par. szwiekszneńskiej 142
Kłojpeda (Kłopeda), civitas 71, 110, 144, 228, 845
Knistowicze (Knitowicze) seu Pokempinie (Pokępinie), sioło w par. okmiańskiej 427, 428, 430
Kołnuje, wieś w par. szydłowskiej 337
Kołtyniany (Kaltinėnai), par. in diaec. Samogitiae vii, 117, 173, 181, 704, 926
Kompiki, villa in par. Salantensi 787
Kondraty, villa in par. Niemoksztensi 254
Konklaby, loco in par. Betygolensi 286
Konkraycie, sioło w par. niemokształńskiej 265
Korklany, praedium in par. Crosensi 348
Kotycze, wioska w par. woyniutskiej 116
Kowale, villa in par. Wielonensi 926, 940
Kowno žr. Cauna
Kražiai ↑ Crose
Krekenava ↑ Krokinowo
Kretinga, par. in diaec. Samogitiae vii
Kroki (Krakės), par. w diec. żmudzkiej 704-708, 714, 721, 725, 726, 731, 741, 752, 754
Krokinowo (Krokinów, Krekenava), par. in diaec. Samogitiae 34, 741, 752, 754
Królewiec, miasto 53, 111, 126, 139, 228, 481, 551, 780
Kroże ↑ Crose
Krożenta, flumen 343, 378
Krupa 20
Kudaynie (Kudany), villa in par. Betygolensi 286, 301
Kudirkos Naumiestis, par. in diaec. Samogitiae vii
Kudlauki, villa in par. Telsensi 844
Kuyszaycie, wieś w par. szawelskiej 510
Kukiszki, villa in par. Telsensi 838
Kule (Kuliai), filia w par. płungiańskiej 67, 71
Kulnie, wieś w par. szwiekszneńskiej 142
Kumpiki, bona in par. Połongoviensi 853
Kunigiszki albo Montwiszki, sioło w par. szawlańskiej 657, 659
Kunigiszki, wieś w par. heyragolskiej 399
Kupscie, villa in par. Betygolensi 286, 306
Kurmaycie, villa in par. Telsensi 839
Kuršėnai, par. in diaec. Samogitiae vii
Kurtuvėnai, par. in diaec. Samogitiae vii
Kursze, villa in par. Telsensi 839
Kuszleykie, sioło w par. szawelskiej 482, 490
Kuszleykiszki, terrae in par. Kielmensi 234
Kuże, sioło w par. szawelskiej 482, 485, 489, 490
Kvėdarna ↑ Chwejdany
Kwieciany, sioło w par. gorżdowskiej 157, 158

Lackow, filia w par. wiekszneńskiej 408, 409, 412
Łaygie, sioło w par. sałantskiej 808
Łaykożemy (Laukžemė), villa et filia in par. Połongoviensi 866
Łayżowa (Laižuva), par. in diaec. Samogitiae 411, 417-419
Lakosza (Łokosza), fluvius 753, 754
Laukžemė ↑ Łaykożemy
Łauryniszki, pustowczyzna w par. wiekszneńskiej 408
Ławka (Lauka) Juros, zaścianek w par. retowskiej 96, 98
Ławkowo (Laukuva), par. in diaec. Samogitiae 163, 168, 169, 173, 181
Lebedzie (Łobedzie), villa in par. Wilkiensi 889, 901

Lepary, sioło w par. szawelskiej 480-483
Lepławki (Lieplaukė), filia w par. olsiadskiej vii, 820, 832
Lepuycie, curia in par. Kielmensi 235
Lieplaukė ↑ Lepławki
Ligumy (Lygumai), par. in diaec. Samogitiae 579, 584, 585
Linkovo, par. in diaec. Samogitiae 527, 528
Linkovo, praedium in par. Crosensi 346, 350, 365
Lintavo, terra in par. Krokinowiensi 753
Lintowa, fluvius 753
Lioliai, par. in diaec. Samogitiae vii
Livonia, regio 683
Liże, sioło w par. sałantskiej 786, 808
Lyduvėnai, par. in diaec. Samogitiae vii
Lygumai ↑ Ligumy
Łoybunis, zaścianek w par. wielońskiej 940
Lubwordzie (Labwordzie), wieś w par. retowskiej 95
Łukaysayce, loco in par. Zamuscensi 457
Łukniki (Łukna, Luokė), par. in diaec. Samogitiae 19, 30, 32, 38, 755, 759, 761, 764
Łumkauki, villa in par. Telsensi 844
Luokė ↑ Łukniki

Maczyszki, praediolum in par. Szawlanensi 646
Makście, sioło w par. olsiadskiej 832
Masianiszki, locus in par. Kielmensi 234
Massiady (Masiady, Mosėdis), par. in diaec. Samogitiae 769, 776, 780
Mazayniszki, locus in par. Kielmensi 234
Meškuičiai ↑ Mieszkucie
Miedżekalnie, miejsce w par. krożskiej 366
Mieronaycie, wieś w par. krokowskiej 720
Mieszkucie (Meškuičiai), kaplica w par. szawelskiej 489
Mikolayciuny, wieś w par. szawelskiej 510
Mikowiany, pago in par. Krokoviensi 704
Mikucie, wieś w par. szwiekszneńskiej 142
Miłoniszki, terra in par. Betygolensi 286
Miłżowiany, praedium in par. Crosensi 349
Mitna, rzeka 941
Myle, sioło w par. wiekszneńskiej 407
Mosėdis ↑ Massiady
Mulniszki, villa in par. Betygolensi 306

Narkuny, wieś w par. krokowskiej 719, 720
Narmonty, villa in par. Salantensi 787
Nemakščiai ↑ Niemokszty
Nemenus (Chronus, Niemen), flumen 872, 889, 910, 925
Nerymdaycie, terra in par. Telsensi 838
Nerwożaycie, wioska w par. żagorskiej 449
Niciuty, terra in par. Salantensi 791
Niemokszty (Nemakščiai), par. in diaec. Samogitiae 253, 254, 264-266, 378
Nievorani (Nieworany), filia in par. Telsensi 837, 849
Niewiaża, fluvius 753
Niewieszkiszki, terra in par. Krokinowiensi 754
Nieworaycie, wieś w par. krokowskiej 720, 721
Nirtaycie, zaścianek w par. szawlańskiej 658
Nitawa (Mitawa), civitas 428, 463
Niwy, pasznia w par. wiekszneńskiej 405
Norwidaycie, wioska w par. szydłowskiej 335, 336
Nowy Dwór, alias Poszusze, terra in par. Krokoviensi 706

Obelis, ruczaj 635
Oblinga, sioło w par. sałantskiej 809
Olechnaycie, villa in par. Krokoviensi 725
Olsiady (Alsėdžiai), par. w diec. żmudzkiej 451, 462, 815, 818, 819, 825, 829, 831, 833, 840
Ormiana, bona in par. Wielonensi 927

Pagie, wieś w par. krożskiej 368
Pajūris ↑ Poiurze
Pakruojis ↑ Pokroie
Palanga ↑ Połonga
Palnupis (Balnupis), zaścianek w par. retowskiej 96, 98
Pampinis, zaścianek w par. niemokształńskiej 254
Pamūšis ↑ Zamusze
Papilė, par. in diaec. Samogitiae vii
Papiszki, sioło w par. wielońskiej 941
Pargmenis, zaścianek w par. wielońskiej 940
Pašušvis ↑ Poszuszwie
Pašvitinys, par. in diaec. Samogitiae vii
Patavia, civitas Italiae 20
Pavandenė ↑ Powonden

Pelkies Gałas, ziemia w par. olsiadskiej 831
Piekieliszki, curia in par. Crosensi 349
Piepałaycie, sioło w par. bejsagolskiej 675
Pierszaykis (Perszalias), zaścianek w par. retowskiej 95, 98
Piktaycie, wioska w par. szydłowskiej 325, 326
Piktokiny (Piktokimy), villa in par. Wilkiensi 889
Piple, pago in par. Krokoviensi 707
Plateliai, par. in diaec. Samogitiae vii
Plongie (Płungia, Płongie, Plungė), par. in diaec. Samogitiae 59, 70, 71 73, 75, 161
Pluszcze, villa in par. Crosensi 349
Pobole (Pobolów), wieś w par. żagorskiej 447, 450
Pociuny, wieś w par. szawelskiej 510
Podgórza, wioska w par. szydłowskiej 331
Podubisie, wioska w par. krożskiej 370
Podubissa, curia in Samogitia 273, 286
Podubryny, wieś w par. szwiekszneńskiej 141
Poiure (Poiurze), praedium in Samogitia 346, 347
Poiurze, curia in par. Kielmensi 235
Poiurze (Pajūris), par. in diaec. Samogitiae 29
Poyszra, terra in par. Krokinowiensi 753
Pokamajów (Pokamaje), sioło w par. wiekszneńskiej 416
Poklenie, villa in par. Niemoksztensi 254
Pokristume, locus in par. Kielmensi 234
Pokroie (Pokroje, Pakruojis), par. in diaec. Samogitiae 589, 592, 593, 595, 596, 598, 601
Polany, curia in par. Krokinowiensi 754
Polibgiri, villa in par. Połongoviensi 851
Połonga (Palanga), par. in diaec. Samogitiae 851, 859
Połukście, wieś w par. krożskiej 370
Pomedzie, wieś w par. krożskiej 371, 372
Pomusza, curia in par. Krokinowiensi 753
Popelkie, villa in par. Niemoksztensi 254, 265
Posidobrze, folwark w par. szawelskiej 509
Posziousza, curia in par. Kielmensi 235
Poszyle, zaścianek w par. krożskiej 350, 369, 755
Poszokornie, wieś w par. szydłowskiej 336
Poszułaty, par. in diaec. Samogitiae 612, 616
Poszuszwie (Pašušvis), par. in diaec. Samogitiae 695
Powonden (Pavandenė), par. in diaec. Samogitiae 22, 26, 42
Pragałwoj, ruczaj 427
Proce, terra in par. Niemoksztensi 254
Pułdutyszka, alias Molgieliszka, locus in par. Kielmensi 234
Pušalotas, par. in diaec. Samogitiae vii
Putryski, sioło w par. retowskiej 93

Rady, curia in par. Krokinowiensi 752-753
Radziwiliszki (Radzivile, Radviliškis), par. in diaec. Samogitiae 627, 634-636
Ragliszki, villa in par. Sapieżyscensi 872
Raim, villa in par. Telsensi 844
Raseiniai ↑ Roseynie
Ratłauke, wieś w par. krokowskiej 720
Raudėnai ↑ Raudziany
Raudyszki, zaścianek w par. żagorskiej 449
Raudonė, par. in diaec. Samogitiae vii
Raudziany, par. in diaec. Samogitiae vii, 26, 538
Rauki, wieś w par. szwiekszneńskiej 142
Raże (Rażele), villa in par. Łuknicensi 755, 764
Reszkietany, wieś w par. ławkowskiej 169
Retova (Retów, Rietavas), par. in diaec. Samogitiae vii, 77-79, 97, 99, 100, 161, 173, 181, 401
Ryga, civitas 52, 428, 463, 658, 698, 762
Ryngwon, flumen 889
Romanowo, villa in par. Wielonensi 926
Rosieynie (Rosieni, Rosiejny), par. in diaec. Samogitiae vii, 250, 704, 926
Rubeżaycie, wieś w par. krożskiej 370
Ruyszyszka, locus in par. Kielmensi 234
Rukaycie, wieś w par. szawelskiej 510

Šakyna ↑ Szakinów
Salanta (Sałanta), fluvius 787, 788
Salanty (Sałanty, Salantai), par. in diaec. Samogitiae 785-787, 790, 801, 802, 805, 808, 813, 853
Sałaty (Salaty, Saločiai), par. in diaec. Samogitiae vii, 517, 518, 523
Sapieżyszki (Sapieżysce, Zapyškis), par. in diaec. Samogitiae 871, 872
Šaukėnai, par. in diaec. Samogitiae vii
Seda, par. in diaec. Samogitiae vii

Šeduva ↑ Szadów
Seredžius ↑ Srzednik
Serwa, terra in par. Betygolensi 286
Šiaulėnai ↑ Szawlany
Šiauliai ↑ Szaule
Siedzwidzie, villa in par. Czakiscensi 273
Šilalė ↑ Szylele
Šiluva ↑Szydłów
Sydereyki, stagnum in par. Szawlanensi 647
Synchowszczyzna, terra in par. Szawlanensi 647
Syntowty, filia in par. Wielonensi 348, 931, 933
Skierwidy, sioło w par. olsiadskiej 832
Skiregieres (Skira Gira), zaścianek w par. retowskiej 96, 98
Skirsnemunė, par. in diaec. Samogitiae vii
Skuodas, par. in diaec. Samogitiae vii
Slimpiszki, zaścianek w par. szawlanskiej 659
Smilgie (Smilge, Smilgiai), par. in diaec. Samogitiae 619, 623, 624
Smilgi, alias Materaki (Mataraki), villa in par. Smilgensi 619
Srzednik (Srzednic, Seredžius), par. in diaec. Samogitiae 909, 910, 919
Staciuny, villa in par. Srzednicensi 910, 919
Stokmiany, villa in par. Tryscensi 555, 557
Strybelki, pons in par. Szawlanensi 646
Strozdy, wieś w par. krożskiej 371
Stupele, sioło w par. olsiadskiej 831
Suchodolciszki, pole w par. wiekszneńskiej 405
Sukoncie, villa in par. Tryscensi 538, 550
Surwiliszki (Survilisci, Surviliškis), par. in diaec. Samogitiae 733, 738
Švėkšna, par. in diaec. Samogitiae
Svikary, pagus in par. Szadoviensi 610
Swoyniki, terra in par. Krokinowiensi 753
Szadów (Szadovo, Šeduva), par. in diaec. Samogitiae vii, 28, 603, 606, 608, 609, 619, 625
Szakinów (Szakinovo, Šakyna), par. w diec. żmudzkiej vii, 576, 577
Szaszuta, districtum in par. Beysagolensi 668
Szatrominy, villa in par. Salantensi 787
Szaukoty, villa in par. Betygolensi 286
Szaule (Szawle, Šiauliai), par. in diaec. Samogitiae 25, 26, 449, 469, 471, 479, 485, 486, 488, 489, 491, 492, 926
Szawczyki, villa in par. Salantensi 787
Szawlany (Šiaulėnai), par. in diaec. Samogitiae 643, 656, 660
Szawliszki, curia et taberna in par. Szawlanensi 646
Szą̨sada, districtum in par. Beysagolensi 668
Szeksznis, terra in par. Telsensi 838
Szelele (Szylele, Šilalė), par. in diaec. Samogitiae vii, 173, 181
Szydłów (Szydłovie), par. in diaec. Samogitiae 28, 29, 341, 411, 472
Szylany, bona in par. Szaulensi 508
Szyle, locus in par. Kielmensi 234
Szyłtumiszki, pustowczyzna w par. wiekszneńskiej 408
Szymkaycie, villa in par. Betygolensi 280, 286, 306
Szypile (Szypiele), pagus in par. Zamuscensi 457, 462, 463
Szonie, ziemie w par. olsiadskiej 831
Szuksztaycie, villa in par. Krokoviensi 725
Szunikie, sioło w par. użwentskiej 227
Szurnoiny, pagus in par. Krokoviensi 704
Szuszwa, fluvius 647
Szwiekszny (Szwiekszne; Szwekszne), par. in diaec. Samogitiae 26, 41, 131, 140-143, 146
Szwypszytkie, terra in par. Krokinowiensi 753

Tapry (Topry), folwark w par. sałantskiej 522, 523
Taurogi (Tawrogi), par. in diaec. Samogitiae 28, 29, 346
Telsze (Telse, Telšiai), par. in diaec. Samogitiae 837-839 841, 844-846, 848, 849
Tendziagola, tenuta SRM 725
Thomaszyszki, pustowczyzna w par. wiekszneńskiej 408
Tilża (Tilže, Tylže), civitas 116, 144, 243, 244, 337, 481
Tyrkszle (Terkszle, Tirkšliai), par. in diaec. Samogitiae 401, 405, 529, 533, 838, 839
Treityszki, ziemia w par. olsiadskiej 831
Tryszki (Tryškiai), par. in diaec. Samogitiae vii, 537
Tromiesi, villa in par. Telsensi 838
Tubie, villa in par. Betygolensi 286, 306
Twery (Tvere, Tverai), par. in diaec. Samogitiae 193-196, 210, 212

Ugiany, villa in par. Betygolensi 286, 306
Unifolki, terra in par. Krokinowiensi 753
Upina, bona in Samogitia 755
Užgulbinie, pastewnik w par. okmiańskiej 427
Užwenty (Užventis), par. in diaec. Samogitiae 223, 226, 228, 231

Vainutas ↑ Woyniuto
Waygowo (Waygów, Woygowo, Vaiguva), par. in diaec. Samogitiae 347, 744, 752
Walentyniszki, alias Ebaszki, folwark w par. radziwiliskiej 635
Walucie, wieś w par. szwiekszneńskiej 141
Wantaycie, wieś w par. krokowskiej 720
Varniai ↑ Wornie
Warszawa (Varsavia), civitas, miasto 98, 99, 430, 433, 449, 789
Veiviržėnai ↑ Wewirżany
Veliuona ↑ Wielona
Wenta, flumen 226
Werdule, sioło w par. szawelskiej 481
Werpiany, curia in Samogitia 347, 349
Werpiany, flumen 235
Wetusze, sioło w par. retowskiej 93, 95-97
Wewirżany (Wiewirżany, Wewerzane, Wewrzany, Veiviržėnai), filia in par. Retoviensi 77, 90, 98, 99
Weżeliszki, sioło w par. olsiadskiej 832
Widukle (Viduklė), par. in diaec. Samogitiae vii, 926
Wieczyszki, terra in par. Krokinowiensi 753
Wiekszne (Wiekszne, Viekšniai)), par. in diaec. Samogitiae 401, 404-409, 411-412, 418
Wielona (Veliuona), par. in diaec. Samogitiae vii, 925-927, 929, 930, 941, 942, 944
Wiersus Kierksniu (Kirkszni), zaścianek w par. retowskiej 95, 98
Wierzbołowo (Virbalis), par. in diaec. Samogitiae vii, 871
Wikiszensk, pagus ir par. Czakiscensi 275
Wilkia (Vilkija), par. in diaec. Samogitiae 250, 889, 891, 897, 901-903, 906
Wilno (Vilna), miasto 20, 28, 111, 126, 228, 298, 381, 382, 407, 481, 658, 698, 815, 925
Wiołe, sioło w par. szawelskiej 482
Virbalis ↑ Wierzbołowo
Witkuski, terra in par. Krokinowiensi 754
Wizdziangiany, sioło w par. chwejdańskiej 110
Wyerkowszczyzna, terra in par. Krokinowiensi 753
Wyrwita, fluvius 538
Wodoszta, rzeka 416
Woydwiłów, pastewnik w par. okmiańskiej 427
Woygowo (Woygovo), villa in par. Kielmensi 234, 347, 349
Woynataycie (Woynacie), villa in par. Tryscensi 538, 550
Woyniuta (Vainutas), par. in diaec. Samogitiae 115, 116, 123, 124, 126, 128
Wondzie, pago in par. Heyragolensi 390, 398, 399
Wornie (Vorne, Varniai), sedes episcopi et par. in diaec. Samogitiae vii, viii, 5, 30, 39, 41, 53, 56, 143, 235, 349, 640, 641, 752, 926

Żagory (Žagarė), par. w diec. żmudzkiej 441, 448-451, 454, 456
Zamusze (Zamuse, Gruzdze, Pamūšis), par. w diec. żmudzkiej 463
Zapyškis ↑ Sapieżyszki
Žarėnai ↑ Żorany
Żeymelany, bona in par. Crosensi 755
Žemaičių Kalvarija, par. in diaec. Samogitiae vii
Żemigoła (Žemigola), curia in Samogitia 37, 286, 306
Żyrnaynie, wieś w par. krożskiej 369
Żołogiery, villa in par. Salantensi 787
Żorany (Žarėnai), par. in diaec. Samogitiae 47, 52, 54
Żumbocyszki, terra in par. Crosensi 348
Żwingie (Żwinge, Žvingiai), par. in diaec. Samogitiae 173, 181, 189, 190

Asmenvardžių ir vietovardžių rodykles sudarė Mindaugas Paknys

Že49 Žemaičių vyskupijos vizitacija 1675–1677 m. = *Acta visitationum sub domino Casimiro Pac episcopo Samogitiae anno 1675 et 1677 conscripta* / Lietuvių katalikų mokslo akademija; [parengė Mindaugas Paknys; redakcinė kolegija: Darius Baronas, vysk. Jonas Boruta, Liudas Jovaiša (ats. redaktorius), Mindaugas Paknys, Arūnas Streikus, Paulius Subačius]. – Vilnius: Katalikų akademija, 2011. – 1000 p. – (Fontes historiae Lituaniae = Lietuvos istorijos šaltiniai; t. 10)

Asmenvardžių ir vietovardžių r-klės / parengė Mindaugas Paknys, p. 947–980.

ISBN 978-9986-592-67-9

UDK 23/28(474.5)(093.2)

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJA

ŽEMAIČIŲ VYSKUPIJOS VIZITACIJA
1675–1677 m.

Išleido Lietuvių katalikų mokslo akademijos leidykla
Pilies g. 8, LT-01123 Vilnius
contacts@lkma.lt, *www.lkma.lt*
Tiražas 200 egz.
Spaudė UAB „BALTO print“
Utenos g. 41a, LT-08217 Vilnius
Kaina sutartinė